CL. I.C.

MATTHAEI VVESENBECII

RESPONSORVM IVRIS,

quæ uulgò

CONSILIA

appellantur,

PARS II.

Nunc primùm & nata, & in Iuris ſtudioſorum gratiam euulgata.

Cum INDICE Rerum ac Verborum locupletiſsimo.

Cum gratia & priuilegio Imp. ad decennium.

BASILEAE,

APVD EVSEBIVM EPISCOPIVM, & Nicolai fratris hæredes, Anno

M. D. LXXIX.

NAPOLI

INVICTISS. CAESARI, D. RVDOLPHO ROM. HVNG. BOHEMIAE, etc. REGI ARCHIDVCI AVSTRIAE, DVCI BVRGVNDIAE, etc.

DEVS Opt. Max. qui uiuendi ſpacium unicuiq; mortalium definiuit, inuictiſs. Cæſ. M. T. patrem ex humanis prius abſtulit, quàm hæc reſponſa, uel abſolui potuerint, uel iuſtiſs. eius cognitioni, prout optaueram, ſiſti. Nam partem dimidiatam, quæ nuper exierat, alienum uidebatur & deforme, quaſi mutilam tantæ MAIEST. exhibere. Quo factum eſt, ut in alteram quidem explendam feſtinanter incumberem, meas tamen feſtinationes celeritate ſua mors luctuoſa deſideratiſs. principis anteuerteret: non cum minimi tantùm huius operis, ſed maxima Chriſtiani orbis iniuria. Nam quantum damni res humanę ſummi regis obitu fecerint, quamq; triſte ſui deſiderium ἀναίμακτος eius gubernatio reliquerit, æſtimabunt dolendo qui futura metiuntur, & anni fortaſsis inſequentes oſtendent. Sed non exaggerabo dolorem ex improuiſo præſtantiſs. herois diſceſſu publicè priuatimq; captum: qui T. cùm M. potiſsimùm attingat, intempeſtiuis aliorum conqueſtionibus apud eandem retractari non debet. Liceat igitur ominari potius Auguſtiſs. T. M. paternæ uirtutis item ut ditionis, ſuum fore hæredem: iuſtaq; pręſtabiliſs. genitoris funeri laudabilibus magis factis quàm inanibus lamentis perſoluturum eſſe. Quod cum mihi confirmaſſem, equidem committere uerebar, ut non hanc qualemcunque lucubratiunculam Cæſ. T. M. ſupplex offerrem: cum ſpe propemodum certa, futurum, ut & hanc inter monumenta patrij decoris hærere clementer paterere: & pulcerrimo parentis exemplo noſtra iuris utriuſq; diuini tum humani ſtudia horumq; ſtudioſos, ſine quibus Reſpub. teneri nequit, regia tua benignitate comiter exciperes, præſidioq; continenda tuo ſapienter arbitrarere. Quod IMPER. T. M. ſimul & Eccleſiæ CHRISTI cui debes, quantopere com

modare queat, nihil attinet commemorare, quando res ipſa pro ſe loquatur. IEHOVA per quē reges regnant, ſolium, inuictiſs. Cæſar, tuū illius geminæ, de qūa memini, Iuriſprudentię fundamentis ita fulciat, confirmet atq; muniat, ut cum bono tot populorum & nationum quæ hinc pendent, communi, memoriam nobiliſsimorum maiorum non adæquare modò, ſed & ſuperare diuinis ac illuſtribus factis glorioſiſsimè poſsis.

INDEX

INDEX TRACTATVVM ET RESPONSORVM HVIVS II. PARTIS.

LI.	*An mares fœminis in prædijs familiæ retinendis præferantur.*	1
LII.	*De remedijs adultorum aduerſus deceptiones tutorum & curatorum.*	37
LIII.	*De mutuo pecuniæ publicæ.*	69
LIIII.	*An conſenſus expreſſus, uel tacitus patris obſtet liberis in feudo.*	85
LV.	*De poſſeſsione & iure beneficij eccleſiaſtici.*	97
LVI.	*De decimis.*	103
LVII.	*Quibus ex cauſis feudum amittatur.*	105
LVIII.	*De aqua.*	113
LIX.	*De rebus eccleſiæ non alienandis.*	125
LX.	*De fodinis Cyprijs.*	135
LXI.	*De pœna officialium publ. non reddentium rationes.*	149
LXII.	*Vtrum bona præſumantur cenſualia, an conducta.*	155
LXIII.	*De bonis paraphernalibus & pacto dotali.*	163
LXIIII.	*De inueſtitura abuſiua.*	166
LXV.	*De retractanda uenditione.*	171
LXVI.	*De alienatione feudi in potentiorem facta.*	177
LXVII.	*An nouum molendinum inuitis uicinis ædificare liceat.*	189
LXVIII.	*De diuiſione fraterna.*	195
LXIX.	*De iure lignandi.*	203
LXX.	*De tranſactione ſuper re iudicata & feudis inſtituta.*	211
LXXI.	*De pacto confraternitatis ſucceſſorio.*	217
LXXII.	*De uſuris uſurarum.*	235
LXXIII.	*De quæſtione commiſſi ob alienationem feudi.*	247
LXXIIII.	*De feudo fœminino.*	263
LXXV.	*De uſurpatione & oppignoratione bonorum uniuerſitatis.*	283
LXXVI.	*De finibus territorij perperam directis.*	285
LXXVII.	*De bonorum feudalium hypotheca nomine dotalitij facta.*	289
LXXVIII.	*De translatione & exemptione territorij.*	ibid.
LXXIX.	*De pecunia feudali.*	293
LXXX.	*De ſumptibus & tempore ſtudiorum.*	299
LXXXI.	*De poſſeſſorio l. ult. C. de edic. diui Adria. tollen.*	305
LXXXII.	*Vtrũ frater cõſanguineus cũ utrinq; cõiuncto, in feudo præſertim, ſuccedat.*	309
LXXXIII.	*An cõſanguinei fratris filij iure repræſentationis cum patruis admittãtur.*	319
LXXXIIII.	*Quomodo filij fratrum inter ſe ſuccedant.*	323
LXXXV.	*De teſtamenti uitijs & legitima liberis relinquenda.*	327
LXXXVI.	*De remiſsione inuentarij ac rationum.*	341
LXXXVII.	*De ſucceſsione eius, qui contra matris uoluntatem nuptias contraxit.*	343
LXXXVIII.	*De reuocatione teſtamenti.*	347
LXXXIX.	*De iure tranſmiſsionis.*	353
XC.	*De ſolennibus auth. quod ſine. C. de teſtamen. & teſtamenti inter liberos.*	359
XCI.	*De cautione uſufructuaria teſtamento remiſſa.*	369
XCII.	*De legitima.*	375
XCIII.	*De fructibus feudi mortuo uaſallo inter filias & agnatos diuidendis, & apud utros interim poſſeſsio manere debeat.*	379
XCIIII.	*De ſubintellecta in fideicommiſsis conditione, Si ſine liberis.*	385
XCV.	*De iuriſdictione.*	411
XCVI.	*De practica legis, diffamari.*	421
XCVII.	*De citatione & comparitione.*	431
XCVIII.	*De teſtium refutatione.*	435
XCIX.	*De fructuum adiudicatione.*	443
C.	*De appellatione ſeu reclamatione contra executionem inſtituta.*	449

AVCTORVM, ET QVORVM IGNORANTVR AVCTORES, LIBRORVM IN SECVNDA *Conſiliorum parte* A D. MATTHAEO VVESENBECIO *citatorum catalogus.*

A

Aegidius Bellamera.
Aegidius Boſsius.
Aemylianus.
Albericus de Roſate.
Albertinus Gandinus.
Albertus Brunus.
Albertus Trottus.
Alexander ab Alexandro.
Alexander de Nic.
Aluiſius Alber.
Ambroſius Schurerius.
Andreas Alciatus Mediolañ.
Andreas Barbatias.
Andreas de Iſernia.
Andreas Tiraquellus.
Angelus Aretinus.
Annibal Monterentius.
Antonius Bauerius.
Antonius de Butrio.
Antonius Capicius.
Antonius Corſetus.
Antonius Gabrielius Romanus.
Antonius Galatheus.
Antonius Gomezius.
Antonius Groſſus.
Antonius Maria Coratius.
Antonius Neguzantius.
Antonius de Petrucia.
Antonius Roſellus.
Antonius Rubeus.
Arius Pinellus.
Auguſtinus Berous.
Auguſtinus Mainardus.
Aymo Crauetta.
Azo Bononienſis.

B

Baldus de Vbaldis.
Baptiſta à Villalobos.
Bart. Tyb.
Bartholomæus Blarerus Conſtantienſis.
Bartholomæus Camerarius.
Bartholomæus Cæpolla.
Bartholomæus Chaſſanæus.
Bartholomęus Socinus, Mar. F.
Bartolus de Saxoferrato.
Benedictus de Benedictis.
Benedictus Capra.
Beneuentus Stracha.
Bruno à Solis.

C

Cæſar Pariſius.
Caliag.
[redacted]
Carolus Ruinus.
Caſsiodorus.
Catellianus Cotta.
Chilianus Goldſtein.
Chriſtophorus Zobel.
Claudius Cantiuncula.
Conſtantinus Harmenopulus.
Conſuetudines Burgundiæ.
[redacted]
Coraſius.
Cynus Piſtorienſis.

D

Deciſiones Neapolitanæ.
Deciſiones Pedemontanæ.
Deciſiones Rotæ Bononienſis.
Deciſiones Rotæ Romanæ.
Deciſiones Tholoſanæ.
Didacus Couarruuias à Leyua.
Dynus Mugellanus.
Doctores Peruſini.
Doctores Senenſes.
Dominicus de ſ. Geminiano.

E

Elber. Leon.
Emanuel Zoarez.

F

Fabianus de Grochis.
Fabianus de monte ſ. Sabini.
Fachſs.
Federicus de Senis.
Felinus Sandæus.
Fortunius Garcia.
Franciſcus Balbus.
Franciſcus Coſcius Senenſis.
Franciſcus Cremenſis.
Franciſcus Curtius.
Franciſcus Duarenus.
Franciſcus Marcus.
Franciſcus de Ramponib.
Franciſcus de la Ripa.
Franciſcus Sonsbecius.
Franciſcus Turzanus.
Franciſcus Zabarella.
Francofurtenſis ad Oderã academia.
Fridericus Schenck Baro à Teutenbergh.

G

Gabriel Mudæus.
Gaſpar Vallaſeus.
Geminianus: uide ſ. Dominicus de ſ. Geminiano.
Gerardus Mazoldus.
Goffredus.
Guido Papa.
Gulielmus Benedictus.
Gulielmus de Cuneo.
Gulielmus Durandus Speculi autor.
Gulielmus Redoanus.
Gundiſaluus de Villadiego.

H

Henningus Godenſis.
Hẽricus de Seguſia, cardinalis Hoſtienſis.
Hieronymus Butigella Bononienſis.
Hieronymus Cagnolus.
Hieronymus Gigas Foroſempronienſis.
Hieronymus Gratus.
[redacted]
Hieronymus Torniellus.
Hieronymus Zanchus.
Hippolytus de Marſilijs.
Hippolytus Riminaldus.
Horatius Lucius de Calio.
Hoſtienſis, aliàs Henricus de Seguſia.

I

Iacobinus de ſ. Georgio.
Iacobus Aluarotus.
Iocabus de Ardizono.
Iacobus de Beluiſo.
Iacobus Cuiatius.
Iacobus Mandellus.
Iacobus Menochius.
Iacobus Omphalius.
Iacobus Rebuffus.
Iacobus Veronenſis.
Iaſon de Mayno.
Innocentius Papa.
Ioachimus à Beuſt.
Ioachimus Mynſingerus.
Ioannes de Amicis.
Ioannes de Anania.
Ioannes Andreas.
Ioannes de Arnono.
Ioannes Bagnionus.
Ioan. Baptiſta de ſ. Seuerino.
Ioannes Baptiſta Zilletus.
Ioannes Bellonus.
Ioãnes Bertachinꝰ de Firmo.
Ioãnes Cęphalus Ferrariẽſis.
Ioannes Campegius Bononienſis.
Ioannes Crotus.
Ioannes Dilectus.
Ioannes Faber.
Ioannes Fichardus.
Ioannes Franciſcus de Ripa.
Ioannes Franciſcus Purpuratus.
Ioannes Galli.
Ioannes Garro.

Ioannes

Auctorum elenchus.

Ioannes Igneus.
Ioannes de Imola Bononienſis.
Ioannes de Lignano.
Ioannes Longouallius.
Ioannes Mauritius.
Ioannes Neuizanus.
Ioannes Papo.
Ioannes Petrus de Ferrariis Papienſis.
Ioannes Picus.
Ioannes de Platea.
Ioannes Pyrrhus.
Ioannes Schneideuueinus.
Iodocus Damhouderius.
Iulius Clarus.

L

Lancelotus Galiaula.
Lancelotus Politus.
Landtrecht.
Lanfrancus de Oriano.
Lapus de Caſtellione.
Laurentius Calcaneus.
Laurentius Siſanus.
Lehenrecht.
Lucas de Penna.
Ludouicus Bologninus.
Ludouicus Carerius.
Ludouicus Gozadinus.
Ludouicus Pontanus Romanus.

M

Mandellus de Alba.
Marcus Antonius Blancus.
Marcus Antonius Natta.
Marcus Mantua Benauidius.
Marcus Tullius Cicero.
Marianus Socinus.
Martinus Laudenſis.
Maſuerius.
Matthæus de Afflicto.
[redacted]
Mattheſilanus.
Montanus.

N

Nicolaus Areletanus.
Nicolaus Bellonus.
Nicolaus Bertrandus.
Nicolaus Boerius.
Nicolaus Euerardus de Middelburgo.
Nicolaus Præpoſitus.
Nicolaus de Tudeſchis, abbas Panormitanus.
Nicolaus de Vbaldis.

O

Octauianus Cacheranus.
Odofredus Beneuentanus.
Oldradus de Laude.
Oldradus de Ponte.

P

Pædius.
Panormitanus: aliàs Nicolaus de Tudeſchis.
Paris de Puteo.
Pat. Col.
Paulus de Caſtro.
Peruſini doctores.
Pet. Amic.
Petrus de Anchorano.
Petrus Cornæus.
Petrus Gerardus.
Petrus Graſſus.
Petrus Iacobus.
Petrus Loriotus.
Petrus Nicolaus Caſtellanus.
Philippus Decius.
Philippus Francus.
Philippus Porcus.
Piſaur.
Plotus.

R

Raphael Cumanus.
Raphael Fulgoſus.
Reinherus.
Robertus Maranta.
Roffredus Beneuentanus.
Rolandinus à Valle.

S

Sachſs.
Salicetus.
Scharl.
Schẽckbaro: uide S. Fridericus Schenck Baro.
Sebaſtianus Monticulus.
Sebaſtianus Sapia.
Senenſes doctores.
Serpidius Scæuola.
Sigiſmundus Loffredus.
Signorolus de Homodeis.
Speculator: aliàs Gulielmus Durandus.
Stephanus Aufredus.
Stephanus Bertrandus.
Sylua nuptialis.

T

Theophilus.
Thomas Grammaticus.
Thomas Parpalia.

V

Valentinus Forſterus.
Valeſius.
Vaſſodus.
[redacted]
Viglius Zuichemus Friſius.
Viuius.
Vueychbildt.

Z

Zoares.
Zuchardus.
Zuntus.

MATTHÆI VVESENBECII

TRACTATVVM,

quæ uulgò

CONSILIA IVRIS

appellantur,

PARS II.

Conſil. LI.

An mares fœminis in retinendis familiæ bonis præferantur?

SVMMARIA.

1 *P*ACTVM *futuræ ſucceſſiõis etiã ſuper quota tãtum,non ualet.*

2 *An tale pactũ proximis ſucceſſoribus, præſertim necdum natis, noceat?*

3 *Liberi poſſunt probare diuiſionẽ paternam, & reÿcere inde pactũ ſucceſſiõis appoſitũ.*

4 *Caſus omiſſus in pacto, manet in diſpoſitione iuris communis.*

5 *Contractus ſunt ſtricti iuris.*

6 *Diſpoſitio intelligitur in caſu uero, non ficto.*

7 *In diſpoſitiõe perſona nũquã ſubintelligitur.*

8 *Diſpoſitio qualibet accipienda, ut quã minimum lædat ius commune. (formare.*

9 *Cõtrahẽtes intelligũtur ſe iuris diſpoſitiõi cõ-*

10 *Liberorum cauſa in ſucceſſione paterna eſt æqualis & fauorabilis: & quicquid ei aduerſatur odioſum.*

11 *Cõtraria ſe non cõpatiũtur in eodẽ ſubiecto.*

12 *Odioſa reſtringenda.*

13 *Contractus nõ extenditur, ne quidem per relationem ad aliud, ad aliam perſonam, caſum, rem, quàm de qua actum, cogitatum.*

14 *Hæredis nomen quando extendatur ad extraneos, uel non.*

15 *Vbi uerba non conueniunt, nec diſpoſitio.*

16 *Hæredes pati cogũtur, ut de dotalitio uiduæ prouideatur.*

17 *Retrahens cogitur contractibus à poſſidente prædeceſſore factis ſtare.*

Rationum decidendi ſummaria.

18 ¶ *Diuidere fratribus ita licet, ut alter prædium, alter pecuniam accipiat.*

19 *Diuiſio feudorum ſine domini conſenſu inter fratres fieri poteſt: (niam accipit.*

20 *Potiſſimũ ſi alter feudum retinet, alter pecu*

21 *Diuiſioni licet adÿcere pacta de ſuccedendo, quæ ualent ab inteſtato inter nobiles præſertim, & ſucceſſores obligant.*

22 *Licet paciſci per modum cõtractus, ut in re aliqua aliquis ſuccedat.*

23 *Pacta de ſuccedendo ualent inter conſentiẽtes, & hæredes obligant.*

24 *Pactum, ut mares bona retineãt, filiabus pecunia dimiſſis, ualet, et ſucceſſores obligat.*

25 *Pacta ſunt pars contractus.*

26 *Contractus non poſſunt pro parte probari, pro parte improbari.*

27 *Pactum, quo bona penes mares retinentur in familia, eſt fauorabile. (legis.*

28 *Diſpoſitio hominis, magis eſt fauorabilis quã*

29 *Diſpoſitio eſt fauorabilis, per quã reditur ad priorẽ ſtatũ, et ad caſum ſimilẽ extẽditur.*

30 *Diſpoſitio intelligitur, rebus ſic ſtantibus.*

31 *Verba in dubio accipi debent demonſtratiuè, non reſtrictiuè.*

32 *Remotior, aut qui minus iuris habet, non debet melioris eſſe conditionis, quàm propinquior uel plus iuris habens. (le.*

33 *Propter quod unũquodq; tale, illud magis ta*

34 *Diſpoſitum inter filios, extẽditur ad nepotes & omnes, in quibus eadem ratio.*

35 *Filiabus ſtatuto uel pacto excluſis, ſufficere dos competens debet.*

36 *Verbum Hæredis, in poſſeſſionibus familiarum mares tantum notat.*

37 *In re dubia ad cauſam finalem recurrendũ.*

38 *Mens cõtrahentium, & ratio contractus pro eodem habentur.*

39 *Diſpoſitio ſecundum cauſam finalẽ habet effectum etiam in caſu quem contrahentes non putabant euenturum.*

40 *Statuta & pacta mares præferentia, ex paritate rationis extenduntur.*

41 *Vna ratio omnes caſus ſimiles decidit.*

42 *Pro expreſſo habetur quod cõtrahentes admoniti expreſſiſſent.*

43 *Diſpoſitio nedum ad ſimilem, uerũ & diſsimilem caſum extenditur, ex uerisimili cõtrahẽtium mẽte, de quo fuiſſet diſpoſitum ſi putaſſent euenturum.*
44 *Pactum in uno fratre habet locum in alio.*
45 *Pacta de ſuccedendo reciproca, ualent.*
46 *Pacta & contractus ſecundum regionis conſuetudinem accipiuntur.*
47 *Mares fœminis in bonis familiæ retinendis præferuntur.*
48 *Diſpoſitio trahitur ad caſum qui ad eũdem tendit effectum.*
49 *Correlatiuorum eadem ratio: & diſpoſitum in uno, cenſetur diſpoſitum in alio.*
50 *Coniectura in probando eo quod actum eſt, pro plena probatione habentur.*
51 *Diſpoſitum in altero cõſorte, ad alterũ trahitur.*
52 *In dubio debet ſumi interpretatio quæ utrique parti ſatisfiat.*
53 *In nobilib. familijs prædia à maribus retineri, par eſt.*
54 *Pactum de ſuccedendo, obſtringit hæredes, ut uoluntas innominata.*
55 *Filiæ non poſſunt diuiſionem parentum acceptare & adiectum pactum improbare.*
56 *Inſtrumentum quomodo à contractu diſtinguatur, & quatenus ſtricti iuris.*
57 *Quæ ſtricti iuris ſunt, extenduntur ſecundum id quod actum eſt.*
58 *Diuiſio, & eius pacta, bonæ fidei: et an cõtractus in dubio ſtricti iuris præſumantur?*
59 *Nõ eſt caſus omiſſus qui uenit ex cauſa finali, & eo quod actũ eſt, aut ex cõſuetudine.*
60 *Legitima poteſt in pecunia relinqui.*
61 *Ex mente uerba ſupplentur.*
62 *Propoſitum in mente retentum non parit effectum niſi ſubintellectum.*
63 *Pactum alterius alteri non obeſt.*
64 *Ius quod habent plures fratres in fundo, nõ poteſt alteri per alterum auferri.*
65 *Retrahẽs an locationibus prioris poſſeſſoris ſtare cogatur.*

TRES fratres auita paternaque bona ſic diuiſerũt, ut duo maiores natu Georgius & Bernardus illa retinerẽt: Iodocus minor pretiũ ꝓ ſua portione acciperet, ea tamen lege & conditione, ut ſi cõtingeret aliquem ex duobus illis prædiorũ poſſeſſoribus germanis ſine liberis maribus decedere, ſolutum eſſet Iodoco ac maſculis ſui corporis hæredibus, ad illius decedentis partem aſpirare, pretio pro ea filiabus, ſi quę ſupereſſent, dato. Moriuntur pòſt Bernardus & Iodocus ſine maribus dũtaxat filiab. relictis. Quęritur, an Georgij ſuperſtites filij, harũ partes redimere pretio, ui pacti poſsint, & filię has illis uẽdere cogãtur? Deinde, ſi redẽptio ꝓcedit, an iſti redẽptores ratã habere cogãtur dotalitij obligationẽ, qua Iodocus ſuã portionẽ, uxori ſuæ pro dotalitio obſtrinxit.

1 Videri † poterat initiò, pactũ iſtud, in fauorẽ Iodoci diuiſionib. appoſitũ, ut de futura ſucceſsione uiuentis, nõ ualere. l. pactũ quod dotali. ubi Dec. nu. 12. C. de pact. Alex. & Dd. l. ult. eo. tit. Tiraq. de iure primog. q. 6. nu. 14. & 19. Soc. iun. cõſ. 44. nu. 13. lib. 2. Dec. conſ. 225. in cauſa. nu. 3. Rub. cõſ. 130. nu. 3. Crau. cõſ. 256. nu. 2. Cephal. cõſ. 43. nu. 24. li. 1. Corn. conſ. 27. nu. 6. lib. 1. Menoch. conſ. 1. nu. 142. qui uolũt hoc etiã obtinere, licet non de Tota, ſed Quota tm̃ ſucceſsionis agatur: qm̃ & ſic reſtringitur libera teſtãdi facultas. l. cũ duob. §. idẽ reſpõdit. ff. pro ſoc. Dec. d. l. pactũ quod dotali. nu. 5. C. de pac. Menoch. præal. loc. Itẽ non tm̃ inter extraneos, uerum etiãſi proximi ad ſucceſsionẽ ita ſuper uiuẽtis hæreditate paciſcãtur. d. l. pactũ quod dotali. C. de
2 pac. Menoch. conſ. 92. habet. nu. 9. quod † etſi talis hic cõuentio ualeret, non tñ his filiabus, quæ tũ necdũ fuerunt natæ, uidetur incõmodare poſſe. Bal. l. 1. in fi. C. per quas perſ. And. Iſer. nu. 6. & 9. Matth. Aff. nu. 68. 80. 81. & communiter Dd in §. hoc quoq;. de ſucceſſ. frat. Iaſ. conſ. 56. uerſ. tertio principaliter. li. 3. Dec. cõſ. 468. ſuperiori. nu. 29. cõſ. 498. uiſo. num. 20. Schurff. cõſ. 16. caſus. nu. 6. & 7. cõſ. 82. habẽs. nu. 2. cẽt. 2. per l. apud Iulianũ. §. ſi quis alicui. l. filiusf. 117. §. diui. uerſ. quod ſi liberis aut poſteris. & utrobiq; Dd. de leg. 1. Neq; tñ ideo minus prohibentur petere partẽ prædij, quæ parentib. eorũ in diuiſione obuenit. ex l. pen. C. cõ. diuid. l. ſi fratres. 7. cũ l. ſeq. C. com. utriuſ.
3 iud. Poſſunt † enim approbare diuiſionẽ, qđ fit petẽdo ex ea portionẽ aſsignatã. l. 4. C. de pac. int. emp. l. indebitũ. 9. l. ult. C. de cond. indeb. Crau. cõſ. 337. nu. 2. cũ ibi alleg. & improbare modũ ac qualitatem de futura ſucceſsione nulliter adiectã, & ſibi detrimentoſam. Bal. l. obſeruare. §. poſthac. nu. 6. de off. proconſ. Bat. l. 1. §. ſed etſi. nu. 3. ff. unde ui. fac. l. pactum quod dotali. C. de pac. potiſsimũ iſto caſu, ubi hoc pactũ eſt adiectũ in fauorẽ Iodoci, & eius liberorũ mariũ, quos nullos reliquit, & q
4 ideo caſus nõ euenit: ut † ad aliũ omiſſum in quo nũc uerſamur, ea diſpoſitio produci non debeat. l. ad probationẽ. ubi Bal. C. de proba. Dec. cõſ. 60. nu. 6 Bal. Sal. & Dd. l. 3. C. de inſt. & ſub. ſed is potius in diſpoſitione iuris communis ſit relinquẽdus. l. ſi extraneus. de cond. cauſ. da. l. ſi cũ dotẽ. ubi Dd. ſol. ma. l. 3. ubi Bal. C. de inſtit. & ſub. Schurff. cõſ. 51. & 55. cent. 1. l. illã. ubi Iaſ. C. de colla. l. cõmodiſsimè. de lib. & poſth. Bart. & Dd. l. Gallus. §. & quid ſi tãtũ. eo. tit. Tiraq. de retrac. prox. §. 1. gl. 9. nu. 38. Nã quęlibet diſpoſitio reſtringitur ad illud quod inſtrumẽto cõtinetur, nec extenditur ulterius. Bal. d. l. ad ꝓbationẽ. & l. inquiſitio. nu. 2. 3. C. de ſol. l. lecta. in 2. oppoſ. ſi cert. pet. Quapropter

pter ubi non cōueniunt ſcripturæ uerba, quæ
dant eſſentiā & formā cōtractui, Dec. cōſ. 552.
nu. 1. ibi nec diſpoſitio locū habet: Crau. conſ.
10. num. 10. & quod omiſſum eſt inſtrumento
nos ſupplere non debemus. Bal. l. fin. C. de fal.
cauſ. ad c. per uenerabilē. de elec. idē Bal. conſ.
189. uol. 2. Soc. conſ. 73. circa nu. 4. uol. 1. quo-
5 niā ſtricti iuris eſt, ut ibidē Soc. ſicut † & ipſi
contractus. Tiraq. de retrac. prox. §. 1. gl. 9. nu.
181. & §. 35. gl. 1. nu. 3. per l. quicquid. de uerb.
ob. Menoch. conſ. 34. ardua. nu. 51. Nec in his
fit extēſio de caſu ad caſum, uel de perſona ad
perſonā. Menoch. d. conſ. 34. nu. 51. Dec. conſ.
555. nu. 2. 3. 4. conſ. 697. nu. 4. Pariſ. conſ. 32.
nu. 10. lib. 1. unde diſpoſitio ab homine pro-
cedens (qualis hæc eſt) ſi quādo unius perſo-
nā reſpicit, ad aliā nō porrigitur. l. locatio. ff.
locat. l. ſi ita expreſsim. de cond. & demon. l. ſi
ita ſtipulatus. 126. §. pen. ubi opt. tex. l. ſi quis
arbitratu. l. centeſimis. §. 1. de uer. ob. Menoch.
conſ. 93. cū doct. nu. 5. quod etiāſi ad alios ca-
ſus extendi poſsit, nō tamē ad perſonā aliam
q̄ de qua ſit actū. Paulus d. l. cēteſimis. §. pen.
» de uerb. ob. Plerunq;, inquit, uerba ex quibus
» obligatio oritur inſpiciēda ſunt: raro aūt ineſ-
» ſe tēpus uel conditionē ex eo quod agi appa-
» rebit, perſonā aūt (notetur) nunq̄ (ineſſe ſcili-
» cet uel ſubintelligi) niſi expreſſa ſit. Sic etiam
diſpoſitio contractus in caſu uero nō extēdi-
tur ad caſum fictū. Soc. ſen. conſ. 24. præſens.
nu. 9. uel ad perſonā fictā, hoc eſt, quæ in ſcri-
ptura non nominata, alij ibidē expreſſæ uult
ſurrogari. Soc. ibid. per l. 3. hęc uerba. de neg.
geſt. Alex. Imol. l. 1. §. lex Falcidia. ad l. Falcid. l.
ex ea parte. §. inſulā. de uerb. obl. imò ne qui-
dē ad caſum mixtū. Dec. cōſ. 352. nu. 6. præſer-
tim in odioſis. Alex. conſ. 92. nu. 28. uol. 6. Et
6 enim † in dubio hominis diſpoſitio intelligi
debet facta prolataq; ſuper caſu uero non fi-
cto: Tho. Grāma. conſ. 5. in cauſa. nu. 5. per cō-
munē doctrinā l. Gallus. §. & quid ſi tm̄. de lib.
& poſth. & uerba in dubio propriè, non fictè
accipi debent. l. ult. C. de his qui uen. æta. im-
petra. l. nō aliter. de lega. 3. l. 1. § ſi is qui nauē.
de exercito. act. Quod potiſsimū quo ad per-
7 ſonas (de quib. hîc agitur) uerū eſt: nā † etiam
cū alia nō expreſſa ex eo quod actū eſt, ſubin-
telligūtur, nūquā in perſona niſi expreſſa ſit.
ut dicit I. C. d. l. ita ſtipulatus. 126. §. pe. l. ſtipu-
latio iſta. §. ſicut. de uerb. obl. auth. ſi quādo. C.
de cōſt. pec. l. qđ meo. §. ſi à furioſo. de acq. poſ.
8 Adde † quod alioqui etiā quælibet diſpoſitio
ſic ſit accipienda, ut q̄ minimū lædat ius com-
mune, c. irrefragabili. ubi Dd. de off. ord. c. di-
lectus, ubi Panor. de cler. non reſiden. Bal. l. nō
ſine. C. de bon. quæ lib. Tho. Grāma. cōſ. 4. ex-
9 cellens. nu. 4. cui ſe † cōformaſſe & aſtrinxiſſe
partes intelliguntur. l. ſi duo. ubi Bar. de acq.
hær. ideoq; ſic interpretādus eſt cōtractus, ut
q̄ minimum recedatur à iure cōmuni, quātū
eſt poſsibile: Crau. cōſ. 25. dubia. nu. 6. per do-
ctrinā Bar. & Dd. l. hæredes mei. §. cū ita. ad Tre
bel. Tiraq. in retract. conu. §. 1. gl. 2. nu. 14. cum
primis ipſorū liberorū, atq; adeo filiarū. l. ma-
ximū uitiū. C. de lib. pręter. §. 1. in auth. de hęr.
ab int. §. cum aūt uetuſtas. Inſt. de hær. quæ ab
10 inteſt. quibus † idem ius eſt in bonis paternis
& æquale cū filijs. l. inter filios & filias. C. fam.
herciſ. & quarū ideo cauſa ęquè ac filiorum in
ſucceſsione paterna fauorabilis eſt. d. l. 4. d. §.
cū aūt uetuſtas. Iaſ. auth. nouiſsima. nu. 13. cū
ſeq. C. de inoff. teſt. præſertim hoc caſu, ubi eſ-
ſet admodū irrationabile, (quemadmodū lo-
quitur Cornæ.) ſi talis fieret interpretatio ex
ſtatuto, & conſequenter pacto excludente fœ-
minas, ut collaterales excluderent filiā in ſuc-
ceſsione paterna, Cornæ. conſ. 125. alias. nu. 1.
uol. 4. argumēto à ſtatuto ad pactionē ducto.
gl. in rub. C. de decre. ab ord. fa. li. 10. Dec. l. nec
ex prætorio. in fin. de reg. iur. ex quo ſequitur,
quicquid eis detrahit, id odioſum eſſe. l. 4. C.
de lib. præter. §. cū aūt uetuſtas. & paſsim Inſt.
11 de hær. ab inteſt. Nam † cōtraria ſe non cōpa
tiuntur in eodē ſubiecto. Reuar. l. neq;. 45. de
reg. iur. & cuius cōtrariū malū, illud bonū, ac
è cōuerſo. c. ea te. ubi gl. pen. de iureiu. Bal. l. 1.
C. unde ui. unde quod operatur propoſitū in
propoſito, id operatur oppoſitū in oppoſito.
12 l. ult. §. ult. de leg. 3. Atqui † certi iuris eſt, odio
ſam materiā ac diſpoſitionē reſtringi ad actū
primū, nec ulterius extendi, Crau. cōſ. 161. nu.
7. cū ibi alleg. Dec. cōſ. 562. nu. 1. maximè ho-
minis diſpoſitionē. Dec. cōſ. 512. nu. 7. ideoq;
in genere ſemper reſtringi. Dec. cōſ. 541. nu. 8.
ut non habeat locū in alio caſu etiam mixto.
13 Dec. cōſ. 213. nu. 2. Vnde † nec diſpoſitio unius
contractus extēditur ad aliū ſimilē, Dec. conſ.
213. nu. 3. & cōſ. 555. nu. 2. multò minus ad a-
liam perſonā, ne quidē in hac ipſa quæſtione
redemptionis. Rebuf. l. unicuiq;. in fin. C. de
prox. ſacr. ſcrin. li. 12. Chaſſ. in conſ. Burg. rub.
de retrac. §. 10. gl. ul. in fin. Tiraq. de retrac. p̄x.
§. 1. gl 9. nu. 124. per c. cū inter. de renuncia. l. ſi
unus. §. ante omnia. de pact. Imò ne fauorabi-
lis quidē diſpoſitio de liberis agens, in tranſ-
uerſalib. locū habet, nec ad eos extēdi poteſt:
Dec. conſ. 686. nu. 5. & conſ. 497. accuratè. in
princ. conſ. 222. nu. 8. conſ. 21. nu. 7. conſ. 530.
nu. 15. conſ. 529. nu. 8. per l. 3. §. liberis. de lega.
præſtan. Cy. Ang. & Dd. l. generaliter. §. cū au-
tem. C. de inſtit. & ſubſtit. Alex. cōſ. 38. uiſo. in
princ. lib. 1. etiā ea in ſpecie, qua ad aliū caſum
ex uериſimili mēte diſponentis extēdi poſſet.
Dec. conſ. 394. nu. 8. & 10. conſ. 397. nu. 2. cōſ.
272. nu. 1. & 3. per d. l. ſi ita ſtipulatus. §. pen. de
uerb. ob. ubi Iaſ. & §. Chryſogonus. nu. 35. 36.
pluribus cōprobat, licet qualitas præcedens
ad ſequētia deducatur & ibi ſubintelligatur,
tamē hoc uerū eſſe tm̄ in eadem perſona, nec
enim extēdi ad aliā, adeo ut nec in uno fratre
diſpoſitū ad aliū porrigatur, ut multis ibidē
demōſtrat nu. 52. per c. 1. §. cuique. §. præterea.
quæ fuit prim. cauſ. ben. amitt. l. ſi unus. §. an-
te omnia. de pac. & dicit, cum ea Bar. theorica
cōmuniter ibi contra ſolum Angelum trāſire
Doctores. Et in terminis, quod in argumento

 redem-

redemptionis etiã quando extenſio fieri poſ-
ſet de caſu ad caſum, non tñ fiat de perſona ad
perſonã, ne quidẽ ex præſumpta & ueriſimili
mente contrahentiũ, multis confirmat Tiraq.
de retrac.,px.§.1.gl.9.nu.38.& l. ſi unquã. uer.
libertis.nu.38.C.de reuoc. don. ex cõmuni do
ctrina Iaſ. Aretini, Raph.l.Gallus.§.& qd ſi tm̃.
de lib. & poſth.cũ alijs per eũ alleg. Nã illud,
quod ex diſpoſitione certũ eſt, debet attendi,
nõ aliud quod nõ apparet ex uerbis. Dec.cõſ.
325. nu. 2. & 3. latiſsimè Tiraq. l.ſi unq̃.uerb.
libertis.nu.3.4.5.6.7.8.9. cũ multis ſeq. C. de
reuoc.don. & qñ de alia uoluntate contrahen
tiũ nõ cõſtat, uerbis eſt inhærendũ. Dec. conſ.
523.nu.1.Tiraq.latè præal.lo.ubi nu.9.oſten-
dit,l.nõ aliter.de leg.3.cũ ſimil.licet tm̃ de ulti
mis agat uolũtatib.in omnib. tñ actib. huma-
nis obtinere. Sed nec ad incogitata, hoc eſt,
nõ expreſſa diſpoſitiõe trãſactiones trahi de-
bẽt,l.q cũ tutorib.§.1.& ult.de trãſac.l. tres fra-
tres.de pac. Alex.conſ.81.nu.22.uol. 6.& caſus
omiſſus reſeruatur iuri cõmuni.l. ſi uerò. §. de
uiro.ſol.mat.& quod certis perſonis cõtra ius
cõceſſum eſt, hoc exteris intelligitur denega-
tũ,l.aſsiduis.l.qui pet.l. uocatio. de minorib.
Tiraq.de retrac.prox.§.1.gl.4.nu. 38.& unius
incluſio eſt alterius excluſio.l.cũ prætor. de iu
dic.Nã ſi de alijs æquè fuiſſet actũ, de illis quo
que expreſſum eſſet.l.1.§.ſin aũt.C. de cad. tol.
c.inter.de trãſl præl.c.ad audientiã.de dec.Ti-
raq.de retract.prox.§.1.gl.9.nu.38 & l. ſi unq̃.
uerb.libertis.nu.3.C.de reuo.don. Quod ma-
ximè dicẽdũ eſt in materia ſtricti iuris. l. quo-
ad.de uerb.ob.qualis hæc eſt trãſactio, Alc. &
Dd.rub.& l.ſiue.C.de trãſac.ſicut & diuiſio in-
ter fratres nihil aliud eſt q̃ trãſactio.Fulg. cõſ.
120.in princ.Sed & præſumitur talis fuiſſe uo-
lũtas, qualẽ uerba demõſtrant:l. Labeo. §. idẽ
Tubero. de ſup.leg.l.nõ aliter. de leg. 3. c. ſecũ-
do requiris.de app.Cornæ.conſ. 112. quanq̃.
nu.14.uol.2.nec ſenſus alius melior, q̃ q uer-
bis cõceptus eſt, fingi poteſt,l.3.in fi. C. de lib.
præter.Iaſ.l.ſi tibi homo.§.ſi teſtamento.l.pla-
nè.§.ſi eadẽ. p illos tex.de leg.1. Mar. Soc. iun.
cõſ.95.,pponitur.nu.2. uol.1.cõſ. 99. ꝓpoſita.
nu.15.uol.1.nec maius eſt teſtimoniũ mẽtis q̃
qualitas inſpecta uerborũ, ut dicit Iaſ.l.neque
ꝓfeſsio.nu.6.C.de teſta. unde quoties diſpo-
ſitio ex ſcripto ſuũ habet intellectũ, toties non
admittitur alius intellectus tacitus, qm̃ quod
expreſsũ eſt, facit ceſſare tacitũ : ut tradit Om-
phal.cõſ.30.facti.n.34.in 1.to. Fiãc. per l. præ-
tor.de oper.no.nunc.l.nõis & rei. §. uerbũ. de
uerb.ſig.& ubi uerba deficiũt, deficit & ipſa di
ſpoſitio.l. 4.§.toties. de dam.inf.c. indemnita-
tibus.§.ſi cũ eas. de elec.li.6. Tiraq.de retr. ꝓx.
§.1.gl.9.nu.38.& l.ſi unq̃. uerb. libertis. nu. 2.
de reuoc.don. Vnde quoties aliquis tm̃ caſus
eſt expreſſus, toties ,pbabiliter dubitari uel e-
tiã negari poteſt, quod in alijs nõ expreſsis lo-
cũ habeat.Dec.cõſ.555.nu.1. & 3.5.l.cõmodiſ-
ſimè.ubi Alex. & Dd. notãt per illũ tex.de lib.
& poſth.l.ſi in diẽ, de cõd.& demõſtr. gl.l.præ-
dia.§.affine.uerb.uoluiſſe.de fund.inſt.præſer
tim ubi nõ eadẽ ſubeſt ratio, ut hic. Ruin. cõſ.
74.nu.6.8.uol.1.Nã in dubio ſumit̃ interpre-
tatio, ut quis minus obliget: atq; ita paucisſ.
pſonæ & res obligatione cõprehendant̃.Ang.
cõſ.77.in fin.Pariſ. cõſ.96.nu.22. li. 3. Menoc.
cõſ.34.ardua.nu.52.Imò, ne quidẽ ex pręſum
pta contrahentiũ mente etiã in materia redẽ-
tionis fit extẽſio ad alias perſonas nõ expreſ-
ſas, q̃uis ad alios caſus extendi poſsit. Tiraq.
de retrac.,px.§.1.gl.9.nu.38.& d.l.ſi unq̃.uerb.
libertis.nu.23.C.de reuoc. dona. per cõmunẽ
doctrinã Raph. Aret. Iaſ.d l. ſi unq̃. §. libertis.
de lib.& poſth. Nam contractus non ampliat̃
aut reſtringit̃ per relationẽ ad aliud, ubi nul-
lus interuenit error.Dec.conſ.350. nu. 6. imò
ne poteſt quidẽ extẽdi ad caſus nõ expreſſos.
Dec.cõſ.355.nu.5.aut à re ad rem, uel à perſo-
na ad perſonã.Dec.d.conſ.355.nu.5. cũ ibi al-
14 leg.Ex quibus † omnibus conficitur, cũ hic p
d.pactũ tantũmodò Iodoco & eius hæredib.
maribus corporis ſui, hoc eſt, liberis, *ſeinen mẽ-
lichen leibs erben*, prouiſum fuerit, nõ poſſe hæc
uerba extendi ad collaterales aut hæredes ex-
traneos etiã in materia aliàs trãſitoria. Nã qñ
fit mẽtio hæredũ tm̃ maſculorũ, hoc adſtrin-
gitur ad deſcendentes tm̃, etiã in materia trãſ-
eunte aliàs ad extraneos. Alex.Iaſ. Soc. & Dd.
l.Gallus.§.etiam.de lib.& poſth.Crauet. conſ.
38.Ioannes. nu.5.Alex.conſ.105.nu.4.5. uol.
1.conſ.39.num.3.lib.6.Dec.conſil. 78.& conſ.
395.in cauſa. num. 7.& alibi paſsim. multò
minus quando, ut hîc, diſertè actum de hære-
dibus marib. ex corpore ſuo procreatis. Cra-
uet.conſil.38.Ioannes.num.2.Dec.conſil.395.
in cauſa.num.6.Iſer.c.1.§. etſi libellus. de alie.
feud.pater.idem Dec.cõſil. 208.ad clariorem.
num.6.Soc.conſ.12.lib.3. Chaſſ.in conſ.Burg.
rub.3.de feud.§.5.in princ.nu.19. per c.1. §. etſi
cliẽtulus. de alie.feud. Et cõſequenter iſtud pa
ctum hîc uerificari nequit in alijs collaterali-
bus, qui nõ ſint ex Iodoci corpore: maximè fi-
lia eius extãte, quæ collaterales excludit: ut hę
redis nomine & iure hîc cẽſeri nequeant, dato
quòd aliàs etiã cõprehenderentur iurib. ſ. al-
leg. Cõcludendũ igitur uidetur ut in ſtatutis,
15 ſic & in pactis, ubi † uerba non conueniũt, nec
conuenire diſpoſitionem. Bart. l. 4.§. prætor.
in fin.de dam.inf.Alex.cõſ.212.nu.2. cõſ. 197.
nu.6.uol.6. Ruin.conſ.43.nu.2.& 9.uol.3.ma
ximè cũ agit̃ de tertij præiudicio.Ruin.conſil.
25.nu.6.uol.3.Quibus ex omnibus cũ in pri-
mo articulo uideatur pro filiabus pronunciã
dũ, ſequit̃ & inde etiã ſecundæ quæſtionis re-
ſolutio, nẽpe Georgij filios, qui ad hanc por-
tionem prædij à Bernardo relictã aſpirare ne-
queãt, ne quidẽ inde uiduã ex pacto poſsidẽ-
tem expellere poſſe. Idem enim iuris eſt in par
te, quod in toto.l.quæ de tota.de rei uend. Si
quidẽ igitur in toto hic iure Bernardi, quod
in prædio reliquit, nihil d.conſulentes habẽt,
ſed illud omne ad filias pertinet, certè multò
minus uſumfructum uel dotalitium in eo pię
dio

dio uxori relictum impugnare poſſunt: præ-
16 ſertim † cũ nedũ in allodialibus, ſed etiã feudalibus uel inuiti agnati cogantur pati, ut de legitimo dotalitio uiduæ ꝓuideatur. Schurff. conſ. 51. dubiũ. nu. 1. cũ ſeq. centur. 3. gl. art. 21. Landt. lib. 1. & art. 75. lib. 3. deciſ. Neap. 385. nu.
17 6. Et cum † etiã cõſanguineo uel alij ex pacto cõpetit ius luendi, ac pro precio redimendi, tũ quoq; nihil minus cogitur ſtare locationi, uſusfructus conſtitutioni, uel alij obligationi in prædio à priore prædeceſſore factæ ac conſtitutæ. Bart. l. in diem. de aqua plu. arcen. per l. 3. ubi Dec. Bart. Angel. & Dd. quib. mod. pig. ſol. l. ſi ex duobus. 6. §. ſed & Marcellus. de in diem addic. Bald. l. 1. ad fin. C. de iur. fiſ. lib. 10. gl. & Dd. l. ſi filiofamiliâs. §. ſi uir in quinquennium. l. diuortio. uerb. neq;. uerb. tertia portio. ſolut. mat. Bart. l. poſtulante. §. 1. nu. 4. ad S. C. Treb. Bald. num. 3. Salic in 6. opp. l. emtorem. C. locat. Stepha. Aufred. deciſ. Tholoſ. 420. itẽ fuit quæſitum. Guid. Pap. deciſ. 480. locaui. latiſsimè Tiraq. de retrac. conuent. §. 3. glo. unic. num. 8. 9. 10. 12. 13. 14.

Rationes decidendi.

HÆC etſi ſpecioſa uideantur, apparent tñ in contrarium rationes non paucæ, quamobrem potius ſtatuendum ſit hoc prædium integrum in familia ex fratrũ uolũtate remanere: & ideo Bernardi ac Iodoci filiã pro portione ſui patris pecunia contentam eſſe oportere.
18 Quod † ad dilucidandũ, illud nõ dubitari poteſt probabiliter, quin iſtis fratribus ita diuidere licuerit, ut duo prædiũ retinerent, tertius pecuniã acciperet. Fab. §. quædam. nu. 11 & ibi Iaſ. & Dd. Inſt. de act. per l. cõmuni. ff. com. diuid. c. oẽs. ſi de feud. def. Bal. & Dd. § præterea ducatus. de proh. feu alie. per Fed. Alex. conſ. 18. in fin. uol. 2. Soc. cõſ. 165. uiſis. nu. 16. uol. 2.
19 Cũ uel in † feudo hoc permittatur fratrib. etiã abſq; dñi & agnatorũ conſenſu. Bar. l. & ideo. nu. 4. de condic. fur. Bald l. ſi familiæ. nu. 6. C. fam. herciſ. Aluar. c. 1. §. itẽ ſi fuerint. in 2. not. quib. mod. feud. amitt. c. 1. de na. ſuc. feud. c. 2. de proh. feud. alie. per Lotha. & c. 1. § præterea ducatus. ubi Bal. nu. 12. de proh. feud. alie. per Fed. Iaſ. in l. ſtipulatiões nõ diuidunt. in princ. nu. 31. de uerb. obl. Aluar. c. 1. § itẽ ſi fuerint. in 2. notab. quib. mo. feud. amit. Curt. trac. feud. parte 4. nu. 124. Iaſ. in epit. parte 9. n. 40. Soc. conſ. 265. uiſis per tot. cõſ. 278. in quæſtione. parte 2. Ardiz. in ſum. feu. cap uirũ feudũ diuidi. Iaſ. l. ult. nu. 115. C. de iur emph. Alex. cõſ. 18. uiſis. per totũ. uol. 2. Hen. God. conſ. feud. 19 & 20. Schurff. cõſ. 17. cẽtu. 1. Molin. in conſ. Par. t. t. 1 §. 35. nu. 2. Chaſs. in cõſ. Burg. rub. de feud. §. 8. in prin. nu. 7. Et quãuis diuiſio quadãtenus ſit alienatio, Crau. conſ. 264. nu. 8 ſcilicet neceſſaria, ut ibidem proſequit̃, cũ ſit par emptioni, l. 1. C. com. utr. iud. Cornæ. cõſ. 252.
20 nu. 1. uol. 1. tñ † cũ unus pecuniã accipit, alter prædiũ totũ retinet, magis eſt integratio ꝙ alienatio uel diuiſio, Bal. Aluar. & Dd. d. §. præterea ducatus. Iacob. in inueſt. uerb. Marchio. nu. 7. Soc. conſ. 18. uiſis. uol. 2. Curt. trac. feud. parte 4. nu. 124. potiſsimũ inter fratres. Cornæ. conſ. 24. nu. 12. uol. 2. Et cũ pro pecunia alienat̃ ſua portio in fratrẽ, res non mutat̃, neq; manũ mutat, quia nec in extraneas perſonas abit, ſed apud conſortẽ manet. And. de Iſer. c. 1. §. 1. per quos fiat inueſt per text. c. 1. de alien. feud. pat. Bal. c. unic. in fin. uerſ. itẽ ſciendũ. de alie. feud. p l. 1. §. cæteri uerò. 8. de impo. lucra. deſcrip. lib. 10. quẽ textũ ad hoc notãt & inducunt Bar. Ioan. de Plat. Iac. Rebuf. & alij ibidẽ: idem Rebuff. in l. 1. nu. 3. C. non lic. hab. metro. lib. 11. Ioan. And. ad Spec. de feud. § nũc uerò aliqua. uerſ. 12. in princ. And. de Iſer. Præpoſ. Aluar. in c. 1. §. 1. per quos fiat inueſt. per illum tex. Bar. & Caſt. d. l. & ideo. de cõdic. fur. l. cum hi. §. ſi uni. de trãſac. l. ſi domus. §. fin. de leg 1. l. qui Romæ. §. duo fratres. quæſt. 10. de uerb. oblig. l. uoluntas. ubi Iaſ. C. de fideicom. Sal. l. ea lege. in fin. uerſ. quæro circa idẽ. C. de condic. ob cauſ. Iacob. in inueſt. uerb. & cũ pacto de non alienãdo. nu. 31. 33. Hipp. ſing. 28. emphyteuta. Steph. Bertran. conſ. 188. uiſo. lib. 1. Molin. conſ. Par. tit. 1. §. 13. gl. 6. nu. 5. Et talibus diuiſionibus hæreditarijs rectè & ualidè adijciuntur pacta de ſuccedẽdo, Bal. nu. 20. 21. 22. l. fin. C. de pac. per l. 3. §. de illo. ꝓ ſoc. l. de fideicõmiſſo. C. de trãſac. l. 2. §. illud. de hæred. uẽd. l. & ſuũ hæredẽ §. à filia. de pact. l. ſi quis ſeruũ. de act. empt. Schurf. conſ. 20. & 56. cent. 1. quæ ualẽt ab inteſtato, uelut ultima quædã uoluntas innominata. Iaſ. nu. 3, & Dd. l. pactũ dotali. C. de pact. & l. licet. in fin. eo. tit. Et nomina-
21 tim † licere etiam priuatis ſic paciſci, ut altero ex fratribus ſine filijs decedente pars ſua bonorũ ad ſuperſtitem deueniat, docuerũt Iaſ. & Dec. d. l. fin. C. de pac. idem Iaſ. l. ſtipulatio hoc modo cõcepta. nu. 18. de uerb. oblig. cũ alijs, quos citat Tiraq. de iure primog q. 6. num. 5. quibus addo Pariſ. conſ. 26. nu. 84 lib. 2. conſ. 1. nu. 117. conſ. 16. nu. 11. lib. 3. cõſ. 72. nu. 16. lib. 4. Curt. iun. cõſ 15. nu. 1. 2. Zaſ. in terminis cõſ. 1. nu. 15. 16. li. 2. Natta conſ. 474. lib. 2. Iaſ. cõſ. 211. lib. 2. Ruin. conſ. 112. li. 4. Iacob. Menoch. conſ. 1. conſultatio. nu. 161. & talia pacta inter nobiles præſertim ualere & obligare ſtatim etiã ſucceſſores, tradunt Bart. conſ. 72. ex facto proponitur. Ruin. conſil. 40. lib. 1. Dec. & Dd. l. pactum quod dotali. & l. licet C. de pac. & conſil. 184. conſil. 225. Oldrad. conſil. 139. Angel. conſ. 179. uiſis. nu. 3. ubi loquit̃ de mutua huiuſmodi cõuentione fraternitatis inter equites Germanos. Aegid. Bellamer. conſ. 17. laiẽ Ludo. Gozad. conſ. 87. Tiraq. de iure primog. q. 6. nu. 13. & copioſè Iaſ. cõſ. 1. lib. 2. quaſi per
22 totũ. Ac licet † etiã paciſci per modũ contractus, ut in certa re aliquis ſuccedat. Iaſ. nu. 17. poſt Alexand. in d. l. ſtipulatio hoc modo. de uerbor. oblig. Iaſ. conſ. 60. in princ. lib. 3. conſ. 173. col. 5. uerſ. quartò in terminis. li. 4. Ruin. conſ. 125. nu. 5. lib. 1. conſ. 16. num. 4. 10. lib. 2. conſ. 7. nu. 5. lib. 3. Dec. l. pactum quod dotali.

in fin.ubi Purp.nu.15.& l. ult.nu.17. ubi Pur-
pura.nu.216.C.de pac.Dec.cõſ.655.n.11. Hip.
Marſ.ſing.333.Curt.iun.cõſ.15.n.1.2. Pari.cõſ.
26.nu.51.li.2.Gozad.conſ.87.nu.2.& 9. Rub.
cõſ.95.nu.2.Soc.iun.cõſ.80.nu.1. lib.2. Tiraq.
de iure primog.q.6.n.5.Crau.cõſ.139.n.3.Me-
noc.conſ.1.nu.149.ac placita diuiſionũ etiam
ipſos paciſcentiũ liberos obligãt, l. etiã. C.cõ.
utri.iud.adeo ut eorum nomine in factum,uel
præſcriptis uerbis actione teneant.l. pacto ſuc
23 ceſſorũ.in fin.C.de pact. Et quod † dicit nõ li-
cere paciſci de hæreditate uiuentis, accipien-
dum eſt tertij non conſentientis. nã de ſucceſ-
ſione ſimul paciſcentiũ & conſentientium re-
ctè paciſci cõcedit,ut declarat Dec. poſt Fulg.
l.ul.nu.4.C.de pac.& ibi Purp.nu.86.87.Dec.
cõſ.31.nu.4.cõſ.475.nu.22.Gozad.conſ. 97.
num.2.conſ.98.in prin.Ruin.conſil.13.num.3.
lib.2.Curt.iun.conſ.98.num.3.Pariſ. conſ.26.
nu.114.lib.2.& conſ.1.nu.121.lib.3.Crau.conſ.
52.num. 2.Ceph.conſil.146.num 5.lib.1.Me-
noch.conſ.92.habet.nu.47. aſſerens eſſe com
munem,& maximè procedere,quãdo expreſ-
ſus(ut hîc)habetur conſenſus.Purpur.d.l. ult.
nu.87.Pariſ.conſ.24.num.15.lib.2.Soc.ſenior
24 conſ.53.nu.1.lib.3. Quãtò † magis igitur ſo-
lutum iſtis fratribus fuit ita conuenire,non ut
ſuccederet ſuperſtes defuncto exiſtentib. filia-
bus, de quo nihil actũ eſt (unde & hæ filiæ ex
aſſe ſuorũ parentũ hîc ſunt hæredes, omniaq;
eorũ mobilia bona & iura retinent, extra cor-
pus prædij,pro quo & ipſo æſtimationẽ iuſtã
accipiunt)ſed tantũmodò hoc paciſci, ut por-
tionẽ eius prædij poſsint recipere mares de fa-
milia ꝓ pecunia filiabus dãda, ſi quẽ eorũ ſi-
ne maribus liberis decedere cõtingeret. Quæ
nõ eſt cõuentio de ſuccedendo, ſed multò ma
gis de redimendo ac emẽdo uel diuidẽdo aut
retinẽdo in familia prædio paterno in caſum
mortis cõcepta.Nã talis diuiſio,ubi alius pro
precio prædiũ,alius pecuniã accipit,quædam
eſt emptio:l.1.ubi Bal.Sal.num.1. C.com. utri.
iud.l.quid tñ. de contr.empt. l. litis æſtimatio.
pro emp.l.1.l. ad officiũ.C.com.diuid.l. plerũ-
que. de iure. dot.ac cogunt tali patris uolũta-
ti qualicunq; liberi ſtare,l.ult.C.fam.her.l. pa-
rentib.C.de inoff teſt.Bal. & Dd.l. tale.§.fin. de
pac.etiã inæquali,dũmodo in legitima nõ læ-
dant.l.quoniã.C.de inoff.teſta. Schurff. conſ.
20.ꝓ maiori.nu.2.3.cent.1.cõſ. 60. quod præ-
dicta.nu.13.& paſsim,cent.3.imò propter pa-
ternũ affectũ præſumitur taliter paciſcẽdo ac
diuidẽdo pater liberis rectè,ꝓuidiſſe,donec cõ
trà ꝓbet:Schurff.cõſ. 20. pro maiori.n.8.cent.
1.cũ ibi alleg. qa patrẽ ueriſimile eſt ſalubrius
capere cõſiliũ in fauorẽ liberorum, l.nec in ca.
de adult.latè Alc.reg.præſump. 1. præſump. 1.
& 2.cũ ibi alleg.nec uelle eorũ diminuere hæ-
reditatẽ.l.pen.de iure codicill. Alcia. reg. præ-
ſumpt.1.præſumpt.13.nu. 1. & per totũ. Cæte-
rũm etiã tale pactũ redẽptionis hæredes obli-
gat,l.2.ubi Cag.& Dd.C.de pac.int. emp.& o-
bligationes ac actiones ab hæredibus incipe-
re poſſunt: l.unic.C. ut act. ab hæred.ac cũ hæ
filiæ uelint ex aſſe hæredes eſſe ſuorum paren
tum,qui tale pactũ fecerũt, cogũtur etiã huiuſ
modi parentũ pactũ habere ratũ, l. cum à ma-
tre.C.de rei uend.l.ex qua perſona.de reg. iur.
& ex eo obligãt,d.l.2.C.de pac.int. emp.Curt.
trac.feud. parte 4.num. 140. Iacob. in inueſt.
uerb.& cũ pacto.nu.43.& 35. Alex. conſil.118.
attentis.in fin.nu.13.lib.5.conſ.30. uiſis. nu.3.
conſ.87.quantum.nu.10.uol.6.Schurff. conſ.
96.quorũ in præſenti. nu.2.cent.3.Boer.deciſ.
76.Tiraq.de retrac.conuent.§.1. gl. 6.nu.6.cũ
25 ſeq. Et talia † pacta ſunt pars conuentionis.
gl.uerb.uilius uendidiſti.& Dd.l.fundi partẽ.
de cont.empt.per l.ſi uẽditor.§.fin. ubi bonus
tex.de ſer.exportan.l.pen.de hær. uend.l.ſi nõ
fuerint.§.1.pro ſoc.l. ſi fiſtulas.§. 1. ubi Bart.de
cõt.empt.l.quod ſi uno.de in diẽ addic. l. cum
eiuſdẽ.de ædil.edic.l.ſi qs aliã.de ſolu.Schurff.
cõſ.3.licet.nu.3.cent.1.Tiraq. de retrac.prox.§.
23.gl.1.per totũ,& de retrac. cõuent. in fin. tit.
§.7.nu.4.per l. iuriſgẽtiũ.§. quinimo. de pact.
c. cũ Ioãnes.ubi Panor.Fel.Imol.de fid.inſtr.I-
taq; talia pacta diuiſionis,ut pars eius, omni-
no ſeruãda ſunt: l.ſi cũ patruo. ubi gl.fi. C. cõ.
utr.iud.& diuiſio inter fratres ac eorum hære-
des rata manere debet, niſi ope reſtitutionis
reſcindat,l.pen.C.com. diuid. quæ ex contra-
ctu patris nulla hic filiabus cõpetere poteſt. l.
26 3.§.1.l.imperator.& paſsim,de minorib.† Nec
licet hic filiæ ex iſta diuiſione portionem præ-
dij paternã retinere uel petere, pactum uerò
adiectũ reijcere,& ſic pro parte approbare cõ-
tractũ,pro parte repudiare.l.Caius. de manu-
miſs. l. Iulianus. §. ſi quis. de act. empt. l.cum
quærit.de ad.tutor.l. nam abſurdum. de bon.
lib.l.ita ſtip. in fin. de oper. lib. l. cum interdi-
ctæ.ubi Bal.C.arb.tut.l.Pomponius ſcribit.de
neg.geſt.Bald.l.obſeruare.§.poſthac.nu. 6. de
off proconſ.Ludo.Ro.conſ.396.in caſu. nu.1.
Tiraq.de retract.cõuen.§.1.in fin.tit. nu. 1. 2. 3.
Nam,diſpoſita ſimul unico in actu reputãtur
inſeparabilia.Thomas Gram. conſ.145. alle-
gationes.nu.4.per l.noſtrũ.de leg. 2. addens,
hæredẽ uolendo partẽ ex diſpoſitione defun-
cti,.cui ſucceſsit, intelligi & totũ uoluiſſe. per
l.ſi ex aſſe.de acq.hær. l. 1. C. quando non pe-
ten.part.Salic. l. hæres inſtituta. C. de impub.
ſubſtit.Neq; puto in his magnã eſſe difficulta
tẽ,ſed cardinẽ negocij in eo uerti, quod iſtud
pactũ eſt tñ in perſonã Iodoci conceptũ, ut il-
li eiuſq; maribus hæredib.prodeſſet, alijs ſine
mare libero mortuis: ergo uidet hîc fratri ſe-
niori eiuſq; filijs nihil cõmodare talẽ pactio-
nẽ poſſe, per ſupradicta. Verũ hic ex aduerſo
iterũ conſiderandũ eſt, ꝙ tale pactum fauore
maſculorũ factũ eſt, ut prædiũ auitũ retineret
& maneret in familia,quæ per maſculos ꝓpa-
gatur ac retinet,l.familiæ.§.fi.de uerb.ſig. quã
ad hoc indicat Dec.l.2.n. 61. de reg.iur.Cyn.l.
ul.q.4. C. de cõſt.pecu.l. qui filiab.ubi Iaſ.nu.
14.& 21.de leg.1.Bal.& cõmuniter Dd. in l.ma
ximũ uitiũ.C. de lib. præter.Alex.cõſ.160. ui-
ſo.

ſo.lib.2.Frãc.Viuius com.opſnío.li.1.uerb.ſta
tuiũ excludẽs.nu.1.nõ p fœminas, quæ fami/
liæ ſuæ caput ſunt & finis. l.pronũciatio.in fi.
de uerb. ſig.§.1. Inſt. de leg.ag ſucceſs. Viuius
præal.lo.Bal.Sal.& Dd.d.l.4.C.de lib. præter.
qa liberi ex eis nati nõ eius nomen & familiã,
ſed ſui patris ſequunt̃.l.cũ legitimę.de ſta.ho.
c.2.de cõuerſ.cõiug. l.1. ad munic. l.eos.l.nul/
lus.l.excepto.C.de decur. li.10.l.1.C.de dig.li.
12.ubi gl.& Dd.Spec.de feu. §.qm̃. q.5. Tiraq.
de nobil.c.28. n.21.cũ ibi alleg. Et ꝓinde hoc
27 pactũ † nõ eſſe odioſum, ut nec ſtatutũ eiuſ/
modi.laſ.l.2.§.prætor ait.n.8.& 9. de in ius uo
cã.Viuius cõ.opin.li.1. uerb. ſtatutũ excludẽs
fœminas.imò magis fauorabile,ſecũdum cõ-
munẽ opinionẽ, Thom. Grã.cõſ.145. allega-
tiones.nu.8.ex cõmuni doctrina Sal. & Dd.l.
2.C. de in ius uocan.& l.nõ dubiũ.C.de legib.
Hipp.cõſ.85.poſt redditũ.n.13.uol.2.& quidẽ
principaliter fauorabile, ut loquitur Viuius
præal. lo.pro cõſeruatione ſcilicet agnationis
& familiarũ,ex Bal.d.l.maximũ.C.de lib.præ/
ter. Alex.conſ.89.& 131.uol.6.conſ.141. uol.7.
Curt.iun. cõſ.87.n.5.ubi aſſerit hãc eſſe cõmu
nẽ,licet Soc.iun.cõſ.1. nu.46.& 108. li.1.cõtra
diſputet: de quo nõ eſt anxiè hic laborandũ.
28 Nã † & alioq diſpoſitio hominis magis eſt fa-
uorabilis q̃ diſpoſitio legis, & largius uenit
interpretãda,ut p multa Menoc.cõſ.16. qđ iã
29 nõ ſatis.nu.24.Sed † & illa diſpoſitio dicit̃ fa
uorabilis,per quã redit̃ ad primæuũ ſtatũ. Lu
do.Goza.cõſ.9.nu.31.& ius cõmune, ut ibidẽ
Goza. etiã ad ius cõmune quãlibet antea cor
rectũ: ut qđ mares in prædijs auitis retinẽdis
ad familię ſuſtentationẽ,& ut poſſeſsiones in
familijs maneãt, fœminis præferri: Alex. conſ.
227. nu.7.uol. 6. qđ eſt antiquiſsimũ ex lege
Moſis ductũ, Nu.27.7.8 & 36 & 4.5.6.7.8.9.
§.itẽ uetuſtas.Inſt.de hęr.quę ab inteſt.l.maxi
mũ.4.C.de lib.præter.ubi Dd.Sed & talia pa/
cta de ſuccedẽdo ſunt uniuerſalia,nec ad unã
rẽ reſtringunt̃.latè Molin.cõſ.151.uiſo. n.4.cũ
multis ibi alleg. Ergo nec ad unã perſonã re-
ſtringi debẽt,ſed ad oẽs porrigi,in quib.eadẽ
eſt ratio.Bal.Alex.laſ.& Dd.l.2. C. de in ius uo
cã. Ruin.cõſ.141.nu.3.uol.1.cõſ. 58.n.5. uol.5.
laſ.l.de quib.nu.16. de legib.Hipp. cõſ.85.nu.
14. & ſing.303. filiorũ appellatione. Viuius
præal.li.1.opin.uerb.ſtatuiũ.nu.4.5.arguẽdo
à reb.ad pſonas.l.q furere.de ſta.hom.& à ſta/
tuto excludẽte fœminas ad pactũ, ac cõtra.E/
uerar.loco á pacto ad legẽ ſeu ſtatuiũ.Quãuis
aũt in pſona Iodoci & hæredũ eius mariũ tan
tũmodo ſit conceptũ hoc pactũ, qm̃ is ſcilicet
pecunia ex prædio dimiſſus erat, ut in huius
30 pſona tm̃ cõcipi neceſſe fuerit, ſicut † & aliàs
diſpoſitio intelligit̃ fieri in caſu magis neceſſa
rio,ut uidelicet diſponẽtes intelligant̃ ꝓuide/
re in cauſa magis neceſſaria & ubi potiſsimũ
opus eſt: nec ꝓpterea alij caſus ſimiles exclu-
dant̃.Crau.cõſ.301. de anno.nu.5.& 6.ex Bal.
conſ.35.pater.num.3.lib.2.conſil.113. propo-
nitur.in princip.lib.5.idem Crau.conſ.25. du
bia.num.29.per l.1.§.quid ergo.de uen. inſpi.
l.quod Labeo.de Carb.edic.ijſdẽ reb.ſic ſtan/
tib.laſ.l.quod Seruius.num. 8.de cõd.cau.da.
Tiraq.l.ſi unquã.in præf.nu.166. C. de reuoc.
don.Boer.deciſ.204.nu.25. Crau.cõſ.95.nu.
4.Menoch.cõſ.33.nõ mediocri.n.10. per l.Ru
tilia.de cõtrah.empt.iũ cũ æqualitas in cõtra/
ctib.ſit ſeruãda.l.ſi id qđ.§.ul.de reſc.uen. Cra
uet.cõſ.245.nu.7.Menoch.d.cõſ.33.nu.11 ma
ximè in diuiſiõe paternorũ bonorũ.l.inter.C.
fa.her.l.4.C.de lib.pręter.l.ut liberis. ubi Dd.
C.de colla.& quidẽ inter fratres. Alc.reg.præ/
ſum.1.pręſum.23.n.9.per l.dedit.de col. bon.
nõ uidet̃ hic dubitandũ, qn intelligere d.fra-
tres tres paciſcẽdo uoluerint & hoc egerint,ut
apud reliquos etiã fratres & eorum filios præ
31 filiab.deberet pręudiũ illud manere.Nã † uer-
ba in dubio debẽt accipi demõſtratiuè, nẽpe
q̃ exẽpli cauſa Iodocũ ut in quo magis hoc eſ
ſet neceſſariũ cauere, poſuerint,nõ etiã reſtri-
ctiuè.l.fi.§.Titia.de lib.lega. Bart.l.cũ pater. §.
mẽſc.uerſ.quęro,qđ ſi teſtator.de leg.2.& l. cẽ
turio.circa fi.uerſ.ſed quid ſi dixi.de uulg.Cra
uet.cõſ.301.de anno.nu.5.quib.adiũgi põt ar
gumentũ à minore ad maius ductũ:qđ in iu/
re eſt ualidũ l.fi.C.qui æta.ſe excuſ. li.10. adeo
ut ſi qđ minus uidet̃ ineſt,& maiꝰ ineſſe intel/
ligat̃,etiã quoad perſonas.d.l.ult.c.cũ in cun-
ctis.de elec.l.3.C.de cõd.ind. c.ſi dñs. de ſimo.
auth.multò magis.C.de ſacr.eccl. l.qui pigno
ris.de acq.poſ.latè Euer. lo. à minori, in prin.
Atqui ſiquidẽ duo ſeniores iſti fratres q præ-
diũ paternũ retinebãt, præferre uoluerũt Io-
docũ, qui nihil à diuiſiõe in prædio amplius
habebat, ꝓprijs filiab. ſuis, certè argumẽto à
maiori ſumpto lõgè magis hoc ſenſerũt & uo
luerũt, q̃ ſui ipſorũ qui poſſeſsiões retinebãt
filij, deberẽt prædiũ iſtud p̃ filiab.habere. Nõ
tñ hoc cauerũt quaſi nõ neceſſariũ, cũ iã lati-
fundia retinerẽt, neq̃ ſe ſine filijs quos tũ ha/
bebãt,deceſſuros putarẽt,& ſic minus ſcriptũ
32 q̃ actũ.Nec † enim remotior uel qui minus iu
ris habet, debet eſſe melioris cõditiõis, q̃ qui
plus habet iuris & potior eſt. l.& ſuũ.8. §.fi. cũ
ll.ſeq.ubi Dd.de pac.l.ſancimus. §. ne aũt.ubi
Bal.& Dd.C.de don.laſ.in §. quædã.nu.59.In/
ſtit.de act.cũ ibi alleg.Euer.lo.à min. circa fin.
33 inducẽs ad hoc regulã, q̃ † propter qđ unũ-
quodq̃ tale,illud magis tale.auth.multo ma/
gis.ubi Bal.& Caſtr.C.de ſacr.eccl.gl.cle.unic.
de reliq.ſan.c.cũ Marthę. poſt princ. de celeb.
miſ.l.ex diuerſo.ubi Bal.Imol.Alex.notãt, ſol.
mat. & q̃ omne ius potentius ſit in cã q̃ cau/
ſato.l.4.de iuſt.& iur.c.1. quib.mo.feu.ami.di
citq̃ hoc argumẽtũ eſſe nõ probabile tm̃, ſed
etiã neceſſariũ ijs,quæ tẽdũt ad eundẽ effectũ,
& cõcludũt ex idẽtitate uel maioritate rõnis.
p Io.An.c.odia.de re.iur.in 6.ſicut in ſimili ſta
34 tutũ(unde † arguimꝰ rectè ad pacta eiuſdẽ ra
tiõis)excludẽs fauore filiorũ filias, extẽdit̃ e-
tiã ad neptes & nepotes ex idẽtitatę rõnis & u/
nitate cauſę.ut dicit coẽm Frã.Viu.lib.1.in pr.
uer.ſtatutũ.nu.4.5.6.Soc.ſen.cõſ.14.uiſo.nu.

ſ. uol. 3. per doc. Bal. & Dd. l. de quibus. de leg. & l. 4. C. de lib. præt. Cyn. l. 1. C. quæ ſit long. cõſuet. Dec. & Dd. l. 2. C. de in ius uoc. Etenim diſpoſitio quælibet ſemp obtinet in caſu non expreſſo, in quo par uel maior inſit diſponẽdi ratio. l. 4. ubi Dd. C. de poſth. hæred. Crau. cõſ. 227. nu. 11. c. cuſ. de re. iur. in 6. §. eadẽ. uerſ. ita longè minus. Inſt. de act. l. ſi adulteriũ. §. liberto. de adult. Euer. paſsim d. lo. leg. à minori. in prin. & à maiori. Quo fit, ut diſpoſitũ inter coniunctos debeat in omnib. obtinere, in quib. eadẽ ratio exiſtit. Tho. Gram. cõſ. 56. in cauſa. nu. 23. per doctrinã gl. Panor. & aliorũ in c. requiſiuiſti. de teſtam. & quorũ contẽplatiõe fit actus (ut hîc fratrũ & filiorũ qui ex eis naſcerẽtur reſpectu) ad hos ſemper extẽditur act⁹ etiãſi nõ ſint expreſsi. Pariſ. cõſ. 5. nu. 47.
35 uol. 1. cũ ibi alleg. Et † talia pacta ſunt cõformia ſtatutis plerorũq; locorũ ac iuri feudali, qđ filias cũ pecunia à prędijs excludit, & ideo datur maſculis poteſtas maritãdi filias & nepotes familiæ, de quibuſcũq; ipſi fratres bonis uoluerint, & dare eis in dotẽ bona poſsũt, quę ſint ipſis minus dãnoſa, nõ obſtãte cõtradictione mulierũ: quia debet ipſis ſufficere, q̃ fratres & coniũcti dãt eis maritũ æqualẽ & dotẽ cõdecentẽ, prout loquũtur & conſuluerũt Tho. Gramm. ciuil. cõſ. 145. allegatiões. nu. 8. Corn. cõſ. 48. de plurib. p tot. uol. 2. And. de Iſer. in cõſt. reg. in aliquib. col. 2. uerſ. nã paragrũ. Etenim ex mẽte taliter cõſtituentiũ eſt, ut filij minus grauẽtur q̃ fieri poſsit, quò dignitas agnationis cõſeruet, & per filias fœminas facultatib. nõ labeſiat nec exhauriatur. Tho. Gram. d. conſ. 145. nu. 8. per Bal. Imol. Ang. l. hæredes mei. §. cũ ita. ad Treb. Ideoq; ex uteriſi
36 mili quoq; mẽte diſponẽtiũ uerbũ † Hęredũ, q in poſſeſsionib. ſuccedere debeãt, tantũ mares cõprehendit, non fœminas. l. ex facto. §. fi. ad Treb. iũc. c. 1. uerſ. & ſi cliẽtulus. de alie. feu. Soc. conſ. 19 in prin. uol. 1 cũ alijs, quæ ad hoc cumulat Chaſſ. in cõſuet. Burg. rub. 3. de feud. §. 5. in prin. nu. 51. maximè qñ (ut hîc factum) diſertè de maribus tantũ eſt actũ. Bart. & Dd. l. liberorũ. de uerb. ſig. & l. 2. C. de in ius uocã. Corn. conſ. 57 in fi. conſ. 123. conſ. 146. uol. 2. Crauet. conſ. 22. nu. 10. uol. 1. Soc. cõſ. 251. uol. 2. conſ. 63. uol. 3. Dec. conſ. 85. conſ. 311. Alb.
37 Brun. conſ. 10. nu. 3. 4. Sed & † alioquin, ubi res eſt dubia, ſemper recurritur ad cauſam finalẽ. Bald. l. 1. in fi. C. de reb. cred. l. cã. in prin. C. de fideicom. auth. præſente. nu. 3. C. de fideiuſ. ex qua intentionẽ & mentẽ cõtrahentium liceat colligere. Alex. conſ. 45. col. 3. in prin. li. 1. & conſ. 48. lib. 6. Crauet. conſ. 245. Stephanus. nu. 2. per l. cũ mulier. ſol. ma. l. ſcire oportet. §. oportet. de excuſ. tut. l. cũ pater. §. dulciſsimis. de leg. 2. Bald. conſ. 2. uerba ſtatuti. nu. 3.
38 lib. 1. Mens † enim contrahentiũ, & ratio contractus ipſorũ pro uno eodemq; habẽtur, ut ſcribit Crauet. præal. loc. per Dyn. c. ult. de reg. iur. in 6. Bald. conſ. 200. in cauſa iſta. nu. 3. 4. lib. 3. Alex. conſ. 52. nu. 2. lib. 1. Itaq; uolũtas ipſorũ magis colligitur ex ratione contractus q̃ ex uerbis. Bal cõſ. 121. nu. 4. uerſ. ſed hic eſt aduertendũ. lib. 3. Crau. d. conſ. 245. nu. 2. per l. iuriſgentiũ. §. pactorũ. de pac. & potiſsimum ex cauſa conuẽtionis. l. fi. de hær. inſt. l. adigere. §. quãuis. de iure pat. l. conuenticula. C. de epiſ & cler. c. intelligẽtia. de uerb. ſign. gl. l. ſi in uẽditione. in fi. com. præd. Crau. d. conſ. 245.
39 Stephanus. nu. 1. Quãobrem † etiãſi uerba & exẽpla deficiãt, non tñ deficit hic diſpoſitio, quãdo effectus idẽ habetur in eo caſu, de quo diſponẽtes uериſimiliter non cogitauerunt q̃ eueniret. Crau. conſ. 59. Petrus. nu. 5. per Alex. cõſ. 100. li. 4. quia ſufficit diſpoſitionẽ effectu cõpleri, licet uerba lædi uideãtur: ut ſubiũgit ibidem Crauet. per Oldr. conſ. 257. factũ tale eſt. nu. 5. Omnis enim diſpoſitio ſiue ſpecialis ſiue generalis ampliatur & reſtringitur ſecundum ſuã cauſam finalẽ & diſponentiũ intentionem. Soc. conſ. 165. nu. 7. uol. 2. Pariſ. conſ. 67. nu. 5. uol. 1. Crau. conſ. 16. nu. 5. conſ. 3. nu. 15. conſ. 221. nu. 12. per l. 3. l. nõ omnis. ubi Dd. ſi cer. pet. & prout uериſimile eſt, quod uoluerint. Crau. conſ. 3. nu. 14. per l. ex empto. 11. in prin. de ac. emp. Hæc eſt enim natura actus, uidelicet ipſa eius ratio & cauſa. Crau. cõſ. 186. præſens. num. 5. ex Bald. conſ. 352. materia. in prin. lib. 1. ſecundũ quam ſemper actus eſt interpretandus etiã impropriãdo uerba. l. ſi ſtipulatus. de uſur. l. 1. §. 1. de of. proc. Cæſar. Bal. in rub. C. de contrah. empt. q. 9. Iaſ. l. actionẽ. nu. 3. C. de proc. Bella. conſ. 1. in fi. Soc. cõſ. 47. nu. 6. etiã in materia ſtricta, Bal & Dd. l. ult. C. com. diuid. Crauet. d. conſ. 186. præſens. nu. 5. cũ multis ibi alleg. Sed & diſpoſitio quælibet ſic exaudiri debet, ne inducat contrarietatẽ. Crau. cõſ. 214. puto. nu. 17. p c. inter dilectos. §. certũ. de fid. inſtr. Iaſ. l. fi. de cõd. indeb. l. 1. in prin. nu. 8. l. 3 nu. 4. ne quis eũ qui in ius uoc. Dec. c. gratũ. in prin. de of. dele. Vnde in omni materia ſtudendũ eſt pro declinãda cõtrarietate, ut loquitur ibidẽ Crau. ex Iaſ. l. non falſa. in fi. & conſ. 70. nu. 1. C. de iur. & fac. igno. Dec. conſ. 337. nu. 2. Eſſet aũt planè hic cõtrarium mẽti cõtrahentiũ, ſi Iodocus cũ ſuis filijs, qui diuiſus fuit à prædio & eliminatus per pecuniã, filiabus poſſeſſorũ fratrũ ſine marib. decedentiũ ꝓ pecunia pręferri poſſent ex pacto, & non idẽ ius uice uerſa eſſet filijs ipſorũ poſſeſſorũ contra filias d. Iodoci uel alterius fratris ſine prole maſcula abeũtis, contra naturã & rationẽ correlatiuorũ. l. ult. C. de indic. uid. & æqualitatẽ fraternã. l. dedit. de coll. bon. Nã data alia interpretatiõe, maxima ſequeretur hîc inæqualitas inter fratres, contra l. ut liberis. C. de collat. & d. l. dedit. & lõgè potiore poneretur loco Iodocus quãlibet natu minim⁹ & bonis precio exclуſus, q̃ reliquorũ fratrũ ætate maiorũ conditio, qui in ipſis bonis ac prædijs remanſerunt: cum tñ fuerit eorum intentio æqualiter diuidere & ſibi cauere, ſicut

& in dubio præſumitur hoc actũ eſſe. Alc. reg. præſumpt. 1. præſumpt. 23. nu. 9. per d. l. dedit. Eſt enim facienda interpretatio, ut æqualitas ſeruetur, aut ſaltẽ quoad fieri poteſt, minor inæqualitas ſequatur. Dec. conſil. 80. num. 4. Quãobrem ratione æqualitatis & conſiderata intentione ac uoluntate contrahentiũ, quæ uerbis præponderare debet, maximè in hoc diuiſionis contractu bonæ fidei. l. 1. ubi Dd. C. com. utriuſq; iud. cui nihil magis congruit q̃ præſtari quod inter contrahẽtes actũ. l. ex empto. 11. in prin. de act. empt. non fuerit abhorrens hic dicere, quod diſpoſitũ eſt expreſſè in perſona Iodoci & liberorum eius marium, ut quãlibet excluſi pecunia data à prædio paterno, nihilominus regreſsũ habere poſſent non extãtibus fratrũ poſſeſſorum maribus liberis, & eorũ filias dato precio inde eliminare, quo in familia prædiũ maneret: idem etiam intelligi & uideri cautum multo magis in filijs ipſorum poſsidentiũ, ut ij quoq; eadẽ ratione ab alterutrius, qui ſine filijs decederet, filiabus portionẽ prædij precio redimẽdi poteſtatem haberent: prout hoc in ſumma fuit actũ: nimirum ut prædiũ penes mares in iſta nobilium familia maneret. Ideoq; quod de Iodoci perſona cautum inuenitur expreſsim, idẽ etiam de alijs fratribus cautum uideri debet. l. 1. C. de diuerſ. reſcr. ubi gl. ul. Bald. Caſtrenſ. & Dd. cum diſpoſitionis altera pars alteram declaret. l. utrum. de pe. ho. Iaſ. l. qui filiabus. de leg. 1. Menoch. conſ. 1. nu. 186. & conſ. 14. num. 8. & contractus ab altera parte claudicare non debeat. l. Iulianus. §. ſi à pupillo. ubi gloſ. de act. emp. Anchora. conſ. 120. nu. 3. Menoch. conſ.
40 92. nu. 41. Crau. conſ. 239. nu. 6. Sed † & ex identitate rationis eiuſmodi ſtatuta ac conſequenter pacta maſculos præferentia ad cõſeruationem familiæ ac bonorum familiarũ extenduntur ut fauorabilia. Curt. ſen. conſ. 11. ſtatuto. num. 3. 4. Ripa l. 2. nu. 14. de leg. 1. Curt. iun. conſ. 6. nu. 2. Natta conſ. 463. nu. 2. lib. 2. Crau. conſ. 135. nu. 35. Menoch. conſ. 11. nu. 10. & quamuis Curt. d. conſ. 6. num. 16. dicat hoc obtinere, quando eſt expreſſa ratio, tñ ſufficere, quod ratio ex mẽte & coniecturis intelligatur, reſpõdet Menoch. conſ. 11. nu. 10. per l. nominis & rei. ubi Dd. de uerb. ſign. Parſ. conſ.
41 83. nu. 23. lib. 3. Nam † quãdo una & eadẽ ratio extat in pluribus, illa ipſa ratio omnes caſus decidit quaſi expreſſos: non per extenſionẽ, ſed ſicut genus cõprehendit ſpecies. Itaq; ratio generalis omnes eiuſmodi caſus cõplectitur. Crau. conſil. 183. nu. 3. & de antiq. temp. parte 1. nu. 36. Tiraq. l. ſi unquam. uerb. libertis. nu. 45. C. de reuoc. don. unde ſcribit ibidẽ Tiraq. nu. 45. Menoch. præal. lo. nu. 17. potius rationem quàm uerba eſſe inſpicienda, per l. ſcire. §. aliud. de excuſ. tut. cum alijs ibi alleg. quæ iura licet de diſpoſitione legis loquãtur, tñ idem eſt in diſpoſitione hominis. Coraſ. latè l. cum uirum. in prin. C. de fideic. Soc. conſ. 268. in fi. lib. 2. Menoch. conſ. 97. nu. 156. quæ cum eſt fauorabilis, ſic ut hãc fauore maſculorum & familiarum eſſe diximus, extenditur etiam ad illos, qui aliàs propriè non comprehenderentur ſub uerbis diſpoſitionis. Hipp. conſ. 85. poſt redditum. nu. 11. lib. 2. ex Bald. l. qui ſe patris. in fi. C. unde lib. & idẽ Hipp. nu. 13. hoc nominatim ad ſtatuta extẽdit, quæ fauore maſculorũ filias excludunt, per Bal. Sal. & alios, l. 2. C. de in ius uoc. Nam talem diſpoſitionẽ generaliter eſſe fauorabilẽ, quæ agnationem reſpiciat, probatur à Dec. conſil. 581. num. 5. Alex. conſ. 158. num. 9. uol. 6. cum alijs cumulatis à Franc. Viui. opin. lib. 1. uerb. ſtatutum excludens fœminas. Sed & in genere ſine diſtinctione fauorabilis aut ſtricti argumenti decidit idem Menoch. conſ. 97. habet. nu. 39. quòd diſpoſitio facta in unius perſona, etiam extẽdatur ad eum, in quẽ caſus euenit, & qui priori ſurrogetur. Alex. conſ. 177. nu. 12. Crot. l. omnes populi. nu. 215. de iuſt. & iur. Dec. cõſ. 258. nu. 5. Quãquam aũt idem Menoch. nu. 156. ibid. d. conſ. 97. dicat hoc tãtum obtinere, qñ expreſsè facta eſt ſubrogatio à lege uel homine. l. filiæ. §. Titia. de cond. & demonſt. u-
42 bi Dd. Soc. conſ. 268. in fi. lib. 2. tamen † pro ſatis expreſſo hic haberi debet, quod partes interrogatæ expreſsiſſent. gl. l. tale pactũ. in fi. de pact. Alex. conſ. 43. nu. 24. uol. 4. Schurff. cõſ. 36. nu. 12. cũ ſeq. centur. 1. quæ doctrina & in cõtractib. locũ habet, ſecundũ Bal. in d. l. tale pactũ. Dec. conſ. 407. nu. 7. uerſ. 2. in uerbis. Menoch. in conſ. 14. dubius. nu. 12. qui addit
43 ex hac † interpretatione fieri extẽſionem de perſona ad perſonã, per Soc. iun. conſ. 117. nu. 5. lib. 1. Nam cõtractus illa interpretatione fieri debet, quam contrahẽtes interrogati feciſſent. Dec. conſ. 555. nu. 6. & 7. cum ibi alleg. ubi probat ex hac interpretatione & intẽtione contrahentiũ etiã à perſona ad perſonã actũ extẽdi. & cõſ. 492. nu. 6. cum ibi alleg. (qđ eſt inprimis pro deciſiõe huius caſus notandũ) adeo ut etiã ad caſum mixtum extẽdatur. Ludo. Gozad. cõſ. 60. nu. 24. Ang. conſ. 320. nu. 7. præſertim in materia fauorabili. Alex. conſ. 144. num. 4. uol. 6. qualem hãc eſſe probauimus ex Viuio. li. 1. uerb. ſtatutum excludens. nu. 1. 2. cum alijs. ſ. alleg. Imo nedum ad ſimilem caſum, uerũ etiam diſsimilẽ & oppoſitum extenditur contractus ex uериſimili diſponentiũ uoluntate. Gozad. cõſ. 64. nu. 18. per l. hæredes. §. cũ ita. ad Treb. in conuentionibus enim uoluntas contrahentiũ potius attenditur q̃ uerba. l. in conuentionibus. 219. de uerbor. ſignif. Dec. conſ. 313. nu. 1. & 3. maximè in contractibus bonę fidei. l. ſi olei. 21. C. de loca. l. ſi uno. ff. eo. l. ex empto. de act. emp. cum ſim. Schurff. latè conſil. 32. num. 12. centur. 1. Non eſt autem dubiũ, ſi hic fratres interrogati fuiſſent, an cum poſsidentes fratres uellẽt ſi decederent ſine filijs, tum ſuiſmet filiabus Iodocum quamuis abalienatum & eius mares liberos præferri, ad conſeruandum in familia prædiũ paternum, non idem iuris etiam ſuis

proprijs

proprijs filijs reſeruatũ uellẽt: quin ſtatim re-
ſpõſuri & expreſſuri fuiſſent, ſeſe omnino hoc
uelle, & quidẽ multo magis, quo prædia in fa-
milia retinerẽtur, & abſurdiſsimũ fore, ſi quis
putaret, ſe plus Iodoco extraneo & abaliena-
to cũ ſuis liberis, quã ſibimetipſis ſuisq; filijs
dominis ac poſſeſſorib. reſeruare in prædio
uelle. Quamobrẽ diſpoſitio eorũ facta in uno
caſu extendi debet & obtinere in alio iſto, de
quo ueriſimiliter fuiſſet diſpoſitũ, ſi partib. in
mentẽ ueniſſet. Dec. cõſ. 227. in caſu. nu. 10. cõ-
ſil. 218. nu. 9. ex Bal. poſt gl. l. tale pactũ. §. fi. de
pac. l. Gallus. §. & quid ſi tantũ: de lib. & poſth.
l. 3. C. de inſt. & ſubſt. l. mulier. in prin. ad S. C.
Treb. Bal. l. 1. C. quæ res pig. Soc. poſt Bal. l. hę-
redes. §. cũ ita. ad Treb. latè Ant. Gab. Rom. li.
6. cõcl. 10. per totũ. Maria. Soc. iun. cõſ. 78. nu.
31. conſ. 122. uol. 3. & alibi paſsim. Nã ſecundũ
id, quod uериſimile eſt actũ & cogitatũ fuiſſe,
diſpoſitiões interpretãdæ ſunt. l. ex empto. de
ac. empt. l. cũ in teſtamẽto. de reb. dub. l. Luci⁹.
§. Lucius. de leg. 2. l. ex facto. §. pen. ad Treb. l.
cũ de lanionis. de fun. inſt. & ſemper meli⁹ eſt
ſenſum q̃ uerba amplecti. l. 3. §. cõditio. de adi
44 men. leg. Quid quod † etiã abſq; cõuentiõe
ꝓuiſum in uno fratre debeat in alio locũ ha-
bere: Hipp. Marſ. cõſ. 84. nu. 34. ex identitate
rationis correlatiuorũ. l. fi. C. de ind. uid. Euer.
lo. à correl. etiã in iſto caſu propter ius confra
ternitatis, quo fœminæ à ſucceſsione latifun-
diorũ familiæ excludunt. Hipp. præal. lo. Zaſ.
cõſ. 1. paſsim, & quaſi ꝑ totũ, li. 2. & ex intentio
ne contrahentiũ, à qua legẽ cõtractus accipit.
l. 1. §. ſi conueniat. depoſ. Dec. l. impoſsibiliũ.
nu. 6. l. contractus. ff. de reg. iur. Nã oẽs omni-
no cõtractus potius ſecundũ contrahentium
uolũtatẽ, q̃ conceptionẽ uerborũ interpreta-
ri debẽt. Dec. cõſ. 374. nu. 1. cõſ. 492. nu. 6. cõſ.
45 555. num. 6. & qm̃ † talia pacta de ſuccedén-
do ut ualeant natura ſua reciproca ſunt & eſſe
oportet. l. licet. ubi Iaſ. in fin. C. de pac. & in l. ſi
pater puellæ. in fin. C. de inoſ. teſt. Alb. de Roſt.
& Sal. l. fi. C. de pac. Rom. l. Aquilius Regulus.
de don. latè Hip. de Marſ. conſ. 106. ex tenore.
nu. 12. li. 2. per Old. cõſ. 139. ad habendã. Ang.
cõſ. 179. uiſis. & in l. hæreditariũ. C. de bo. au-
th. iud. poſs. l. ſancimus. C. de donat. Alex. latè
cõſ. 83. uiſa. in 2. dubio, parte 2. cõſ. 167. uiſis.
col. 4. uol. 7. ſicut & diuiſio eſt cõtractus reci-
procus & ultro citroq; obligatorius. Soc. cõſ.
25. nu. 8. uol. 4. Ioach. Myſ. cõſ. 49. cũ ad exhi-
bitã. nu. 11. 12. ubi ꝓbat talia nobiliũ pacta de
ſuccedẽdo filiabus excluſis, non aliter ualere
q̃ ſi reciproca ſint, & ab ijs fiãt, qui imperium
ac iuriſdictionẽ habeant. Zaſ. d. conſ. 1. lib. 2.
46 Quid † q̃ talia pacta, quoad eius fieri qui-
dem poteſt, maximè ſecũdum ius commune
ſunt interpretãda: Gozad. cõſ. 40. nu. 11. Cra-
uet. conſ. 33. nu. 18. Alex. conſ. 77. nu. 8. uol. 4.
& iuxta intellectũ iuris. c. ex literis. de ſpõſ. E-
uer. conſ. 87. nu. 40. cui ſe contrahẽtes intelli-
gũtur cõformaſſe. l. ſi duo. ubi Bald. Caſtr. de
acq. hær. Tiraq. de retrac. cõu. §. 1. gl. 2. nu. 14.
Bart. l. hęredes mei. §. cũ ita. ad S. C. Treb. Cra-
uet. conſ. 33. nobiles. nu. 18. per l. quęro. §. inter
locatorẽ. loc. Soc. conſ. 19. adſit. nu. 6. uol. 1. ſi-
cut & conſuetudini. l. quod ſi nolit. §. quia aſsi
dua. de æd. edic. Euer. conſ. 78. per tot. ex qua
diſpoſitio recipit interpretationẽ. l. circa. 19.
C. de loc. & cond. nẽpe quod intelligatur con-
uentũ ſicut conſuetũ eſt. d. l. circa. l. quod ſi no
lit. §. quia aſsidua. de ædil. edic. Dec. conſ. 441.
nu. 13. & conſil. 397. nu. 7. l. ſi prius. §. 1. de aq.
pluu. arc. l. ſemper in ſtipulationib. ubi Dec. &
Cag. de reg. iur. Eſt aũt conſentaneũ moribus
Sax. ubi hæc res agitur & conſuetudini, nobi-
lium familiarũ præſertim, ut etiã abſq; pactio-
ne propter familiã mares præferãtur fœminis
in retinendo prædio auito: quo illud in fami-
lia & ſcuto ac galea maiorũ remanere queat:
ſicut etiã in alijs bonis allodialib. diſpoſitum
eſt conſt. prouin. 15. parte 3. Quãobrem etiãſi
pactio hic nulla facta eſſet, tñ cũ in prædij hu-
ius paterni cõmunione neceſſaria concurrãt,
ex una parte duo filij Georgij iure repręſenta-
tionis, quo in patris locũ ſuccedunt, & cuius
unius perſonã repræſentãt, habentes iã antea
dimidiã partẽ prædij paterni, ex altera parte
filia Bernardi habẽtis quidẽ dimidiã, ſed ual-
de attenuatã ac prope dimidiatã ob uſumfru-
ctũ à Bernardo & Iodoco uiduæ aſsignatum,
qui pars eſt dominij. l. 4. de uſufr. & quamdiu
durat inutilẽ reddit proprietatẽ. §. ult. Inſt. de
uſufr. ut tãto minus ualeat. l. hæreditatem. 68.
ubi Bar. & Dd. d. l. l. Falc. & ideo plus iuris ha-
beãt d. filij nõ modò quia numero plures, l. 3.
§. eiuſdẽ uerb. aliàs numerus. de teſtib. ſed e-
47 tiã quia mares, qui † plerũq; fœminis digni-
ores ſunt & præferunt. l. in multis. ubi Dd. de
ſta. ho. Dec. l. 2. nu. 47. de re. iur. ubi multis o-
ſtẽdit, concurrẽte cũ fœmina maſculo in actu
& electione maſculũ præferri ut digniorẽ. l. 1.
de ſenat. l. fi. de fid. inſt. Itẽ quia maiorẽ in iſto
prædio partẽ habẽt. l. 4. in fi. l. 5. ff. fa. herc. ut-
pote dimidiã nullo uſufructu (ſicut eſt pars fi-
liæ) diminutã. Iaſ. §. quædã. nu. 59. Inſt. de act.
ex Bald. l. ſancimus. in princ. C. de don. & qm̃
iam diu etiã ante filiã in poſſeſsione & admi-
niſtratiõe iſtorũ bonorũ fuerũt. c. 1. ubi Hoſt.
Ant. de Butr. Anch. de paroch. Iaſ. d. §. quædã.
nu. 68. Inſt. de act. Et ideo cum agatur hic de
diuiſione, proculdubio etiã abſq; alia conuẽ-
tione eſſe debet electio horũ filiorũ, ut mariũ,
præ fœmina, ad conſeruãdum in familia præ-
diũ auitũ, & qui plus iuris habeãt ac diutius
poſſederint. Iaſ. d. §. quædã. nu. 59. Inſt. de act.
Quanquã aũt antea d. fratres ſeniores diuiſe-
rũt cum Iodoco iuniore, tñ quando per eam
diuiſionẽ tertius frater Iodocus tantũmodo
fuerit precio dato dimiſſus, reliqui duo pro
cõmuni d. paternũ prædium retinuerint, non
prohibẽtur eorũ liberi ſe inuicem ſeparare &
ad diuiſionem agere. l. 3. in princip. l. 4. uerſ.
idem eorũ, quæ uobis communia permanent
diui-

diuiſionē fieri ꝓuidebit.C.com.diu.l.ſcriptura. C.com. utriuſq; iud.dato ꝙ eorū parentes annis centū in cōmuni perſeueraſſent. Iaſ. d. §.quædā.nu.38.& Schneid.nu.68. Inſt. de act. Ferr.in for. qua agit.ad diu.uerb. cōmuniter. nu.7.ꝑ l.nā ſatis.§.ſed is.quē.ſer.am.Dd.l.ult. C.com.diu. nec enim præſcribit̃ diuiſioni per longā cōmunionē: ſecundū cōmunē, Iaſ.nu. 31.32.38.Schn.nu.68.d.§.quędam.in qua nemo manere cogitur. l.ult.C.com.diu.l.tādiu. pro ſoc.Inſt. de act. ꝓpter diſcordias ſcilicet, quæ inde naſcūtur.l.cū pater. §.dulciſs. §.uiā. de leg.2.l.ſi nō ſortē.§.centū. de cond.ind.ubi Iaſ. nu. 3. Hic aūt quandoquidē cōcurrāt filij Georgij ſenioris, cū filia Bernardi unica,quæ & partē habet lōgè minorē ut uſufructu à patre grauatā ad uitā cōiugis ſuæ:neq; in cōmodè prędiū diuidi queat, præſertim cū in manu filiæ relictū extra familiā ſit abiturū, quis nō uidet,ęquiſsimū eſſe& iurib.modò allegatis,ac rationi & cōſuetudini harū terrarū,&d. cōſtit.prou.15.parte 3:conueniēs,ut in iſto caſu ius electionis relinquat̃ d. filijs Georgij,ſic ut ipſi precio ſatisfacere filiæ fratris pro parte ſua,atq; ita totū prædium in familia retinere poſsint?Multò ergo magis idē dicendum eſt pacto omniū fratrum(quod eorū ſucceſſores præſtare debēt) in idē concurrēte. Proindeq; ab ijs communi cōſenſu & expreſsim diſpoſitio in Iodoco facta &eius liberis,debet etiā in alijs fratrū filijs ac filiabus accedente eodē caſu ſeruari ex idētitate rationis ac conſuetudinis:ut prædium hoc maiorū in familia remaneat etiam in materia exorbitāte. Alex. cōſil. 85.nu.2.uol.1.& conſ.36.nu.4.uol.5.conſ.68.
48 nu.2.uol.3. Nā † & in omnibus cōtractibus diſpoſitio in uno caſu facta, trahitur ad aliū ſimilē, h.e. qui eandem habeat rationē. Alex. conſ.36.nu.4.uol.5.uel qui ad eundem tēdat effectū,ut reſpondit Soc.conſ.62.uiſis.nu.10. uol.4.ex doctrina Bart.Iaſ.& Dd.in l. Gallus. §.& quid ſi tantū.de lib.& poſth ꝑ l.fi.ff.mād. & dicit hanc doctrinā communiter ſequi Dd. ibi.ut Ang.Aret.& alios per l.fi. C.de reb.alie. non alie. & l. quorū. de pignorib. Cæterū qđ ſupra in contrariū adductum eſt, diſpoſitionem non extendi ad caſum uel perſonā fictā, non obtinet, quando eundem habet effectū, uel quādo ad parē tēdit finē ex rationis unitate,ut ibid.Soc.declarat & in conſil.24.præſens.nu.9.uerſ. niſi caſus fictus eundē habeat effectū.lib.3.per l. duo nobis.C.de epiſ.& cler. & cōſ.14.uiſo.nu.5.co.li.& fuſè Alex.cōſ.178. nu.22.uol.2. ubi oſtēdit id nō modo in legis, ſed & hominis diſpoſitiōe obtinere.Nā diſpoſitio directa ad certū effectū,uerificat̃ in omni caſu, quo effect⁹ ille obtinet̃. Alex.cōſ.27.nu. 10.uol.1. præſertim inter fratres cohæredes &
49 correlatiuos,q†eodē iure cēſeri debēt.l.ul.C. de indic.uid.l.fi.ubi Bart.C.de cupreſ. li.11. & qb⁹ diſpoſitiōis uerba eodē fine adaptari poſſunt. Alex.cōſ.81.nu.13.uol.6.Vnde & diſpoſitū in uno reciprocorū ſeu correlatiuorū ad aliū extēdit̃.l.ult.C.de ind.uid.l.1.C.de cupreſ. lib. 11. nedū in materia fauorabili, qualē hāc eſſe diximus,uerū etiā correctoria,& ſic odioſa.l.fi.de accept.Soc.cōſ.74.difficultatē.nu.1. li.3.ac exorbitāte. Alex.cōſ.85.nu.2.uol.1. cōſ. 36.nu.4.uol.5. cōſ.68.nu.2.uol.3.Eſt aūt correlatiuū duorū uel pluriū mutua ad inuicē relatio.Euer.loc.à correl.in prin. cuiuſmodi hic inter fratres & eorū liberos eſſe& huc reſpexiſſe paciſcētes ſupra demōſtratū eſt.Nā etiā cōtrahētes inter ſe correlatiui dicūtur,ita ut diſpoſitū in uno intelligatur diſpoſitū in altero ex paritate rationis.l.5.in prin.l.1.in fi.de reſc. uēd.Menoch.conſ.92.habeo.nu.38.40. & ne claudicet contractus. l.1. l.ſi id quod.§. fin.de reſ.uen.l.Iulianus.§.ſi quis colludente.cum.§. ſeq.ubi gl.uer.obligat.de ac.emp.ut hāc rationem pōderat Menoch. in hoc argumento, d. conſ.92.nu.41. ſic etiā ſeruatur in correſpectiuis, ueluti iſti fratres inter ſe diuidēdo extiterūt,tex.in l.1.ubi gl.ul.C.de diu.reſcr.ut quod in uno cautū,intelligat̃ etiā in alio obtinere.l. eum.§. ex cauſa. de minorib. l.fin. de accept.l. Clemēs.§.1. de hæred.inſtit.l.filio.§.matri.l.alumnę.§. Seia. de adim.leg. Alex.conſ.111. nu. 5.cum ſeq.lib.3. Soc.cōſ.150.in fi.uerſ.ſed contra hāc reſpōſionem.li.1.cōſ.27.nu.8.li.4. Feder.de Sen.conſ.237.factū eſt tale.nu.2.3.Crauet.cōſ.245.Stephanus.nu. 3. in primis uerò cū in uno inuenitur eadē cauſa & ratio diſponendi,quæ in alio.l.curatorē.C.de inter.ma.l. ul.ubi gl.C.de reſ.uen.gl.c.1.uerb.ſub excommunicatiōe.de loc.Bar.&alij l.multū intereſt. de uerb.ob.latèTiraq.de retrac.prox.§.9.gl.1. nu.3.4.5.cū ibi alleg.Nā ſemper inſpiciendū, quo nomine aliquid fiat,quo reſpectu quáue uel cuius contēplatiōe: ut dicit Euer.in lo.de tāquā ſeu reſpectiuis,per l.ſi quis domū.§.pe. locat.l.ul.C.de uſuf.cū multis ab eo adductis, quib. addo. Bal.l.1.in fi.C.de reb.cred.& quæ correſpectiua ſunt, nō debēt diuerſo iure cēſeri. Crau.conſ.16.poſt redditū.nu.4.ex l. eū.§. ex cauſa.de min.l.fi.de accep.Dicūtur aūt correſpectiui actus,qui fiūt ſimul & incōtinēti unus poſt aliū.Crau.cōſ.153.ultra.nu. 8.quorū un⁹ cēſetur fieri reſpectu alterius. Crau. ibidē ex Bal.l.petēs.ubi Dec.nu.13.C.de pac. Corn. cōſ.289.nu.1.2.li.4.cōſ. ult.lib.1.cōſ.10. nu.4. cōſ.36.nu.3.li.2.Soc.cōſ.273.nu.4.uol.2.Anchor.cōſ.434.ex narratis. nu.3. Menoch.cōſ. 92.nu.38.In eiuſmodi aūt correſpectiuis poſito uno ponit̃ alterū, ſicut contra ſublato uno tollitur aliud.Crau. conſ.179.nu.13. cōſ. 230. nu.2.cōſ.246.nu.4.cū ibi alleg. Fred.de Sen. conſ.137.factū.nu.2.Panor.cōſ.61.nu. 2. uerſ. ſecūdo moueor.lib.2.Alex.cōſ.111.nu.3.lib.3. Crauet.cōſ.230.nu.2.Menoch.conſ.92.habet non leues dubitationes.num. 40.41.Et tales
50 †cōiecturę hic haberi ꝓ plena probatiōe debēt,cū aliter animus contrahentiū aut diſponētiū probari nequeat.l.ex uerbis. C.de don.

in uir.& ux.l.hæredes mei.§.cū ita. ubi Bal. &
Soc.ad Treb.l.Mæuius.l.cū pater.§.ab inſtitu-
to.l.cū proponebat̃.ubi Bart. de leg.2. l.utrū.
de don.int.uir.& ux.l.Publius.§.Titia.de cōd.
& demōſt.l.uxorē.§.feliciſsimo.de leg.3. l. co-
hæredi.§ qui diſcretas.de uulg.& pup.l.ſi ſer-
uus plurιū. de leg. 1. per cōmunem doctrinā
Tho.Gram.cōſ.ciu.45.uiſo. nu.2. Ang. conſ.
218.uiſa.per totū,Alex.cōſ.24.animaduerſis.
uol.2. Hæc eſt enim uoluntatis nō iuris quæ-
ſtio , cū plus aſſeritur actū quā ſcriptū ſit. l.ex
uerbis.C.de don.int.uir.& ux.Vbi aūt agitur
de eiuſmodi caſu,qui obliuione & incogitan
tia diſponētis eſt omiſſus, fit cōiecturis omni
no locus.l.cū proponebatur.ubi Bald.de leg.
2.l.ambiguitates.C.de teſta.præſertim à ratio
ne diſponēdi ductis.l.cū pater.§. dulciſsimis.
de leg.2.nec cēſetur omiſsū, ſed potius diſpo
ſitione cōprehenſum,quādo colligi poteſt ue
riſimiliter,quod diſpoſitū foret, ſi cōtrahētes
talem caſum euēturum cogitaſſent. gl.& Dd.
d.l. tale pactū.§.fi.de pac. Bald.l.1. C.quæ res
pig.Soc.poſt Bal.in d.l.hæredes.§.cum ita.ad
Treb.Maria.Soc.iun.conſ. 78.nu.31. cōſ. 122.
uol.3.omiſſumq; nō dicitur,quod ab expreſ-
ſo colligi poteſt,& ueriſimiliter ab interroga-
to expreſſum fuiſſet.Iaſ.& Dd. l.Titius. §. Lu-
cius.de lib.& poſth. & in l.3. C. de lib. præter.
Bald.l.unic.C.de his quæ ante aper.tab. Ant.
Gab.Ro.li.6.cōcluſ.10. per totū.Soc.iun. cōſ.
78.nu.31.uol.3.uel quod in diſpoſitione ſub-
lata uerborū ſignificatione comprehēditur.
Alex.cōſ.207.nu.6.& 30.uol.6. etiam quādo
eſt contra ius,nedū ſecundū ius (ut hic) dum
tamen eadē ſubſit ratio. Alex.cōſ.207.nu. 21.
uol.6. His accedit ꝙ iſti tres fratres in eodem
prędio paterno tēpore huius cōuētionis fue-
rint cōſortes, quia cōmuniter illud hæredita-
rio iure tenuerūt & diuidere tū inſtituerūt. l.ſi
is qui tres.ubi gl. ult.eidem fratres uocat con
ſortes.C.de diuer.reſcr.Fab.in §.quędam.nu.
25.& paſsim Inſt.de act. Vnde quod cautū tū
fuit in uno,& eo quidem,qui prædio decede-
bat, ut nihilominus ſcilicet ipſe & eius filij fi-
liabus poſſeſsionē ac dominiū in eo retinen-
tium fratrū præferrētur,intelligitur longè iu-
ſtiore ac maiore ratione diſpoſitū & cautū in
filijs ipſorū, qui dominiū ac poſſeſsionem in
51 prædio retinebāt. Itaq; † diſpoſitū in uno fra-
tre ad alterū tanquā conſortē trahi hic debet:
in l.1.ubi gl.fi.C.de diuerſ.reſcr.& addit ibi gl.
concordantias ex l.ſi communem.quem. ſer.
amitt.l.loci. §.ſi fundus.ſi ſer.uend. §. ad hoc.
in auth.ut liceat matri & auiæ. l.1. & 2. C. ſi u-
nus uel plur. app. l.ſi res. C. ad exhiben.& in
d.l.1.C.de reſcrip.ubi Bal.num. 1.reſpōdet ad
cōtraria. Quædā,inquit,ſunt connexa (quæ)
ſcilicet quæ procedunt per eandem rationē,
(notetur)tunc quod de uno cōceditur, uide-
tur de alio cōcedi,ut hic. Quædam ſunt ſepa-
rata:tūc qđ de uno cōceditur,de alio denega
ri uidetur.l.ſi maritꝰ.C.de do.int.uir. Quædā
ſunt contraria , quæ procedunt per diuerſam
rationem , tunc quod de uno affirmatur , de
alio negatur,ut in l.contraria. l.etſi ſine.§. ſed
quod. de minor.l.ratiōe.de præſum. Ac affert
Cyn.poſt glo.& Bal.l.1.C.de uſuf.hanc quoq;
rationē , quod ibi alter frater ſimul ſupplica-
uerat,& ſic erat cōmune negociū,unde præce
dētia intelligūtur in ſequētib.repetita,& quā-
uis diſpoſitio tantū de uno fratre loquat̃ , ad
omnes tamen qui egerāt,& quorū erat nego-
cium,intelligatur pertinere.Et hac interpreta
tione hic admiſſa ſatisfiet utriq; parti,adeoq;
etiā uolūtati ac intētioni defunctorū contra-
hentiū fratrum:nimirū ſi ſuperſtites eorū filij
auitū prædiū in familia integrū retineant , &
filia pro ſua portione preciū cōpetens pecu-
niamq; accipiat, quæ rebus ſurrogatur, & eſt
loco rei in hac quæſtione ſucceſsionis , & ſic
uniuerſitatis.glo.l.2.§.perueniſſe.ad hoc uer-
bū,perueniſſe de hær.uel act.uen. per l. ſi rē &
preciū.de pet.hær.ut de modico eius præiudi
cio agatur. in quo facilius diſpoſitum in una
perſona extenditur ad aliā conſortē, puta fra
trem.Bal.Sal.Cyn.Caſtrenſ.& cōmuniter Dd.
in fi.d.l.1.C.de diuer.reſc. cuiuſmodi interpre
52 tatio† in dubio ſumi debet,ſcilicet qua utriq;
parti & caſui ſatisfiat.l.adoptiuus.§.1.uerſ.ſed
in re dubia.de rit.nupt.Bal.l.bonorū.q.3.C.q
admit.Caſtr.conſ.179.in cauſa.circa fin.lib.1.
Crau.cōſ.301.de anno. nu.4. & ſic redibit res
ad æqualitatē, quæ in hæreditate paterna in-
ter fratres ſeruanda eſt.l.illud.l.pen.C.de col-
lat. ſcilicet ut unus ex tribus uel eius hæredes
tum mares, tum fœminæ,non plus habeāt iu
ris in prędio hoc in familia retinendo & redi
mendo , quā alius aliquis eorū, qui poſside-
rēt:id quod actū etiā inter fratres intelligitur,
ſcilicet quòd uoluerint inter ſe ęqualitatē per
omnia ſeruari. Alc.reg.pręſum.1.præſum. 23.
nu.9.per l.dedit.de col.bon.& ex paritate gra
dus & affectus naturalis , ut ibi per eū. Quā-
53 obrē † cū etiā abſq; pactiōe ſoleat hoc ex iure
& cōſuetudine Sax.inter nobiles obſeruari,ui
delicet ut marib. integrū prædiū paternū uel
auitū aſsignetur precio cōtrà filiabus dato,&
aſsignationes tales ac licitationes in his iudi
cijs ex bono & æquo,ſecundū ius ac cōſuetu-
dinē regiōis frequētentur.§.quędā. ubi Ang.
Fab.Iaſ.Sch.& Dd.Inſt.de act. l.licet.42. §.pe.
de proc.l.itē Labeo. 22.§.1.ff.fa.herc. quando
ſint bonæ fidei iudicia diuiſoria. l. nō eſt am-
biguū.9.C.fam.herc. §.actionū. Inſt. de act. l.
4.§.2.l.in hoc iudiciū.14.§.1.cum ſeq. ff.com.
diuid. præſertim inter fratres eorūq; liberos,
ubi ius ipſum fraternitatis bonę fidei eſt.l.ue
rum.64.in prin.ubi gl.ff.pro ſoc. & hic cōcur
rat inſuper defunctorū fratrū (qui iſtis litigā-
tib. liberis utrinq; & reſpectiuè parētes ſunt)
uolūtas, quæ qualiſcūq; tandē ſuper diuiſio-
ne bonorū facta liberis ſufficere debeat. l ult.
C.fa.herc.cū alijs ſ.alleg. concludendū eſt ſal
uo meliore iudicio, etiā iudicē tāquā arbitrū
&

& bonũ uirũ huic iudicio datũ, l. arbitriũ. 42. ff. fa. herc. & Inſt. de off. iud. hanc uolũtatem & ſententiã ſequi oportere. l. ſi cogitatiõe. 21. C. fa. herc. cum alijs ſ. alleg. hoc eſt aſsignare filijs corpus integrum prædij, ut in familia maneat, filię uerò pecuniã pro ſua portiõe hęreditaria, prout ipſi parẽtes aſsignarũt. d. l. ſi cogitatiõe. in fi. C. fa. herc. l. quæ pater. ff. eo. præſertim cũ alioqui officiũ ſit iudicis in diuidendo familias & earũ cohærẽtia iura nõ diuidere. l. poſſeſsionũ. 11. C. com. utr. iud. & factã à fratribus diuiſionẽ tueri. l. ſi maior. 4. C. com. diuid. ac ſequi coniecturã tã defunctorũ parẽtum uolũtatem. l. 5. l. ſi qua. 7. l. quoties. 10. l. ſi liæ. 16. l. filiæ. 18. l. ſi cogitatione. 21. C. fa. herc. etiã minus ſolennem & qualẽcunq;. l. 5. l. filiæ. 16. l. ult. C. fam. herc. quæ tãti eſt, ut ne quidem de euictiõe ex tali diuiſione uelut paterna naſcatur obligatio. glo. ult. d. l. ſi cogitatione. C. fa. her. per l. cũ pater. §. euictis. ff. de leg. 2. Quibus ita fixis probeq; ſtabilitis, reſtat ut paucis ad obiectas dubitandi rationes reſpõdeatur, quippe cum pluribus non ſit opus, quoniam ex tam dictis intelligenti facilis reſpõſio ad ea omnia ſuppeditetur. Quod igitur de pacto futuræ ſucceſsionis oppoſitum eſt, iam ante oſtẽdimus, hic tale pactũ nõ ſubeſſe: nec enim cautũ eſt, ut frater præmorienti ſine marib. liberis fratri excluſa filia ſuccedat, ſed tantum id, uti portionem ab ea pro precio redimere poſsit, ut magis ſit hæc ſpecies contractus redẽptionis, q hęredes obligat, l. 2. C. de pact. int. emp. quã ſucceſsionis, qui titulus uniuerſalis ab illo ſingulari multum eſt diuerſus. l. 2. §. pe. pro empto. l. Põponius. 13. §. quæſitũ. cum l. ſeq. de acq. poſ. l. ſi ædes. §. 1. de ſer. urb. præd. quod etſi ſubeſſet hic pactum ſuc-
54 ceſsionis, ualeret † tamẽ inter cõſentiẽtes, & hæredes eorum obſtringeret, quaſi uoluntas quædã innominata ab inteſtato. gl. & Dd. l. tale. §. fi. de pac. Iaſ poſt Sal. & alios, l. pactũ, qđ dotali. l. licet. l. fi. C. de pac. pręſertim circa diuiſiões & aſsignationes bonorũ faciẽdas. l. 5. l. ſi qua. 7. l. quoties. 10. l. filię. 16. l. filiæ. 18. l. ſi cogitatiõe. 21. l. ul. C. fa. her. l. quæ pater. 1. ff. e. t. Nec officit quod necdũ natis nihil detrahat pactũ maiorũ in feudalibus, quo allegata ſuperius in contrariũ iura pertinent. Ibi enim agnatis futuris, qui non habent ex iure paciſcẽtis feudũ, ſed beneficio primi acquirẽtis, non nocet pactio: cũ hic ſucceſſuro ex alieno iure nullus paciſcẽdo pręiudicare poſsit: ut declarãt Bal. nu. 13. & Dd. c. 1. §. ſi uerò. de grad. ſucceſſ. glo. c. 1. §. hoc quoq;. uerb. inueſtiti. de ſuc. feu. Soc. conſ. 112. nu. 11. lib. 2. at aliud eſt in liberis etiã in feudo qui hæredes ſunt patris, c. 1. ubi Dd. an ag. uel fil. quia cogũtur ratũ habere pactũ defuncti, & ex eo obligãtur. l. cũ à matre. C. de rei uend. l. ex qua perſona. de reg. iur. Iſer. c. 1. nu. 7. 8. qui ſucceſſ. ten. latẽ Dec. conſ. 208. ad clariorẽ. nu. 4. Cum aũt in tali caſu nõ ſimus, ſed de allodialib. agamꝰ & quidẽ in caſu, ubi filiæ ex aſſe ſint factæ patris hæredes, liquet eas ex tali pactione in ſolidum obligari. d. l. 2. C. de pac. int. empt. l. 3. C. de reb. alie. non alienand. d. l. cum à matre. C. de rei uẽd. nec contra uenire poſſe. d. l. cũ à matre. ubi glo. mag. uerſ. ea eſt conditio hæredis. per l. 2. C. de fruc. & lit. expen. l. cũ hæres. de diuerſ. & temp. præſcrip. latè Menoch. conſil. 1. nu. 69. & 70. cum ibi allega. d. l. 3. C. de reb. alie. non alienan. obſtante etiam illi exceptione, quem de euictione tenet actio. l. uendicantem. de euict. l. ſi ob cauſam. C. eod. tit. nam etiam ex diuiſione fraterna euictio debetur hæredibus & fratribus. l. ſi fratres. 7. C. com. utriuſq. iud. l. ſi familię. C. fam. her. l. ſi cum. §. fin. de euict. gl. & Dd. l. 1. C. com. utriuſ. iud. l. cum pater. §. hæreditatem. de lega. 2. licet nõ æquẽ ex paterna inter liberos. glo. final. d. l. ſi cogitatione. C. fam. herciſ.
55 per l. pater. q. 1. ff. eod. tit. Itaq; † nec poſſunt diuiſionem probare hæ filiæ & pactum iſtud redẽptionis adiectum improbare: nec enim eſt modus aliqs aut qualitas adiecta, ſed pars contractus: quando pactum, ut hîc, ipſi contractui incontinenti eſt inſertum, ut in terminis Tiraq. in præfa. retrac. conuen. num. 21. & §. 1. glo. 1. nu. 1. per c. cum Ioannes. ubi Panor. Imol. Fel. de fid. inſtr. l. fundi partem. de contrah. empt. l. ſi ſterilis. §. ſi tibi. de ac. empt. l. iuriſgentium. §. quinimo. de pac. l. cum. §. ult. de in diẽ addic. & nuncupatim Bald. conſil. 485. quidam. lib. 1. Panor. c. ad noſtram. in fin. de emp. c. in aliquibus. 2. not. de dec. qui contractus totus probari debet, nec ſcindi poteſt. l. cum quæritur. de ad. tut. l. nam abſurdum. de bon. lib. l. ſi ita ſtipul. in fin. de oper. lib. quare nec contractum diuiſionis amplecti, hoc autẽ pactũ reijcere filiæ poſſunt. ut in terminis de hoc pacto Tiraq. de retrac. conuent. in fine tit. num. 4. nec enim cenſentur partes aliter contrahere uoluiſſe, quàm ſaluo hoc redemptionis pacto, ut ibidem inquit per l. fiſtulas. §. 1. ubi Bar. de contrah. empt. l. quod ſi uno. de in diem addic. l. cũ eiuſdem. de ędil. edic. l. ſi quis aliam rem. de ſolut. latè Tiraq. de retrac. prox. §. 23. glo. 1. per totum. Quod autẽ dicitur modum adiectum improbari poſſe, accipiendũ eſt de uitioſo & nullo: nam alioqui ne quidẽ abſque ſuis qualitatibus uel modis acceptari contractus poteſt. l. Caius. de manumiſs. Atqui hic nõ ſumus in caſu uitioſo ſed legitimo & firmo, ubi uoluntates legitimæ contrahentium ſeruandæ ſunt. l. pen. Cod. pro ſoc. leg. 3. C. de ſeruit. ac contractus ipſe diuiſionis inter fratres cum pacto adiecto per ſe ualet, ut ſupra probauimus. Non igitur poteſt ratificari contractus à filiabus ſine utili pacto, qualitate, modis adiectis. l. Iulianus. §. ſi quis colludente. de act. empt. quem tex. ad hoc ſingularem dicit Bald. l. dolum. C. de peric. & com. rei uen. & conſil. 10. quod ſi aliquis. in fin. conſil. 30. omnis. conſil. 32. præſupponitur. in princ. lib. 2. & l. obſeruare. §. poſt hæc. quæſt. 5. de off.

proconſ.in 1.lec.& c.nihil.de elec. conſil. 379.
ſequitur.in prin.lib.1.conſil.200.tria.in 1.du-
bio,lib.4.Salic. l.ſeruus. poſt glo.ibi.Cod. de
pac. & nuncupatim in hoc pacto redemptio-
nis. Stepha. Bertran.conſil. 15.uiſis lib.2.con
ſil.111.ponitur.in fin.lib.1. latiſsimẽ Tiraq. de
retrac.conuent §.7.num.4.5.6.7.8.9.cũ mul-
tis ſeq. & ibi alleg. Quod ulterius affertur in-
56 ſtrumentum † ſtricti iuris eſſe, intelligitur,
quãdo fit ſuper materia ſtricta, ut tranſactio-
ne & pacto, non etiã quoties apponitur con-
tractui bonæ fidei,ut hic : quoniam licet ſub-
tiliter diſtinguatur à contractu quem conti-
net,l.cum res.C.de probat. l.cum inſtrumen-
tis.C.de fid.inſt.Tiraq.de retrac.prox.§.2.glo.
1.num 1.2. tamen pro coniugatis uel uno eo-
demcꝗ habẽtur, ut idem declarat ibidem nu.
4. cum ſeq. & ſanè cum ſcriptura ſit acceſsio
tantum contractus, d.l.4.de pigno.induit na
turam contractus cui apponitur. l. 4.de uſur.
At hic diuiſionem, de qua eſt factum hoc in-
ſtrumentum,bonæ fidei eſſe diximus. glo.l.1.
uerb.placuit.uerſic. bonæ fidei contractus eſt
utercꝗ.C.com.utriuſq.iud.Cornæ. cõſil. 240.
præſuppoſitis.nu. 2.uol. 4. & conſil.326. nu.
14.uol. 1. nec pro trãſactione hoc caſu haberi
poteſt, ubi nulla lis fuerit inter fratres, quæ
tranſigeretur.l.2.ubi Dd. l.cum poſteaquam.
9.C. de tranſac.l.in ſumma. de condic.indeb.
Eſt igitur hic mera diuiſio bonæ, ut dictũ eſt,
fidei. Vnde & ſcriptura eius talis reputari de-
bet,ſicut & pactum de facienda redemptione
à filiabus inſertum. l.in bonæ.1.ubi glo. C.de
pac.Schurff.conſ.3.licet.nu.3.centur.1. & ipſa
ſi quæ ineſt tranſactio eandem bonæ fidei na-
turam induit à principali ſubiecto cui appo-
nitur.l.3.C.de tranſac.ut affluentius conſil. ſe-
quent. reponemus, iuxta regulam, Acceſſo-
rium ſequi naturã principalis. c.acceſſorium.
de reg.iur.in 6.l.cum principalis.eo.tit. & per
cõſequens ex æquo & bono hoc omne eſt in-
terpretandum. l.uerum.63. pro ſoc.l.6. in fin.
l. ex empto.11.in princ. l.emptorem. 12. de ac.
empt.& ex bona fide. d. l. ex empto. de actio-
nib.empt.l.ſi mandato.59. §.1.manda. Sed &
57 dato † quod hic ageremus de contractu &
inſtrumento ſtricti iuris, tamẽ conſtat & hoc
interpretationẽ recipere ex eo, quod eſt actũ.
l. ſemper. 34. ubi Dec. Cag.de reg. iur. l.ſi ſti-
pulatus. 111. l.ſi ita ſtipulatus. 126.§.pen. uer-
ſicul. inſpicienda ſunt ex eo quod agi appa-
rebit. de uerb. oblig l. 3. l. non omnis. ſi cert.
peta. Nam & tranſactio eſt ſtricti iuris. Alcia.
& Dd.rub.& l.fine. C. de tranſac. & tamen illa
quocꝗ extenditur ad omnia, de quibus ueri-
ſimiliter actum eſt. l. qui cum tutoribus. §. 1.
uerſic. de quibus inter conuenientes placuit,
interpoſita creditur. & §.ult. uerſic.de quibus
inter eos actum. ff. de tranſac. Nec modo in-
telligitur actum, quod ineſt cõtractui ex diſ-
poſitione legis, uerum etiam ex coniecturata
uoluntate diſponentium,ut Cag.num.2.& 3.
declarat in d.l. ſemper in ſtipulationibus. de
reg.iur. etiam in ſtrictiſsimis, ut declarat ua-
riĳs exemplis Tiraq. l. ſi unquam. uerb. liber-
tis.num.44.45. cum multis ſeq. C. de reuoc.
donat.quo ſufficiat remiſiſſe.Itacꝗ omnes cõ-
tractus de mũdo cẽſentur bonæ fidei, quoad
ſubſtantiam & intentionem contrahentium.
Iaſ.§. actionum.num. 1. Inſt. de act. Bald.in c.
unic.in fin. ex̃. de plus petit. ex qua legem ac-
cipiunt & formam. Dec. l.impoſsibilium. nu.
6.de reg.iur.per l. contractus.eod. tit. quo re-
ſpectu dicitur in omnibus contractibus bo-
nam fidem æquum eſſe conſiderari.l.bonam.
C.de actio. & contra ſtricti iuris eſſe catenus,
ne quid extrinſecus cõtra intentionem agen-
tium ſubintelligatur. Socin. conſil. 73. circa.
num.3. uol.1. quo factum, ut ex iure Canoni-
co & moribus omnes omnino cõtractus pro
bonæ fidei conuentionibus habeantur.Iaſ. §.
quadrupli. num.88. Inſt. de actionib. de quo
hic non eſt laborandum,cum certiſsimum ſit
58 † diuiſionem, de qua hic agitur, bonæ fidei
eſſe.glo.& Dd.l.1.C.com.utr.iud. Cornæ.con-
ſil.240. num.2. uol.4.conſil. 326.nu.14.uol.
1.& conſequenter pactum illi inſertum ac ad-
iectum. leg. 3. uerſic. quia bonæ fidei iudiciĳs
exceptiones pacto inſunt. de reſ. uend. leg. 2.
ubi Cag. & Dd. C. de pac.int. empt. Schurff.
conſil.3.licet. num. 3. centur. 1. Iaſ. & Dd. in l.
iuriſgentium. §. quinimo. de pac.l.1. de uerb.
ob.l.in bonæ fidei. Cod.de pac. And.ab Ex.in
trac.pacto.num. 546. cum ſeq. ideocꝗ ex bo-
no & æquo interpretandum eſſe, leg.3. C. de
tranſac.l.ſi olei.C.de loca.l.conſenſu. de obli-
ga.& actio. Corraſ.l.cum uirum. in princ. nu.
7.C.de fideicom.d.l.ex empto.leg.6. §. ult. de
ac.empt.l.uerum. pro ſoc.ex cõiecturata par-
tium uolũtate.l.tenetur.16.§. ſed ſi uas.§.pen.
§.ult.l.ex empto.l.emptorem.12.§.qui autem.
l.Titius.in fin. & paſſim,de ac empt. quæ præ
uerbis eſt attendenda.latiſſimẽ Tiraq.l.ſi un-
quam.uerb.libertis. nu.38.39.cum ſeq.Cod.
de reuo. don.l. ſed Celſus. §. ſi fundus.de cõt.
empt.l.promittendo.de iur. do. ſecundum id
quod actum eſt,d.l.ex empto.in princ. de act.
empt.Corraſ. d.l. cum uirum.num.7.8.9.ma-
ximẽ conſuetudine (ut hic) in idem concur-
rente.l.quod ſi nolit.§.quia.de æd.ed. l.ſi fun-
dus.de euict. l.ſemper in ſtipulationibus. ubi
Dec.& Cag.nu.5.6. de reg. iur. Quocirca non
obſtat,quod dicitur cuiuslibet cõtractus na-
turam eſſe ſtricti iuris.nam hoc intelligitur in
dubio, nõ quoties de ſpecie bonæ fidei aper-
tẽ conſtat. Tiraq. de retrac. prox. §. 35. gloſ. 1.
num.3.& 9.1.Iaſ.l.qui Romæ.in princ. numer.
16.& §.Seia. num.23. de uerb. oblig. ſicut hic
conſtare diximus. quandoquidem patet ex
uerbis & omnibus circumſtãtĳs diuiſionem
hæreditatis paternæ inter partes celebratam,
quam una cum pacto redemptionis inſerto
ut parte ſui,bona fidei diximus eſſe ex leg. 1.
Cod.com.utriuſq.iud. quod etiamſi hic con-
tra-

tractus eſſet ſtricti iuris, tamen conſtat eos quoque bonæ reputari fidei, quoad id quod actum eſt. Iaſ. §. actionum. num. 1. Inſt. de act. ideoq́; recipere interpretationem extenſiuam ex eo quod actum eſt. leg. ſi ſtipulatus. III. de uerb. ob. leg. 3. l. non omnis. ſi cert. peta. non ſolum ad caſus ſimiles, ſed etiã ad perſonas, ubi adeſt eadem mens & ratio contrahentiũ, ut reſponderunt Pariſ. conſil. 32. num. 75. lib. 1. ſic reſpondens ad argumentum iſtud obiectũ de ſtricta interpretatione, & Menoch. conſil. 34. ardua. num. 51. Sic ſtatuta, quæ in plurali numero loquuntur, quamuis ſtricti ſint iuris, nec in uno indiuiduo uerificari propriè poſsint. l. fin. ad Treb. l. ubi. de teſtib. c. pluralis. de reg. iur. in 6. tamen quia ratio naturalis magis attenditur quàm uerborum proprietas, ideo ex illa extenditur ſtatutum ad alios, quàm qui proprietate ſermonis continentur. Bald. & Dd. leg. 1. Cod. de condit. inſer. Corſet. in ſing. ſtatuta Italiæ. Io. Arno. in ſoliloq. 79. incip. diximus. cum ibi alleg. Non officit,
59 quod † caſus omiſſus remanere debeat in diſpoſitione iuris communis. l. ſi extraneus. ubi Iaſ. & Dd. de condic. cauſ. da. nec enim pro omiſſo haberi debet, quod uenit ex intentione contrahentium & paritate rationis, ut ibidem Iaſ. & Dd. exponũt, quamuis tacitè tantum ueniat. Cag. num. 2. 3. 4. d. l. ſemper in ſtipulationibus. de reg. iur. quoniã & id actum cenſetur. Dec. ibidem num. 5. & rationis unitas diuerſos caſus uelut genus ſpecies nõ per extenſionem complectitur. latiſsimè Tiraq. l. ſi unquam. uerb. libertis. num. 37. Cod. de reuo. don. propter quam etiã cõtractus quamlibet ſtricti iuris ad perſonas etiam non nominatas extenditur. leg. 1. leg. ult. l. 5. in princ. de reſcind. uendit. maximè in materia fauorabili. l. illud. Cod. de ſacr. eccleſ. latè Tiraq. d. l. ſi unquam. uerb. libertis. num. 49. Cod. de reuocand. donat. & in eo limitatur regula d. l. ſi ita. pen. de uerb. ob. ut ibidem poſt Bart. Iaſ. oſtendit ad §. Chryſogonus. num. 41. 42. per leg. 1. ubi idem Iaſ. Cod. de diuerſ. reſcrip. ubi etiam docet, illam regulam tantum obtinere in diuerſis ſtipulationibus, quando perſona ſubintellecta ſtipulationem uitiaret, non etiã in una eademq́; diſpoſitione, de qua hic, ubi non uitiat, per l. ſi mihi & Titio. de uerb. oblig. in princ. Inſt. de duob. reis. Nam & in dubio qualitas, quæ uitiare poteſt actum, nunquam ſubintelligitur. d. §. Chryſogonus. ubi Iaſ. num. 34. per l. ſi quis à filio. de lega. 1. quia nec id elegiſſe aut egiſſe partes uidentur, per quod iudicium eorum ſubuerteretur. l. 3. de milita. teſta. Limitat etiam Iaſ. ibidem d. regulam non obtinere in fauorabilibus, ibi uerſ. tamen fauore dotis. l. poſt dotem. l. Caius. ubi Bart. ſolut. mat. & conſequenter in contractibus diuiſorijs ac ratione ſocietatis (de quibus hic) idem Iaſ. in d. §. Chryſogonus. num. 42. uerſic. tertio limita, quod ratione ſocietatis perſona extrinſecus ſubauditur. leg. ſi quis. ad finem. ubi Bald. ff. rem rat. hab. Et qđ poſt ſubdit Iaſ. d. §. Chryſogonus. de diſpoſitione odioſa à fratre ad fratrem non porrigenda, præterquam quod fateatur controuerti, etiam ipſe demonſtrat tantum obtinere in pœnalibus ac iniurijs & ſimilibus, ne uidelicet alterius delictum & pœna alteri obſit uel proſit, neu ad perſonas extendatur innocentes quamlibet conſortes, leg. 2. §. fratris. ſi quis aliq. teſta. l. ſi fratres. §. fin. ff. pro ſoc. l. ſi is cum quo. 20. com. diuidun. Iaſ. l. ſerui electione. §. Labeo. nu. 19. in fin. de lega. 1. Gemin. c. ſi ſententia. §. 1. num. 5. 6. de ſent. excom. lib. 6. Zab. clemen. 1. §. terra. num. 29. de pœnis. Bal. c. 1. quib. mod. feud. amitt. ponens exemplum in duobus fratribus altero fugiente, altero dominum defendẽte ne feudum amittant. Boer. deciſ. 30. & uidetur. num. 3. per l. ſi is qui duos. de lib. lega. iux. l. ſancimus. Cod. de pœn. & C. ne fil. pro patre. quæ tota res nihil ad caſum ſpectat preſentem, ubi eadem in omnibus ratio. Nam ex Bart. Alex. & alijs in l. ſi conſtante. ſolu. matr. l. illud. C. de ſacro. eccleſ. conuincit tam apertè Tiraq. non ſolum de caſu ad caſum, ſed de perſona quoq́; ad perſonam fieri ex paritate rationis extenſionem, etiã in ſtrictis, ſed maximè in fauorabilibus, tãq́; multis confirmat in d. l. ſi unquam. uerb. libertis. nu. 49. Cod. de reuocan. donat. idemq́; probat leg. 1. Cod. de diuerſ. reſ. ut ſufficiat eo digitum intendiſſe, nec opus ſit, quæ ad longũ ibi deducta ſunt, huc comportare. Itaq́; quod dicitur caſum omiſſum remanere in diſpoſitione iuris communis, nihil hic ſtringit: nec enim pro omiſſo haberi debet quod uenit & ſubintelligitur ex natura cauſæ finalis, uel ex ordinatione legis aut conſuetudinis, ut dicit Iaſ. in d. l. ſi extraneus. in prin. de condic. cauſ. da. ex Bal. leg. 3. in fin. Cod. de inſtit. & ſubſtit. idemq́; Iaſ. ad ſtatuta & ordinationes, quibus mares in ſuccedendo filiabus præferuntur, id extendit in d. l. ſi extraneus. in princ. num. 1. 2. cum multis ſequent. Sed & Tiraq. quæſtionẽ redemptionis ex alio contractu in alium & alias perſonas extendit ex rationis identitate præall. lo. retrac. prox. §. 1. gloſ. 9. nu. 125. cum ſeq. Non igitur obſtat, quod idem tradit eod. lo. num. 38. ex præſumpta & ueriſimili mente diſponentium non fieri extenſionem perſonarum, ſed tantum caſuum. Nam agit de ijs, in quibus non eſt eadem ratio, ut ſi uidelicet ius retrahendi, quod ſolis cõſanguineis competit, qui contractui non conſenſerint, extendere uelit ad uenditorem, qui cõtra ſuum pactum uenire nequeat. l. poſt mortẽ. de adopt. leg. cum profitearis. Cod. de reuo. donat. leg. creditoribus. Cod. de ſer. pig. da. leg. 1. Cod. de remiſſ. pig. c. ueniens. de fil. presbyter. c. cum ſuper. de conceſs. præben. c. diuerſi. de cler. cõiug. In quibus terminis ubi diſpar eſt ratio, hic non ſumus. ac data inter perſonas ratio-

nis paritate uel maioritate fieri hanc exten-
ſionem ſufiſsimè confirmat d. l. ſi unquam.§.
libertis. num.49. Cod. de reuoc. donat. cum
ibi allega. ut ſupra dixi. Quamobrem omnia
quoq; illa nihil huc faciunt, quæ ſupra ex ad-
uerſo induximus de non extendenda diſpo-
ſitione extra ſuum caſum & uerba, quoniam
probauimus ſatis hunc caſum ex ſententia &
mente & cauſa finali comprehenſum eſſe etiã
extendendo pactum ab una cõtrahentis per-
ſona ad alteram ex natura correlatiuorum. l.
1.in fin. l.cum emptor.5.in prin.de reſcin. uen
dit.præſertim ad alium fratrem,utpote in bo-
nis paternis conſortem. per tex. rotundum l.
1.ubi glo. ult.Cod. de diuerſ.reſcript.& oſten-
dimus non odioſam, ſed fauorabilem hanc
eſſe diſpoſitionem: neq; hic excludi filiam à
paterna ſucceſsione per collateralem, quod
eſſet irrationabile, ſed omnia mobilia aliaq;
iura patris ad eam iure hæreditario deuoluta
eſſe: & id tantum agi ex pacto diuiſionis, ut
pro parte prædij quod commodè diuidi ne-
queat, pecunia ei detur, quod patris & fratrũ
60 eius pactione fieri potuit, adeo † ut etiam
uel pro ipſa filiorum legitima, quam tamen
grauare pater nequit, l.quoniam.32.auth.no
uiſsima. Cod.de inoff. teſta. poſsit tamen pe-
cuniam relinquere, qua etiã filius filiáue con-
tenti eſſe cogantur. l.ſi quis. 33.in princ.uerb.
partem quantitatis. Cod.de inoff.teſta. quod
uſu ſeruari teſtat̃ Guid.Pap. deciſ. 487. quic-
quid contra diſputetur l. 4.in fin. de hær. inſt.
Coraſ.l.filium quem. num.87. C. fam. herciſ.
Si hoc igitur in ipſa filiæ legitima permiſſum
eſt patri ordinare, multo magis eius ordina-
tio & pactio cum fratribus facta, quam loco
ultimæ uolũtatis eſſe & ſeruari à liberis opor-
tere diximus ac probat. l. ult. C. fam. herciſ. l.
ult. C.de pac. auth. quod ſine. C. de teſta. hic
ualere debet,quoad partem eius prædij, ut il-
lud integrũ in familia apud mares remanere
poſsit. Sed & hoc pro expreſſo haberi debet,
quod partes expreſsiſſent interrogatæ, ut ſu-
pra diximus ex l. tale pactum.§. fin. de pac. &
licet non uerbis ſit enunciatum, tamen uenit
ex ſignis & ex cauſis ac intentione cõtrahen-
tium colligitur.Iaſ.l. prætor ait. nu. 5. de oper.
no.nunc.poſt glo.ibi uerb. expreſſam. & Dd.
quẽ tex.ad hoc ponderat.Tiraq.d.ll. connub.
in fin.glo 5.uerb.expreſ. num. 158. Quamuis
61 † autem nullum maius ſit teſtimonium men
tis, quàm qualitas inſpecta uerborum, Iaſ. l.
neq; profeſsio. num. 6. Cod. de teſtamen. ex
Bald.c.ſuper literis. de reſcript. l.uoluntatis.in
fin.Cod.de fideicom. tamen ut aliàs præſum-
ptiones grauiores derogant leuioribus. leg.
diuus.de in integ.reſt. Crauet. de antiq.temp.
parte 3.in princ. num. 29. & parte 4. §. mate-
ria.nu. 21. ex Felin. c. uigilanti. in fin. de præ-
ſcript.Boer. deciſ. 211. parte 2. per c. licet cau-
ſam. de probat.c.in noſtra. de teſtib. ſic etiam
coniectura à uoluntate diſponentium & in-
tentione ac cauſa finali ducta, debet anteſtare
coniecturis,quæ tantum ex uerbis ducuntur.
leg.non aliter. ubi Dd.ff.de lega.3. cum uerba
menti, non cõtrà,ſeruire debeant.l. ſi uno. lo-
ca. leg.3. Cod. de lib. præter. l. in conditioni-
bus.de cond.& demonſt.l.cum uirum.ubi la-
tè Coraſ.Cod. de fideicom.Iaſ.l.non dubium.
numer.4.Cod.de legib. nec uoluntates con-
trahentium ob ſubtilitatem uerborum impe-
diri ac coarctari oporteat. leg.1. in fin. l. ut ac.
ab hær.maximè quando uerba non contro-
uertuntur, ſed quod deeſt uerbis, ex cõiectu-
rata mente contrahentium ac diſponentium
& cauſa finali ſuppletur,ut hic,l. in cõfirman-
do.8. de confir. tutor. leg. 3. de adimen. lega.
l.7.de ann.lega. l.ſeruis.97.l. qui habebat.99.
de lega.3.l.Labeo.de ſup.lega. Atqui hoc pa-
ctum, ut Iodocus cum filijs etiã ipſorum do-
minorum ac poſſeſſorum filias precio remo-
uere & prædium retinere poſſet, non habuit
aut habere potuit aliã cauſam quàm ut præ-
dium paternum in familia remaneret. Ergo
hæc pro expreſſa haberi debet, licet non ex-
primatur. Iaſ.l.1.§. nunc uideamus.num.4.de
op. no. nunc. quæ cauſa obſeruanda eſt. Me-
noch.conſil.81.num.41. Socin.conſil. 165.ui-
ſis.nu.21.uol. 2.& ſemper inſpiciendum, quo
reſpectu ac fine quid fiat. Bald. leg.1. in fin. C.
de reb. cred. Euerar. lo. à tanquam ſeu reſpec.
Tiraq. de retrac.prox.§.1. glo.7.num.44.tan-
quam fons cauſarum principalis.Bald.l.eam.
num.1.Cod.de fideicom.& auth.præſente.nu.
3.Cod. de fideiuſſ. ſecundum quam actus re-
ſtringitur & ampliatur.Socin. conſil. 165. nu.
7. & 21. uol. 2. ut magis ex eò quod actum eſt
quàm uerbis diſcernatur.leg.3 ſi cert.pet.Mo-
lin.in conſ.Par.rub.1.de feud.§.41. numer. 10.
Nec uerò ſequitur, etiamſi maior fuerit ratio,
cur de Iodoco hic caueretur, utpote q bonis
pro precio excludebatur, tamẽ non idem uo-
luiſſe reliquos duos fratres ſuis filijs ius eſſe,
quod d.Iodoco & eius filijs pro ſuis poſſeſſo-
rum filiabus.Imo facilè cogitari poteſt multo
magis hoc illis ſaluum eſſe uoluiſſe, ſed non
putaſſe relatu æquè neceſſariũ, utpote quod
ipſi prædia illa retinerent, ut tali cautione nõ
opus fore uideretur,uelut ſupra docuimus:&
proinde diſpoſitum expreſsè in uno fratre &
eius liberis,qui non poſſederunt, intelligitur
multò magis in fratribus poſſeſſoribus qui
ſimul ita diſpoſuerunt, eorumq; liberis cau-
tum eſſe.Nec enim ueriſimiliter plus iuris ter-
tio fratri abdicato à bonis uoluerũt in ijs re-
linquere quàm ſibi & ſuis filijs præ ſuis filia-
bus,pro quo tex.elegans in leg. 1. Cod. de di-
uerſ.reſcript. ubi reſcriptũ quamuis ſit ſtricti
iuris, cle. 2.de præben. nec extra ſuum caſum
ad alias res uel perſonas extendatur, c. edo-
ceri.21. ubi gloſ.ult. de reſcript. tamen conſti-
tutum in uno fratre extenditur & intelligitur
conſtitutum & in altero ob rationis & cauſæ
communionẽ.Ex quo notant Dec.glo. & Dd.
in

in uno cōſorte ſtatutum, ſicut eſt frater, etiam
62 in altero obtinere. Quod igitur † obiectum
eſt, propoſitum in mente retentū nullum pá-
rere effectum, l. ſi maioris. 25. C. de tranſac. l. ſi
repetendi. 7. Cod. de condic. ob. cauſ. l. ult. C.
de poſt. hæred. tanquam pactum abortiuum.
latè Tiraq. l. ſi unquam. uerb. libertis. num. 18.
19. C. de reuocan. donat. obtinet in eò, quod
ex nulla coniectura uel circumſtantia appa-
ret, nam ſecus in ijs, quæ etiā tacitè colligun-
tur ex generatim actis, Anto. Gab. Roma. lib.
6. de regul. iur. concluſ. 4. uel natura rei, l. ro-
gaſti. §. ſi tibi. l. 3. de reb. cred. leg. 2. §. circa. de
excep. dol. l. item quia. §. 1. de pac. l. interdum.
l. continuus. §. cum ita. de uerb. ob. uel aliun-
de aliquo modo conijciuntur acta eſſe, ut ele-
ganter declarat poſt Dec. numer. 5. Cag. num.
2. 3. 4. in leg. ſemper in ſtipulationibus. 34. de
reg. iur. ubi oſtendit id uerum eſſe, nō tantum
in ijs, quę ueniunt tacitè ex lege, uerum etiam
ex contrahentiū uoluntate & ſententia, quod
probat leg. ex empto. in princ. de act. emp. Re-
ſoluta igitur in fauorem filiorum d. Georgij
prima quæſtione, ſequitur & manat ex eodē
fonte definitio alterius. Etenim ſi ex illa per-
mittitur filijs Georgij precio partem filię Ber-
nardi, quam in prædio auito habet redimere,
non poterit illis impedimēto eſſe, quod con-
tra uoluntatem eorum d. Bernardus in præ-
iudicium pacti appoſiti hæreditariæ diuiſio-
ni, uxori ſuæ in portione ſui prædij uſumfru-
63 ctum cōſtituerit. Id † enim paciſcentē ipſum
& hęredē eius filiam, item Iodocum, qui con-
ſenſit, eiusq́; natam obligat: nihil uerò officit
alteri fratri Georgio & eius liberis, qui non
cōſenſerunt, imò potius cōtradixerūt. Land.
c. 1. §. Titius filios. numer. 1. 2. 3. 6. 19. 21. ſi de
feud. def. per c. 1. qual. olim. feud. Iacob. trac.
feud. uerb. & cum pacto. numer. 12. per c. 1. de
alie. feud. pa. Zaſ. in epit. feu. parte 9. num. 25.
cum ſequent. tot. tit. C. res int. alios acta. leg.
cohæredibus. 17. C. fam. herciſc. Nec uerò ius
ex pacto alijs fratribus quæſitum immutari
uel imminui per talem uſumfructum potuit
ipſis inuitis. leg. ult. ff. de pac. leg. id quod no-
ſtrum. ubi Dec. & Cag. de reg. iur. leg. ſi cui. §.
non uidetur. quib. mod. pig. nec debet alij per
alium iniqua conditio inferri. leg. non debet.
64 75. de reg. iur. Ac † ne ſpe quidem ius ex
contractu competens alijs non conſentienti-
bus auferri poteſt. leg. ſi poſt mortem. §. ult. de
bon. poſs. contra tab. l. ſicut. §. ult. de nouat. l. ſi
conſtante. § exceptis. Cod. de don. ante nupt.
Bart. l. in diem. de aqu. pluu. arcen. l. quid Iu-
lianum. ubi Bald. Caſtr. & Dd. de legat. 1. glo.
& Dd. l. certi cōdictio. §. ſi nummos. ſi cert. pet.
Bald. conſil. 371. Matiolus. conſ. 327. pridie. in
fin. li. 1. ubi dicit nos debere inhærere regulæ,
id quod noſtrum. de reg. iur. tanquam firma-
mento, & in terminis de iure retractus alteri
ex pacto antè quæſito, quod nouo ei contra-
ctu auferri non conſentienti nequeat, docet
Tiraq. de retrac. prox. §. 1. glo. 18. num. 56. & de
retrac. conuent. §. 1. gloſ. 7. numer. 20. 21. cum
ſeq. cum infinitis ibi alleg. potiſsimum uerò
fratribus & agnatis, quod habent ex pacto,
ius redimendi auferri nequit. Land. num. 1. 2.
19. & Feudiſtæ in c. 1. §. Titius filios. per illum
tex. ſi de feud. def. Bald. l. ſi conſtante. in fin. C.
de don. ante nup. Cagnol. l. id quod noſtrum.
numer. 2. & 14. de reg. iur. Aret. conſil. 74. di-
ligenter. in 3. dubio. Dec. conſil. 107. in fine.
Schurf. conſil. 31. numer. 1. centur. 1. Myſing.
ob. 99. centur. 2. Curt. trac. feud. parte 2. quęſt.
2. princ. numer. 43. Bald. conſil. 215. proponi-
tur. numer. 4. uol. 2. latiſsimè Tiraq. præalleg.
Io. Cornæ. conſil. 65. numer. 3. 4. lib. 3. Iaſ. con-
ſil. 213. in præmiſſa. col. 4. uerſ. confirmantur
prædicta. lib. 2. etiamſi ius retractus ſpe tan-
tum ex pacto ſit quæſitum. Tiraq. de retract.
conuent. §. 1. gloſ. 7. numer. 70. per l. in diem.
uerſic. non autem. de aqu. pluu. quam ad hoc
expendit Bald. conſil. 431. ad euidentiam. nu.
2. uol. 2. leg. 2. in fin. de na. reſtit. quem text. ad
hoc notat Dec. c. ſicut. numer. 4. de reſcrip. c. 1.
in fin. de ſucc. feud. Barbat. conſil. 18. præclarè.
numer. 8. 9. cum ſeq. lib. 2. Vnde quaſi in ter-
minis decidit Cagnol. d. l. id quod noſtrum.
numer. 14. de reg. iur. ſi fratres inter ſe certum
pactum fecerunt ſucceſsionis, & poſt alij duo
ignorante tertio aliquid innouent uel paci-
ſcantur denuo, nihil id tertio, qui non con-
ſenſit, præiudicare: & Zaſ. in epit. feu. parte 9.
numer. 26. ubi decidit, ſi tres fratres ex pacto
& prouidentia ſibi inuicē ſuccedere debeant,
etiamſi unus partem ſuam alteri reſignet uel
cedat, tertio non conſentiente, non tamē ideo
minus poſt eius mortem nō obſtante tali re-
ſignatione, tertium ſuccedere, cui nō conſen-
tienti talis actus reſignationis nocere in ſuc-
ceſsione non potuit, ex Bald. c. 1. in princ. de
alie. feud. pat. Iacob. in inueſt. uerb. & cum pa-
cto de non alienando. numer. 34. Curt. trac.
feud. parte 4. numer. 150. Alex. conſil. 12. pro-
ſpectis. num. 3. lib. 6. Quamuis autem d. do-
ctores de feudali ſucceſsione agant, tamen in
pactis allodialium idem obtinere oſtendit ex
ijſdem rationibus Alex. conſil. 28. pondera-
tis. numer. 4. 5. 6. cum multis ſeq. uol. 3. Nam
& in his uerū eſt, quādo duo recedunt à con-
tractu priore mutua conuentione, ipſis hunc
receſſum obeſſe, nihil uerò præiudicare ter-
tio, qui habeat ius ex priore contractu quæſi-
tum. leg. in inſulam. in fin. l. ſi mulier. ubi gloſ.
ſol. ma. l. ſtipulatio de dote reddenda. de iure
dot. latè & in terminis noſtris redemptionis
Tiraq. de retrac. conuent. §. 6. gloſ. 2. num. 14.
Id ſi uerum eſt in toto iure reſignato, certè ue-
rum eſt & uſufructu ceſſo atque alienato. leg.
quæ de tota. de rei uend. qui pars totius eſt.
lege quarta, de uſufruct. l. qui uſumfructum.
58. de uerb. ob. l. ſi ex duobus. 17. §. ſi plures.
de nox. act. l. ſi à reo. 76. §. ſi reo. de fideiuſs. l. ſi
ab emptore. 49. de euict. Iaſ. l. planè. §. ſi ita Ti-

tio, numer. 5. de legat. 1. Tiraq. de retrac. prox. §. 1. gloſ. 7. numer. 55. & adeo iure totius regulatur. d. l. quæ de tota. Euerar. lo. leg. à toto. l. ſi cui. ubi Bart. not. de lega. 1. l. tres. de ad. tuto. etiam in materia pactorũ, de qua hic, l. iuriſgentium. §. adeo. ubi Iaſ. de pac. leg. ſi unus. §. ſi cum tibi. ubi Bart. Alex. & Dd. eod. tit. præſertim ubi ratio diuerſitatis (ut hic) dari non poteſt. Cyn. & Dd. l. cum notiſsimi. §. in his. C. de præſcrip. 30. annor. leg. 2. Cod. de non nu. pec. Pànor. Felin. & alij, cap. paſtoralis. §. item cum totum. de off. deleg. glo. cle. 2. uerb. defenſor. de reb. eccleſ. non alienan. Euerar. lo. à toto pag. 3. num. 10. Tiraq. de retrac. prox. §. 1. gloſ. 7. nu. 45. qui etiam pluribus locis quaſi in terminis hanc quæſtionem decidit, nempe

65 ſi poſſeſſor † rem, in qua alij ſit pactum conſtitutum redimendi uel luendi (ut hic) interea obliget, elocet & conſequenter uſumfructum in ea alteri conſtituat, quod talis nexus & conſtitutio nihil obſtet redimere uolenti: ſed reſoluto iure datoris reſoluatur ius acceptoris. l. lex. de pig. leg. 3. cum ſeq. quib. mo. pig. ut latiſsimè proſequitur Tiraq. de retrac. conuent. § 3. gloſ. unic. numer. 8. 9. 10. cum infinitis ibi alleg. & oſtẽdit idem ius eſſe in uſuſfructus conſtitutione, quod in totius rei alienatione, argumento à toto ad partem ducto, in retrac. prox. §. 1. glo. 7. numer. 39. & 40. probãs in re, quæ nõ poteſt in alterius qui ius ſpe habeat, prȩiudicium alienari, ne quidẽ uſumfructum alteri concedi poſſe. leg. ultim. Cod. de reb. alie. non alienand. c. non liceat. ibi, nec in uſumfructum rura dare. 12. quæſt. 2. Bart. l. codicillis. §. inſtituto. de lega. 2. Raph. Fulg. conſil. 93. ad id de quo. numer. 3. 4. pro quo ponderat Tiraq. ibidem tex. auth. nouiſsima. in fin. Cod. de inoff. teſtam. facit & illa ratio, quod in præiudicium eius, qui luere aliquo caſu aut tempore poteſt, per nouum pactum (ut hic conſtituto uſufructu) in longius tempus ius luendi rejci, prorogari ac differri nequeat, ut latiſsimè cõfirmat Tiraq. de retrac. conuent. §. 1. gloſ. 7. nu. 24. uſq; ad 37. 38. 39. & 40. cum pluribus ibi alleg. ad quem remiſiſſe ſufficiat. Quanquam autem idem Tiraq. de retrac. conuent. §. 3. glo. 1. num. 12. 13. 14. dubitet, an retrahens non cogatur ſtare locationi à prædeceſſore factȩ, propter glo. uerb. neque. uerb. tertia portio. & ibi Iaſ. d. l. diuortio. l. filioſa. §. ſi uir in quinquennium. ff. ſol. matr. cũ alijs ab eo pro & contra (res enim eſt oppido inter noſtros, ut oſtendit, controuerſa) allegatis: tamẽ illud utiq; expeditũ eſt, quando poſſeſſor inſtantẽ timẽs hãc prædij redemptionẽ, cũ aliter eã impedire nequiret, illud obligat & grauat, uideri hoc in fraudem redimere uolentis factum, & ideo nihil ei obeſſe, nec eum cogi ad hoc ratificandum, ſed ipſius reſpectu totum hoc fieri nulliter & in caſu redemptionis ad nihilum redigi. latè Tiraq. in retrac. conuent. §. 3. gloſ. 1. & unic. numer. 15. 16. 17. 18. per leg. Fulcinius. §. quid ſit autem. ubi gloſſ. uerb. animus. & Bart. ex quib. cauſ. in poſs. ea. Bald. c. 1. in fin. quib. mod. feud. amitt. ſicut & alibi dicitur de eo qui alienat (eſt autẽ alienatio uſusfructus conſtitutio. leg. ultim. Cod. de reb. alie. non alienan.) id ſuper quo proximam timebat uendicare uel redimere uolentis controuerſiam. leg. in ſumma. de pec. glo. c. ſæpe. uerb. ſcienter. de reſt. ſpol. Bart. leg. qui petitorio. in fin. de rei uẽdic. Bald. poſt Odofred. leg. quoties. & ibi Sal. in 10. oppoſ. Cod. eod. tit. de rei uend. idem Salic. leg. ſi poſt montani. numer. 3. uerſ. nota ex uerbo emptor. C. de pet. hær. Barbat. conſil. 95. clementiſs. numer. 2. lib. 2. Felin. c. pen. in princ. uerſic. dum concluditur. ex. de except. Franc. Ripa. l. quod te. numer. 14. ſi cer. peta. Cyn. l. emptorem. in fin. Cod. de loca. cum alijs iuribus & rationibus multis, quas ad plenum cumulat Tiraq. præall. lo. & in retrac. prox. §. 1 glo. 14. numer. 121. & glo. 7. numer. 70. 73. 74. cum multis ſequent. ubi cõiecturas etiam & ſuſpiciones talis fraudis proſequitur. Quare cum ex propoſita facti ſpecie pareat, Bernardum deſperata maſcula ſobole poſtquam fruſtra à fratribus petijſſet pactum redemptionis reſcindi, tandem hoc inijſſe conſilium, ut quoniam aliter ius pacti minuere non poterat, ſaltem detraheret uſumfructũ ex prædio relinquendo, quam in uſusfructus conſtitutionẽ Georgius natu maior & huius filij modò Domini conſulentes, nunquam conſenſerint, imo potius ei contradixerint, liquet ex ſupra dictis, hanc uſusfructus conſtitutionem nihil ijs nocere, quo minus abſq; hoc onere prædij partem à filia Bernardi luere poſsint. Nec uerò officit, quod uiduis dotalitium in feudis etiã abſq; cõuentione ab agnatis debeatur. Nam de feudo hic non agitur, & illud tantum pro modo importatæ dotis debetur, & prius quidem ex allodialibus quàm feudalibus & ab hærede defuncti. cum autem hæres Iodoci hic ſit filia, non domini conſulentes, liquet dotalitij actionẽ nullã uiduæ aduerſus hos competere hic poſſe, filia Iodoci hærede utiq; extante. Atque ita quidem ad propoſitas duas quæſtiones ex iure cenſeo reſpondendum. Saluo,

CON-

CONSILIVM LII.

De remedijs adultorum aduerſus deceptiones tutorum & curatorum.

SVMMARIA.

1 ¶ *Iure Sax. minor efficitur maior anno ætatis 21.*
2 *Maiori ex ſtatuto perinde denegatur reſtitutio atq; ei qui ueniam ætatis impetrauit.*
3 *Adultus rectè tranſigit ſine ſpe reſtitutionis.*
4 *Tranſactio ob læſionem ſupra dimidiam retractatur.*
5 *Læſio non præſumitur, niſi probetur.*
6 *Paria ſunt, Scire ualorem rei ſuæ, uel Scire debere.*
7 *Adultus certiorari non debet.*
8 *Supina uel affectata ignorantia non excuſat.*
9 *Tranſactio fit non tantùm ſuper lite, uerum & controuerſia.*
10 *Species contractus magis ex ſubſtantia ducitur, & cauſa finali, quàm denominatione.*
11 *Tranſactioni ineſt diuiſio, quam cum adulto ſuo tutor rectè facit.*
12 *Propinquitas & interuentus amicorum ac dignitas ſuſpicionem fraudis excludit.*
13 *Etiamſi plus debitum fuerit, tranſactioni tamen eſt ſtandum, cum ſola ſufficiat tranſigendi cauſa.*
14 *Facto, ſubſcriptioni, ſigillationi ſuæ, eſt ſtandum.*
15 *Tranſactio generalis prætextu alicuius omiſſi non reſcinditur.*
16 *Ratificatio omnia purgat.*
17 *Deliberata uoluntas magis facto, quàm ex uerbis probatur.*
18 *Accipiens ex contractu, etiam inualido, intelligitur eum ratificare*
19 *An per ſcripturam & fidei interpoſitionem iuramentum inducatur?*
20 *In iuramentis ſenſus potius quàm uerba ſpectantur.*
21 *Doctori pragmatico de conſuetudine teſtanti, credendum.*
22 *Fidei interpoſitio inter nobiles ualet pro iuramento, præſertim iure Canonico, quo ad obſeruantiam contractus.*
23 *Iuramentum quando requiratur, uel non.*
24 *Iurata promiſſio uim habet ſpecificæ renunciationis.*
25 *Non intelligitur quis temerè, req; non conſiderata, ad iuſiurandum uenire. & nu 35.*
26 *Propter fauorem conſeruandi iuramenti fit extenſio de re ad rem.*
27 *Iuſiurandum tollit omnem actionem contrariam.*
28 *Iuramentum firmat contractum omni meliore modo.*
29 *Maior habenda ratio animæ, quàm corporis.*
30 *Iudex non debet author eſſe periurij.*
31 *Iuramentum promiſſoriũ obligationem producit iure nouiſſimo.*
32 *In iuramentis ius Canonicum eſt ſeruandum.*
33 *Nedum adulti, ſed etiam minoris iuramentum ualet ſine certioratione.*
34 *Iuramentum facit minorem reputari pro maiore.*
35 *Iurans præſumitur notitiam rei habuiſſe.*
36 *Iuramentum ſupplet ætatem & ſolennitates.*
37 *In minore requiritur corporale iuramentũ, quod etiam non tollit læſionem ſupra dimidiam.*
38 *Maiori non ſubuenitur ex l. 2 C. de reſcin. uend contra iuramentum etiam non corporale.*
39 *Abſolutio ad effectum agendi liberat à periurio, non reſcindit contractum iuratum.*
40 *Tranſactio iurata difficilius reſcinditur, quàm alius contractus.*
41 *In dubio pro conſeruatione iuramenti pronunciandum.*

Rationum decidendi ſummaria.

42 ¶ *Inſtrumentum, tranſactio, liberatio non extenditur ultra uerba*
43 *Limitata cauſa limitatum producit effectum.*
44 *Vltra id quod actum, non porrigitur conuentio.*
45 *Actum in dubio id ſolum intelligitur, quod uerba demonſtrant.*
46 *Nullum uerbum cenſetur ocioſè contractui appoſitum.*

47 *Tranſactio & ſolutio non extenditur ultra id quod actum eſt.*

48 *Tranſactio ſuper paterna hæreditate facta, non extenditur ad materna uel alia bona.*

50 *Tutor etiam proximus, atq; ipſe adeò pater, finita tutela rationem reddere debet.*

51 *Tutor de alienatis adulto tenetur.*

52 *Cauſa alienandi iuſta, non præſumitur niſi probetur.*

53 *Pater, liberorum etiam in poteſtate conſtitutorum bona, ſine iuſta cauſa alienare non poteſt: etiamſi decreto perinde non habeat opus.*

54 *Cauſa iuſta non tantùm opus, ſed eiuſdem etiam cognitione.*

55 *Tutor quod alios prohibere debebat, ipſe facere non debet.*

56 *Tutoris officium in adminiſtrando non dilapidando uertitur.*

57 *Tutor loco domini eſt, quatenus adminiſtrat non diſsipat.*

58 *Tutor redigens pretium ex alienatione rerũ pupillarium in rem ſuam, in dolo eſt.*

59 *Tutor lucrum facere ex tutela non debet.*

60 *Tutor alienans ſine iuſta cauſa, hoc ipſo intelligitur eſſe in dolo.*

61 *Tranſactio etiam iurata non extenditur ad alia bona quàm de quibus actum.*

62 *Tranſactio non extenditur ad ea quæ dolo tutoris ſunt occultata & ignorata.*

63 *Eſt in dolo adminiſtrator, qui occultatis ueris patrimonij uiribus, neq; redditis plenè rationibus inducit adultum ad tranſigendum modico accepto, ac de reſiduo conueniri poteſt.*

64 *Eſt in dolo qui adultum in ſuo conuictu cõſtitutum, ante oſtenſas plenè rationes, & patrimonij ſui uires, protrahit ad quietandum, antequam is ſciret, quæ ſcire ſua intererat.*

65 *In omni tranſactione uel actu quamlibet generali ſemper intelligitur dolus exceptus.*

66 *Tranſactio eſt bonæ fidei, quando interponitur ſuper actu bonæ fidei.*

67 *Dolo deceptus dicitur qui putans ſe cõgrua à tutore accepiſſe eum liberat.*

68 *In dolo eſt tutor qui inuentarium & rationes non reddit.*

69 *Ex enormi læſione dolus arguitur.*

70 *Remiſsio certi iuris in donationem incidit & inſinuatione eget.*

71 *Error & defectus cauſæ finalis uitiat contractum.*

72 *Etiam maioribus cõtra fraudulentas tranſactiones & diuiſiones ſuccurritur.*

73 *Ignorantia bonorum nõ impedit quominus contra doloſum læſus agere poſsit.*

74 *Quatenus liceat contrahentibus ſe inuicem decipere.*

75 *Maiori decepto per dolum, ſuccurritur magis, quàm læſo.*

76 *Contra factum proprium quatenus uenire liceat.*

77 *Dolus unde probetur & præſumatur.*

78 *Iuramentum non eſt quod ſcripturæ inſcribitur per notarium, niſi uerè fuerit à parte præſtitum.*

79 *Iuramentum ui uel dolo uel falſa ex cauſa extortum non obligat.*

80 *An contra iuramentum ob læſionem ſubueniatur?*

81 *Ad occultata fraude aduerſarij iuramentũ non extenditur.*

82 *Iuramentum recipit omnes qualitates & cõditiones actus cui apponitur, & ex ſenſu magis quàm uerbis æſtimatnr.*

83 *Extraordinarium quatenus concurrat cum ordinario, uel ab eo tollatur.*

84 *An iure Sax. poſt 18. annum tollatur reſtitutionis beneficium.*

85 *Etiam maiores ex iuſta cauſa reſtituuntur.*

86 *Iuſiurãdum fraude extortum, uel uitioſum, non tollit reſtitutionem.*

87 *Quomodo agendum cũ adminiſtratore qui in tranſigendo decepit.*

88 *Iure etiam Sax. tutores quamuis proximos hæredes ad rationes cogi actione perpetua, non obſtante fraudulẽta liberatione: uſq; ad finem.*

MINOR iure Sax. adultus factus, 21. ætatis anno, art. 42. lib. 1. accepit à patruo ſuo, qui tutor ei fuerat, certa prædia, pro omni iure paterno bonisq́; (de quibus nunquam fuit plenè edoctus, nec ullam idoneam rationem accepit) & tutorem adminiſtrationis ratione etiam fide Chriſtiana interpoſita liberauit: ſic ut nunc re comperta uiribusq; patrimonij cognitis enormiſsimè læſus reperiatur. Quæritur, an & quomodo ſuccurri decepto uel iure ordinario uel extra ordinem poſsit?

ET

ET primò non uidetur ei beneficium ex-
traordinarium dari reſtitutionis aduer-
ſus contractum in maiore ætate geſtum,
l.3.§.1.& paſsim, de minor. Fuiſſe autem mino
rem hunc iure Sax. natu maiorem & aduliũ,
1 oſtendit d.art.42. quo † iure cum non ad cer-
ta priuilegia tantum, & ſecundum quid, ſed
ſimpliciter & generatim pro adulto habea-
tur, ab anno ætatis 21. completo, ſequens eſt,
2 ei † perinde reſtitutionem negari, ac illi qui
ueniam ætatis impetrauit, l.1.C. de his qui
uen.æta. gloſſ. d.art.42. Angel.l. unic. num.4.
C.ſi de mo.poſſ. Caſtrenſ.l.omnes.2.num.8.9.
C.de his qui uen.æta. Bald. authen. ſi captiui.
nu.4.C.de epiſc. & cler. nam quod iam adul-
tis datur intra quadriennium reſtitutio, hoc
tantummodo eſt accipiendum de contracti-
bus in minori ætate geſtis, non à maiori, l. ult.
3 ubi Dd. C. de temp. in integ. reſtit. qui † rectè
ualideq; tranſigere poteſt, l. cum proponas.
17. ubi gloſſ. uerb.25. annis maior. l. ſi maio-
res.20.l.ſi maior.22.l.ſi pro fundo.33.l.ſi ma-
ior 36.l.ſi quis maior.41.& paſsim, C. de trãſ-
act. Ex quo ſequitur & illud, quod primo lo-
cò nobis expediendum eſt, ne iure quidem
communi & ordinario huic remedium eſſe
præſto, qui ſe efficaciter obligauit & aſtrinxit
iam adultus, tranſigendo etiam cum tutore
quondam uel curatore ſuo. l.1.l.3.l.4.l.ſi ma-
iores 25. annis cum patruo tranſegiſtis. C.de
tranſact.l. qui cum tutorib. ff. eod. Cum enim
liceat contrahentibus ſe inuicem decipere, l.
in cauſæ.17.§.idem Pomponius. de minor. l.ſi
uoluntate. l. non eſt. C. de reſcind. uend. ideo
quantumuis maior tranſigendo uel diuiden-
do lædatur, non tamen poteſt contra uenire,
nec ordinario iure, nec extraordinario, l.4.l.
fratris.10.l.cauſas.16.C.de trãſact.l.4.C.com.
4 diuid. niſi † probet ſe deceptum ultra dimi-
diam iuſtæ æſtimationis partem. l.3. ubi gloſſ.
uerb. perperam. & Dd. C. com. utriuſque. iud.
Bart. Iaſ. & Dd. l. ſi quis cum aliter. de uerb. ob.
Schurff. conſil.28. quod ſuper. num.7. centur.
1. ubi fatetur hanc eſſe communem. Imò con-
tra tranſactionem ne quidem ex hac cauſa pu
tabat ſubueniendũ, Iaſ. in d.l. ſi quis cum ali-
ter. num.13. de uerb. ob. dicens hanc eſſe com-
munem, Afflict. deciſ. Neap. 220. num.2. quæ
licet hodie communis eſſe deſierit, illud tamẽ
manet & frequentatur, ut non liceat maiori
contra ſuam ipſiuſmet tranſactionem uenire,
niſi ſe ſupra dimidiam iuſtæ æſtimationis par
tem, inſpecto euentu, læſum probet. Bart. nu.
5. & communiter Dd. l. ſi quis cum aliter. de
uerb. oblig. & l.2. num.2. C. de reſcin. uendit.
Dec. conſil.6. uiſo. num.4. conſ.597. num.10.
Cornæ. conſil.27. in prin. lib.4. Schurff. conſ.
50. ueritas. num.16 17. conſil.97. quo magis.
num.12. centur.3. conſil.16. caſus. nu.17. cent.
2. quod confirmatur conſtit. pro.34. parte 2.
5 Nec † utiq; læſio præſumitur, niſi probetur: l.
nam & poſtea. §. ſi minor. de iureiur. l.3. §. ſi mi-
nor. & paſsim, de minorib. l.3. C. ſi tutor uel cu
ra. l.1. C. ſi aduerſ. uend. pig. c.1. ubi Panor. nu.
2. c. conſtitutis. c. ſciſcitata. c. ex literis. de in in-
teg. reſt. l.1. ubi Salic. num.1. C. ſi aduerſ. uend.
pig. præſertim tam enormis, & quæ dimidiam
excedat æſtimationis: Dd. d.l.2. l. quiſquis. C.
de reſcin. uend. Pariſ. conſi.49. num.29. uol.1.
potiſsimum in noſtro Domino conſultore
tranſigente, qui apud patruum in poſſeſsio-
ne bonorũ paternorũ ab infantia fuit: ideoq;
ualorem eorum ſciuit uel ſcire debuit, l. quiſ-
quis. ubi gl. uerb. debuerat. C. de reſcin. uend.
6 Paria † ſunt autem Scire, uel Scire debere, l.
quod te. ſi cer. peta. gloſſ. & Dd. l. quiſquis. uel
de facili ſcire poſſe. l. Iulianus. uerb. qui ſcire
potuiſſet. ad S.C. Macedon. l. ſi duo. ubi Ang.
7 de acq. hæred. Nec † certiorari debet adultus
qui rem nouit, l. ſi legibus. ubi gloſſ. uerb. im-
putari. C. de epiſc. aud. per l.1. in fi. de act. emp.
ſaltem in genere, l. qui iure militari. de mil. te-
ſta. Ang. l. qui Romæ. §. duo fratres. in 5. quæſt.
de uerb. obl. latè Anton. Gab. Roma. lib.6. de
reg. iur. concluſ.4. num.1.2. cum ſeq. Id quod
nedum in maioribus, uerum etiã (quod am-
plius eſt) ipſis quoq; minoribus, ad ualidita-
tem renunciationis iuratæ (quæ hic ſubeſſe
præſupponitur, ut pòſt uidebimus) ſufficit.
Bar. auth. ſacramenta. nu.16. C. ſi aduer. uend.
8 Eſt enim † ſupinæ ignorantiæ, quod ſcias ali-
quomodo uel ſcire debeas, non antè penitius
inquirere, quàm iures uel tranſigas: cui nõ ſo
let ſubueniri, Balb. l. Celſus. parte 3. nu.22. de
uſucap. ut quæ iuſtam nõ habeat cauſam. latè
Tiraq. in retract. prox. §.35. gl.4. nu.27. per l.
qui contra. uerb. errore non affectato. C. de in-
ceſt. nup. c. cùm inhibitio. §. ſi quis uero. ibi, af-
fectatores ignorantiæ. de clandeſt. deſponſ.
c.2. uerb. affectata ignorãtia. de temp. ord. lib.
6. Sed & qui in genere ſcit, uel ſcire debet, de
eo intelligitur in paciſcendo uel iurando co-
gitaſſe. Alcia. in fi. & Dd. l.1. C. de pac. id quod
ad ualiditatem actus ſufficit, latè Anto. Gab.
Roma. lib.6. de reg. iur. concluſ.4. num.1.2.3.
l. qui iure militari. de milita. teſta. Steph. Ber-
trand. conſil.119. in fin. uerſ. ad quintum. uol.
3. repudiata exceptione doli, qui ſcienti non
putatur adhibitus inter tranſigendũ, aut ſtru-
ctus, l. cum donationis.34. l. tranſactione.30.
9 C. de tranſact. Hunc † autem contractum eſſe
tranſactionẽ reſpectu adminiſtrationis & tu-
telæ remiſſæ dicendum eſt, l. qui cum tutori-
bus. de tranſact. l.1. l.3. l.4. C. de tranſact. nec e-
nim tranſigitur ſolum ſuper lite mota, ſed eti-
am quæ moueri poteſt, cuiuſq; controuerſia
timeri debuit, l.2. ubi Iaſ. & Dd. C. de tranſact.
l.1. eod. ad quam actus ſpeciem, quod actum
eſt, redigitur, etiamſi nomen nõ exprimatur.
10 Pariſ. conſ.5. nu.43. uol.1. Nam † ſpecies con-
tractus magis ex ſubſtantia ducitẽ, Cag. l. quo-
ties.68. n.2. de reg. iur. & cauſa finali, l. ſemper.
34. de reg. iur. Tiraq. de retrac. prox. § 1. gl.7. n.
4. Soc. cõſ.165. nu.7. & 21. uol.2. Crau. cõſ.20.

quod

quod contractus. num. 5. quam ex denominatione l. inſulam. ubi Iaſ. de præſcrip. uerb. l. Ariſto. in fin. de donat. Socin. l. 2. in fine. ſi
11 cert. peta. Et † poteſt huic tranſactioni ineſſe bonorum quoque communium diuiſio: l. ſi cum patruo. 6. C. com. utri. iudic. l. cum ſolus. 38. de uſucap. l. 1. l. 2. ubi Bald. c. ſi aduer. tranſact. uel diuiſ. Dec. conſil. 351. in caſu. num. 4. quam rectè tutor cum adulto ſuo inſtituit, etiam minore ſuæ fidei commiſſo. l. quod res. 21. de exc. tuto. l. 1. §. fuit quæſitum. ubi Iaſ. ad S.C. Treb. Socin. conſil. 160. in præſenti. num. 15. uol. 2. nec dolo facere præſumitur. l. quoties. 18. §. qui dolo. de probat. Pariſ. conſil. 89. num. 30. uol. 1. qui iure communi utitur. l. ult. C. de in integr. reſtit. l. nihil. 117. §. 1. l. nemo damnum. 114. l. nihil. 172. ubi Cag. & Dd. de reg. iur. l. in cauſæ. 17. in prin. & §. pen. l. uerum. §. ſciendum. §. item non reſtituetur. §. ſi locupleti. de minoribus: ſicut iuris eſt communis tranſigere, etiam cum tutore, l. 3. Cod. de tranſact. l. qui cum tutoribus. ff. eod. tit. ac diuidere, l. ſi familiæ. 14. Cod. famil. erciſc. l. fi. C. com. diuid. l. in hoc iudicium. 14. §. ſi cōueniat. eod. l. tres fratres. de pact. etiam cum patruo ſuo. l. ſi cum patruo. 6. l. ſi patruus. 4. com. utri. iud. ut in noſtro caſu. Et à dolo quælibet cauſa excuſat, l. igitur. §. poteſt. de lib. cauſ. Iaſ. l. 2. num. 2. C. de Carb. edict. l. ſi quis id quod. de iuriſd. in fin. occaſio, error, ignorantia. Socin. conſil.
12 108. in hac. nu. 12. uol. 1. præſertim † inter iſtos propinquos interuentu neceſſariorum tranſigentes, l. tranſactionem. 35. l. interpoſitas. 13. C. de tranſact. Angel. num. 11. Iaſ. num. 63. in §. quadrupli. Inſtit. de act. Bart. l. frater à fratre. de cond. indeb. gloſſ. l. Polla. C. de his quib. ut indig. ubi nihil ſæui criminis (dolus autem crimen eſt, l. item. 17. de do. mal.) naturale fœdus exiſtimari permittit: l. eum. 19. C. de epiſc. & cler. maximè noſtro caſu, ubi adulto pro ſuo iure pretioſa latifundia à patruo ſunt in ſolutum data, quod ipſum fraudem excludit: Gemin. num. 12. Anchor. num. 1. c. quamuis. de pact. in 6. etiamſi maius debitum fuiſſet, Iaſ. nu. 4. poſt Salic. l. interpoſitas. C. de tranſact. maximè hos inter nobiles ac potentes. Cornæ. conſil. 52. in hac. num. 20. uol. 2. Alcia. tract. præſump. reg. 3. præſump. 27. & traditis acceptisq́ ijs quæ nomine debitionis inſtrumento tranſactionis fuerunt incluſa ac comprehenſa, l. ſi quidem. l. ſi maiores. C. de tranſact. Iaſ. l. 2. num. 7. C. de hær. inſt. Chaſſ. in conſ. Burg. tit. des enfans. §. 6. uerb. reliqua. nu. 13.
13 Nam † ſola tranſactionis cauſa ſufficiens eſt, ut ei ſtetur, ſiue plus, ſiue minus reuera debeatur: l. ſi tranſactionis. 11. C. de non num. pecun. l. nec intentio. 24. C. de tranſact. Iaſ. l. unic. nu. 12. C. de erro. cal. Phil. Franc. c. unic. §. fin. num. 2. de cler. ægro. in 6. Cornæ. conſil. 62. quanq́. uol. 4. l. 1. C. de cōd. ind. l. unic. in fi. C. de erro. cal. adeò, ut ne quidem prætextu ſpecierū uel inſtrumentorum, quę pòſt reperiantur, reſcindi queat, l. ſub prætextu. 1. 2. C. de tranſact. ne quidem principis reſcripto, l. cauſas. 16. C. de tranſact. exemplo rei iudicatæ, l. 2. l. ſub ſpecie. C. de re iud. l. 1. C. de cond. indeb. cui comparatur l. non minorem. C. de tranſact. Quam-
14 obrem † hîc adultus ſtare debet conuentis tranſactionis, quæ pœnitentiam excludit, l. quamuis. C. de tranſact. l. de fideicommiſſo l. ſi quidem. l. ſi quis. 41. & tot. tit. C. de tranſact. alioqui nullus eſſet litium finis, l. fratres. 10. in fin. C. de tranſact. ſi proprio ſuo facto contrauenire poſſet, contra l. poſt mortem. ubi Bald. de adopt. l. per fundum. de ſer. urba. præd. l. Quintus. in prin. mand. quod ſua manu ſubſcripſit, & ſigillauit, ac ita probauit, l. ſicut. §. non uidetur. quib. mod. pig. §. 1. Inſt. de emp. l. ſi ita. §. Chryſogonus. ubi Iaſ. in 1. notab. de uerb. ob. l. contractus. uerb. ſubſcriptione. C. de fid. inſtrum. l. fin. §. ſubſcriptionē. C. de iure delib. Bart. num. 2. Iaſ. num. 3. l. emptor. §. Lucius. de pac. l. Caius. de pig. ac. iunc. l. 2. quæ de ſigillatione loquitur, ubi gloſſ. uerb. conquiſita. C. de reb. alie. Bal. c. 1. nu. 6. 7. de pace Conſtan. l. fi. C. plus uale. quod ag. Purpura. l. admonendi. num. 177. de iureiur. Crauet. de antiq. temp. parte 1. §. quæritur. nu. 44. Panor. c. poſt ceſſionem. num. 4. de probat. ut in terminis tranſactionis ac diuiſionis ab adulto factæ confirmat Schurff. conſil. 17. in primæ. nu. 12. 21. 22. centur. 1. ubi in ſpecie noſtra concludit, quod qui aliquo, quamuis modico accepto renunciauit in diuiſione reliquo iuri paternorum bonorum, & eam tranſactionem ſua manu ac ſigillo roborauit, ſtare cōuentis debeat,
15 nec ob læſionem cōtrauenire poſsit. Nec † ferendus eſt, qui cum generaliter trāſegerit, poſtea cauſetur de una aliqua ſe parte tantū cogitaſſe: ut dicitur in l. non eſt ferendus. 12. de tranſact. nec enim illius incogitantia ius alteri inde quæſitum auferre debet. Bar. Bald. Sal. Iaſ. l. ſub prætextu ſpecierū. l. ſi de certa. l. age. C. de tranſac. l. emptor. 47. §. Lucius. ubi Caſt. de pact. l. qui Romæ. §. duo fratres. ubi latè Iaſ. Socin. & communiter Dd. de uerb. obl. Pariſ. conſil. 20. num. 24. 35. 77. 82. uolum. 1. & propoſitum in mente retentum nihil operatur, l. ſi repetendi. 7. C. de cond. ob. cauſ. dat. unde eiuſmodi quæſtiones facti, cum quis dicit ſe aliud ſenſiſſe, quàm ex contractu apparet, iudex nō admittit, l. ſicut. 8. §. ſi debitor. 11. quib. mod. pig. uel hyp. ſol. itaque generalis tranſactio cōplectitur omnia ad quæ ſalua recti ſermonis ratione extēdi poteſt: nec prætextu alicuius omiſsi, uel non cogitati, impugnari debet: d. l. ſub prætextu ſpecierum. ubi Dd. & l. age. l. ſi de certa. C. de tranſact. l. emptor. §. Lucius. de pact. d. l. qui Romæ. §. ult. text. l. pluribus. de accep. Alexand. conſil. 11. uiſo. num. 9. & 15. uolum. 2. Pariſ. conſil. 20. num. 78. uolum. 1. potiſsimum quando ſubiecta (ut hîc) eſt clauſula, de non amplius ex hac uel illa aut ulla cauſa petendo. l. in hoc. 14. §. ult.

ult.ff.com. diuidun. ita Iaſ.num. 5.& 6. l. ſi de
certa. C. de tranſact.l.emptor. §. Lucius.num.
8. 9. de pact. Bart. l. Aurelius §. Caio.num.11.
de lib.lega.& quando non ſubeſt ultra dimi-
diã læſio, nec poteſt maior peti ſumma quam
quæ ſit expreſſa.l.ſed etſi.§.quæſitum. ubi Bar.
num.2.Bald.num.4.Iaſ.num.15.& Dd.ſi quis
caut.Panor.c.1.num.18.commoda. Dec. conſ.
16 27.pro uirili.num.4.5.8.ac id † quod expreſ-
ſum eſt in ſolutum (ut hic) acceptum,& ſic ite-
rum quod conuenit re ipſa ratificatũ eſt. Cra-
uet.conſil.114.Ioan.nu.2.3.4.5.6.14.18. conſ.
337.num.2.Pariſ.conſil.10.nu.57.uol. 1. conſ.
47.num.100.uolum.3.Magna enim eſt uis ra-
tificationis ex interuallo ſecutæ,l.1.& tot.ti. C.
ſi maior fac.rat.Bart.l.cum ſcimus. num. 6. 7.
C.de agr.& cenſ.lib.11.Caſtr.& Dd.l. 4. per il-
lum text. C.de reſ.uend Pariſ.conſil. 69. num.
52.uol 3.conſil.5.nu.64.uol.4. purgans me-
tum præcedentẽ,l.2.C.de ijs quæ ui met.cauſ.
& dolum,Innocen.poſt gloſſ.c. cùm cõtingat.
num.9.de iureiur.per authen.ſiue à me. C. ad
Vellei.an.Iaſ.§.fuerat.num. 80. Inſtit. de actio.
per l.ſi ex cautione.C.de non num.pecun.con
currente præſertim tutoris & propinquorum
præſentia. Crauet.in terminis conſ. 114. Ioan.
num. 2. per l.1.ubi Bart.C.de præd. dom. lib.
17 10.l.tranſactionẽ.C.de tranſact. Etenim † de-
liberata certaq́; uoluntas magis re ipſa pro-
batur acceptando, quàm uerbis: l. ſi tamen.
48.§.ei qui.de ædil. edict. Aemyl. conſil. 151.
uxor.num.17.Iaſ.l.de quibus.nu. 31. de legib.
& l.reprehendenda.num. 7.C. de cond. inſtit.
quoniam uerba interdũ contra mentem pro-
ferentis ſunt,ſed factum ſecutum oſtendit effe-
ctum & deliberationem ſeu uoluntatem deli-
beratam,Menoch.conſil.5.num.16.per c.dile-
cti. 2. ubi Dec. in 2. notab.notat, de appellat.
Anchora. conſil.302.num. 3. Panorm. conſil.
116.num.3.lib.2.Gozadin.conſil. 101. num.3.
Socin.iun.conſil.98.num.13.lib. 1. conſil. 42.
num. 14.lib. 2. Grammat.conſil.13.num 3.in
criminalibus,& enixam. Pariſ. conſil.11 num.
18 57.& conſil.131.uolum.1.Itaque † nedum ua-
lidum ſed etiam inualidum contractum intel
ligitur adultus ratificare,ut contrauenire ne-
queat quoties maior factus, ex illo quid acce-
pit: l. utere.14.ubi Bald.C. de præd.mino.l.1.
ubi Salic.C.ſi maior fact. Curt. conſil. 50. nu.
9.& qualecunque conuentum, ac inde acce-
ptum intelligitur pro omni iure acceptum
eſſe, ut amplius peti nihil poſsit.Bald.l.liber-
tus.num.18.C.de oper lib & l. ult. num. 16.C.
de pact.gloſſ. l. tranſactio. uerb. dato. l. cum
mota,l ſi ſuper.C.de tranſact.Iaſ.§. fuerat. nu.
100 & 105.Inſtit. de actio. Crauet. conſil. 84.
magiſter.num.6.& 7.His accedit alia ratio nõ
paulò momentoſior, quod hic contractus
quaſi per iuramentum d. conſultoris ſit ual-
» latus, in uerb. *Sich der vuegen bey ſeinem Chriſtlichẽ*
» *travuen vnd vuaren vuorten an aides ſtatt gentzlich*
» *vorziehen.* Nam etiam per ſcripturam inter-
poni iuramentum poteſt. l. 3. C. ſi minor ſe
maio. l. ſi quis maior. 41. in fin. C. de tranſ-
19 act. Quanquam † autem ſit quæſtionis; an
» interpoſitio fidei, *vnd ahn aides ſtat*, pro iura-
mento habeatur: quod tamen tenet Panor.
num.3.4. cap.ad aures. per illum text. de his
quæ ui met.cauſ.gl.c. querelam.uerb.pręſtita.
ne pręl.uic.ſuas. c. peruenit. de fideiuſſo. etiã
in laicis, c.1. de ſepul. in 6. ubi Archidia. in-
quit, nihil inter, hæc iuramenta quod ad uali-
ditatem attinet, intereſſe: ſequitur Bald. c. lite-
ras.in fine, de præſump. non tamen probabi-
liter dubitari poteſt quin promiſsio per fidẽ
» Chriſtianam facta (ut hic, *bey ſeinem Chriſtlichen*
» *travuen vnd vuaren vuorten*) pro iuramento ſit,
ac ſeruari debeat. Didac. Couar.c. quamuis.§.
2.de pact.in 6.Myſing. obſer. 19.cent.1.ubi di-
cit, in Camera pro iuramento iudicari: nec in-
iuria. Quocunq; enim modo cõſenſus expri-
matur erga Deum & ſacra, obligatus eſt iu-
rans: ideoq́; qualitercunq; ſit præſtitum iuiu-
randum, quamuis non corporaliter; ſeruari
debet: Cyn.num.4.Bar.num.8.Fab.num.1.in
auth.ſacramenta puberum. C.ſi ad. uend. per
c.ad aures.ubi Panor.num.3.C.de his quæ ui
met. cauſ. c. etſi C..riſtus . de iureiur. quod ſe-
quitur conſuetudo teſte Salic.nu. 6. d. auth.ſa
cramenta.Iaſ.l.3.§. iurari.num.3.de iureiuran.
20 Nam † in iuramẽtis ſenſus potius quàm uer
ba ſpectantur, l.qui per ſalutem. de iureiur. &
plus ineſſe intelligitur quàm dicatur. c. ante-
ceſsit.11.quæſt.3.c.beatus.22.q. 2. maximè de
conſuetudine Germaniæ, teſte Myſing.obſer.
21 17. centur.1. cui † ut illuſtri Doctori pragma-
tico & conſuetudinum perito id atteſtanti
meritò credendum. Anton. Gab. Rom. lib.1.
de proba. concluſ. 4. in fin. Dec. l. 2. §. mutui
datio.num.9. ſi cert. pet. dicens eſſe commu-
nem.Socin.conſil.60.num. 10. conſil. 165. ui-
ſis.num.16.lib.2. Anton.Graſſ. com. opin.lib.
1. Crauet. conſil. 325. num.1.conſil.166.num.
9.conſil.pen.num.1. Rolan. à Valle conſil.71.
num. 21. conſil.87. num. 12. lib.1.Menoch. de
iud. arb. lib. 2. centur. 4. num.94.& conſil.1.
num. 164. conſil. 55. num. 5.Pariſ.conſil.25.
num.17. parte 1. Hen.Goden.conſil.19. num.
5.Cotta in memo.uerb. Francigenæ. Viuius
22 lib.1.opin.com.88. Et † utcunque de alijs ſit,
potiſsimum inter nobiles eiuſmodi promiſ-
ſionem pro iuramento ſeruari, tradit Myſing.
prælleg. loc. Alexand. Angel. Rom.Iaſ.nu.3.
l. 3. §. iurari. de iureiuran. notantes cum text.
qui uult interpoſitionem fidei pro iuramen-
to haberi pro armigeris, hoc eſt nobilibus no
ſtri temporis, qui reddere promittunt ad fi-
23 dem. Sed & † in dubio pro iuramenti quali-
tercunq; dati obſeruatione eſt laborandum,
ut anceps periurium euitetur. Iaſ.l.licet. num.
5.C.de pact.c.cùm infirmitas. de pœnit.& re-
miſſ. Imol.c. cùm contingat. num. 8. & 86. de
iureiuran. Alex.conſil. 125. uiſis. nu. 17. uol.1.
ac potiſsimum iure Canonico, cui in materia
iura-

iuramenti ſtandum.c.2. de iureiur.in 6. Iaſ.d. auth.ſacramenta.nu.24. C. ſi ad.uend.Imol.c. cū contingat.nu.3.6.de iureiu.(ut maximè iure ciuili foret diſputabile)pro iureiurando talis promiſsio eſſet habenda,d.c.ad aures. ubi Panor.num.3.4.Imol.nu.4. de his quæ ui me. cauſ.Hoſt.de iureiur.nu.1. c. peruenit. de fideiuſ.gl.c.querelam.uerb.præſtita. ne præla. uic. ſuas.etiam inter laicos,c. 1. de ſepult. in 6. ſaltem quoad obſeruantiam contractus.l.ſi quis maior.41.in fi.C.de tranſac.Iaſ.d.l. 3. §. iurari. num.3.de iureiuran.Specul. de arb. §.ult.uerſ. ſed pone compromiſſum per fidem, &c. Couar.c.2.in princ.§.2. num. 2.de pact. in 6.& in his quæ iuramentum corporale non requirunt.Iaſ.& Dd.l.3.§.iurari.num.2.3.de iureiur. Couar.d.c.quamuis.ſicut hæc adulti & maioris tranſactio non habuit opus corporali iuramento.d.l.ſi quis maior.in fin. C. de trāſact. imò ne iuramento quidem, quia tractabatur de hæreditate patris demortui, iam ad adultum deuoluta.l.ſi quando. §. & generaliter.C. de inoff. teſta. ubi non requiritur corporalis religio.d.l.ſi quis. 41. l.3.l.4.C.de tranſa.l.qui cum tutoribus.eo.de tranſac.uelut in hæreditatibus uiuentium repudiādis, d. c. quamuis. de pac.in 6.aut minorū cōtractibus. auth. ſacramenta.ubi Cy.num.5.Bar.nu.7. Bal. num. 7.Sal.num.6.Faber num.1.Iaſ.num.13. d. authen.ſacramēta. C. ſi ad.uendit. Iaſ.l.3.§.iura-
24 ri.nu.3.de iureiur. Hoc † igitur poſito,quod uim ueri iuramenti hæc promiſsio habeat, ſequitur eam quaſi iuratam nō ſolùm inſtar generalis,uerùm & ſpecificæ renunciationis ualere.Bald.num.4.uerſ.quæritur.in l.1. C. commod.Iaſ.§.item ſi quis.nu.12.Inſt. de act. Bart. nu.6.Iaſ.nu.56.in d.auth.ſacramenta.C. ſi ad. uend.Bar.nu.8.l.ſciendum.de uerb. ob. Bal.c. reſcripto.per illum tex.de iureiur. Dec. conſil. 345.nu.4.Alex.conſ.42.ſuper.conſ. 27. uiſo. nu.7.uol.1.conſ.61.in fin.uol.3. conſ. 133.in fine.uol.5 Guid.Pap.deciſ. 128. cum alijs quos cumulat Anto.Gab.Ro.lib.2. de iureiur. concluſ.4.num.1. Tiraqu. in leg. connub. circa fi-
25 nem.glo.5.num.148. non † enim intelligitur quis temerè ad iuramentum uenire re non exactè conſiderata & explorata.Iaſ. l. ſi quis. num.19.C.de pac.Bart.num.8.l. ſciendum. de uerbor.obligat.per l.qui iure militari. cum ll. ſeq.de teſta.mil. nec intelligitur eadem facilitate iurari qua renunciari. Crauet.conſil.192.
26 num.9.& † propter fauorem conſeruandi iuramenti fit extenſio per rationis ſimilitudinē de re ad rem.Alexand. conſ. 125. uiſis. num.3.
27 uol.1. at † dato iuramento ſuper aliquo actu tollitur omnis cōtraria actio quæ quomodocūq; inde cōpetere poteſt.Bal.l.1.nu. 8. de reb. cred.Gemin.nu.5.Anch.n.3.c.quāuis. de pac. in 6.Alex.conſ.27.uiſo.in princ.conſ. 42. ſuper.uol.1.dicens hanc eſſe communem, quam etiam uſus approbarit,d.conſ.127.uiſo. conſ. 222.uiſo,uolum.2.Schurff.conſil.17.num. 15. centur.1.Iaſ.d.authen.ſacramenta. num. 56.§.
28 item ſi quis.num.4.Inſtit.de act. Nec † enim tantummodo per ſe ualet, ſed etiam contractum cui apponitur confirmat. Gemin. num. 3.4.Philip. Franc. num.12.13.c.2. de pac. in 6. Iaſ.latè nu.33.36. dicens eſſe communem, & in praxi ſeruandam,Caſt.nu.3.Sal.nu.23.poſt Bart.& Bal.in auth.ſacramenta.C.ſi ad. uend. idem Iaſ.l.1.num.17.de tranſact. & habet uim clauſulæ,ut actus omni meliore modo ualeat quo ualere poteſt.Bart.l.ſi quis pro eo. nu. 12. de fideiuſ.per l.cum pater.§.filius matrem. de legat.2.Imol.num.18.& 36.d. c.cum cōtingat. de iureiuran.Caſt.conſil.306.quanquam.nu. 4.uol.2.idq; probat conſtit. 35. parte 2. quæ ſatis oſtendit eiuſmodi promiſsiones per fidē Chriſtianam datas cōfirmare cōtractus,adeò ut ne quidem ob læſionem immodicā reſcindi queāt. pro quo tex.d.auth.ſacramenta. ubi Bal.nu.13.Caſtr.nu.10.c.quāuis.ubi Francus, nu.3.Alex.conſ.29.conſ.125.nu.9.uol.1. Soci. conſ.115.circa.nu.6.7.uol.1.Rom. conſil. 337. in caſu.Schurff. conſil.17.num.16.17. centu.1. Boer.deciſ.62.Imol.c.Quintauallis.nu.45.de iureiuran.c.pen.de empt.Iaſ.l. ſi quis cum aliter.nu.15.de uerb.oblig.Nam iurata ſine ullo ſubterfugio implenda ſunt,ac ſeruanda. Iaſ.§. item ſi quis.num.2.Inſt.de act.l.licet. nu. 5. C.
29 de pact.& † maior habenda ratio animæ quæ iuramento obligatur quàm fortunarum. Iaſ. l.licet.nu.5.C.de pac.& d.auth.ſacramēta. nu. 16.24.ubi & Caſtr.nu.7.Salic. num. 8.Imol.c. cùm contingat.nu.8.66. 67. de iureiur. per c. cùm infirmitas.de pœnit. & remiſſ. ac utilitas animæ omnibus bonis præferenda. l. ſancimus.C.de ſacro.eccl.gl. §. ſi quis de prædictis. uerb.ſi enim.in auth.ut cum de app.c.præcipimus.12.q.1.Alex.conſ.125.uiſis.num.17. uol. 1.Vnde iuramentum cum diſpendio bonorū ſeruandum, quod ſine interitu ſalutis ſeruari poteſt.c.cùm contingat.de iureiur.c.2. de pac. in 6.c.cùm ſignificante.de pigno.Socin. conſ. 115.circa.num.6.7. cum multis ſeq.uol.1. cum ſcriptum ſit,Reddite Deo iuramenta ueſtra.c. etſi Chriſtus.de iureiuran.atq; ita totus mundus obſeruat,teſte Socin.conſil.115. circa. nu. 6.uol.1.Anton.Gab.Rom.lib.2.de minor.con
30 cluſ.1.quia † iudex nō debet author eſſe periurij.l.2. C. de indic.uid.toll.l.4.ubi Iaſ.nu.12. 13. de in lit. iuran. l. de die.8. §.pen.qui ſatiſd. cogan.Iaſ.repet.l. admonendi. nu. 300. de iureiur.ne quidē imperator, l.1.in fi. C. ſi aduer.
31 uendit.Itaq; † licet iuramentum promiſſoriū antiquo iure ciuili nō æquè obligationē inducat,Bart.nu.2.Iaſ.nu.8.& 11.Caſt.nu.8.d.auth. ſacramēta.& l.ſi quis pro eo. ubi Alex. & Alb. de fideiuſſ.maximè contra leges, l. iuriſgentium.§. & generaliter.pen.de pact.l. ſi quis inquilinos.§.pen.de legat.1.auth.quod eis.C.de nup.l.nō dubium.C.de legib. l. reprehenden-
32 da.C.de inſtit.& ſubſtit.ſecus † tamen eſt iure Canonico,quo firmantur cōtractus iuramento

to quamuis inualidi. d. c. cùm contingat. de
iureiur. c. quamuis. de pac. in 6. Dec. conſ. 202.
ut præſens. nu. 2. 3. Ant. Gab. Ro. lib. 2. de iure-
iur. concluſ. 8. 9. 10. etiam hæreditatum renun-
ciationes iure, alioquin infirmæ. d. c. 2. de pac.
in 6. quod ius nunc ciuile quoque eſt factum.
auth. ſacramenta. ubi Iaſ. nu. 8. 71. 72. 73. Sal.
num. 8. 17. Bart. nu. 20. Bald. num. 13. Bald. nu.
2. C. ſi ad. uend. Ant. Gab. Ro. lib. 2. de mino-
rib. cõcluſ. 5. in foro ciuili ſeruandũ, ut nouiſſ.
iux. l. ult. de conſt. prin. l. 1. ad l. Aquil. ita Iaſ. d.
auth. ſacramẽta. nu. 24. Imol. c. cùm cõtingat.
nu. 3. & 6. de iureiur. de quo non eſt diſputan-
33 dum, quoniã † nõ ſumus hic in contractu mi-
noris inualido ſed maioris tranſactione uali-
da per iuramentum cõfirmata & ideo ſeruan-
da. l. ſi quis maior. 41. C. de tranſac. etiamſi de
iuribus ſuis maior nõ fuerit certioratus. Cyn.
l. 2 quæſt. 6. & Salic. C. de reſcin. uend. Anton.
Buc. & Cano. c. pen. de empt. Ant. Gab. Rom.
lib. 2. de iureiur. concluſ. 3. Iaſ. nu. 55. & Dd. d.
auth. ſacramenta. C. ſi ad. uend. cum ne mino-
rem quidem iurantem certiorare neceſſe ſit,
ſecundum magis communem, Bar. nu. 16. 17.
d. auth. ſacramenta. C. ſi ad. uend. l. ſciendũ. de
uerb. obl. Guid. Pap. quæſt. 227. Afflict. deciſ.
Neap. 159. Aufred ad deciſ. Tholoſ. 49. Alex.
conſil. 80. in fi. uol. 5. & paſsim, Bertran. conſ.
162. num. 3. conſ. 169 in fin. uol. 1. conſ. 46. in
fin. uol. 2. conſ. 51. num. 1. 2. 3. uol. 3. Afflict. nu.
18. poſt Aluar. §. item ſacramẽta. de pace iura.
fir. Ant. Gab. Rom. lib. 2. de iureiur. concluſ. 3.
34 quia † iuramentum facit eum reputari pro
maiore. l. ſi alicuius. C. ſi min. ſe ma. Bart. num.
15. 16. d. auth. ſacramenta. & ibi Iaſ. nu. 33. uim
habet ſpecialis renunciationis. Tiraqu. de leg.
cõnu. in fin. glo. 5. nu. 148. Ant. Gab. Rom. lib.
2. de iureiur. concluſ. 4. & expreſsi conſenſus.
Iaſ. l. ſi cõuenerit. num. 15. de iuriſdict. ac com-
plectitur omnia, quæ generalitate diſpoſitio-
nis comprehendi poſſunt. latè Ant. Gomez.
35 de contract. tomo 2. cap. 14. nu. 19. nec † intel-
ligitur quis ad illud accedere, niſi re diligen-
ter explorata. Iaſ. l. ſi quis in conſcribendo. nu.
19. C. de pact. per c. ex reſcripto. de iureiur. ſed
potius exiſtimatur renuncians notitiam bo-
norum habuiſſe. Alex. conſ. 126. in fine, lib. 2.
ſaltem in genere, quod quidem ad firmamen-
tum iuramenti ſufficit. Imol. c. Quintauallis.
nu. 46. de iureiur. per c. ſcienter. de reg. iur. in
6. Crauet. conſ. 192. nu. 1. conſ. 114. nu. 2. in hoc
tantum eſt hac in parte differẽtia inter mino-
rem & maiorẽ, quòd licet minor quoad iura-
mentũ quod ſpirituale eſt pro adulto habea-
tur, Iaſ. d. auth. ſacramenta. num. 33. ut curato-
re non habeat opus. Crauet. conſil. 7. nu. 16.
36 quia † iuramentum ſolennitates ſupplet. l. 3.
C. ſi min. ſe ma. l. 1. cum auth. ſeq. ubi Dd. C. ſi
ad. uen. alioqui requiſitas, Alex. conſ. 53. num.
6. 7. uol. 3. Gramma. cõſ. ciuil. 100. nu. 77. Ant.
Gab. Rom. lib 2. de iureiur. concluſ. 5. nu. 14.
& de minor. concluſ. 5. nu. 9. & iuratæ idcirco
tranſactioni minor ſtare cogatur. Bald. l. 1. nu.
2. C. ſi ad. tranſac. uerſic. niſi interpoſitum: ta-
37 mẽ † in eo requiratur corporale iuramentũ.
d. auth. ſacramenta. ubi omnes Dd. Bald. d. l. 1.
nu. 2. uerſ. iuramentũ corporaliter præſtitũ. C.
ſi ad. tranſact. Ant. Gab. Ro. lib. 2. de minorib.
concluſ. 5. Iaſ. l. 3. §. iurare. nu. 2. 3. de iureiuran.
conſt. 35. pro parte 2. & ſi lædatur ſupra dimi-
diã, ſubueniri ei ſolet. Bart. d. auth. ſacramẽta.
nu. 14. & ibi oẽs Dd. præſertim Corn. nu. 84.
Crau. conſ. 7. nu. 5. parte, Roffred. in ac. quan.
mino. nu. 26. Ant. Gomez. de contrac. cap. 14.
nu. 18. 19. dicẽs eſſe communẽ, Imol. nu. 9. d. c.
cũ cõtingat. Turza. com. opin. 159. in fin. quã-
quã ne hoc quidẽ ſimpliciter indulget conſt.
38 35. parte 2. At † in maiore nec corporale iu-
ramentum requiritur quo ad obſeruantiam
tranſactionis. l. ſi quis. 41. in fin. C. de tranſact.
nec ei contra ſubuenitur etiamſi ſupra dimi-
diam probetur læſus, ut diſertè his in termi-
nis maiorem à minori diſtinguit gloſſ. l. 2.
uerb. iudicis. uerſic. item quid ſi uenditor iu-
rauerit. & uerſic. ſecus dico in minore. C. de re-
ſcin. uend. Crauet. conſil. 192. caſus. num. 2. &
3. Alexand. conſil. 42. in fin. lib. 1. Socin. conſ.
48. in fin. lib. 4. quoniam & ſciuiſſe ualorem
rei præſumitur. Crauet. conſil. 192. num. 2. &
3. qui licet ad partes diſputet, tamen non au-
det concludere quod contra iuramẽtum ſuc-
currat maioribus, ex l. 2. C. de reſcin. uend. Ita-
que ne per abſolutionem quidẽ huic poteſt
ſubueniri, Crauet. d. conſil. 192. nume. 3. Pa-
normit. num. 8. d. cap. cum contingat. Imol.
nu. 45. d. cap. Quintauallis. de iureiuran. Go-
mez. tomo 2. de contract. cap. 14. nu. 18. Fran-
cus num. 3. & Dd. d. c. quamuis. de pact. in 6.
Iaſon, l. ſi quis cum aliter. num. 15. de uerbor.
obligat. Panormit. conſil. 71. in fin. uolum. pri-
mo, Alexand. conſil. 125. uiſis. num. 9. uolum.
& ita practicari teſtatur Bugno. legum abro-
ga. cap. 87. Socin. conſil. 115. circa. num. 6. 7. 9.
uolum. 1. Roman. conſil. 337. in caſu. per tot.
Schurff. conſil. 17. nume. 15. 16. centur. 1. Boer.
deciſ. 62. & circa. nu. 13. 14. quod potiſsimum
eſſe uerum quando propinqui renunciationi
interuenerunt, probat Socin. conſil. 115. circa.
39 num. 9. uolum. 1. Itaque † dato quod ad ef-
fectum agendi poſſet abſolutio impetrari e-
tiam aduerſario non citato, Pariſ. conſil. 96.
num. 25. 26. uol. 1. Crauet. conſil. 7. Aenimun-
dus. num. 7. ad hoc ut pœna periurij uitetur.
Mauric. de in integ. reſt. cap. 310. quod uero.
nu. 2. Anto. Gomez. de contract. tomo 2. c. 14.
num. 21. tamẽ in progreſſu nihil prodeſſet, ut
multis confirmat Crauet. d. conſil. 7. nume. 7.
Pariſ. conſil. 44. num. 1. uolu. 1. ſed firmus ma-
nere deberet contractus iuratus. Ant. Gomez.
præal. lo. per Panor. c. cum contingat. nu. 9. de
iureiuran. Felin. nu. 26. c. 1. eod. tit. Caſt. nu. 9.
d. auth. ſacramenta. Angel. nu. 9. l. ſi quis pro
eo. de fideiuſſ. & conſil. 160. num. 5. potiſsi-
40 mũ † trãſactio, quæ utroq; uinculo & ſuo &

iuramenti nititur & cõſtringitur. l. ſi quis ma-
ior. 41. C. de trãſact. ideoq́ difficilius rumpit̃.
c. 1. de treug. & pace, ut ratione prætenſæ læſio-
nis cõtra hanc iri non debeat. Anto. Gomez.
tomo 2. de contract. c. 14. nu. 18. & 19. & in ter-
minis Schurff. conſ. 27. in prima. à nu. 11. uſq́
ad finem, cent. 1. ne periurijs uia aperiat̃, cõtra
l. 1. C. ſi ad. uẽd. c. 1. de ijs quæ ui met. c. ſi uero.
c. uerum de iureiu. Menoch. de iud. arb. lib. 2.
41 cent. 2. caſu 192. nu. 1. & 3. quæ † ſentẽtia etiãſi
dubia ac diſputabilis eſſet, tñ propter cõſcien-
tiam & ſalutẽ animarũ eſſet ſequenda ad con-
ſeruandã iuramenti religionẽ. Boer. deciſ. 62.
nu. 13. & 14. cuius ſumma haberi ratio debet.
l. ſunt perſonæ. 43. in fi. de relig. & ſump. fun.

Rationes decidendi.

HÆC etſi momentoſa uideantur, contra tñ
iudicandum apparet, nimirũ hanc cõuentio-
nem eſſe uitioſam, nec obſtare, quo minus ad
reddendas tutelæ rationes & reliqua ſoluẽda
agere d. conſulens poſsit. Et quidem quoad
bona materna expedita res eſt. Nam quantũ
ad illa pertinet, nihil impedit d. trãſactio, quæ
non ſuper illis, ſed tñ de bonis paternis facta
eſt, ut diſertè habent uerba: *Fur alles vnd iedes
recht ſeines herrn vattern in Gott ruhendt, verlaſſen-*
42 *ſchaffi an liggenden grunden vnd barſchafft, etc.* Nõ †
eſt aũt inſtrumentum ultra proprietatem uer-
borum & id quod dicit extendendũ. Bal. l. in-
tereſt. nu 2. 3 C. de ſolut. & l. lecta. in 2. oppoſ.
ſi certũ peta. l. ad probationẽ. 21. C. de probat.
ubi tradit̃, uerbis inſtrumẽti omiſſum pro o-
miſſo habendum eſſe. l. ult. C. de fal. cauſ. ad.
per c. per uenerabilẽ. de elec. & conſ. 297. lib. 1.
conſil. 89. uol. 2. Socin. conſil 73. circa. nume.
4. uol. 1. ſicut & ipſa tranſactio non ulterius
extenditur, ut in terminis text. l. qui cum tuto-
ribus. in princip. & §. 1. & §. ult. de tranſact. Ita-
que quietatio & liberatio ſuper bonis pater-
nis facta, non poteſt ad materna, quæ ſunt a-
liud patrimonium, extendi. l. qui cum tutori-
bus. l. cum Aquiliana de tranſac. l. ſi de certa.
ubi Iaſ. nu. 3. 4 & communiter Dd. C. eod. tit. l.
Aurelius. §. Caius. l. Lucius. 13 de li. leg. l. quæ-
43 ſitũ. §. fin de legat. 3. Limitata † enim cauſa li-
mitatũ producit effectũ, l. in agris. de acq. rer.
do etiã in bonæ fidei contractibus. l. cũ ſeruo.
44 63. de contrah. emp. ubi etiã † ultra id quod
actũ eſt nõ porrigit̃ cõuẽtio: l. cum ab eo. 41.
l. ſed ſi cõmunis. 18. § 1. & paſsim, de contrah.
empt. l. ex empto. de act. empt. l. Lucius. 38.
45 mand. Actũ † aũt in dubio id ſolũ intelligi-
tur, quod uerba demonſtrant. l. ſicut. 8. §. ſi de-
bitor. 11. quib. mod. pig. l. ſi ſeruũ. §. ſequitur.
de uerb obl l. Labeo. de ſup leg. l. nõ aliter. de
46 lega. 3. l. ſemper. de reg. iur. Vnde † nullũ uer-
bũ cenſet̃ contractui otioſè appoſitum, & ſine
myſterio operãdi. Bald. in rub. C. de contrah.
empt. nu. 16. 17. Dec. conſ. 473. nu. 3. Tiraq. de
retrac. conuent. § 1. gl. 2. nu. 22. Schurff. cõſ. 32.
47 & 36. cent. 1. Quocirca † ut tranſactio, ſic ſu-
per ea ſolutio ac quietatio ſeu liberatio facta,
ulterius q̃ de quo actum, extendi nequit: Iaſ.
l. unic. nu. 6. C. de erro. cal. quæ trãſactioni hac
in parte adæquat̃: Iaſ. nu. 4. l. ſi de certa. C. de
tranſac. l. emptor. §. Lucius. de pac. ut ultra id
48 de quo † expreſsim actũ eſt, extendi ad alia
bona nequeat. Iaſ. d. l. unic. nu. 6. ubi Dd. C. de
erro. cal. Alex. conſ. 46 uiſis. nu. 7. cũ ſeq uol.
1. Soc. conſ. 159. in præſente. nu. 12. uol. 2. conſ.
73. circa primũ. nu. 3. uol. 1. Caſtr. conſ. 377. ad
primũ. nu. 2. uol. 2. Anch. conſ. 330. uiſis. nu. 1.
2 cum ſeq Schurff. cõſ. 65. quod in præſentia-
rũ. nu. 10 & 11. cent. 1. & cõſ. 9. uiſis. nu. 8. 9. cen-
tur. 2. Pariſ. conſ. 20. nu 77. 78. lib. 1. Iaſ. conſil.
219. iſta. nu. 1. 2. uol. 2. text. ſunt expreſsi in l. q
cum tutoribus. 9. in prin. & §. 1. ff. de tranſact. l.
1. l. 3. C. de trãſac. bonus tex. l. ult § ſi plures. ff.
ſi ſer. uend. Nec enim actus operant̃ ultra quã
gerũtur, Pariſ. cõſ. 84. nu 12. conſ. 85. nu. 8. cõſ.
86. nu 9. conſ. 113. nu. 22. uol. 1. cõſ. 56. num. 4.
uol 3. & ultra intentionẽ agentiũ, l. nõ omnis.
ubi Dd. ſi cert. peta Pariſ. conſ. 88. nu. 22. uol. 1.
cõſ. 141. nu. 13. conſ. 118. nu. 11. uol. 4. conſ. 65.
nu. 27. uol. 2. cõſ. 109. nu. 23. uol. 3. & trãſactio
ſuper una cauſa nõ obſtat idẽ petenti ex alia.
l. ſi ita 135. §. ult. de uer. ob. Quamobrẽ omnia
illa concidunt, quæ ſuprà de generali tranſa-
ctione ſunt dicta. nihil enim hæc ad patrimo-
niũ matris attinẽt, cum de hoc ne uerbo qui-
dem actũ, & ſic non eſt hic generalis trãſactio,
ſed de certa hæreditate, utpote patris, facta:
quæ ad alia bona extendi nec poteſt, nec de-
bet: d. l. qui cũ tutorib. in princ. de tranſact. l. 1.
l. 3. l. ſi de certa. l. ſub prætextu. C. eo. tit. ut trãſ-
actio & renunciatio ſuper unius parentis hæ-
reditate de bonis facta, in alterius ſucceſsione
obeſſe uel nocere nõ debeat. Bar. l. ut iuriſiurã-
di §. fin. nu. 7 de oper. lib. pro quo textus in l.
50 hereditas 3. C de pet. hær. Quocirca † tutor
iuxta regulam, de his bonis maternis nõ ob-
ſtante trãſactione ſuper paternis facta, ratio-
nẽ reddere finita iam tutela ſuo adulto debet:
l. 1. in prin. §. officio. ubi Bar. nu. 2. & §. rationi-
bus. & tot. tit. de tut. & rat. diſtrah l. aduerſus.
l. rationes. C. de adminiſt. tut. etiãſi proximus
ſit agnatus. Soc. cõſ. 63. circa. nu. 1. cũ ſeq. conſ.
113. in præſenti. nu. 2 conſ. 192. capio. num. 4.
uol. 1. Panor. conſ. 12. magnificus. in 6. dubio.
parte 1. Schurff. conſ 65. quod in præſentiarũ.
nu. 5. & 6. cent. 1. Imò etiamſi pater eſſet, Iaſ. l.
51 præſes. nu. 3. C. de trãſact. & ſi quæ † inde inde-
bitè alienauit, eadem, uel eorũ precium, arbi-
tratu iudicis, adultis reſtituere & de his ſatiſ-
facere debet: l. cũ inter. 6. C. arb tutel. l. 5. §. ne
tamen. ubi gl. uerb. maiorem. & §. fin. uerſic. in
perſonam aduerſus tutores uel curatores. de
reb. eo. l. tutelam. C. de adminiſtra. tuto. quan-
doquidẽ in actionẽ tutelæ eiuſmodi ueniant,
d. l. cum inter. C. arb. tut. d. l. 5. §. ne tum. & § ul.
de reb. cor. cum omnibus, quæ dolo malo, uel
culpa, etiã leui, ſunt in rebus minorum malè
adminiſtrata. l. 2, C. arb. tutel. Aluiz. de Alba.
ſing.

ſing. 70. tutor. per tot. Facit autem cõtra offi-
ciũ tutor, imò cõtra legẽ, & malè adminiſtrat,
qui bona pupilli uel minoris alienat, præſer-
tim, ut hîc, precio leui neque iuſto, unde fraus
ſubeſſe præſumitĩ. Tiraq. in retrac. prox. §. 2. gl.
3. nu. 1. per l. ſi uenditor precio. de in diem ad-
dic. Soc. Raph. Cum. Aretin. Iaſ. l. qui Romæ. §.
cohæredes. de uerb. obl. & idem Tiraq. de re-
trac. conuen. in princ. nu. 12. Cæpoll. de ſimul.
52 contrac. nu. 18. 19. cum ſeq. Et tenetur † tutor,
qui non bonã conditionẽ emptionis elegit, l.
tutor, qui. 8. §. cõpetit. de ad. tutor. quia res in-
cidit in donationẽ, quatenus preciũ non re-
ſpondet, tutori interdictã: l. nõ omni. 16. C. de
ad. tut. & maximè ſi, ut hîc, alienentĩ bona mi-
norũ immobilia, & quæ ſeruãdo ſeruari poſ-
ſunt, l. lex quæ. C. de ad. tut. etiã utilis tm̃ do-
minij, l. 3. §. ſi ius. 4. de reb. eor. ſine iuſta neceſ-
ſitatis cauſa, l. 3. l. 5. & paſsim, de reb. eor. l. in
minorũ. C. de præd. minor. quæ hîc nulla fuit,
neq; ſubeſſe de iure præſumitĩ, donec probetĩ.
l. magis. 5. §. in primis. 7. de reb. eor. Fel. c. quæ
eccleſiarũ. nu. 5. concluſ. de conſtit. Dec. conſ.
576. ex reſolutione. in fin. Roma. conſil. 436.
quod indultũ. in fin. latè Anto. Gab. tomo 2.
contrac. cap. 14. num. 13. per l. 2. de off. eius, l. 1.
C. de præd. min. l. 1. C. quand. dec. l. 3. C. de his,
qui uen. æta. l. 2. C. de cura. fur. addens idem
eſſe, ſi propinquus ſit tutor etiam pater eman
cipatorum. l. ſi pupillorum. §. ſi pater. de reb.
53 eor. Etſi uerò † dubitet de patre, cuius filius
ſit in poteſtate, bona materna adminiſtrante,
tamẽ firma & uera eſt cõmunis concluſio, ne
hũc quidẽ ſine iuſta & ꝓbata neceſsitatis cau-
ſa alienare poſſe, etiãſi decreto perinde nõ ha-
beat opus, ut aliàs. Tiraq. l. ſi unq̃. in princ. nu.
28. C. de reuoc. donat. Couar. lib. 1. uar. reſol. c.
54 8. C. de bon. mater. Nam † opus eſt non tm̃
iuſta alienandi cauſa, ſed quoniam illa non
præſumitur, Anto. Gomez. præall. lo. etiam e-
iuſdem cognitione, l. magis. §. ſi æs alien. 10. de
reb. eor. l. cum hi. §. ſi prætor. de trãſact. d. l. 1. in
minorum. C. de præd. min. & magiſtratus de-
creto, l. ſiquidem. l. in minorũ. C. de præd. min.
l. 3. l. 5. & tot. tit. ff. dè reb. eo. & C. de præd. min.
l. lex quæ. 22. C. de ad. tut. Ant. Gomez. præal.
55 loc. Nam † quod alios facere uolentes ex of
ficio prohibere debuit, ipſe certè minimè o-
mniũ id committere debet: l. altius. 15. ff. ſi ſer.
uend. l. an tibi. C. de in lit. dan. tuto. c. diuino.
diſt. 87. gl. & Dd. l. fin: gl. & Dd. l. frater à fratre.
56 §. porrò. ff. de cond. indeb. quoniam † officiũ
eius non in dilapidando uel alienando ſine
iuſta, ut dixi, cauſa, & decreto, ſed in admini-
ſtrando conſiſtere debet. l. qui fundum. 7. §. ſi
tutor. ff. pro emptore, l. tutor. 28. de ad. tutor.
57 & loco † domini eſt, quatenus bene gerit non
malè, ut dicit gl. uerb. loco domini. l. interdũ.
59. §. qui tutelam gerit. de furt. per l. tutor. eo-
dem tit. d. l. qui fundum. l. is qui. §. ſi tutoris.
quod ui aut clam. l. qui tutelam. de ad. tuto. l.
2. C. de queſt. & quatenus adminiſtrat, nõ pu-
pillum ſpoliat, gl. ult. uerb. remittẽtes, l. pactũ.
58 22. C. de pact. Quæ † hic eo magis obtinent,
quod hic tutor etiam preciũ quãlibet modi-
cũ ex illis alienationibus redactũ, non in rem
pupilli, ſicut neceſſe habuit, l. qui negociatio-
nẽ. ff. de ad. tutor. ſed in ſuam utilitatẽ conuer
terit, atq; ita etiã uel ex hac cauſa in dolo de-
prehendatĩ manifeſto. l. tutor qui repertoriũ.
§. quidã. & §. uſuræ. uerſ. quod non oportet ijs
tribui, &c. l. non exiſtimo. de ad. tuto. l. qui ſi-
ne. ubi gl. uerb. conuertit, ſcilicet malo modo.
de neg. geſt. Molin. trac. uſur. q. 76. num. 589.
Caſtr. conſ. 307. ad benè examinandum. nu.
59 6. uol. 1. Nec † enim lucrum facere ex tutela
debet, ut dicitur l. qui negociationem. 59. in
fin. princ. de ad. tutor. nec ex alieno, pręſertim
ſui pupilli damno, eſſe locupletior. l. cũ hi. §. ſi
eadem alimenta. uerſ. nec debet ex alieno da-
mno eſſe locupletior. de trãſact. Imò hoc ipſo
60 ſolo intelligitĩ tutor eſſe in dolo malo, † quòd
ſine iuſta cauſa bona minoris alienat, etiamſi
pretiũ in rem ſuã non redigat: Ang. conſ. 175.
in fine, Crau. conſ. 141. Claudius. nu. 19. quia
non modo non facit quod facere tenetur, re-
ctè adminiſtrando, quod ipſum in dolũ inci-
dit: l. dolus. mand. uerum etiam facit, quod fa
cere legibus prohibetĩ, quod dolo uacare ne-
quit. c. qui contra. de reg. iur. in 6. Menoch. de
iud. arb. lib. 2. cent. 3. caſu 208. num. 35. Pariſ.
conſil. 74. nu. 29. lib. 1. & in terminis de tutore
qui totũ facit contrariũ eius quod in procu-
rãdis adulti cõmodis facere debuit, Crau. cõſ.
142. Claud. nu. 14. per l. dolo. C. de reſcin. uẽ.
Caſtr. conſ. 411. uiſo. nu. 2. 3. lib. 1. per l. dolo. ad
l. Falcid. l. ſi procuratorẽ. §. dolo mand. l. 1. §. eſt
autem. depoſ. Et proinde non eſt mirandum,
ſi hoc nomine rectè ab adulto actione tutelæ,
quæ quãdocũq; lubet, proponitur, l. ult. in pr.
C. de uſur. pupil. conueniri poſsit, d. l. qui ſine.
ubi gl. uerb. maximas. de neg. geſt. l. qui cum
tutoribus. §. 1. 2. de tranſ. ubi gl. l. tutor, qui re-
pertoriũ. de ad. tut. l. 3. l. cũ inter. C. arbitr. tute.
l. 1. l. ult. C. de uſur. pup. l. 1. l. ul. C. ſi tut. uel cur.
Crau. latè. d. cõſ. 142. per tot. pręſertim cũ huic
adulto totũ ius maternorum bonorũ ſit inte-
grè hîc relictum, nec unq̃ in tranſactionem,
quæ tm̃ de paternis facta eſt, deductum, ut illa
nihil hîc habeat obſtare agenti ad aliam ſuc-
ceſsionẽ, nempe maternã à tutore quondam
ſuo conſequendã. l. qui cũ tutoribus. in prin.
de tranſac. l. 1. l. 3. l. ſi de certa. C. eod. l. 1. C. ſi tu-
61 tor uel cura. int. l. 3. C. de petit. hæred. Nec † e-
nim tranſactio quãlibet generalis, extenditur
ultra ſubiectum, quo de ſolo expreſsim eſt a-
ctum: Dec. conſ. 352. num. 7. conſ. 379. num. 9.
conſil. 419. num. 9. conſil. 452. num. 21. conſil.
460. num. 6. conſil. 595. nume. 20. conſil. 551.
nume. 1. conſil. 683. nume. 4. Guid. Pap. deciſ.
231. fuit. nume. 1. 2. dato etiam quòd iuramen-
tum eſſet appoſitum. Dec. conſil. 493. num. 3.
Nam illud etiam intelligitur, ac reſtringitur
ſecundum id, quod actum eſt. l. ult. C. de non

numer,pecun.Dec.conſil.536.num. 7.conſil.
309.num.6 conſil.240.numer.2.conſil.345.
num.2.conſil.366.num.8.conſil. 351.num. 8.
conſil.408.num.9.conſil.493.num.2.Schurf.
conſil. 37. nume.9.centur.1. Alb.Socin.& Dd.
l.ultim per illum tex.qui ſatiſd.cogant.Et tan-
62 tum de bonis maternis. Quod † ad paterna
uerò bona d.conſultoris attinet,fatendum eſt
hactenus tranſactum eſſe, ſed non ulterius,
quàm de quo cogitatum uel actum etiam à
maiore 25.annis:l qui cum tutoribus. in prin
cip. §. 1. & §.ultim. uerſic. quamuis maior 25.
annis. de tranſact. Non autem poteſt uideri
actum de eo quod hic renuncians ignorauit
ſibi cõpetere, d.l qui cum tutoribus. §. ei qui
nondum certus.de tranſact. l. mater.de inoff.
teſtam.qui inductus eſt à curatore ad tranſi-
gendum, aliquo accepto ſuper bonis pater-
nis & eorum adminiſtratione, non uiſis eius
rationibus, nec commonſtrata bonorũ quan
titate:l.non eſt ferendus. 12.l. 5. l. qui cum tu-
toribus.§.ultimo,in fin.de tranſact.præſertim
cum illa aſtutè à curatore celarentur: quo a-
dultus hic modico accepto (reſpectu copio-
ſiſsimi patrimonij) reliquis renunciaret: ad
quæ dolo huius occultata talis renunciatio
ac liberatio extendi nequit. Bart. num.5.Iaſ.
num.2.3.Dec.num.4 5 & communiter Dd. l.
ſub prætextu ſpecierum. per illum text. C. de
tranſact. & l. ſub prætextu inſtrumentorum.
19. uerſic. ſane ſi per ſe uel per alium ſubtra-
ctis inſtrumentis. C. de tranſact l. qui cum tu-
toribus.§.qui per fallaciam cohæredis.de trãſ-
actio. ubi gloſſ. ad uerb. decipitur. ait prima
actione tum rectè agi & tum exceptionẽ trãſ-
actionis replicatione doli elidi, demonſtrat l.
3. l. 4. ſub prætextu. 19. C. de tranſact. quan-
quam ſubiungat reſtitutionem quoque hoc
nomine dari,ex l.3.§.1.de tranſact. & hoc ob-
tinere in noſtro, nempe cum adultus ſic à tu-
tore inducitur ad tranſigendum non decla-
ratis,ſed occultatis matrimonij uirib9, ut mo-
dico accepto decidatur,oſtendit l.qui cum tu-
toribus.§.1.ubi Bald.num.4 & 5. de tranſact.
& probat.l.tres fratres.de pact. ubi omnes, ut
Bart num.5 Bald.nu.4 & 5.Iaſ. num. 2. 3. tra-
dunt pacta & tranſactiones nõ porrigi ad oc-
cultata alterius fraude.Iaſ.num.47. & repetẽ-
tes communiter l. qui Romæ. §. duo fratres.
de uerbor. obligat.Pariſ.conſil. 49. numer.6.
uolum. 1. ſicut nec aliàs extenduntur ad illa
quæ ortũ ex facto uel dolo aduerſarij habent.
l.qui officij § ult. de contrahend. empt. l. 1. §.
quia autem. ubi Bart.quorum bonor.Iaſ. nu.
47.48.poſt Bart.& Caſtrenſ.d.l qui Romæ. §.
duo fratres. de uerbor.obligat Dec. conſil.27.
63 pro uirili.num.3. Eſt autem † tutor uel cu-
rator in dolo,qui ſciens ſe plus debere occul-
tat rationes adminiſtrationis & uires patri-
monij, ut adultus rerũ ignarus, aliquo acce-
pto,& quouis modo decidat ac curatorem li-
beret.l.qui cum tutoribus.§. 2. de tranſact.l.3.
l.4.l.ſub prætextu.19.C eod. ſunc. l. 1.l.ſi quis
affirmauerit. & paſsim,de do.ma.l.2.l.3.C.eo.
l.ult.C.de litigioſ.& ita ponunt in terminis e-
xemplum in tutore ac ſimili adminiſtratore
cum ſuis adultis tranſigente,Caſt num. 2. Iaſ.
num.1.& 3.l.ſub prætextu. 19.C.de trãſact. Iaſ.
auth. ſacramenta. num. 42.C. ſi ad. uend. lo-
quens de patruo tutore,& elegantiſsimè Cra-
uet.conſil.142.Claudius.num.12. Pariſ. conſ.
96.num.67.cum ſeq.uolum. 1. qui quantum-
uis ita liberatus,de reſiduo conueniri nihilo-
minus poteſt.d. l. qui cũ tutoribus. §. qui per
fallaciã. ubi gl.& Dd.de trãſact.l.3.l.4.l.ſiqui-
dem.ubi Bar.Caſt.Iaſ.per illum tex.C. eod. tit.
Anchor.conſ.316 in cauſa.nu.23. per c. de cæ-
tero.de re iudic.Soc.conſ.190.memini.num.1.
uol.2.cõſ.159.in præſenti. nu. 3. 19. & paſsim,
uol.2.Iaſ.conſ.219.iſta.uol.2. Schurff.conſ. 9.
64 uiſis.nu 6.cent.2.Et hoc † potiſsimũ obtine-
re in adminiſtratore cuius in domo & conui-
ctiu ſit adultus, qui ſic decipit̃, oſtendit Crau.
conſ 142.Claudius nu.12.13.14. per Anchor.
cõſ.385.licet pridie.in fine,Bal.conſ. 113. pun-
ctus. in fin.lib.1.Ang.cõſ.175.ante finẽ: & eſſe
in dolo eum qui ad ſui cõmodũ & alterius cũ
quo contrahit decipiendum rationes & ſimi-
lia occultat,quæ ſciri intererat, fuſius declarãt
Bal.conſ.306.proponit̃.lib.5. Abb.conſ.68.in
prin.lib 1.Caſt.cõſ.411.facto.nu.2.3.cõſ. 465.
uiſo.in fi.lib.1.Alex.cõſ.14.cõſ.95.lib.5. Corn.
conſ.190.lib.2.conſ 12.conſ.81.lib.1.Iaſ.& Dd.
l.paciſci.de pac.Innoc.& Dd.c.cum dilecta. de
reſcri.pro quo l.quærit̃. §. ſi uenditor. de ædil.
edic.l.ſi quis.8.§.fin.de do.mal.l. quemadmo-
dũ.C.de agr.& cenſ.lib. 11. l. qui cũ tutoribus.
§. 1. & 2. de tranſact. & tã multis rationibus id
euincit Crau.demonſtratq; conſil. 142. Clau-
dius.à nu.12.uſq; ad finẽ,ut eò digitũ intẽdiſ-
65 ſe ſatis ſit. Nã † in tranſactione uel ſimili actu,
quantumuis generali, ſemper intelligit̃ dolus
exceptus Myſ.ob.37.in fin. cent. 4. per l. cum
Aquiliana.de trãſac.qui contractũ bonæ fidei
annihilat aut ſaltẽ nolenti decepto contractũ
ualere,actionẽ ex eo porrigit,l.& eleganter. u-
bi gl.uerb.ſi in hoc.Bar.n.6.7.de do.mal.Cra-
uet.conſ.142.nu.23. cũ ſeq. Eſt aũt hæc tranſ-
66 actio bonę † fidei,ſicut & actio tutelę ac curę,
ſuper qua interponebat̃.l.3.C.de tranſact.l.de
tutela.C.de in integ.reſt.Bart. l. ſub prætextu.
19.nu.6.C.de tranſac. & l.& elegãter. § 1.nu.5.
de do.mal.Schurf.conſ.17.in prima.num.9.&
10.cent.1.Dicit̃ aũt dolo inductus,qui conſen-
tit errãdo per aduerſarij fraudẽ in id cui aliàs
re cognita non fuiſſet aſſenſurus.Bar.nu. 6. d.
l.& elegãter.§.1.quare huic adulto qui putans
ſe congrua à curatore accepiſſe eum liberauit
per ſuũ errorẽ & eius dolũ, illa liberatio in cę-
teris quæ non accepit repetendis nocere non
debet.Caſt.conſ.377.ad primum.nu.2.par. 2.
Anch.cõſ.330 uiſis.nu.1.Iaſ.conſ.310. iſta. nu.
1.2.uol.2.latè Soc.conſ.119.in præſenti. nu. 11.
12,uol,2,Pariſ.cõſ,89.nu,66,uol,1,Crau. conſ.

92,nu.

92.nu.12 & 23.per l.unic.C.de imp. lucra. de-
ſcript.lib.10. Nã talis contractus in quo adul-
tus decipitur à tutore & lædit̃, eſt nullus. Cra-
uet.ibidem nu.25. Oldra. conſ. 27. ad primã.
67 in fin.Et † quid miri uerò? cum etiã abſq; ta-
li deceptione in dolo præſumatur eſſe tutor
68 uel ex hoc ſolo quod inuentarium † bono-
rum & rationũ adulto ſuo non conficit, neq;
reddit.Iaſ.cõſ.219.iſta.nu.2.3. uol.2. Ang. cõſ.
285.quoniam.Socin.conſ.100. memini. nu.1.
uol.2.per l. tutor qui repertorium. de ad. tut.
69 l.tutores.C.eô.l.fin.§.fin.C.arb.tutel.cum † e-
tiam ex ſola tam enormi læſione in quam per
hanc tranſactionem curator adultum conie-
cit,dolus arguatur.Iaſ.num.5.l.ſi quis cum a-
liter.& l. qui Romæ. §. duo fratres. nume. 47.
48.de uerbor.obligat.fac.l.omnes. §. Lucius.
quæ in fraud.cred.l.creditor.§. Lucius. mand.
Alexand. conſil.47.num.5.uolu. 1. conſil. 53.
num.5.uolu. 3.Cornæ.conſil.146.circa.lib.4.
Dec.conſ.479.in controuerſia.nu.11.Schurff.
conſil.17.in prima.num. 4.cum ſeq. centur.1.
Bald.conſil.213.punctus. conſil. 380. præmit-
to. lib.1.conſ.135.ſtatutum.lib.2.conſ.55.in fi-
ne,lib.3.Crauet.conſil.142.num.21.per l. ſi de
meis.§ recepiſſe.l.ſed ſi in ſeruum.§. ſi quis iu-
dex.de recep.arb.l.ſumma cum ratione. de pe
cul.l.ſi ſuperſtite. quę etiam in patre loquitur,
uerſicu.ſanè ſi læſa immodicè. C. de dol. mal.
Quanto igitur hic magis, ubi nulla bono-
rum certificatione facta,tutor adultum ad li-
berandum modico dato induxit? Crauet. d.
conſil.142.num.21. cum multis ibi alleg. Ca-
ſtrenſ. conſil.147. contra.num.2.3.lib.1. con-
ſil. 215. primo. in 5. dubio, conſil. 305. no-
tandum.num. 4.lib.2.Socin.conſil.263.num.
6.cum ſeq.lib.2.pulcrè Cornæ. conſil.11.num.
7.lib.3.conſil.139.in fine, conſil.147. num.5.
6. lib. 4. Nec ueriſimile profecto eſt adultum
paſſurũ ſe ſic enormiter lædi, niſi per dolum
curatoris, uires patrimonij celantis fuiſſet in-
ductus.Crauet.d.conſil.142.num.22.ex Cor-
næ. conſil. 236. in fine, conſil.258.conſil.283.
70 lib.4. Quid † quod talis certi iuris paterni
remiſsio in donationẽ incidit? l.1. de tranſact.
l.ſi quis delegauerit.ubi Bart. de nouat. Bald.
l.1.2.C.ſi ad.tranſact.num.2 & 3.Tiraq l.ſi un-
quam.uerb.donatione.quæſt. 8. num. 143. &
poſt leges connub.gloſſ.3.num. 37. in tranſa-
ctionibus captioſam:l.5.de tranſact. nec præ-
ſumendam,l.1.eod.tit. ubi remittens non do-
nare,ſed ſuum conſequi intendit:Bart.nu.2.l.
ſed etſi.§.quæſitum.ſi quis cau.Crau.cõſ. 142.
num.26.quam nemo deceptus,errans, igno-
rans facit: l. nec ignorans. C. de donat. etiam
ſuum remittendo,l.mater.de inoff.dona.l.fin.
§. ſin autem neſcius.C.de furtis.Iaſ.auth. ſacra
menta.nu.45.C.ſi aduer.uend. ut qui nõ cer-
tioratus ab adminiſtratore de patrimonij ſui
rationibus, eum aliquo qualiquali accepto,
liberat.Crau.d.conſ.142.Claudius.nu. 26.cũ
ibi alleg.Vnde non extenditur talis liberatio
ad ea in quibus eſt enormis captio, d.l. ſi ſu-
perſtite.in fin.C.de dol.ma.uel deceptus eſt li-
berans eo quòd de iure ſuo nõ fuit plenè cer-
tioratus.Crau.d.conſ.142.nu. 23. Soc. conſil.
24.nu.7.lib.1.Caſt.conſ.259.circa. lib. 2. ſicut
certiorari debuit de uiribus patrimonij, hoc
eſt ipſo facto,licet non de iure,ad hoc ut renũ-
ciatio illi præiudicare poſsit.Iaſ.nu. 19. l. pen.
C.de pact à curatore potiſsimum, ut antè de-
monſtratũ eſt ex Crau.conſ.142.num.12.cum
ſeq.& alijs alleg. Et in hanc partẽ ſimili in ca-
ſu, ubi frater ſenior diſsimulatis patrimonij
(qd' ſolus regebat) paterni uirib. ſorores ſuas
modico contentarat, pluribus fundamentis
eſt reſponſum ac concluſum conſ.8. ex facto.
per tot. tomo conſ.Francofur.1.Quin etſi do-
nare uoluiſſet hic adultus (quod nullo mo-
do præſumendũ,l.cum de indebito. de prob.
in tranſactione præſertim,Dd.l.1. de tranſac.)
tamen cum remiſsio iuris liquidi, qualis eſt
renunciatio paternæ hæreditatis ſupra id qd'
cõtrà acceptũ eſt,Bal.Caſt.l.1.2.C.ſi ad.trãſact.
l.pactũ.ubi Bal.q.8.C.de colla.Caſt. l. actionẽ.
C. de pact.Dec.conſ.86.Crau.conſ.142. nu. 7.
perinde ac alia donatio requirat inſinuatio-
nẽ:gl.l.1.§.1.uerb.inutilẽ.ubi Bald.quib.mod.
pig.Bar.Caſt.l.Modeſtinus. de donat.Tiraqu.
l.ſi unquã uerb. donatione.nu.144. C. de re-
uo.donat.uel ex hoc capite nõ conſiſteret hæc
remiſsio,quatenus ſupra acceptum prędium
500 aureos excedit, ex l. pen. C. de donat.ita
Tiraq.præall.loc.num.153.per Bal.conſi.375.
certum.lib.3.Caſt. conſ. 385. ſiue.lib.1.cũ huic
iuris publici ſolennitati nec renunciatum ſit,
neq; renunciari poſsit.Bar.l. Modeſtinus. nu.
9.de donat.l.ſancimus.§. ſi quis autem. nu. 2.
C.eod.Bal.l.data.num.3.C.eo.& conſ.451.no
bilis.lib.1.Tiraq.d.l.ſi unquam. in prin. num.
71 138. Quid? † quod ſuper falſo præſuppoſito
hoc tranſactio facta ſit: quaſi rationibus ple-
nè redditis (ut hæc cauſa initiò ponitur, itaq;
pro finali eſt habenda.Soc.conſ. 165. num. 7.
uol.2.) cum nunquam tamẽ redditæ fuerint:
qua ſane deficiente deficit contractus. Tiraq.
tract.ceſſan.cauſ.in princip. num.12.13.l.1.ubi
Bal.in 1.not.C.de cond.ob cauſ.l.cum te.C.de
pact.int.empt.Alexand.l.dedi.in ultim.quæſt.
de cond.ob cauſ.ſicut & renunciatio paternæ
hæreditatis. Tiraq. tract.cauſ.ceſſan. in princ.
num.232.Bald.conſil.437. quædam.nume.3.
Dec.conſil.85.uiſo.num. 6.uerſicu. quantum.
Pariſ.conſil.49.num.41.42.43.lib.1. Nam er-
ror uel dolus in cauſa finali remouet uolun-
tatem ab actu,Bald.authent.ex cauſa. numer.
20.C.de lib.præt.ut obtineat hic regula,Cau-
ſatum perimit cauſa perempta ſuum. gloſſ. c.
ita. uerb.ferrum.de Iudæ. Tiraquell. præalleg.
loc.num.11.aut ſaltem agi hîc poſsit ad illam
cauſam adhuc implendam, nempe ut planè
& idoneè rationes reddantur quarum intui-
tu ſic contractum ſit: l.3. l. cum proponas. l.ſi
pro fundo.l. ſi maior. C. de tranſact. cũ etiam

abſque talis cauſæ expreſsione ad hoc tutor
iſto caſu adigi, non obſtante liberatione tali,
poſsit. Caſtrenſ. conſil 377. ad primum. num.
2. parte 2. Anchora. conſil. 330. uiſis. num. 1. 2,
& per tot. text. Iaſon conſil. 219. iſta. nume. 1. 2.
uolum. 2. Socin. conſil. 119. in præſenti. nume.
11. 12. uolum. 2. per l. ſpadonem. §. ratio. ubi
Bartol. de excuſ. tuto. l. unic. C. de erro. cal. l.
qui cum tutoribus. §. 1. de tranſact. Iaſ. §. quæ-
dam. num. 83. Inſtit de actio. Schurff. conſil. 9.
uiſis. num. 8. 9. centur. 2. Pariſ. conſil. 99. num.
72 21. uolum. 1. Quid † quod etiam maioribus
per fraudem ad inæqualem tranſactionem
diuiſionemq́ inductis, ſuccurritur in bonæ
fidei iudicijs, tam iure ordinario, l. 3. C. com.
utriuſque iud. Molin. in conſuc. Par. rub. 1. de
feud. §. 154. in fine, quàm extraordinario, l. 3.
C. ex quibus cauſ. maior. quod tranſactio ob-
tentu falſarum rationum & ſcriptionum (cu-
iuſmodi hîc nonnullæ inter tranſigendũ ob-
truſæ perhibentur) retractetur, ex l. ſi ex falſis.
l. ſub prætextu ſpecierum. C. de tranſaction.
73 Non † obſtat igitur ſupina d. adulti negligen
tia, & incogitantia: nam cum nunquam à cu-
ratore ſtatum ſuorum bonorum ac rationum
conſecutus ſit, hæc facti ignorantia iuſtiſsimã
excuſationem habet: l. 2. de iur. & fac. ign. Cra-
uet. conſil. 142. Claudius. num. 18 & 21. in ter-
minis: nec ipſi, ſed occultanti tutori. debet im
putari. l. 3. C. de tranſac. l. qui cum tutoribus. l.
1. 2. eod. Et ſi qua eſſet hîc eius negligentia uel
culpa: tamen aduerſarij dolus præponderare
deberet, cuius ad dolum non eſt cõpenſatio:
l. 1. §. 1. uerſ. quamuis quidam putant eum ſibi
imputare debere quod nimium credulus fue-
rit ff. de eo per quem fac. ubi glo. uerb. quam-
uis. l. item ſi obſtetrix. in fi. l. qui foueas. §. hæc
tamen. l. ſi petatur. ad l. Aquiliã. Quare tali ca-
ſu, præſertim concurrente læſione, non obti-
net. l. quiſquis. C. de reſc. uend. ut uult Schurf.
conſil. 28. quod ſuper. num. 8. cent. 1. Non offi-
cit, quod maior iure Sax. fuerit: nam etiã huic
decepto fraude aduerſarij ſubuenitur: d. l. 3. l.
qui cum tutoribus. §. qui per fallaciã. de tranſ-
act. tot. tit. de do. ma. & dol. excep. quamuis e-
74 nim † re ipſa quadamtenus decipere contra-
hentes ſe inuicem poſſunt: l. item ſi portio. 25.
§. ult. ff. loca. l. in cauſæ. 17. §. idem Pomponius.
pen. de minorib. non tñ doloſè, l. quod ſi. 8. cũ
ll. ſeq. de dol. mal. & per occultationem inſtru
mentorũ, ac rationũ, rerumq́ ad contractum
neceſſariarum. l. tres fratres. de pac. l. ſi quis af-
firmauerit. §. 1. 2. de tranſact. l. 3. l. ſub prætextu.
19. C. eo. tit. Vnde gl. l. in cauſæ. 17. §. pen. de mi
nor. uerb. naturaliter. à regula illius text. exci-
pit dolum propoſiti etiam incidentis, quẽ di-
cit actione contractus purgari. Innoc. & Dd. c.
75 1. de empt. Et † quanquam maiori ob ſolam
rei læſionem non ſubuenitur, niſi læſo ſupra
dimidiam: l. 2. C. de reſcinden. uend. ſecus ta-
men eſt, quando dolus & fraus conſilij, in ad-
uerſario concurrit, gloſ. d. l. in cauſę. §. penult.
uerb. naturaliter, l. ſi dolo, C. de reſc. uend. l. 3.
C. com. utr. iud. Non obſtat tranſactionis au-
ctoritas: quoniã qui ſic inducitᷓ, non tam trãſ-
igit, quàm decipitur, ut ait text. l. qui cũ tuto-
ribus. §. qui per fallaciam. de tutorib. ideo trãſ
actio ad illa occultata non extenditᷓ. l. 3. l. ſub
prætextu. 19. C. de tranſact. Nam tranſactio cõ
ſenſum requirit, l. de fideicõmiſſo. C. de trãſac.
qui non eſt in errante, l. ſi per errorẽ. de iuriſd.
& decepto, Bar. num. 6. 7. l. & eleganter. §. 1. de
dol. ma. Iaſ. l. qui Romæ. l. duo fratres. nu. 47.
48. de uerb. obl. qui hîc exiſtimans ſe à tutore
congrua recepiſſe, eum quietauit: Crauet. cõſ.
142. numer. 9. 10. 12. 21. Caſtrenſ. conſil. 377.
ad primum. nu. 2. parte 2. quod cum factum
non ſit, petere reſiduum non prohibetur: l. ſi
quidem. l. 3. C. de tranſact. Socin. conſil. 119. in
præſenti. num. 11. uolum. 2. ut copioſè expli-
catur conſil. 8. ex facto. conſil. Francofurt. to-
76 mo 1. per tot. non obſtãte regula: quòd † cõ-
tra proprium factum uenire non liceat. l. poſt
mortem. de adopt. cap. diuerſis. de conuerſ.
coniuga. Nam hæc accipienda de facto obli-
gatorio, cui contrauenire non liceat: ſecus ue-
rò, cum ex dolo, uel alia aduerſarij fraude nõ
implentis contractum, licet contraire. Bald.
num. 2. d. l. poſt mortem. de adop. per l. qui ſi-
dem. de tranſact. Quare nec ſubſcriptio, aut
ſigillatio adulti hîc ei obſtat: cum ſit per erro-
rem, & illam, de qua diximus, deceptionem,
facta: l. ultim. C. plus ual. l. 2. C. de rebus. alien.
ſicut & traditio conſecuta. Craue. d. conſ. 142.
nu. 12. 13. 14. 23. per l. 1. in fin. C. de imp. lucra.
deſcript. lib. 10. Caſtrenſ. conſil. 162. uiſis. in
77 princip. lib. 2. Non obſtat, quòd † dolus,
inter coniunctos præſertim, non præſumatur:
nam hic ex qualitate facti ſumitur. l. 1. ubi glo.
ultim. de dol. except. de quo l. 3. l. 5. l. qui cum
tutoribus. §. qui per fallaciam. de tranſactio. l.
3. l. ſub prætextu. C. eod. Crauet. d. conſil. 142.
num. 17. 18. Iaſ. l. ſi quis cum aliter. num. 6. de
uerbor. obligat. Nec ſanè quælibet cauſa à do
lo excuſat, niſi probetur. latè Tiraquell. de
pœn. cauſ. 43. nu. 9. Ac potius illicita (ut hoc
eſſe oſtẽdimus) dolo malo præſumitur facta:
l. ſi nõ cõuicij. C. de iniur. præſertim quæ ſunt
contra ius diuinũ, ac naturæ, & ſanguinis: ue-
lud iſtud, Menoch. conſil. 31. grauis. num. 32.
78 Quare † nec obſtat prætenſa iuramenti reli-
gio: qm̃ & hîc eadem deceptio, idẽ error. Cra-
uet. conſ. 142. nu. 27. & 23. Caſt. conſ. 259. cir-
ca. num. 3. 4. lib. 2. Socin. conſ. 24. num. 5. lib.
1. conſil. 220. num. 6. conſ. 263. lib. 2. conſ. 104.
num. 7. lib. 4. Cornæ. conſ. 288. circa fin. lib. 3.
conſ. 147. nu. 2. 3. conſil. 179. in fin. conſil. 258.
lib. 4. Sed nec iuramentum pręſumitur ſubeſ-
ſe, niſi pareat expreſsim, c. cum inter. ubi Imol.
de renunc. Ioan. And. cap. quod ſemel. in fin.
de reg. iur. Dec. l. de alimentis. in fin. C. de trãſ-
actio. & l. pacta nouiſsima. num. 34. C. de pac.
Iaſ. l. quoties. in princ. C. de precib. imper. off.
& l. cauſas. num. 1. 2. C. de tranſact. Hipp. ſing.
515. & conſ. 107. num. 2. Chaſſan. conſ. 7. in fin.
Ruin. conſil. 161, in fine, uol. 5. Iaſ. conſ. 173. in
fine,

fine, uol. 4. latiſsimè Anton. Gab. Rom. lib. 2. de iureiur. concluſ. 5. 7. 8. Quanquam autem illa uerba, *bey Chriſtlichē trauuen vnd ahn aides ſtatt,* inter clericos uim habere iuramenti poſſunt: item inter laicos, quoties corporali iuramento non eſt opus: tamen hoc accipiendū, quoties reuera iurauerunt, & ita in ſcripturam relatum eſt: d. l. 3. C. ſi minor ſe maior. dix. l. ſi quis maior. 41. in fine. C. de tranſact. ſecus, ſi illis ignorantibus, uel non aduertentibus (ut hîc) notarius, ex communi conſuetudine & ſtylo, tales iuratorias clauſulas inſtrumento adijcit: ut Dd. ibidē declarant, præcipuè Hiero. Cag. d. l. ſi quis maior. num. 53. addens notarium neq; in caſu illius legis, nec in ullo alio poſſe inſtrumento iuramētum apponere, niſi expreſsè fuiſſet per partes præſtitum: neque poſſe aliter, ne quidē ex cōſuetudine fingi illud interueniſſe, per Soc. l. Gallus. §. idem credendum. col. 2. de lib. & poſthum. Dec. c. translato. in princ. 2. lect. de conſtit. Lancelo. Galiau. l. 1. in princ. col. ult. de uerb. obligat. Deinde illa theorica de iuramenti ſcripturæ ualiditate non putatur obtinere in renunciatione remediorū legitimorū cōtra cōtractus: ubi ſpeciali & corporali iuramento eſt opus. Panorm. in rub. de iureiur. in fin. Caſtrenſ. Iaſ. l. 3. §. iurari. in princip. de iureiur. glo. l. 1. uerb. corporaliter. C. ſi aduerſ. uend. Quæ iura licet potiſsimum loquantur de remedijs minorum: Cyn. num. 5. Bartol. num. 7. Salic. nu. 6. Bald. nu. 7. Fab. num. 1. Iaſ. nu. 13. C. ſi aduerſ. uēd. tamen ualēt etiam in maioribus, ad hoc ne ſupra ius commune obligētur tali formula quæ non ſit uerū iuramentum, ſed tantummodò relatione ad illud facta. c. pen. ubi Panorm. de iureiur. Tiraq. de legib. connub. glo. 5. num. 120. & ſolet tale ſcriptum iuramētum diſtingui à corporali, l. 3. C. ſi minor ſe maior. dix. Nam in adultis ſecernit uerū iuramētum
79 ab alijs. l. ſi quis. 41. C. de tranſ. & † quāquam uelit ſimilia iuriſiurandi, quibus firmata ſit tranſactio, ſeruari: tamē hoc accipiendum eſt de firmis, & quæ iure cōmuni obligant, nō inualidis. l. iuriſgent. §. pen. de pact. Itaq; excipitur, niſi quis aduerſarij dolo in errorē & iuſiurandum & damnum ſit inductus. Nam in eiuſmodi ne corporale quidem uerum iuramentum obligat. Schurff. conſil. 17. quod in primà. num. 3. & 34. centur. 1. Crauet. conſil. 142. numer. 20. Pariſ. conſil. 96. num. 67. 68. 69. uol. 1. à quo, ut ab alijs actibus, exceptus intelligitur dolus. l. creditor. §. Lucius. mand. ſic etiam ſemper excipitur caſus doli. Iaſ. nu. 29. 30. 44. Fab. nu. 3. & Dd. auth. ſacramenta. C. ſi adu. uend. Panor. nu. 3. c. cum contingat. uerb. ſine ui & dolo. de iureiur. c. 2. uerb. non ui nec dolo. ubi Gemin. num. 12. de pac. Etenim tale iuramentū non habet ſuos comites, ueritatē, iudiciū, ac iuſtitiam: c. etſi. de iureiur. ideo magis periuriū eſt, q̄ iuramentū. Schur. d. conſ. 17. quod in prima. nu. 3. cent. 1. Crauet. conſ. 142. nu. 20. nec obligat, Pariſ. cōſ. 96. nu. 24. uol. 1. Anton. Gab. Rom. lib. 2. regul. de minor. concl. 5. nu. 43. quia non debet eſſe uinculum iniquitatis. c. quāto. de iureiur. unde nec iurata tranſactio uel renunciatio captioſè interpretāda eſt: Schur. cōſ. 96. quod prædictæ. nu. 3. cent. 3. quia iuramentū non operatur in illis quæ ſpecificari debēt, nec habet uim ſpecialis diſpoſitionis ad ſupplendum defectum ſubſtantiæ uel conſenſus: ut ibidem Schurff. nu. 7. & 8. neq; ſupplet, ne quidē in teſtamēto uel codicillo, ſolennitatem requiſitam ſeptem uel quinq; teſtium, aut aliam. Dida. Couar. c. Rainaldus. §. 3. nu. 10. de teſta. Imol. c. cū contingat. nu. 70. de iureiur. Iaſ. §. item ſi quis. nu. 14. Inſt. de act. per l. cū pater. §. filius matrē. de leg. 2. Alc. l. 1. §. ſi quis ita. num. 44. de uer. obl. & cap. cum contingat. num. 159. de iureiur. per cap. quanto. eod. tit. Chaſſ. conſil. 39. &c. Itaque iuramentum habet hanc ſemper conditionem ſubintellectā: Si dolus abſit. Imol. cap. Quintauallis. nu. 45. de iureiur. c. licet. de iureiur. Bal. l. 1. nu. 1. C. ſi adu. uend. Iaſ. nu. 29. 44. Fab. nu. 3. auth. ſacramenta. eod. tit. Vnde & conſt. 35. parte 2. diſertè cauſam doli excipit, adeo ut hic non ſit opus abſolutione. Alciat. 3. not. poſt Panor. d. c. cum contingat. de iureiu. Couar. c. quamuis. parte 3. §. 4. num. 2. Sed & iuſiurandum ex falſa cauſa (ut hic obtentu redditarum idoneè rationum, aut reddendarum) datum, non obligat. l. final. C. de non nu. pec. Pariſ. conſ. 96. nu. 24. uol. 1. Ant. Gab. Ro. lib. 2. de min. concluſ. 5. num. 43. Intelligitur enim rebus ſic ſe, ut præfertur & putatur, habentibus, c. ne quis. 22. q. 2. ac cauſa propter quam iuratur ſecuta, d. l. ult. ubi gloſ. uerb. conditio. C. de non nu. pec. c. quēadmodum. 25. de iureiuran. Quare deficiente cauſa iuramenti, deficit eius obligatio, & cōtraueniri poteſt. d. l. fi. C. de non nu. pec. l. fin. qui ſatiſd. cog. Dec. conſ. 351. in caſu. circa fin. copioſè Henning. God. conſ. de ſequeſtra. 3. nu. 12. 13. cap. ad noſtram. 20. de iureiur. l. fin. ad municip. Nam promiſsio de non contraueniendo intelligitur, Niſi ex iuſta cauſa: Socin. conſil. 215. uiſa. uol. 3. præſertim iſto caſu, ubi ad defectum cauſæ finalis, & deceptionem curatoris, etiam enormis læſio minoris accedit. Maran. Spec. aur. parte 6. cap. de appel. Dec. dicens communem conſil. 19. Crauet. conſil. 7. numero 5. conſil. 192. numer. 1. 5. Imol. cap. Quintauallis. num. 45. de iureiurand. Iaſ. numero 17. 54. 58. l. ſi quis cum aliter. de uerb. oblig. Caſtr. conſil. 174. nu. 4. lib. 1. Aret. conſ. 24. nu. 3. Crauet. conſil. 11. in fin. Quare quòd Couar. d. c. quamuis. parte 3. §. 4. num. 3. cum ſeq. Schurff. conſil. 17. num. 12. centur. 1. denegant læſo maiori auxiliū contra iuramētum, (quod tamen ipſum diſputabile, Crauet. conſil. 92. caſus. num. 2. 3. conſil. 192. nu. 2. conſil. 7. num. 5. conſil. 142. numer. 23.) eſt accipiendum de læſione rei tantum: ſecus, ſi fraus cōſilij, & defectus cauſæ, ac ſimilia concurrant: ut Schurf. ibidem initio, & Dd. præall. oſtēdunt.

Iuramentũ enim nõ habet uim ſpecificæ renũ
ciationis,hęc trahitur ad ignorata, neq; cogi/
tata. c.clericus.35.de iureiur.ubi gl. contrariũ
allegat.p dolũ maximè aduerſarij. Ant. Gab.
Ro.li.2.cõcl.4.nu.5.Bal.Sal.l.1.C. cõmod. A-
lex.l.1.§.ſi quis ita.nu.5. de uerb.obl.Panor. &
Dd.c.1. de cõmod. Alex.conſ.28. in fin. uol. 1.
conſ.99.in fin.uol.4.conſ.31. in fin. uol.2.qui
ſubeſt in iuramento per eiuſmodi occultatio/
nem & affirmationem fraudulentã, de qua di
ctũ,inducto. Imol.c.Quintauallis. n. 46. 47.
48.de iureiu. per l. ſi quis affirmauerit. de do.
ma.gl.l.l.itẽ.§.ſi.uerb.circũſcribere.ff.loca. Ita/
que nec hoc caſu uerũ eſt, non præſumi eadẽ
facilitate iuratũ qua trãſactum, præſertim cũ
nullum iuramentum ſeparatum ab actu, ſit
hic interpoſitum,ut ualere debeat: l.dolus.de
nouat.ſed notarius ex cõmuni more illã clau/
ſulam inſtrumento,uel ignorante adulto,ad/
iecerit. Idq; uerißimum eſt accedente enormi
læſione. Crauet. conſil. 142. num.9.12.20.21.
Curt.iun.conſil.141.in fin.Quo caſu non pu/
tatur renuncians ualorem rei ſciuiſſe. Crauet.
conſil. 142.num.24.conſil.192.caſus.num.6.
Corn.conſ.258.lib.4.Bru.conſ.45. Curt. iun.
80 conſil. 141. in fine.Quocirca † propter enor-
mißimã etiam rei læſionem contra iuramen-
tum uolũt ſuccurri,Panor.conſ.96.nu. 9.uol.
1.Dec.cõſ. 45.conſ.203.ut uera.nu.1.2.3.Pariſ.
conſ.96.nu.50.60.uol.1.conſ.99.nu.3.nu.20.
uol.1.Couar.c.quãuis.par.3.§.4.n.3.& §.6. de
pact.in 6. Caſt.conſil.103. notandum. uol. 2.
Ancho.conſ.182.maximè in iſtis paternæ hæ-
reditatis renunciationibus,quæ ſunt odioſiſ/
ſimæ,Crauet.conſil.43.numer.2.Alex. conſil.
92.uol.3. ſaltem ut liberi, ſic per renunciatio-
nẽ enormißimè læſi,à iuramento debeãt ab-
ſolui,ut communem teſtatur Eme. Zoarez in
theſ.recep.uerb.filiæ.nu.300.Dec. conſil. 203.
conſil.45.num.5.Viuius lib.1.com.opin.221.
Schurf.conſil.17.in prima.nu.1.2.3.4.addens
eum qui petit abſolui, non uenire contra iu-
ramentum,ſed magis obſeruare. c.1.c. ſi uero.
de iureiuran.Crauet. conſil.142.num.24. ſed
quoniam hoc diſputabile,Schurf. d.conſ. 17.
ubi in fine contra concludit, & potißimũ de
minoribus accipitur:Turzan. com.opin.159.
Couar. c.quamuis. parte 3. §.4. nu.6.de pact.
in 6.conſt.pro.35.parte 2.ideo non iſto potiſ/
ſimum nitendum, uerum eo, quod per frau/
dem occultatis patrimonij rationibus,earum
tamen obtentu & exhibitione, aliquarũ, non
uerarum,neq; plenarũ, curator patruus indu
xit,aliquo dato tanquã congruo,adultum in
conuictu ſuo exiſtẽtem ad renunciandũ & ſe
ipſum grauiter lædendum,cui talem ob dolũ
eius à quo minimè expectari poterat, fieri de/
bebat,etiam ſine abſolutione omnia iura opi
tulantur, & auxilio ueniunt. Iaſ. authent. ſa/
cramẽta. num. 44.C. ſi aduer. uend. Gemin.
num. 10. poſt Anchora. c.quamuis. ubi com-
81 muniter Dd. de pact.in 6. Quoniam † ad illa
hinc occultata, illinc ignorata iuramentũ ex/
tendi nec poteſt, nec debet. Bald. Salic. l.1. C.
cõmo. Alex.l.1.§.ſi quis ita.nu.5.l. qui Romæ.
§.duo. ubi Iaſ. nu.47.de uer.obl.Panor.Imol.
c.1. cõmod. Alex.conſ.28.in fi.uol.1.conſ. 99.
in fi.uol.4.conſ.31.circa fi.uol.2.Pariſ.cõſ. 20.
in fine,conſ.110.uol.1.conſ.12.uol.2. conſ.40.
41.uol.3.Gratus cõſ.94.in fi.uol.2. Ruin. cõſ.
6.in fine,uol.2.Boer.dec.3.n.7.8.Bertr.cõſ. 28.
conſ.63.cõſ.209.uol.1.cõſ.7.cõſ.68. conſ. 74.
uol.2. ſequitur conſt.prou. 35.parte 2. uerſ. *es
vuere dan vuegen der iugent vorſetzliebs betrugs, &c.*
ubi quoad opẽ læſo ferendã minor ætas & do
lus cõparantur:quo interueniẽte etiam abſq;
enormißima læſione ſubueniri decepto com/
muniter uolũt,Turza.opin.cõ.159. Crau. cõſ.
199.nu.2.9.Imol.c.cum contingat.num.50.c.
Quintauallis.nu.45. de iureiu. Nã per quan/
tamcũq; generalẽ renũtiationem,non intelli/
gitur ſemota doli quæſtio ſeu exceptio. Iaſ. n.
21.22.& communiter ſcribẽtes, l.ſi quis cũ ali/
ter.de uer.oblig. Tiraq. l.ſi unquam. in princ.
num.1.2.3. C.de reuocan.don. Imol. c.pẽn.de
empt.Bald.conſil.441. uiſis.lib.1. Alex. conſ.
1.ponderatis.lib. 6.Socin.conſ.48.uiſo.lib.4.
cũ dolus ſemper intelligatur à iuramento ex/
ceptus,d.c.cum contingat.ubi Dd.de iureiur.
c. quamuis. de pact.in 6. Quod maximè iſto
caſu ualere debet, ubi ſub ſpecie rationum i/
donẽ redditarum, aut reddendarum, tranſ/
actum ac renunciatum:cum tamen illud nun
quam factum fuerit:ut deficiente cauſa, eius
obligatio deficiat. l.fin.C.de non numer.pec.
Schurff.conſil.27.in fin. centur. 1. l.fin.qui ſa/
tiſd.cog.Intelligitur enim, Rebus ſic ſe haben
tibus, l.cum quis.de ſolut. c. nec quis.22.q.2.
& cauſa propter quam iuratur impleta: d.l. ſi.
C.de non numer.pecun. qua deficiente & mu
tata,non committitur periurium, etiamſi iuſ/
iurandum non ſeruetur. c. quemadmodum.
de iureiuran.Hoſtienſ.eod.tit.§.quod ſpecies.
uerſic.item ſi res in eodẽ ſtatu.Henning.God.
conſil.3. de ſequeſtr. num. 14. ubi num.17.&
82 18. addit hanc rationem: Quoniam † iura/
mentum recipit omnes qualitates & condi-
tiones actus cui apponitur. Iaſ. l. ſi conuene-
rit.num.4.& 5.de iuriſdict.Decius conſil.536.
num.7.conſil.345. num. 2. conſil. 306. num.
8.conſil.351.num.8.conſil. 408. num. 9. con-
ſil.493.num.20.& 27. Schurff.conſil. 27. nu.
4.centur.1. Nam in iuramentis ſenſus potius
quàm uerba ſpectantur: l. qui per ſalutem. de
iureiuran.& plus ineſſe intelligitur, quàm di/
catur,c.anteceſsit.11.quæſt.3.c.beatus.22.q.2.
83 Ex his † igitur ita deductis, facilè nunc alte-
rum caput expediri poteſt: nempe huic adul-
to ob cauſas iam prædictas, dandam ſaltem
eſſe reſtitutionem in integrum. Tiraquel. in
retract.prox.§.35.glo.4.num.29.Mol. in con/
ſuet.Pariſ.tit.1.§.13. gl.12.nu.6.per l. cum pro/
ponas.C.de naut.fœnor.glo.l.3.l.5. l.qui cum
tutoribus. §. 2. de tranſact. qua licet non ſit
opus

opus, ubi iure quis communi tutus eſt, l. 4. ubi gloſ. uerb. extra ordinem. C. de ædif. priuar. l. 1. C. de theſaur. libro 10. l. in cauſa. 17. de minor. tamen quia ſuperabundans cautela non nocet, l. non ſolent. de regul. iur. l. teſtamentum. 17. ubi gloſ. uerb. cautela. C. de teſtam. l. ſi pupilli. §. 1. de negot. geſt. ideo licebit alternatiuè, & in ſubſidium petitioni ordinariæ hanc reſtitutionis ſaltem poſtulationem per modum replicationis contra exceptionem tranſactionis ſubiungere. l. ſi cauſa. 32. uerſicul. uel in integrum reſtit. benefic. C. de tranſact. Dec. l. nemo ex his. numero 3. de regul. iur. capit. conſtitutus. de in integr. reſtit. Schurff. conſil. 64. numero 3. centur. 1. Nam quod dicitur ſpecialia remedia facilius tolli quàm communia, gloſſ. ultim. uerb. reformationem. l. unic. C. ſi de mo. poſſ. per l. antiqua. C. ad Vellcian. l. ſi alterius. C. ſi minor ſe maiorem dixerit, l. eius militis. §. final. de milit. teſtam. Tiraquell. de retract. prox. §. 35. gl. 4. numero 41. & in tract. ceſſante cauſa. in 11. limitat. numero 4. accipiendum eſt de priuilegijs exorbitantibus, neque clauſis in corpore iuris, non de ijs beneficijs quæ ſunt inſerta corpori iuris, ut reſtitutionis beneficium, & in ſua ſpecie pro iure communi reputantur: quibus non intelligitur derogatum etiam cum auxilium iuris communis deficit. d. l. in cauſæ. de minorib. l. 1. l. ultim. C. de iur. & fact. ignorant. quando tum habeant duntaxat locum, quoties iure communi deſtituimur. d. l. in cauſæ. Et ita communiter tradunt Iaſon, Dec. l. poſtquam. in fin. C. de pact. authent. hoc inter liberos. C. de teſta. Crot. l. filiusfamil. §. diui. de legat. 1. Lancelo. Galiau. l. centurio. num. 137. 140. de uulg. & pup. Bartol. in extrauag. ad reprimendum. uerb. non obſtantibus. in fin. §. quia uerò. in authent. de
84 non alienan. In † hac autem ſpecie non poteſt quidem huic adulto læſo ſubueniri ratione minoris ætatis, cum iure Saxon. adultus tempore tranſactionis fuerit poſt 21. annum. art. 42. libro 1. ubi gloſ. lat. num. 1. uult etiam 18. anno amitti beneficium reſtitutiõis, quod uerum non arbitror, & errore quodam ſumptum ex eo, quod illa ætate beneficium hoc amittatur impetrata ætatis uenia, l. 1. C. de ijs qui uen. ætat. ſicut & ſtatuto Florentino. Angel. l. 1. numero 4. C. ſi de mo. poſſ. Caſtrenſ. l. 2. num. 8. & 9. C. de his qui uen. æta. Cæterùm illud dari neceſſe eſt, quãdoquidem ius Sax. non ſecundum quid, ſed ſimpliciter minorem 21. ætatis anno maiorem faciat: d. art. 42. lib. 1. nõ poſſe illum petere reſtitutionem aduerſus contractus poſt illam ætatem (ut hîc) geſtos. Angel. dict. l. unic. num. 4. C. ſi de momen. poſſ. Caſtrenſ. l. omnes. 2. num. 8. 9. C. de his qui ueniam ætat. Bald. authent. ſi captiui. num. 4. C. de epiſcop. & cleric. pro quo text. rotundus l. fideicommiſſo. C. de tranſact. l. 3. §. 1. ubi Dd. de minor. Sed nec uidetur huic maiori ex clauſula generali dandum eſſe hoc reſtitutionis beneficium, propter interpoſitum qualecunque iuramentum, quod etiam minoribus, nedum adultis, Schurff. conſil. 17. in prima. num 12. centur. 1. id genus auxilij præcludit: l. 3. C. ſi minor ſe maior. dix. l. 1. authent. ſacramenta. C. ſi aduer uen. ubi Bartol. num. 15 16. & conſil. 90. dilecto. num. 1. 2. adeò ut infamia notentur maiores qui contra iuratam qualitercunqꝫ tranſactionem uenire uolunt. l. ſi quis maior. 41. C. de tranſact.
85 Verum † his non obſtantibus contrarium ſuprà docui: cum etiam adultis detur reſtitutio ex clauſula generali: Si qua mihi iuſta cauſa: l. 1. in fine, ex quibus cauſis maiores: præſertim in contractibus bonæ fidei, l. 3. C. ex quibus cauſis maiores: qualem hanc tranſactionem ſuper tutela ſeu cura interpoſitam, eſſe diximus, l. 3. C. de tranſact. l. de tutela. C. de in integr. reſtit. Iuſtam autem hanc eſſe reſtituendi maiores etiam cauſam, quando ſic temerè per deceptionem curatoris, hæreditati paternæ renunciantes, damnum faciunt, oſtendimus ex Tiraq. de retract. prox. §. 35. gl. 4. nu. 29. Molin. in conſ. Pariſ. titul. 13. gloſ. 12. nu. 6. & in ſpecie tradunt Pariſ. conſil. 99. nu. 21. conſil. 89. num. 66. ubi dicit, liberatione & quietatione adminiſtrationis, quamuis geminata, nõ tolli beneficium reſtitutionis. uol. 1. Dec. conſ. 203. nu. 5. Zoar. recep. ſent. li. 1. uer. filiæ. nu. 300. Viuius lib. 1. com. opin. 221. per l. 1. 2. C. ſi ad. tranſ. qui tex. licet de minore loquantur, tamen quoniam nec hîc reſtituuntur, niſi ex iuſta cauſa: l. uerum. 11. §. ſciendum. 3. cum multis ſequen. de minor. liquet, quæ iuſta reſtituendi putatur in minore, eandem ualere in maiore, quoties loco ætatis aliquid ſubſit æquitatis, quare læſo deceptoqꝫ debeat ſuccurri. l. omnis. ubi Dd. de in integr. reſtit. l. 1. in fin. ex quibus cauſis maiores: cuiuſmodi eſt deceptio, conſtit. pro. 35. parte 2. l. 1. in fin. & tot. tit. de dolo malo: maximè tutoris, qui contra officium per fraudes ad damnoſam (ut in noſtro caſu) tranſactionem induxit adultum ſuum, glo. l. 3. uerb. debere. ubi Angelus & Dd. de tranſactionib. & l. qui cum tutoribus. §. qui per fallaciam. uerb. ſiue Aquiliana. de tranſact. in fine. Non obſtat. l. tertia, C. commu. utriuſ. iud. ubi Dd. adulto non aliter ſubueniri uolunt, quàm ſi læſus ſit ſupra dimidiam: nam hoc accipiendum de remedio ordinario, l. ſecunda, C. de reſcinden. uendit. ſicut in titul. C. commun. utriuſ. iud. de ordinarijs actionibus agitur: ſecus eſt in remedio reſtitutionis extraordinario, l. in cauſæ. 17. in princip. l. quod ſi minor. §. fin. de minoribus etiam maiorum, l. fin. (ubi Dd.) de temp. in integ. reſtit. ubi ſufficit qualiſcunque læſio non modica, l. quarta, C. de in integ. reſtit. Salic. l. 1. num. 1. C. ſi aduerſ. uend. pign. Schurff. conſil. 27. quod ſuper. numero 3. centur. 1. conſil. 14. ſtante. num. 3. centur. 3. etiam

in

in maiore, l.4. ubi omnes Dd. ff. de in integr.
reſtit.l.3. C. ex quibus cauſ.maio. Non obſtat
iuramenti quæſtio,quia nec illud hîc interue-
niſſe, & ſi appoſitum eſſet, non tamen ad oc-
cultata à tutore extendi poſſe,ſuperiùs abun-
86 dè conteſtatum eſt.Sed & † omnes Dd.in l.1.
& authent.ſacramenta. C. ſi ad. uend. teſtan-
tur, iuſiurandum quod reſtitutionem tollat,
accipiendum eſſe de eo, quod non ſit dolo,
uel metu extortum: licet enim text.ille metus
tm̃.non doli,faciat mẽtionem:tñ à paritate ra
tionis intelligũt Cor. in fi.& Dd. omnes, inde
quoq; parẽ doli caſum excipi, per c.cum con-
tingat.de iureiur.c.quãuis. de pac.in 6.Garz.
tract.de ultimo fine,quæſt.11. Quanquam au
tem l.ſi quis maior. 41.in fin.C.de tranſac.l.3.
C. ſi minor ſe maio. dix.uelint ſeruari contra-
ctum,in primis tranſactionem iuratam, dato
quòd iuramentum non ſit formiter neq; cor-
poraliter præſtitũ: tamẽ hoc intelligẽdum eſt
quatenus per ſe ualeat, nec alio ex capite ad
nihilum redigi poſſunt. Hic aũt non obliga-
re d. tranſactionem hunc adultum, quoad à
ſe ignorata patris bona & à tutore ſuo frau-
dulenter occultata, cùm propter dolum,tum
propter defectum cauſæ finalis,inſinuationis
& alia,de quibus ſuprà: ergo nec illo prætẽſa
iuramenti ſpecie ſcripta formari,uel etiam re-
media iuris quibus expugnari queat, exclu-
dere poteſt. Nã quæ iure nõ ſubſiſtũt, nequa-
quã iure ueteri firmãtur iuramẽto, l. iuriſgẽt.
7.§.ſi paciſcar. de pac.l.ſi quis inquilinos.§.fi.
de leg.1. Iure uerò nouo licet firmẽtur, quan-
do non incurrunt in ius diuinum, uel bonos
mores naturales, & reſtitutionẽ excludant, l.
1.cum auth.ſeq.C.ſi ad.uend. Bal.Sal.l.pactũ.
C.de collat.Dyn. in c. nõ eſt obligatorium. de
reg.iur.in 6.Cano d.c.quãuis. de pact.in 6. c.
cum contingat. c.Quintauallis. de iureiuran.
tamen hoc non fit aliter quàm per iuramen-
tum corporaliter & formiter præſtitum.glo.&
Dd.d.l.1.cum auth.ſeq.C.ſi adu.uend. Iaſ. l. 3.
§.iurari.num.1.2.3. de iureiur. Bald.l.1.2. C. ſi
ad uend. quod hic abeſt. Deinde non aliter
procedit,quàm ſi dolus, metus, & ſimilia ui-
tia abſint, quæ hic non abeſſe ſuprà perpur-
gatum eſt. d.c.cum contingat. d. c. quamuis.
ubi Couar.parte 3.§. 4. de pact.in 6.& c.3.par
te 2. §.5. de ſponſal.dicens eſſe cõmunem. Iaſ.
num.30. d.auth. ſacramẽta. ut tale iuramenti
prætenſi glaucoma perperam & nequicquam
obijciatur, Bertrand.conſil.175. in fin. uol. 2.
Anton. Gab.de iureiur.concluſ. 3. Iaſ. præall.
loc.Schurf.conſil.17.in prin.num.2.3. centur.
1. cum alijs ſuprà allegatis. Anchor. & Dd. c.
quamuis. de pac.in 6.& idem conſil.182.Cra-
uet.conſ.7. Aenimundus. in princ. num. 3. &
4. nec etiam reſtitutionis petitionem impe-
dire poſsit.Mauric. de in integ.reſtit.cap. 310.
87 Per † hæc igitur patet non obſtãte trãſactio-
ne & quietatione eiuſmodi fraudulenta, hũc
noſtrum adultũ rationes tutelę adminiſtratæ
curæq́;,& reſidua paternorũ bonorũ, de qui-
bus ſibi ſatisfactũ nõ eſt,à patruo quondã tu-
tore ac curatore ſuo,petere poſſe.Soc.cõſ.159.
in præſenti.nu.12.conſ.73.circa. num.3.uol.1.
conſ.190.memini.nu.1.2. uol.2. per l. Lucius.
13.l.Aurelio. 21. §. Caius. de lib.leg. Iaſ. in ter-
minis conſil.316. in cauſa.per tot.lib.2. Anch.
conſ. 316. in cauſa. nu.2.3. Et hanc agendi ra-
tionem præſcribit l.3. C. de tranſac. nempe ut
actio tutelæ,ſiue curæ, inſtituatur aduerſus eũ
qui tutor uel curator fuit: in quo agens habet
intentionẽ fundatã, quia negare nõ poteſt ſe
tutelã & curã geſsiſſe,bona, negotia, huius a-
dulti adminiſtraſſet: qđ & trãſactio conuincit,
ex quo ſequit̃ ad reddendã uillicatus ſui rõ-
nem teneri.l.1.§.officio.& to.tit.de tut.& rat.&
C.arb.tut.Qui ſiquidẽ de trãſactione & renũ-
ciatione exceperit,rectè ea defenſio p replica-
tionẽ doli, & ſimiliũ cauſarũ, quas oſtẽdimꝰ,
eliditur. l.ſub prætextu. 19.uerſ. replicationis
auxilio.l.3.uerſ.ſi negabit ſe hac actione tene-
ri,quia trãſactio interpoſita eſt. C.de tranſact.
Age, inquit text. in l. 3. C. de tranſact. cum
Geminiano, quòd eius pater curator tibi da-
tus negocia tua geſſerit(ut ſic actione tutelæ
uel quaſi,aut neg.geſt. de quo tit. de tut. & ra.
diſt.) & ſi apud iudicem negabit ſe hac actiõe
teneri,quoniã trãſactio (de hac ſcilicet excipi-
endo,ut in caſu noſtro) & Aquiliana ſtipula-
tio interpoſita eſt, iudex contẽplatione iudi-
cij qđ bonæ fidei (ſcilicet tutelæ & neg.geſt.ac
cõſequenter trãſactionis déſuper interpoſitæ,
l.de tutela.C.de in integr.reſt. ubi Bart.) quæ-
ret (te ſcilicet replicãte non de omnibus tranſ
actũ & ſatisfactũ eſſe)de quãta pecunia nomi-
natim tranſactũ ſit:& quantã pecuniã reliquã
ex adminiſtratione deberi probatũ (ex ratio-
88 nib.) fuerit,ſoluere eũ iubebit.Quanquã † au
tẽ iure Sax. proximus hæres rationẽ reddere,
licet ſit tutor, non cogatur, Lãdr.lib.1.art.23.
Reinh.de tut.diff.8. teſtatꝰ hoc in practica ſer-
uari:tñ nec hic iſte patruus, ꝓximus eſt adul-
to hæres, ut quę auia antecedat adhuc ſuper-
ſtes,& illud ius municipale accipiendũ eſt de
rationibus annuis, quas contra ius cõmune
l.1.in fin. cũ ſeq.ll.de tut.& rat.diſtrah. tutores
quotãnis reddere cogũtur. Landr. li.1.art.23.
33.glo. Vueych.art.26. Sachſſ. diff. 17. Reinh.
de tut.diff. 2.7.8. Nã quin finita tutela ſecun-
dũ ius cõmune (cui Saxo. nihil derogat, nec
cõtra ius naturæ derogare poſſet) etiã proxi-
mus hæres,q tutor fuit,rõnem reddere cogat̃,
dubitari nõ debet:ut quotidie practicatur, ex
l.1.l.niſi finita.l.ſi tutor. 9.§.abſurdũ.& §. fi. cũ
ſeq. de tut.& rat. diſtr. præſertim cum ignore-
tur, an futuri ſint hæredes proximi, quando
iam adulti matrimonia contrahere, & gigne-
re ſuos ſibi hæredes ſoleant. Quamobrem e-
tiamſi in feudalibus hic patruus etiamnum
ſit huic adulto proximus: tamen hoc ſe à ra-
tionũ rationibus, quæ res eſt debitũ allodia-
le,nec eò pertinet,liberare põt: nec ſanè odio-
ſum

ſum illud ſtatutum de hæreditarijs ad feuda debet extendi.arg.l.illam. ubi Bald. C.de collat.& conſil.275.quod pro.nu.2.3. lib.2. Caſt. conſ.310.in inſtrumento.nu.2.conſ. 441. pro declaratione.in fin. num. 6. lib.1. conſil.340. quæritur. num.1.2.3. lib.2. nec ius feudale ad allodialia,uel cõtra,ſolet extẽdi. Curt. de feu. in princ. q.3.ex cõmuni doctrina l. ut iuriſiurandi. de oper. lib. præſertim cũ hic ſenex patruus non poſſet idonea ratione ac probabili prætendere, ſe proximũ fore ſucceſſorẽ huic nepoti ex fratre ſuo adhuc iuueni, 23.aut 24. annorũ nuptias iam apparãti, & ſobolẽ meditãti: qui iuſtius ſe illi orbo ſeniq; effœto forè ſucceſſorẽ præ ſe ferre poſſet, cũ præſumatur citius mori ſenex q̃ iuuenis.l hæreditatũ.ad l. Falc.l.cũ pubere.23. de reb.dub. Alc.reg præſump.1.præſum.43.nec gignere poſt ſexageſimũ poſſe præſumatur,l pe.ubi Dd. C.de nup. neq; per adoptionẽ aut legitimationẽ agnato legitimos in feudo alios ſucceſſores præpo nere poſsit §. naturales.ſi de feud. def. Cũ aũt petitio rationũ perpetua ſit, Iaſ. §. quædã. nu. 83. Inſt.de act.Schurff. cõſ.9.uiſis.nu 8.9.cent. 1.Bart & Bal. nu.1. Caſt.nu.2.Iaſ.nu 6.l.un.C. de erro. cal. ad 30. annos à tẽpore quo debebãtur,cõputandos,l. inſtar.ubi Bar. C. de iur. fiſ.lib 10.l.calculi.ubi gl.ff.de adminiſt.rer. ad ciuit.pert.Iaſ.nu.3 d.l.un.Frã.. c.un.§. fi. nu.2. de cler.ægrot lib.6. certè hanc actionem rectè proponere contra quondã tutorẽ & curatorem adultus ſuum poteſt finita tutela, ut hic, & ſatisfacere tenetur.Bart.conſ 150.cum prædicta. Anchor.conſ.118.caſus.nu.2.& 3.Schur. conſil.9. uiſis. num 4 centur.1. per l.1. & tot. tit.de tutel.& rat.diſt.l Lucius. §.tutelæ.de ad. tutor. Ferra. in for.redd rat. in fin.uerb. debitam. num. 1. alioqui onus ei non remittitur, ſed augetur. Hoſtienſ. in rubr. de obligat. ad rat.num. 3. Et quidem de bonis maternis indubitatè rationem debet, cum de his nihil in tranſactione actum,ut oſtendimus. De paternis autem eatenus, quatenus in priores ratio nes & tranſactiones non ſunt expreſſa,ſed occultata:quæ maxima pars hic putatur eſſe, & d.adulto abeſſe.ita Alexan.conſ.186. uiſo.nu. 7.uol.2.Pariſ. conſil. 81. nu.29.conſ. 30. num. 28.uol.1.Bald authen.ſed cum teſtator. num. 11.C. ad l. Falcid. præſertim cum hic nulla reſta pro reſiduo ſit putata, poſita, ſoluta. Iaſ. l. 2.nu.7.C.de hær inſt.l.ſiquidẽ. ubi Caſ.C.de trãſact. Imo etiãſi hic rõnes plenè fuiſſent redditæ (qđ nunquã factum) iñ quoniã dolus à parte tutoris, error & læſio à parte adulti interueniſſe arguitur: nihilominus iterũ reuocari ad calculos, nõ obſtãte quietatiõe, tutor poſſet. Franc.c.unic. §.fin.nu. 2. de cler. ægrotan.in 6.Iaſ.& Dd. d.l.unic. C de erro.cal. Socin.conſil. 159.num. 12.uol.2. conſil.73.circa. num.3. uolum.1.maximè ubi comparet notoria iniuſtitia.Schurff. conſ. 26.num.2.3..cent. 1.quæ nullitatem actus inducit: Pariſ. conſil. 45. num. 91. uol. 1. aut ſaltem ei adæquatur. Menoch.remed.recup.8.num.28.uerſ.iniuſtitia cauſæ uel nullitate. Nec enim impedit calculatio & liberatio quo minus argui dolus uel error poſsit, donec ſuper his controuerſis diſertè tranſigatur:quia nec de ijs aliter intelligitur actum.Iaſ.& omnes Dd.d.l. unic. C. de erro.cal. l.inſtar. C.de iur.fiſ.lib. 10. ut ſemper rationes integræ, non obſtante liberatione, tum peti queant. Salic.& Iaſ. num. 4.l. ſi quidem.C.de tranſaction. & d.l. unic. C. de erro. cal. idem Iaſ. l.2. num.7. C.de hær. inſt & d.l. unic.num.6. C. de err.cal. Socin.conſil.159.in præſenti. num.12. conſil.73.circa. num. 3. uol 1 pro quo l. Aurelio.21.§. Caius.ubi Bar.l.Lucius.13. de lib. lega. & in terminis noſtris Iaſ. conſ.219. iſta. per totum, li.2. Anchor.conſil. 316.in cauſa.num.2.3. Schurff. conſil.9. uiſis. num.6.centur.2.Socin.conſ.190.memini. nu. 1.2.& paſsim, uol.2. cum alijs ſuprà allegatis. Ex quibus ſatis arbitror intentionem D.conſulentis adulti,fundari poſſe: reliqua diluendis rei defenſionibus ac probationibus cum inductæ fuerint,reſeruentur.

CONSILIVM LIII.

De mutuo pecuniæ publicæ.

SVMMARIA.

1 ¶ *Iuramentum ab adminiſtratoribus publicis initio officij exigitur.*

2 *Statuta de non alienando, licita ſunt, & honeſta.*

3 *Pecunia publica, à decurionibus mutuo dari non poteſt. & num.8.*

4 *Pecunia repoſita, eſt de rebus quæ ſeruando ſeruari poſſunt.*

5 *Non licet pecuniam publicam in alium uſum conuertere, quàm cui ſit deſtinata*

6 *Adminiſtratores non ſunt domini pecuniæ publicæ, ſed tantùm cuſtodes.*

7 *Quamuis rectores generale mandatum habeãt, tamẽ nõ poſsũt uenire cõtra ſtatuta.*

8 *Vt Principis, ita ciuitatum pecunia mutuo dari nequit.*

9 *Officialis nõ poteſt de publico mutuũ ſumere ſub idonea quamlibet cautione, niſi ex uenia ſuperioris.*

10 *Officialis unus non poteſt alteri de publico mutuum dare, uel fœnerari.*

11 *Officiales eo magis communitati nocere poſſunt,*

ſunt, quo melius rationes eius norunt.
12 Officiales de ſuo refundunt, quod de communi expendunt uel mutuantur.
13 Neceſsitas hominum non excuſat, ſed iuris.
14 Neceſsitas non præſumitur niſi probetur.
15 Propter neceſsitatem officiales mutuo dare publicam pecuniam prohibētur, niſi probent cauſam ſuperiori, eiusq; conſenſum impetrent.
16 Officiales publicam pecuniam mutuātes, uariè puniuntur.
17 De pœnis periurij, quibus non obſtat l. 2. C. de reb. cred.
18 Periurium quid, & quis quomodo in illud incurrat?
19 Dolus unde arguatur?
20 Periurium eſt grauiſsimum crimen, maius homicidio.
21 Quod illicitè fit, dolo fieri præſumitur.
22 Fatua cauſa non excuſat à periurio.
23 Fatua uel alia cauſa, non præſumitur niſi probetur.
24 Periurium an ex culpa contrahatur?
25 In periurium incidit etiam ignorans & iurans, ipſo facto.
26 Periurium ipſo iure committitur.
27 Vbi pœna imponitur ipſo iure, culpa ſufficit.
28 Vbi agitur de pœna pecuniaria, dolus non requiritur.
29 Officiales in culpa ſunt, qui eligunt inidoneum, aut ab eo tempori debitum non exigunt.
30 Officiales non de ſua tantum, ſed & collegarum negligentia tenentur.
31 Officiales qui fideiubent publico, etiam finito officio, ſua ex obligatione tenentur.
32 Officium ſuum nemini obeſt, quatenus neceſſarium, non quatenus uolūtarium: uel in delictum incidit.

Rationum decidendi ſummaria.

33 ¶ Adminiſtratores pecuniam quam adminiſtrāt, regulariter mutuo dare poſſunt.
34 Pecunia eſt de rebus quæ uſu conſumuntur.
35 Officiales qui liberam habent poteſtatem, mutuo dare pecuniam publicam non prohibentur.
36 Prohibitio alienationis, modica non comprehendit.
37 Prohibita alienari, ex cauſa cōmuni decreto rectè alienantur.
38 Pecunia publica, ad publicum uſum, mutuo dari uel expendi poteſt, abſque domini conſenſu.
39 Officiales, ex cauſa, non modò præter, ſed etiam contra domini mandatum aut ſtatutum facere poſſunt.
40 Omnis diſpoſitio limitatur à iuſta cauſa, quæ legi comparatur.
41 Statuta, ex bono & æquo pro uarietate temporum, & ſecundum rationem, etiam coniecturatam interpretanda.
42 A prohibitione alienationis excipitur caſus neceſsitatis.
43 Officiales prohibiti mutuū dare pecuniam cui præſunt, ex cauſa neceſsitatis id facere poſſunt.
44 Iuramētum de non alienando, minimè obſtat in caſu neceſsitatis.
45 Ad neceſſarios uſus expendere pecuniā rectores poſſunt.
46 Suſtentatio officialium, eſt iuſta erogandi publicam pecuniam cauſa.
47 Conſenſus domini non expectatur in caſu neceſsitatis.
48 Mutuum de publico dari poteſt alicui officialium, ut dedecus & carceres euitet.
49 Rectores communitatis maiorem habent poteſtatem, quàm Prælati eccleſiæ.
50 Euentus futuri rectoribus non imputātur.
51 Periurium dolo incurritur, non culpa.
52 A periurio quælibet cauſa excuſat.
53 Vbi poteſt alia cōiectura capi, non præſumitur crimen.
54 Pro capitis ſuſtentatione erogatum, uidetur in publicam utilitatem datum.
55 Conſuetudo excuſat officiales etiam in pecunia publ. expendenda.
56 Conſuetudo excuſat à dolo, & culpa.
57 Officiales excuſat iuſta cauſa, etiam cum ſtatutum iuratum ipſo iure pœnam irrogat.
58 Magiſtratus iuramentum ad æquitatē reducitur, non præcisè intelligitur.
59 Licet rectoribus ex cauſa cōtra ſtatutum iuratum uenire.
60 Succurritur rectoribus qui intuitu publici boni fidem ſuam obſtrinxerunt.
61 Adminiſtratoribus publicis etiam in delicto, mitigatur pœna officij ratione.
62 Adminiſtratores pecuniam publicam interuertentes, non tenentur de peculatu criminaliter, ſed de reſiduis tantùm pecuniariter.
63 An alij pro alijs teneantur, & quando?
64 Culpa non præſumitur, niſi probetur.
65 An cautio exigenda ab ijs quibus publica pecunia creditur?
66 Officiales finito officio demum exiguntur: quo tempore ſi ſint ſoluendo, collegæ non tenentur.

COM-

COMMVNITATIS cuiuſdam Rectores,iurauerunt in officij ſuſceptio-
1 ne,ſe bonum publicum procuraturos,& ſtatuta ſeruaturos: prout †exi-
gi tale iuramentum ab adminiſtratoribus publicis initio muneris ſolet,
l.de creationibus.20. C.de epiſc.aud. l.rem non nouam. cum auth. ſeq.
ubi Caſtr. Iaſ.& alij,C.de iudic. l.ult. C.de cura.fur.§.pen.in auth.iuſiuran.quod præ-
ſta.ab his.§.penul.in auth. de defenſ.ciuita.etiam eccleſiaſticis.c.clericus qui iurauit
ſtatuta ſe ſeruaturum.35.de iureiuran.inter alia ſtatutum ibi fuit,ne de publica com-
munitatis pecunia mutuũ daretur:ſed ut illa ad neceſsitates & uſus Reipub.ingruẽ-
tes,quotãnis colligeretur,& ſeruaretur intacta. Euenit in abſentia Domini reipub.
ut ſenior conſul,& ſupremum ac experientiſſ.regentium caput, per literas permuta
tionum ſibi à ſocietate ſua ad ſoluendum miſſas,& eiuſmodi alia,in graue & inopi-
natum æs alienum mergeretur, ut niſi ſubitò foret illi ſuccurſum, cum ſumma non
ſua tantum,ſed & domini ac communitatis infamia & detrimento maximo contur
bare foroq; cedere fuiſſet coactus. Quas ſuas difficultates cum toti Rectorũ colle-
gio expoſuiſſet:illi tractatu habito,& re deliberata,ob euidentem neceſsitatem,cui
non poterat aliter prouideri, abſq; domini uoluntate, qui longiùs aberat, quàm ut
eius conſenſus in re ſubita expectari poſsit, decreuerũt:Seniori ſuo mutuum de pu
blico dandum,accepta bonorum eius hypotheca,& aliquot è collegio fidem ſuam
interponentibus,ut niſi intra annum ea pecunia redderetur,ipſi penderent. Senior
ita ſubleuatus nihilominus per infidas ſocietates, & alia incõmoda factus eſt ante
terminũ,hoc eſt intra ſpatium anni,non ſoluendo. Quæritur,an cæteri qui mutuum
dederunt,præſertim ſponſores, non teneantur: neq; ſolum ad pecuniã reddendam
Reipub.uerum etiam ad pœnas periurij:in quod ſe uidentur induiſſe,mutuãdo pe-
cuniam ſeniori conſuli publicam,contra ſtatutum uniuerſitatis,in quod omnes cõ
ceptis uerbis iuraſſent?Cardo negocij in eo cõſiſtere uidetur, An non obſtãte iure-
iurãdo ſuo & ſtatuto cõmuni mutuũ hoc dare prçcipuo ſuo magiſtratui potuerint?

2 STatutum † hoc eſſe licitum & honeſtum,
dubitari non debet, de non alienando:
Alex.conſil. 116.uiſis.nu.8.uol.6. per do-
ctrinã Bar.& Dd.l.filiusfam.§.diui. uerſ. quæ-
ro an per ſtatutum ciuitatis fieri probibitio
alienationis poſsit: de lega.1.Bar. Bal.& alij l.
ult.C. de iuriſd.l.ult. de coll. illic. c.c. de decre.
ab ord.fac.Schurff.conſ.34.dubiũ.nu.2.cent.
3.dicens: eiuſmodi ſtatuta pro lege ſeruanda
eſſe,potiſsimum à ſuperiore confirmata: Bar.
& Dd.l.omnes.de iuſt.& iure.maximè quibus
prohibetur mutuum pecuniæ publicæ ad ne-
3 ceſſarios Reipub. uſus deputatæ. Hoc † enim
iuri communi cõſentaneum eſt, ut à decurio-
nibus mutuo dari nequeat, l. 1. ubi Ioan. de
Plat.nu.1.C.de his qui ex publ. rat.lib.10. & l.
1.2.C.de ijs qui ex pub.coll.eo. lib.ubi Platea,
Rebuff.& communiter ſcribẽtes, c. quod qui-
buſdam. de fideiuſſ.l.diu.7.ubi Bar.Pla. C.de
ſuſcep.lib.10. §.iubemus omnium nullam. in
4 auth.de collat. cũ † tali caſu pecunia ſit ex re-
bus quæ ſeruãdo ſeruari queant: Iaſ.l.1. §.fuit
quæſitum.nu.38.ad Treb.per l.ſi chorus.§.fin.
5 ubi Dd.de lega. 3. nec † liceat adminiſtratori-
bus eius in alium uſum maximè priuatorum
ſcilicet, cõuertere pecuniam Reipub. publico
uſui reſeruatam. l. legatam. ubi Bar. de ad.rer.
ad ciuita. per.l.1.l.hac lege.C.de aquæduc.lib.
11.l.fi.C.de feud.patr.lib.11. l.2. C. de fru. urb.
Cõſt. eo.lib.l.fi.C.de feud.patr.eo.lib.l.1.C.de
auri pub.perſ. ubi Bart.l.1.l.2. C. de his qui ex
pub.coll.lib.10.Bar.l.diui.C.de ſuſcepto.præ-
poſ.lib.10.Dec.conſ.473. quæritur. nu.10.ad-
6 dens rationem, quod † dominium pecuniæ
ſit Reipub. officiales autem tantum eius ſint
cuſtodes: ut aliò conuertere eam nequeant:
multò igitur minus dare mutuo, & ſic aliena-
re eam pecuniam poſſunt, etiam ſuis collegis
mutuando:Dec.d.conſ.473.nu.9.10. Crauet.
7 conſ.259. uerba.nu.7. uerſ. nec † poſſunt ad-
miniſtratores,quãuis generale habeant man-
datum,uenire contra populi ſtatuta.& conſil.
54.quæritur.n.5.ex doctrina Bar.& Dd.l.am-
bitioſa. de decre. ab ord. facien. maximè cum
hoc ſtatutum ſit iuri ſcripto conſentaneum,
quo prohibentur pecuniam eiuſmodi publi-
cam mutuo dare, uel accipere, pro quo text.
aperti,l.1.l.2.l.3.C.de his qui ex pub.coll. l.1.l.
2.C.de ijs qui ex pub.ra.lib.10.l.2. C. de frum.
urb.Conſt.lib.11.l.fi.C.de coll.feud.pa.eo. lib.
& de pecunia ciuitatis uſibus deſtinata,tex.in
§.iubemus. in auth.de collat. Bart. l. nullus. l.
ſciant.& ibi Rebuf.nu.1.3.C.de ijs qui ex pub.
8 rat.lib.10.ac Odofred.ibid.nu.9.10.ubi † no-
tant illos text. qui de nõ mutuanda principis
pecunia loquũtur etiam in nummis aliarum
communitatum obtinere: & diſertè Ioan. de
9 Plat. d.l.ſciant.nu.3. tradit, ne † quidem offi-
cialem de publico mutuum ſumere poſſe ſub
fideiuſsione idonea, uel ſimili cautione: neq;
euitare pœnam dantes, uel accipientes. Dan-
tibus quidem præſtitutam in tit. de his qui ex
pub.ra.lib.10. accipientibus uerò in tit.de his
qui ex pub.colla.lib. 10. niſi ex uenia ſuperio-

ris faciant,ut ibid. Ioan.de Plat. & Odofred. l.
ſi quis.nu.3.C.de his qui ex pub. rat. lib.10. c.
quod quibuſdam. ubi Panor. & Cano. de fi-
10 deiuſſor. Itaq; † licet gl. in l. ult. C. de his qui
ex pub.collat.lib.10.dubitet, an ſi duo ſint of-
ficiales, poſsit alter ab altero ſumere pecúniã
publicam mutuo,bona fide, & palàm, tamen
Ioan.de Plat.& Rebuff. ac cõmuniter Dd. hoc
reprobant: cum totum eiuſmodi cõtrahendi
genus lex improbet:ac Odofred.l.ſi quis. nu.
2.C.de his qui ex pub.rat.lib.10.notat, hac in
parte non diſtingui,ſiue ſub fœnore, ſiue gra-
tis pecunia mutuo ſit data. Lex enim totum
hoc prohibet quocunq; modo fieri,ne exhau
ſto ærario in ſubitis caſibus pecunia deſtitua
tur communitas, & ſic irreparabile damnum
aliquod incurrat:ut per multa exempla decla
rat Odofred. d.l. ſi quis. & l.ſciãt. C. de his qui
ex pub.ra.lib. 10. addens maiorem pœnã im-
minere officialibus, ſi ipſi de publico dent &
11 accipiant,quàm alijs.Nam † quo melius ſunt
illis publicæ uires notæ, & quo maior pote-
ſtas,eò plus damnificare poſſunt hac ratione
Rempub.quàm alij: l. facultas. C. de iure fiſc.
lib.10.Socin.conſ.213.in præſenti.circa fi.par-
te 2.per§.ciuitatum.§.iubemus.in auth.de col
lat.Redoa.de aliena.rer.eccl.quęſt.4.§.ult.nu.
20.mihi fol.330.ſed nec ipſos committere par
eſt quod alios prohibere debẽt. l. altius. ſi ſer.
12 uendice.Quamobrem † cõtra faciẽtes,de ſuo
refundere cõmunitati iubentur,l.2.§.frumen-
tariæ pecuniæ,cum ſequen.de ad. rer. ad ciuit.
pertinen. etiam in duplum, d. §.ciuitatum. in
auth. de collat. Odofr.d.l. ſciant. num.10.uel
quadruplum, Socin.d.conſil.213.in præſenti.
circa finem,parte 2.per Ang.& Dd.d.§.ciuita-
13 tum. Nec † excuſat hic aliqua neceſsitas ho-
minum,ut Rectorum, uoluntaria, & priuata,
ne quidem iuris, ut neceſsitates ipſius cõmu-
nitatis,refectionum,&c. Redoa.de alie. rer. ec-
cleſiæ,parte 4.§.quando autem urget neceſsi-
tas.nu.22.23.per Zab.cle.1.de reb.eccl.nõ alie
14 nan. quæ nec † præſumũtur, niſi probentur.
Bar.nu.28.l.ambitioſa.de decr.ab ord. facien.
Ang.conſ.107.in fi.Ro.conſ.436. quod indul
tũ.l.cum hi.de tranſac.l.3.l.5.de reb.eo.& cum
15 † uerè ſubeſt talis Reipub. neceſsitas,eam ſu-
periori probare officiales debent, antequam
expendãt,uel mutuẽtur, atq; ita facultatẽ mu
tuandi ab eo priùs impetrare oportet, quàm
tale quid faciant.l.1. ubi Bal.nu.1. C. de præd.
decur. ſine decre. non alienan.lib.10.l. ſi quis.
ubi Odofr.nu.2.C.de his qui ex pub.ra.l.2. C.
de his qui ex publ. collat.eo.lib.10.l.legatũ.5.
16 de ad.rer.ad ciuita. pertin.ubi Bar. Ex † quib.
uidebatur concludendũ, iſtos rectores qui cõ
tra ius & ſtatutũ atq; adeo propriũ ſuũ iuſiu-
randũ hoc mutuũ dederũt, nõ modo ad eius
reſtitutionẽ cõmunitati & domino obligatos
eſſe,l.2.§.frumẽtariæ.cum ſeq. de ad.rer. ad ci-
uita. per.ſed etiã in duplũ teneri, §. ciuitatũ. in
auth.de collat.Odofr.d.l.ſciãt.nu.10. uel qua-
druplũ.Soc.conſ.213.in præſenti.parte 2. atq;
adeo pœnas periurij multiplices incurriſſe.
17 de quib.Dd.l.2. C. de reb.cred.quę † lex quan
do cõtemptã iuriſiurãdi religionẽ habere De-
um ultorem dicit,non uidetur loqui de periu
rio,ſed ut uerba ſonãt,de contẽptu religionis
iuriſiurãdi eorũ qui (ut pòſt ſequitur) incon-
ſulta temeritate (ut nunc poſtremi multorum
mores habẽt) ad quiduis & pro quouis deie-
rant,deteſtãtur,& hoc ipſo ſe religionẽ iuriſiu
randi contẽnere,ac ꝓ ſalibus dicterijsq; quo-
tidiani ſermonis habere oſtendunt, ut decla-
rat ibi tex. ſequẽs,ſumptus ex decalogo,Exo.
20.7.& l.2.C.ad l.Iul. maieſt.quod etiamſi ali-
ter interpretere d.l.2. nõ tamen ſequitur etiãſi
periuriũ ſatis deum habeat ultorem,ut & alia
delicta, ideo minus eſſe humanitus punien-
dum,l.ſi quis.37.§.ult.C.de epiſc. & cler.l.1. in
fi.uerb.diuina primũ uindicta, poſt etiã mo-
tus noſtri ultione plectẽdos. C.de ſum. trinit.
Enimuerò uerũ periuriũ iuriſiurãdi ſolenni-
ter & ſeriò præſtiti, præſertim alteri detrimen-
toſum,nõ modò diuinitùs, ſed etiã humanis
legib.omni iure ſemper punitũ fuiſſe, certum
eſt.l.ſi duo patroni. §.fi.de iureiur.latè Boſſ. in
prac.crim.tit.de periuris,n.1.& 7. l.ſi quis ma-
ior.41.ubi Dd. C. de tranſac. Ioan.Sylua. trac.
de benef.quæſt.20.unde etiã huius delicti gra
uitas æſtimatur. Crau.conſ.6. plura.nu.17. &
18 18.Eſt † aũt periuriũ uiolatio liciti iuriſiuran-
di.c.ad apoſtolicæ. 2.§.deierauit.ubi Dd.de re
iud.in 6.Ant.de Petruc.l.1.num.31. de iureiur.
ſeu trãſgreſsio. Fel.c.2. nu.15.de ſponſ. & per-
iurus qui iuramentũ uiolat,Fel.ibid.qui con-
tra ſuum iuramentũ uenit.c.cũm contingat.c.
quemadmodũ.de iureiur.c.ueniẽtes. eo. in 6.
l.ſi quis maior. C.de tranſact. quæ lex nõ mo-
do locũ habet in trãſactione, ſed quouis actu
iurato,ut ibi Cag.nu.30.31. Franc. Cur.n.27.
Tho. Parp.nu.41. proindeq; etiam iſti Recto-
res qui cõtra iuratũ à ſe ſtatutũ mutuo dede-
rũt pecuniã publicã, periuriũ hoc ipſo,& eius
pœnas incurriſſe uidẽtur.c.ad apoſtolicæ.ubi
Ioan. And.de re iud.in 6.c.intellecto. c.mulie-
ri.de iureiur. Card.Zab.clem.1.quęſt.3.oppo.
2.Quanquã aũt periuriũ dolo propriè cõmit
tatur,l.qui iuraſſe.ubi Dd.de iureiu. Alex. cõſ.
92.perſpectis.nu.13.uol.1.tamen non poſſunt
nõ uideri in dolo qui cõtra ſtatutũ collegij iu
ratum cõtraxerunt,c.qui cõtra.ubi Dyn.nu.2.
de reg.iur.in 6.l.eũ.de uſucap.l.ult. C. de uſu-
cap.pro emp.ſuper re alienari ꝓhibita, l. quẽ-
admodũ.in fine,ubi Bar.Pla.Rebuff. C.de ag.
& cenſ.lib.11.& quidem publica, l.1. C. de fid.
inſt.& iure haſtæ fiſcal.lib.10. authen.hoc ius
porrectũ.C.de ſacroſan.eccleſ.Dyn. d.c.qui cõ
19 tra.in fin. Imò † dolus arguitur ex eo, quod
quis uenit cõtra futurã prohibitionẽ, nedũ fa
ctam,c.cõſtitutus.de reſcript.c.audita. de reſt.
ſpolia.quæ iura ad hoc allegat Anton.de Bur.
conſ.62.nu.4.Crau. conſ. 6. plura.nu.76. uel
quando promiſſa non ſeruat, Crauet. conſ.6.
plura

plura.nu.96.per l.dolus.mand. l. 1.§. eſt autē.
depoſ.Alex.conſ.52.nu.3.conſ. 84.nu. 4. lib.
6.Cornæ.conſ. 116. ad finē,lib.1.conſ.128. nu.
4.lib.3. Et cum alioquin illicitū ſit pecuniam
publicam mutuo dare, uelut ſuprà probaui-
mus, multò magis cōtra iuramentum uenire,
20 d.l.ſi quis maior.quod † eſt delictum grauiſ-
ſimum,& crimē homicidio maius apud Deū.
Crauet.d.conſ.6.plura. nu.17.Ant. de Petruc.
rep.l.1.nu.31.32.de iureiur.Zab.& Dd.cle.1.de
iureiur.licet non apud homines:Dd.ibid. ubi
homicidio tres,periurio tantum duo offendi
putantur:quo autem plures offenduntur, eo
delictum grauius,c.duo.ubi gl.pen. diſtin.13.
21 Atq; † idcirco cum illicitè fiat,præſumitur eo
ipſo fraudulenter & dolo malo factum, l.ſi nō
conuicij.C.de iniur.l.1.ubi gl.magna, C.unde
ui:adeo ut error iuris contrà non excuſet, l. 2.
C.de in ius uoc.Bar.& Ang.l.ſed etſi.§.ſcire.de
22 pet.hær.Tiraq.de pœn.cauſ.43.nu.9.nec † fa-
tua cauſa à periurio liberet. Iaſ.l. ſi quis ma-
ior.nu.2.3.& ibi Purpu. nu.97. C. de tranſact.
Iaſ.l.uideamus.nu.9.11.de in lit.iuran.Quan-
23 quam † nec talis cauſa præſumatur, niſi pro-
betur.Ang.Rap.Cuma.l. ex conſenſu.§. ult.de
app. Corn.conſ.280.laborioſa.nu.3.lib.4.Ti-
raq.de pœn.cauſ.43. n.9. ut de cauſa periurij
tradunt in terminis Alex.conſ.103.in fi.uol. 1.
Dec.conſ.452.uiſa.nu.4.Boſſ.tit.de periur. in
fi.nu.5. ex regula d.l. ſi non conuicij. C. de in-
24 iur.Præterea † non tantum dolo,ſed & culpa
periurium committitur, ſecundū Bald.c.licet.
per illum tex.ſi de feud.fuc.cont.ubi Aluar. &
Iſer.c.fi.de alie.feud.pa.gl.fi.& Imol.c.non po-
teſt.de procura.Iaſ.l.ſi quis maior.nu. 4.5. 12.
C. de trāſact.per tex.l.uideamus. ubi idem Iaſ.
nu. 6.& 11.de in lit.iuran.& l. qui iuraſſe.nu.9.
25 de iureiur. Itaq; † licet quis ſe non putet peie-
rare,tamen ſi facto ipſo reuera cōtra iuſiuran-
dum uenit,nihilominus in periurium incidit.
Bal.l.2.§. quod obſeruare.in 3.not. C. de iura.
prop.calum.dan.Iaſ.d.l.ſi quis maior.nu.3. &
26 d.l.uideamus.num.6. Nam periurium † ipſo
iure committitur,Iaſ.l.ſi quis maior.num. 25.
cum ſeq.& ibidem Cag.nu. 128.C.de tranſact.
27 ubi † uerò pœna imponitur, ipſo iure culpa
ſufficit.Iaſ.d.l.uideamus.nu.9.11.& d.l. ſi quis
maior.per l.liberorum. §.notantur. de his qui
not.infa. l.ſuſpectus. ubi Ang. Inſt. de ſuſpect.
28 tuto.Bar.l.quod Nerua.n.21.depoſ.Idq; † po
tiſsimum ualere debet in iſto ſtatuto, quod
cum non requirat dolum, neq; nos requirere
debemus, l. de pretio. de Publicia. cum ſimil.
præſertim iſto caſu, ubi agitur non de pœna
corporali, ſed pecuniaria: Thomas Parpa. in
rep.d.l.ſi quis maior.nu.99.C.de tranſact.per
communem doctrinam Bal. l. 3. §. quod præ-
tor.ne quis eum qui in ius uoca.Bart. l. quod
29 Nerua.nu.20.21.22.ff.depoſ.Atqui † in mul-
tiplici culpa hærent iſti officiales:ut quòd ele-
gerunt ac retinuerunt in officio conſulem mi-
nus idoneum.Crauet.conſil.8.num.25. quòd
aduerſus leges ac ſtatutū mutuo ei dederunt,
l.1.2. C.de his qui ex pub. rat. & tit. de his qui
ex pub.collat.lib.10. l. quemadmodum. in fi.
C.de ag.& cenſ.lib.11. c.quod quibuſdam. de
fideiuſſ.nec damnum impendens aut præca-
uerunt, aut auerterunt, Crauet.conſil.97. nu.
3. repetendo ſaltem in tempore, antea quàm
prorſus ille facultatibus laberetur,l.periculū.
ubi Iaſ.nu.1.2.ſi cert.pet.l.Impp.ad municip.l.
cum alicui.de neg.geſt. l.miſsi.C.de exac.trib.
lib.10. exacta ſaltem cautione, l. in omnibus.
41.ubi Bart. de iudic.l.grege. §. ſi ſub cōditio-
30 ne.de pignorib. Quo † nomine non tantum
ex ſua perſona & negligentia tenentur, l. Im-
peratores.ad municip.l.miſsi.C.de exact.trib.
lib.10.l.cum alicui.ubi gl. de neg. geſt. uerum
alterius etiam adminiſtratoris & collegæ,l.ad
commentarienſem.C.de cuſto. reo.l. ex facto.
ubi Bal.de neg.geſt. Iaſ.poſt Bal. l. periculum.
nu.1.ſi cer.peta.l.Lucius.47.§.Sempronij.ubi
gloſ.uerb.adminiſtrant.de ad.tutor. maximè
reſpectu pecuniæ publicæ illis cōmiſſæ, l. ult.
l.1.l.2.C.quo quiſq.ord.con.lib.10. l.Lucius.l.
31 Imperatores.11.ad municip. potiſsimum † il-
li qui hoc nomine fideiuſſerunt, & fidem ſuā
Reipub.interpoſuerunt:illi enim tenentur no
mine ſuo etiam finito officio. l.ſi non ſubſcri-
pſiſti quaſi fideiuſſor.15.C.de adminiſt. tuto.
l.ciuitas.ubi gl.uerb.uidetur Iaſ.ſi cert. peta.l.
4.§.in eum.de ad.rer.ad ciuit.pertinen. l.pro-
curator qui pro euictione. de procurat. quem
text. ad publicos officiales extendunt Bald.
conſil. 333. nobilis. in princ. lib.5. Socin. ſen.
conſil.100.nu.3.uerſ.ſecundo quia.lib.3. Cra-
uet.de indem.mulier. nu. 38. Menoch. conſil.
58.ſcio.nu.57.Socin.ſen.conſ.154. nu.3. uerſ.
ſecundus caſus.lib.2.Corn.conſil.6.nu. 6.lib.
2.Boer.deciſ.80.& 273.nu.6.Nam interceden
do contractum fecerunt ſuo nomine priuatū,
& exceſſerunt terminos publici officij:mirum
ut non ſit,ſi ſuo nomine,& ex priuata ſua per-
ſona finito quamlibet officio teneantur. Me-
noch.præall.Io.Caſtr.conſil.314. omiſſo.in fi.
lib.2.Cornæ.conſil.6.nu.6.7.lib.2.Dec.conſil.
7.nu.6.Pariſ.conſ.16.nu.113.lib.2. bonus tex.
in l.4. §. in eum.de ad.rer. ad ciuita.per. Et ta-
les inſtar aliorum fideiuſſorū tantùm habent
regreſſum cōtra principalem debitorem pro
quo interceſſerunt,non uerò aduerſus ipſum
creditorem cui cauetur, ut hîc eſt cōmunitas.
Hoc enim planè foret cōtra naturam cautio-
nis,qua creditori cauetur apponendo fideiuſ
ſorem obligationi tanquam correum deben-
di:non etiam ipſus, uelut ex mandato, fide-
iuſſori obligatur,ſed contrà illi fideiuſſor, qui
tantùm mandati actionem cōtra debitorem
habet, pro quo fidem interpoſuit. Neq; uerò
32 † prodeſt talibus interceſſoribus, quòd ne-
mini debeat officium eſſe damnoſum : hac e-
nim regula rectè utuntur contra ſuum princi-
palē,nō alios : minimè uerò aduerſus Remp.
ubi tantum ſuccurritur ijs qui ex officio pub.

& neceſſario coactè gerunt:non quatenus, ut hîc priuatè obligationem contrahunt. Alb. l. Caius.nu.5.de pig.l.poſt legatum.§.ſunt qui. §.aduocatum.de his quib.ut indig. Viglius §. ſi tuto.Inſt.de inoff.teſta.Tiraq.de retract.con ſang.§ 1.gloſſ.9.nu.71.ita reſpondet Menoch. conſil.58.nu.61.62.addens nu.66.illam regulam non obtinere, quando & quatenus quis terminos officij excedit. Imò non tantum pœna dupli puniuntur officiales,qui circa pecuniam publicam fraudulenter uerſantur, l. excellentia.C.de eroga.mil.lib.12.uel etiam mutuantur.§.ciuitatum. in auth.de collat.uerum etiam criminaliter.§.coges.in auth. de mand. prin.Iacob.de Ardizo.in ſum.feud. parte 4.c. 151.Ludo.Rom.ſing.370.Cæpoll.in auth.ſed nouo iure. nu.15. C.de ſer. fugit. ut Odofred. Plat.Rebuff. & communiter Dd. pluribus exponunt l.1.2.3. C.de his qui ex publ. rat. & de ijs qui ex pub.collat. lib. 10. cũ alijs ſup. alleg.

Rationes decidendi.

HAEC eſi ſpecioſè dicuntur, contrà tamen
33 hîc concludi poteſt. Nam † regulariter adminiſtratores rei alienæ poſsũt pecuniam quam adminiſtrant mutuo aut fœnori dare:nõ tantum priuati,ut procuratores, l.ſi pecuniã. 26. ſi cert.peta.tutores, curatores, l.Titium.48.§. Lucius.de ad.tutor.l.tutores.& auth. nouiſsimè.C.eod.tit.ubi Cyn.Bal.Salic.& Dd.uerum & Publici,Panor.num.11.cap.nulli.de reb.Eccleſ. non alien.Bal.num.4.5.l.etiam. 20. C.de
34 fideicommiſſ. Eſt † enim pecunia ex rebus quæ uſu conſumuntur,& proinde cùm ſeruari utiliter ſeruando nequeant, licitè ſine decreto alienantur, l.1. §.fuit quæſitum. ubi Iaſ. nu. 33.poſt gloſſ.& Bar.ad Treb.gloſſ.& Dd.l.ſi ex legati cauſa.de uerb.obliga. l.ſi quis pro eo.§. 1.de fideiuſſ.l.ſi curatorem. C.de in integ. reſt. Tiraq. latè de retract.prox.§.1.gloſ.7.nu.104. 105.Redoa.de reb.Eccleſ. non alienan. quæſt. 4.§.ult.num.18.per l. lex quæ.§. fin. C. de ad. tutor.c.in ſumma.12.q.2.c.bene.96.diſt. l.fin. C.quan.decre.non eſt opus. Ang.§.& quia.in auth.de nupt.Aret. Bar. Iaſ.& alij l. interdum.
35 de cond.indeb. Idq; † potiſsimum obtinere putandum eſt in adminiſtratoribus ciuitatũ. Rebuff.l.ſciant. uerb. aliud in pecunia ciuitatis.Ioan.de Plat.l.ſi quis. num.2. C. de his qui ex pub.rat. lib. 10. qui habẽt poteſtatem cum libera, l. præſes.ubi Iaſ.nu.3.4. C. de tranſact. mandato ſpeciali parem,Iaſ. ibidem num.14. qui cum remittere uſuras poſsint, gloſſ.fin.d. l. præſes. certè & mutuo dare pecuniam Reip. poſſunt:quando in mutuo demum uſuris ſit locus,cap.4.cap.conſuluit.10.de uſur. Dec.in 3. not.l.2.§. 1. ſi cert. peta. Crauet. conſil. 189. quando. num.7. conſil. 145.num.6.ad idem tex.l.cum quidam.§.eos. uerſ.quæ redemptoribus commiſerũt.de uſur.l.2. C.de deb. ciuit. lib.11.Non obſtat tit. de ijs qui ex publ. rat. & tit.de his qui ex pub.coll.lib.10. Ea enim iura tantum obtinent in pecunia Principis ſeu fiſci,non aliarum ciuitatum,ut ibidem Rebuff. ad l.ſciant.& Ioan.Plat. l.ſi quis.num.2. diſtinguunt. Eſt enim magnum diſcrimen inter fiſcum Principis,& burſam aliarum ciuitatum. Schurff.conſil.83. caſus. num. 1. & per totum, centur.2.nec officit l.principalibus.ſi cert.pet. non enim prohibet mutuum pecuniæ publ. ſed fœneratitios contractus priuatæ pecuniæ magiſtratuum: quæ tamen nec ipſa in perpetuis officialibus obtinet:ut ibi Iaſ.ac Dd.quales ſunt ij, qui ſine temporis præfinitione ad beneplacitum dantur,l.neminem.ubi Angel. num.1.Plat.num.2.C.de ſuſcep.lib.10.& l.pro biennio. C. de prox. ſacr. ſcrin. lib.12. nec aduerſatur l.ciuitas.eo.tit. quia non loquitur de dando mutuo, (de quo hîc) ſed de mutuatione ad onus ciuitatis accipienda.Et parum firmiter opponitur l. conſtitutionib.ad munic. l.ult.in fin.de ad.rer.ad ciuita.pertin.Illa enim & ſimilia iura prohibent rectoribus in ſuum uſum publicam pecuniã conuertere,non mutuo dare. Nihil remoratur etiam §. ciuitatum. in auth.de collat.nec enim agit de pecunia ciuitatis, ſed Principis ac fiſci ex ciuitatibus redacta: cuius tertia pars ſolet ac debet operib. earundem ciuitatum publicis deputari, l.2. l. ne ſplendidiſſ.10.C.de oper.pub. neq; theorica,Iaſ.l.1.§.fuit quæſitum.num.38. ad Trebell. multum premit,quando hęc pecunia non ad tuendum Reipub.patrimoniũ, ſed multò magis, ut aliud ſtatutum oſtendit, & iure cõmuni probatur, ad neceſſarios uſus, & ita ad expendendum fuerit deſtinata. Odofr.& Dd.l.ſi quis.nu.4.5.C.de his qui ex pub.ratio. Quia tamẽ ex malè intellecto d. §. ciuitatũ. in auth. de collat. ubi Ang. ciuitatum quoq; rectorib. mutuationem publicæ pecuniæ adimũt Dd. in tit.C.de his qui ex publ. rat. & de ijs qui ex pub. collat.lib. 10. ideo ut maximè hoc fateamur,non tamen nimis id hîc oberit: quia recipit ſuas ea theorica limitationes, ſecundum quas etiam ſtatutum iſtud erit interpretandum,ex communi doctrina l.2.C.de nox.act.
36 Non enim † obtinet primùm in modico:Platea l.ſciant.in fi.C.de his qui ex pub. colla.lib. 10.& l.1.C.de cano. larg.tit. eo. lib. Panor.c.ut ſuper.nu.12.de reb.Eccleſ.non alie.per c. terru
37 las.12.quæſt.2.non iterum quando † ex iuſta cauſa & tractatu habito communiq; collegij decreto fit alienatio,l.fi. C.de uend. reb. ciuit. lib.10.gl.Panor.c.quod quibuſdã.ubi Panor. nu.4.& 5.in terminis,de fideiuſ.Hiero. Butig. l.ciuitas.nu.5.ſi cer.pet.l.1.§.ſi autem collegiũ. ubi poſt alios Iaſ.nu.3.4.5.8. ad S.C. Trebell. Bar.l.1.C.de fru.urb.Conſt.lib.11.quia conſenſus collegij rectorũ, quod totam cõmunitatẽ repræſentat,Bal.l.etiam.nu.2.3.4.C.de fideic. Iaſ.l.1.§. ſi iuſſerint. nu.6.7. de acq. poſſ. Hier. Butig.nu.5.l.ciuitas. ſi cer.pet.Crau.conſ.195. uniuerſitas.n.8.cõſ.238.ueniẽs.n.1.atq; ipſum adeo Principẽ,alienationẽ, quæ aliàs ꝓhibet, facit

facit licitã d.l.ult.ubi Dd. C.de uen. reb. ciuit.
38 maximè † ſi fiat ad publicum commodum: Iaſ.l.non dubium.num.35. C.de legib. per l.ſi quis in graui.§.uerum.uerſ. hi quoq; de S. C. Sylla. cum in eiuſmodi uſum pecuniæ iſtiuſmodi reſeruentur, l.2.ubi Bart.Odofr.Plat.C. de frum. urb. Conſtan. lib. 11. & ad id procurandum ex officio etiam iuramento, quamlibet generali,d.Rectores fuerint obligati. Crauet.conſil.54.quæritur.nu.5.6.conſil.132.nu. 22.Anch.conſ.366.uideretur. Iaſ.nu. 1.l.ſi curator.6.de cond.indeb. ubi addit Iaſ. tali caſu non opus eſſe domini cõſenſu, cum hoc inſit
39 generalitati mandati: adeo † ut non modò præter, ſed etiam contra domini mandatum facere poſſint ad eius honorem uel commodũ,l. at ſi quis. §. idẽ Labeo. de relig. & ſump. fun.ubi gl.uerb.ex cauſa.Bal.l.fi.nu.6.7. C. de neg.geſt. Alex.conſ.106. perſpectis.nu.10. 17. uol.2.Tho.Gram. conſ. 104.in cauſa. nu. 24. per c.cùm teneamur. de præben.Crauet.conſ. 18.anno.nu.21.præcipuè ne de fide rupta dominus,uel communitas argui poſſit.Crauet. conſ.54.quæritur.nu.5.6. Anch.conſ.366.uideretur.pro hoc tex.in l.ſi hominem. ubi Bar. & Dd.de procur. quem ad hoc expẽdit Tiraq. de pœn.in prin.nu.25.Iaſ.l.non ſolùm. §.morte.nu.35.de oper.no.nunc.& eundem text. ad iudices extendit Tiraq. de pœn.in prin. n. 22. 23.24.25. 26. cum multis ſeq. & ibi alleg. Nã
40 in † omni utiq; diſpoſitione ſubintelligitur exceptio iuſtæ cauſæ,Bar.& Caſt.l.filiusfam.§. procuratorẽ.de procu.per illum tex.Tiraq.de pœ.in prin.per gl.l.damni.§.ſi is qui.uerb.aliqua. de dam. infec. quæ pro legis exceptione habetur,imò legi adæquatur, l.propetãdum. §.pen.uerſic. niſi lex uel iuſta cauſa impediat.
41 C.de iudic. Itaq; † ſtatutũ etiam limitatur nõ ſolùm ob iuſtam cauſam & rationem expreſſam,Iaſ.l.non dubiũ.nu.35.37.38.C.de legib. uerum etiam prӕſumptam ac coniecturatam, Crauet.conſ.8.anno.nu.21.pro uarietate temporum, Alex.conſ.106. perſpectis. nu.4. & 5. uol.2.ex æquo & bono, inſtar ultimæ uoluntatis.Crauet.conſ.254.nu.6.conſ.274. nu.11. Non enim ſecundum corticem, ſed rationem ſtatuta ſunt accipienda: Bal.l.quicunq;.in fin. C.de ſer.fug.l.omnes.nu. 18. 22. de iuſt. & iur. Alex.d.conſ.106. perſpectis. conſ.83. uiſa.nu. 3.4.conſ.144.poſt redditum.nu.3.lib.2. cum alijs quæ cumulat Tiraq. de pœn. in princ.nu. 20.21.22.latè Crauet.conſ.259.uerba.nu.5.6.
42 7.cum multis ſeq. Hinc † ex omni alienationis ꝓhibitione excipitur caſus neceſſitatis. l. alienationes.fam.erciſc.l.1.de fund. do.l.pater filium.de lega.3.Iaſ.l.ſi unus. §.pactus ne peteret.de pac.Crauet.conſ.6.plura.nu.91. Gerar. ſing.100.per tot.Cag. l.quæ propter neceſſitatem.de reg.iur.Tiraq.de retrac.conſang §.26. nu.18.& de pœn. cauſ. 23.nu.4.ob quam à lege recedi poteſt. Philip.Por.conſ. 118. num.6. conſil.16.nu.2.conſ.19.nu.88.conſ. 38.nu. 22. 34.conſ.163.nu.18.Pariſ. cõſ. 32.nu.12.uol. 2.
43 Ex † quo & illud ſequitur, ut adminiſtratores aliàs prohibiti mutuare pecuniã cui præſunt, facere tamẽ illud poſſint ex cauſa neceſſitatis: auth. nouiſsimè. uerſ. niſi ex neceſſitate. C. de ad. tutor. quem tex. obtinere in pub. adminiſtratoribus oſtendit Plat. l. ſi quis.nu. 2.C.de his qui ex pub.rat. lib.10.Iaſ.l. principalibus.nu.2.in 4.limita. ut & pignerare. c. 1. in fin.de pig. & alienare,cle.1. ubi Zab. quæſt.
44 49. de reb. Eccleſ. dato † etiam quòd iuraſſent non alienare.Iaſ.d.l.principalibus. nu.2. Panor.c.ult. per illũ text.de Eccleſ.ędif.Panor. nu.15.c.& ſuper. de reb.Eccleſ.nõ alienan. Gerar.ſing.100.neceſsitas. num.29.30.Redo. de reb.Eccleſ.quæſt.4.§.quando.num.25. Guid. Pap. deciſ.156.alia. Aufred.deciſ.Tholoſ. 256. Dec.Cag.Mainar.l.quę propter neceſsitatem. de reg.iur.Iaſ.l.& ſuum hæredem. 8. §. hodie. nu.8.in 10.limita. de pact.Crauet. conſil. 195.
45 uniuerſitas.n.8. Quare † ad neceſſarios uſus Reipub.& officiorum expendere rectores publicam pecuniam poſſunt, ut quæ fit ad hoc ordinata,nedum mutuare,l.ult.C.de fru.urb. Conſt.Ioan.de Plat.in rub.ibi poſt Bart. per l. unic.C.de pri.urb.Conſt. & in l.ſciant.in fi. C. de his qui ex pub. collat. per l. 1. C. de cano. larg.tit. Odofr.l.1.nu.2.3.C.de his qui ex pub.
46 rat.lib.10. Inter alias † autem cauſas neceſſitatis recenſentur, dare mutuũ & repræſentare pecuniam militibus, uel alijs officialibus in caſu neceſsitatis: ne deſtituti cum incommodo Reipub. aufugiant. Odofred.d.l.ſi quis.in prin.C.de his qui ex pub.rat. num.2.3.lib.10. Pla.in rub.C.de frum.urb.Conſt. Redoan. de reb.Eccleſ.non alienand.quæſt. 4.§. quando.
47 nu.22.23.ex Zab.cle.1.de reb.Eccleſ.Nec † tali caſu expectari neceſſe eſt conſenſum abſentis ſuperioris,ne interea dãno facto, pòſt non ſit remedio locus, & antè res pereat quàm cõſenſus haberi poſſit. c.ult. ubi Panor. de Eccl. ædif. Redoa.de reb.Eccleſ.non alienan. quæſt. 4.§.quando.nu.1.2.3. 21. 25. per c. nullus. 17. quęſt.4.cle.1.ubi Zabar.de reb.Eccleſ.non al. c.ult. de ſep. in 6. Quod in pecunia ad uſum etiam alium, quàm cui deſtinata ſit, eroganda,obtinere, probat l.1.ubi gloſſ.l.legatam.5. in prin.ubi gl.& Dd.de ad.rer.ad ciuita.pertinen.addens rationem, quia quod ius in caſu neceſsitatis permittit,princeps etiam permittere intelligitur, gloſſ.d.l.1.per l.1.§.1.uerſ. me-
48 ritò.C.de uet. iur. enuclean. Ex quibus † intelligitur,potuiſſe communi ordinis decreto, hîc ita mutuam dari pub.pecuniam. Ioan. de Plat.l.ſciant.in fin.C.de his qui ex pub.collat. lib.10.Bal.l.1.nu.1.C.de præd.dec.eo.lib. per l. 1. ubi Plat. C. de cano. larg.tit. lib. 10. ne cum ſummo dedecore & incommodo pub. ſenior conſul cogeretur foro cedere, uel etiam præuentus carceres, qui fallitis imminent, pati, l. 1.ubi Dd.C.qui bon.ced. Brun. de ceſſ. bono. quæſt.3.nu,2.& quæſt.11.quartę partis,nu.16.

cum ſummo dedecore, Brunus de ceſſ. bono. quæſt.5.quartæ quæſt.prin.nu.1.2.3.4.5.Et in terminis, quòd ex hac cauſa mutuum dari de publico Rectori communitatis poſsit, licet id aliàs ſit prohibitum, tenent Redoa.de reb.Eccleſ.non alienan.quæſt.5.§.1.num.11.12.13.16. mihi fol.332.333.Panorm.num.4.5.6.& Dd. c.quod quibuſdam. de fideiuſſ.c.1.c. præſentium.de pigno.cap.1. depoſ.cap.per tuas.not. 2.de donat.c.relatum. de teſta.Iaſ. conſil.222.
49 lib.3.Quod † quidem ſi ualet in pecunia Eccleſiæ mutuanda, multò ualere magis in aliarum cõmunitatum rectoribus debet, qui pleniorem habent poteſtatem in adminiſtranda pecunia publ. quàm prælati in Eccleſiaſtica. Panor. nu.5. c. quod quibuſdam. de fideiuſſ. Crauet. conſil.238. uicarius. num.1. pro quo tex.l.2.C.de fru.urb. Conſtant. lib. 11. Odofr. l.ſciant. num.11. C. de his qui ex pub. rat. lib. 10. Itaq; non ſumus hîc in regula tit. C.de his qui ex pub.rat. & de ijs qui ex pub. collat. lib. 10. §. ciuitatum. in auth. de collat. ſed in caſu excepto l.2. C.de frum. urb. Conſtant. lib. 11. ubi Dd.Bar.l.ambitioſa.num.17.18.19.20.22.
50 de decr.ab ord.facien.Nec hîc imputari † poteſt aliquid d.Rectoribus, cum tempore mutuationis conſul ſoluendo fuerit, l. 2. §. ſi eo tempore.de ad.rer.ciuita.& ante præſtitutum ſolutionis tempus hæc calamitas inopinatis obuenerit.l.ſi res pupillaris.de ad. tuto.l.quæ fortuitis.C.de pig.act.l.ſed an ultrò.§.1.de nego.geſt. Iaſ. l.periculum. num. 2.ſi cert. peta. Crauet.conſil.8.num.20.30. conſil. 151.num. 18.19.conſil.319.nu.15.conſil.83.nu.5. Quanquam
51 quam nec † uerum eſt, ex culpa, quę etiã non præſumitur, Crauet.conſil.8.nu.20.30.conſil. 151.nu.19. conſil.83. nu. 5. incurri periurium, licet id Iaſ.controuertat, l.ſi quis maior. num. 3.4.& Parp.ibi num.47.C.de tranſact.& l.uideamus.de in lit. iuran. cum dolus hic requiratur. Cur.nu.4. Cag.nu.128. ad omnia contraria reſpondẽs, & cõmuniter Dd. d. l. ſi quis maior.C.de tranſact. l. qui iuraſſe. de iureiur. Alex.Soc.l.fi.qui ſatiſd.cog. Anto.Gab.Rom. concluſ.lib.3.de iur.concl.1.nu.52. dicens eſſe communem, Berous conſil.158.nu.49. lib. 1. Menoch.conſil.84.hæc propoſita.numer.73.
52 Itaq; † quælibet cauſa etiam fatua à periurio (ſicut à dolo, l.igitur.de lib.cauſ.) Schurff. cõſ. 95.ad caſum.nu.1.2.cent.1.excuſat, Alex. conſil.92.perſpectis.nu.13.14.uol.1.per glo. c.breui.de iureiuran.c.in literis. de ſponſ. Thomas Gram.parte 1.conſ.23. in cauſa. nu. 7. & uoto 10.cœleſtis.nu.24.cõſ.58.in cauſa. nu 3. parte ult.etiam error iuris, Alexan.conſil.92.perſpectis.nu.14.uol.1. per gloſſ.l.1.de abig.l.plagij. C.ad l.Fab.de plagia.etiam à mulcta, Schurff. d.cõſil.95.ad caſum.nu.2.cent.1. per gl.l.ex cõſenſu,§.eum qui.uerb.non rectè.de appel.l.ſatiſq;.de in ius uoc.l.unic.in fi.ſi quis ius dicẽt.
53 Et in dubio, ubi † poteſt alia coniectura capi, nõ eſt præſumptio doli ſumenda.Tho. Gram. uoto 10.nu.20.per c.dudum.de præſump.nec uia delicto aperiẽda, ubi actus ſe ad aliud habere poteſt. Bart. & Dd. l. non ſolùm. §. ſed ut
54 probari.de oper.no.nun.uelut † iſte ex bono publico, & communi ordinis deliberatiõe ac placito ad honorem & ſuſtentationem præcipui conſulis ſuſceptus, l.ſi ſeruum. §.nõ dixit. ubi gl.uerb.amouere.de acq.hær. l. quamuis. de cõdit.& dẽ.Caſt.conſ.205.in cauſa.circa finem, lib.2.Bal.conſil.253.tempore.in fi.lib.4. Crau.conſ.6.plura.nu.82.89.90.Panor. conſ. 60.in prin.lib.1.pro quo l.1.ubi Bal.Sal. C.de ijs qui ſibi aſſcrib. præſertim cũ ex regiſtris & monumẽtis conſtet aliàs & antea in ſimili ca-
55 ſu factitatũ idem fuiſſe: quod † ſequi officiales & adminiſtratores etiam abſq; mandato poſſunt.Iaſ.l.certi condictio.§.ſi nummos.nu. 6.13.14.15.16.& l.ciuitas.nu.19.ſi cer.pet.per l. ſi prius.ubi Bar.de aq.plu.Panor.c.certificari. in pri.de ſepul.Bal.Ang. l.bene à Zenone. per illũ tex.uerb.pactis.C.de quad.præſcrip.Ang. l.2.de iuriſd.bonus tex.l.ſuper.9.C.de iure fiſ. lib.10.etiam in pecunia communitatis expendenda, Dec.conſil.473.quæritur.nu.8. Anch. conſ.349.Alex.conſil.103.nu.5.uol.2.Corne. conſ.319.nu.12.uol.3.nam contractus quamlibet aliàs prohibiti excuſantur à conſuetudine, Bart.l.quis ſit fugitiuus. §. apud Labeonẽ. de æd.edict.Crauet.conſ.6.plura.nu.103.145. conſ.135. nu. 6. ſicut & notariũ publicum excuſat à falſo, ſi fecit quod fieri caſu tali conſuetum eſt. Iaſ.l.ſingularia.nu.48. 49.ſi cer. pet.l. 1.in prin.nu.1.limit.2.quod quiſq.iur.Bald. & Dd.c.1.de feud. cog. & rub. C. de fid. inſtrum.
56 Neq; † tantum excuſat conſuetudo à dolo & eius pœna, gl. c. cùm uenerabilis. de conſuet. ac periurio, Iaſ. l.qui iuraſſe. nu. 7. de iureiur. præſertim officiales, Iaſ.l.1.nu.1.limit.2. quod quiſq.iur.& l.ſingularia.nu.48.49.ſi cert.pet. uerum & à culpa, Iaſ.d.l.1.in prin.nu.1.quod quiſq. iur.per Bart.l.ſi pignore. §.fin. de pign.
57 ac.Nec † ea parte officiunt Rectoribus ſtatuta in quæ iurarunt, quo minus ex iuſta cauſa contrauenire potuerint, dato etiam quòd ſtatutum imponeret ipſo iure pœnam contrauenientibus.Tiraquel.de pœn.in prin. num. 23. 24. Panorm. conſil. 22. quanquam. lib. 1. per
58 Bart. l. ultim. de recept. Nam † & magiſtratus eiuſmodi iuramentum non debet præciſè intelligi, ſed ad æquitatem eſt reducendum. §. & æquius. in authent.iuſiur.quod præſta.Bal. Caſtrenſ.l.etſi ſeuerior.C.ex quibus cauſ.infa. Guid.Pap.deciſ.206.in hac ciuitate. Nec poſſunt de periurio argui de collegio ſinguli, ubi collegium (ex cauſa præſertim) communi conſenſu decretoq; contrauenit ſtatuto iurato.Card.cle.1.quæſt.3.opp.ult.de reg. Alexan. l.omnes.9.num.8.de iuſt.& iure: pro quo tex.
59 in cap. 1. de his quæ fiunt à præla. ubi † ex cauſa recedere à conſuetudine iurata adminiſtratores poſſunt, & proinde etiam à ſtatuto, in quod iurarunt. Panor.& Cano. ibidem.

quod

quod cũ cõſuetudine paribus ambulare paſ-
ſibus oſtenſum eſt ſupra cõſ.1.præſertim cũ iſti
officiales nihil hic ſui lucri cauſa fecerint, uel
in uſum ſuum conuerterint.Tho.Gram. uoto
10.nu.26.gloſſ. uerb. debet.l. 2.l.3.C.de ijs qui
60 ſibi in teſt.aſſ.Ex † quo uidetur & illis ſubue-
niendũ qui fidẽ ſuam pro ſua perſona in hoc
mutuo interpoſuerunt, cũ in utilitatẽ cõmu-
nis boni neq; nouandi animo id fecerint, per
doctrinã Bart.nu.1.Alb.& Dd.poſt gloſſ.l.4.§.
in eũ. ubi tex. in fine, de ad. rer. ad ciuita. per.
leg. procurator. qui pro euictione. de procur.
Panor.& Cano.c.quod quibuſdã. de fideiuſſ.
Redo.de reb.eccleſ.non alienan.q.4.§. ult. nu.
61 15.16.mihi fol.330. cum † uideamus etiam in
culpa & dolo(quæ hic abſunt)tamen mitigari
delictũ & pœnam ob adminiſtrationem, glo.
uerb.cõtrectare.Bar.nu.2.& Dd.l. tres tutores.
in princ.de ad.tuto.Bal.c.1 §. iniuria. num. 10.
uerſic ſed furtum.de pace iura. firman. per l. ſi
multi.de publica.bonus text. l. ſacrilegi.§. La-
beo.uerſic.& ideo.ad l.Iul.pecula.art.22. lib.3.
Landtr. Boſſ. in pract.crim. tit. de ſta. Medio.
nu.14.per gloſſ.§.placuit.uerb. permiſſurum.
Inſt.de oblig. ex delic. Bart.l. inter oẽs. §.rectè.
nu.3.de furt.unde dicit optima ratione decre-
tũ Mediolani, ne procedatur in officiales cri-
minaliter, quando res ortũ habet à cõtractu:
cum quis magis ſuo iure uideatur in negocio
uerſari, quàm animo delinquendi. l. merito.
pro ſoc.§.1.Inſt.de ui bono. raptor. l. qui iniu-
62 riæ.l.uerũ.l,in furti.§.rectè.de furt. Hinc † etiã
fit ut licet peculatus teneantur qui publicam
pecuniam interuertunt,l.ſacrilegi.§. Labeo.§.
is aũt.ad l.Iul.pecul. ſecus tamẽ ſit in admini-
ſtratoribus publicis,utpote qui ſuo periculo
pecuniæ præſint. nam de reſiduis tantum te-
nentur.l.4.§.lege Iulia.cũ ſeq.ad l. Iul. peculat.
Bart.l. ſacrilegi.§. Labeo.nu.1.2. eod. tit. Ioan.
Fab.§. item lex Iulia peculatus.nũ.3. Inſt.de
pub.iud.Ang.in §.ſunt præterea. uerſicu.final.
de reſiduis.Inſt.eod.tit.hoc eſt, pœna nõ cor-
porali, ſed pecuniaria tantum amplius tertia
parte quàm debetur.l. 1. §. ſed & qui. ad l.Iul.
pecul. Azo in ſum.Cod.de crim.pecula. in fin.
de quo hic diſputare non eſt neceſſariũ, cum
oſtẽderimus ſatis iſtos officiales excuſari, nec
63 quicquã cõtra officiũ feciſſe. Quòd ſi † uerò
ſuo nomine non tenentur, multo minus pro
cõſule uel alijs teneri poſſunt, adminiſtratio-
nibus præſertim diuiſis, l.2.3. C. quo quiſque
ord.lib. 11. l. 2. §. ius reipub.8. de ad.rer.l.2.C.
de dan.tut.l.2.C.de diuid. tut. & extra ſpecies
iure expreſſas. l. 2.§. ius reipub.8.uerſic.colle-
gæ.de ad.rer. ad ciuita. pertinẽt. Atqui ut col-
legæ pro collegis etiã eiuſdẽ muneris teneañ-
tur, tantùm obtinet quoties illis culpa impu-
tari poſsit, cur ſuſpectum nõ remouerint, uel
idoneo tẽpore nõ exegerint.l.ult.uerſic. ꝓpter
noxæ culpã.C.quo quiſq; ord.lib.11.l.impera-
tor.11.uerſic.collega negligentiæ ac pœnæ no-
mine conuenitur.ad municipal. & quidẽ cul-
pa lata, Alcia.Lorio.& Dd.l.periculum.35. in
64 fin. ſi cer. peta. quæ † culpa non præſumitur
niſi probetur.Iaſ.nu.2.& Dd.d.l.periculũ. ſpe-
cificè Crauet.conſil.151.nu.18 19.conſ.8.num.
65 20.30.conſ.319. nu.15. Atq; † uerò culpa hic
ijs imputari poteſt qui ex tam neceſſaria cau-
ſa tã excellenti & digno conſuli mutuũ dede-
rũt, exacta cautione quæ haberi potuit, & tẽ-
pore contractus idonea erat. l. Titiũ.48 §.Lu-
cius.antep. de ad. tuto. in pignore mobilium
pretioſorum,Tiraq.de retract.prox.§.1. glo. 7.
nu.99.100.per l.lex quæ.C.de ad.tut. & à quo
tam reuerẽdo qualiſcũq; accipi debuit,l. 2.l.3.
in ius uoca.ut eant,l.2.§.prætor.qui ſatiſd. co-
gan.cũ etiã ſine cautione queant officiales ijs
credere qui ſoluẽdo ſunt.l.ult. C. quo ord. cõ-
ue.l.1.ubi gloſſ.l.2.C.de deb.ciuita.lib.11.l.1.§.
ſed etſi.de magiſt.conue. l. qui ſub conditio-
ne. de cond. & demonſt. à quibus non eſt ne-
ceſſe fideiuſſores uel pignora exigi, niſi in ca-
ſu ſpeciali, l 1. C. de deb ciuita. lib. 11. ubi Re-
buff per l.locatio.§.debitores. de publica. nec
eſt credentiũ, futuri caſus alea, ſed domini. l.
cũ alicui.de neg. geſt. l. Lucius.§. Sẽpronij. de
ad tut.l 2.§.in eo.l.etiã.de ad.rer.ad ciuit. per.
66 neq; † imputatur ijs, quòd durante officio à
conſule non exegerint, ſed demũ ſi depoſito
officio ceſſarint,l.1.C.de per.no.lib.11.l. impe-
rator.11.ad munic.l. 2. de ad. rer. ciuit. quo tũ
ipſo tẽpore ſufficeret eũ fuiſſe ſoluendo. l. im-
perator.11.l.ordine.§.1. ad municip.l. 3. C. de
proba.l.1.C.de peric.no.lib.11.l.1. C. de diuid.
tut.l 2.ubi glo.uerb.participem.C.quo quiſq;
ord.lib.11.l.1.§ ſed etſi.de mag. con.

CONSILIVM LIIII.

An conſenſus patris expreſſus,uel tacitus,in feudi alienati reuocatione liberis obſtet?

SVMMARIA.

1 *Vaſallus nec in domini, nec agnatorum præiudicium alienare feudum poteſt.*

2 *Poſt mortem alienantis reuocat proximior agnatus abſq; precio.*

3 *In uita alienantis, uel liberorum eius reuocat abſq; precio.*

4 *Cùm alienatio fit in æquè proximum,pro rata ſua parte licet reuocare.*

5 *Redemptio,quæ fit oblato precio,debet intra annum fieri à tempore ſcientiæ computandum.*

6 *Alienatione in familia facta, neceſſe habet, qui retrahere uult,intra annum eam impugnare.*

7 *Reuocatio,quæ fit iure ſucceſsionis,durat 30. annis.*

8 *In pupillari ætate dormit præſcriptio.*

9 *Reuocatio in familia etiã iure ſucceſsionis non conceditur, niſi cõtradictum ſit alienationi intra annum.*

10 *Alienare uidetur,qui conſentit.*

11 *Præſcriptio annalis interrupta iterũ currere incipit poſt interruptionẽ. Contrà,nu.21.*

12 *Alienatio extra familiam facta, poſt 30. annos non reuocatur.*

13 *Præſcriptio 30.annorum in feudis eſt ordinaria,& pro ueritate habetur.*

14 *Alienatio illicitè, hoc eſt ſine conſenſu domini,facta, poſt 30.annos non reuocatur.*

15 *Remotioribus agnatis nõ currit præſcriptio, quandiu proximiores extãt, ſi tamen intra annum impugnent.*

16 *Agnatus,qui intra annum non contradicit, conſenſiſſe uidetur.*

17 *Quod certo tempore permittitur, pòſt intelligitur prohibitum.*

18 *Prorogatio, uel interruptio non inducit longius tempus,quàm initio conſtitutũ fuit. Contrà,21.*

19 *Conſentiẽs iura ſua perdit, nec reuocare poteſt,ſiue filius,ſiue agnatus. & num.ſeq.*

20 *Tam agnatus,quàm filius, præiudicant ſibi, niſi intra annum contradicant.*

21 *Succeſſor conſentientis non poteſt reuocare, ut nec defunctus poterat.*

Rationum decidendi ſummaria.

22 ¶ *Succeſſor conſentientis poteſt ex ſuo iure ac propria perſona reuocare, licet nõ æquè alienantis.*

23 *Succeſſuris non aufertur per alienationem ius ex prima inueſtitura quæſitum: licet ſint hæredes: uſq; ad finem.*

24 *Hæres quando uenire poſſit contra factum defuncti.*

25 *Conſentiens alienationi non tenetur de euictione.*

26 *An delinquendo uel negligendo pater liberis in feudo præiudicare poſſit?*

IN hac conſultatione quæritur, an Ionas potuerit ſua feudalia bona agnatis ſuis uẽdere in præiudiciũ alterius agnati Varmũdi æquè ꝓpè cõiuncti & deſcẽdentiũ huius,p̃ſertim cũ oẽs idẽ ius & ſimultaneã habuerint inueſtiturã.

1 ET ſanè,ſicut † uaſallus hodie nõ poteſt in dñi præiudiciũ citra illius conſenſum alienare feudũ, nec in toto, neq; in parte,c.1.de prohib.feud. alie. per Lothar. c.1. de proh.feud.alie.per Fed.c. 1.§. fin. quæ fuit prima cauſ.benef.amitt.c.1. de uaſ.q cõtra conſt. Lothar.adeò ut licet olim ex neceſsitatis cauſa potuerit alienare,c.1.uerſi. neceſsitate.qualiter olim feud. po. alie. tñ ne quidẽ id ipſum hodie ex iure poſteriore, quod priori derogat,l.ult.de conſt. princ.l. 1. ad l. Aquil. Dd. l. pacta nouiſſ.C.de pact. permiſsũ ſit ne famis quidẽ cauſa,c.quę eccleſiarũ.ubi Felin. & Dd. de conſtit. Schurff. conſil. 41. præmiſſa. nu. 2. per c.1. ubi Bal. Aluar. & Dd. qual. olim feud. pot.alienar.conſil.67. præmiſſa. nu. 19. & nu. 29.cent.1.Iacob.in inueſt. ad uerb. & cũ pacto de non alienãdo.nu.14.Dd.d. c.1.de ꝓh.feud. alie.per Lothar. & de proh. feud. alie. per Fed. ita nec poteſt alienare in præiudiciũ agnatorum,qui ſimultaneè inueſtiti ſunt, & ad quos feudũ in defectũ deſcendentiũ ſit rediturũ, c. 1.de alie.feu.pater.c.1.§.hoc quoq;. ubi cõmuniter Dd.de ſucceſſ.feud.§.Titius.ubi Dd.ſi de feud.def. cont. Iacob. in inueſt. uerb. & cũ pacto.nu.17.Schurff.conſil.67.præmiſſa. nu. 18. & 19.cent.1. ubi in terminis de agnatis ſimultaneã inueſtiturã habẽtibus loquitur: & hãc communẽ dicit Clarus lib.4.ſent. §. feudũ. q. 41.nu.1.præſertim in feudo, de quo hîc agimus, antiquo & ex prouidẽtia, ut ibidẽ nu. 2. Curt.nu.146.in 4.parte feud.Curt.ſen.conſil. 50.nu.21.Pariſ.cõſil.17.nu.16.lib.1. Curt. iun. cõſil.171.nu.5.Socin.iun.cõſil.112. nu. 1. lib.2. latiſsimè Curt.Nã hi fortius habẽt ius, quàm dominus ipſe,§.ult.qual.olim feud.pot. alien. ideoq; prę domino ius ſucceſsionis obtinent, c.1. de duob. frat. & de grad. ſucceſſ.c.1.§. hoc quoq;. de ſucc.feud. Curt.iun. de feud. 5. partis concluſ.3.4.num.10.11.Bald. c. 1. §. deniq;. quæ fuerit pri.cauſ.Ruin.conſ.2.nu. 2.conſ. 7. nu.12.conſil.45.num.19. conſil. 166. nu. 5. & conſil.214.nu.16.lib.1.conſil.112.nu. 10.lib.4. Iacob.in uerb.& cũ pacto.num.30.Socin. iun. conſ.112.nu. 2.conſ.101.nu.6.lib.2. conſil. 77.
2 nu.121.lib.1.Quapropter † quando in remotiorẽ etiã agnatũ eſt alienatũ, tunc poſt mortẽ alienãtis poteſt is, qui proximior eſt, reuocare abſq; precio,c.1.ubi Dd.de alie.feu. pater. c. 1.§.hoc quoq;.de ſucceſſ.feu.c.1. §. ſed etiã. per quos fiat inueſt. c. 1. §. porro. qual. olim feud. pot.aliena.Zaſ.in epito.cap.9.de alie. feu. nu. 30. cũ ſequent. Iacob. in inueſt. uerb.& cũ pacto.nu.30.Zonbec.tract.feu.parte 13. nu. 170.
3 quanquam † in uita alienantis,uel liberorum eius agnati non aliter q̃ cũ precio redimere poſsint: Schurff. conſil.66.nu.22.cent.1.Zaſ. parte 9.nu.3.cũ ſeq.in epit. feu. per cõmunem doctrinã Iſer. & Feudiſt. in c. Titius. ſi de feud. def.quod ipſum licet diſputetur, quando licitè,hoc eſt cũ dñi conſenſu, alienatio eſt facta, ut ibi per Schurff.conſ.11.reſolutè. nu. 2. cent. 3.cõſil.4.& 47.Clar.de feu. q. 42. Curt. parte 4.num.151. Zaſ. tñ admittit cũ precio in uita, qđ & uſus obſeruat:Myſ.obſ.85.cent. 4. Ergo
4 ratione eadẽ, cùm † alienatur in æquè proximũ,ut hîc eſt factũ, tunc qui ſunt in eodẽ gradu, pro ſua portione retrahere, uel ſuccedere poſſunt:

poſſunt: Iacob.in inueſt.uerb. & cũ pacto. nu. 31.per Bald.c.1.de uaſ. q cõtra conſtit. Lothar. Zaſ.de feud.parte 9.de feud.alie.nu.25. Mart. Laudenſ.in §.Titius.nu.22.ſi de feud.defunct.

5 Redẽptio † quæ fit oblato precio, debet fieri intra annum alienatione in familia (ut hîc) & agnatũ facta: Dd.cõmuniter d. §. Titius filios. ſi de feud. def. Bald. & Dd c.1.§.hoc quoq; de ſucceſſ. Schurff.conſil. dicto 30.& 41. & 67. cẽtur. 1.§.porro.qual. olim. feud.po. alie. c. 1. per quos fiat inueſt. Alex.& Dd. l. ſi mihi & Titio. de uerb.ob.cum infinitis penè, quæ cumulat Tiraq.in retrac.prox.§.1.glo.10.nu. 3.à tẽpore ſciẽtiæ anno ſcilicet cõputãdo, Zonb.in tract. feud.parte 13.nu.143.p c.1.§.1.de ꝓh. feu. alie. per Fed.tex.§.Titius.ubi glo. & Dd. ſi de feud. cõtro.uerſic.p annũ, ex quo ſciuit. Dec. conſil. 445.in caſu.circa finẽ, Tiraq. de retract. prox.

6 §.35.glo.4.nu 13. Itaq; † alienatione in familia, puta in agnatum, facta intra annũ, neceſſe habet cognatus alius alienationẽ talẽ impugnare, q reuocare uult: Dd.cõmuniter d.§. Titius. ſi de feu.defunc. Schurff. d. cõſil.30. indubitati.nu. 1.cũ ſeq.cẽt.1. Curt. trac.feu.parte 4. nu.146.cũ ſequẽt. Clarus de feud.q.42.nu.10. Bald.conſil.249.uerba.paulo ante finẽ, lib.2. Rom.conſ.22.pro propoſitæ in ſi & conſil.70. uiſis.nu.3.Iaſ.l.petens.2.not. C. de pact. Curt. feud.conſil.48. ſuper. in fin. cũ aliȷs aggregatis à Tiraq de retrac.prox §.1.glo.10.num.3.At

7 † qui uenit iure ſucceſsionis, & ita gratis, reuocat ſine precio, titulo nimirum ſucceſsionis lucratiuo, l.unic.C.de imponen.lucr. deſcript. lib.10. ut proximus agnatus, c. 1. an agnat. & tot.tit.de ſucceſſ.feu. de grad. ſucceſſ. cũ ſimil. is admittitur intra 30. annos, cõputandos nõ à tẽpore alienationis, ſed à tẽpore quo incipit eſſe ſucceſsio: hoc eſt poſt mortẽ alienãtis: (uiuẽtis eñ nulla hæreditas, uel ſucceſsio, l. 1. de hær.uen.l.qui ſuperſtitis.de acq.hæred.) & deſcendentiũ eius, gloſſ.& Dd.in d.§.Titius. ſi de feud.defunct. Zonbec.in trac.feu. parte 13.nu. 140. Schurff.conſ.11.reſolutio. nu. 2. 3.conſil. 89.reſolutio.per totũ, cent.3. Nã petitio hæreditatis & ſimiliũ ſucceſsionũ durat 30. annis, l.hæreditatis.C.de pet.hær.l.4. ubi Caſt. nu.3. 4.C.in quib. cauſ. ceſſat longi tẽp. præſcript. Schurff. d.conſ.11.nu.2. cẽt.3. Tiraq. de retract. prox.§.1.gloſſ.10.nu. 14. cõputandis ex eo tẽpore, quo ſuccedi poteſt, nempe poſt mortẽ eius, cui ſuccedit, ſiue ex teſtamento ſuccedat, ſiue ab inteſtato, Dd. l. 4.l. hæreditatis. C. de pet.hær.Frãc.Balb.tract.præſcrip. parte 4.partis 4. princ. q. 16. nu.1.2.3.cũ ſequent. At ſucceſsio feudalis quædã eſt ab inteſtato ſucceſſio: Aluar.& Feudiſtæ c.1.de ſucceſſ. feu. Vnde licet ſit tertia quædã ſucceſsiõis ſpecies, Bald. c.imperialẽ.in prin.nu.19.de ꝓh.feu.alien.per Fed.& l.cũ antiquiorib.nu.7. C. de iure delib. Caſtrenſ.conſ.441.ꝓ declaratione. nu. 5. uol. 1 maximè quo ad pactũ & prouidentiã, unde ſucceditur, Alb.Brun.cõſ.feud.18.in cauſa.nu. 14.iure tñ & nomine ſucceſsiõis ab inteſtato uenit & regulatur, ubi nihil ſpeciatim feudali iure aliter cautũ ſit: Bald.d.c.imperialẽ. in pri. nu.19. Alu.& Dd. c.1.de ſucc.feud.Sigiſ.Neap. conſ.feud.38.quoniã.nu. 10. Dicendũ eſt igitur, & huius ſucceſsionis petitionẽ 30. annis durare à tempore, quo ſucceſsio eſſe cœpit, nẽpe ex eo, quo ſine liberis defunctus eſt is agnatus, cuius bona feudalia iure ſucceſsionis petuntur: Salic.num.2.& Dd.l.hæreditatis. C. de pet.hær.& d.§.Titius.ſi de feud.def. Schurff.d. conſ.11.& 89.cẽt.3.cõſ.30.cẽt.1. Et hoc quidem eſſet firmiſsimũ hac in cauſa momentũ, quando cõſtet Ionam anno demũ 47. deceſsiſſe, à quo tẽpore necdũ 30. anni ſunt elapſi, multo minus 31.q iure Saxo. requirũtur, Landr. art. 28.29.38.lib.1.author.diff.diff.11.par. 1. de qb. demẽdi etiã ſunt pupillares anni huius cõlu-

8 lentis, quibus † præſcriptio dormiuit etiã cõtra defunctũ parentem inchoata, Bald. l. cùm notiſsimi.in prin.nu.1.C.de pręſcript.30.ann. glo.Bart.& Dd.l.1.C.ſi ad.uſucap.& l.ult. C.in quib.cauſ.in integ.reſtit.nõ eſt neceſſ. l. etiã.de minor.ut hãc cõmunẽ dicit Franc.Balb. tract. præſcr.1.parte 6.par.prin.nu. 34. Schurff. cõſ. 28.qđ ſup.nu.10. conſ. 65. qđ in præſentiarũ. nu.2.cẽt.1. etiã in præſcriptione feudali, cõſuetudinaria, uel ſtatutaria: Bald. poſt gloſſ.c.1.§. porro.n.3.qual.olim feu.pot.alie.Franc.Balb. præall.lo.nu.34.Guid.Pap.deciſ.31. ſecundũ. nu.2.Tiraq.de præſcr.§.1.glo. 9. p tot.imò nec cõtra minorẽ præſcriptio 30. annorũ breuior incipit, d.l.ult.C.in quib. cauſ. in integ. reſt. & aduerſus illã quoq; decurſam reſtituit, l.ſicut. C.de præſcrip.30.annor.Bald.num.1.2.d.l.ult. & l.1.ubi Sal.C.ſi ad.uſuc.Bar.l.etiã.de minor. Cano.c.conſtitutus.de in integ.reſt. Cæterùm haberet iſtud locũ, ſi d. Ionas iſtud prædiũ in bonis ſuis reliqſſet: nũc cùm inter uiuos alienarit, in petitionẽ ſucceſsiõis eius nõ uenit, qa nec in bonis reliquit, l.& nõ tãtùm. ac paſsim, de pet.hær.l.2.l.hæreditatis.C.eo.Schurff. cõſ. 68.uiſis.nu.9.cent.2.Iacobin.tract.feu.uerb.&

9 cũ pacto.nu.7.Iſt † ad hoc ut poſt mortẽ alienatoris feudum reuocare agnatus poſsit (nec eñ antè iure ſucceſsiõis põt, Aluar.nu.4. in 3. not.d.§.Titius.& Alu.ibi.nu.11.ſi de feud.def.) requiritur, q antea illo adhuc uiuente & alienante intra annũ & diem à tẽpore alienationis factæ, eã impugnarit, diſſenſumq; ita ſuũ declararit, cæteroquin conſenſiſſe tacitè p annũ lapſum alienationi in familia factæ uidet: d.§.Titius.ubi gl. uerb.p annũ.c. 1.de alie. feu. pat.& cõtractũ ratificaſſe, Iaſ. poſt Rom.l. prætor.§ fin.nu.13.de oper.no.nũc.l.petẽs. nu. 10. C.de pact.Zaſ.in epito feu.parte 9.n.29. Nã in extraneũ facta 30.annis rectè impugnat, Aff. nu.5.& 38.d.§.Titius.q nõ eſt caſus noſter, ubi in agnatũ & familiã alienatio facta eſt, & iſte agnat⁹ alter nõ impugnauit intra annũ, ut debuit: unde approbaſſe alienationẽ eã uidetur, ut diximus: Scurf.cõſ.68. uiſis. n. 14.cẽt.2.cõſequen-

ſequenter quod ſemel approbauit, amplius
improbare nequit,l.Pomponius.de neg. geſt.
c.quod ſemel.de reg.iur.in 6.multo minus iu-
re ſucceſsionis reuocare,Bal.nu.2. d. §. Titius.
10 & l.fin.C.de his qui à nõ dom.Nã † qui ſemel
alienationi cõſenſit, perdit ius ſuũ, & alterius
in quem alienatũ eſt,fortificat: Aluar. d. §. Ti-
tius.nu.4.in 1.notab.& nu.18. & ibid. Aff. nu.
4.5.per §.præterea.ubi gloſſ.quib.mod.amitt.
quod ibidem extẽdit ad agnatos, qui per la-
pſum anni tacitè conſenſerunt, addens opor-
tere multũ eſſe auiſatos, ne patiantur anni tẽ-
pus labi ſine contradictione,alioquin confir-
mari contractum: ad idẽ Iſer.ibi nu.2. Aff. nu.
4.5.ſubiungens,inter conſanguineos faciliùs
præſumi conſenſum alienatione in familiam
facta, q̃ quoties in extraneũ: ad idẽ Iacob. in
inueſt.uerb.& cũ pacto.nu.17.Clarus de feud.
quæſt.42.Zaſ.in epito.feu.cap. 9. de feu.alie.
nu.29.Schurff. conſ. 30. indubitati. nu. 1. 2.3.
centur.1.conſ.89.reſolutio.nu.1.2. 3. centur.3.
11 Dato etiã, quòd † aliquo anno per contradi-
ctionẽ illa præſcriptio fuiſſet interrupa, ſi ta-
men non ſequatur iudiciũ contradictoriũ,ui-
detur ab interruptiõe rurſum incipere annus
præſcriptionis nouus: Tiraq. de retract.prox.
§.1.glo.10.nu.26.glo. l. ſicut. uerb. executorẽ.
ubi Bal.Ang.l.cũ notiſſ.uerb.ſolam.C.de pręſ-
crip.30.annor.Bart.Caſt.Alexan.Socin. Iaſ.l.
ult.de eo per quẽ fac.erit, etiamſi Schurff. cõſ.
30.indubitati.nu.1.cent.1. tũ ad 30. annos ius
12 uiuificet.Itaq; † multo minus nunc poſt 30.&
amplius annos impugnari poteſt alienatio,
cùm ne quidẽ ab extraneo poſt illud tempus
reuocetur,§. Titius.§.ſi quis per 30. ſi de feud.
13 def.obſtãte præſcriptione illa, quæ † in feudis
eſt ordinaria,glo.& Dd.c.1.de cap.Corr. Balb.
de præſcrip.parte 4. partis 4. quæſt.12. nu.3.
Molin.de feud.§.7.nu. 8.& omnẽ contrariam
actionẽ excludit,c.1.§.præterea. ubi glo. uerb.
præſcriptione.de ca.Cor.Schurff. cõſ. 41.præ-
miſſa.nu. 4. centur.1.Cur.conſ.82.capio.nu.2.
Pariſ.conſ.32.nu.5.uol 2.conſi.13. num.17.19.
14 uol.4.Quamuis † autẽ Aluar.nu.1.Iſer.num.
2.3.Afflic.nu.7.intelligant d.§.Titius, ibidem,
quãdo licitè,hoc eſt, cũ domini cõſenſu, facta
eſt alienatio,alioquin indiſtinctè agnatim re-
uocari poſſe, §. hoc quoque. de ſucceſſ. feud.
Schurff.d. conſ.68.uiſis.num.14.cent.2.quod
habet rationem, quia quandiu dominus non
conſentit,alienatio eſt nulla, c. 1. §. 1. de prob.
feu.alie. per Fed.ut impugnatiõe nõ ſit opus,
ſcilicet ius dicendi nullũ ad 30. ſaltem annos
duret, Crauet.conſ.154.nu.5.conſ.108. nu. 4.
nec actus nullus tanto unquam cõſenſu con-
firmatur. Crau.conſ.29.nu.6. unius uerò par-
tis ne expreſſo quidẽ,Crauet.conſ.39.num.13.
tamẽ hîc cõſenſus poſt annũ præſumitur, c.1.
§. ult. ubi Bal. in fin. not.tex. ſing. ſi de inueſt.
int.dom.idẽ Bal.l. executorẽ. C. de ex. rei iud.
l.1. C.de fideicom.c.1.§. porro.qual.olim.feud.
po.alie.ubi Bal. ad uerb. annali ſilẽtio in poſ-
ſeſſore. præſertim Bal. ibidẽ & d. c. Titius. ubi
Alu.& §.fin.de cõſ.rec.fe. maximè pòſt decen-
niũ, & l.executorẽ.C. de exe. rei iud. & l.1. uerſ.
pone,uaſallus.C.de fideicõ.Iaſ. nu. 47. & Dd.
l.qui in aliena.in prin.de acq.hær. Tiraq. de ll.
connub.glo. 5.nu.39.dicẽs eſſe cõmunem: in-
dubitatè uerò poſt 30.annos præſupponitur
ac interueniſſe fingit. Aff.3. notab. d. §. ſi quis
per 30.annos.Iaſ.l. 2. nu.155. C. de iur. emph.
Bal.l.liberti.num.31.C.de oper. liber.c. ult. de
feu.da.in uicẽ l.cõ.Schurff. conſ.41. præmiſſa.
nu.3.& 4.cent.1.oſtendẽs, idcirco ius reuocã-
di alienationẽ,quãuis initio illicitã, nullũ po-
ſtea ſupereſſe,glo.c.1.§.præterea.uerb.præſcri-
ptione.de cap.Corra.Clarus de feu.q. 42. nu.
10.Nec obſtat c.1.in prin.uerſic. nulla præſcri-
ptione obſtãte.de proh.feud.alie. per Fed.Nã
intelligitur de præſcriptione longi tẽporis,nõ
longiſsimi,ſecundũ communem glo. Aluar.&
Dd.§.præterea.uerb. præſcriptiõe. de leg. Cor.
latè Camerar.d.§.1.de proh.feud.alie.per Fed.
Schurff.d.cõſ.41.nu. 4.5.cẽt. 1. & cõſ.66.quã-
quã.nu.18.cẽt. 1. ubi addit hãc præſcriptionẽ,
licet aliàs odioſa ſit,glo.Bald.& Dd.l.moræ.C.
de rei uẽd.l.cũ notiſſ.C.de pręſcript. 30.anno.
tñ hîc in feudis eſſe fauorabilẽ, ut non niſi per
conteſtationẽ interrumpatur, ex Bal. c.ſi quis
de manſo.in fin.de contro. inueſt. Sed de hoc
15 nõ eſt hîc neceſſe diſputare, cùm † agamus de
alienatione intra familiã facta,quę etiam à re-
motioribus intra annum impugnari debet, ſi
uolũt ſaluũ manere ius cõtradicendi. Clarus
de feu.q.42.nu.10.Schurff.d.conſ. 89. reſolu-
tio.& conſ.30.indubitati.cent.1.Laud.d. §. Ti-
16 tius.nu.11.ſi de feu.def. Nam † qui interea nõ
cõtradicit, perinde æſtimatur ac ſi cõſenſiſſet:
Bal.c.1.§.hoc quoq;.de ſucceſſ. feu. l. prætor. §.
ult.ubi Iaſ.de oper.no. nun. & ius ſuũ refutaſ-
ſet,Cur.ſen.cõſ.81.in prin. qui pòſt ex iure ſuc-
ceſsionis contrauenire nequit:Dd.d.§. Titius.
per illũ tex.uerſ.quòd ſi conſenſit, uel per an-
num ex quo ſciuit, &c.Tiraq.de retr. prox. §.1.
17 glo.9.nu.131.Nã † quod certo tẽpore permit-
titur,poſtea prohibitũ intelligitur, l.ſtatu libe-
rũ.§.Stichum.de legat.2.l.1.§. ſi mulier. de lib.
agnoſ.Tiraq.de retrac.prox.§.3.glo.4.nu.2. &
de retrac.conuen.§.1.glo.2.nu.44. unde poſt.
decurſum annũ lege præſtitutũ agnatus non
auditur:Tiraq.de retract.prox.§.1.gloſſ.10.nu.
19.ne tẽpore quidẽ ꝓrogato, aut interrupto:
18 quia † renouatio,uel extenſio,aut interruptio
non inducit prolixius tẽpus, quàm initio cõ-
ſtitutũ facit: Tiraq.de retract.prox.§.1. glo. 10.
nu.26.nec illud niſi per conteſtationẽ perpe-
tuatur: Tiraq.ibid.nu.73.74. Vnde etiãſi pa-
ter huius cõſulentis contradixiſſet, tamẽ quia
non proſecutus eſt, cœpit iterũ præſcriptionis
annus à contradictione currere:Iaſ. poſt Ang.
§.pœnales.nu.110.Inſt.de actio.Chaſſ.in conſ.
Burg.de retrac.§.1.uerb. intra annũ.nu. 3. Dd.
d.l.ult. de eo per quẽ fac.etiamſi Schurff. cõtrà
ſentire uideatur d.conſ.30.indubitati.in prin.
cen-

19 centur.1. Itaque † licet agnatus conſentire
alienationi inuitus non cogatur, Caſt. num.2.
Iaſ.nu.15.l.qui Romæ.§.cohæredi.de uerb.ob.
Ana. conſil. 47. num. 8.per l.unic.C.ne liceat
hab. metro. lib. 11.ſicut nec dominus. Henn.
God.conſil.7.de pretio rei feud.nume.41.42.
Sufficit tamen tacitus eorum conſenſus. d. §.
Titius.gloſſ.& Dd.c.1.§. præterea. quib. mod.
feud.amitt. qui ſumitur à ſcientia & tacitur-
nitate annali, Iacob.ad uerb.& cum pacto. di-
cens communem, num. 20.Schurff.conſil.41.
præmiſſa.num.3.cent.1.Myſ.ob. 85. centur. 4.
licet contra diſputet Zonb.de feud. parte 13.
num. 132. Quanquam etiam Schurff.conſ.11.
reſolutio.nu.2.3.conſil.89.reſolutio. nu.1.2.3.
& per tot.cent.3.arguat ad partes, quod filius
ſibi non præiudicet tacendo, qui intra 30.an-
nos reuocare poſsit, haud tamen diſsimulat
quin in cõtrarium ſit communis.Myſ. obſ.85.
20 cẽt.4.& † ut ut ſit in filio, indubitatè ſibi agnā
tũ præiudicare ſilentio annali, tradit Schurff.
d.conſ.11.num.2.& d.conſ.89.Myſ.ob.85.cẽt.
4.& in utroq; tã filio quàm agnato ut tacen-
tes intra illud tẽpus pro conſentientibus ha-
beantur ac iura ſua perdant, traditur à Tiraq.
de retract.prox.§.1.glo.9.nu.134.& d.§.Titius.
ubi Dd. Caſt.conſil.190. uiſa.num.3.4. lib.2.
quia qui conſenſit, inquiunt, iura ſua perdit.
l.cum quidam.C.de ad.tuto.c.1.ubi glo.uerb.
conſentientibus. de alie.feud.pat.§. præterea.
ubi Bal.quib.mod.feud. amitt. Iacob. Bel.c.1.
§.ult.ad finem, ubi Aluar.in 30.concl.Card.&
alij, quæ fuit pri. cauſ. Bald.conſil.16. facti. in
fin.lib.1.Caſt.conſ.84. quæſtio. lib.2.latè Ca-
cheran.deciſ.Pedemon.23.ſecundus.num.27.
28.29.cum infinitis penè ibi alleg. Silentium
autem annale cõſenſui expreſſo comparatur.
d.§.Titius.uerſ. ſi conſenſit, uel per annum ex
21 quo ſciuit, tacuit. Vt † autem agnatus ita ex-
cluditur ab impugnatione, ſic & iſte cõſulens
eius filius excludi debet qui non poteſt ſuc-
ceſſor eſſe feudalis niſi ſit ſimul hæres patris
allodialis, c.1. an agn. conſt. pro. 47. parte 2.
qui alio iure quàm fuit defunctus pater eſſe
nequit l.cum hæres.11.de diuerſ.& temp.l. hę-
redem.l.ex qua.de reg. iur. certè non meliore,
l.in omnibus.§.non debeo.de reg. iur.l. Polla.
C.de his quib.ut indig. Tiraq.de retrac.prox.
§.1.glo.9.num.48.49.cum ibi allega. & ratifi-
care factum eius cogitur.l.3.C.de reb.alie. l.cũ
à matre. C. de rei uend. Et in terminis quòd
non poſsit hæres impugnare eiuſmodi aliena
tionẽ feudi quam defunctus oppugnare ob
conſenſum non poterat, tenent Tiraq. d. §. 1.
glo.9.nu.48.49.de retract.prox.Afflict.deciſ.
Neap.112.Zaſ. in epito. parte 9. per l. filiusfa.
§.cum patér.de lega. 1.Iacob.d. uerb. & cũ pa-
cto.qui licet de hærede alienatoris loquantur
potius, tamen idem dicendum in ſucceſſore
hærede agnati conſentientis, Schurff.conſ.11.
num.2.3.cent.3. Nam & hic pro alienante ha-
betur.c.1.uerb.conſentientibus.de alien.feud.
pa.§.præterea.ubi Bal.quib. mod.feud. amitt.
Tiraq.de retrac.prox.§.1.glo.9.num.134.

Ratio decidendi.

HAEC etſi ſpecioſe dicãtur, nõ tamẽ eſt ni-
hil quod pro filio huius agnati nunc conſul-
tore reſponderi poſsit. Nam ſi probari queat,
ut allegatur, patrem eius ſtatim cõtradixiſſe,
non exiſtimauerim à contradictione rurſum
annum incipere, ex l. fin. de eo per quem fac.
Id enim tex.nõ requirit in d.§. Titius. ideo nec
nos requirere debemus, l.ſi rem.29.§. fin. ubi
glo.de euict.Henn.God.conſ. 4.nume. 8. Ca-
chera.deciſ.Pedemon. 94.num.12.Rota.Bon.
deciſ.76.nu.8.Sylua.nup.lib.5.nu.30. Rolan.
à Valle de iur.do.quæſt.54.nu.2. Menoch. de
iud.arb.lib.2.caſu 63.num.ult.l.1.§. generali-
ter.de leg.præſtan.l. de pretio.ubi gloſſ.& Dd.
de Publicia. & ubi ius feudale clarum eſt, ar-
gumentum huc ex iure communi duci nõ de-
bet, c. 1. de feud.cog. Itaq; meo quidẽ iudicio
rectius Schurff.conſil.30.indubitati.centur.1.
putat cõtradictione ſemel facta ius reuocan-
di ad 30.annos (qui hic nondum elapſi ſunt)
exinde citra diſtinctionẽ durare. & eſt de mẽte
Dd.d.§. Titius. qui nihil aliud quàm contra-
dictionẽ requirũt, ut ius perpetuò deinceps,
hoc eſt, ad 30. annos, glo.l.1. cum ſeq. pro ſoc.
& Inſt.de perp.& temp.act. ſaluũ maneat. Sci-
tum eſt etiam ei qui non poteſt reuocare, non
currere tempus præſcriptionis.l.1.in fin. C. de
anna.ex.Iaſ.l.quo minus. num. 105. de flum.
& §.rurſus.num.24.Inſt.de act.Schurff.conſil.
61.licet. num. 9.10.11. cent. 1. Hic autem filius
in uita patris agere ex ſua perſona non potuit
aut contradicere ut agnatus remotior. Non
ergo contra ipſius perſonam præſcriptio an-
nalis cucurrit. Afflic.num.3.d.§. ſi quis per 30.
22 annos. Quanquam † igitur ex perſona pa-
tris alienationẽ hanc oppugnare non poſſet,
uidetur tamen, ut iam proximus à morte pa-
tris feudalis ſucceſſor, ex ſua perſona reuoca-
re poſſe, ſicut de hærede agnati conſentientis
tradit Tiraq. in retract.prox.§.1.glo.9. nu.42.
& nu.46.57.cum multis ſequen. per c. conſti-
tutus.de in integ.reſt.l. debitor. §. ult. ad S. C.
Trebell. ut qui ueniat ad feudum nõ iure pa-
tris uel agnati cui ſucceſsit, ſed iure ſuo: & p-
inde contra illius factum uenire poſsit, quod
factum tendat ad ipſum beneficio primi ac-
quirentis & inueſtientis defraudandum, l. 2.
ubi Bar.& Bal.ſi in fraud. patro. ad idem Bar.
conſ.65.Petrus Nicol.Bald. conſ. 215. propo-
nitur.nu.2.3.uol.2.Alexan.conſil.75.uiſa.li.5.
Curt.ſen.conſil.1.circa.in fine, Iaſ.conſil.7.pro
reuerendiſs.conſ.55.ſtatutũ. conſ. 64. in cau-
ſa.libr.3.conſ.168.in cauſa. circa finem, lib. 4.
Iacobin.in inueſt.uerb.& cum pacto.1.nu. 35.
Curt.de feud.parte 4.nu.148.Curt.iun. conſ.
136.nu.20.conſ.155.nu.6.Sigiſ.Neap. cõſ.14.
nu.46.Dec.cõſ.395.in fin. Arius Pinel.l.1.par-
te 3.n.93.C.de bon.mat. ubi dicit hãc eſſe cõ-
23 munẽ, Zaſ.cõſ.18.cũ ſuperiorib.nu. 22.lib.1.†
qui

qui omnes filio ſucceſſori etiam poteſtatem reuocandi concedunt, cum in feudo non intelligatur patri ſed primo acquirenti ſuccedere. Bald. & Dd. c. 1. §. ſi uero. de gradib. ſucceſſ. & quoniam tendit factum patris qui alienationi conſentijt, ad fraudandum deſcendentem beneficio legis ſuiq; iuris quod ex inueſtitura primi acquirentis habet. Afflict. c. 1. §. hoc quoq;. num. 35. de ſucceſſ. feud. Tiraqu. de retrac. prox. §. 1. glo. 9. nu. 57. Molinæ. in conſ. Pariſ. rub. 1. de feud. §. 8. gloſſ. 3. num. 22. ideoq; filius aut nepos poteſt contrauenire. Bart. leg. defuncto. numer. 5. C. ſi quid in fraud. patro. Arius Pinel. l. 1. parte 3. nume. 99. Cod. de bon.
24 mater. Tiraq. d. §. 1. glo. 9. nu. 57. Nec † obſtat, quòd cogatur patris ſimul eſſe hæres quoties ad feudum aſpirat. cap. 1. an agna. uel fil. ubi Dd. conſt. prouinc. 47. parte 2. Non enim tum uolẽs ſed ex neceſsitate legis fit hęres per conſequẽtiam: unde ei ſuccurritur ut iura reſeruet integra. Tiraq. de retrac. prox. §. 26. glo. 1. num. 10. 11. uſq; ad 29. cum multis ibi allega. ut qui in uno grauatur, in alio reueletur. leg. eum qui. de iureiur. ita Arius Pinel. d. l. 1. parte 3. num. 95. C. de bon. mater. maximè quando filius cum beneficio inuentarij paternam hæreditatem adijt. Iſer. c. 1. num. 8. qui ſucceſſ. tenean. Laud. & Afflic. c. 1. num. 4. an agna. c. 1. nu. 8. ubi Iſer. de alie. feud. pa. Alexand. conſil. 15. num. 15. conſil. 19. num. 14. conſil. 26. nu. 4. lib. 5. Iacob. de S. Georg. uerb. & cum pacto. 1. num. 35. Arius Pinel. d. l. 1. parte 3. num. 93. dicens eſſe cõmunem, C. de bon. mater. etiamſi alij controuertant. And. Iſer. c. 1. an agna. uel fil. Affl. deciſ. Neap. 240. in cauſa. circa finem, Rap. Fulg. d. conſil. 67. col. 2. Tiraq. de retract. prox. glo. 9. nume. 47. Schurff. conſ. 11. reſolutio. num. 2. cent. 3. Quod tamen ipſum inuentarium iure Sax. facere non coguntur, Land. lib. 1. art. 6. & 22. ubi glo. Henn. God. conſil. 15. de ſucceſſ. feud. Reinh. diff. 38. ut abſque eo ius ſuum integrum retineant, conſt. 47. in fine, cõſt. 49. parte 2. ne legis beneficio decipiantur, cõtra l. ult. Cod. de in integ. reſt. l. Paulus. rem rat. hab. l. 1. C. de his qui ueni. ætat. imp. quod nemini eſt auferendum. Crauet. conſ. 7. Aenimundus. nu. 13. uol. 1. per l. 4. C. ſi ex teſt. c. de his. in fin. 38. diſt. c. indultũ. de reg. iur. in 6. Sed nec hæres dicitur uenire cõtra factũ defuncti patris feudum reuocando. Afflict. c. 1. §. hæc quoq;. numer. 8. de ſucceſſ. feud. Zonb. de feud. parte 13. num. 176. quia uenit iure proprio ut poſsit, l. ſi fundũ. 5. ubi Bal. Sal. & Dd. C. de reb. alie. non alienan. qui tex. licet addat conditionem, neque ei ſucceſsiſti, id tamen in feudo ubi neceſſarius eſt hæres non conſideratur, ut dixi, quin ne fraudetur legis beneficio aduerſus factum defuncti uenire poſsit. Bald. & Dd. l. poſt mortem. de adopt. Zab. cõſ. 137. in fin. Menoch. conſil. 1. nume. 102. Socin. conſ. 79. nu. 47. lib. 1. Gramma. deciſ. 93. nu. 8. Socin. iun. conſ. 77. numer. 134. lib. 1. Alcia. reſponſ. 162. num. 4. Curt. ſen. conſil. penult. Tiraq. de retrac. prox. §. 1. glo. 1. nu. 5. Et hoc minus habet dubij in hærede agnati duntaxat alienationi conſentientis, de quo hic, quàm in ſucceſſore ipſius alienantis: cui tamen ipſi quoque reuocationem ſuperiora iura concedunt: quare multo magis permittẽda eſt hæredi eius qui tantum alienationi conſentijt, nec enim tenetur de euictione ut hæres alienatoris, l. exceptione. C. de euictio. l. inter ſtipulantem. in princ. de uerb. ob. Iaſ. l. quoties ab omnibus. in 2. notab. Cod. de fideicom. Mar. Laud. & Dd. d. §. Titius. & conſtit. pro. 48. 49. parte 2. Bald. l. qui ſe patris. circa fin. C. unde liberi. Iaſ. conſil. 7. pro reuerendiſs. col. 2. uerſic. tertio principaliter. lib. 3. Anchora. conſil.
25 76. per modum. in 4. dubio. ubi † in terminis tradit nõ teneri de euictione eum qui ſimpliciter cõſentijt, niſi ſe ſpecialiter ad euictionem obligaſſet, per Innocen. c. ſi quis. nume. 3. uerſic. item nota. de reb. eccleſ. non alienand. Bald. in marg. uerſic. euictio. num. 3. Tiraq. de retrac. prox. §. 1. glo. 9. num. 54. Sequitur ergo hæredem eius qui tantum alienationi cõſenſit ex ſua perſona ſuoq; iure alienationẽ feudi ſibi præiudicialem reuocare poſſe. ut ibid. Tiraq. confirmat per Rap. Fulg. conſil. 67. paterſa. col. 3. uerſic. in eo autem. cum ius perpetuæ ſucceſsionis omnibus in ea familia naſcituris maſculis ui atque poteſtate primæ inueſtituræ ſemel ex pacto & prouidẽtia primi acquirentis ſit quæſitum, ut non poſsit illis hoc ius per alienationẽ aut diſsimulationẽ prædeceſſorum etiam quibus ſucceſſerunt, auferri. Iul. Clar. de feud. quæſt. 4. uerſic. & hæc quidem regula. Arius Pinel. in authen. niſi triennale. num. 51. 54. C. de bon. mater. c. 1. de alie. feud. pater. nec ulla aduerſus hos currere præſcriptio ex facto uel negligentia prædeceſſorum. Zonbec. de feud. parte 13. num. 170. cum per annale ſilentiũ quiſq; ſibi præiudicet, non ſucceſſori qui proprio iure ueniat. gloſſ. uerb. per omnẽ. & Dd. d. §. Titius. ſi de feu. def. iuncto §. 1. de alie. feud. pat. Clarus de feud. quæſt. 41. Arius Pin. in authen. niſi. num. 51. 54. C. de bon. mat. latè Zonb. d. parte feud. 13. nu. 170. uerſic. ſed iam quia. ubi dicit ne mille quidem annis præſcribi ſucceſſoribus feudi quo minus ab eo in quem alienatum eſt & eius hæredibus feudum reuocari poſsit. Confirmat idẽ Cachera. deciſ. Pedemon. 29. numer. 20. ubi
26 probat, ne † delinquendo quidẽ, nedum negligendo, patrem liberis ius feudi poſſe imminuere: conſt. pro. 27. in fin. parte 3. cùm habeant ius hoc non à patre, ſed primo acquirente, per Curt. parte 4. feud. in 1. reg. quæſt. pen. & parte 5. in 1. limitat. Aluar. §. final. in 7. concluſ. poſt Iſer. & Bald. ſi uaſal. feud. priue. ſequitur conſt. pro. 27. parte 3. & ord. Imp. de pace tenen. anno 48. facta, fol. 43. Iniquiſsimum enim eſſet, ius ab altero quæſitum, per alterius factum uel omiſsionem perdi, l. adoptiuum.

ptiuum.§.patronum.ubi glo.uerb. innocens. de in ius uocan. Aluar.c.1.§.præterea.nume.5. quæ fuit prima cauſ.benef.amitten.Cur.tract. feu.parte 5.nu.13.Zaſ.in epito.parte 9.nu.95.

CONSILIVM LV.
De poſſeſsione & iure beneficij eccleſiaſtici.

SVMMARIA.

1 *Decreta quatenus à ſententia differant, & quòd tranſeant partibus in rem iudicatã, ac contractum.*

2 *In præbendis non habetur dominium, ſed iuſtus titulus, & poſſeſſio ex inueſtitura & immiſſione.*

3 *Terminus probationis eſt peremptorius, quẽ qui negligit, ius amittit, nec pòſt auditur, etiam in præbendis.*

4 *In beneficijs qui prior impetrauit & poſſidet, præfertur.*

5 *Collatio beneficij in forma cõmuni tantùm ad uacaturas præbendas pertinet.*

6 *Indultum non afficit præbendam, niſi poſitis neceſſarijs qualitatibus.*

7 *Res ſecundum præſentem ſtatum determinanda.*

8 *Indultũ, de plenitudine poteſtatis, præualet.*

9 *Tempus ſemeſtre à uacatione, non eſt continuum, ſed utile.*

10 *Ordinario non ligantur manus ante indulti inſinuationẽ, & præſtita debita iura, niſi ob negligentiam alio executore dato.*

11 *Quis per feneſtram uel ianuam in beneficiũ intret.*

12 *Impetratio poſt terminũ, ut ſubreptitia, perperam impugnatur.*

13 *Conditio indulti, Si eſt idoneus, non eſt probanda, cùm præſumatur.*

14 *Per immiſſionem corporalem ius acquiritur ante fructuum perceptionem.*

15 *Vitium anteceſſoris, ſucceſſori in beneficio nõ nocet.*

16 *Indigena in præbendis præfertur extraneo.*

17 *Clericus an ſit feudalis beneficij capax?*

18 *Res beneficij, ut hæreditatis, non conſiderantur tanquã ſingulæ, ſed uelut pars totius.*

19 *Feudorum eccleſiaſticorũ eſt clericus capax.*

20 *Etiam ſecularium.*

21 *Per ſubſtitutum clericus ſeruire poteſt.*

22 *Feudi cõditionati, improprij, pecuniarij, clericus eſt capax.*

23 *Eccleſia non ſic laborat de perſonalibus ſeruitiis, ac de burſalibus reditibus.*

1 DECRETA † partibus tranſeunt in
rem iudicatã: Iaſ.l. quod iuſsit. nu.
31. de re iudica. nec enim differũt à
ſententia, niſi quòd nõ contineant
abſolutionem, uel condemnationem, leg. nec
quicquam.§. ubi decretum. ubi Iaſ. num. 1. 7.
cum ſeq. de off. proconſ. & in rub. de re iudica.
num. 2. 3. Itaq; uel expreſsè approbata, uel tacitè
per lapſum decẽdij, ut l. 4. l. pen. C. de recep.
arb. c. 2. eod. Blanc. de cõpro. quæſt. 3. nu.
8. Myſing. obſer. 68. cent. 4. uim rei iudicatę,
quo ad partes, induunt; atq; adeò tranſeunt
in cõtractum, ut amodò reuocari nequeant,
Bart. nu. 2. 3. l. quod ſemel. 5. de decre. ab ord.
facien. ne quidem per appellationem, Bal. l. 1.
nu. 1. C. de contra. emp. per l. ait prætor. §. permittitur.
de minorib. Spec. de emp. & uend. §.
2 4. uerſic. hoc quoq;. Cum † igitur ex eo quòd
aduerſarius ſuum ius intra præfinitũ, & à ſemetipſo
præſcriptum terminum non probauit,
hic clericus ſit immiſſus in poſſeſsionem
præbẽdæ, iuxta c. licet Epiſcopus. ubi Ancho.
nu. 3. 4. Franc. & Gemin. de præben. in 6. quæ
realis & corporalis quædam inueſtitura eſt:
Dyn. c. 1. num. 6. 7. 9. de reg. iur. in 6. Iaſ. l. quoties.
nu. 31. C. de rei uẽdica. Imol. & Cano. c. in
literis. de cõſul. conſequens eſt, licet dominiũ
nõ ſit adeptus, quod hîc nullũ habetur, glo. c.
cum uniuerſorũ. 8. in fin. de rer. permuta. hoc
tamen ipſo iuſtè poſsidere & poteſtatem adminiſtrandi
ac fruendi acquiſiuiſſe, Dyn. c. 1.
nu. 6. 7. 10. de reg. iur. in 6. maximè poſt annũ
à contumacia aduerſæ partis elapſum, c. pen.
de dol. & contumac. c. 1. c. 2. de eo qui mit. in
poſſ. cui iure præfertur, Curt. tract. feu. parte 2.
nu. 36. per c. 1. de inueſt. de re alie. fac. præſertim
agenti, c. 3. ubi glo. & Dd. de dol. & cont.
Boer. ad Dyn. d. c. 1. in prin. de reg. iur. in 6. cui
intra certum tempus, quod ipſemet petijt, impoſitum
fuit, ut iura ſua deduceret: nec fecit,
Cepha. conſil. 19. in fin. lib. 1. Socin. c. 1. fallen.
54. de lib. obla. per l. liberis. §. fin. de lib. cauſ.
Caſtrenſ. conſil. 3. in cauſa. nu. 3. lib. 2. Couar.
3 pract. quæſtio. lib. 1. cap. 17. Terminus † enim
probatorius, à quo in poſſeſſorijs (ut hîc) ex
conuentione potiſsimum partium inchoari
lis ſolet, Specul. §. nunc dicendum. nume. 14.
de lib. obla. & de petito. ac poſſ. §. 1. num. 38. &
de ſequeſtra. numer. 1. Oldrad. conſil. 244. in
princ. Maran. in Spe. aur. parte 6. art. 4. nu. 4.
eſt peremptorius, l. fin. ubi Dd. de fer. l. 1. C. de
dilat. & excluſiuus, l. ob cõmiſſum. C. de adulter.
c. in tua. ubi Panor. c. pen. qui matri. accuſ.
ſic, ut probatio pòſt admitti non debeat: Bar.
l. admonendi. num. 13. & Iaſon in rep. nu. 75.
de iureiuran. l. qualem. de recep. arb. Roma.
conſ. 226. ſic, ut pars; quæ omiſit, amplius audiri
non debeat, Bar. Bal. d. l. 1. d. l. ult. & in extra.
ad reprimendum. uerb. ſuper dicto crimine.
per l. ſi ea. C. de accuſa. l. bonorum. rem. rat.

hab. etiã iure Sax. Landt. li. 1. art. 62. Vueychb.
art. 76. & 85. maximè hoc caſu, ubi probatio
fuit aduerſario cũ hac comminatione: ut niſi
intra illud præſtitutum tempus probaret, am-
plius nõ audiretur, ſed reus in realem poſſeſ-
ſionem immitteretur. glo. Bal. & Dd. l. unic. C.
ut nemo inuit. ag. Bar. l. ſi quis libertatem. nu.
8. de pet. hæred. & communiter Dd. l. diffama-
ri. C. de ingen. manumiſſ. Et in terminis no-
ſtris, de negligentia perſequendæ præbendæ,
eſt tex. in c. ſi clericus. 11. de præben. in 6. ob-
ſtante nimirum ex decreto rei iudicatæ exce-
ptione, c. 1. de lit. con. in 6. quæ ex actis incon-
tinenti ꝓbatur, Maran. Spe. aur. parte 6. mẽb.
9. nu. 15. Blanc. de compro. parte 4. de excep.
imp. uerſ. rei iudicatæ. uelut notorium inter
partes, Socin. l. 1. numer. 5. de excep. Iaſ. l. eius.
nu. 3. ſi cer. peta. Socin. conſ. 96. uol. 4. & ideo
à limine repellit aduerſariũ, Bar. l. ille à quo. §.
ſi de teſtamento. ad Treb. l. ult. nu. 3. pro ſuo,
Panor. c. cum contingat. in fin. de off. delegat.
Affflic. deciſ. Neap. 63. non admiſſa ulteriore
probatione, uel diſputatione, l. 2. l. 4. C. de re
iudica. l. ſub prætextu. 1. & 2. C. de tranſa. l. poſt
rem. de re iud. eius qui per negligentiam ab
alio anteuertente excluſus eſt, l. & Attilicinus.
de ſer. ruſt. præd. l. pupillus. quæ in frau. cred.
l. 3. in princ. de tranſact. l. ult. C. depoſ. l. 4. §. ne-
gligẽtia. de fideiuſſ. tuto. & in terminis de be-
nef. eſt tex. c. ſi clericus. ubi Anchora. de præ-
4 ben. in 6. Nec † enim Canonici de aliorũ iure
diuinare poſſunt: ideoq; eum qui primitùs
probat ius titulumq; ſuum, alio ceſſante im-
mittere poſſunt, Hoſtien. de præben. nu. 2. per
c. dilecti. 2. eod. tit. c. ut noſtrum. §. 1. ut eccleſ.
benef. ſine dimi. c. ſi clericus. 11. de præben. in
6. iuxta regulã, qui prior tempore, &c. de reg.
iur. in 6. l. quoties. Cod. de rei uend. Vnde qui
prior impetrauit præbendæ inueſtituram, re-
tinere quoq; debet: Hoſt. de præben. num. 4.
per c. ex parte. 2. de off. deleg. c. capitulum. de
reſcrip. cuius in dubio quoq; cõditio tanquã
poſsidentis melior eſſe debet. c. ſi à ſede. 31. de
præben. in 6. præſertim in beneficijs, ubi poſ-
ſeſsio ſine titulo, & canonica inſtitutione cõ-
ferri non ſolet, deciſ. Ro. 1. num. 3. de reſt. ſpo.
deciſ. Rot. 1. de rer. permut. num. 5. neq; prior
hîc collatio beneficij præfertur poſteriori, quę
ſit inualida nec probata, c. illud. c. ſuggeſtum.
de iure patro. Iaſ. l. quoties. num. 12. in 4. limi-
ta. C. de rei uend. Dyn. c. 1. de reg. iur. in 6. ſicut
actor probare nullam literis, ut debuit, deciſ.
5 Ro. 27. nu. 1. de reſcrip. potuit: cum † tantum
allegaret quandam in forma communi ob-
tentam: quæ tantum de uacaturis accipi de-
bet non conceſsis alijs: c. 2. de conceſ. præb. in
6 cle. 1. eod. tit. c. 4. de præben. qui iure præfer-
tur, Iaſ. l. quoties. num. 7. uerſic. quinto. & nu.
12. in 4. limitat. C. de rei uẽd. per c. capitulum
ſanctæ crucis. de reſcrip. c. qui à cũctis. c. ſi tibi.
de conceſſ. præb. in 6. c. ſi tibi. c. duobus. de
reſcrip. li. 6. ut nihil hîc obſtet c. ſi in capitulo.

de præben. in 6. ſicut glo. ibidem declarat. nec
6 † enim afficit indultum præbendam, niſi po-
ſitis eius neceſſarijs qualitatibus: cle. 1. de cõc.
præben. quæ cum hîc deficerent, ſecundum
7 † præſentem ſtatum & rei probationem res
fuit determinanda: c. ferrum. 50. diſt. l. non di-
ſtinguemus. §. ſacerdotio. de recept. arb. Cal-
der. in diſpu. clericus acquiſiuit beneficium.
Anchora. conſ. 171. caſus. conſ. 404. in fine,
Alexan. conſ. 35. in fin. lib. 4. Soc. conſ. 97. lib.
1. Cag. l. in omnibus. 136. §. non debeo. nu. 4.
8 de reg. iur. præſertim † cum reus indultũ ob-
tinuiſſet cum plenitudine poteſtatis ex certa
ſcientia, nõ obſtantibus, &c. c. ei cui. de præb.
in 6. c. propoſuit. de con. præb. eo. lib. Felin. &
Cano. c. nonnulli. de reſcrip. Roma. cõſ. 298.
nume. 3. Iaſ. l. quoties. num. 13. C. de rei uend.
9 Quanquam † & alioqui tempus ſemeſtre à
uacatione præfixum, c. 2. de conceſſ. præb. nõ
ſit continuum, ſed utile: nec obſtringat igno-
rantes uel impeditos, ut cum à remotis parti-
bus eſt impetrandum, gloſſ. & Dd. d. c. 2. & c.
quia. 5. de con. præb. Hoſt. de elect. num. 19. &
10 de con. præb. num. 3. Neq; † ligantur manus
ordinario, quamuis alius aliquis quid impe-
trauit, ſi non inſinuet, & ſe præſentet, c. ſi ſoli.
de conceſſ. præb. in 6. ac conditiones requiſi-
tas impleat, cle. 1. de conceſſ. præb. nec contrà
facit c. ſi in capitulo. eod. in 6. loquitur enim
in alijs longè terminis, uidelicet de executore
ad prouidendũ dato, poſtquam capitulum
ius ſuum neglexit, ut glo. conciliat in d. c. ſi ſo-
li. At hîc non modò non neglexit, ſed ex cau-
ſis prædictis reo contulit & inueſtiturã ac poſ-
ſeſsionem conceſsit, ut de ea uelut re iudicata
litigare non ſit amplius cogendus. l. licet Epi-
ſcopus. ubi Ancho. in terminis, nu. 4. de præ-
ben. in 6. Imo fatuus eſſet, ſiquidem amplius
ſecum litigare pateretur, ut aiũt Angel. & Dd.
l. ſi qui ſeparatim. §. quoties. de appellat. per
glo. & Dd. l. ſi mater. §. 1. de excep. rei iudica.
11 Nam † qui ſic nõ propria, ſed authoritate eo-
rum qui ius habent, beneficium adipiſcitur,
non per feneſtram (ut qui propria autoritate
occupat) ſed per ianuam intrat: deciſ. Rot. 10.
num. 3. de cauſ. poſſ. & prop. & iuſtè poſsidere
intelligitur, l. iuſtè. ubi Iaſ. de acq. poſſ. Quã-
12 obrem † & fruſtra nũc impetratio eius, quaſi
ſubreptitia, impugnatur poſt rem terminatã
atq; iudicatam, & hoc ipſum probari præfini-
tum intra terminum debuit: l. 5. §. pen. uerſic.
ſi poterit probari obreptum prætori. de reb.
cor. l. 5. C. ſi contra ius uel utilita. publ. nunc
perperam fit, glo. & Dd. l. ſi ea C. qui accuſar. l.
fin. de fer. Alexan. conſil. 134. nu. 12. uolum. 2.
l. ſub prætextu. 1. 2. C. de trãſact. l. 4. C. de re iu
dica. Ac præſumitur alioquin quiſq; ad id qđ
impetrauit idoneus: c. dudum. de præſumpt.
13 c. ſicut. 1. quæſt. 1. unde † conditionem in im-
petratione poſitã, Si eſt idoneus, ſicut in Ec-
cleſia, præſertim cathedrali, magis idonei de-
bẽt eligi, Panor. c. ad decoram. nu. 2. de inſtit.

non

non opus eſt probari, ac quodammodo ue-rificari, cũ hoc ipſum præſumatur, donec con trà probetur, c. dudũ. ubi Felin. in fine, & Dd. de præſump. Quo loco multis oſtẽditur, idoneitatem eius qui beneficium impetrauit, nõ eſſe demonſtrandam, cum præſumatur tantiſper dum contrarium arguatur, Bal. l. neq; natales. in fin. C. de probat. Oldrad. conſil. 41. Lapus allega. 61. uiſis. Bart. l. muto. §. 1. de tutel. & in terminis noſtris Anchoran. clemen. 1. col. 6. & ſeq. de conceſſ. præben. ubi etiã Imol. num. 12. & in clemen. 1. col. 4. de off. delega. ad idem Alcia. & Arela. tract. præſump. reg. 3. præſumpt. 3. num. 1. 2. 3. Aegid. Bellame. deciſ. 76. incip. non expreſsè. qui oſtendit illud minus habere dubij in promoto, quàm promouendo, ſecundũ illud: Turpius eijcitur quàm non
14 admittitur hoſpes. ſicut † hic noſter per inductionem & immiſsionem corporalem ius acquiſiuit, etiam ante fructuũ perceptionem, Dyn. c. beneficium. num. 5. 6. 13. 16. 17. de reg. iur. in 6. c. cum in cunctis. §. cum uerò. de elec.
15 c. ad hæc. c. ut noſtrũ. de off. archidia. cui † ſanè uitium aut mala fides anteceſſoris præpoſterè nũc primum obiecta, nihil habet obſtare, c. circa. ubi notant glo. & Dd. de iure patrona. Panor. num. 9. Felin. & Dd. c. de quarta. de præſcrip. Iaſ. num. 28. Alexan. num. 6. & 8. leg. Pomponius. §. cum quis. de acq. poſſ. Alexan. conſil. 89. uiſo. numer. 8. uol. 2. Franc. Balb. de præſcr. 2. parte tertiæ partis principal. quæſt.
16 12. num. 13. in 1. limitat. Sed † & hic poſſeſſor, ut indigena, iure præfertur competitori extraneo, c. ad decorem. de inſtit. l. in eccleſiis. 11. C. de Epiſc. & cler. Illud minimùm obſtat, quòd
17 † hanc ad præbendam multa pertineant, aut aliqua ſaltem bona feudalia, quorum poſſeſſor clericus non ſit capax: c. 1. §. qui clericus. ſi de feud. def. c. unic. §. fin. an mut. uel aliàs imperf. c. unic. ſi de feud. fœm. Bart. l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus. numer. 3. de dam. infect. Iaſ. in prælud. feud. num. 120. Cotta in memo. uerb. clericus. Curt. de feud. parte 3 quæſt. 10. nu. 16. Chaſſ. in cõſ. Burg. rub. de feud. §. 5. en choſes. uerb. excepté les religieulx. Afflic. deciſ. Neap. 320. num. 6. Anton. Capy. deciſ. 32. nu. 1. Ruin. conſil. 42. nu. 9. uol. 1. Menoch. conſil. 55. nu. 18. Henn. God. conſil. 19. num. 20. dato quòd etiã in minoribus ordinibus exiſtat, Crauet. conſil. 303. num. 7. 8. Rolan. à Valle conſil 23. uol. 1. Menoch. de arbitra. iud. lib. 2. caſu 231. Cachera. deciſ. Pedemon. 27. prolata. nu. 1. 2.
18 3. 4. 14. & per tot. Nam † hæc quæſtio ad petitorium potiùs pertinet, non ad poſſeſſoriũ: nec ſingulæ res præbendæ conſiderantur hîc per ſe, ſed ut pars illius beneficij, cuius, tanquam totius ius ſequũtur: c. 1. ubi Bal. de cap. qui cur. l. quæ de tota. de rei uend. Euerar. loc. à tot. Iaſ. & Dd. leg. 3. in prin. de acq. poſſ. quomodo res hæreditariæ, non ut ſingulæ conſiderantur, ſed ut portio hæreditatis, leg. 4. C. in quib. cauſ. long. temp. præſcrip. ubi Caſt. l. hæreditatis. Cod. de pet. hær. l. licet minimam. de pet. hær. unde ſicut hic poſſeſſor beneficij capax eſt, ſic rerum & fundorum ad illud pertinentium, præſertim cum ſint feudalia Eccle-
19 ſiæ, quorum † non eſt dubium quin clericus ſit capax, Iaſ. conſil 117. num. 1. uol. 4. Cachera. deciſ. Pedemont. 27. num. 17. & dato quòd aliunde mouerentur, non tamen ſtatim inde ſequeretur, clericum eorum nõ eſſe capacem: cum ea res ſit admodum diſputabilis: Sylua. conſ. 3. num. 53. lib. 1. qui dicit tot hîc eſſe ſenſus quot capita, Zaſ. in epito. feud. parte 5. cir-
20 ca finẽ. Et contraria † ſententia, nempe quòd clericus feudorũ etiam ſecularium ſit capax, probari poteſt ex c. unic. §. fin. de cap. Corra. c. unic. §. uerum. de ſta. reg. lib. 6. c. uerum. de for. comp. ubi Panor. num. 1. & 22. Felin. num. 1. Kling. num. 1. Hart. ab Egping. lib. 2. pract. obſer. de feu. deciſ. 4. Nec obſtat, quòd factus ſit Chriſti miles, c. 1. de cler. ægrot. c. Epiſcopus. de præben. Rolan. à Valle conſil. 98. nu. 3. uol. 1. Zaſ. in epito. parte 5. in fin. & à ſeruitijs ideo uaſallorũ militaribus abſtinere debeat, c. clerici. 23. quæſt. 8. Menoch. conſil. 55. nume. 19. Crauet. conſ. 303. num. 8. glo. & Dd. c. unic. de mil. uaſ. qui ar. bel. dep. & c. unic. §. qui clericus. ſi de feu. def. Anchor. cõſ. 420, nu. 2. Alexan. conſ. 10. num. 2. lib. 5. Rolan. à Valle conſil. 23. numer. 19. & 20. uol. 1. Cephal. conſil. 1.
21 num. 1. 2. cum ſeq. Nam † per ſubſtitutum ſeruire poteſt: glo. l. quiſquis. 16. uerb. ſubrogato. C. de Epiſ. & cler. Alexan. cõſ. 10. uol. 5. glo. c. unic. uerb. ſuccedere. de feud. fœm. quando perſonaliter, & ad ſeruiendum in propria perſona non eſt obligatus, ut hîc, Felin. c. in præſentia. num. 46. de proba. Iaſ. conſil. 117. nu. 2. uol. 4. Cephal. conſ. 151. num. 41. 42. Ant. Capyc. deciſ. 10. num. 12. inſtar aliorum uaſallorum: c. unic. §. ſi quis deceſſerit. ſi de feud. def. c. unic. §. firmiter. de proh. feud. alie. per Feder. Capyc. deciſ. 10. num. 11. deciſ. 32. num. 2. Lauden. c. unic. §. & quia. ſi de feud. def. Curt. parte 3. quæſt. 10. nume. 14. Schurff. conſil. 68. nu. 9. cent. 1. ut ſuo iure carere nõ debeat, qui per ſubſtitutum ſeruire paratus eſt, Bal. c. 1. num. 3. de feud. fœm. Felin. c. inter dilectos. num. 3. de fid inſtru. Cano. c. in præſentia. de probat. Dd. authent. ingreſsi. C. de ſacro. Eccleſ. Iſer. c. unic. §. qui clericus. num. ult. ſi de feud. def. latè Præpo. Mediolanen. c. unic. §. & quia uidimus. num. 18. cum multis ſeq. de his qui feud. dare poſſ. Alexan. conſ. 10. num. 9. uol. 5. Fred. Schenck c. unic. de mil. uaſ. qui ar. depoſ. & hanc eſſe communem, & uſu approbari, ſcilicet quòd clericus capax ſit feudi, cũ per ſubſtituiũ ſeruire poſsit, teſtatur Laudenſ. c. unic. §. & quia uidimus. num. 19. qui feud. dare, Iacobin. de ſ. Georg. uerb. & quibuſcunq;. num. 4. Capyc. deciſ. Neap. 10. nu. 4. Chaſſ. de feu. §. 5. en choſes. uerb. excepté les religieulx. nu. 2. 3. uerſic. contrariam tamen partem. Schurff. conſil. 68. num. 20. cent. 1. Lauren. Kirch. com.

opin.cent.1.cõcluſ.35. Itaq; minus habet dubitationis in clerico minoris ordinis, ut qui primam tantũ accepit tonſuram, Bald.c.unic. num.3.de feud. fœm.Præpoſ.c.unic.§. qui clericus.num.1. & Aluar. ibi nu.4. ſi de feud. defunct.Chaſſ.in conſ.Burg.præall.lo. in prima limita.Franciſ.Zonbec.tract.de feud.parte 12. num. 138. ubi dicit hoc in practica teneri per multas rationes, Crauet. conſ.303. num.7. & communem dicit Curt. parte 3. quæſt.10.nu. 25.Rolan.à Valle conſil.23. num.1. Clarus de
22 feud.quæſt. 78. nu. 5. potiſsimùm † in feudo conditionato, & improprio: Iaſ. conſ. 117.nu. 2.uol. 4. Carol.Ruin. in terminis noſtris conſil.18.num.17.uol.1. Pariſ.conſ.4.nu.13.conſil. 12.nu.20.cum ſeq.uol.1.Rolan. à Valle conſil. 23.nu.13. cum ſeq.uol.1.Cephal.conſ.1.nume. 22.conſ.115. Cur.de feud. parte 3. quæſt.10.in 1.limitat.Cachera.deciſ.27.prolata.num. 5. 6. cum ſeq.Cuiuſmodi eſt pro ſeruitijs certis aut pecuniarijs reditibus datum: Aff. deciſ. Neap. 129.num.2.Cephal.conſil.1. nu. 24. Menoch. conſil. 65.num.1.& qualia Eccleſiaſtica eſſe ſo
23 lent. Quoniam † eccleſia non ſic laborat de ſeruitijs perſonalibus, ac de reditibus burſalibus, Bald. c.1. uerb. liuellariæ. in fin. de pace Conſtan.Iaſ.in prælud.feud.nu.8.Claud.Seiſ. in Spec.feud.tit.de definit.& inuent.feu. mihi fol.49.50. cum ſeq. ut igitur aliarũ ſucceſsionum ac bonorũ eſt clericus capax,l. ult.§. hoc etiã.C.de Epiſ.& cler.Chaſſ. præall. lo. Cepha. conſ.151.nu.35. Schurff.conſ.68. nu. 6.cent.1. Nico.de Vbal.de ſucceſſ.uerb.finita.num.3.ſic idem de feudalibus pronũciari debet, Rolan. à Valle conſil.67.num.15.uol.1.conſil. 57.nu. 79.uol.3.Schurff.conſ.98.nu.10.centu.1.Crauet.conſil. 303.nu. ult. Quod etiamſi alij hæc argutia competere poſsit,nõ tamen iſte actor habet hinc quod pro anſa captet, cũ ad iſtud beneficiũ æquè non poſsit aſpirare, niſi ſe clericum profiteatur, quomodo igitur qualitatem in alio carpet, qui non niſi per eandẽ huius præbendæ capax eſſe poteſt? Nam qualitatem requiſitam utiq; petitor habere debet. Cachera.deciſ.Pedemon.23.nu.14.per Bar. l. 1.§.quod autem.ne quid in flum.pub.

CONSILIVM LVI.

De decimis.

SVMMARIA.

1 ¶ *Decimæ ſunt ſpirituales cum omnibus annexis.*
2 *Solutionis decimarum non factæ pertinet ad Eccleſiam cognitio.*
3 *De eccleſiaſticis Eccleſia cognoſcit.*
Rationum decidendi ſummaria.
4 ¶ *Clericus agens laicum,corã laico cõueniri debet niſi in caſu denegatæ iuſticiæ.*
5 *Cauſæ ſuſpicionis iuſtæ ad recuſandum iudicem probari debent.*
6 *Factũ rei ſpiritualis cognoſcit laicus iudex.*
7 *Fructus decimarum nõ ſunt res ſpiritualis.*
8 *Licet inferiores nõ poſſunt cognoſcere de iure reſcripti, tamen benè de iure partis.*
9 *Connexa ſpiritualium rerũ quæ facti ſunt, ad forum temporale pertinent.*
10 *Iudex Eccleſiaſticus turbare iuriſdictionem laici non debet.*
11 *Vbi cauſa cœpta,ibi finiri debet.*
12 *Ob non ſolutas decimas laicus atrobiq; ſortitur forum,in Eccleſia, & apud temporalem iudicem.*

PASTOR conqueritur à ruſticis ſibi non integrè ſolui decimas. Nobilis ruſticorum uult cognoſcere, paſtor ad epiſcopũ loci negotium trahit. Quæritur,utrius ſit cognitio?

VIdebatur ad forũ eccleſiaſticum & audientiam epiſcopalem pertinere: quia
1 † decimæ ſunt ſpirituales. c. literas. de iura.calũ. c. fin. de rer. permuta. Nicola.Euerard.conſil.30.uiſis.num.1.5. tomo Franco. 4. & proinde earum quoq; cauſa, c. cauſam. ubi Dd.de præſcrip.c.tua. de decim. Spec. de cõp. iud.adit.§.1.nu.16. & de reconuent. §. 2. nu. 1. Euerar.d.conſil.30.cum omnibus annexis: c. peruenit.c.nuntios. c. cum homines. c. de terris,de decim.clemen. 2. de iud. ubi Dd. cuiuſ-
2 modi † eſt ſolutio decimarum intermiſſa, uel malignè præbita: c.1. 2. 3. & tot. tit. de decim. ex.& lib.6.quia ſunt redit⁹ Eccleſię. Nic.Euerar.d.conſ.30.uiſis. num.5. per c.1. de reb.Eccl. in 6.& in quæſt.1.nu. 5. cum ibi allegat. Quoniam qui non ſoluit decimas,peccat:c.pen.de decim.c.decimæ.c..decimarũ. 16. quæſt.1.Peccati autem cognitio pertinet ad forum eccleſiaſticum, non laicum, c. per uenerabilem.13. ubi Panorm. qui fil. ſint leg. Bal. l.etſi.num.3.
3 & 4.Cod.de nup. Itaq; † uidere licet laicos ad ſolutionem decimarum Eccleſiaſticis cenſuris compelli, & ita hanc etiam ſolutionis non factæ quæſtionem, ad forum potiùs Eccleſiaſticum pertinere,Dida.Couar. prac.quæſt.lib. 1.cap.35. nu. 2.dicens, hanc eſſe communem, per cle.2.de iudic.c.peruenit.c.nuntios.c.cùm homines. c. de terris, de decim. Quemadmodum & de reliquis eccleſiaſticis, quæ recenſet gloſſ.uerb.Eccleſiaſticum.cap.ex tenore.11. de for. comp. eſt cognitio audientiæ Epiſcopalis, non temporalis: cap. uerum. 7. cap. ex tenore.11.de for. comp. c. per uenerabilẽ. ubi

Cano.

Cano. qui fil. ſint leg. c. quãto. c. at ſi clerici. de iud. & paſsim, de for. comp. ac C. de Epiſc. aud. etiam de illorum cõnexis: c. quanto. de iudic. Bal. l. etſi. num. 4. C. de iud. Euerar. d. conſi. 30. cum ibi allegatis, propterea quòd cauſæ continentia diuidi non debeat, l. nulli. C. de iud. tot. tit. de quib. reb. ad eun. iud. ea. Cano. d. c. per uenerabilem. qui fil. ſint leg. & in terminis Bal. nu. 3. 4. Cyn. & Dd. l. ſi uicinis. C. de nupt.

Rationes decidendi.

4 His non † obſtantibus, contrariũ eſt concludendum: quando paſtor, qui hîc ad iudiciũ prouocat, ſit actor, l. qui prior. de iud. cuius eſt rei forum ſequi, leg. 2. Cod. de iuriſdict. etiam temporale: licet ipſe ſit eccleſiaſtica perſona, c. 5. c. ex tranſmiſſa. 6. c. cùm ſit generale. 8. de for. comp. præſertim cum nobilis iuſticiã non denegarit hactenus unquã, c. cùm ſit generale. 8. uerſic. quoniã ſeculares in exhibẽda iuſtitia eccleſiaſticis ſunt remiſsi. c. licet. 10. c. ex tenore. 11. de for. comp. c. ſignificauit. c. licet. de off. ord. ſed potiùs facere offerat, c. ex tenore. 11. uerſic. promittens eidem iuſtitiam
5 exhiberi. de for. comp. neq; † iuſtæ cõtra eum ſuſpicionis cauſæ proponãtur: de quib. Spec. Hoſt. Maran. & alij, in Spec. tit. de recuſat. Dd. l. apertiſsimi. C. de iudic. c. 1. de off. iud. c. inſinuatiõe. 25. de off. deleg. c. poſtremo. ubi Dec. 36. de app. c. accedens. ubi Panor. ut lite non conteſt. c. cauſam. 18. de iudic. Myſing. obſ. 63. centur. 3. multo minus probentur, ut fieri debebat, Lanſ. c. quoniã. uerb. recuſationes. nu. 2. de probat. Maran. in Spec. aur. cap. de recuſat. num. 48. 49. Hoſtienſ. eod. tit. numer. 5. 6.

6 Non obſtat, quòd † cauſa decimarum ſpiritualis ad forum eccleſiæ pertineat: nam id uerum, cùm de iure earum quæritur, ut Dd. prę allegatis locis oſtendunt: nõ quoties (ut hîc) de facto tantùm ſolutionis nõ factæ diſceptatur: Bar. & Dd. l. omni. C. de ſacroſanct. eccleſ. l. quoties. C. de iudic. l. 2. in fin. de iuriſdict. l. Titia. ſolu. matr. Bal. l. etſi. num. 3. C. de nupt. Cano. poſt glo. c. tuam. de ordine cognit. c. lator. qui fil. ſint legit. clemen. 1. de uſur. c. cùm ſit generale. ubi Panor. dicit communem, num. 17. de for. comp. latè Alexan. cõſil. 9. præſtantiſs. uol. 4. Anchoran. conſil. 236. repeto. c. ad noſtram. 7. de iureiur. c. poſt miſerabilẽ. de uſur. Non ſolutas enim eſſe decimas eſt meri facti quæſtio, l. aſſeueratio. C. de non num. pec. de quo cognoſcere iudex poteſt tẽporalis, etiãſi ius decimarum ſpirituale ſit, Myſing. obſ. 67. centur. 1. pro quo l. 3. C. de iudic. l. 2. C. de ord. cog. l. 1. 2. C. de ord. iudic. l. ſi quis à liberis. de lib. agnoſcend. c. penul. de reſtit. in integ. pro
7 quo ſunt, quòd † fructus decimarũ inter ſpiritualia non computentur, nec cauſa eorum ſpiritualis, ut decimarum, Nicola. Euerar. cõſil. 30. uiſis. num. 1. tomo 4. conſil. Franc. per c. literas. de iura. calum. c. cauſam. de præſcrip. c.
8 fin. de rer. permuta. Item † quòd licet iudices inferiores nõ poſsint ſe intromittere & cognoſcere ſuper priuilegio, uel reſcripto, aut confirmatione principis, utrùm ualida ſit, an nõ, c. cùm ueniſſent. de iudic. ubi Ant. But. & Dd. c. inter alia. de ſent. excõ. Georg. Vualterus cõſ. 38. num. 1. 2. tomo Franc. 1. poſsit tamen incidẽter de cõſecutiuis inde cognoſcere, quoad ius partium, Anto. d. c. cum ueniſſent. Georg. Vualter. d. conſ. 38. duces. nu. 13. 14. cum multis ſequen. & quòd de uſuris cognoſcit iudex laicus ratione acceſsiõis, cùm ſcilicet de ſorte cognoſcit, c. ſi non ſortẽ. ubi Iaſ. in prin. nu. 5. de cond. indeb. Itaq; quod dicitur, connexa
9 † ſpiritualium ad idem forum pertinere, accipiendũ eſt de iuribus annexis & indiuiduis, nõ de quæſtione facti, quod inde plurimum diſtat, l. poſſeſsio. 41. de acq. poſſ. l. 2. & tot. tit. de iur. & fac. ig. aut aliàs incidẽti, l. 3. C. de iud. de quo licet materiam peccati cõtineat, rectè iudex etiam laicus cognoſcit, Panor. d. c. cùm
10 ſit generale. c. laicus. de for. comp. Cùm † igitur iudex eccleſiaſticus turbare iuriſdictionẽ laici nõ debeat, c. nouit. de iudic. c. legis. c. quoniam. diſt. 9. c. cùm nõ. 95. diſtinct. ne quidem ſuperior, c. cùm ab eccleſiarum. de off. ord. ad quem gradatim eſt eundum, c. ut debitus. c. cùm ſpeciale. c. fin. de appellat. iudico huius cauſæ cognitionem ad iudicem ruſticorũ immediatum, nempe nobilẽ, iam pertinere, præ-
11 ſertim † cùm & antea dicatur coram eo agitata, Anchora. cõſ. 236. repeto. nu. 2. 3. per l. ubi. de iudic. c. cum ſuper. de cauſ. poſſ. & prop. & hoc in terminis decidunt Fed. de Sen. conſil. 245. Didac. Couar. prac. quæſt. lib. 1. cap. 35.
12 num. 2. Licet † autem dicant, laicum qui non ſoluat decimas, utrumq; forum ſortiri, & eccleſiaſticum & temporale, exiſtimo tamẽ hoc intelligendũ ſecundũ ſuperiora, ſcilicet ut iudex eccleſiaſticus ſuas partes interponere poſſit non ſtatim, ſed cùm iudex ſecularis eſt negligẽs hac in parte: præſertim cùm hic epiſcopus ſit ſuperior d. nobilis uaſalli, qui non poteſt nec debet iudicare cauſas hominum ſui uaſalli, Curt. iun. conſ. 2. num. 2. Brun. conſ. 8. nu. 55. conſ. 27. num. 18. Neuiza. conſ. 61. num. 12. Soc. iun. conſ. 126. nu. 4. lib. 3. Chaſſa. conſ. 66. nu. 12. Menochius conſ. 34. ardua. nu. 39.

CONSIL. LVII.

Quibus ex cauſis feudum amittatur.

SVMMARIA.

1 ¶ *Vaſallus nõ, niſi ex magna cauſa, ſuo iure priuari debet.*

2 *Cauſæ commiſſi feudi per quinq; teſtes probari debent.*

3 *Dolo cõmittitur feudũ, nõ ex culpa omiſſiõis.*

4 *Qualibet cauſa à commiſſione excuſat.*

5 *Cauſæ commiſſionis feudi ſunt odioſæ ac admodum reſtrictæ.*
6 *Læſæ maieſtatis crimen quādo cōmittatur.*
7 *Vna cauſa ſufficit ad cōmiſſū, ſed quæ atrox ſit ſua qualitate aliter q̄ ex pſona domini.*
8 *Cauſæ amiſſionis obtinēt tantùm in proprio feudo, non improprio.*
9 *Incarceratio iniuria grauis quando ad commiſſionem ſufficiat.*
10 *Mala ſubditorū tractatio quādo ad cōmiſſionem feudi ſufficiat.*
11 *Alienatio feudi an & quando cōmiſſum inducat.*
12 *Periuriū quādo ſit ſufficiēs priuatiōis cauſa.*
13 *Deterioratio an ſit idonea priuatiōis cauſa.*
14 *Incendium non imputatur colono patrifamiliâs, multo minus uaſallo.*

IN hac cōmiſsi feudi quæſtione,
quod de ſuo maiori prædio no-
biles quibuſdam ciuibus ſubin-
feudarunt, multæ quidem amiſ-
ſionis cauſæ producuntur, ex̄. c.
1. in quib. cauſ. feud. & quib. mod. feud. amitt.
& quæ fuit prima cauſ. ben. ſed nō probātur,
ut debēt, iuxta cōmunē in c. 1. de feu. ſine cul-
pa non amitt. nec ad huius cauſæ hypotheſin
1 pertinere ſatis oſtēduntur. Non † enim niſi ex
magna & graui cauſa, uaſallus ſuo iure priua-
ri poteſt, c. 1. §. præterea ſi uaſallus. ubi Aff. in
2. not. quæ ſit prim. cauſ. ben. amit. c. 1. §. porro.
uerb. graues. quib. mo. feu. Menoch. cōſ. 1. nu.
397. & niſi ex inſigni iniuria, c. 1. in quib. cauſ.
feud. §. porro. quæ fuit prima cauſ. ben. Dd. c.
unic. de feu. ſine culp. nō amit. Ròlan. à Valle
conſ. 1. nu. 93. lib. 3. Menoch. cōſ. 102. nu. 7. cōſi.
101. nu. 47. ac egregia ingratitudinis cauſa, c.
1. §. de illa. uerſic. nō em̄. in qb. cauſ. feud. amitt.
2 Cuiuſmodi † cauſæ nō præſumūtur, niſi à do-
mino indubitatis indicijs probentur. Bal. c. 1.
nu. 11. de feud. ſine culpa nō amitt. Iaſ. cōſ. 64.
circa. nu. 2. uerſ. ſecundò moueor. uol. 3. Moli-
næ. in cōſ. Par. tit. de feud. §. 13. glo. 5. nu. 6. imò
quinq; cum minimū teſtib. c. unic. quot teſtes
ſunt neceſſ. ad pban. feud. ingrat. ſecundū cō-
munē Iulij Clari §. feudū, q. 60. Zaſ. in epito.
feu. parte 10. nu. 108. Menoch. conſ. 101. eſt no-
3 ua. nu. 47. Deinde † in ijs quæ facto & cōmit-
tendo, nō omittēdo delinquūtur, neceſsū eſt
tales cauſas dolo, id eſt in cōtemptū domini,
cōmitti, §. ult. de proh. feu. aliena. p Feder. Iaſ.
l. fin. nu. 127. C. de iur. emph. q licet in delictis
præſumatur ſubeſſe, l. ſi nō cōuicij. C. de iniur.
l. 1. C. unde ui, tn̄ quælibet, nedum iuſta, ſed &
iniuſta cauſa, à pœnis doli ſolet excuſare, glo.
ult. l. unic. ſi qs ius dic. l. igitur. de li. cauſ. Hipp.
l. 1. nu. 25. C. de ſicar. & l. 2. ff. eo. tit. Iaſ. & Dd. l.
ſi qs id quod. per illū tex. de iuriſd. l. 1. de plag.
Quanquā autem cauſæ omiſsionis, ut nō pe-
titæ inueſtituræ, & ſimiles, uideantur magis in
omittēdo q̄ cōmittēdo cōſiſtere, & ideo in il-
lis ſufficiat culpa ſaltē lata, c. 1. in pri. quæ fuit
pri. cauſ. c. 1. de feu. ſine culp. c. 1. de c. Corrad.
c. 1. quo temp. mil. à cuius pœnis iniuſta cauſa
nō ſolet excuſare, Iaſ. l. iuſtè poſsidet. num. 30.
de acq. poſſ. Henn. God. conſ. 3. de ſequeſt. nu.
2. 3. cum ibi alleg. tamē in priuatiuis feudi ue-
rius eſt culpam non ſufficere, cùm tex. dolum
exigāt, §. fin. de lege Corra. c. 1. quib. mod. feu.
amitt. ubi Aluar. Iaſ. l. 2. nu. 86. & l. fin. nu. 127.
C. de iur. emphyt. & ideo ob has cauſas nō pri-
uari uaſallū ſine dolo, ut q̄ cōtemptu dñi pe-
tere neglexit: ſecus, ſi ex alia cauſa, uel etiā ne-
gligētia, aut ignorātia iuris, Molin. in cōſ. Pa-
riſ. tit. 1. de feu. §. 13. glo. 5. nu. 6. p §. ſi uaſallus. ſi
de feu. def. c. unic. de cont. int. dom. & emp. Iaſ.
d. l. fin. n. 127. cuius error in pœnis uitandis &
damnis nocere nō ſolet, ſed excuſationem ha-
bet, l. error. 8. in fin. ff. de iur. & fac. igno. l. ult. C.
de rep. hær. Iaſ. & Dd. l. error. C. de iur. & fac.
4 ig. Quēadmodū † igit̄ quælibet cauſa excuſat
à periurio, & eius pœnis, ut probatū eſt ſuprà
cōſ. 3. ſic etiā à cōmiſſo feudi, qd' nō niſi p felo-
niā & infidelitatē periurij cōtra ſacramentum
uaſallagij cōmittit̄, c. 1. quæ fuit pri. cauſ. ben.
quælibet colorata cauſa ſolet & debet excuſa-
re, Bal. c. unic. nu. 4. de cont. int. dom. & emp. p
§. fin. de proh. feu. alie. p Fed. Henn. God. conſ.
3. de ſequeſt. nu. 3. Iacob. in inueſt. uerb. dictiq;
uaſalli. nu. 4. Zaſ. in epito. feu. parte 10. nu. 55.
Iaſ. l. ult. nu. 127. C. de iur. emph. & cōſ. 64. cir-
ca. nu. 2. uol. 3. Molin. de feud. §. 13. glo. 5. nu. 6.
5 Præterea ſciendū eſt, has † priuationis cauſas
admodū eſſe odioſas, ut dixi conſ. 43. nu. 112.
& arbitrarias, Curt. parte 4. feud. nu. 77. ac re-
ſtringi à plurimis ad quinq; tātùm, Molin. de
feu. §. 30. nu. 3. Iacobus in prac. ex qb. cauſ. uaſ.
nu. 1. 2. 6. Imo Aff. deciſ. Neap. 385. dubiū. nu.
4. oſtendit de cōſuetudine non ſolere cōmitti
dño feudū, niſi ex crimine læſæ maieſtatis, Me-
noch. cōſ. 114. nu. 32. & conſtitutionibus etiā
imperij ius hoc cōmiſsi ualidè reſtrictū, ord.
Imp. Vuormat. facta 1495. or. pac. anni 48. or-
dina. Came. an. 55. c. 48. ut & puincialib. cōſt.
6 48. parte 2. cōſt. 27. parte 3. Atqui † læſæ maie-
ſtatis crimē hîc nullū prætēdere dn̄s iſte nobi-
lis pōt. Illud em̄ dūtaxat in ſummū principem
principaliter, Menoch. conſ. 99. diuus. nu. 1. &
eius reſpectu in eius conſiliarios & præfectos
cōmittit̄, l. qſquis. in princ. ubi Bald. Sal. C. ad
l. Iul. ma. Gig. in tract. læſ. maieſt. Nā ſi in conſi-
liarios cōmittatur, nō principis, ſed ipſorum
odio nō cōmittitur tale crimē, Crauet. conſ. 6.
plura. nu. 79. Sed nec & tale hîc ullū facinus
pponitur, quod ſpeciē tāti criminis ullā præ
ſe ferat, ut oportet, l. 3. uerb. conuictus. uerb.
manifeſtis indicijs. & Dd. ibi. C. ad l. Iul. ma-
ieſt. Caſt. & alij l. fin. C. de probat. Nec em̄ cō-
mittit̄ ſolis uerbis iniurioſis, ut multis cōuin-
cit Crauet. conſ. 6. plura. nu. 1. ne quidē facto,
niſi eiuſmodi quo principaliter & directò ma-
ieſtas principis offendat̄, Bald. l. 1. in fin. C. de
priuat. carcer. Crauet. d. conſ. 6. num. 79. Alb.
Brun. cōſ. 69. Vnde ne quidē interficiens con-
ſiliariū principis tenet̄ hoc crimine, ſi tantùm
odio cōſiliarij, nō principis fecerit, And. Iſer.

c. 1.

c.1.uerb.bona cõmittentiũ quę ſint regal.Bel-
la.cõſ.15.Guid.Pap.deciſ.343.in fin. Crau. d.
cõſ.6.nu.79.queãdmodũ & q ꝓdit patriã, nõ
odio principaliter principis, ut illi ciuitas au-
feratur,ſed ob aliũ finẽ,Salic.l.fallaciter. C. de
abolitio. Ang.§.interdum.Inſt.de hær. quæ ab
inteſt.§.1.Inſt.de pub.iud.Cæpol.cõſ.17.Cald.
cõſ.ult.de accuſ.ubi dicit, eũ q debellat caſtrũ
eccleſiæ,non huius odio, ſed adminiſtratoris,
haudquaq; teneri maieſtatis: ſequitur Crau.
7 utrunq; d.cõſ.6.plura.nu.79.Quamuis † aũt
una atrox cauſa ſufficiat ad amiſsionẽ, Bal. c.
1.§.1.nu.3.quib.mod.feud.amit. ſiue mediatè
ſiue immediatè in dominũ cõmittatẽ, Menoc.
cõſ.99.de re.n.44.45.ex Cur.feu.par.4.Ardi
zo.tit.quib.mo.feu.amit.Affl.deciſ.263.maxi
mè tum ob iniuriã perſonaliter illatã domi-
no,§. item qui dominũ. quæ fuit prima cauſ.
benef.§.item ſi fidelis.quib.mod.feud.amit.§.
rurſum.quę fuit prima cauſ.§.ſimiliter.ubi gl.
quib. mod.feu. illa tamen atrocitas non ſumi
debet ex ꝑſona domini, alioqui quælibet cau
ſa ſufficeret,§.atrox.Inſt.de iniur.l.7.8.9. ff.eo.
ſed ex grauitate ipſius iniuriæ realis,Bald. Al-
uar.§.prædictis.quæ fuit prima cauſ.Curt.feu.
parte 4.nu.77.Monta.de feu.lib. 4. c.2. Zon-
8 bec.eo.tract.parte 12.nu.49.Super hæc † cau-
ſæ illæ amiſsionis tantùm obtinẽt in proprio
feudo,nõ improprio,Crau.conſ.6. plura. nu.
109.cum ibi alleg.Clarus.de feu.quæſt.32.nu.
6.Nam in pœnalibus non fit extenſio de caſu
proprio ad improprium, l.3.§. hæc uerba. de
neg.geſt.Dd.l.ſi uerò.§.de uiro. l. ſi conſtante.
ff.ſol.mat.Bal.conſ.300.nu.3.lib.5. Vnde feu-
dum pecuniâ emptum non amittit uaſallus,
ſicut gratuitum,Iaſ.l. ſi pecuniam. de cõd. ob
cauſ.cum alijs,quos recenſet Craue.d.conſ.6.
plura.nu.109.addẽs diuerſam eſſe rationem
in feudo proprio: quod cùm ſit gratuitum be
neficium,faciliùs reuocatur,l.fi.C.de reuo.do
nat.t.t.C.de ingrat.lib.ſicut & priuilegium ob
abuſum cõceſſæ poteſtatis,l.ſi quos. C. de off.
præf.Orient. c.priuilegium.11.q.3. Hîc autem
cum agamus de feudo improprio & ſubinfeu
dato,facilè paret, quid ex iam dictis cõſequa-
tur: quanquã nec cauſæ, quæ allegantur, per
ſe ſatis momenti habeãt. Equidem ſi uaſallus
incarceret dominum,uel eius fratrem iniuſtè,
fateor hanc ſatis idoneam fore commiſsionis
cauſam,Bald.c.1.§.deniq;. nu. 2.ubi Schenck,
num.2.§.præterea. ubi Aluar. quæ fuit prima
cauſ.Zaſ.in epito.feud.part.10.nu.66.Schurf.
conſil.98.nu.4.cent.3. Curt. feud.parte 4.nu.
58.59.Ferr.in for.reuocat.§.contra.in 16.cauſ.
9 Carceris † enim iniuria eſt perſonalis & rea-
lis,l.ſi uerò.§.2.uerſic.non ſine iniuria. qui ſa-
tiſd.cogan. Alex.conſil.17. requiſitus. num,5.
uol.1.Schurff.conſil.87.quod præmiſſæ. nu.1.
2.3.conſ.98.quod prædictæ.nu.4.cent.3.quia
libertatẽ adimit incarcerato, l. 2. de lib. hom.
exhiben. l. Titio centum. §. 2. de cond. & de-
monſtr.ſeruitutis ſpeciem inducit,Bart.l.alia.
nu.14.ſol.mat.Fab.§.ult.nu.2.Inſt.de act.cum
quadam ignominia, l.1. l.4. l. 6. l. pen. C. qui
bon.ced.l.ſi creditores. in fine,de priuil. cred.
Iaſ.poſt Caſtren.num.22.23.in l.4.de re iudic.
Bald. conſil. 412. lib. 1. Boer. deciſ. 215. & eſt
mala manſio, l.ſi hominẽ.7. depoſ. quæ mor-
ti æquiparetur, l. nec timorem. uerſic. timuit
mortem uel uincula. l. pen. quod me. cauſ.
Schurff conſil.98.numer.4.centur.3. Boſſ.de
car.nu.1.Bal.c.1.§.deniq;.nu.2.quæ fuit prima
cauſ.benefic.ac ſpecies quædam torturæ, Bal.
l.2.nu.6.C.de epiſc.aud.damnum inferens ir-
reparabile,Bart.l.ſi uerò.§.1.in 3.notab. qui ſa
tiſd.cogan.Schurff.conſil.87.quod pręmiſſæ.
nu.2.cent.3.mirum ut non ſit, ex hac cauſa ua
ſallum priuari,Bal.d.c.1.§.deniq;.num.2.quæ
fuit pri.Schurff.d. conſil. 87. quod præmiſſæ.
nu.2.cent.3.qui præcipuè dominũ colere pro
poſsibili debeat & exaltare,c.ſi tibi.63. diſtin.
gloſſ.Iſer.& Dd.c.1.qual.uaſ.iura. Afflict.deciſ.
Neap.307.nu.8.9.16.Atqui hîc non uaſalli ci
ues dominum incarcerarũt, ut nec tanquam
priuati poſſunt, l.unic. C.de priua.car.ſed ſe-
natus illius oppidi propter homicidiũ in fa-
milia domini hoſpitis commiſſum, tantiſper
dum de authore & cauſa cognoſceretur, nihil
ut iſtis ciuib. uaſallis imputari poſsit, per tra-
dita à Iaſ.l.ſerui electione.§.Labeo. nu. 13. 20.
de legat.1. deinde non iniuriæ, ſed inquiſitio-
nis cauſa hoc factũ fuit, l. quod reipub. l. nec
magiſtratibus. de iniur. l. quemadmodum.§.
pen. ad l. Aquil. quæ magiſtratus officio in-
cumbit,l.congruit. de off. præſ.ad quam faci-
lis cauſa ſufficit: c. qualiter. c. olim. ubi Felin.
de accuſat.c.ea quæ.de ſta.monach.ſicut & ad
incarcerationem,Bal.l.ult.in prin.C. de accu-
ſat.& conſil.41. in iſta. cum ſeq. lib.1.Hipp. in
pract.crim.§.attingẽs.n.43.præſertim delicto,
ut hîc, non pecuniario, ſed capitali in familia
huius domini nobilis & hoſpitio perpetrato:
ut hæc cuſtodia, qua fuit aſtrictus (ſi tamen
pro carcere haberi debet,Boſſ.de car. fideiuſſ.
nu.3.Bald.l.nec non.§.1. ex quib. cauſ. maior.
Ang.l.qui in carcere.quod met.cauſ.Chaſſ. in
conſue.Burg.tit.1.nu. 49. præſertim intra 24.
horas illo dimiſſo,Bar.l.capite. nu.3. de adul-
ter.) iniuriæ nomen hîc nõ mereatur, Iaſ. in 2.
notab.poſt Bar.l.ſi uerò. §.1.qui ſatiſd.cogan.
ꝑ l.1.2.3.de cuſtod. reo. ut in terminis ferè re-
ſpondit Schurff.d.cõſ.87.quod præmiſſæ.nu.
3.cent.3. Sic quòd inimicos domini coluiſſe,
& cũ his amicitiã contraxiſſe d. uaſalli perhi-
bentur,nõ modò priuatã, ut cũ ciuibus, Ign.
l.fideicõmiſſum.nu.73.74.de S.C. Sylla. Me-
noch.cõſ.102.nouũ. n.16. ſed cũ publicis ipſi⁹
ſenatus ꝑſonis, quæ res maiorẽ domino præ-
bet ſuſpicionẽ & cauſam,Menoch.præal.lo.n.
17.ex Rap.Comẽſi cõſ.161.col.pẽ.uerſ.ubi aũt
libertus. hoc primum in eo deficit, ꝙ dñs ob
prætactã cuſtodiã non habuerit iuſtã inimici-
tiarum in ſenatũ cauſam: deinde iſti ciues nõ
odio domini,ſed alijs & iuſtis cauſis ſuos con
ciues ac in primis magiſtratum ſuum & perſo
nas in eo exiſtentes coluerunt, ut debuerunt:

ut hoc alio reſpectu factum, nullam incurrat feloniam, Menoch. conſil.102. num.51.Rain. conſil.23.num.8.lib.1. Dec.conſil.604. nu. 8. conſil.690. Gratus conſil.5. numer. 36. lib.1. Pariſ. conſil. 10. numer.28.lib.1. Brun. conſil. 81.numer.5.Crauet.conſil.6. numer. 84. facit Euerar. loc. à tanquam ſeu reſpect.in 34. ampliat.per l.tutorem.de his quib.ut indig. præſertim cùm non probetur hæc amicitia domino fuiſſe detrimentoſa, gloſſ.cap.1.uerb. aſſa-lierit.quæ fuit pri.cauſ. Clarus §. feudũ.quæſt. 54.Menoch. conſil. 102. initium. num.1.ſicut probari debuit, Iacob. in inueſt. uerb. dictiq́ʒ uaſalli promiſerunt. in 5. cauſ. Curt. parte 4. feud.cauſa 15. Laud.§.porro. quibus ex cauſ. feud.amit.Brun.conſ.114.num.315.Menoch. d.conſil.102.num.3.addens num.4.ex coniecturis contrariũ rectè doceri, Rol.à Valle conſil.1.num.88.lib.3. Afflict.num.17.Iſer.& alij c. ſi capitanei.quib.mo.feud.Zaſ.in epito. feud. parte 10. num.35. Sunt enim qui probationẽ hìc exigunt à uaſallo, quando ſcilicet amicitiam contrahit prohibitam cum domini inimicis, & ad eos ſe confert, Iſer.d.§. porro. ubi Afflict.num. 13. Igneus d. l. fideicommiſſum. de S.C.Sylla.per l.Iulianus.eod. tit.l. 2. C. de ſer. fug.l.3. C. de commer. Zaſ. in epito. parte 10. num.32.Socin.iun.conſil. 134. numer.36.lib. Menoch.d.conſil.102.numer.11.12.37. 38. adducens l. inter omnes. §. à barbaris.de re mil. Deinde quod obijcitur, ab his uaſallis malè tractatos eſſe ſubditos, illud per demonſtrationem talium tractatuum erat probandum, Crauet.conſil. 6.plura.nu. 107.cum ibi alleg.

10 Sed † neq́ʒ priuatur ex hac cauſa uaſallus, niſi præcedat trina monitio domini, quòd ſubiectos bene tractet, cum comminatione, quòd aliàs feudo priuabitur, c.1.ubi gloſſ. & Dd. de mil.uaſ.c.1.§.fi. de pace iur.firman.cle.1.de uita & honeſt. cler. Iaſ. in auth. qui rem. num.5. uerſ.limita tamẽ.C.de ſacroſan.eccl.& in præ-lud.feud. Curt.iun.conſil. 138. col. pen. & per tot.conſ. Aretin.conſ.149.ubi tradit notabilẽ regulam & generalem, quòd quando agitur de priuatione iuris iam quæſiti, ſemper requiratur monitio præcedẽs, ex Bal.auth. hoc amplius.C.de fideicom.ſequitur Crauet. conſ. 6. plura.nu.108.qui etiam.nu.109.cum ſeq.multis euincit, feudum pecunia emptũ (ut iſtud) ex hac malæ tractationis cauſa non amitti, ut nec dominium ſerui, §.ſed & maior.Inſt.de his qui ſunt ſui, l.2.ff.eo.quib.ſubditi comparantur, Crauet.d.conſil.6.num.110. Bald.l.ſi uſuſ fructus legatus. de uſufruct. ut ſint ſerui obedientiarij ratione fidelitatis, quam præſtant, ex l.2.de his qui ſunt ſui, Crauet.prææalleg.loc.

11 Quod † de parte quadam feudi alienata dicitur, id quamuis probaretur & locum haberet, non tamen ultra illam partem commiſsi quæſtio porrigeretur, cap.1. de uaſ.qui contra conſt.Lothar. §.item qui.quæ fuit prima cauſ. benef.latè Clarus de feud.quæſt.31.nu.7.cum ibi alleg.Sed & feuda impropria, ut ſubinfeudata & empta, non committuntur ob alienationem ſine conſenſu domini factam: quia ſicut empta ſunt, ſic uendi poſſunt, Crau. conſ. 6.plura.nu.109. per Bal.l.qui ſe patris.in fi. C. unde lib.l.ſi quam.C. de oper. lib. c.ſignificauit.in prin. de reſcrip. Iaſ.l.ſi pecuniam.de con dict.ob cauſ.Dec.conſ.390. Sed & in ſubinfeu datis alienandis non requiritur aliàs conſenſus eius qui ſubinfeudauit, ſed ſuperioris à quo ille habet: Clarus de feud. quæſt.32.nu.6. per gloſſ.§.illud.uerb.niſi requiſitus.de proh. feud.alien. per Feder. Iacob. in inueſt. uerb. & cum pacto de non alienando. nu.21.Cagno.l. conſilij.§.ſocij.num.9.de reg.iur.Zaſ.in epito. parte 9.Nec obſtat, quòd uaſallus uaſalli mei non ſit meus uaſallus, gl.& Dd. l. de acceſsionibus.de diuerſ.& temp.pręſcrip.Bar.l.ſi quis à liberis.§.ſi quis à liberti.de lib.agnoſ.Meno. conſ.32.num.38.per §.firmiter. de proh. feud. alien. per Fed.c.paſtoralis. c.Romana.de cler. non reſ. Ruin.conſil.219.nu.5.lib.1.Nam poſt factam ſubinfeudationem non remanet neq́ʒ directum neq́ʒ utile dominium penes ſubinfeudantem, ſed ſolummodo quædam reliquiæ utilis dominij, quæ tanquã modici momenti non attenduntur, ſed attenditur prima ac potior cauſa, quæ eſt directum dominium remanens apud primum dominum, ut habet Iul.Clar. de feud. quæſt.32.nu.6.in fine.Sed & clauſula Saluo domini iure, præſertim geminata, excuſat: Clarus ibidem nu. 5. uberrimè Menoch.conſ.38. hac in.per totum, & conſuetudo, Clarus d.quæſt.32.nu.12. & domini ſcientia ac patientia, Clarus ibidem numer. 13.

12 Sic † quod de periurio allegatur, fatendum eſt propter illud amitti feudum, Gomez.§.rurſus.nu. 24.Inſt.de act.Menoch. conſ.99.de re grauiſſ.nu.26.27.quando ſcilicet factum contra ſacramentũ fidelitatis: non ſi cõtra aliud, c.1.de for.fidel. c.1. quib. mod. feud.amit. ubi Dd.Ferra.in for.lib.ad reuo. feu. uerb. nec ſuperſtitibus.nu.17.cum.ſeq.Iacob.ad uerb.qui quidem inueſtiti.nu.6.poſt Bal.de pace Conſtan.uerb.uaſalli. Aluar.& Dd.c.1.qual.uaſ. iura.& c.unic.nu.4.de for. fid. Afflict.poſt glo.§. ſimiliter.nu.2.quib.mo. feud. amitt.per c. 1. §. illud eſt certum. quæ fuit prima cauſ. benefic. amit.Sed & cùm periurium, niſi dolo cõmittatur, qui probari debeat, Menoch.conſil.84. nu.73.Dd.l.ſi quis maior.C.de tranſact.Alex. l.ult.in fi.qui ſatiſd.cogã. Ant. Gab. Rom. lib. 3.concluſ.1.nu.52. de iur.Baro conſ.158.num. 49.lib.1.Menoch.conſ.84.hæc propoſita.nu. 73. ab eo quælibet cauſa excuſat, Menoch. conſ.98.nu.34.35.Dd.d.l.ſi quis maior. ut fuſiùs oſtendi ſuprà conſ. 54. nu. 52. certè non committitur in eum qui non ſeruat fidem ei qui iurauit, Rolan.à Valle.conſ.57.nu.20.lib. 1.Menoch.conſ.84.hæc propoſita.nu.37.Dominus autem licet uaſallo non iuret, eandem tamen fidem ei debet, ut dixi conſil.9. num.3. domi-

dominus enim & uaſallus ſunt duo correlatiua, & diſpoſitum in uno locum habet in altero, Aluar. c. 1. §. præterea. in 2. notab. quid ſit inueſt. Menoch. conſil. 32. ardua. nu. 18. 19. addens rationem, quoniam æquiparentur, c. 1. de no. for. fid. Bald. conſil. 97. proponitur. lib. 3. Afflict. deciſ. 265. num. 2. Brun. conſ. 117. nu. 114. Vnde uaſallus contra dominum ſe defendere poteſt, gloſſ. & Dd. §. clàm ſi delator. quæ fuit pri. ca uſ. & ex iuſta cauſa, utpote prouocatus: quin deſerere, uel etiam offendere, Iacob. in inueſt. uerb. dictiq́. num. 43. Zaſ. in epito. feud. parte 10. num. 102. Quamobrem regula Frangenti fidem, &c. de qua gloſſ. ult. l. cùm proponas. 21. uerb. uti. C. de pact. etiam hîc ualet, ubi iuramentum interuenit, Iaſ. l. qui Romæ. §. Seia. num. 5. 6. de uerb. obl. bonus tex. l.
13 nec filius. 7. C. de reb. cred. Poſtremò † iuſta commiſsionis cauſa fortaſsis eſt, ſi uaſallus reddat feudalem rem inſigniter deteriorem, Curt. de feud. parte 4. num. 44. Zaſ. parte 7. epito. feud. num. 14. Caſtrenſ. & Dd. auth. qui rem. C. de ſacr. Iaſon dicens eſſe communem, l. diuortio. §. ſi fundus. num. 3. ſolut. matrim. Cachera. deciſ. Pedemon. 29. quanquam Iaſ. præalleg. loc. cōtradicat, aiens, domino in rebus ſuis damnū dare uaſallum ſine commiſſo non poſſe, c. 1. de for. fid. Laud. §. præterea. quibus mod. feud. Sed hæc quoq; accipienda ſecundum ſuprà dicta, ſi uaſallus dolo fecerit & ſtudio rem dominicā corrumpendi, ut Dd. ibidem, præcipuè Cachera. d. deciſ. Pedemon. 29. Iaſ. l. ſi. num. 127. C. de iur. emphyt. Molin.
14 de feud. §. 13. gloſſ. 5. num. 6. Cæterùm † incendium in domibus & horreis feudalibus ortū uel caſu uel negligentia miniſtrorum, ipſi patresfam. præſtare non debent, nec illud feciſſe putantur, ne ueriſimile quidem eſt, cùm ipſi ſua ſic perdiderint, hîc aliquid dolo ad dominum damnificandum eſſe commiſſum: & ita ab incendij caſu patremfam. liberant Iaſ. l. domos. 58. de legat. l. ſi quis. §. prætor. ubi Alex. & Dd. de eden. Salic. l. quæ fortuitis. C. de pign. act. Grammat. deciſ. 3. in fin. latè deciſ. Peruſ. 25. per totum, Couar. de mat. parte 2. c. 6. nu. 14. latè Henn. Goden. conſil. 2. de incen. num. 18. 19. Menoch. conſ. 53. perpenſis. per totum, ubi probat, utcunque aliàs pro malo familiæ dominus teneatur, nec ignorantia excuſetur, Crauet. conſil. 220. num. 19. ne conductorem quidem hoc nomine teneri: tantum abeſt, ut uaſallus utilis dominus hîc quicquam debeat. Ex omnibus igitur deductis iudico reos abſoluendos.

CONSILIVM LVIII.

De Aqua.

SVMMARIA.

1 ¶ *Interdictum retinendæ etiam pro tuenda aqua, uel alio iure ſeruitutis aut incorporali datur.*
2 *Interdictum retinendæ datur aduerſus dominum feudi.*
3 *Probans iuſtiorem poſſeſſionem, præfertur.*
4 *Dominus aquæ reliquis præfertur.*
5 *Dominus poteſt aqua ſua uti antè quàm alijs eam concedat.*
6 *Dominus præſumitur uti ad ſuam utilitatem, non alterius iniuriam.*
7 *Solus aquæ decurſus nullam inducit præſcriptionem.*
8 *Aqua & piſcationes ad uaſallū pertinent, non dominum.*
9 *Aqua in fundo meo orta, eſt mea. & nu. 5.*
10 *Aquæ ius per uicinos optimè probatur.*
11 *Domeſtici qui fuerunt, idonei teſtes ſunt.*
12 *Domeſtici adhæc probant cum alijs.*
13 *Quæ non proſunt ſingula, multa iuuant in probationibus.*
14 *Ocularis inſpectio, uelut euidentia rei & intuitiua demōſtratio, eſt optima probatio.*
15 *Præſumptiua probatio ſufficit.*
16 *Præſumitur is aquæ dominus, cuius in fundo naſcitur.*
17 *Aqua ſua quis uti poteſt cum accolarū incommodo.*
18 *Vnum actum probare in ſucceſſiuis ſufficit.*
19 *In iudicio retinendæ ſufficiunt modicæ probationes.*
20 *Quomodocunq; uſum aquæ impediens tenetur.*
21 *Acta faciunt inter partes notorium.*
22 *Teſtes dubitatiuè deponentes non probant.*
23 *Fundus & aqua nō debere ſeruitutem præſumuntur, donec probetur.*
24 *Libertas magis præſumitur in rebus, quàm hominibus.*
25 *Teſtes, qui de ſuo uidere & credere deponunt, non probant.*
26 *Proteſtatio facta ab eo qui nullum ius habet, non probat.*
27 *Clandeſtinitas unde ſumatur.*
28 *Dominus non tenetur uicinis, etiāſi aquam defluere ſolitam ſibi retineat.*
29 *Citra prohibitionem in qua dominus acquieſcat, ei non præſcribitur.*
30 *Poſſeſſio antiquior præualet.*
31 *Qui ſufficiēter probauit, iurare nō cogitur.*

NON

1 NON eſt dubium, quin † hîc poſſeſ-
ſorium retinendæ ſit propoſitum
congruens eius formæ præſcriptæ
à Bart. l. unic. num. 7. C. uti poſsid.
Ferr. in for. lib. pro turba. poſſ. qui etiam pro-
bant pro tuenda iurium incorporalium poſ-
ſeſsione hoc interdictum dari, ex l. ult. ff. uti
poſsid. c. licet. de probat. l. ſicut. 8. §. Ariſto. ſi
ſer. uend. etiam in terminis noſtris contra tur-
batores uſum aquæ noſtræ nobis impedien-
tes, rectè ſic agi demonſtrat Speculat. de cau-
ſa poſſ. & prop. §. 2. nu. 19. per l. de uſu aquę. de
2 uar. & ex. cognit. Ac † etiã cõtra dominũ feu-
di datur hoc interdictum: Iacobin. in inueſtit.
uerb. & dicti uaſalli. nu. 7. & 8. Molin. in con-
ſuet. Pariſ. tit. 1. §. 1. gl. 4. nu. 40. & 41. Bal. nu. 3.
Aluar. nu. 3. & 4. Iſer. nu. 7. & communiter Dd.
c. 1. §. ſi uerò. de mil. uaſ. qui cont. eſt: ac in ter-
minis diſertè Bal. in l. 1. C. com. de manumiſſ.
3 Bart. & Alex. l. 1. §. 1. ff. uti poſsid. in † quo pro-
bans iuſtiorem ac magis coloratam titulo ac
dominio poſſeſsionem, debet obtinere, c. li-
cet cauſam. ubi Felin. num. 9. uerſ. quarta cau-
ſa uictoriæ. de probat. Iaſ. l. naturaliter. §. nihil
commune. num. 39. de acq. poſſ. text. l. ult. cir-
ca finem, uerſ. legitimo. C. de edict. diui Adria.
tollen. Bart. l. ſi de eo. in princip. & 9. ſi ſeruum.
num. 3. de acq. poſſ. Cyn. l. 1. nu. 16. C. uti poſ-
ſide. Ferra. pro turba. poſſ. uerb. ad ceſſandũ.
numer. 4. Montan. tract. fin. regund. cap. 67.
numer. 4. & 8. Vnde qui titulum poſſeſsionis
oſtendit, in hoc iudicio præfertur, d. l. ultim.
ubi gloſſ. uerb. legitimo. C. de ed. diui Adrian.
Montan. tract. finium regund. cap. 59. numer.
3. & 4. adeo ut contra eum non ualeant pro-
bationes coniecturales & præſumptiuæ, Soc.
conſil. 194. numer. 9. cum ſequen. uolum. 2.
Crauet. de antiq. temp. parte 1. §. uiſo de fama.
numer. 32. Montan. tract. fin. regund. cap. 60.
numer. 12. Curt. conſil. 24. ſuper. num. 3. quia
poſſeſsio titulata præponderat, tanquam ma-
gis iuſtificata, Bald. l. qui accuſare. in ult. no-
tab. C. de eden. & in l. momentanea. ad fin. C.
qui leg. perſon. ſtan. in iudic. l. ordinarij. num.
11. C. de rei uend. Euerar. conſ. 175. ſecundum.
per totum. Vnde nec poſſeſſorium retinendæ
obtinet cõtra titulo poſsidentem, Bart. l. rem,
quæ nobis. numer. 2. & 3. de acq. poſſ. Socin.
iun. l. naturaliter. §. nihil commune. nume. 80.
88. 89. cum multis ſequen. num. 133. 141. 152.
154. de acq. poſſ. minimè uerò proficit contra
ius dominij prætendentem, l. penult. l. ultim.
de Public. in rem act. cap. 5. c. 6. de cauſ. poſſ. &
prop. quia dominus cuiuis poſſeſſori etiam
titulato præfertur, l. penult. l. ultim. de Publi-
cia. in rem act. ſaltem in executione, cap. 5. c. 6.
ubi gloſſ. & Dd. de cauſa poſſ. & prop. Iuſtior
enim eſt petitio proprietatis: ideoq; tãquam
dignior, ad ſe poſſeſsionem trahit, gloſſ. ult.
d. cap. 6. per l. bona fides. depoſ. l. ſi rem alie-
nam. C. de pigno. act. Vnde cunctis poſſeſſo-
rijs obſtat notoria dominij ex actis apparen-
tis exceptio: Iaſ. numer. 43. 44. cum ſequen.
Ripa. numer. 70. Socin. ſenior. num. 7. Socin.
iun. numer. 81. 82. 232. in d. l. naturaliter. §. ni-
hil commune. de acq. poſſ. ac potiſsimùm in
iudicio retinendæ (de quo hîc agimus) do-
minus obtinere debet: gloſſ. Bart. Caſtrenſ. &
communiter Dd. l. ſi de eo. §. fin. de acq. poſſ.
Angel. §. quadrupli. numer. 50. Inſtit. de act.
Iaſ. d. l. naturaliter. §. nihil commune. numer.
44. de acq. poſſ. Dyn. cap. cùm apoſt. cap. qui
ad agendum. de reg. iur. in 6. Deci. conſ. 302.
& pro tenui. numer. 11. Quare ſiquidem uaſal-
lus hic probauit aquam hanc litigioſam in
ſuo feudali prædio naſci, & ideo ſuam eſſe, du-
4 bium nullum relinquitur, quin † obtinere
debeat, & liber eius uſus à domino feudi ſit ei
relinquendus. Nam aqua quæ in alicuius
fundo naſcitur, eſt fons ſuus & aqua priuata,
l. prę ſes. 6. C. de ſeruit. l. ex meo. l. uia. §. ſi lacus.
de ſer. ruſt. præd. l. ſi quis diuturno. ſi ſer. uen.
l. ſed ſi riuus. fin. regund. l. in concedendo. de
aqua pluuia arcend. Ferrar. in for. confeſſ. act.
uerb. ſeruitus aquęductus. numer. 3. & 4. l. 1. §.
foſſa. ut in flum. publ. l. 2. §. hoc interdictum.
ne quid in loc. pub. l. 2. còm. præd. l. 1. §. 1. de flu-
minib. l. 4. de rer. diuiſ. Bart. Tyber. de inſula,
uerb. prorupit flumen. cum ibi alleg. Iaſ. l. quo
minus. numer. 37. de fluminibus, Cæpoll. de
flum. priuat. numer. 1. Angel. l. fluminum. in
princip. de dam. infect. Iacob. in inueſt. uerb.
cum fluminibus. num. 2. 8. 9. Cæpol. de aquæ-
duct. num. 28. Cùm autem cuique liber & ar-
bitrarius rei ſuæ ſit uſus, l. in re. C. manda. l. 2.
5 de his qui ſunt ſui uel alie. iur. ideo † nõ pro-
hibetur dominus aqua ſua pro ſuo benepla-
cito uti, priuſquam patiatur deriuari, & eam
ſinat ad alium peruenire, Iaſ. l. quo minus. nu.
29. de fluminib. text. l. Proculus. 26. & l. flumi-
num. §. final. ubi Dd. de dam. infec. l. præſes. 6.
l. ſi manifeſtè. 7. ubi gloſſ. l. ſi tibi. 10. uerſ. nam
ſi hoc minimè probetur, dominus feudi in lo-
co proprio, continere aquam opere facto & fa-
cere quo minus ager tuus irrigari poſsit, non
prohibetur, C. de ſeruitutib. Nam de ſua aqua
poteſt facere uelle ſuum, ut dicit Bal. in l. item
lapilli. nu. 1. de rer. diuiſ. & c. cùm omnes. nu. 2.
de conſtit. Iaſ. l. quo minus. num. 91. de flum.
quamuis inde utilitas alijs uicinis intercipia-
tur, text. in d. l. ſi tibi. 10. in fin. C. de ſeruit. Nec
enim ideo delinquit, Bart. repet. l. imperium.
numer. 13. de iuriſdict. om. iudic. neque tene-
tur, l. nemo. 194. ubi Cagn. numer. 2. l. nul-
lus. 56. ubi Decius, de reg. iur. nec uicini hoc
nomine actionem contra dominum aquæ
habent, l. 1. §. illud. de aqua quotidiana &
æſtiua, d. l. Proculus. C. de dam. infect. l. 1. §. de-
nique. de aqua pluuia arcend. dicta l. flumi-
num. §. fin. ubi gloſſ. ad uerbum, committit. de
dam. infecto, qui cùm utatur aqua ſua, nemi-
ni iniuriam facit, aut quicquam hoc nomine
debet,

debet,Iaſ.l.5.numer.11.de iuſt.& iure, l.nemo.
194.ubi Cag.numer.2.l.nullus. 56. ubi Dec.
de reg.iur.Dec.conſil.625.aliàs.numer.3. Sed
& præſumitur id iure ſuo facere ad ſuam utili-
tatem,non ad iniuriam uicinorum, gloſſ. d. l.
fluminum.§. fin.uerb. committit. de dam. in-
fect.Bald. l.ſi manifeſtè. numer. 2. C. de ſeruit.
Iaſ.l.quo minus. numer. 33. de flum. Cæpoll.
cap.de aquæduct.numer.63.Chaſſan.in conſ.
Burg.tit.des foretz.§.ult.numer. 2.3. Alexan.
conſil.194. conſideratis. numer. 4. uolum.2.
Bald.l.item lapilli.numer.3.de rer. diuiſ. Ripa
d.l.quo minus.numer.29. de fluminibus, Iaſ.
l.5.nume.11.de iuſt.& iure,ex regula l. merito.
ff. pro ſocio. Non enim cogitur dominus pro
alienis commodis ſuas inuenire difficulta-
tes, l.ſi quando. in princip. C. de inoffic.teſta.
Poteſt igitur aquam ſuam foſsis & aggeribus
retinere pro arbitrio: Alexan.conſil.194.con-
ſideratis.num.5.uolum 2. ſuperfluum autem
ad inferiorem dimittere agrum, ſicut natura-
liter defluit,qui naturali quadam ſeruitute ſu-
perioris aquam recipere cogitur, l.1.§. ultim.
de aq.pluu.arcend quoniam hic eſt naturalis
aquę rigor & defluxus,Iaſ.l.quo minus.num.
79.de fluminibus, & in l.6.§. ſi initium.in fin.
de edend.Bald.cap. 1.§. ſi quis de manſo. nu.
9. de contro.inueſtir. ubi probat, dominum,
cuius in fundo aqua oritur, eam pro lubitu
retinere poſſe,uel facere,ut defluat, quoties al-
teri ſeruitutem non debet, per d.l.aquam.l. ſi
præſes.C.de ſeruitut.nec in hoc fit iniuria do-
mino fundi decliuioris, qui aquam recipere
cogitur,cùm etiam humor & pinguedo ſupe-
rioris in eum defluat,d.l.1.§.fin. de aqu. pluu.
arcend. atque ita incommodum illud deflu-
xus cum commodo compenſetur, d. §. ultim.
uerſic. atque hoc incommodum. iuxta regu-
lam l.ſecundū.de reg.iur.l.1. C.de cad. tollen.
l.ultim.C.de fur.& uerſic.

Commoda qui ſentis,iungas onus emolumentis,
allegatum à gloſſ.cap. cùm ſecundum. 16. de
præben. Tametſi uerò res ſua nemini ſeruiat
iure ſeruitutis,l.in re communi. de ſeruit.urb.
præd.l.cùm eſſent.33.§. fin. de ſer. ruſt. præd.l.
quicquid. 11.com. præd. tamen iure dominij
poteſt illa liberè uti & frui:l.in re.C.mand. l.2.
ſi à paren.l.2. de his qui ſunt ſui, uel alien. iu-
ris,Bart.l.ſi quis.§. differentia.ubi Dd. de acq.
poſſ.Schurff.conſil. 50. uiſis.num.1.2.3. cent.
2.ideoq; aquam etiam ſuam ex hoc iure do-
minij ad ſuos uſus accommodare,l.4.l.ſi prę-
ſes.6.l.ſi manifeſtè.7.l.ſi tibi.10.C.de ſeruit. &
aqua,Schurff.conſil. 42. diligenter.numer.2.
3.cent.2.ex communi doctrina Bar. l.cùm ſci-
mus.numer.2. C.de agr.& cenſ. lib.11. Bald. l.
hæc autem.num.1.de ſer.urb.Cyn.l.1.num. 5.
C.de ſeruit.Iaſon l.beneficia. nu. 56. de conſt.
princip.Alexand.conſil.136.in cauſa. numer.
18.uolum.2.Pariſ.conſil.25.primo.num.104.
uolum.1.Petrus Iacob.in nega. actio. circa fi-
nem,pro lubitu ſuo & arbitrio,etiāſi per mul-
tos annos uſus non eſſet, Bald. l. hæc autem
iura.per illum text numer.1.C.de ſer.urb.præ-
dior.Bart.l.cùm ſcimus.num.2. C.de agricol.
& cenſit.lib.11. Cyn. l.1. numer. 5. C. de ſeruit.
Alexand.conſil.136.in cauſa.num.18.uolum.
2.dummodo non fuerit uti prohibitus,nec in
ea prohibitione ultra præſcriptionis tempus
acquieuerit, Iaſ.l.quo minus.numer. 30. cum
ſequen.de fluminibus,Bald l.2.numer.54. C.
de ſeruit.l.ſi præſes.ubi Salic.& Cyn. l.1. num.
5.C.eod.tit.quorum utrunque cùm hîc abſit,
iure omni poteſt dominus aquam antea de-
fluentem ad inferiora, ſuis uſibus retinere
6 prius,d.l.ſi tibi. 10. C. de ſeruit. & † præſumi-
tur hoc facere ad ſuam utilitatem, nō alterius
iniuriam,Iaſ.d.l.quo minus.numer.33.de flu-
minibus,gloſſ. l.fluminum.§.ultim.uerb.com
mittit.de dam.infec.Bald.l.ſi manifeſtè. num.
7 2.C.de ſeruit. per l.meritò. pro ſoc. Eſt † enim
actus meræ facultatis ſua re uti, uel non uti,
qui nullo tempore abſque prohibitione & pa
tientia huic acquieſcente præſcribitur,Panor.
cap. quod translationem. numer. 4. de offic.
leg.cap.accedens.de conceſſ.præben.cap.per-
uenit.de cenſibus,Schurff.conſil.1. cùm uena
tiones.num.20.21. centur. 3.Bald.d.l.6. C. de
ſer.l.uiam. de uia public.Chaſſan. in conſuet.
Burgun.tit. de iuſtic. §. 4. uerb. noua militia.
numer.11.Iaſon.l.beneficia.numer.56. de con
ſtitut.princip.latè per Tiraquel.in retract.con
uent.§.1.gloſſ.2. numer. 21. proindeq; nec ſo-
lus aquæ decurſus per ſe ullam præſcriptio-
nem inducit: Petrus Iacob. in for. actio. neg.
numer.6.in fine, per l. 1. §. ſed etſi uicinus. de
aqua quotid. & æſti. ad acquirendum ei, ad
quem defluere ſolet, ius aliquod contra do-
minum, quo minus is poſtea ſuo arbitrio a-
quam retinere poſsit,d.l.ſi tibi. C. de ſeruitut.
Cæpoll.de aquæduct.numer.3.& 7. ex doctri-
na Baldi,cap.1.§.ſi quis de manſo.numer.8.9.
de contro.inueſtit. gloſſ.Bart. Caſtrenſ.l.Pro-
culus. l. fluminum. §. item uideamus. §. final.
de dam.infect.Bar.& Dd.l.1.§.ſicut.ff. de aqua
8 pluu.arcend.idemq; † obtinet in uaſallis & a-
lijs utilibus dominis, ad quos omnis fructus
& utilitas feudi pertinet, ſcilicet ut aqua ibi
naſcente pro ſua & ad uſum ſuum uti frui poſ
ſint: Ferra. in for.confeſſ uerb.ſeruitus aquæ-
ductus.numer.2.3. Iacobin. in inueſt. uerb. &
cum fluminibus. per totum, Bald. cap. 1. §. ſi
quis de manſo. numer. 9. & 10. de contro. in-
ueſt. præſertim cùm hac ratione melius red-
dant feudum:quod poſſunt,cap.1.§.ultim.de
inueſtit. de re alien. fac. ſed &, ut reliqua quæ
gignuntur in feudo, ſic etiam aquæ & harum
piſcationes ibi repertæ ad uaſallum potius
quàm directum dominū, quoad utile domi-
nium omnemq; utilitatem,ſpectant,c.1.§.ſimi
liter.ſi de inueſt.feu.c.1.§.1.& 2.de inueſt. de re
ali.fac.c.1.§.1.ubi gl.& Dd.de cap.Corra.Ang.
Aretin.

Aretin. numer. 2. §. theſauros. Inſtitut. de rer.
diuiſ. cum ibi allegat. Ac de aquis in terminis
plura Iacob. in inueſt. uerb. cum fluminibus
& cum piſcationibus. per tot. Nam eiuſmodi
omnia, ut fructus & acceſsio, intelliguntur cũ
feudo ſimul cõcedi & tranſire, l. funes. 16. ubi
gloſſ. uerb. ſalientes. l. fundi. 18. ubi gl. uerb. ca
ſtella. de act. emp. & in terminis noſtris Cæpo.
de flum. num. 11. per doctrinam Bal. cap. 1. nu.
1. & 2. de cap. qui cur. uend. cap. 1. §. ſi quis de
manſo. num. 9. 10. 11. 16. de contro. inueſtit. Ia-
cob. in inueſtit. uerb. & cum fluminibus. per
totum: & quæ inde uaſallus ad ſuam utilita-
tem accommodat, iure ſuo ſuaq́ industria nõ
ex re domini, nec domino quærere intelligi-
tur, Matth. Afflict. cap. 1. de contro. inter maſ.
& fœm. num. 28. Schurff. conſil. 1. uenationes.
num. 20. centur. 3. Iam in hac lite uaſallus per
9 omnes ferè teſtes probauit, hanc † aquam in
fundo ſuo feudali ſcaturire & naſci: dominus
igitur eius eſt utiliter, l. 4. l. 5. C. de ſeruit. Ferr.
in for. confeſſ. uerb. ſeruitus aquæ. nu. 4. Item
caſtellum, receptaculũ, canalem eius ſemper
ab hoc uaſallo refectum ac purgatum eſſe:
quod ipſum ad dominum pertinet, l. 1. in fin.
de ſer. urb. præd. iunct. l. 6. §. 2. ſi ſer. uend. l.
cum. 7. in fin. C. de uſufruct. Rom. ſingul. 157.
10 Aluiſ. Alber. ſingul. 11. & hæc † probant uici-
ni accolæ, qui quotidie uiderunt, ac optimam
eius rei ſcientiam habere præſumuntur, cap.
quanto, 8. cap. quoſdam. 7. ubi gloſſ. uerb. ui-
ciniores. de præſump. per c. quod dicimus. 16..
diſtinct. c. in tua. qui matri. accuſ. poſſ. l. ſi uici-
nis. ubi Bald. nu. 3. C. de nupt. l. ſi domini hor-
reorum. ff. loca. l. ex diui. C. eod. tit. l. ſi ita. de
fund. inſtruct. Bald. l. ſcimus. §. cùm igitur. nu.
18. C. de iure delib. Alexan. conſil. 88. quoniã.
num. 10. uol. 5. Vnde ſicut domeſtici probant
domeſtica abſq́ alia ſcientię redditione, quo-
niam optimè noſſe eiuſmodi cenſentur, l. con
ſenſu. §. ſuper plagis. C. de repud. c. ueniens. 2.
de teſtibus, Bart. l. quoties. C. de naufrag. lib.
11. Salic. l. etiam. Bal. l. ſolam. C. de teſtibus: ſic
etiam periti locorum uicinalia abſq́ alia ſci-
entiæ redditione probant, Monta. cap. 51. fin.
regun. num. 7. 8. 9. 13. cap. 17. num. 10. Felin. &
Dd. c. cùm cauſam. de ꝓbat. c. quia. 9. de præ-
ſcript. maximè de hac non amplius interro-
gati, Socin. reg. 401. 402. Felin. & Dd. c. cùm
cauſam. 1. de teſtibus, gloſſ. & Dd. l. 1. de oper.
no. nunc. c. cùm nobis. de re iudic. cùm cauſa
ſcientiæ ex ipſa peritia & locorum notitia in-
tuitiua ſumatur, ſicut ex experientia, Bar. Bal.
& Dd. l. de quibus. in 4. quæſt. de legib. Fab. §.
ex non ſcripto. Inſtit. de iure nat. gen. Cornæ.
conſil. 293. circa. in fine, uol. 1. Rochus Curt. c.
ult. quæſt. 6. princ. de conſuetud. Quanquam
11 † autem aliqui teſtes fuerint hîc domeſtici d.
uaſalli, tamen cùm iam non ſint, attenditur
eorum qualitas, cuiuſmodi eſt tempore depo
ſitionis, ut ſine ſuſpicione de eo, quod antea
domi, cùm ibi commorarentur, uiderunt, te-
ſtari poſsint, Bart. Bald. Cyn. & Dd. commu-
niter l. 2. C. de teſtib. & l. 1. §. ſi ſeruus. de quæ-
ſtionibus, Alexand. conſil. 5. num. 8. uolum. 1.
Chilian. in pract. cap. 75. nu. 6. & 7. Lanfranc.
cap. quoniam. uerb. teſtium. num. 64. de pro-
bat. Specul. in terminis, de teſte, §. 1. num. 12. &
13. Bart. l. 1. §. idem Mummio. num. 1. ubi latè
12 Hippol. de quæſt. Amplius, quòd † etiam is,
qui eſt in miniſterio adhuc, ſi ſit perſona ho-
neſta, rectè teſtificetur, tenent Lanfranc. præ-
alleg. loc. num. 64. Bald. l. 2. num. 4. C. de te-
ſtibus. Alia eſt enim cõditio miniſtrorum in-
genuorum noſtri temporis, quàm quæ fuit
olim ſeruorum, domeſticorum. Nec officit,
quòd quidam etiam hîc teſtes ſunt ruſtici &
homines huius uaſalli: nam cùm hac ex cau-
ſa nihil ad eos utilitatis redeat, rectè pro do-
mino ſuo nobili teſtari poſſunt, Porc. Bauer.
& Dd. §. pater. Inſtit. de teſtamen. Bald. Salic. &
alij l. etiam. C. de teſtibus, Crotus dicens eſſe
communem in tract. de teſt. parte 4. num. 22.
Montan. tract. fin. regund. cap. 58. num. 2. 4.
14. Cæpoll. cap. de aquæduct. præſertim acce-
dente externorum (ut hîc multi tales concur-
runt) teſtimonio: ex quibus ſimul iunctis ple-
num redditur documentum, Angel. conſil. 1.
uiſis. num. 4. Montan. tract. fin. regund. cap.
13 58. num. 3. iuxta regulam, Quæ † non condu-
cunt ſingula, multa iuuant, cap. cùm dilectus.
de ſucceſſ. ab inteſt. cap. illud. de præſumpt.
gloſſ. l. 2. uerb. legitimis. de excuſat. tutor. quæ
potiſsimùm in coniungẽdis probationibus
ualet, gloſſ. d. l. 2. in fin. de excuſ. tutor. per l. ra-
tiones. l. inſtrumenta. l. non epiſtolis. l. non
nudis. C. de probat. cap. accedens. ut lite non
conteſta. l. indicia. C. de rei uendic. cap. cùm
cauſam. cap. licet cauſam. de probat. cap. acce-
dens. ut lite non conteſta. in primis quoties
(ut hîc) plures concurrunt & conueniunt in
depoſitione, Angel. d. conſil. 1. numer. 3. 4.
Montan. tract. fin. regund. cap. 58. numer. 3.
Nam defectus, qui ſumitur ex domeſticitate
uel affectione, ſuppletur ac purgatur per nu-
meroſitatem, gloſſ. l. 3. §. eiuſdem. uerb. nume-
rus. de teſtibus, Alexand. conſil. 5. in cauſa.
numer. 6. uolum. 1. conſil. 47. abundè. num.
2. lib. 2. & conſil. 99. uiſis. numer. 7. 8. lib. 5. ubi
dicit, licet duo ſubditi teſtes non probent, at-
tamen plures fidem facere: Aemyl. conſil. 58.
numer. 19. conſil. 19. numer. 11. Gratus conſil.
66. uiſis. numer. 6. conſil. 135. de duobus. nu-
mer. 8. uol. 1. puta tres uel quatuor. Alexand.
conſil. 8. quoniam. numer. 8. uolum. 5. conſil.
9. numer. 9. eod. uolum. & in hoc tantùm eſſe
differentiam ab alijs, quorum duo ordinariè
plenam faciunt fidem, l. ubi numerus. de teſti-
bus, cap. 4. cap. 5. cap. licet. de teſtibus, Dd. l.
admonendi. de iureiuran. Alexan. conſil. 113.
numer. 6. uolum. 4. conſil. 186 in princip. uo-
lum. 7. Accedit his ocularis commiſſariorum
inſpe-

inſpectio, qui hoc idem teſtantur & probant,
l.ſi irruptione.fin.reg.Hippol.rub. de probat.
14 num.157.ubi dicit, hanc † intuitiuam (ut ita
loquar) probationem eſſe priuilegiatam &
omnibus alijs præferri,ut apparẽtem euiden-
tiam rei,Ludo.Roma.conſil.104.pater. in fi-
ne,per §.fin.Inſt.de gradib.l.teſtium.de teſtib.
quam iudex ſemper (ut hîc factum) adhibe-
re poteſt & debet,cùm eſt opus,Bald. l.ſi quis
teſtibus.in fine,C.de teſtib.Alexan.conſil.116.
conſil.408.uol.1.conſil.185.uiſis.num. 4. uol
2.Hippol.rubr.C.de probat.nu.157.158.159.
160.cum ſequent. quoniam probatio per ui-
ſum utiq; multum iuuat: Monta.tract. fin. re-
gun.cap.30.& 31.per d.l.ſi irruptione. fin.reg.
l.3.C.eod.gloſ.c.inter. uerb. mittendos. 16.q.
4.Cornæ.conſi.333.capio.num.43. uolum. 1.
Afflic.deciſ.23.num.6.Bal.cap. cùm olim. nu.
3. de præſcript. idem Mon.fin. reg. cap.178.&
operatur,l.ſatisq;.de in ius uocan. Calca. con
ſil.8.in cauſa.num.1.& quod oculus uidit,ne-
mo fideliter negat, Monta.dict. cap. 30. num.
3.Quod patet expreſsè, non eſt mõſtrare ne-
ceſſe:Bald.conſil.388.num.6.uol.1. Curi.con-
ſil.70.num.18.qui concludit, nullam eſſe me-
liorem probationem, quàm euidentiam rei
per inſpectionem loci. Itaque ſecundum Cal-
ca.conſil.18. in cauſa. numer.7. oculorum in-
ſpectio eſt probatio,quæ deroget omni gene-
ri, uel ſpeciei probationum, per Bald. ac Dd.
l.contra.4. ad l.Aquil. Nam euidentia rei eſt
optima magiſtra, Montan. fin. regund. cap.
31. numer.5.per cap. cùm expediiur. in princ.
de elect.in 6.quæ alius probationis non indi-
get, l.euidentia. de accuſat. quanquam & illi,
qui inſpectioni huic oculari adhibẽtur, ſimul
probent atque etiam teſtium loco ſint, Pariſ.
conſil.4.num.7. uolum.4. conſil. 104. num.
28.uolum. 1.Ruin.conſil.124. num.3.uolum.
5.Mont.dict.cap.31. numer.5. Itaque ab agri-
menſoribus & ſimilibus locorum peritis, qui
ſolent adhiberi,etiam iuramentum in præſen
tia partium exigi ſolet:Angel. num.12.Iaſ.nu.
77.78.79. §. quædam.Inſtit.de act. Bertrand.
conſil.65.uolum.1. Bald.num. 1. Felin. & Dd.
cap.quia.9. de præſcrip. Iaſ.conſil. 22.num.3.
uolum.2.Montan.fin.regun.cap.32.num.1.2.
ut à teſtibus,l.iuriſiurãdi.C.de teſtib.niſi con-
ſenſu litigatorum remittatur,cap.tuis. ubi Ca
15 non.de teſtib.Sed † & ſuffecerit hîc etiam præ-
ſumptiua probatio,l.2.l.4. C.de probat. ma-
ximè in materia aquæ & ſeruitutum,gloſ. l.ſi-
cut.8.§.ſed ſi quæratur.uerb. poſſeſſoris. ſi ſer.
uend.Schneid.poſt alios,ut Angel.num.13.§.
æquè.Inſt. de act. Ferrar. in for.confeſſo. Bart.
& communiter Dd. l. quidam in ſuo. de con-
dit.inſtitut.Caſtren.l.ſi de ui.in princip. de iu-
dic. Ferrar. in for.negat. uerb. per quandam.
num.3.Habet autem hîc præſumptiuam pro-
bationem nobilis iſte ex conſequentia. Nam
16 † cùm fundus eius ſit, ſequitur & aquam ibi
naſcentem eius eſſe, l.4. l. 6. l. ſi manifeſtè. l. ſi
tibi.C.de ſeru.d.l.fluminum. §.fin.l.Proculus.
de dam.infec.Ferra.in for. confeſſ.uerb. ſerui-
tus aquæductus. num.3.4. cum ſequen. per l.
Curio. de aq. quot.& æſt. l.in concedendo. de
aqua pluu.arcen. l. ſi priuſquam. de oper. no.
17 nun. & † proinde cũ uti iure ſuo etiam cũ ac-
colarum incommodo poſſe,l.Proculus. l. flu-
minum.in fi.de dam.inf.l.4. l.6. cum l. ſeq. C.
de ſeru.ubi etiam in hac aquę ſuæ uſurpandę
materia notat Bald.eam regulam, quòd ordi-
nata charitas incipiat à ſeipſa: Aluar. §. poſt
natale. de pace ten. gl.c.inter.de ſpõſ. & matr.
ubi notat eleemoſynam dare uolẽtem à ſe in-
cipere debere. Adde, ꝙ & poſſeſsionẽ eius te-
ſtes probãt ex piſcinis & aquæductibus antẽ
ex hac aqua ductis:qui cùm ſucceſsiui ſint tẽ-
18 poris, ideo † uel unicus actus ad probãdam
poſſeſsionem hîc ſufficit: l.1. §.2. uerſ. uti hoc
anno duxiſti uel una die. de aq. quot. & æſt.
Schurff.conſ.1. cùm uenationes. nu. 29. cent.
3.Panor.c.cùm eccleſia.nu.22.de cauſ. poſſ. &
prop. Curt.c.fin.in 8. requiſit.limit. 1. de con-
ſue.Pariſ.conſil.25.num.87.88.uol.1. Blan. in
ſum. quibus modis feud. amit. col. 10. uerſic.
quotieſcunq;. & col 11.uerſ.ſed quid erit.Spe-
cul.de feud. §. quoniam ſuper homagijs. nu.
10.Baldus tract.præſcript.2.parte quartæ par-
tis principal. quæſt. 6. num. 5.nedum plures,
l.3.uerb. conſuetudine. C. de epiſ.aud. Multò
igitur proficit poſſeſsio diuturna, l. ſi quis
diuturno.10.ubi Bald.Alb.ff.ſi ſeru.uend. l.2.
ubi Caſt.& Dd C.de ſeruit.Probatur item hu-
ius nobilis poſſeſsio ex piſcationibus & per-
ceptione fructuum huius aquæ: Bart.& Dd. l.
2.C.de acq.poſſ.l.Titia. de ſolut.l.3.C.fin. reg.
19 Dec.conſi.663.in cauſa.nu.3. Sufficiunt † au-
tem in iudicijs poſſeſſorijs modicæ probatio-
nes ac præſumptiuæ,Bar.l.2.§.ult. C. ubi in rẽ
act.l.1.C.quor.bonor. Matheſil.not.2.Berous
cõſ.9.uiſo.nu.4.uol.2. cõſ.43.cùm nullæ. nu.
46.uol.3. Poſſeſſoriũ aũt hîc potiſsimum eſſe
propoſitũ apparet ex duab. litis partib. nẽpe
poſſeſsione ſua cuiuſq; allegata & aduerſarij
turbatione:Ferr.in for.turb. poſſ.uerb.hodie.
nu.1.Soc.conſ.59.uiſis.nu.2.3.uol. 4.Dec. cõſ.
663.in cauſa.num.1.Angel. §. quadrupli. nu-
mer.48.Inſt.de actionib.Bartol.& Dd. l. unic.
C.uti poſſ.Ex narratione autem & concluſio-
ne æſtimatur de ſpecie actionis, Bald.l. ult. in
fin.C.de fid.liber.Iaſ.nu.130.§. omnium. Inſt.
de actionib.nam ex hac reſultat, quoties no-
men (ut fit)non exprimitur,Angel.conſ.163.
num.3.4. Quemadmodum autem actor hic
nobilis prouocarit poſſeſsionem ſuã & qui-
dem titulatam,dictum eſt: turbationẽ autem
aduerſarij nõ modò teſtes ꝓbãt,ſed ipſe quo-
que fatetur,& ſe iure ſuo feciſſe aſſerit,ac cõtrà
intendit. Non alia eſt igitur opus probatiõe.
20 Nam † quomodocunq; uim faciens hoc iu-
dicio tenetur,l.uim facit. de ui arma. Et quan-
do uaſallus uel eius officiales non permittun
tur liberè uti iure ſuo, ſatis dicuntur turbari,
f Curt.

Curt.iun.conſil.2.circa præmiſſam. num.2.i-
mò qui ſe ſolùm iudicio opponit,ſatis turba-
re uidetur. Bart.& Dd. l.1. §.huius. uti poſsid.
l.ſi priuſquam. ubi Iaſ. de oper.nou.nun. La-
pus allegat. 65. & 72. deciſ. Neapol. 394. Pa-
riſ.conſil.122.nullitas.num.6.9.lib. Quemad
modum & is qui negat agentem poſsidere,
& ideo uti prohibet. Bald. in 2.oppoſ. l. unic.
C.uti poſsidet. Bart.d.l.1. §. huius.ff.eo.tit.uti
poſſ. Cõſtat igitur hæc pars actionis ex actis,
21 quæ † faciunt inter litigatores notorium. Iaſ.
l.eius qui.num.3.ſi cert.petat. Socin. l.1. num.
5.de except. & conſil. 96.num.7. & conſil. 38.
pro deciſione. num. 14.15. uolum.4. cum ibi
alleg.Iaſ.l.eius.num.3.ſi cert.petat. Hippol.de
probat. nu. 186. abſq; alia ſcriptura. Alexan.
de Ni.conſ. matri. 34. num. 14. uel teſtibus,l.
ſancimus. l. omnium. C. de teſtam. cùm ipſa
per ſe uim habeant publici inſtrumenti, Iaſ. l.
admonendi.num.93.de iureiuran. pro quo l.
penul.§.pen.C.de reb.cred. l.pen. C. de teſtib.
l.unic.§.antepenult. C. de Lat. libert. tollend.
l.1.2.C.de his qui ad eccleſ.conf.d. l.omnium.
C.de teſtam.ac ungulæ ſunt ad ſententiam, ut
ait Schurff.conſil.98.numer.22.centur.3. Iam
uerò probationes partis aduerſæ parum aut
22 nihil faciunt: nam † primùm dubitatiuè te-
ſtes eius deponunt, ideoq; nec probant: Bar-
tol. l. 2.§.item Labeo.numer.5. de aqua pluu.
arcen. Rom.l.qui hæreditatem.de acq. hæred.
Non enim poteſt fidem facere apud alios, qđ
ipſi dicenti non ſit firmum. Carol. Molin. in
23 conſuetud. Pariſ.tit.1. §.5. num.27. Sed † & à
ſeruitute illa prætenſi aquæductus fundus &
aqua d.nobilis præſumitur libera, donec con
trà probetur,l.altiùs.d.l.ſi tibi.l.ſi manifeſta.l.
ſi præſes.C.de ſeruit.Iaſ.& Dd. d.l.quo minus.
de flum.Iaſon l. ſi poſteaquam.15.nu. 40. 41.
24.de oper.no.nun. Nam † libertas,quæ omni-
bus rebus eſt fauorabilior,l.libertas. 16.de re.
iur. magis etiam præſumitur in rebus, quàm
hominibus: Iaſ.l.ſi priuſquam. nu.40. 41. de
oper.no. nunc. Ferrar. in forma confeſſ. uerb.
pleno iure.num.2.& 3.4. addens rationem,ꝙ
homines & naſci & multis modis fieri poſsint
25 ſerui: res non item. Deinde † teſtes iſti depo-
nunt de ſuo uidere & credere: quod genus nõ
probat,Bart.l.2.§.itẽ Labeo.nu.5.de aq.pluu.
arc. nec enim teſtis eſt iudicare, Innoc. in c.cũ
cauſam. de teſtib. Bart. & Dd.l.qui teſtamẽto.
§.fi. de teſtament. & fatentur hunc producen-
tem ſumptus refectiõis non ſuſtinuiſſe, quod
aliter eſſet, ſi ius in hac aqua habuiſſet. l.etſi
fortè. §.etiam.ſi ſer.uend.l.inter.20. de damn.
infect.l.eum.7. C. de uſufruc. ſecundum reg. l.
4.uerb. ſuis ſumptibus. de eden. l. quoniam.
uerb.ſumptus competentes. C. de teſtib. Nec
uerò rectè inducitur hîc ius tertij,l.4.§.3.ſi ſer.
uen.Ferrar.in for.neg.uerb. ſpectat. nu.3.4.5.
Bart.Caſt. l.1. de excep.rei iud. Nec uerò pro-
teſtatio & turbatio d. nobili facta quicquã o-
peratur,etiãſi probetur: quoniam illa huic iu-
26 dicio cauſam dedit: & † cùm fit ab eo, qui nul-
lũ ius hàbet, nihil proficit, l. ſi maior.13. C. de
reſc. uend.l.tutor. de minor. l.2.C. deb. uend.
pig.imp.non poſſe: niſi ad hoc, ut iniuriarum
teneatur, qui dominũ in ſuo iure turbat, l. in-
iuriarũ.§.ult.de iniur.Schurf.conſ.1. uenatio-
nes.num. 15. centur. 3. Sed & damnum quod
prætendit ſe pati ex aquæ defluxu, hoc ipſiuſ-
met teſtes dicũt non euenire ex piſcinis quas
nobilis in ſuo fecit, ſed ꝙ inferior antiquas
foſſas in ſuo non repurget: quò fiat, ut tẽpore
brumæ & pluuiarũ non ſatis cõmodè neq; ſi-
ne noxa deſcẽdere cum impetu aqua poſsit:
hoc igitur ſibi ipſus imputet, Bal. c.1.§. ſi quis
de manſo.num. 9. de con.inueſt.Ferrar.in for.
confeſſ.uerb. ſeruitus aquæductus.nu. 5.6.7.
27 Sed † & fruſtra d.nobili obijcitur clãdeſtini-
tas operis, quod in ſuo publicè fecit cum ſua
aqua, ubi nullius probabilẽ cõtrouerſiam ti-
mere potuit, aut debuit, l.1.2.3.& tot.tit. qđ ui
aut clam, Iaſ.l.poſsidere.in prin.nu.6. de acq.
poſſ.Chaſſ.in cõſ.Burg.rub.4.§.1.uerb. publi-
cus.nu.4. & cùm ante annos aliquot hæ piſci
næ à nobili factæ ſint: quod factum eius ge-
neris eſt, ut ruri clandeſtinè fieri nequeat, Bal.
l.ea.nu.18.C.de accuſ.liquet uel hinc clãdeſti-
nitatis actionem, & quæſtionem poſt annum
ceſſare, l.ſemper.15.§.hoc interdictum.3.ff.qđ
ui aut clam, & quis putet tale factum tot opiſi
cum tãdiu ad piſcinã ſub aprico & dio labo-
rãtium clam fuiſſe uicinis? Bar.nu.16. Maran.
nu.295.cum ſeq.l.15.poteſt.de acq. hæred.eo-
rumq; miniſtris, quos ſcire ſufficit, Bar. l.ſi pu
blican⁹.§.fi.de publican.Balb.de præſc.par.4.
5.partis prin.nu. 8. Quod ulteriùs uerò rege-
28 ritur, uiciniæ † cõmodum aquę auferri, nullũ
hîc põdus habet, quoniã dominus aquæ põt
ſua ꝓcurare cõmoda antequã alijs aquã lar-
giatur ſuã.l.6.l.ſi tibi.10. C. de ſer. nec hoc in-
tereſſe cõſideratur, l.1.§.ul. de aq.plu.arc. d.l.ſi
tibi.l.Proculus.l.fluminum.de dam.inf. glo. l.
ſi manifeſtè.uerb.procurator. C.de ſeruit. ubi
Bald.nu.2.Salic.nu.1.2.Cyn.Caſtr.& commu-
niter Dd. cùm etiam totam aquã ſibi retinere
& nihil ad uicinos tranſmittere poſsit, d.l.ſi ti
bi.10.C.de ſeruit. Bald.c.1. §.ſi quis de manſo.
num.9.de controu.inueſt. Ferrar. in for.actio.
confeſſ. uerb. ſeruitus aquæductus.nu. 7. nec
tenetur propterea de damno uicinis acciden-
te, d.l.Proculus.l.fluminum.§.fin.de dam. inf.
Cagnol.l.nemo.194.num.2. de reg. iur. l. 1. §.
deniq;. l.ſi in meo. de oper. nou. nunc. l. cum
eo.de ſeruit.urb.præd. Ferrar.in for.cõf. uerb.
ſeruitus aquæductus.numer.7.Bald. cap. 1. §.
ſi quis de manſo. num. 9. de controu. inueſt.
& præſumitur talis actus factus iure meræ fa-
cultatis dominij, l.1. in princip.& §. hoc inter-
dicto.ubi gloſ.uerb. uſus.Bartol.Ang. de itin.
actuq; priuat. Imol.l.1.numer. 13. de iuriſdict.
29 omn.iud. Sic † quòd abſente d. nobili & alibi
cõmorante inferiores uicini hac aqua fuerint
uſi, nihil eis iuris acquiſiuit, uel adiecit, cũ hoc
ſine

ſine prohibitione domini non poſsit induci, Schurff. d.conſ.1. cùm uenationes. nu. 20.21. 22. centur.3.cùm eiuſmodi actus ſint meræ facultatis naturalis, c.ſignificante. de appellat. ubi Cano.c.abbate. ubi gl. uerb. alciatenſem. de uer.ſig.l.qui luminibus.l. hæc aũt iura. ubi Bal.de ſer.urb.præd.l.ſi quis alia. §.fin.quemad.ſer.am.Bar.& Dd.l.1.l.2. de itin. actuq; priuat.Imol.n.13.uſq; ad fi.l.1. de iuriſd.om. iud. ubi probat,eiuſmodi actum præſumi factum iure meræ facultatis non acquirendæ ſeruitutis,donec contrarium doceatur, d.l.1. in prin. & §.hoc interdicto. iunct.gl.uerb. uſus ſit. ubi Bart.& Angel.ff.de itinere actuq; priuato.Etenim poſſeſsio nomen iuris eſt, & intelligitur de uera ciuili poſſeſsione, non de nudo actu meræ facultatis naturalis, Schurff. d.conſil.1. num.26.27. centur. 3. per c. poſſeſsiones. 16. quæſt.1.gloſſ.l.fin. l.ſolent.uerb. qualitate. de offic. proconſ. quæ etiam ad præſcriptionem non ſufficit, l.neq;.8. C. de uſufruct. l. 2. C. de præſcript.30.annor.Iaſ.l.3.§.ex contrario. numer.25.de acquir. poſſeſſ.Bartol.num. 8. Soc. iun.nu.264.295.eod.tit.Didac.Couar.c.poſſeſſor.in prin.nu.7.de re.iur.Villalob.in com. op.uerb.poſſeſſor. Non potuerunt aũt uicini hic inferiores ciuiliter poſsidere aquã ex alieno feudo delabentem,qui ſciuerũt, aut quod perinde eſt, ſcire debuerunt, l.quiſquis. C. de reſcind. uend. aquam in alieno natã non niſi ex mera facultate domini ad alios deriuari: id enim iuris eſt,d.l. ſi tibi.10.C.de ſeru.Ius autem omnes ſcire debent,l.leges. 9. C.de legib. l.pen.C.de iur.& fact.ign.l.2.cũ ſeq. & paſsim,
30 ff.eo.tit.Neq; † uerò ſtabilire ſuã poſſeſsionẽ hic inferior poteſt, ex eo quòd dominus aqua aliquãdiu cum alibi cõmoraretur, nõ ſit uſus, id enim eſſe meræ facultatis, nec alij ius adijcere,ſuperiùs oſtẽdimus.Et hæc ipſa quaſi poſſeſsio qualiſqualis eliditur per antiquiorem domini poſſeſsionem, c. licet cauſam. de probat.Bal.l.pen.nu.15.C.ſi à non comp.iud. Bar.l.ordinarij.nu.10.C.de rei uendic. Couar. cap. poſſeſſor. parte 2.§.1. num.1. & 3. Bartol. l.1.§.quod ait prætor.nu.13.& 18.ff.uti poſsid. Iaſ.l.4.num.15.in 5.limitat. C.unde legit.Ferrar.in for.turb.poſſeſſ.uerb.hodie tenet.num. 2.3.Alexan.conſil.100.uiſis.num.1.lib.1. conſil.103.numer.1.lib.7. Dec.conſil. 252. agitur. num.1.conſil.57.num.3. Iaſ. conſ.6.ſpectatiſſ. per totum,lib.1. præſertim à iure dominij coloratam ac titulatam,Bar.& Dd.l.1. l.3.uti poſſid.Canon.c.licet cauſam. de probat. c.5. & 6. de cauſ.poſſ.& proprietat. contra quam obtinere non poteſt aduerſarius, qui ius debitæ ſibi ſeruitutis nullum probauit, d. l. ſi tibi.10. C.de ſeruit. Ferrar. in for.reg. uerb. per quandam. num. 2. 3. Cæterùm illud non habet rationem, ut nobilis qui ſufficienter probauit, poſsit ab aduerſario grauari iuramento non neceſſario,Spec.de teſte,§.1.numer.41. Henn.
31 God.conſil.3.matri. num. 11. Nam † honeſta & iuſta eſt eius recuſatio : qui ideo iurare noluit,quòd ſufficienter probauerit, Ioan. de Arno. ſoliloq. 29. per doctrinam Baldi cap. 2. uerſic. item in iſto. de probat. Iaſ. & Dd. in repet. l. admonendi. & l. iuſiurandum & ad pecunias. §. qui iuſiurandum.in 1. notab. de iureiuran.pro quo glo.l.2. §.quod obſeruari. C. de iureiuran.fac.optimè text. in cap. 3. ubi in hoc duplici iudicio abſq; alio iuramenti onere poſſeſſoris teſtes præferuntur, & cap. 2. de probat. Et quæ cumulat Arno. dict. ſoliloq. 29. ubi quærit, an ex pragmatica (qua nolẽs iurare ſuper poſitionibus aduerſarij ſuæ conſcientiæ delatis habetur pro confeſſo & condemnato) etiam is teneri debeat,qui ideo iurare nolit, quoniam aliàs id, de quo quæritur, ſatis probauit, & ſic pro ſua conſcientia ſatisfecit:& dicit eum non teneri, nec ad iuramentum cogi, per textum ſingularem, & Baldum,dict. c. 2. de probat. & quoniam qui habet intentionem fundatam,ad poſitiones aduerſarij reſpondere, & ſe iuramento onerare non cogitur, gl. & Dd. l.2. §. quod obſeruari. C.de iuram. prop. calum. Ang. l.ſed etſi reſtituatur. §. 1. de iudic. Curt. tracta. poſit. in 17. breuiloq.

CONSILIVM LIX.

De rebus eccleſiæ non alienandis.

SVMMARIA.

1 *In alienatione rerum eccleſiæ iuſta cauſa requiritur: & qualis.*
2 *De cauſa neceſsitatis iuſta.*
3 *Neceſsitatis nomine quid ueniat.*
4 *Res ſacræ confractæ laicis uendi debent.*
5 *Neceſsitas non habet legem.*
6 *Adminiſtratores ex cauſa neceſsitatis alienare poſſunt.*
7 *Iuſta utilitatis cauſa neceſsitati cõparatur.*
8 *A quacunq; prohibitione excipitur publica utilitas.*
9 *Tertia alienandi cauſa eſt pietas.*
10 *Pauperes quinam ſint: & quomodo in eorũ indigentia eccleſiaſtica alienari poſſint ac debeant.*
11 *Quarta cauſa alienandi incommoditas.*
12 *Ex duobus malis minus eligendum.*
13 *Cauſæ alienandi omnes rediguntur ad neceſſitatem & utilitatem.*
14 *Vnam cauſam iuſtam alienationi ſubeſſe oportet.*
15 *Alienationis nomine uenit omnis contra-*

ctus translationis.
16 *Cauſa iuſta nõ præſumitur, niſi probetur.*
17 *Super iuſta cauſa non creditur adminiſtratoribus, nec inſtrumento uenditionis.*
18 *Præter iuſtam cauſam requiritur tractatus, cognitio cauſæ, ſubſcriptio, confirmatio, & alia multa.*
19 *Conſuetudo quatenus inhibeat ſolennia alienationis.*
20 *Iuramentum non ratificat alienationem.*
21 *Alienata indebitè cum fructibus reuocãtur.*
22 *Super cauſa & tractatu ſpeciale inſtrumentum fieri debet à ſcriptura uenditionis ſeparatum.*
23 *In ſummis curijs non ita ſtrictè æſtimantur omnia ſolennia, nec eorum ratio anxiè habetur, ubi de bona fide conſtat, uel diuturnitas tuetur poſſeſſorem.*

IN hac alienatione fundorum eccleſiæ, quam à capitulo uarijs rationibus inducto decanus impetraſſe & rem in ſuam conuertiſſe
1 dicitur, illa ſunt extra dubium, quòd † rei eccleſiaſticæ fieri nequeat alienatio, niſi ex iuſtis cauſis, c.3. de reb. eccl. non alie. c.1. eo. in 6. cle. 1. eod. & ſolennitate adhibita canonibus requiſita, c. ſine. 12. q. 2. Iuſtæ cauſæ putantur neceſsitatis, utilitatis, pietatis & incommoditatis, cap. 1. ubi Geminia. de rebus eccleſ. in 6. & Franc. num. 19. Nicol. Euerar. conſil. 30. uiſis. num. 2. to. 4. Francofur. per tex. & gl. c. in ſumma. & paſsim, uerb. nunc quæritur. 12. quæſt. 2. Hoſt. de reb. eccleſ. non alien. §. & quibus ex cauſis. num. 2. 3. Panor. c. nulli. num. 4. de reb. eccleſ. alie. Præpoſ. cap. ſine exceptione. num. 12. uerſic. requiritur. 12. quæſt. 2. Bertach. tract. de epiſc. 4. parte, quęſt. 37. Alber. Trot. de perfect. cler. cap 49. nu. 2. Rebuff. in comp. alien. rer. eccleſ. nu. 9. Henning. conſil. 79. in ordine, aliàs conſil. 1. de emp. num. 10. & conſ. 1. de iuram. nu. 22. Schurff. conſil. 70. diligenter. nu.
2 1. cent. 2. Quod † ad neceſsitatis cauſam attinet, ea in quacunq; alienationis prohibitione ſemper intelligitur excepta, l. alienationes. fa. erciſc. l. 1. de fund. dot. l. pater filium. de leg. 3. Iaſ. l. ſi unus. §. pactus ne peteret. de pact. Crauet. conſil. 6. plura. num. 19. per Caſt. conſ. 183. in cauſa. ad fin. conſ. 405. ad cõfirmationem. lib. 1. Rom. conſil. 280. præſuppoſito. Alex. cõſ. 215. lib. 6. Soc. conſ. 80. in fin. lib. 4. Neceſsita-
3 tis † nomine licet ueniat aliàs omnis iuſta alienãdi cauſa ἐν πλάτει, c. ſine exceptione, c. ſed notandũ. in prin. ubi Bellamer. 12. q. 2. tamen cùm cauſæ diſcernũtur, eam appellamus neceſsitatis cauſam euidentem, c. 1. de reb. eccle. alien. in 6. qua cogatur omnino eccleſia alienare, ut l. iubemus. C. de ſacroſ. eccleſ. l. 3. l. 5. de reb. eor. l. 1. de fund. do. auth. nouiſsimè. C. de ad. tutor. Dd. auth. res quę. C. com. de lega. ut cùm æs ei incumbit alienum, l. pen. C. qui bon. ced. urgens, certum, clarum, non obſcurum, Bella. c. non liceat. num. 56. & 57. 12. q. 2. quod aliter diſſolui nequeat, c. ſicut. 12. q. 2. authen. ad hoc. C. de ſacroſan. eccleſ. ex fructibus eccleſiæ uel mobilibus, authent. hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. eccl. Panor. d. c. nulli. num. 4. quæ ante omnia in ſolutionem accipienda ſunt, Iaſ. & Dd. l. à diuo Pio. §. 1. cum ſequen. de re iud. cap. Odoardus, de ſolu. auth. hoc niſi. C. eod. etiam ex ſacris ſuperfluis, quæ alij eccleſiæ integra uendi poſſunt: reliquis
4 † uerò, qui ſacra poſsidere nequeunt, utpote laicis, confracta uel conflata uendi debent, c. hoc ius. 10. quæſt. 2. l. ſancimus nemini. cum authent. præterea. ubi gloſ. & Dd. C. de ſacroſ. eccle. Nam confracta formam amittunt, & ſacra deſinunt eſſe, ac alienabilia fiunt, gloſ. d. §. præterea. ac triplicem neceſsitatem hoc in genere proponit Petrus Gerar. ſing. 100. & ult. nu. 18. quãquam poſsint eſſe plures, ut quando mora periculum allatura, c. nullus. 17. q. 1. c. ult. de eccle. ædifican. c. fin. de ſepult. in 6. Iaſ. l. uinũ. nu. 3. 4. 5. ſi cert. pet. Gerard. ſing. 100. nu. 25. uel detrimentum rerum, aut fuga, interitus miniſtrorum & officialium, l. ſciãt. ubi Plat. C. de his qui ex publ. coll. l. 1. C. de cano. larg. tit. lib. 10. idem & Odofr. l. ſi quis. in prin. l. 1. C. de his qui ex publ. rat. lib 10. uel alimentatio, Crauet. conſil. 199. ad ſubtilia. num. 4. reparatio, Zab. cle. 1. de reb. eccl. Redoa. tract. de reb. eccl. §. 4. quando urget neceſsitas, nu. 22. 23. Rectoris liberatio, Redo. q. 5. §. 1. nu. 11. 12. 13. 14. 16. mihi fol. 332. in quibus eadẽ ua-
5 leat ratio, proindeq; idem ius, nẽpe q † neceſſitas non habeat legẽ, l. 1. C. de oper. lib. l. 1. 2. de off conſ. l. 1. de off. eius cui mãd. Cap l. quæ propter neceſsitatẽ. in prin. de reg. iui. Tiraq. de retract. conſang §. 26. uerb. non poteſt cedere. nu. 18. & de pœnis cauſa 23. nu 4. uerſic. propterea neceſsitas quæ non habeat legem. Dd. l. 2. ſi cert. pet. l. 2. §. in eadem. ad l. Rhod. de iac. Philipp. Por. conſ. 118. num. 6 Pariſ. conſil. 32. nu. 12. uol. 2. & ob quam ideo à lege iureq; recedi poteſt, Philipp. Por. conſ. 3. numer. 48. conſil. 16. num. 2. conſil. 19. num. 88. conſil. 38. num. 22. & 34. conſi. 163. nu. 18. cùm caſus neceſsitatis caſui legis adæquetur etiã circa alienationẽ, auth. nouiſsimo. uerſ. uel niſi ex neceſsitate. C. de admin. tut. & licitos faciat contractus, q aliàs illiciti ſunt, Petrus Gerar. ſing. 100. uerb. neceſsitas. nu. 24. 25. uſq; ad finem, Guid. Pap. deciſ. 156. alia. deciſ. Tholoſa. 256. Iaſ. nu. 2. in 4. limitat. poſt Alb. Ang. Roman.
6 l. principalibus. ſi cert. pet. Itaq; † ſicut adminiſtratores reipub.. res communitatis aliàs alienari prohibitas, ex cauſa neceſsitatis alienare poſſunt, l. ult. C. de frum. urb. Conſt. lib. 11. authen. nouiſsimè. uerſic. niſi ex cauſa neceſsitatis. C. de adm. tutor. l. fin. C. de uẽd. reb. ciuit. l. 1. ubi Bald. C. de præd. curia. libro 10.

Iaſ.

Iaſ.l. principalibus. num.2.in 4.limit. ſi cert.
pet.Iaſ.l.& ſuum.8.§.hodie.nu.8. de pact. Bal.
l.fin.C.de auth.præſtan. Crau. conſ. 195. uni-
uerſitas. num.8. ſic etiam ex eadem neceſsita-
tis cauſa permiſſum eſt res eccleſiæ cætero-
quin alienari uetitas, uel oppignerare, cap. 1.
de pignor.uel etiam prorſus abalienare, cap.
nulli. ubi Dd. de reb. eccleſ. non alien. iunc.
cle.1.ubi Zab. quæſt. 19. eo. tit. dato etiam ꝙ
prælatus iuraſſet non alienare,Iaſ. l.principa-
libus.num.2.ſi cert.pet.Panor.c.ult. num.2.3.
de eccleſ.ædifican. c. ſuper. num.15. de reb.ec-
cleſ.non alienan.Pet.Gerar.ſingul.100. neceſ-
ſitas. numer.29.30. Guid.Pap.deciſ.156.alia.
Aufred.deciſ.Tholoſan. 256. Dec.Cag. l.quæ
propter neceſsitatem. de reg.iur. pro quo bo-
nus text.in cap.1.de his quæ fiunt à præl. Alte-
ra cauſa eſt euidens utilitas,cap.1. de rebus ec
cleſ.in 6. ubi Gemin.& Philipp. c. ſine. uerſic.
niſi aliquid horum faciat ut meliora proſpi-
ciat.12.quæſt.2.l.iubemus.in fin.authent.hoc
ius porrectum. uerſic. ut ſemper maior utili-
tas ſeruetur eccleſiæ. C. de ſacroſanct. eccleſ.
Redoan.rubr. de cauſ.propter quas, num.91.
§. ſi uerò aliquis.§.ſanctiſsimas.in authent.de
7 alien.& emphyteu.Nam † cauſa utilitatis hîc
cauſæ neceſsitatis adæquatur, cap. fin. de ec-
cleſ.ædific.clem.1. de reb.eccleſ.Crauet.conſil.
27. in cauſa.num.8. & conſ. 195. uniuerſitas.
num.8. Cornæ.conſ.181.num.3. & 31. lib. 2. e-
tiam cùm iuramentum de non alienando eſt
interpoſitum, Panorm.cap. ut ſuper.num.15.
de rebus eccleſ.non alienan.per cap.ul. de ec-
cleſ.ædific. Redo.tract. de reb. eccleſ. non alie-
nan.quæſt.4.§. quando autem urget neceſsi-
tas.nu.1.2.3.21.25. Ioan. de Lignan. in cle. ne
in agro. de ſtat. regn. Gondiſſ. Vilal. tract. de
legat. quæſt.11. quæſtione 1.in fin. glo.l.1. l. 5.
de adm.rer.ad ciuitatem pertin. pro quo cap.
in ſumma. 12. quæſt. 2. quem ad hoc ponde-
rat Redo. de rebus eccleſ. parte 4.§. quando.
num. 25.& 26.Innoc.cap.cùm omnes.de con
8 ſtit. Oldrad. conſil. 97. Nam † à quacunque
diſpoſitione ac prohibitione intelligitur ex-
cepta publicæ utilitatis ratio, l.iubemus. 1. u-
bi Bald. notat, C. de ſacroſanct. eccleſ. l. nul-
lus.ubi Bart.de curſu publ.lib.10.l.in prouin-
ciali. §.fin.cum l. ſequen. de oper. nou. nunc.
Iaſ.l.non dubium.nu.35. C.de legib. pro quo
dicit text. ſingularem & meliorem de iure l. ſi
quis in graui. §. utrum. ubi Ioann.Ig.de ſena-
tuſconſ.Syllan.Itaque quod I.C.ait Iulianus,
l.ſi ita. 52. in fin. ad l. Aquil.innumerabilibus
rebus probari poſſe multa contra ſtrictam ra
tionem pro communi utilitate recepta eſſe, e-
tiam hoc documento probari poteſt: & in ter
minis, quòd æquè ob euidentem utilitatem
atq; ob neceſsitatem poſſunt res eccleſiæ alie-
nari,probant Gemin. Philip. Franc. nu. 19.&
cõmuniter Dd.c.1.de reb.eccl.non alien.lib.6.
Bal.cõſ.378.factũ.uol.3. Nicol. Euerar. conſil.
30.uiſis.num.3. in 4.tomo conſil. Francofur.

9 Tertia † cauſa iuſta eſt pietatis, Redo. d. rubr.
de cauſ. num. 91. ut pro redimendis captiuis,
l.ſancimus.18.C.de ſacroſanct.eccle.c.aurum.
c.ſacrorum.c.ſicuti.12. q.2. aut alimentatione
pauperum, cap.poſſeſsiones. 16.q.1. cap. au-
rum.12. quæſt.2. Schurff. conſ.70. diligentis.
nu.1.cent.2. Panor. c.nulli.num,4. Rebuff.de
alien. num. 4. Item quæcunq; ad religionem
& ſacra conſeruanda pertinent, cùm ſumma
ſit ratio,quæ pro religione facit, l. ſicut perſo-
næ. 43.in fine,ff.de religio.& ſumpt.fun. Item
quando pauperibus eſt quoquo modo ſub-
ueniendum, Gemin. col.2. Philip. Franc.nu.
19. cap.1. de reb. eccleſ. non alienan. in 6. Ni-
col.Euerar.conſil.30. uiſis.num.3. to.4. Fran-
coſ. Nam cauſa pauperum pro pia habetur,
Tiraq. in tract. piæ cauſ.in princip. mihi fol.3.
uerſic.item relicta pauperibus computantur
inter pias cauſas.Bald.authen.ſimiliter. & ibi
Rom.C.ad l.Falc.Bal.Caſt.& Dd.l.illud. C. de
ſacroſanct. eccleſ. & in hoc omnes conueniũt,
& quidem optima de cauſa. Nam bona pau-
perum ęquiparantur bonis eccleſiarũ, ut latè
per Panor.c.nihil.Felin. c.de quarta. de præſc.
Quin bona eccleſiarum ſunt pauperum, c. fi.
16.q.1.c.aurum indignè.12.q.2.c.ult.in princ.
ubi gl.16.q.8.& pauperes ipſi theſaurus Chri-
ſti,ut ibidem Tiraq.præal.lo. Itaq; quæ ſuper-
ſunt neceſsitatibus eccleſiæ,quæ nunquã mo-
ritur,Schur.cõſ.90.diligẽter.nu.8. cent.1. ero-
gari non modò poſſunt, ſed etiam debent in
neceſsitates pauperum,ne egeãt.& fame con-
tabeſcant,l.ſancimus.17. ubi Dd. C.de ſacroſ.
eccl.c.uidentes.12.q.1.pulcrè Schurf.conſ.48.
nu.7.8.9.10. centur. 1. ubi deteſtatur & deuo-
uet tãquam ſacrilegos bonorũ eccleſiaſtico-
rũ deuoratores,qui pauperũ ſubſtãtiam indi-
gentiũ in ſuũ luxũ & cupiditates conſumunt.
10 Sunt † autem pauperes non tãtùm xenodo-
chia, hoſpitalia & ſimilia loca publica,ubi a-
lũtur,Tiraq.de priuileg.piæ cauſæ,in prin.ſed
etiam priuati, qui non habẽt unde ſe alãt,da-
to ꝙ ex operis uictitare poſsũt, nec enim ſem-
per poſſunt ob incertam ualetudinem uel a-
lia impedimenta, Crauet. conſil. 199. ad ſub-
tilia.nu.5.6.7.Ro.conſ. 344. in caſu. latè Me-
noc. quis ſit pauper, definiẽs li.2.arb. iud.cẽt.
1.caſu 65.& lib.2.cent.2.caſu 182.ubi latè exa-
minat, quõ ea quæ alienari ꝓhibita ſunt, ob
indigentiã pauperũ,quibus hoc nomine offi-
ciũ iudicis implorare cõceditur, rectè alienari
queãt:oſtẽditq;,licet adminiſtratores eccleſiæ
ſibi & ſuis de bonis eccleſiaſticis eleemoſynã
(quæ à ſe ritè incipit, c. qui uult. de pœnitent.
dictinct.5.gloſſ.cap.inter. 20.de ſponſalibus)
facere poſsint, non tamen idem permitti pri-
11 uatis executoribus ac ſimilibus. Quarta † eſt
incommoditatis, ut quia res propter impen-
dia,hoſtilitatem,inundationem, aut ſimilem,
magis eccleſiæ damnoſa ſit, quàm utilis, cap.
ne liceat.cap.terrulas. 12.quæſtione 2.Schurf.
dict.conſ. ſeptuageſimo, diligẽter. per totum,

centur.2.conſil. 90. diligenter. per tot. cent. 1.
Redoan.de reb. eccleſ. alien. in rubr. de cauſa
incommoditatis. Intelligimus autem cauſam
incommoditatis minimam,Philip. Franc.nu.
19. poſt Gemin.num.3.cap.1.de reb.eccle.non
alienan.in 6.Nicol.Euerar.conſil.30. uiſis.nu-
mero 3. to. 4. Francof. per not. Bald. conſilio
12 378. factum. uol.3. ut † inter duo mala mini-
mum eligatur,cap.duo.cap.nerui. diſtinct.13.
cap.2.diſtinct.23.cap.ſi aliquid. cum cap. ſeq.
c.non ſolùm. 22. quæſt. 4. & utrobique Archi-
diac.& minus inconueniens, quò maius eui-
tetur,l.ult.ubi Iaſ.notat poſt Angel.num.2. in
fine, C.de Carbon. edict. l.1. §. toties.de uent.
in poſſeſſ.mitten.l.ſed is.§.an autem.de Carb.
13 edict. l. quoties nihil.de regul. iur. quæ † po-
ſteriores cauſæ quoniam implicatam habent
utilitatem, ideo reduci ſolent ad priores, &
duæ tantum conſtitui alienationis cauſæ,aut
euidens (nec enim qualiſcunque ſufficit) ſcili-
cet neceſsitas, aut utilitas, dict. cap. ſine exce-
ptione.12. quæſt.2. cap.1.de reb. eccleſ.non a-
lienan.in 6. Zab. clem.1.num.5. eo.tit. ubi gl.
uerb.neceſsitas. Ruin. conſil. 86.nu. 4. uol. 1.
Hēn.d.cōſ.79.n.10. Et hi caſus ſunt alienatio-
nis tantùm liciti, Panorm. cap. 1. num. 17. de
in integ. reſtit. cap. nulli. num. 7. cap. ſi quis.
num.4. de reb. eccleſ.non alien.cap.fin.num.
5. ne prælat. uices ſuas, cap. quæ eccleſiarum.
num.4.ubi Felin.num.1.Dec.num.8.in 5. no-
tab.de conſtit. Alexand.conſil.17.nu.5. lib.4.
Curt.iun.conſil.130. num. 3. ex quo ſequitur,
aliàs omnem eiuſmodi alienationē illicitam
eſſe,cap.nulli ubi & paſsim Dd. de reb. eccleſ.
clem. 1. eod fac. reg. l. quod prætor. de iudic.
14 Harum † unam itaque aliquam cauſam ſubeſ-
ſe opus eſt,glo.cle.1.uerb.neceſsitas.ubi Zab.
in 6.notab. Redoan.de cauſ.num.9.ut ita fiat
alienatio in caſu licito & conceſſo, gloſ.cap. 1.
uerb.redire. de in integr. reſtit. prælati namque
non ſunt domini, ſed adminiſtratores rerum
eccleſiæ,glo.Bart.Bald.Salic.Iaſ. l. præſes.C.de
tranſact. quibus ut cōmendatis utuntur, non
ut proprijs, cap.ſine. 12. quæſt. 2. c.tuæ.de his
quæ fiunt à prælat. Et cum eccleſia utatur iure
pupillorum,gloſ. l. libertos. ubi Salicet.C. de
excuſ.tutor.& l.reſpub.in fine,C.ex quib. cau.
ma.Euerar. loc.à pup. ad eccleſ. ac minorum,
cap.1.2. ubi Dd.de in integ. reſtit.c.1.de præſc.
ubi Panor.Felin. & Dd. ut quæ horum exem-
plo aliorum ſibi præfectorum cura regatur,
l.iubemus. §.œconomus. C.de ſacroſanct. ec-
cleſ. Sequens eſt, ut quemadmodum illorum
bona,præſertim immobilia (de quibus hîc a-
gitur) ſine iuſta cauſa non poſſunt alienari,
tot. tit. C. de præd. minor. & cle.de rebus eor.
15 ſic † nec prædia Eccleſiæ aliter alienationem
recipiāt,l.ſancimus.l.iubemus. cum ſeq. C. de
ſacr.eccl.cle.1. de reb.eccl. hoc eſt omnem con-
tractum & titulum, per quem res alienatur, c.
1.de his, quæ fiunt à prælat. id eſt, dominium
transfertur, l.1.C.de fund. do. Crauet. conſil.
215. num.2. conſil.197. num. 7.conſil.92.nu.
8. aut ita grauatur , ut inde ſequi alienatio
poſsit, d.c. nulli. ubi Dd.l.ult. C.de reb.alien.
Cùm autem hæc ratio ſit in omnibus eccleſijs
eadem, ſequens eſt nihil referre, de qualiſcun-
que eccleſiæ, ſiue cathedralis ſiue alius, rebus
agatur,Barbat.d.conſil.40.nu.6.Cùm autem
16 aliquid fieri nequit ſine cauſa, nunquam † il-
la præſumitur, niſi probetur,Bart.l.item ſi ſu-
ſpectus.per illum tex. de procura. l. ſi fortè.de
caſt.pec.Iaſ.nu.60. Purp.nu.547. l.1.de off. e-
ius cui mād.Mattheſ.ſing.19.proindeque & hîc
talem alienationis cauſam extitiſſe demon-
ſtrandum eſt,Panor.c.ſi.nu.5. ne prælat.uices
ſuas,c.quæ eccleſiarum. nu.4.ubi Felin. nu. 1.
Dec.nu.8.in 5.not.de conſtit. Alex.cōſ.17. nu.
5.lib.4.Cur.iun.conſ.130.nu.3. Panor.c.1.nu.
17.c.nulli.num.7.c.ſi quis. in 6.notab. de reb.
eccleſ. non alien. aliter quàm per inſtrumen-
tum alienationis, c. non licet. ubi Præpoſ. 12.
quæſt.2.gl.d.c.dudum. uerſic. nota optimum
textum,&c.Soc. conſ. 52. uiſo.num.10.uol.4.
Guid.Pap.deciſ.151.Rebuff. de alie.rer. eccleſ.
17 nu.9.uidelicet † per tractatum & conſenſu ca-
pituli cōgregati decretum ſuperioris, & alias
ſolennitates hîc requiſitas, c.fine. ubi Gemin.
num.13.14.Rebuff.& alij,c.abbatibus.12.q.2.
c.in uenditionibus. 17. q.4. Franc.nu.20. 21.
22.c.1.de reb.eccl.in 6.Nicol.Euer.d.conſ. 30.
uiſis.num.4.& 6.Alex.conſ.189.uiſo.num.11.
12.uol.2.Ferrar. in prac.uerb.illis ueris. nu 6.
de quibus nec ipſis creditur inſtrumēto, cap.
cùm non liceat. 12.q.2. glo.d. c. dudum. Cal-
der. conſil.4. an ualeat. ſub rub.de reb.eccleſ.
Nicol.Euerar.conſil.30. uiſis. quæſt.1.num.2.
cum multis ibi alleg. tom.Franc. 4. uel aſſer-
tioni alienantium, Bartol. l. ſi fortè. de caſtr.
pec.Guid.Pap.cum apoſt.deciſ.151.Bella. con
ſil.33.uerſic.tum quia. Euerar.conſil.30. quæ-
ſtione 1. tomo Francofur. 4.Socin.conſil. 54.
uiſo. num.5.6.7.8.9.10. uolum. 4. Gramma.
deciſ.79.num.16.17.Fred.Senenſ. conſil.137.
Andr.Barbat. conſ.40. poſt num.6.uol.1.Re-
buff.in comp.alien. uerb. proſpiciat. num.4.
ſed debet ſpeciale fieri inſtrumentum ſepara-
tum à ſcriptura uenditionis, ex quo de tra-
ctatu capituli & conſenſu conſtet: Ferrar.in
for.act.real. num. 73. Alexan. conſil.17. uiſo.
num.6.7.uol.4. cum alijs, quæ cumulatè Ni-
col.Euerar.d.conſil.30. uiſis. quæſt. 1. num. 3.
ubi etiam nu.4. 5. formam huius inſtrumen-
ti conficiendi tradit, & in alienatione rei mo-
mētoſioris dicit iteratè interuenire tractatio-
nem oportere, ac pluries habendam eſſe, per
Anchor. Franc. num. 9. Gemin. & Dd.cap. 1.
de rebus eccleſiæ non alienand. in 6. Cornæ.
conſil. 181. uiſis. num. 45. uolum. 2. nam etſi
ſubſit iuſta cauſa, non tamen continuò opus
quamlibet rem alienari: Redo. tract.alie. cap.
de ſolenn. num.33.mihi fol.157. Feder. de Se-
nis conſi.142.donum.num.3.Socin.conſ.52.
uiſo. nu.8. & 9. uolum. 4. nec cognitio de his
plena

plena in ipſo alienationis actu inſtitui po-
teſt, ideoq́ præcedere deliberatò debet, Soc.
conſ.52.uiſo. num. 8. per Archid. d. c. ſine. 12.
18 q.2.Fed.de Senis conſ.137. Duo † igitur co-
pulatiuè ad ualiditatem huius alienationis
requiruntur: primò ueritas iuſtæ cauſæ, clem.
1. de reb. eccleſ. deinde ſolennitas præſcriptæ
formæ,d.c.ſine. 12. quæſt. 2. c. pen. & paſsim,
de reb.eccl.nõ al.c.1.2.de his quæ fiunt à præ-
la. Panorm.c.1.num.17.de in integ.reſt. Dd.d.
authen.hoc ius porrectum.C.de ſacroſ. eccleſ.
Fed.Senenſ.quæſt.142.Socin.conſil. 15. num.
1.cõſ.29.nume.8. ubi dicit, hanc communem,
uol.1.Iaſ.conſ.116.uolu.4.And.Barbat.conſil.
40.uol.1.Dec.conſil.142.num.4. conſil. 174.
in princ.conſil.282.num.6.Ruin.d. conſil. 86.
num.4.Henning.God.d.conſ.79.nu. 6. uerſ.
duo copulatiuè requiruntur. Fab. de monte
tract.emp.de rer.eccleſ.alienat.in 5.quæſt.prin
cip.Schurff.d.conſil.70. num. 3.centur.2.Et i-
ta copulatiuè hæc duo requirit Cornæ.conſil.
207.quoniam. num.8.uol. 1. Ant. de But. Pa-
norm.& Dd.poſt gl. pen.in c.1.de in integr.re-
ſtit.& glo.ult c.quæ in eccleſiarum.ubi Panor.
4.notab.de conſtit. tradens ita cõmuniter te-
neri,c.tua nuper. de his quæ fiunt à præl. Dec.
conſil.282.uiſo.num. 6.conſil. 174. & pro te-
nui.in princ.Nicol.Euerar.d. conſ. 30.in prin.
num.4.cum ibi alleg.addens poſt num. 6. ca-
dem obtinere in feudi eccleſiaſtici alienatio-
ne, per Bald.conſ.475.quidam. num.5. uol.1.
19 Quanquam † autem poſt quæſt. 1. nu. 4.tra-
dat hic conſuetudinem eſſe attendendam, ut
& Guid.Pap. deciſ.594.nume.1.tamen loqui-
tur de cõſuetudine eccleſiæ fauorabili, ut quę
plures tractatus requirit,Bald.authen.hoc ius
porrectum. C. de ſacroſan. eccleſ. Philipp.
Franc.c.1.num 9.de reb.eccleſ.non alienan.in
6 Ioan.And.& alios c. nulli. extrà eo.tit. Nam
alia conſuetudo eccleſiæ hac parte præiudi-
cialis non debet attendi, ut hec laici cõfirma-
tio,c.ult.de reb. eccleſ. alie. nec eccleſiæ præiu-
dicat,Panor.c.nulli.nu. 6. de reb. eccleſ. Curt.
c.fin.num.463.de conſuet.Henn.God. conſil.
79.nume. 45. Chaſſ. in conſuet. Burg. rub.de
mainſmort.§.9.nu. 33. ubi tradũt ſolennitates
authen. hoc ius porrectum. tolli poſſe, cano-
20 nicas non item, ne † quidem per iuramentũ,
c.1. 2.ubi Dd.de reb.eccle.in 6. c. intellecto. 33.
21 de iureiurand. quin † poſsit indebitè aliena-
ta cum fructibus reuocare,glo.fin.cap.ſi quis
presbyterorum. de reb. eccleſ. non alien. Dec.
conſ.142.nu.4.Pet.Ioan Anch.in ſam. quæſt.
parte 2. quæſt. 52. Eſt autem indebita aliena-
tio,quando hæc duo non interueniunt ſolen-
niter,de quibus dictum eſt. Nam cauſæ iuſtæ
ueritas per cognitionem exquirenda eſt, co-
gnitio per tractatum ſolennem expedienda,
c.1.ubi gloſſ.uerb. tractatus.de reb.eccleſ. non
alienan.in 6 Panor.c.tua nuper.num. 6.de his
quæ fiunt à præl.Bart.Soc. conſil. 29.poſt nu.
16.uol.1.conſil.52. num. 3. uolum. 4. congre-
gatis ſolenniter omnibus, factoq́ alienatio-
nis à ſeniore uel priore,ut moris eſt, præpoſi-
to, l.2.C.de decur. lib.10.& deductis cauſis ac
oſtẽſis, ſingulorumq́ ſuffragijs deſuper audi-
tis,Rebuff. in comp. aliena. rer. eccleſ.num.11.
12.cum ſeq.glo.& Dd.c. 1. de reb. eccleſ. c. ſine
exceptione.uerſic.& cum totius cleri tractatu.
12. q 2.Socin.ſen.conſ.29.nu.16. uolu. conſil.
52. num.3.uol.Fed.Senenſ. quæſt.142. atque
ita accedente omnium uel maioris ac ſanioris
de collegio partis conſenſu, c. cùm omnes. de
conſt. c.1. de his quæ fiunt, ubi Panor. Redo.
in tract.ſub rub.de conſ.eccl.Rebuff. in comp.
nu. 760. ſine quo tractatus non ſufficeret, d.
c.ſine. Rebuff.d. compen. alie. num. 15.uerſic.
tertiò requiritur conſenſus.& nu.91. Redoan.
in d.trac.alie.ſub rub.de conſenſu,qui conſen
ſus in ipſo actu præſtari debet,Anto. de But.c.
cùm nos.poſt num.5.de his quæ fiunt à præl.
non ex abrupto & præcipitãter, ſed iuſto ſpa-
tio deliberationi relicto,Barbat. d. conſil. 40.
num. 5. per Anchor. conſ.232.& c.ſi finita.§.ſi
fortè.uerſic. non debere prætorẽ feſtinare. de
dam.infect. gloſſ. c. iurgantium uer. clerici.de
ſent.pro quo c.cùm ex literis. de in integ. reſt.
l.ſi uetri.de priuileg.cred.Bald.l. 1. C. de inter.
22 mat. ſuper † quo ſpeciale inſtrumentũ à uen-
ditionis ſcriptura ſeparatũ fieri debet, Caſtr.
conſil.38. parte 2.Imol.conſil.17.num.4. Iaſ.l.
ſciendum.num.12. de uerb. ob. Nec enim ſta-
tur hic aſſertioni capituli in literis uenditio-
nis atteſtantis hæc omnia interueniſſe, Bart.
auth.ſi quis.nu.10.C. de eden. Soc.d.conſ.52.
num.2.Rebuff.in comp.alien.num.12.Scharl.
quæſt.Anch.parte 2. quæſt. 52. tanquã uerbis
enunciatiuis propter aliud prolatis, quæ hic
non ſufficiunt, Henn. God.conſ.79.num. 23.
Redoa.de reb. eccleſ. non alienan. ſub cap.de
tractatu,num.37.præſertim cùm uerba ſint i-
pſorũ alienantium :Thom. Gramm.deciſ.79.
nu.16.& 17.Deinde & nomina eorum qui cõ-
ſenſerunt exprimenda ſunt, nec ſufficeret ge-
nerale capituli,Bart.l.1.de alb.ſcriben.Rebuff.
in comp. nu.16.Redoan. de reb. eccleſ. rub.de
conſenſu, §. quia ſolet dubitari. & requiritur
eorundem ſubſcriptio, Panor. d. c. nulli. poſt
nu.6.uerſ. item debet. de reb.eccleſ.per d. c. ſi-
ne.uerb.& ſubſcriptione clericorũ. 12. q. 1.& c.
1.uerb.ſubſcriptione.quæ per conſuetudinem
tolli non poteſt,Panor.d.c.nulli.& c.1.num.4.
de his quæ fiunt à præla. Rebuff. in compen.
nu.17. uerſ.quintò requiritur.Redo. in d.trac.
item autoritas & conſenſus ac ſubſcriptio ſu-
perioris:Panor.c.cùm apoſtolica.nu. 5.de his
quæ fiunt à præl.Clauaſi.in ſum. Angel. uerb.
alienatio.nume.2. adhibita ruſum cauſæ co-
gnitione,Gemin.conſ.48. Rebuf. in compen.
alien.num. 21. uerſi. ſextò exigitur auctoritas.
Redo.in tract. aliena. ſub cap. de autho. præ-
lati: nec ſtatur hic uerbis epiſcopi enunciati-
uis cauſam iuſtam ſubfuiſſe, Henn.God.conſ.
79.nu. 14. 30. quia nec prælati creditur aſſer-

 tioni

tioni ſuper ſolennibus & iuſtis cauſis, Arch.
c.hoc ius porrectum.10.q.2. Anch.Zab.clem.
1.de reb. eccleſ. ne quidẽ conſonãte capitulo:
Soc.conſ. 52.uiſo.nu.5.uol.4.per gl.§.ſi uerò.
in auth.de non alien.alioquin aliquo deficiẽ-
te alienatio eſt nulla, Bar.Soc.d.conſ.52. uiſo.
nu.10.uol.4.Ruin.conſ.86.nu.4. uol.1.Anto.
Gab.Ro.lib.3.de rer.eccl. alie. conc. 1. Fed. de
Senis q 142. Et hæc quidem de iure ſic ſe ha-
bent: quæ ſi omnia ſeruãda eſſent exactè, uix
ulla maneret rata rerum eccleſiaſticarum alie-
23 natio. Itaq; † in regijs ſummiſq; curijs & ipſe
cognoui & ab alijs experiẽtiſ. pragmaticis in
ſecreto cõperi, hæc nõ omnia ad amuſsim ſer-
uari. Itaq; Guid.Pap.deciſ.594. nu.1.dicit, hîc
conſuetudinẽ attẽdi, quã non obſcurè multis
locis indicat in illis curijs non tam ſcrupulo-
sè exigere omnia, ut deciſ.156.157.159.160.
& Ioan.Bug.leg.abrog.lib.1. art.60. quanquã
de ſolennibus auth.hoc ius porrectũ.C.de ſa-
croſ.eccl.potius loquatur. Nam canonica ſer-
uari uult Ioan.Papo.lib.1.arreſt.tit.13. art.1.2.
pen.& ul. Itaq; puto circũſtantijs hîc plurimũ
in utramq; partem tribuendũ & tẽpori, ſi qñ
diuturnitas interuenit fortè tẽporis, quæ poſ-
ſeſſorem tueatur, & ſolennitatum etiam eccle-
ſiaſticarum præſumptionem inducat: Guid.
Pap.deciſ.151. Menoch.conſ.90.nu.30. Corn.
conſ.109. in fin.lib. 3. etiam decem tantũmo-
do annorum, Menoch. d.conſ.90.nu. 31. uerſ.
quod & decem anni efficerent. Crau. cõſ.258.
num.13.14. Gozad.conſ. 11.num.12.13.Crau.
de antiq temp.parte 3. in prin. & cõſ. 258.nu.
13.quanquam.nu.14. tempus 30. annorũ re-
quirat, de quo latè Tiraq.de legib.connub.gl.
5.uerb.expres.num.39.40.41.42.44. Guid.
Pap.deciſ.159.Iaſ.l.ſciendum. num. 16.17. de
uerb. ob. & qñ paret bonã in omnibus inter-
ueniſſe fidẽ, nec quicq̃ actũ fraudulẽter, Bal.
l.cùm ipſe.nu.2. C.de contrah.empt. Nam, ut
fraudibus in eccleſiã ſtructis obuiandum eſt,
t.t.de dol.& cont. c. cùm ſit. 8.de for.comp.ſic
eccleſia, quæ præcipuè iuſtitiæ cultrix eſſe de-
bet, c.1.§.1. de alien. feu. iniuriã alijs facere nõ
debet, c. ex tenore.11.de ſent. & re iud. nec res
bona fide uendita ꝓpter minimã cauſam inẽ-
pta fieri debet, l.res bona. 54. de contr. empt.
Cæterùm quod dicitur in alienatione quæ fit
à capitulo ipſi prælato hæc ſolennia nõ æquè
requiri, ut in extraneo emptore, Bal. l.uolun-
tas.in prin. C.de fideic. Fab. de mõte de emp.
quæſt.5.princ.ſub.tit. de rer. eccleſ. alien. poſt
num.117. uerſic.ſextò, quando epiſcopus uel
prælatus. ualere poteſt in ijſdem bonæ fidei
terminis. Redo.de alien. rub.de autho.præla-
ti, num.47.48.Panor. c.ut ſuper. num. 18. 19.
de reb.eccleſ. Alciat. reg.1. præſump. 29.nu.5.
alioqui propter potentiam & conceſsionem
res non caret dubio: Fab.d.trac.emp.3. quæſt.
princ. num.9. per auth.quibuſcunq;. C.de ſa-
croſ.eccleſ.gl.l.unic.uerb.prouincias. C.de cõ-
tract.iud.cle.2.ubi gl.uerb.menſæ. & Anch. 6.
not.de reb.eccl.non alien. Ang.in auth.de rer.
eccl.alien.Panor.c.fin.nu.5.ex̃.de inſtit.Henn.
God.conſil.51.num. 11. maximè ſi perſona ſit
ſuſpecta, ex eo ꝙ alienationẽ ſibi ac ſuis opor
tunã ꝓcurat, Alex.l.ſi curator. nu.4. C.de col-
lat.Redoa.in tract.alienat.§. unde uidenť. nu.
22. 23. 24. 25. mihi fol.221. & in rub. de cauſ.
cog.nu.44. mihi fol. 152. præſertim ꝓpinqui
non bonæ conditionis & famæ, Fred.de Sen.
conſ.300. Archid. c.epiſcopus.10.q.2. Dd. au-
then.quibuſcunq;. C.de ſacr.eccl. Panor. d. c.
ut ſuper.nu.17.18.de reb.eccl. niſi in rebus cõ-
cedi in feudũ uel emphyteuſim ſolitis, Iaſ. in
prælud.feu.tit.qui feud.dar.nu.13.Anch.cle.1.
de exc.præl. Alex.conſ.4.num.6.uol.5. Zaba.
cõſ.34.in fin. Curt.feud.par.2.q.7. Zaſ. in epi-
to.feud.parte 5.prin. Ripa de peſte, de remed.
ad cõſ.uber.nu.70. Nã & prælati deteriorẽ ec-
cleſiæ conditionẽ facere non debent, c.1.de in
integ.reſt.cùm procuratores ſint, non domini
rerũ eccleſiaſticarũ, c.2. ubi Panor.in 2.notab.
de donat. & cœleſtes iracũdias ſacroſanctarũ
rerũ adminiſtratores expectẽt, ſi qualecũq; lu-
crũ ex huiuſmodi gubernationib. ſibi acqſie-
rint: uel ſi hoc cõmitti ab alio conſenſerint, ut
dicitur l.ſi quis. 37. §. fin. C.de epiſcop.& cler.

CONSILIVM LX.

De fodinis Cyprijs.

SVMMARIA.

1 ¶ *Mineræ, ut regalia, non ueniunt in omnimodam iuriſdictionem.*

2 *Regalia duobus tantùm modis acquiruntur, aut priuilegio, aut præſcriptione immemoriali: & num.ſeq.*

3 *Præſcriptio immemorialis, eſt loco priuilegij ex certa ſcientia dati.*

4 *Fodinæ metallicæ non aliter, quàm regalia, quæruntur & poſsideri poſſunt.*

5 *Præſcriptio cauſatur ex quieta poſſeſsione.*

6 *Prohibitio ſuperioris non tantùm poſſeſsionem turbat, ſed & præſcriptionem interrumpit.*

7 *Interruptio prius tempus interpellat, ut non niſi à ſequenti inchoari præſcriptio poſsit.*

8 *Tempus 50. annorum nõ modò non eſt immemoriale, ſed ne quidem antiquum.*

9 *Denũciatio malã fidẽ inducit, quæ omnẽ impedit præſcriptionẽ, etiã immemorialem.*

10 *Ius canonicum in materia peccati, etiam in foro*

foro ciuili ſeruandum eſt.

11 *Inueſtitura ſtricti iuris eſt: ſicut feudum, & contractus feudalis.*

12 *Quicquid omiſſum eſt in inueſtitura, pro omiſſo haberi debet.*

13 *Inueſtitura nihil intelligitur comprehendi, niſi quod eſt expreſſum.*

14 *Defectus tituli per ſe præſcriptioni officit, & malam fidem inducit, ubi alius eſt in uniuerſali poſſeſſione iuris.*

15 *Præſumptio bonæ fidei tantùm ualet in præſcriptione rerum corporalium, non incorporalium (ius poſſidet.*

16 *Eſt in præſumptione malæ fidei, qui contra*

17 *Inhabitantes intra fines, intelliguntur ſubiecti donec contrà probent.*

18 *Dominus intentionem habet fundatam ex ui uniuerſalis ſuperioritatis, quã turbantes, de facto turbare ac expellere poteſt.*

19 *Turbare aliquem ex iuſta cauſa, non eſt prohibitum.*

20 *Domini terrarum ſemper animo ciuilẽ retinent poſſeſſionem.*

21 *Interdicta poſſeſſoria nõ dãtur aduerſus eos qui iuſta ex cauſa turbãt, uel exturbant.*

Rationum decidendi ſummaria.

22 ¶ *Turbato à poſſeſſione utiliſſ. eſt rem à poſſeſſorio inchoare.*

23 *Poſſeſſorium retinendæ ac recuperandæ ſimul intentari poteſt: & quodnam initiò proponi ſit utilius?*

24 *Poſſeſſorij retinendæ commoda.*

25 *Querelæ ſpoliationis incommoda.*

26 *Interdictũ retinendæ quomodo ſummariũ.*

27 *Poſſeſſorij retinendæ duo fundamenta.*

28 *Poſſeſſio quomodo probetur.*

29 *In poſſeſſorijs retinendæ præſumptiua probatio ſufficit, & qui teſtes admittantur.*

30 *Inferioribus an liceat poſſidere fodinas, cùm ſint regalia. (probandi.*

31 *Ius cudendi monetam merè regale: ut & re-*

32 *Ius in inueſtitura nõ ſpecialiter exceptum, cenſetur eſſe conceſſum.*

DOMINVS uiciniæ cuipiam nobili, qui iam per immemoriale tempus fodinas Cyprias poſſedit, hoc prætextu interuertere eas intendit, quòd illæ pertineant ad regalia, & proindè non inferiori, ſed ſibi, ut principi debeantur.

QVanquam autem iſte nobilis, non uáſallus d. dñi ſit, ſed aliunde feudũ ſuũ recognoſcat: tñ quoniam illius uicini principis in territorio illud eſt ſitum, idcirco princeps ille ſic infert: eiuſmodi regalia ſuæ prouinciæ ad ſe tãtùm pertinere, nõ ad iſtum nobilẽ: qui licet omnimodam habeat iuriſdictionẽ in ſuo feudo, non tñ inde ſequit̃, ꝙ ad
1 eum mineræ metallorũ pertineãt: quæ † cùm ſint regalia, c. 1. quæ ſint regal. nõ ueniũt in generalẽ inueſtiturã, uel cõceſſionẽ omnimodæ iuriſdictionis, Iacob. in trac. feud. uerb. & cum mero ac mixto. nu. 16. 18. Dec. poſt Bal. l. cùm multa. 7. C. de bon. quæ lib. l. hi quibus. ubi Bal. n. 2. C. de fideicom. liber. Bart. l. 1. C. de excuſ. mun. lib. 11. Ruin. conſil. 111. num. 2. uol. 5.
2 Boſſ. tracta. de regalib. num. 16. Nam † tantũmodò duobus modis acquiri, haberi & poſſideri regalia poſſunt: aut ex ſpeciali ſummi principis priuilegio, c. ſup. 26. §. 1. de uerb. ſig. l. cõperit. ubi Dd. C. de præſcri. 30. ann. Panor. c. qđ tranſlationẽ. in 2. notab. de off. legat. c. 1. uerb. niſi ſpecialiter. ubi Iſer. nu. 3. & Feudiſtæ, quæ ſint regal. & quidẽ cõceſſo ex certa ſcientia & cũ clauſula Motu proprio, Iacob. in inueſt. uerb. feudũ. nu. 3. Alb. Roſ. l. quoties. C. de precib. imp. offeren. Iaſ. l. quo minus. nu. 7. 8. de flum. Fel. c. quæ eccleſiarũ. nu. 33. de conſt. Laud. c. 1. nu. 32. de his q feu. dare, Iaſ. in prælud. feu. nu. 80. Iacob. uerb. in feudũ. nu. 3. Rolan. à Valle conſ. 1. in præſenti. num. 103. lib. 2. Zaſ. in epito. feu. parte 5. nu. 11. Aut ex præſcriptione & cõſuetudine immemoriali, l. hoc iure. §. ductus aquæ. de aq. quot. d. c. ſuper. §. 1. de uerb. ſig. gl. l. dñi. uerb. cõſuetudo. C. de agric.
3 & cenſ. lib. 11. quæ † loco priuilegij habet̃: Iaſ. l. quo minus. n. 7. de flum. l. imperiũ. nu. 23. de iuriſd. Bal. & Canon. c. cùm cauſam. de ꝓbat. Anto. Gab. Rom. lib. 5. de præſcri. cõcluſ. 1. & quidẽ ex certa ſciẽtia dati, Bal. c. 1. in prin. quæ ſint reg. Iaſ. d. l. quo minus. nu. 42. de flum. cõmunẽ dicit, Alex. conſ. 6. nu. 3. uol. 1. Fichar. ad com. opin. Villalo. uerb. cõſuetudo. & Gribal. in com. opin. uerb. conſuetudo. nu. 6. Dec. cõſ. 496. nu. 6. uol. 3. Cyn. Ang. Caſt. l. ſi certis annis. C. de pac. Balb. trac. præſcr. 2. parte 3. partis princ. §. ſextò quærit̃. nu. 17. Præſcriptio autẽ eſt cõſuetudinis eſſentia, Bal. l. de quib. nu 27. de legib. & facit ſilere leges ac principũ reſcripta: Brun. cõſ. 117. n. 114. potiſſimũ immemorialis, Menoch. de arb. iud. caſu. 83. num. 3. per c. 1. de præſcri. in 6. l. fin. C. de iure fiſci, lib. 10. l. fin. C. de fun. rei priua. lib. 11. Nec in inducẽda cõſuetudine requirit̃ ſcientia principis, Duen. reg. 141. qui præſumit̃ uelle & tribuere facultatẽ iudicandi ſecundũ conſuetudinem, Iaſ. l. præſcriptione. num. 5. C. ſi contra ius uel utilit. pub. Dec. conſil. 580. Gozad. conſil. 101. num. 10. Et ita quidem de his duobus acquirendi regalia modis, traditur d. cap. ſuper. §. 1. de uerb. ſignific. per illum text. c. 1, quæ ſint regal. c. quod tranſlationem. de off. leg. Bart. l. ſi publicanus. §. in uectigalibus. num. 1. 2. de publica. & l. 1. C. de aur. coron. lib. 10. Sal. l. 2. num. 4. C. noua uectig. imp. Alexan. in addit. ad Bart. Rebuf. Lucas de Penna & alij, l. 1. C. de ſuper-

ſuperind.lib.10. Alexand. latè conſ. 70. uide-
retur.num.5. lib.6. Firmia. tract. gabell. tit. 1.
num.11.Iacobin.de ſ.Georg. de homag. num.
33.& in inueſt.uerb.& cum mero.num.19. Iaſ.
d.l.quo minus. num.7. de flum. cum alijs ſu-
4 prà allega. Idemq; † nominatim ac in ſpecie
de fodinis ac mineris metallicis, q; ſcilicet, ut
regalia,nõ aliter quàm his duobus modis ac-
quirant̃,tradit Henn.God.conſ.3.de argenti-
fod.nu.8. in quæſtione, An regalia conſuetu-
dine acquiri poſſunt? Nam & metallorum fo-
dinas habere, regale ius eſt:nec cuiquam, niſi
prædictis ex duobus modis, conceditur, l.in-
ter.17.in fin.de uerb.ſignificat. ubi gloſ. uerb.
metallorum. expreſsè dicit, q; de his decima
fiſco,tanq; regale,debeat̃,l.cũcti. C.de metall.
lib.11.unde reſpondit conſ.6.nu.6.& conſ.16.
orta.nu.6.uol.2.Zaſ.quòd fodinæ in Germa-
nia ad imperium tantummodò ſpectent,non
inferiorem, quamuis in eius ſolo ſint inuẽtæ:
ad idem Henn. God. conſ. 1.2.3. de auri & ar-
gentifod.ubi conſ.2.nu.2.& 9.inquit:fodinas
habere eſſe ſpeciale priuilegium electorũ Im-
perij,ex Bulla Caroli quarti:Inferiores autem
priuatas fodinas in ſuo quidem quærere poſ-
ſe, ita tamen ut decimas inde domino pen-
dant ſuperiori, qui iura fiſci habet: quod eſt
ſumptum ex Imol. conſil. 87. in caſu. num.1.
per l. cuncti.l.placet.& tot.tit.C.de metall. lib.
11.Dd.l.diuortio.§.ſi uir in fundo. l.ſi fundus.
ſolut.mat.l.3.in fin.de reb.eor.l.dotis.l.ſi ex la
pidicinis.de iur.dot. l item. §. etſi lapidicinas.
de uſuf.idemq; tradũt Iſer. num. 60. Aluarot.
num.7.Afflic.& communiter Dd.in c. 1. uerb.
argentariæ. quæ ſunt regal. Sed conſtat ex in-
ueſtitura iſtum nobilem cum mineris & fodi-
nis non eſſe inueſtitum: quæ quando in con-
ceſsionem non ueniant generalem, relinqui-
tur, eum tantùm ex ui præſcriptionis huc a-
ſpirare poſſe:at illa 30. uel 60. annorũ hîc nõ
ſufficit, ubi requiritur immemorialis, Crau.
5 de antiq.temp.§.1.in princip.num.3.4. † Sed
& illa ex poſſeſsione debet cauſari, l. ſine. de
uſucapio. & quidem quieta, nec interrupta:
Bald.l.ſuper.numer.11.C.de long. temp. præ-
ſcrip.Balb.l.Celſus.parte 4. quæſt. 1. cum ſeq.
de uſucap. Aluar. num. 2. c.1. §. ſi quis per 30.
annos.ubi Afflic.num.7.& in ul. notab. num.
1.2.ſi de feud. defunc.ut de 5.in 5.10. & conſe-
quenter annos ſemper pacifica fuerit poſſeſ-
ſio, Bald.d.l.ſuper.num.7. Mattheſ. ſing. 116.
nota. num.1. per doctrinam Bart. d. l. Celſus.
Atqui talem quietam poſſeſsionem hunc no-
bilem habuiſſe dici non poteſt: quandoqui-
dem anno 1520, & deinde 22,prohibitionem
eius auo uicini Principes horum maiores fe-
6 cerunt. Vnde † cauſata eſt non tantùm poſ-
ſeſsionis turbatio, l. uim facit, uerb. non ſinit
poſsidentẽ uti.de ui & ui arm. l.3. §. itẽ uidea-
mus.uerſic.eum qui colere fundum prohibe-
tur.ff. uti poſsid. uerùm & conſequenter præ-
ſcriptionis interruptio, l.2.ubi Bal. nu. 2.3.4.
Caſt.ac cõmuniter Dd.C.de ſeruit. Bal. l. cùm
notiſsimi.7.§.eodem.nu.8.de præſcr. 30. ann.
Bar.l.naturaliter. nu. 27. de uſucap. Panor. c.
illud nu.21. c.auditis.nu.14. & 15. de præſcri.
Franciſ.Balb.trac.præſcr.3. par. 6.partis prin-
7 cipal. quæſt.4.nu. 4.5. quæ prioris † tempo-
ris curſum interpellat, ut continuari propter
interruptionem præſcriptio non poſsit, Di-
dac.Couar.c.poſſeſſor.part.2.§.1.& 2. num.4.
Franc.Balb. d. tract. præſcrip. partis 6. & ulti-
mæ parte 3.Bar. & Imol. l.2. pro emptore, Pa-
nor.& Canon.cap.illud.de præſcript. Quam-
obrem non niſi tẽpore ab inde ſequenti cur-
rere hîc iterum pręſcriptio ualuit,gloſ. l.ſicut.
uerb.executor.ubi Bal.Ang. & Dd. & l. cũ no-
tiſsimi.uerb.ſolam.C.de præſcr.30. ann. Bart.
Caſtr. Alex. Soc. l.ult. de eo per quem fac.erit,
Iaſ.nu.110. poſt Angel. §.pœnales.Inſt.de act.
8 Quòd † hîc iterum immemoriale, quale re-
quiri diximus,c.ſuper.§.1.de uerb.ſig. Afflic.c.
1.quę ſint regal.currere nullum à 20.anno po
tuit,ex quo uix 50. ſunt elapſi: quod tempus
non modò non eſt immemoriale,cùm homi-
nes ad centum annos uiuere poſsint, l. ult. C.
de ſacro. eccleſ.uerùm ne quidem antiquum,
Crau. de antiq. temp. parte 1. §. 1. circa primã.
num. 4. cum multis ſeq. per communem In-
noc. & Dd. in c. ueniens. de uerb. ſignif. Alex.
Ang.Iaſ. l.cùm aliquis. C. de iure delib. deciſ.
9 Tholoſa. 379. deciſ. Neap.245. † Quãquam
etiam propter malam fidem,hoc eſt conſcien-
tiã rei alienæ,c.ul.ubi Dyn.de præſcr.l.ult. ubi
Dd.C. unde ui, §. ſi quis à non dño. Inſtit. de
rer.diuiſ. c.ſi uirgo.ubi gl.34.q.2.quã denun-
ciatio affert, l.ſi fundũ. C. de rei uend. exinde
præſcriptio qualiſcunq; amplius redintegra-
ri nõ potuiſſe uidet̃,c.ult. ubi Dd. c. ſi uigilãti.
c.de quarta. de præſcr. ne quidẽ immemoria-
lis,gl.c.1.uerb.niſi.ubi Philip.Franc.nu.14.de
præſcrip.li.6.Ang.§.furtiuæ.nu. 1. Inſt.de uſu-
cap.Caliag.conſ.6.in fin.conſil.53.nu.3.deciſ.
Neap. 368. in cauſa. num. 10. Franc. Balb. de
præſcript.parte 2. tertiæ partis princ.quæſt. 6.
num.20.Crauet. de antiq.temp.parte 4.§.ma
teria.nu.19. Pariſ. conſ.26. num. 21. conſ. 101.
num.11.uol.1.conſ.66.num.128. lib. 3. Didac.
Couar. c.poſſeſſor. parte 2. §.octauo. num. 3.
4.de reg.iur.in 6. nedum alia rerũ uel iurium
præſcriptio,Dec.conſ.257. non excedit.nu. 5.
Franc. Balb. d. parte 2. tertiæ partis princ. q.
13. nu.1.uerſ.& iſtã partẽ ueram ac magis com
munẽ,&c.Couar.d.c.poſſeſſor.part.2.§. 8. nu.
3. & 4. Mart. Lauden. Matth. Afflic. c. 1. §. ſi
quis per 30.in 1. notab.num.1. & 3. ſi de feud.
def.Balb. de præſcrip. 4. parte 4.partis princ.
q.12.princ.num.3.& 12.Molinę.in conſ. Pariſ.
tit.1.de feud. §. 7. num. 8. potiſsimùm ex iure
10 Canonico,d.c.ult.de præſcrip. quod † in hac
peccati materia etiã in foro ciuili ſeruandum
eſt,ſecundum communem Franc. Balb. tract.
præſcri.in princ.nu.3. & part. 2. quartæ partis
princ.nu.2.Bal.l.ſi quis diuturno. nu. 1. 2.3. ſi

ſer.

ſer.uend.Caſtr.l.ſi aquam.nu. 2. uerſ. ſecus de
iure canonico.C.de ſeruit. Cæpoll.de ſer. urb.
præd.c.24.nu.7.Couar.c.poſſeſſor. parte 2. §.
8.nu.3.4. Ant.Gab.Rom.de pręſcrip.li.5. con
cluſ.3.Dec.conſ. 257.non excedit.nu.5.conſil.
144.maturè.nu.4.Alex.conſ.99.nu.5.uol.4.
maximè ob defectũ tituli, quē hîc nullũ ex in-
ueſtitura dictus nobilis habet, ut qui ne uer-
bo quidē reperiat cũ fodinis,quas non cõpre
hēdi omnimoda iuriſdictione probauimus,
11 inueſtitus. Porrò † inueſtitura ſtricti iuris eſt,
Cachera. deciſ.Pedemon. 23. ſecũdus. nu.14.
Mudæ.conſ.11. in lite.nu.1.tomo cõſ. Francof.
4.c.unic.de duob.frat.Curt.ſen.cõſ.49.Barb.
conſ.26.uol.2.ſicut ipſum etiã feudũ, Soc.cõſ.
165.uiſis.n.3. uol.2. Bal. l.pen.n.10. C.de cõd.
inſer.ac iura feudalia, Curt.de feu. part.1.q.3.
4.& contractus feudalis,Bal. Aluar. & Feudi-
ſtæ.c.1.de feud.cognit.Pet.Amic. Mudæ. & El-
ber.Leon.conſ.11. in lite.nu.1.tomo Francof.
4. Quamobrē quod inſtrumentũ non dicit,
nec nos dicere debem9, Bal. l.lecta. ſi cer. pet.
l.ad probationē.C.de prob.l.inquiſitio.nu. 2.
12 C.de ſolut. Et † quicquid omiſſum eſt, in in-
ueſtitura,ꝓ omiſſo haberi debet: Mudæ. præ-
alleg.conſ.11.per c.quicquid aſtringendæ. l. ſi
ſtipulatus.§.Chryſogonus.de uerb. obl. & ita
tenor eius obſeruandus: Mud.d.conſ. 11. Ca-
chera.deciſ.Pede.23. nu.12.13.14. & deciſ. 26.
13 ut † in eo nihil cõprehendat, niſi quod repe-
riatur expreſſum,Bal.c.1. §.idemq;. nu.2. quæ
fuit prima cauſ. benef. per c.1. de duob. frat. à
capit. latè Curt. ſenior conſil. 48. memoriæ.
col.7.uerſicul.ad demonſtrandum. Mudæ. d.
conſil.11.in lite. num. 1. præſertim quo ad ter-
tium,Dec.conſil.478.nu.24.25. cum ſeq. De-
14 fectus † autem tituli non modò per ſe pręſcri
ptioni officit,l.diuina.l.nec petēti. C. de præ-
ſcript.long.temp.Franc.Balb.de præſcrip.par
te 2.quartæ partis,q 2.uerumetiã iſto caſu ma
lã inducit fidē, ubi dñs territorij eſt in uniuer-
ſali iure, ac poſſeſsione notoria iuris fodina-
rũ, Bart. nu.10. cum ſeq.Sal.& Dd.l.ult.C.un-
de ui, Imol.c.ult.nu.7.& 8.de præſcrip. Alciat.
reg.præſump. 5.nu.2.uerſ.& hoc intelligit,ni-
ſi alius poſſeſſor antiquior appareat. Iaſ.in §.
ſed iſtæ.nu.100.inſtit.de act. Did.Couar.c.poſ
ſeſſor.§.8.num.3.Pariſ.conſil.112. ſi originem.
num.47.48.70.uolum.1.cum primis in præ-
ſcriptione huius iuris regalis, in qua nõ præ-
ſumitur bona fides, niſi probetur,Pariſ.d.con
ſil.112. ſi originem.num.47.48. uolum.1.per
Barto.l.1. §.hoc interdicto.in fine, ff.uti poſsi-
det. Fab. & Dd. §. æquè. Inſtit. de act. Anton.
15 de Butr.cap.peruenit. de cenſibus. Quod † ue-
rò dicitur, bonam fidem regulariter præſu-
mi,l.penul.C.de euict.glo. c.1.ſanctorum. ubi
Panor.num.3.c.ſi diligenti.c.ult. de præſcript.
Balb.poſt Bart.l. Celſus. parte 3. num. 2. 3. 4.
de uſucap. hoc tantùm in præſcriptione re-
rum corporaliũ obtinet, Ema. Zoarez in re-
cep.ſenten. uerb.bona fides. num. 28. dicens,
hanc eſſe communem, Balb.in l.Celſus.num.
104.de uſucap.Boer. deciſ.42. nu. 35. Alciat.
reg.præſump.3.in 5.pręſump.n. 5. Porc. & ad
eum Iaſon:num. 5. in princ. Inſtit. de uſucap.
Didac.Couar. 2. parte, de ſponſalibus, cap. 3.
§.1. num.4. & in c.poſſeſſor. parte 2. tit. 6.§.8.
num.2.de reg.iur.in 6. Menoch.in remed. re-
cup.poſſeſſ.remed.13.num. 64. non etiam ſi-
bi pariter locum uendicat in poſſeſsione iu-
rium rerumq; incorporalium, Dd. præalleg.
16 loc.potiſsimum † in præſcriptione fodinarũ,
quas præſcribi ius uetat, ut regalia, l. cõperit.
C.de præſcri.30.ann.ſed tantùm quaſi ex pri-
uilegio permittit acquiri tēpore immemoria-
li,c.ſuper.§.1.de uerb.ſig. d.c.1. quæ ſint regal.
ut non poſsit non eſſe cõtra poſſeſſorē qui cõ
tra legē poſsidet, malæ fidei præſumptio, c. q
contra.de reg.iur.in 6.qui cùm ſit huius iuris
incapax, lex eius poſſeſsioni reſiſtit, ut nullo
tempore præſcribere poſsit,Bald. l.omnes. in
fin.C.de præſcript.30,ann.Dec.cõſ. 148.nu.5.
cũ multis quæ cumulat Ant. Gab. Roma.lib.
5.de præſcript.concluſ.1. nu.16. cũ multis ſeq.
præſertim noſtro in caſu, ubi uicinus prin-
ceps eſt in notoria, uniuerſali & cõfeſſa poſſeſ
ſione & uſurpatione fodinarũ in toto ſuo ter-
17 ritorio: quo † omnes inhabitãtes intra fines
eius(ut hic nobilis)intelligunt cõprehenſi, &
ea re ſubiecti, donec ipſi contrarium probent,
Imol.nu.3.& Canon.in c.nimis.de iureiu.c.ul-
18 timo, de off. archidiac. Contra † quos etiam
prouinciæ dominus ex ui poſſeſsionis ac iu-
ris illius uniuerſalis intentionē habet funda-
tã, c.2. de reſtit. ſpol. in 6. c.cùm epiſcopus.7.
de off.ord.in 6.Iaſ.l.3.in prin.n.36.37.de acq.
poſſ.Panor.& Dd. c. ſi diligēti. de præſcr. ex c.
per uenerabilē.qui fil.ſint leg. Alex. l. natura-
liter.§.1.in 6.fallen.de acq.poſſ. Iaſ. in prælud.
feu.nu.53.Euerar. loco à Toto ad partē, circa
finem, Monta. trac.fin.regund. c.61. num. 4.
Dec.conſ.528.nu.2.Soc.conſ.86.in cauſa. nu.
6.uol.1. Anchoran.conſ.110. tres domini. nu.
1.& 3.Schurff.conſil.26.num.3. centur. 1. ut e-
tiam turbare inferiorem, aut alium ius ſuum
uſurpantem, ex iuſta ciuilis ſuæ poſſeſsionis
ui ac uniuerſitate poſsit, Pariſ.conſ. 112.ſi ori-
ginē.nu.10.uol.1.Bal.l.ult.nu.4. C.fin. regun.
Alex.conſil.99.uiſis.nu.6.uol.5. etiam uia fa-
cti,Iaſ.l.quo minus.nu.100.de fluminib. mul-
tò magis per præceptum & inhibitionem, ut
hîc eſt factum: quomodo rectè ſuperioritatis
ſuæ ius dñi terrarũ contra quoſuis id attentã-
tes defendunt.Chaſſ.in cõſuet.Burg. rub.1.de
iuſt. & iure, §. 5. uerb. *s'il n'a grace*. num. 82. 83.
cum multis ſequen.& §.1. in princip. num. 13.
per not. Innocent. & aliorum cap. ex parte. 3.
de uerbor.ſignificat.Bald.l.quemadmodum.
19 §. magiſtratus. num. 3. ad l. Aquil. † Nam
turbare aliquem ex tali iuſta cauſa, non eſt
maleficium,Bald.l.ult.num.4. C.fin. regund.
cùm etiam priuato liceat ciuilem ſuam poſ-
ſeſsionem,deiecto eo qui naturaliter uſurpat,
per

per uſam facti propugnare, Alex. conſil. 99.
uiſis. nu.6.uol.5.Imol.l.1.§.1.nu.2.de uerb.ob.
Iaſ.l.2.nu.4. 100.101. C. de iure emphyt. Bart.
& Dd.l.creditores.C. de pign. l. utiq;. de dam.
20 infec. Quantò † magis igitur id dominis ter-
rarum eſt permittendum ? qui ſemper animo
ciuilem poſſeſsionem retinent: quia non me-
tuunt ſe facilè repelli poſſe: ideoq; naturali-
ter poſſeſsionem ſuam uſurpantes, perpetuò,
uel poſt decenniũ exturbare non prohibẽtur,
Bald.l.ult.nu.1.& 2. C. de his qui à non dom.
manumit.& c.in literis.nu.4. de reſtit. ſpoliat.
Imol.l.1.§.qui præſens.nu.2. de uerb. obl. An-
gel.§.quadrupli.num.22. Inſtit. de actionibus
dicens hoc perpetuò pro dominis terrarum
eſſe tenendum, Iaſ.l. clam poſsidere. §. qui ad
nundinas.nume.35.de acqui. poſſeſſ. Aemyl.
conſil.2.quod ad poſſeſsionem. num. 57.Vil-
lalob. dicens hanc eſſe communem, ad uerb.
poſſeſsio.nume. 39.in com.opin. maximè di-
tioni ſuæ ſubiectos, l. quemadmodum. §. ma-
giſtratus. ubi Bald.num.3. ad l. Aquil. Iaſ. l.1.
§.quod prætor.nu.12. ne quis eum qui in ius
uoc.Chaſſan.d.tit.1.§.5.uerb.s'il n'a grace.nu.
21 85.87.& §.7.in prin.nu.12. Vnde † nec inter-
dictis poſſeſſorijs tenentur: quoniam ea non
dãtur aduerſus eum qui iuſtam habet alium
turbandi cauſam, præſertim iuris ſui tuendi
gratia, Pariſ. conſil.112. ſi originem. num. 72.
uol.1.Bart.l.1.§.huius.num.2.& §.ult.num.19.
uerſic.habent iuſtam cauſam detinendi.ff. uti
poſſ.Item nec comperunt ijs quibus ius com-
mune reſiſtit, aduerſus eos qui ex iure com-
muni intentionem iuris ac poſſeſsionis ſuæ
habent fundatã, c. ad decimas. de reſtit. ſpol.
in 6.deciſ. Rot. 10. de reſtit. ſpol. Bald. l. ordi-
narij.num.10.C.de rei uendic.Felin.c.licet cau
ſam.nu. 9.de probat. Iaſ.l. naturaliter. §. nihil
commune.num.4.de acqui.poſſeſ. ubi cõmu-
nem dicit Socin.iun.nu.129.132.

Rationes decidendi.

HVIVSMODI quanq; pingi ſpecioſè poſ
ſunt, non tamen habendũ eſt religioni in hac
ſpecie pro d. nobili, cùm quoad poſſeſſoriũ,
tum quoad petitorium, reſpondere: qui ſanè
cùm modò in antiquiſsima ſua maiorumq;
22 ſuorũ poſſeſsione turbetur: utiliſsimum † ei
fore uidetur à poſſeſſorio rem inchoare, iux-
ta conſilium l. is, qui deſtinauit. de rei uend.
23 Quanquã † autẽ utrunq; poſſeſſoriũ retinen-
dæ ac recuperandæ ſimul intentari poteſt, ut
petatur, cùm relinqui quieta poſſeſsio, qua-
tenus retenta eſt, tũ reſtitui, quatenus de facto
ſpoliata eſt, Bald. l. ſi proprietate. num. 15. C.
ſi à non comp.iud.Panor.c.ueniẽs.nu.3. & 19.
de præſcript. Anchor.conſil.248.ad prædicta.
num.4.Pariſ.conſil.126.nullitas. num. 7.uol.
4.deciſio.Neapol.156.pro parte. num.2.quia
tamen minus frequens ac uſitatus eſt hic pra-
cticandi modus, ideo mihi nõ diſpliceret ini-
tiò ſolùm interdictũ retinendæ ꝓponi, ut con
ſeruetur d.nobili, quoad eius fieri poteſt, ius
poſſeſsionis integrũ, cuius multa ſunt cõmo-
da, §.commodũ.Inſtit. de interdict. aliæ uerò
actiones, præſertim petitoriæ, poſtremò reſer-
uentũ, inſtar triariorũ loco, l.ordinarij.C. de rei
uend.l.ſi de ui.de iudic. d. l. is, qui deſtinauit.
c.5.6.& tot.tit.de cauſ. poſſ. ac prop. cuiuſmo-
di nec rectè cum illo interdicto cumulantur,
Bar.nu.14.Iaſ.num.34.39.97. l. naturaliter.§.
nihil commune.de acqui.poſ.Ang.nu. 10. Iaſ.
poſt Fab.nu.100.§.omnium.Inſtit. de act. niſi
quoad merè incorporalia, Iaſ. num. 152. poſt
Bar.d.§.nihil commune.& ibidem Coraſ. reg.
14.num. 26. per l.ſicut. §. Ariſto ſi ſer. uend. l.
1.in prin. uti poſsid. de quibus hîc ſimpliciter
agi fortè negauerit aliquis, quando fodinæ
metallicæ ſint res ſoli corporales, l. 3. §. ult. ff.
24 de reb. cor. Super † hæc iudicium retinen-
dæ lõgè humanius eſt, minoreq; periculo cõ-
tra ſuperiorem datur iniuſtè moleſtantem,
c.1.§. ſi uerò uaſallus. ubi Aluar. num.3. & 4.
Iſer.num.6.& 7.Bald.num.3.Afflict. num. 70.
de mil. uaſ. qui cont. Iacob. in inueſt. uerb. &
dicti uaſalli pro dictis rebus. nu.7.& 8.Molin.
in conſil. Pariſ.rub.1.de feud.§.1.gloſſ.4.num.
40.41. quàm querela ſpoliationis, Bald. l. 1.
num.2.3.C. com. de manumiſſ. Bart. & Alex.
l.1.§.1.uti poſsid.Iacob.tract. feud. uerb. & di-
cti uaſalli.num.7.& 8. atrocior utiq;, l. 3. 4. 5.
ff.de obſeq. à lib.præſt. gloſſ.& Dd l.ceſſat. 35.
ff.de oblig. & act. & exiſtimationem grauans,
l.1.§.hoc interdictum.l.neq;.12. ubi gloſſ. Bar.
& Dd. ff. de ui & ui ar. licet temperatis etiam
uerbis contra dominũ feudi uel ſuperiorem,
proponi, non tamen ſine ſcrupulo poſsit, Ia-
cob. præall.lo.Molin.in conſ. Pariſ.tit. 1.§.1.gl.
4.num.40. Myſ.obſeruat.91.centur.4. Aluar.
c.1.§.ſi uerò. num.3.4.de mil. uaſ. qui cont. u-
bi Iſer.nu.6.7.Bald.num. 3. Et in ſumma, reli-
quis probabilius ac cõmodius eſt iudiciũ re-
tinendæ: Menoch. præall.lo. nu.35. per doctri
nã Fab.in §.retinẽdæ.Inſt. de interdic. quia ſa-
tius eſt poſſeſsionem retinere, quàm amiſſam
repetere, l.is, qui deſtinauit.de rei uend. §. cõ-
modũ.Inſt.de interd.ex ratione l. ult.uerſ.me-
lius eſt intacta iura ſeruare.C.in quib. cauſ. in
integ. reſt.Schurf.conſil.61.cent.1.ſicut potius
eſt incũbere rei, in qua plus cautionis, l. plus
cautionis.de reg.iur. quàm ad illã agere repe-
tendã, l.itaq;.§.fin.de fur.§. furti.Inſt.de oblig.
ex delic.l.minus. de reg.iur. l. ſi neceſſarias. §.
in uendendo.de pign.actio. Interdictũ aũt re-
tinendæ, poſſeſsionẽ retinet ac cõſeruat: ideo
nec differt à remedio conſeruandæ, Bal. c.1.in
fine, de prohib.feud.alie. per Fed. Menoch. in
prælud.retinen.nu.14.& 18.ex l. per procura-
25 torẽ.de procur. Cæterùm † ſpoliationis præ-
ſupponit ac fatetur poſſeſsionẽ amiſſam, quã
recuperare intendit, l.1. l.3.ff.uti poſſ.l.1.l.3.de
ui ar.Iaſ.Socin.iun.& Dd.l.naturaliter. §. 1. de
acq.poſ. unde à fine ſuo Recuperãdæ dicitũ. §.
recuperãdæ.ubi Schneid.Inſtit.de interd.l.1.§.
omnis.

omnis.§.reſtituẽdæ. ff.uti poſs. ſicut & petito-
riũ idẽ etiã pſupponere putat,Iaſ.n.4.5.39.&
Dd.d.l.naturaliter. §. nihil commune. de acq.
poſſ.Ang.n.10.Iaſ.n.110.§. omniũ. Inſt. de act.
cùm petat reſtitui poſſeſsionẽ, l. is q. l. officiũ.
l. qui reſtituere. & paſsim, de rei uẽdicat. quã
nemo certè petit reſtitui.q eã intus habet,§.ſic
itaq;.Inſt.de act. Hoc autẽ licet diſputari poſ-
ſit ex d.l. naturaliter.§.1.ubi Iaſ. nu. 39. de acq.
poſ. & quoniã aduerſus detentatorem quoq;
uendicatio datur,l.officiũ.9. de rei uendic. ta-
men quia res non caret diſputatione,& ſatius
ad extremũ petitoria reſeruari, d.l. is qui de-
ſtinauit. ideo mihi quidem placet, d.nobilem
interdicto retinendæ poſſeſsionem ſuam iue-
26 ri. Hoc † autem licet ſummariũ dicatur, Me-
noch.in remed.recuperan.in princ. nu. 24. cũ
ſeq.& remed.retinen.3. nu.9. 10. inſtar aliorũ,
Bart.l.1.nu.10.C.quor.bonor.Iaſ. l. properan-
dũ.11.in prin.nu.10.C. de iudic. hoc tamen ac-
cipiendũ ſecundum quid, & in collatione pe-
titorij iudicij,l.ordinarij.C. de rei uend. l. ſi de
ui. de iudic.c.5.c. 6. de cauſ. poſſ. & propriet.
aut in aliquo caſu ſingulari,ut recredentiæ, u-
bi ſummariſsimum eſſe hoc retinendæ poſſeſ-
ſorium eſſe ſolet, Menoch. remed. retinen. 3.
nu.10.& remed.recuperan. in prin.nu.24.25.
52.regulariter tamen in ſuo genere eſt ordina-
rium,ut Menoch.ibidem confirmat, & requi-
rit proceſſum ordinarium,Bar.& Dd. l.1. C.u-
ti poſsid.Panor.c.conſultationibus.in fine,de
off.deleg.inſtar aliorũ, l. in certi. C. de interdi.
Panor.d.c.conſultationibus. ut libellum,Me-
noch.remed.ret.3.nu. 453. litis conteſtationẽ,
Menoch.ibidẽ n.555. plenamq; cauſæ cogni-
tionẽ ac probationẽ,Bal.l.2.n.33. C. ſi contra
ius uel util.public.Iaſ.l.naturaliter. §.nihil cõ-
mune.nu.166.de acq.poſſ.Caſtr. conſ. 401. in
cauſa.nu.2.uol.1.Bar.in extrauag.ad reprimẽ-
dum.uerb.ſummariè.& l.2.nu.3.de appell. re-
cip.Menoch.copioſè remedio retinen.3.num.
556.cum multis ſeq. ſubdens num. 714. cum
ſeq.etiam ſententiam hîc requiri. Videamus
ergo, quibus hîc momentis iſtud iudicium à
nobili noſtro fundari ſatis, inſtruiq; poſsit.
27 Notum † autẽ eſt huius iudicij duo eſſe fun-
damẽta,Ferra.in for. pro turbat.poſſ.uerb.ho
die tenet.nu.1.Ang.§.quadrupli.num.48.Inſt.
de act.alterũ à parte agentis,poſſeſsionẽ, Soc.
conſ.59.uiſis actis.nu.2.3.l.3.& tot.tit. uti poſ-
ſid.Menoch. remed. retin. 3. nu.18.cum ſeq.&
nu. 557. alterum à parte conuenti , turbatio-
nem,Bart.l.1.§.huius.nu. 2. ff. uti poſsid. Ferr.
Ang.& Dd.præal.loc.Menoch. fusè remed. re-
tin.3.nu.293.307.cum ſeq. & nu. 559. Licet e-
nim perſonale ſit,Iaſ.l.neceſſariæ. §. non aliàs.
nu.523. de S.C.Syl.Bal.& Dd.l.ult.C. de edict.
d.Adr.tol.& in terminis de hoc retinẽd. inter-
dicto,Menoch. rem. ret.3. nu. 318. quia tamen
in rem ſcriptum ac cõceptum , Menoch. rem.
ret.3.nu.831.l.1.§.ult ff.de interd. Socin.ſenior
c.ſanè. nu.6.de for.comp. & citra obligationẽ
aliquam ex mera competit poſſeſsione, l. ult.
de ſeruit.l.1.§.omnis. cũ ſeq.ff uti poſſ.l.1. §. fi.
de interd.§.ult.Inſt.eo.ti. magisq; reale, quàm
perſonale, adeò ut in loco rei ſitæ tractetur,
Menoch.rem.ret.3.nu.318. ideo duo huiuſmo
di fundamenta , alterũ à parte agentis , alterũ
à parte defendentis, requirit: Ferr. præall. loc.
Ang.§.quadrupli.nu.48.Inſt.de act.Soc.conſ.
59.uiſis.nu.1.2.& 23.uol. 4. Dec. conſ. 663. in
cauſa.nu.1. more cæterarũ actionũ realium , l.
unic. ubi Bal. nu.4.C.de alien. mut. iud. cauſ.
fac. §. 1. ubi Iaſ. & Dd.Inſt.de act.Prius à parte
petentis fundamentũ, nẽpe poſſeſsio,ut dixi-
mus,quia plurimũ facti habet , l. poſſeſsio. de
acq. poſſ. ꝓbanda eſt,l.4.l.cùm res.C.de pro-
bat.ut reliqua quæ ſunt facti , l. aſſeueratio. C.
28 de nõ num.pec.l.ſiue.C.de prob. † Probatur
aũt uel per artificiales ꝓbationes, uel per inar
tificiales,ut reliqua,l.ult.C.de prob. l.4. C. cõ.
diuid.l.4.C. de prob. l.iudicia.C. de rei uend.
Artificiales ſunt præſumptiones & cõiecturæ,
quibus,ut reliqua multa,d.l.ult. ſic etiã poſſeſ-
ſio probatur,gl. Bart.& Dd.l.2.l.3. in princ. de
acq.poſ.l.Celſus. ubi Bar.nu.15. de uſuca. latè
Menoch.rem.ret.3.nu. 560. cũ multis ſeq. ubi
cumulatè modos probãdæ poſſeſsionis exe-
29 quit. Nam † in poſſeſſorijs, maximè retinen-
dæ,præſumptiua ꝓbatio ſufficit, gl. Bal. Ang.
l.1.uerb. filiũ.C.uti poſsid.Bart. in extra.ad re-
primendũ.uerb.ſummariè. quo. in læſæ maie.
reos proced.Dec.l.2.nu. 2. C.de Carbon. edic.
Imò nõ deſunt, qui ſemiplenã hîc ſufficere ꝓ-
bationẽ iudicent,Bar.l.2.§.fin. C. ubi in rẽ act.
& l.1.C.quor.bonor.Dec.cõſ. 56. in cauſa. nu.
1.conſ.252.agitur.nu.2.conſ.663. in cauſa.nu.
1.Soc.conſ.96.nu.5.cum ſeq. uol.4. Quod li-
cet ad Dec. iure reprobet Molinæ.in d.cõſilijs,
cùm inter præſumptiuam & ſemiplenam pro-
bationem multum interſit, Crauet. de antiq.
temp. parte 1.§. uiſo de fama.nu.26.& 27. hæc
enim pro nulla eſt, l.iuriſiurandi. in fin. C. de
teſtib. aut ſaltem inſufficienti, c. ult. de iureiu.
l.3. ubi Dd.C.de reb. cred. & l. admonendi. de
iureiuran.præſumptio uerò pro plena,imò li-
quidiſsima probatione habeatur, l. quoties.
15.C.de rei uend.ubi Iaſ.l.2. ubi Bal. l.4.l.cùm
res.12.l.ſiue.16. C. de probat. illud tamen ex-
tra controuerſiam habetur, probationẽ præ-
ſumptiuam hîc idoneã cenſeri , ac ſatis eſſe, ſi
præſumptiuè poſſeſsio in his iudicijs probe-
tur,Bart.Bald.& Dd. l.1. C. uti poſsid.Matthe.
ſingul. 2. nota , quòd in iudicijs poſſeſſorijs.
Berous conſ.9.uiſo.nu. 4.uol.2.conſ.43.cùm
nullæ.nu.46.uol.6. Menoch. remed. retinen.
3.nu.561.cum multis ſequen.Quare qui pro-
bat,ſe,uel anteceſſores ſuos antiquitùs poſſe-
diſſe, (ſicut hic nobilis intendit) is præſumi-
tur continuaſſe poſſeſsionem , & etiamnum
poſsidere, Dec.aſſerens eſſe communem,con-
ſil.428.uiſo. num.2.& 5.Crauet.de antiq. tẽp.
parte 1.§.uiſo.nu.5.ubi dicit hoc communiter
teneri, aut ſaltem poſsidere meritò debere, l.

ſiue poſsidetis,ubi Bal.& Dd.C.de prob. Bar.
l.Pomponius.§.fin.nu.10.de acq.poſſ. Ang. §.
diutina.in fin.Inſt.de uſucap. Alciat. reg. præ-
ſump.2.præſump.21.Natta conſ.439. contra.
nu.9.conſil.235.ſuperioribus.nu.19.Mazold.
conſ.4.huius.nu.14.ad quod etiã iam ſtatim,
ut examinantiũ ad æternã rei memoriam te-
ſtes ualetudinarij,ſenes,abituri,etiã quinqua-
genarij tantùm,peti poteſt. c. quoniã. in prin.
uerb. ſenes.ut lit. non cont. Ferrar. in for.exc.
teſt.ad æt.rei mem.in prin. Bart.l.in lege. ad l.
Aquil. c. Albericus. 43. c. ſignificauit.41. ubi
Panor.de teſtib. Oldrad.conſ.93.magiſter.nu.
3.& 4.quæ præſumptiua probatio iure hîc ſuf
ficit,Bar.d.l.Celſus.num.22. de uſucap.Lanfr.
c.quoniã.uerb.teſtiũ.nu.96.de probat.Itaque
quantũuis iure ciuili agens ex hoc interdicto
debeat probare ſe tempore litis cõteſtatæ poſ-
ſediſſe,§.ſed interdicto.Inſt.de interd. Bart.l.1.
§.quod ait.nu.13.uti poſsid. tamen hodie ſuf-
ficit ad uictoriã ex iure Canonico, antiquiorẽ
probare poſſeſsionem, ex qua recentior alte-
rius præſumitur uitioſa, clandeſtina, uel uio-
lenta,c.licet cauſam.ubi oẽs Dd. de probat. c.
ult.de reſtit.ſpol.Bald.l.ordinarij. nu. 10. C.de
rei uend.l.pen.num. 15. C. ſi à non comp. iud.
Bart.l.1. §.quod ait.nu.13.18.uti poſſ.Iaſ.l. non
hoc.nu.15.C.unde legit. Ferr.in for.turb.poſſ.
uerb.hodie.nu.2.Et qui probat ſe ante litis cõ
teſtationem poſſediſſe, præſumitur tempore
conteſtationis poſſediſſe, donec aduerſarius
mediã probet poſſeſsionem: Menoch. remed.
ret.3.nu.557.qui licet arctet actorẽ ad proban
dum,ꝙ litis cõteſtatæ,uel ſi non conteſtat̃,cõ-
teſtãdæ tẽpore poſſederit, qñ aduerſarius me-
diã poſſeſsionẽ probat: ſemp tñ hoc præſum-
ptiuè,ꝓbatur ex antiquiore,cuius reſpectu re-
centior alterius præſumitur uitioſa,ideoq; re-
pudianda,ut cõmuniter Dd. præall. oſtendũt
per d.c.licet cauſam.de probat.Didac.Couar.
c.poſſeſſor.parte 2.§.1.nu.1.& 3.Alex.conſ.110.
uiſis.nu.1.lib.1.conſ.103.nu.1.lib.7. conſ. 6.cir
ca.nu.4.uol.3.Dec.conſ.428.uiſo.nu. 2. 3.cõſ.
57.pro tenui.nũ.3.& 4. conſ.25. agitur. nu.1.
Iaſ.conſ.6.ſpectatiſs. per totum, lib. 1. Quan-
30 quam † autem in præſenti iuſtior uideri po-
terit domini cauſa, quaſi inferioribus non li-
ceat poſsidere fodinas & mineras,quæ ſint re-
galia: tamẽ primò negari poteſt, id uerum eſ-
ſe in iſtis metallis uilioribus,cupri, ferri, &c. l.
diuortio.§.ſi uir.l.ſi fundus. ſol.mat. l. dotis. l.
ſi ex lapidicinis. de iur. dot. l. itẽ. §. etſi lapidi-
cinas.de uſufr.l.uẽditor.§.ſi cõſtat. com. præd.
Et ita gl. latina diſertè has fodinas ab alijs au-
ri atq; argẽti,quæ ſunt regalia, diſtinguit, art.
35. lib.1.Landr. ubi diſertè fodinã cupri ab il-
lis excipit: addens in hac & ſimilibus omnes
poſſe habere decimas, penes quos mixtum ſit
merũq; imperiũ: ac eiuſmodi quoq; fodinas
eadẽ ratione ab argenteis & aureis ſeparant
Bar. & Lucas de Penna in l. cuncti. nu. 3. C. de
metal. lib.11.atq; ita Doctores, qui indiſtinctè
loquuntur,uidentur accipiendi, aut ſaltẽ illis
plus credendũ, qui hac de re diſtinctè loquũ-
tur:quod etiãſi alia opinio eſſet uerior,eorum
ſcilicet qui non diſtinguunt inter metalla, ſed
uolunt fodinas in priuatis fundis repertas,eſ-
ſe priuatorũ, excepta decima,quę ſit regale,&
ad ſummũ pertineat principẽ,l.1.2.3.C.de me-
tal.lib.11.l.3.§.fin.ubi Alber.de reb.cor. Iacob.
in inueſt. uerb. cùm argẽtifodinis.n.2. Caſt.l.
diuortio.§.ſi uir.ſol.mat.gloſſ.& Dd.l.inter.de
uerb.ſig. tñ ſciendũ eſt,illos de iure Romano-
rũ loqui, quorũ imperiũ poſtquã ſciſſum eſt,
cœperunt etiã ad inferiores, puta Comites &
nobiles, iſtæ decimæ ꝑtinere, ut diſertè tradit
Rebuff.l.cuncti.nu.3.C.de metal. lib.11.dicens
hanc eſſe cõmunẽ,poſt Bar.ibi ac Odofred.ac
conſuetudinẽ hîc 30.annorũ ſufficere, probat
Affl.c.1.§.argentariæ.nu.6.quæ ſint regal. quæ
ſicut unico actu nõ inducit̃,Bart. num. 12. Iaſ.
nu.85.l. de quibus. de legib. ſic nec uno actu
interrumpitur aut tollit̃, Alex. & Dd. l. nemo.
§. tẽporales. de reg. iur. Panor. c.pro illorũ.de
præb.c.fin.de conſuet. Et talẽ conſuetudinem
in iſtis mineris eſſe attendendam, confirmat
Hen. God.conſ.1.de auri & argenti fod. nu. 1.
6.8.10.qui licet indiſtinctè mineras ad regalia
referat ibi,& conſ.ſeq.& Zaſ.conſ.16. orta.nu.
6.uolu.2.tñ quia de auri & argenti fodinis lo-
quuntur,nõ ualdè faciunt ad rem præſentem:
præſertim cùm in his alia militet ratio, quàm
31 in mineris alijs.Ex † auro enim & argento mo
neta cuditur,quod omnino ius eſt regale,oſſi
bus principis cohærens, ut dicit Camerar. in
reper.c.imperialẽ.fol.71. ſub litera F, ſecundũ
impreſsionẽ Romanã, per Goffred.c. filij.ſi de
feud.fu.cont.ſicut & cõtrà reprobare monetã,
Alex.l.& elegãter. §. qui reprobos .de pig. act.
Zaſ.conſ.16.orta.nu.25.lib.2.ut non mirandũ
ſit,eius monetæ materiam ad idem ius referri.
Quæ ratio cùm in alijs mineris ceſſat,ceſſare
debet etiã diſpoſitio,l. adigere.§. quamuis. de
iur.pat.l.quod dictũ.de pac.adeò ut ſi non ex-
cipiuntur in inueſtitura, uideant̃ unà uaſallis
infeudatæ,Afflic.nu.9.& 10.d.c.1. §. argẽtariæ.
32 quæ ſint regal. ſicut † in dubio dominus o-
mne ius ſuũ conceſsiſſe intelligitur,quod non
ſpecialiter excepit, Dec.conſil. 292. pro tenui.
nu.4.Bal.& Dd.c.1.de cap. qui cur. uend. præ-
ſertim huic nobili, qui cũ omnimoda iuriſdi-
ctione inueſtitus eſt,Cachera.deciſ.Pedemon.
29.nu.4.& nõ quidẽ ab iſto dño, cuius in cõ-
finiis feudum eſt ſitũ,ſed ab alio Eccleſiaſtico,
qui faciliùs illa tẽporalia concedere intelligi-
tur,Cachera.d. deciſ.Pedemon.29. n.6.ut per-
inde haberi debeat, atq; ſi territoriũ eſſet exẽ-
ptum ac ſeparatum, Iaſ.l.ult.nu. 5. de iuriſdic.
per c. cùm epiſcopus. de off. ord. lib.6.Caſtr.
conſ.174.uol.2.Affl.lib.3. conſtit. §. ſi dubita-
tio.nu.8.Pariſ.conſ.101.nu.15.uolu. 1. ut etiãſi
hæc omnino regalia eſſent,non tamen iſto ca-
ſu hac exceptione iuris tertij uti hic princeps
poſſet, l. 4. §. competit. ubi Bart. ſi ſer. uend.

Bart.

Bart. Caſt. l. 1. 2. de excep. rei iud. ſed dominus feudi iſtius, qui & ipſe princeps, tantũmodo hoc ius ad ſe retrahere poſſet, quod cùm nec fecerit unquã, neq; faciat, ſed uaſallũ ſuum in plena fruitione d. minerarũ, & decimarũ quæ inde percipiuntur, reliquerit: liquet hoc in inueſtituris actum, ut hoc quoq; ius omnimoda iuriſdictione cõprehenſum cõceſſumq; intelligeret: ut alia quæ illius latitudine cõprehendi poſſunt, Iaſ. nu. 10. Vall. nu. 5. Long. nu. 198. l. 3. de iuriſd. om. iud. Alex. conſ. 35. nu. 2. uol. 4. Quare cùm non modò nullam poſſeſſionẽ hîc habeat uicinus princeps: ſed ne quidẽ titulũ, ex iure tertij alieno: ſatis arbitror fundatã huius nobilis intentionẽ, tam antiquiſs. poſſeſſoris: nã de turbatione, altero poſſeſſorij fundamẽto, laborare nihil attinet, cùm ſit præ oculis & in inſtãti, ac de præſenti, latè Menoch. remed. retin. 3. nu. 559. & adhuc etiãnũ ille princeps turbet: l. uim fecit. de ui arma. nec eius iuſtam cauſam habere præſumatᷣ, donec ꝑbet, Roma. cõſ. 258. circa. n. 1. 2. Schurff. cõſ. 6. cùm nullitas. nu. 6. 7. cẽt. 3. quo de probãdæ turbationis modo fuſiſsimè Menoch. remed. retin. 3. num. 461. cum multis ſeq. quò patronum cauſæ remittere ſatis eſt.

CONSILIVM LXI.

De pœna officialium publicorum non reddentium rationes.

SVMMARIA.

1 ¶ *Officiales quotãnis reddere rationes tenentur ſub pœna.*
2 *Pœna ſtatuti magis attenditur, quàm iuris communis.*
3 *Pœna ipſo iure imponitur.*
4 *Moræ purgatio non admittitur contra pœnam & tempus adiectum.*
5 *Exempla non probant.*
6 *Non debitè fieri non excuſat à pœna.*
7 *Pœna ſtatuti locum habet, quoties minima ſolennitas deficit.*

Rationum decidendi ſummaria.

8 ¶ *Diſtinctio inter formam, & ſolennitatẽ.*
9 *Omiſsio modicæ ſolennitatis non uitiat.*
10 *Forma per æquipollens poteſt adimpleri.*
11 *Actio ad intereſſe eſt pœna reſpectu eius qui conuenitur.*
12 *Quod fieri conſueuit, excuſat.*
13 *Notarius à falſo excuſatur ſi ſolita appoſuit.*
14 *Tempus & pœna non impediunt purgationem moræ in legalibus.*
15 *Purgatio moræ eſt ex bono & æquo.*
16 *Moræ purgatio an in executiuis obtineat?*
17 *Lex & ſtatuta, in dubio ſunt ferendæ ſententiæ, non latæ.*
18 *In pœnis imponendis ſemper declarationẹ iudicis eſt opus.*
19 *Pœna in dubio non putatur commiſſa.*
20 *Pœna non imponitur ſine iuſta cauſa, doli, culpæ, liquidò probata.*
21 *A pœna qualibet cauſa excuſat.*
23 *Omiſsio formæ non uitiat, quando aliter fieri non potuit.*
23 *Pœna non debetur ab uniuerſitate ob formam à collegio omiſſam.*
24 *Pœna nõ obtinet, ubi dolus & culpa abſunt, & bona fides adeſt.*
25 *Diſpoſitio pœnalis non extenditur ad caſum fictũ, ubi non eſt formaliter contrauentũ.*
26 *Difficultas & neceſsitas excuſant à pœna, ſicut & conſuetudo.*
27 *In curia principis, ut mercatorum, ex bono & æquo iudicatur.*

STATVTVM punit officiales publicos, certa mulcta, quoties non quotannis Domino ultra mare rationes certa die tranſmittunt. Quæritur, an iuſtis cauſis, & tempeſtatibus præpediti, qui pòſt exempla rationum miſerunt, ad pœnam teneantur?

1 ENimuerò † iure quoq; cõmuni licet tu-
tores tñ finita tutela teneãtur ad ratio-
nes, tñ officiales publici eas quotannis
reddere ſunt obligati. §. ciuitatum. uerſic. ſin-
gulis annis rationes exigere. in auth. de colla.
Quamobrẽ pœna, ſaltẽ pecuniaria, in contra-
facientes conſtitui poteſt. d. §. ciuitatũ. ubi pœ
na dupli conſtituitᷣ. Bal. l. quãdiu. per illũ tex.
2 C. de diſtrac. pign. Crau. conſ. 137. n. 6. Et † hac
parte pœna ſtatuto cõprehenſa, magis atten-
denda, quàm iuris cõmunis: Cra. cõſ. 41. num.
3 8. quæ † cum imponitᷣ, etiã per uerba futuri tẽ
poris ad executionẽ actus, ipſo iure impoſita
intelligitᷣ. Dec. c. cũ plãtare. 3. §. in eccleſiis. nu.
28. de priuil. & c. 2. de reſcri. Ant. c. 2. de poſtul.
Tiraq. l. ſi unquã. uerb. reuertatᷣ. nu. 148. C. de
4 reuo. dona. Cum † igitᷣ d. officiales non ſatiſ-
fecerint ſtatuto, quo dies faciendi & pœna ne-
gligentibus expreſsim ſtatuta eſt: uidentᷣ ipſo
iure pœnã incurriſſe, non redditis ſua die ra-
tionibus, neq; morã purgare potuiſſe. l. traie-
ctitiæ. de act. l. magnã. C. de cõt. & com. ſtip. l. 1.

de pœn. leg. ſecundũ cõmunem Bart. Ang. Iaſ. nu. 15. 16. 17. l. ſi inſulã. de uerb. obl. idem Iaſ. l. 2. nu. 73. 74. C. de iur. emph. addens, quoties dies & pœna ex eodem fonte legis procedunt, toties purgationem moræ non admitti. per gloſſ. c. licet. uerb. priuatus. de elec. in 6. Angel. Imol. & Dd. d. l. ſi inſulam. de uerb. ob. Quan-
5 quam † nec moram hic purgare potuerunt, tranſmiſsis exemplis, quæ nõ probant. c. 1. de fid. inſt. Rationes aũt per originalia proban- dæ ſunt, & reddendæ: Bar. nu. 2. l. 1. §. officio. de tut. & ra. per l. fin. §. inter. de lib. leg. tex. l. qui ſub conditione. de cond. & demonſt. alioqui non putantur redditæ: d. l. qui ſub conditio- ne. l. ſi ita ſcriptum. de manu. teſta. Zab. Imol.
6 clem. 2. §. illi. de relig. domib. cum † paria ſint, Non fieri, uel nõ debito modo. l. quoties. qui
7 ſatiſd. cogan. Itaq; † pœna ſtatuti locũ habet, quotieſcunq; uel minima actus ſolennitas de- ficit: l. quãdiu. ubi Bal. C. de diſt. pig. l. ſi is qui ducẽta. §. ſi ita. de reb. dub. l. quãuis. ut in poſſ. lega. Tiraq. de retract. con. §. 4. gl. 6. nu. 25. 26. 27. 28. cum multis ibi alleg. Iaſ. l. 2. quæſt. 16. C. de iure emphyt. Ang. Alex. & Dd. l. ſtipulatio- num aliæ. §. ſi ſortem. per illum tex. l. in execu- tione. §. itẽ ſi ita. de uerb. ob. etiãſi actus ſit nul- lus, Zab. cle. ſi. q. 12. de elec. Tiraq. præal. lo.

Rationes decidendi.

CONTRARIVM tamen in præſenti caſu
8 ſtatuendũ. Nã licet † forma legis præciſè ſer- uanda: l. ſi unus. C. de teſta. cum ſimil. aliud tñ in ſolennitate, l. 1. de lib. & poſth. Alcia. Parad. lib. 5. c. 16. præſertim actu priuatorũ requiſita. Tiraq. de retract. con. §. 4. gl. 6. nu. 33. in fin. ubi
9 probat multis, Omiſsionẽ † modicæ ſolenni- tatis hic non uitiare. Et de defectu rationũ eſt tex. quem ibi Tiraq. ponderat. num. 29. 33. in l. quãuis. ubi Soc. Imol. Rap. de cõd. & demõſtr. Alex. conſ. 106. nu. 12. lib. 3. maximè cum agi- tur de pœna euitanda. Iaſ. l. 2. quæſt. 16. C. de iure emphyt. auth. qui rem. in fine, C. de ſacro. eccleſ. Bald. l. pro hæreditarijs. num. 2. 3. C. de hæred. act. Oldra. l. obſeruare. §. proficiſci. de off. procoſ. & auth. ijſdem pœnis. C. de ſecun. nup. l. omnem. uerſ. caueat. C. ad Tertyll. l. 1. C. ſi ad. ſol. Aretin. l. ſeruum. §. prætor. ff. de acqui-
10 ren. hæred. adeò † ut & formam ipſam ſatis ſit per æquipollens adimpleri, Crau. cõſ. 177. ſcripſi. num. 4. quo ad actionẽ pœnæ euitan- dam. l. ult. manda. l. mulier. ad Trebel. l. ſi ma-
11 ter ubi Dec. in 2. not. C. de inſtit. & ſubſt. († Nã & actio ad id quod intereſt, pœnalis eſt, & in- tereſſe, de quo d. l. ult. mand. eſt pœna, reſpe- ctu eius qui conuenitur ad illud, Iaſ. l. ſi inſu- lam. num. 19. de uerb. ob. per l. ult. §. fin. de eo per quem fac. erit, l. etiam. §. 1. de petit. hæred.) etiam ex ſtatuto uenientem, Caſtrenſ. conſil. 53. ſtatutum ſupra prolatum. in fin. lib. 1. So- cin. l. 1. num. 5. 6. de lib. & poſth. Crauet. d. con ſil. 177. ſcripſi. nume. 4. Cum igitur hactenus propter pericula maris, tantum rationes red- diderint d. officiales per exempla, originali- bus apud ſe reſeruatis, ne perirent aliquo ca- ſu per tempeſtates, pyratas, aliaq; maris peri- cula: de quibus tot. tit. de nau fœn. ff & C. l. traiectitiæ. de actio. l. eos. in fin. C. de uſur. Stra cha. tract. de aſſecura. & de merca. paſsim, & antea ſemper eæ citra ſcrupulum ſint ob ean-
12 dem cauſam receptæ liquet, eos † ex eo quod fieri conſueuit, ſatis eſſe excuſatos, Iaſ. l. certi. §. ſi nummos. nu. 6. 13. 14. 15. ſi cert. peta. & l. 1. in princip. num. 1. limit. 2. quod quiſque iur. etiam à pœna & periurio, Iaſ. l. qui iuraſſe.
13 num. 7. de iureiurand. Sicut notarius † à fal- ſo excuſatur, ſi appoſuit clauſulas conſuetas, uel alioqui fecit quod fieri conſueuit. Iaſ. l. ſin- gularia. num. 48. 49. ſi cert. pet. Quod autem præſtituto tempore id non fuerit factum, in eo excuſantur per difficultatẽ nauigationis, & alia impedimenta, de quibus in actis. l. 2. §. 1. 2. & l. etſi poſt tres. ac paſsim, ſi quis cau. Ne-
14 que § uerò tempus & pœna, impediunt pur- gationem moræ, in legalibus & ſtatutarijs. d. l. etſi. ſi quis caut. quia mitiùs agitur cum le- ge, quàm cum homine, Iaſ. l. 2. num. 77. C. de iur. emphyt. & quæſtionibus bonæ fidei, c. po tuit. de loca. l. Lucius. de act. empt. Iaſ. numer. 17. l. ſi inſulam. de uerbor. obliga. omnibusq; quæ ex bono & æquo dijudicantur. d. l. etſi. Iaſ. num. 16. 17. 18. 19. poſt Bart. & Dd. in d. l. ſi inſulam. Alexand. l. ſi ſeruum. § ſequitur. de
15 uerb. oblig. Quoniã † purgatio moræ ſuper æquitate fundatur. Iaſ. l. 2. nume. 75. 80. C. de iure emphyt. per d. l. ſi ſeruum. §. ſequitur. Ra- tiocinia uerò ex æquitate conſtant & pendun- tur, Bart. & Dd. l. 2. de neg. geſt. Iaſ. conſil. 219. iſta. uolum. 2. ut interim taceam eam regulã purgationi moræ aduerſariam à multis im- pugnari: Iaſ. d. l. ſi inſulam. nume. 15. cum ad- uerſetur text. c. potuit. de locat. idem Iaſ. l. 2.
16 num. 73. C. de iur. emphyt. Certè † quod de executiuis ſtatuti uerbis obiectum eſt, tantum obtinet, cum lex abſque alia iudicis ſententia facit executionem, dominium transferendo: ut amplius moræ purgationi locus eſſe ne- queat, in quo caſu non ſumus: ſecus, quoties tantum actionem ſuppeditat. Iaſ. l. ſi inſulam. num. 32. de uerbor. oblig. per l. cum quidam. de leg. 2. & l. 2. num. 74. 78. C. de iure emphyt.
17 Et conſtat † in dubio, ſtatuta legemq; puni- toriam, eſſe ferendæ ſententiæ, non latæ. Tiraq. l. ſi unquam. uerb. reuertatur. C. de reuo. don.
18 Et quando etiam † ipſo iure imponuntur, ta- men declarationem iudicis requirunt: Aemy- lia. conſil. 135. nume. 8. & 10. etiamſi ſententia condemnatoria non ſit opus. Bald. l. ſi quis non dicam. C. de epiſcop. & cleric. Cag. Purp. & Dd. l. ſi quis maior. C. de tranſaction. c. cum ſecundum. de hæretic. in 6. c. eum qui. de præ- bend. eod. lib. cle. 2. de cenſib. cle. fin. de pœn. Pat. Col. conſ. crim. 1. nume. 13. to. crim. 1. Inno- cent. c. conſuluit. uerb. expectare. de off. deleg. Bart. l. ſi deſertorem. §. ſi ad diem. de re milita.

Nec

19 Nec † etiam in dubio pœna cõmiſſa intelligi-
20 tur: Aemylia. conſ. 119. nu. 19. neq; † ſine iuſta
cauſa exigi poteſt. Bal. l. ea. C. ſi manc. ita fuer.
alie. liquida, l. ſi fuerit. de iureiu. Alex. l. quæro.
§. inter loca. Aemylia conſ. 135. nu. 7. doli, Bal.
& Dd. l. quicunq;. C. de ſer. fug. Crauet. conſ. 3.
num. 15. Aemyl. conſ. 2. num. 64. conſ. 32. nu.
1. uel culpæ, Crauet. conſ. 63. nu. 9. conſ. 4. nu.
23. conſ. 66. nu. 2. Aemyl. conſ. 32. num. 1. conſ.
21 137. n. 13. 14. Ab † his aũt quælibet cauſa ex-
cuſat, l. igitur. de do. ma. l. 2. §. 1. 2. & paſsim, ſi
quis caut. quæ cũ hîc cõplures ſint in actis de-
ductæ, & probatæ: concludendum eſt, reos of-
22 ficiales eſſe abſoluendos. Primò, † quia omiſ-
ſio formæ non uitiat, qñ aliter quã factum eſt,
impleri non potuit: Ioan. And. & Dd. c. in to-
to. de reg. iur. in 6. Abb. conſ. 25. nu. 3. conſ. 65.
in 2. dub. lib. 2. Alex. cõſ. 206. in ult. dubio, li.
6. Crau. conſ. 177. ſcripſi. num. 5. Et dato quod
23 uitiaret, nõ tñ deberetur † pœna, ob formã ab
uniuerſitatis collegio omiſſam. Crau. conſ. 4.
præſupponit. nu. 22. Non enim pro actu nul-
lo pœna imponitur, niſi ſit de genere prohi-
bitorum, l. ſicut. §. 1. de oper. lib. l. non putauit.
§. non quæuis. de bon. poſſ. con. tab. cum alijs
24 quæ cumulat Crau. præall. conſ. 4. Et † quã-
uis hîc ſtatutum pœnam imponat, non tamẽ
iſto caſu locũ habere poteſt, ubi dolus & cul-
pa abſunt: Crau. conſ. 311. nu. 2. Aemyl. conſil.
135. nu. 2. quæ non præſumũtur etiã, niſi pro-
bentur. Gramma. uoto 10. nu. 20. Alex. conſil.
18. uol. 3. conſ. 113. uolu. 4. per l. meritò. pro ſoc.
c. dudum. de præſump. Secundò, quoniã pœ-
na non imponitur pro eo quod bona fide ge-
ſtum eſt: Crau. conſ. 8. nu. 31. nõ malo animo.
Aemyl. conſ. 135. nu. 4. Bald. l. 1. in fin. C. de his
quæ pœn. no. per l. ſi ſeruum. §. prætor. de acq.
hære. & facientes probabiliter licere credide-
25 runt. Crau. conſ. 8. nu. 31. Tertiò, † nam diſpo-
ſitio pœnalis, loquens in caſu uero doli, uel
culpæ, non debet extendi ad caſum fictũ, Cra.
conſ. 205. nu. 33. & 39. ſed potiùs reſtringi ad
ſuum caſum. Aemyl. conſ. 18. num. 5. Quartò,
quia non committitur pœna ſtatuti, quando
non formaliter eſt contrauentũ. Aemyl. conſ.
16. num. 15. Quintò locum non habet pœna,
ubi deficit aliquid ex eius requiſitis. Aemyl.
26 conſ. 30. num. 3. Sextò † non incurrit in pœ-
nam qui fecit quod tali caſu fieri potuit. Bap.
Ven. conſil. 149. præſens nume. 7. & 8. conſil.
crim. tomo 1. Præſumitur enim ſtatuentium
fuiſſe uoluntas, ut pœna tantùm teneret ſpõ-
tè delinquẽtes: Bald. l. uolũtas. C. de fideicom.
non eos qui fecerunt, quod tali caſu à quoli-
bet fieri debuiſſet, uel potuiſſet. l. fin. ubi Bart.
& Dd. C. ſi manc. ita fue. alie. & l. cum ſeruus.
de uerbor. obligat. Septimò, quoniam dif-
ficultas à pœna ſtatutaria excuſat, Iaſ. l. qui iu-
raſſe. num. 4. de iureiurand. Alexand. conſil.
92. perſpectis. num. 13. 14. uolum. 1. per gloſſ.
c. breui. ubi Cano. de iureiur. ut etiamſi com-
mittatur pœna ipſo iure, tamen effectu non
debeatur: Iaſ. l. non exigimus. §. ſi quis in iu-
dicio. num. 1. ſi quis caut. maximè cùm illa dif
ficultas in quandam, ut hic, cadit impoſsibi-
litatem. Iaſ. l. apud Iulianum. §. conſtat. nume.
7. de legat. 1. Octauò, quia conſuetudo uſi-
tata tranſmittendi tantum exempla, reos ſa-
tis excuſat. Iaſ. l. qui iuraſſe. num. 9. & 10. de iu-
reiur. l. ſi libertus. de oper. lib. l. quæro. §. inter.
loc. gloſſ. ult. l. ab executione. C. quo. app. No-
nò, quoniã à pœnis ſtatutarijs quælibet cau-
ſa colorata excuſat: l. ſi quis id quod. de iuriſ-
dict. præſertim à pœnis negligentiæ, l. 2. & paſ-
ſim, ſi quis caut. pecuniarijs, Aemyl. conſ. 26.
num. 5. cùm abſq; mora, quæ faciliùs excuſa-
tur, quàm pœna, Iaſ. l. nummis. num. 6. de in
lit. iuran. non committatur: Ioan. Bap. Ven.
conſil. 149. num. 6. conſil. crim. tomo 1. per l. ſi
duo. §. hæc uerba. de conſt. pec. Bart. & Dd. l.
ita ſtipulatus. de uerbor. obligat. à qua diffi-
cultas excuſat, Iaſ. l. nummis. nume. 5. de in lit.
iuran. l. ſi ita ſtipulatus. §. Titius. nume. 14. de
uerb. obl. certè neceſsitas, Iaſ. l. apud Iulianũ.
§. cõſtat. nu. 7. de legat. 1. Tiraq. de pœn. cauſ.
33. per tot. & impoſsibilitas, Iaſ. l. ſi mihi & ti-
bi. §. ſi quis ſeruos. nu. 7. & d. l. apud. §. conſtat.
nu. 7. de legat. 1. & iuſta quælibet exceptio, c.
nõ eſt in mora. de reg. iur. in 6. l. nulla. 89. ubi
Cag num. 1. de reg. iur. Quod etſi mora hic in-
terueniſſet, ea tantum in negligentia & ceſſa-
tione foret, quæ leuior eſt, quàm cum cõmit-
titur contrafaciendo. Iaſ. l. qui Romæ. §. cohæ-
redes. nume. 18. de uerbor. obligat. & proinde
hic tranſmiſsione exemplorũ paulo pòſt pur-
gata eſſet, cum primùm per tempeſtates & a-
lia impedimenta potuit, ſicut purgationem
hanc admitti diximus ex l. 2. l. etſi ſi quis cau.
27 Dd. l. ſi inſulam. de uerbor. oblig. Idq; † po-
tiſsimùm eſt ſequendum in hac principis cu-
ria, ubi ex bono & æquo iudicatur, Bart. num.
5. de minor. Iaſ. l. quo minus num. 2. de flum.
Dec. conſ. 200. in fine, Philip. Por. conſ. 1. num.
20. Crau. conſil. 198. nume. 8. Guid. Pap. deciſ.
50. & 198. Myſing. obſ. 99. centur. 3. ut in curia
mercatorum, & de negocijs eorundem, Soc.
conſ. 94. in cauſa. nu. 5. uol. 3. Stracha de mer-
ca. parte ult. tit quomodo procedat. nu. 1. 2. &
per tot. Bart. l. Quintus Mutius. in fin. l. ſi fide-
iuſſor. §. quidam. manda. Bald. in fine, Sal. &
Alex. l. ſi pro ea. C. manda. idem Bal. cõſ. 400.
nu. 6. lib. 3. Ang. l. argentarius. de eden. Dec. l.
in omnibus quidem. 90. nu. 3. de reg. iur. & l. ſi
tibi pecuniam. ſi cer. pet. Alex. conſ. 80. nu. 12.
lib. 5. ubi Molinæ. & conſil. 41. uiſo. nu. 3. 4. li.
3. Roma. conſil. 193. negari. conſil. 94. uiſis. in
princip. Imol. conſ. 141. uiſis. conſil. 116. in cau
ſa. Pariſ. conſ. 88. num. 4. lib. 1. Ideoq; tantò fa-
cilius eiuſmodi cauſæ à pœna releuantes, ue-
lut in æquiſsima prætoris iuriſdictione, d. l. in
omnibus. 90. ubi Dec. de reg. iur. recipi hic
debent, & attendi. l. 2. l. etſi poſt tres dies. ac
toto titul. ſi quis caut. Iaſon & Doctores l. in-
ſulam. de uerbor. obligat.

CONSILIVM LXII.

Vtrum bona præſumantur cenſualia, an conducta?

SVMMARIA.

1 ¶ *Iuriſdictio in dubio intelligitur de ordinaria.*
2 *Iuriſdictio arguit dominium.*
3 *Domini territorij habent intentionem fundatam.*
4 *Iuriſdictio probatur per notorietatẽ & inſtrumenta.*
5 *Dominiũ præſumitur ex actibus poſſeſſorijs.*
6 *Locatio omnia comprehendit finibus cõprehenſa, dato quòd merces non reſpondeat.*
7 *Locatio utrum probet dominium, an poſſeſſionem.*
8 *Locatio probat poſſeſſionẽ, poſſeſſio dominiũ.*
9 *Præſumptiuè dominium probari in inciden tibus ſufficit.*
10 *Percipiens fructus dominus præſumitur.*
11 *Præſumptiua probatio in antiquis ſufficit.*
12 *Cenſus præſtatio arguit ſubiectionem & ſuperioritatem.*
13 *Cenſualia bona etiam recognoſcuntur.*
14 *In dubio præſumitur titulus minus oneroſus.*
15 *Dantes bona ſub cenſum non præſumuntur dominium transferre.*
16 *Præſumitur locatio potius quàm contractus dominij translatiuus.*
17 *Dominus poſt effluxum conductionis tempus mercedem augere, uel colonum expellere poteſt.*
18 *Colonus iuſta ex cauſa expulſus non agit ad reſtitutionem.*
19 *Colonus longi temporis habet ius durante conductione, non finita.*
20 *Quæ ſunt meræ facultatis, nõ præſcribũtur.*
21 *Colonus nõ præſcribit, dato quòd mercedem non ſoluat.*

Rationum decidendi ſummaria.

22 ¶ *Poſſeſſores domini præſumuntur.*
23 *Iure dominij præſumitur quis uti, non ſeruitutis quæ non præſumitur.*
24 *Cenſum ſoluẽs in dubio dominus rei cenſualis præſumitur.*
25 *Cenſus uniformis non poteſt augeri.*
26 *Appertinentiæ ſequuntur ius principale.*
27 *Vnio perficitur 30. annis.*
28 *Superioritas præſumptionem inducit iuriſdictionis, non dominij.*
29 *Cenſualis contractus potius ſolutionem uniformis canonis intelligitur præceſſiſſe, quàm alius.*

NOBILES uolunt augere cenſum quorundam pratorum, quaſi à ſe tantùm elocatorum, quæ uicini ruſtici iam longiſs. & ab immemoriali tempore pro uniformi canone hactenus poſſederunt. Quæritur, quid iuris?

VIdebatur initiò nobilium intentio ſatis
eſſe fundata. Primùm, ex iuriſdictio-
1 ne illius loci pratorumq́, quæ † in du-
bio intelligitur de ordinaria: Maran. parte 4.
2 diſtinct. 5. num. 9. cum ſequent. & † arguit fi-
nes ac ſolum illius eſſe, qui ius dicit. c. cum o-
lim. de cenſib. ubi Dd. Panorm. conſil. 52. in 3.
dubio, lib. 2. Crau. conſ. 154. uiſo. num. 1. & in
conſ. pro Repub. Sauil. num. 83. Bald. conſil.
420. uerba. num. 2. lib. 1. Iaſ. conſil. 166. lib. 4.
Brun. conſil. 34. nume. 8. 11. 14. Menoch. con-
ſil. 21. eſt mea. nu. 10. Monta. tract. fin. regund.
cap. 52. num. 3. Iaſon l. rem quæ nobis. in fin.
3 de acquir. poſſeſs. Vnde † domini territorij &
iuriſdictionis habent intẽtionem fundatam,
quo ad res territorio ſuæ iuriſdictionis inclu-
ſas. Iaſ. l. 3. in princip. num. 36. 37. de acq. poſſ.
& in prælud. feu. nu. 53. c. nimis. ubi Imol. nu.
3. de iureiur. Panor. Fel. & Can. c. ſi diligenti. de
præſcrip. c. per uenerabilem. qui fil. ſint leg. c.
2. de reſt. ſpolia. in 6. c. ult. de offic. Arch. Ale-
xand. l. naturaliter. §. 1. in 6. fallen. de acquir.
poſſeſs. l. ſi conuenerit. 2. §. 1. de pignor. act.
Monta. fin. regund. cap. 61. num. 4. Dec. con-
ſil. 528. num. 2. Socin. conſil. 86. in cauſa. num.
6. uolum. 1. Anchora. conſil. 110. tres. num. 1. &
3. Schurff. conſil. 26. diligenter. num. 3. 4. cen-
4 tur. 1. Probatur † autem hæc nobilium iuriſ-
dictio per notorietatem: Bald. l. fin. nume. 42.
C. de edict. diui Adrian. toll. Monta. tract. fin.
regund. cap. 77. cum ſequen. item per inſtru-
menta antiqua producta: cap. cum cauſam.
13. ubi Doctores, de probat. Bald. conſil. 161.
proponebatur. num. 3. uol. 3. per l. cenſus. de
probat. l. monumentorum. 6. C. de relig. &
ſump. fun. Monta. tract. fin. regundo. cap. 61.
num. 4. Aretin. conſ. 42. & tranſactiones, ac
arbitria inter haſce partes antiquitùs facta, &
laudata. Socin. conſ. 220. uiſis. num. 10. uol. 2.
Crauet. de antiq. temp. §. ex præmiſsis. per tot.
Bal. conſ. 8. punctus. nu. 6. uol. 3. conſ. 142. do
minantibus. nu. 2. uol. 2. Soc. c. 1. quæſt. 7. ex-
cep. 8. & 9. de litis conteſt. Imol. c. Quintaual-
lis. num. 17. de iureiuran. poſt Panor. ibidem,
num. 15. Philip. Franc. c. 1. fallen. 42. 43. de lit.
con. in 6. Blan. de compro. q. 4. excep. iud. 17.
5 & 18. Dec. conſ. 375. nu. 1. Secundò † fundatur
intentio d. nobilium ex actibus poſſeſsionis
ac dñij ibi geſtis, quòd ibi fructus perceperint,
elocauerint, pauerint ſua pecora, &c. Bar. Bal.
l. cùm

l.cum res. C. de proba. & l. quidam in ſuo. de
cond.& demonſtr.Cano. c.cum contingat. de
decim.Cag.l.1.nu.131.ſi cert.pet.Bal.& Dd.l.2.
C.ne uxor pro mar. l.indicia. C. de rei uend. l.
1.C.de priuileg.fiſc.l.2. C.quand. fiſc. Locatio
6 † aũt cõprehendit omnia quæ finibus fundi
locati continentur, dato quòd merces ualori
fructuum, qui inde percipiũtur, non reſpon-
deat: Menoc.conſ.13.uidebatur.n. 9. ex Barb.
conſ.54.num.1.2.conſ.57.in prin.lib.4. uelut
& emptio.l.æde.§.ult.de contr.empt.Bar. l.de-
monſtratio. de cond.& demonſt.Caſtr.l.2. de
acquir.poſſ.Ruin.conſ.74.nu.2. lib.2. conſ.5.
in fin.lib.4. Pariſ.conſ.2.nu.64.lib.3. Menoc.
7 d.conſ.13. nu. 9. Quanquam † autem ex per-
ceptione penſionis bonorũ elocatorum non
æquè probetur dominium contra tertium: l.
ad probationem. ubi Bald. & Dd. C. locat. &
cond. Alex.conſil.10.uiſo. nu.3. uol. 4.c.inter.
ubi Cano. de fid.inſtr. c.cum Bertoldus. de re
iudic.quia res inter alios acta, alijs non debet
obeſſe: tot. tit. C. res int. alios ac.tñ hinc præ-
ſumptiuè probatur dominiũ locantis, aduer-
ſus eos qui cõduxerunt: Bart.& Dd. l.qui uni-
uerſas.§.quod p colonũ. de acq.poſſ.c. bonæ.
uerſ. procurationẽ. de appellat. qui nõ æquè
refricare quæſtionẽ dominij poſſunt, l.ſi quis.
25.ubi glo.Bar.Ang.C.loca.l.litibus.C.de ag.
& cenſ.lib.11. l.ita ſi fur.ff.commod.l.ſiue poſ-
ſidetis.l.cum res.ubi Bart.in 1.lectu.C.de pro-
bat.Iaſ.l.rogaſti.§.ſi tibi. in fin. ſi cer. pet. Dec.
conſil.28. num.3.4. Crauet.in terminis, conſ.
157.nobilis.num.1.& 4.antequam poſſeſsio-
nem reſtituant, glo.& Dd.dict.l.ſi quis condu
ctionis.C.loca. l. ſi quis emptionis.§. ſed hoc.
C.de præſcript.30.ann. Alex.conſ.12.uiſo. nu.
2.uol.4. Dec.conſ.28.nu.4. Crau.conſil. 157.
num. 1. quia non reſtituẽtes locatori petenti,
dicuntur eum ſpoliare, Crau. conſ.107.ante-
rius.num. 3. ut is ante omnia ſit reſtituendus.
Crau ibidem, Bald.conſ.177. numer.4. lib.3.
Cornæ. conſil. 207. in fine, lib. 2. per l. fin. de
precar. Anchora.conſil.127.ad dubia. in fine.
Quinimò, contra tertium quoq;, ſaltem poſ-
ſeſsio probatur ex locatiõe.d.c. bonæ.de app.
nemo enim locare & ita fruendum alteri con-
cedere poteſt, qđ non habeat ipſus in ſua po-
teſtate ac poſſeſsione.l.litibus.C.de agr.& cẽſ.
8 lib.11.Ex † poſſeſsiõe uerò ſaltẽ præſumptiuè
dominiũ infertur, l.ult. C.de rei uẽd. l. pen. de
cõd.inſtit. Itaq; fatetur Alex.d.conſ.10. n.3. &
4.uol.4.etiam contra tertium probari domi-
nium præſumptiuè per locationem: quando
non eſt hæc ſola, ſed perceptio penſionum ex
locatione ſimul oſtenditur: cum hinc probe-
tur poſſeſsio, l.Titia.ubi Bar.de ſolut.l.litibus.
ubi Bartol.num.5.6.7. C.de agric. & cenſ. lib.
11.l.qui uniuerſos. §.quod per colonum.l.2.§.
ſi conductor.ubi Bald.nu.2.de ac.poſſ Bart.l.
Celſus. nu. 20. de uſucap. & l. ſiue poſsidetis.
nu.9. C.de proba. Ang. l.quædam.n.2. de rei
uend. Bald.c.1.§. ſi uerò. nu. 1. quid ſit inueſt.

Crauet.conſil.157.nu.2.atq; inde dominium,
Bald.l.2. num.2.3.l.cum res. C.de proba.l.in-
dicia. nu. 3. C.de rei uend. Bartol.d.l.ſiue. nu.
9. Alex. conſil. 10.nu.3.4.uol.4. Crau.conſil.
157.nu.2.3.Bart.poſt glo. & communiter Dd.
l. quidam in ſuo. de condit. inſtit. dummodò
allegetur, Iaſ.l.non hoc.num.12. C.qui admit.
l.ſi prius. nu.20. de op. no.nunc. Ita procedit
quod notat Bartol. l.non ab re. C.unde ui. Ac
ſubiungit Alexan. d.conſ. 10. quòd probare-
9 tur taliter dominium † præſumptiuè, quãdo
non principaliter, ſed tantum incidẽter pro-
pter aliud (ut noſtro hoc caſu) in iudicium
deduceretur. per gl. & Bart. l. quidam. de cõd.
inſtit. pro quo gl.l. ſicuti. 8. §. ſed ſi quæratur.
uerb. poſſeſſoris. ff. ſi ſer. uend. Schneid. poſt
Ang.nu.13.in §.æquè. num.18. 19. Inſtit. de a-
ctionib. Bart.l.apud Trebatiũ. §. neq; fructua-
rius. de aq.pluu.arcend. & l.cum res.2. lect. C.
de probat.Bald.l.indicia.nu.3. C. de rei uend.
Alexand.conſil.10.uiſo.nu.3.uolum. 4. Nam
10 † & alioqui qui fructus percepit ex aliquo fun
do, præſertim longo tempore, dominus illius
præſumitur.l.2.C.de acq. poſſ. d. l. litibus. C.
de agr.& cenſ.li.11.Bar.nu. 3. & Dd. l. cum res.
Bal.nu.2.3.l.2.C.de probat.l.qui in aliena.§.1.
ubi Ang.de acqui.hæred.l.rem quæ nobis. de
acquir.poſſ. & conſequenter etiam is qui loca
tionis fructus, ut mercedem, l. ſi nauis. 62. de
rei uendic. percipit, Bart. d.l.2.nu.3.C.de acq.
poſſ. Crau.conſ.157. nobilis. nu.2. præſertim
quoad colonum, & quoties de dominio alte-
rius nõ apparet. Feli.c.inter. nu.8. de fid.inſtr.
Angel.l.1.§.1. ad S.C. Sylla. Dec. l. bona fides.
178.in fi.de reg.iur. per cõmunem doctrinam
Bart.& aliorum l. ad probationem. C.de pro-
bat. l.ſi quis conductionis. C. locat. l. litib. C.
de agric.& cenſ.li.11. Item qui alios (ut hîc fa-
ctũ) ad eũ locũ accedere prohibuit, & ius cu-
ſtodiendi, muniẽdi, ſepiendi fundũ, & hinc a-
liorũ homines ac animalia arcẽdi, uſurpauit,
Bal.l.liberti. nu.3.C.de oper.lib.& l.2. nu. 54.
11 C. de ſeruit. Atq; hæc præſumptiua † probatio
in antiquis ſufficit: c.cum cauſam. ubi Dd. de
probat.Menoc.conſ.21.nu.23.Anch.cõſ. 310.
tres.nu.2.3.Ant.Gab.Ro.lib.5.de præſcr. cõcl.
1.nu.7.Crau.de antiq.temp.in prin.& parte 1.
§.1.nu.5.Soc.conſ.166.num.3. 4. lib. 2. Ruin.
conſ.92.nu.9.lib.4. Dec.conſil. 194. num.23.
de quibus hic agi manifeſtum eſt, cum origo
rei neſciatur, nec initium huius perceptionis
oſtendi poſsit.l.ſi arbiter.de probat.Innocen.
num.2.3.4.ac Dd.c.ueniens. de uerbor. ſigni-
ficat. Crauet.de antiquit.temp.in princip.nu-
mer.3.4.Spec.de probat.§.1.numer.20. Imol.
l.1.§.idem Labeo. numer. 2. de aqua pluu. ar-
12 cend. Tertiò † iuuatur dict. nobilium inten-
tio ex indubitata cenſus præſtatione, quẽ di-
cti ruſtici hactenus ſoluẽdo illorum ſuperio-
ritatem indubiè recognouerunt, cap. 2. ubi
Panorm. de cenſib. Innoc.cap. præterea. uerb.
tranſactione. de tranſact.gl. cap. magnum. 11.

quæſt.1.c.tributum.22.quæſt. 8.Bal. & Angel.
l.3. C.de nat.lib. Alexan. conſ.34.lib. 4.Bald.
l.data.quæſt.16. C. qui accuſ. plenè Felin.c.ad
audientiam.de præſcr.c.cum Bertoldus. de re
iudic. Iacob. de ſ.Georg. tract. de homag. nu.
37.Socin.conſ.74.nu.3.parte 1.Chaſſa.in cõſ.
Burg.tit.11. de cenſib. §.1.uerb.*ſeigneurie*.num.
13 1.ubi pòſt † ſubijcit cenſualẽ, cui cenſus quot-
annis præſtatur, ex cõmuni Franciæ cõſuetu-
dine dominiũ retinere, per Fab. in §. adeo. in
fi. Inſt. de loca.& cõd. Boer.in cõſuc. Bitur.tit.
de feu.§.24. Molin. in cõſ. Par.tit.2. de cenſ.in
prin.n. 20. ſicut & in Germania paſsim etiam
ſimplicia bona cẽſitica recognoſcũtur, & per
inueſtiturã accipiũtur, conſt.39.& 40.part.2.
14 l.2.ubi Dd.C.de præſc.30.ann. Quartò † pro
d. nobilibus facit iuris præſumptio, quòd in
re dubia præſumẽdus ſit titulus minus onero
ſus, neq; dominij trãslatiuus.Cyn.l.incendiũ.
in fi.C.ſi cert.pet. Dec.l.ſemper.9.nu.7. de reg.
15 iur. deciſ. Neap.373.fuit. Vnde † etiã quoties
domini dãt ſub cenſum ruſticis agros,præſu-
mũtur dare nõ ut cẽſualia bona, ſed emphy-
teutica,ac ſibi dominiũ directũ retinere. d.cõ-
ſtit. prouin. 39.& 40.uel etiã elocare tantum,
quoties,ut hic,pro annua mercede cõcedunt.
l.ſi domina.uerb. ſub certa annua pẽſione. C.
de uſufruc. l.circa.uerb.pẽſiones. C. de loca.l.
2.C.de præſcr.30.anno.l.2. uerſ. ſi de mercede
conueniat. ff. loca. Contractus enim habetur
pro locatiõe ex ſuis qualitatibus dato, quod
uerba repugnẽt. l. ſi uno.in prin. ubi gl. uerb.
ſed tranſactio. l.in lege.ff.loca. l.ſi olei. 21. ubi
16 Bald.Salic.& cõmuniter Dd.C.eo.tit.In † pri-
mis autem præſumitur locatio potius quâm
alius contractus præceſsiſſe, quoties non ſem
per eſt cẽſus uniformiter præſtitus. Berous q.
14.nu.1.Cagno.l.2.nu.202.C.de reſcin.uend.
Quãquam nec uniformis ſolutio proficit co-
lono,qui ſibi poſſeſsionis cauſam mutare ne-
quit:l.2. C.de præſcr.30.ann.l.2. §. pen. ff. pro
hæred. nec modo nullũ dominiũ habet,l.da-
mnũ.12. l.qui rem.20.l.ne cui 32. l.pen.l.ul.C.
loca.ſed ne quidẽ poſſeſsionẽ,l.3.§.cũ inquili-
nus.uerſ.ne poſsideret. ff. uti poſsid.l.3.§.q; ſi.
l.ſi colonus.31.l.qui uniuerſas.§.fi. de acq.poſ
ſeſſ.l.neq;.C.de uſufr.l.ſi cui locauerim. l.cũ in
plures.l.6.l.pen.l.ſi tibi. C. de loca. Phil. Porc.
cõſ.171.n.25.ex regula.l.quod meo.18.de acq.
poſſ.ut præſcribere nequeat, l. 2. C. de præſcr.
17 30.ann.l.2.§. pe. pro emp. præſertim † ex uni-
formis canonis præſtatione quæ pẽdet à me-
ra domini facultate & uolũtate, qui effluxo lo
catiõis tpe, poteſt ſub eadẽ pẽſione relinque-
re,uel nõ:l.legẽ.16.C.de loca.& cond.l.itẽ. §. fi.
cũ l.ſeq. ff.loca.Crau.conſ.107. Antonius.nu.
2.3. 4. ac colonum ſi ſuis legibus acquieſcere
nolit,expellere. l.3.ubi gloſ.l.ne cui.C.de loca.
18 ubi Sal.nu.8.l.ſi merces.15. loca. Neq; † colo-
nus ſic expulſus agere poteſt ad reſtitutionẽ,
tanquã ſpoliatus.Bal.l.ſi coloni.C.de loca. A-
lex.conſ.131.lib.4.Menoc.l.Attilius.nu.22. de
dona.ut nec famulus, quãuis lõgo tẽpore de-
tentus,Crau.d.cõſ.109. nu.3. per c.ſignificãte.
19 de appel. Nã † quod dicitur colonũ lõgi tem
poris habere ius in re, l.1.2. C. ſi ag.uec.Ferra.
in for.lib.ad ficti præſt. Crau. d. conſ.107. nu.
1.accipiendum eſt, quoties initiò (de quo hîc
non apparet) ſub longũ tẽpus res elocata eſt:
qđ nõ præſumitur, cũ poti⁹ annua ſit in ruſti-
cis locatio, in urbanis arbitraria. l. itẽ quæro.
14.§.ult.cũ l.ſeq.locat.gl.& Dd.l. legẽ.15. C. de
loca. Item illud ius quod habet colonus lõgo
tempore, tantum durat, quoad ipſum tẽpus,
poſt illud effluxum tollitur & ceſſat, Crauet.
dict.conſ.107.num. 4. Bald. l.2. C.de iur. em-
phyt.& conſ.177.num.3.lib.3. utpote ceſſante
eius cauſa & effluxa, c.1. §. 1. de inueſt. de re a-
lie.fact.l.lex.ff.de pignor. Tiraquel.latè in tra-
20 cta. ceſſante cauſa. in princ. Quæ † cum ita ſe
habeant, liquet, id quod ſit meræ facultatis,
præſcribi non poſſe: Panorm.cap.quod tranſ
lationem. nu.4. de off. leg. Chaſſ. in conſuet.
Burg.tit.1.de iuſtic.§.4.uerb.noua militia.nu.
11. maximè quod pendeat à domini uolun-
21 tate:Salic.& Dd.l.præſes.C.de ſeruit.dato † q;
nedum uniformem, ſed etiamſi nullam pen-
ſionem colonus ſoluiſſet,l.cum quidam.§.di-
uus.ubi Dd.de uſucap.l.Põponius. ubi Bald.
num.2.quib.mod.uſusfruct.Socin.conſ. 106.
libenti.nu.3.& 4.uol.3.Alcia.præſump.reg.2.
præſump.21.num.13.Intelligitur enim eadem
poſſeſsio continuata.Bald.Soc.Alciat. præal.
loc. quam ſibi colonus mutare nequit. l. 2. §.
pen.pro hær.l.qui bona.19. §.1. de acq. poſſ. l.
non ſolum. §.quod uulgo. de uſucap. Alciat.
præſump.reg.2.præſump.23.

Rationes decidendi.

HIS tamen non obſtantibus, pro ruſticis
poſſeſſoribus qui iam ab immemoriali tẽpo-
re hæc prata ſub uniformi canone poſſede-
rũt, puto concludendũ, & eos ab intentata a-
22 ctione iudico abſoluendos eſſe. Nam † ipſi
potius ut indubitati poſſeſſores domini præ-
ſumũtur:l.2.ubi Bal.nu.4.C. de proba.l.quo-
ties.ubi Iaſ.& Dd.C.de rei uend.Bart.nu. 4.&
Dd. l.quidã. de cõd.inſtit. Soc.ſenior n.18.19.
Soc.iun.nu.124.in l.1.de acq.poſſ.& idẽ l. na-
turaliter.11.§.1.nu.31. eod. tit. Mazold. conſil.
23 4.huius. nu.72.&105. Et † cùm ſine querela
hactenus ibi pecudes ſuas paſtum duxerint,
præſumũtur hoc iure ſui dominij feciſſe, non
ſeruitutis: quoniam in alieno paſcere non li-
cet, l.ult. C.de lege Aquil. l. Quintus.ff.eo. tit.
l.fin.C.de paſ.pub. lib.11. l.iniuriarum. cum l.
ſeq.de iniur.l.per agrum.C.de ſeruit. ſine iure
ſeruitutis, l.1.§. fin. l.4. de ſeruit. ruſtic. præd.
quæ non præſumitur, niſi probetur, l. altius.
C.de ſeruit.latè Iaſ.l.ſi prius.numer. 40. de o-
per.nou.nunc. Quamobrem iure potius do-
minij, quàm ſeruitutis, uideri debent ius in
illis paſcuis uſurpaſſe, Bartol.l.1.§. nuntiatio.
num.12.de oper.nou.nunc.Caſtrenſ.l.1. nu. 5.

de

de ſolut. Bald. cap. cum cauſam. 1. num. 12. 13.
de teſtib. Pariſ. conſ. 75. num. 7. uolum. 4. Ale-
xan. conſ. 51. uiſo. in fine, uolum. 1. Dec. conſil.
24 56. in cauſa. num. 3. Nec † obeſt, quod cen-
ſum annuum d. nobilibus hoc nomine præ-
ſtiterint. Nam præſumuntur potiùs ut domi-
ni, ex titulo cenſuali, quàm alio præſtitiſſe: c.
conſtitutus. de religioſ. dom. Iaſ. l. ſi priuſquã.
nu. 42. Bar. l. 1. §. nũtiatio. num. 12. de oper. no.
nun. Balb. l. Celſus. parte 4. q. 1. nu. 4. de uſu-
cap. donec aliud probetur, quod hîc probari
non poteſt. Specul. de loc. §. nũc uerò aliqua.
nu 80. Alexan. conſil. 51. uiſo. in fin. uol. 1. Dec.
conſil. 56. in cauſa. num. 3. Pariſ. conſil. 75. nu.
7. uolum. 4. Quoniam enim in dubio poſſeſ-
ſores præſumuntur domini, ut uidimus ex l.
2. ubi Bald. num. 4. C. de probat. ideo præſu-
muntur quoq; ſoluiſſe ex titulo ſibi minus o-
neroſo: l. 1. de ſolut. hoc eſt, potiùs nomine cẽ-
ſus, ut domini: quàm uelut penſionẽ, ex loca-
to aut emphyteuſi. Molin. in cõſ. Pariſ. tit. 2. de
cenſib. in fine princ. nu. 36. Socin. conſ. 266. in
cauſa nu. 5. 6. uol. 2. Matth. Afflic. §. ſi quis per
30. annos. in 6. notab. num. 5. & 6. ſi de feud.
def. Pariſ. conſil. 65. num. 7. uolum. 4. maxi-
mè quando (ſicut hîc) uniformis canon ſem-
per eſt ſolutus. Iaſ. l. 2. num. 155. poſt Alber. ibi
num. 11. C. de iur. emphyt. Ruin. conſi. 157. nu.
23. uolum. 1 Balb. tract. præſcr. quæſt. 9. quar-
tæ partis princ. parte 4. circa princ. Crauet. de
antiq. temp. part. 4. § materia. num. 105. Bon.
de cenſib. lib. 1. art. 44. per tot. Auguſtin. Be-
rous quæſt. 14. nu. 1. Hiero. Cag. l. 2. nu. 202.
25 C. de reſcin. uend. Ex † quo ſequitur, nec cen-
ſum hactenus uniformem talibus poſſeſſori-
bus augeri poſſe: cap. prohibemus. 7. ubi gl.
uerb. ueteres. & cap. 3. uerb. ab initio. de cen-
ſib. l. 1. C. de paſc. priua. lib. 11. cap. de cætero.
de tranſact. cap. auariciæ. de præben. ex regu-
la Iacobin. de homag. num. 33. 34. multò mi-
nus eos id detrectantes, expelli poſſe. cap. 3.
cap. prohibemus. de cenſib. glo. Panorm. cap.
conſtitutus. de relig. do. Bart. l. 1. §. hic titulus.
ubi Dd. de publica. Iaſ. auth. qui rem. num. 5.
6. 7. C. de ſacroſ. eccleſ. Soc. conſ. 147. non inu-
tilis. Chaſſ. in cõſue. Burg. rub. 11. de cenſib. in
prin. nu. 4. Nam paria ſunt augmẽtare anti-
quum cenſum uelle, aut imponere nouũ. d. c.
prohibemus. 7. de cenſib. Salic. num. 1. 2. l. 1. 2.
per illos text. C. nou. uectig. impo. Qui igitur
non poteſt imponere nouũ cenſum, certè nec
ueterem augere. d. c. prohibemus. 7. de cen-
ſib. Et conſequenter iſti nobiles qui ſe domi-
nos non probarunt, nequeunt poſſeſſoribus
ruſticis, qui tamdiu præſumuntur domini, l.
ultim. C. de rei uend. l. 2. C. de prob. fundos &
prata in quibus antiqua conſuetudo ſeruan-
da, l. cum nulla. C. de paſc. publ. lib. 11. l. 1. 2. C.
de fun. lim. nouo onere aggrauare, cap. 1. § 1.
de inueſt. de re alien. l. ſi pupill⁹. 7. §. ſi prætor.
26 de reb. eo l. uſufr. 9. C. de uſufr. Nec † modò
iſti poſſeſſores domini præſumunt ex præſta-
tione uniformis cenſus, gl. & Dd. l. ſolẽnib. C.
de rei uen. Iaſ. l. 2. nu. 39. C. de iure emph. Sal.
l. cum de in rem uerſo. de uſur. Bal. l. cum res.
in fin. C. de probat. ſed etiam quia probantur
hæc prata, ut pertinentias ſuorum prædio-
rum emiſſe, uendidiſſe, hæreditario iure, pro
dote, &c. acquiſiuiſſe: & hactenus cũ ſuis an-
teceſſoribus, ac maiorib. poſſediſſe pro ſuo:
Bart. nu. 4. l. ſi quis. §. differentia. de acq. poſſ.
Schurff. conſ. 50. uiſis. num. 1. cent. 1. unde ius
principale prædij ſequuntur illa. l. Caius. §. Ti-
tius. de lega. 2. l. prædijs. §. Titio. de lega. 3. l. æ-
de. §. ult. de contr. empt. l. Iulianus. 14. §. ult. cũ
ll. ſeq. de act. empt. Tiraq. de retrac. prox. §. 36.
gloſ. 3. num. 3. & 4. Bal. c. 1. num. 7. 8. 9. de cap.
qui cur. uend. ex communi doctrina in l. 3. in
27 princ. ubi Iaſ. de acq. poſſ. Quæ † ſaltem poſ-
ſeſsione conformi 30. annorum intelligũtur
eidem unita, Curt. tract. feud. parte 2. quæſt. 1.
num. 12 Dec. conſil. 498. uiſo. num. 21. 22. A-
lex. conſil. 70. in cauſa. num. 2. 3. 4. uolum. 3.
Oldrad. conſil. 296. num. 3. Boer. deciſ. 245.
nu. 5. & 6. Multò magis (ut hîc) immemoriali.
l. hoc iure. §. ductus aquæ. de aq. quot. Dec. in
terminis, conſ. 484. in fin. Crau. conſ. 4 nu. 5.
Oldrad. conſ. 296. nu. 2. 3. In ſumma cum de-
ciſum ſit cõſt. 4. pro part. 3. ruſticos per 30. an-
nos uniformẽ præſtationẽ contra dominum
præſcribere, non eſt in caſu deciſo longiùs in-
ſiſtendum. l. ancillæ. C. de furt. cum ſimilibus.
28 Non † obſtat generalis præſumptio ex iure
ſuperioritatis ducta: hæc enim tantum præ-
ſumptionẽ iuriſdictionis inducit, non domi-
nij: Mont. fin. regun. cap. 15. nu. 12. Crau. conſ.
154. uiſo. n. 1. Vnde paſcua non præſumuntur
pertinere ad dñm loci, ſed multò magis ad u-
niuerſitatẽ & homines ſubiectos. Crau. præal.
cõſ. 154. Calca. conſ. 34. n. 45. cõſ. 50. n. 3. Dec.
conſ. 550. iuridicam. in princ. Nec officit alle-
gata uſurpatio, & perceptio fructuũ: quia tan-
tum oſtẽduntur fructus iuriſdictionis perce-
piſſe, elocaſſe, cũ annuo cẽſu, quẽ d. ruſtici nõ
detrectãt: non igitur probat hoc eſſe quod ab
hoc contingit abeſſe. l. neq;. l. matrẽ. C. de pro-
29 bat. cum ſimil. Et † fruſtra allegatur titulus
locatiõis, ubi nullus probatur, l. 6. C. de præd.
nec præſumitur: cum cenſualis potius ex im-
memoriali præſtatione canonis uniformis
præſumatur, ut oſtenſum eſt. Quare conſtit.
pro. 39. cum ſeq parte 2. non aduerſatur ruſti-
cis, ſed ſcilicet magis cum illis facit: ex quo
non inueſtitura ſimplici uult argui poſſe, ꝙ
bona neutiquam ſint cenſualia, ſed ita demũ,
ſi initium oſtendi queat, quo data ſint, *als erb-
zinß gutere, vnd nicht als erbguter*, quod hîc abeſt.
Quamobrem & cenſus præſtatio ut maximẽ
ſuperioritatem argueret, c. 2. de cenſib. non tñ
dominiũ eius, cui ſoluitur: ſed ſoluẽtis poti⁹.
d. c. cõſtitutus. de relig. dom. Crauet. cõſ. 154.
uiſo. num. 1. pro quo facit & regula, quod in-
telligatur ac præſumatur potius poſsidere ex
titulo min⁹ oneroſo, atq; ita magis ex cẽſuali,
quàm

quàm emphyteutico, conductitio, uel ſimili,
d.c.conſtitutus. Molin. de cenſib.in fine prin.
Socin.conſil.263.parte 2. Crauet.conſil.204.
num.4. qui titulus hic etiam ex ſola poſſeſsi-
one immemoriali,ſatis eſt probatus: Anto.de
Butr.in c.peruenit.num.20.de cenſib.Cæpoll.
de ſer.ruſt. præd.cap.19. num.5. 6. quæ nec ti-
tulo quidem habet opus,latè Anto. Gab.Ro.
de præſcri.concluſ.1.nu.46. lib. 5. ne quidem
eius allegatione,Frāc.in 2.notab.c.1.de præſc.
in 6.Caſtr.Iaſ.l.ſi certis annis. C. de pact. Ant.
Gab. dict. concluſ.1. num. 47.& communem
dicit Crauet. de antiq. temp. parte 4. §. abſo-
lutis.num.48.

CONSILIVM LXIII.

De bonis paraphernalibus.

SVMMARIA.

1 ¶ *Fructus dotis lucratur maritus, & quæcunq; uxor operis ſuis quærit.*

2 *Quæ in diuerſorijs hoſpites uxori munerantur, acquirit maritus.*

3 *Fructus bonorum paraphernalium an maritus acquirat?*

4 *Maritus lucratur fructus paraphernalium, quæ ſciente muliere adminiſtrat.*

5 *In paraphernalibus habet mulier hypothecā, non ius prioritatis.*

6 *An mulier habeat hypothecam in bonis patris, ut ſocer.*

7 *Filia per nuptias nō liberatur patria poteſtate iure communi, ſed bene Saxonico.*

8 *Contractus patris cum filia nomine dotis conſtant.*

9 *Pacta dotalia ualent reſpectu dotis & ſimilium: cæterum quo ad futuram ſucceſsionem, in uim tantùm ultimæ uolūtatis ualent, & reuocabilia ſunt.*

1 NON † dubium eſt,quin fructus do-
tis lucretur maritus pro onerib.
matrimonij: l. pro oneribus. 20.
C. de iure dot. licet pro alimentis
ei concedere poſsit: l.2.C.de pact.
conu.l.ſi pateret.12.de pa.dot. quem in finem
& fructus cedūt,l.Pomponius.36. ubi gl.pen.
uerb.naturaliter. fam.erciſcund. & quæcunq;
uxor ſuis operis acquirit. l. Quintus. de don.
int.uir.& uxor.Bal.l.2.num. 3. C. ne uxor pro
marit. Aluar.de præſump.reg.3.præſump.26.
Tiraq.de legib.connub.in fine,glo.6.nu.263.
2 Quamobrem † & quæ in diuerſorijs ab ho-
ſpitibus donantur hoſpitæ matrifam. uiden-
tur eódem pertinere, quoniam intuitu ope-
rarum quas in domo mariti præſtat & reſpe-
ctu diuerſorij quod maritus exhibet bonæq;
3 tractationis, dari putantur. Quoad † fructus
bonorū paraphernalium quæ præter dotem
mulier ad maritū affert: de quibus Iaſ. & Dd.
l.maritus. nu.12.in fi. C.de procur.text.l.ult.l.
5. uerb.bona quæ dotis titulo non ſunt. l.hac
lege.8.C.de pact.conuen. Tiraq.in legib. con-
nub.in fin.gloſ.7.nu. 1. 2. cum multis ſequen.
Bald.c.iurauit.in fin. de probat.Bald.Nouell.
tract.dot.par.1.quæſt.7.num.1. & per tot. licet
diſtinguat Iaſ. ut non aliter marito quærātur
inde fruct⁹, quàm ſi percipiat ex mulieris uo-
luntate,Iaſ.d.l.maritus. in fi. C. de procur. per
l.maritus.ubi Bart.& Dd. ad l. Falcid. & ſolu-
to matrimonio, uelit eum non tantùm ad re-
ſtitutionem rerum paraphernaliū teneri, ue-
rum etiam fructuum extantium,& æſtimatio-
nem cōſumptorum: niſi fuerint induſtriales,
uel conſumpti in cōmunem uſum, aut de uo-
lūtate uxoris,per l.maritus.ubi Bart. Alex. ad
l.Falcid.Bald.c.ex parte.de teſtib. in fin. Alex.
conſ.42. ſuper. uol. 1. conſil. 43.ſuper. uol.2.
Franc.Aret.conſ.160.longa.Raph.Cum.conſ.
203.legatarius.Bald.Nouel. tract.dot.parte 1.
4 quæſt. 7. nu.1. Cōmuniter † tamen receptum
eſt,ut ſi mulier patiatur maritum etiam para-
phernalia adminiſtrare, (quod non cogitur,
etiam matrimonio conſtante,Iaſ.d.l.maritus.
nu. 14. C. de procur.)tum etiā fructus eorun-
dē lucro mariti cedāt.Bald.Ang.Fab. l.hac le-
ge.in fi.C.de pact.cōuen.Ang.conſ.62.Titius.
nu.6.per l.defuncta. de uſufr. l.ult.eod.tit.& l.
maritus.C.de procurat.glo. Bald.Ang.l. tibi.
Cod.de iur.dot.latè Tiraq.de ll.cōnub. in fin.
gl.7.nu.1.2.cū ſeq. Quod maximè procedere
debet iure Sax. quo marit⁹ mulierē cū omni-
bus bonis accipit in curā & poteſtatē, & eorū
fructus lucratur: artic.31.Landt.lib.1.art.45.
lib.3.quod propriū poteſtatis eſt,art.11. lib. 1.
Quod ita ſine diſtinctione ꝓcedere, declarat
Ioach.à Beuſt. in repet. l.admonendi.nu. 951.
cū ſeq.de iureiur. addēs. nu. 956. non tn̄ ipſa
bona mariti hac ratiōe fieri, ſed manere uxo-
5 ris,dif.Sax.6.per d.art.31.lib.1. Cæterū † boiū
bonorū nomine hypothecā habere mulierē
in bonis mariti, Neg.de pig.4.mem.par.2. n.
63.licet non ius prioritatis,probat Iaſ. d.l.ma
ritus. in fi.n.13.& 14. C.de procur.per Bal.l.fi.
C.de pact.cōuen.gl.ſing.l.ſi ego.§.dotis.uerb.
cōdici. ff.de iur. dot. ſicut habet pro alimētis,
Neguz.4.mēb. par.2.n.47.& precio rerū alie-
natarū à marito,Neguz.ib.nu.57.Bal.Nouel.
de dot.par.2.q.63.& donatiōe ꝓpter nuptias,
Neguzan.ibid. num.64. Ea uerò hypotheca
cum actione dotis,ambulat actiuè & paſsiuè,
Bar.& Dd.l.1.ſol.ma. Iaſ.& alij.§.fuerat.Inſt.de
act. Neguzan. tract. pign.4. memb.2. partis,
num.30. & tenet omnes, qui ad conſeruatio-
nem uel reſtitutionē dotis ſunt obligati, Dd.
l.ſi cum dotem.§.tranſgrediamur.ſolut.matr.
Neguz.

Neguzan.trac.pig.4.membro, part.2.nu. 41.
6 Ex quo † conſequetur, quod etiam in bonis
ſoceri eãdem hypothecam habebit: Bar.Caſt.
Alex.Imol.d.§. trãſgrediamur. Bal. Nouel. de
dot.parte.6.priuil.20.nu.8.Neguz.latè preal.
loc. atq; adeo in patrimonio proprij ſui pa-
rentis, qui uel dotẽ,uel paraphernalia, in pa-
cto dotali promiſit, neq; dum ſoluit. Neguz.
præal.loco, Bal. Nouel. de dot.parte 6.priuil.
7.& part. 12.nu.8.ac alibi paſsim.Nã liberi ha
bẽt hypothecã in bonis patris: l. ſi quis prio-
ris.§.in illo. C.de ſec.nupt. reſpectu præſertim
ſui iuris,in quo pater uſumfructũ non habet:
& ideo rationẽ debet. Bar.l.ult.§.1.de uer.obl.
Bal.l.cum oportet.§.fi. C. de bon.quæ lib.l. fi-
liæ cuius.C.fam.erciſ.Soc.conſ.34.proſequen
do.in fi.uol. 1. Neguz.tract.pig.4.memb.par.
2.nu.16.17.18. Imputatur tñ marito,ſi dotem
non exegit à ſocero, quãdiu ſoluendo fuit. l.
nupta.§.1.ubi Bart.ſol.matr. l.Lucius.eod.tit.
l.cũ in fundo.§.1.l.ſi extraneus. l. promittẽdo.
de iur.dot.Bal.Nouel.de dote,part.2. Illud ue
rò hîc extra dubiũ ponatur, quòd pactũ do-
tale patrem obliget,l.pater.7.C.de pac. conu.
l.cum dos.7.l.1. ubi gl.pen.l.ſi ita.l.auus. 10. l.
cum pater.11. cũ ll.ſeqq.& tot.tit.de pact. dot.
quaſi cũ genero potiùs, quàm filia factum: l.
cum dos.7.& paſsim,eod.tit. de pact.dot.quę
7 & ipſa, licet † iure cõmuni per nuptias non li
beretur patria poteſtate, l.1.2.de lib.exh. l.2.§.
quod ſi.ſol.matr.l.1.de lib.agnoſ.l.1. §.ult. l. cũ
qui. §. ſi nupta. de iniur. Tiraq. de ll. connub.
8 in princ. ut † cum patre contrahere commo-
dùm non poſsit: l.2. de contrah.empt.tamen
ob nuptias donatio illi facta à patre, & obli-
gatio cum hoc contracta, cõſiſtit: l. Pompo-
nius.36.fam.erciſ. ut alius quilibet cõtractus,
& obligatio etiam tacita, fauore dotis. Balb.
de dot.part.6.priuil.15. Et certè iure Sax. pa-
tria iũ poteſtate liberatur. Landr.lib.2.art.19.
art.11.li.1.conſt.pro.10. parte 2.Reinh. diff.32.
9 & ult. Quanquã † aũt pater nõ obligatur pa-
ctis filiæ dotalibus, quatenus de futura eius
ſucceſsione in ijs actum: l. pactũ dotali.15.l.fi.
C.de pact.Iaſ.l.ſtipulatio hoc modo. n.20. de
uerb.ob.& d.l.fi.nu.12.20. l.nemo. nu.20. 22.
de legat.1. Schurf. conſ.11.in propoſito. nu.3.
cent.1. ubi nu.4. ad pactum ſuper quota tan-
tum hæreditatis extendit, cum hactenus ſint
quædam ultima uoluntas, Bar.& Dd.l.tale pa
ctum.in fin.de pact.& l.pactum dotali. l. licet.
l.ult.C.de pact.reuocatoria,l.4.de alimen. le-
ga. quamlibet in pactum deducta: l.ult. C. de
pact. l.ſtipulatio hoc modo. de uerb.ob. cõſt.
prouinc.43. uerſ. *als do die erbſchafft.* parte 3. ſi-
cut & donatio cauſa mortis, à filia patris con-
ſenſu facta: Cyn.l.nec fratris.in fi.C.de donat.
cauſ.mor.Bar.l.2.§.1.de donat. Ferr.in for.lib.
ꝓ donato.nu.9.text.l.ſenatus. §. mortis.l. qui
mortis.l.ſi alienam. §.1. de dona.cauſ.mor.ſe-
cus tamen eſt in donationib.inter uiuos, quæ
ſunt irreuocabiles,l.1.2.3.& tot.tit. C.de reuo-
can.donat.l.fi.C.de uſucap.pro don. maximè
nuptiarũ, & ideo dotis cauſa cum filio eiuſq;
marito factis: l.de dic.24.cum ll. ſeq.l.ſi pater.
12.& paſsim, de pac.do.l.4.l.5.6.C.de pact.cõ
uen. cũ hactenus ſunt cõtractus, cõſt.pro. 43.
in prin.par.3. & ideo ſine mutuo cõſenſu irre-
uocabilis,l.ſicut. C.de act.& ſuper diſpoſitiõe
dotis, & donatiõis propter nuptias in caſum
mortis deducta: d. l. ſi pater. 12. de pact. dot.
qđ ſecus eſt quoad pactũ futuræ ſucceſsiõis,
quia non ualet in uim contractus, ſed ultimæ
tantùm uoluntatis, conſt. 43. parte 3. Ex qua
hęc diſtinctio colligi poteſt: ut quæcũq; in pa
ctis dotalitijs ualent iure contractus, non niſi
mutuo cõſenſu reuocari poſsint: quæ uerò tã-
tum iure ultimæ uolũtatis (quatenus ſcilicet
de futura ſucceſsionę diſponũt, & ideo 5.teſti-
bus opus habent) ea ſint ab eo reuocabilia,
cuius de ſucceſsione tractatur, d.l.pactum do
tali.C.de pac.l.5.C.de pact.con.

CONSILIVM LXIIII.

De inueſtitura abuſiua.

SVMMARIA.

1 *Inueſtire de feudo uinctis, an Princeps poſsit?*
2 *Ius inueſtituræ abuſiuæ tranſmittitur ad hæredes.*
3 *Dominus inueſtiendo obligatur ad tradendum feudum, uel æquiualens, cum reparatione damni.*
4 *Prior inueſtitus poſteriori præfertur.*

Rationum decidendi ſummaria.

5 ¶ *Inueſtitus realiter, etiam ex poſteriori titulo, præfertur abuſiuè inueſtito.*
6 *Appertinentiæ uidentur unà conceſſæ.*
7 *De principali inueſtitus, intelligitur & de acceſſorio.*
8 *Qualitas poſſeſsionis eadẽ, in poſſeſſores præſumitur continuata.*
9 *Dominus alios inueſtiendo, non poteſt alijs ſimultaneè inueſtitis, ius ſuum auferre.*
10 *Inueſtitura tertij, nõ nocet legitimo poſſeſſori.*
11 *Dominus etiam ignorans alienum tenetur, niſi inueſtitus id ſciuerit.*
12 *Inueſtitura erronea non præiudicat.*
13 *Succeſſores inueſtientis, qui non capiunt iure hæreditario, non tenentur.*
14 *Tutores bonam fidem agnoſcere poſſunt, nec malam cauſam proſequi coguntur.*

In

IN hac appellationis cauſa du-
bium non habet, quin pater ap-
pellantis potuerit inueſtiri per
1 Principem, de feudo † adhuc ui-
uentis, ſed amentis poſſeſſoris:
c.1.in fi.qui ſucceſſ.tenean. etiam illo non con
ſentiente : Iacob.in inueſt.uerb.inueſtiuit.nu.
12. dũmodo non purè, quod abſq; conſenſu
poſſeſſoris fieri nequit, Iacobin. ibid. ſed in
caſum mortis id fiat: ſicut hîc factum eſt. Dd.
d.c.1. qui ſucceſſ. tenean. per c.1.de cler.qui in-
ueſt.Schurff.conſ.53.quod in præſenti.nu.10.
cent.1.quã cõmunem eſſe dicunt Claud. l. ult.
nu.13. C. de pact.Iul.Clarus de feu. quæſt. 14.
qui tamen addit,Principes ab eiuſmodi inue-
ſtituris,ut odioſis, Iſer.nu.13.c.1.qui ſucceſ.te-
nean.rectiùs abſtinere, quòd inducãt uotum
captandæ mortis : pro quo l.1. & tot.tit. C. de
pet.bon.ſubl.lib.10. etiãſi hæc Principis inten
tio nõ ſit. Afflic.c.1.nu.26.qui ſucceſſ. ten. c.de
2 occidentis.24.quæſt.1. Hoc † igitur poſito,ſe-
quitur ius huic ad hæredem trãſiuiſſe, actiuè
ac paſsiuè,d.c.1.qui ſucceſſ. ten. ubi Dd. uelut
ex alijs cõtractib.l.2. C.de pact.int.empt.quo-
rũ naturã feudũ retinet, ut comprehendat hæ
redem, licet nulla eius mentione in inueſtitu-
ris facta:gl.mag.c.1. ubi Dd. quib.mod. feud.
conſt.Schurf.conſil.23.quod illuſtres.num.3.
cent. 1. & conſequenter ius etiã trãſmiſsionis,
Bald.& Aluar.1.notab.d.cap.1. qui ſucceſſ.te-
3 nean. Vt igitur † dominus inueſtiendo obli-
gatur ad tradendum uaſallo feudum, uel a-
liud æquiualens, cap. ſi facta. ſi de feud. cont.
fue. int.dom.& agn. Zaſ.in Epito. feud. parte
6.num.12. qual. feud. conſt. cum reſtitutione
damni,ob dilatam poſſeſsionem facti. cap. 1.
in fin. de noua for. fidelita. Zaſ. dict. parte 6.
num. 12. ſic etiam ex tali inueſtitura poſt aper
tum feudum, non ipſius modò, ſed ſi ſit lai-
cus, (ut hîc) etiam ſucceſſor eius tenetur. c. 1.
§.fi.ubi gloſ.& omnes Dd. qui ſucceſſ. tenean.
Eſt enim inueſtitura quidam hinc inde con-
tractus, Menoch.conſ.101.num.28.conſ.103.
num.53. noua ſcilicet, de qua hîc: nam anti-
quæ renouatio propriè inueſtitura non eſt,
quia nec beneficium, Menoch.conſil. 66. nu-
mer.40. ſed actus iuriſdictionis debitus. Me-
4 noch.d.conſil.66. nu.21. Et † licet alius etiam
de eodem inueſtitus pòſt inueniatur : tamen
quia ius priori quæſitum,non poteſt ei aufer-
ri,l.ultim. de pact. l.id quod. de regul.iur. cui
Princeps tradidiſſe intelligitur: Iaſ. l. quoties.
num.5.& 30.C.de rei uendicat. idcirco potior
eſſe prioris debet cauſa, Aluar.d. cap. ſi facta.
ſi de feud.con.Zaſ.in Epito. feud. parte 6. nu.
14.& 15. præſertim cùm etiam poſſeſsio præ-
ſumatur illi prius tradita. Iacobin. in inueſt.
uerb.inueſtiui.num.7.

Rationes decidendi.

HAEC etſi ſpecioſè dicantur, tamen ut in
priore inſtantia, rei poſſeſſores, ab hac peti-
tione agentis abſoluti ſunt : ita prouidere li-
cet,confirmatoriam ſententiam in eandẽ ſen-
tentiam hac in ſecunda inſtantia ſubſecutu-
ram eſſe. Quod ut dilucidetur, uideamus pri-
mò, quid contra reos : ſecundò, quid contra
dominũ : tertiò, quid aduerſus tutores ſuos,
qui in impuberi ſua ætate negotium hoc ne-
glexerunt,d.appellans obtinere,uel obtinen-
dum ſperare, poſsit. Quod ad primũ attinet,
ex actis & inueſtituris liquidò paret, etiam ex
hodierna, quam rei tenent, poſſeſsione pro-
batur, ipſos & eorum authores ſtatim à mor-
te poſtremi poſſeſſoris fatui, poſſeſsionẽ ade-
ptos, & in ea per inueſtituras ſæpe repetitas,
5 confirmatos eſſe. Atqui † feudalis poſſeſſor,
etiam titulo poſterior, præfertur habẽti prio-
rem inueſtituram ſine poſſeſsione. glo. 1. uerſ.
ſed quid.c.ſi facta. ſi de feu. fuer.cont.in.dom.
& uaſ. quam ſequuntur ibi omnes per l. quo-
ties.ubi Iaſ.nu.30.31.C.de rei uend.Bald. & a-
lij cap.1.de no.for.fidel. Zaſ. in Epito. parte 6.
qual.feud.conſt.nu.12.13.14. Iacob. in inueſt.
feud.uerb. inueſtiui talem. nu. 3. cum ſequen.
Schur.conſ.53.quod in præſenti. nu.3.4.5.16.
& per totũ, cent.1. quare ſuperior theorica, de
præferẽdo in dubijs eo qui priorẽ inueſtiturã
adeptus eſt, locũ hîc non habet in caſu claro:
l.cõtinuus.§.cũ ita de uerb.ob.l.ancillæ. C. de
furt.ubi ceſſare debent cauillationes aduoca-
torũ,Crau.conſ.223.nobilis. nu.7.& 8. Quan-
quã nec illud ſatis oſtẽſum,d.appellantẽ ante
reos inueſtiturã obtinuiſſe,cum rei, licet anti-
quiorẽ ſpecialẽ non probauerint, tñ edocue-
rint,hoc feudum eſſe quãdam ſui Principalis
6 feudi,quo † ante tẽpus immemoriale ſemper
inueſtiti fuerũt, abſq; cõtrouerſia eorũ maio-
res poſſeſſores, appertinentiã eidẽ unitã, Ti-
raq.de retrac. ꝓx. §.36.gl.3.n.4. & cohærentẽ:
Tiraq.ibid. parte 1 §.36.glo.3. Mont.tract. fin.
reg.c.79.& 80. ut unà uideri debeat conceſſa,
l.uia conſtitui.§.pen.& §.ul.de ſer.ruſt. præd.l.
uxorem.§. legauerat. de legat.3. Lauren. Cal-
ca.conſ.90.quia.nu.6.Mont.trac.fin. regund.
cap.80.nu.2.3.4.5.6. ubi hoc etiam ad uaſal-
lorum territoria,& iuriſdictiones extẽdit, per
7 Par.de Put.uerb.caſtrum.de uerb.ſign.ut † de
principali ſemper inueſtiti, etiam de hoc ap-
pertinẽti uideantur inueſtiti fuiſſe: Pariſ. cõſ.
23.nu.18.cõſ.22.nu.98.uol.1. Bald. & Dd. c. 1.
§.1. de cõt.inueſt.Bal. c.1.de uaſ.qui con.conſt.
Loth.& cõſ.225.quæſtio.nu.1.uol.1. c.ſi uaſal-
lus.1.nu.9.ſi de feud.cont. Zaſ. in Epito. feud.
8 parte 6.num. 29. cum † qualitas poſſeſsionis
eadẽ,ſemper intelligatur in poſſeſſores conti-
nuata,Bal.c.1.§. inter filiã. ſi de feud. cont. ꝑ l.
cũ miles.ex quib.cauſ. maio. Præterea iſti poſ-
ſeſſores, cũ ultimo fatuo poſſeſſore huiꝰ feudi
cõtentioſi,agnato ſuo de principali feudo cæ-
terisq; ipſius familię ſemper inueniũtur fuiſſe
inueſtiti,ut poſt eius mortẽ nunquã fuerit do
mino apertũ, & ꝑ cõſequẽs cõditio illiꝰ abuſi-
uæ inueſtiturę,quã appellãs obtẽdit,nunquã
exti-

extiterit: legitimo hærede agnato ultimi poſ-
9 ſeſſoris relicto, & † quidem ſimultaneè inue-
ſtito, Aluar. c.1.nu.3. uerſic. nota quod abuſi-
ua inueſtitura. qui ſucceſſ. feu. ten. cui ius ſuū
auferre dominus non potuit, §.ult. qual. olim
feud. po. alie. non quoad actum, l.ult. ubi Dd.
præſertim Iaſ. C. ſi cont. ius. l. meminerint. C.
unde ui. & conſequenter, nec quo ad potenti-
am: Bald. c.1.nu.7. qui ſucceſſ ten. per l. diuus.
§.1. de uſu & hab. nec uoluiſſe auferre prǽſumi
tur, l.2.§. ſi quis à principe. §. merito. ne quid
in lo. publ. Afflict. in terminis, cap.1. num. 12.
qui ſucceſſ. ten. ſed de ſuo largiri uoluiſſe, hoc
eſt, ſibi aperto, non de alieno: Bal. l. ult. quæſt.
4. C. de edict. diui Adria. tollen. ſaluoq; iure
tertij, Caſtrenſ. conſil. 72. in cauſa. num. 2. uol.
2. Dec. conſil. 468. ſuperiori. numer. 26. Henn.
God. conſil. feud. 13. quædam. num. 28. præ-
10 ſertim † legitimi poſſeſſoris, l. ult. uerb. legiti-
mi. ubi Bald. num. 41. C. de edict. diui Adria. l.
aſsiduis. in fi. C. qui pot in pig. cuius reſpectu
præſumitur alterius inueſtitura fraudulenter
impetrata, Zaſ. conſil. 17. num. 75. lib. 1. & quæ
abuſiuam alterius inueſtituram extinguit:
Curt. tract. feud. parte 2. nu. 36. per c. 1. de in-
ueſt. de re alien. utpote cōditionis defectu an-
nihilatam. Afflict. cap. 1. num. 12. qui ſucceſſ.
tenean. Bald. d. l. ultim. num. 41. quæſt. 4. C. de
edict. diui Adria. Eſt enim inueſtitura quæ-
dam in poſſeſsionem miſsio: Bald. cap. 1. in fi.
de proh feud. alien. per Lothar. Schurff. con-
ſil. 53. quod in præſenti. cent 1. præſertim abu-
ſiua. Iſer. cap. 1. nu. 4. & 5. qui ſucceſſ. teneant.
Quare ſi alius legitimè poſsideat, pro non fa-
cta habetur: Bald. d. l. ult. num. 41. C. de edict.
diui Adria. per l. idem Labeo. §. 1. fam. her.
l. ille à quo. §. 1. ad Trebellian. quoniam illi
Princeps intelligitur noluiſſe præiudicare, c.
quoniam. ut lite non conteſt. aut poſſeſsionē
ſine cauſæ cognitione auferre. l. meminerint.
C. unde ui, l. fin. C. ſi per uim. Ex his patet &
11 ſecundi dubij reſolutio. Nam † licet dominus
de alieno inueſtiens teneatur uaſallo ad feu-
dum præſtandum, uel ſimile, cap. 1. ubi Dd. de
inueſt. de re alien. fact. Curtius parte feud. 2.
num. 37. uel ſaltem ad intereſſe: Bald. cap. 1. in
prin. quid ſit inueſt. Iſer. cap 1 num. 13. qui ſuc
ceſſ. tenean. & quidem indiſtinctè, ſiue ſciuerit
alienum eſſe, ſiue ſecus: quia ſcire debuit, d. c.
1. ubi gloſſ. & Dd. de inueſt. de re alien. fact.
quod pro ſcientia habetur: l. quiſquis. C. de
reſcind. uend. l. quod te. ſi cert. peta. tamen id
non obtinet, quoties (ut hîc) uaſallus ſciuit
alienum eſſe, de quo inueſtiebatur: cap. 1. ubi
Aluaro. num. 2.3. 4. ſi uaſal. de feud. fuer. in-
terp. uel dominus inductus eſt falſa relatione
ad concedendum alienum, quod putaret eſſe
ſuum. Afflict. in terminis noſtris, num. 12. qui
12 ſucceſſ. tenean. Inueſtitura † enim erronea nō
præiudicat: cap. moribus. ubi Afflict. num. 2.
ſi de feud. fue. cont. Alexan. conſil. 9. num. 12.
lib. 5. Dec. conſil. 63. num. 6. imò nulla eſt, Me-
noch. conſil. 1. num. 87. 88. & proinde nullum
operatur effectum. Socin. conſil. 115. num. 15.
uol. 4. Pariſ. conſil. 171. num. 1. uol. 4. Chaſſan.
in conſue. Burg. de feud. §. 8. uerb. *ne prend.*
num. 4. Quod minus dubij habet, cum (ut
hîc) dominus in inueſtitura exprimit, ſe con-
cedere feudum ſibi apertum, utpote ſuum:
quo caſu, ſiquidem inueniatur alienum, neq;
dum apertum, nec ipſe, neq; eius ſucceſſores
de euictione tenentur, ut in terminis huius
abuſiuæ inueſtituræ decidit Afflict. d. c. 1. nu.
12. qui ſucceſſ. tenean. And. Iſer. cap. 1. in prin.
de lege Corra. quia perinde eſt, atque ſi non
conceſsiſſet conditione eius contractus defi-
ciente, Afflict. prǽalleg. lo. Iaſ. l. pecuniam. nu.
4. ſi cert. peta. Menoch. conſil. 38. num. 14. 16.
conſil. 63. num. 30. cum nihil de iure tertij con
cedere uoluerit, Afflict. præalleg. lo. aut legiti-
mi poſſeſſoris. Bald. d. l. ult. nu. 41. C. de edict.
diui Adria. Aluar. num. 3. cap. 1. qui ſucceſſ. te-
13 nean. Super † hæc quod dicitur, ſucceſſores
ad euictionem abuſiuæ inueſtituræ teneri, ac-
cipiendum eſt de ijs, qui iure hæreditario ca-
piunt, non illis, qui ex pacto prouidentiæ ſuc
cedunt. And. Iſer. in fin. Afflict. num. 30. in 2.
fallen. cap. 1. qui ſucceſſ. tenean. per c. 1. an ag.
uel fil. At dominus qui nunc tenet, non habet
ex ſucceſsione hæreditaria, ſed alio titulo, &
quidem à fiſco, qui de euictione eiuſmodi nō
obligatur, & proinde nec is qui ab eo cauſam
habet: Bal. num. 11. uerſ. quæro, quid de fiſco.
& Aluaro. copioſius num. 6. cap. 1. qui ſucceſſ.
tenean. quoniam æquiparatur ſucceſſori præ-
lati, qui pariter nullam euictionem debet. Al-
uar. & Dd. ibidem per eum text. Ex his manat
14 iam & tertij dubij diſceptatio. Nec † enim
eſt imputandum tutoribus huius appellan-
tis, qui bonam fidem agnoſcere potuerunt, l.
ſi fideiuſſor. 29. §. quædam manda. quòd feu-
dum iſtud nō petierint, cum nullum ius, nul-
lamq; ſpem obtinendi probabilem habue-
rint. Salic. num. 9. Iaſ. num. 30. 31. l. quoties. C.
de rei uend. Zaſ. in epito. parte 6. num. 40. &
conſil. 1. numer. 24. Bald. l. ultim. numer. 2. C. ſi
pend. app. l. non eſt ignotum. 6. C. de ad. tuto.
l. 1. §. ſi pupillus. de tut. & ra. diſtrahen. nec etiā
inueſtituram petere litigioſam, cui ſe poſſeſ-
ſores agnati opponere parati erant, neceſſe
habuerunt. Bald. l. ſi ſolennibus. num. 6. & ibi
Salic. C. de rei uend. per l. quamdiu. C. qui ad-
mit. Aluar. c. 1. in prin. num. 11. quæ fuit prima
cauſ. Iſer. c. 1. in prin. de lege Corra.

CONSILIVM LXV.

De uenditione retractanda.

SVMMARIA.

1 ¶ *Quomodo, & quibus de cauſis bona minorum rectè ac legitimè alienari poßint.*

2 *Nec mater, nec quilibet alius rectè tutelam adminiſtrare poteſt, niſi ſit illi à magiſtratu ſolenniter decreta.*

3 *Solennitas extrinſecus adueniens non præſumitur, ſed debet probari.*

4 *Pater, quamuis legitimus tutor & adminiſtrator, non poteſt bona minorum abſq; iuſta cauſa, & decreto iudicis alienare.*

5 *Venditio per dolum, aut contra ius municipale facta, non ualet. & nu. 10.*

6 *Minores in integrum reſtituuntur ob læſionem qualemcunq;, modò non ſit minima: etiam ubi tutoris autoritas, uel decretum præſidis & magiſtratus interuenit.*

Rationum decidendi ſummaria.

7 *Mater in ſucceßione auiæ præfertur liberis ſuis.*

8 *Poſt aditionem uel immixtionem, bona non amplius dicuntur defuncti, ſed hæredis.*

9 *In bonis parentum uiuentium non habent liberi aliquid iuris reipſa, ſed tantum ſpe: ideo parentes bona alienare poſſunt.*

11 *Dolus non præſumi, ſed probari debet.*

12 *Affinitas & coniunctio tollit ſuſpicionem fraudis*

13 *Nemo præſumitur rerum ſuarum ualorem (ignorare.*

14 *Caſus in ſtatuto omiſſus, remanet in diſpoſitione iuris communis.*

15 *Deceptus ultra dimidiam iuſti precij æſtimationem, habet beneficiũ l. 2. C. de reſc. uen.*

16 *Ex contractu inualido non competit efficax petitio, ſed exactio.*

17 *Cauſa ad iudicem ſemel delata, nõ poteſt ad arbitros reuocari.*

FACTVM eiuſmodi proponitur: Mater uidua & quaſi tutrix ſuorum liberorum dolo circumuenta, ante triennium uendidit genero ſuo ædes maternas ſuę matris iam demortuę precio 2000. florenorum, cum ualerent 3000. aureis, & tantidem uendi poſſent: idq; nulla inſigni neceſsitate coacta, & contra ius municipale illius loci, quo diſertè prohibentur uiduæ matres marito mortuo bona immobilia in detrimentum liberorum, quouis titulo alienare, abſque hæredum conſenſu, & tutorum (ſi qui inter hæredes minores ſint, tutoresq; habeant) autoritate, decretoq; iudicis, ac iuſta & neceſſaria cauſa Hanc itaq; uenditionem cum liberi d. uiduæ uenditricis impugnent, quæſtionis eſt: Vtrum hæc uenditio ualeat: an potius retractari poſsit & debeat. Secundò: Et ſi ualeat uenditio, an d. emptor cogi non poſsit, aut ad iuſtum precium ſupplẽdum, aut ſi id ſupplere nolit, ad domum uenditam reſtituendam. Tertiò: Interea, dum in iudicio lis ita pendet, & cauſa protrahitur, num poſsit d. emptor ad ſolutionem precij, de quo prius inter matrem & ipſum contractum erat, conueniri, citra præiudicium cauſæ pendentis, & illius, quæ in expectatione eſt, ſententiæ. Quartò: Et ſi uẽditio hæc nulla ratione impugnari poſsit, utrum deſiſtere à lite inſtituta d. liberi, & affinẽ ſuum emptorem ad arbitrium bonorum uirorum retrahere poſsint. Et ſi poſsint, quid de expenſis in iudicium factis ſit iudicandum, & quæ à quo præſtari debeant.

QVod ad primã quæſtionem attinet, uideri initio poterat, iſtiuſmodi uenditionem nõ ualere, & meritò retractari,
1 reuocariq; poſſe: ex eo, quòd † bona minorũ
nõ poſsint diſtrahi, niſi trib. cõcurrẽtib. uidelicet I. Neceſſaria alienationis cauſa, puta ære alieno incumbẽte, qđ aliunde ſolui nõ poſsit. II. Autoritate tutoris legitimè ordinati interueniente. III. Decreto iudicis, cum cauſæ cognitione, de permiſſu alienationis factæ. l. 1. 2. & t. t. ff. de reb eorũ, ubi Bar. Alb. Cuma. & cõmuniter ſcribẽtes, eo. t. C. de prædijs minorũ, ubi Bal. Sal. Horũ aũt triũ nihil hac in uenditione interueniſſe prǽſupponit & cõſtat. Nam neq; æs alienũ, atq; ita iuſta cauſa alienãdi extitit. Et quãuis alienari bona minorũ poſſunt ꝑpter alimẽta, quãdo nõ habẽt aliunde unde alantur, l. magis puto. §. ſi æs alienũ. ubi Alb. nu. 3. ff. de reb. eorũ: tamẽ cum eiuſmodi neceſſitatibus ſubueniri aliunde potuiſſet, puta ex rebus mobilibus, uel mutuo ſub oppignoratione bonorum ſumpto, intelligi licet, iuſtam hic nullam rei immobilis alienãdæ rationem apparuiſſe, d. l. magis puto. §. non paſsim. cum ſequen. ubi Alber. & Cuman. iuncta l. à diuo Pio. §. in uenditione. ff. de re iudic. ſed neque tutoris legitimè dati uel ordinati autoritatem interueniſſe, oſtenditur ex eo, quòd d. liberi nullum habuerint tutorem præter matrem, quæ uerè tutrix non erat, ſed tantùm
2 pro tutore negocia gerebat. Non † enim
decreta illi erat à magiſtratu tutela ſub renunciatione ſenatuſconſulti Velleiani coram iudice, & in inſtrumento publico facta:

qua

qua abſq; ſolennitate mater tutelã gerere nõ
poteſt.auth.matri. ubi glo.& Dd. ad uer.inter
geſta.C.quando mulier tutelæ off.fungi,gl.in
c.ex parte.ad uer.ſub poteſtate.extr.de appel-
lat.Alex.conſ.140.incip.ſuper.nu.7.uol.1. ſic-
uti nec quilibet alius tutor legitimus admini-
ſtrare tutelã poteſt, niſi ſit illi à magiſtratu ſo-
lenniter decreta,poſt ſatiſdationẽ & iuramen-
tum ritè præſtitũ, alijſq; requiſitis adhibitis:
quæ hoc in genere legib.exigunt̃,l.legitimus.
ubi Bar.nu.1.2.cum ſeq. ff.de legit. tut. Angel.
Aret.Inſtit.de legit.agnat.tutel. nu. 4. cũ mul-
tis ibi allegatis. Quamobrẽ ut maximè mater
hoc caſu pro tutore legitimo interueniſſet:ta-
men quoniã tutela nõ ſolẽniter, ut fieri debu-
it,illi fuit decreta,ideo nullo iure ualet aliena-
tio eius cõſenſu facta, l.3. C. de tutor. qui ſatis
nõ dedit,l.qui neq;.ubi Bar.Bal. Albe. Cuma.
ff.de reb.eorum, l. 2. ff. & C. de eo qui pro tu-
tore, l.4. C. in quibus cauſ. reſt. non eſt nec. l.
quoties. ubi Alber. num. 1. ff. de acquir. hær.
Tertiũ quoq; requiſitũ,uidelicet cauſæ cogni-
tio & decretum iudicis, hic nõ interueniſſe, in
3 aperto eſt,& alioquin certi iuris eſt, hæc † tria
in alienatione bonorũ minoris requiſita,nun
quã præſumi interueniſſe,utpote cũ ſint ſolen
nitatis extrinſecæ,niſi liquidò probent̃,l.quæ-
cunq;.§.ult.ff.de Pub. in rem act. l.ſciendũ.ubi
gl.Bar.Caſt.Iaſ.& communiter Dd. ff.de uerb.
4 obl.quod hic abeſt.Quanq; † aũt non deſint,
qui opinẽtur patrẽ legitimũ tutorem filiorũ,
etiã abſq; decreto horũ res alienare poſſe, Al-
ber. Cuma.poſt Bal. nu.4.in l.1.ff. de reb.eor.
per l.1.& l.ult.§.fin aũt.ubi Azo latè,Dec.conſ.
209.incip.in caſu. nu.3.C.de bonis maternis:
tamẽ uerior & communior aliorũ eſt ſentẽtia,
quæ etiã uſu ſeruatur, ut ne pater quidẽ, quã-
uis legitim9 tutor & adminiſtrator, poſsit bo-
na minorum abſq; cauſa & decreto alienare,
tex.in l.3. C.de prædijs & alijs reb.minor.& in
l.ſi pupillorũ.§.ſi pater.ff.de reb.eorũ,Bar.nu.
3. Alb.nu.8.in l.1.ff.eo.tit. Ruin. conſ. 201. col.
2.lib.5.Tiraq.in tract.de legib.connu.gl.3.nu.
34. & ut hoc maximè eſſet diſputabile in pa-
tre, qui eſt legitimus adminiſtrator: ſaltẽ q̃d
ad decretũ,ut dixi conſ.53.nu.53.tamẽ nõ du-
bitatur, quin mater quamuis tutrix, alienare
abſq; ſupradictis ſolennitatib.res liberorũ nõ
poſsit,Bal.in l.cum ipſe. nu.7. C.de cõtrahen.
emp. cum non ſit legitima adminiſtratrix,ut
pater, nec liberos habeat in poteſtate, l. filiæ.
ubi Alex.& Platea,Bal.in l.alienam.nu.1.C.de
ꝓcuratorib. & l. ſi mater. C. ad Velleian. Præ-
5 terea † cum hic & dolo circũuenta ſit uendi-
trix,& contra ius municipale ꝓhibitionemq;
legis facta uenditio, uidebatur ex utraq; hac
ratione cõtractus annullari. Nam uẽditio, in
qua altera pars dolo circũuenitur,eſt nulla. l.
& eleganter.in prin.ubi Bar. & Dd. ff. de dolo
malo,l.in cauſæ.in prin. de minorib.l.3. ff pro
ſocio.& cõtractus cõtra legis ꝓhibitionem fa-
cti,ualere nõ poſſunt,l. nõ dubiũ. C. de legib.
§.ſi aduerſus.Inſtit.de nup.cum ſimilib. quod
cum ita ſit,uidebatur concludendũ in hoc ca-
ſu d.alienationẽ non ualere,& cõſequenter li-
beros domũ hanc nulliter uenditã uendicare
ac repetere,etiam non reſtituto precio, ſi quid
forte ſolutum eſſet (niſi quatenus in rem eo-
rum uerſum probetur) poſſe, l.prædiorũ. ubi
Bal. Sali.& Dd.C.de prædijs minor.& t.t. ff.de
6 reb. eorum. Ac ut † maximè teneret hæc ipſo
iure uenditio, tamẽ uideri poterat ſaltem per
reſtitutionem in integrũ reſcindi poſſe: pro-
pterea quòd d. minores enormiter per hunc
contractum læſi ſint,utpote domo, quæ uale-
ret tribus millibus florenorum, pro duobus
millibus diſtracta. Conſtat enim minores re-
ſtitui in integrum poſſe ob læſionem, etiã ubi
tutoris interceſsit autoritas,l.2.& l.ult.C.ſi tu-
tor,uel cur. & decretum præſidis ac magiſtra-
tus interuenit,l.ſiquidem. C. de præd.minor.
Iaſ.in auth.ſacramenta puberum.in prin. C.ſi
aduerſus uenditionem:& reſtitui poſſe ob læ-
ſionem qualemcunq; etiã minorem dimidia
iuſti precij, dummodò non ſit omninò mini-
ma, l. quòd ſi minor. §. non ſemper. ff. de mi-
nor.Salic.in l.1.nu.1.C.ſi aduerſus uendit.pig.
Panor.in c.1.num. 9. extrà de reſtit. in integr.
Schurff.conſ.27.incip.quod ſuper.nu.3. cent.
1.& conſ.14.incip.ſtante.nu.3.cent.3.

Rationes decidendi.

HIS tamen non obſtantibus,cõtrarium in
præſenti caſu eſt ſtatuendũ, & de iure reſpon-
dendum. Hæc enim omnia, quæ ſuprà poſita
ſunt, procederent, ſi bona minorum hic uerè
alienata fuiſſent. Atqui ex propoſita facti ſpe-
cie intelligi poteſt,hanc domum non fuiſſe li-
berorum,ſed matris uenditricis. Allegatur e-
7 nim † fuiſſe domum hanc auiæ maternæ, & il
lam poſt mortem huius, à matre hærede filia
illius, eſſe uenditam. Succeſsit itaq; liberorũ
horum mater auiæ, filia nimirum ſuæ matri,
atq; ita per ſucceſsionem hanc domum ſibi,
non uerò liberis ſuis acquiſiuit. Mater enim
in ſucceſsione ſuæ matris, hoc eſt, liberorum
auiæ præfertur liberis ſuis,ut gradu proximi-
or,§.ita demum.Inſtit.de hæred.ab inteſt.l.1.§.
ſi filius.ff.de ſuis & legit.§.1.in auth.de hæred.
ab inteſt. uen. & ideo per ſucceſsionem, do-
mus, quæ fuerat auita, cœpit eſſe materna,&
8 propria uenditricis. Nam † per aditionem
uel immixtionem hæreditas unitur cum pa-
trimonio hæredis,& deſinit eſſe hæreditas,ita
ut non amplius dicantur bona defuncti, ſed
hæredis.latè Decius in l.hæreditas. nu. 1.& 4.
ff.de regul. iur. per not. gloſſ. in l.1. §. ueteres.
quam ſequitur ibi Iaſ.num.14.& 20. ff. de ac-
quir. poſſeſſ. Bart.in l.3. in princ. de bon. poſ-
ſeſſ.per l.ſed etſi plures. §.filium. de uulgar. &
pupill. l. cum hæredem. in princ. de acquir.
poſſeſſ. Iaſ. latè rubr.de acquir. hæred.num.5.
9 cum multis ſeq. de acquir. hær. Quod † cùm
ita ſit, habuit mater, ut domina, poteſtatem

h 2 domum

domũ ſuã diſtrahẽdi, l. 2. C. de reb. al. nõ alie-
nan. cum quiſq; ſuæ rei ſit moderator & arbi-
ter, l. in re mandata. C. mãdati: & proprius ſit
dominij effectus, poſſe rem ſuam alienare, §.
per traditionem. Inſtit. de rerum diuiſ. latè
Schurff. conſil. 50. incip. uiſis. nu. 1. cent. 1. Nec
poſſunt liberi aliquid iuris prætendere, & ſibi
arrogare in bonis matris adhuc uiuæ: cum
uiuentis nulla ſit hæreditas, l. 1. de hæred. uel
act. uend. & liberi in bonis parentum uiuen-
tium tantum ſpe, non etiam re ius habeant, l.
in ſuis. ubi gloſſ. Bart. Iaſ. Caſtr. ff. de liber. &
poſth. Vnde quæ dicta ſunt de reuocãda alie-
natione bonorum pupillarium, uel cõceden-
da reſtitutione ob læſionem, non obtinent in
rebus parentum, quas ipſi parentes aut alie-
narunt, aut alienare uoluerunt, l. 3. C. quando
decretis non eſt opus, l. Aemylius. in uerbo,
quod pater ipſius, non ipſe contraxerit. ff. de
minorib. l. 1. §. ſi communis. l. ult. ff. de rebus
eorum, præſertim ex titulo oneroſo, qualis eſt
uenditio. Bald. l. 1. num. 14. C. de inoff. donat.
Quod cum ita ſit, cõcludendum eſt, hanc uen
ditionem ualere, necà liberis, quorũ neq; do-
mus diſtracta fuit, & qui non contraxerunt,
prætextu ſui iuris, uel ætatis, impugnari aut
10 retractari poſſe. Nam † quod de dolo, quo cir
cumuenta ſit uenditrix, obiectum eſt, ualere
poſſet, ſi hic dolus cauſam dediſſet cõtractui,
hoc eſt, ſi per fraudẽ dicta uenditrix inducta
fuiſſet ad diſtrahendum, aliàs non diſtractu-
ra. Quo probato, uenditio annullari poſſet,
utpote dolo contractum bonæ fidei ſubſiſte-
re nõ permittente, d. l. & eleganter. in prin. ubi
Bar. Bal. Caſt. & cõmuniter Dd. ff. de dolo ma-
lo, l. in cauſis. in prin. de minorib. l 3. ff pro ſo-
cio, l domũ. in fi. ff. de contrah. empt. gl. & Dd.
in l. ſi dolo. C. dè reſcind. uend. Secus uerò eſt,
cum dolus tantummodo incidit in cõtractũ,
hoc eſt, decepta ſolũ fuit uenditrix in precio,
quæ alioqui domum hanc carius diſtractura
fuiſſet. Nam eiuſmodi dolus non euertit con-
tractum, ſed ſi re tantum incidat, non conſide
ratur, l. quiſquis. 15. l. ſi uoluntate. 8. C. de reſc.
uend. quia licet cõtrahentibus ſe inuicem ha-
ctenus decipere. l. in cauſæ. 2. §. pen. de minor.
l. 2. C. de fur. Vnde dolus emptoris non quan-
titate precij, ſed qualitate facti æſtimatur, ut di
cit l. dolus. 10. C. de reſcin. uend. & ſibi impu-
tet, quiſquis maior uilius rem diſtraxit, quo
nomine copiam repetendi rem uenditã mini-
mè habet, eo prætextu, quaſi ualorem rei ſuæ
neſcierit, l. quiſquis. 15. C. de reſcind uend. Cæ
terùm & cum dolus propoſiti ac προαιρέσεως
ſubeſt incidens, non tamen eneruat conuen-
tionem, quin potius ipſe per actionem cõtra-
ctus purgatur, l. 5. C. de reſ. uend. Bart. in d. l. &
eleganter. l. Iulianus. de actionib. emp. cum ſi-
11 milib. Dolum † itaq; primi generis hîc inter-
ueniſſe probandum eſſet, l. dolus. 5. C. de reſc.
uend. nam dolus cum ſit delictum, l. item. in
uerbo, in tanto crimine. ff. de dolo malo, nun-
quam præſumitur, l. merito. ff. pro ſocio: ſed
perſpicuis indicijs eſt probandus, l. dolus. C.
de dolo malo, l. quoties. 23. §. 1. de prob. d. l. do
lus. in fi. C. de reſc. uend. quem quidem diffici-
lius hîc probari poſſe conſentaneum eſt, cum
12 † quia ipſa affinitas & coniunctio tollit ſuſpi-
cionem fraudis, l. tranſactionẽ. 35. ubi Dd. de
tranſact. Iaſ. nu. 63. & ibi Ang. nu. 11. in §. qua-
drupli. Inſtit. de actio. Bart. l. frater à fratre. de
cond. ind. gl. l. Polla. de his quib. ut indig. ma-
ximè in genero, cui loco matris ſocrus eſſe pu
tatur, §. affinitatis. Inſtit. de nupt. tum etiam,
13 quia † non præſumitur quiſquam ignorare
rerum ſuarum ualorem, & in harũ uenditio-
ne facilè decipi, l. quiſquis. C. de reſcind. uend.
ubi gl. ult. Bar. in auth. ſed cum teſtator. nu. 5.
C. ad l. Falc. Quare cum quis in uendendo læ-
ditur infra dimidium iuſti precij, præſumitur
ſcienter lædi, & ſponte rem minoris, quàm ua
leat, uendere: Caſt. nu. 8. & Dd. in l. 2. C. de re-
ſcind. uend. Schurff. conſ. 28. nu. 8. cent. 1. præ-
ſertim quando cõiunctis uenditio ſit, in qui-
bus nõ ad uiuum omnia reſecari, aut exiliter
precia rerum iuſta exigi ſolent, ut in caſu præ-
ſenti. Verum quia hæc quæſtio facti, non iuris
eſt, & in probatione conſiſtit, ideo diutiùs hac
14 in parte immorari nõ eſt neceſſe. Quod † au-
tem præterea allegatum eſt, hanc uenditionẽ
contra ſtatuta loci eſſe factam: uix arbitror, ut
hoc in caſu momentum habere ullum poſsit.
Exiſtimo enim eiuſmodi ſtatutum iuri cõmu-
ni cõgruum eſſe (ſicuti omnia ſtatuta ex iure
communi interpretationem recipiũt, l. 2. ubi
Bal. & Sal. C. de noxal. act. Panor. in c. cauſam
quæ. nu. 6. extrà de reſcrip. Alex. conſ. 140. in-
cip. uidetur. nu. 4. uol. 2.) ideoq; tantum pro-
hiberi uiduis, ne bona defuncti mariti, uel ex
his quæſita, in detrimẽtum liberorũ, ad quos
ea pertinent, alienare audeant, l. 4. 5. cum ſeq.
C. de ſecund. nupt. Atqui hæc prohibitio nec
poteſt nec debet extendi ad res uiduæ pro-
prias, ex hæreditate matris ſuæ quæſitas, qua-
rum iure pleno domina ſit, eoq; etiam earum
alienandarum liberã habeat poteſtatẽ, d. l. in
re mandata. C. mandati, §. per traditionẽ. Inſt.
de rerũ diuiſ. Cum itaq; in præſenti caſu nõ de
bonis mariti alienatis, ſed de domo ipſius ui-
duæ diſtracta agatur: facilè intelligi poteſt, ad
hanc ſpeciem eiuſmodi ſtatutum non poſſe,
nec oportere extendi, & ideo caſum in ſtatuto
omiſſum, remanere in diſpoſitione iuris com
munis debere, l. ſi extraneus. ubi Bart. Bal. Iaſ.
& communiter Dd. ff. de condict. ca. data. ca.
non ſec. l. ſi cum dotem. ff. ſolut. matr. Bal. in l.
3. C. de inſt. & ſubſt. Schurff. conſ. 55. centur. 1.
15 Secundò quod quæritur, An † hic emptor co-
gi poſsit, ut aut iuſtum precium ſuppleat, aut
domum emptam reſtituat, de ea re breuiter
(nec enim pluribus in re aperta eſt opus) ex-
iſtimandum eſt: uerum quidem eſſe, dece-
ptos ultra dimidiam iuſti precij æſtimationẽ
poſſe hoc beneficio legis uti, ex l. 2. C. de reſc.
uendit.

uendit. niſi iuramento maiores ætate renunciauerint eidem, Bart.& Dd.d.l.2.Panor.conſ. 71. in 2.dubio.circa finem,uol.1.Socin.conſil. 48. in fin.lib.4.Cornæ.conſil.147.179.lib.4. quod tamen controuertit,ſi læſio ſit exceſsiua nimis,Crau.Conſil.7.Enymundus. nu.6.7.& conſ.11.tria.nu.11.& metus reuerentialis acceſſerit:Crau.d.conſ.11. nu.12. cum ibi alleg. aut niſi cõtra tertium poſſeſſorẽ, aduerſus quem dari non ſolet,Iaſ.l.ult.nu.5. de oper. no. nun. & §.1.§.ſi hæres.in prin.ad Treb.latè Crau.cõſ. 7.Enymundus.nu.15.& caſu quo datur, tantum ad quadrienniũ cõpetit, Cy.d.l. 2. quæſt. 11.Crau.d.cõſ.7. nu.15. ſed in ijs terminis hãc ſpeciẽ facti nõ cõſiſtere. Non eſt enim hic læſio ultra, ſed infra dimidiam iuſtæ æſtimationis partem,ut cuiuis ponenti calculum poteſt apparere. Si enim domus ualens tribus millib. florenorum,uendita eſſet tantum precio mille & ducentorum florenorum, tum uerè ſubeſſet læſio ultra dimidium: quia dimidia iuſtæ æſtimationis pars eſt mille & quingentorum florenorum ſumma:at hic uendita eſt domus bis mille florenis. Sequitur ergo nõ ſubeſſe læſionem ultra dimidium, & cõſequenter nec emptorem hunc ad ſupplendum iuſtum precium cogi poſſe,ex d.l.2.C.de reſcin.uend. ubi Dd.tex.in l.4.l.non eſt. l.ſi uolũtate. C. de reſcind. uend. quod cum in uẽditione rerum minoris ſit ſpeciale,l.1.C.ſi ma.fac.ra. in adultis ſequitur eſſe contrarium.Euerar. lo. à ſpec. cum ſimilib. Tertiò quod in quæſtione poſitum, An pendente iudicio emptor cogi nihilominus poſsit ad precium bis mille florenorum interea temporis repræſentandum: categoricè ſine circuitu reſpõdendũ eſt, abſq; detrimento & præiudicio cauſæ principalis non
16 poſſe. Qui † enim ex uenditione precium exigit,non modo iudicialiter, ſed etiam extra iudicium is per hanc ipſam exactionem intelligitur emptionem ratificare,l.ab uno.19. C.de neg. geſt.l.4. C.de iudi.& repudiare oẽs exceptiones ac impugnationes, quibus eiuſmodi contractus euerti potuiſſet, l. commiſſariæ. ubi Bal.& Salic.nu.3. C.de pact. inter empt.& uend.l.4.ubi Dd.C. de rei uend. ut enim effectus præſupponit cauſam, ita debitio & exactio precij præſupponit ualidã eſſe uenditionem, alioqui enim preciũ ex uenditione nulla,uel quæ annullari poſſet, non deberetur, l. cum ea.21.C.de tranſact.iuxta regulam,quod nullum eſt, nullum poteſt părere effectũ,c.nõ præſtat.de reg.iur. in 6. cum ſimilib. Quartò, quod dubitatur,An d.liberi agentes deſiſtere à lite ſemel inſtituta,& fororiũ ad arbitros ſeu arbitratores reuocare poſsint: id facilẽ quoq;
17 habet iuris definitionẽ.Conſtat † enim mota ſemel lite non poſſe inuito reo ab eadẽ deſiſti, niſi ſimul toti liti & uniuerſo iuri renuncietur: auth.qui ſemel.C. quomo.& quãdo iudex ſententi.l.4.ubi præ cæteris Iaſ.nu.1. Alc. & Dd. C. de pact.nec poſſe cauſam ſemel delatã ad iudicem,qui partibus boni uiri fungitur,Bar.in l.ſi ſocietatẽ.§.arbitrorũ.n.4. ff.pro ſocio, per l.continuus.§.cum ita.de uerb.oblig. l.uir bonus.iud.ſolui,l.ſed ſi unus.§.prætor. de iureiurand. glo.in c.potuit.in uerbo,tutori.extra de locat.ad arbitros reuocari, l.etſi noua. §. fina. cum legib.ſequent.de recept.arbit. ſed ibi cauſam eſſe finiendam,ubi agi eſt cœpta,l. ubi cœptum.ff.de iudi.quod cum ita ſit, ſuperuacuũ eſt hic de expenſis litis diſputare: quæ diſceptatio per ſententiam demum eſt terminãda, l.3.& 4.ubi Bal.& Dd.C.de fruct.& lit. expen. c.in noſtro.8 de iniur.Myſing. obſer.45.cent. 1.Pariſ.conſ.106.nu.2.uol.4.ſecundum regulam, qua traditur, Victum, niſi iuſtam litigandi habuerit cauſam, uictori in expenſis condemnandum eſſe,d.l.properandum.§.ſin autem.ubi præ cæteris Iaſ.de iudic.

CONSILIVM LXVI.

De alienatione feudi in potentiorem facta:

SVMMARIA.

1 ¶ *Prohibitio alienationis inter uiuos nõ impedit dominij tranſlationem.*
2 *Alienatio feudi illicitè,hoc eſt,ſine conſenſu domini facta,eſt nulla.*
3 *Contra legem factum,eſt nullum.*
4 *Contra legem alienatur feudum, domino nõ conſentiente.*
5 *Prohibitio hominis ius habentis, cõtrarium actum annihilat.*
6 *Alienatio fraudulẽta legibus improbatur.*
7 *Ex cauſa neceſsitatis non poteſt uaſallus inuito domino alienare.*
8 *Ratihabitio confirmat actum, fauore certæ perſonæ nullum.*
9 *Vaſallus in ſuũ præiudicium alienare poteſt.*
10 *Agnati in uita alienatoris cum pretio reuocare poſſunt.*
11 *Alienatio etiã diſſentientib. agnatis ualet.*
12 *Contractus an ſit imperfectus antè quàm in mundum redigatur.*
13 *Partes non intelliguntur in dubio uoluiſſe in ſcriptis contrahere.*
14 *Niſi ubi lex ad formam requirit ſcriptum.*
15 *Contractus, etiam principis, ex iure cõmuni interpretationem recipit.*
16 *Contractus ex conſenſu conſtat.*
17 *Filij patris contractum ratificando ſupplere poſſunt.*
18 *Agnatus in feudo potius habet ius domino, non in emphyteuſi.*

19 Agnatus non retrahit abſq; pretio alienatum feudum, quamdiu liberi alienantis ſuperſunt.

20 Oblato tamen pretio etiam tum reuocare poteſt.

21 Filij retrahere præ agnatis poſſunt.

22 Feudo illicitè alienato, an agnati filijs præferantur?

23 Filij qui non conſenſerũt alienationi, agnatis ſunt potiores.

24 Non ſatus eſt retrahenti iuſtum offerre pretium, ſed illud dandum eſt, quod ab alio emptore haberi poteſt.

25 Agnatus offerre debet pretium ab alio datum.

26 Quoad dominus nõ conſentit, eſt alienatio nulla.

27 An liceat emphyteutæ extraneo uendere poſt oblationem domino factam.

28 Vaſallo an idem liceat?

29 Dominus an in cauſa neceſſitatis conſentire debeat?

30 Conſentiente domino inuitis agnatis alienatio procedit.

31 Agnatus plus iuris habet, quàm dominus reſpectu utilis dominij.

32 Non reſpectu conſenſus.

33 Agnato inuito ualet alienatio in extraneum facta.

34 Quando non licet niſi conſorti uendere, iuſtum tantummodo pretium debetur.

35 Res tanti ualet, quanti poteſt uendi.

36 An feudum ob alienationem illicitam committatur agnatis.

37 Liberi an à commiſſo feudo excludantur.

38 Non committitur feudum, quãdo uenditor ius domini non reticuit.

39 Non committitur feudum ante traditionem.

40 Erga ſucceſſores commiſſum exerceri nequit.

41 Delictum cum defuncto extinguitur.

42 Iure tertij nemo defenditur.

43. Iuſtum dũtaxat pretium debetur, quando per colluſionẽ maius ab extraneo offertur.

44 Fraus præſumitur ex potentia hominis, & paruitate uel magnitudine pretij, ſimul iunctis.

45 Animoſior licitatio ad alios deterrendos ualet,

46 Nec cenſetur hoc fieri in fraudem.

47 Agnatus retrahens debet pretium reuera ab alio oblatum,

48 Niſi ſimulatè ſit oblatum impenſius.

49 Dominus iuſtè diſſentit, quando ſit alienatio in potentiorem.

GENEROSVS quidam ære grauatus alieno, graui pretio uendidit quædam feuda cuidam principi: non cõſentientibus domino feudi, & agnatis: & antequam contractus in mundum redigeretur, è uiuis abijt. Quæritur I. Vtrum hic contractus ualeat? II. Et ſi ualet, an agnati extraneo emptori non iure præferantur? III. Si præferri debent, utrum ad iuſtum tantummodò pretium teneantur, an illud, quod impenſum extraneus emptor dare uoluit. IIII. Quod huic eorum intentioni remedium iuris, quàm eſſe commodiſsimum poſsit?

IN primo, quanquã uideri poterat contra-
1 ctum ualere: quoniã † licet inter uiuos pro-
hibita ſit alicuius rei alienatio, nihilomin⁹
illa ualidè põt alienari, tantumq; datur actio
ad id quod intereſt: ut eſt cõmunis cõcluſio, l.
ſi ita quis promiſerit. 135. §. ea lege. ubi Alex.
Caſt. Iaſ. & Dd. de uerb. oblig. & l. ea. 3. ubi Bal.
Salic. Odofr. C. de cond. ob cauſ. l. filiusfam. §.
diui. ubi Iaſ. & repetentes, de lega. 1. c. Rainal-
dus. ubi Ant. de But. ad uerb. transferendi in
alium. de teſtam. quibus conſonat cõſtit. pro.
32. parte 2. tamen cõtrarium eſt ſtatuendum.
Quoniã non hominis prohibitio, qua de ſu-
periora iura loquuntur, ſed lex eiuſmodi alie
nationem, inuito domino factã, uetat, & illici-
tè fieri, ac proinde iuxta l. non dubium. C. de
2 legib. nullam † eſſe declarat c. 1. in prin. ubi o-
mnes Dd. de proh. feud. alien. per Fed. uerſic.
quia quod ab initio non ualuit, &c. gl. c. 1. §. 1.
uerb partem ſuam. de ſucceſſ. feud. ubi tradit,
hodie non tenere ipſo iure alienationem feu-
di ignorãte domino factã. Congruit ius Sax.
gloſ. Lehenrecht cap. 16. uerſic. *Dan das gelübd iſt auch vmb ſonſt vnd vnnutz*, &c. Henning. God. con
3 ſil. 7. de pretio rei feud. nu. 9. Ratio eſt, † quo-
niam contra legem factũ, neceſſe eſt ipſo iure
nullum eſſe: quoties lex ultra prohibitionem
procedit actum annihilando. Bar. Bald. Sal. l.
non dubiũ. C. de legib. l. cum lex 47. ubi Bart.
de fideiuſſo. Bar. d. l. ſi ita quis. §. ea lege. nu. 5.
de uerb. obl. Iaſ. d. l. filiusfam. §. diui. nu. 85. 86.
de uerb. obl. in 2. lectur. Lex autem alienatio-
nem feudi domino inuito prohibens, annihi-
lando inſuper procedit, d. c. 1. uerſic. alienatio
non ualuit. de proh. feud. alien. per Feder. per
quem tex. dicit ibi Aluaro. in prin. omnes alie
nationes ſine conſenſu domini factas caſſari.
pro quo cap. 1. qual. olim feud. pot. alie. uerb.
omnis feudi alienatio ad irritum reuocatur,
cap. 1. uerſ. alienatio non ualet. de alien. feud.
4 pat. Item † quod in toto iure feudali diſpo-
ſitum, ne uaſalli ſine domini cõſenſu feudum
alie-

alienent, c.1.in prin. de alien. feud. uerb. ulte-
rius progredi nõ poterit, c.1. uerb. alienare nõ
poteſt. & uerſ. ſimiliter nec alienabit de lege
Corra.c.1.in prin. uerſ. nemini licet diſtrahere.
& uerſ. nulli liceat. de proh. feud. alie. per Fed.
Cuiuſmodi uerba reſiſtunt actui, & inducunt
prohibitionẽ actus annullatiuam: ita ut quic-
quid aduerſus eam legis prohibitionẽ ſuſci-
pitur, ipſo ſit iure nullũ. Iaſ. poſt alios l. Gal-
lus in princ. numer. 16. 17. de lib. & poſth. Bal.
l. quæſtione. numer. 22. ubi Dd. Cod. de fidei-
com. Alexan. conſil. 77. uiſis. numer. 2. uol. 3.
per doctrinam Ioann. And. c. non poteſt. de
reg. iur. in 6. Bart. in leg. de his. numer. 4. de
tranſact. & leg. Mæuius. §. 1. nume. 20. de legat.
2. Panor. in cap. 1. nu. 4. de cauſ. poſſ. & prop.
cap. 1. notab. 2. de fid. inſtru. Alexan. leg. quia
poterat. uerſ. limita tamẽ. ad S.C. Tertyll. Cor-
næ. conſ. 216. nullum uerb. quia rogati. lib. 1.
Socin. conſil. 283. eleganter in princ. lib. 2. pro
quo tex. in l. nemo poteſt. ubi cõmuniter Dd.
de legat. 1. leg. non poteſt. de furt. Tiraq. poſt
leges connub. uerb. non poteſt. glo. 2. numer.
5 2.5. Sed & † prohibitio hominis, qui ius ha-
beat, ut domini feudi, contractum cõtrarium
annihilat, & impedit alienationem: Bart. nu.
3. Iaſ. numer. 24. dicẽs hanc eſſe communem
in leg. ſi ita §. ea lege. de uerb. obl. per l. ult. C.
de iure emphyt. l. ſi creditor. §. fin. de diſtract.
pig. bonus tex. l. ult. Cod. de pact. inter empt.
quem ad hoc allegat Iſer. cap. 1. nu. 4. de alien.
feud. pat. maximè cum dominus iuſtam ha-
bet prohibendi cauſam; ut cum uaſallus uel
emphyteuta uult alienare non in parem, ſed
dignitate, potentia, conueniendi facultate,
maiorem: atque adeò (prout hîc) domino ipſi
formidabilem, gloſſ. d. leg. ſi ita quis. 135. §. ea
lege. uerb. intereſt. ubi Iaſ. num. 10. 11. de uerb.
obligat. idem Iaſ. leg. ult. num. 90. 97. Cod. de
6 iure emphy. Nam † eiuſmodi alienatio, uelut
fraudulenta, dominoq́ detrimentoſa, legi-
bus etiam improbatur, & eſt interdicta. d. leg.
ult. ubi Iaſ. num. 94. 95. Cod. de iure emphy.
Imola l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus. numer. 5.
de dam. infec. & de feudi quidem alienatione
eſt tex. cap. 1. de aliena. feud. ubi diſponitur,
alienationem feudi Eccleſiæ factam, ignoran-
te domino non ualere: quoniam redditur do-
mini conditio deterior, eo quòd feudum non
tam facilè reuerſurum ſit ad dominum. Nec
enim Eccleſia moritur, aut deficit, ſicut ſtirps
aliorum uaſallorum: qua deficiente domino
feudum aperitur. ita Iacob de Bel. Bal. nu. 3.
d. cap. 1. de alie. feud. theſin hinc extruens ge-
neralem, ſcilicet alienationem feudi non de-
bere in potentiorem fieri, qui de facili poſſet
ſe facere domino aduerſarium, & difficiliùs
conueniretur. Sequitur ibidem Aluar. num.
2. glo. c. potuit. 4. uerb. prohibentur. ubi Pa-
nor. num. 10. Imol. numer. 24. & communiter
Cano. de locat. Non obſtat prætenſum æs ua-
ſalli alienum. Nam æquè in alium commo-
diorem, atque in tam potentem, alienare ob
7 hanc cauſam potuiſſet. Nec † ex cauſa neceſ-
ſitatis, ne quidem famis, aut æris alieni, licet
uaſallo ſine domini conſenſu feudum aliena-
re. Bald. Aluaro. Præpoſ. cap. 1. per illum tex.
uerb. neceſsitate. qual. olim. feud. pot. alie. ca.
1. uerb. partem. de ſucceſſ. feud. Iacobin tract.
feud. uerb. & cum pacto. numer. 14. Aluar. §.
hoc quoq́. numer. 5. de ſucceſſ. feud. Curt. in
tract. feud parte 4. num. 107. Molinæ. in conſ.
Pariſ. tit. 1. §. 13. gloſſ. 5. numer. 1. Zaſ. in epito.
feud. parte 9. numer. 13. Schurff. conſil. 41. in
prima. & conſil. 67. numer. 22. centur. 1. potiſ-
ſimùm quoties (ut hîc) dominus eam alie-
nationem ratificare non uult: cap. 1. uerb. ra-
tum non habentibus. ubi glo. de aliena. feud.
8 pat. ſicut † aliàs actum fauore certæ perſonæ
nullum, ratihabitio illius ſubſequens confir-
mat, Bart. leg. 1. §. ſi filius. numer. 3. de legat. 3.
per leg. filio. de iniuſt. rup. teſta. Anto. de But.
c. cum conſuetudinis. de conſue. c. cum in iu-
re. in fin. de elect. in 6. Socin. conſil. 15. uiſis. nu.
40. cum multis ſeq. uolu. 1. Roma. latè conſil.
54. uiſis. num. 1. & 3. Sicut & domini conſen-
ſus ex interuallo ſubſequi factam alienatio-
nem poteſt, Aluar. Iſer. numer. 15. & commu-
niter Dd. cap. 1. in princ. de proh. feud. alie. per
Fed. Iacob. in inueſt. uerb. & cum pacto. num.
19. Chaſſan. in conſ. Burgund. tit. de feud. §. 8.
uerb. ſine conſenſu. nume. 6. & 7. pro quo tex.
d. cap. 1. uerb. ratum non habentibus. de alie.
9 feu. pat. Et † quoties interuenit uaſallus, alie-
nare ſuum in præiudicium poteſt, quia con-
tractus habet fundamentum: Aluaro. §. hoc
quoq́. num. 5. de ſucceſſ. feud. Iacobin. in epit.
feud. uerb. & cum pacto. numer. 12. Iſer. c. Ti-
tius. ſi de feud. def. per leg. ſtatuis. §. ult. de iu-
re fiſ. §. hoc quoque. de ſucceſſ. feud. Zaſ. in
epito. de alie. feud. parte 10. nu. 30. 31. Schurff.
conſil. 66. numer. 22. centur. 1. quamuis non
præiudicet agnatis, cap. 1. §. hoc quoq́. de ſuc-
10 ceſſ. feud. Schurff. conſil. 30. cent. 1. Qui † ta-
men ſi in uita alienantis, aut liberorum eius
reuocare uelint, id oblato pretio facere cogũ-
tur. cap. 1. §. ſed &. per quos fiat inueſt. cap. 1.
de alie. feud. pat. Iacobin. in inueſt. uerb. & cũ
pacto. numer. 16. 17. cum ſeq. Zaſ. in epito.
feud. parte 9. nu. 22. 23. 30. cum ſeq. Schurff.
conſil. 89. reſolutio. numer. 1. 2. 3. centur. 3.
11 Ex quo † licet intelligi non eſſe nullam alie-
nationem, quantumuis agnati non ei ſuffra-
gentur, Schurff. conſil. 100. quod prædicta.
centur. 1. etiam conſortes, leg. 3. leg. 4. leg. ult.
12 Cod. de com. rer. aliena. Ex † illo ſanè capite
magis annihilari quoq́ poſſet, quòd hic ua-
ſallus alienator antè mortuus eſt, quàm in
mundum contractus redigeretur. leg. contra-
ctus. ubi Bald. Salic. C. de fid. inſtru. Spec. de
emphy. numer. 5. Angel. poſt gloſſ. in princ.
Inſtit. de emption. per illum tex. Nam in ſcri-
ptis uidentur contrahere uoluiſſe, quos inter
conuenit, ut fiat inſtrumentum in ſcriptis de

contractu,Hipp.de proba.nu. 66. Aretin. cõſ.
160.lõga.uel apud acta: Hipp. de probat. nu.
65.per Sal. d. l. contractus. uel qui uolũt poſt
conuentionem adhiberi notarium redactu-
rum quæ conuenta ſunt, in mundum ſcriptu-
ræ. Caſt. d. l. contractus. num.9.C. de fid.inſt.
l.fideicommiſſum.§.1.de legat. 3. Quod ante-
quam fiat, contractus pro imperfecto habe-
tur.glo.Ang.d.§.1.Inſtit.de empt.Salic.d.l. cõ-
tractus. ubi Bald. nume.3. potiſsimum cenſet
id obtinere in contractu Principis (qui cum
hîc actum) qui plerunq; in ſcriptis contrahe-
re ſolet.per Oldra. ibidem quæſt.1.Nam Prin-
cipis contractus pro lege habetur, l. donatio-
nes.C.de donat.int.uir. & uxo. quæ in ſcriptis
ferri debet. Non tamen id exiſtimo noſtro ca-
ſu obtinere,quia nihil actũ apparet, ut in ſcri-
ptis cõtraheretur notario rogato. Henn.God.
conſ.6. de pre. rei feuda. nu. 20. mihi fol.232.
Bart.nume. 2.Caſt. num.5.Bal.num.2.d.l.con-
tractus.C. de fid. inſt. Et quamuis poſt cõclu-
ſionem placuerit adhiberi inſtrumentum, ut
quotidie fit,id tamẽ non ſolennitatis,ſed pro-
batiõis ac paratæ executionis gratia,placuiſſe
creditur. Spec.de emp.§.1. nu. 10. Ang. & Fab.
§.1.Inſt de empt.dicentes hanc eſſe ueritatem
tex.l.4.de pig.l.cũ inſtrumentis.C.de fid. inſt.
l.ex empto.de act.emp.Soc.conſ.19. adſit. nu.
13 6. uol. 1. nec † in dubio cenſentur partes uo-
luiſſe in ſcriptis contrahere: Bart.nume.5.Bal.
num.3.Cyn.num.5.Oldra.quæſt.1.Caſt.num.
3.4.quamuis uacillans,Salic.num.3. Fab. nu.
6.d.l.contractus.C.de fid. inſt. Spec. de empt.
num. 5. potiſsimum emptionem,quæ natura
ſua ſolo cõſenſu contrahitur,l. 1. in fin. de cõt.
emp.§.perficiuntur. Inſt.de donat.§. 1. Inſt. de
emp. l. 1. C. quand. lic.ab emp.l.2. C. de cont.
emp.nõ ſcriptura,Fab. & Ang.num. 2.in prin.
14 Inſt.de empt. & † proinde contrahentes ſe-
cundum contractus indolem paciſci uoluiſſe
traduntur: ubi nihil aliud apparet actum,l.ex
empto.11.de act.emp.Socin.d.conſil.19. adſit.
nu.6.uolum. 1. uel rei ſubſtantia ſcripturæ ſo-
lennitatem non requirit: Socin.d.conſ.19.nu.
6.glo.& Dd.c.1. de cenſ.in 6. ut fœdera, priui-
legia,cõfirmationes Principis,in quibus ſcri-
ptura prius loquitur principi, quàm appro-
bet: Bald.Caſt. Oldrad. d.l. contractus. ſecus
eſt in contractibus quos cũ priuatis facit, ubi
Princeps utitur iure priuatorum. l. de contra-
ctu.C. de reſ.uend.l.pen.C.de delat.lib. 10.l.itẽ
ueniunt.§. in priuatorum. de pet. hæred. Bal.
Caſt.Salic.l.digna uox. C. de legib. Iacob. in
15 inueſt.uerb.princeps. nu.5.quæſt.1. Et † con-
tractus ex iure cõmuni interpretationem re-
cipit,Caſtrenſ.poſt Cyn. l. digna uox. num.5.
C.de legib.Bal.l.princeps.in 1.lectu. ff. eod.tit.
Cano.c.1.per illũ tex.de probat. etiam in feu-
dalib.Bal.c.1. & Feudiſtæ, de nat.feu. Iacobin.
trac.feu.uerb Princeps.nu.5.quæſt. 1. Schurff.
cõſil.7.licet.per totum. & conſil. 59. primum.
num.3.& 4.centur.1.Socin.d.conſ.19. num.6.
16 uol.1. Et † ſatis de uoluntate contrahentium
apparet ex eo, quòd uoluerint partes hinc in-
de contractum à ſe ſubſcribi & ſigillari: quod
non eſt uſitatum in ijs quæ cõduntur per ſcri-
pturam notarij publicam,cuius ſolius manus
ac ſigillum inibi ſufficit. Salic. nume.3.l.con-
17 tractus.C.de fid.inſt. Et † ſi quid hic deſidera-
retur, poſſent filij ſucceſſores uenditoris alie-
nantis, conſenſum ſupplere ac ſolennitatem:
atq; ita res in idem recideret. Landt. lib.1. art.
9. ubi gloſſ. Secundò quæritur, An agnati qui
non cõſenſerunt alienationi, præferantur ex-
18 traneo emptori? Ac † ſanè cũ agnatus in feu-
do potius ius habeat, quàm dominus ipſe, §.
ult.qual.feud.pot.alie. glo.c. 1. §. hic quoque.
uerb.partem ſuã.de ſucceſſ.feu.Chaſſ. in conſ.
Burg. de retract.§.10. nu.1. per tex. in §. porro.
qual.olim.feud.pot.aliena. ubi Feudiſtæ,& in
c.1.§.fin.de ſucc.feud.Aluar.c.1. §. ult. quæ fuit
prima cauſ.benef. Iacob.in inueſt. feud. uerb.
qui quidem inueſtiti. nume. 46. quamuis in
emphyteuſi contrà ſit,l.ult. C. de iure emphy.
ut rectè diſtinguit Molin. in conſ. Pariſ. §.15.
num.3.Multò igitur magis in feudalibus præ-
fertur agnatus extraneo emptori, Aluar.c.1.§.
ſed & nos.nu.3.per quos fiat inueſt. cùm pro-
pter ſimultaneam inueſtituram,ut notum eſt:
tum propter ius affectionis. l. ſi in emptione.
ubi Bal. ff. de minor. cum etiam dominus ex-
traneo emptori præferatur, leg. ult. ubi Iaſ. &
Dd.C.de iure emp.Multò igitur magis agna-
tus,qui ualidius domino, prout oſtendi, ius
habet,ex regula: Si uinco uincentem te, mul-
tò magis te,l.de acceſsionibus. 14. ubi glo. &
19 Dd.de diuerſ.& temp.præſcript.ſcilicet † eo in
iure quod emptor habet ex pretio, quod iſto
caſu debet,§. ſed etiã. uerſ. reddito pretio. per
quos fiat inueſt.d. §. Titius. c. 1. §. porro. uerſ.
pro æquali pretio. qual. olim feud. pot.alien.
quia iure ſucceſsionis ad hoc feudum aſpira-
re neq; ubi ſuperſunt liberi alienatoris. Bald.
Aluar. §. Titius filios. ſi de feud.def. Aluar.c.1.
§. ſed nos.nu.3. per quos fiat inueſt. Schurff.
conſ.30. indubitati. in princ.centur.1. & idem
Schurff.conſ.66.num.12.cent.1. ord. prouinc.
49.in fin.parte 3.Iacob.uerb.& cum pacto. de
non alienando. nu. 38. Zaſ. in Epito.parte 9.
num.30.Molin.in conſ.Par.tit.1.de feud.§.14.
glo.8.& glo.9.Chaſſan.in conſ. Burg.tit. 11.de
retract.§.1.uerb.en rendant.& uerb. le pris.nu.
1.per l.fundi partem.de contrah.emp.Tiraqu.
de retract.conſ.§.29 glo.4.num.1.per l.debet.
de ædilit.edic. cum ſimilib. De quo tamen hîc
diſputari poſſet, tùm quia non eſt ueriſimile,
filios feudũ alienatum, & debitis oneratum,
ac paternam hæreditatem (utrumq; enim cer-
nere debent,aut neutrum.c.1. an ag. ord.) pro
ære alieno exhauſtam, adituros: ut agnatorũ
ſucceſsioni uia munita ſit, tum quod illicitè,
hoc eſt, abſq; domini conſenſu, facta eſt alie-
natio: ord. pro.48. parte 3. quo caſu emptor
ſciens,pretium perdit.gloſſ.c.1.ubi Aff.13.not.
num.

num.96.de proh.feu.al.per Fed.Zaſ. in epito. parte 9. circa finem. Sed quia de hoc pòſt dicemus, nec hîc quæritur, illud teneamus, quãuis quidam dubitẽt, an alienationem factam alienatore uel eius liberis ſuperſtitibus, agnati reuocare poſsint? Schurff.conſ.11.reſolutio. num.2.centur.3.& conſ.4.conſ.47.numer.11.
20 centur.1.id † tamen illi, oblato nempe pretio, concedi, Zaſ. in epito. parte 9. numer. 30. Schurff.d. conſ.11.cent.3.& conſ.4.cent.1.Myſing.ob.89.cent.4.ord. pro. 48. parte 3.uſque ad 30.annos iſto caſu, ubi alienatio in extraneum eſt facta.Bal.Iſer.Aluar.num. 5. Iac. Bel. §.Titius.per illum tex.ſi de feud.def.Aluar.c.1. §. ſed etiã.num.7.per quos fiat inueſt.Schurff. conſ. 30. indubitati. nume.1. cent.1.conſil.68. uiſis num.14.conſ.11.reſolutio.num.4.cent.3. Iacobin. in epito. uerb. & cum pacto de non alienando.num.18. Tiraq.de retract.prox.§.1.
21 glo.10.num.9.conſt.pro.50. parte 3. niſi † tamen filij (quibus pater præiudicare non potuit alienando, Aluar.§.hoc quoq;.num. 5. de ſuc.feud.Schurff.conſil.4. conſil. 30. maximè priuſquam fuerint hæredes, Iacobin. uerb. & cum pacto de non alienando. nu.43.44.45. latè Menoch.conſ.99.paſsim, per tot. cũ filius habeat ius in feudo, Schurff. conſ.23. quod illuſtres.nume.2.centur. 1. etiam uiuente patre, idem Schurff conſil.27.licet. num.8.centur.1. per gloſſ. ult. §. ult. de feudi cognit.) retrahere ad ſe feudum mallent: Iacob.in inueſt.uerb.& cum pacto.nu.44.& conſtit.pro.49. *vnd ſeiner menlichen leibs lehns erben.* parte 3. qui propiores ſunt agnatis iure ſucceſsionis, Iſer. d. §. Titius. in fin.ideoq; iure retractus, Bal.c 1. nume.5.de proh.feud.alie.per Lothar. Iacobin. in inueſt. uerb. & cum pacto de non alienando. numer. 17.& 32.Curt.in tract.feud.parte 4.num.146. quod ſemper proximioribus ordine ſucceſſiuo datur.c.1.§.ſed etiã. per quos fiat inueſt.c. 1.§.porro.qual.olim.feu.pot. alie. Zaſ. in epit. feud. cap.10. nume.20.21.Zonbec.tract.feud.
22 parte 13. num. 170. Nam † quod dicitur, feudo illicitè alienato, agnatos præferri filijs: Iacob. ibidem num. 35. locum habet duntaxat in commiſſo, Dd.§.licet.uerſic. ſi uaſallus culpam. ſi de feud. def. con. §. hoc quoq;. de ſucceſſ.feud.quod tamen his in terris abrogatũ, & in hæredibus fortè, Zaſ.epit. feud. parte 10. num.94.per Aluar.§.fin.nu. 22. quæ fuit prima cauſ. ben. ordina. 47. parte 3. cæteroqui
23 † potior eſt filiorum in retrahendo conditio, quoties alienationi non conſenſerunt. Iacob. uerb & cum pacto de non alie. nu. 42. Aluar. d.§.fin.nu.22.quæ fuit pri. cauſ. ben. Schurff. conſil.4.& meliùs conſil.47.ex quo. num. 11. centur.1.glo.Zobel.Land. lib. 1.art.9. Cæterũ nec de hoc quæri intereſt, cum filij nihil tale moliantur hactenus: & ſi uellent ad feudum aſpirare gratis, nõ ex iure retractus pretio reſtituto: id proculdubio iure ſucceſsionis facerent mortuo iam patre. Reſtat igitur, ut tertio loco uideamus, utrùm agnati, quandoquidẽ pretium offerre debent, ſicut uidimus, ad iuſtum, an illud impenſum quod Princeps
24 extraneus obtulit, teneantur? Cõmunis † (ut rem in pauca conferam) concluſio eſt: non ſatis eſſe iuſtum offerri pretium, ſed illud quo extraneus mercatus eſt refundendum eſſe. Tiraq. de retract. prox. §. 1. gloſſ. 3.conſt.pro.33. parte 2. Nam res tanti ualet quanti uendi poteſt.cap.1.de emp. Bald. leg. 2. numer.31.Cod. de reſcin. uend. Et illud dicitur iuſtum pretiũ quod ab alijs poteſt haberi. leg. ſi ſeruus. de
25 cond.furt.leg.3.de in diem addict. Et † in terminis in agnato retrahente ſic definiunt Aluar. poſt Bald.cap.1.§. ſed & res. numer. 3.4. per quos fiat inueſt. Bald.d.leg.2.Iacobin. in inueſt. uerb. & cum pacto de non alienando. num.39.40.Iaſ.poſt Aretin.Soc.Alexan. l.qui Romæ.§.cohæredes.numer.28.de uerb. oblig. Cur.remiſsiuè tract.feud.parte 4.numer. 125. Zaſ.in epito.feud.parte 9.numer.30. pro quo tex.l.ult.uerſicul. tantam quantitatem quantam ipſe reuera accipere ab alio poteſt. Cod. de iur.emphyt. ubi Iaſ. & Sal. eum tex. ad hoc notant: ad idem tex.leg. pen. leg. ult. Cod. de loca. præd. ciuil. lib. 11. copioſè Tiraqu. in retract.prox.§.1.glo.18.num. 4. cum multis ſeq. Chaſſan. in conſuet. Burg. de retract.§.10.glo. uerb.pretium.numer.9. ſed melior, quantum arbitror, tex.quo ad iſtud argumentum, in §. ſed etiam. uerb. æquali pretio. per quos fiat inueſt. quæ uerba non eſſe capienda de pretio iuſto, ſed congruente illi quod ab altero emptore datum eſt, demonſtrant ſequentia: Reddito à te pretio quod dederat is qui accepit. & eſt definitum conſtit. prouinc. 32. par-
26 te ſecunda. Itaque † ſi pretium illud impenſum dare nolint, nullũ hîc melius remedium quàm ut inſtent apud dominum feudi, ne is huic alienationi aſſentiatur: quod quoad fit, eſt, ut initiò poſuimus ex cap.primo, in princip. de proh.feud.alie.illa ipſo iure nulla. Socin.conſil.19.adſit.numer. 10. & 11. conſil. 86. in cauſa. numero ſeptimo & octauo, uolumine primo, de prohib.feud.alie.per Fed.capitulo primo, de uaſ. qui cõtra cõſtit. Lotha. capitulo primo, qualiter olim feudũ potuerit alienari, capitulo primo, de prohibita feudi aliena.per Lothar. cap. quæ Eccleſiarum. ubi Canoniſtæ, de conſtitution. Chaſſan. in conſuet. Burg. titul. de feud. §. octauo, uerb. in alienatione. numero quinto, etiam iure Saxonico, Landt.libro primo, artic. 9. numero ſeptimo, glo.Lehenr.cap.16. uerſic. *das gelübd iſt vmb ſonſt*
27 *vnd nichtigk.* De † quo tamen diſceptari tali poſſet caſu, utrùm ſcilicet cũ nec agnati, neq; dominus emere uel retrahere nolint, non liceat extraneo uẽdere poſt oblationẽ illis legitimè factam: cũ id emphyteutæ & ſimilibus liceat, l.ult.ubi Iaſ.n.22.23.24.C. de iure emph. Pan.n.3.& Dd.c.potuit. de loca.per l.q Romæ.
28 §.cohæredes. de uerb. ob.id qđ † ad uaſallum trahit

trahit, Euerar. lo. leg. ab emphy. ad feud. 4. no-
tab. Hoſt. de poſt. prælat. & Spec. de feud. nu.
52. quæſt. 38. Henn. God. conſ. feud. 7. de præ.
feud. num. 41. 42. fol. 234. Chaſſan. in conſue.
Burg. tit. de feu. §. 8. uerb. ſine cõſenſu. in prin.
per Bar. l. impuberibus. in princ. de ſuſp. tut.
Bart. & Alexan. l. 1. §. ſi plures. de exer. act. Pa-
nor. c. cum in ueteri. de elect. & c. cum olim. de
arb. Menoch. de iud. arb. lib. 2. cent. 2. cap. 182.
num. 7. 8. 9. aiens, hæc potiſsimum in cauſa
29 neceſsitatis obtinere, ut † dominus conſen-
tire debeat. Et de iure Sax. ſequitur Hen. God.
d. conſ. feud. 7. num. 41. 42. Zobel. art. 9. glo.
30 lat. uerb. ſi fortè uariauerit. lib. 1. Sed † alij ne-
gant: neque ſanè Principes facilè ad hoc cogi
poſſunt inuiti, ſed per importunitatem credi-
torũ, & propter laudemias plerunq; tandem
concedunt: quo conceſſo uel inuitis agnatis
procedere uenditionem oſtendi. Quamuis
31 † enim plus iuris habeat, quàm dominus, re-
ſpectu utilis dominij & ſimultaneæ inueſtitu-
ræ: §. ult. qual. olim feud. po. al. Curt. de feud.
32 parte 4. num. 146. tamen quoniam † hoc ius
conſentiendi uel prohibendi cõtractum alie-
nationis, pendet à ſuperioritate directi do-
minij leg. ult. ubi Iaſ. & Dd. C. de iure emphy.
ideo hoc reſpectu minus poſſunt agnati, nec
ius prohibendi ſimiliter habent: Iſer. & Dd. §.
Titius. ſi de feud. def. cont. conſt. pro. 48. par-
te 3. iuxta regulam, Par in parem non habet
imperium. l. 3. de arb. Bar. l. 2. de iuriſdict. Qua-
33 re † his inuitis procedit in extraneum aliena-
tio. Bal. c. 1. §. ſed & res. num. 1. per quos fiat in-
ueſt. ſi agnatus, inquit, non uult emere pro
æquali pretio, quod ab alio haberi poteſt, uẽ-
dere poteſt, per l. qui Romæ. §. cohæredes. de
uerb. obliga. quem tex. ibi ad hoc ſingularem
dicũt Bart. Bal. Imol. Ang. Aret. Socin. & com-
muniter ſcribentes, quòd res prohibita alie-
nari in gratiam aliquorum, ſi illis eodem pre-
tio offeratur quod ab alijs haberi poteſt, & illi
poſt duos ab hac oblatione menſes ceſſaue-
rint, nec obtulerint, liberè tum alijs uẽdi poſ-
ſit, Iaſ. num. 21. 22. 23. poſt Ang. & Salic. l. ult.
C. de iure emphy. & l. filiusfam. §. diui. ubi poſt
Caſt. Iaſ. numer. 80. in 2. lect. de legat. 1. Angel.
conſ. 243. nulli. Roman. ſing. 765. facio. & cõſ.
27. uiſo. conſ. 182. in caſu. circa finem, Socin.
conſ. 227. præſens. uerſic. ſecundo fortius. lib.
2. latè Tiraqu. propemodum infinita ad hæc
allegans, in retract. prox. §. 1. gloſſ. 9. num. 112.
Tametſi uerò diſputetur, an agnati nolentes
emere, ius retractus amittant: Tiraq. ibid. nu.
143. id tamen conſtat, eos diſſentire poſſe, re-
ſpondendo: Nolumus emere, quia ſucceſſuri
ſumus. Caſt. d. l. qui Romæ. §. cohæredes. nu. 2.
in fin. dè uerb. ob. ubi & Iaſ. nu. 15. Anan. conſ.
47. num. 8. per l. unic. C. ne lic. hab. metro. lib.
12. Neq; tamẽ ſic impediri alienationem, Dd.
ibidem ex l. fin. C. de iur. emph. nec agnatos
retrahere, niſi pretio tali, quale datur ab ex-
34 traneo, ut ſuprà uidimus. Nam licet † eo ca-
ſu quo nõ niſi cõſortibus uendi poteſt, agna-
ti retrahentes non teneantur ad pretium ab
extraneo oblatum, (cuius hîc nulla habetur
ratio, cum emere nequeat) ſed ſolummodo
ad iuſtum: Iaſ. d. l. qui Romæ. § cohæredis. nu.
30. per l. 3. C. com. diuidund. tamen quoties
lex, ut hîc, uenditionis neceſsitatem non re-
ſtringit ad certas perſonas, ſed tantummodo
alios alijs in retrahendo uult eſſe potiores,
tunc plus offerenti licitè uenditur, nec cogi-
tur alienator minoris relinquere proximio-
ribus. Iaſ. d. §. cohæredes. nu. 29. 30. in fin. per
auth. hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. Eccleſ.
Tiraq. de retract. prox. §. 1. glo. 18. per tot. conſt.
35 pro. 48. parte 3. Semper † enim tanti res uale-
re putanda eſt, quãti poteſt uendi. c. 1. de emp.
l. eum. §. cum igitur. de in diem add. l. ſi ſeruũ.
ad l. Aquil. l. pretia. ad l. Falc. pro quo tex. in d.
c. 1. §. ſed etiam. per quos fiat inueſt. ubi licet
annihiletur alienatio tanquam in fraudẽ le-
gis facta, cogitur tamẽ agnatus retrahens idẽ
pretiũ præſtare, quod ab extraneo fuerat da-
tum. Quanquam autem ordinat. 48. §. 1. par-
te 2. nullam faciat pretij mentionem illo caſu,
ubi illicitè, id eſt ſine domini cõſenſu facta eſt
alienatio: tamen cũ nihil de pretio exprimat,
omiſſum manere debet in diſpoſitione iuris
communis, l. ſi extraneus. de cond. cauſ. dat.
ſecundum quod ſtatuta interpretanda. leg. 2.
C. de nox. act. Et cum hoc de pretij amiſsione
contra doloſos conſtitutũ ſit in fauorem do-
mini, c. 1. ubi glo. & Dd. de proh. feud. alie. per
Fed. non uidentur agnati iure tertij ſe exime-
re à ſolutione pretij poſſe, l. loci. 4. §. compe-
tit. pen. ſi ſer. uendic. Videamus igitur quar-
to nunc loco, num aliud aliquod remedium
36 d. agnatis ſuppetat. An † ex eo quòd res ob
illicitam alienationẽ uideatur in commiſſum
cecidiſſe: & ſic ad agnatos reuertiſſe, c. 1. in pri.
ſi uaſ. feud. priuc. glo. c. 1. §. hoc quoq;. uer. par
tem ſuam. de ſucceſſ. feud. quam ſequitur ibi
Bal. Ang. & Dd. Alexan. cõſ. 30. quoniam. nu.
37 15. 16. uol. 1. liberis † excluſis, Spec. de feud. §.
fin. num. 2. Aluar. §. fin. num. 19. & 22. quæ fuit
prima cauſ. benef. amit. Zaſ. in epit. parte 10.
num. 94. Curt. de feud. parte 5. concluſ. 4. nu.
11. dicens hanc eſſe communem, Alexan. con-
ſil. 21. quoniam. num. 11. uol. 5. præſertim ſuc-
ceſſoribus, Dd. ibi. ut eſſe debent, c. 1. an agna.
uel fil. conſt. 47. parte 2. Contrarium ſtatuo:
non modò, quia diſputari poteſt an iure Sax.
ob hãc cauſam feudum committatur, Land t.
lib. 1. art. 9. Lehenr. art. 16. qui textus cum reci-
tet plures amittendi feudi cauſas, nuſquam
tamen alienationi inter priuantia locum con-
38 cedit: uerum etiam † quia uenditor hic ius
domini in contrahendo non reticuit, ſed pro-
miſit ſe conſenſum eius procuraturum. Iaſ. l.
ult. nu. 142. C. de iur. emph. Iacobin. in uerb.
& cum pacto. numer. 6. 16. Menoch. conſ. 58.
nume. 8. 11. 21. 22. 24. Clarus de feud. quæſt. 31.
39 num. 5. Secundò, quoniam † ad traditionem
in ui-

in uita ſua necdum hîc alienator peruenit,c.1.
ubi Dd.quid iuris,ſi uaſ.Bal.cap.1. §.ſi libella-
rius.quib.mo.feud.amitt. per l. alienatum. de
uerb.ſig. Aluar.c.1.§.fin.concluſ.43.nume.32.
quæ fuit prima cauſ.ben.Iaſ.l. fin. numer.133.
C.de iure emphy. Alexan.conſ.30. nu. 16. uol.
1.Zaſ.in epito.feud.parte 10.num.6.Chaſſ. la-
tè in conſ.Burg.de feu.§.8.uerb.niſi capit poſ-
ſeſsionem.nume. 7.in princ.& uerb.in aliena-
tione.Clarus de feud.quæſt.31.nu.3.Menoch.
40 conſ.38.num.1.Tertiò † propterea, quòd lex
commiſsionis, reuocatoria actione non ſit in
defunctum exercita, ut nunc erga ſucceſſores
cõmiſſum exerceri nequeat: gloſſ. l. omnimo-
do.in princ.uerb.non licebit.C.de inoff. teſta.
Ioann. And. in addit. ad Spec. de feud. §. ult.
uerb.deuoluitur. Curt. de feu.parte 4. quæſt.
ult.tex.l.fin.C.de reuo. don. c. ult. de don. ſed
41 † delictum ſit cum defuncto extinctum. l. ſi
eum §. qui iniuriarum. ubi Iaſ. ſi quis caut. l.
unic. C. ex delic.def.l.omnes. de reg.iur. tot.t.
C. ſi reus uel acc. mort. Quartò, quia reuoca-
toria actio ſolis dominis competit, nõ etiam
agnatis: quorum reſpectu ualere alienationẽ
diximus, ſaluo ijs tantùm retractus & ſucceſ-
42 ſionis iure. Non † igitur ius tertij exercere
poſſunt:l.loci. §. competit. ſi ſer.uend.obſtan-
te ijs exceptione: Tibi non competit actio, &
ſimilibus, de quibus Blanc. tract.de compro.
parte quarta,in rub.de except.imped. Melius
43 † igitur ſi ꝓbari poſsit per colluſionẽ (quod
non abhorret) ab extraneo Principe tam im-
penſum pretium fuiſſe oblatum, quò reliqui
deterrerentur: tunc enim iuſtum tantummo-
dò deberetur,l. fin.ubi poſt Salic. Iaſ.num.22.
23.C. de iure emphy.& l.qui Romæ.§. cohære-
des.num.21.24.de uerb.ob.l.eum. §. cum igi-
tur.de in diem addic.per l.ſi pater. de pac. do-
ta.bonus tex.l.2.Cod.de fid. inſt. & iure haſtæ
44 fiſca.lib.10.Vt † autem ex potentia perſonæ
& paruitate pretij ſimul iũctis (nec enim par-
uitas pretij ſola ſufficit, l. dolus. l.ad reſcindẽ-
dum.C,de reſcin.uend.Cæpoll.de ſimul. con-
tract.num.18.19.) fraus præſumitur: c. ad no-
ſtram.ubi Cano.de empt.glo.c. conquerente.
de uſur. Tiraq. in præfa.retrac. con. nu.17.ita,
quoniam contrariorum eadem eſt diſciplina,
l. 1. 2. de his qui ſunt ſui uel al.iur. ex perſonæ
offerentis potentia,& exceſſu pretij, dicamus
fraudem eſſe præſumendam, Iaſon d. §. cohæ-
redes.nu.27.Tiraq.& Cæpoll.præall.lo. Dec.l.
quæ dubitationis.num.4.de reg.iur.& conſil.
448.nu.4.Socin.conſ.215.lib.2. conſ. 22. lib.
4.conſ.90.conſ.116. uiſo.in fin. lib. 3. Stepha.
Bertran.conſ.210.non ſolùm numer.17.lib.1.
45 Fateor † tamen animoſiorem licitationem,
quæ cuiq; ad excludendos alios permiſſa eſt,
46 nullam † per ſe facere fraudem,l.3. ubi Bald.
Sal. C. com. diuid. Cæpoll.præall.lo.niſi hæc
aliunde appareat.Iaſ.d.§.cohæredes.num.25.
Bal.Sal.d.l.3.C. com. diuid. pro quo authen.
hoc ius porrectũ.C.de ſacro. eccleſ. uerb. plus
offerenti.l.licitatio. 9. uerb. calorem licitantis
ultra modum inflauit.ubi Bart.de publican.l.
eum. §. cum igitur. §.fin. l.licet.de in diem ad-
47 dic.ſic † ut idem pretium agnatus retrahens
dare teneatur,l.fin. uerb. quod ab alio reuera
fuerit oblatum.C.de iure emph.l.pen.l. fin. C.
de loca.præd.ciuil.lib.11. l. eum. §. cum igitur.
48 cum ll. ſeqq. de in diem addic. niſi † cùm ad
deterrendos agnatos ſimulatè pretiũ impen-
ſius ab extraneo oblatum eſt. d. l. eum.§. cum
igitur.de in diem addic.Iaſ.d.§.cohæredes.nu.
27.& 30. conſt. pro. 33.parte 3. uerſic. *es vuere
dan ſache das betruglicher vueiſe einem vmbzuſhueren
oder von dem verkauff mit groſſem auffatz abzuſchre-
cken gehandelt, &c.* Non igitur uideo remedium
aliud,quàm ut urgeatur apud dominum, ne
alienationi ſuffragetur, atq; ita contractus ad
nihilum redigatur, qui licet aliàs ratione iu-
49 ſtitiæ cogeretur aſſentiri, non † tamen iſto ca-
ſu, ubi probabilẽ habet ſui diſſenſus cauſam,
ex eo quòd in longè potentiorẽ & ſibi formi-
dabilem ſit alienatũ,glo.l. ſi ita quis.§.ea lege.
uerb.intereſt.ubi Iaſ. num. 10.11. de uerb. obl.
Iaſ.l.fin.nu.90.94.97.C.de iure emphy.Imol.
l.ſi finita.§.ſi de uectigalibus.nume.5.de dam.
infect.per tex.c.1.de alie.feud.ubi Bal.nu. 3.&
Dd.ad uerb.prohibentur.Panor.nu.10. Imol.
nu.24.d.c.potuit.de locat.Zobel.d.art.9.glo.
uerb.ſi fortè narrauerit.Lãdt.li.1.uerb.ſi æquè
bonus ac nobilis, ꝓpter quod cõmitti feudũ
ſolet nulla proteſtatione obſtante. Menoch.
conſ.38.hac in.nu.9.addens rationẽ, quia ius
domini per hoc ſit deterius, ut ibi per eum cũ
multis alleg.quò digitum intendiſſe ſatis ſit.

CONSIL. LXVII.

An nouum molendinum inuitis uicinis ædificare liceat.

SVMMARIA.

1 *Antiqua forma loci non debet mutari, nec ſolitus aquæ curſus impediri.*

2 *In paſcuis & fluminibus ſtandum eſt antiquitati.*

3 *Priores tempore, ſunt iure potiores, in molendinis.*

4 *Poſſeſſio immemorialis eſt loco tituli & priuilegij.*

5 *Poteſt ius prohibendi alium, nedum in priuata, ſed & in publica aqua præſcribi.*

6 *Non licet in publico flumine aliquid facere cum damno alieno.*

7 *Ver-*

7 *Verbo Damni, etiam lucrum ceſſans conti-
netur.*
8 *In re cõmuni melior eſt prohibentis cõditio.*
9 *Dominus loci poteſt ſubditis ſuis prohibere,
ne ad aliud molendinum uadant.*
10 *Cui licet quod plus eſt, multò magis quod
minus.*

Rationum decidendi ſummaria.

11 ¶ *Flumina publica ſunt regalia.*
12 *In flumine publico non nauigabili,& multò
magis in priuato ſuo, licet cuiꝗ molendi-
num extruere.*
13 *Licet re ſua uti cum alterius damno.*
14 *Conceſſo molendino, omnia conceſſa uidetur
per quæ uſus eius haberi poteſt.*
15 *Non facit iniuriã alteri qui ſuo iure utitur.*
16 *Plures non poſſunt unius rei eſſe domini.*
17 *Ex ſeparatis nihil infertur.*
18 *Nemo prohibetur diuerſorium aut aliud lu-
cratiuum propter uicinum facere.*
19 *Nõ præſcribitur alteri, ne re ſua utatur, niſi
per prohibitionem præſcriptam.*
20 *Quiſꝗ in ſuo licitè facit, etiamſi inde uicino
commodum detrahatur.*
21 *Ad molendinũ ire eſt actus meræ facultatis.*
22 *Lucri pendentis ab aliena uoluntate nõ ha-
betur ratio.*
23 *Lucrum incerti euentus non reputatur.*
24 *Vtilitas naturalis aquæ non poteſt cuiquam
auferri.*
25 *Nemo poteſt publicum ædificando impedire.*
26 *Re cõmuni quis uti poteſt ad eum uſum, cui
eſt deſtinata.*
27 *Molendinũ facere, non eſt actus iuriſdictio-
nis, & poſſunt illud ſubditi facere abſꝗ do-
mini conſenſu.*
28 *Licet in iuriſdictione alterius caſtrum ædi-
ficare.*
29 *Dominus nõ poteſt ſubditis prohibere, ne ali
bi molant, niſi habeat molendinũ banni.*

VIDEBATVR initiò, uicinos huic
intermedio poſſeſſori in ædifica-
tione noui molendini creare im-
1 pedimentum poſſe. Nam † eo lo-
ci qui nunc ædificatur, cum nun-
quam mola, cluſa, agger fuerit, non debet fa-
cies antiqua loci per hoc nouum opus muta-
ri, & aquæ curſus teneri, quo aliter fluat ꝙ an-
tea fluxit. leg. 1. & tot.tit. de aq.pluu. & de aq.
quo.l.manifeſtè.ubi Bal.num.1.l.præſes.C. de
ſeruit.l.ſi prius.§.placuit. ubi glo. uerb.per la-
pidẽ.de aq.pluu.ar.l. qui luminibus. in princ.
ubi gloſſ.uerb. formam & ſtatum antiquum.
Bar.& Caſt.de ſer.ruſt.præd.leg. 1. l. an totum.
2 C. de ædif. priua. Itaꝗ † in paſcuis etiam, &
molendinis ſtandum eſt antiquitati, & curſus
aquæ, uetuſtasꝙ ſeruanda: Bal.c.1.§.1.nu.14.
de pace Conſt. l. ſi diligenter.C.de aquæduct.
lib.11. Nec modò principium aquæ eſt inſpi-
ciendũ, ſed etiã antiqua loca, & curſus aquæ,
ſolitiꝙ meatus attendi debent atꝗ ſeruari, c.
1.§.extra.uerſic.cum aquis & molẽdinis, ſicut
ab antiquo habere cõſueuiſtis.ubi gloſſ.uerb.
ab antiquo. de pace Conſtan. in uſib. feudo.
3 Secundò † uicini iampridem molendina ſua
quietè, cum omni lucro & acceſsione com-
meantium poſſederunt: unde priores tempo-
re potiores eſſe iure debẽt. Cæpoll. de aquæd.
num.44. in fine, per l.2. §. meritò. ne quid in
lo.pub. Et ut eorũ molendina primò habue-
runt eſſe, ſic etiam primò debent habere frui,
4 Iaſ.d.l.quo minus.num.61.Tertiò, † cum lon-
giſsimo tempore, cuius non extat memoria,
quodꝙ pro conſtituto habetur, l. hoc iure. §.
ductus aquæ.de aq.quo. ita aquam & molen-
5 dina ſua poſſederint: uidentur † præſcriptio-
ne quæſiuiſſe ius negatiuũ, ne alius inde aquã
ad nouum molendinũ deriuare poſsit. l. 2. §.
item Varus. uerſic. planè ſi foſſa. de aq. pluu.
arcen. Iaſ. poſt Bart.nu.93.d. l. quo minus. de
flum.c.ſuper.ubi gloſſ.uerb.non extat memo-
ria. de uerb.ſig. pro quo l. ſi quiſquam. de di-
uerſ.præſcrip.glo. & Dd. l. præſcriptio. de acq.
poſſ.Fab.§.flumina.Inſt. de rer. diuiſ. Schurff.
conſ.69.præſens. num.20.centur. 1. Quartò,
6 † quia non licet in flumine aliquid facere cũ
damno accolentiũ. l. in concedẽdo. l. ſi prius.
§.placuit.l.pen. de aq.plu. ar.leg. Seruius. ubi
glo.uerb.ſine incommoditate. de riuis, l. 3. in
princ.& §. is qui. de aq.quot.l.unic.§. ſi quis.§.
ſunt autem. ne quid in flum. pub. Damnum
7 † autẽ & iniuria cõplectitur interuerſam quoꝗ
utilitatem, l.3.§.fin.de eo quod cer. loc. l. ſi cõ-
miſſa. rem rat. hab. etiam in hac aquæ mate-
ria: l.2.§.meritò.ne quid in lo.pub.l.2.3. de ri-
uis, l. ſi manifeſtè. C. de ſeruit. maximè quan-
do lucrum eſt irradicatũ, Tiraq.de legib. con-
nub.glo.3.uerb.contracter.nu.49. quod per-
dere nihil aliud eſt, quàm damnum pati. Iaſ.l.
quo minus.num. 48. de flum. ubi Bart. nu. 2.
inde concludit, quòd nõ poſsit quis per con-
ſtructionem noui molendini alij uicino lu-
crum auferre, quod ex ſuo ueteri percepit. Nã
etſi quiſꝗ ſuæ rei moderator ſit & arbiter, l. in
re. C. mand. l.2. de his qui ſunt ſui, tamen hoc
accipiendum eſt ciuili quodam modo, ita ne
cuiuſquam inde ius lædatur alienum: Iaſ. l. ex
hoc iure.nume. 7. de iuſt.& iur. cuiuſmodi eſt
intereſſe æſtimabile & iuſta utilitas ac lucrum
ceſſans, etiam quod de alieno pendet, Rebuff.
in rep.l.unic.gloſſ.1.numer.15.& 34.C.de ſent.
quæ pro eo quod inter.prof. Quintò, d. uicini
tantundem, imò propter antiquiorem poſ-
ſeſsionem, plus iuris habent in hoc flumine,
quàm intermedius qui nunc uult ædificare.
8 In re † porro communi melior eſt probiben-
tium conditio, l. Sabinus. ubi glo. uerb. con-
ſtat.ff.com.diuidun. l.parietem.de ſer. urban.
præd.

prȩd.§.religioſum.ubi Ang.& Fab.Inſt.de rer.
diuiſ. ne quis conſortium plus ſua portione
uel iuſto in re cōmuni uſurpet: l.duo fratres.
in fi.de acq.hæred.uel etiam utilitatem aquæ
ſolitam interuertat.Bal.c.1.§.1.num.14.de pa-
ce Conſtan.per l.ſi diligenter.C.de aquæduc.
9 lib.11.cum alijs ab eo alleg. Sextò † cum dicti
uicini nobiles in hoc loco iuriſdictionem ha-
beant omnimodam, & ſic ius reale: uidetur
contra eorum prohibitionem nouum molen
dinum extrui nō poſſe, Iul.Clar.de feu.quæſt.
30.ſicut nec congregatio ſurgere poteſt abſq;
eius cōſenſu,Bal.c.1.§.1.nu.14.de pace Conſt.
maximè quando poſsit dominus prohibere
ſubditis, ne uadant ad molendinum alienū.
Bal.conſil.11.factum.quod eſt inter conſ. An-
chora.per totum,Socin.conſ.222.non proſe-
quendo.numer.1.uol.2.l.mercatores.ubi Bal.
Sal.C.de commer.& mercat.notat Bart.l.rele-
gatorum.§.interdicere.de interd.& relega.l.
fin.de decret.ab ord.facien.Chaſſ.in conſue.
Burg.tit.*des foreſtz*,§.2.in prin.num.13. Multò
10 † igitur magis prohibere poteſt, ne nouum
molendinum in ſui detrimentum fiat: Clarus
de feu.quæſt.30.iuxta regulam cap.licet.ubi
Dyn.de reg.iur.maximè poſt prohibitionem
ab antiquo factam, cui ſit paritum. Iaſ.l.quo
minus.num.31.32.de flum.l.ſi quis diuturno.
ſi ſer.uēd.Sal.& Dd.l.præſes.C.de ſer.Schurff.
conſ.1.cum uenationes.num.27.cum multis
ſeq.centur.3.

Rationes decidendi.

His non conſtantibus contrarium in prȩ-
ſenti ſpecie decidendum eſt. Nam licet molen
dinū facere cuiq; in ſuo ad flumen quod non
ſit nauigabile, nec aliud nauigabile faciat:
11 (hæc † enim ſunt regalia, Iaſ.l.quominus.nu.
12.de flum.Angel.§.inſula.Inſtit.de rer.diuiſ.
Crauet.conſ.204.uniuerſitas.in princ.& per
tot.parte 2.) ut eſt communis, Iaſ. dicens eſſe
communem & ueram poſt Bart.nu.2.l.quo-
minus.per illum tex.num.1.8.12.21.de flum.
Bal.num.2.Salic.num.1.Alber.& alij l.ſi ma-
nifeſtè.C.de ſeruit.Schurff.conſ.42.diligen-
12 ter.centur.2. Multò † igitur magis hoc licet in
aqua priuata, de qua hîc, l.altius.ubi Dd.C.
de ſer.ex reg.l.in re.mand.l.altius.l.præſes.C.
13 de ſer.etiamſi † damnū inde uicinis, hoc eſt,
lucri intertrimentum afferatur,Bal.num.2.Sa
lic.numer.1.Cyn.Caſt.l.ſi manifeſtè.C.de ſer.
Iaſ.num.21.poſt Bar.num.2.d.l.quo minus.
& l.ſi quis.6.§.ſi initium.de eden.Bal.l.unic.
num.45.C.de ſent.quæ pro eo quod intereſt,
bonus tex.l.Proculus.l.fluminum.§.fin.de
dam.infec.& idem Bal.c.1.§.ſi quis de manſo.
num.8.de contro.inueſt.& l.item lapilli.nu.5.
de rer.diuiſ.Iacob.in inueſt.uerb.& cum mo-
lendinis.num.2.5.Alexan.conſil.194.conſi-
deratis.nu.5.uol.2.ubi addit,non ſolum mo-
lendinum, ſed & cluſam ſeu aggerem in ſua
14 aqua dominum facere poſſe: quando † con-
ceſſa molendini ædificatione omnia debeant
uideri conceſſa, per quæ ad molendini uſum
peruenitur: uel ſine quibus molendinū uſur-
pari nequeat.leg.2.ubi glo.& Dd.de iuriſdic.
om.iud.l.1.§.fin.de off.eius cui man.iuriſdic.
Schurff.conſil.42.diligenter.centur.2.Neque
hac parte eſt differentia, ſiue cōſtruat quis in
ſuo flumine,ſiue publico, quod ad, uel p fun-
dum ſuum fluit: dummodo non ſit nauiga-
bile, Bald.d.l.ſi manifeſtè.num.2.3.C.de ſer-
uit.Chaſſ.in conſ. Burg.tit.*des foreſtz*,§.ult.nu.
1.& 2.Schurff.conſi.42.in fin.uerſi.ſiue dictus
fluuius ſit publicus, ſiue priuatus, ſiue pro-
prius,ſiue communis. Nec obſtat,quòd dolo
uideatur agere, qui nouo opere uicinis com-
modum interuertit.l.1.§.denique.de aq pluu.
arcen.Nam † tale nihil ſuſpicandum eſt in eo, 15
qui iure ſuo utitur, & quid facit non alieno,
Iaſ.l.5.num.11.de iuſt.& iur.l.nemo.194.ubi
Cag.num.2.de reg.iur.l.nullus.56.ubi Dec.
eo.tit.l.quod reipub.de iniur. Nec delinquit
qui credit ſe id quod facit,ſuo iure facere.Bal.
rep.l.imperium.num.13.de iuriſ.om.iud.per
l.ult.quem.ſer.amit.l.quod Reipub.de iniur.
neq; fraudē ulli facit, qui ſuo iure utitur. Dec.
conſil.621.aliàs.num.3.per l.3.§.is tamen.de
lib.hom.exh.l.iniuriarum.§.1.de iniur. Sed &
quilibet in ſuo præſumitur potiùs ædificare
ad ſuam utilitatem, quàm ad alterius iniuriā.
Bal.l.item lapilli.col.2.de rer.diuiſ.Ripa leg.
quo minus.num.29.de flum.Iaſ.l.5.num.11.
de iuſt.& iure.Non obſtat primò,qđ de curſu
fluminis obijcitur: quoniā is non impeditur,
quamuis intermedius ad ſuam molam aqua
utatur, & ibi aggerem faciat, prout naturali-
ter ad hoc tales aquæ ſunt deſtinatæ,Iaſ.l.quo
minus.num.79.de flum.& l.ſi quis.6.§.ſi ini-
tium.in fine,de eden.Bal.c.1.§.ſi quis de man-
ſo.num.9.de cont.inueſt. Non obſtat ſecun-
dò,ꝙ melior ſit antiquioris poſſeſsio. nam id
16 † uerum in re unica, cuius plures domini uel
poſſeſſores eſſe nequeant.l.ſi ut certè.§.fi.com
mo.l.3.§.ex contrario.4.de acq.poſſ.At hic li-
cet ſit unum flumen, tamen à pluribus ſecun-
dum ſuam latitudinem ac longitudinem poſ
ſideri, ac uſurpari, iuxta ſuum decurſum po-
teſt: & aqua profluēs quam unus uſurpat, eſt
17 alia, quàm illa, quæ peruenit ad alium. Ex † ſe
paratis igitur nihil infertur.l.ſi maritus.1.C.
de dona.int.uir.l.fin.de calum.Non obſtat ter
tiò, quòd uicini molendina ſua longiſsimè
poſſederint: nec enim ex eo prȩſcripſerunt ius
negatiuum, ne idem alius facere in ſuo poſſit:
d.l.quo minus.ubi Dd.de flum.l.ſi manifeſtè.
18 l.ſi præſes.C.de ſer.quomodo † nullus prohi-
betur diuerſorium ædificare, aut aliud quid,
prope uicinum, qui per centum uel mille an-
nos diuerſorium habuerit ædificatum: Bal.c.
1.§.ſi quis de manſo.nu.14.de contro.inueſt.
l.1.l.2.l.præſes.l.altius.C.de ſer.l.fundi.de uſu
& hab.niſi fiat ad æmulationem, Clarus de
feud.quæſt.30.in fine,& in terminis noſtris,d.
l.quo minus.numer.96.170.171.172.de flum.

Cæpoll.de aquæduc. nu.25.57.58. Chaſſanæ.
in conſ.Burg.*des foreſtz*, §.ult. num.10.Cano.c.
19 ſignificante.de appella. Neq; † uerò præſcri-
ptio negatiua oritur ex tali longiſsima uſur-
patione, ſed tantū ex prohibitione in qua ſit
conſenſum per 30.annos: quæ cū ſit facti, non
poteſt hîc præſumi, ſed debebat probari. Iaſ.
d.l.quo minus.nu.30.cum ſeq. Bal.d.§.ſi quis
de manſo.num.14.de cont.inueſt. Cæpol.nu.
51.52.53.57.58. Schurff. conſ.69.præſens.nu.
20.cent.2.conſ.1.uenationes. cent.3. conſ.69.
præſens.nu.20.centur.1. Quartò non obſtat,
quòd per hanc nouam molæ conſtructionem
uicinis molitorum frequētia, & ſic utilitas im-
minuetur: qui ad maximè uicinum & oportu
20 num commeaturi ſint. Id † enim in conſide-
rationem nòn uenit: Bart.num.25.Iaſ.numer.
81.& 82.d.leg.quo minus.de flum. Cæpoll. de
aquæduc.num.50.52.per l.quæro.de iure pa-
trona.l.medicus.de oper.lib.l.Proculus. l.flu-
minum.§.fin.de dam.inf.quia non eſt lucrum
radicatum, Dd. ibidem, Iacob.in inueſt.uerb.
cum molendinis.num.4.& uicinus præſumi-
tur ædificaſſe ad ſuum uſum ad alteri incom-
modandū Bar. l.& eleganter. §.ſi quadrupes.
21 in 2.oppoſ.de do.mal. Et † ſanê ire ad hoc uel
illud molendinum, eſt actus meræ facultatis,
qui nullo tēpore præſcribitur. Cyn.Bal.& Dd.
22 l.1.C.de ſer.Iacobin. præ. loc. Et cū † pendeat
non à uoluntate molitorum, ſed ab arbitrio
commeantium libero, non eſt hîc æſtimandū:
Bal.l.unic.nu.45.C.de ſent. quæ pro eo quod
inter.l. Neratius.ubi glo.uerb.retrorſum.ad l.
Aquil.quam ad hoc ponderat in terminis no
23 ſtris Bal.conſil.71. num.2. uol.1.uelut † inter-
eſſe incertum & à caſu pendens. l. medicus. in
fine, de oper. lib. Caſt. l. de fideicommiſſo. C.
de tranſac.l.ſi ſterilis.§.cum per uenditionem.
de act. empt. l.3. §. fin ubi poſt alios Iaſon, de
24 eo quod cer.lo. Illud † tamen uerum eſt hanc
nouam molam ſic eſſe ædificandā, ne per reſta
gnationem, aut aliter inuertatur curſus ſoli-
tus aquæ, damnumq; inde uicinis molis infe-
ratur: Bal. d. l.unic.numer.45. C.de ſent.quæ
pro eo quod int.& §.ſi quis de manſo.num.9.
de cont.inueſt.& conſil.62. in quæſtione. uol.
3.conſ.71.caſus.uol.1. Iaſ. d. l. quo minus. nu.
84. 91. 93. 173. cum multis allegat. poſt Bart.
ibi.num.2.pro hoc l.apud.l.1.§.deniq;. & paſ-
ſim, de aq.pluu.arcen.l.fluminum.in princ.de
dam.inf. l.1.de riuis, l.1. de aq.quo.l.1.ne quid
in flum. pub. Cæpoll.de aquæd. nu.26.& 66.
Chaſſan. *des foreſtz*, §.2.num.6. glo. l.ſi quis.6.
§. initium. uerb. rationis.de eden. & Vueych.
ſub tit. *vuie man teich vnd mbuelen bavuen ſoll.* uel
25 † etiam publicis uijs, piſcationibus, alijsq; ſi-
milibus. Bart.l.quo minus. num.16.& 24. de
flum.& l.maritus.de acq.do.per l.1.§. ſi quis.l.
ult. de uia reficien. l.ſupra. de aq. pluu. ar. l.2.
26 de riuis. Nō obſtat quintò, quòd † in re com-
muni melior ſit prohibentis conditio. Nam
hîc ut maximê eſſet flumen commune, ex eo
quiſq; aquam profluentem propriam ducit,
§.1.2. Inſt. de rer. diuiſ. Deinde ea regula obti-
net, quādo conſortium aliquis uti uult re ad
eum uſum, ad quem non eſt deſtinata: nō au-
tem, quando uti uult re ad quem uſum eſt or-
dinata.§.religioſum.ubi Ang.Fab.Inſt. de rer.
diuiſ.l Sabinus.com.diuid. Dyn. c.in re com-
muni.de reg. iur. in 6. ut in caſu præſenti, d. l.
quo minus.ubi Bart.nu.21. Cæpoll.de aquæ-
duc.num.85.Schurff.conſ.42.numc.5.cent.1.
27 Poſtremò † non obſtat, quòd uicini nobiles
in loco iſto habeant iuriſdictionē: cum facere
molendinum in ſuo non ſit actus iuriſdictio-
nis, ſed dominij, quod eſt à iuriſdictione ſe-
paratum.l.2. ubi Dd. C. de quad. præſ. Iacob.
in inueſt. uerb. fluminibus. nu.1. uerb.& cum
molendinis.nu.5. ubi decidit in terminis, Li-
cet dominus loci habeat molendinum, non
tamen prohiberi unum ex ſubditis aliud ędi-
ficare. ſequitur Chaſſ. *des foreſtz*. §. ult. num. 1.
28 per Dec. conſil.244. Pro † quo facit, quòd in
iuriſdictione liceat caſtrū uel fortalitium ædi-
ficare.l.per prouincias.C.de ædif.priua.l.qui-
cunq;.ubi glo.uerb.antiquitas. C.de fun limi
troph. li.11.Chaſſ.& Iacob.præall. lo. Excipio,
29 ſi dominus † haberet molendinum bannale,
ex priuilegio præſcriptione uel aliter quæſi-
tum: Iacobin. uerb. & cum molendinis.nu.3.
uel conſuetudines & ſtatuta locorum aliud
ferrent. §. res Romanorum. ubi Bal. notat, de
pace Cōſt.l.1.§. deniq;. de aq. pluu. ar. Cæpoll.
de ſer.urb. præd. cap.7. & de aquæduc.quæſt.
4.l.ſi maniſeſtè.C.de ſeruit.Bal.c.1.§.ſi quis de
manſo.num.10.de contro. inueſt. Nam abſq;
priuilegio, uel conſuetudine, non poteſt im-
pedire, quo minus ſubditi nedum ædificent,
ſed etiam ne ad aliud molendinum uadant.
Clarus de feud.quæſt.30.dicens communem,
Boer. deciſ.125. Crauet. de antiq. parte 4. §.
circa. numer. 3.

CONSILIVM LXVIII.

De Diuiſione fraterna.

SVMMARIA.

1 ¶ Vaſalli feuda diuidere poſſunt.
2 Per diuiſionem in familia factam, res non mutatur.
3 Pacta de ſuccedendo, diuiſioni adiecta, ualent.
4 Conſenſiſſe uidetur qui literas pacti recipit.
5 Coniunctus facilè conſentire præſumitur.
6 Agnatus intra annum contradicere alienationi debet.

7 Poſt

7 *Poſt contradictionem iterum annus curre-re incipit, donec lis conteſtetur.*
8 *Succeſſor, etiam in feudalibus, cogitur pacta ratificare defuncti.*
9 *Pacta uel in totū approbanda, uel reÿcienda.*
10 *Pactum eſt pars contractus & precÿ.*

Rationum decidendi ſummaria.

11 *Pactum in feudis nō nocet non conſentienti.*
12 *Diuiſio feudalis non mutat ius ſucceſſionis.*
13 *Agnatus, qui nō conſenſit, haud cogitur ex pacto alterius pro portione feudi accipere pecuniam.*
14 *Agnatus licet non contradicat aliorum diuiſioni, non uidetur conſenſiſſe.*
15 *Recipiens literas quibus in caſibus tacendo uideatur non conſentire.*
16 *Agnatus ſola patientia non conſentit, præſertim errans.*
17 *Errans licet approbet, non uidetur conſenſiſſe.*
18 *§. Titius. tantùm obtinet in alienatione ualida.*
19 *Annalis præſcriptio quando currat, uel non.*
20 *Ratio §. Titius. ducitur ex inueſtitura, quæ intra annum petenda.*
21 *Contractus uaſallorū ualet in præiudicium contrahentiū, licet non domini uel agnatorum, quod in §. Titius. ſufficit.*
22 *An in §. Titius. opus ſit repetitione contradictionis.*

TRES fratres, Marcus, Ioannes & Hubertus, ſic feuda ſua diuiſerunt: ut Marcus ſenior ſeparata quædā prædia & pecuniam: reliqui duo feudum auitum acciperent. Hi pòſt ita partiti ſunt, ut Hubertus totum feudum retineret: Ioannes pro ſua portione caperet allodialem pecuniā, quæ feudalis eſſet: addito pacto, ut hi duo ſibi inuicem ſuccederent: ſenior Marcus re cognita, contradicit: qua contradictione pendente, moritur Ioannes abſq; liberis. Quæritur, an d. duo fratres Ioannes & Hubertus, ita diuidere, pactisque ſuis ſeniorem fratrem excludere potuerint? & ſi non potuerint, quomodo hęc feuda ſint inter fratres duos ſuperſtites diuidenda?

1 ILlud nō dubitatur, quin † Ioannes & Hubertus feudum diuidere potuerint: Alexan. conſil. 18. uiſis. uol. 2. ex regula l. ult. C. com diuid l. tamdiu. C. pro ſoc. l actione. § itē. ff. eo. tit. l. cum pater. §. omnia. de lega. 2. Iaſ. latè l. ſi non ſortem. §. ſi centum. num. 3. de cond. indeb. propter diſcordias communionis, l. cū pater. 77. §. dulciſsimis. de leg. 2. l. in re. 26. de ſer. urban. l, ſancimus. 34. §. ne autem. C. de donat. & incommoda, l. 2. C. quan & quib. quarta pars, lib. 10. l. ſi non ſortem. 26. §. ſi centum. 4. de cond. indeb. l. ſi quis aliam. 46. de ſolut. l. cum eiuſdem. 34. l. quod ſi nolit. 31. §. ſi plures. 4. de ædil. edic. Her. Det. l. 4. §. Cato. num. 154. de uerb. ob. ubi Soc. num. 218. Picus l. in quartam. num 140. ad l. Falcid. etiam inuitis agnatis & abſq; domini conſenſu, Bart. leg. & ideo num. 4. de cond. fur. Bal. l. ſi familiæ. nu. 6. C. fam. erciſ. idem Bal. c. 1. in princ. nume. 12. de proh. feud. alie. per Fed. dicens, id non habere dubiū, Aluaro. c. 1. §. item ſi fuerint. in 2. notab. quib. mod. feud. amitta. per text. c. 1. de nat. ſucc. feud. c. 2. de proh. feud. alie. per Loth. c. 1. §. præterea. ubi omnes Dd. de proh. feud. alie. Cur. de feud. parte 4. numer. 124. Ioan. de Ardiz cap. utrum feudum diuidi. Iaſ. num. 31. l. ſtipulationes non diuiduntur. in princip. de uerb. ob. l. fin num. 115. C. de iure emphyt. Molin. in conſ. Pariſ. tit. de feud. §. 35. num. 2. Zaſ. in epito. feud. parte 9. numer. 40. latè Socin. conſil. 18. uiſis, & conſ. 265. uiſis. conſ. 228. in quæſtione. uol. 2. Caſtrenſ. conſil. 144. dubiū. parte 1. Henn. God. conſil. 19. & 20. de ſucceſſ. feud. Chaſſan. in conſ. Burg. de feu. §. 8. in prin.
2 nu. 7. & 8. Quandoquidem † res per diuiſionem in familia factam, non alteratur uel mutatur, etiamſi inſit illi alienatio. And. de Iſer. Aluar. Præpo. c. 1. §. 1. in princ. per quos fiat inueſt. c. 1. de alien. feud. pat. Bal. c. unic. in fin. de alie. feud. l. 1. §. cæteri. C. de imponen. lucr. deſcrip. lib. 10. quem tex. ad hoc ibi notant Bar. Pla. Iac. Rebuff. idem Ioan. de Pla. in l. 1. nu. 3. Cod. non lic. hab. metro. libr. 11. Ioan. Andr. in addit. ad Spec. §. nunc uerò aliqua. nume. 72. Bart. Caſt. l. & ideo. de condic. fur. l. cum hi. §. ſi uni. de tranſac. l. ſi domus. §. fi. de legat. 1. l. qui Romæ. §. duo fratres. quęſt. 10. de uerb. ob. ubi latè Iaſ. circa finem, idem Iaſ. l. uoluntas. per illum text. C. de fideicom. Salic. l. ea lege. in fin. C. de cond. ob cauſ. Iacobin. in inueſt. uerb. & cum pacto de non alienando. numer. 31. 33. & uerb. Marchio. num. 7. Hipp. ſing 28. emphyteuta. Stepha Bertran. conſil. 158. uiſo. lib. 1. Molin. conſ. Pariſ. tit. de feud. §. 13. glo. 6. nu. 5. Curt. de feud. parte 4. nu. 124. Socin. conſ. 18.
3 uiſis. num. 2. Cui † etiam pacta de ſuccedendo adijcere licet, l. 3 §. de illo. pro ſoc. l. de fideicommiſſo. C. de tranſac. Schurff. cōſi. 20. & 56. centur. 1. ab inteſtato ualitura, l. ult. l. pactum. l. licet. ubi Iaſ. C. de tranſa. præſertim inter con-
4 ſentientes, d. l. ult. ſicut hic † frater ſenior conſenſiſſe uidetur, ex quo per literas fratrum de re tota edoctus non contradixit, l. ſi filiusfa. 18. ad S. C. Maced. cle. 1. ubi Zab. de procura. Bar. l. quo enim. §. fin. num. 1. rem rat. hab. Iaſ. l. quæ dotis. nume. 40. ſol. matri. Bal. l. ſi filiusfa. 7. nu. 4. ad S. C. Macedo. Felin. poſt Panor. c. nonne. num. 10. de præſumpt. Nam epiſtola

ſemper loquitur: Bal. leg. 3. de pac. ideoq́ cen-
ſetur conſenſiſſe, cuius ad manum nõ contra-
dicentis, litera pacti peruenit. Soc. conſ. 64. in
fin. lib. 3. Bal. de dote, parte 6. princ. nume. 78.
Crauet. de indem. mul. numer. 31. Pariſ. conſil.
5 127. num. 29. & 30. uol. 1. potiſsimum † frater
coniunctiſs. qui in gratiam fratrum tacendo
facilè conſentire putatur. l. ſi ſeruus commu-
nis. de donat. int. uir. & uxor. Bar. l. quæ dotis.
num. 23. & ibidem Iaſ. num. 22. ſol. mat. Felin.
d. c. nonne. num. 14. Matth. Afflic. in terminis
noſtris, nempe quod agnatus facilius intelli-
gatur alienationi factæ refragari, quàm extra-
neus, in §. Titius. ſi de feud. defunct. Vnde
6 † agnatus alienatione in familia facta, ſtatim
intra annum contradicere debet: alioqui con
ſenſiſſe uidetur. §. Titius. ſi de feud. def. ubi gl.
uerb. annũ. & Dd. c. 1. §. porrò. qual. olim feud.
po. al. Bal. c. 1. §. hoc quoq; de ſuc. feud. Iaſ. poſt
Roma. l. prætor. §. fin. nu. 13. de oper. no. nunc.
l. petens. nu. 10. C. de pac. Iacobin. in trac. feud.
inueſt uerb. & cum pacto. nu. 17. Zaſ. in epito.
feud. parte 9. num. 29. quia ſilentium annale
uim hic habet refutationis. Curt. ſenior conſi.
7 81. in princ. Quinetiam † ſi intra annum con-
tradixiſſet, tamen quia litem déſuper non eſt
conteſtatus, rurſum annus currere à contra-
dictione cœpit, & ſilentium præſcriptionis in-
ducere. gloſ. l. ſicut. uerb. executorem. ubi Bal.
C. de præſcrip. 30. anno. Bar. Caſt. Iaſ. Alexan.
Socin. l. ult. de eo per quem fac. glo. l. cum no-
tiſsimi. uerb. ſolam conuentionem. ubi Bart.
poſt princ. Bal. Salic. C. de præſcrip. 30. annor.
Bart. & Imol. l. 2. §. fin. de uſucap. pro empto.
Pan. & Can. c. illud. de præſcrip. Iaſ. poſt Ang.
§. pœnales. n. 110. Inſt. de actio. Guid. Pap. dec.
416. cum quæritur. Chaſſan. in conſ. Burg. de
retrac. prox. §. 1. uerb. intra annum. glo. 9. nu. 3.
& glo. 10. nu. 72. Angel. conſil. 124. ſolus. conſ.
299. quidam. Aretin. conſ. 30. uiſo. Baib. conſ.
8 9. ubi. in fin. lib. 3. Super † hæc cum d. ſenior
frater uelit iuniori ſuccedere, debet eius pacta
ratificare: l. ex qua perſona. l. hæredem. de reg.
iur. l. cum à matre. C. de rei uend. l. 2. C. de pac.
int. emp. etiã in ſucceſsione feudali: Cur. tract.
feud. parte 4. num. 140. Iacobin. uerb. & cum
pacto. nu. 35. 43. Alexand. conſil. 118. attentis.
in fin. num. 13. lib. 5. conſil. 30. uiſis. nu. 3. conſ.
87. quantum. num. 10. uol. 6. Schurff. conſ. 96.
quod in præſenti. nu. 2. cent. 3. Boer. deciſ. 76.
9 Tiraq. in retrac. con. §. 1. gloſ. 6. nu. 6. nec † pro
parte, ſed in totũ, aut probari debent, aut re-
pudiari: l. Caius. de manumiſſ. l. Iulianus. §. ſi
quis. de act. emp. l. cum quæritur. de ad. tuto. l.
nam abſurdum. de bon. lib. l. ita ſtipulatio. de
oper. lib. l. cũ interdicto. ubi Bal. C. arb. tutel. l.
Pomponius ſcribit. de nego. geſt. Bal. l. obſer-
uare. §. poſthæc. num. 6. de off. proconſ. Roma.
conſ. 396. in caſu. nu. 1. Tiraq. retract. conuent.
10 in fin. tituli nu. 1. 2. 3. præſertim † cum iſtud pa
ctum de ſuccedendo, fuerit pars diuiſionis: l.
fundi partem. ubi gl. uerb. uendidiſti. de cont.
empt. per l. ſi uenditor. §. fin. de ſer. exportan. l.
pen. de hære. uend. l. ſi nõ fuerint. §. 1. pro ſoc. l.
fiſtulas. §. 1. ubi Bar. de contr. empt. l. q ſi uno.
de in diẽ addic. l. cũ eiuſdẽ. de ædil. edic. l. ſi qs
aliam. de ſolut. Tiraq. de retrac. prox. § 23 gl. 1.
& in retrac. conuen. in fi. nu. 4. unde pacta illa
pro parte precij habentur, d. l. fundi partẽ. ubi
gl. uerb. uilius uendidiſti. de contrah. emp. l. ſi
ſterilis. §. ſi tibi. de act. emp. l. iuriſgentiũ. §. qui-
imo. de pac. c. cum Ioannes. §. 1. de fid. inſtru. &
qñ non ualent in totum, pro ea tñ parte ualẽt,
qua ualere poſſunt, Bal. c. 1. §. 1. num. 12. de pa.
Conſt. per l. ſi tã anguſti. de ſeruit. Quocirca ſi
diuiſioni factæ ſtari uelit ſenior, neceſſe eſt ap-
probet pactũ adiectũ: l. ſi cũ patruo. 6. C. com.
utriuſq;: ſin minus, etiã illi diuiſio tenenda nõ
eſt, ſed bona rurſũ diuidenda æqualiter, quaſi
nulla diuiſione pri⁹ facta. l. ſi fratres. in fi. l. ſi cũ
patruo. C. cõ. utriuſ. iud. l. 3. §. Põponius. de rei
uend. l. cũ te. ubi Bal. & Dd. C. de pac. int. emp.

Rationes decidendi.

11 His tñ † non obſtantibus, uerſus uidetũ fra-
tri ſeniori hoc fratrũ pactum non nocere: Lau
denſ. §. Titius. nu. 1. 2. 6. 19. 21. ſi de feu. def. per
l. ſi arrogator. de adopt. Bal. l. ſi conſtãte. in fi.
C. de don. ante nup. Cag. l. id qd' noſtrum. nu.
14. de reg. iur. Aretin. conſ. 74. diligenter. in 3.
dubio, Dec. conſ. 107. in fin. Cur. trac. feu. par-
te 4. nu. 146. 125. c. 1. ubi cõmuniter Dd. qual.
olim feu. po. alie. Iacob. trac. feud. uerb. & cum
pacto. nu. 12 p c. 1. de alie. feu. pat. Zaſ. in epit.
12 feu. parte 9. n. 25. nec illorũ † quoq; diuiſione
potuiſſe ius ſucceſsionis feudalis immutari:
Curt. de feu. parte 4. n. 125 131. 146. 150. per c.
1. §. hoc quoq;. ubi Dd. de ſucceſſ feud. Zaſ. in
terminis in epit. feu. parte 9. de alie. feu. n. 40.
Bal. c. 1. in prin. de alie. feu. pater. n. 7. Iacob. in
inueſt. uerb. & cũ pacto de nõ alienãdo. n. 34.
& uerb. & cũ pacto qd' de ipſo. nu. 2. 3. Curt. d.
parte 4. n. 150. 131. Cag. l. id qd' noſtrũ. nu. 14.
de reg. iur. tex. c. 1. de duob. fra. à cap. inu. Soc.
conſ. 19. adſit. n. 18. uol. 1. Alex. cõſ. 28. põdera-
tis. n. 4. 5. uol. 3. Henn. God. conſ. 16. de ſucceſ.
feu. cõtingẽtia. n. 27. & poſſe fratrẽ, ut agnatũ
in feudo ſuccedere, repudiata hæreditate, atq;
ſe non obſtringere ad factũ defuncti pbandũ,
c. 1. an ag. uel fil. Laud. §. Titi⁹. n. 7. ſi de feu. def.
Iacob. in inueſt. uerb. & cum pacto. n. 43. Imò
ẽt adire hæreditatem cum beneficio inuẽtarij,
ſuumq; feudi ius nihilomin⁹ contra pactũ de-
functi, cui ſucceſsit, cõſeruare. Bal. Iſer. Aluar.
c. 1. an agna. Iacob. in inueſt. feud. uerb. & cum
pacto. n. 35. 43. per gl. l. fi. §. in computatione.
C. de iure delib. Curt. de feu. parte 4. nu. 147.
148. Zaſ. in epit. parte 9. nu. 27. 28. 29. Quare
13 † nec cogitũ ſenior ex illo fratrũ pacto, p ipſius
feudi, ad ſe ex morte fratris deuoluti, portiõe,
accipe pecuniã: Bar. Iaſ. & Dd. l. 3. §. res quæ. ad
Treb. Bar. l. ſu⁹. n. 16. de hær. inſt. Pan. & Can. c.
Rainald⁹. de teſta. Bal. l. 1. n. 12. C. ſi qd in frau.
pat. Coraſ. l. filiũ. n. 88. C. fa. erciſ. ẽt ob intereſſe
ſuũ affectionis, qd' in auito feudo habet, l. ſi in
emptio-

emptione. ubi Bal. de minorib. Et quanquam uellet probare factum eorum diuiſionis, poſſet tamẽ improbare modum & qualitatem illam adiectam. Bal. l. obſeruare. §. poſthac. n. 6. de off. proconſ. Bart. l. 1. §. ſed etſi. nu. 3. ff. unde ui. Quamobrem non obſtante fratrum duorum pacto & diuiſione: puto utrunq; fratrem ſuccedere ei in dimidia portione feudi, quam ex prima diuiſione habuit, quaſi nulla pòſt alia diuiſio facta eſſet, per c. 1. ubi Dd. de alien. feu. pat. c. 1. §. hoc quoq;. de ſucc. feu. Iacob. in inueſt. uerb. & cum pacto de non. nu. 30. 34. Schurff. d. conſil. 22. & 30. cent. 1. Cur. parte 4. feud. num. 150. Zaſ. in epito. feud. parte 9. nu. 26. refuſo omni, quod utrinque hoc nomine præſtitum, l. ſi diuerſa. uerb. refuſa pecunia. C. de tranſac. l. cum te. uerb. receptis nummis. C. de pac. int. empt. l. 1. uerb. refundere. ubi gloſſ. uerb. maxima. C. de reſcin. uend. l. 3. uerb. reddito abs te precio. Cod. de ijs quæ ui met. cauſ.

14 Nec uerum † eſt, agnatum non contradicendo uideri conſenſiſſe: Aluar. §. ſi uaſallus. nu. 4. 5. 6. ſi de feu. fue. cont. Iacob. de feu. uerb. & cum pacto. num. 12. neq; qui literas accipit, uidetur acquieuiſſe, quando res altiorem indaginem requirit: Cæpolla caut. 9. porro. nume. 1. Iaſ. rep. l. admonendi. nu. 142. de iureiuran. Matheſ. ſing. 22. nota. nu. 2. fac. l. cùm ſeruus.

15 81. de cond. & demonſt. ſicut † hic ſenior recipiens literas dixit, ſe per otiũ diligentius conſideraturum. Vnde acceptatio conditionata ad nihil eum obligauit, Pariſ. conſ. 31. nu. 20. uol. 1. Sed & illa theorica d. cle. 1. de procu. tantum in literis authẽticis obtinet, Lanf. c. quoniam. uerb. inſtrumentorum productiones. numer. 44. de prob. Bar. l. nuda. nu. 6. de don. Mathe ſilan. ſing. 22. nota. & iudicialibus: non extraiudicialibus, de quibus hîc, Bart. l. 1. uerſic. ſi uerò extraiudicialia. ff. manda. Nec obtinet, ubi non principaliter actus, cuius in literis fit mentio, pertinet ad recipientẽ, ut in noſtro caſu. Bal. l. 1. in fin. manda. Dec. c. cum M. Ferrar. nu. 10. cum ſeq. de conſtit. & c. 2. in fine, de fid. inſtru. Matheſ. ſing. 22. Molin. ad Alex. conſil. 78. in cauſa. num. 1. addit. incipien. literis. Item quoties (ut hîc) recipiens literas non poſſet actum impedire contradicendo: Pan. num. 1. Fel. num. 11. 12. c. nonne. de præſumpt. Bar. num. 19. Iaſ. num. 95. l. quæ dotis. ſol. mat. ſicut hic frater impedire non potuiſſet. Aluar. num. 4. 5. 6. §. ſi uaſallus. 3. ſi de feud. fuer. con. Cur. feud. parte 4. numer. 97. Iacob. in inueſt. uerb. & cum pacto de non alienando. nu. 12. Zaſ. in epito. feu. parte 9. num. 21. Schurff. cõſ.

16 16. caſus. nu. 5. 6. centur. 2. Quo † etiam caſu nõ præſumitur agnatus abſens pacto feudali aliorum ſibi nocituro conſenſiſſe. Iacob. in inueſt. uerb. & cum pacto. nume. 20. Tiraq. de retract. proxi. §. 1. glo. 9. nu. 146. 147. 149. 151. 152. 156. addens, q; regula l. ſi ſeruus. de don. int. uir. l. quæ dotis. ſolu. ma. procedat tum demum in conſanguineo, quando non ſimpliciter tacuit, ſed præterea rem quę agebatur coràm tractauit. Bal. l. cum proponas. C. de pac. Iaſ. conſ. 3. circa. lib. 1. per l. exceptione. Cod. de euict. cũ alijs ab eo alleg. Non obſtat §. Titius. quia procedit in ſciente, non ignorante: ut ibi Dd. Cur. ſen. conſil. 81. cuiuſmodi eſt, qui non omnes rei circumſtantias nouit. glo. c. concertationi. uerb. ſciuerit. de app. in 6. quam aureã uocat Felin. c. à nobis. de excep. Roma. conſil.

17 343. ex propoſito. in fine. Vnde † nec dominus nec agnatus uidetur conſenſiſſe tacendo, uel etiam probando id, quod quomodo ſuũ in præiudicium ſit geſtum, non planè cognouit. glo. c. 1. uerb. permiſsione. de prohi. feud. alie. per Lothar. ubi Aluar. & Dd. Tiraq. de re-

18 trac. prox. §. 1. glo. 9. num. 115. Deinde † loquitur d. §. Titius. de alienatione, quæ hîc nulla eſt, facta per diuiſionem inter fratres inſtitutam: Aluar. Præp. Iſer. c. 1. §. 1. per quos fiat inueſt. per c. 1. de alie. feud. pat. Pactum autẽ ſucceſsionem alterans adiectum, oſtendi non ualere contra ius feudi. c. 1. de ſuc. feud. in inualidis autẽ non obtinet d. §. Titius. Schurff. conſ.

19 68. uiſis. num. 14. centur. 3. Et † proinde nec currit annale tempus: cum quod nullum eſt, nullo tempore conualeſcat: l. quod initio. 30. de reg. iur. & ad 30. ſaltẽ annos retractari poſſit. Bald. l. data. num. 59. C. de ijs qui acc. Salic. l. ſi præſes. in fin. C. quo. & quan. iud. Ferra. in for. app. à ſent. def. uerb. dico fuiſſe. num. 4. & ubi annalis præſcriptio diſertẽ non eſt expreſſa, ibi non currit. Tiraq. de retrac. prox. §. 1. glo. 10. numer. 8. & 10. per l. 1. §. meminiſſe. de uent.

20 inſpicien. Et † ex §. Titius. requiritur intra annum contradictio aduerſus contractum ualidum: quoniam intra illud tempus inueſtitura, etiam ſimultanea, peti debet. c. 1. §. porrò. ubi Feudiſtæ, qual. olim feud. po. aliena. Iaſ. l. prætor. §. fin. nu. 13. de oper. no. nunc. l. petens. nu. 10. C. de pac. ut hanc rationem d. §. Titius. tradunt ibi Dd. Iaſon d. l. prætor. Bal. c. 1. §. hoc quoque. de ſucceſſ. feud. Hipp. ſing. 54. Franc. Balb. de præſcrip. parte 4. partis 4. pri. quæſt. 30. Tiraq. de retrac. §. 1. glo. 10. num. 8. 10. 11. 13. Iacob. uerb. & cum pacto. nu. 17. Roma. conſ. 22. pro propoſito. in fin. & conſ. 20. uiſis. Caſt. conſ. 84. quæritur. uol. 2. Iaſ. conſ. 92. facta. in fin. uol. 1. Dec. conſ. 222. uiſo. nu. 4. conſ. 275. in cauſa. conſ. 395. in cauſa magnifici. ad finẽ,

21 Zaſ. in epito. feu. parte 4. numer. 29. Qua † ut maximè ponamus opus eſſe ex diuiſione, & cõtractum hunc ualuiſſe reſpectu contrahentium, Iacob. in inueſt. uerb. & cum pacto. nu. 7. & 12. per Dd. c. 1. de alien. feu. pat. pro quo l. inter. 43. l. epiſtola. 53. §. pactum. de pac. gloſſ. uerb. retinere. l. fi. C. ſine cenſu uel reliq. etiam pactum de ſuccedendo inter conſentientes, l. ult. C. de pac. (quod etſi non ualeret, nihilominus utilis contractus per inutile pactum non uitiaretur, l. donatio. 25. C. de dona. l. cum donationis. l. ſi maiores. C. de tranſact.) in quo caſu obtinet d. §. Titius. quia nulla alienatio,

de qua ibi, ualet in præiudicium domini uel
agnati (qui ideo contradicere poteſt) ſed tan-
tummodo contrahentium, c.1. §. porro. qual.
olim feu. c.1. §. hoc quocꝫ. de ſucceſſ. feu. Mart.
Laudenſ. c.1. §. Titius. nu. 21. ſi de feu. def. Zaſ.
in epito. parte 9. nu. 21. & 30. Schurff. conſ. 30.
indubitati. nu. 2. 3. centur. 1. qui uidentur hic
ita per precij interuentum diuidendo quan-
dam uenditionem feciſſe. Bal. nu. 1. Salic. nu.
1. 2. l. 1. per illũ tex. C. com. utriuſ. iud. in quam
licet dominus conſenſiſſet, non tamẽ per hoc
agnato præiudicaretur. c. 1. de alien. feud. pat.
c. 1. §. hoc quoque. de ſucceſſ. feud. Henn. God.
conſ. 16. de ſucc. feud. contingentia. nume. 27.
22 Nec tamẽ † noſtro caſu poſſet obijci d. ſenio-
ri ſilentium annale, ex d. §. Titius. ex quo ſta-
tim atcꝫ plenè rem cognouit, ipſe cõtradixit,
& ad dominum feudi detulit: & inde in iſta
querimonia ac contentione perdurauit uſcꝫ
nunc, lite propter ſubitam mortem Ioannis
ſuſpenſa: ut hic non habeat obſtare, quod de
recurſu annalis præſcriptionis adductum eſt,
ex glo. l. ſicut. l. cum notiſsimi. C. de præſcript.
30. anno. leg. ult. de eo per quem fac. erit. Qui
enim continuo contradicit & in hoc manet,
uticꝫ eam quotannis repetit. Quanquam nec
putauerim, hoc, quod de allodialibus ibi tra-
dunt Dd. temerè ad feudalem caſum d. §. Ti-
tius. trahendum eſſe: cum text. talem contra-
dictionis repetitionẽ & continuationem non
requirat: nec ideo nos requirere debeamꝰ, ut
alibi me dixiſſe memini, nec hîc repeti neceſſe.
Certè eiuſmodi cõſtitutione aliqua decidi nõ
fuerit inutile ad diſputationes amouendas.

CONSILIVM LXIX.

De iure lignandi.

SVMMARIA.

1 *¶ Seruitus eſt perſonalis, cũ debetur ad uſum perſonæ.*
2 *Seruitus eſt realis, quæ ad utilitatem prædij conſtituitur.*
3 *Ius eſt perſonale, quod in facto perſonæ conſtituitur.*
4 *Verbum Poteſtatis, in factum magis ſonat, quàm in ius.*
5 *Seruitus perſonalis nõ tranſit in ſucceſſores, niſi nominatos.*
6 *Seruitutes, etiam reales, ad certas perſonas reſtrictæ, non uadunt ulterius.*
7 *Appellatiõe hæredis ueniũt quicũꝗ; hæredes.*
8 *In feudis & iure lignandi appellatio hæredis non facilè comprehendit extraneos.*
9 *Non tranſeunt in fiſcũ, quæ nec in extraneũ.*
10 *Ius ſeruitutis non augetur familia aucta.*
11 *Contrahentes intelliguntur ſe conformare iuri communi.*
12 *In materia differenti non ueniunt hæredis appellatione ſucceſſores in quibus diſpar eſt ratio.*
13 *Ius, quod non indiuiduè adhæret rei, haud tranſit ad fiſcum, uel feudi dominum.*
14 *In dubio magis fauetur priuato, quàm fiſco.*
15 *In dubio fauetur libertati & communitati.*
16 *Ius lignandi uel ſimile conceſſum perſonæ ad utilitatem prædij, ſeruitus realis eſt.*
17 *Ius reale tranſit cum prædio ad fiſcum uel dominum.*
18 *Expenſæ meliorationis, aperto feudo, hæredibus debentur.*

FISCVS publicauit Sempronij prædiũ cui cum ſuis hæredibus fuerat antè ab uniuerſitate conceſſum, ut in communi ſcilicet uniuerſitatis ſylua poſſet ad neceſsitatẽ & uſum illius ſui prædij ligna cædere. Quæritur, an hoc ius tranſierit ad fiſcum?

1 Videbatur † non tranſiſſe, quaſi ſeruitus
hæc fuerit perſonalis, aut mixta, quæ cũ
perſona interierit: Iaſ. l. ult. nu. 3. 4. 5. 6.
per illũ tex. de oper. no. nunc. l. corruptionem.
l. antiquitas. C. de uſufr. utpote Sempronio &
eius hæredibus conceſſa, l. uſus aquæ. 22. de
uſu & hab. Et nominatim ꝙ uſus utẽdi lignis
perſonę conſtitutus, ſit ſeruitus perſonalis, ꝓ-
bat l. plenum. 12. in uerb. lignis ad uſum quo-
tidianũ. & l. diuus. 23. de uſu & hab. l. Lucius.
37. de ſer. ruſt. præd. Cyn. l. fin. nu. 3. C. de præ-
ſcrip. long. temp. ubi quærit: ſi ruſtici dicant ſe
per longum tẽpus lignis ex nemore alicuius
uſos eſſe, utrum hęc uideatur ſeruitus eſſe rea-
lis, an perſonalis? In quo diſtinguit, quod at-
tendenda ſit forma conſtitutionis. Nam, in-
quit, ſi cõſtituta ſit perſonis, dicetur perſona-
lis ſeruitus: ſi rebus uerò, realis. l. pater. 6. de
ſer. leg. l. annua. 20. §. 1. de ann. lega. in eandem
ſententiam Bart. l. ut pomum. in fi. prin. de ſer-
uit. Poſſet forſitan concedi, ait, ꝙ eſſet ſeruitus
perſonalis, cum habeam uſum uel uſumfru-
2 ctum arborum. Nam † ad hoc ut dicatur ſerui-
tus realis, neceſſe eſt ut conſtituatur ad utilita-
tem prædij, non ad uſum perſonæ: alioqui eſ-
ſet perſonalis. Bart. l. 1. num. 2. de ſeruit. d. l. Lu-
cius. d. l. pecoris. de ſer. ruſt. præd. l. pater. de
ſer. leg. l. Mela. 14. §. fi. de alimen. lega. Quam-
3 uis autem † hîc in pacto ſit etiam facta prædij
mentio: tñ quoniam hoc uenit ad determinã-
dum uſum perſonarũ acceſſoriè, idcirco non
hoc, ſed qd' principaliter actum, inſpici debet:
l. ſi quis nec cauſam. l. non omnis. ſi cert. peta.
præſertim cũ hoc ius lignãdi in facto perſonæ
conſtitutũ ſit, & ideo ꝓ perſonali iure haberi
debeat. Bart. nu. 1. l. Lucius. de ſer. ruſt. prædio.

per

per l.apud Iulianum. quæ aliàs eſt l. Aphrica-
nus.40.aut l.idẽ Iulianus. 41.§. ſi quis alicui.
de legat 1.Bart.l.pater.nu.7.de ſer.lega. per §.
ſed cùm factum.Inſt.de ſtipula.ſeruo. copioſè
Cæpol.c.2.de ſer.rea. nu.10. qui expreſſè uult
4 uerbum † Poteſtatis (*moegen*) conſtitutioni
ſeruitutis additum, magis in factum ſonare,
quàm in ius,& melius Caſt. l.Lucius.2. de ſer.
ruſt.præd.qui dicit,talem conceſsionem Pote
ſtatis, non eſſe ſeruitutem realem, etiamſi fa-
cta fuerit occaſione prædij,(noteturad caſum
præſentem) ſed tantùm eſſe perſonalem. per
d. l. apud Iul.§.ſi quis alicui. de legat.1. l.2.§.
item ſi in facto.de uerb.obl.ubi dicitur: quod
ſit ſtipulatio facti, non dationis. Sed ſi conti-
neret ſeruitutẽ realem, eſſet ſtipulatio datio-
nis,quia ſeruitus datur, & iure dominij tranſ-
fertur,Bart.l.ſtipulatio iſta.§.ſi qs ita. de uerb.
obl.hæc Caſtr.præ.loc.fac.l.3.l.4. de uſufr. l.2.
§.ſi iter.de ac empt.ad idem Bald.l.pen.nu.12.
C.de cond. inſer. ubi dicit, eiuſmodi ſeruitu-
tes, nempe poſſe pro ſe, ſua familia lignare,
aquam haurire in alieno,eſſe perſonales:quæ
5 † ſcilicet à re perſonis debeãtur.Eas autẽ con-
ſtat non tranſire in ſucceſſores, niſi nomina-
tim expreſſos : quod ius ſeruitutis perſonalis
non mutat,l.cum antiquitas.C.de uſufr.Ang.
conſil.2. præmitto. nu.2. multò minus in ſin-
gularem ſucceſſorem, l. uſus aquæ. de uſu &
hab.l.pecoris.l.Lucius.de ſer.ruſt.præd. d.l.a-
pud Iulianum.§.ſi quis alicui.de legat.1. l. pa-
ter.de ſer.lega.l.Mela.de adimen.lega. Nã ubi
res non eſt ſua natura tranſmiſsibilis, ut ſerui
tus perſonalis, nunquam tranſit in ſucceſſo-
rem extraneum aut perſonas nõ nominatas,
Bald.c.1.nu.2.de nat.ſuc.feud. Alex.conſil.22.
uiſo.nu.4.uol.5.conſil.107.in cauſa.nume.4.
uol.4.per c. fin. ſi de feud. fuer. cont. c.1.§.etſi
clientulus.de aliena. feud. Dec. l.plus cautio-
nis.25.nu.2.de reg.iur.per l.3.§.fin. l.forma. §.
quanquam de cenſib.Verum poſito,non con
ceſſo, quòd hæc ſeruitus fuerit prædialis, ad-
huc tamen non uidetur ad fiſcum tranſiuiſſe.
6 Nam † etiam hæ quoties reſtringuntur ad cer
tas perſonas, ut hîc ad Sempronium, ac eius
hæredes, toties non uadunt ulterius, ſed cum
illis perſonis extinguuntur,ſi nõ ipſo iure,ſal-
tem ope exceptionis,neq; tranſeunt ad ſingu-
larem ſucceſſorem,niſi diſertè ſit hoc cautum,
d.l.pecoris.ubi Bart.Bald. Caſtr.& cõmuniter
Dd.de ſer.ruſt.præd. d.l.antiquitas. ubi Bald.
7 Salic.C.de uſufruct. Quanquam † autem ap-
pellatione Hæredis, ueniant aliàs qualeſcun-
que hæredes,etiam extranei,l.ſciendum.l.hæ-
redis appellatione.de uerb.ſign. l.in annalib.
C.de lega.l antiquitas.ubi Caſtr.C.de uſufru.
l. qui per ſucceſsionem. 155. l. in pari. 171. de
reg.iur. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. de uerb.
oblig.Bar.Caſtr.& communiter Dd.l. Gallus.
§.etiamſi.ubi latè Iaſ.numer.12.& 36.de lib. &
poſth.Bald.l.ult.C.de hær.inſtit. & conſil.114.
quidam.num.2.uol.1. Alexan.conſil.36. uiſo.
uol.3.conſil.174.uiſo.uol.5.Socin. conſ.249.
num.13.Angel.conſil.136.in quæſtione. nu.1.
& conſil.306.chariſsime frater.in prin. tamen
non uidetur ea Hæredis appellatio ultra hæ-
redes ſanguinis hîc eſſe attendenda. Primò,
8 † quia tractatur hîc de prædio feudali,in quo
hæredis appellatio tantum deſcendentes, &
ſimul inueſtitos, complectitur, nõ extraneos.
Bald.l.ult.nu.19.C.de hæred.inſt. & c.1. §. do-
nare.qual.olim feud.po.alien.gloſſ.ult.& Dd.
l.ex facto. §. ult.ad S.C.Trebell. Iaſ. poſt alios
d.l.Gallus.§.etiam.num.16.& 24.& §. inſtitu-
ens.nu.26.de lib.& poſthum. per cap. 1. §. etſi
clientulus.de alien.feud.cap.1.de duobus fra.
Alexand.conſil.95.requiſitus.num.6.uolu.7.
Bald.conſil.114.quædam.uol.1. Nam hoc in
argumento hæredis nomen tantum intelli-
gitur reſpectu familiæ,Bald.l.ult.num.6.C.de
hæred.inſtituen.Secundò,quia non eſt ueriſi-
mile hunc paciſcentem ſibi & ſuis hæredibus
facultatem lignandi reſeruantem, uoluiſſe
prouidere extraneis ſucceſſoribus, ad quos
non habuit affectionem, ſicut erga hæredes
familiæ:Baldus conſil.283.uerba.uol.3. quod
fatuum eſſet cogitare, Socin. conſil. 250. in
cauſa.nu.3.uol.2. potiſsimum quoad fiſcum,
qui nõ ſuccedit delinquenti ut hæres, copioſè
Menoch. conſil.101. eſt noua. num.25. & 34.
9 cum ibi alleg. præſertim † iſto caſu, ubi alius
uſus erat lignandi in perſona d.poſſeſſoris,&
paciſcentis,ac hæredum eius,alius uerò futu-
rus eſſet in uſu ampliſsimi fiſci, qui copioſio-
rem longè familiam & miniſtros alit, plus li-
gnorũ abſumpturos uno menſe, quàm d.poſ
ſeſſor cum ſuis feciſſet toto anno: de quo non
poteſt in conſtitutione uideri cogitatum, Iaſ.
l.in annalibus.num.1.C.de lega. Bar.l.1.num.
1.poſt glo.C.de bon.lib.ubi notat, non tranſ-
ire in fiſcum quæ non tranſeũt in extraneum
hæredem, addens, hoc perpetuò notandum
eſſe. idem Bart. l.iura. de iure patro. Menoch.
conſil.101. eſt noua. num.15. qui poſt nu.17.
ait, fiſcum æquiparari extraneo ſucceſſori ut
patri, domino, qui filio & liberto ſuccedunt,
nec ijs plus capere,l.1.§. an bona. de iure fiſ. l.
3.C.ad l.Iul.de ui.Facit illa ratio,quòd per ſuc
ceſſorem creſcere non debeat obligatio, l.2.§.
10 1.2.ubi Dd.de uerb.ob. Vnde † conſtituto ali-
cui iure lignandi uel ſimili,quamuis plures ei
ſuccedant hæredes, qui ſeparatim habitent,
ideoq; copioſiorib.lignis habeant opus, non
tamen uſurpare poſſunt aut debent ſupra mo
dum familiæ & prædio conſtitutum ab initio.
Iaſ.l.quo minus.nu.140.de flum.Tiraq.de re-
tract.prox.§.34.glo.1.nu. 4.& 5.Cæpol.de ſer.
ruſt.præd.c.50.de furno.& cap.10.de iure paſ.
Menoch.de iud. arb. lib.2. centur.3. caſu 223.
11 Intelliguntur † autem contrahentes ſe con-
formaſſe iuri communi, l. ſi duo. ubi Caſtr. &
Dd.de acq.hær.c.ex literis.de ſponſalib.Euer.
conſil.87.nu.40.Tiraq.de retract.conuen.§.1.
gl.2.n.22.cũ ſeq.quo iure fiſcus nunq; loco li-

berorum & hæredum familiæ ſuccedit. Ripa l.
ex facto. §. ex facto. numer. 8. per illum text. ad
S. C. Trebellian. ex communi doctrina Bart.
in l. quoties. de nouat. Socin. iunior conſ. 34.
num. 6. lib. 3. Alciat. reſponſ. 522. num. 6. ideo
primogenito delinquente, patre uiuo, fiſcus
excluditur à ſecundogenito, Afflict. cap. 1. §.
præterea. gloſſ. 3. num. 20. quæ ſit prima cauſ.
benefic. Menoch. d. conſil. 101. eſt noua. num.
35. nec modò ſubſtitutus excludit fiſcum, Me-
noch. ibidem numer. 33. per d. l. ex facto. §. ex
facto. ad Trebell. uerumetiam uenientes ab
inteſtato, ſecundum communem, Iaſo. l. t. nu-
mer. 3. C. de hæred. inſtituen. Socin. ſenior con
ſil. 22. numer. 13. lib. 1. Curt. ſenior conſil. 60.
dux Philippus. Menoch. d. conſil. 101. numer.
37. addens rationem, quam dicit eſſe claram,
quoniã illi uenientes ab inteſtato intelligun-
tur potiùs præ fiſco tacitè eſſe uocati, l. confi-
ciuntur. in princip. de iure codicill. Curt. iun.
conſil. 4. numer. 15. & num. 17. idem Menoch.
remed. adipiſcen. 4. numer. 72. Feudalem au-
tem eſſe ſucceſsionem quandam ab inteſta-
to, probauimus ſuprà conſil. 41. & alibi ſæ-
pius. Quamobrem ſucceſſoribus potiùs ſuis,
quàm extraneo fiſco uidetur uoluiſſe proui-
dere Sempronius: præſertim in hac facultate
lignandi, quæ cohæret perſonis, proindeq́
nec trãſire debet ad fiſcum, ut nec ad patrem
uel dominum ſuccedentem, Bald. l. 1. numer.
43. C. qui adm. Menoch. d. conſ. 101. eſt noua.
numer. 20. per l. certum. de uſu & hab. l. pater.
de ſer. leg. Bald. l. potuit. C. de iure delib. Ad-
de, quòd confiſcatio à pari procedit cum cæte
ris alienationibus. Menoch. d. conſil. 101. eſt
noua. numer. 21. 22. per l. ſi finita. §. ſi de uecti-
galibus. de dam. infe. Vt igitur reliquæ aliena-
tiones ſecundum ius commune interpretan-
tur, l. 3. C. de cond. ex lege, l. fin. & tot. tit. C. de
rebus alien. non alienan. & de com. rer. alien.
l. nemo. l. filiusfam. §. diui. ubi Iaſ. de lega. 1. ſic
& eiuſmodi. Quocirca cum iure communi o-
ſtenſum ſit hîc fiſcum excludi, putandum eſt
hoc etiam ita conuentum initiò fuiſſe, ut eo
modo ualeat, quod agitur, quomodo ius diſ-
ponit. Præpoſ. cap. 1. §. hoc quoque. numer. 2.
de ſucceſſ. feud. Salic. l. 2. quæſt. 17. C. de iure
emphyt. l. precibus. ubi Bald. 2. not. C. de im-
pub. ſub. l. fin. C. de ſuis & legit. Socin. conſil.
199. numer. 6. conſil. 19. adſit. numer. 6. uol. 1.
Crauet. conſil. 33. nobiles. numer. 18. Tiraq. de
retract. conſan. §. 1. gloſſ. 2. nu. 14. Cornæ. con-
ſil. 190. plures. in princ. parte 3. Roman. conſil.
510. num. 28. per l. quæro. §. inter. loca. l. hære-
des. §. cum ita. ad Trebel. Non igitur eſt ueriſi-
mile, hîc fuiſſe actum de tali caſu, qui eſſet con
tra l. non modus. 12. ubi Bal. Salic. C. de ſeruit.
12 Quocirca † licet in materia indifferẽti omnes
ſucceſſores ueniant appellatione hæredis, ut
ſuprà uidimus, ſecus tamen eſt in hac mate-
ria differenti. Bal. conſil. 283. uerba. uolum. 3.
Ang. conſil. 306. chariſsime. Alexand. conſil.
49. uiſo. num. 9. uol. 6. Eſt autem materia diſ-
ferens, teſte ibidem Alexand. quando non eſt
eadem & uniformis ratio comprehendendi
omnem hæredem, quia reſultaret abſurditas,
uel iniquũ, aut natura rei repugnaret, ut ibi-
dem per eum: qui præterea conſil. 36. uiſo. nu.
4. & 9. uolu. 3. ait, tunc reſultare eiuſmodi ini-
quitatem, quando interpretatio ſit contra in-
tentionem diſponẽtium. Item cum repugnat
natura rei, ſicut eſt, inquit, in feudo & emphy-
teuſi. Vnde cõceſsio facta pro ſe & hæredibus,
non tranſit in fiſcum, de quo non uidetur eſſe
actum: ut nec de alio ſucceſſore, cuius condi-
tio non ita ſit in expedito, §. emphyteuſi. in au
then. de non alienan. quæ uberiùs exponun-
tur omnia à Bart. Caſtr. & Dd. præſertim Iaſ. l.
Gallus. §. etiam parente. num. 21. 27. de lib. &
poſth. l. ex facto. §. fin. ad S. C. Trebell. Bald. c. 1.
de nat. ſucceſſ. feud. Angel. conſil. 306. chariſ-
ſime. Alex. conſil. 93. conſultatio. uol. 3. conſil.
125. attentis. uol. 5. & hanc dicit communem
Iaſ. l. Gallus. §. etiam. num. 28. & l. ult. C. de iure
emphyt. deciſ. Neapol. 385. dubium. nume. 2.
etiamſi aliàs ſpeciale priuilegium habeat, ut
ueniat & ſit loco hæredis. Bald. l. 2. in princ. C.
ad l. Iul. de ui publ. & l. tutor. C. de ſent. paſſ. ac
13 reſtit. Ac † conſequenter tale ius extinguitur,
cum prædium cuius poſſeſſori conceſsio fa-
cta erat, confiſcatur, perinde ac quando feu-
dum ad dominum reuertitur, c. 1. §. quid ergo.
de inueſt. de re alien. fac. Cæpol. de ſeruit. urb.
præd. cap. 14. nu. 2. & 3. Molin. in cõſuet. Par. §.
13. gloſſ. 15. quæſt. 5. Zonb. tract. feud. parte 11.
in fin. Adiuuantur hæc ex communi regula,
14 quòd † ſicubi de fauore priuati agitur con-
tra fiſcum, in dubio magis fauetur priuato, &
aduerſus fiſcum pronunciatur, l. non puto. de
iure fiſ. ubi Bal. Matheſilan. ſing. 71. nota unã
regulam. Hipp. in rubr. de prob. nu. 392. ubi
nu. 393. dicit, hoc obtinere, quoties ageretur
(ut in noſtro caſu) de lucro fiſci, & damno pri
uati. Felin. c. paſtoralis. de reſcrip. Nam in ca-
ſu contrario quando tractaretur de damno fi
ſci, & lucro priuati, pro fiſco potiùs eſſet iudi-
candũ. Iacob. de Bel. l. unic. in fine, C. de cadu.
tollen. per l. 1. C. de iure fiſ. lib. 10. ſecundum
unam lecturam, quam ſequitur Bar. ibi, & Sa-
lic. l. ſi debitor. C. de priuileg. fiſc. & Alex. l. 1. in
15 prin. ſolut. matr. Quanto † magis igitur obti-
nere illa regula debet iſto caſu, ut contra fiſcũ
agentem ad quærendum lucrum odioſum,
nempe ſeruitutem, pronuncietur pro liberta-
te, iuxta regulam c. ult. de re iud. text. in l. lege
Iulia. de manumiſſ. Iaſ. l. ſi priuſquam. nu. 40.
41. de oper. no. nunc. Tiraq. tract. piæ cauſ. pri.
146. & quidem communitatis, quæ utitur iu-
re quidem priuatorum, l. eum qui. cum ll. ſeq.
de uerb. ſig. l. nihil. ad S. C. Macedon. glo. 1. l. 3.
C. quib. ex cauſ. maior. ſed maximè fauorabi-
lium, ut minoris & pupilli, l. rempu. C. de iur.
reipub. lib. 11. gloſſ. & Dd. l. reſp. 4. C. quib. ex
cauſ. maior. ac cum Eccleſia, quæ certè uel in

primis

primis fauorem meretur, l. 1. ubi Rom. & Dd.
C. de ſac. Eccleſ. paribus paſsibus ambulat, l.
ult. C. de ſacr. Eccl. cum auth. ſeq. ubi Dd. Euer.
loc. ab Eccleſia ad pia loca, Tiraq. trac. piæ cau
ſæ, priuileg. 140. 142. cum ſeq.

Rationes decidendi.

His tñ non obſtantib. contrà puto ſtatuen
dum, & ad fiſcũ hanc lignãdi ſeruitutẽ unà cũ
16 prædio translatã, arbitror. Nã † quoties utili-
tas aliqua ex re, ut hîc ſylua, cõceditur pſonæ,
ad uſum ſui prędij & neceſsitatẽ, toties illa cõ-
ceſsio uerè ſeruitus eſt illius prædij realis, gl. l.
1. §. fi. uerb. cõputanda. de ſer. ruſt. pręd. tex. l. q
aliena. §. uno. de neg. geſt. l. 2. de ſer. ruſt. præd.
ubi aquæductus uel hauſtus ad uſum & opus
feudi cõceſſus, dicitur eſſe ſeruitus realis, l. 3. l.
ueluti. 6. eo. ti. ubi diſertè decidit I. C. ꝙ ius col
ligendi pedamẽta, ſeu ligna cædẽdi, ex uicini
fundo, ſit ius reale. nempe qñ (ut hîc) non eſt
indeterminata conceſsio, ſed ad neceſsitatẽ &
uſum prædij dñantis facta: quatenus, ſ. ad eũ
fundũ opus eſt, l. ergo. 5. de ſer. ruſt. præd. Itaq;
generaliter quoties alicui concedit̃ ad uſum
prædij ſui, ad qđ ea conceſsio determinat̃ uel
refertur, tunc eſt ſeruitus realis, etiãſi perſonæ,
uel indigentiæ eius, aut utilitatis fiat mentio.
Bar. d. l. pecoris. d. l. Lucius. ubi etiã Bal. & Caſt.
C. de ſer. ruſt. præd. l. pater. ubi gl. uerb. & hære
dem. & uerb. datũ. de ſer. leg. l. Męuio. §. quidã.
n. 2. de alimen. leg. ꝑ quo tex. c. cùm ueniſſent.
ex̃. de inſtit. gl. l. idem Iulianus. §. ſi quis alteri.
uerb. cedere. de le. 1. Bal. in rub. C. de uſuf. Caſt.
d. l. pecoris. de ſer. ruſt. præd. ubi generatim ait
ſemꝑ eſſe ſeruitutẽ realem, quoties ad exigen-
tiam prædij cõſtituitur. Ang. §. fi. Inſt. de ſeruit.
ꝗ dicit hanc eſſe communẽ opinionem, à qua
nõ liceat reſilire. Et ideo, inquit Cæpoll. de ſer-
uit. c. 2. tit. de ſer. rea. n. 6. ꝙ ſemper in inſtrumẽ
to facias reddere cauſam quæ cõcernat utilita
tem fundi: uerbi gratia, ad talem tuum fundũ
uel hortũ. tunc eñ erit ſeruitus realis. Quod
tametſi procedat ſine dubio, quando nõ eſt a-
ctum ut finiat̃ cum perſona, tñ etiam cum id
actum, nihilominus eſt ſeruitus realis, ubi ad
certum fundum eſt determinata, gloſ. Bar. d. l.
Mela. §. fi. de alimen. leg. d. l. Lucius. de ſer. ruſt.
præd. & meliùs Cæpol. de ſer. ruſt. præd. c. 4. &
de ſer. aquæduc. nu. 4. 5. 6. loquens in caſu ma
gis dubitabili. Sed quid, ſi, inquit, debetur mi
hi ius ducendæ aquæ ex fundo tuo ad fundũ
meum, puta per fiſtulam, cauſa ſeruiendi meę
familiæ, pro coquinis & pro equis ac alijs ne-
ceſſarijs, pro domo & familia mea, utrũ erit tũ
ſeruitus realis, an perſonalis? Et difficultas ui-
detur in hoc conſiſtere, quia aut dicimus, ꝙ ta
le ius debebatur domui meæ: & erit ius perſo-
nale, quia principaliter fit propter me & fami
liam meã, & nõ propter fundũ, licet ſit in fun-
do: & ideo uidetur, ꝙ debemus attendere id
quod principaliter fit, l. ſi quis nec cauſam. 4.
ſi cert. pet. Ego credo, ꝙ potius ſit ſeruitus rea-
lis: quia debetur fundo meo, & licet perſonæ
commoditas quæratur, prædij tñ dicitur. un-
de ut ius prædij potius ꝙ̃ perſonę conſiderat̃,
l. qui aliena. §. fi. de neg. geſt. l. uia conſtitui. §. ſi
fundus. de ſer. ruſt. præd. gl. l. 1. §. in prædijs. eo.
titu. Hæc & plura in eandem ſententiã ibidem
Cæpolla, & c. 7. tit. de ſer. aquæ hauſt⁹, ad quẽ
breuitatis cauſa remitto. Si igitur hoc uerũ eſt
in aqua ex fundo alieno in pręduũ dominans
ducenda, ut quamuis ad commoditatẽ perſo
narum concedatur, ſit tñ ſeruitus realis, idem
certè erit & in lignis ex arbuſto alieno ad uſũ
hñm certi prædij concedendis, nõ ſimpliciter,
ſed determinatè ad exigentiã pręd[ij], ut loqui-
tur Caſt. d. l. pecoris. Nam ius aquæ ducendæ
uel hauriendæ & ius lignandi ex alieno æqui-
parãtur, quod ad naturã ſeruitutis attinet. Ex
quibus intelligi poteſt, hanc lignãdi ad uſum
prædij conceſsionẽ eſſe merũ ius reale, ſeu ſer-
uitutem prædialem. Quamuis eñ in clauſula
poſitũ eſt: Quantũ opus perſonæ habuerint,
tñ id non ſimpliciter inuenitur poſitũ, ſed de-
terminatè ſeu reſtrictiuè, quantũ uidelicet o-
pus habuerint in ſuo prædio: quare cum de-
terminatio certum ad locum ſit facta, ut pro il
lius uſu ligna cæderent̃: dubium nõ eſt, quiņ
realis hîc ſeruitus ſit conſtituta, d. l. ergo. cum
ſeq. de ſer. ruſt. præd. Bar. d. l. Lucius. eod. tit. &
d. l. pater. de ſeruit. Hoc ita poſito, ſequitur ius
iſtud reale cum re ad quemcunq; ſucceſſorem
tranſire, l. ſi debitor. 12. ubi gl. concor. alleg. C.
de diſt. pign. Dec. l. plus cautionis. 25. nu. 2. de
reg. iur. per l. 1. l. forma. §. quanquã. de cenſib.
Bal. c. 1. §. 1. nu. 16. de pace Conſtan. ſicut cum
ipſis fructibus omniq; rei uſu, Bal. d. c. 1. in fin.
prin. de pace Conſtan. Tiraq. de retract. prox.
§. 1. gl. 7. nu. 42. uerſ. qui fundum publicat, fru
ctus publicat. per Aret. conſil. 10. caſus. in fine.
Idq; probat in terminis ita conſtitutæ ſeruitu
tis, tex. cum gl. d. l. pecoris. ubi Caſt. in prin. l. ſi
mihi. §. fi. l. uia. §. ſi fundus. l. cum fundo. de ſer.
ruſt. præd. l. cum fundus. ff. com. prædio. l. etiã.
C. de ſer. & aq. l. neq;. quib. mod. uſusfr. amit. l.
pen. de ſer. lega. ubi gl. & d. l. idem Iulianus. §.
ſi alicui. de legat. 1. Ang. §. fi. Inſt. de ſeruit. per l.
de pupillo. §. meminiſſe. de oper. no. nunc. gl.
Bar. & Dd. l. peto. §. fratre. de lega. 2. Socin. con
ſil. 150. in cauſa. nu. 3. uol. 2. & ita concludit in
ſimili per plures rões Menoch. conſ. 101. eſt no
ua. n. 25. 26. uſq; ad finem, ubi quod plus eſt,
confirmat, ius nedum quæſitũ, ſed & quæren-
dum ex contractu potiſsimũ (de quo hîc) bo-
nis confiſcatis in fiſcum tranſire. Alex. l. 3. §. il-
lud. n. 3. quod quiſq; iur. & l. ſi marito. in prin.
ſol. ma. Rom. conſ. 194. in prin. Gram. conſ. 7.
n. 3. in crimin. ut ad alium hæredem extraneũ.
17 §. ex conditionali. Inſt. de uerb. obl. Et † in ter-
minis noſtris prædiũ tali cum ſeruitute tranſi
re ad fiſcum, confirmat l. uia. 23. §. ſi fundus. de
ſer. ruſt. præd. ubi ſi fundus ſeruiẽs, inquit I. C.
uel is cui ſeruitus debetur (ut hîc) publicetur,
utroq; caſu durãt ſeruitutes, quia cũ ſua quiſ-
que cõditione fund⁹ publicat̃: ut in eiuſmodi
iure

iure reali locum habere nequeat, quod ſuprà pro dubitandi ratione poſuimus, uerbum ſcilicet Hæredis non cõprehendere fiſcum. Nam ne dominum quidem feudi cõplectitur, neq; tamẽ ideo minus ius ad illum eiuſmodi cum feudo aperto tranſit, c.1.§.ecõtrariò. de inueſt. de re alie.fac.c.1 §.ſi uaſallus.hîc fini.lex. Hinc notat Bald. d. §. econtrariò.num.5.ſi uaſallus emat ſeruitutem prædio feudali, quod ipſi accreſcat, quoniam ei ineſt, & addit poſtea rationem, quia inſeparabilium inſeparabile eſt iudicium. Aluar. c.1. §.ſi quis de manſo. nu.5. de contro.inueſt. Aut, inquit, eſt ius inſeparabile, & non ſubſiſtẽs per ſe, ut quia acquiſiuit ſeruitutem aliquam feudo: & tunc talis acceſſio pertinet ad feudum, non ad uaſallum. Et hanc concluſionem ſequuntur Dd. & caſus in §.econtrariò.de inueſt. de re alien.fact. Quod autem tranſit ad dominũ, id quoq; fiſcum capere, ſuperius oſtendimus ex Menoch. conſil. 101.eſt noua.num.17.18. per l.1. §. an bona.de 18 iure fiſc.l.3.C.ad l.Iul.de ui. †Illud ſanè fateor, expenſas meliorationis deberi hæredibus uaſalli feudo aperto, §. ſi uaſallus. hîc fini. lex, prout ualet res conſiſtens, ut uoluit rectè Bal. §.ſi uaſallus. hîc fini. lex, atteſtans ita de conſuetudine ſeruari, & auth. excipitur. poſt nu. 2. C.de bon.quæ liber.Molinæ.de feud. §.1. gl. 5.num.98.Clarus de feud.quæſt.88. ubi Beroi exiſtimantis rudera tantùm æſtimari, q. 96. nu.4.ſententiam reprobat. Sed hoc nõ habet iſtic locum, cum Sempronius in ſuo expenſas fecerit, & fiſcus omnia abſtulerit: qui quidem utetur hoc lignandi iure non pro ſua indigentia, ſed huius prædij, & ſic ceſſabit ſuperius inducta difficultas ex l.non modus. ubi Dd. C. de ſeruitu. ac conſequenter reliqua uniuerſa quæ per ſe concidunt. Nec enim ſumus hîc in caſu dubio, ut contra fiſcum interpretatio facięda ſit: ſed in caſu claro, ubi nullus relinquitur cõiecturis locus, l.ille aut ille.§.cum in uerbis. de lega.3.Meno.conſ.102.nemine.nu.39.

CONSILIVM LXX.

De tranſactione ſuper re iudicata & feudo inſtituta.

SVMMARIA.

1 ¶ *Tranſactio imperfecta eſt nulla.*
2 *In inſtrumento priuato neceſſaria partium ſubſcriptio.*
3 *Tranſactio conſenſu perficitur.*
4 *Factum mediatorum non nocet principalibus non conſentientibus.*

Rationum decidendi ſummaria.

5 ¶ *Tranſactio per mediatores perficitur.*
6 *Subſcriptio neceſſaria in contractu qui fit in ſcriptis, non in alio.*
7 *Tranſactio non requirit ſcripturam, nec facta præſumitur in ſcriptis.*
8 *Præſumitur pro inſtrumento.*
9 *Non tamen contra eum qui in id non conſentijt.*
10 *Petens ex contractu, eum ratificaſſe uidetur.*
11 *Ratihabitio ſufficit pro mandato.*
12 *Licet tranſigi non poſſit ſuper re iudicata, tamen paciſci.*
13 *Vaſallus quatenus tranſigere ſine conſenſu domini, uel agnatorum poſſit.*
14 *Precium ſuccedit loco feudi.*
15 *Sufficit domini conſenſum ſubſequi.*
16 *Regula Frangenti fidem, quatenus in tranſactione ualeat.*
17 *Læſio ſupra dimidiam quando tranſactionẽ reſcindat.*

SVPER hac tranſactione primò quæritur, an quæ non inuenitur à partibus ſubſcripta & conſignata, pro completa haberi debeat? Secũdò, an caſu quo completa ſit, ſuper re iudicata fieri potuerit? Tertiò, an ſine conſenſu domini & agnatorum ſuper feudo fieri potuerit? Quartò, an ob ſolutionem non factam, uel læſionem, retractari queat?

1 IN primo †uidebatur initiò tranſactionẽ eſſe imperfectã, & ideo nullam. l.in ſumma. 65. in prin. uerb. tranſactio imperfecta eſt. de cond.indebi. l.hac conſultiſſ.§.ex imperfecto.C.de teſta. Nam † in priuato (cuiuſmodi 2 hîc) inſtrumento neceſſaria eſt partiũ ſubſcriptio, l.cõtractus.ubi Salic.nu.3.C.de fid. inſtr. quẽ tex. procedere in inſtrumento tranſactionis oſtendit ibi, uerb.tranſactionũ. §.1.uerb.à contrahentib.ſubſcripta. Inſt.de contra.emp. §.1.cum ſeq.in auth.de inſtr.caut.& fide, cap.1. 3 de his quæ fiunt à præla. Perficitur †etiã tranſactio conſenſu, glo. uerb.tranſactionũ. d.l.contractus.l.interpoſitas.l.non minorẽ. l.cum donationis.C.de tranſac. quî ex ſolo hîc tractatu ſumi nequit, Iaſ.nu.4.& 5.l.ſi quis cũ aliter. de uerb.obli.ubi nõ apparet de concluſione, l.5. §.ul.de iureiur.l.ſi uolũtate.C.de reſ. uen. Dec. cõſ.404.n.12.Tiraq.de retrac.conſ.§.7. n.24. & ſcriptura in mundũ redacta, Caſt.l.cõtract⁹. nu.

nu. 9. C. de fid. inſt. per l. fideicōmiſſum. §. 1. de
4 lega. 3. Quam † licet mediatores ſignauerint, hoc tamē eorum factum principalibus, quorum res agitur, nocere non debet, Henn. God. conſil. 7. de precio rei feud. caſus. nu. 1. 2. 3. mihi fol. 234. per l. ſcripturas. C. qui po. in pig. c. 2. c. cùm P. tabellio. de fid. inſt. c. poſt ceſsionē. de proba. Imò ne teſtium quidem ſubſcriptio ualidat inſtrumentum abſque principalium ſubſcriptione. Panor. nu. 2. Felin. nu. 6. Imol. nu. 8. c. reſcripta. 2. de fid. inſtr.

Rationes decidendi.

SED contrà paret hic concludendum.
5 Nam † tranſactiones interuentu compoſitorum amicabilium rectè perficiuntur, l. tranſactionem. uerb. amicis etiam interuenientibus C. de tranſact. ſic ut qui ijs aſſenſus eſt ſemel, amplius pœnitere nō poſsit, l. cum te. ubi Iaſ. nu. 2. l. fratris. 10. l. quamuis. ubi Iaſ. in prin. C.
6 de tranſact. Subſcriptio † porrò partium tum demum in inſtrumentis eſt neceſſaria, cum in ſcriptis contrahere uoluerunt, aliàs non. §. fi. in auth. de inſtr. caut. & fide, uerſic. & hæc dicimus ſuper inſtrumentis in ſcriptura cōfectis. §. 1. ult. gl. uerb. à contrahentibus. per text. ibi. Sed hæc de emptionib. quæ in ſcriptura fiunt. Inſt. de empt. Cæterùm ubi nō requiritur ſcriptura, ſicut quando conſenſu contrahitur, & ſcriptura probationis gratia tantum adhibetur, l. 4. de pig. l. cum inſtrumētis. 10. C. de fid. inſt. l. pactum. 17. C. de pac. ibi nec ſubſcriptio eſt neceſſaria, Panor. c. 1. nu. 4. poſt Innoc. de his quæ fiunt à prælat. quæ pro ſcriptura habetur, l. 3. C. quod cum eo qui in alien. po. l. fi. §. ſubſcriptionem. C. de iure delib. Bart. l. emptor. §. Lucius. de pact. ubi Iaſ. Socin. conſil.
7 15. uiſis. nu. 49. uol. 1. Tranſactio autem † cum non requirat ſcripturam ad ſui ſubſtantiam, l. cum te. 5. ubi Iaſ. notat, num. 3. l. ſiue. uerb. interueniente ſcriptura, ſiue non. C. de tranſact. l. cum proponas. 21. C. de pact. gloſſ. l. contractus. uerb. tranſactiones. C. de fid. inſt. ideo conſtat per ſe abſque ſcriptura, d. l. cum te. 5. d. l. ſiue. quam licet placuerit adhiberi, tamen præſumitur in dubio tantum probationis facilioris gratia fuiſſe requiſita, non ad ſolennitatem aut ſubſtātiam tranſactionis. Iaſ. l. cum te tranſegiſſe. numer. 13. C. de tranſact. per l. 4. C. de tranſact. l. 4. de pignoribus: ſicut & aliàs non præſumitur in ſcriptis contrahi, etiamſi adhibeantur, niſi hoc expreſsim ſit actū. Bart. numero 5. Bald. numer. 3. Odofred. colum. 3. Cyn. numer. 5. Salic. numer. 3. Fab. numer. 6. d. l. contractus. C. de fid. inſt. Bald. l. fin. nume. 11. C. ſi cert. peta. Specul. de empt. §. 1. num. 10. Angel. Fab. §. 1. Inſtitut. eod. tit. utcunque contrà diſputet Hippolyt. in rubr. de probat. numer. 66. ex Aretin. conſil. 160. longa. l. penult. C. ſi minor ſe maior. dixer. niſi in his quæ ex legis diſpoſitione in ſcriptura fieri debent, cap. 1. de cenſ. Panorm. cap. 1. numer. 4. de his quæ fiunt à præla. præſertim ad acta, Hippol. in rubr. Cod. de probat. num. 65. ex Salic. d. l. contractus. C. de fid. inſtru. Nam ſemper contractus intelligitur iniri, prout de iure contrahi poteſt & debet, Iacobin. tract. feud. uerb. ita etiam quòd ipſi uaſalli. nume. 1. cui ſe contrahentes conformaſſe intelliguntur, l. 2. C. de noxal. ac. l. hæredes mei. §. cum ita. ad Trebell. l. ſi duo. de acquir. hær. l. quæro. §. inter. loc. c. ex literis. de ſponſal. Euerar. conſil. 87. numer. 40. Socin. conſil. 19. adſit. numer. 6. uolum. 1. Corn. conſil. 190. pluries. in princ. parte 3. Roma. conſil. 510. nume. 28. Crauet. conſil. 33. nobiles. numer. 18. Tiraquell. de retract. conuent. §. 1. gloſſ. 2. numer. 14. Eſt autem tranſactionis indoles, ut ſine ſcriptura conſenſu conſtet, d. l. cum te. ubi Iaſ. in fine, C. de tranſact. Itaque hoc in dubio intelligitur actum, ut conſenſu perficiatur abſque ſolennitate ſcripturæ. Soc. conſil. 19. adſit. numer. 6. uolum. 1. Sed & ſubſcriptio partium tantùm in id requiritur, ut de conſenſu earum conſtet, & ſit conſenſus præſtiti teſtimonium. Bald. l. ſuper. 17. num. 2. C. ſi cert. pet. Vbi uerò finis habetur, non curatur de medijs, §. ſuſpectus. Inſtitut. de ſuſp. tut. Bal. l. 3. C. de inſtit. Et proinde quoties partium conſenſus aliter probari poteſt, omiſsio ſubſcriptionis non attenditur, nec actum uitiat. Socin. copioſè conſil. 15. uiſis. numer. 49. parte 1. Panorm. numer. 2. 3. 4. poſt Innocent. in c. 1. de his quę fiunt à prę l. Conſenſiſſe hic autem principalem I. uaſallum, paret ex uerbis ſcripturę, *mit aller ſeits vuiſſen vnd vuillen*, &c. quam cum mediatores utrinq; electi ſubſcripſerint ac cōſignarint, pro ea pręſumendum. l. cum precibus. C. de proba. Hippol. l. ſi quis. num. 140. de quęſt. Stephan. Bert. conſil. 192. multa. nume. 14. lib. 2. Alciat. reg. 3. pręſumpt.
8 13. numer. 9. Nec † putandum eſt, falſum ſcripſiſſe uel ſigillaſſe tam nobiles ac generoſos contra partium uoluntatem. Bald. l. unic. nu. 6. C. de confeſſ. Aluar. §. ſi miles. num. 1. de pace tenen. Tiraquell. de nobil. cap. 20. num. 35. Quo enim quiſque nobilior, hoc illi magis creditur, gloſſ. l. 3. uerb. plebeius. de teſtibus, Bart. l. 1. nu. 21. C. de dig. lib. 12. Bald. l. teſtium. num. 21. C. de teſtibus, Tiraquell. de nob. cap. 20. numer. 20. per gloſſ. §. item teſtium. uerb. quis decurio. 4. quæſt. 3. Spec. de teſte, §. poſt
9 quam. uerſic. porrò. Quanquam † autem id non ſufficiat contra principalem, niſi probetur mandaſſe, rogaſſe, ratificaſſe talem ſcripturam, Bald rubr. C. de fid. inſtr. numer. 6. l. epiſtola. 53. de pact. l. prætor. l. ſi quis. §. pertinere. de eden. Bald. l. 2. numer. 27. C. de reſcin. uen. Schurff. conſil. 16. caſus. numer. 4. 5. centur. 2. Henning. God. conſil. feud. de precio rei feud. numero primo, per legem, ſcripturas. C. qui pot. in pignor. capit. ſecundo, de fide inſtrum. tamen eius hic conſenſus & ratificatio

de

de petitione precij ac uſurarum, ex tranſactio-
10 ne paulo pôſt facta, ſatis arguit. Etenim † qui
ſic petit ex contractu rei ſuæ alienatæ, uidetur
eum approbaſſe, nec poſtea poteſt ad petitio-
nem rei reuerti, l. 4. ubi gloſſ. Bal. Oldra. Cyn.
Sal. C. de pac. int. empt. l. 4. §. eleganter. l. poſt
diem. de l. commiſſ. gl. l. de lege. 6. uerb. accepiſ
ſet. eo. t. l. Aemylius. 32. uerb. pretium petendo
receſsiſſe, &c. de minor. & quidem totum, l. 4.
§. Cato. ubi Dd. in fi. de uerb. oblig. Bar. l. cum
debitore. rem rat. hab. Nã qui uult conſequẽs,
uult antecedens, l. ad rem mobilem. l. ad lega-
tum. de procur. l. illud. de acq. hær. qui petit ef
fectum contractus, probat cauſam ſine qua
non conſtet effectio, Iaſ. l. ſi cauſa. num. 5. C. de
tranſact. Euerar. lo. à conceſſ. conſeq. non mo-
dò cum effectu petendo & iudicialiter, l. de le-
ge. de l. commiſſ. uerũ & extraiudicialiter uer-
bali petitione, Salic. l. 4. num. 3. C. de pact. int.
11 emp. qua † eius ratificatione perinde redinte-
gratur cõtractus, qui ſine eius ſuffragio uires
non habuiſſet, atq; ſi ab initio conſenſiſſet, l.
ultim. ad S.C. Maced. l. 1. C. quib. res iud. l. 1. §.
prodeſt. quor. lega. l. 4. C. de rei uendi. c. cùm
nos. de his quæ fiunt à præla. c. cura. c. ſugge-
ſtum. ubi Panor. de iure patro. Bar. l. 1. §. ſi fili9.
nu. 3. de legat. 3. per l. filio. de iniuſt. rup. teſta.
Socin. fuſè conſ. 15. uiſis. nu. 40. uol. 1. Roma.
conſ. 54. uiſis. nu. 1. 3. fuſiſsimè Tiraq. in legib.
connub. ad finem glo. 4. uerb. *conſentement.* nu.
12 1. 2. 3. cum multis ſeq. Quod † ad ſecundam
dubitationem attinet, uidetur non potuiſſe
tranſigi ſuper re iudicata, l. eleganter. 23. §. ſi
poſt rem iudicatam. de cond. indeb. l. ſi cauſa.
32. C. de tranſact. l. & poſt rem. ff. eo. t. Ratio ſe-
cundum gl. d. l. & elegãter. uerb. hoc eñ. Nam
res iudicata iam certa eſt per ſententiam, §. cu-
rare. Inſt. de act. & pro ueritate habetur, l. inge
nuum. de ſtat. hom. l. ſub ſpecie. C. de re iudi. l.
2. ubi gl. C. quib. res iud. Tranſactio autẽ fit ſu
per dubijs, non certis, l. 1. de tranſac. Dd. l. 2. C.
eod. Sed hoc accipiendũ eſt per modum tranſ
actionis, ut aliquid pro remiſsione detur, l.
tranſactio nullo. C. de tranſac. non rectè tranſ
igi ſuper re iudicata, ſicut nec iudicatur, cum
nulla ſubſit talis remiſsionis cauſa. Nam per
amicabilem compoſitionẽ, cuiuſmodi hîc eſt
facta, rectè de his quoq; pactiones fiunt, libe-
rationes ac remiſsiones, Bar. nu. 4. 6. Bal. n. 5.
Caſt. nu. 3. Iaſ. nu. 5. Alciat. nu. 2. l. ſi cauſa. C. de
tranſact. per l. ſi diuerſa. C. de tranſact. l. duob.
de excep. rei iud. Alex. conſ. 11. uiſo. uol. 2. ſicut
& per nouationem, l. ſi cauſam. de ex. rei iud. l.
ſi ſe. §. ſi ex cõuentione. de re iud. Caſt. nu. 5. d.
l. ſi cauſa. Ideò induſtrij notarij uerbum Tranſ
actionis, Pactionis, Conuentionis, & ſimilia,
cumulãt in his inſtrumentis, ut ſe referant nõ
tantum ad tranſactionem, uerum & conuen-
tionem, ſicut hîc multa eiuſmodi ſunt cumu-
lata: *Durch guetliche handlung, zu endtlicher verglei-
chung, gedachte irrungen vff nachuolgende vuege in der
guete abgehandelt, zu grund vertragen,* &c.

13 In tertio plus apparet dubij, an † ſcilicet uaſal
lus ſine domini & agnatorum conſenſu ſuper
feudo tranſigere potuerit? Nam alienare non
ſine cõſenſu uel domini, c. 1. de proh. feu. alien.
ne iure quidem Sax. Land. lib. 1. art. 9. *Leben-
recht* c. 16. Henn. God. conſ. feud. 7. de precio
rei feudal. mihi fol. 234. uel agnatorũ poteſt,
c. 1. de alie. feud. pat. c. 1. §. hoc quoq;. de ſucceſ.
feu. Henn. God. conſ. 16. feud. de ſucceſſ. feud.
contingentia. nu. 27. Verbum autem Aliena-
tionis ꝓhibitæ, latè patet, c. 1. in prin. de proh.
feu. alie. per Fed. l. ult. C. de reb. alie. non alie. l.
alienationis. l. alienatũ. de uerb. ſignif. Vnde
prohibitus alienare, prohibetur etiam tranſi-
gere, l. nõ ſolùm. C. de præd. minor. quia tranſ
actio quædã eſt alienatio, l. 1. ubi Bal. C. ſi ad.
tranſac. l. nulli. ubi gl. & Dd. de tranſact. Et con
ſequenter etiam uaſallo ſine domini cõſenſu
id non permittitur, nec in prẹiudicium agna-
torum. Iacobin. in inueſt. uerb. & cum pacto.
nu. 7. Bal. Aluar. & communiter Dd. §. ſi uaſal-
lus. 3. ſi de feud. fue. cont. c. 1. de cont. inter uaſ.
& alium. Imò ne teſtari quidem de feudo po-
teſt uaſallus, c. 1. de feu. ſucceſſ. adeò ut nec æſti
matio talis legati debeatur, quaſi re, quæ ſit
extra cõmercium, legata, Cur. tract. feu. part.
4. nu. 126. per Bal. c. 1. §. donare. qual. olim feu.
po. al. & l. 1. 7. 1. lec. C. de ſacr. Eccl. ſicut intelli-
gitur eſſe res quæ non poteſt ſine conſenſu do
mini alienari. Bar. Alex. & Dd. l. apud Iulianũ.
§. conſtat. de lega. 1. Curt. prællcg. loc. Verum
tamen noſtro caſu uidetur uaſallus tranſige-
re potuiſſe, §. ſi uaſallus. ſi de feud. def. Zaſ. in
epito. feu. parte 9. nu. 19. ubi nõ alienauit uel
tranſtulit feudum tranſigendo, ſed apud poſ-
ſeſſorem, qui cum altercabatur, reliquit, d. §. ſi
uaſallus. c. 1. de cont. inter uaſ. & alium. Nec e-
nim alienat qui (prælatum excipio, Bar. l. nul-
li. de tranſact.) ex cauſa trãſactionis rem apud
poſſeſſorẽ relinquit, l. ſi pro fundo. C. de tranſ
act. quem tex. ad hoc dicit ſingularem Bal. in
terminis noſtris, c. 1. nu. 6. de cont. inter uaſ. &
alium, Iacob. præall. lo. nu. 7. & 8. uerb. & cum
pacto de non alienando. Curt. feud. parte 4.
nu. 96. dicens hanc eſſe communem Dd. men
tẽ, Tiraq. de retract. prox. §. 1. gl. 14. nu. 62. 66.
qui nume. 60. negat ideo hîc retractui locum,
Chaſſ. in conſ. Burg. tit. de feu. §. 8. uerb. in alie-
natione. nu. 21. Quànquam autem excipiant
fraudem, & rem liquidam, tamen & fraus in
dubio nõ præſumit, l. quotiẽs. 18. §. qui dol. de
proba. & res nõ potuit hîc uideri liquida pro-
pter nouas controuerſias, l. 2. C. de tranſact. li-
beros huius uaſalli: qui quoad ſuperſunt, a-
gnatos excludunt, §. Titius. ubi Bald. Aluar.
ſi de feud. def. Aluar. cap. 1. §. ſed reus. num. 3.
per quos fiat inueſt. Schurff. conſil. 66. nume.
12. 22. conſi. 30. indubitati. centur. 1. & illis ſu-
peruiuere potuerunt, ut hoc conditionis in-
certum uocet, l. 1. C. de pact. Nam incertus
mortis dies pro conditione eſt, l. 1. in fin. de
condict. & demonſtrat. Nec ſanè ſuam hîc
uel

uel domini & agnatorũ cauſam fecit deterio-
rẽ uaſallus, qui euictionẽ non promiſit, iuxta
conſilium Bald. c. 1. in prin. num. 17. de prohi.
feud. alie. per Fed. l. ſi pro fundo. C. de tranſac.
14 & † litis æſtimationẽ in feudum conuertendã
accepit: l. 2. §. fi. cum l. ſeq. pro empt. quæ loco
feudi iure Sax. ſuccedit. Henn. God. conſil. 7.
de pretio rei feud. caſus. num. 29. 30. licet iure
communi ſit diſputabile. Bal. & Dd. §. ſi uaſal-
lus. 3. ſi de feud. fuer. cont. cap. 1. ſi de feud. uaſ.
15 inter. c. 1. de feud. non hab. prop. nat. De † quo
non eſt quærendũ ulterius, cum ex interuallo
dicãtur conſenſiſſe, ut poſſunt: Iſer. Aluar. nu.
15. c. 1. de prohib. feu. alie. per Fed. c. 1. ubi gloſ.
uerb. ratũ habentibus. de alie. feud. pat. Iacob.
uerb. & cum pacto. n. 19. Chaſſ. in cõſue. Burg.
de feu. uerb. ſine conſenſu. n. 6. & 7. ideoq́ diſ-
ſentire amplius nequeunt. Iaſ. l. ult. nu. 6. C. de
iure emphyt. poſt Bald. & Salic. ibid. Bald. l. 1.
quæſt. 45. de rer. diu. Iacob. in inueſt. uerb. ita
etiam. nume. 1. Roman. ſing. 350. emphyteuta.
Chaſſ. in conſ. Burg. de feu. §. 8. uerb. in aliena-
16 tione. nu. 49. In quarto † dubio ualere qui-
dem uidetur regula Frangenti fidẽ, &c. l. cum
proponas. 21. ubi glo. uerb. uti l. cum propo-
nas. C. de pact. l. Iulianus. §. offerri. de act. emp.
etiam in tranſactione: l. ſi diuerſa. l. ſiue. C. de
tranſact. Schurff. conſ. 16. caſus. nu. 11. 12. cent.
2. Sed puto poſſeſſori ex hoc capite non poſ-
ſe eripi ius tranſactione quæſitum: ad quod
retinendum, uel ſola uerbalis oblatio ſufficit:
l. traiectitiæ. de act. Iaſ. num. 182. ubi dicit com
munem, l. 2. C. de iur. emphyt. l. ſi per te. C. de
uſur. l. Celſus. de arb. l. ſi ſeruum. §. ſequitur. de
uerb. obli. cap. paſtoralis. de off. ord. Schurff.
conſil. 70. uiſis. num. 25. centur. 3. nedum rea-
lis depoſitio, qua eſt uſus, l. acceptam. C. de u-
ſur. l. obſignatione. C. de ſolut. præſertim cum
habeat poteſtatem offerendi, quod ex tranſa-
ctione debet uſq́ ad ſententiam, atque ita ius
tranſactionis aduerſus priorem actionẽ con-
ſeruandi. l. ſi maior. 36. C. de tranſact. ubi Iaſ.
nu. 1. 2. dicit, hanc eſſe communem, & per hoc
limitari l. ſiue. eod. tit. quam etiam ita limitant
ibi gl. ult. & Bald. num. 11. Bart. in 1. not. & Dd.
l. qui Romæ. §. Seia. Caſtr. l. cum proponas. 2.
C. de pac. Schurff. conſ. 17. caſus. num. 13. cent.
2. ubi reſpondent ad regulam, Frangenti fi-
dem, nempe q́ tantum obtineat durante tra-
ctione, non cum pars redit ad placita, & tranſ-
17 actioni ſatisfacere parata eſt. Altera † inten-
tio ex l. 2. C. de reſc. uend. fundata quidem in
iure eſt, quoniam d. l. 2. obtinet etiã in tranſa-
ctione, ſecundum Bart. ibi nu. 7. per l. Lucius.
§. fin. ubi Ang. & Imol. ad S. C. Trebell. & l. ſi qs
cum aliter. ubi Bart. num. 5. de uerb. obli. Ca-
no. c. cum cauſa. de empt. c. Quintauallis. de
iureiuran. ut contra Iaſ. num. 13. dict. l. ſi quis
cum aliter. receptum eſt, Schurff. conſil. 17. in
prima. num. 8. centur. 1. conſil. 16. caſus. nu. 17.
cent. 2. conſi. 50. ueritas. nu. 16 centur. 3. conſt.
pro. 34. parte 2. Dec. conſ. 6. uiſo. nu. 4. conſil.
597. num. 10. Cornæ. conſ. 27. in primo. lib. 4.
& poteſt proponi non tantum iure actionis,
uerumetiam exceptionis ac replicationis,
Schurff. conſ. 16 caſus. nu. 14. cent. 2 Sed non
eſt in eo magnũ hic pondus, niſi probari poſ-
ſit talis læſio, ut quæ non præſumatur, ſicut o-
ſtendi conſil. 52. nu. 5. non ultra dimidiam rei
quæ debebatur, ſed reſpectu dubij litis euen-
tus: d. conſt. 34. parte 2. non incerti reſpectu
caſus. Nam etſi aliter ceciderit hîc quàm cogi-
tatum eſt: tamen quoniã aliter cadere potuit,
detrimentum hinc acceptum pro læſione nõ
habetur. l. Lucius. §. fin. ad Trebel. Caſt. l. de fi-
deicommiſſo. 11. per illum text. C. de tranſact.
adeo ut nec ad reſtitutionẽ minorũ ſufficiat.
l. uerum. §. ſciendum. de minor. l. fi. C. de in in-
teg. reſt. Quamobrẽ donec hæc probatio im-
pleatur, iudico tranſactioni ſtandum eſſe.

CONSILIVM LXXI.

De pacto confraternitatis ſucceſſorio.

SVMMARIA.

1 ¶ *Viuentis nulla eſt hæreditas quæ in pactũ deduci poſſit.*
2 *Pactum inter patrẽ & liberos de futura ſucceſſione, nullum.*
3 *Pacto dotali non datur aut adimitur hæreditas.*
4 *Intellectus l. ult. C. de pact.*
5 *Pactum de ſuccedendo ne quidem ab inteſtato ualet.*
6 *Nec confirmatur ſtipulatione uel iuramento.*
7 *Donatio cauſa mortis, quoad formam, eſt contractus: quoad effectum, ultima uoluntas.*
8 *Pactis non datur hæreditas.*
9 *Et cur non detur pacto.*
10 *Actus contrahendi & teſtandi realiter differunt.*
11 *Donare inter uiuos ſucceſſionem non licet futuram, quia eſt omnium bonorum.*
12 *Pacta de amittẽda liberorum ſucceſſione an firmentur iuramento?*
13 *Renunciationes & iuramenta an ſint perſonalia.*
14 *Ius repudiatũ non tranſmittitur ad hæredẽ.*
15 *Filio uel filia per iuramẽtum excluſis, nepos non ſuccedit.*
16 *Exhæredatio filij non nocet nepoti qui uenit iure ſuo.*
17 *Nec quietatio patris ei nocet.*
18 *Pactum filij in auita ſucceſſione non obeſt nepoti.*

19 *Quilibet gradus ſuo, nō alieno iure ſuccedit.*
20 *Ius repudiatum non tranſmittitur.*
21 *Pacta de ſucceſſione iam delata ualent.*
22 *Licet pactum probare quatenus ualet, improbare quatenus non ualet.*

Rationum decidendi ſummaria.

23 ¶ *Pactum de futura ſucceſſione ualet cum eius conſenſu de cuius hæreditate agitur.*
24 *Pacta de ſuccedendo ſunt reuocabilia.*
25 *Inter liberos ualet ab inteſtato pactum de ſuccedendo.*
26 *Per conſuetudinem pacta de ſuccedēdo confirmantur.*
27 *Pactum de ſuccedēdo eſt uoluntas quædam innominata.*
28 *Quarta Falcidiæ de pacto ſucceſſionis detrahitur.*
29 *Nepos debet habere legitimam titulo inſtitutionis.*
30 *Legitima grauari non poteſt.*
31 *Filius & nepos an utramq; quartā deducāt?*
32 *Non eſt neceſſe totam legitimam relinqui titulo inſtitutionis.*
33 *Relicta ex quacunq; uoluntate, legitimæ imputantur.*
34 *Supplementum legitimæ utrum à cohæredibus, an etiam legatarijs peti poſſit?*
35 *Quando filius uel nepos duas quartas detrahat.*
36 *Pactum de ſuccedendo inter liberos & extraneos ualet.*
37 *Magis fauetur teſtamento inter liberos, quā militari.*
38 *Pactum apud acta factum, habet uim clauſulæ derogatoriæ.*
39 *De conſuetudine pacta ab inteſtato ualent.*
40 *Succeſſio ex pacto dotali deuoluitur.*
41 *Liberis qualecunque patris iudicium ſufficere debet.*
42 *Vtrū nepos ſuccedat auo iure patris, an ſuo?*
43 *Quando patris renunciatio filijs noceat.*
44 *Hæres non pōt uenire contra factū defuncti.*
45 *Teſtamentum inter liberos an & quādo reſpectu extranei ualeat.*

VIDVA Ioannis cum paruulis ex illo liberis relicta, cùm ad ſecunda Nicolai uota trāſiret, diuidere patrimoniū à priore marito Ioanne relictū cum filijs ex illo ſuperſtitibus per ſtatutū habuit neceſſe. Quod in illa puſionū ætate quia uidebatur incōmodum futurū: ideo per arbitratores utrinq; nominatos, ut mater & alter eius maritus Nicolaus bona retinerent ad uitā, liberos educarēt, ac poſt utriuſq; mortem 300. aurei filijs prioris coniugij pro paterna deciderentur portione, liberis uerò ſecūdi matrimonij, ſi qui ſuſciperētur, ex aui Iodoci adhuc uiuentis (qui erat ſecundi mariti Nicolai pater) centum obuenirēt aurei præcipui: reliqua uerò hinc inde bona omnia undecunq; redirent, inter liberos utriuſq; matrimonij tanquam confraternizatos citra diſcrimē diuiderentur. In hoc pactum maritus alter Nicolaus, & eius pater Iodocus, & utrinq; ꝓpinqui adſciti ſuffragijs unis conſenſerūt: quod magiſtratus etiā approbauit, ad acta retulit, publicoq; ſigillo cōſignauit. Nicolaus alter coniunx unum in hac copula filium procreat Cunrardū, & per annos 18. ſuperſtes omnibus bonis prioris mariti ac liberorū ex illo ui pactionis utitur, fruitur, indeq; locuples tandē decedit, ſuperſtite filio Cunrardo & patre Iodoco: quo exinde mortuo Cunrardus eius nepos totam hæreditatē cernit, liberos prioris coniugij uelut extraneos excludere nititur, qui ſecundū pacti formulam unà ad ſucceſsionem admitti petunt. Quæritur, quid iuris, cum hîc contrariæ ſententiæ, altera pro nepote ſecundi coniugij, altera pro liberis primi, ſint latæ.

1 SAnè † cùm uiuentis nulla ſit hæreditas, l.
1. de hær. uen. uidebatur, quod nullū eſt,
& adhuc incertū, an, & qñ futurum, perperam in pactum deduci: l. pactum dotali. l. licet. C. de pact. l. qui ſuperſtitis. de acq. hær. l. ſtipulatio hoc modo. de uerb. obl. l. 4. C. de inutil. ſtipulat. ſiue de acquirenda hæreditate tractetur, d. l. pactum. d. l. licet. C. de pac. ſiue de repudianda, l. 3. C. de colla. l. ſi qñ §. 1. C. de inoff.
2 teſta. l. qui ſuperſtitis. de acq. hæred. Vnde † & pactum dotale inter patrem & liberos de futura eius ſucceſsione eſt nullum. d. l. pactum. 15. ubi Iaſ. hoc notat, nu. 1. C. de pac. l. ſi quando. 35. §. illud. C. de inoff. teſta. l. pactū. 3. C. de collat. Vnde dicit poſt Bal. Salic. d. l. pactum. 15. ꝙ decipiant per ſemetipſos, qui cōtemplatione talium pactorum dotalium filiam alicuius in uxorem ducunt. Nam licet dotis & matrimonij cauſa multum ſit priuilegiata, l. 1. ubi Dd. ſol. matr. tot. tit. C. de priu. dot. Balb. No. Cāp.
3 in eod. tract. tamen † non poteſt per pactum dotale aut ſimile dari uel adimi hæreditas. l. hæreditas. C. de pac. conuen. Bal. num. 1. Salic. numer. 2. Iaſ. in fine d. l. pactum. 15. C. de pact. Nec mutat, quòd hic auus Iodocus, de cuius ſucceſsione ſimul tractabatur, in tale pactum conſenſerit, & in illo ſuo conſenſu ad extremum uſque ſpiritum perdurauerit, iuxta l. ultimam C. de pact. Nam licet teſtamentum non condatur, nunquam tamen ex tali pacto deuolui

deuolui poteſt hæreditas. l. hæreditas. C. de
4 pact.conuen.Itaq; † l.ult.C.de pact.quæ uult,
pactum de diuidenda uiuentis hæreditate fa-
ctum eius conſenſu cuius eſt pecunia, ualere:
ſic eſt accipienda,ut pactum ualeat quo ad di-
uiſionem inter eos, quibus aliũde hæreditas
quàm ex pacto, nimirum ex teſtamento, uel
ab inteſtato,obuenit: ut l.ult.C. fam.erciſcun.
non autem hoc uult,ut ex ſolo tali pacto defe-
ratur hæreditas,quæ pacto non datur,l.hære-
5 ditas.C.de pact.conuen.ne † quidem ab inte-
ſtato.Schurff.conſ.11.in propoſito.nu. 3. 4.5.
& per tot. cent. 1. quia tale pactum de ſucce-
dendo uiuenti, nullius eſt momẽti. l. pactum
quod dotali.uerb. neq; ullam obligationem,
C.de pact. Si enim tale pactũ nullã,ut text. ibi
ait,inducit obligationem, ergo nullus ab in-
teſtato ſuccedens obligatus eſt ei ſtare: quod
putandum non eſt euenire ratione pacti nu-
di, quaſi illud non pariat obligationem, l.iu-
riſgẽtium.§.1.2.ubi Dd.de pact. l. cum propo-
nas.21. C. eod. l. ſiue.28.uerſ. quãuis ex pacto
non potuit naſci actio. C. de tranſact. l.1.uerſ.
ex pacto actionem non naſci. C. de pact. con.
Non enim nuda ſunt pacta dotalia, quæ ue-
ſtiuntur colore coniugij,& fauore dotis. l. 1.in
fi.l.pater.7.& paſsim, C.de pac.con. l. unic. in
prin.C.de rei ux. act.l.ad exactionẽ. C. de do.
pro.l.iuriſgentiũ. §.quinimo. ubi Dd.de pact.
tot.ti. de pact.dot. Et quãuis deducant in con
tractũ nominatũ, qui ꝑ ſe actionẽ producit, l.
iuriſgentium.in princ.de pac.l.1.ff. de rer. per-
mut. puta in ſtipulationem:nihilo magis ua-
lent, ac tum etiam nullius eſſe momenti iudi-
cantur.l.ex eo.4. C.de inutil. ſtipul. l. ſtipula-
tio hoc modo concepta. ubi Iaſ. Zaſ. & com-
muniter Dd.de uerb.obligat.l.donatio. 25.C.
de donat.l.cum donationes. 34. C.de trãſact.
& ita interpretantur.l.fin.C.de pact. quòd ſci-
licet ibi interuenit ſtipulatio.gl.Bal.nu.10.Sa-
lic.nu.6.& alij,Iaſ.in d.l.pactum.nu. 1. poſt gl.
Alex.conſil.28.ponderatis.per tot.lib. 3. dato
etiam quòd acceſsiſſet iuramentum. Iaſ. in d.
l.pactum.nu.2.per glo.in l.ſi quando.§. illud.
ad uerb.grauari.C.de inoff.teſta.& in l. pactũ.
ubi Bald.in 5.oppoſit.C.de collat.Bart.& Dd.
cõmuniter in d.l.ſtipulatio.& in l. ult. ubi præ
cipuè Angel. C.de pact.& idẽ Bart. in l. ſi quis
pro reo.de fideiuſſ. Canoniſtæ, præcipuè An-
ton. de Butr. in c. cum contingat. de iureiur.
Gemin. in c.2. de pact.li. 6. Aluarot.& Feudi-
ſtæ in c. moribus. ſi de feud. fuer. controuerſ.
inter domin. & agna. Quamuis in cõtrarium
& malè uoluerit, ut ait Iaſ. præall. loco, Bald.
in d.c.moribus. Nam cum talia pacta, ſcilicet
de ſuccedendo, ſeu de acquirẽda uiuẽtis ſuc-
ceſsione ſint contra bonos mores, propterea
quòd inducant uotum captãdæ mortis, con-
tra c.ne captandæ.de conceſ.præben. in 6.in l.
captatorias.ff.de hæred.inſtit. l.captatoriæ. ff.
de leg.1.cum ſimil.& auferant liberam teſtan-
di facultatem,contra l.1.C.de ſacroſ. eccle.&c.

ut pluribus firmat Iaſ. in d.l. pactum. nu.1. &
quia ſunt contra ius diuinum, naturale, gen-
tium ac ciuile, ut concludit Salic. in d.l. pactũ
quod dotali.nu.5.& Alex. d. conſ. 28. ponde-
ratis. nu.6.uol.3. & quoniam teſtamentis uel
ex lege, non ex pacto ſucceſsiones deferũtur,
& tale diſcrimen inter contractus & teſtamen-
6 ta retinendum eſt: ideo † nec eſt obligatoriũ
iuramentum tali pacto contra bonos mores
appoſitum,ut pluribus firmat Alex. d. conſil.
28.num.2.& 7. reſpondens ad c. quamuis. de
pact. in 6. quòd ibi ualidetur pactum iura-
mẽto,quia fuit factũ nõ de ſuccedẽdo, in quo
ceſſant rationes prædictæ:ad idem Iaſ.poſt a-
lios in l. ſtipulatio hoc modo. nu. 12. & in l. ſi
ita.§.ea lege.nu.23.& 24. de uerb. oblig. & la-
tè Caſtr.conſ.148. non eſt dubium.nu. 2. uol.
1.Facit & illa ratio, quòd talia pacta ſint quæ-
dã ultima uoluntas innominata,ut tradit Iaſ.
in d.l.pactum.& in l. licet. ubi etiam Bald. Sa-
lic.& communiter Dd. C. de pac. Cum autem
quælibet ultima uoluntas ſit ambulatoria &
mutabilis ad extremum uſq; uitæ ſpiritum, l.
4. ff. de adimen. legat. ſequitur & iuramẽtum
illi adiunctum eiuſdem eſſe naturæ, ſcilicet ut
non obliget, ſed mutari cum ſuo principali,
cui adiungitur,ſemper poſsit,Iaſ.in l. ſi conue
nerit.num.4.& 5.de iuriſd.omn.iud.per l. ult.
C.de non num. pecun. l. fin. ff. qui ſatiſda.co-
gan. Nemo enim in ultima uoluntate legem
ſibi indicere poteſt, quam mutare nõ ualeat,
l.ſi quis in princip.22.ff.de legat.2.Etſi autem
aliàs diſputari ſolet, utrum à iurato teſtamen
to recedens, non fiat periurus, Iaſ.in d.l.ſi ita.
§.ea lege.num.24.& in d.l. ſtipulatio hoc mo-
do.num.11.tamen in caſu l.pactum quod do-
tali.concludunt ibi omnes, tale iuramentum
non obligare,nec ualere tanquam contra bo-
nos mores appoſitũ pacto turpi & improba-
to, ut ibi poſt alios concludit Iaſ.nu.2. Quod
cum ita ſit, & iuramentũ non obliget in caſu
d.l. pactum quod dotali. ſequens eſt, multò
minus ipſum pactum dotale ualere, uel obli-
gationem ullam inducere, ne quidem natura
lem,ut uult Caſt.in d.l.pactum.in prin.qui in-
ſuper addit, ꝙ etiamſi is, de cuius hæreditate
in pacto dotali actum eſt,ab inteſtato deceſſe-
rit, tamen quòd uirtute huius pacti non poſ-
ſit peti ſucceſsio, propterea ꝙ uim nõ habeat
ultimæ uoluntatis: imò ne quidem relicti uel
fideicommiſsi, ita ut tanquã legatũ uel fidei-
cõmiſſum nihil ratione huius pacti peti poſ-
ſit,per tex.ſingularẽ in l. licet. 19. ubi hoc not.
Iaſ.nu.4.C.de pactis:pro quo gl.apertiſsima,
& in terminis in l.hæreditas. 5. ad uerb. nulla
actione. C.de pac.conuen.ubi diſertè ait,Tale
pactũ dotale, quo extraneo defertur hæredi-
tas, ne quidẽ iure fideicõmiſsi ualere. Et pro-
bat ſanè optimè d.l. licet.in princ.ubi dicitur,
hoc eſſe ſpeciale in milite, qđ denotat in alijs
obſeruari cõtrariũ, argumẽto à ſpeciali ſum-
pto, de quo Euerar. latè in loc. à ſpeciali: idq;

text. apertiſsimè oſtendit in d. l. licet. in princ: cum ait: Inter priuatos ne quidem uim dona-
tionis cauſa mortis factæ iſtiuſmodi pactum de ſuccedendo obtinere. Si igitur non habet uim donationis, ergo nec alterius ultimæ uo-
lũtatis, puta legati, uel fideicõmiſsi: argumen
7 to à pari ſumpto. Nã † donatio cauſa mortis uim habet ultimæ uolũtatis, quoad effectũ. I-
taq; diſpoſita in reliquis ultimis uoluntatib. intelligunt̃ etiã in donatiõe cauſa mortis diſ-
poſita eſſe. l. ult. C. de donat. cauſa mortis, Ti-
raq. latè in legib. connubialib. in fin. ad uerb. *contracter.* nu. 95. cum multis ſeq. Schurff. con-
ſil. 6. prima. nu. 16. cent. 1. & idẽ latè confirmat Alex. d. conſ. 28. nu. 4. per text. in l. ex eo. C. de inutilib. ſtipul. ubi textus clarè dicit, ꝙ ſtipu-
latio de ſuccedẽdo ſit contra bonos mores, & ideo nullius momẽti. Quòd ſi autem ſaltẽ ua-
leret, quando contrahentes ab inteſtato dece-
dunt, non eſſet uerũ dicere, quòd talis cõuen-
tio eſſet nullius momenti, quia imò illo caſu ualeret, cùm in talem euentum non auferret liberam teſtandi factionem. Ergo etiam fuit alia ratio nullitatis dictæ cõuentionis, quàm ratio auferendi liberam factionem teſtamẽti, prout ibi textus probat in uerb. nullius mo-
menti. & in uerb. contra bonos mores quem-
admodum inducit, & ponderat illum textum Alexan. præalleg. loco. & probatur idem in d. l. licet. C. de pact. ubi dicitur tale pactum tan-
tummodò inter milites ualere, non etiam in-
ter priuatos: quod omnino intelligendum eſt, quando nullum teſtamentum aut alia contraria uoluntas facta eſt, alioqui ne inter milites quidem alia uoluntate extante, uale-
ret. Deniq; reuera talia pacta non auferunt li-
beram teſtãdi facultatem, quia etiam ſi uale-
rent, ſemper tamen reuocari poſſent, aut mu-
tari, uelut ultima uolũtas, l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. de legat. 1. l. 3. §. ult. cum l. ſequen. de a-
dimend. legat. Alex. præall. loco num. 5. aut, ſicut donatio cauſa mortis, l. ſenatus. 35. §. mortis. ff. de donat. cau. mort. eoq; nec impe-
dirẽt liberam teſtandi facultatem. d. l. pactum quod dotali. Quòd cum ita ſit, cõſentaneum eſt, talia pacta nullius eſſe momẽti, non quòd impediant liberam teſtãdi facultatem, quod abſurdiſsimè à noſtris quotidie allegatur:
8 ſed † quia pactis non poteſt dari aut trãsfer-
ri ſucceſsio, l. hæreditas. C. de pac. conu. l. uer-
9 ba Geſſerunt. ff. de uerb. ſign. ne † confunda-
tur ſcilicet uirtus & diſcrimen teſtamẽtorum ac contractuum. Nam cum agatur de maiore præiudicio in ſucceſsionibus, & de eius iure, cuius uolũtas qualis fuerit, poſt mortem am-
plius explorari non poteſt: ideo uoluerũt iu-
ra hoc fieri per actum magis ſolennem, quàm ſit contractus. l. ult. C. de fideicom. l. hac con-
ſultiſsima. C. qui teſt. fac. poſſ. Et hanc cõmu-
nem eſſe concluſionẽ, ꝙ non ualeat talis con-
uẽtio, ne ab inteſtato quidẽ, probat ff. lex lo-
co præal. nu. 6. addẽs hãc eſſe mentẽ omnium doctorũ, quòd ſcilicet nõ ualeat tale pactum, etiam quoad ſuccedẽdum ab inteſtato, quia ſatis diceretur ualere, ſi ad illum effectum ua-
lere poſſet, ut probat text. in termi. dict. l. hæ-
reditas. ubi gloſſ. addit, ne iure quidem fidei-
commiſsi ualere, & idem latè cõfirmat Schur. conſ. 11. in propoſito. nu. 3. centur. 1. Ad idem facit, quòd inter uiuos nemo poteſt fieri hæ-
10 res pacto: quia † actus contrahendi & actus teſtãdi realiter & eſſentialiter inter ſe differũt,
11 ut dicit Iaſ. in d. l. licet. num. 8. Quare † nec do-
nare inter uiuos ſucceſsionem aut hæredita-
tem licet, quia eſt inſtar donationis omnium bonorum tam præſentiũ quàm futurorum: quæ de iure non ualet, ut tradit Iaſ. in d. l. licet. nu. 14. & 15. Nunc ad propoſitũ, hoc pactũ de ſucceſsione uiuẽtis aui, eſt partim pactum de ſuccedẽdo, ſeu de ſucceſsione acquirẽda: par-
tim uerò de ſucceſsione per liberos amitten-
da, accerſendo ſcilicet in cõmunionem libe-
ros primi matrimonij, planè huic auo hære-
des extraneos. Quare neutro caſu uel reſpe-
ctu hoc pactum ualere poteſt: nec quatenus pactum eſt affirmatiuum de ſuccedẽdo, quia illud ne ab inteſtato quidem ualet, ut antè o-
ſtẽſum eſt & probat Bal. in l. fi. ubi etiã Iaſ. nu. 32. C. de pact. Nec quatenus eſt negatiuũ de ſucceſsione amittẽda, qua aufert filio uel ne-
poti portiones aliquot ex toto aſſe hæredita-
12 rias, & ad extraneos defert. Nã talia † pacta de uiui parentis hæreditate facta, liberos non a-
ſtringũt, niſi acceſſerit iuramentũ, qđ in præ-
ſenti caſu nullũ interuenit. d. l. ſi qñ. §. 1. C. de inof. teſt. Iaſ. poſt Bar. & Bal. in d. l. fi. nu. 27. C. de pact. Gemin. & Canoniſt. in d. c. 2. de pact. in 6. & eſt text. in d. l. pactum. C. de collat. Nec obſtat, quòd hîc pactũ fuerit reciprocũ, quod genus donationis aliàs recipitur, etiã quãdo donatio eſt prohibita, ut inter coniuges, &c. Nã in materia ſucceſsionis, ne talia quidẽ re-
ciproca pacta de ſibi inuicem ſuccedendo ua-
lere poſſunt aut debent, ut eſt text. rotundus in d. l. licet. ubi hoc notat Caſtr. nu. 2. Iaſ. num. 1. & reliqui Dd. C. de pact. Ex quibus uidetur concludẽdum, dictum nepotẽ ut legitimum hæredem, poſſe non obſtãte tali pacto dotali, (quod nullum eſt, & ideo nullum poteſt pa-
rere effectum. c. non præſtat. de regul. iur. in 6. Soc. conſil. 115. uidebatur. nu. 15. uol. 4. l. non putauit. §. non quæuis. ubi Bart. de bon. poſſ. cont. tab. l. non dubiũ. C. de legib. l. 4. §. cõde-
mnatũ. de re iud.) auitã hæreditatem ſolum, excluſis uidelicet extraneis liberis primi ma-
trimonij capeſſere & adire: uide Philip. Fran. in c. 2. in fin. de pact. in 6. Bartol. l. Titia Seio. §. Imperator. num. 10. de legat. 2. Caſtrenſ. cõſil. 299. ſuper. uol. 1. Zaſ. l. ſtipulatio. n. 45. fal. 10. de uer. ob. maximè qa hæreditas aui obuenit & quęſita eſt, nõ in uita patris, qui pactũ fecit, ſed poſt illius mortem: quare etiamſi pater omnino renunciaſſet, poſſet tamen nepos non obſtãte tali renunciatione, imò ne iura-

mento

mento quidē patris auitam ſucceſsionem ap-
13 prehēdere: quia † renūciationes & iuramen-
14 ta ſunt perſonalia: nec † repudiatio iuris trāſ-
mittitur in hæredem legitimum & gradū ſe-
quentem, l. ſi quis filiū. C. de inoff. teſtam. ſed illa cum renunciante extinguitur, & gradus ſequēs, puta nepos, uenit ex iure ſuo & ex ſua perſona, ut eſt cōmunis cōcluſio glo. ad uerb. improbatæ. in d. l. pactum dotale. C. de collat. Bart. in l. qui ſuperſtitis. nu. 3. ff. de acqui. hær. Bald. in l. ult. nu. 16. C. de pactis: ubi quærit, ſi
15 filia † per iuramentum renunciet hæreditati paternæ, an nepos ex ea cogatur tali iuramento, & renūciationi ſtare, nec poſsit petere auitam hæreditatem? qui eſt caſus noſter in terminis, niſi quòd ibi de filia, hìc de filio renunciante agatur, quæ diuerſitas ſexus non facit diuerſum ius: ſuper hoc, inquit, ſic diſtinguo: Aut iſta filia deceſsit uiuo patre ſuo, (qui eſt caſus noſter) & tunc nepos nō repellitur propter iſtam renūciationem, quia uenit ex propria perſona, non per repræſentationem matris. Aut mater nepotis deceſsit poſt patrem ſuum: & tunc cum fuerit ius quæſitum matri, talis renunciatio habet uim pacti, & parit uniuerſali hæredi exceptionem pacti, & eadem eſt diſtinctio Bartol. in d. l. qui ſuperſtitis. Bald. in l. pactum. num. 13. C. de collat. qui addit rationem: quia hoc ius nepos habet, non patris ſeu matris, ſed legis beneficio: eoq́ renunciatio talis illi non nocet. l. 3. §. ſi emancipatus. ff. de bon. poſſ. cont. tab. Nec obſtat (inquit) quòd nepos ſuccedat loco matris, quæ eſt excluſa: nam ſuccedit per locum à remotione, ſeu priuatione matris, & ideo non poteſt ſibi aſſumere naturam iam extincti, ſed aſſumit ſibi locū, quem reperit uacantem. Idem firmat Caſtrenſ. in d. l. qui ſuperſtitis. num. 3. & 4. addens, quòd licet ueniat nepos ad ſucceſsionē aui aliquo reſpectu iure repræſentationis, & ſuccedit in ſtirpem, non in capita, tamen quo ad ſucceſsionē aui capiendā, quam pater uel mater repudiauit, q̄ ueniat iure ſuo, & non obſtāte renunciatione ſuccedat. Et addit cū diſtinctione rationē: nam aut filia (inquit) deceſsit in uita patris, & repudiatio eius ac iuramentū non nocet filijs eius: quoniam habentur pro non factis. Nam etiāſi (inquit) non repudiaſſet, nec iuraſſet, fuiſſet tamē filia excluſa per mortem, nec fuiſſet ſibi delata hæreditas uiuentis patris, & illa repudiatio & iuramentum habent in ſe cōditionem tacitam, ſi contingat hæreditatem ſibi deferri, aliàs nō eſſet neceſſaria repudiatio. Poſtquā ergo non extitit conditio, euanuit repudiatio: ſed ſi ſuperuixit patri, tūc ſtatim illo mortuo defertur ſibi hæreditas, & eodē inſtanti ſuccedit uirtus repudiationis, & filiā excludit. Et quòd iſta, inquit, repudiatio incipiat ſortiri effectū, demum cum filia ſuperuixit patri, & ſic defertur ſibi hæreditas, & eodem inſtāti propter repudiationē auferť, probatur optimè l. fin. de nouat. &c. Et ſic filijs eius non nocet repudiatio & iuramentū matris, ſed potius ſuper exiſtentia ipſius, propter quam hæreditas illi fuit delata, tanquā præcedenti in gradu, non aūt filijs eius: & excluſio, quæ poſtea ſubſequiť ex dicta repudiatione cū iuramēto, non nocet filijs, ad quos non trāſmittitur ius repudiatū: l. ſi quis filium. C. de inof. teſta. ſed prodeſt cohæredibus filiæ, quibus accreſcit, l. un. C. quādo non pet. part. & hoc, ſi extabāt alij, qui fuiſſent ſucceſſuri cum iſta filia, ſi non repudiaſſet cum iuramento, ut fratres eius uel filij fratrum, & illos appello cohæredes: ſed ſi non extarent aliqui, qui cum illa eſſent ſucceſſuri, ſed alij agnati inferioris gradus trāſuerſales: tunc repudiatio illa cum iuramento, etiamſi filia ſuperuixit patri, non nocebit filijs eius, nec etiam ſuper exiſtentia ipſius, quia nō deuoluuntur ad cohæredes per ius accreſcendi, cum eos non habeat: ſed ad ſequentes in gradu per ſucceſſorium edictum, ut Inſtit. de ſucceſſ. cogn. §. placebat. Sed filij eius reperiūtur in potiore gradu inter ſubſequentes: ergo illi admittuntur per ſucceſſorium edictum: quia non ſupereſt alius, qui poſsit eos excludere: ſicut ſi mater repudiaſſet uerè poſt mortē patris, quæ ſola fuiſſet ſucceſſura, ſi non repudiaſſet. Quinimò ſi repudiauit ut filia, etiam ipſa hoc caſu tanquā proximior in gradu admitteretur: ut l. 1. §. uidendum. de ſucceſſor. edic. ſecus, ſi ſimpliciter renunciet: nā tunc nullo caſu admittitur, ut ibi not. gloſ. Et quòd talis diſtinctio Baldi ſit uera, probatur expreſſè in l. ſi quis poſthumos. §. ſi filium. in fin. de lib. & poſth. & in l. ſi quis filio exhæredato. de
16 iniuſt. teſtam. ubi † filius exhæredatus ſi moritur uiuente patre, non obſtat nepotibus ex eo, quo minus poſsint uenire ex eorum perſona ad ſuccedendum etiam cōtra teſtamentū: & rumpendum, ſi reperiāt ſe prꝙteritos: ſecus, ſi filius ſuperuiuat patri, quod totum fundatur in ratione ſuprà tacta. Hactenus Caſtrēſis, cui conſonat Faber in l. ſi quis. num. 11. C. de
17 inof. teſta. decidens, quòd † quitatio patris uel matris de ſucceſsiōe cuiuſquā, nō noceat liberis uel ſucceſſoribus, ſi ueniāt iure ſuo. Et ita, inquit, poteſt reſtringi c. quāuis. de pact. lib. 6. & Iaſ. in l. ſi arrogator. num. 19. & 20. ff. de adopt. inquiens, Nec dicas, quòd iſta filia parua admittatur ex pſona patris, quia ſubintrat eius locum, §. cum filius. Inſtit. de hære. quæ ab inteſt. Quod aduerte, quia aliàs errares in fundamentis, quia quando filia ſuccedit in locū patris, non credas quòd ueniat ex perſona patris: bene eius loco primò poniť, ſed poſtea ſuccedit ex ſua perſona propria, & conſiderātur qualitates ipſius filiæ, & neptis, non ipſius patris. Ita magiſtraliter Bart. in l. 1. §. filius. ff. de coniungen. cum eman. lib. & in l. 1. §. ſi ſit. ff. de coll. bon. ac ſoleo plenè dicere in l. qui ſe patris. C. unde liberi. Et idē, ſcilicet q̄ pactum filij de non ſuccedendo factum, non

k 3 noceat

18 noceat nepoti, utpote † qui ueniat nõ ex per-
ſona patris, ſed ſua, conſulit Alex. conſil. 20.
uiſo. num. 8. uol. 1. & conſil. 4. ponderatis. nu.
13. uol. 4. & conſ. 117. uiſo. in fi. lib. 6. & cõſ. 57.
lib. 7. Anch. conſ. 315. dominus. Cornæ. conſ.
116. difficultas. li. 2. Et idẽ nouiſsimè pluribus
cõfirmat Bouer. in ſing. incip. renunciatio iu-
ris. ſing. 11. Bello. conſi. 15. nu. 5. ex Bald. l. fi. C.
de pac. Bertran. conſil. 138. uol. 1. Gozad. conſ.
75. prima. nu. 21. Villalob. comm. opin. uerb.
filia. nu. 151. Crau. conſ. 127. nu. 1. 4. conſil. 84.
nu. 5. Tiraq. in tracta. de iure primigen. q. 40.
nu. 113. ubi hãc addit rationẽ: Cuilibet enim,
19 inquit, gradui defertur ſucceſsio † à lege, &
ſubducto primo gradu per expreſſam uel ta-
citam repudiationem, ius illius non trãſmit-
20 titur ad gradum ſequentẽ, quia † ius repudia
tum non tranſmittitur, per l. ſi quis filiũ. C. de
inoff. teſtam. ſed ius illud prioris extinguitur,
& ſequens uenit iure ſuo, & ex ſua perſona. Et
hoc maximè procedit, ſi filia, quæ renũciauit,
mortua ſit in uita patris, ſecundũ ipſum Bal.
quia tũc ea ſemota, uenit nepos ex ſua perſo-
na. Et idem Tiraq. præal. loc. nu. 120. ubi plu-
ribus autoritatibus adductis cõfirmat, quòd
pactũ de non ſuccedẽdo factũ, per filiã mor-
tuã ante patrem, non noceat nepoti: utputa q
ueniat ex perſona propria ad ſucceſsionẽ a-
ui. Et in ſumma, quòd renũciatio defuncti nõ
noceat ꝓximo, puta nepoti, etiã hæredi ipſiꝰ,
cui idem ius non à teſtatore, ſed iure ſuæ pro-
ximitatis competit, qu a contra renunciatio-
nem defuncti, cui ſucceſsit, iure ſuo uti, atqꝫ il-
lud perſequi poſsit: cõfirmat pluribus Tiraq.
in retrac. prox. §. 1. gl. 4. nu. 142. & latiſsimè in
eadem gl. num. 46. 47. cum multis ſeq. Facit
pro eodẽ, quòd delinquẽte patre, uiuẽte auo,
feudum non cõmittatur, ſi pater uiuente auo
decedat, qm̃ nepos illi ſuccedit immediatè,
non ex perſona patris, ſed ſua. Bart. in l. eum.
de interd. & releg. Curt. parte 5. in prin. Dd. in
c. 1. ſi uaſall. feud. pri. Molin. conſ. Pariſ. tit. 1. §.
30. n. 133. Quare ex his omnibus uidetur con-
cludendũ: nepotẽ hunc, nõ obſtãte pacto pa-
tris dotali, aui ſui ſucceſsionẽ adire, & ꝓ ſe ſo-
lo retinere poſſe: neqꝫ tñ ꝓpterea rectè excludi
à bonis prioris mariti, cũ hac in parte pactũ
21 dotale ualuerit: utpote † quia hactenus age-
batᷣ de hæreditate, & bonis iã demortui, cuiuſ-
modi pacta ualere nõ eſt dubiũ. d. l. ſi qñ. §. il-
lud. in fi. cũ §. ſeq. C. de inof. teſt. l. de fideicom-
miſſo. C. de tranſac. Iaſ. in l. fi. nu. 29. C. de pac.
per doctrinã Bald. & Imol. in d. l. ſtipulatio hoc
modo. de uerb. oblig. Nec obſtat, ꝙ totus con
tractus debeat probari: nã hoc uerũ eſt, quate
nus contractus ualet: nam quatenus non ua-
let, licitè ab eodẽ receditur, & pars ualida po-
teſt approbari, inualida uerò reprobari, l. do-
natiões. C. de dona. ne utile ꝑ inutile uitietur,
22 ut alibi dixi s. conſ. 13. 14. Etſi † igitur hic ne-
pos intẽdat ſibi oportere ſeruari pactũ dota-
le, quatenus reſpicit bona primi mariti, quia
hac in parte pactũ eſt ualidũ, utpote factũ de
ſucceſsione mortui iam delata & ceſſa: tñ non
ſequitur, quòd cõtrà ſeruare debeat illud pa-
ctum factũ de uiuentis aui hæreditate, cũ hac
in parte ſit inualidũ, & nullius momẽti. Trãſa
ctiones enim ualidæ non retractantur, etiam
ſi pacta de ſucceſsione uiuẽtis acquirenda cu-
ius contemplatione tranſactum eſt, non ſer-
uẽtur, ut eſt text. rotundus in l. cum donatio-
nis. 34. C. de tranſact. Nam talia pacta con-
tractibus appoſita infirmantur, non autem
ipſos contractus, quamuis non ſeruentur, in-
firmant, ut eſt elegans text. in l. donatio. 25.
C. de donat.

Rationes decidendi.

ET hæc quidem eiuſmodi ſunt, ut in illam
ſententiam pro nepote pronũciatum eſſe, mi-
nimè ſit mirandũ. Veruntamen non etiã ſunt
nulla, quæ in contrariam partem inclinare a-
23 nimos queant. Nam † indubitati iuris eſt, ꝙ
pacta poſsint fieri de hæreditate uiuẽtis, con-
ſentiente illo, de cuius hæreditate agitur: & ꝙ
ualeant, ſi is ad extremum in tali uoluntate
durauerit: ut eſt textus apertiſsimus in l. fi. C.
de pactis, qui tollit hac in parte & declarat o-
mnia uetera iura, ut etiãſi illa eſſent cõtraria,
tñ huic uelut iuri nouiſsimo ſtandum eſſet: i-
taqꝫ concludũt communiter Dd. in d. l. ult. ꝙ
uotum captandæ mortis, quod aliàs talibus
pactis ineſt, tollatur per cõſenſum eius, de cu-
ius hæreditate agitur: Iaſ. in d. l. fin. nu. 10. da-
to etiam, quòd alicuius ſucceſſorum conditio
melior ſit futura: ut pluribus confirmat Alex.
conſ. 28. põderatis. nu. 7. uol. 1. maximè quan
do pactum eſt reciprocum de mutua ſucceſ-
ſione, ut tradit Iaſ. in d. l. fi. num. 7. in 4. limit.
& præcipuè, quoties talis conuentio uenit ex
neceſsitate contractus præambuli, ut uult Iaſ.
ibidem in d. l. fin. poſt gloſ. in 6. limita. per l. ſi
quis ſeruum. de act. empt. cum alijs per eum
24 alleg. Nec † poteſt dici, quòd tale pactum au
ferat liberam teſtandi facultatem. Nam eſt re-
uocabile, & habet naturam ultimæ uolunta-
tis, ita ut is, de cuius hæreditate actum eſt, ſem
per contra pactum teſtari poſsit, iuxta d. l. pa-
ctũ quod dotali. 15. & l. fin. ubi hoc firmat Iaſ.
n. 12. C. de pact. l. cũ donatiõis. 33. C. de trãſact.
cum ſimilib. ut pluribus exponit Iaſ. poſt Ca-
ſtrenſ. in d. l. fi. nu. 12. Quando uerò is uolun-
tatem non mutat, præſumitur in uolũtate pa-
cti perdurare: Bart. & Dd. l. tale pactum. §. fin.
de pact. l. conficiuntur. de codicill. iuxta regu-
lam, Quod non mutatur, cur ſtare prohibea-
tur: l. ſancimus. C. de teſtam. Eoqꝫ tale pactum
mortuo eo, de cuius hæreditate actum eſt, ua-
let ab inteſtato: Iaſ. in dict. l. pactum quod do-
tali. n. 3. & habetur pro ultima eius uolũtate,
25 præſertim † inter liberos, quibus qualiſcũqꝫ
parentũ uolũtas ſufficere debet, l. ul. C. fa. her-
ciſ. latè Schur. cõſ. 61. cẽt. 3. Ideoqꝫ in caſu l. pa-
ctũ qđ dotali. tradunt Dd. ꝙ ſi pater deceſsiſ-
ſet

ſet nō mutata uoluntate, neq; facto teſtamento, quòd tum talis pactio dotalis de uiuentis hæreditate facta, ualeret: & ex ea ab inteſtato ſuccederetur, ut expreſſè poſt Alexand: tradit Iaſ. in d. l. pactum quod dotali. numer. 3. C. de pactis: pro quo text. in l. hæreditas. in uerb. uice teſtamenti. C. de pact. conuent. & Bart. in l. tale pactum. §. fina. num. 2. & 3. ff. de pact. In præſenti autem caſu pactum hoc conſtat eſſe factum auo, de cuius hæreditate actum eſt, conſentiente: & factum non captatoriè, ſed ex neceſsitate præambuli contractus, uidelicet coniugij & diuiſionis bonorum ex ſtatuto imminentis. Item reciprocè, ad inducendam inter liberos æqualitatem ſucceſsionis, & fraternitatem alendæ concordiæ aptam. Quare meritò tale pactum ſeruari debet, cum auus in hac uoluntate ad finem uſque perſeuerauerit, nec quicquam contrà ordinarit, & nepos qualemcunq; aui ſui uoluntatem agnoſcere, & iuxta illam cum liberis primi matrimonij bona auita conferre debet, cum, ut antè dictum eſt, inter liberos qualiſcunq; parentum uoluntas ſufficiat, d. l. fin. C. fam. hercïſc. Et ita quoq; de conſuetudine ſeruatur, ac talia pacta dotalia, præſertim reciproca. de mutua coniugum uel liberorum ſucceſsione fieri & ſeruari ſolent, ord. 43. parte 2. ord. 30. ord. 20. uerſ. *Vuann zuiſchen Eheleuten eheſtiffungen.* parte 3. maximè quoties propter bonum concordiæ talis ſucceſsionum ſimultas, & quædam mutua fraternitas, ac reciproca, inter liberos utriuſq; coniugij conſtituitur: quæ pro ualidis haberi, & ſuper quibus ius dici publicè coniugum intereſt. Idq; fieri ſæpius memini, & fortaſsis alij peritiores meminerunt, & pluribus confirmat Zaſ. conſil. i. illuſtres. numer.
26 2. 4. 5. 8. uolum. 2. Conſtat † autem per conſuetudinē talia pacta ualidari, ut tradunt Dd. præſertim Iaſ. num. 3. in d. l. pactum quod dotali. per cap. filij nati. in uerb. uſu admittitur. ſi de feu. fuer. contro. inter dom. & agnat. Quia tamen pactis nō poteſt deferri hæreditas, iuxta l. hæreditas. C. de pac. conuent. ideo tale pactum non eſt uice teſtamenti, præſertim inter
27 extraneos, quos obligare nō poteſt: ſed † eſt uoluntas quædam innominata ab inteſtato, ut dicit Salic. Iaſ. in l. licet. num. 15. C. de pact. ideo ualet tantum iure fideicommiſsi inter li-
28 beros, & proinde † hæres ab inteſtato quartam Falcidiam detrahere poteſt iure ciuili: l. in donationibus. 12. C. ad l. Falc. Bald. in l. fin. num. 19. C. de pact. ſicut alioqui detrahit extante qualibet ab inteſtato ultima uoluntate, & teſtamento minus ſolenni, quod habeat clauſulam codicillarem, ut poſt glo. Bart. & alios latè proſequitur Iaſ. in authent. ex cauſa. num. 22. C. de lib. præter. Quanquam non indiſtinctè iure Saxonic. ex ordinatione noſtra prouincia. conſtit. 1. parte 3. Cæterùm nepos eſt hæres aui legitimus ab inteſtato, utpote mortuo iam ante auum patre, cui non modò
29 Trebellianica aut Falcidia competit, ſed † etiam legitima: quā debet habere præcipuam, uel titulo inſtitutiōis, uel ab inteſtato, §. aliud quoq;. in authent. ut cum de appellat. gloſſ. in authent. nouiſsima. ad uerb. titulo. C. de inoffic. teſtam. etiam in uoluntate minus ſolenni & teſtamento condito inter liberos, ut eſt cōmunis opinio contra gloſ. in d. authen. nouiſſima. & fatetur Iaſ. ibidem nume. 16. quamuis contrà diſputet, & numero 22. ſubdit, ab hac ſententia non eſſe in iudicando recedendum.
30 Ita autem † præcipuam habere nepos legitimam debet, ut nullo pacto queat in hac grauari, nec ulla uoluntate ea minui, iuxta d. authen. nouiſsima. in fin. ubi Iaſ. nu. 45. & auth.
31 res quæ. C. cōmunia de leg. & fideicom. † Ex quo ſequi uidetur, quòd utranq; quartam & legitimam & Trebellianicam, nepos hic deducere iure ciuili poſsit, ex c. Rainutius. ubi Panor. & Dd. ex. de teſta. quod etiā in foro ciuili ſeruari uolūt Dd. in auth. res quæ. ubi latè Iaſ. nu. 3. C. cōmunia de legat. & in d. auth. nouiſsima. ubi Iaſ. nu. 39. ait hanc communem eſſe ſententiam, C. de inoff. teſtam. Et ſic nepos hic auferre poſſet hac ratione plus q̄ dimidiam partem hæreditatis, atq; ita per indirectum totum hoc pactū dotale imminuere & retractare. Verùm illo non obſtante, contrariū hic eſt ſtatuendum, ſcilicet q; neq; nomine legitimæ, nec ex cauſa Trebellianicæ, uel Falcidiæ, nepos hic ullam prærogatiuā pretendere poſſit. Nam queſtio legitime tum demū habet locū, cum hæreditas ad extraneos, liberis excluſis, defertur. Hic aūt nepos nō eſt excluſus, ſed ſimul ad hæreditatē uocatus. Non eſt aūt neceſ-
32 ſe, totam † legitimam relinqui filio, ſed ſufficit partē aliquam uel titulo inſtitutionis, uel ab inteſtato relinqui, quæ poteſt poſtea ex alijs bonis ſuppleri, ut eſt cōmunis cōcluſio gl. & Dd. in auth. nouiſsima. ubi hoc proſequit̄ latè Iaſ. nu. 15. & in d. §. aliud quoq; capitulū. Sed & hic quod deeſſe pōt legitimæ, compenſatur, & complet̄ alijs ex bonis ac relictis. Primò, quia nepoti in dicto pacto dotali 100. aurei ſunt prælegati. Secundò, quoniā ē diuerſo ſuccedit in omnia bona primi mariti, quibus aliàs caritur⁹ eſſet. Tertiò, quòd per 20. & amplius annos in ijſdem bonis ſit educatus & enutritus, ut nullo modo de fraudatione legitimæ conqueri poſsit, cum conſtet iſtiuſmodi
33 relicta ex quacunq; parētis † ultima uolūtate (prout hoc pactū quandam ultimā uoluntatem eſſe inter liberos, ſ. dixi) imputari in legitimam. §. 1. in auth. de trien. & ſemiſs. l. oimodo. & l. ſcimus. C. de inof. teſt. l. etiā. §. ſi debita. l ſi libertus. §. libertus. ff. de bonis libert. latè Coraſ. in repetit. l. filium. n. 99. C. famil. herciſ. ſicuti imputantur & illa quæ ex pactis dotalibus capiuntur, l. q̄m nouella. §. quo à nobis recepto. C. de rei uxor. act. Alex. cōſ. 27. uol. 5. Caſtr. conſ. 120. notandum. nu. 3. uol. 2. Coraſ. in d. l. filium. nu. 116. Quanquam & illud dici

poſsit, liberos primi matrimonij hic non eſſe
propriè dicti aui hæredes: neque ab inteſtato,
cum ſint illi extranei: nec ex teſtamento, cum
nullum ſit factum: ſed tantũ quaſi legatarios
34 & donatarios uenire ex pacto. † Legitimæ
autem ſuppletionem non poſſe peti à legata-
rijs uel donatarijs, ſed tantũmodò à ſolis hæ-
redibus. §. hæc autẽ. in auth. ut cum de appell.
cognoſ. Fulgoſ. & Salic. in l. omnimodo. C. de
inoff. teſtam. Coraſ. in d. l. filium. nu. 139. An-
gel. conſil. 131. Quam ſententiam ueriorem &
probabiliorẽ dicit Guid. Pap. deciſ. 82. quod
tamen non pono pro conſtanti, quia commu
nis opinio Dd. uidetur ſapere contrariũ, nem
pe ſuppletionẽ legitimæ debere fieri tam per
hæredes, quàm per legatarios, pro rata. Bart.
& Caſtrenſ. in l. quartam. ad l. Falcid. Bald. in
auth. presbyteros. C. de epiſ. & cler. & in l. 1. C.
de inoff. don. id quod ipſe Coraſ. teſtat̃ præal.
loc. num. 138. Ratio itaq; ſuperior eſt prægnan
tior, nempe quòd longè plus legitima etiam
in bonis aui nepos hic conſequat̃. Quod au-
tem ad alteram quartam, uidelicet Falcidiam
uel Trebellianicam attinet: huic in præſenti
caſu locus eſſe non poteſt: quia tum demum
quarta talis detrahitur, quando hæreditas le-
gatis & fideicõmiſsis eſt exhauſta, ita ut quar-
tam hæres non habeat. Atqui hîc hæreditas
non eſt grauata legatis, & alioqui ſupra quar
tam iſte hæres nepos accipit: ut ſuprà oſten-
35 ſum eſt. Nec uerum etiam eſt, filium † aut ne-
potem utramq; quartã detrahere, legitimam
ſcilicet & Falcidiã, uno tempore: ſed tum de-
mum, quando diuerſis temporibus fit detra-
ctio: puta cum ſub conditione legata ſunt re-
ſtituenda, ut tradũt Dd. in d. c. Rainutius. & in
d. auth. res quæ. In quo caſu cũ hîc non ſimus,
liquet, fruſtra hanc diſputationem introduci,
p̃ſertim his in terris, ubi deductio talis quar-
tæ contra pacta dotalia & donationes cauſa
mortis, præſertim iudiciales (qualis iſta fuit)
non conceditur, ord. 1. parte 1. Præterea non
leuiter me mouet, quòd iſte nepos ſuo patri,
qui hanc pactionem fecit, ſucceſsit, eiusq; hæ-
res factus eſt, ſicut & nunc poſsidendo hære-
ditatem aui, qui & ipſus in illud pactum con-
ſenſit, huius quoque hæreditatem adijt, l. pro
hærede. l. gerit. ubi Bar. de acquir. hæred. Non
igitur uidetur contra pactum eorum, quibus
ſucceſsit, uenire poſſe. l. cum à matre. C. de rei
uend. cum ſimil. ſed ex illo magis obligatus
eſſe ad implendum, l. 2. ubi Dd. C. de pact. int.
empt. maximè poſtquam iam adultus parti-
cipauit de bonis primi mariti, & à liberis pri-
mi matrimonij, ut cohæres, portiones accepit:
quo ipſo nedum tanti temporis decurſu pa-
ctum ratificauit, l. 4. C. de pact. int. empt. gloſſ.
l. poſt diem. ff. de in diem add. conſtit. 1. & 3.
parte 3. & eſſet certè iniuſtum tam enormiter
claudicare contractum, & approbari tantam
inæqualitatem, ſi cum ui huius pacti ex com-
munibus bonis iſte nepos ab ineunte ætate
educatus ſit, & pòſt in adulta ætate portionẽ
ex bonis prioris mariti, cum illius liberis, q̃ꝑ-
uis extraneis, acceperit: nunc tamen nollet
eodem iure pacti uti illos in ſua hæreditate,
quo uſus eſſet ipſe in hæreditate ipſorum. l.
1. & toto titulo, quod quiſque iur. Conclu-
dendum ergo potius uidetur, quod ius, æ-
quitas & conſuetudo ſuggerunt, per omnia
pactum iſtud dotale obſeruandum, & ex eo
æqualiter inter liberos ſuccedendum: & hanc
aui hæreditatem communiter diuidendam eſ-
ſe, non obſtantibus ijs rationibus, quæ ſuprà
in contrarium ſunt adductæ, ad quas paucis
36 reſponderi poteſt. Nam † licet pacto non
deferatur hæreditas, tamẽ tale pactum eſt in-
ter liberos uice teſtamenti, ſeu ultimæ uolun-
tatis, ſaltẽ ab inteſtato, iuxta d. l. fin. C. de pac.
l. hæreditas. C. de pact. conuent. potiſsimum
inter liberos, l. ult. C. famil. herciſ. peræquè ac-
que inter milites, ut dicit Barto. in l. tale. §. fin.
num. 3. ff. de pact. & Iaſ. poſt Alexan. item Al-
ciat. in l. pactum quod dotale. 15. num. 3. C. de
37 pact. Nam † perinde, imò magis fauetur te-
ſtamento ſeu uoluntati relictæ inter liberos,
quàm teſtamento militari, ut tradit poſt alios
Iaſ. in l. hac conſultiſsima. §. ex imperfecto. nu.
7. C. de teſtam. Quod autem eſt dictum, talia
pacta ne ab inteſtato quidem ualere, uerum
eſt, quando non habent formam & ſolenni-
tatem donationis cauſa mortis, aut alterius
ultimæ uoluntatis, ut exponit gloſ. & Dd. in l.
licet. C. de pact. Secus autem eſt, quando ha-
bent debitam ſolennitatẽ, ſicuti hoc pactum
habuit, utpote apud acta factum, & publica
autoritate & ſigillo comprobatum ac conſi-
38 gnatum. quæ † ſolennitas omnem ſolennita-
tem ſuperat: l. omnem. C. de teſtam. adeo ut ta
le pactum actis inſinuatum habeat uim clau-
ſulæ derogatoriæ. Iaſon in l. pacta nouiſsima.
num. 2. C. de pact. & in l. ſancimus. num. 14.
poſt Bald. Fulg. Caſt. ibi. C. de teſtamen. & in l.
39 omnem. num. 12. eod. tit. Et ut † maximè con-
cedatur, pacta de mutua ſucceſsione non ua-
lere, ne quidem ab inteſtato, iure ciuili: qui eſt
caſus d. l. licet. tamen conſtat nec negari po-
teſt, de conſuetudine generali in his locis ta-
lia pacta, præſertim dotalia, ſi fiant apud acta,
ſicut iſtud factum eſt, & non mutata ſint teſta-
mẽto, ualere ab inteſtato, & ex eis ſuccedi, ſal-
tem iure fideicommiſsi. Atque ita ſæpiùs eſſe
pronunciatum in diuerſis conſiſtorijs & cu-
rijs, harum regionum Scabinalibus, multis
exemplis oſtendi poteſt, & oſtendunt ordi-
nationes ſuprà ad hoc allegatæ, ord. 43. par-
40 te 2. ordi. 10. & 20. parte 3. Deinde † de iure
quoq; ciuili etſi eiuſmodi pacta non ualent,
inter extraneos, uelut ultima uoluntas, tamẽ
iure pacti dotalis bona poſt mortem coniu-
gum deuolui poſſunt, uelut ex contractu, ut
gloſ. & Dd. quamuis obſcurè indicant in d. l.
hæreditas. C. de pact. conuent. & probat text.
in l. ſi conuenit. 6. C. eod. tit. Præterea certum
eſt.

eſt, pactum de tertij uiuentis & conſentientis hæreditate factum, ualere: ſi is in eo ad extremum uſq; perſeuerauerit, iuxta l.fi.C.de pact.
41 maximè † inter liberos, quibus qualecunq; iudicium patris uel aui ſufficere debet, ut ſ. dictum eſt ex l.ult.C fam.herciſc. Quare hic nepos etiam patris & aui ſui iudiciū, qui in hoc pacto ad extremū uſq; perſeuerauerit, contrauenire nō poſſet, etiamſi cōcederetur, aliàs pactis ſucceſsiones ab inteſtato deferri non poſſe. Non obſtat etiā, q ex tali pacto nulla oriatur obligatio. d. l. pactum quod dotali. C. de pactis: quia hoc uerū eſt reſpectu eius, de cuius hæreditate pactum eſt, quin is contra pactum teſtari poſsit: ſecus uerò eſt reſpectu paciſcentium, qui obligantur, ſi is in eadem uoluntate ad extremum manſerit. d. l. fina. C. de pact. Etſi autem ex tali pacto non deferatur hæreditas alioqui ab inteſtato non ſucceſſuris, d. l. hæreditas. tamen deferuntur bona ut legatum ſeu fideicommiſſum, maximè inter liberos & horum reſpectu, ut ſcilicet etiam extraneis talia legata in pacto relicta præſtare debeant, ut antea dictum eſt, & poſtea latiùs dicetur. Non obſtat etiam, quòd nepos ſuccedens auo, demortuo iam antea patre, qui hoc pactum fecit, ſuccedat ex iure ſuo, & quòd patris renunciatio illi non noceat, neque enim hic facta eſt ulla renunciatio, ſed tantum diſpoſitio de diuidenda hæreditate inter liberos utriuſque matrimonij. Quare quod dicitur, nepoti renunciationem patris hoc caſu non obeſſe, parum huc facit. Nam primum non renunciauit pater, & ut effectu renunciaſſet, tamen conſtat theoricam illam Doctorū, qua tradunt, nepotem non obſtante patris renunciatione admitti ad aui ſucceſsionem, accipiendam ita eſſe, quando caſus ab inteſtato eſt planè liber, & nulla extat uolūtatis defuncti ſignificatio: ſecus uerò eſt, quando iudicium de ſucceſsione ſuum auus reliquit, quia illud uicè teſtamenti aut ſaltem ultimæ uoluntatis eſt, & ſuccedere uolentem obligat, ſicut antè diximus, & paulo pòſt dicetur: ut quæſtio & cauſa inteſtati locum habere hîc non poſsit, nec attendendum ſit, quid ab inteſtato fieri debeat, ſed quæ fuerit defuncti parentis, cui ſucceditur, uoluntas: quæ omnino eſt ſequenda, & cui nepos parére debet. Itaque quamuis ſuccedat hic nepos auo iure ſuo, tamen huius ſui aui qualemcunque uoluntatem, & iudicium ſuper hæreditate relictum, agnoſcere & ſequi eum oportet, iuxta d. l. ulti. C. famil. herciſcun. Hic autem auus in hoc pactum dotale conſenſit, quod ipſius etiam nomine & uoluntate eſt confectum, ut uerba inſtrumenti diſertè oſtendunt. Quare cum non mutato hoc pacto, neque immutata uoluntate deceſſerit, uidetur hoc pactum loco ultimæ uoluntatis innominatæ reliquiſſe. Iaſon in d. l. pactum quod dotali. numer. 3. Schurff. conſil. 36. quod in præſenti. numer. 13. centur. 2. Et cogitur nepos tali pacto diuidendæ hæreditatis ſtare, iuxta l. ultimā C. de pact. Quanquam
42 quam † & illud etiam diſputari poſsit, an nō nepos ſuccedere uolens auo, ueniat ex perſona patris, & non iure ſuo? Nam hoc non pauci tenuerunt, ut gloſſ. in l. 1. §. ſi ſit filius. ff. de coniung. cum emancip. lib. Bart. in l. Gallus. §. quid ſi tantum. in fin. de lib. & poſthum. Faber & Ioannes de Platea in §. cum filius. Inſtit. de hæredi. ab inteſt. Caſtrenſ. conſ. 421. quod iſta mater. li. 1. & alij quos cumulat Tiraquel. in d. tractat. de iur. primigen. quæſtio. 40. nu-
43 mer. 122. Deinde † dici poſſet, renunciationem patris nocere filio, quando aliquid hoc nomine accepit: uelut hic bona primi mariti pater accepit, per ea quæ limitat Bartol. in d. l. qui ſuperſtitis. de acquirend. hæredita. Caſtrenſis conſil. 320. uiſo. numer. 2. uolum. 1. Et quòd pater pacto poſſet præuenire ſatiſfaciendo debitum naturale liberis, & ſuper legitima tranſigere, tenet Bald. conſil. 148. in caſu. numer. 7. uolum. 1. & confirmatum eſt ordinat. 10. parte 3. Verum in hoc uis non eſt ponenda, quia non eſt conſiderandum, quo iure ſuccedat nepos, ſed quòd ſuccedat auo: cuius uoluntate tale pactum factum eſt, & in qua uſque ad finem perſeuerauerit, & quam nepos agnoſcere & ſequi debet, iuxta d. l. final. C. de pact. & l. ultim. C. famil. herciſcundæ. Nam talia pacta non minus inter liberos ualent, quàm inter milites, ut dicit Bartol. in l. tale pactum. 41. §. final. numero 3. de pact. & eſt de mente Iaſon. in dicta l. pactum quod dotali. num. 3. cum ſequen. qui etiam in authentic. nouiſsima. numero 18. C. de inoffic. teſtament. dicit, magis faueri patri teſtanti inter liberos per imperfectam uoluntatem, quàm teſtamento militari minus ſolenni. Et quanquam teſtamentum inter liberos non proſit perſonis extraneis, ſed tantum ualeat inter liberos, ſecundum communem in l. hac conſultiſs. §. ex imperfecto. C. de teſtamen. quam propugnat Clarus in titul. de teſtam. tamen hoc uerum eſt in uoluntate minus ſolenni, & quæ non ualet quo ad extraneos. Et hoc pactum dotalitium apud acta factum, ut ſolēne, ualere & de conſuetudine pro ſolenni ultima uoluntate haberi, diximus: ſicut & ord. 1. parte 3. oſtendit, ut certè quoad liberos primi matrimonij quanquā huic defuncto auo extraneos, ualere debeat. Ita paret euidens & explicata ratio, quare hoc pactū, præſertim ab hærede nepote aui, cuius de hæreditate quæritur, & qui pactum fecit, ſit ſeruandum: & ex illo hæreditas diſtribui debeat, quemadmodum etiam quotidie practicatur, cum talia pacta dotalia ualeant ab inteſtato, & ex ijs ſuccedatur, ut eſt notiſsimum & certè æquiſsimum: alioqui nulla eſſet fides & uis eiuſmodi pactorum quamlibet iudicialium, contra ordinationē primā, §. 1. parte tertia. Idq; maximè hoc caſu dicendum eſt, in quo hic nepos patri

patri ſuo & auo, quorum nomine pactū hoc ab arbitratoribus factum eſt, ſucceſsit: & quorum hæreditatem adijt, & etiamnum poſsi-
44 det. Conſtat † enim hæredem non poſſe uenire contra pactum uel factum defuncti, maximè patris uel aui, Bald. conſil. 345. ad euidentiam. num. 8. uolum. 1. & alijs iuribus uulgatis. Etſi alius queat, non tamen iſtè nepos hoc caſu poſſet, qui pactum illud ratificauit etiam adultus, capiendo ui illius, partes ex hæreditate, primi mariti, nullo aliàs iure debitas huic extraneo, liberis primi coniugij extantibus: & ſic ſciens uolensq́; idem ratificauit, d. l. 4. C. de pact. inter empt. ut quod ſemel placuit, amplius ei diſplicere nō debeat: cap. quod ſemel. de regul. iur. in 6. nec audiendus ſit ueniens contra pactum, quod ratificauit, & ex quo lucrū cepit, d. l. 4. l. Pomponius. de nego. geſt. cum ſimilibus: ſed æquiſsimum omnino eſt, ſicut ipſe uoluit ſibi pactum hoc à filijs primi coniugij ſeruari, ſicut ſeruatum eſt, & ex quo ipſe locupletatus eſt, ſic ipſum quoq; contrà æqualitatem hanc agnoſcere, & idem pactum ijs, qui ſibi ſeruarunt, implere ac conſeruare, eoſdemq́; tanquam conſortes ad communem ſucceſsionem admittere. Ex quibus apparet, ſententiam in hac cauſa latam, quæ reſpicit tempus, quo poſt mortē patris hæreditas auita delata eſt, nulla firma aut probabili ratione innixam eſſe: quia hic auus non omninò ab inteſtato deceſsit, ſed pactū hoc pro ultima uoluntate reliquit, ut ſaltem ualeat iure codicilli, uel donationis ab inteſtato. Nec ualet argumentum, ſi quis dicat,
45 Eiuſmodi pacta † tantum inter liberos ualere pro ultima uoluntate, non autem prodeſſe alijs extraneis, quibus in ijs aliquid relictum eſt, ſed hæc relicta liberis accreſcere, d. l. hac cōſultiſsima. §. ex imperfecto. Liberos aūt primi matrimonij hîc eſſe extraneos huic auo, & ideo illis pactum nihil prodeſſe, ſed relicta ijs meritò accreſcere nepoti, ut uero & ſuo hæredi. Nam hoc uerum eſt in teſtamento nuncupatiuo, ut dixi, imperfecto, uel ſcriptura imperfecta, quæ nullas uires habet: quo ſenſu loquitur d. §. ex imperfecto. Secus uerò eſt, quādo ſcriptura quamuis deſtituta ſolēnitate teſtamenti, perfecta eſt, & de uoluntate conſtat, eaq́; probari poteſt: tum eñ relicta extraneis à liberis ſunt præſtanda, qui cogunt̄ defuncti parentis uoluntatem ſequi: ut eſt tex. in auth. quod ſine. ubi poſt alios Iaſ. num. 1. & 2. C. de teſtamentis, & in d. §. ex imperfecto. nu. 10. maximè quando in ſcriptis facta eſt, & comprehenſa talis uoluntas iuxta formam d. authen. quod ſine. prout Dd. ibi declarant: ſed ſic eſt, ꝙ hæc uoluntas in noſtro caſu non modò eſt ſcripto inſtrumēto comprehenſa, iuxta ſolennitatem d. auth. quod ſine. ſed continet ſolennitatem etiam, quæ ad teſtamentum ſufficiat: quoniam inſtrumentum apud acta factum & actis eſt inſinuatum, ex l. omnium. C. de teſtam. & per alia ſ. adducta. Quare cunctis huius facti circunſtantijs rectè perpenſis & ad æquitatem ac conſuetudinē harum regionum collatis, exiſtimo, ſalua eorū qui contrà pronunciauerunt, pace, iudicandū eſſe pro pacto iſto dotali, ꝓindeq́; relicta primi matrimonij liberis, non ſecus quàm huic nepoti cōmuniter & æqualiter deberi: non obſtantibus qualibuſcunq; nepotis (ut qui in legitima non læ datur) argumentis è cōtrario productis. Atq; ita tandem eſt iudicatum ultimo loco, & in curia, unde non erat prouocatio.

CONSILIVM LXXII.

De uſuris uſurarum, an debeantur? & de probatione amiſſo inſtrumento, uel confeſsione.

SVMMARIA.

1 ¶ *Debitor ex ſcripto obligatur.*
2 *Vſuræ ſunt iuſtum intereſſe, licet ſint grauiſſimæ, quando eas creditor ob moram debitoris ſoluere cogitur.*
3 *Intereſſe quid ſit.*
4 *Tutores pupillis uſuras pupillares & etiam uſuras uſurarum præſtare debent.*
5 *Solutio cum ſit facti, non præſumitur, ſed eſt probanda. & num. 19.*
6 *Vſuræ uſurarum iure communi non debentur: etiamſi promiſſæ ſint, & ſolutæ, repeti poſſunt.*
7 *Vſuræ non augent ſortem, ut inde uſuræ deberi poſſint.*
8 *Vſuræ non promiſſæ non debentur.*
9 *Duo ſpecialia concurrere non debent.*
10 *Tutores ob pecunias pupillares non tenentur ad uſuras uſurarum.*
11 *Vſura uſurarū iure nouiſſimo in uniuerſum prohibita.*
12 *Tutor quo caſu debeat uſuras uſurarum.*
13 *Fideiuſſor uel mandator non repetit, ſi ſoluat id, quod ſoluere non debuit.*
14 *Soluere indebitum ſcienter eſt iactare ſuum & donare.*
15 *Secundum ll. quiſq; intelligitur contrahere.*
16 *Verba contrahentium generalia, ſecundum ll. ſunt accipienda.*
17 *Contrahentes intelliguntur ſe conformare iuri communi.*

18 *Nouatio eſt ſpecies ſolutionis.*
19 *Facta non præſumuntur, ſed probantur.*
20 *Nouatio & quodlibet pactũ eſt probandum.*
21 *Exceptio niſi probetur, reſoluitur in confeſſionem.*
22 *Reus negando & conditionaliter excipiendo, non uidetur confiteri.*
23 *Confeſſio in totum eſt acceptanda.*
24 *Reus excipiendo non uidetur intentionem confiteri.*
25 *Negare narrata prout narrantur, eſt implicita reſponſio.*
26 *Ad probandum debitum non ſufficit caſum inſtrumẽti probari, ſed tenor probãdus eſt.*
27 *Iuſiurandum non eſt manifeſta probatio.*
28 *Teſtibus non creditur, qui dicunt ſe legiſſe contenta in inſtrumento, ſi de his aliter nihil ſciant, utrum uerè ſic geſta ſint, prout ſunt ſcripta.*
29 *Ex confeſſione ſua quiſq; tenetur.*
30 *Exceptio excuſsionis non habet locum, quando principalis non eſt ſoluendo, uel fugitiuus, nec facilè conueniri poteſt.*
31 *Inſtrumentum reddens debitori, uidetur fateri nihil amplius deberi.*
32 *In dubijs ueriſimilem cauſam allegantimagis eſt credendum.*
33 *In dubijs creditur reo, & fit interpretatio pro abſolutione.*
34 *Confeſsiones repẽtinò factæ non præiudicãt.*
35 *Confeſſio inſtrumento comprehenſa non poteſt reuocari, niſi probato errore.*
36 *Vnius ſummæ pro altera ſubſtitutio, eſt quaſi nouatio.*

EVSEBIVS ab R. nobilis cum creditore ſuo Ioanne N. tranſegit, & authorantibus mediantibusq; illuſtriſs. Principis conſiliarijs ita conuenit: ut d. Euſebius d. ſuo creditori N pro omnib. debitis, exactionibus, retardatis, omniq; intereſſe deberet & ſolueret ſummã 9300. flor. tantũ in tribus articulis ſiue poſtis, manſit inter d. debitorẽ & creditorem lis atq; cõtrouerſia. Primùm enim petijt d. N. creditor penſionem penſionum, ſeu uſuras uſurarum, quas dicit ſe coactum eſſe ſoluere ratione 3001. flor. quos à ſorore ſua liberisq; eius mutuo ſub penſione 8. in centum annuatim ſumptos, ulterius mutuo dedit & tradidit d. Euſebio: qui quia hoc mutuum condicto tempore non reddidit, coactus ille fuerit duplices uſuras ſorori ſuæ eiusque liberis præſtare, cum ſortem ob non factam ab Euſebio ſolutionem reddere non poſſet, prout de hac ſumma ſe compulſum fuiſſe ciuſmodi uſuras uſurarum ſoluere, prætendit in inſtrumento exhibitæ confeſsionis. Secundò poſtulat 1000. flor. quos ſe d. Euſebio mutuo dediſſe intendit, uirtute cuiuſdam inſtrumenti anno 48. dati, & nunc deperditi atque amiſsi. Tertiò petit 1000. flor. ex fideiuſsione, quam ſe d. Euſebium feciſſe nomine cuiuſdam mangonis ſeu negociatoris equorum, confirmat. Quarum trium petitionum intentionem cum d. Euſebius inficietur, eoque factum ſit, ut ad uiam iuris d. partes à dd. conſiliarijs ſint remiſſæ, & petitiones illas tres d. N. creditor nunc iudicialiter proponere atque perſequi intendat: eò quæritur, quid pro d. Euſebio debitore & reo contra eiuſmodi libellum excipi poſsit atque debeat.

QVod igitur ad primũ principale punctum attinet, uidetur prima facie dicẽdum, actoris intentionem tenere, & d.
reum uſuras uſurarum petitas præſtare oportere. Primò, quia in inſtrumento anno 57. erecto, palã & diſertis uerbis ſe obligauit, & promiſit ſoluere omnes penſiones & quicquid d.
creditor nomine illius ſortis ſolueret & expen
1 deret. Cum itaq; † certi iuris ſit, debitorem,
qui in ſcriptis quid cauet, efficaciter obligari,
& ſuiſmet confeſsionib. ac promiſsis obſtringi, l. generaliter. C. de non num. pecun. l. cum
de indebito. §. fin. de probat. l. Publia. §. fin. ff.
depoſ. cum ſimilibus: & is qui omne promittit, nihil excipere uel excludere intelligatur,
l. Iulianus. ubi Bar. de lega. 3. ſequitur d. reum
etiam ad has uſuratũ uſuras eſſe obligatum,
maximè quando eius nomine & ratione ſuæ
moræ coactus ſit d. creditor illas ſoluerẽ. Non
enim exigit eas uelut lucrum aut uſuras, ſed
ut legitimum ac debitum intereſſe, quod ipſe
2 ſoluere eſt coactus. Vſuræ † enim quamlibet
graues ſunt iuſtum intereſſe, quando eas aliter ſoluere ex eo cogitur, ꝙ per moram debitoris ſolutio non ſit facta, ut eſt text. in l. Lucius. cum l. ſequent. ubi gloſſ. ad uerb. intercedentem. Bart. Bald. Caſtrenſ. & Dd. ff. de actio.
empt. latè Molinæ. in tractat. uſur. quæſtio. 76.
3 num. 588. Intereſſe † enim eſt lucrum ceſſans,
uel damnum emergens, quod contingit ob
morã debitoris: ſeu, ut loquitur I.C. eſt, quod
abeſt, quodq; lucrari alioqui creditor potuiſſet. l. ſi cõmiſſa. ff. rem rat. hab. glo. in l. unic. ad
uerb. poſsibile. C. de ſent. quæ pro eo qđ int.
profer. Idq; eo magis dicendum hîc uidetur,
quia hæc pecunia à d. creditore, d. reo mutuo
data, fuit pupillaris eorum pupillorum, quorum tutelam atq; adminiſtrationẽ d. creditor
4 uidetur geſsiſſe: ut etiã debuerit † uelut tutor
uſuras præſtare pupillares, l. qui ſine. de neg.
geſt.

geſt.l.tutor qui repertorium.§.quidam ſolet. l.non exiſtimo.de adminiſt.tut.atque adeo etiam uſuras uſurarum, quæ pupillis à tutoribus qui exigere non curāt, uel ipſi pecuniam pupillarem habent quæſtui, debentur & ſunt præſtandæ. ut eſt text. in d. l. qui negociationem.§.ex duobus. ubi glo. ad uerb. fungi debeat. & §.fin.& l. tutor qui repertoriū. §.ſi quas uſuras.de admin. tutor. His tamen non obſtantibus contrarium rectè excipi & proponi poteſt. Ac primùm negari ipſum factum, ſcilicet ꝙ d.creditor tales uſurarum uſuras ſoluerit, cuius rei probandæ ipſi incumbit onus, iuxta l.aſſeueratio.C.de non num. pec. l. cum de indebito. 25.§.1.de prob. ubi probatur ſo-
5 lutionem † eſſe facti, eoq; non præſumi, ſed probari oportere. l.ſi ex.7. C.de except. l.ult.l. iudicatū.22. C. de ſolut. l.teſtium. C.de teſtib. l.ult.C.ſi cert.pet. l.aſſeueratio. C. de nō num. pec.l.quingenta.l.cum de indebito.de proba. l.2.C.de donat. ante nupt. Secundò adduci poteſt, quod etſi d.creditor ſoluerit (eo poſito, non tamen conceſſo) nō tamen ſoluere de-
6 buiſſe, quia nec ad hoc cogi potuerit, quia † uſuræ uſurarum iure communi nō debentur: l. fin.C.de uſur.l.ſi non ſortem.in princ.de condic.indeb.l.placuit. l.neq; eorum. ubi Bart. ff. de uſur.l.improbum.ubi gl.& Dd. C.ex quib. cauſ.irrog.infa.adeò ut quāuis promiſſæ ſint, non tamen peti aut exigi poſsint: imò & exactæ atq; ſolutæ, rectè condicantur. d.l.ſi nō ſor-
7 tem.in princ.d.l.placuit.ff.de uſur. Quin † etiamſi ſingulis annis uſura ſoluatur & deponatur in ſorte, tamen quia fieri illud uidetur in fraudem uſurarū, non poterunt propterea uſuræ ampliores, quaſi ſorte per uſuras adaucta, hoc nomine aut deberi aut exigi, ut contra glo.concludunt Bald. & Sal. in l fin. C. de uſur. Deinde & alia ratione hic non debuerūt eiuſmodi uſuræ ſolui, ſcilicet quoniā à d.debi-
8 tore promiſſæ non ſunt. Vſuræ † enim nō promiſſæ præſertim q̄ legitimū modū excedunt, non debent.l.1.& l.3.C. de uſur.cū ſim.Et quia eæ uſuræ, de quibus inſtrumento conuentum eſt, longè ſunt impenſiores & grauiores legitima, & ordinariè in his regionibus currente: ordinaria enim uſura, ut eſt notorium, ſunt quinq; in centum: cæterum in d.mutuo 3061. flor.cautum eſt, ut uſuræ non legitimæ, ſcilicet quinq; in centum, ſed octo in centum quotannis ſoluerētur, quæ ipſa penſio cum ſit nimia, inuſitata, nec ferenda, multò minus earum enormium uſurarum uſuræ rurſum exigi, atq;
9 deberi potuerūt: ne † ſimul duo ſpecialia contra regulas iuris in idem concurrant. l.1.C.de dot.promiſ.Molin.in tract. uſur. quæſtio.77. num.602.per not.in l.ſingularia.ff. ſi cert.pet.
10 Idemq; † obtinere etiam in tutoribus, qui pecunias pupillares uſurpant, ut uidelicet uſuras uſurarum præſtare non teneantur, idem Molin.præall.loc.nu.602.oſtendit, qui etiam addit, etſi aliquo caſu iure ff. permiſſæ fuerint
11 uſurarum uſuræ: tamen † illos omnes caſus interdictos & prohibitos nunc eſſe per l.fin. C.de uſur.quæ conſtitutio expreſsim omnib. ll.hoc permittētibus derogat, & ut poſterior, meritò eſt ſeruanda.l.fin. de conſtit. princ. l.1. ad l.Aquil.cum ſimilib⁹. Nec obſtat, quod tutor debeat aliquādo uſuras pupillares. Aliud enim ſunt uſuræ pupillares, aliud uſuræ uſu-
12 rarum. Deinde † non ſemper tutor eas debet, ſed quando eſt in dolo, & pecuniam pupillarem alijs uſibus deſtinatam, in propriam utilitatē fraudulenter conuertit: neq; tamen hoc caſu mero iure eas debet, ſed demum ex ſententia iudicis.ita loquuntur iura, l.qui ſine.de neg.geſt.l.tutor qui repertorium.§.quidam. l. non exiſtimo.de admi.tutor. His autem non concurrentibus eas non deberi, ſed tantum legitimas manifeſtum eſt, ut pluribus oſtendit Molin.d.trac.uſur.quæſt.76.num.589.per iura ibi allegata. Amplius etiam dicunt Dd.nō aliter pupillo eiuſmodi uſuras deberi, quàm ſi pro uero intereſſe ac eo quod in ſortem conuerſum eſt, ſoluātur. ita Bart. in l. tutor qui repertorium. §. ſi deponi. nu.1.de admin.tutor. Caſtrenſ. conſil.301. ad bene examinandum. num.6.uol.1. Et deniq; poteſt dici hunc quoque caſum per d.l.fin. C.de uſur. ſublatum eſſe, prout ſuprà ex ſententia Molin. eſt adductum. Sed cum hic in tali nō ſimus ſpecie, nec de uſuris pupillaribus, ſed de uſuris uſuratū agatur, illa ſuprà adducta nihil obſtāt, ut nec illud, quod ſuprà poſitum eſt, uſurarum uſuras pupillis deberi.Regula enim eſt in contrarium in d.l.fin. C.de uſur.quæ hunc ipſum caſum ſuſtulit, aut ſi non ſuſtulit, tamen, prout iam oſtenſum eſt, tantum tunc uſura uſurarū pupillis debetur, quoties uſura uerè in ſortē eſt conuerſa, ut quando fit mutatio perſonæ, & ad aliam pecunia pupillaris unà cum uſuris peruenit. Hic enim uerè & realiter, quia tutor uel curator uſuras ab alio ſolutas unà cū ſorte accipit, fiunt illæ uſuræ aliunde acceptæ pars ſortis apud tutorem, ut earum nomine uſuras deberi non ſit mirandū. In talibus terminis loquitur & procedit d. l. tutor qui repertorium.d.l.qui negociationem. & eſt de mente Bart. in d. l. tutor qui repertorium. §. ſi deponi. & Caſtr. d. conſil.301. ut latius declarat Molin.d.tract.quæſt.77.num.602. & 603. Et in tali caſu dici poteſt & admitti; ius uetus nō eſſe correctum, cum reſpectu tutoris hæc pecunia non ſit uſura, ſed ſors pupillaris, aut alia pupilli pecunia, quam abſq; uſuris tutor retinere nec poteſt, nec debet. Cum autem in illis terminis nos non eſſe manifeſtum ſit, nihil quoque allegata iura hic reo obſtare poſſunt. Itaq; cum non appareat ulla fraus d.creditoris, (quam quoq; nec ipſe allegare aut poteſt aut debet) uel ſententia iudicis, uel quod uſuræ in ſortem realiter fuerint conuerſæ, ita ut uſurarum uſuræ ſolui hic debuerint: liquet etiā d.creditori nihil hoc nomine à d.Euſebio

reo

reo præſtandum eſſe, quamuis uerè eius no-
mine has uſurarum uſuras ſoluiſſet. Imputet
enim ſibi, quòd ſoluit id quod ſoluere non
debuit:nec poteſt dicere,ſe ſoluiſſe nomine di
cti debitoris,cũ is utpote extraneus nullo mo
do ad uſurarum uſuras teneri potuerit.Tutor
enim ad eas tenetur,non extraneus: nec tamẽ
aliter tutor etiam illis adſtringitur,quàm illis
concurrentibus,de quibus eſt paulò antè mẽ
tio facta: quæ cum hîc deſint neq; concurrãt,
liquet hic eiuſmodi uſurarum uſuras nõ fuiſ-
ſe debitas & indebitè ſolutas:ita ut exigi repe
tiq; à principali debitore nequeant. Eſt enim
13 certiſsimi † iuris, fideiuſſori ſeu mãdatori nõ
dari repetitionem,ſi ſoluat ſciens, uel ignorã-
tia iuris, nomine principalis, quod ſoluere
nõ debuit.ut eſt tex.in l.ſi fideiuſſor.in prin.&
uerſ.nõ malè.ff. manda. ut in terminis ita tra-
dit Bart.in l.conſtitutionibus.C. de uſur. ubi
num.1.dicit per illum tex.quòd fideiuſſor uel
alius ſoluens uſuras pro reo, non poſsit a reo
repetere,ſi ſoluat ſcienter indebitas, quia do-
nare uidetur. l. cuius per errorem. de reg. iur.
cum ſimilib. aut ſi omittat exceptionem, quã
principalis proponere poterat. d. l. ſi fideiuſ-
ſor. ubi Dd. mand. Nec quicquam in contra-
riũ facit, quod in inſtrumẽto d. debitor pro-
miſit omne illud ſoluere,quicquid hoc nomi
ne d. creditor exolueret & præſtaret. Hoc e-
nim de uerè debitis accipiendum eſt & neceſ-
ſariò ſoluendis: non uerò de indebitis, quæ
14 ſciẽter † ſoluere nihil aliud eſt, quàm iactare
ſuum & donare,non uerò alterũ liberare, l.cu
ius per errorẽ.ff.de reg.iur. l.indebitum. C. de
condic.indeb.l.1.in fi.ff.eo.tit. & quæ ſi nõ do-
nare uoluit d. creditor, ab ijs repetere debet,
quibus indebitas uſuras ſoluit, non debitori
imputare,qui ad eas nõ ſe obligauit,nec obli-
gare potuit.per ea quæ tradit Bar.in l.ſi nõ ſor
tẽ.§.ſi quis falſo.de cõd. indeb. Cano. in c.de-
bitoris.de iureiur.Dec.in l.cuius per errorem.
in fi.de reg.iur.Vnde licet d. reus ſpecialiter &
expreſsè promiſiſſet uſurarũ uſuras ſoluere,
non tñ ex eo debuiſſet,quia uetitũ eſt eiuſmo-
di promitti,uel præſtari, d l. fi.C.de uſur. cum
alijs ſ.alleg.Multò igitur minus cenſeri debet
in generali obligatione ſe obligaſſe ad id, in
quo ſpecialiter nõ fuiſſet ſe obligaturus. l. ob-
ligatiõe.ubi Bar.ff.de pig.& maximè ad illud,
ad quod aliquẽ obligari lex prohibet.Secun-
15 dum † enim legẽ, non contra præſumitũ con-
16 trahere: unde † & uerba cõtrahentiũ genera-
lia ſecundũ illas ſunt interpretanda. Soc. cõſ.
17 19.num.6. uol.1. Nam † cõtrahentes ſemper
intelligunt ſe conformare iuri cõmuni.Corn.
conſ.190.pluries.in princ.parte 3.Quare con-
cludimus rectè ad primũ petitionis pũctum
ita alternatiuè reſponderi poſſe. Primùm,ne-
gando uſuras uſurarum ſolutas eſſe. Secun-
dò, etiamſi ſint, tamen nomine rei conuenti
non eſſe ſolutas. Tertiò, etiamſi eius nomine
ſolutæ expreſsim eſſent, tamen ſolui non de-
buiſſe, cum ad eas reus nec obligatus fuerit,
nec obligari ulla cõuentione potuerit: unde
nec quippiã hoc nomine petitori deberi, ſed
eum ſi quid indebitè ſoluit,uel ſibi imputare,
uel repetere ac cõdicere ab ijs, quibus ſoluit,
debere:nõ autem à reo, qui nihil tale debuit,
ut ei ſolutio facta imputari, tãquã eius nomi-
ne facta,non poſsit.Quod attinet ad ſecundã
petitionem mille florenorum quaſi debito-
rum ex inſtrumento amiſſo:non uidetur con-
ſultum eſſe, ut reus dicat hanc ſummam po-
ſtea fuiſſe redactam & comprehenſam in illa
obligatione 3061. flor. Hoc enim dicendo ad
18 ſe attraheret onus probandi: quia † nouatio
eſt ſpecies ſolutionis, l.ſi rem. §. fin. de nouat.
Iaſ.in l. eum qui.§.qui ſibi.nu.14.de uerb.obl.
per §.præterea. Inſtit. quib.mod.toll.oblig. &
certè eſt, ſicuti reliqui contractus atq; diſtra-
19 ctus,l.conſilio.§.fin. de cur.fur.Quare † ut re-
liqua facta non præſumuntur,ſed probantur,
l.aſſeueratio.C.de non num.pecun.l.ſiue poſ-
ſidetis. C. de prob. & præcipuè ſolutio ab eo,
qui allegat, probãda eſt: d.l. aſſeueratio. l. 1.
C.de probat.l.in exceptionibus.in fin. ff. eod.
20 tit.Bart.in l.1.num.3. de except.ita & † noua-
tio facta,uel ſimilis conuentio, in quam prior
obligatio ſit translata,eſſet à reo probanda. l.
fin.C.de nouat. l.in exceptionibus. in prin. ff.
21 de probat.Et niſi † probaret hanc ſuam exce-
ptionem,reſolueretur in confeſsionem,ut di-
cit Felin.in c.cum uenerabilis. num. 13. de ex-
cep. per gl. in §. ſuſcepto. uerb. conteſtatio. in
auth.de exhib. reis. Etſi uerò paratus eſt hoc
totum reus aut delato aut relato iureiurando
planum facere: tamen cum poſsit permanere
in ſimplici negatione, non uidetur cõſultum,
ut dubio iuriiurando rem committat: præſer-
tim quando deferens etiam iuramentum ca-
lumniæ præſtare debeat: quod an ſine ſcrupu
lo is præſtare poſsit, qui abſq; iuriſiurãdi de-
latione ſe tueri queat,etiam atq; etiam eſt con
ſiderandum.Si tamen reo omnino ſedet & cõ
ſtitutum eſt totum factum narrare, ne uidea-
tur aliquid uelle ſubdolè diſsimulare & occul
tare: hoc caſu uideretur eſſe conſultiſsimum,
ut conditionaliter & alternatiuè excipiat hoc
modo, Nego me debere: & ſi probatũ fuerit,
dico hoc debitum in aliam obligationẽ ſub-
ſequentem fuiſſe poſtea transfuſum atq; in-
nouatum. Hoc enim modo & iſta ratione ui-
tabitur illa ſubtilis diſputatio, An excipiẽdo
reus uideatur cõfiteri, & onus probandi in ſe
22 ſuſcipere? Certum enim † eſt, reum ita alter-
natiuè & conditionaliter excipiendo nihil fa-
23 teri, cum † eius exceptio diuidi nõ poſsit,ſed
tota ſit acceptanda:ita gloſ. in l. non utiq;. ad
uerb.qui.ff.de except. ubi licet Bart. reprobet
gl.tamẽ Soc.nu. 1. dicit, communem Legiſta-
rum & Cano.opinionem eſſe contra Bart.in l.
decem.ubi latiſsimè Alexand. de uerb. oblig.
& in c.cum uenerabilis. ubi Innocent. in prin.
Panorm.num.26.Felin.num. 12. & alij Cano.

de except.Idemq; tenet Dyn. poſt glo. in c. ex-
ceptionem.in fin.de reg.iur.in 6. Spec. de ex-
cept. §. uiſo.num.2.4.6.7. Cyn. Bald.Salic. &
communiter Dd.in l.ſi quidem.per illum tex.
C.de except.& Lanfranc.in c. quoniam. uerb.
exceptiones. de probat.num. 4. dicens com-
munem eſſe hanc opinionem & tenendam,
quam etiam ſequatur Bal. in l. exceptionem.
24 C. de probat. ſcilicet † quòd reus excipien-
do non fateatur intentionem eſſe ueram,præ-
ſertim quando ad effectum contradicēdi ex-
cipit,non ad effectum cōfitendi,& addit, non
eſſe attendendam diſtinctionem Bart. in d.l.
non utiq;. Qui fecit,inquit, diſtinctionem to-
taliter fundamento carentem. Sed ad euitan-
das omnes dubitationes, quoniam reus ſcit
& iureiurādo ſuo atq; in conſcientia ſua uult
conteſtari, ſe nihil hoc nomine debere,ſed pe
titos mille florenos eſſe & fuiſſe in poſterio-
rem obligationem transfuſos, ideo melius &
rectius eſt negare hac in parte narrata prout
narrantur & ſunt allegata. Præcipuum enim
fundamentū intentionis, uidelicet quòd hos
1000. flor. debeat reus,negare intēdit,quia ui-
delicet nihil hoc nomine debet, cū per noua-
tionē omnis ſublata ſit obligatio, §. præterea.
25 Inſt. quib.mod. tol. oblig.& † talis reſponſio
neq; eſt ſimpliciter affirmatiua, nec ſimplici-
ter negatiua, ſed implicita, ita quòd nec pro
cōfitente poſsit reus haberi, nec etiā pro ſim-
pliciter negante & fraudulēter aliquid occul-
tante.Bar.in l.ſi dubitet.§.ita demū.nu.1.de fi-
deiuſs.latè Ferrar. in form. lib. reſpon. rei, ad
uerb. narrata prout narrātur. per iura ibi per
eū allegata. Hoc ergo modo petitione acto-
ris negata,nec reo poterit imputari,quòd ali-
quid malitioſè occultet aut diſsimulet, & co-
getur nihilominus actor probare fundamen-
26 tum ſuæ intentionis.Neq; ſatis † erit probari
ab eo amiſsionē inſtrumenti prætenſi,in quo
ſe fundat, ſed contenta in inſtrumento & te-
norem ſcripturæ probare debebit,ſeu,ut dicit
Caſtrenſ.nu.3.in l.1.C.de fid.inſtrum. ſubſtan
tia negocij & debitū ei probandū erit:hoc eſt,
reuera 1000. hos flor. ſibi deberi oſtendere a-
ctor tenebitur,per d. l. 1. ubi Bart. Bald. Salic.
Caſtr C. de fid. inſtrum.qui addunt in fine, a-
deo manifeſtam probationem amiſſo inſtru-
mento ab actore requiri,ut etiam non defera-
tur illi iuramentum in ſupplemētum proba-
tionis.Cum enim lex requirat hoc caſu mani-
feſtam & plenam probationem, d.l.1.in uerb.
manifeſtis ꝓbationibus.C.de fid.inſtr. ſequit̄
per ſupplementum iuriſiurandi non poſſe ta-
27 le debitum probari: quia † iuſiurādum non
eſt manifeſta neq; plena probatio, ut pluri-
bus conuincit Iaſ. in l.admonendi. num.282.
28 283. ff. de iureiur. Sed † adeo non ſuffecerit
probari ſolam inſtrumenti amiſsionem, ut e-
tiam teſtibus non crederetur, qui dicant ſe le-
giſſe inſtrumentū & contenta in eo. Ita eſt cō-
munis concluſio in l.ſicut iniquum.per illum
text.C.de fid. inſtrum. ubi Caſtr. eleganter fi-
gurat caſum.Pone,inquit,caſum ſic. Petebam
à te centum, de quibus dicebam habuiſſe me
inſtrumentum publicum,& illud in igne fuiſ-
ſe deperditum, & petebam te condemnari, &
credi ſimplici uerbo meo tam de perditione
quàm de debito,dicens quòd ad impoſsibile
nemo teneatur, unde cum nō poſsim proba-
re per inſtrumentum, debeo releuari ab one-
re probandi,uiſo etiā quòd ego ſim talis, qui
non dicerem mendacium inſpecta qualitate
mea, certè ſi reus negat, ſicut nō eſſet iuſtum,
quòd propter inſtrumenti perditionē perda-
tur debitum, ſi poſſunt aliter probare,ita non
eſt iuſtum, quod de debito ſtetur ſimplici uer
bo meo etiam cum iuramento, & etiā ſi uelim
ꝓbare perditionē inſtrumenti mei, ſed debeo
aliter debitū probare per teſtes, qui interfue-
runt contractui. Sed an ſufficiat probare per
teſtes, qui non interfuerunt contractui, ſed ui
derunt & legerūt inſtrumentum,ac deponunt
de eius tenore:gl. hîc notanter dicit,quòd nō,
quantum ad plenam probationē attinet, &c.
Hæc ſunt formalia uerba Caſtr. in d.l.ſicut ini
quum. num.1. C.de fid. inſtrum. quibus non
obſtat,quod in antiquis credat̄ teſtibus, qui
ſe legiſſe ſcripturā aſſerant,Anchor.conſ.301.
num.2.per c. cum olim.de priuileg. & Dd. hic
in d.l.ſicut.C.de fid.inſtrum. non enim hîc an
tiquis quæ ſaltem 40. aut 60. aut ſecundum
communē 100. annorum eſſe debent,Crauet.
de antiq.in princ. parte 1. §.1. num.5. Anto.de
Butr.& Dd.c.ueniēs.de teſtib.Iaſ.& Dd. l. cum
aliquis.C.de iur. delib.& l.admonēdi. ubi Iaſ.
num.209.de iureiur. & in quibus probatio fa
cilior recipitur, Crauet. Iaſ. & Dd. præall. loc.
Innoc.in c.ueniēs.de uerb.ſignific. c.cum cau-
ſam.13.de prob.Mont.trac.fin.reg. c. 60. cum
ſeq.Socin.conſil.106.num.3. uol.3. Dec. cōſil.
13.in fin. Caſtr.conſil.139.pro declaratione.in
fin.lib.1.deciſ.Tholoſa.379.latè Crau. præall.
loc.num. 4.5.cum ſeq. hic non ſumus. Quod
ad tertium punctum attinet,uidelicet petitio-
nē 1000. flor. pro quibus fideiuſsiſſe & inter-
ceſsiſſe d.reus nomine cuiuſdam mangonis,
ſeu negociatoris equorum intenditur: uidet̄
& hæc actoris intētio prima facie ſatis eſſe fun
data. Nā primò cōfeſſus eſt reus corā cōmiſſa
rio & teſtib.ad hoc uocatis, ſe hāc fideiuſsio-
nē ſuſcepiſſe,nec modò hoc,ſed addidit prin-
cipalē debitorē non eſſe ſoluendo & fugitiuū
ac uagabundū, prout ex inſtrumēto cōfeſsio-
nis in hoc cōſcripto atq; erecto, manifeſtiſsi-
29 mè apparet. Cùm † ergo ex confeſsione ſua
quiſq; teneat̄,l.unic.C.de cōfeſs. l. generaliter.
C.de non num.pec.l.1.de cōfeſs. l.Publia. §. fi.
ff.depoſ.l.cū te. C.de tranſac. l. cū precū.C. de
lib.cauſ. nec eā improbare poſsit, l. poſt mora
tē.de adopt.Dec.conſ.454.nu.6. Tiraq.de re-
trac.prox.§.1.gl. 9. nu.37.Menoch. conſ.1. nu.
65.66.& ꝓbatio,quæ reſultat ex confeſsione,
firmior ſit,q̄ quę ſit per teſtes,uel inſtrumēta:
ut

ut cõfirmat Lanfran.in d.c.quoniã.uerb.con-
feſsiones.ex̃.de probat.cõcludi rectè uidet̃, d.
reũ ad hos 1000.flor. ex ſua cõfeſsione atq; fi-
deiuſsione teneri. Nõ enim firmiter excipere
poteſt & prætendere beneficiũ auth. præſente.
30 C. de fideiuſs.Ea † enim excuſsionis exceptio
non habet locũ, qñ principalis notoriè nõ eſt
ſoluẽdo,ut tradit Iaſ.in §.itẽ ſi quis in fraudẽ.
num.68.Inſt.de act. per doctrinam gloſſ. in l.
decẽ. uerb. excuſſum. de uerb.obl. & in l. niſi.
ff. de pact. Bart.in l. 3. §. ſi is pro quo. ff. quod
quiſq; iur.& in l. decẽ.l.ſi ſeruũ. §.nunc uidea-
mus.de uerb.obl. in l.fin.ff.ſi cert.pet.aut fugi
tiuus,aut uagabundus,uel alioqui non tã fa-
cilè conueniri poteſt.Bart. in l.decẽ.nu.2. quẽ
ibi ſequũtur Dd.de uerb. ob. Iaſ. poſt Ang. in
d. §. itẽ ſi quis. nu.68.& 69. cũ multis ibi alle-
gatis,ad quem breuitatis cauſa remitto. Quæ
cũ appareant prima facie ſpecioſa, conſiderã-
dum eſt, quid ex parte rei contra hæc reſpon-
deri poſsit. Ac quod de excuſsione dictũ eſt,
negari non poteſt, neq; exceptio hæc ob no-
toriam principalis fugã & conturbationẽ reo
accõmodari hoc caſu poſſe rectè uidet̃, per iu
ra s̃. allegata. Illud igit̃ magis conſiderãdum,
maiuſq; pondus & momẽtum habet, quod,
prout allegat̃, hi 1000. flor. eodẽ modo quo
ſuperior ſumma pòſt in aliã obligationẽ ſint
trãſlati, atq; ita ea obligatio planè per noua-
tionẽ extincta atq; innouata, pro quo etiam
optimè facit & præſumptionẽ magnã indu-
cit,quod nõ modo reus, ſed etiã actor cõfitet̃,
neq; negare poteſt inſtrumẽtum huius obli-
31 gationis reo fideiuſſori fuiſſe redditũ. Qui † e-
nim reddit inſtrumentum debitori, uidet̃ taci
tè fateri,nihil deberi, eoq; obſtat illi agẽti taci
ti pacti exceptio,l.3.ubi gl. Bar.Bal. Iaſ. & Dd.
de pac.l.1. C. de donat. maximè qñ cõſtat uo-
luntate creditoris (prout hic ex propria eius
cõfeſsione cognoſcit̃) inſtrumentũ eſſe reddi-
tũ. d.l.1. C.de don. l. ſi de poſſeſsione.ubi Bal.
Cyn. Caſtr. Sal.C.de prob. Nec probabilis eſt
agẽtis creditoris ratio,quod dicit, ſe reddidiſ-
ſe, ut fideiuſſor tãtò facilius apud principalẽ
docere poſſet, quam ſtrictè eſſet pro illo obli-
gatus.Cum enim hæc friuola ſit ratio, & prin-
cipalis debitor alioqui uagabũdus & nõ ſol-
uendo, & hæc ipſa admonitio potuiſſet peræ-
què per copiam inſtrumẽti uel epiſtolam pri-
uatam creditoris & debitoris uel teſtes aliôſ-
ue modos complures fieri, cumq; nihil atti-
nuerit ea de re commonefieri principalẽ, qui
ſciuit,uel quod perinde eſt, l. quiſquis. ubi gl.
C.de reſ.uẽd.l.quod te. ſi cert.pet.ſcire debuit,
fideiuſſorẽ inſolidũ pro ſe obligatum eſſe : nõ
eſt uerisſimilis neq; probabilis hæc reddendi
principalis inſtrumẽti ratio, eoq; magis cre-
dẽdum eſt cauſæ, quam reus allegat, ſcilicet i-
deo redditũ hoc inſtrumẽtum,quod illa obli-
gatio in aliam fuit transfuſa, quæ cauſa lega-
lis eſt & communis,d.l.3. de pact.d.l.ſi de poſ-
ſeſsione. d.l. 3. & ex communi rerum uſurpa-
tione uerisſimilis : eoq; huic magis credẽdum,
32 cum † quia in dubijs uerisſimiliorem cauſam
alleganti magis credendum eſt, l.ob carmẽ. §.
fin. de teſtib.c.in noſtra.ex̃.eo.l.cũ de ætate.de
probatio.l.in obſcuris.de reg.iur.cap. inſpici-
mus. eod.tit.in 6. facit §. 1. uerſ. quum non ſit
uerisſimile.Inſtit.qui ex quib.cauſ. manu. non
poſſ. adeò ut ab illo in aduerſariũ onus pro-
bandi reijciatur,gl. in l.ex perſona. & in l. ſiue
poſsidetis.ubi etiam Bald. Caſtr. Sal. per illos
text.C.de probat.& in l.circa.ff.eod. pulcrè E-
uerar.in loc.legal.in loc.à uerisſimili. in 4. am-
pliatione:tum etiam quoniã in ambiguis ma
33 gis † creditur reo , & præponderat illa cauſa,
quæ ad abſoluendum ualet & ad liberãdum.
potiùs quâm illa quæ ualet ad obligandum.
l.Arrianus.de act.c.cum ſunt partium. de reg.
iur.in 6.Iaſ.poſt alios in l. tale pactũ. in princ.
ff. de pact. Nec obſtat confeſsio rei in pericu-
loſo eius morbo importunè exacta & facta, e-
tiam ſuam contra uoluntatẽ deprecantis , ne
illo ſuo ſtatu ea confeſsionum moleſtia diue-
xaretur. Nam ex illis circumſtantijs facilè ap-
paret,eſſe confeſsionem indeliberatè factam.
34 Quod † genus confeſsionis indeliberatæ &
repẽtinæ non præiudicat, præſertim qñ in eo
non perſeuerat̃ uſq; ad litẽ conteſtatã. Panor.
in c.cum uenerabilis.nu.12.& 13. poſt glo.ibi,
ex̃.de except. per gl.in c.ex literis.ex̃. de diuor.
maximeq; ſi factum ſit animo infirmo & ab-
alienato: ut eſt text.in c.fin.circ.fin.de ſucc.ab
inteſt.& alioqui eſt communis concluſio, con
feſsionẽ ante litẽ conteſtatam & extra iudiciũ
factam,indiſtinctè poſſe reuocari, etiam erro-
re non probato: potiſsimum quoties agit̃ de
damno confitẽtis euitando.l.electio.§. pen.de
nox.act.l.is qui.cum l.ſeq. de rei uẽd.gl.& Bar.
in l.de ætate.§. q iuſto.ad uerb. actoris. de in-
terrog.act.& in l.error.ad uerb.error. ubi præ-
ter alios Caſtr.C.de iur.& fac.ignor. Lanfran.
in d.c.quoniã.ad uerb.cõfeſsiones. nu. 32. ex̃.
35 de prob. Sed hic † illud attẽdendũ eſt , quod
hæc theorica potiſsimũ procedit, qñ uiua uo-
ce confeſsio facta eſt , nõ etiã ubi comprehẽſa
inſtrumẽto,ut in præſenti noſtro caſu :ita uult
Iaſ.in d.l.error.nu.8. C. de iur. & fac. ignor. ex
doctrina Innoc.in c.cum olim. fin. de cẽſib. &
in c.cũ uenerabilis. de except. & Ant. de Butr.
in c.fin.col. 13. de confeſs. Et quãuis idẽ Iaſ. in
d.l.error. nu. 29.& 30. tenet contrariũ contra
Canoniſtas,& dicit,poſſe talẽ quoq; cõfeſsio-
nẽ inſtrumẽto comprehẽſam reuocari : uide-
tur tamen hoc uelle, quod debeat doceri er-
ror hoc caſu, quia præſumptio eſt pro inſtru-
mẽto, l. cum precibus. 18. C.de probat. quod
cõfeſsio deliberatè ſit facta : & quia iudicialis
eſt cõfeſsio, qñ in iudicio inſtrumẽtum cõfeſ-
ſionis producitur. Ex quo poſſet inferri, cum
palàm ſit, hanc cõfeſsionẽ inſtrumẽto & qui-
dẽ publico eſſe comprehenſam, hunc errorẽ
probari ab allegante reo oportere,per ea quæ
ibi uult Iaſ. niſi fortè dici poſsit,reũ nõ inten-

dere hîc reuocare confeſsionẽ,ſed tñ declarare. Confitet̃ enim uelut & antea,ſe obligatum fuiſſe fideiuſſorio hoc nomine in 1000. flor. prout confeſsio ſonat,ſed nunc addit hãc declarationẽ,nimirũ eam obligationẽ illi remiſſam(prout redditio inſtrumẽti oſtẽdit)& trãſfuſam in nouam obligationẽ, ſicut nunc reus allegat. Quia tñ hæc transfuſio obligationis atq; nouatio,facti eſt, nec præſumit̃. l. fi. C. de nouat. §. præterea. Inſt. qb. mod. toll. Alex. cõſ. 86. uol. 2. & ideo ꝓbanda à reo,ut quædã ſolutio,l. aſſeueratio. C. de nõ num. pec. & præſumptionẽ quæ orit̃ ex redditione inſtrumẽti, infringit confeſsio per aliud inſtrumentũ facta, quæ aut nõ poteſt reuocari,ſecundũ Canoniſtas,aut non aliter,ꝗ̃ ꝓbato errore,ſecundum Iaſ. in d. l. error. prælertim cũ in noſtro caſu cõfeſsio iſta ꝓpemodũ iudicialis uideri poſsit, utpote facta corã iudice loci, cõmiſſario ad id delegato atq; deputato,& ita ex omnib. circũſtantĳs metuendũ ſit, ne ꝓbatio hac in parte reo imponat̃: ideo non uideret̃ inconueniẽs, neq; inconſultũ, ſi propter dubium euentum hic ſaltem articulus actoris iurĳurãdo & conſcientiæ deferretur: quandoquidem reus non dubitat, prout ex ſcripturis trãſmiſsis cõſtat, uel delato, uel relato iuramento teſtatũ facere, ideo hic illi redditum huius obligationis inſtrumentũ, quia nouatio facta ſit & obligatio fideiuſſoria planè nouata,& pro ea ſubſtituta alia 1000. flor. ſyngrapha. Quanquã aũt ſubtilitate iuris hæc ꝓpriè nõ eſt nouatio, quã nõ eſt prioris debiti in aliã obligationẽ tranſfuſio,ſed alterius obligationis ſummæq; (nã poſterior ſumma quãuis 1000. flor. fuerit, ut prior, tñ pẽſionibus maiorib. fuit aggrauata & aucta)ꝑ altera ſubſtitutio: tñ effectu eſt no-
36 uatio & liberat † à priore obligatione, ſi non ipſo iure,ſaltẽ ope exceptionis. Sal. in l. fin. nu. 3. C. de nouat. poſt Bar. in l. penult. in prin. de prætor. ſtipul. & fac. tex. in l. ſi non ſortẽ. §. ſi cẽtum. de condict. indeb. Quare ſi quod à reo allegatũ eſt,probari poſsit,procul dubio eum liberaret: quia uerò probatio uidet̃ futura difficilis,nec eſſe ſufficiens ea quæ ſumit̃ à redditione inſtrumenti, præſertim cũ extet confeſsio in contrariũ ſcripta: ideo ut paulò antè dictum eſt,arbitror in hoc tertio puncto rẽ poſſe ſtatim & ante litẽ conteſtatã, ex conſt. 11. cũ ſeq. parte 1. iurĳurãdo actoris deferri: præſertim cum reus,prout allegatur,id facere nõ dubitet,ueritatis certitudine fretus.

CONSILIVM LXXIII.

De quæſtione commiſsi ob alienationem feudi abſq; domini conſenſu factam.

SVMMARIA.

1 ¶ *Facta ſemel alienandi poteſtate, non opus eſt amplius requiſitione conſenſus.*
2 *Conceſsio feudi, pro ſe, & quibus conceſſerit, importat alienandi poteſtatem.*
3 *Verba pacti debent aliquid operari.*
4 *Contractus feudalis eſt ſtricti iuris.*
5 *Verba cõtractus & inſtrumẽti feudalis ſunt ſtrictè interpretanda.*
6 *Pacta ſunt facti, nec præſumuntur.*
7 *Verba enunciatiua ſeu narratiua nihil diſponunt.*
8 *Perſonis in conditione poſitis nihil iuris intelligitur tribui.*
9 *Verba conditionalia nihil diſponunt.*
10 *Cõceſsio facta debet intelligi ſeruatis ſolẽnitatibus, & ſecundum ius commune.*
11 *Verba conditionalia intelligenda ſunt iuxta formam & modum, quo conditio debeat impleri.*
12 *Verba ambigua iuxta naturam contractus & ſubiectam materiam ſunt accipienda.*
13 *Verba potius deſeruiunt naturæ cõtractus, quàm natura uerbis.*
14 *Non præſumẽda eſt nouatio, ubi nõ apparet.*
15 *Feudi natura eſt, ut nõ poſſit alienari abſq; domini conſenſu.*
16 *Verba & priuilegia accipienda ſunt ſaluo iure tertĳ.*
17 *Dominus inueſtiendo non uidetur ius ſuum remittere.*
18 *In neceſsitatibus nemo liberalis exiſtit.*
19 *Dominus loquens de iure uaſalli, non remittit ius ſuum.*
20 *Alienandi poteſtas quibus uerbis uideatur facta, quibus non.*
21 *Interpretatio feudi ſumitur ex uno facto, uel actu.*
22 *Comitatus dignior eſt, quã ſimplex feudũ.*
23 *Tolerabilius eſt uerba nihil operari, quàm contra naturam actus accipi.*
24 *Vaſallus non poteſt alienare in inferiorem, quàm ipſe ſit.*
25 *Vaſallus alienando ſine conſenſu domini, ámittit feudum.*
26 *Verbum alienationis, cũ effectu eſt accipiendum, ſcilicet traditione ſecuta.*
27 *Vaſallus non poteſt ſubinfeudare inuito domino, præſertim ſub precio.*
28 *Ob ſeruitia interuerſa domino, amittitur feudum.*

29 *Feudum commiſſum utrũ domino an agnatis aperiatur.*
30 *Cauſæ commiſſi non omnes hodie obtinent.*
31 *Vt commiſſo locus ſit, neceſſe eſt dolo uaſallũ alienaſſe.*
32 *In ſubinfeudatione dominus à ſuo uaſallo ſeruitia accipit, non à ſubuaſallo.*
33 *Qui putat ſe poſſe alienare, nõ cadit in commiſſum.*
34 *Hæres acquirentis alienando non ita facilè in commiſſum incidit.*
35 *Iuris ignorantia uaſallum alienantem non excuſat.*
36 *Licet imperitis, præſertim militibus, apices iuris ignorare.*
37 *Iuris ignorantia à dolo excuſat.*
38 *Item qualibet cauſa etiam iniuſta.*
39 *Facta illicita non præſumuntur ex iniuſta cauſa facta, ſed potius ex dolo malo.*
40 *Proteſtatione ius commiſſi conſeruatur.*
41 *Dominus in emptione præfertur extraneo.*
42 *Vtrum in iure retractus dominus præferatur, an agnati?*
43 *Fortius ius habent agnati, quàm dominus.*
44 *Dominus emphyteuſeos præfertur agnato in retrahendo.*
45 *Agnatus uaſalli ſicut præfertur domino in ſuccedendo, ita & in retrahendo.*
46 *Dominus habet ius retractus, etiamſi cõceſſerit poteſtatem alienandi.*
47 *Dominus qui dedit poteſtatem alienandi, retinet ius laudemiæ.*
48 *Agnatus quamuis rem oblatam emere noluerit, habet tamen ius retrahendi.*
49 *Quidnã ſit ſubinfeudatio, et unde dijudicetur.*
50 *Subinfeudatio an precio poßit fieri?*
51 *Feudum à domino emi poteſt.*
52 *Feudum à domino emptũ licet dicatur improprium, retinet tamen naturam feudi.*
53 *Vaſallus poteſt ſubinfeudare tribus concurrentibus.*
54 *Subinfeudatio ipſi domino fieri nequit: nec huius in ſubinfeudatione non fraudulenta ius retractus.*
55 *In apertis locus non eſt coniecturis.*
56 *Subinfeudatio nõ poteſt fieri in perpetuum, ſed tãtùm ad uitã uaſalli et liberorũ eius.*
57 *Subinfeudatio in perpetuum facta, tantùm ualet ad uitam.*
58 *Subinfeudatio debet fieri ſub ijſdẽ ſeruitijs, quibus initiò eſt datum.*
59 *Vaſallus non poteſt feudum abſq; conſenſu in emphyteuſim dare.*
60 *Actus qui in diuerſos cõtractus incidit, habetur pro illo cõtractu, in quo ualere poteſt.*
61 *Subinfeudatio precio facta in emptionem incidit.*
62 *Cõtractus à præcipua ſui parte eſt æſtimandus.*
63 *In contractu nullo non eſt locus retractui.*
64 *Fallit, ſi tantùm nullus ſit ex defectu cõſenſus domini.*
65 *Eadem res non poteſt actori præſtare actionem, & reo exceptionem.*
66 *Ius redimẽdi intra annum à tempore ſcientiæ eſt exercendum.*
67 *Ignoranti tantum 30. annis præſcribitur.*
68 *Oblatio uerbalis non interrumpit præſcriptionem, ſed realis.*
69 *Citatiõe omnes præſcriptiões ſtatutariæ interrumpuntur.*
70 *Præſcriptio ſtatutaria non interrũpitur per extraiudicialem denunciationem.*
71 *Conuentionale tempus interrumpitur extraiudicialiter.*
72 *Præſcriptionem retractus annalem interrumpit iudicialis oblatio, non extraiudicialis, niſi fiat depoſitio.*
73 *Recuſante creditore an ſufficiat oblatio uerbalis.*
74 *Verbalis oblatio ſufficit ad pœnã euitandã, non ad ius acquirẽdum, uel conſeruandũ.*
75 *Retrahens non tenetur ſoluere precium nec dum ab emptore ſolutum.*
76 *Dominus retrahens ingreditur in ueſtigia emptoris.*
77 *Retrahens eandem pecuniam & ijſdem terminis ſoluit, quibus emptor.*
78 *Tempus eſt pars precij.*
79 *Retrahens nõ poteſt priuata authoritate retrahere, ſed tantum per modum actionis.*
80 *Dominus rem cõmiſſam non poteſt occupare, ſed opus eſt cauſæ cognitione & ſententia declaratoria.*
81 *Res ſua nemini abſq; cauſæ cognitione auferenda.*
82 *Emptor nõ habet cauſam à domino, ſed à uaſallo.*
83 *Emphyteuſeos dominus priuata authoritate cur occupet,*
84 *Non etiam dominus feudi.*
85 *Ex contractu nullo tranſit poſſeßio.*
86 *Dominus nõ poteſt propria authoritate rem poſſeſſori auferre.*

CONCESSVM eſt à Duce & domino territorij cuidam comiti feudum comitatus, ea conditione: ut ſi contingeret illud feudum alienari in inferiorem, neq; conditione parem d. Comiti uaſallo, ut tunc feudum regularetur non amplius iure comitatenſi, ſed indueret naturam feudi inferioris: cuiuſmodi

 habent

habent nobiles Comitibus inferiores. Dictus comes putãs ſibi hac clauſula datam eſſe alienandi poteſtatem, abſq; conſenſu domini in inferiorem alienauit, & certo precio quodãmodo ſubinfeudauit, eiq; feudum tradidit, ex quo hæ oriuntur iuris quæſtiones ordine diſceptandæ. Primò, an per eam clauſulam inueſtituræ, facta ſit alienandi poteſtas, & alienare uaſallus abſq; conſenſu domini potuerit? Secundò, àn ob talem alienationem feudum non inciderit in commiſſum? Tertiò, & ſi non cécidit, an ſaltem dominus non habeat ius redimendi, ut præferatur emptori, & utrum hęc alienatio ſit emptio, an uerò ſubinfeudatio? Quartò, intra quod tempus dominus retrahens offerre ius redimendi, & qualiter precium debeat? Quintò, quale precium ſit offerendum, & quibus terminis ſoluendum? Sextò, an dominus propria authoritate poſſeſsionẽ illius feudi apprehendere poſsit?

ET quidem quod ad primã quæſtionem
attinet, ut ea rectè decidaẽ, ante omnia
ponderanda & expendenda ſunt uerba
ipſa inueſtituræ ſeu cõceſsionis, ex quibus d.
Comitẽ hoc ius alienandi habuiſſe, à quibuſ-
dam exiſtimaẽ. Verba aũt d. clauſulæ in inue-
ſtitura ſic habent: *Do aber er oder ſeine lehẽs erben
oder mitbelehnten mit der zeit an einen andern das le-
hengut kõmen lieſſen, der nicht ihres ſtands, ſo ſolle es in
maſſenn, vvie mit andern Ritterguetern vnſers furſten-
thumbs gehalten vverdẽ,* &c. quæ clauſula an hoc
importet, quod uaſallus ſine cõſenſu dñi poſ-
ſit alienare, ꝓpter illa uerba, *an einẽ andern kom-
men lieſſen,* &c. initiò diſquirendum eſt. Et ui-
deri poterat prima conſideratione, eam alie-
nandi facultatem huic formulæ conceſsionis
1 ineſſe. Nam † facta ſemel alienandi poteſtate
à domino, non opus eſt amplius eius conſen-
ſu, neq; requiſitione cõſenſus, ſed pro ſuo ar-
bitrio licitè uaſallus alienat. Bald. & Ang. in l.
cum eſſent. §. 1. ff. de ſeruit. ruſt. præd. Iaſ. in l. fi.
2 nu. 6. C. de iur. emphyt. Dediſſe † porrò uideẽ
alienãdi poteſtatem dominus, quoties in in-
ueſtituræ inſtrumento permittit, ut habeant
feũdũ uaſalli pro ſe & ſuis hæredibus, & qui-
bus alienare uoluerint aut concedere. Hæc eſt
cõmunis concluſio Bal. Sal. Iaſ. &c. in l. fin. C.
de iur. emphyt. Bal. in l. 1. q. 45. de rer. diuiſ. Lu
do. Roma. ſing. 350. emphyteuta. Chaſs. in cõ-
ſue. Burg. de feud. §. 8. ad uerb. in alienatione.
nu. 49. Iacob. in trac. feu. ad uerb. ita etiã. nu. 1.
ubi definit ex Iaſ. nu. 5. & 6. in d. l. fi. deciſionẽ
Spec. contrariã cõmuniter reprobari, & addit
3 rationẽ huius deciſionis: quia † uerba pacti
debent aliqd operari: l. ſi ſtipulatus. de uſur. l.
ſi qñ. de lega. 1. Nihil aũt operarẽtur, niſi intel
ligereẽ data alienandi poteſtas. Quare & hîc
cùm ponatur in ſcriptura uaſallos poſſe alijs
concedere, intelligi debet ſemel facta alienan
di poteſtas: ad idẽ Iaſ. in l. ſi eum ſeruũ. nu. 6.
ff. ſi cert. pet. His non obſtantibus in præſenti
caſu diuerſum ex melioribus iuris fundamen
4 tis ſtatuendum uidetur. Nam † cõtractus feu
dalis eſt ſtricti iuris. Bald. Aluar. & cõmuniter
Dd. in cap. 1. de feu. cognit. Curt. in trac. feud.
5 1. parte, q. 9. nu. 37. Vnde † uerba contractus
inueſtituræ & inſtrumẽti feudalis ſunt ſtrictè
interpretanda, nec aliquid in ijs extrinſecus
ſubintelligendum, ut rectè dicit Socin. conſil.
165. uiſis inueſtituris. num. 8. partẽ 2. & Curt.
d. tract. feud. parte 1. quæſt. 9. nu. 37. per l. ſi ſti-
pulatus. §. Chryſogonus. l. quicquid. de uerb.
obligat. Ex uerbis autem præmiſsis & inſertis
huic inueſtituræ feudali, non apparet tale ali-
quod pactum factum, aut licentia data: ergo
nec debet ſubintelligi. nam Dd. theorica præ-
cedens loquiẽ in pacto expreſſo, quando dñs
diſertè concedit & dat licentiam alienãdi, uel
inueſtit nõ modò uaſallũ & eius hæredes, ſed
etiã aliũ quemcunq;, cui uaſallus dederit. At
tale nihil apparet in præſenti clauſula. Qua-
6 re † cum pacta & contractus ſint facti, l. conſi-
lio. in fin. de cur. furioſ. & facta non præſuman
tur, niſi quatenus probẽtur, l. ſiue poſsidetis.
C. de proba. l. aſſeueratio. C. de non num. pec.
non debemus, præſertim in materia ſtricta, ſi-
cut eſt feudalis, Bal. l. pen. nu. 10. C. de cõd. in-
ſer. Soc. conſ. 165. uiſis. nu. 8. uol. 2. pactũ præ-
ſumere, quod uerba non exprimunt. Quam-
obrem etiam data inter uiuos alienãdi pote-
ſtate, non extenditur illa ad donationẽ cauſa
mortis, aut aliam ultimã uoluntatẽ: propter
ſtrictam feudi naturã, & quoniã ſtatuta & pa-
cta ſic interpretanda, ut quamminimè lædant
ius cõmune, per not. l. 2. C. de nox. act. cum a-
lijs quæ dixi ſ. conſil. 18. ut hîc non obtineat
regula Inſt. de l. Fuſ. Canin. toll. in fine: ita in
terminis Curt. trac. feud. parte 4. nu. 145. per
Bald. Fed. & alios c. 1. in princ. de proh. feud. a-
lie. per Fed. l. filius. ubi Imol. de donat. Soc. la-
tè conſil. 19. adſit. num. 15. uol. 1. Sed reuerten
do ad noſtrum caſum, imò hæc ipſa uerba ni-
hil diſponunt aut concedunt, ſed tantum nar
ratiuè & conditionaliter ponuntur, *do ſie an
7 einen andern das lehengut kommen lieſſen, &c.* Iam †
conſtat uerba enũciatiua ſeu narratiua nihil
diſponere nec operari, nec ius aliquod indu-
cere: l. uerba. ubi Bald. & Salic. C. de teſta. mil.
Bart. Alex. & ſcribentes cõmuniter in l. ex hac
ſcriptura. de don. maximè in materia ſtricta,
ut teſtaẽ Iaſ. in d. l. ex his uerbis. qualis, ut di-
ximus, eſt noſtra: potiſsimũ uerò, qñ uerba e-
nunciatiua cõditionaliter proferunẽ, ut hîc, l.
8 ex facto. de hær. inſt. Nam † perſonis in cõdi-
tione poſitis (quomodo hic ſunt extranei, *einẽ
andern, &c.*) nihil iuris intelligiẽ tribui: gl. in l.
9 Lucius. de hære. inſtit. & cõditionalia † uerba
nihil diſponũt, ut nec ipſa conditio, l. ſi qs ſub
con-

condítione dandorum decem. ſi quis omiſſa cauſ.teſta.l.filiusfamilias.§.cũ quis. de lega.1. Alex.cõſ.24.uol.3. Soc.conſ.116.uol.3.Guid. Pap.dec.599.Quod cũ ita ſit,ſequitur illa uerba contractus iuxta naturam eius eſſe intelligenda, *Da ſie mit der zeit an einen andern das leben-*
10 *gut kommen lieſſen*, ſcilicet † quomodo poſſunt; ſeruatis ſeruãdis iuris ſolẽnitatibus, & huius cõtractus proprietatibus & natura non neglecta, ordineq; alienationis legitimo ſeruato, l. ſi quando.35.in prin.ubi glo.C.de inoff.teſta. l.1. l.generali.14.C.de ſacroſ.eccleſ.Iaſ.nu.70. poſt Salic.& Dd.in l.1.C.de ſacroſ.eccle.Conceſsiones enim huiuſmodi ſecũdm ius commune ſunt interpretandæ. Iaſ.& Dd.l.ſi qñ.C.de inof.teſt. Sed nec in his etiã uerbis quicq; concedit de iure ſuo dñs, aut aliquid tribuit,uerũ tãmmodo conditionaliter loquitur: quare illa
11 uerba † intelligenda ſunt iuxta formã & modum,quo conditio põt & debet impleri, l.mulier.20.§ ſi qs.1.de cõd.inſtit.l.ſi purè.l.Thais.
12 §.libertatẽ.l.ſi pater. de fideic. liber. & † uerba ambigua iuxta naturã ipſius contractus ſunt interpretãda & ſubiectã materiã,l.ſi uno.ff.loca.ubi Bar.l.ſi ſtipulatus.de uſur. c.cõſtitutus.
13 de relig. dom. ut potiùs † deſeruiant naturæ cõtractus,q; natura uerbis,l.cum precariò. de precar.Bal.in l.2.C.cõmod. Bar.in l.ubi de do
14 nat.cauſ.mort. Nec † præſumẽda eſt nouatio ſeu alteratio naturæ cõtractus,ubi nõ liquidò
15 apparet.l.ſi C.de nou.cũ ſimil.Cũ † itaq; contractus feudalis hæc ſit natura,ut nõ poſsit uaſallus irrequiſito dñi conſenſu alienare,c.1.de proh.feu.alie.per Fed.cũ ſimil.dicimus.p hæc uerba enunciatiua & cõditionalia, quæ nihil diſponũt,non eſſe à natura contractus diſceſſum:eoq; magis, quia in prædictis uerbis dñs nihil de iure ſuo remittit,nec quicq; extraneis tribuit, ſed ſimpliciter loquitur de iure uaſalli,ſi fortè contingat illud in alium transferri,
16 aut uaſallũ alij concedere.Non † igitur ea interpretanda ſunt,ut præiudicent tertio, ut nec priuilegia: Iaſ.in d.l.ſi qñ.nu.3. C.de inoffi.teſta.Multò uerò minus contra dñm ſunt interpretanda,Bar.& Dd.l.Caius.de pig.act.Tiraq. in retract.prox.§.1.gl.9.n.139.cũ ibi alleg.q ex
17 neceſsitate officij uaſallũ inueſtit,& † proinde ius ſuum remittere nequaq; uideri debet. l. cũ
18 quadã.26.C.de admin.tut. Nam † in neceſsitatibus nemo liberalis exiſtit.l.rem legatã.18. de adim.legat. Quamobrẽ quoties in inſtrumento de iure uaſalli transferendo agitur, nõ intelligit̃ data poteſtas alienãdi ſine conſenſu
19 dñi,nec alterata natura cõtractus: quia † dñs loquẽdo de iure uaſalli, non præſumit̃ remittere ius ſuum.Iaſ.in d.l.ſi.nu.7. ubi inquit,iſta
20 † uerba Conceſsit pro ſe & hæredibus,& quibus cõcedere uoluerit, importantac ſi data eſſet põtas alienãdi: ſecus, ſi in tali inſtrumẽto dictũ fuerit, Et cui iura ſua cõcedere uoluerit, nam tunc intelligit̃ de iuribus ſuis prout ſuis, p quo bonus tex.in c.cũ quadã.2. C.de adminiſt.tut. Hinc dicit Bal.in l.liberti.nu.33. C. de oper.lib.quem ſequitur Iacob.in trac. feud.in uerb.ita etiam quòd. nu.2. quòd ſi ſic concedatur feudũ,Concedo tibi & cui uis dabis: q illa uerba nihil importent,niſi purã & meram feudi naturã, quia ad ius ſe refert pactũ, ut in ſimili per Bart.in l.Caius. ff. ſol. matr. & l.Caius.de pig.act. Multò igitur minus noſtra uerba, in quibus nihil cõceditur de iure domini, nec diſponitur quicq;, ſed tantum narratiuè agitur de facto uaſalli,non de iure, debent importare alternationẽ naturæ feudi. Et pro hoc facit, quòd ita interpretatio de iſta inueſtitura hactenus ſit recepta, ut in oppignoratione huius feudi facienda antè requiſitus eſt domini conſenſus,&c. Non aũt mutanda ſunt,quæ certam interpretationẽ habuerunt: l.minimè.
21 de legib. & † de qualitate rei feudalis certa interpretatio ſumitur ex uno actu: præſumitur enim in poſterũ eodẽ modo poſsideri feudũ. c.cũ ſutrina. de cauſa poſſeſ Mol.§.7.gl.1.n. 9. Qua de re utpotè manifeſta plura diſputari non eſt neceſſe, maximè quia ex 3. quæſtione j. patebit,hãc diſputationẽ non eſſe in noſtris terminis admodum neceſſariam: utpote cum dñs ius prælationis habeat,etiãſi uaſallo alienandi põtatem fecerit.Nõ obſtat,ſi dicatur,aliàs hanc clauſulã nullius fore momenti.nam hoc negatur. Feudũ enim iſtud cõceſſum fuit non ut prędium commune feudale,ſed ut co-
22 mitatus ſeu bonũ comitatenſe:qd' † dignius, nobilius ac regalius, quàm reliqua feuda, & alias habet pprietates ſingulares. c.1.quis dicat. dux, marchio, Dd.in diuiſ. feud. & proœ. Henning.God.conſ. de iuriſd.2.qd' eſt ordinẽ 39.n.6.Ne aũt intelligeret̃ ppetua futura talis pprietas mutatis perſonis, ideo neceſſariò & rectè addita eſt hæc clauſula, Ut ſi fieret alienatio(uidelicet debito modo) in inferiorẽ, q nõ eſſet comes,q; tũc etiã illud feudũ deſineret eſſe comitatẽſe, & regulariter iuxta naturã aliorum feudorum cõium, quę à nobilibus tenentur.Quanq; & hoc replicari poſſet, qd' reſpondet Mol.in conſ.Pariſ. §.13.gl.1.nu.5.tolerabi-
23 lius † eſſe uerba nihil operari,uel p ſuperfluis haberi, q; cõtra naturã actus accipi,ſi ad naturam actus reduci poſsint.l.ſi uno.in prin. ff.locati. Et hãc eſſe hu' inueſtituræ ſententiã præcedentia & conſequẽtia ſatis oſtendũt:qua retenta,nõ poterit etiã dici,illã clauſulã eſſe ſupuacaneam. Nam licet ea nõ dicatur põtas alienandi abſq; domini conſenſu permiſſa:tñ ſal-
24 tem † apparet, hac clauſula poteſtatem alienandi in inferiorem uaſallum,q; ſit ipſe inueſtitus,eſſe factam:quod aliàs non licet,c.1.§.ſimiliter.de l.Corra.ut uel ex iſta rõne hãc clauſulam eſſe ſuperuacaneã nullo modo dici poſſit. Scdò quæritur,cũ contra & citra cõſenſum dñi uaſallus alienauerit, & emptorẽ à ſeruitijs etiã debitis liberauerit,an res non inciderit in commiſſum ipſo iure?Cõis quidem eſt cõclu-
25 ſio,uaſallũ † alienãdo ſine cõſenſu dñi, amit-

tere feudum: c.1.§.fi.quæ fuit pri.cauſ.beneſic.
amit.c.1.de prohib. feu.alie.per Feder.Schurf.
conſ.41.præmiſſa.nu.1.& 2.cent.1.accipiendo
26 uerbũ † Alienationis,cum effectu,quomodo
uerba accipienda ſunt,l.1.§.hæc uerba.ubi Iaſ.
quod quiſ.iur.qñ ſcilicet alienauit & tradidit.
c.imperialẽ. §.callidis.ubi Bal.And. de Iſer.de
ꝓhib.feu.al.ꝑ Fed.ita declarat Bal.in c.1.§.aut
ſi libellario.quib.mod.feud. Iacob. in trac. ad
uerb.& cũ pacto.n.4. latè Iaſ. in l.fi.nu.132.C.
de iur.emph.cum ibi alleg. & Mol.in conſuet.
Pariſ.§.13.gl.5.nu.2.qui multa allegat, Tiraq.
de iure retrac.§.1.gl.2. nu.42. Zaſ.par.10. n.9.
27 ad quos me breuitatis cauſa remitto.Id † qđ
etiam procedit in ſubinfeudatione facta,ut in
præſenti caſu, l. imperialẽ.§.callidis.de prohi.
feu.alie.per Fed. maximè ſi ultra medietatem
feudi exuberet,& ſit precium pro ſubinfeuda-
tione datũ.c.1.§.beneficiũ. ubi gl. Alua. & Dd.
ſi de feu.controu. Præſumitur enim talis ſub-
infeudatio in fraudẽ domini eſſe facta, qñ in-
teruenit preciũ, d. c.1. §.callidis.ubi Alua.n.2.
quod excedit medietatem feudi ſeu dimidiã
eius æſtimationem. Aluar.Iſer.& Dd.in d.§.be
neficiũ. Ioan. Ardiz. in tit.quib.mod.feu.acq.
gl.in rub.de alie.feud.pat.Iacob.in trac. feud.
uerb.ita etiã quod ipſi.nu.3.Chaſſ.in conſuet.
Burg.tit.de feud.§.8.uerb.en alienation.n.25.
26.27.Schurf.conſ.41.in princ.cent.1.In præ-
ſenti aũt caſu ex uẽditione iſta,ſeu fraudulen-
ta ſubinfeudatione facta eſt traditio: unde ex
duplici cauſa uidetur feudũ cecidiſſe in com-
miſſum: & quia alienatio illicitè facta eſt,hoc
28 eſt ſine conſenſu domini:& quia † ſeruitia do
mino interuerſa, quæ & ipſa eſt iuſta beneficij
amittendi cauſa. c.1.§. item. quæ fuit pri. cauſ.
29 benef.amit.cũ ſimilib. Cum aũt † alienando,
aut alio uaſalli delicto feudũ cõmittatur,tunc
certè domino cõmittitur, cui iniuria facta eſt,
non agnatis:cum unius delictum non debeat
alterius eſſe præmiũ.l.ſi ſequens.15.in prin. de
S.C.Syllan. In quo gl.diſtinguit tamẽ, utrum
ſcilicet ſit nouũ feudũ,& tunc ea theorica pro-
cedat: an uerò ſit antiquum uel paternum, &
tunc agnatis feudum cõmiſſum. Hæc eſt com-
munis concluſio gl.& Dd.in c.1.§. hoc quoq;.
de feud. ſucceſſ. Iacob. in uerb. & cum pacto.
nu.30.Zaſ.par.10. Curt.par.5. quanquã Mol.
in conſ. Pariſ.§. 30.nu.133.dicat cõmunem eſ-
ſe cõcluſionẽ in §.fi.quæ fuit prim.cauſ.benef.
amit.ꝙ quando delictum eſt in dominum,in-
diſtinctè cõmittatur domino, tam nouum ꝙ̃
paternum aut antiquum.Sed de hoc diſputa-
re non inſiſto, quia in præſente caſu non arbi-
tror eſſe commiſſo locum, non modò quia
30 † hæ cauſæ cõmiſſiõis ſublatæ ſunt magna ex
parte conſuetudine & uſu, ut teſtatur Moli.§.
30. nu 165. & præſertim alienatione facta, ut
idem in §.13.adeò ut nec filius ob delictum pa
tris ex cõſtitutione huius prouinciæ priuetur,
31 conſtit.27. parte 2. ſed etiam † ꝙ, ut prædicta
habeãt locũ, neceſſe eſt dolo uaſallũ alienaſſe
& interuertiſſe. c. 1. ubi Bald. de controu. int.
empt.c.1.§.ſi uaſallus.ſi de feu.defunc.Iaſ. in l.
fin.nu.120.C.de iur.emph. ubi inquit,omnes
tex.de commiſſo loquentes,de ſciẽte eſſe acci-
piendos.Mol.in conſ.Pariſ §.13.glo.5.num.6.
Iam primũ hîc non interuertit ſeruitia d. ua-
ſallus,ſed tñ pro ijs indemnẽ ſe præſtaturum
emptorẽ promiſit, quo nihil dño ademptum
32 eſt. Imò † hoc eſt ordinariũ in ſubinfeudatio-
ne,qualẽ hîc facere ſe uoluiſſe uaſallus prętẽ
dit,ut dñs à ſuo uaſallo petat & accipiat ſerui-
tia, non à ſubuaſallo,cui res eſt ſubinfeudata,
ut diſputat pulchrè Iacob.in trac.feu.uerb.ita
etiã.nu.6.cum ſeq. Secundò putauit,& adhuc
putat ex clauſula inſtrumẽti,ſe habere ius alie
33 nandi ſine conſenſu dñi. Iam † qui probabili-
ter putat ſe poſſe alienare,non cadit in cõmiſ-
ſum alienando ſine dñi cõſenſu.Iaſ.præal.loc.
ꝑ tradita à Bal.& Dd.in d.c.ſi uaſallus.præſer-
34 tim † ſi ſit hæres acquirẽtis,(ut hîc)prout de-
cidit Caccialup.in rep.c.1.de feu.cogn. regula
16.Dec.conſ.228.Iaſ.cõſ.64.li.3.Bal.cõſ.429.
quidã.l.b.1.Caſt.conſi.311.circa.lib.1. Alexan.
cõſ.45. in cauſa.lib.5. Cor.conſ.163.li.2.Mol.
35 præal.lo. Etſi † aũt replicari poſſet, hanc iuris
fuiſſe ignorantiã, quæ uaſallũ alienantẽ non
excuſat,gl.& Aluar.in c.1.de cõtro.int.dom.&
agn.Zaſ. par.10.n.11. tñ hoc intelligi debet de
craſſa ignorantia,nõ de iſta quæ eſt diſputabi
36 lis,maximè † cũ liceat non peritis, ut ſunt mi
lites,iuris apices ignorare.l.ſi fideiuſſor. 29.§.
quædã.ff.mãd.l.pen.de iur. & fac.ign.l.ſi quis
id quod.de iuriſd.om.iud. l.1. C.de iur.& fact.
37 ignor.l.pen. ff.eo.tit.Et quælibet † etiam iuris
ignorãtia,d.l.ſi quis id qđ.de iuriſd.omn.iud.
38 cauſaq; † licet minus probabilis atq; iniuſta,
excuſat à dolo, & pœna doli. gloſſ. magna ad
uerb.iudiciũ.in fi.l.un. ubi etiã Dd. præſertim
Iaſ.ſi quis ius dic.non obtẽp.l.igitur. ff.de lib.
39 cauſ.cũ ſimil. Etſi † autẽ talis cauſa iniuſta in
factis illicitis nõ pręſumatur,quin potiùs do-
lo uidentur cõmiſſa ꝙ̃ ex iniuſta cauſa, Tiraq.
in trac.de pœn. cauſ.43.nu.9. per doctrinam
Bart.in l.inter oẽs. §. rectè. ff. de fur. & in l.ſed
etſi.§.Sciæ.ubi Ang de pet.hær.& idẽ Angel.I-
mol.& Raph.in l.ex conſenſu.§ ul. de appella.
Cor.cõſ.280.laborioſa.lib.4. Aret.conſ.80. ſi-
cut decet.in prin.Alex.conſ.103.uidetur. in fi.
lib.1.tñ hîc ea præſumptio ceſſat, apparẽte ue-
ritate in cõtrariũ,l.cõtinuus. §. cũ ita.de uerb.
oblig. Conſtat enĩ ex uerbis inſtrumenti alie-
nationis, fiducia huius clauſulæ alienationẽ
eſſe factã, cum uaſallus datã ſibi per eam alie-
nandi ꝓtãtem arbitraretur. Quod cũ ita ſit,non
eſſe opus arbitror,ut hîc inquiratur ſtudioſè,an
dñs uolẽs retrahere,atq; ita uti iure cõtractus,
poſſit ſibi cũ proteſtatione reſeruare cõmiſſi
ius, caſu quo non procederet retractus, ſicut
40 cõmuniter traditur,proteſtatione † ius ita com
miſſi conſeruari.l.ſi debitor.ff.qui.mo.pig.uel
hyp. ſol. ut latè poſt Bart.proſequitur Iaſ.in l.
2.nu.124.cũ multis ſeq. Succedit tertia quæ-
ſtio,

ſtio, An dñs habeat ius redimẽdi, ſeu prælatio
41 nis, excluſo emptore primo. Et cum † directũ penes illum ſit dñium, æquũ eſt eum præferri extraneo. l. fin. C. de iur. emph. Bart. Lucas de Pẽna, Io. Pl. in l. 1. C. de metal. li. 11. Addit Mol. rub. 1. de feu. §. 13. gl. 10. nu. 5. & aliam cauſam, uidelicet fauorẽ unionis & reuerſionis ad priſtinam cauſam ac conſolidationis directi dñij & utilis, l. ſi uni. §. pactus. de pact. Quanquam & tertia rõ addi poſſet, uidelicet intereſſe dñi & ſubditorum, ne à ſe inuicem ſeparentur per alienationem in extraneum factam. Cõcludo igitur, dñm eſſe præferendum: ut hæc eſt communis cõcluſio in l. fi. per illum text. C. de iure emph. nec diſputatione ea res, utpote clara, opus habet longiore, ideo ea prætermiſſa, ampliationes addã ad noſtrũ caſum utiles & cognitione neceſſarias. Primò igitur ampliant
42 hanc concluſionẽ Dd. ut † etiamſi concurrãt agnati uolentes retrahere, tñ dñs his præferatur. Iaſ. in d. l. fi. nu. 12. cum ibi alleg. quanquã Alua. agnatos dño dicat præferri, in c. 1. §. ſed & res. nu. 3. per illũ text. per quos fiat inueſtit. Tiraq. de retrac. lig. §. 1. gl. 14. nu. 110. cum ſeq. Mol. in conſue. Pariſ. §. 13. gl. 1. nu. 5. Quare nõ pono iam Aluaroti theoricã pro conſtanti, & mihi magis placet hæc ſecũda opinio, utpote
43 † cum fortius habeant agnati, q̃ dñs, ius, ut s. eſt declaratum. Nec ualet hic argumentum ab emphyteuſi ad feudũ, cum ſit à ſeparatis, ut in ſimili dicit Mol. in conſ. Pariſi. tit. 2. de cenſibus in prin. nu. 40. & diſpar in utroq; hic appareat ratio. Nam † quamuis in emphyteuſi
44 dñs, qui habet ius antiquius & fortius, præferatur agnato uolenti retrahere, utpote cũ nullum ius habeat agnatus in emphyteuſi, Iaſ. in d. l. fi. n. 7. C. de iur. emph. tñ in feudo ſecus eſt,
45 antiquo p̃ſertim uel paterno: nam in hoc † agnatus ab eodẽ ſtipite deſcendẽs, meritò prę fertur dño in retrahendo, ſicuti & in ſuccedendo, tex. in c. 1. §. porrò. ubi Iſer. in fin. Aluar. nu. 5. qual. olim feu. Bal. in c. 1. §. hoc quoq;. de ſucceſ. feu. Alua. in c. 1 §. fi. quæ fuit pri cau. Iacob. in uerb. qui quidẽ inueſtitus. latè Molin. §. 15. gl. 1. nu. 3. Secundò ampliatur, ut dñs habeat ius prælationis & retractus etiã cum ex inueſtituræ uel infeudationis pacto uaſall' poteſt uendere ſine licentia dñi uel donare quib. uo-
46 luerit. Non † eñ propterea priuatus eſt dñs iure ſuo directo etſi cõceſſerit facultatem alienandi. And. de Iſer. & Aluar. in c. imperialem. de prohib. feu. alie. per Feder. Iacob. in trac. ad uerb. & cũ pacto. n. 29. ubi dicit hanc eſſe communem. Sunt eñ qui teneant contrariũ, quos cumulat Tiraq. in retract. prox. §. 1. gl. 9 n. 136. & ſe ita cõſuluiſſe, & per conſequẽs etiam hoc caſu habet beneficiũ l. fi. C. de iure emph. ubi in terminis hoc uult Iaſ. num. 4. dicens, q etſi
47 † dñs poteſtatem alienandi fecerit uaſallo in inueſtitura, uel aliter, tamen dominũ habere ius laudemiæ, & debere ei emphyteutã ſeu uaſallum denunciare, ac per duos menſes expectare, iuxta d. l. fi. & in terminis latè idẽ firmat Mol. in conſ. Pariſ. §. 13. gl. 1. n. 5. cũ ibi per eum
48 allega. Et facit † in ſimili, quod licet agnatus permiſerit rem alienari ſibi primò ad emendum oblatam, retineat nihilominus ius retrahendi, ut latè confirmat Tiraq. in tract. retract. lig. §. 1. glo. 9. nu. 143. & 144 quanq; contrariũ ferè importet conſtit. 32. par. 2. Et q dominus, cui res uendenda oblata eſt, nec emere uoluit, habeat tamen ius retractus, Mol. præal. loc. & Tiraq. quamuis dubius, d. gl. 9. nu. 143. 144. 145. cum multis ibi per eum alleg. Quæ quidem ampliatio ſi uera eſt (ut ueram eſſe ratio oſtendit, quia dñs ſemper retinet directũ dominium, & per conſequẽs ius prælationis, qđ ratione directi dominij cõpetit. l. fin. C. de iure emph.) nõ opus erit diſputatione primæ quęſtionis, ſcilicet an hîc facta ſit poteſtas alienandi, nec ne: utroq; enim caſu dñs habet ius prælationis: quo hic ſolo uti omiſſa cõmiſſi quæſtione intendit. In præſenti tñ caſu hoc me mouet, qđ allegatur, nec ſanè etiam in primo inſtrumento aliter apparet ſubinfeudatio tñ facta, non plena alienatio. Patet, quia uaſallus ita uendidit, ut à ſeſe moueretur res in feudũ, nec emptor aliquod ſeruitium ſuperiori do-
49 mino faceret, ſed hoc in ſe recepit. Hæc † igitur eſt mera ſubinfeudatio, in qua ius retinet uaſallus, & à ſe recognoſci feudũ conſtituit, ut ipſe uiciſſim à primo dño recognoſceret. Iacob. in uerb. ita etiam q ipſe. nu. 4. 5. cum ſeq. Et ſi dicas, ſe non cõpati uenditionẽ & ſubinfeudationẽ, quaſi ſubinfeudatio debeat eſſe
50 gratuita: reſpondeo, poſſe † ſubinfeudationẽ fieri precio. c. 1. §. 1. uerſ. tunc enim. in uerb. reddito à te precio quod dederit. per quos fiat inueſt. in uſib. feud. ubi etiam notat Iſer. num. 5. quod feudũ acquiratur dato precio. Verbum añt Precij, propriè ad uenditionẽ pertinet. Et
51 quod † emi poſſit feudum à domino, eſt text. in c. 1. in fi. ubi hoc notat glo. de nat. feud. cum concord. ibi alleg. c. ad noſtram. in uerb. niſi emerint feudũ. de reb. eccl. nõ alie. c. 1. de benef.
52 fratrum, cum ſimil. Et quãuis † impropriè reſpectu originis ſit feudũ & dicatur, Schurf. cõſil. 25. caſus. nu. 1. & 2. centur. 2. uide Kling. in prin. tract. feud. ſeruat tamẽ naturam feudum in reliquis, licet propriè non ſit beneficium quoad acquiſitionem, Zaſ. parte 12. nu. 21. Si
53 † igitur præſupponitur hîc eſſe ſubinfeudatio: iam ſequens eſt, quod poſſit & potuerit hic de iure uaſallus ſubinfeudare ſine conſenſu domini, tribus uidelicet concurrentib. c. 11. §. 1. qual. olim feud. pot. alie. glo. & Dd. præſertim Felin. nu. 69. in c. quæ eccleſiarũ. de cõſtit. c. 1. §. callidis. ubi Dd. de ꝓhib. feud. alie. p Fed. Iacob. ad uerb. ita etiã, quod ipſi. nu. 3. Chaſſ. in cõſ. Bur. tit. de feu. §. 8. in uerb. in alienatiõe, nu. 26. 27. Zaſ. de feud. par. 9. num. 15. de feu. alie. Zonbec. de feud. alie. nu. 175. Primò, ut ſine fraude fiat, & non ad prætextum & colorẽ uenditioni obducendũ: alioquin ſi ſit fraudulenta,

ſenta, omnino poteſt dñs retrahere. c. 1. per
quos fiat inueſt. Secūdò, ut in parem uel maio
rem, non minorem ſubinfeudatio fiat. Dd. ibi
dem, Myſing. obſer. 51. cent. 1. Tertiò, ut iiſdem
pactis & conditionib. ſub quib. prior tenebat
feudum. gl. in c. 1. §. præterea. de cap. Corr. Bal.
in auth. niſi. C. ad Trebel. Iaſ. in l. fin. nu. 110. C.
de iure emph. Iacob. in trac. feud. uerb. ita etiā.
nu. 4. cum ſeq. latè Chaſſ. in conſ. Burg. tit. de
feu. §. 8. in uerb. in alienatione. nu. 27. Myſing.
d. ob. 51. cent. 1. In præſenti porro caſu ſecun-
dum requiſitum nō eſt hic neceſſarium, quia
in clauſula, cuius paulò antè facta eſt mentio,
hæc poteſtas fuiſſe uaſallo permiſſa uidetur,
ut in inferiorem alienare poſſet: etiamſi, ut ſu-
prà dictum eſt, hoc ipſum controuerti poſſet.
Sed quia ſic hactenus eſt interpretatio facta,
& dominus non refragaē huic interpretatio-
54 ni, ideo non inſiſto. Porrò † præſuppoſita hic
ſubinfeudatione, ſequens & illud eſſet, nō ha-
bere dominum hoc in caſu ius retractus. Spe-
cul. in tit. de emphy. nu. 155. ubi inquit, Seque-
retur abſurditas, ut uos qui eſtis dñs, habere-
tis à me in feudum, qui habeo utile dñium, &
ſic remanerem maior. Item quia res ſua nemi-
ni ſeruit. l. iure cōmuni. de ſeru. urb. præd. idē
tenet Imol. in c. potuit. n. 20. locati. Iaſ. in l. fin.
nu. 111. C. de iure emph. etiāſi fatendū ſit, agna
tos hoc etiā caſu ius retrahēdi habere: ſed alia
eſt ratio in agnatis, alia in dño. c. 1. §. ſed etiā.
p quos fiat inueſt. Zaſ. par. 9. & 10. Zonb. trac.
feud. de alie. feu. nu. 175. Quia itaq; in hoc car
do huius quæſtionis præcipuè uertitur, ut ex
iam dictis intelligi poteſt, ideo inprimis diſpi
ciendū eſt, utrū hic uenditio feudi facta ſit, an
uerò ſubinfeudatio. Et ſaluo meliore, exiſti-
mo hic emptionē ueram ſubeſſe, aut ſi dicēda
eſt ſubinfeudatio, eſſe illā eiuſmodi, ut in em-
ptionē incidat, nec dñm excludere poſſit. Nā
55 principio † in apertis nō eſt locus cōiecturis.
l. continuus. §. cū ita. de uer. oblig. Apertè aūt
in inſtrumento baptiſatur hic contractus pro
emptione, & habet ſua ſubſtantialia, mercē &
preciū & cōſenſum: quare in hoc certo nō de-
bet eſſe locus coniecturis. Deinde eſt uenditio
56 † facta in perpetuum, qualiter ſubinfeudatio
fieri nequit: ſed tantum ad uitam uaſalli & li-
57 berorum eius. Sin † aūt fiat in perpetuum, ta
men tm̄ ualet ad uitam. Iacob. in trac. feud. ad
uerb. ita etiā. nu. 4. Iſer. in c. 1. §. 1. per quos fiat
inueſt. latè Fel. in c. quæ eccleſiarum. nu. 59. in
3. declar. iuxta regulam, Reſoluto iure datoris
reſoluitē ius acceptoris. l. lex uectigali. ff. de pi-
58 gnor. Tertiò † ſubinfeudatio fieri nō pōt, niſi
ſub iiſdē ſeruitiis, quibus feudū initio datum
fuit, aliàs non ualet. gl. in d. c. 1. §. 1. de cap. Cor.
Iacob. præal. lo. nu. 3. Chaſſ. præall. lo. per c. 1. §.
59 profecto. de leg. Cor. Nam † ut non poteſt da
re in emphyteuſin uaſallus, quia res non da-
tur ſub iiſdē pactis: Iacob. præal. lo. nu. 8. & tra
ditur in c. 1. §. donare. qual. olim feud. ita nec
aliter infeudare quàm ipſe accepit. Hic igitur
non poteſt eſſe ſubinfeudatio, cū ad nulla ſer-
uitia ſit obſtrictus accipiens, nedū ad illa qui-
bus tenebatur prior uaſallus, relinquitur tm̄
60 hic factam eſſe emptionem. Quotieſcunque
† em̄ actus poteſt in diuerſos contractus inci-
dere, ſi in uno non poteſt ualere, habetur pro
alio illo contractu in quo ualere pōt. l. cū ma-
nu. §. fi. de contrah. empt. l. ſi olei. C. de loc. l. 1.
de æſtima. act. l. 1. C. de iur. emphy. quia in du-
bio interpretatio faciēda, ut actus ualeat, non
pereat. l. ſi quando. de leg. 1. Quartò non pōt,
ut dictum eſt, minori ſubfeudatio fieri, aut im
pari. Atqui hic minori & impari ſubinfeuda-
tio prætenſa, eſt facta: ergo ut maximè ſit ſub-
infeudatio, tñ non ualet, præſertim cū ſit facta
ad libellā, hoc eſt, ad preciū. Præſumitē igitur
eſſe fraudulenta. d. cap imperialem. §. callidis.
de proh. feud. alie. per Fed. Schurff. conſ. 41. in
61 prin. cent. 1. & cum † preciū excedat longè di-
midiā partē æſtimationis rei, imò rei par ſit &
æquale, facilè intelligi poteſt, à principaliori
62 † contractū eſſe æſtimandū, & ex precio iudi-
candū eſſe, ꝙ potius ſit emptio ꝙ̄ gratuita cō-
ceſſio uel donatio. l. ſi quis. 38. cum ſimil. ff. de
contr. empt. quod cū ita ſit, dicendū eſt etiam
dño perinde ut in emptione ius prælationis &
retractus hic cōcedendum eſſe. Nec obſtat ſu-
prà dicta Dd. theorica, qua tradūt abſurdum
eſſe, ſi dño res ſua à uaſallo ſubinfeudeē. Nam
qñ pro precio res uenditur uel ſubinfeudaē,
nihil abſurdi conſequitur, ſi dñs precio dato
idem feudum recuperet ac redimat, qđ in ex-
traneum alienatur & abiturum eſſet. Cur em̄
id minus conſentaneū ſit, quàm cum emphy-
teuſes alienatas ad ſe retrahit? l. fi. C. de iu. em-
phyt. Iaſ. præall. lo. Imol. in d. c. potuit. Non e-
63 tiam obſtat, qđ dicitur, ubi † nullus eſt cōtra-
ctus, ibi nullā prælationē, nullum retractū eſſe
poſſe: quia priuatio præſupponit habitum, ut
in terminis latè confirmant Caſtr. conſ. 74. in
cauſa mota. lib. 2. Cæpol. cōſ. ciuil. 44. in quæ-
ſtione. Guid. Pap. deciſ. 590. quidā. Tiraq. de
retrac. §. 1 gl. 2. n. 5. 6. cū ſeq. Molin. in conſue. §.
64 13. gl. 5. n. 50. Nā † hoc uerū eſt, qñ nullus eſt
contractus alia rōe, ꝙ̄ ob defectum conſenſus
domini: ſecus, ſi ob id ſolū, quia dño inconſul
to facta eſt alienatio, ut ſcienter Card. Alex. in
c. 1. de ꝓhib. feu. alie. per Fed. quē ita refert Ti-
raq. præal. lo. §. 1. gl. 2. nu. 6. Tunc em̄ poteſt do
minus ad ſuū commodū iure contractus uti,
cui uaſallus nō rectē obiicit, cōtractū eſſe nul-
lum, quia ſuam ipſius turpitudinē allegaret,
quod abſq; conſenſu domini contra fidelita-
tem feudi alienaſſet, cum qua allegatione nō
eſt audiēdus. l. mercatū. C. de condic. ob turp.
cauſ. Sed nec debet uti hoc iure alteri' uel ad-
uerſæ partis, qđ ipſi dño competat. Vt em̄ ne-
mo ſe pōt tueri iure tertii, ita nec iure agētis. l.
4. §. loci. ſi ſer. uend Bar. Caſt. & Dd. l. 1. 2. de ex.
65 rei iud. Et impoſſibile eſt, ut † eadē res agenti
dño præſtet actionem, & reo uaſallo exceptio-
nem. Hic autem cōtractum eſſe nullum ex eo
ſolo,

ſolo, ꝙ ſine domini conſenſu factus ſit, eſt cer-
tiſsimum. Nam alioqui habet omnia ſua ſub-
ſtantialia. Cæterum in fraudem dñi factus eſt,
cui per eum interuertuntur ſeruitia: cuiusq;
ad præiudiciũ in minorem uaſallum, & quidẽ
perpetuò, fit alienatio, idq; precio iuſto, quaſi
ex emptione: quare cum fraudulentus reſpe-
ctu domini ſit hic contractus, poteſt is in frau
dem ſui factam ſubinfeudationem retrahere,
& ius redimẽdi uſurpare. c.1. §.1. per quos fiat
inueſt. Hoc igitur præſuppoſito, dñm ius hic
retrahẽdi habere, & extraneo illi emptori, qui
per modum ſubinfeudationis ad excluden-
dum patronum emit, præferri: iam quartò diſ
cutiendum eſt, an debeat dñs precium realiter
66 offerre, & intra quantum tempus? Et † ſcien-
dum eſt, ius eſſe retractus duntaxat intra an-
67 num à tpe ſcientię computandũ. Nam † igno
ranti tantum 30. annis præſcribitur, text. in c.
1. §. porro. qual. olim feud. pot. alie. Quare ne-
ceſſe eſt, illud precium intra annũ realiter of-
68 ferri: cum oblatio † uerbalis non interrũpat
præſcriptionem, ſed tantum realis. Fab. in l. ac
ceptam. C. de uſur. per l. ult. C. de iur. emph. la-
tè Tiraq. de retract prox. §. 8. glo. 2. nu. 1. Aut ſi
non, ſaltẽ opus eſt, ut ius retractus controuer-
ſum fiat, & lis hoc noĩe inchoetur citatione. Ti
69 raq præal. lo. qua † oẽs præſcriptiones ſtatu-
tariæ interrumpunt. Bart in l. 2. §. ſi rem. ff. pro
emp. & in l. in omnibus. de act. Panor. ac Dd. c.
illud. de præſcr. Tiraq præal. lo. Nã hęc pręſcri
ptio inducitur ſtatuto ſeu cõſuetudine feuda-
70 li: & ideo † nõ interrumpit per extraiudicialẽ
denunciationem, iuxta doctrinam communẽ
in l. alienam ff pro emp. & l. fi. de eo per quem
71 fac. quamuis † cõuentionalis retractus tẽpus
interrumpat extraiudicialiter. Caſtr. in l cùm
qui ita. §. qui ita de uerb. obl. Tiraq. de retract.
con. §. 4. gl. 2. nu. 34. quod ſingulariter uoluit
Fab. in l. acceptam. nu. 8. C. de uſur. Sed an ſo-
la oblatio, inquit, operetur interruptionẽ tem
poris, ut ſi proximus conſanguineus offerat
emptori preciũ infra annum? arg ꝙ ſic, l. Cel-
ſus. de arb. Contrà de iure emph. l. 2. in fi. & q
non reperitur inter modos interrumpendi,
72 quod uidetur uerius. Vt † igitur interruptio
fiat, requirit Fab. aut retractum iudicialẽ, aut
conſignationem pecuniæ, iuxta l. quam alle-
gat, uidelicet l. 2. C. de iur. emph. Nã etſi aliàs
dicatur, ſufficere, ſi retrahens proteſtetur ſe pa
ratũ ſoluere, c. conſtitutus. ubi Anch. de reſt. in
integ. Tiraq. §. 1. gl. 17. nu. 8. tamen hoc uerum
tm̃modo, quoties in iudicio ſic offertur: ibi e-
nim ſufficit talis oblatio, etſi ad manum nõ ſit
pecunia. l. ſi rem alienã. de pig. act ſicut etiam
text. in d. c. conſtitutus. diſertè loquitur de a-
gente ad retractũ. Extra iudicium porrò ſem-
per requiritur realis oblatio in pecunia, & ni-
ſi recipiatur, conſignatio, nec ſufficit dicere, ſe
paratum ſoluere. Hæc uidetur eſſe communis
cõcluſio, quæ licet diſputationib. ſit inuoluta
gl. Bart. Sal. &c. in l. 2. uerb. oblatam. & l. ſi à te.
C. de pac. int. emp. Bal. conſ. 108. iſta. lib. 5. latè
Tiraq. de retrac. conuent. §. 4. glo. 6. in prin. tñ
eſſe tutiſsima hoc in caſu uideri poteſt. Quan
73 quam † enim dici poſſet, recuſante creditore
ſufficere uerbalẽ oblationem, l. qui Romæ. u-
bi Caſt. de uerb. oblig. cum alijs quos allegat
Tiraq. retrac. conuent. gl. 4. nu. 6. tñ ea res ſcru
pulo non caret, cum in extraiudicialibus ꝗ̃-
uis recuſatione facta, ll. requirant cõſignatio-
nem d. l. 2. in fin. C. de iur. emph. d. l. ſi à te. cum
74 ſimil. Et licet † admitti poteſt, ſolam uerbalẽ
oblationem ſufficere ad euitandam pœnam:
Iaſ. & Dd. l. ſi inſulam. de uerb. oblig. tamen ad
ius acquirendum uel conſeruandum aduer-
ſus præſcriptionem ſtatutariam, ut in præſen-
ti, non ſufficit. Iaſ. in l. 1. n. 182. C. de iur. emph.
Schurff. conſil. 41. centur. 3. & Dd. locis præall.
Quare conſultum eſſet in pręſenti caſu, aut of
ferri à domino & ſolui precium emptori, id
75 quod ipſe dedit, (nam precium † nondum ab
emptore ſolutum, dominus retrahens offerre
non debet. Molin. d. §. 13. glo. 8. num. 6.) & reli-
quum, cuius dies uenit, conſignari ac depo-
ni, ut Molin. præall. loco docet: aut ſaltem ma-
turè intra annum litem inchoare, & in iudicio
ſolutionem offerri, aut intra ſpacium præſtitu
tum inibi pecuniam, quatenus ab emptore
ſoluta ſit, deponi. Quintò qđ quæritur, qua-
le precium debeat dominus offerre, & quibus
terminis ſoluendum? reſpondeo, illud ipſum
quod eſt promiſſum, datumq; ab emptore:
conſt. 33. parte 3. Tiraq. de retract. prox. §. 1. gl.
76 3. per tot. cum † ijſdem planè conditionibus,
& ijſdem terminis ſoluere debeat qui ſubin-
trat in ueſtigia & ius emptoris. Tiraq. præal-
77 leg. loc. cum ibi adductis. Quare † quæ in
promptu ſoluta ſunt, in prõptu debet ſoluere,
uel deponere, aut in iudicio offerre: alia uerò
illis terminis, quibus ab emptore debentur.
Mol. præal. loc. nu. 6. Idq; eſt commune ius re-
tractuum, l. fi. in uerb. tantam præſtare quanti
tatem, quantam ab alio accipere poteſt. C. de
iur. emph. ubi omnes Dd. c. 1. §. porro. in uerb.
æquali precio. qual. feud. pot. alie. c. 1. §. 1. uerſ.
reddito à te precio, ſi quod dederit is, qui in-
ueſtituram accipit. per quos fiat inueſt. latè Ti
raq de retrac. lig. §. 1. gl. 18. & latè Mol. §. 13. glo.
78 5 n. 22. adeo ut in hac parte † tẽpus etiã pars
ſit precij. Tiraq. §. 1. gl. 16. n. 32. p l. 1. §. 1. de eden
do. qđ cum non habeat dubitationẽ, ulterius
producere nolo. Sextò ad id qđ quæritur, An
dñs poſsit apprehendere poſſeſſionẽ propria
authoritate? rñdendum, nõ poſſe, ſiue uelit u-
ti iure retractus, ſiue iure cõmiſsi. Non eñ in
retractu incipiendum eſt ab executione, l. 1. C.
79 de execu. rei iud. nec † ius retractus competit
niſi per uiã actionis, qua petitur emptor con-
demnari ad dimittendum pro precio. Molin.
80 §. 13. gloſ. 3. in prin. Idem † eſt in iure commiſ-
ſi. nam & hic opus eſt iudicio reuocatorio,
& cauſæ cognitione, item ſententia ſaltem de-
claratoria: ut habet communis opinio, c. 1. ubi
Alua.

Alua.de feud.ſine culp.non amit.cap.1.§. ſi uoluerit.de cap.qui cur.uend.c.ſi.quo temp.mil. etiamſi res eſſet notoria,Schurf.conſ.27.cent. 1. & id And. de Iſer.tradit in c. 1. §. callidis. de proh.feud.alien.ut ſiue iure cõmuni,ſiue alio, puta feudali,auocetur feudũ ab emptore,ſemper requiratur cauſæ cognitio & ſententia: qa
81 † nemini ſine cognitione res eſt auferenda,ut ibidem hoc originaliter uoluit gl.Bald. & alij.
82 Ratio eſt, quia † emptor non habet cauſam à domino, ſed à ſuo uenditore, l.1.§. neceſſario. ſi mulier uen.nomine:ideo nec poteſt illi poſſeſsio à domino auferri.Schurff.conſ.41.præmiſſa. nu.6.cent.1. Neq; debet huc argumentum afferri ex l.2.& l.fin.C.de iur. emph. quoniam ibi emphyteuta habet cauſam à dño, ad quẽ reuertitur omne ius emphyteutæ ex com-
83 miſſo:mirum ut non ſit,ſi ille † priuata authoritate apprehendere poſsit,ut l. 3. ubi Dd. C.
84 de lega. At † in præſenti ut maximè uaſalli ius eſſet cõmiſſum, tamẽ emptoris propterea iura hoc caſu dñs non adipiſceretur, uidelicet
85 ius poſſeſsionis,quod † per traditionem etiã ex contractu nullo emptor eſt conſecutus. l.1. §. ſi uir uxori. ubi Bar. & Dd. de acqu. poſſeſſ.
86 Nec † eam poſſeſsionem dominus propria authoritate auferre poſsidẽti ſine iudicio debet.l.poſſeſsio.41.de acq.poſ. l.1. C.ſi p uim,l. meminerint. C. unde ui,cũ ſimilibus, quæ cumulaui conſil.1.conſil.7.& alibi ſæpius.

CONSILIVM LXXIIII.

De ſucceſsione fœminarum in feudo eccleſiaſtico.

SVMMARIA.

1 *Dos loco legitimæ ſuccedit,et in eã imputatur.*
2 *Filia acceptando dotem non uidetur renũciare ſucceſsioni.& num.50.*
3 *Conſueta actibus inſunt, & ſecundũ illa ſunt interpretandi.*
4 *Tacita pacta & conſueta non minus obligãt, quàm expreſſa.*
5 *Argumentum à communiter accidentibus eſt ualidum.*
6 *Iuri nedum præſenti,ſed etiã futuro,renunciari poteſt.*
7 *Mulieribus adultis non datur beneficium reſtitutionis.*
8 *Diuiſio quamuis inæqualis,non poteſt retractari,niſi læſio ſubſit ultra dimidiam.*
9 *Iuramentum ſuper ſucceſsione datum, eſt ſeruandum.*
10 *Filia non præſumitur ignorare quantitatem ſubſtantiæ paternæ.*
11 *Vicini facta uicini ſcire præſumuntur.*
12 *Pater & liberi finguntur eadẽ eſſe perſona.*
13 *Nemo quantitatem ſuorum bonorum ignorare præſumitur.*
14 *Vxor bona uiri ſcire præſumitur.*
15 *Renũciatio generalis extẽditur ad incognita.*
16 *Fœminæ non ſuccedunt in feudis,& quare.*
17 *Feudum pro ſe & hæredibus acceptum intelligitur de maribus.*
18 *In feudo fœminino ſuccedunt fœminæ deficientibus demum maſculis.*
19 *Fœmina per maſculos à feudi ſucceſsione excluſa amplius non admittitur.*
20 *Conſuetudo quæ uocat fœminas ad feudum, intelligenda eſt non extantibus maſculis.*
21 *Conſuetudo & ſtatuta ſunt intelligenda ſecundum ius commune.*
22 *Copula copulat uerba,& non ſenſum, ac intelligitur ordine ſucceſsiuo,quando id natura rei requirit.*
23 *Inueſtituræ tenor eſt attendendus.*
24 *Fœminæ cum maribus ſimul uocatæ, ſimul etiam ſuccedunt.*
25 *In materia feudorum magis ſtatur conſuetudini,quàm legibus.*
26 *In feudis locatis conſuetudo derogat etiam iuri feudorum.*
27 *Conſuetudo quæ fœminas cum maribus ad feudum uocat, eſt ſeruanda.*
28 *Conſuetudo eſt probanda.*
29 *Origo feudi eſt attendenda.*
30 *Etiamſi ſeruitia nõ præſtentur à uaſallo,tamen debentur,neq; currit præſcriptio.*
31 *Feudum etiam francum ad fœminas regulariter non deuoluitur.*
32 *In dubio unumquodq; feudum præſumitur communem habere feudorum naturam.*
33 *Qui habet genus, aut regulam pro ſe, habet fundatam intentionem.*
34 *Cuius eſt totum territorium,eius præſumuntur omnia in territorio ſita.*
35 *Vbi fundi plerię; omnes ſunt feudales,ibi reliqui etiam tales eſſe præſumuntur.*
36 *Bona præſumuntur allodialia,niſi probẽtur feudalia.*
37 *Notoriũ ſufficit allegari,nec opus eſt probari.*
38 *Filij fratrum in feudis iure repræſentationis cum patruis ſuccedunt.*
39 *Sola præſcriptio 30. annorum in feudalibus locum habet.*
40 *Petitioni hæreditatis, in quam uenit feudũ tantùm,30.annis præſcribitur.*
41 *Falſa appellatio non mutat ſubſtantiam rei.*
42 *Verba narratiua ſcripturæ non probant.*
43 *Dominus in præiudicium fœminarum non*

poteſt

poteſt feudum fœmininum alterare.
44 *Commune inter liberos nunquam diuiſum adhuc præſumitur eſſe commune.*
45 *Socius inuito ſocio nihil poteſt in re cõmuni.*
46 *Verba generaliter poſita, accipienda ſunt ſine præiudicio tertij.*
47 *Inueſtituræ intelliguntur ſaluo iure tertij.*
48 *Verba præcedentia declarãtur per ſequẽtia.*
49 *Particula Vt, modificat.*
50 *Ex ſeparatis factis nihil infertur, ſed ſingula ſunt probanda.*
51 *Renunciatio nõ præſumitur, ut nec donatio.*
52 *Mulierum genus auariſſimum.*
53 *Pacta contra bonos mores non ualent.*
54 *Renunciatio eſt pactum.*
55 *Renunciatio de uiuentis ſucceſſione facta nõ ualet.*
56 *Iuramentum non debet eſſe uinculum iniquitatis.*
57 *Mulier enormiter læſa, poteſt contra iuramentum abſolui.*
58 *Iuramentum non trahitur ad incogitata.*
59 *Renũciare nemo uidetur iuri, quod ſibi ignorat competere.*
60 *Dubitans non uidetur renunciare.*
61 *Dubitans pro ignorante habetur.*
62 *Renunciatio eſt donatio: eoq; ignorans ut nõ donat, ita nec renunciat.*
63 *Renunciatio eſt ſtricti iuris.*
64 *Quod non cõpetit, ei non poteſt renunciari.*
65 *Ignorans neq; acceptat, nec remittit.*
66 *Renunciatio generalis nõ extenditur ad incognita.*
67 *Iuramentum habet uim ſpecifici conſenſus.*
68 *Iuramentum tamen non extenditur ad incogitata.*
69 *Scire non uidetur, niſi qui plenã habet actus notitiam.*
70 *Ignorantia præſumitur, donec probetur ſcientia.*
71 *Conſuetudo in feudis attendenda.*
72 *Mulier facilè ius ignorare præſumitur.*
73 *Ignorantia probatur per coniecturas.*
74 *Renunciatio etiam generaliſſima non trahitur ad occultata dolo.*
75 *Ignorantia iuramento poteſt probari.*
76 *Quæ pendẽt ab animo, probãtur iuramẽto.*
77 *Poſſunt liberi ignorare ſubſtantiã paternã.*
78 *Iuramento tollitur omnis contraria coniectura.*
79 *Renunciatio generalis quatenus extẽdatur.*
80 *Renunciatio hæreditatis non complectitur renunciationem feudi,*
81 *Etiam iuramento firmata.*
82 *Iuramentum non extẽditur ulterius, quàm renunciatio.*
83 *Fœminis ad feudum uocatis remittũtur ſeruitia, quæ præſtare non poſſunt.*
84 *Dominus in præiudicium fœminarum non poteſt feudi naturam alterare, nec contrà in maſculorum præiudicium fœminis gratificari.*
85 *Inueſtitura talis præſumitur in deſcendentibus, qualis fuit in maioribus.*
86 *Tenore inueſtituræ in præiudicium alicuius callidè aut errore mutato, antiquis inueſtituris ſtabitur, niſi partes uolentes à ueteri inueſtitura recedant.*
87 *Socio per factum aut calliditatem ſocij, ius ſuum in re communi non læditur.*
88 *Verba in inueſtituris accipienda ſine præiudicio tertij.*
89 *Verba præcedentia ex conſequentibus interpretanda.*

FEVDA quę tenentur & dependent ab abbatia H. ex antiqua conſuetudine eſſe fœminina, & in his fœminas iam ab antiquo unà cum maſculis ſuccedere conſtat. Inter ea feuda numeratur caſtrum quoddam cum pago S. & appertinentijs, ſitum in territorio & fundo Saxonici ducatus, quod iure ſucceſſionis à fœmina peruenit ad nobiles B. & tandem ad unum eiuſdem familiæ, qui ante annos 24. deceſſit, relictis quatuor liberis partim maribus, partim fœminis. Mares elocarunt maiorem natu ſororem V. ante annos 20. datis in dotem ſine ulla renunciatione 300. flor. minorem autem A. ante annos 11. datis 150. flor. & conceſſis portionibus hæreditatis in alijs bonis, quæ filia ſine ullis curatoribus aut adiunctis, iuramento renunciauit hæreditati paternæ & maternæ. Non ita pridem alter ex fratribus G. nullis relictis liberis, alter uerò impubere filio relicto deceſſerunt. Hunc ſolum tutores prædicto feudo inueſtiri cupiunt, nec quippiã mulieribus ſororibus concedendum hic arbitrantur. Quæritur, an hæ fœminæ in tali feudo à patre & fratre relicto, nec antè unquam cum fœminis ſororibus diuiſo, ſuccedere, & quatenus debeant?

DOmini ac conciliatoris noſtri auxilio ſuppliciter inuocato: ac uidetur prima facie dicendũ, iſtas mulieres planè eſſe excluſas, per rationes ſubſequentes. Primò, nam inprimis utraq; filia dotem accepit, quæ
1 † meritò ijs imputatur, & eſt loco legitimæ, l.

quoniã. C. de inoff. teſta. l. unica, §. uideamus. C. de rei ux. act. Geminia. & Philip. Fran. in c. 2. de pact. in 6. Caſt. conſ. 120. notandum. nu. 2. & 3. uol. 2. Alex. conſil. 27. uideretur. nu. 6. & 7. uol. 5. latè Coraſ. in repet. l. filium, quem. in fi.
2 nu. 115. cum multis ſeq. C. fam. herciſ. Et † quã-
uis iure communi filia accepta dote nõ exclu-
datur à ſucceſsione, nec uideatur renunciaſſe hæreditati paternæ, d. l. quoniam. l. pactum. C. de collat. alioqui ſpeciali pacto & iuramento ad eam rem non eſſet opus, d. l. pactum. c. 2. de pact. in 6. tamẽ iſto caſu tacitè renunciatio facta uideri poteſt, quoniam inter nobiles generalis harum regionum conſuetudo eſt, ut fœminæ accipiẽtes dotem, intelligantur eam loco totius ſucceſsionis capere, ita ut ad eam amplius non admittantur. Itaq; iuxta hunc morem filiæ quæ in dotis conſtitutione non expreſſè retinuerunt ius ſuccedẽdi, uideri de-
3 bent illud tacitè renunciaſſe: cum † ex conſue-
tudine actus ſint interpretãdi, & in ſe habeant conditiones & qualitates de cõſuetudine ineſſe ſolitas, l. quòd ſi nolit. §. qa aſſidua. ff. de ædil. edict. l. ſi fundus. de euict. l. ſi prius. §. placuit. de aq. plu. arcen. l. circa. C. de locat. c. cæterùm. de donat. latiſsimè Dec. in l. ſemper in ſtipulationib. nu. 7. 8. 9. 10. 11. cum ſeq. ff. de reg.
4 iur. Nec † hæ tacitæ cõuentiones de natura cõ-
tractus aut de conſuetudine inductæ, minus obligent, quàm expreſſæ, l. cum quid. ubi Bar. & Dd. ff. ſi cer. pet. l. 4. ff. de pactis, ubi tacitè inuecta in habitationib. urbanis, pignori obligantur, quia ita ut fiat, conſuetudine eſt receptum, l. 4. l. licet. in quib. cauſ. pig. tac. cõtrah. Secundò etſi non apparet, V. accepta dote, ullam renunciationem feciſſe: tamen uerisſimile eſt, in apocha ex more inter nobiles uſitato id pòſt confectum eſſe. Quæ enim ſunt moris & conſuetudinis, ſemper præſumuntur ineſſe:
5 per iura iam allegata, & argumento † à com-
muniter accidentib. ſumpto, quod in iure ualidiſsimum eſt, gl. in l. cũ de indebito. ad uerb. præſumptionem. ff. de probat. ut latiùs exponit Euerar. in loco à communiter accidentib. A. uerò altera ſoror diſertè inuenitur renunciaſſe, cui quidem renunciationi ſtari debet.
6 Quia † omni iuri, ſiue re, ſiue ſpe cõpetat, re-
nunciari poteſt, l. 1. ubi Dd. C. de pactis, l. fin. §. fi. C. de temp. app. l. deniq;. §. ſi quid. de minorib. l. 1. §. ſi parens. ff. ſi quis à parente fuerit manumiſſus, latè Tiraq. in retract. proxim. §. 1. gl. 9. nu. 122. cum ſeq. eiq; renunciationi ſtandũ eſt, nec pœnitere licet, l. pactum. ff. de pact. maximè in renunciatione ſucceſsionis iam delatæ, cuiuſmodi hic fuit patris antea demortui hæreditas, l. ſi quando. §. 1. & 2. ubi Bal. & Sali. C. de inoff. teſtam. Imò iuri futuro faciliùs poteſt renunciari, quàm iuri præſenti, Bal. in l. illud. in 3. q. C. de ſacr. Eccl. Tiraq. præal. loc. nu. 123. & in repet. l. ſi unquam. ad uerb. donatione largitus. nu. 147. Neq; poteſt d. A. de inæqualitate dotis cõqueri: nam etſi tantùm 150. flor. acceperit, cum ſorori dati ſint 300. flor. tamen hoc quod deeſt compenſatur & reſarcitur aliunde, uidelicet per hæreditatis in alijs bonis portionem, quæ illi peculiariter eſt conceſſa. Deinde cum non ſit decepta ultra dimidiam, auxilium nullum habet, etiamſi appa-
7 reret inæqualitas: quia † nõ, ſicut minoribus,
ita mulieribus beneficiũ reſtitutionis conceditur, l. fi. C. de iur. & fac. ignor. & melior tex. in l. ſi mulier. 32. ff. ad S. C. Velleia. & l. ſi apud. ff. de
8 minor. nec † diuiſio retractari poteſt, quantũ-
uis ſit inæqualis, inter adultos, niſi probata ultra dimidiã iuſtæ æſtimationis læſione, l. 3. ubi eſt hæc cõmunis ſcribentium ſentẽtia, C. com. utriuſq; iud. Bar. in l. item ſi precio. §. quemadmodum. nu. 1. ubi d. l. 3. alleg. ff. loc. Canon. in c. dilecti. de emp. Schurff. loquens in terminis noſtris de diuiſione, conſ. 25. in ꝓpoſita. nu. 4. cent. 1. Tertiò nõ ſimpliciter d. A. renunciauit ſucceſsioni cũ marito, uerum etiã eam renunciationem iuramẽto firmauit, ut etiamſi alioqui nõ ualeret renunciatio, & ei ineſſet læſio, tamẽ propter iuſiurandũ eſſet rata habenda, per tex. expreſſum in c. quamuis. de pac. lib. 6. cuius diſpoſitio etiã in foro ciuili obſeruanda eſt, ut ibi uolunt Dd. & in c. cùm contingat. de iureiur. in auth. ſacramẽta puberũ. C. ſi aduerſus uend. quia agitur de periculo animæ, gl. 1. in c. 2. de reg. iur. in 6. per c. nouit. de iudicijs, c.
9 fi. de præſcr. cum alijs ibi alleg. Itaq; † etſi læſa
eſſet d. A. & ſine curatore iuſiurandũ præſtitiſſet, tñ quia iam uiripotẽs & adulta præſtitit, illud ſeruare deberet: auth. ſacramenta puberũ. ubi Dd. præſertim Iaſ. C. ſi ad. uend. quia non uergit in detrimentũ ſalutis æternæ, cuiuſmodi iuramenta oĩa iure Canonico ſtrictè ſunt obſeruãda, d. c. cùm contingat. d. c. ꝗuis. cum ibi not. etiam in terris Imperij, Iaſ. in d. auth. ſacramenta puberum. n. 1. & 30. cum multis ſeq. Couar. & Dd. d. c. 2. de pac. in 6. c. cùm contingat. de iureiur. de quo eſt conſtitutũ cõſt. 16. & 35. ubi paret, ne ꝓpter enormiſsimã quidẽ læſionẽ contra iuſiurandũ iri poſſe. Quartò nec poteſt ſe excuſare d. filia, quaſi ignorarit tempore renũciationis hæc feuda eſſe fœminina.
10 Nam † non eſt præſumendum filiã ignoraſſe
qualitatẽ bonorum paternorũ, per ea quæ tradunt in d. l. de tutela. C. de in integ. reſt. l. octaui. ff. unde cognati. Iaſ. poſt alios in l. 1. n. 20. ff.
11 ſi cer. pet. cum † ne uicini quidẽ ignorare præ-
ſumantur. c. quoſdam. 7. cum c. ſeq. ubi Dd. de præſumpt. Alex. latè conſ. 36. uiſis. nu. 3. uol. 1.
12 Eò † certè magis, ꝙ liberi intelligantur una
perſona eſſe cũ patre, l. fin. C. de impub. & alijs ſubſtit. & dñi paternorũ bonorũ, etiã uiuente patre, l. in ſuis. cum ibi not. de lib. & poſth. Vt
13 † igitẽ nemo ſuorũ bonorũ qualitatẽ ignorare
præſumitur, l. quiſquis. 15. ubi gl. ad uerb. debuerat. C. de reſcin. uend. Bar. in auth. ſed cum teſtator. num. 5. C. ad l. Falc. ita nec eius liberi:
14 cum † ne quidẽ uxor ignorare putetur bona
mariti, Cornæ. conſ. 165. circa. nu. 34. uol. 2. Et

ut

15 ut maximè d. A. ignorarit, tñ conſtat † genera-
lem renunciationē etiam ad nõ cogitata extē-
di, in ea quidē cauſa, ſuper qua eſt renuntiatū,
Iaſ. poſt Bar. in l. qui cū tutorib. de trāſact. Bar.
& Dd. in l. tres fratres. de pactis. Quia licet in
ea non cogitauerit qs de facto in ſpecie, tñ cen
ſetur cogitaſſe, aut cogitare debuiſſe in gene-
re, quod perinde ualet ac ſi in ſpecie cogitaſſet
ac renunciaſſet, l. qui iure militari. ff. de teſta-
mento milita. Ant. Gab. Rom. lib. 6. de reg. iur.
concluſ. 4. per tot. ideoq; cõprehendũtur hoc
caſu ēt ignorata, ſcd̃m Paul. de Caſt. in d. l. tres
fratres. n. 5. ubi hoc latius declarat, & addit ibi
Ang. ꝙ generalis ſcientia ſufficiat, quæ in du-
bio præſumit̃, maximè in tractatu uniuerſita-
tis, qualis eſt ſucceſsionis, l. 1. de rei uen. Nam
in actione uniuerſali præſumit̃ uniuerſaliter
cogitatū de omni eo, quod includi poterit, ſe-
cundum Bar. in l. ſi de certa. C. de tranſact. ubi
Iaſ. ēt & Dd. idq; potiſsimū obtinet accedente
iuriſiurādi (ſicut hic) religione, quæ pro ſpeci-
fica renũciatione habet̃, Bal. l. 1. n. 4. C. com. c.
ex reſcripto. de iureiur. Alex. conſ 27. uiſo. nu.
7. uol. 1. dixi s̄. conſ. 16. n. 92. Quintò, etſi renũ-
16 ciatio hic nulla eſſet facta, tamē fœminę † non
ſunt hic admittendæ alia rõne, ſcilicet quia in
feudis nõ ſuccedunt iure feudali, c. unico, §. fi-
lia. de feu. ſucceſſ. c. unic. in uerb. & in fœmina.
an mut. uel al. imper. c. 1. §. hoc aũt notandum.
de his qui feud. dar. poſſ. c. unic. uerſ. ad filias.
de ſucceſſ. fratr. uel gra ſucc. Bald. in l. quoties.
n. 2. cum ſeq. C. de ſuis & legit. ubi aſsignat ra-
tionem, quia non põt mulier obire ſeruitia ꝓ-
pter quæ feuda dant̃, ut militare, conſulere, ſe-
cretum tenere, &c. quam rõem & alias plures
refert Rom. conſ. 1. uiſis. n. 2. Curt. in trac. feud.
3. parte prin. in prin. Chaſſ. in conſ. Burg. tit. de
feudis, §. 5. Et hoc etiā procedit, qñ quis acce-
17 pit feudū pro ſe & hæredibus, quia † intelligit̃
de maſculis. c. 1. ubi Bal. de nat. feu. c. 1. quem-
ad. feu. conſtit. Curt. præall. lo. nu. 1. uerſ. & am
pliatur hæc regula. latè Soc. conſ. 19. adſit. n. 3.
par. 1. quæ feuda dicũtur hæreditaria, & tantū
tranſeũt ad eos, qui uel ex teſtamento, uel ab
inteſtato ſunt hæredes, Bar. in l. ut iuriſiurādi.
§. ſi libertus. de oper. lib. Bal. in c. 1. §. ſi deceden
ti. qui feu. da. poſſ. Mod. in l. quicquid. l. ſi ita. §.
Chryſogonus. de uerb. oblig. Alex. conſi. 100.
ponderatis. ubi dicit eſſe cõem, uol. 3. & conſi.
19. ſuper. in fi. & conſi. 28. in cauſa. col. pen. li. 5.
18 Pariſ. conſ. 1. n. 5. 6. 7. 8. 9. uol. 1. Sextò, etſi † hoc
feudū à fœmina originē haberet, ita ut poſsit
in eo alioqui fœminæ ſuccedere, tñ hoc intelli
gendū eſſet deficiētibus maſculis, d. c. unic. de
feud. ſucc. d. c. 1. §. filia uerò. de ſucc. feud. c. 1. §.
quin etiā. ubi gl. & Aluar. epiſc. uel abb. Curt.
præal. lo. n. 3. Bal. in d. l. quoties nu. 5. Iacob. in
tract. feu. in uerb. & fœminis. n. 3. & 10. Rom. d.
conſ. 1. & 367. circa primū. Zaſ. in epit. feud. de
feu. ſucc. in 2. col. quāuis ēt ad fœminas feudū
ꝑuenit, & ſi ex una maſculus extet, nā is quoq;
fœminis præfert̃: ut ꝓbat Caſt. conſ. 176. uide-
tur. n. 2. par. 1. Imo uolunt nõ pauci Dd. fœmi-
19 nas † in eiuſmodi feudis ꝑ maſculos ſemel ex-
cluſas (ut hic contigit) ꝑpetuò remoueri & ex-
cluſas manere, quamuis ēt mares eſſe deſierit,
per tex. in d. c. 1. §. quin ēt. ubi gl. & Dd. epiſc. &
abb. Soc. conſi. 19. ꝓ deciſione. n. 5. uol. 1. Alex.
conſ. 29. qm̃. nu. 8. & 9. uol. 1. Henn. God. conſ.
14. ad conſultationē nu. 2. de feu. ſucc. qđ latè
firmat Zaſ. præal. loc. n. 4. Quamobrē licet ta-
lis exiſtat cõſuetudo, ut in prædictis feudis ſœ
20 minę perinde ſuccedant atq; mares, tñ † ea ſic
interpretāda atq; accipiēda eſt, ut deficientib.
demū maſculis admittātur, per generalē regu
lam c. 1. de eo qui ſibi uel hæred. maſc. ubi dici-
tur, nõ patére locū fœminæ in feudi ſucceſsio-
ne, donec maſculus ſupereſt, ex eo qui primus
de hoc feudo fuerit inueſtitus, atq; ita in termi
nis tenēt Iacob. præal. lo. nu. 13. Curt. præal. lo.
nu. 10. & 18. Aluar. in c. 1. §. hoc aũt. nu. 1. de his
qui feu. dar. poſſ. & in c. 1. §. quin etiā. abb. uel e-
piſco. Pro qua opinione faciũt euidentiſsimæ
21 rões. Nam † uerba ſtatuti uel cõſuetudinis de-
bent intelligi ſcd̃m ordinē iuris cõis. Bal. in l.
liberti. nu. 21. C. de oper. lib. & ita ſunt interpre
tanda, ut quamminimū lędant ius cõe. Iacob.
præal. lo. n. 10. per c. cùm dilectus. ex̃. de conſ. l.
2. C. de nox. act. Iaſ. in l. nõ dubiū. n. 29. C. de le
gib. & in l. ſi mater. nu. 4. C. de ſucceſſo. edict.
Schurff. conſ. 55. exploratiſsimi. nu. 1. 2. 3. & di-
xi s̄. conſ. 30. nobilis. nu. 38. & 39. Cū itaq; per-
petuus ordo iure generali feudorū ſit cõſtitu-
tus, ut fœminæ nõ admittant̃ niſi deficientib.
maſculis, iuxta illū ordinem ēt ſtatutū uel con
22 ſuetudo erit interpretāda, ut uidelicet † copu-
la, quæ maſculis fœminas iungit, copulet uer-
ba & non ſenſum, & uim ordinis ſucceſsiui ha
beat, uidelicet ut deficientib. demū marib. fœ-
minæ admittant̃. Aluar. nu. 2. & reliqui Feudi-
ſtæ in d. c. 1. §. quin etiā. epiſc. uel abb. Bal. in d.
l. liberti. nu. 24 Iacob. præal. lo. Bar. in l. ut iuſi-
iurandū. §. ſi liberi. nu. 5. de oper. lib. Alex. latè
conſ. 9. ponderatis. n. 6. & 7. uol. 5. Anch. conſ.
339. ꝓ maiore. nu. 4. Sicuti ſemper interpreta-
tio ordinis ſucceſsiui fit in copula, qñ id natu
ra rei, quæ copulatur, requirit. Bal. in d. l. quo-
ties. n. 5. per l. Gallus. §. quidā. ubi Iaſ. de lib. &
poſth. Poſtremò in ultimis inueſtituræ literis
nobiliū à B. feudū illud maſculis tñ in uim &
ſecundum naturam recti feudi eſt conceſſum,
ut ad maſculos tñ ex forma etiam inueſtiturę
iam ꝑtineat, & ſic expreſſè fœminæ ſint exclu-
ſæ, nulloq; mõ ad feudū amplius aſpirare poſ
23 ſint, cū † tenor inueſtituræ ſit inprimis atten-
dendus, c. unic. in uerb. ꝓpter tenorem inueſti
turæ. ubi Bal. notat & Dd. de duob. fratrib. in
uſib. feu. & in c. 1. de feud. non haben. prop. na
tur. Bal. in proœ. feud. 4. diuiſ. nu. 46. 47. & in
c. 1. §. 1. nu. 3. de feu. March. & in l. quoties. nu. 3.
& 4. C. de ſuis & legit. Schurff. conſ. 98. uiſis. n.
1. 2. 3. cent. 1. & plurib. idē cõfirmaui s̄. cõſ. 1. ex
facto. n. 69. 70. 71. latè Caſt. cõſ. 176. uidet̃. n. 1.
& cõſ. 146. uiſo. n. 1. par. 2. His nõ obſtātib. con

trariũ in præſenti caſu, quatenus quidẽ iuramentum nõ obſtat, uerius uidet̃, poſita uideli cet ea cõſuetudine, quæ ſuperiùs adducta eſt. Nã prædicta locũ habẽt, qñ cõſuetudo dubia eſt, & ſimpliciter mares & fœminas ad feudũ uocat. tũc em̃ ordinẽ meritò ſucceſsiuũ admittimus, quo cõſuetudo ex iure cõi accipiat interpretationẽ. Crau. conſ.118.n.6. per l.2.C. de nox. ubi Dd. & tũ quæri rectè põt, an fœmina
24 ſemel excluſa denuo admittatur. Secus † aũt eſt, quoties apertè unà cũ ipſis marib. ad feuda fœminæ uocant̃, ut unà & pariter ſine ullo ordine ſucceſsiuo & excluſiõe ſuccedãt, Bal. in d.l.quoties.nu 3.5. ubi diſtinguit, utrũ ſtatutũ ſit ut mares & fœminæ ſuccedãt, an uerò ut fœminæ ſimul cũ marib. admittant̃. hoc em̃ caſu dicit eos copulatè & æqualiter admitti: perinde atq; cũ ſtatutũ eſt, ut tanq̃ maſculi, ita & fœminæ in feudo cũ ijs ſuccedãt. Idẽ tenẽt Iacob. in d.trac. in uerb. & fœminis. n.20. Cur. præal. trac. in 3.par.n.18. cũ ſeq. Soc. latè conſ.257. uiſis inueſtituris p tot. par.2. Alex. conſ.29. qm̃. nu.5. uol.1. Zaſ. in epit. feu. tit. de feu. ſucc. in 3. fall. addens rõem, qa qñ uerba ſunt aperta, nõ eſt locus cõiecturis & interpretationib. l. continuꝰ. §.1. de uerb. obl. fac. l. nõ aliter. ff. de leg.3. Nec hac interpretatione ſeruata recedit̃ à iure cõi, imo potius ſtatutum, contractum, inueſtituras interpretantur ſecundũ ius cõe, quo fœminæ pares gradu pariter cum maribus ſuccedunt, l.1.C. de lib. præt. ita Pariſ. conſ.66.n.1.& 2. uol.2. conſ.89.n.27. uol.2. Quãobrẽ cũ ꝓponatur horũ feudorũ origo & natura talis eſſe, atq; ita hactenus in oĩbus feudis à d. abbatia dependẽtibus fuiſſe obſeruatũ, ut ſimul cum marib. fœminæ ſuccedant, ea cõſuetudo limitanda, aut nouis interpretationib. innouãda nõ eſt, quæ certã ſemper interpretationẽ hactenus habuit, l. minimè. ff. de ll. eiq; cõſuetudini ſtandũ eſſe Iacob. præall. loco cenſet, ꝑ quo eſt
25 tex. in c.1. de feud. cog. ubi † dicit̃, leges ne Romanas quidẽ tm̃ ualere, ut uſum uincãt in feudalib. aut mores: ubi Alu. nu.5. notat, q̃ in materia feudorũ ſemper initio recurrendũ ſit ad cõſuetudinẽ, ſi extet. Ergo ſi legib. ſcriptis conſuetudo feudalis derogat, multo magis iuri feudali, qđ tm̃ eſt generalis cõſuetudo, Bal. in d.c.1.n.6. derogare ſpecialis alterius loci conſuetudo debet, Crau. cõſ.111.n.16.& conſ.206. n.16. In toto em̃ iure generi p ſpeciẽ derogat̃, l.
26 in toto. de reg. iur. Et † q̃ in feudis particularis & localis cõſuetudo ſit attẽdẽda, cõfirmat Chaſſ. de feudis, in princ. n.17. Boer. de præſcr. §.2. gl.2. in cõſuet. Bit. & ita Hoſt. in rub. de feu. in fi. ubi dicit, ſaluis legib. Imperatorũ iudicãdas eſſe feudales controuerſias diuerſimodè ſcđm regionum conſuetudines. Et ita ſeruari in iudicãdo tradũt Guid. Pap. deciſ.59.n.2. & deci.297. Bal. in c.1.§. porrò. qual. feu. alie. poſ. Pet. Iac. in prac. tit. de cõd. ex c. imperialẽ. §. callidis. n.4. in fi. & n.5. Ac talẽ cõſuetudinẽ uide-
27 mus in tota Gallia obtinere, ut † unà cũ maribꝰ fœminæ ad ſucceſsionẽ feudi admittãtur æqualiter. Fab. in auth. ingreſ. n.24.C. de ſacr. eccl. Chaſſ. in conſue. Burg. tit. de feu. §.5. Boer. in conſue. Bit. tit. de feu. §.7. Pyrrhus in cõſuet. Aurelia. tit. de feu. c.25. quam ẽt ſeruandam & attendendã eſſe docẽt Guido Pap. in d. deciſ. 297.n.2. & d. dec.59.n.2. Boer. præall. lo. Alex. latè cõſ.29. qm̃. n.6. uol.1. per c. ſignificauit. cũ
28 ibi no. de reſcr. Sed † conſuetudo, de qua ſ. dictum eſt, & in qua fundamentũ huius cauſæ uertit̃, etſi alleget̃ ut notoria, & ſic uideatur nõ eſſe opus eã ꝓbari, p gl. in clem. appellari. de app. Iaſ. in l.2. de in ius uocãdo, Crau. cõſ.135. n.5. cũ ibi alleg. tñ aduerſarij negabunt illã notorietatẽ, quæ ideo demõſtrãda eſt, c. cõſuluit. ubi Dd. de app. gl. c. ad noſtrã. de empt. & uen. gl. Bar. & Dd. l. ſi uerò. §.1. §.q ꝑ rei. q ſatiſd. cogant. Bal. l. cũ fratrẽ. C. de Syll. Spec. de no. cri. maximè cũ alij nobiles talia feuda quoq; habẽtes, ſorores nõ admittãt. Quãobrẽ ea liquidò probãda erit, l.4. de cuſto. & exhib. reo. l.3. §. fi. de teſt. Caſt. in l. unica, n.2. cũ apoſtil. C. ut quæ deſ. aduo. præſertim cùm ſit cõtra ius feudorum cõe, c.1. de ſucc. feu. cum ſimil. ſ. adduc. Nec em̃ ſatis docet̃ ex illo fundamento, q̃ hoc feudum ſit maternũ, quodq; nulla ſeruitia hactenus pro eo uirilia ſint præſtita, & q̃ alia feuda à d. abbatia mouẽtia ſint huius naturæ. Li-
29 cet † em̃ origo cuiuſq; feudi intuẽda eſt, Alu. in c.1.n.1. de eo q ſibi hęr. per c.1. quib. mo. feu. conſt. & ob id in feudo materno etiã fœminæ admittuntur, c.1. de feu. fœm. tñ cõſtat iure feudorum nõ niſi deſinentib. marib. in feudo materno eſſe fœminis locũ. Iacob. præall. lo. n.3. p c.1. de feu. fœm. Cur. in d.3. par. n.3. Deinde pleroſq; opinari, excluſis ſemel per mares mulierib. non amplius ijs patére reditũ ad feudi ſucceſsionẽ, c.1.§. quin etiã. ubi gl. & Dd. epiſc. uel abb. cum alijs ſ. alleg. n.19. Vnde cum hîc extet adhuc maſculꝰ, ex hoc capite adiuuari mu-
30 lieres iure feudali nõ poſſent. Deinde qđ † dicit̃, nõ præſtita eſſe ſeruitia, ex eo nõ ſequit̃ nõ deberi. Potuit enim dñs ijs nõ habuiſſe opus, eoq; nõ currit aduerſus eũ præſcriptio, cum ſit res meræ facultatis. Bar. in l. cũ ſcimꝰ. n.2. C. de agr. & cenſ. li.11. Fran. Bal. in trac. præſc. 4. par. 4. par. prin. in 6. q. Cano. in c. ad audientiã. de præſcri. Bal. in l. hæc autẽ iura. nu.1. de fer. urb. præd. Cyn. in l.1. nu.5. C. de ſeru. Iaſ. in l. beneficia. n.56. de cõſt. prin. & dixi plurib. ſ. cõſ.5. n.
31 5.6. & 7. Et † ut maximè nõ deberent̃, tñ ex ſententia multorũ feudum ẽt francũ, h. e. ſine ſeruitijs cõceſſum, Bal. & Dd. in diuiſio. feu. uerb. francũ. ad fœminas regulariter non deuoluit̃, cũ non ſolũ ꝓpter ſeruitia belli, ſed ẽt ad conſiliũ dandũ, ad ſecreta cõtinẽda & cõſimilia miniſteria, quæ à fœminis præſtari rectè nequeunt, beneficia cõcedant̃. Iacob. præal. lo. n.5. p tex. generaliter loquentẽ in d.c.1.§. hoc aũt notandũ. de his q feu. da. poſ. firmat cũ multis alleg. Cur. in tra. feu.3. par. n.5. Zaſ. in epit. pręal. lo. in 4. fall. & Chaſſ. præal. lo. n.28. & 29. Ac ut

maximè

maximè in feudo franco ſuccederēt fœminæ,
ſicuti qdā uoluerūt, latè Alex. cōſ. 30. qm̄ oē. li.
1. tñ hoc accipiendū eſſet nō extātib. maſculis,
Bal. in d. c. 1. §. & qa uidimus. n. 19. Alex. d. cōſi.
29. n. 7. cū ſeq. ꝑ ea quę ſ. dicta ſunt. Cū aūt hic
maſculus extet, nihil ēt hæc rō mulierib. opitu
laẽ. Porrò ꝙ dicit̃, reliqua feuda, q̃ tenētur à d.
abbatia eſſe eiꝰ naturæ ut fœminæ in ijs unà
cū marib. admittant̃: id nō aliter ſtringere pro
hac parte pōt, q̃ ſi oīa oīno feuda illius ſint ge
neris: alioqui ſi aliqua tm̄ ſint eiuſmodi, ex eo
nō conſequet̃ iſtud tale eſſe, l. matrē. l. ad ꝓba-
tionē. C. de prob. cū ſeparatorū ſeparata ſit rō,
l. ſi maritus. C. de dona. inter uir. & ux. l. fi. ff. de
calumnia. nec ꝓbet hoc eſſe qđ ab hoc contin
git abeſſe, l. neq;. C. de prob. pōt em̄ unus dn̄s
diuerſi generis habere feuda & uaſallos: itaq;
32 † in dubio præſumet̃ potiùs cōem feudorum
naturā obtinere iſtud caſtrū, niſi ſingularitas
ꝓbetur. Ang. & Alex. in l. q in alien. in prin. de
acq. hær. Alc. præſump. reg. 2. præſ. 36. n. 2. & in
reg. 3. p̃ſump. 32. n. 14. allegās no. And. de Iſer.
in c. 1. quib. mo. feu. amit. Sed ſi ꝓbari pōt non
aliqua tm̄, uerū oīa d. abbatiæ feuda iſtius eſſe
generis, pręſumendū eſſet iſtud à reliquorum
natura nō exorbitare, c. cum oīs. 6. de conſue.
Schurff. cōſ. 66. quanq̃. n. 10. cent. 1: cum ibi al
leg. Et hoc caſu fallit, qđ dicit̃ non ſufficere in
genere ꝓbari cōſuetudinē, ſed in ſpecie. Crau.
33 conſ. 96. dn̄s. n. 4. Qui † em̄ habet genus, aut
regulā ꝓ ſe, habet fundatā intentionē, niſi ſpe
cialitas aut exceptio ꝓbetur. Dec. in l 1. n. 6. cū
ibi allega. de reg. iur. gl. in fi in rubr. ex̄. eo. li. 6.
Panor. in rub. ut lite non conteſt. gl. pen. in cle.
ult. de reſcr. latiſsimè Tiraq. de retrac. §. 1. gl. 9.
34 n. 209. Sic † res ſita in territorio, pręſumit̃ eſſe
de territorio, l. q ex uiro. 30. ad mun. & dn̄s to-
tius habet in ſingulis locis pręſumptionē pro
ſe & intentionē fundatā, ſcilicet ꝙ ſingula ſibi
ſint ſubiecta, c. 2. de reſtit. ſpol. li. 6. Soc. cōſ. 86.
in cauſa. nu. 6. uol. 1. Mont. in trac. fi. regund. c.
61. n. 4. Euer. in loc. legal. loc. à tot. ad partem,
35 Schurf. conſ. 26. diligēter. n. 3. cent. 1. & † ubi a-
liquis habet ac poſsidet plura bona feudalia
cōiunctim, oīa reliqua præſumunt̃ eſſe feuda-
lia. Alc. in trac. p̃ſump. reg. 2. præſum. 3. n. 4. cū
multis ibi alleg. qđ tñ ꝓcedere pōt in præiudi
cium poſsidētis nolētis dn̄o numerū bonorū
feudaliū exhibere, quo ſenſu ibi loquitur Alc.
non uerò in pręiudiciū tertij. q habet præſum
36 ptionē pro ſe, ꝙ † bona oīa ſint allodialia, ni-
ſi probētur feudalia, ut latiſsimè d. reg. 3. ꝑ to-
tum, Alc. oſtēdit: de quo nūc, q̄ nō eſt noſtra
materia, diſputare ſuperſedeo. Ex his ergo oī-
bus intelligi licet, præallegatā conſuetudinē
ꝓbatione indigere, ſicuti regulariter cōſuetu-
dines probādæ ſunt. Caſt. in d. l. unica, n. 2. cū
ib. annot. C. ut q̃ deſ. aduo. & qdē plenè Crau.
conſi. 96. n. 4. Vndè difficilius demōſtrantur,
Crau. cōſ. 325. n. 12. niſi ea cōſuetudo in cōfeſ-
ſo planè eſſet, & notoria, Crau. cōſi. 135. n. 5. cū
37 ibi alleg. qđ † genus ſufficit tm̄ allegari, nec o-
pus habet ꝓbatione, gl. in cle. appellāti. ex̄. de
appel. Iaſ. in l. 2. ſi in ius uocatus nō ierit, l. em-
ptorem. in prin. ubi gl. ad uerb. manifeſtū. de
act. emp. l. ſi uerò. §. 1. ubi gl. ad uerb. euidentiſ
ſimè. q ſatiſdare cogātur, l. 1. de reſtit. in integr.
l. 1. in fin. ubi gl. fi. de dot. præleg. l. ea quidē. C.
de accuſ. optimꝰ tex. in c. 3. de teſt. cog. c. mani-
38 feſta. 2. q. 1. c. euidētia. de accuſ. Ea † aūt conſue
tudine ꝓbata, iudico, has ſorores cū fratris ſui
filio eſſe pariter in feudo admittendas, tā iure
feudorū cōi, quo fratris filij iure repręſentatio
nis ſuccedunt, c. 1. uerſ. his uerò. de ſucc. frat. &
grad. q̃ iure ēt Saxonico. Nā etſi hoc iure in al
lodialibus ſorores fratris filios excludāt, tñ in
feudalib. ſecꝰ eſt, ut Fachſius in diff. 20. & 24.
annotauit, & cōis uſus ita obſeruat. Nec ob-
ſtat hic dictis fœminis ulla tp̄is pręſcriptio, cū
hic 30. anni nondū ſint elapſi, ſiue paternā ſi-
39 ue fraternā ſucceſsionē ſpectes: ſola † aūt p̃ſcri
ptio 30. annorū in feudalib. habet locū, c. 1. § ſi
quis ꝑ triginta. ſi de feu. defunc. fuer. contro. c.
1. §. 1. cū gl. ad uerb. p̃ſcriptione. de cap. Cor. &
ubiq; Dd. Panor. & Cano. in c. ad audientiam.
de præſcr. latè Franc. Bal. in tract. præſcri. in 4.
par. 4. partis prin. in 1. 2. 3 q. Mol. de feu. rub. 1.
40 §. 7. n. 8. & alioqui † iure ēt cōi petitioni hære-
ditatis, q̃ ad feudum ēt dat̃, ut ꝓbaui ſ. cōſ. 11.
factū. n. 11. cū multis ſeq. nō niſi 30. annis præ-
ſcribit̃, l. hæreditatis. 7. C. de pet. hære. l. 4. C. in
quib. cauſ. ceſſ. lon. tēp. pręſc. ad ꝙ ēt plura ad-
41 duxi ſ. cōſ. 12. anno. n. 74. Nō † ēt. obſtat, ꝙ in
ultimis literis hoc feudū appellatū ſit maſculi
num, nā inprimis falſa appellatio non pōt im
mutare ſubſtantiā rei, l. etſi fortè. de caſt. pec. l.
ſi donatiōe. C. de coll. l. cū falſa. C. de iur. & fac.
ignor. l. neq;. C. de teſta. l. nō nudis. C. de prob.
Alex. conſ. 10. pōderatis. ꝑ tot. uol. 3. præſertim
cū hoc uerbū *Manlehen*, nō diſpoſitiuè, ſed nar-
42 ratiuè † inueniat̃ in literis prolatum: ita in ter
minis Alc. in reg. præſum. 28. præſum. limit. 6.
ꝑ no. Bar. & Caſt. in d. l. cū falſa. & meliùs Cur.
in trac. feu. in 1. par. q. 8. nu. 10. Deinde ſicut in
p̃iudiciū maſculorū nō pōt dn̄s gratificari fœ
minis in feudis, Caſt. cōſ. 176. uidet̃. n. 3. par. 1.
43 ita † nec dn̄s quidē ipſe unà cū uaſallis marib.
in præiudiciū & ſine cōſenſu fœminarū potuiſ
ſet naturam alterare, c. 1. ubi gl. & Alua. n. 4. de
eo q fi. fec. ag. c. 1. §. præterea. argumēto à cōtra
riò ſenſu in uerbo, conſenſerit. ubi Alu. & alij,
quib. mod. feu. amit. bonus tex. in c. 1. de uaſal.
dec. ęta. & c. 1. an ag. uel fil. Bal. in l. 1. qn̄ nō pet.
part. & in l. 1. in 1. q. de rer. diuiſ. Alex. d. cōſ. 30.
uol. 1. cum uaſalli fortius habeant ius q̃ dn̄s i-
pſe, §. fi. qual. olim feu. po. alie. quod ius abſq;
ſuò cōſenſu illis auferri nequit, ut latè deduxi
ſ. cōſ. 11. factū. n. 101. & cōſ. 24. ut ueritas n. 36.
cū ſeq. maximè cum iſtud feudū ſemper fuerit
cōe, neq; unq̃ propter ignorantiā qualitatis
44 fundi fœminini diuiſum. Vnde † adhuc pro
cōi eſt habendum, quod inter liberos præſer-
tim, nunq̃ inuenitur fuiſſe diuiſum, l. pen. in
uerb. ditemptā eſſe cōionem probet̃. C. com.

 diuid.

diuid. Bal. cõſ. 396. caſus. n. 2. & 4. uol. 1. Cõſtat
45 aũt ſociũ in re cõi ſocio inuito † nullũ poſſe ꝑ-
iudiciũ adferre, nec quippiã immutare, l. ſed ſi
inter. §. 1. de ſeruit. urb. p̃d. l. unus: de ſerui. ruſt.
46 præd. l. 2. de ſeruit. Deinde † hoc uerbũ quãuis
generaliter poſitũ, accipiẽdũ eſt ſine p̃iudicio
tertij, c. ſuper eo. ubi Bal. ex̃. de off. deleg. maxi-
mè in indultis principũ & inueſtituris, Henn.
God. in cõſ. 13. de feu. n. 24. ꝑ l. 2. §. ſi qs à prin-
cipe. ne qd in loco pub. id ꝙ plurib. ꝓbaui s̃.
cõſi. 11. 24. & alibi ſæpi⁹. Sed de hoc hic fruſtra
47 diſputatꝰ, cũ † uerbũ *Manlehen*, in literis poſitũ,
ſtatim modificetꝰ uerbis ſequẽtibus, *als Herdes-feldiſch lehenrecht vnd gevuonheit.* Itaqꝫ ſi cõſtat aut
ꝓbetꝰ de cõſuetudine Herdesfeldẽſi, ſcđm eam
48 † uerbũ præcedẽs *Manlehen*, erit accipiendũ, ꝑ
tex. in c. abbate. uerſ. p̃terea. ubi gl. ad uerb. fiat
fides. de uerb. ſignificat. Iaſ. in repet. l. admonẽ
di, n. 28. de iureiur. & in auth. ſi qs in aliquo. n.
10. C. de edẽdo. nã uerba pręcedentia accipiũt
interpretationẽ ex cõſequentibus l. fi. in fi. ubi
Bal. in 4. & 5. no. C. de hær. inſtit. l. utrũ. uerſ. &
uerbũ. ubi Bar. de petit. hęr. & particula *Als*, La-
49 tinis Vt, † modificat, ſeu modũ ac qualitatem
rei declarat, l. 1. cũ gl. C. de his q̃ ſub mod. Bart.
in l. quib. §. termin⁹. n. 2. de cõdit. & demõſtrat.
His ergo ita cõfirmatis, nũc ad rões dubitãdi
ordine reſpondeam⁹. Qđ ad primã attinet, cer-
ti iuris eſt, ẽtſi filia dotẽ accipiat & ea cõputetꝰ
50 in legitimã, adeò cõferatur, tñ † nõ excludi eã
ꝓpterea ab hæreditate paterna, nec uideri re-
nunciationẽ feciſſe, tex. in d. l. pactũ dotale. C.
de colla. in l. qm̃. l. ſi qñ. C. de inoff. teſta. Nec ta-
lis uſpiã extat cõſuetudo, ut ſimplici dotis ac-
ceptatione filia renũciaſſe paternæ hæreditati
uideatꝰ: contra cõem theoricã Bal. & Dd. d. l. ſi
qñ. §. 1. C. de inof. teſt. Alex. cõſ. 70. par. 4. alioq;
qd op⁹ eſſet expreſsis & iuramẽto firmatis re-
nunciationibus, q̃ quotidie fiũt & requirũtur,
in c. ꝗuis. de pactis, in 6. ſi tacitè ineſſent? Itaqꝫ
ꝙ dicitꝰ ea ineſſe, quæ fieri ſunt ſolita, intelligi-
mus, qñ lex ex cõſuetudine interpretatꝰ ineſſe:
ſecus, ſi quid ſæpe fiat, qđ tñ ſemper ineſſe lex
51 nõ præſumit: nõ † eñ ſequitꝰ, qđ ſæpe fit, ſemꝑ
fieri eſſe neceſſe. ut Euer. in pręalleg. lo. à cõiter
accidentib. exponit. Idqꝫ maximè hoc caſu ue-
rum eſſe debet, cũ quia hæc præſumptio ſum-
mè præiudicaret filiab. & ſororib. dotẽ accipi-
entibus, cuiuſmodi præſumptiones non faci-
lè inducuntꝰ, tum ꝙ ſunt diuerſa facta dotẽ ac-
cipere & renunciare hæreditati paternæ & fra-
ternæ. Separatorum aũt ſeparata eſt rõ, nec a-
liud ex alio inferri põt, l. fi. de calumniat. l. Pa-
pinianus exuli. de minor. maximè cũ facta nõ
præſumantꝰ, ſed probentur, l. aſſeueratio. C. de
nõ num. pec. & renũciationes ſtricti ſint iuris,
Iaſ. l. poſtꝗ. nu. 10. C. de pact. nec ultra ſuũ ca-
ſum extendantur. Dec. conſ. 352. nu. 7. & conſ.
379. n. 3. conſ. 419. nu. 9. conſ. 452. nu. 21. cum
alijs s̃. alleg. conſ. 16. n. 139. Scđò ꝙ dicitur ue-
riſimile eſſe in quitatione acceptæ dotis renũ-
ciationem ex conſuetudine factã eſſe, id nega-
tur: nam diximus s̃. & alioqui pręſupponitur
hanc conſuetudinẽ non eſſe perpetuã, & alios
aliter obſeruare, cum hoc pendeat de cuiuſqꝫ
arbitrio, quod eſt uariũ & multiplex. Imo con-
trà pręſumendũ eſt potius d. filiã non facilè ia-
ctaſſe ſuũ, l. cum de indebito. de probat. & ſuo
iuri renunciaſſe, l. 1. ubi Bal. C. de edic. diui A-
dria. tol. quia renunciatio eſt quædã donatio,
l. ſi quis delegauerit. ff. de noua. Bal. & Dd. in l.
etiã. C. ad S.C. Vell. Donatio aũt non præſumi-
tur, d. l. cũ de indebito. l. nec ignorãs. C. de do-
nat. l. ſi cum aurum. de ſolut. præſertim in mu-
52 lieribus, cum hoc † genus ſit auariſsimũ, l. ſi à
ſponſo. cum gl. ad uerb. rarò accidit. C. de do-
nat. ante nup. l. ſed ſi ego. in fi. ad Vell. l. ſi ſtipu-
lata. §. 1. de dona. int. uir. & ux. Porrò renuncia-
tio alterius ſororis, nẽpe A. quin iure non ſub-
ſiſtat, dubium nõ eſt. Quanꝗ enim renuncia-
ri omni iuri poteſt, tñ hoc uerũ eſt, qñ renũcia-
53 tio nõ eſt cõtra leges aut bonos mores: ut † eñ
eiuſmodi pacta, quæ ſunt cõtra bonos mores,
non ualent, l. iuriſgentiũ. §. pacta. & §. ſi paciſ-
car. de pactis, l. pacta. C. eo. ita nec renũciatio,
54 quæ † nihil aliud eſt ꝗ pactum, l. tale pactũ. in
prin. ff. de pact. l. ſi qñ. §. illud. C. de inoff. teſta.
Dd. in l. 1. C. de pac. At renunciatio paternę hę-
reditatis, quæ fit à filia accepta dote eſt contra
bonos mores ciuiles, quia meritis magis quã
pactionibus ad obſequia liberi ſunt aſtringẽ-
55 di, d. l. ſi qñ. §. illud. & proinde † talis renuncia-
tio nullius eſt momenti, tex. expreſſus in l. pa-
ctum. C. de coll. in d. l. ſi qñ. §. illud. Præterea re-
nunciationes & pacta de ſucceſsione uiuẽtis,
nullius ſunt momẽti, l. qui ſuperſtitis. de acq.
hær. l. 4. C. de inutil. ſtipul. l. ſtipulatio hoc mõ.
ff. de uerb. obli. l. pactum quod dotali. 15. C. de
pac. & de renunciatione filij & filiæ ſunt tex. in
d. l. pactum quod dotali. d. l. ſi qñ. §. 1. C. de in-
off. teſt. & d. l. pactum. C. de coll. & dixi s̃. conſi.
33. uidua. nu. 12. cum ſeq. quia nulla res in pa-
ctũ deducta uidetꝰ, cum uiuentis nulla ſit hære-
ditas, l. 1. de hær. uel act. uend. in quo tñ nõ in-
ſiſto, quia colligitꝰ ex facti ſpecie, filiã à morte
patris renũciaſſe, quę renũciatio cæteris hære-
dibus aliquo accepto facta, ualet. l. ſi qñ. §. 2. C.
56 de inof. teſta. Fortius † urget & obſtat tertia du-
bitãdi rõ, quæ quatenus obtinet, totũ deciſio-
nis fundamentũ hoc labefactabit, nẽpe ꝙ d.
A. iuramẽto ſuo hanc renunciationẽ uallauit,
à quo recedere nõ poſſe uidetꝰ, & certè ad con-
ſcientiã tutius eſt: etiãſi multa ſpecioſè contrà
ꝓferri queãt, ut uinculũ eſſe iniquitatis, c. etſi
Chriſtus. c. quanto. de iureiurãdo, c. inter cęte-
ra. 22. q. 2. c. animaduertendum. 22. q. 2. quin
57 † poſsit mulier læſa enormiter (ut hîc) in inte-
grum contrà reſtitui & abſolui. Iaſ. poſt alios
in d. auth. ſacramẽta. n. 42. & 43. allegans ita
tenere Anch. & cõſuluiſſe in c. canonũ ſtatuta.
de reſcriptis, qui idẽ tenet in d. c. ꝗuis. n. 1. quẽ
ſequitꝰ ibi Phil. Fran. n. 1. Sed qm̃ in cõtrariũ eſt
cõſt. 35. par. 2. nõ expẽdo peniti⁹, & uideri cui-
piã poſſet, hoc remedio minimè hîc opus eſſe,
cum

cũ aliter & q̃dẽ ordinario iure ciuili d. A. ſub-
ueniatur,iuxta l.in cauſæ.2.in prin. de minor.
58 Nã † iuramentũ nõ ſolet trahi ad incognita.
l.fin.C.de nõ nu.pec.c.ueniẽs.& ibi gl.de iure-
iur.not.in c.2.de renunc. Bart.in l.2.C.de reſc.
uẽdit.& in d.auth. ſacramẽta. ubi latius Iaſ.n.
55.not. etiã in l.legitima. de pet.hær. l. mater.
de inoff. teſta. ſicuti nec pactũ aut renũciatio.
in d.l.mater. l. qui cũ tutorib.de tranſac.l.tres
fratres.de pac.qb.iuſiurandũ cõparat̃. c.iura-
mẽti.22.q. 5. Incogitatũ aũt id eſt, quod quis
59 ignorat ſibi cõpetere,cui † nunquã renũciare
intelligit̃,d.l.mater.ubi Dd.de inoff.teſta. ꝓut
60 etiã ſuprà dixi cõſ.12.& 13.Quod † uſq; adeo
uerum eſt,ut etiã qui dubitat,utrũ ius ſibi cõ-
petat an non, haudquaquã ei iuri renunciare
uideatur. l.fin. §.ſed querebatur. uerſ. ſin autẽ
nõ ſciens. ubi Bart. n.2. ait hoc eſſe ſingulari-
ter notandum,& Bald.Cyn.atq; alij.C.de furt.
Iaſ.in d.auth.ſacramẽta.n.54.& in l.fin.nu.4.
C.de iur.& fac.ignor.& pro eo bonus tex. in l.
is qui hæres.§.ſi quis.l.hæres.de acquir. hær. l.
61 nec nos. C. de capt.& poſtlim. reuer. qa † du-
bitans habetur pro ignorãte.l.fin. C.de cond.
indeb.D.aũt filia ignorauit hæc feuda eſſe fœ-
minina,& in ijs ſibi ius competere.Ergo ad ea
renũciatio & iuramentũ extendi nequit, quia
deficit hac in parte renũciatio ratione cõſen-
ſus, unde & iuramentũ in eo nihil operari de-
bet.d.l.fin. Iaſ.in l.1. §. ſi quis. nu. 24. de uerb.
62 obligat.Cum † ẽm renunciatio nihil aliud ſit
quàm donatio.l.ſi quis delegauerit.de nouat.
conſequẽs eſt, ut nemo ignorãs uel errãs do-
nare intelligatur.l.nec ignorans. C.de donat.
Bar.in l.Aurelius. §.1. de liber.lega.ubi inquit
cõſenſum errãtis nihil præiudicare, ita etiã ne
minẽ renunciare ei iuri, quod ſibi errore quo-
dam cõpetere ignorat, ut argumẽtatur Bart.
in l.ſi de certa.n.4.C.de trãſac.Idq; hoc magis
63 dicendũ eſt,quòd † renũciatio ſtricti ſit iuris,
& ſtrictè interpretanda eſt, neq; extẽdatur ul-
tra id,de quo eſt expreſſũ.Dec.& Iaſ.in l.poſt-
quam liti. C.de pact.& in l. bonorũ poſſeſſio.
nu.54. C.qui admitti ad bono. poſſ. & dixi ſ.
conſil.16.Expreſſum autẽ id non intelligitur,
quod nõ fuit in mẽte & uolũtate renũciantis:
neq; ẽm actus operat̃ ultra intentionẽ agẽtis.
l.non oẽs. ubi Dd. ff.ſi cert. pet. Intentio autẽ
renunciantis non potuit hic cõplecti id quod
renuncians ſibi competere ignorauit. Nemo
64 † ẽm renũciat iuri quod neſcit ſibi cõpetere,
& quod putat ſe nõ habere, cũ ne poſſit qui-
dẽ repudiari quod non cõpetit.l. ſi ita ſcriptũ.
§.1.de legatis,ſecũdo,l.q ſuperſtitis.l.is poteſt.
l.is qui. de acq. hær. Vnde rectè inquit Bald.in
65 reper.l.cũ Aquiliana.ff.de trãſac.quòd † ſicut
ignorãs nõ poteſt acceptare,ita nec remittere,
per l.hominẽ.ff.de opt.lega. & tradũt genera-
liter Dd. quitationes quãuis generaliſsimas
66 † nõ extẽdi ad ea, de quibus nõ eſt cogitatũ,
aut quæ fuerunt occultata. l. ſub prætextu. 2.
ubi latè Iaſ.poſt alios,n.2.& 3.C.de trãſac.Dd.
in d.l.tres fratres.& dixi latè ſ. conſ.12. anno.
Vnde licet dicat Ang.in d.l. tres fratres. ſcien-
tiam generalẽ in renũciationibus ſufficere, &
Iaſ.in d.l.ſub prætextu.nu.3.iuramentũ habe-
re mirabilẽ effectũ, quòd ubi aliàs requiritur
ſpecialis cõſenſus & nõ ſufficit generalis, ſi tñ
aliquis generaliter cõſentiat & iuret, iuramẽ-
67 tum † habeat uim expreſsi & ſpecialis cõſen-
ſus,tñ hoc,ut ipſe Iaſon fatetur, ſic ſanè intelli-
gendũ eſt,quãdo ex uerbis uel cauſa præſenti
uel mẽte contrahentiũ appareat ea de re actũ
eſſe, alioqui firma manet regula ſuprà tradi-
68 ta,Iuſiurandum † & renunciationẽ nec ad in-
cogitata nec ad alias res, de quibus actum nõ
eſt,extendi:ita declarat Bart.in d. l. ſi de certa.
nu. 4.cũ ſeq.ad quẽ ſe Iaſ.in d.l.ſub prætextu.
remittit. Hic aut neq; ex uerbis aut cauſa de
qua actũ eſt, apparet in genere cogitatum de
feudis. Non ex uerbis,quia appellatione hæ-
reditatis paternæ & maternæ, cui renunciatũ
eſt,feuda nõ ueniũt, ut paulo pòſt docebitur,
& dixi ſupra cõſ.11. ut renũciatio, quæ eſt ſtri-
cti,ut ſupra diximus,iuris, ultra uerborũ pro
prietatem extẽdi nõ poſsit, ad id quod uerbo
hæreditatis non cõprehẽditur. l.quicquid.de
uerb.oblig.& in terminis Bart. in l. ut iuriſiu-
randi.§. ſi liberi.nu.3.de oper.libert. ubi ꝓbat
renunciationẽ hæreditatis non excludere re-
nunciantem à feudo,de quo poſtea.nu.80.cũ
ſeq. infrà latius dicet̃,& ponit Tiraq.in retrac.
prox.§.1.glo.3.nu. 7. Nõ ex mẽte renũciantis,
cũ filia ignorarit in feudis ſibi ius competere
errore iuris communis ducta, quo fœminæ à
feudis excludũtur.Non igitur uidetur ad hoc
extendi renunciationẽ aut iuſiurandũ poſſe,
ut latius declarat Caſtrenſ. in d.l. ſub prætex-
tu. per iura ibi alleg.cum nihil ſit tam contra-
rium conſenſui, quàm error. l. ſi per errorem.
de iuriſdic. om. iud. & errans ius ſuum repu-
diare minimè uideri debeat.leg.ſi procurator
meus. de acquir. rer. domi. Etſi uerò filia po-
tuit ſcire patrẽ feuda habere,tamẽ quia igno-
rauit ius ſibi in ijs competere, neq; de quali-
tatibus feudorum fuit certiorata, non poteſt
dici uel in genere de his cogitaſſe aut eorum
69 ſcientiã habuiſſe in renũciando. Nec † enim
quis putatur aliquid ſcire, niſi habeat plenã
rei ſeu actus ſcientiam cum omnibus circum-
ſtantijs & qualitatibus exploratam,gloſ. not.
in c. concertationi. in uerb. ſicuti.quam ibi ut
ſingularem annotant Domin.Philipp.Franc.
& alij de app.in 6.quam refert Iaſ.in l. qui Ro-
mæ. §. duo fratres.nu.68. de uerb. obligat. ſe-
quitur Felin. in c. quod ad cõſultationem. de
re iud.Alex.conſ.114.ponderatis. uol.1.Rom.
conſ.343.ex propoſito. & dixi latè ſupra cõſ.
23.& 24. Verè enim neſcit, qui cauſam actus
ignorat.l.pupillus.de acq.hær. Quare qui ſcit
aliquam rem uel actum,tamen ſi ignorat eius
cauſam & circumſtãtias, quæ præſenti rei cõ-
ueniunt,quãuis conſentiat, non habetur pro
cõſentiente, ſed pro ignorãte & errãte, & eius

conſenſus nihil illi obeſt. Dyn. in c. ratum. de
reg. iur. in 6. per l. quo eñ. §. Iulianus. ubi Bar.
ff. rem rat. haberi, l. cum teſtamentũ. l. non id-
circo. C. de iuris & fac. ignor. In totum enim
omnia quæ animi deſtinatione agenda ſunt,
non niſi uera & certa ſcientia perfici poſſunt.
l. in totũ. ubi Dec. de reg. iur. Vnde conuenien-
tiſsimè dixit Fel. in c. à nobis. col. 1. de except.
quòd ubi requiritur ſcientia, non ſufficit eam
probari in genere, ſi qualitas ſciẽtiæ operetur
aliquid. At hic qualitas feudi non modo ali-
quid operatur, ſed tota res in eo uertitur, quã
ſi ad ſe ptinere filia ſciuiſſet, haud dubiè nul-
lo modo tantorum bonorũ portionem leui-
70 ter repudiaſſet. Non † autem ſciuiſſe primò
præſumitur ex iure communi, quia ignoran-
tia præſumitur niſi probetur ſcientia. l. uerius.
cum glo. de probat. §. quod autem. Inſt. de le-
gatis, cum ſimilibus. Deinde cum iure cõmu-
71 ni & de † conſuetudine huius regionis Saxo-
nicæ, in qua hoc feudum eſt ſitum, quæ eſt at-
tendenda, c. 1. §. hoc quoq;. de his qui feu. da.
poſſ. Henn. in conſil. fol. 31. feuda non perti-
neãt ad fœminas, pſumptio eſt, q hoc ius ſin-
72 gulare & ſpeciale mulier ignorarit, cũ † etiam
ius cõmune facilè ignorare præſumatur. Bart.
Iaſ. & alij poſt gloſ. in l. final. C. de iuris & facti
ignor. præſertim quãdo agitur de exonerãda
muliere à difficultate probationis, ut in præ-
ſenti caſu, glo. ſing. in d. l. fin. per l. cũ de inde-
73 bito. uerſ. ſin aũt. ff. de probat. Quòd † ſi pro-
banda eſſet hæc ignorãtia & error allegatus,
tamen ſatis probaretur per coniecturas, quæ
hoc caſu liquidæ ſunt probationes, ſecundũ
Ang. in d. l. tres fratres. Primò, quia error pro-
batur eo ipſo, quòd in ueritate contrariũ in-
uenitur, nẽpe fœminas horũ feudorũ eſſe ca-
paces. Bart. Bald. Caſtrenſ. in l. ſi poſt diuiſio-
74 nem. C. de iur. & fac. ignor. Deinde † quòd in
renũciatione nulla extet feudi mẽtio, ut ueri-
ſimile ſit nihil de ijs actũ, nec certioratã fuiſſe
dictã filiã ſuper iure ſuo, ſed inueſtituras dicti
feudi, atq; omnia iura filiabus fuiſſe occulta-
ta: quod omnino ſufficit ad hoc ne renuncia-
tio obſtet, quæ ad dolo occultata extendi non
poteſt. Ang. & Dd. in d. l. tres fratres. per illum
75 text. ut dixi ſuprà latè conſ. 12. Poſtremò † in
ſubſidiũ poſſet hæc mulier ignorantiã ſuã per
iuſiurandũ ſuũ probare, per glo. ſing. & ſæpe
allegatã, quã ſequũtur oẽs Dd. in l. ſi cui. §. iiſ-
dẽ. ad uerb. doceatq;. ff. de accuſat. pro qua eſt
tex. expreſſus in l. 1. §. ſi quis argentũ. ff. depo-
ſiti, l. in actiõe. §. planè. de furtis, Pan. in c. præ-
76 ſentiũ. nu. 3. ex. de teſt. Nam † quotieſcunq;
pẽdet quid ab animo alicuius, ut nominatim
ſcientia, aut ignorãtia, toties in eo ſtatur eius
iuramẽto, ut latè firmat Iaſ. in §. ſed iſtę. nu. 88.
cũ ſeq. Inſt. de actio. Alex. cõſ. 71. uideretur. nu.
2. cũ ſeq. uol. 1. & per eadẽ reſpõderi poteſt ad
ea, quæ quartæ rationi dubitãdi ſunt annexa:
nam illa leuis præſumptio cõtraria iuris præ-
ſumptione, de qua paulo antè dictũ eſt, elidi-
77 tur. l. diuus. de in integ. reſt. Etenim † licet filij
præſumantur ſcire bona paterna in genere, tñ
poteſt ſubeſſe iuſta cauſa ignorãtiæ, ut ſi erãt
talia quæ occultabãtur, ſecundũ Caſtrẽſ. in d.
l. tres fratres. qđ hic factũ eſſe apparet, & põt
78 dicta leuis † præſumptio & cõiectura iuramẽ-
to ſup ignorãtia præſtito omnino tolli, l. cõti-
nuus. §. cũ ita. de uerb. oblig. gl. in l. non oẽs. §.
à barbaris. ff. de re milit. t. t. ex. de purgat. can.
79 Itaq; † nec illud quidẽ obſtat, qđ dicit, gene-
ralẽ renunciationem extẽdi ad incogitata. nã
hoc uerũ eſt de ijs, de quib. in genere cogitari
potuit, & ad quæ uerba & cauſa renũciationis
pertinet: in alijs cõtrà obſeruat, ut latius expo
nũt Dd. in d. l. q cũ tutorib. in d. l. tres fratres.
in l. 1. C. de pac. in d. l. ſub ptextu. & l. ſi de certa.
ſicuti etiã paulo antè eſt expoſitũ, & latius d.
cõſ. 12. ſ. eo. Eſt eñ uera regula, renunciationẽ
quãuis generalẽ eatenus tantũ extẽdi, quate-
nus uerba uel res ipſa præſens actũ fuiſſe indi
cãt. d. l. ſi de certa. l. final. §. fin. C. de tẽp. appel.
l. deniq;. §. ſi quid. de min. l. 1. §. ſi parẽs. ſi quis
80 à par. fuer. man. Cum † aũt filia tantũ renun-
ciauerit hæreditati paternæ, nõ põt uideri re-
nũciaſſe feudis, quia illa nomine hæreditatis
nõ ueniunt, neq; de feudo fuit aliquid actum.
Quare nõ prohibet nõ obſtãte renũciatione
ea petere. ita in terminis Iaſ. in auth. unde ſi
parẽs. n. 7. C. de inoff. teſta. Bart. in l. itẽ uiden-
dũ. §. fin. quã ibi ſequũtur reliqui Dd. ut Bald.
& Angel. &c. ff. de petit. hær. & in l. ut iuriſiurã-
di. §. ſi liberi. nu. 3. de oper. libert. Bald. in l. 1. in
1. q. ff. de rer. diuiſ. & latè in auth. ſi quas rui-
nas. nu. 4. C. de ſacroſ. eccleſ. in l. liberti. C. de
op. no. nũciat. & in d. auth. unde ſi parẽs. n. 6.
81 Alb. in l. tres fratres. ff. de pactis: etiãſi † iura-
mẽto ſit illa cõfirmata. ita in terminis Bald. in
c. 1. nu. 9. an agnat. uel fil. in uſib. feud. Iaſ. in d.
82 auth. unde. nu. 7. quod † non debet ulterius
extẽdi, q ipſa, cui apponitur, renunciatio. c. cũ
inter. ex. de renũciat. Dec. cõſ. 493. nu. 25. cõſ.
408. n. 8. l. ult. C. de nõ num. pecun. At hic tan-
tum renunciatũ eſt hæreditati & ſucceſsioni
paternæ, in quã hæc feuda quãuis fœminina
nõ includũtur, ſed aliũde dependẽt & obue-
niũt filiabus & ſororibus, nẽpe à dño & ex iu-
re inueſtituræ antiquo & cõſuetudinario, nõ
iure ſucceſsionis hæreditario. Nõ eſt tñ. neceſ-
ſe hæc ualde ponere aſſeuerãter propter iuſiu-
randũ datũ, quod tutius eſt in dubio ſeruari,
Iaſ. l. licet. n. 5. C. de pac. c. cũ infirmitas. de pœ-
nit. & re. Alex. cõſ. 125. uiſis. nu. 17. quãdo citra
diſpendiũ ſalutis ſeruari poteſt. Bart. auth. ſa-
cramẽta. n. 13. C. ſi ad. uẽd. Soc. cõſ. 115. circa. n.
6. uol. 1. pſertim cũ habeat uim ſpecifici cõſen-
ſus, Bald. l. 1. nu. 4. C. cõ. & feuda etiã ueniãt in
renunciationẽ, quãdo hoc eſt actũ. Socin. cõſ.
74. ſuper. n. 5. uol. 3. Bal. cõſ. 24. n. 3. uol. 2. per
doctrinã Bart. l. Sciæ. §. Caio. de fund. inſtruc.
uel illa eſt uniuerſalis, Dec. cõſ. 389. uiſa. n. 11.
Tiraq. de retrac. prox. §. 1. glo. 3. n. 8. multò ma
gis, ſi ſpecifica, Bal. cõſ. 207. quæſtio. n. 2. lib. 1.

Card.

Card. Alex. & Dd. c. 1. in fi. de inueſt. de re alie. fac. at ꝓ tali haberi à pleriſq; iuratã renunciationẽ certũ eſt. Bart. n. 16. Sal. n. 20. Iaſ. n. 56. in aut. ſacramẽta. C. ſi ad. uẽd. Bal. l. 1. n. 4. C. com mod. Bart. n. 8. Alex. & Dd. l. ſciendũ. de uerb. obl. & in l. ſi duo. §. idẽ Iulian⁹. de iureiur. Itaq; ut maximè multa ſpecioſè cõtrà diſputari poſ ſint, tñ ancipitis piurij, qđ Deũ cõtriſtat, auth. cui relictum. ubi Bal. C. de ind. uid. toll. nolim huic filiæ author eſſe ob tẽporale cõmodũ, l. ſuſcepim⁹. de hõ. c. ita. n. 32. q. 5. c. cũ dilect⁹. qđ met. cauſ. Spec. de act. ſeu petit. §. 4. p c. fi. 22. q. 1. & de off. om. iud. §. poſtremò. uerſ. 6. author. eſſe cõtra l. 4. in pri. de in li. iuran. c. cũ infirmi-
83 tas. de pœnit. & re. Ad † reliquas ſanè dubitãdi ratiões ſuprà in deciſiõe eſt abũdẽ reſpõſũ, ubi oſtẽdim⁹, cõſuetudini, q̃ fœminas cũ mari bus copulatẽ uocat, ſtandũ eſſe, & ꝓinde has mulieres nõ obſtãte ulla renũtiatione (prçter quã fortè iurata, ut modò indicauim⁹) in ſuc ceſſiõe d. feudi unà cũ agnato ſuo in æquales partes & capita eſſe admittẽdas, ſicuti talẽ cõ ſuetudinẽ ẽt in Sueuia uigere, prçſertim in feu dis eccleſiaſticis, teſtat̃ Iaſ. in epito. parte 8. tit. de feu. ſuc. n. 32. 33. cũ ſeq. ubi addit nu. 42. nõ obſtare, ꝙ fœminæ ſint incapaces feudorum, nec poſsint miniſteria p̃ſtare debita, qa id cõ ſuetudo inducere põt, ne p̃ſtent, aut ut p̃ſtent, qũo poſsũt. Videt̃ em̃ ea cõſuetudo admitten do in feudũ fœminã, remittere miniſteria quç ab ea p̃ſtari nõ poſsũt, ut latiùs cõfirmat Soc. cõſ. 257. uiſis. par. 2. per tot. ut ſeruiat, qualiter ſeruire põt, Bal in l. quoties. n. 11. C. de leg. hçr. Alu. c. 1. de eo q ſibi & hær. Nec obſtat, ꝙ in ultimis literis hoc feudum appellatũ ſit maſculinũ. Nã principiò falſa appellatio nõ põt immutare ſubſtantiã rei, l. etſi fortè. de caſt. pec. l. ſi donatione. C. de colla. l. cũ falſa. C. de iur. & fac. ig. l. neq;. C. de teſta. l. nõ nudis. C. de prob. Alex. cõſ. 10. põderatis. uol. 3. p tot. nec ueritas rerũ erroribus geſtorũ uitiat̃, l. illicitas. §. ueritas. de off. præſ. Deinde illud uerbũ *Manleben*, tantùm narratiuè, nõ diſpoſitiuè in his literis eſt poſitũ, ut alteri⁹ iuri derogare nõ debeat: Alc. reg 3. præſumpt. 28. lim. 6. p Bar. & Caſt. l. cùm falſa. C. de iur. & fac. ig. Curt. in trac. feud.
84 par. 1 q 8. n. 10. maximè † ne dñs qđe ipſe cũ uaſallis marib. uel cõſultò potuit in p̃iudiciũ fœminarũ, quæ ſimul ſunt inueſtitæ, hui⁹ feudi naturã alterare, c. 1. ubi gl. & Aluar. nu. 4. de eo q ſi. fec. ag. c. 1. §. p̃terea. arg. à cõtrario ſenſu ſumpto in uerb. cõſenſerit. ubi gl. Alua. & alij, quib. mo. feu. am. bonus tex. in c. 1. de uaſ. dec. æt. & c. 1. de ag. uel fil. Bald. in l. 1. C. quãdo nõ pet. par. & in l. 1. in 1. q. de rer. diuiſ. Alex. d. cõſ. 30. uol. 1. ſicut nec cõtrà in p̃iudiciũ maſculorũ fœminis põt gratificari, Caſt. cõſ. 176. uidetur. n. 3. par. 1. In feudis em̃ antiqs, ut inqt Zaſ. tit. qual. feu. conſt. fol. 53. tenor primæ inueſtituræ in deſcẽdẽtib. eſt ſeruãdus, nec ſtylus literarũ in tertij detrimẽtũ tenorq; primç inueſtituræ uariari debet, Bal. in l. 1. cir. fi. C. quan. nõ pet. par. pet. accr. Quaꝑpter addit Zaſ. ſi prima inueſtitura ad maſculos & fœminas extẽta fuit, inueſtituras ſequentes in perpetuũ ad ſolos maſculos coerceri & reſtringi nõ poſſe, niſi omnib. quorũ intereſt, agnatis cõſentientib. Eſt em̃ prima inueſtitura radix & ſequentiũ fundamentũ. Bal. in c. 1. §. 1. de feud. guard. Phil. Dec. cõſ. 173. & dicit Caſtrẽſ. cõſ. 17. in cau
85 ſa. nu. 1. uol. 2. inueſtiturã † in deſcendẽtibus talẽ præſumi, qualis in maiorib. fuit: id qđ clarius exponit Alciat. in trac. præſumpt. reg. 2. præſumpt. 3. n. 5. ubi tradit, bona feudalia maiorũ eodẽ iure p̃ſumi ad poſteros peueniſſe, p doctrinã Bald. in l. ſi cui⁹. de uſufr. And. Sicul. cõſ. 18. in 15. col. uol. 2. & dixi ſuprà cõſ. 27. nu.
86 14. Itaq; † ſi ex errore uel ex aliqua calliditate alterata fuiſsẽt inueſtituræ pacta, & ab antiqs inueſtituris in p̃iudiciũ aliquorũ receſsũ, hoc caſu mutat⁹ literæ tenor nõ inſpiceret̃, ſed fides antiqs inueſtituris & ratio cõſtaret, ut latius ibid. ꝓſequit̃ Zaſ. fol. 226. dicẽs ita pulcrè docere Dec. cõſ. 293. qui allegat Bald. in l. 1. ad fin. C. quando nõ pet. partes. prima em̃ radix & fundamentũ inueſtituræ attẽdit̃. Bal. in c. 1. de eo qui ſibi & hær. ſuis, & in c. 1. §. ſi uerò. de gra. ſucceſs. Aluarot. conſ. 1. poſito. niſi partes ſcientes & prudẽtes à ueteri inueſtitura receſ ſiſſent, ut Caſtrẽſ. docet præall. loco. Itaq; licet hoc etiã caſu receſsũ eſſet à ueteri inueſtitura, nihil id tñ ignorãtibus mulierib. in ſuo iure, qđ habẽt in feudo nunquã diuiſo, prçiudica-
87 ret, ſicuti † nec ſocio per factũ uel calliditatẽ ſocij in re cõmuni ius ſuum adimi aut mutari põt. l. ſed ſi inter. §. 1. de ſer. urb. prçd. l. unus. de
88 ſeruit. ruſt. præd. l. 2. de ſeruit. Illud † etiã uerbum *Manleben*, generaliter poſitũ, accipiendũ eſſet ſine præiudicio tertij. c. ſup eo. ubi Bald. ex̃. de off. deleg. maximè in inueſtituris, Hen. God. cõſ. 13. de feu. n. 24. per l. 2. §. ſi qs à principe. ne quid in lo. pub. Sed nõ eſſe receſſum à priore inueſtitura ſaltẽ qđ ad ſenſum attinet, ex eo intelligi licet, ꝙ hoc uerbum *Manleben*, in literis poſitũ, ſtatim modificat̃ uerbis ſequentib. *als Herdesfeldiſch lehnrecht vnd gevuonheit*. Verbũ em̃ *Als*, qđ Vt, latinè ſignificat, modificat & declarat præcedẽs uerbũ *Manleben*, gl. & Dd. in l. 1. C. de his quæ ſub mod. Bart. in l. quib. §. terminus. ff. de cond. & demõſt. & oſtẽdit hoc talem naturam habere, qualem reliqua feuda Herdesfeldenſia habẽt. Itaq; ſi ſæpedicta conſuetudo feudorum Herdesfeldenſiũ probari poteſt, ſecundũ eam uerbũ præcedẽs *Manlehn*, erit accipiendũ, per text. in c. abbate. uer. præterea. ubi gl. ad uerb. fiat fides. de uerb. ſignif. & not. Iaſ. in rep. l. admonẽdi. n. 28. de iureiur. & in auth. ſi quis in aliquo. n. 10. C. de edendo.
89 nã † uerba præcedẽtia accipiũt interpretationẽ ex conſequentib. l. fin. in fin. ubi Bal. nu. 4. & 5. not. C. de hær. inſt. l. utrum. uerſ. & uerbũ. ubi Bar. de pet. hær. qua de re qa ſuprà quoq; dictũ abũdè, uerbũ amplius addere nolo: tantùm monenda uidetur mulier, quç iurauit, ne quid temerè moliatur & moueat pecuniæ cauſa, unde uulnus aliquod conſciẽtiæ inferatur.

CON-

CONSILIVM LXXV.

De uſurpatione & oppigneratione bonorum uniuerſitatis.

SVMMARIA.

1 ¶ *Vniuerſitas non cogitur uſum ſui œnopolij domino participare.*

2 *Catalogus bonorum petenti domino communicandus.*

3 *Emphyteuta inuito domino emphyteuſin oppignerare poteſt, ſicut & cenſuarius, ita tamen ut dominus ius luendi habeat.*

4 *Pro domino ſtat præſumptio, uniuerſa ab eo recognoſci, donec exemptio probetur.*

CONTROVERSIA quā nobilis dominus mouet ruſticis ſuis, in tribus uertitur. Nam primum intēdit, ſe poſſe in communi uniuerſitatis illorū cella, uinum & ceruiſiam diſtrahere: atq; ita commodo cellæ publicæ ſimul uti ac frui: quod ruſticorum cōmunitas renuit & auerſatur. Deinde bona à ruſticis oppignerata contendit abſq; ſuo conſenſu hypothecari non potuiſſe: aut ſi potuerint, ſe luendi ius habere. Poſtremò, quoniam aſſerūt ruſtici, quædam prædia in his eſſe quæ à nobili non recognoſcantur, ipſus illud inficians, arbitratur non id eſſe præſumendum, ſed ab eis probandum.

AD primum † quod attinet, ut permittitur communitati publicā habere crumenam, arcā, aliaq; iura, l. 1. §. quibus. & tot. tit. quod cuiuſque uniuerſ. quæ ſunt in fructū uniuerſitatis: glo. §. uniuerſitatis. uerb. & ſi qua alia. Inſt. de rer. diuiſ. ubi Ang. nu. 1. ita ſolutum illis eſſe debet publicum aperire œnopolium abſque nobilis domini participatione, Schurff. conſ. 32. pro fundanda. nu. 1. 2. cēt. 1. Qui nobilis talibus ciuium & ruſticorum negotiationibus, abſtinere potius debet: l. nobiliores. C. de commer. ac illis quantumlibet à ſe ius ſuum recognoſcentibus, utile eius iuris dominiū fructumq; relinquere: l. poſſeſſores. in fin. C. de fund. patri. lib. 11. l. 1. C. de iure emphy. §. adeo. ubi gloſ. uerb. fruenda. Inſt. de loca. & cōd. quod ius utile nō modò cōtra extraneum, ſed aduerſus ipſum etiā dominum directū, utiles domini rectè defendunt: l. 1. §. ult. ſi ag. uectig. l. 3. §. cæterum. ff. uti poſſ. l. ſi quis. §. differentia. de acq. poſſ. Aluar. num. 6. Iſer. Præpoſ. c. 1. §. 1. de inueſt. de re alie. fac. Zaſ. in epito. feu. parte. 6. nu. 37. ſi quid ſupra, quàm antiquitùs præſtari ſolitum eſt, directus ſibi uelit in uſu poſſeſsionis tribui, Bal. l. hi quib. C. de fid. lib. per l. cū ſatis. §. caueāt. C. de agr. & cenſ. lib. 11. Spec. de feu. §. quoniā. nu. 70. Iacob. de homag. nu. 43. per doctrinā Bal. cap. 1. qual. uaſ. iura. deb. Quod incidit in uim prohibitam, l. uim facit. de ui arm. l. uim facit. quod ui aut clam, Ferra. in for. lib. pro turba. poſſ. uerb. præſentialiter. num. 1. 2. quo nomine ſubditis etiā contra dominum actio datur: c. 1. §. ſi uerò uaſallus. ubi Aluar. nu. 3. 4. Iſer. nu. 6. 7. Bal. nu. 3. Afflic. nu. 70. de mil. uaſ. qui con. eſt, Iacob. in inueſt. feud. uerb. & dicti uaſalli pro dictis rebus. num. 7. & 8. Molin. in cōſ. Par. tit. 1. de feud. §. 1. glo. 4. num. 40. 41. Multò igitur magis exceptio. l. 1. uerſ. nam cui damus. de ſuperf. c. qui ad agendū. de reg. iur. in 6. Vt igitur non cogeretur uniuerſitas hæc domino uendere inuita œnopolium illud, uel in toto uel in parte: l. nec emere. C. de iur. del. ſic cum reliqui quoq; contractus ſint uoluntatis, l. ſicut. C. de act. non cogitur inuita dominum in communionem eius adſciſcere, l. actione. 66. §. morte. uerſic. ne alioquin inuitus efficiatur ſocius cui nō uult. ff. pro ſoc. uel illi de uſu gratificari, leg. in commodato. 17. §. ſicut. commoda. Et ut nemo inuitus cogitur ad retinendam communionem, l. ſi non ſortem. §. ſi centum. ubi glo. uerb. ad communionem. de cond. indeb. gloſ. ult. uerb. cōmunione. C. com. diuid. l. 1. §. ad hoc. C. de anna. excep. l. in hoc iudicio. §. ſi inter. com. diuid. ſic multò minus ad inchoandam: d. l. ſi non ſortem. 26. §. ſi cētum. uerſic. nemo inuitus compellitur ad communionem. ubi glo. addit, inchoandam, ff. de cond. ind. ubi Iaſ. & communiter Dd. præſertim cum potentiore, Spec. de feud. §. quoniam. num. 63. per l. curiales. l. milites. C. de loca. l. 1. de alie. iud. mut. c. 2. de feu. Iaſ. poſt Salic. l. fin. num. 97. C. de iure emphy. cui pares eſſe nequimus, leg. 2. de aliena. iud. mutan. & qui grauis eſſe ſolet ac oneroſus, latenterq; uelut alluuio, omne ad ſe trahere incrementum, Gemin. c. 1. num. 2. de eff. ordina. in 6. Nec † obſtat, quòd catalogus bonorū,
2 quę poſsidentur, petenti domino ſit cōmunicandus, & feudatario, gloſ. l. pen. uerb. iurata. C. quan. & quib. quarta pars, lib. 10. ubi Bart. Pla. Lucas de Pēna, Hoſt. de feu. §. quib. mod. feu. amit. Alb. nu. 10. l. ſi certis annis. C. de pac. l. Titius. 2. de act. emp. Ang. l. ſi rē. de rei uend. Iacob. in inueſt. feu. uerb. dictiq; uaſalli promiſerunt. nu. 15. 19. Præpoſ. §. uaſallus. ſi de feud. fue. cont. & emphyteuticario, Alb. d. l. ſi certis annis. nu. 10. & l. plures apochis. C. de fid. inſt. Spe. de loc. §. nūc aliqua. uer. 6. 9. Iaſ. l. 2. n. 173. C. de iur. emp. Cur. de feud. parte 2. partis 2. q. 6. Bald cōſ. 225. quæſtio. lib. 1. Boer. in cōſ. Bitur. §. 12. de feu. Chaſſ. eod. tit. in cōſ. Burg. §. 4.

Molin.

Molin. eod.tit.in conſ. Pariſ.§. 5. nu. 4. etiam cenſuario, Molin.ibidem,§.5.num.6.per l. Titius hæres. de act.emp.ubi Alb.l.creditori.eo. tit.l.inſtrumenta. ubi Bal.C.de fideicom. Bal. l.2.C.quomodo & quan.Spec.præall. lo. uerſic. itē emphyteuta. Iaſ.l.2.quæſt.15. C.de iure emphyt.& in prælud.feud.nu.51. Nā aliud eſt deſcriptionem bonorum dare: aliud uſum & fructum utilis dominij participare, quod domino non debetur: l.1.& tot.tit. ſi ager uectig. cui utilis,hac parte,uelut in rem ſuam procurator,antefertur.l.procuratore. 55.de procur.
3 Ad † ſecundū quod attinet, licet uaſallus inuito domino feudum oppignerare nequeat: §.1.uerb.oppignerare. de proh. feud. alie. per Fed. non tamē idem ius ualet in emphyteuta, ſed potius commune: Iaſon poſt Salic.l.1. nu. 60.C.de iure emphy.& l.ſi mihi. numer.12. de uerb.ob. quo permiſſum eſt ei domino inuito emphyteuſin hypothecare, glo.uerb. alijs uēdere. C.de iure emph. per l.tutor.§.fin. de pig. act. quam gloſ.communiter ſeruari tradit Iaſ. d.l.fin.nu.68. Multo igitur magis id cēſuarijs poſſeſſoribus eſt hîc cōcedendum: Iaſ. l.1.nu. 49.C. de iur.emphy.per c.conſtitutus.de religio.do.Molin.in conſ. Pariſ.tit. 2. de cenſib.§. 54. quemadmodum perpetuarijs, l.fin. C.de loc.præd lib.10. quo potius titulo,quàm emphyteutico bona in dubio à ruſticis poſsidētur,etiam cum dominum recognoſcunt,conſtit.pro.39. parte 2. Quia tamē habet is bona eiuſmodi propter ſeruitia & alia onera, quæ inde ſibi debentur, tacitè obligata, Salic. l. 2. C.ſine cenſ. uel reliq. Bal.§.1. nu. 16. uerſic.tacitè obligata & ſuppoſita ſeruituti. de pace Cōſtan. Thom.de Coller.in prin.arbitror dominum uelut priorem creditorē, luere poſſe: Spec.de emphy. §.nunc aliqua. num.148.per c.1.de pig.c.1.de uſur.Iaſ.l.fin.nu.78 C.de iure emphy. cum id etiam ſecūdo qui minus iuris habet,liceat:l. Ariſto.ubi glo.Bar.quæ res pig. ob.l.1. C.de ijs qui in lo.prio.cred.maximè cū nō ſubeſt probabilis ſpes, debitorē oppignerantem luiturum eſſe, ſcilicet ut potius apud dominū,quàm extraneum, res uſq; ad luitionē maneat.Tiraq.retrac.prox.in rub.nu.36.& §.1.gl.14. nu 127. per l.qui habebat. de leg. 3. Igne.l.1.§.ſeruus.num.3.de S.C.Syll.Iac.Ra. & Dd.l.1.§.ſeruū.de acq.poſſ.Nec impedit quod ius retractus non habeat in pignore locū: Tiraq.de retrac.prox. §.1.glo. 14.nu.127.& ſi haberet,anno tantùm duret, ut ibidē Tiraq. §. 1. glo. 10. Non enim quæritur hîc de iure retractus ſtatutario & ſanguinis, de quo ibi: ſed iure luendi pignus,quod eſt perpetuū.Tiraq. de retrac.con. § 1.gloſ.2.nu.15. cum multis ſequen.Cornæ. conſil.177.in hac. uol.3. Franc. Balb.de præſcrip.4. parte 5.partis prin.q. 1.2. Myſing.ob.4. cent.4.obſer.16.cētur.1. Henn. God.cōſ.ult.de præſcrip.pig.conſt.pro.1. par
4 te 2. In † tertio dubio ſtat pro domino totius etiam præſumptio partis: Bar.l.is qui. quem. ſet.amittan.l.3. in princ. ubi Iaſ.& Dd.de acq. poſſ. ut habeat intentionē fundatam, omnia ſcilicet ab ipſo dependēre, quæ territorio ſuo continentur, quo ad ſuperioritatem, iuriſdictionem,& recognitionē, donec alicuius partis exemptio probetur.Innoc.c.2.nu.3.& 5.de capel.monach. c.2.de reſtit. ſpo.in 6.c.cū Epiſcopus.7.de off.ord. in 6.Panor.num.1. Imol. numer.3.poſt Hoſt. c.nimis. 30. de iureiuran. Imol.c.ad decimas.num.3. & 4. de reſtit. ſpó. Iaſ.l.3.in princ.num.34.de acq.poſſ.& in prælud.feud.num.52.tex. c.fin.uerb. cum monaſterium ſit intra metas ſui diaconatus ſitum. de off.archid.Dec.conſ.528.nu. 2.Socin. cōſil. 86.in cauſa.nu.6.uol.1.Monta. fin.regund.c. 61.nu.4. Euerar. loco legali, à Toto ad partē, uerſ. & ideo domini tēporales habēt fundatā ſuam intentionē. iure cōmuni, reſpectu iuriſdictionis, & ſuperioritatis in omnibus rebus ſitis intra limites terræ ſuæ,per iura ibi alleg.

CONSILIVM LXXVI.

De finibus territorij perperam directis.

SVMMARIA.

1 ¶ *Tranſactio & finium quæſtio ſtricti iuris.*
2 *Contractus principum quando bonæ fidei.*
3 *Cōtractus omnes quatenus ſint ſtricti iuris, uel bonæ fidei.*
4 *Vbi non inuenitur de finibus nouis actum, intelligitur de ueteribus conueniſſe.*
5 *Verba Vſq; ad,excluſiuè accipienda.*
6 *Fines à mandatarijs perperam directi, poſſunt à dominis ad ueterē modū reuocari.*
7 *Procuratoris factum an domino noceat?*
8 *Ratihabitio utrum ſufficiat in ignorāte; uel ſciente.*

IN hac poſitorum ac deſignatorum perperam limitum territorij, primò quæritur: an ea fuerit tranſigentium uolūtas, ut fines antiqui, ſurrogatis nouis, mu-
1 tarentur.Equidem † tranſactio ſtricti iuris eſt: Alcia.in rub.& Dd. l. actione.l.cū mota.l.ſiue. l.ſub prætextu. C.de tranſact.Bal.l.in ſumma. in princ. de cond. indeb. & ipſa quoq; finium quæſtio, glo.l.1. in prin. uerſic. ſed nūquid bonæ fidei. ff. fin.regun. & §. actionū. Inſt. de act. Vnde ex uerbis hic ſumenda interpretatio, l. quicquid. de uerb.ob. quæ dant eſſe rei, Bal.l. ult.nu.4. C. de ſuis & leg. ſic,ut illis nihil addi poſsit uel detrahi.Bal.ibid. Dec.cōſ.552. uiſo.
2 nu.1. Quāquā † aūt cōtract⁹ principis putenē eſſe bonę fidei: Bal.c.1.§.ſi qs uerò.n.1.de pace Cōſtan.Iaco.in inueſt.uerb.princeps.§. ſed an prin-

princeps. num. 17. id tamen accipiendum de
non recognoſcente ſuperiorem: ut ijdem de-
clarant,& Chaſſ.in cõſ.Burg.rub.11.de cenſib.
§.3. uerb. *& s'il aduient*.num.11.quo de hîc non
3 agimus. Sed & † omnes omnino contractus
de mundo hactenus ſtricti cenſentur iuris, ut
non recipiant interpretationem extrinſecus,
niſi quatenus uerba permittunt, Tiraq de re-
trac.prox.§.1.glo.9.num. 18. Socin. conſil.73.
circa.num.3.uol.1. per l.quicquid. l. ſi ſtipula-
tus.§.Chryſogonus. de uerb.ob. Sicut contrà
bonæ fidei, quatenus, & ſecundũ quod actũ
eſt,Iaſ.& Dd.§.actionum. Inſt.de act. l.ſi ſtipu-
latus. 111. de uerb. ob. & ut interpretentur ſe-
cundum ius commune. Bal.c.1.§. inueſtitura.
num.3.de no.for.fidel. Iacobin. præall. lo.nu.
2.Chaſſ.præ.lo.num.11.& 12. per l. bonorum.
ubi Bal. C.qui admit. l.ſi ager.de rei uẽd.l.ult.
4 C.de ſacro.Eccleſ. Cum † igitur hîc nuſquam
ex uerbis appareat, de nouis finibus actum:
intelliguntur cõtrahentes uoluiſſe antiquos
manere. l. in finalibus.11. ubi glo. Bal. Alb. ff.
fin.reg.in auth.de admin.off.in fin. Monta. fi.
regun.cap.21.nu.4.5.per l.2. C.quan.& quib.
quarta pars,lib.10.Bal.Salic.& Dd.l.1.l.2.3. C.
fin.regun. Et illa uerba trãſactionis, VSQVE
AD, *biß ahn die grenitz des ampts, Biß an das ampt*: nõ
5 incluſiuè, † ſed excluſiuè ſunt accipienda, ne
fines illius præfecturæ includant. De uerbo
Vſq;,tex.l.patronus.§.Sempronio. ubi Bart.
& Alb.de legat.3.l.1.§. in flumine.de flum.glo.
l.id eſt uſq;.de do.ma. & in authen.hoc ius.C.
de procura. De uerbo Ad, tex. in l. quidã Ibe-
rus.cum glo.de ſer.urb.præd.l.non putabam.
de cond.& demonſt.l.qui filium.§.ult.ad S.C.
6 Trebell.l.q duos.§.1.de manu.teſta. Ex † quo
ſequitur reſolutio ſecundæ quæſtionis, nem-
pe menſores mandatorios,qui alios nouosq;
fines conſtituerunt contra ueteres contraq;
mandantium intentionẽ, nihil dominis præ-
iudicaſſe: l. ſed ſi communis. §.1. l.qui fundũ.
in princ.de cont.emp. Bar. l.1.§. ideo. ſi menſ.
falſ.mod.Iaſ.§. quædam. num.82. Inſt.de act.
quo minus ad ueterem directionem res reuo-
cari poſsit ac debeat: uel per reductionem ad
arbitriũ boni uiri: Imol. c. Quintauallis. nu.
30. de iureiuran. Alexan. Iaſ. l.arbitro.qui ſa-
tiſd.cogan. Maran. de iud. cap. de ſenten. nu.
131.Spec.de arb.§.ſequitur.nu.23.Bar.& Dd.l.
ſocietatem. §.arbitrorum. pro ſoc. uel potius
iudicio Finium regundorum, quo etiam ter-
ritorij fines malè poſiti in melius reformari
petuntur, d.l.in finalib. Roffred.in ſum.actio.
fin.reg.num.11.per §.ult.Inſt.de off.iud.Fab.§.
quædam.num.5. ubi Iaſ. num. 82. Inſt.de act.
Cui non obſtat propria & ſingularis contra
menſorem,quæ datur, actio:non enim priua-
tiuè,ſed cumulatiuè datur,l.ſi mẽſor.5. §. ſi cũ
7 falſus.ſi menſ. falſ.mod. Nec † officit, quòd
procuratoris factum domino noceat: c. cum
olim. de cauſ. poſſ. nam hoc intelligendum,
quoties factum ſecundum fines mandati, nõ
contra, uel præter, Panor.c.1.nu.27. ut lite nõ
conteſt. niſi dominus ratum habeat, c.ſignifi-
cante. de pig. l. diligenter. de procur. ſciendo
8 † nec; cõtradicendo,c.cũ olim.ubi gloſ.uerb.
protinus. de off.delega. Quanquam in detri-
mẽtoſis iſtiuſmodi uerius uidetur, nec ſcien-
tiã ſufficere,l.Paulus.de ſta.ho.l.5.C.de nup.l.
filiusfa. §. inuitum. ubi Salic.de procura. Bal.
l.2.uerſ.item ſtatutum.C.de leg.hær.& cõſ. 22.
præſuppoſito.lib.4. Roma.l.ſciendũ.de uerb.
ob.Raph.Cuma.& Alex. ſibi contrarius,l.qui
in aliena.in princ.de acq.hær. & Alexan.conſ.
17.uiſo.lib.4.conſ.218. ponderatis. lib. 6. Iaſ.
ſibi contrarius,l.ſi certis annis.C. de pac.uerſ.
nonò facit. Bal. l. falſam. C. ſi ex falſ. inſtrum.
& Balb. de præſcrip. 29. quæſt. princ. 4. par-
tis, nu.99. Tiraq. in legib. connub. circa finẽ,
gloſſ.uerb. *expres*.nu. 39. niſi inter coniunctiſ-
ſimos, d.l. ſi filiusfa.d.l. q in aliena.l.ſi ſeruus.
de don.int.uir.l.Neſennius.de neg.geſt Bar. l.
quæ dotis.num.23.Iaſ.nu.72.ſol. matr. Felin.
c.nonne.numer.14.de præſump. De quo non
attinet hic diſputare,cum mandatores hacte-
nus ignorarint hãc mutationem, ut probaſſe
uideri nõ debeant, l. quid ergo. de his qui no
tan.infa.Dyn.c.ratum.num. 4. de reg.iur.in 6.
l.cum teſtamentum. l.non idcirco.C.de iur. &
fac.igno.actum maximè ſibi detrimentoſum,
l.in eo.§.deinde.l.ſi uerò ubi Bar.de rit.nup.l.
tres fratres.de pac.Bal.& Dd.l.1. C.qui admit.
in quo alienatio inſit, l.2. l.3.l.4. l.eos. 12. fin.
reg.§.ult. Inſt. de off.iud. l.1.2.3.l.4.C.fin. reg.
generali mandato mandatarijs nequaquam
conceſſa: l.procuratorem. C.de procur. c. qui
ad agendum. eo.tit.in 6. l. procurator totoiũ.
63.de procura.ne publicis quidem,l.3.§. pla-
nè.quod ui aut clam,Dd.l præſes. C. de tranſ-
act. qui domini non conſentientis conditio-
nem facere deteriorem nequeunt: l. ſi procu-
rator. C.de procura. l.procuratoris,ff.eod.tit.
præſertim extra iudicium. l. quicunq;. 50.de
procur.Bar.Iaſ.& Dd.l. unic.§. ſi procurator. ſi
quis ius dicen.Sal.l.eũ.C.de procura.Cano.c.
1. ut lit. non conteſt.Guid.Pap.deciſ.285. ma-
ximè alienando, l.ſi procurator. de acq. do. l.
id quod noſtrũ.de reg.iur.& pari ratione per-
peram menſurando, Bar.l.1.§.ideo.leg.3.l.5.ſi
menſ.falſ.mod. pro quo tex.l.qui fundum. in
princ.de contrah.emp. ubi ſi falſa fuerit men-
ſura renũciata,ait tex.ignorantẽ quãuis mul-
tis pòſt annis tacuerit, tamẽ repetere poſſe: &
l.ſed ſi communis.§.1.de cõtrah.emp.ſi ſeruus
(inquit ibi tex.) domini iuſſu in demonſtran-
dis finibus agri uenditi, uel errore, uel dolo
plus demonſtrauerit, id tantũ accipi demon-
ſtratum oportet,quod dominus ſenſerit.

CON-

CONSILIVM LXXVII.

De bonorum feudalium hypotheca nomine dotalitij facta.

SVMMARIA.

1 ¶ *Oppigneratio uaſalli agnatorum iuri non detrahit.*
2 *Reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris.*
3 *Conſenſus domini non præiudicat agnatis.*
4 *Conſenſus domini uel agnatorum de iure requiſitus, conſuetudine tolli poteſt.*
5 *Dotalitium mulieri pro dote debetur, etiam ab agnatis.*
6 *Dotalitium eſt hypotheca dotis cum pacto antichreſeos.*
7 *Dotalitium abſorbet dotem Sax. moribus.*
8 *Mortuo marito eſt in poteſtate uiduæ, dotē repetere, aut dotalitium accipere.*
9 *Non cogitur mulier bonorum mariti poſſeſſione cedere, donec ſibi ſatisfiat.*

1 QVAESTIONIS eſt, an † uaſallus
potuerit, domino præſertim ſuffra-
gante, feudum ſuum nomine dota-
litij ſine conſenſu agnatorum uxo-
ri ſuæ hypothecare? Dicendum uidetur id his
ad quos feudum redire poteſt, nihil in ſuo iu-
re obeſſe, c.1. de alie. feu. pat. c.1. §. donare. qual.
olim feu. Zaſ. in epito. de feu. alie. num. 31. Ia-
cob. uerb. & cum pacto de non alienando. nu.
18.33.43. Henn. God. conſ. feu. 27. nu 8. conſ.
2 16. nu. 38. quò minùs † reſoluto iure datoris,
reſoluatur acceptoris. l. lex. 38. de pig. Henn.
God. d. conſil. 27. num. 9. & ita in terminis do
talitij decidit Curt. de feud. parte 4. num. 94.
ex Bald. in auth. æqualitas. C. de pac. conuen.
Socin. conſil. 19. pro deciſione. parte 1. Neque
3 hac † in parte conſenſus domini præiudicat
agnatis, c.1. §.1. de ſucc. feud. Iacob præal. loc.
num. 44. per c.1. ubi Dd. de alie. feud. pa. c.1. §.
ſed etiam. per quos fiat inueſt. c. quæ in eccle-
ſiarum. de conſt. Henn. God. conſ. 27. num. 3.
Ferra. in for. act. ad reuo. feud. uerb. nec ſuper-
ſtitibus. nu. 24. Alex. cõſ. 15. uol. 5. quod indu-
bitatum dicit Schurff. conſ. 78. nu. 2. cent. 2. &
conſ. 30. nu. 4. cent. 1. cõſ. 5. cent. 3. ne quidem
aditio hæreditatis facto inuentario: Schurff.
d. conſ. 78. nu. 3. cent. 2. Henn. d. conſ. 27. nu. 7.
& conſ. 15. nu. 7. Dec. l. ex qua. 192. de reg. iur.
Aluar. Iſer. c.1. an agna. & iure Sax. etiam non
facto inuentario. Henn. God. d. conſ. feud. 15.
nu. 8. glo. art. 6. lib. 1. & diff. de ſucc. art. 38. cõſt.
4 pro. 47. parte 2. His † tamē non obſtantibus
in præſente caſu illud ponderandū: quod de
conſenſu domini uel agnatorū requiſito, tra-
ditur in iure feudali id per conſuetudines lo-
corum, quæ ibi ius cõmune ſunt, Bal. §.1. nu.
34. cum ſeq. de pace Conſt. abrogari uel limi-
tari. Schurff. cõſ. 74. quod prædictæ. n. 7.8. cēt.
3. per §. hoc quoq;. de ſucc. feu. Ioa. Roy. §. ha-
bito. de proh. feu. alie. p Fed. Iacob. in inueſt.
5 uerb. item cum pacto de nõ al. Conſtat † autē
deberi dotalitium mulieri pro dote importa-
ta etiam à ſucceſſoribus mariti: auth. dos da-
ta. C. de don. prop. nup. auth. ſed quæ nihil.
C. de pac. cõuen. conſt. pro. 42. parte 2. Guid.
Pap. deciſ. 566. Chaſſ. in cõſ. Burg. tit. 4. de iu-
re mar. §. 4. nu. 6. & §. 6. uerb. *eſt douee*. num. 1.2.
3.4. Feudiſtæ. §. hoc quoq;. de ſucc. feu. §. præte
rea. quib. mod. feu. amit. glo. lib. 1. Landt. art.
21. Ioan. Campez. de dote quæſt. 2. nec ab hæ-
rede nedum alio ſucceſſore quamuis necdum
6 nato rumpi poſſe: art. 21. lib. 1. quod † dotali-
tiū tantum eſt hypotheca pro dote, c. plerūq;.
de donat. in uir. & ux. c. ex parte. de for. comp.
Guid. Pap. deciſ. 366. Chaſſ. in cõſ. Burg. rub.
4. *des droitz app.* §. 5. uerb. *eſt douee*. Bald. authen.
ſiue. C. ad Velleia. auth. dos data. C. de dona.
ante nup. No. 61. ut immob. ante don. glo. art.
21. & 44. Land. lib. 1. art. 76. lib. 3. Vueych. art.
22. Euerar. conſil. 217. præſuppoſito. cum pa-
cto quaſi antichreſeos: Land. lib. 1. art. 54. nu.
5. Neguzan. trac. pig. partis 5. memb. 5. nu. 10.
Molinæ. trac. uſurar. q. 32, de quo l. 1. §. pacto. l.
7 ſi is. 11. §. 1. de pignorib. quanquā † moribus
Sax. dotē abſorbeat, ut ea repeti nõ poſsit, cõ-
ſtit. pro. 42. parte 2. dotalitio ſcilicet conſtitu-
8 to: nā † mortuo antè marito eſt in uiduæ po-
teſtate, utrum dotem repetere, an dotalitium
accipere uelit, quod agnati quoque præſtare
coguntur. glo. art. 21. lib. 1. conſt. 44. pro. par-
9 te 2. Nec † antè cogitur poſſeſsione ac domo
mariti decedere mulier, quàm de his omni-
bus ei ſatisfiat, Bal. l. pen. n. 2. de pig. act. Balb.
trac. dot. parte 8. quæſt. 6. nu. 21. Dd. l. diuor-
tio. §. ob donationes. ſol. mat. Landt. lib. 1. art.
22. gl. art. 45. eod. lib. ut etiam hæres & ſucceſ-
ſor ad illam rei ſeruādæ cauſa introire poſsit,
Landt. lib. 1. art. 22. ubi glo.

CONSILIVM LXXVIII.

De tranſlatione & exemptione territorij.

SVMMARIA.

1 *Tranſlato territorio, omnia eo comprehenſa, etiā ſacra et feudalia, intelligūtur trāslata.*
2 *In toto partes continentur: & unà tranſeunt iure uniuerſitatis. num. 3.*
4 *Omnia quæ ſunt uniuerſitatis, non excepta, ſimul tranſeunt.*

5 *Vnuſquiſq; intelligitur tale ius tradere, quale habet:*

6 *Etiam pertinentias, uaſallagia, molendina territorij, quæ non ſint priuatorum.*

7 *Pertinentiarũ nomine quid ueniat, & trãſferatur?*

8 *Exemptiones ſunt ſtricti iuris, & priuilegia, maximè quo ad tertium.*

9 *Pracedẽtia declarãtur à ſequentib. ac cõtrà.*

10 *Cenſus & onera arguunt ſubiectionem.*

11 *Quatenus loca nõ ſunt exempta, ordinario ſubijciuntur.*

12 *Diuerſis reſpectibus unus locus diuerſis fidelitatem debet.*

1 TRANSLATO † territorio omnes
uaſalli oppida, præfecturæ, pagi,
qui eo continentur, transferri ſi-
mul intelligunt̃, Bal. & Dd. c. 1. de
cap. q cur. uẽ. Soc. cõſ. 181. uiſis. n. 2. lib. 1. per c.
licet. de ꝓbat. cle. ne Romana. §. ſiue. de elec.
glo. l. quæcunq;. C. de fund. limitroph. lib. 11.
Ioan. And. & Dd. c. ubi periculũ. §. porro. uerb.
territorio. ubi gl. de elec. in 6. Innoc. c. cùm ad
ſedẽ. de reſtit. ſpoliat. Bal. quæſt. 22. rub. C. de
contrah. emp. etiã ſacra loca, l. æde. 73. in fine,
eo. tit. de cõtrahen. empt. ac ſimilia, ut religio-
ſa, l. in modicis. uerſic. locus ſacer, uel religio-
ſus uenit. de cont. empt. c. ex literis. de iure pa-
tro. Bal. Salic. & Dd. l. 3. C. de ſacroſanc. eccleſ.
2 In toto † enim partes continentur, l. ſi unus. §.
pen. de pac. l. quæ de tota. de rei uend. leg. qui
uſumfructũ. in princ. l. in executione. de uerb.
oblig. l. ſi quis non totum. de excep. rei iudic.
Iaſ. & Dd. l. 3 in princ. de acq. poſſ. Euerar. loc.
à toto ad partem, etiam in transferendo, l. Iu-
3 lianus. 14. §. fin. de ac. emp. & † unà iure uni-
uerſitatis trãſeunt etiã illæ, quæ ſunt aliàs in-
alienabiles, l. quædã. de acquir. rer. domin. gl.
l. in modicis. uerb. acceſsit. ubi Bart. & Dd. de
contrah. empt. Quocirca alienata uniuerſita-
te, cuius triplicẽ ſpeciem exhibet Bartol. conſ.
4 189. quæritur. nu. 1. 2. 3. omnia † quæ ſunt uni-
uerſitatis, quatenus nõ excipiũtur, ſimul alie-
nari creduntur, l. quicunq;. C. de fun. limitro.
lib. 11. l. 2. C. de bonis uacãt. lib. 10. l. pluribus.
de acceptilat. l. 1. §. 1. de his quæ in fraud. cred.
Bar. & Dd. l. ult. de iuriſdic. l. 1. de off. eius cui
mand. iuriſd. Iaſ. l. ult. de conſt. princ. c. ex lite-
ris. ubi Canon. de iure patron. Boer. deciſ. 50.
5 num. 11. Quoniam † unuſquiſq; intelligitur
tale ius ex aſſe uẽdere, trãsferre, quale habet,
l. qui tabernas. de cõtrahen. emp. l. traditio. de
acq. do. cum toto cedẽtis iure, Bal. c. 1. de cap.
qui cur. uend. Iacob. in inueſt. uerb. & cũ argẽ-
ti fodinis. Dec. conſ. 292. pro tenui. num. 4. &
connexa ſimul tranſeunt, l. cuicunq;. §. præte-
rea. de inſtit. act. leg. 1. §. fin. l. ult. de off. eius cui
man. iuriſd. Iaſ. Bart. Ang. Imol. l. 3. in princ. de
6 acq poſſ. l. cuius. §. Titius. de legat. 2. unà † cũ
pertinentijs, l. Iulianus. 14. §. final. cum multis
ll. ſeq de act. emp. Tiraq. de retrac. prox. §. 1. gl.
7. nu. 117. Guid. Pap. deciſ. 91. Molin. in conſ.
Pariſ. rub. 1. de feu. §. 1. glo. 5. nu. 45. Monta. la-
tè fin. regund. cap. 79. nu. 2. addẽs rationem,
quia de adhærentijs idem iudicatur, c. uolen-
tes. de off. leg. l. quæ religionis. 43. de relig. &
ſump. fun. ſcilicet ut trãſeant, l. prędijs. §. Titio.
de legat. 3. Inno. & Dd. c. in literis. de reſt. ſpol.
latè Tiraq. de retrac. prox. §. 36. gloſ. 3. nu. 4. &
una res diuerſo iure cenſeri non debet, l. eum
qui. de uſucap. & idẽ in minoribus, qđ in ma-
ioribus, c. maiorib. de præben. pręſertim ſimi-
libus, c. inter cæteras. de reſcrip. c. inter corpo-
ralia. de translat. Itaq; conceſſo caſtro, uel ter-
ritorio, oẽs cohærẽtię & pertinẽtię, etiã molen-
dina quæ non ſunt priuatorũ, ſimul transfe-
rũtur, Monta. fin. regund. c. 80. n. 1. 2. 3. 4. 5. per
l. uia conſtitui. §. pen. & fin. de ſer. ruſt. præd. l.
uxorẽ. §. legauerat. de lega. 3. Bart. nu. 9. 10. l. ſi
quãdo. C. de bon. uacãt. lib. 10. gl. Ang. & Dd.
l. qui tabernas. de ſer. Lauren. Calcan. cõſ. 90.
qa iſta q̃ſtio. n. 6. Fab. de mõte de emp. q. 6. pri.
n. 9. etiã uaſallorum iuriſdictiones, Monta. d.
trac. fin. reg. cap. 80. num. 6. per Par. de Put. de
uerb. ſig. uerb. caſtrum. & c. qualiter. de fini.
7 feu. ubi † definit etiã pertinẽtias eſſe, quæ ſta-
tuto aut lege aut conſuetudine ſunt deputatæ
ut accedant, ueluti ſi caſtro eſt deputata iuriſ-
dictio, uel certũ territoriũ, aut eccleſiæ dos ſua
& decimæ, c. 1. de cẽſib. c. cùm cõtingat. de de-
cim. Montan. d. c. 80. n. 7. Ferrar. in for. lib. act.
real. uerb. cũ pertinentijs. & ſecundũ Bal. conſ.
420. uol. 1. pertinẽtiæ nõ ſolùm in poſſeſsiõe,
uerùm etiã iure ac iuriſdictione conſiſtunt, ut
latiùs proſequit̃ Mõta. d. c. 80. n. 8. tã quæ ſunt
in ciuitate, q̃ extra, Monta. fin. reg. c. 90. nu. 5.
Par. de Put. c. qualiter. n. 20. de fin. feu. ad quæ
omnia extẽdit̃ uẽditio, Mon. fin. reg. c. 88. n. 6.
7. & c. 89. nu. 6. cum ibi alleg etiã deſtinata ad
uſum eius, Crauet. cõſ. 105. n. 8. quatenus uen
ditor (nec enĩ contra tertiũ id probat, Crauet.
cõſ. 54. nu. 9.) poſſedit, Monta. fin. reg. c. 89. n.
3. 4. Boer. deciſ. 42. nu. 25. Paris de Put. c. de-
mõſtratio. n. 7. de finib. feu. per l. quæro. de ac.
emp. l. patronus. §. 1. §. libertis. de legã. 3. l. poſ-
ſidere. §. incertũ. de acq. poſſ. Crauet. cõſ. 293.
ardua. nu. 4. uol. 2. ſicut & tranſactio, ex qua
transfertur, glo. c. accuſatus. uerb. iudicari. de
hæret. in 6. Caſtrenſ. l. ſi de certa. C. de tranſac.
Ang. Imol. Iaſ. & Dd. l. q Romæ. §. duo fratres.
de uerb. ob. Itaq; pertinẽtiæ territoriũ ſequun
tur, Bar. l. 2. nu. 5. de iuriſd. Bal. d. c. 1. de cap. q
cur. Mõt. d. c. 80. cũ alijs ſ. alleg. quaſi ſuã cau-
ſam, Bal. de pace Conſt. §. aquæ. in fin. Molin.
de feu. §. 1. gloſ. n. 45. Iacob. in inueſt. uerb. de
caſtro rubri mõtis. n. 4. 5. potiſsimùm illo cõ-
prehenſa, Soc. cõſ. 86. in cauſa. n. 2. 4. 6. uol. 1.
quæ præſumũtur eſſe de territorio, Bal. l. inſu-
læ. de iudi. & rub. C. de cont. emp. q. 2. Soc. cõſ.
166. lib. 2. Dec. cõſ. 417. Aret. cõſ. 164. Crauet.
conſ. 54. n. 9. & cẽſum ac tributum præſtãtia,
unde ſubdita intelliguntur, c. 1. c. quanto. c.
omnis.

omnis. de cenſib.c.recepimus.de priuileg.c.ſi tributũ.11.q.1.c.illud.10.q 3.l.nulli.C.de epiſ. & cler. gloſ.c.magnũ.11.q.1.Innoc.c.præterea. de trãſlat.prælat.præſertim quãdo,ut hîc, per tinẽtiæ ſunt ſpecificatæ cum iuriſdictionibus, bannis,cẽſibus,&c. latè Crauet.cõſ. 54. quæritur. n. 9. cũ plurib. ibi alleg. Nec obſtat, qđ hîc de exemptione obijciť,quaſi paria ſint,locũ nõ eſſe de territorio,uel exemptũ eſſe, Iaſ. l. ult.n.5.de iuriſdic. nã hoc interpretandũ,quatenus exemptus eſt, nõ ulterius, Crauet.conſ.
8 54.nu.9. cùm † exẽptiones ſint ſtricti iuris, c. cùm capella. de priuileg.Soc.cõſ.181.uiſis.nu. 2.uol.1. ſicut reliqua priuilegia, l. ius ſingulare. de legib. præſertim quo ad ius tertij,Iaſ.l.ſi quãdo.n.3.C.de inoff.tex.c.ex tuaiũ. de auth. & uſu pal. c. cùm dilecti.ubi Innoc. de donat. Alex.cõſ.125.uol.2. Schurff.cõſ.10. quod præmiſſa.n.32.cõſ.43. ueritas.n. 12.cẽt.3.p c. ſuggeſtũ.de decim.l.quoties. C. de precib.imper. off. l.ex facto. de uulg. & pup. nec extendãtur ideo exemptiones reliquorũ priuilegiorum exẽplo ad alia, quàm diſertè expreſſa, c. cùm capella. de priuileg.Papien.in for.excep. contra inſtru.n.4.Bal.l.ult. C.de bon.quæ lib. l. ſi nõ ſortè.§.libert⁹.de cõd.indeb.Ang.& Imol.l. alia.§.eleganter.ſol.matrim. & in l.ſed ſi. §.patronũ. de in ius uocan. Canon. c.uenerabilis. de cẽſib.ubi tradũt, exẽptũ à iuriſdictione ordinarij,non ꝓpterea intelligi exẽptũ ab obſequio reuerẽtiali: quo nomine etiã iuramentũ aſſecuratiõis debẽt,c.nimis.30.ubi Pan.Hoſt. Imol.de iureiuran. c.unic. §.uerũ. de ſtat. reg. lib. 6. Itaq; cùm pagi hi cõtẽtioſi tantũmodo ſecundũ quid ſint exẽpti, debẽt uideri ſimul, quoad reliqua,trãſlati,ꝑ ſuprà dicta. Nec uer
9 ba trãſactionis aduerſanť,cùm † præcedẽtia à ſequẽtibus declarenť,l.ſi ſeru⁹ pluriũ.§. fin. de lega.1.l.hæredes palàm.§.ſed etſi.de teſtã. Bar. l.Iulius.ad Treb.Cornæ.cõſ.295.in hac cõſultatione.nu.4.uol.1. ac cõtra l.quoties. 10. ubi latè Salic.poſt Bal.& glo. C.fam.erciſ. d. leg. ſi ſeru⁹. §. fin. de lega.1. l.legatorũ.§.fin.de leg.2. Vigore eñi tranſactionis iſti pagi litigioſi coguntur præſtare cẽſus,onera,tributa,&c. quæ
10 † certè præſtanť ratiõe ſuperioritatis, l. cõperit.ubi Dd. C.de præſcript.30.annor.c.omnis. de cẽſib.c.recepimus. de priuileg. c.ſi tributũ. 11.q.1.c.illud.10.q.3.glo.c.magnũ.11. q.1. c.tributũ.23.q.8.& ſubiectionẽ ꝓbãt, c.1. c. quãto. de cẽſib. ubi Pan. d. c. recepimus. de priuileg. Bald.l.ſolẽt.§.ult.de off.procõſ. Alex. copioſè cõſ.35.uiſo ꝓceſſu.n.4. uol.4. per §. ſi quis ex qualibet. in auth. quib. mod. natura. Quare
11 † tã ex iure cõmuni, ꝙ de uerbis trãſactionis ſuperioritas & imperiũ in his pagis unà cum territorio uideri debẽt trãſlata, quatenus nõ ſunt exẽpta,Crauet.d.cõſ.54.n.9. Nã qđ Bal. in c.1.de cap.q cur.uẽd.tradit,in generali alienatione non uenire uaſallos, põt obtinere in alienatione allodialiũ, Tiraq. de retrac. prox. §.1.glo.3.n.3. 4. 5. Cæterùm quãdo totũ territoriũ cũ imperio & iuriſdictione trãsfertur, in quo multa cõprehendũtur uillarũ & pagorũ feuda,ut noſtro caſu,contrariũ eſt ſtatuendũ, gl.& Dd.d.c.1. de cap. q cur. Bald. l.pen. C.de bon.quæ lib.Soc.cõſ.74.ſup.nu.5.uol.3.Dec. cõſ.389.uiſa.n.11.& quæ obtendiť exẽptio, ualere debet in caſibus exẽptis, in alijs ijdẽ pagi ius territorij debẽt ſeq,c.cùm olim. c. cùm uenerabilis.c.uenerabili.de cẽſib.Soc.d.cõſ.181. uiſis.n.2. uol.1. ut exceptio cõfirmet regulã in caſibus non exceptis,Bar.l.quæſitũ. §. deniq;. de fund.inſtruc.Dec.l.1.n.21.de reg. iur.& uni⁹ excluſio ſit alterius incluſio,l.cùm ꝑtor. de iudic.ac limitata cauſa limitatũ habeat effectũ, l.in agris.de acq.dom.l. cũ ſeruo. 63. de cont.
12 empt.Neq; † ſanè nouũ,feudales pagos ac ſimiles uniuerſitates diuerſis reſpectibus, q ſe inuicẽ impediunt,l.tutorẽ. 22. de his quib. ut indig.Iacob.in inueſt.uerb. qui qdẽ. n.8. & de homag.nu.32. per c.nimis. 30.de iureiuran.c. ſolitæ. de maior. & obed. Euerar.lo. à tanquã ſeu reſpect. ad diuerſos dominos referri, Affl. deciſ.Neap.265.n.39.c.1.qual.iurar.uaſ. Pan. n.12.Fel.n.12. & alteri fidelitatẽ, ut dño feudi, alteri ſubiectionẽ,ut ordinario loci,debere,d. c.1.qual. uaſ.iur. ubi Dd. §. 2. ubi Bal. de pace Cõſtan.Pan.Felin.d.c.cæterùm. Soc.c. ex trãſmiſſa.n.26.de for.cõp.Felin. c.cùm ordinẽ. n. 6.de reſcrip.Curt.de feu.parte 7. nu.9.Clarus de feu.q.90. Nã ut illi fidelitas debetur,§. ult. ꝑ quos fiat inueſt. c.1. qual.uaſ.iur. c.1. de noua for.fidel.c.1. quæ fuit prima cauſ.benef.c.1. de cap.Corrad.c.uaſalli.de pace Cõſt. ſic huic ſubiectio & obediẽtia in reliqs, Iſer. n.89.Aff. n.19.20.c.1.§.præterea. de prohib.feu.alien.ꝑ Fed. Natta cõſ.4.Crauet.cõſ.201.n.12.Bertrã. cõſ.311.lib.3.Iacob.in inueſt.uerb.q qdẽ.nu.8. Quãobrẽ etiã ꝓrſus exẽpti nihilomin⁹ ratiõe bonorũ,quæ ſub ordinario loci ſita ſunt,iuramentũ ſubiectiõis ac aſſecurationis debẽt, Iacob.de hom. n. 3.& in inueſt.§.ſed an pŕiceps. n.15.16.ꝑ c.nimis.30.ubi Hoſt.& Dd. de iureiur.c.un.§.uerũ. de ſtat.reg.li.6.c.un. ubi Alu. qual. uaſ.c.un.§.cõſules.§.uaſalli. de pa. Cõſt.

CONSILIVM LXXIX.

De pecunia feudali.

SVMMARIA.

1 ¶ *Feudũ non cõſtituitur niſi in re immobili: non in mobili.*

2 *Quia diſcerni dominium directum hîc ab utili nequit.*

3 *Vtẽſilia ad pretiũ redacta, ſequũtur hæredẽ.*

4 *Forma mutata, res extinguitur.*

5 *Succeſſiones feudales ſunt ſtricti iuris.*

6 *Non receditur à iure communi, ubi aliud feudali non expreſſum.*

7 *Surrogatũ ſapit naturã eius cui ſurrogatur.*

n 2 8 Pre-

8 *Pretium ſuccedit loco rei in uniuerſalibus.*
9 *Feudum eſt quiddam uniuerſale.*
10 *Deſtinatũ an habeatur pro re, ad quam de-(ſtinatur.*
11 *Pretium dotis ſuccedit loco eius.*
12 *Faciliùs pecunia retinet priſtinam rei natu-ram, quàm induat nouam.*
13 *Res nõ ſuccedit contrà loco pretij, niſi in qua-tuor caſibus ſpecialibus.*
14 *Aequitas in feudis attendenda.*
15 *Pactum eſt pars contractus.*
16 *Hæredes ex pacto pecuniæ in feudũ redigen-dæ, tenentur.*
17 *Ex pacto nullo nõ oritur obligatio ad inter-(eſſe.*
18 *Quo feudum in pecunia rectè conſtituatur.*

VTRVM pecunia ex feudi antiq uẽditione redacta, ſit allodialis, & allodij hære dẽ ſequatur? an feudalis, & ad feudi ſucceſſores pertineat? in quæſtionẽ uenit.

ET hæreditariã qdẽ ac allodialẽ, non feu-
dalẽ eſſe, in terminis decidit Schurf. cõſ.
1 11. in ꝑpoſito. nu. 1. 2. cent. 1. Feudũ † em̃
nequit cõſiſtere, niſi in re immobili, aut q̃ eius
loco habeat̃, c. 1. §. ult. ubi Dd. de feu. cog. Cur.
parte 1. feu. q. 6. prin. n. 2. & 11. Ferrar. in for. lib.
ad reuoc. feu. nu. 2. Schurff. cõſ. 98. uiſis. nu. 4.
cent. 1. cõſ. 22. nobilis. per totũ, cent. 3. d. cõſ. 11.
in ꝑpoſito. cent. 1. Quocirca ne fingi quidẽ in
pecunia, utpote re mobili, poteſt, gloſ. quã ſe-
quũtur oẽs Dd. c. un. ſi de feu. uaſal. ab aliquo
interp. §. fin. de feu. cog. Nã, ut tradit Aluaro.
d. c. un. n. 6. ſi de feu. uaſ. ꝓprietas feudi apud
dñm remanere debet, §. fin. in quib. cauſ. feud.
amit. & utile dominiũ trãſire in uaſallũ, c. 1. §.
fin. de inueſt. de re alie. fac. Euerar. loco de tã-
2 quã, notab. 29. quorũ † neutrũ cõſtare poteſt
in feudali pecuniæ conceſsione, quæ ipſo uſu,
quẽ uaſallus habere debet, tota cõſumit̃, §. cõ-
ſtituit̃. Inſt. de uſufr. tot. tit. de uſuf. ear. rer. quæ
uſu cõſum. Quòd ſi uaſallus porro nõ uteret̃
pecunia, ſed eã in arca retineret, tunc nõ eſſet
utile acceptanti beneficiũ, cõtra naturã feudi,
§. fin. in qb. cauſ. feu. amit. §. fin. de inueſt. de re
alie. fac. nec tribueret gaudiũ & utilitatẽ acci-
pienti, ꝓut beneficiũ definit̃, §. fin. in qb. cauſ.
benef. amitt. Neq; cautio uſufructuaria, tit. de
uſufr. ea. rer. iſtã hîc difficultatẽ tollere poteſt,
Iſer. c. unic. ſi uaſ. ab aliquo interp. §. fin. de feu.
cog. Zaſ. in epito. feu. parte 4. n. 21. q pòſt nu.
22. dicit, hoc in ſpecie ꝓbari, c. un. ſi uaſ. ab ali-
quo interpel. quo loco diſponit̃, ꝙ feudo per
tertiũ euicto, dñs, q uaſallũ defendere negle-
xerit, cogat̃ ei pecuniã dare, nõ ut ſit loco feu-
di, ſed ut pro ea res aliqua ſoli coemat̃, quæ in
feudũ recognoſci poſsit. Cùm ergo pecuniã
ad feudũ emendũ dari tex. ꝑcipiat, ſequit̃, per
ſe nũmos ſeu pecuniã, quãuis ꝓ feudo & eius
uice datã, nõ eſſe feudalẽ, ſed in feudũ cõuerti
debere, ut ibi habet tex. quo non eſſet opus, ſi
in ipſa feudũ ex uolũtate dãtis atq; accipiẽtis
cõſiſtere poſſet: adducit ad hoc Schurff. conſ.
22. nobilis. cent. 3. tex. ut ait, clarũ in c. ſi uaſal
lus. pen. ſi de feud. cõt. ſit inter dom. & agnat.
ubi decidit̃, acceptũ trãſactionis nomine (ſine
quo nõ procedit l. trãſactio. 38. C. de trãſact.)
nequaquã eſſe feudũ, nec ſuccedere loco rei
feudalis, quæ ꝑ trãſactionẽ ꝓ pretio remittit̃.
Quod cùm ita ſit, ſequens eſt, pecuniã ex feu-
do redactã, nõ eſſe feudalẽ, cùm naturã feudi
nõ obtineat, nec obtinere poſsit, Bal. d. c. unic.
nu. 6. ſi de feu. uaſ. interp. & idẽ Bal. n. 6. Iacob.
Bel. Martin. Laudenſ. Aluarot. Cardin. & reli-
qui Feudiſtæ, c. 1. de feudo nõ hab. ꝓp. natur.
Iaſ. l. ſi eũ ſeruũ. n. 5. 6. ſi cer. pet. Aretin. cõſ. 14.
uiſo. n. 3. Aff. in cõſ. Sicil. incip. baiuli locorũ.
in 3. notab. ſequit̃ Tiraq. reprobata opinione
cõtraria, in retrac. prox. §. 32. gl. 1. & unic. n. 20.
quib. ita fixis ꝓbeq; ſtabilitis, ſequit̃ eã pecu-
niã, ut allodialẽ, ad hæredes allodij filias, uti-
que non ad agnatos feudales ſucceſſores aut
ſolos filios ꝑtinere, Schur. in terminis d. conſ.
22. nobilis. cẽt. 3. cõſ. 11. in ꝑpoſito. n. 1. 2. cẽt. 1.
ubi n. 2. ſubijcit, in fortiorib. etiã terminis hoc
obtinere, dato ꝙ pactũ ſit factũ, ut pecunia ſit
feudalis, quandoquidẽ ipſo ſit iure nullũ, ut-
pote cõtra ius factũ, l. 6. C. de pac. & impoſsi-
bile cõtinẽs, l. impoſsibiliũ. de reg. iu. & hoc in
ſpecie plurib. rationib. fulcit atq; determinat
Academia Frãc. Oderana, cõſ. 23. uixerũt. nu.
7. 8. 9. uſq; ad finẽ, tomo Frãcof. 3. & ſic in pra-
ctica ſeruari teſtat̃ Tiraq. de retrac. ꝓx. §. 1. glo.
7. n. 3. & in fine eiuſdẽ tit. q. 3. n. 18. & eod. tit. §.
32. glo. 1. & un. ubi dicit, hãc eſſe cõmunẽ ſcri-
bentiũ ſententiã, Bal. Iac. Cyn. Alb. Cor. Dec. in
l. ea demũ. C. de collat. Boer. in cõſ. Bitur. tit. de
conſt. mar. §. 2. col. 3. & recitat casũ admodũ ſi-
milẽ ex Ioã. Gallo. deciſ. 1. eo. tit. referẽte, quòd
cùm qdã maritus cõſentiẽte uxore uẽdidiſſet
patrimoniũ ipſius uxoris ea lege, ut ꝓ cõpen-
ſatione illius haberet certã pecuniæ partẽ, eſ-
ſetq; ſtatutũ, quo alij ſuccederẽt in bonis mo-
bilibus, (prout iure Sax. maritus, Land. lib. 1.
art. 31. Land. lib. 3. art. 76. cõſt. 21. parte 3. Io. à
Beuſt. rep. l. admonẽdi. n. 957. de iureiurã.) alij
in patrimonialibus, fuiſſe in ſenatu Pariſienſi
iudicatũ, ꝙ hæredes bonorũ mobiliũ eã pecu
niã haberent, nõ hæredes patrimonij, quãuis
ex patrimonio mulieris eſſet redacta. Addi
põt ſimile ex iure Sax. uſitato: quo gerada ad
peculiarẽ ꝑtinet ſucceſſorẽ, nẽpe proximã ne-
ptẽ nõ à paterna, ſed materna linea cõiunctã,
Land. lib. 3. art. 15. ubi glo. n. 1. uerſ. *vuer gerade vuil vordern, muß von der vuiblichen ſeiten dorzu ge-boren ſein.* elapſo uerò anno, quo præſcribitur,
Beuſt. l. nã poſteaquã. §. ſi is, qui. n. 27. de iure-
iur. inſtar expeditoriarum rerũ, aut ubi nulla
neptis illi⁹ lateris ſupereſt, cadit ad fiſcũ loci,
3 art. 28. lib. 1. Ea † tñ geradæ ſupellex, ſeu uten-
ſilia ſi fuerint in uiuis diſtracta, pretiũ nõ eiuſ
modi ſucceſſori, ut nepti, fiſco, ſed allodialiũ
bonorũ hæredi cedit: Vueychb. art. 23. in gl. &
melior glo. ult. Latina noua art. 24. lib. 1. affe-
rens & hãc facti ſpeciem: Sed quid, in quit, iu-
ris, ſi gerada ſit mutata in promptam pecu-
niam? utputa muliere aliqua defuncta pater

certam

certam pecuniæ ſummā offert filiabus pro ge
3 rada: poſtea cōtingit unā ex filiab. mori: quæ-
ritur, an tūc eius portio in prompta pecunia
deuoluatᷣ ad filias, (patris defunctæ ſorores,
ut neptes ad geradā proximas, ut pòſt decla-
rat uerſ. dicendū, ꝙ nō ad ſorores.) uel an ad
patrē potius (qui iure Sax. collateralibus ex-
cluſis filię ſol⁹ ſuccedit, art. 17. lib. 1. Hen. God.
conſ. 8. de ſucceſſ.) cū alijs reb. hæreditarijs re-
dire debeat: & dicendū eſt, ꝙ nō deuoluatᷣ ad
ſorores, ſed ad patrē, ꝓpterea ꝙ mutata eſt in
4 aliā ſpeciē. Ratio huius eſt in prōptu: qa † cō-
mutata ſpecie rei, cōmutatᷣ res & extinguitᷣ, §.
ſi tñ. uerſ. nā res extinctæ. Inſt. de rer. diuiſ. nec
amplius dicitᷣ eadē, l. Iulian⁹. §. ſi qs rē. ad exhi-
bem. ꝑ quo facit & glo. auth. præterea. C. de ſa-
croſ. eccleſ. definiēs, ſi res ſacræ ſuā amittāt for-
mā, putà ſi calix ſacer cōfringatᷣ, deſinere eſſe
ſacrū & fieri alienabilem. Facit & illa ratio, ꝙ
5 † ſucceſsiōes feudales ſtricti ſunt iuris, nec ex-
tendātᷣ ad alios cas⁹ nō expreſsim cōprehē-
ſos: Curt. de feu. parte 1. q. 3. n. 3. & 4. 5. ꝑ c. qđ
ad translationē. ubi Pan. in ult. notab. de off.
leg. Bal. c. 1. in fin. de feu. cog. ꝑſertim cùm ad-
uerſantᷣ regulis iuris cōmunis, Cur. præal. loc.
n. 8. Iaſ. l. 2. n. 187. C. de iure emphyt. Sed eſt cō-
tra ius cōmune ab agnatis feudalib. ſucceſſo-
rib. etiā remotiſſ. excludi filias defuncti, aut ſo
rores, l. 4. C. de lib. præt. Nouel. 118. de hær. ab
inteſt. Ergo illa ſucceſsio feudalis nō eſt extē-
dēda extra caſū, de quo diſertè agit. Cùm aūt
agat tātùm de ſucceſsiōe rerū merè feudaliū,
nō debet extēdi ad pecuniam, aut alias res, in
6 qb. feudū uerè cōſtitui neqt. Poſtremò, ut † re-
cedatᷣ à iure cōmuni, in feudalib. requiritᷣ ex-
preſsè cōtrariū eſſe iure feudali deciſū, c. 1. de
feu. cog. ubi Dd. Iaſ. l. 1. n. 59. C. de iur. emphyt.
alioq ſtandū eſt iuri cōmuni in caſib. à cōſue-
tudine feudorū omiſsis, Dd. d. c. 1. de feu. cog.
Curt. de feud. q. 2. 3. 1. partis & q. 2. partis 2. in
prin. n. 72. Alex. cōſ. 55. perſpectis. uol. 4. Soc.
cōſ. 252. uiſis. cōſ. 275. uol. 2. ꝑ quo l. ſi extra-
ne⁹. de cōd. cauſ. dat. Cùm igit ſucceſsiōis feu-
dalis ius de pecunia ex feudo redacta non lo-
quatᷣ, nec agat, cōcludendū uidetᷣ eā ad ueros
hæredes ꝓximosq̃ ptinere: Salic. l. 2. n. 26. C.
de iur. emphyt. Schurff. cōſ. 90. uiſis. cent. ubi
ꝓbat, ſucceſsionē feudalē etiā regulariter iu-
ris cōmunis ordinationi ſubiacēre, nempe ut
ꝓximi remotiores gradu excludāt, auth. de-
functo. C. ad S. C. Tertul. auth. ceſſante. cū ſeq.
C. de leg. hær. & in auth. de hær. ab inteſt. ita
Schurff. cōſ. 21. nu. 1. 2. cēt. 1. Acad. Oderan. cōſ.
23. n. 7. 8. 9. tomo Franc. 3. Hæc etſi momētoſa
ſunt, Henning. in God. cōſ. 18. de pretio rei feu
dalis, mihi fol. 234. & alij cōtrariū concludūt,
7 ꝙ † ſurrogatū ſapere debeat naturā ſurroga-
ti, l. ſi eū. 10. §. q iniuriarū. ſi qs caut. Euerar. lo-
8 co à ui ſurrog: & † pecunia ſuccedere loco rei
in uniuerſalibus, l. ſi & rē & pretiū. 15. in fin. l.
ſed etſi lege. 28. §. 1. l. ſi poſſeſſor. 23. §. 1. de pet.
hær. l. imperator. 72. §. ult. de lega. 2. l. 2. ubi gl.
§. puenisse. ad illud uerbū, & Dd. de hær. uend.

R. Fulg. Alex. Ang. l. ea demū. C. de collat. Ma-
ſuer. in pract. tit. de ſociet. §. nomina. cuiuſmo-
9 di † quædā uniuerſitas eſſe feudū uberius eſ-
ſe putatᷣ, Pan. c. cùm ſeculū. n. 1. de iur. patron.
ut qđ uniuerſalia iura iuriſdictionū, uenatio-
nū & ſimilia cōplectatᷣ, Iaſ. l. 3. n. 10. C. de eden.
glo. l. qđ dicitur. 5. uerb. ſed dotis. de impēſ. in
res dotal. fac. quib. cōtentis feudū ut cōtinens,
minus latè patère neqt, quò minùs ſit uniuer
ſitas, uelut illa q̃ cōtinet, Bal. & Dd. c. 1. de cap.
qui cur. uēd. l. ſi ex lapidicinis. 33. glo. l. in mo-
dicis. de con. emp. Bal. l. 1. C. unde legit. Cur. de
feud. parte 1. q. 6. & parte 2. q. 2. Euerar. loc. le-
gal. de tanquā ſeu reſpec. ampliat. 26. ideoq̃
pretiū ſuccedere loco rei debeat, Ioann. And.
ad Spec. tit. de feud. Card. Alex. c. 1. in fine, ſi de
feu. uaſ. inter. Hen. God. conſ. feu. 18. incip. *der
raubſchlag*, maximè ex dñi & uaſalli uoluntate,
glo. l. imperator. §. ult. de legat. 2. l. ſed etſi. §. 1.
de pet. hær. l. res, quę. 55. de iur. dot. l. at ſi quis.
14. §. ſed interdū, uerſic. oportebit. de religioſ.
& ſump. fun. qui legē rei ſuæ dicere poſſunt, l.
10 legē. C. de don. l. in re. C. mand. adeo † ut etiā
deſtinatio dñi faciat pecuniā reputari pro re.
ad quā deſtinatᷣ, l. qđ in rerū. §. ſi quis. de lega.
1. l. prædijs. §. qui domū. de legat. 3. l. quęſitū §.
ſi quis. de fund. inſtruc. leg. Canon. c. cùm ad
ſedē. de reſt. ſpol. Tiraq. de retract. prox. §. 36.
glo. 2. nu. 4. ut ꝑ prædio feudali, ad cuius em-
ptionē deſtinatᷣ, l. 1. §. fuit quæſitū. ubi Iaſ. n. 38.
ad Trebell. per l. ſi chorus. §. fin. de legat. 3. l. à
diuo Pio. §. ult. ubi Raph. Cum. de re iud. leg.
cætera. §. ſed ſi ſeparauit. de legat. 1. l. ſi fundus.
de legat. 3. Tiraq. de retrac. prox. §. 1. glo. 7. nu.
105. Quanquā aūt in hoc pleriq̃ diſſentiant,
nec deſtinatū dñi inducere obligationē; aut
obligare hæredē arbitrentur, Cyn. Bal. Angel.
Alex. Aretin. Iaſ. l. cætera. §. ſed ſi ſeparauit. de
legat. 1. ꝑ l. cùm in fundo. §. ſi fundus. in uerb.
ſed non ut uice corporis. de iur. delib. Alex &
Iaſ. l. 1. §. fuit quæſitū. ad Trebel. & d. l. à diuo. §.
fi. de re iudic. Fel. c. cùm adeo. n. 4. de reſcript.
in hoc tñ hîc uis nō eſt ponēda, ubi nō agim⁹
de deſtinata pecunia, ſed ex feudo uēdito re-
dacta, quā in uniuerſalib. ſuccedere loco rei
11 ꝓbatū eſt, ut † in dote, gl. l. Labeo. 114. uerb.
pretiū. de uerb. ſig. l. res quæ dotē. 43. de iure
dot. l. ſi ex lapidicinis. 33. eod. tit. Alex. conſ. 4.
uidetᷣ. n. 23. uol. 2. quæ eſt quiddā uniuerſale,
glo. l. quod dicitᷣ. 5. uerb. ſed dotis. de impenſ.
12 in res dot. fac. Iaſ. & Dd. rub. ſolut. matr. & † cer
tè faciliùs retinere poteſt naturā priſtinā eius
unde redigitᷣ, q̄ deſtinatū tātùm, arg. l. patre.
ubi glo. de his qui ſunt ſui, uel alie. iur. l. pen.
de teſta. mil. Nec hoc eſt ſpeciale in dote eius
fauore, ſed obtinet in omnib. ſicut dixi, uni-
uerſalib. ut pretiū loco rei ſuccedat, gloſ. uerb.
peruenisse l. 2. §. peruenisse. de hær. uel act. uend. l.
13 ſi rē & pretiū. de petit. hæred. etiāſi † cōtrà res
nō ſuccedat in locū pecuniæ, qua emitur, niſi
in dote, & alijs caſibus tribus ſpecialibus, qui
notātur à glo. uerb. cōſtitutā. l. 1. C. ſi quis alte-
ri, uel ſibi, & l. 4. uer. iudiciū. C. com. diuidūd.

Itaqꝫ multo magis hoc iſto caſu dicendũ, ubi
alioq manifeſta fieret iniuria dño & agnatis
uaſallis, qui tãtùm ea intẽtione in feudi alie-
natione͂ cõſenſerunt, ut pecunia inde redacta
peræquê maneret feudalis, atqꝫ in ea ius eorũ
cõſeruaretur: ut æquiſsimũ ſit hoc illis ſerua-
14 ri, l.1. de cõſt.pec. æquitas † aũt in feudis ma-
ximè attendenda, c.fin. de proh. feud.alie. per
Lothar.c.1.uerſ.ſi qs eũ.in qb. cauſ.feu. amitt.
Zaſ.in epito.feu.parte 7.nu.3. Illa tñ intẽtio &
uolũtas eſt exprimẽda, ne propoſitũ in mẽte
retentum, nihil operetur, l.ſi repetẽdi.7. C. de
cond.ob cauſ.l.cùm in plures. §.locator. loca.
l.ſi maiores.25.C.de trãſact. Quamobrẽ quo-
15 ties hoc pacto exprimit̃ in alienatione, ut † ſit
ita pars cõtract⁹, l.ſi ſterilis. 22.§.ſi tibi. de act.
emp.l.fundi partẽ. ubi glo. uerb. uẽdidiſti. de
cõt.emp. l.iuriſgentiũ. §.adeo. ubi Dd.de pac.
Tiraq.de retrac.prox. §.23. gloſ. 1. & in retrac.
conuen.in fine, nu.4. dubitari nõ debet, quin
16 † hæredes ad ei⁹ implementũ, uel intereſſe te-
neantur, Alex.cõſ.118.attentis.nu.17.conſ.87.
quantũ.n.10.uol.6.Ang.cõſ. 326. ex themate.
per l.2.§.1.§.itẽ ſi in facto.l.4.§. Cato. de uerb.
oblig.l.1.ubi Bal. C.de conſt.pecun.Caſtr.cõſ.
306.quãquã.lib.2, Tiraq. de retrac. cõuen.§.1.
glo.6.n.6.27.Boer.deciſ.76. etiã in his feuda-
libus, Alex.cõſ.30.uiſis.n.3.cõſ.87. quantũ. n.
10.uol.6.Schurff.cõſ.96.qđ in præſenti. cẽt.3.
Iacob.in inueſt.uerb.& cũ pacto de nõ alienã-
do. n.35. 43. etiãſi fruſtra cõtradicat Schurff.
17 cõſ.11.cent.1.quaſi † ex defectu iuris pactũ ſit
nullũ, ideoqꝫ nec alter alteri ad intereſſe obli-
getur, l. ſi in emptiõe.34. §.omniũ.l.liberi.70.
l.domũ.57.de con.emp.§. fin.Inſt.de cõ.emp.
18 Bald.& Dd.l.pactum.15.C.de pact. Et hæc res
ſpinoſa certè aliquo modo deciſa eſt cõſt.ꝓ.
30.parte 2. ubi & ꝓbat̃ tale pactũ, & hæredes
ex eo obligari ad intereſſe ſtatuũtur. Quia tñ
tex.ibidẽ uult, pecuniã nõ eſſe feudalẽ ex ſolo
eiuſmodi pacto, & ſumptuosũ eſt lites actio-
nũ ꝓſequi, ꝑſertim ei⁹ qđ intereſt, qđ plerũqꝫ
ad minimũ reducit̃, l.fin. de præt.ſtip. ideo au-
ctor ſim partib. ut pecuniã hãc ſtatim ad cu-
riã dñi deponãt ꝓ feudali, & ſe de ea inueſtiri
curẽt: qua inueſtitura utiqꝫ feuda cõſtituun-
tur, c.1. quib.mod.feu. cõſt.etiã in pecunia ſic
ad Camerã dñi tranſlata, c.1. ubi Dd. de not.
feu. Alu. & Præpoſ.c.1.de feu.cog. Zaſ.in epit.
parte 12. nu.31. & directũ dominium ab utili,
quod in feudis eſſe diximus, utrunqꝫ diſcer-
nitur, quia dñs feudi pecuniã retinet, & in ea
ius directũ, unde uaſallo quotannis pẽſiones
& redit⁹ pecuniæ, uelut fructus feudi ciuiles, l.
ſi nauis. 62. de rei uẽd. pendũtur, l. iubemus.
14.ubi glo.& Dd.uerb.annonas. C. de ſacroſ.
eccleſ.latè Tiraq.de retrac.prox.§.1. glo.6. nu.
45.Zaſ.& Curt.in trac.feud.præall.loc.

CONSILIVM LXXX.

De ſumptibus & tempore ſtudiorum.

SVMMARIA.

1 *Sumptus ſtudiorum debentur ſecundum uires hæreditatis.*
2 *Sumptus ab hærede hæredis etiã fiſco, ut alia debita, debentur.*
3 *Alimẽtorum nomine ſtudiorũ expenſæ ueniunt.*
4 *Ad quinquennium tantummodo ſcholaſticus immunitas datur, niſi ex diſpẽſatione.*
5 *Poſt 25. ætatis annum priuilegia ſcholarium deficiunt.*
6 *Vt ſtatuta, ſic ultimæ uolũtates ex iure communi interpretationem accipiunt.*

Summaria rationum decidendi.

7 *Alimentorum & ſtudiorum cauſa pia.*
8 *In fauorabilibus benignior interpretatio facienda.*
9 *Sufficit in genere cogitatum.*
10 *Cum cauſa tempus durat.*
11 *Expenſæ ſtudiorũ debẽtur, quoad ſtudia durant.*
12 *Tẽpus ſtudiorũ hodie eſt arbitrariũ.*
13 *Fruct⁹ eccleſiæ nõ debẽtur ijs q eccleſiæ nõ ſeruiũt.*
14 *Expenſæ ſtudiorum arbitrariè debentur.*
15 *Expenſæ ſtudiorum non debentur ab hæredibus patris ex hæreditate communi.*

QVIDAM ſumptus ſtudiorũ an-
nui ſine præfinitione temporis
ſunt relicti: quærit̃ quamdiu de-
1 beãtur. Ab † hęredibus, ſaltẽ uſqꝫ
ad uires hæreditatis, Bal.l.uolun
2 tas.n.3.4.C.de fideicõ. Nã † ab hærede etiã hæ
redis debẽtur, l.alimenta.ubi Bar. nu.1. de ali-
men. & cibar. leg. & ſequũtur bona ad quem-
cunqꝫ tranſeãt, l.2.ubi Bart.l.ſolũ.l. cũ uiuis. l.
alimenta.de alim.legat.etiã fiſcũ fortaſſe, ut a-
liud æs alienũ, Menoch.cõſ.25. Cæſaris.nu.9.
Ioan.Cephal.cõſ.86.lib.1. Quanquã aũt ll. me
moratæ de alimentorũ legato loquunt̃, rectè
tñ & ad expẽſas ſtudiorũ trahunt̃, quæ illorũ
nomine ac iure uenire ſolent, Bart. & Dd. l. le-
gatis.de alimen. legat. l.cùm hi.§.qui trãſigit.
3 ubi Bar.Iaſ.Caſt.de trãſact. Videbantur † autẽ
hoc caſu tantũmodo ad quinquẽniũ deberi,
ꝗ hoc ſtudijs perficiendis à iure ſit definitũ, l.
omnẽ.§.ſed quia.ubi gl. uerb. quinti anni. Al-
4 ber.& ſcribẽtes in ꝓœm.Digeſt. Quare † ſcho-
laſticis etiã tantũmodo ad quinquenniũ im-
munitas ab onerib. ciuilib.dat̃: Lucas de Pen.
l.1.in fi.C.de his q ætat.uel ꝓfeſſ.ſe excu.lib.10.
& qui in ſtudijs abſentes alunt̃ ex fructib. ec-
cleſiæ, tãtùm ad quinquenniũ id beneficij ca-
piũt: ꝗ illorũ negligẽtiæ imputet̃, ſi hoc intra
curriculũ telã eruditionis non pertexãt, c. ult.
ubi gl. per quinqꝫ annos, Pan. Hoſt. An. de Bu.
de hæret. Quãuis aũt ex cauſa per diſpẽſatio-
nẽ poteſt iſtud tẽpus à ſuperiore prorogari, c.
cùm ex eo. ubi gl. uerb. ſeptenniũ. Philip. Frãc.
Gemin.

Gemin. Anchor. de elect. in 6. nec enim ſine cauſa fieri debet diſpēſatio, alioqui nō ualet, c. innotuit. de elect. imò peccat, qui ſine cauſa diſpenſat, Innoc. c. diuerſis. de cleri. coniug. c. ueniens. de fil. presbyt. & ex cauſa falſa, quoties fit, nihil ualet, c. de mulcta. de præben. c. ueniens. de fil. presb. c. cùm ad monaſterium. de ſtat. monach. Curt. ſen. conſil. 16. conſ. 65. Gozadin. conſil. 6. nu. 25. Rolan. à Valle conſ. 61. nu. 25. uol. 1. ac diſsipatio potius eſt, quàm diſpenſatio, cùm ſit ſine cauſa, Rol. à Valle conſ. 61. n. 26. uol. 1. Pariſ. conſ. 12. nu. 210. uol. 2. Cur. ſen. conſ. 16. 17. Soc. conſ. 246. conſ. 251. uol. 1. hoc tñ ipſum oſtēdit ius cōe in contrariū eſſe, Dd. c. at ſi clerici. de iud. alioqui nulla diſpenſatione eſſet op⁹, ut in ſimili dicit Bal. de pace Cōſt. c. 1. §. 1. nu. 19. ex l. unic. C. de theſaur. lib. 10. & tm̄ in cauſis cōſcientiæ id fieri ſolet, nō in alijs, ut Dd. ibid. in detrimentū præſertim aliorū, l. meminerint. C. unde ui, l. 2. §. ſi qs à principe. ne quid in loc. pub. c. 8. de reſcr. in 6. c. ex parte de off. & pot. iudi. deleg. Iaſ. l. beneficia. nu. 20. de conſtit. princ. & l. quo minus. nu. 5. & 10. de fluminib. Schurff. conſ. 26. cent. 1. Et hoc præcipuè quinquennij tempus illis præfiniendū eſt, qui iam 25. ætatis annum exceſſerūt. Nam
5 † hos priuilegia ſcholarū deficiunt, & ad munera patriæ ſubeunda reuocantur, l. 1. ubi Bar. Odofred. Ang. Butr. Lucas de Penna, & communiter Dd. C. de his qui ætate uel profeſſ. ſe excuſ. lib. 10. cùm ne prætextu ſtudiorū ultra iuſtam ætatem ſe publicis muneribus ſubtrahant, qui ijs inſeruire poſſunt, l. 3. §. minorem. l. ad rempub. de munerib. tum etiā quia prius qui non idoneè didicit, poſt illud uirilis ætatis tempus nō multum profecturus exiſtimatur, Dd. d. l. 1. ubi Platea, nu. 1. inquit, minores eſſe dociliores, difficile autem eſſe ueteranos reformare, l. præcipiunt. de ædil. edict. l. unic. C. de athlet. l. unic. C. de ſtud. lib. Rom. Concludendum igitur uidetur, poſt illam ætatem, quàm hîc philomathes egreſſus eſt, & elapſum quinquennium, nullos amplius ſumptus deberi: Socin. conſi. 19. adſit. nu. 6. uol. 1. Cornæ. conſ. 190. plures. in prin. parte 3. per l. ſi priùs. §. 1. de
6 aq. pluu. arcend. Nam ut † ſtatuta interpretamur ſecundum ius commune, l. 2. C. de noxal. act. ideoq; quod non eſt diſpoſitum ſtatuto, remanet in diſpoſitione iuris communis, l. ſi extraneus. in prin. ubi Iaſ. & Dd. de cond. cauſ. dat. cauſ. ſic etiam uoluntates, quæ illis comparantur, Crauet. conſil. 254. nu. 6. conſ. 326. nu. 12. conſil. 250. nu. 1. conſil. 274. nu. 11. cum ibi alleg. ſolemus ad diſpoſitionem communis iuris exigere, Iaſ. nu. 12. l. nemo. de legat. 1. Vnde quod non eſt diſpoſitum in ultima uoluntate, manet in legis diſpoſitione, §. 1. cum ſeq. Inſt. de her. quæ ab inteſt. & conſequenter, quando alimentis non eſt præſcriptum tempus à teſtatore, ſubintelligitur tempus definitum à lege, l. Mela. de alimen. legat. Ab alimentis autem ad ſtudiorum expenſas argumentum ualere, diximus. Quamobrē ut in actionibus inter uiuos quinquennij tempus ſtudijs eſt definitum, l. 1. ubi Lucas de Penna, & Dd. C. de his qui ætat. ſe excuſ. lib. 10. Dd. communiter in conſtit. Digeſt. 1. omnem. ſic etiam in ultima hac uoluntate, ad quam ab illis rectè ducitur argumētum, ut diximus ex Crau. conſil. 254. nu. 6. conſil. 274. nu. 11.

Rationes decidendi.

His tamen non obſtantibus cōtrarium in
7 præſente caſu puto ſtatuendum. Nam † ut alimentorum cauſa pia eſt, l. Mela. uerb. pietatis intuitu. ubi gl. Bar. & Dd. de alimen. & cib. legat. Euerar. loc. lega. ab alimen. ad piam cauſ. ſic etiam ſtudiorum, Areti. conſil. 97. quia. per totum: aut ſaltem piæ cauſæ ualde ſimilis, Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ, in fine princ. cum ibi allega. & admodum fauorabilis, quandoquidem cauſa ſtudiorum & cauſa dotis æquiparantur. Bart. num. 31. Iaſ. nu. 51. Alex. & communiter Dd. in l. 1. ff. ſolut. matr. Quamobrem
8 † in his benignior interpretatio pro his facienda, l. Mela. ubi Bart. & Dd. de aliment. legat. l. 1. C. de fideicommiſſ. Euerar. d. loc. leg. ab aliment. ad piam cauſam, Tiraq. paſsim de pri. piæ cauſ. maximè in hoc caſu dubio, l. ſemper in dubijs. 57. ubi Deci. Cag. de reg. iur. ſicut in ambiguis pro dote reſponderi uult, l. in ambiguis. de reg. iur. ubi Dec. Cag. & Dd. in rubr. ex l. 1. ſol. matr. ac conſequenter etiam pro ſtudijs, Tiraq. d. tract. piæ cauſæ, in fine prin. Neque uerò putandum eſt, nullum hîc tempus
9 à teſtatore cogitatum eſſe, quod † ſanè in genere cogitatum fuiſſe ſufficit, Ant. Gab. Rom. lib. 6. de reg. iur. concluſ. 4. per l. qui iure militari. de teſtam. milit. Ange. l. qui Romæ. §. duo fratres. quæſt. 5. de uerb. oblig. Alciat. l. 1. in fi.
10 C. de pact. Nam † quando cauſam legati diſertè expreſſerit, debet eadem ratione uideri tempus determinaſſe, ut quamdiu cauſa propter quam legatū, duraret, tamdiu uideatur legatum præſtari uoluiſſe, l. legatum. 17. l. annua. 20. de ann. legat. Bart. l. demonſtratio. §. quod autem. quæſt. 8. de cōdit. & demonſtrat. etiam ultra annos expreſſos, l. codicillis. 18. in princi. ff. de ann. legat. Vt enim ceſſante cauſa ceſſat effectus, l. quod dictū. de pact. l. adigere. §. quamuis. de iure patronat. c. cùm ceſſante. de appell. latiſsimè Tiraq. in tract. ceſſan. cauſ. nu. 12. in princ. & per tot. etiam in legatis ac fideicōmiſsis, l. qui tutelam. in prin. de teſt. tut. l. tutor petitus. §. 1. de excuſ. tut. l. etiā. de legat. 1. Tiraq. d. tract. parte 1. uerb. legati. num. 126. ſic è diuerſò durante cauſa durat etiā effectus, Signor. de Homod. conſ. 135. paterfam. nu. 6. Tiraq. de retrac. prox. §. 12. gl. 1. nu. 16. & d. par. 1. tract. ceſſante. in prin. ſub nu. 17. l. ſemper. §. negotiatores. de iur. immun. l. ſi cui. §. 1. ex qb. cau. maior. l. 2. §. oēs. de iud. l. ſi, ut proponis. C. de nup. etiā in ultimis uoluntatibus, l. Titia. §. uſuras. de lega. 2. l. q nominib. de ad. tutor. Cū cōtrariorū eadem ſit rō & diſciplina, l. 2. de his

qui ſunt ſui uel alie.iur.in prin. Inſt.eo.& ti.de
tutelis,Inſt.in princ. Cùm igit̃ in præſenti ſint
ſumptus & alimẽta ſtudijs relicta,dicendũ eſt;
11 illa † tantiſper deberi, quoad ſtudiorũ curſus
durat,Luc.de Penna l.1.in 3.q.C. qui ætat. uel
prof.lib.10.in uerſ.teneant̃ ad ſumptus donec
ſtudiũ perficiatur, ut ſ̃. deſignatos à teſtatore
annos debet̃ annua præſtatio, ex cõiecturata
eius uoluntate,l.codicillis.18. in prin. & alibi,
de ann.leg. Et in ſimili caſu debent̃ relicta im-
puberi alimẽta uſq; ad pubertatẽ, ac quidem
benigna interpretatione uſq; ad cõpletam &
plenã,hoc eſt,annum ętatis decimumoctauũ,
Iaſ.& Dd.auth.ſacramẽta puberũ.C.ſi ad.uen.
l.1.§.1.de poſtul.licet aliàs decimoquarto año
finiat̃ pubertas,in prin.Inſt.de curat.cum ſimi
lib.ita de alimẽtis eſt tex. in l.Mela.de alimen.
leg. Sic ẽt alimenta aut alia iura militi militiæ
ergò relicta dicuntur,& debentur,quoad mili
tia durat,l.1. & t.t. C.de teſt.mil.cũ qua militia
rõ ſtudiorũ magnã iuris ſimilitudinẽ habet,
Euerar.in locis legalib.à milite ad eccleſiã, uel
piam cauſam,l.aduocati. C. de aduoc. Plat.&
Dd.l.1.C.qui ætat.uel profeſ.lib.10.Nã & diſci
puli præceptorũ(qui militarib. priuilegijs ma
gna parte gaudẽt)iure & prærogatiuis fruunt̃
l.legatũ §.ornatũ, de leg.3. d.auth.habita.ubi
Dd.& l.filiæ.C.fam.hercis. Nec obſtat,qd' de
12 quinquennio opponit̃: illud † enim ſtudiorũ
tempus hodie nõ ita rigidè ſeruatur, Alber.d.
conſtit.omnẽ.§.ſed quia.in proœ.Digeſt. præ-
ſertim cùm Iuſtinianæis legib. quib.diſcendis
illud tempus præſcribitur,alter acceſſerit per-
cipiendi iuris Canonici labor: ſicut ẽt uniuer-
ſalis oĩm ſcholarum cõſuetudo oſtendit, quæ
legi derogat, l.de quib.de legib. Nec officit e-
tiam, quod de quinquẽnali eccleſiaſticorum
fructuũ prouentu eſt adductum. Illi enim pro
miniſterio eccleſiæ ordinati quodãmodo ipſi
eccleſiæ relinqui putantur, adeo ut non nomi
nato, ſed in eccleſia ſeruienti eiuſmodi legata
debeantur,l.annua.20.§.1.de ann.legat.Qua-
13 re † qui nõ ſeruiunt eccleſiæ,ut abſentes,mini-
mè ijs frui debẽt,c.ult.de reſcr.in 6. t.t. de cler.
nõ reſidẽt.ubi Canon.gl §.illis. uerb.adiuuan
tur. Inſt. de milit. teſt.ceſſante nimirum in his
cauſa,propter q̃ percipiuntur,Panor.c.1.in fi.
de celebrat.miſſar.c.ſi quis ſacerdotũ.ubi glo.
c.cos.81.diſt.latè Tiraq.tract.ceſſante cauſa.in
prin.uerb.beneficij.n.48.49. cũ multis ibi al-
legat. Vnde uiſum fuit ſufficere, ſi ſtudiorum
cauſa abſentib. nõ ultra quinquenniũ,adulta
præſertim ætate, hîc indulgeretur, ne eccleſia
diutius & miniſtris careat,& ſumptus tantùm
non inutiles in ijs diutius inibi alendis faciat,
ut declarant Dd.c.ult.de hæret. Quæ rationes
cùm in ſpecie huius priuati legati ceſſent, ceſ-
ſare quoq; earũ debet diſpoſitio, l. adigere. §.
quamuis.de iure patron.l.quod dictũ.de pac.
Idem dicendũ eſt de excuſatione ſ̃. 25. ætatis
annũ adempta ijs prætextu ſtudiorũ, qui ad
publica munera uocãtur. Nã cùm hic iuuenis
ad nullũ etiamnũ uocatus ſit, nihil habet ille
caſus obſtare, qui cõcernit bonũ publicũ, nec
aduerſus ſtudiorũ iõem prodeſſe priuato hæ-
redum cõmodo:quib.inde lucrum accederet,
nõ reipub.cui potius decederet: intereſt enim
eius, quàm diligentiſsimè & diutiſsimè bona
ingenia in ſcholis ad ſpem illius erudiri,auth.
habita.ubi Rebuff. C. ne fil.pro patre, §.ult.in
proœ.Inſt.& §.1.Inſt.de iuſt. & iur. Plat. & Dd.
d.l.1.C.de ijs qui ſe ætat.exc.lib.10.Quamob-
14 rem † ſtudiorũ tempus dicamus durare uſq;
ad uocationẽ publicã,aut ſaltẽ ad arbitriũ iu-
dicis,p̃ diuerſitate & profectu ingeniorũ,l.in-
ter.de ſolut.tanq̃ boni uiri,l.uir bonus.iudic.
ſol.Bart.l.ſi ſocietatẽ.§.arbitrorũ.n.4.pro ſoc.
l.cõtinuus.§.cùm ita.de uerb.obli.quod arbi-
triũ in cauſa alimentorũ ualet plurimũ, Bar.l.
cùm alimẽta.n.1.de alimen.legat. quo etiã de-
terminari debet, ad quam uſq; præſtandũ ſit
quantitatem p̃ modo facultatũ teſtatoris qui
reliquit,& qualitate perſonæ cui relictũ, & ra-
tione loci(cuius precia uariãt, l.1.2.& paſsim,
de eo quod cer.loc.& §.loco.Inſt.de actionib.)
ubi ſtudijs opera datur,Bar.l.cùm unus.§.ult.
n.2.de alimen.legat.Bal.l.2.C.de alimen.pup.
præſtand.Cornæ.conſ.128.n.9.uol.3.& ex ter-
na præſtatiõe præterita,l.1.ubi Dd. C.de fidei-
com. Cuius igitur quantitas arbitrio iudicis
definiri poteſt, certè multò magis & tempus
ipſum, Bar. l.Titio centũ. §.Titio genero.ante
finẽ,de cõdit,& demõſtrat.Cyn.l.ſancimus.C.
de nup. Panor. & Canon.c.Raynutius. de teſta.
Euerar.in loc.legal.à re ad tẽpus,lin.19.uerſic.
& per iſtũ arguendi modum.Cæterùm ex̃,cau
ſam huius legati diſceptari põt & illud, An,ſi-
cut à patre ſumptus ſtudiorũ filijs debẽtur, l.
quę pater.15.uerſ.pietate debita.ubi gl.& Dd.
fam.herc.l.5.§.non tantùm.de lib. agnoſ. Bal.
& Dd.l.filiæ.C.fam.herc.uelut alimenta,d.l.5.
§.non tm̃.de lib.ag.neq; conferunt̃,auth.q̃ lo-
cum.ubi Iaſ.& Dd.C.de coll. Bal.Sali. & alij in
d.l.filiæ.C.fam.herc.& d.l.quæ pater.ff.eod.ſic
etiam hæredes patris in cõi & de cõi hæredita-
te eoſdẽ ſumptus tolerare ac ſtudenti filio, do
nec penſum ſtudiorum abſoluat,ſuppeditare
teneantur? de quo tametſi uariè diſtinguant
Luc.de Penna l.1.n.3.C.qui æt.ſe excuſ.lib.11.
& ib.Platea,Rebuf.ac alij ſcriptores:probabi-
15 lius † tñ ac uerius eſt, in dubio non deberi ab
his eiuſmodi expenſas,quę paternę tm̃modo
pietati atq; curæ incumbunt,ne quidem à fra-
trib.cohæredibus: & proinde nec ex cõi hære-
ditate,l. Lucius.§.idem reſpondet.ubi Bar.ad
munic. Lucas de Penna l.1.q.2.C.de his qui æ-
tat.lib.10.per l.1.§.ſed an.de collat. bonor.l.ex
parte.§.filius.l.ſi filia.fa.herc.maximè cùm fra
ter fratri alimenta non debeat, gl. & Dd.l.1.C.
de alen.lib. multo minus hæredes patris filio,
Bar.l. non quemadmodũ.nu.1.de lib. agnoſc,
niſi in extrema fortè neceſsitate, Bart. & Dd.l.
ſi quis:§.utrũ. de lib.ag. Sed quia non eſt argu
menti noſtri ſpês,hactenus attigiſſe ſufficiat.

CON-

CONSILIVM LXXXI.

De poſſeſſorio l.ult.C.de edicto diui Adria.tollendo.

SVMMARIA.

1 *Remedium d.l.ultima quare ſit inductum.*
2 *Teſtamenta cum ſint publici iuris, ad exitũ perduci publicè intereſt.*
3 *Remedium d. l.ult. ſcriptis hæredibus datur.*
4 *Etiam nemine poßidente & abſq; citatione.*
5 *Ex d. l.ult. hæres efficitur poſſeſſor.*
6 *Teſtamentum à teſtibus non ſubſcriptum uel ſignatum, eſt nuncupatiuum, licet in ſcriptis factum ſit.*
7 *Ad obtinendam poſſeßionem ex d l.ult. ſufficit qualecunq; teſtamentum in ſcriptis redactum uel probatum exhiberi.*
8 *An & quando hæredi ab inteſtato detur remedium d.l.ult. & an liberis ab inteſtato detur?*
9 *Affinitas & differẽtia interdicti Quorum bonorum, & d.l ult.*
10 *Ex teſtamento ſcripto non cancellato datur remedium d. l ult.*
11 *Etiam ex teſtamento inter liberos.*
12 *Remedium d.l. ult. datur hæredi tantùm ſcripto: etiamſi non aliter ſe hæredem doceat.*
13 *Datur etiam poßidenti, ut in poſſeßione confirmetur:*
14 *Etiã aduerſus liberos ab inteſtato uenientes.*
15 *Vitium præteritionis nõ impedit remedium d.l. ult.*
16 *Præteritio non ſtatim annihilat teſtamentũ, ut iure prætorio ualidum.*
17 *Inſtitutus in re certa, an iuuetur ex d.l.ult.*
18 *Hæres ſcriptus contra liberos eſt legitimus contradictor.*
19 *Clauſula Omni meliore modo, inſtitutionem importat: ſicut & codicillaris.*
20 *Relictum Pro ſua portione uel iure, eſt pro inſtitutione.*
21 *Iuſſus eſſe contentus relicto, pro inſtituto habetur.*
22 *Verba communia trahuntur ad inſtitutionẽ ex præſumpta teſtatoris uoluntate.*

1 REMEDIVM † l.ult. C. de edict.d. Adria. tollen. inductũ eſt ut teſtamenta quamprimùm ad exitum perducantur: Cur.iun.nu.64 Zuchard.nu.176 cum ſeq.l.ult. C. de edict.d. Adria. Menoch. remed.adipiſ. poſſ.4.
2 nu.45. quod † fieri publicè refert, l.uel negare.quemad.teſta.aper.Menoch. præall. lo.nu. 39 cum teſtamenta ſint publici iuris, l.3.de teſta. & quidem fauorabilis, l. 1. ubi cõmuniter
3 Dd.C. de ſacroſan.eccleſ. Conceditur † autem hoc ſcriptis hæredibus etiam nemine poſsidente: Bar.nu.5.Iaſ.nu.28.Mantua in 1. lect.n. 198.in d.l.ult.Ripa in rubr.ff. quor.bonor.nu.
4 2.Menoch.d.remed.recup.nu.49.& † abſque alia tum citatione, Bart.nu.16. Cornæ.nu.26. Mant.in 1.lect.nu.129.Zuchard.nu.311.in d.l. ult.Menoch.d.remed.4.nu.458.Ad obtinendam autem ex hoc edicto poſſeſsionem (nam
5 † ex eo uerè poſſeſſor efficitur hæres. Bar.poſt gl.nu.5.d l.ult.Menoch.remed.adipiſc. 4. nu. 52.) ſufficit oſtendere teſtamẽtum etiam nun-
6 cupatiuum, quale † eſt & ſcriptum à teſtatore uel notario, uerum à teſtibus non ſubſcriptũ, uel ſubſignatum. Iaſ.l.hac cõſultiſſ. §.per nuncupationem.nu.3.C. de teſta. Iul.Clarus de teſtam.nu.2.& 3. Dd.l.hæredes palàm. in princ. de teſtam.Couar.c.cùm tibi.nu.5.ex.eo. Qua-
7 re † ſatis eſt exhibere qualecunq; teſtamẽtum in ſcriptis redactũ, gl.Bart.nu.17. Alex.nu.21. Iaſ.n.22.Dec.n.3.Cur.n.64.d.l.ult.Menoch.d. remed.4.n.90 96.aut teſtib.cõprobatũ, quorum teſtimonia ſint in ſcripturã redacta ac publicata, Bar.nũ.17.Bal.nu.40. Alex.n.21.Cornæ.nu.25.Zuchar.nu.346.d.l.ult.Menoch.d. remed.4.nu.96.Fel.c.ſicut.nu.4.de re iud.Tiraq.de retract.prox.§.1.gl.1.n.14. Neuiza.cõſ. 26.nu.4.Zuntus in reſponſ.p uxore,nu.226. Nam tunc ius teſtamenti peræquè eſt euidẽs,
8 atq; ſi ſcriptura teſtamẽti extaret: adeò † ut tali caſu etiã ab inteſtato ſuccedenti, id remedij detur.Curt.poſt Bal.d.l.ult.nu.86. Sap.nu.11. uerſ.2.limit.d.l.ult de quo tamẽ diſputat Menoch.d.remed.4.n.65. Nàm regulariter eiuſmodi hæredib. nõ datur d. l.ult.remediũ, ubi Caſtr.nu.14.Iaſ.nu.18.Ripa quo. bono. nu.2. Menoch.d.remed.4.nu.54.præſertim ab inteſtato, Cyn.in 3.q.Alb.n.12.Fab.n.1.Fulg.in fine, Caſt,n.14.Corn.n.24.Alex.n.22. Iaſ.n.23. Iacob.de S.Geor.n.35.Dec.nu.39. teſtatus eſſe cõem, Curt.nu.86.d.l.fi.Aret.§.quadrupli.nu. 13.Inſt.de act.Bertran. conſ.94.in prin. lib.4. Goz.conſ.21.nu.30.conſ.50.n.25.Bello. conſ. 35.nu.1.Crau.cõſ.173.n.10.Pariſ. conſ.60. n.1. lib.1.Tiraq.de morte, par.2.declar.7.n.13.Alc. reſponſ.417.n.2.Rol.à Valle cõſ.1.n.5.lib.1.ne liberis quidẽ: Bal.c.1.n.1.de con.inueſt.Cur.n. 68.86.Sap.nu.11.Menoch.d.remed.4.nu.75. 85.87.ſed tãtummodo Quorum bonorũ interdictum ijs cõpetit: Azo n.2.in ſum.C.de edic.d.
9 Adr.Bar.l.ult.n.5. & ibi Dd.eo.ubi † differentias utriuſq; poſſeſſorij huius cumulãt, maximè Menoch.d.remed.4.poſt princ.nu.46. de quo hîc diſputare nihil attinet, cũ agamus hîc
10 de teſtamẽto ſcripto: ex † quo non uitioſo, neque cancellato, peti poſſe hæreditatis poſſeſſionem, ſummariè ex d.l.ult.certiſsimũ eſt, l.2. ubi Bal.nu.2.3.l.ult.ubi Caſtr.nu.14.Deci.nu. 36.Iaſ.nu.28.Curt.nu.17.C.de edict.diui Adr. Ripa in rub.quor.bonor.nu.2.Menoch. d.remed.4.in 3.requiſito,n.53.56.& q.84.n.699.
11 cũ ibi alleg. etiã † ex teſtamento inter liberos, quod

quod habeat ſubſcriptionē ac ſigillū patris:
Natta l.hac conſultiſſ.§.ex imperfecto. nu.29.
C.de teſtam.Bart.num.18.Alb.num.12.Mant.
num.150.Zuchar.num.210.& 348. in d. l.ult.
Zuntus in conſ.pro uxore, nu.228. Menoch.
12 d. remed.4. nume.212. dummodò † petat ex
d. l. ult. poſſeſsionem qui in teſtamento ſcri-
ptus ſit hæres,Bart.num.15. Caſtren.num.14.
Sapia num.7.Man. in 1.lect.num.197. d.l.ult.
Ripa in rubr.quor.bon.num.2.Menoch.d.re-
med.4.nu.50.etiam abſque libello, Bart. nu.
15. Iaſ.num.28.Caſtrenſ.num.14.Sap.num.7.
d.l.ult. Ripa in rub.quor.bon.nu.7. Menoch.
d.remed.4.num.51. & ordinario proceſſu, ut
ibidem Menoch. copioſè proſequitur. Nam
ſufficit hæredi ſcripto teſtamentum oſtende-
re ſcriptum,in quo ſit inſtitutus hæres,etiam-
ſi non alitèr doceat ſe hæredem eſſe, Bart. nu.
5.uerſic.item eſt alia differentia,ſecundum gl.
d.l.ult. Menoch.d.remed.4. num.51.in 7. dif-
13 feren. Quanquam † autem in noſtra ſpecie
non eſt neceſſum agere hæredem cum uxore
ſua inſtitutum,ut qui iam antè poſsideat: ta-
men quando nunc ei controuerſia poſſeſsio-
nis mouetur, petere poteſt, ut uelut ex iudi-
cio retinendæ,Cornæ.conſil.103.num.5.ad fi-
nem,lib.2. in poſſeſsione iam adepta, ex d.l.
ult.confirmetur.Cyn.in fin.Alb.num.16.Dec.
num.44.Curt.iun.num.55.Zuchar. nu.216.
& 223. in d. l.ult.Guido Pap. deciſ.131. & 219.
Dec.conſil.47. nu.4. conſil.498. nu.4.Brun.
conſil.22.num.3.Pariſ.conſil. 60.num.2.lib.3.
Gozadin.conſil.93.nu.10. Socin. iun. conſil.
97. nu.47. lib.2. Tiraq.de morte,parte 6.de-
clara. 2. nu.8. Berous conſil.1. nu.9.conſil.53.
num.4.conſil.54.conſil.55.nu.5.lib.1.Rolan.
à Valle conſil.2.nu.7.lib.3. Menoch.d.remed.
14 4.num.348. etiam † aduerſus liberos reſcin-
dere teſtamentum, & ab inteſtato ſuccedere
uolentes, Menoch.d.remed.4. num.75.85. &
nu.562.565.Coſta in l.Gallus.§.& quid ſi tan-
tum.nu.49.de lib.& poſthu.Barba. in rub.C.
qui admit. nu.75. adeò ut etiamſi cōſtaret de
iure liberorum,etiam ex aduerſarij confeſsio-
ne,nihilominus hæres ſcriptus manere in poſ
ſeſsione debeat.Menoch.d.remed.4.nu.85.&
87.& 90. Iaſ.num.6. in l.3. C. de inoff. teſtam.
Zuchard.d.l.ult.nu.373.374.poſt Bar. & Dd.
ibi, ac alios qui cumulantur à Menochio d.
15 remed.4. nu.562.565. Quare † nec prodeſt
hic nepoti,quod aduerſus hęredem ſcriptum
alleget uitium teſtamenti, nempe præteritio-
nis.Nam cum ſit uitium teſtamenti inuiſibile,
nihil impedit quin ex d.l.ult.hæres ſcriptus ſit
in poſſeſsione tuendus.Bar. nu.2.Bald.nu.16.
Alb.nu.4.Dec.nu.35 in fi.Curt.nu.3. Sap.nu.
71.72.Zuchar.nu.90. & nu.321.d.l.ult. Neui-
zan.conſil.8.in fine, Menoch. d.remed.4. nu.
16 726.cum ibi alleg.Nam † pręſuppoſita etiam
præteritione, nihilominus in dubio teſtamen
tum aliàs ſolenne præſumitur eſſe, & fore ra-
tum,Bal.l.ſi poſt diuiſionem.in 2.oppoſ.C.de
iur.& fac.ig.Curt.iun.d.l.ult.nu.3. Sap nu.71.
præſertim quando (ut hic, ubi nepoti multa
dubio titulo relicta ſunt) de uitio præteritio-
nis non expreſsim ex ſcriptura conſtat, ſed ea
res probabilem habet diſputationē.Menoch.
ibid.remed.4.adipiſ.nu.729.730. Etenim te-
ſtamentum in quo liberi prætereuntur ualet,
quoad annihilatū fuerit ex hac cauſa, ſaltem
iure Prętorio,l.poſthumus.12.l.filio.17.de in-
iuſt.rup.teſtam.§.2. & §.4.ubi Dd.Inſt.de exh.
lib.& conſt.pro.10.par.3.Quod ſufficit ad de-
fendendū in poſſeſsione hæredem ex d. l. ult.
ut ibi Bart.tradit nu.19.Iaſ.nu.14. Dec.nu.39.
Curt.nu.68. Sap. nu.85. Man. in 1.lectura nu.
152.Zuch.nu.351.in d.l. fi.C.de edic. d.Adria.
Iaſ.l.emancipata.n.19. C. qui admit.Tiraq. in
tract.de morte,par.2.declara.2. ad finem, latè
Menoch.d.remed.4.adipiſc.nu.327. Quan-
quam autem communius receptum uidetur,
ne quidem iure Prætorio ſuſtineri teſtamentū
ex præteritione nullum: Iaſ.nu.28. Dec.nu.11.
Curt.iun.nu.50.Zuchar.nu.114. in l.poſthu-
mo.C.de bono.poſſ.contra tab.Iul.Clarus de
teſtam. quæſt.43. nu.1. cum ibi allega. tamen
quamdiu de hoc litigatur & tale præteritionis
uitium ſubeſſe (uelut hîc) negatur, tamdiu in
poſſeſsione ſua defendendus eſt ſcriptus hæ-
res, ex d.l.ult.text.apertus in l.2.ubi Alexand.
Iaſ.& omnes Dd. C.de inoff.teſtam.gloſ.uerb.
ex parte.in d.l.ult.quæſt.2.Iaſ.nu.7.C.de edic.
17 diui Adria.ubi † tradunt inſtitutum in re cer-
ta uel quantitate (in qua filio liberiſq; legiti-
ma relinqui poteſt, l.ſi quis.33.& 34. C.de in-
off.teſtam.) non iuuari ex d.l. ult. contra hæ-
18 redem † uniuerſaliter inſtitutum, quin is in
poſſeſsione tuendus ſit, tanquam legitimus
contradictor.Iaſ.l.fin. num.7.C. de edict. diui
Adria.& l.quoties.num.3.& 4. C.de hær. inſt.
gloſſ.uerb.relicti. in authen. nouiſsima. C. de
inoff. teſtam. Vbi etiam tradunt liberos qui-
bus certa pars relicta eſt, nō poſſe præteritio-
nem obtendere, quamuis dato alio hærede
uniuerſali. Non eſſe autem præteritum hunc
nepotem, primò patet ex eo quòd illi legatū
opimum & longè maius ſua legitima relictū
19 eſt, ſubiecta clauſula generali, ut † ualeat te-
ſtamentum Omni meliore modo quo ualere
poteſt: id enim habetur pro inſtitutione. Iaſ.
in authen.nouiſsima.num.20.& 24.in 8.limi
ta.C.de inoff. teſtam. Deinde, quoniam adie-
cta clauſula codicillaris.Iaſ.d.authen.nouiſsi-
20 ma.num.20.& 24. Tertiò, † quia relictum il-
li eſt pro ſua portione & iure uniuerſali. Iaſ.
ibidem num.31.33. poſt Bart. ibi num.2. & in
authent. unde ſi parens. eod.tit.Iul.Clarus de
teſtam.quæſt.38.num.11. Alexand. l.humani-
21 tatis.num.3. C.de imp.ſubſt. Quartò, † quia
iuſſus eſt nepos illo relicto contentus eſſe.
22 Bal.l.ſi adulta.C.de hær. inſt. Quintò, † quo-
niā uſus eſt teſtator uerbis cōmunibus Dan-
di,ac ſimilibus,quę ad inſtitutionem trahun-
tur. Barto. l.ſi ita legatum. num.3. de legat.1.

Nec

Nec enim omnes dicere poſſunt, Inſtituo. Iaſ. nu.25.26.30.d.auth.nouiſsima. Nec uerò dubium eſt, quin id teſtator rogatus expreſſiſſet. ergo pro expreſſo habendum eſt. Bart. & Dd. l. tale pactum. §. ult. de pact. Socin.conſil.78. num.31.conſil.122.uol.3.latè Ant. Gab.Rom. lib.6.de reg.iur.concluſ.10.Ex quibus cum appareat, allegatum à nepote præteritionis uitium, non modò non eſſe apertum, ſed etiam nuſquam ex teſtamenti uerbis apparere, imò ex ijs contrarium concludi poſſe, concludendum eſt, eiuſmodi manibus obiectis, ut appellat, l. quiſquis. C. de reſcind. uend. non obſtantibus, hæredem in teſtamento ſcriptum, in ſua poſſeſsione tuendũ eſſe, ex d.l.ult.C.de edict. d.Adria.tollen.

CONSILIVM LXXXII.

Vtrum frater conſanguineus cum utrinq; coniuncto in bonis allodialibus uel feudalibus unà ſuccedat?

SVMMARIA.

1 *Feudum in dubio præſumitur antiquum potius, quàm nouum.*
2 *Per inueſtituram intelligitur data poſſidendi facultas.*
3 *Poſſeſſio ſecuta retrotrahitur ad inueſtiturã.*
4 *Dominium intelligitur translatum à titulo, etiamſi diu pòſt traditio ſequatur, quoniam ad titulum reducitur.*
5 *Principis beneficiũ ac conceſsio an abſq; alia traditione dominium ac ius transferat.*
6 *Feudum paternum habetur pro antiquo.*
7 *In paterno, perinde ac in antiquo, collaterales nõ ſecus quàm deſcendentes ſuccedunt.*
8 *Feudum in dubio præſumitur ex prouidentia quæſitum, non hæreditarium.*
9 *Feuda regalia quæ ſint, & an diuidi poſſint?*
10 *Regnum eſt indiuiſibile.*
11 *Regalia de conſuetudine generali diuidi poſſunt. & num. ſeq.*
12 *Doctoribus regionum peritis ſuper conſuetudine credendum.*
13 *Fratres ſibi inuicem in feudo ſuccedunt.*
14 *Diuiſio inter fratres non officit ſucceſsioni futuræ.*
15 *Diuiſio non comprehendit caſus futuros.*
16 *Agnati in infinitum ſuccedunt in feudo paterno.*
17 *Diuiſio ſimultaneã inueſtituram iure communi non rumpit.*
18 *Frater utrinq; coniunctus conſanguineũ duntaxat à ſucceſsione allodiali excludit.*
19 *Filij fratris utrinque coniuncti conſanguineum excludunt iure communi, non Saxonico.*
20 *Frater utrinq; coniunctus, etiam iure Saxo: conſanguineo in ſucceſsione præfertur.*
21 *Succeſsio feudalis regulatur ſecundũ ius ſucceſsionis ab inteſtato.*
22 *An in feudali ſucceſsione ſit idem?*
23 *Fratres utrinq; coniuncti in ſtatutaria ſucceſsione conſanguineum excludunt.*
24 *Opinio ultimo loco poſita, cẽſetur approbata.*
25 *Conſanguinei, ut uterini, ab utrinq; coniunctis excluduntur.*

Rationum decidendi ſummaria.

26 *Conſanguinei cum utrinq; coniunctis pariter in feudo, iure ciuili & Sax. ſuccedunt, uſque ad finem.*
27 *Filij unius lateris non excluduntur à parentibus in ſucceſsione lateris eiuſdem, ſed bene ab utrinq; coniunctis.*
28 *In feudis tantùm ſuccedit maſculinũ latus, alterius non habetur ratio: & proinde pluralitas uinculorum non conſideratur.*

VTRVM frater utrinq; coniunctus conſanguineũ à ſucceſsione feudali excludat, an uerò tam hi, quàm eorum liberi pariter ſint admittendi, quæſtionis eſt: cuius ad dilucidationem eſt præmittendũ, hîc agi de feu-
1 do antiquo à maioribus deuoluto: ſicut † & in dubio potius antiquũ præſumitur, quàm nouum, Bald.c.1.§.cum autem.nu.6.de conſt. inueſt.c.1.in fin.ubi Aluar.nu.6. & Dd.de frat. ſucceſſ.& de grad. ſucceſſ.Alex.conſ.15. ſuper. nu.6.uol.5.Aluar.& alij in 4.diuiſ. feud.Henning.Gód.conſil.16.feud.de ſucceſſ. feud. nu. 15.Alciat.tract.præſumpt.reg.3.præſumpt.28. Zaſ. in epit.feud. parte 3.nu.7. & 8. præſertim accedente (ut hîc) diuturna poſſeſsione, Zaſ. ibid.Bal.c.1.n.1. ſi de feu.fuer. cont.& quoties (ut noſtro caſu) initium eius ac origo non apparet.Bal.& Dd.c.1.ſi de feu.fue.contr. Quanquam autem pars quædam ab auo horũ fratrum quæſita proponitur, tamẽ & illa pro antiquo eſt habenda, & iure totius cenſenda, l. quæ de tota.de rei uen.Iaſ.n.32.cum ſeq.l.3.de acq.poſſ.in princ.Tiraq.de retract.prox.par.1. §.36.gl.3.nu.3.4. Nec mouet, quòd poſſeſsionem auus nõ obtinuerit, ſed eam pòſt iſti fratres acquiſiuerint. Intelliguntur enim nihilominus ex inueſtitura aui ut primi acquirentis
2 obtinere: per † quòd data auo fuiſſe intelligitũ apprehendendæ poſſeſſionis facultas, ꝓpria etiã authoritate, Iaſ.l.quoties.n.31.C.de rei uen.ex doctrina Cyni & aliorũ l.1.C. de don. Imol.&

ex

ex literis. in fin.de conſuet. Anton. de Butr. & Cano.c.ult.de cauſ. poſſ. & prop. Alexan. l. 3. in prin.de acq.poſſ.Schurff.conſi.53. quod in præſenti.per tot.cent.1.ex doct. Can. c.inter di
3 lectos.de fid. inſtrum.per † quam etiam inueſtituram feudum eſt conſtitutum, c. 1. quibus mod.feud.conſtit. Menoch. conſil.1. num.23. 28. & cuius naturam ac uim poſſeſsio ſecuta induit, l. ſed interim. §. ſi uxor. de donat. int. uir.& ux. Tiraquel. de conſtit. poſſ. parte 2. in 15.ampl. num.3. & ad quam idcirco poſſeſsio inſecuta, uelut ad ſuum titulum retrotrahitur: l. neceſſario.de per.& com. rei uend. l.qui balneum.l. potior.C.qui pot.in pignor.ut ab
4 inde ex beneficio † aui hoc feudum habuiſſe intelligantur. Aluar.& Dd.c.ſi facta.ſi de feud. cont.Zaſ.in epito.feud parte 6.num.14. & 15. Iacob.in inueſt. feud.uerb. inueſtiuit. num.7. Iaſ. l. quoties. num.37. & 44.poſt Cyn. ibi in ult.quæſt.C.de rei uend. Nam traditione ſecuta, & poſſeſsione obtenta, uidetur à tempore conceſsionis & inueſtituræ ius acquiſitum, propter neceſſariam conſequentiam quam habet traditio, uel occupatio, ad præcedentem titulum uel contractum. Tiraquell. in retract. prox. §. 1. gloſſ.10. numero 112.113.uerſ. ideoque ex tunc uidetur dominium translatum,per d.l.potior.l. qui balneum. qui pot. in pig.Salic.poſt Cyn.l.contra.in fin. C.de inoff. teſtament. ex conſequentia tituli præambuli, Tiraquell. de conſtit.poſſ.in 15. limit.nume.3. præſertim cum hic inueſtitura facta ſit à Cæſ.
5 Maieſt.quæ † in gratioſis & beneficijs, cuiuſmodi eſt feudum, §. beneficium. in quib. cauſ. feud.amitta.cap.1.in fine, de feud.da. in uic.le gis commiſſ. abſq; alia traditione uel poſſeſſione dominium ac ius transfert. Iaſ. l. quoties. num. 5.cum ſequen. C.de rei uend.ubi licet num.10. limitet, ſi Princeps gratiam faciat per uiam contractus, tamen fatetur in collatione gratioſa (quale hoc beneficium fuit) ſecus eſſe & ex ſola conceſsione ius transferri. Idq; pro feudalibus notat, maximè quando princeps ex ipſo priuilegio ius transferre intendit.ut ibidem Iaſ.num.30. in 1. fallentia ex
6 Bald.c.2.de noua for.fidelita. Quod † etiamſi fateremur hoc feudum eſſe paternum duntaxat, non antiquum, uelut ab auo primitus acquiſitum: Bald. & Dd. cap.hoc quoque. de ſucceſſ.feud.cap.unic.de ſucceſſ. fra. ubi gloſſ. & Dd. Alexand.conſil.30.quoniam. numer.3. uol.1.nihil tamen id naturam propoſitæ quæſtionis immutaret. quoniam paternum non minus quàm antiquum nouo feudo opponitur,cap.1.de uaſal. decrep. æta.Iaſ.in prælud. feud.num.95.Molin.in conſue.Pariſ.rub.1. de feud.§.5. num.80.81.cum ſequen. & effectu ac iure pro antiquo habetur ac cum illo confunditur.Schurff.conſil.54. ut præſentis. num.5. centur.2.cap.1.§. hoc quoque. ubi Dd. de ſucceſſ.feud.c.1.§.1.de grad. ſucceſſ.Alexan.conſi. 30. quoniam.nu.3.uol.1. Molin.& Iaſon præ

alleg.loc.Schurff.conſil.42.num.2. & 45. nu. 1.2. centur.1. Socin. conſil.165. uiſis. num.19. conſil.252.uiſis.num.1. uol. 2.ubi in terminis
7 demonſtrat, quòd in paterno feudo † haud aliter, nec ſecus, quàm in antiquo, tam deſcen dentes, quàm poſt illos etiam collaterales ſuc cedant, cap.1.de uaſal.decrep. æta.Zaſ.in prælud.feud.num.97.Afflict.numer.6. poſt Bald. in §.ult. de feud. dato in uicem l.commiſſ. Ad euidentiam & illud præſternendũ eſt, hic agi de feudo non hæreditario, ſed ex prouidentia
8 pacti quæſito, cuiuſmodi † & in dubio præſumuntur, cap.1.§.1.de gra. ſucceſſ.c.1. ſi de feud. cont.Bal.cap.1.§.cum autem. num.6. de conſ. inueſtit. Afflict. copioſè cap.1. num.10. an ag. uel fil. Alciat. reg. præſumpt.3. præſumpt. 28. Henning.God.conſil.feud.16.de ſucceſſ.feud. Rub.conſil.110.num.11. Dec.conſil.194. uiſo. num.4.Menoch.conſil.61.numer.24. præſertim in Imperio Romano. Myſing.obſer.3.cen
9 tur.4.Dec.d.conſil.194.uiſo.nu.4. Item † hìc agi de feudo regali, prout ducatus inter regalia feuda recenſentur, cap.unic. quis dic. dux, Mar.cap.1 §.præterea ducatus. de proh. feud. alien.per Feder.Rebuff. & alij in 2. diuiſ. feud. Curt.in tract. feud.parte 1.quæſt.8.Socin.conſil.165.uiſis.num.1. & 3.ac paſsim, uol.2. qui li cet iure communi diuidi non poſſunt, d. cap. 1. §. præterea ducatus. Socin. d. conſil.165. uiſis. nume.15.uol.2. tamen hoc intelligendum eſt quoad ipſam dignitatem, Bald. & Dd. ibidem. Nam quoad caſtra & oppida ijs ſubiecta, ſunt indiuiſibilia, Boer.deciſ.204.nu.27. Rub.conſil.133. num.5. Menoch. conſil.2.nu. 286.Item quantum ad præfecturas ac iuriſdictiones.Socin.conſil.18.uiſis.numer.4.conſil. 165.nume.17.conſil.272. num.2. uol.2.maximè quoad exercitium & iuriſdictionem, ut unus uno, alter altero in loco ac territorio gubernet. Socin. ibidem nu.17. ex doctrina Bar. l.inter tutores.in fine, per illum text. de ad.tutor. Angel.l.2.§.ex his.de uerb.oblig.arg. l.Lu cio.4.in fine, de aqua quotid. & æſt. cap.licet. 16.quæſt.3.Bal.Aluar.& Dd.d.§.præterea ducatus. potiſsimum quando tales præfecturæ habent iuriſdictiones ſeparatas. Socin. ibidẽ per Calder.conſil.3.in quæſtione.per tot.Cur.
10 tract.feud.parte 4.num.122. ubi † nihil à diuiſione excipit præter regnum, iuxta dictum, Omne regnum diuiſum deſolabitur. Bald. l. ſi plures.num.4. 5.6.C.de condition.inſert. & in authen.hoc amplius. nu.8. C. de fideicom.
11 Nam † de generali conſuetudine cæteri ducatus abſque reſpectu primogenituræ in æqualem ſucceſſorum diuiſionem cadunt, Bald. Aluar.d.§. præterea ducatus. Ioan And.Hoſt. & Cano.c.licet.de uoto. Alexan.conſil.6. uiſa. uol.5.conſil.18.num. 6.lib. 2.conſil.30. num.1. lib.6.Socin.conſil.165.uiſis. numer.16. uol.2. Oldra. conſil. 237. Schurff. conſil. 37. cent.2. Henn.God.conſ. feu.20. Et hãc conſuetudinẽ ẽt in regalib.eſſe ſequẽdam, monſtrat Bal.c.1.

de

de feu.March.Soc. conſ.253. uiſis. nu.18. uerſ.
ſecundò dico.lib.2.& d.conſ.165.uiſis. nu.16.
12 addens hac in parte † doctoribus de conſue-
tudine tam unanimiter atteſtantibus eſſe cre-
dendum, donec cōtrà probetur, Bart.rep.l.de
quibus.nu.21.de legib. Deci.conſ.142.pro te-
nui.nu.5.Iaſ.l.ult.nu.58.C. de iure emphyt.A-
lex.conſ.55. perſpectis. nu.27. lib.4. maximè
qñ ſunt regionū periti, Ant.Gab.Roma. lib.1.
de probat.conclu.4. Menoch.conſ.2.nu.289.
& conſ.12.nu. 289. Crauet. conſ.166. nu.9.di-
centes hanc eſſe communē, quòd de conſuetu
dine talia quoque feuda diuidi poſsint. Ruin.
conſ.29.nu.16.lib.5.Ludo.Gozad. conſil.62.
nu.4. Pariſ.conſil.10.num.15.lib.1. Henning.
conſ.feud.20.de diuiſ. duca. num.4.incip. fa-
ctum: maximè quando ſemel antea (ut hîc in-
ter parentes fratrum horum) fuerunt diuiſa,
Curt.in trac.feud.parte 4.num.122. Soc. dict.
conſil.165.uiſis.nu.17.& 18.uol.2.ex doctrina
Bar.l.pater.§.quindecim.de leg.3.gl. Bar. An-
gel.l.1. C. qui pro ſua iuriſd. & præcipuè inter
deſcendentes, ut in hac ſpecie, Bald. d.§.præ-
terea.Soc.d.conſ.165.nu.17.lib.2.etſi feudum
ab initio pluribus fuerit cōceſſum. Iſer. & Dd.
d.§.præterea.Soc.d.conſ.165.nu.16.uerſ. quin
13 tò reſpondetur.uol.2. His ita † ſubſtratis illud
deinceps pro confeſſo locetur, fratres ſibi in-
uicē in feudo eiuſmodi paterno uel antiquo
etiam regali ſuccedere.cap.unic.§.& quia. ubi
gloſ.uerb.frater.de his qui feud.dare poſſunt.
Bal.c.fin. de feu. dato in uicem legis commiſſ.
14 Schurer.trac.ſucceſſ.tit.13.nu.8.adeò † ut nec
diuiſio inter fratres antè facta, ſit impedimen-
to, quo minus alter alteri in eodē feudo pòſt
aperto, ſuccedere poſsit. Alua.num.3. Præpoſ.
& Dd. in cap.ſi quis miles. conſtit. feud. dom.
15 Lothar. ubi Aluarot. addit † hanc rationem,
ꝙ diuiſio non comprehendat caſus futuros.
16 Schurer.de ſucceſſ.d.tit.13. nu.8.qui † nedum
fratres, ſed etiam ulteriores agnatos in infini-
tum ſuccedere uult in feudo antiquo, ſeu pa-
terno.ut ibidem nu.2. per c.unic. de nat. ſuc-
ceſſ.feud. uerſ. ex latere omnes per maſculum
deſcendētes in infinitum, ſi feudum ſit pater-
num, &c. Et hanc ſententiam, ut ueriorem, ita
communiter de conſuetudine potiſsimū Ger
maniæ eſſe receptam, & ſic in Camera iudica-
ri, probat Myſ.obſ.95.cent.2.maximè quoties
(ut hîc) de perſona primi acquirentis tranſi-
tus factus eſt in deſcendentes, & rurſum à de-
ſcendentibus in collaterales: quoniam tunc
omnes uelut primi acquirentis deſcendentes
in infinitum inuicem ſuccedunt: non ad ſe-
ptimum duntaxat gradum.gloſſ. uerb. uſque
ad ſeptimum.c.un.de ſucc.feud.& cap.1.uerb.
conſobrinis.de feu. March. ubi Bal. Laudenſ.
Aluar.& Dec.conſil.85.num.5. Alexan. conſil.
114.uolum.3. Aretin.conſil.pen.Curt. in tract.
feud. parte 4.num.3. Zaſ.in epito. feud. tit.8.
de ſucceſſ. feud. num.44. non obſtante con-
traria Iſer. opinione, ut quæ ſit contra clarum
text.d.c.unic.de nat.ſucc.feud.ibi, uſq; in infi-
nitum. quemadmodum loquitur Schurer. d.
17 tit.12.nu.2. mihi fol.221. maximè † iure com-
muni, quo diuiſio ſimultaneam inueſtituram
non rumpit. Aluar. Præpo. c. ſi quis miles. de
nat.ſucceſſ. feud. Iaſ. in prælud. feud. parte 9.
& l.qui Romæ. §. duo fratres.de uerbo. oblig.
Quanquam autem ſecus cenſeant ex iure Sa-
xon. differ.32. conſtit. pro.45. parte 2. tamen
de hoc hîc non eſt laborandum, cum nun-
quam talis diuiſio inter fratres facta ſit, & o-
mnes ſimultaneè etiamnunc inueſtiti reperi-
antur. Schurer. d.tit.13.num.10.mihi fol.261.
18 262. His † ita collocatis quod ad principa-
lem quæſtionem attinet, uidebatur initiò di-
cendum, utrinq; coniunctum fratrem in hac
defuncti fratris ſucceſsione eſſe præferēdum,
& ab eo fratrem duntaxat cōſanguineum ex-
cludi, quoniam hic tantum ab uno latere ue-
nit, ille uerò ab utroq;: unde meritò in ſucceſ-
ſione præfertur.authen.itaque.C.com.de ſuc-
ceſſ. Nam duo uincula fortiùs ligant quàm
unum: c.1.de treug.& pac.Dd.d.authen.itaq;.
& duæ rationes unam uincunt: Bald. l. pater
filium. nu.6. C. de inoff. teſta.& fortius eſt ius
quod duabus firmatur radicibus, quàm una
ſola, Schurff.conſil.91.præmiſſa. num.4.cen-
tur.1.etiam in materia ſucceſsionis, per §. 1. in
auth.de conſ.& uter.authent.itaq;.C. com. de
ſucc.auth.ceſſante.auth.poſt fratres. C.de leg.
hær.§.reliquum.§.his autem. in auth.de hære.
19 ab inteſt.ubi ſtatuitur, † quòd nedum fratres
utrinq; coniuncti, ſed horum etiam filij exclu
dant fratrem conſanguineum, utpote à patre
tantum, & ſic uno ſolùm à latere cōiunctum:
quod fuſius probat Matheſ. de ſucceſſ. ab in-
teſt.art.3.princip.num.8.9.10.mihi fol.571.&
num.14.15.fol.572.Ant.Roſ.in eodem tracta.
num.88.mihi fol.717. Quanquam autem iu-
re Sax. ius hoc repræſentationis ceſſet, ideoq;
tales fratrum filij cum conſanguineo pariter,
ut in tertio æqualiter gradu conſtituti, demū
admittantur: *Landt.* lib.2. art.20. conſtit. pro.
18. parte 3. tamen illud dubium non eſt, quin
20 iſto quoque iure † ipſe frater utrinq; coniun-
ctus conſanguineo in ſucceſsione ab inteſta-
to præferatur. art.20. *Landt.* lib.2. utpote uno
gradu proximior ꝙ conſanguineus, qui po-
nitur in gradu remotiore, uidelicet tertio, art.
3. *Landt.* lib.1. ubi gloſ. nu.2. & d. art.20. lib.2.
Valentin.Forſter.in tract.ſucceſſ.ab inteſt.lib.
4.caſu 2.concluſ.3. Quamobrem cùm de hoc
habeamus expreſſam iuris ciuilis, atque Sa-
xon.diſpoſitionem, nulla debet ſupereſſe du-
bitatio, Socin.conſil.165. uiſis.num.15.uol.2.
per l.Labeo.de Carb.edic.l.ancillæ. C. de furt.
Nam in claris non debet eſſe locus coniectu-
ris, l.continuus.§.cum ita.de uerb.obl. aut ca-
uillis aduocatorum, Crauet.conſ.223. nobi-
lis. num.7.& 8. Quoniam igitur hoc expedi-
tum eſt in ſucceſsione ab inteſtato, uidetur &
21 in ſucceſsione feudali † obtinere, quæ licet

ſecundum quid, ſit tertia quædam ſucceſsio-
nis ſpecies: Caſt.conſ.441. pro declaratione.
nu.5.uol.1.Bal.l.cum antiquioribus.nu.7.C.
de iure delib.& in c.imperialẽ.nu.19. de proh.
feu.alie.per Feder.Sigiſ. Neap.conſil. feud.38.
quoniam.nu.10. per doctrinam Alua. & Feu-
diſtarum c.1.de ſucceſſ.feud. tamen quoniam
eſt quædam ab inteſtato ſucceſsio, non ex te-
ſtamento,c.1.de ſucc.feud.ideo pro ſucceſsio-
ne ab inteſtato habetur, & eiuſdem iure regu-
latur.Bald.& Dd.dict.cap.1. de ſucc.feu.& d.c.
imperialem.ubi Bald.nu.19.Sigiſ. Neap. dict.
22 conſ.feud.38.quoniam. nu.10. Et † hanc qui-
dem partem, nempe quòd etiam in feudali
ſucceſsione frater utrinq; coniunctus fratrem
unius lateris, nempe conſanguineum exclu-
dat: tenent Ioan.And.in addit. ad Specul.tit.
de feu.uerb.item præſuppoſito.per §. reliquũ.
in authent.de hær. ab inteſt.Iſer. cap.1. de nat.
ſucceſ.feud.& ibi Sigiſ.Loffred. ac idem in pa-
raphraſi feud. in fine, mihi fol.108. & 109. ex
Socin. conſil.89. num.8. uolum.4. ex ea ſcili-
cet ratione, quòd idem ius reperiatur conſti-
tutum ab inteſtato.glo.& Dd.authen. poſt fra
tres. C.de leg.hær. d.auth.itaq;.C.com.de ſuc-
ceſſ.Dyn.in tract. ſucceſſ.uerſic. quòd ſi deceſ-
ſit.Fab.& Dd.§.ſi plures. Inſt. de legit. ag.ſucc.
Bald.l.de emancipatis 13.C.de leg.hæred.Fer-
rar.in for.lib. ꝑ hæreditate ab inteſtato. uerb.
nulliſq; ſuperſtitibus. Et ita conſuluerunt in
hanc ſententiam Bal.conſil.222. caſus.& con-
ſil.74.præmittendum.in prin.lib.3. conſ.64.
in prin.lib.4. Roma. conſil.296.circa. in fine,
Rap.Cuma.conſil.66. Ioannes. in princ. Ber-
tran.conſil.68.uiſo. conſil.221. ponitur.lib.2.
Lud.Bol.conſil.69.num.6. & ante eum Areti.
conſil.164.diligenter.in fine,Valentin. Forſt.
tract.ſucceſſ. lib.4.caſu 2.conclu. 1. Quemad-
23 modum † & ſtante ſtatuto, ut agnati præfe-
rantur cognatis, (uelut in feudo) nihilomin⁹
fratres utrinq; coniuncti cõſanguineos unius
lateris fratres excludunt. Anch.c.1.n.150.uerſ.
occurrunt aliæ quæſtiones.de reſcr.Caſt.auth.
itaq;.C.com. de ſucceſ.Ioan.Bap.Seuer.in rep.
l.omnes.pag.15.uerſ. ego reſpõdeo. de iuſt. &
iure,Soci.conſi.252. uiſis.nu.12. uerſ.ſecundò
reſpondeo.uolum.2. Raph.Fulgoſ. conſil.85.
in ꝓpoſita.Carol.Ruin.conſil.28.uiſo.per tot.
primum dubium,& conſilio 32.quia. numer.
14.& 15.lib.3. Forſter.tracta. ſucceſſ. ab inteſt.
24 caſu 2.concluſ.2.in fine: ubi † cùm hanc opi-
nionem ultimo loco recenſeat, intelligit̃ eam
approbaſſe,l.ſi idem cum eodem. §.ult. de iu-
riſd. Tiraq.in legib. connub. gl.3. num.176.&
de retract.prox.§.14.in fine, gloſ.2. num.6.7.
25 Præterea † uterini fratris & conſanguinei ap-
paret idem eſſe ius: d.auth. poſt fratres. auth.
ceſſante.& paſsim,C.de legit. hæred. §.4. & 5.
in authen.de hær. ab inteſt. ſed uterinus ab u-
trinq; coniunctis à feudo excluditur, Affl. nu.
21.de grad.ſucc.ergo & cõſanguineus, l. unic.
C.de ind. uid.tollen.cum ſimil.

Rationes decidendi.

HAEC etſi prima fronte, uelut loquitur Cel-
ſus in l.quinquaginta.12.ff.de proba.ſpecioſa
uideantur: ijs tñ non obſtantibus cõtrarium
in præſenti caſu decidendum eſt. Illa enim ſu-
periora tantùm habent locum in allodialib⁹
& obtinerẽt in feudis proculdubio, ſi illorum
inſtar iure hæreditario deuoluerẽtur. Cæterũ
quoniã ex pacto & prouidentia primi acqui-
rentis, hîc quæſitũ iſtud regale feudũ dixim⁹:
ſicut & in dubio præſumitur: ideo non eſt ma
ius aut fortius ius utrinq; cõiuncti, ꝙ conſan-
26 guinei: quoniã † pariter utriq; à ſtirpe maſcu-
lina, nẽpe primi quærentis deſcendũt. ut hæc
in terminis eſt communis opinio Bal. Aluar.
& Dd.c.1.de ſucc.fra.& grad.ſucceſſ. nempe ꝙ
frater conſanguineus cum utrinq; cõiuncto,
pariter æquoq; iure in feudis ſuccedat. Bald.
l.1.num.4. C. de leg.hæred.Angel. cõnſil.110.
regina.nu.4.5.6. Iacobin. in inueſt.uerb.præ-
ſente.num.11.Curt.in tract. feud. par.3.quæſt.
5.& 6.num.56.Zaſ.in epitom.feud.parte 8. in
fine,Zonbec.in tract.feud.parte 9. nu.93.94.
Schurff.conſil,8. uiſo.num.5. & 6. cent.1. alle-
gans ad hoc cap.1.§.his uerò.ubi Bal. nu.1. de
ſucc.fra. Ardizo.in ſum. feud.tit.de ſucc. feud.
ſub rubr.an frater ex utroque parente.Et non
obſtat,inquit, authent. ceſſante. & in corpore
unde ſumitur,C.de legit.hær. quoniã alia cau
ſa eſt in bonis feudalib. ubi fratres ueniunt ſo-
lùm iure agnationis, & nõ iure ſanguinis ma-
terni, nec ueniunt iure hæreditario, ſed benefi
cio dñi concedentis feudum, c.1.§.is uerò. an
agn.uel fil. Agnatus aũt intelligitur ẽt frater q
ſolum ex parte patris eſt cõiunctus: l.fi.§.inter
agnatos.de grad.l.1.C.de leg.hær. Vnde non
poſſum⁹ hac in parte ſequi ius cõe, cum aliud
iure feudorũ reperiatur cautum: Bal.Alu.Iſer.
& cõiter Dd.cap.1.§.his uerò.de ſucceſ. fra.qđ
iuri cõi in ſua materia derogat, cap.1. de ſucc.
feud.c.1.de feud. cog. maximè cum alia ſubſit
hic ratio, ut aliam eſſe iuris diſpoſitionem mi-
randum non ſit.l.adigere.§.quamuis. de iure
patro.l.quod dictum.de pact.Euerar. Io.lega.
à ceſſan. rat. ſicut argumentatur in hac ſucceſ-
ſionis feudalis materia, Henn.God. conſ.feu.
27 14.de feud.ſucc.nu.9.Facit † & illa ratio, ꝙ li-
cet filij unius lateris à parentibus utrinq; con
iunctis excludantur. auth. defuncto. ubi Bal.
C.ad S.C.Tertul. §.cõſequens. cũ ſeq. in auth.
de hær.ab inteſt.& in auth. ut frat. fil. in princ.
Schurff.conſ.5.licet.num.1.cent.1.gl.l.1.uerb.
potiorem.de iur.& fac.ig.Bald.conſ.366. ma-
ter.in fi.uol.4.non tñ id obtineat, quoties agi
tur de ſuccedendo in bonis illius per cuius la
tus frater cõiunctus, ut uidelicet uterinus, ad-
mittatur: qñ tractatur de ſuccedendo in linea
materna, qua iũctus eſt: cõſanguine⁹ uerò con
trà quotieſcunq; quæritur de ſuccedẽdo, in li-
nea paterna, quoniã hactenus æquè propin-
quus eſt. Caſtren.dict.authen.defuncto.nu.3.
Schurff.conſil.5.licet.nu.2, dicens in hoc iura

uetera

uetera non eſſe correcta. Bal. l. fi. C. ad S.C. Tertull. Chaſſ. in conſ. Burg. tit. de ſucc. §. 6. uerſ. *& au regard.* num. 3. Quanquam autem hæc ratio contra fratrem utrinque coniunctum in allodialibus non ualet, nec attenditur: quoniã is nihilominus cõſanguineo præfertur in ſucceſſione lineæ paternæ. glo. uerb. filij. & Dd. in auth. poſt fratres. C. de leg. hær. Matth. de ſucc. ab inteſt. art. 3. prin. n. 9. 10. mihi fol. 571. Ant. Roſ. in eo. trac. n. 168. mihi fol. 685. ex ea ratione, quòd frater utrinq; cõiunctus duplici uinculo, tam patris quàm matris ex parte, coniungatur. Schurf. conſ. 5. in fin. cent. 1. tamen quoniã
28 hæc ratio ceſſat in feudalibus, ubi †tantum eſt maſculinæ lineæ ſucceſsio, fœminis excluſis, c. 1. §. hoc autem. de ijs qui feud. dare poſſ. c. 1. §. ad filias. de ſucc. fra. c. unic. uerb. & fœmina. an imperf. uel mutus. Roman. conſ. 1. uiſis. nu. 2. Curt. parte feudo. 3. in prin. Chaſ. in conſue. Burg. rubr. de feud. §. 5. Soci. conſ. 19. adſit. nu. 3. parte 1. idcircò non conſideratur cõiunctio uel uinculũ lateris materni, utpote ſucceſsionis feudalis incapax & expers: Bal. l. quoties. num. 1. 2. 3. C. de ſuis & legit. Iacob. in inueſt. uerb. & fœminis. per tot. ſed tantùm ratio habetur agnationis paternæ. Ant. de Roſ. tracta. ſucceſſ. ab inteſt. num. 30. 31. Bal. num. 1. 2. c. 1. de ſucceſſ. fra. Cur. tract. feudo parte 3. q. 6. nu. 56. Sequitur ergo ceſſare hîc rationẽ illam in allodialibus ualentem, & ſubeſſe illam quæ cum aſcendẽtibus allodiales admittit: nempe quòd omnes ex uno eodemq; uinculo proindeq; pariter admittantur. Schurff. d. conſ. 5. in fin. Quod cum ita ſit, par eſt idem hîc ius obſeruari. l. 2. §. ſi mater. ad S.C. Tertull. l. nomen debitoris. §. fi. de leg. 3. Eucrar. in loco à ratione legis: etiam inter fratres horumq; liberos. Matth. tracta. ſucc. in 3. art. princip. nu. 4. Ideo dicunt, inquit Ant. Roſ. tract. ſucceſſ. ab inteſt. num. 30. & 168. quod frater utrinq; cõiunctus non excludit à ſucceſsione feudi fratrem conſanguineum tantũ. Ratio eſt, quia in feudis ſolum ſpectatur agnatio, non cognatio. cap. 1. de grad. ſucc. c. 1. de nat. ſucceſ. feudor. Idemq; probat Afflic. c. 1. nume. 14. de grad. ſucceſſ. arguens ad partes, ſed hanc dicens eſſe ueritatẽ, quòd conſanguineus frater pariter cum utrinque coniuncto in feudo diuiſibili (prout hoc eſſe de conſuetudine diximus) admittatur: ſicut contrà uterinus in feudo fœminino. Chaſſ. in conſ. Burg. de ſucceſſ. §. 8. in princ. nu. 2. Cæterum quod Afflic. ibidem à contrario ſenſu feudum indiuiſibile excipere uideat, id ad conſtitutiones locales regni Neapol. & Sic. pertinet. Socin. conſil. 252. uiſis. num. 1. uol. 2. Ad idem Ardiz. rub. de ſucc. feudi, mihi fol. 27. uerſ. ſed nunquid frater ex utroq; parente excludit fratrem ex patre tantùm? Videtur, inquit, quod ſic. §. reliquũ. in auth. de hęr. ab inteſt. §. ſi quis. hîc incip. conſt. reg. §. in iudicio. hîc exp. lib. primus. Cæterum ego puto, quòd non, ſed quòd æqualiter admittantur: cùm in feudum non ſuccedant cognati, ſed ſolummodò agnati, ut in tit. qual. iura. deb. uaſ. §. ad filias. & agnati fratres intelligantur, ſiue ſint ex utroq; parente, ſiue ex fratre tantum. ut Inſtit. de legit. agn. ſucceſſ. §. itaque. & de legit. ag. tut. §. 1. & l. ult. §. inter. de grad. aff. l. 1. C. de legit. hæred. Hæc Ardizo. quem ad uerbum ferè recitat & ſequitur Bald. cap. 1. §. his uerò. numer. 1. uerſic. quęro, nunquid frater ex utroque parente excludat fratrem à patre tantùm. de ſucceſſ. frat. adiungens l. ſi quis. C. de prox. ſac. ſcrin. libro 11. Et hac etiam ratione licet, inquit, in utrinque coniuncto duæ partes concurrant, tamen cum altera, nempe fœminina ſit impertinens, non augetur effectus. idem Bald. conſil. 33. & 422. caſus. parte 1. Eandem ſententiam copioſè confirmant Iacobin. in inueſt. uerb. præſentes. num. 11. addens, ita fuiſſe iudicatum: & Aluar. & communiter Dd. cap. 1. de grad. ſucceſſ. Curt. trac. feud. parte 3. quæſtione 6. nume. 16. Laudenſ. cap. 1. §. & quia uidimus. qui feud. dare poſſ. Ferrar. in for. lib. quo agitur ad reuocationem feudi, uerb. nec ſuperſtitibus. num. 10. Alexan. conſil. 9. ponderatis. ad fin. uol. 5. Ambroſ. Schurer. de ſucceſ. tit. 13. num. 12. excipiens fructus ultimi anni, quos ut allodiale bonum, frater utrinque coniunctus capit ſolus. Bald. conſil. 33. ad euidentiam. parte 1. Sigiſ. Loſſ. idem ſequens & confirmans argumentando in paraph. feud. circa finem, mihi fol. 108. Nam appellatione ac iure fratris uenire conſanguineum hîc & ſimiliter ſuccedere, ſicut ſimiliter ſorores excludit. Alex. conſ. 29. quoniam. num. 7. uol. 1. conſil. 9. ponderatis. num. 2. uol. 5. & conſil. 144. uiſo. num. 4. uol. 6. Deci. conſil. 139. diligenter. nu. 1. 2. 3. ac conſi. 143. Curt. trac. feud. parte 3. quæſt. 6. princ. Lud. Ro. conſ. 411. Cãpeg. tractdo. parte ult. quæſt. 48. Iaſ. & Dd. l. tres fratres. de pact. Alb. Brun. tract. ſtat. exclud. fœm. art. 12. quæſt. 18. Capra conſil. 138. ad idem Forſt. de ſucceſſ. ab inteſt. lib. 4. caſu 2. concluſ. 1. & 2. Crotus rep. l. filiusfa. §. diui. poſt princ. & iterum pag. antepen. de legat. 1. Fran. Ripa l. ex facto. 43. num. 81. & 98. de uulg. & pup. Tiraq. tract. cauſ. ceſſ. in 22. limita. numer. 17. & in retract. proximit. §. 14. in fin. glo. 2. num. 10. allegans ad hoc communem doctrinam Feu. tit. de ſucc. feu. & de nat. ſucc. feud. Bal. conſ. 170. ad euidentiam. uerſic. item ſciendum. lib. 2. ubi dicit eſſe communem & ueram, & conſ. 54. proponitur quod quidam nobilis. lib. 3. conſil. 222. ad idem Soc. conſ. 304. in fi. lib. 2. Dec. conſ. 444. cõcurrit. Ang. d. conſ. 110. ſanctiſs. nu. 5. 6. 7. Conſul Freiburgenſis Loſs. in tract. ſucceſſ. reg. 6. num. 15. & reg. 7. num. 7. Nec aliter ſe rem habere iure Sax. notat gloſſ. Latina art. 20. lib. 2. & Loſſ. d. regul. 7. nu. 7. nam hoc ius æqualiter ad ſucceſsionem uocat fratres unius lateris, cum fratrum utrinque coniunctorum filijs. art. 20. in fin. *Landr.* libr. 2. conſt. 18. parte 3. Atqui hoc ius licet fratrum filios à

fratribus utrinque coniunctis in allodio per-
mittat excludi, diſt. Sax.25.per art.3. & 17. lib.
1.d.conſt.18.part.3. tamen in feudis illos cum
his æqualiter admittit, dict. diff.25.uerſ. ſecus
in feudalibus. & diff.29. & prouincialis con-
ſtit.29. parte 3. per cap.33. *Lehenrecht.* Vt igi-
tur filios fratrum, ſic & cōſanguineos eodem
in gradu & iure (hoc iure Saxō.) conſtitutos,
cum fratribus utrinque coniunctis admittit,
glo.Lat.d.art.20.in princip. Sequitur Conſul
Freiburg.Loſſ.de ſucceſſ. reg.7.num.7. Cæte-
rum quod And.de Iſer.in conſt.reg.Sigiſ. Lof
fred.in Parap.feud.ad finem,Socin.conſil.89.
uol.4. contrarium concludere uideantur: id
non fit eò, quaſi de iure feudali contrarium
exiſtiment, cùm diſertè dicat Loffred. præall.
loco inſpecta communi diſpoſitione iuris feu
dalis, conſanguineos ſimul admitti cum fra-
tribus utrinque coniunctis: ſed ita loquuntur
reſpectu conſtitutionum regni & legis Fran-
cicæ, qua redacta ſunt feuda ad inſtar patri-
monialium & allodialium bonorum: Chaſ-
ſan.in conſue.Burg. tit.de feud.§.5. & paſsim:
ut cum illo iure habeatur reſpectus ad utrun-
que latus, ſic ut fœminæ non minus quàm ma
res in feudalibus ſuccedant: hac de cauſa ut
in allodio, ſic in tali feudo ad inſtar allodij
redacto, frater utrinq; cōiunctus ex altero tan
tùm latere uenientem excludat, per d. auth.
itaq;. C. com. de ſucc. Cæterū cùm tale ius his
locis ſit ignotū, nihil huc pertinet. Quod autē
ſuperius traditum eſt, ex ſtatuto præferēte a-
gnatos, fratrem utrinq; cōiunctum anteſtare
fratri conſanguineo: hoc etſi quidā dicunt, ta-
men cōmuniter reprobatur, & contrà conclu-
dunt Iaſ.l.re coniuncti.87.num.13.de leg.3.Ri
pa l.ex facto.num.81. de uulg. & pup.Tiraqu.
trac.cauſ.limita.22.nu.17.& de retrac. prox.§.
14.in fin.glo.2.nu.11.Bal.conſil.205. præmiſ-
ſis.lib.4.Roma.conſ.411.quatuor.nume.2.5.
6.Iaſ. conſil.67. perſpectis. in fin.uerſ. confir-
mo etiam. lib.1. ac dato etiam quòd illa theo-
rica uera eſſet, nihil tamen faceret ad propoſi-
tum. Nō obſtat, q; uterini in feudis ab utrinq;
coniunctis excludantur: alia enim q̃ conſangui
neorum eſt illorū ratio, qui inſtar fœminæ, un
de ueniunt, feudalis ſucceſsionis ſunt incapa-
ces. Affl.cap.1.nu.21.de grad.ſucceſſ.

CONSILIVM LXXXIII.

Vtrum conſanguinei fratris filij iure repræſentationis cum patruis in feudo admittantur.

SVMMARIA.

1 ¶ *Quale ius ſucceſsionis eſt fratribus, tale eſt etiam illorum filijs.*
2 *Filij fratris conſanguinei perinde, ac utrinq; coniuncti, in feudo admittuntur iure repræſentationis.*
3 *In nouo feudo recipiēs pro ſe & fratribus, non uidetur huius liberis prouidere: ſecus in antiquo.*
4 *In antiquis feudis filij fratrum habent ius repræſentationis.*
5 *Diſpoſita in filijs fratrum utrinq; coniunctorum, ualent in filijs lateris unius.*
6 *Argumentum à contrario ſenſu non inducitur ad legum correctionem, uel abſurdū aliàs intellectum.*
7 *Filius fratris defuncti ſubintrat in locum patris.*
8 *Filij in uita patris ſunt conuaſalli ius habētes.*
9 *Filij mortuo patre laudemiū non ſoluunt pro inueſtitura.*
10 *Nec enim acquirunt ius, ſed continuant.*
11 *Poſſeſsio feudalis an in liberos continuetur.*
12 *Etiam in fratrum filios ius feudale cōtinuatur, ut ſine uinculorum reſpectu in locum patris ſubintrent.*
13 *In diſpoſitione hominis non iudicatur de filijs fratrum, ut de fratribus.*
14 *In feudo hæreditario & nouo filij fratris non ueniunt iure patris:*
15 *Sed in feudo paterno & antiquo ius repræſentationis habent.*
16 *Ex ſimultanea inueſtitura filij fratris nō ſuccedunt iure repræſentationis cum patruis, ſed in capita.*
17 *Collectiuè uocati in ſimultanea inueſtitura, non unam perſonam repræſentant, ſed ſinguli cum nominatis pariter admittūtur.*
18 *Vltima opinio uidetur approbata.*
19 *Clauſula* Nach rechter ſipſchafft, *demum ultra fratrum filios operatur.*

EX his ita deciſis ſequūtur alia, de
1 quibus dubitare cōtingit. † Nam
quale ius ſucceſsionis eſt inter fra
tres, tale deriuatur & ſequitur in-
ter eorū liberos: Matth. trac. ſucc. in 3.art.prin-
cip.nu.4. p l.illud. ad l. Aquil. l. à Titio. de uer.
2 oblig. Quamobrē † ſicut filij fratrū tam cōmu
ni, quàm Sax. iure repræſentationis beneficio
in feudalib. cum fratribus utrinq; coniunctis
admittuntur, uelut s̃. expoſitum ex c.1.§.bis
uerò.de ſucc.frat.& diff.25. per cap.33. *Lehenr.*
ſic dicendum etiā filios conſanguinei dunta-
xat fratris eodē repræſentationis iure recipi.
Schurff.conſil.92.prouidentia.num.2.cent.1.
3 Quanq; † enim in nouis feudis recipiens pro
ſe & fratribus non intelligatur filijs fratrum
proui-

prouidiſſe, Bal. l. cùm ita. §. in fideicom. de leg. 2. per l. 3. §. ſi duo. de leg. tut. & in c. quæ eccleſiarum. nu. 39. & 40. de conſtitut. Alex. conſil. 204. conſideratis. num. 2. 3. uol. 2. Cur. de feu. memb. 3. in tertiæ partis qu. 7. nu. 57. Schurer. tract. ſucc. tit. 13. nu. 13. tñ in feudis paternis &
4 auitis ſecus eſt: ubi † fratris filij ſemper iure repræſentationis admittuntur, d. c. un. de grad. ſucceſ. & ſic inter feuda noua paternaq; diſtinguit Ferra. in for. reuoc. feud. uerb. ſuperſtitib. nu. 11. idemq; ualere ideo debet in filijs fratris conſanguinei: nam & hi ius repræſentationis æquè, ut illi, habẽt, auth. poſt fratres. uerſ. admittentur ex uno latere fratres, cum quib. (notetur) & filij eorum. C. de leg. hære. §. illud. §. his aũt. in auth. de hær. ab inteſt. Ant. Roſ. de ſucc. ab inteſt. nu. 164. mihi fol. 684. ubi dicit, eos uenire iure ſuo, ſic ut nihil ipſis obſtet, q̃ à latere hæreditas nõ adita minimè tranſmittatur, l. 2. §. ſi mater. ad S. C. Tertull. l. quoniã. 7. C. de iure delib. Et cũ in filijs fratrum eadẽ militet rõ, quæ in fratribus, nempe fauor familiæ conſeruandæ, idem etiam ius obtinere debet, Mathes. trac. ſucc. ab inteſt. in 3. art. prin. nu. 4. mi-
5 hi fol. 572. & proinde † diſpoſita in filijs fratrũ utrinq; coniunctorum, ualẽt etiam in filijs lateris unius, Matheſ. præal. lo. nu. 18. & 19. mihi fol. 577. ubi teſtatur hanc eſſe cõmunem, ut loco ſui patris ſuccedere poſsint, Ant. Roſ. tract. ſucc. ab inteſt. n. 30. per c. 1. de grad. ſucc. c. 1. de nat. ſucc. feud. Cur. trac. feud. par. 3. q. 9. nu. 12. & nu. 59. Afflic. nu. 14. d. c. 1. uerſ. his uerò. de ſucc. frat. Ioan. Dilec. de arte teſta. tit. 4. de hær. inſtit. cautel. 3. nu. 3. Chaſſ. in conſ. Burg. rubr. de ſucceſſ. §. 6. uerſ. *& les enfans.* nu. 1. in ſtirpes ſcilicet, non in capita, Chaſſ. ibid. nu. 2. Matth. Aff. de grad. ſucceſſ. nu. 15. ex Ardiz. in ſumma de ſucceſ. feud. §. item ſuccedũt. Alex. conſ. 55. perſpectis. nu. 5. 6. 7. uol. 4. Aret. conſ. 164. Nã licet, inquiũt, hoc nõ ſit expreſsim deciſum iure feudali, tamen cùm aliud nõ reperiatur, ſeruandum in eo eſt ius cõe, c. 1. de feud. cog. ut dicit Alex. d. conſil. 55. nu. 6. & 7. uol. 4. quod hîc extat in auth. ut frat. fil. & auth. in ſucceſsione. C. de ſuis & legit. §. ſi aũt defuncto. §. ſi uerò. in auth. de hær. ab inteſt. Bal. nu. 2. Aluar. q. ult. Iſer. & omnes Feudiſtæ in §. his uerò. de ſucc. frat. & de gra. ſucc. & l. nepotes. C. de ſuis & leg. Ardiz. de feud. ſucc. mihi fol. 27. uerſ. uerũtamen ſi ẽſt frater cum nepoub. hi ſuccedũt in ſtirpem: ſed ulteriores in capita, non in ſtirpem. Et hoc extra controuerſiã ponit Myſing. obſer. 94. illud. cent. 3. Quanq; autẽ Soc. conſ. 252. uiſis. n. 1. uol. 2. filios fratris cũ patruo in feudis admittat non habentib. annexã dignitatem: ex quo poſsit inferri, aliud eſſe in feudis annexã dignitatẽ habentibus, de quibus hîc & c. 1. quis dic. dux, §. præterea ducatus. de
6 prohib. feu. alie. per Feder. tñ † illud argumentum à cõtrario ſenſu ſumi nõ debet ad legum iuriumq; correctionem, l. 2. ubi Bal. C. de cõd. inſer. Euerar. loc. à cont. ſenſ. fallen. 1. & ad abſurdum intellectũ inducendum, Euer. ibidem fallent. 3. Salic. & Dd. d. l. 2. per l. 2. l. cõuenticula. C. de epiſc. & cleri. Deinde non eſt dubium, q̃n ibi reſpexerit Soc. ad conſtitutiones regni, ſicut ſequẽtia declarãt: quemadmodũ & Affl. c. 1. nu. 14. de grad. ſucc. & in conſt. reg. Chaſſ. paſsim, de feud. quod dilucidè, non obſcurè declarat Sigiſ. Loff. in para. feud. circa finem, mihi fol. 108. & 109. Iſer. dict. c. 1. §. his uerò. de grad. ſucceſ. diſtinguens illud ius regni & primogenituræ (in quo quæritur, an patruus excludat filium fratris in feudo indiuiſibili, ut regno, &c.) à iure feudorum communi, de
7 quo Tiraq. de iure primog. q. 40. quo † filius fratris præmortui in eius locũ ſubintrat, & cũ patruo unà ſuccedit, d. c. 1. §. his uerò. de feud.
8 ſucc. Nec mirum ſanè, quando † ſint etiam in uita patris cum ipſo conuaſalli, & ſimul domini ius habentes, gloſ. c. 1. §. ult. de feud. cog. ubi Iac. Bel. Bald. Lauden. Aluar. Card. Alex. idem Bal. l. cum antiquioribus. num. 11. uerſ. decimò ſic. C. de iur. delib. ubi dicit, quòd filijs in feudis uiuente patre non deſit ius, ſed adminiſtratiò: & c. 1. in prin. de cont. int. maſc. & fœm. ubi ait, filios magis uenire ad poſſeſſionem feudi continuatiuè, quàm ad nouæ poſſeſsionis adeptionem: & in c. 1. an mut. uel al. imperfect. euincens filiũ uiuo patre feudatarium eſſe, nec poſt mortem patris acquire-
9 re feudum, ſed retinere. Quare † nec laudemium pro inueſtitura ſoluit, eodem Bal. teſte c.
10 quæ in eccleſiarũ. n. 36. de conſtit. Nam † hæc, inquit, non eſt noua acquiſitio, ſed dominij continuatio, l. 1. C. de imp. lucrat. deſcrip. lib. 10. l. in ſuis. ubi Iaſ. num. 12. 13. de lib. & poſth. §. ſui. Inſt. de hære. quæ ab inteſt. l. nihil. C. pro hæred. ad idem latè Mar. Laud. tract. primog. col. 10. uerſ. quartò, quia. Tiraq. eo. tract. q. 40. nu. 99. Caccialup. in repet. c. 1. parte 6. prin. in ult. diff. de feud. cog. Barbat. in rubr. C. qui admit. col. 14. uerſ. ſecundò mihi uidetur. & cõſ. 10. ſapienter. num. 5. lib. 2. conſilio 73. magnanimus. num. 5. 6. lib. 4. Firmian. tract. de epiſc. lib. 3. partis 1. quæſt. 56. Iaſ. l. quoties. num. 32. uerſic. nota perpetuò. commendans illud dictum Bald. d. l. cum antiquiorib. ut ſingulare: & in l. ſi ſorori. in ſi. C. de iure delib. & conſ. 87. conſultus. nu. 3. uerſ. circa iſtud. li. 1. conſi. 182. uertitur. in fine, lib. 2. conſil. 10. uideretur. nu. 4. cum ſeq. lib. 3. Ruin. conſi. 19. in hac. in princip. lib. 1. Cat. Cotta in memor. incip. feudum etiam uiuo patre. Ant. Rub. in rep. l. is ſolùm.
11 §. morte. num. 56. de oper. nou. nunc. † Quod etſi diſputationem habet probabilem, quoad poſſeſsionis continuationem, Tiraq. de monte, declar. 4. præfat. num. 1. 2. 3. 4. illud tamen extra controuerſiam eſt, ius in feudo filios habere uiuente etiam patre, Bald. d. l. cum antiquioribus. nu. 11. C. de iur. del. cum alijs ſuperius alleg. adeò ut qđ pater habet, ipſi habere cenſeantur, Bal. l. ult. in fin. C. de impub. ſubſtitut. Tiraq. trac. primogen. quæſt. 40. num. 96.

& rep. l. ſi unquam. in princ. num. 15. C. de re-
12 uocan. donat. Quod † quidem ius illud ope-
ratur, ut mortuo filio, uel fratre, nepotes ex eo
in locum ſui patris ſubintrent, & primi iam
gradus eſſe cenſeantur, Tiraquel. de primo-
gen. quæſt. 40. numer. 96. cum ibi alleg. quo-
niam ſubintrant locum paternum, Bald. cap.
1. §. his uerò. nu. 2. de ſucceſſ. frat. Schurff. con-
ſil. 92. nume. 2. centur. 1. Conſul Friburg. Loſſ.
reg. ſucc. 7. nu. 7. 8. Valentin. Forſt. tracta. ſucc.
lib. 4. caſu 3. concluſ. 3. ubi etiam tradita de iu-
re repræſentationis in filijs fratrũ utrinq; con-
iunctorum, extendit ad filios fratris cõſangui-
nei, Bolog. & Matheſ. in eod. trac. art. 3. nu. 28.
& ſuffragatur ius Saxo. diff. 29. & *Lehenr.* cap.
32. quod Schurff. d. conſ. 92. & Loſ. dict. reg. 7.
13 ad hoc ponderãt. Quanquam † autem in diſ-
poſitione hominis, per quam uocantur ali-
qui ad ſucceſsionem, non iudicatur de filijs
fratrum prædefunctorum, prout de fratribus
extantibus, Alex. conſi. 204. conſideratis. nu.
5. & 6. uolum. 2. per doctrinam Bal. l. cùm ita.
§. in fideicommiſsis. de legat. 2. l. unic. §. in pri-
mo. ubi Bald. in fine, C. de cad. tollend. l. 3. §. ſi
duo. de legit. tutor. ideoq; concludant Barto.
authent. poſt fratres. C. de legit. hæred. Alex.
14 dict. conſil. 204. num. 7. in † feudo hæredita-
rio filios fratrum non repræſentare perſonam
patris, ut nec in feudo nouo, Alex. dict. conſil.
15 204. tamen † in feudo paterno & antiquo
(de quo hîc agimus) contrarium obtinet, c.
1. §. his uerò. de grad. ſucceſſ. ubi omnes Dd.
Alexan. conſil. 51. perſpectis. num. 3. 4. 5. cum
16 ſeq. uolum. 4. præſertim † ex ſimultanea Sax.
inueſtitura, in qua hoc eſt ſpeciale, quòd filij
non iure repræſentationis, ſed ſuo ſuccedant,
etiam non nominatim, ſed collectiuè tantùm
uocati, uerb. *ſampt ſeinem leibs lehens erben.* ideoq;
17 non † capiunt partem, quam pater eorum e-
rat accepturus, ſed in capita cum patruis æ-
qualiter ſuccedunt, ex ratione quam poſui
conſil. 41. nu. 146. cum multis ſequentib. Be-
rous in cap. Rainutius. de teſtam. Et ita pla-
cuit in reuiſione Saxon. diff. ad 29. his uerbis:
*Bey dieſer 29. differ. iſt vueiter zuerinnern, das die ſuc-
ceßion in lehenguetern (auſſerhalben vuann der Vatter
auff die Sœne, oder die* deſcendentes lineæ maſcu-
*linæ die vorfellet) nach Sachßiſchen recht allein krafft
der geſampten hand geſchicht, alſo vnd der geſtalt das
auß natur vnd eigenſchafft der geſampten hand alle per-
ſonen die in dem lehenbrieff genant, zu gleich* tam re-
motiores, quàm proximiores *zulaßlich ſeindt:
auch alſo vuann etliche der ſelbigen vor dem fälle ver-
ſtorben, vnd Sœne verlaſſen, das ſie nicht an ihres Vat-
ters ſtatt vor eine perſon, ſondern vor ihre alle perſon
vnd* in capita *zulaßlich ſein ſolten: vuo aber der Vat-
ter den val erlebet hette, ſo tretten ſie an ihres Vatters
ſtatt: vuo aber die clauſel nach rechter ſipſchafft in dem
lebenbrieff vorhanden, ſo ſuccedieren ſie nach der ver-
vuandtnuß,* & ſecundum gradus prærogatiuã,
*vuie etliche ſprechen: etliche aber laſſen ſie zu, vuie dan
auch die obgedachte 29. diff. vnd iſt genug, das über Bru-
der kinder ſolche clauſel ihre vuirckung habe.* quæ o-
18 pinio † cùm ultimo loco ponatur, uidetur e-
tiam approbata, gloſſ. l. filium. §. Sabinus. ad
Trebell. Tiraq. de retract. prox. §. 26. glo. 1. nu.
62. & de legib. connub. in fine, uerb. contra-
cter. glo. 3. num. 176. per l. ſi idem. de iuriſdict.
Beninca. Inſt. de actionib. in princ. nu. 25. ſicut
alibi probatam cõperi, & ſecundum hãc pro-
nunciari: quod habet rationẽ, quia ſtatutum
ſecundum ius commune interpretandum eſt,
19 l. 2. C. de nox. act. quod † demum ultra fra-
trum liberos iuxta gradus prærogatiuã agna-
tos uocat, §. 4. in authent. de hæred. ab inteſt.
Quamobrem idem de clauſula hac conſuetu-
dinaria ſtatuendum in materia feudali, ubi
iure quoq; Saxo. ius repræſentationis habent
æquè filij fratris, atque in allodialibus bonis,
ut ſuprà probatum eſt.

CONSILIVM LXXXIV.

Quomodo filij fratrum unà tam in allodialibus, quàm feudalibus, & utrum in ſtirpes, an in capita ſuccedant.

SVMMARIA.

1 ¶ *Diſparitas uinculorum in filijs tantummodo fratrum conſideratur, non ulteriùs, iure ciuili: ſecus Saxonico.*
2 *In feudis filij fratris conſanguinei cum filijs utrinq; coniuncti pariter ſuccedunt.*
3 *Ex communi ſententia filij fratrum tam in allodialibus, quàm feudalibus, in ſtirpes, non in capita ſuccedunt.*
4 *In antiquis collaterales pro deſcendentibus habentur.*
5 *Filios fratrum in capita, non in ſtirpes etiam in feudalibus ſuccedere receptius.*
6 *De conſuetudine collaterales non habentur pro deſcendentibus, etiã in feudo antiquo.*

SVBSEQVITVR illa quæſtio, An filij fratris conſanguinei cum filijs fratris utrinque coniuncti, & utrum in ſtirpes, an in capita ſuccedant?

Quanquam

1 QVanquam † autem diſparitas & reſpé
ctus uinculorum unius uel duorum
etiam in filijs fratrum, non autem ul-
teriùs, duret iure ciuili, authent. ceſſante. C.
de legit.hær.Caſtren.& Dd.auth.itaq;.C.com;
de ſucceſſ. & faciat quem eſſe in propinquio-
re,uel remotiore gradu, Eucrar.latè conſ. 44.
caſus,per totũ,mihi fol.156.& 157.Iacob. Bel.
in §. ſi uerò nec fratres. in auth. de hær. ab in-
teſt.Bart.l.poſt cõſanguineos. §. hæreditas. in
fine, de ſuis & leg. Ioan. Fab. Inſt. de ſer. cog.
num.5.Chaſſ.in con.Burg.rub.7. de ſucceſſ.§.
8. uerb. *ſont iſſus*. numer.2.quæſt.ult. iure uerò
Saxonico duret in infinitũ, different.Sax. 26.
2 cum ſimilibus: tamen † in feudis quoniã hæc
diſcrepantia non attẽditur, diff. Sax.29. ideo
ſicut conſanguineus, ſic huius filij cum fratri-
bus utrinq; coniunctis & horũ liberis in feu-
do pariter ſuccedunt, Alex.cõſ.55. perſpectis.
num.6.7.10.13.uol.4.Loſſ.Freiburg.trac.ſuc-
ceſſ.reg.7.num.9.10.Schurff.conſil.8.uiſo.nu.
5.conſil 92.prouidentia.num.2.centur.1.Dd.
d.c.1. §. his uerò. de gradu ſucc. Verùm aũt in
ſtirpes,an in capita, maioris quæſtionis eſt:cõ
3 muniùs † Dd.placet,non in capita,ſed in ſtir-
pes eos ſuccedere,Bal.l.2.num.4.ubi hanc di-
cit eſſe ueritatem, poſt Bart. C. de ſuis & legit.
& in c.1.in princ. ubi Feudiſtæ, de ſucceſſ. frat.
& c.1. ubi Aluar. de nat. ſucc. feud. Iſer. c. 1. de
ſucc.feud.per c.1.§. & quia uidimus. ubi Bald.
qui feud. dare poſſ.Cur.trac.feud. parte 3. nù.
12.53.in 4.quæſt.Bald.conſ.161.primo. uol.1.
& in §. hæc omnia. ubi Fab. §. cæterùm. Inſtit.
de leg.agnat. ſucceſſ. Spec.de ſucc.ab inteſtat.
in princ.uerſ. fratrum filij. Franc.de Rampon.
in d.authen.ceſſante.C.de leg.hær. Bart. conſ.
255.in dicta hæreditate.Alexan.conſ.55. pro-
ſpectis.nu.6.7.10.11.cum conſil.ſeq. 56.illud.
uol.4. Aretin. conſil. 163. diligenter in princ.
Raph.Fulgoſ. conſil.12.idemq; in feudis com
muniter teneri tradit Curt.d.parte 3.num. 12.
& 53. per c. 1. de feud. cog. latiſsimè Zonb. in
trac.feud.parte 9.num. 100.quemadmodum
& nepotes ex fratribus in auita feudi ſucceſ-
ſione in ſtirpes, non in capita ſuccedũt, Curt.
parte 3.num.12.per Bald.& Dd. c. 1. de ſucceſ.
feud. Aluar.c.1. de nat.ſucc.Aretin.conſil.163.
4 diligenter. In † feudis autem antiquis colla-
terales, qui ueniunt (ut hîc omnes) ex ſtirpe
primi acquirentis, pro deſcẽdentibus eiuſdẽ
habentur,Bal. Aluar. & Dd. c.1. §. ſi capitanei.
de feud.Marc. Zaſ.epit. feud. parte 8. num. 5.
Schurff.conſ.66.quanquam.num.1.cum ſeq.
centur.1.ex Bald.c.1.§.1. circa finem, de prob.
feud.alie.per Lothar. Curt. parte 2. feu. num.
48.Henning.conſ.15. feud.num. 17. maximè
quando,ut hîc, de perſona primi acquirentis
tranſitus ſemel factus eſt in deſcendentem,Ià-
cobin. in inueſt. uerb. præſentes. num. 6. per
communem doctrinam Bald. Iacob. Bel.& a-
liorum,§.ſi capitanei.de feud. March.& potiſ-
ſimùm in feudis regalibus obtinet, Bald. Al-
uar.Bel.d.§.ſi capitanei.Dec.conſ.85. diligen-
ter.num.3.& l.ult.num.8. C. unde legit. Hipp.
ſing.422.Cæpoll.cautel.96.eſt dubium. Suc-
cedere igitur hîc filij fratrũ inſtar deſcenden-
tium,nempe in ſtirpes,non in capita, debent,
Curt.d.parte 3.num.12. & 53. dicens eſſe com-
munem,in d.§. & quia uidimus. Iacob. in in-
ueſt.uerb.præſentes.num.2.alioquin abſurdè
plures unius fratris liberi plus caperẽt, quàm
eorũ pater erat accepturus, Porc. §. cæterùm.
num.13.Inſt.de leg.ag.ſucc.Anchor. diff. Sax.
28. uerſic. & quidem maior pars doctorũ tra-
dit eos in ſtirpem ſuccedere. per gl. fin. l. lege.
C.de leg.hær. gl.1. authen. ceſſante.C.eod. tit.
& l.1.§.ſui.uerb.uindicationem.ubi Bar. Ang.
Caſtr. ſi pars hær. pet. Bart. l. poſt conſangui-
neos.§. hæreditas. de ſuis & legit. & conſ. 137.
ſuper.Eandemq; communẽ facit Forſter.trac.
ſucceſſ.lib.4. cõcluſ.4. per glo. huius opinio-
nis principem, d. authent. ceſſante. ubi Cyn.
Bart.Fab.& cõmuniter Dd.Caſt.Fulg. & Cor-
neus.l.lege.14.in fin.C.de leg.hær.Angel.Bal.
§.ſi uerò neq; in authen. de hær. ab inteſtat. I-
mol.& Cano. cle. plures. de iure patro. Nicol.
de Vbal.de ſucceſſ.ab inteſt.in 3.art.princ. Fer
ra.in for.lib.pro hære. ab inteſt.uerb. nulliſq;
ſuperſtitibus.nu.10.11.29.Dec.qui hanc quo-
que dicit communem,l.nepotibus.in prin.C.
de ſucceſſ.edic.Bened. rep. c.Rainutius. uerb.
& uxorem.nu.631. de teſta.Stephan. Bertran.
l.hac edictali. uerb.quam obſeruationem.nu.
4.C.de ſecund.nup.dicens hanc eſſe commu-
nem,Fab.de Groch.in repet.auth.nouiſsima.
in 5.quæſt.4.quæſt.princ.C.de inoff.teſt.& ſic
iudicatũ ac iudicandum refert Guid. Pap.de-
ciſ.134. ſed qualiter. ſicut & in hãc ſententiam
pleriq; conſuluerunt:Bart.conſ.173.ſuper hæ-
reditate.Bald.conſil.293.primo,in princ.con-
ſil.342.caſus.in 2.dubio,lib. 2. conſil. 185. fa-
ctum.num.4. & 5. conſil.198. ad euidentiam.
num.2. lib.3. conſil. 408.ſuper eo. in fine, lib.
4. Raphael Fulgoſ. cõſ. 12. ad id de quo quæ-
ritur.in fine,Alexan.conſil.55.proſpectis. nu.
6.lib.4. conſil.29. perſpectis.in princ.lib.5.u-
bi adſerit hanc eſſe communem, nec ab ea in
iudicando recedendum, Aretin.conſ.164. di-
ligenter.in prin.Cornæus conſ. 48. pluribus.
in fine,lib.1.Iaſ.conſ.173. circa.uerſic. ſed præ-
miſsis.lib.4.Ruin.cõſ. 8. propoſita. in fin. lib.
1.Stephan.Bertran.cõſ.97.ponitur. in 2. dub.
& conſ.110.ponitur.lib.1.conſil. 325. ponitur.
in fine,lib.3.conſ.2.uiſo.in 2. dubio,lib. 4.ubi
dicit eſſe communem,& Chaſſan. in conſ.47.
ſuper. uerſic. ſed quid ſit. cum ibi allegatis. Et
hanc in feudis etiam, ut communem, tenent
Præpoſ.& Dd.c.1.§.& quia uidimus.de his qui
feud.dare, Ruin. conſil.8.in fine, & conſil. 25.
num.23.li.1.Iul.Clarus de feud.quæſt. 75. nu.
2.Barbat.inter conſil.Alexan.55.num.28. lib.
4.deridens Bal. quòd in d. authen. errauerit,
dicendo,eſſe communem, quòd ſuccedant in
capita:ſubdens,quòd libenter ſciret,quis ſpi-

ritus id reuelauerit Baldo, aſſerenti id communiter Dd. tenere, quod non teneant.

Rationes decidendi.

CONTRARIAM tamen ſententiam, nem-
5 pe † quòd filij fratrum ſimul concurrẽtes, inſtar aliorum agnatorum remotiorum in capita æqualiter, non in ſtirpes ſuccedant, tenet ſibi contrarius Bald. d. authen. ceſſante. num. 2. & ibi Salic. num. 2. & 3. idem Bald. l. 2. num. 4. C. de ſuis & *legit* ubi dicit, cõmuniter hoc teneri, quòd in feudis ſuccedant in capita, aſtipulante Curtio trac. feud. parte 3. num. 53. & ita tenet Iacob. Verõn. quem refert Bald. d. §. & quia uidimus. qui feud. dare poſſ. Afflict. c. 1. de grad. ſucceſſ. & pro iſta parte adducitur c. 1. §. his uerò deficientibus. de gradibus ſucceſſ. & cap. decedenti. de cap. extraord. qui titulus communiter non habetur, ſed eius uerba refert expreſsè Bald. d. §. & quia uidimus. in princ. Et hanc opinionem uidetur uſus magis approbaſſe, Zaſ. in intellec. ſing. rep. lib. 1. cap. 7. & conſil. 4. orta. lib. 1. & in trac. feuda. parte 8. num. 18. Clarus de feud. quæſt. 75. nu. 2. quo loco exiſtimat hoc uerum in feudo ex pacto (de quo hîc) & prouidẽtia quæſito: ubi omnes contrarias rationes ceſſare dicit, licet ſuperior ſit fortè uerior in feudo, ſicut ait, hæreditario: quod cùm ſit pars hæreditatis, meritò ſuccedit in eo, uti in reliqua hæreditate. At uerò quòd in allodialibus & hæreditatibus indiſtinctè ſuccedere debeant in capita, dicit imperatorem Carolũ conſtituiſſe in Comitijs Spirenſibus anno 29. Zaſ. præall. loc. & obtinere: ac ſeruari in ſucceſsione feudali idẽ oſtendit in epito. feud. parte 8. num. 18. Myſin. obſ. 94. centur. 3. latè id comprobans, ac ſuo tempore referens in Camera etiam in ſucceſſione feudali ſic eſſe iudicatum: Forſterus exhibens eam conſtitutionem Carolinam totã trac. ſucceſſ. lib. 4. concluſ. 8. ſequitur author diff. 28. circa finem, oſtendens idem obtinere iure Sax. ut in capita, non in ſtirpes ſuccedãt, tex. Landtr. lib. 1. art. 17. ibi, *vuan ſich aber ein erbe, &c.* Loſſ. conſul Friburg. de ſucceſs. reg. 7. nu. 9. ſub cap. *vuie bruder kinder vnder ſich, &c.* ad idem Lauden. c. 1. in fin. de gradib. ſucc. Capra conſil. 21. in fine, dicens hanc eſſe communem, conſil. 204. uiſo. in 1. dubio. Et fundatur hæc opinio in antiquiſsimi gloſſatoris Azonis ſentẽtia in ſumma C. de legit. hæred. Hoſt. de ſucceſſ. ab inteſt. §. uiſo. Alb. Salic. & Oldra. d. authen. ceſſante. Cyn. l. 1. §. ult. ſi pars hæred. petat. Salic. & Ioan. de Neapol. in authen. poſt fratres. C. de legit. hæred. & l. lege. eod. tit. Aretin. & poſt eum Ioan. Ferra. Mõt. §. cùm filius. Inſt. de hær. quæ ab inteſt. ubi hanc dicit de iure ueriorem: Fortun. Garzia copioſè hãc opinionem defendens, l. Gallus. §. idem credendum. de lib. & poſth.
6 Non obſtat, quòd † in feudo antiquo omnes qui ſunt ex eodem ſtipite, pro deſcendentibus habeantur. Nam de conſuetudine id non obtinere, ſed collaterales defuncto ſemper iure collateralium ſuccedere, concludit Schurff. conſ. 66. quanquam. num. 2. centur. 1. dicens hanc ex conſuetudine feudorum eſſe communẽ, Henn. God. cõſ. 22. num. 9. author diff. Sax. 29. quod ſanè iure Sax. potiſsimum eſt uerum. Nam ſi pro deſcendentibus primi acquirentis haberẽtur in feudo, non opus eſſet illis ſimultanea inueſtitura: quæ in deſcendentibus non requiritur: Lehenrecht cap. 5. 6. 21. Henn. God. de ſimult. inueſt. conſil. 22. num. 3. & 9. author diff. 29. glo. Landtr. lib. 1. art. 56. & artic. 58. lib. 2. ſicut omnino tamẽ opus habent, Lehenrecht cap. 6. & 21. diff. 29. Henn. God. conſ. 22. de ſimul. inueſt. num. 1. 2. 9. glo. Landt. præall. art. 56. li. 1. & 58. lib. 2. & art. 27. ſub litera G. li. 1. Schurf. conſil. 16. ſuper. conſil. 99. prædictæ. nu. 3. centur. 1. conſil. 59. caſus. num. 3. centur. 2. etiamſi hoc neget Loſ. Freiburg. in tract. ſucceſſ. reg. 6. num. 13. mihi fol. 37. & confirmatur idem conſtit. 45. parte 2. quæ definit, diuiſione rumpi ſimultaneam manum, proindeq́ eiuſdem renouatione ſemper opus eſſe.

CONSILIVM LXXXV.

De teſtamenti uitijs & legitima liberis relinquenda.

SVMMARIA.

1 ¶ *Scheda teſtatoris à teſtibus non ſubſcripta & ſignata, in uim teſtamenti non ualet.*

2 *Præteritio liberorum teſtamentum uitiat.*

3 *Legitima etiam nepotibus titulo inſtitutionis relinquenda.*

4 *Non ſufficit liberis legatum relinqui, ne iure quidem Canonico: etiam in teſtamento parentum maternorum.*

5 *Teſtamentum inter liberos ob præteritionem uitiatur.*

6 *Relictum pecuniæ ad inſtitutionem non trahitur.*

7 *Verbum Relinquo, certæ rei adiectum, non importat inſtitutionem.*

8 *Non poteſt uideri inſtitutus, qui de manu alterius accipere debet.*

9 *Verbum commune certæ portioni adiectum, non trahitur ad inſtitutionem, dato alio hærede uniuerſali.*

10 *Qui iubetur relicto contentus eſſe, non propterea uidetur inſtitutus.*

11 *Inducta ad augmentum, non operantur imminutionem.*

12 *In-*

12 *Inducta ad minuendum, non ducuntur ad augendum.*

13 *Actus contrarium effectum producere non debet.*

Rationum decidendi ſummaria.

14 ¶ *Teſtamentũ à teſtibus non ſubſcriptũ aut ſignatũ, ualere poteſt, ut nuncupatiuum.*

15 *Valet teſtamentũ in ſcheda clauſum, etiãſi teſtator hæredem teſtibus non nuncupet,*

16 *Etiamſi ſcheda non ſit in manu teſtatoris, ſed alibi.*

17 *Sequentia inſunt præcedentibus.*

18 *Sequentia declarantur à præcedentibus.*

19 *Iure Codicis poteſt legitima quouis titulo relinqui, quod ius recentiores putant non eſſe correctum.*

20 *Nemo præſumitur incontinẽti ſe corrigere.*

21 *Doctoris unius excellentis opinio præualet communi, fauore teſtamẽti, uel alterius cauſæ fauorabilis, quæ ſit ualida tamen.*

22 *Legitima titulo inſtitutionis ſecundum cõmunem utriuſq; iuris eſt relinquenda.*

23 *Sufficit minimum titulo inſtitutionis relinqui, quod ſuppleatur.*

24 *Verbum Dandi, Ordinandi, & alia communia ad inſtitutionem trahuntur, quoties his ad relicti ualiditatem opus eſt.*

25 *Diuidẽs inter liberos, uidetur eos inſtituere.*

26 *Teſtator utendo communibus uerbis, non uidetur elegiſſe uiã, qua iudicium ipſius ſuũ ſubuerteret.*

27 *Actus ex cauſa magis neceſſaria factus intelligitur.*

28 *Verborum anguſtia aut groſſities notarij nõ debet præuertere uoluntati. & num ſeq.*

29 *Liberis uoluntas patris ſancta eſſe debet.*

30 *Relictum pro legitima, cõtinet inſtitutionẽ.*

31 *Sufficit effectu uerba importare inſtitutionem.*

32 *Relictũ Omni meliore modo, importat inſtitutionem.*

33 *Relictum liberis præteritis euacuato teſtamento euacuatur.*

34 *Clauſula codicillaris inſtitutiõis uim habet.*

35 *Relictum pro dote, legitima, debito, iure uniuerſo inſtitutionem ſapit.*

36 *Verbum Relinquo, uniuerſitati adiectũ, directum, non obliquum eſt.*

37 *Verba ſecundum ſubiectam materiam impropriantur.*

38 *Relictum liberis pro ſua portione, titulũ inſtitutionis continet.*

39 *Iuſſus eſſe contentus ſua portione, pro inſtituto habetur.*

40 *Non præſumitur quis fruſtratoriè teſtari,*

41 *Aut ponere in teſtamento, quod actũ reddat inutilem.*

42 *Pro expreſſo habẽdum, quod teſtator interrogatus ueriſimiliter expreſſiſſet.*

43 *Paria ſunt, teſtatorem expreſſè uoluiſſe, uel ueriſimiliter.*

44 *Sufficit uel in genere cogitatum fuiſſe.*

45 *Diſpoſitio teſtatoris trahitur ad caſum in genere cogitatum, qui aliàs diſpoſitione non comprehenderetur:*

46 *Et quæ non proſunt ſingula, multa iuuant.*

47 *In dubio pro teſtamento pronunciandum, ut actus potiùs ualeat, quàm pereat.*

48 *Inſtituti in re certa, etiam dato hærede uniuerſali, ſunt hæredes.*

49 *Et licet ſecundũ quid pro legatarijs habeantur, tamen non habentur pro præteritis.*

50 *Filijs in re certa, uel quantitate relinqui legitima poteſt.*

51 *Honorati re certa non habent quæſtionem præteritionis,*

52 *Nec teſtamentum impugnare poſſunt.*

53 *Inſtitutus in re certa, pro præterito non habetur.*

54 *Inſtitutio in re certa, media eſt inter inſtitutionem & legatum.*

55 *Legitima eſt portio hæreditatis, & in ea liberi pro ſucceſſoribus habentur.*

56 *Liberi in legitima grauari non poſſunt.*

57 *Subſtitutio pupillaris in legitima non trahitur ad uulgarem, aut fideicommiſſariam.*

58 *Relictum in tẽpus nuptiarũ eſt cõditionale.*

59 *Legitima poſt deductum æs alienum ſoluitur etiam poſt legata, cùm hæreditas eſt ſoluendo.*

60 *Legitima ſub pœna cum omni intereſſe à tempore moræ, hoc eſt prima denunciatione, ſolui debet.*

61 *Quamuis onus legitimæ adiectum ſit inutile, non tamen ipſum legitimæ relictum uitiatur.*

62 *Vtile per inutile non uitiatur.*

63 *Teſtamento ob præteritionem euacuato, omnia quæ uim inſtitutionis habent, euacuantur: exceptis ijs, quæ præteritis relicta ſunt.*

64 *Euacuata ob præteritionẽ inſtitutione, nihilominus ex clauſula codicillari hæredi ſcripto ſua portio, tanquam fideicommiſſum, debetur.*

VIDERI poterat hoc, de quo quæritur, teſtamẽtum nõ ſubſiſtere: primò, quia teſtator non inuenitur corã teſtibus illud condidiſſe: deficit igitur ſolennitas in teſtamento requiſita, l. hac conſultiſs. l. ſi unus.
1 C. de teſtamen. adeo † ut nec ſcheda teſtato-

ris, in qua dicit ſe hæredes inſtituiſſe, & quam
uult pro teſtamento habere, in uim ſcripti uel
nūcupatiui teſtamēti ualeat, Iaſ. d. l. hac cōſul-
tiſs. §. per nuncupationem. num. 1. C. de teſta-
2 men. Secundò, quoniam † liberi nec inſtitu-
ti reperiunt̄ in eo, neq; ſolenniter exhæredati,
contra l. inter. 30. de lib. & poſth. §. 1. 2. Inſt. de
exhæred. liber. Vnde pro præteritis habent̄, §.
1. & ult. ubi Ang. Fab. & Dd. Inſt. de exhær. lib.
l. 2. l. 3. C. de inoff. teſt. l. 4. auth. ex cauſa. C. de
lib. præt. quæ præteritio teſtamentum uitiat &
reddit ipſo iure nullum, d. §. 1. & 2. Inſt. de exh.
lib. l. filio. 17. l. 3. de iniuſt. rup. teſtam. ſaltem
quoad inſtitutionem, iure nouo, auth. ex cau-
ſa. auth. non licet. C. de liber. præter. ubi com-
muniter Dd. §. aliud. cum ſeq. in auth. ut cùm
de appell. Liberorum aūt hic nomine ueniūt
& nepotes, l. liberorū. 220. de uerb. ſig. etiā in
hac materia præteritionis, §. 1. 2. Inſtit. de exh.
3 lib. l. 2. C. de lib. præter. d. §. aliud. adeo † ut &
his legitima iure inſtitutionis, ac ſic titulo ho-
norabili ſit relinquēda, d. l. 2. niſi ex iuſta cau-
ſa exhæredari queant, d. §. aliud. idq; non mo-
dò ſecundū ius ciuile, Iaſ. n. 13. & Dd. auth. no-
uiſsima. C. de lib. p̄ter. Iul. Clarus de teſta. q.
38. nu. 2. gl. §. iam aūt. §. igitur. uerb. legati. Inſt.
4 de inoff. teſt. ubi probat̄ titulū † legati ad hoc
non ſufficere, quò minus à uitio præteritio-
nis teſtamentū annihilet̄: uerumetiā iure Ca-
nonico idem obtinet, ſecundū communē, ſci-
licet ut non ſatis ſit ad ualiditatē teſtamēti li-
beris relinqui legatū, ſed opus ſit ſolēni eorū
inſtitutione, uel iuſta exhæredatione, gl. in c.
Raynutius. uerb. relinquēs. ubi Imol. num. 51.
Berous nu. 38. de teſta. & c. ſi pater. eo. li. 6. Iaſ.
d. auth. nouiſsima. nu. 31. Alex. conſ. 70. nu. 6.
li. 2. Iulius Clarus de teſta. quæſt. 38. n. 3. Boer.
deciſ. 267. nu. 1. Dilect. de arte teſtan. tit. 3. cau-
tel. 1. nu. 1. Nec tantùm id obtinet in teſtamen
to paterno, uerumetiam materno, ac parentū
maternorum, d. §. fin. ubi gloſ. & Dd. Inſtit. de
exhib. lib. authen. non licet. auth. ex cauſa. C.
5 de lib. præt. & in d. authen. nouiſsima. Imò †
etiam in teſtamento inter liberos: quod nec
ipſum aliter, quàm inſtitutis, aut iuſtè exhæ-
redatis liberis, ualere poteſt, l. hac conſultiſs.
§. ex imperfecto. ubi Bald. num. 2. & 3. C. de te-
ſtam. Ruin. conſ. 1. num. 3. lib. 2. Salic. in auth.
nouiſsima. num. 1. C. de inof. teſtam. quicquid
ibi contrà diſputet Iaſ. num. 16. 17. nihilomi-
nus non inficians illam eſſe communem in u-
traq; Legiſtarū & Canoniſtarū ſchola: quod
confirmat Alex. conſ. 75. nu. 17. lib. 3. & alij à
6 Claro p̄ducti, de teſta. quæſt. 8. nu. 5. Cùm † i-
gitur auus hic nepotibus tantùm aliquot au-
reorum milia reliquerit, illud ad inſtitutionē
trahi non poteſt, Alexan. l. humanitatis. num
2. C. de impub. ſubſt. Eſt enim pecunia certa
res & ſingularis, Iaſ. d. authen. nouiſsima. nu.
33. tex. l. 1. §. ſi is qui. l. ſi legatum. §. ult. ad S. C.
Treb. §. ſi quis una. 8. Inſt. de fid. hær. §. 1. Inſtit.
7 de ſing. reb. per teſtam. relict. Verbum † au-
tem Relinquo, certæ rei ſubiectū, non impor-
tat inſtitutionem, Iul. Clarus lib. 3. §. teſtamen
tum. quæſt. 38. num. 11. Iaſ. d. authen. nouiſsi-
ma. num. 33. uerſic. item in quantū dixi, quòd
uerbum Relinquo, adiectū certæ rei, uel quan
titati, (ut hîc) non inducat inſtitutionem. Præ-
8 terea † etiamſi alijs uerbis uſus eſſet teſtator,
tamen cùm uoluerit nepotes de manu hære-
dis hoc relictū accipere, non poteſt uideri eos
inſtituiſſe. Bar. l. cēturio. nu. 15. 16. 20. de uulg.
& pup. & l. ſi ita legatum. nu. 3. de legat. 3. Vn-
de & uerbū legandi, obliquū cenſetur, Bart. d.
l. centurio. nu. 17. quoniam legatum de manu
capitur hæredis, §. 1. Inſt. de legat. l. 1. & toſ. tit.
9 quod legat. Imò † ne portioni quidem certæ
adiectum uerbum commune, trahitur ad in-
ſtitutionem, quoties (ut hîc) alius cohæres da
tus eſt uniuerſalis, Bar. d. l. centurio. num. 40.
per l. his uerbis. eod. tit. §. ſi uerò nulla. ubi gl.
uerb. relictis. in auth. de hær. & Falcid. Salic. l.
ult. num. 5. & 6. l. quoties. nu. 2. C. fam. hercisc.
10 Quanquam † autem hîc adiectum ſit, nepo-
tes hac ſumma contētos eſſe debere, nec tamē
id infert inſtitutionem: Clarus de teſtament.
q. 38. nu. 13. Nam licet id tenuerit Bal. l. ſi adul-
ta. nu. 2. C. de hæred. actio. tamen in hoc com-
muniter à Dd. reprehendit̄: Claudius l. inter
cætera. nu. 22. de lib. & poſth. Iaſ. auth. nouiſsi-
ma. nu. 34. in 5. limitat. C. de inoff. teſt. Clarus
d. quæſt. 38. nu. 13. de teſtam. addēs rationem,
quòd eiuſmodi uerba ad reſtringendam diſ-
poſitionē appoſita, non debeāt eam amplifi-
11 care. Vt † enim inducta ad augmētum, nō de-
bent operari diminutionē, l. legata inutiliter.
ubi Iaſ. nu. 8. l. ſi cui. de legat. 1. l. ſi mancipia. de
fund. inſtruc. l. cùm uinum. de trit. & ol. l. ſi ita
fuerit. §. ult. de manum. teſt. Tiraq. de retract.
12 conuent. in fine, num. 145. ſic † contrà indu-
cta ad minuendum, non debent interpretan-
do duci ad augendum, d. l. legata. l. cùm tale.
§. ult. de cond. & demon. Iaſ. l. ſi mihi. §. in lega-
tis. 1. lectura, nu 9. & 2. lectura, nu. 7. & d. l. lega
ta. nu. 5. l. ſi ita legatū. nu. 10. de legat. 1. Tiraq.
13 de retrac. conuēt. in fine, nu. 145. cùm † actus
contrariū effectum producere non debeat, l.
clàm poſsidere. §. qui ad nūdinas. ubi Iaſ. nu.
24. de acq. poſſ. & l. qui Romę. nu. 14. de uerb.
ob. l. nulla. de leg. contra mentē diſponentis,
l. nō omnis. ſi cert. pet. quæ potiſsimùm in ul-
timis uoluntatibus eſt attēdenda, l. 4. de adi-
men. leg. l. cùm uirū. C. de fideicom. Quæ cùm
ita ſe habeant, concludendum uidet̄ ex hac li-
berorū præteritione, teſtamentū iſtud, quoad
inſtitutionem, euacuari, d. authen. ex cauſa. C.
de lib. præt. quantumuis legatum ijs ſit reli-
ctum, Iaſ. d. auth. ex cauſa. num. 15. Iul. Clarus
de teſtamen. quæſt. 46. & quæſt. 52.

Rationes decidendi.

HAEC etſi ſpecioſè dicantur, cōtrà tamen
apparet pro teſtamento hic pronūciandum,
ſicut & in dubio fieri debet, l. ſi pars. de inoff.
teſtam.

14 teſta.quod † licet ob defectum ſubſcriptionis ac ſignationis teſtium nõ poſsit, ut teſtamentum in ſcriptis, ualere, l. hac conſultiſs. ubi Iaſ. & Dd. in prin. & §. per nuncupationẽ. ubi Iaſ. nu.3. uerſ. ſed non adhibuit oẽs ſolennitates, puta, quia non omnes teſtes ſe ſubſcripſerũt, aut ſigillarunt, &c. nihilo minus poteſt ualere ut teſtamẽtum nuncupatiuũ, Iaſ. d. §. per nuncupationem. nu.3. ſi tñ, ut hîc, iuſtus teſtium numerus interuenit, §. ult. Inſt. de teſtam. rogatorum ſcilicet, l. hac conſultiſsima. in prin. ubi Iaſ. num.2. C. de teſtam. per l. hæredes palam. §. in teſtamentis. ff. eod. Clarus de teſtament. quæſt.58. nu.1. & 2. de quo tamen ſatis eſt conſtare per ſcripturam, in qua teſtator aut notarius ſcripſerit teſtes eſſe rogatos, ꝓut hîc ſcriptum uidemus, Bauer. §. ult. nu. 42. cum ſeq. Inſtit. de teſtam. ex regula. l. cùm precibus. 18. C. de probat. Quanquam autem Iaſ. d. §. per nuncupationem. nu.3. loquatur de teſtamento, cui non omnes teſtes ſubſcripſerint, uel ſigillum appreſſerint, tñ idem erit, ſi nulli horũ quid fecerint, l. ſi unus. C. de teſtamen. Quo-
15 ties † ergo teſtator in ſcheda (prout hîc) ſuam conſcripſit uolũtatem, & obſignauit, ac pôſt coram teſtibus & notario declarat ſuũ id eſſe teſtamentum, toties utiq; ualet, ut nuncupatiuum: etiamſi nullos hęredes coram teſtibus nuncuparit, Clarus de teſtament. quæſt. 4. num.2. & 3. & quæſt.36. num.2. Bart. l. ſi ita ſcripſero. num. 1. de cond. & demonſt. Cyn. Alb. Iaſ. & communiter Dd. d. l. hac conſultiſsima. §. per nuncupationem. & l. iubemus. ubi Iaſ. num.10. C. de teſtamen. Bart. l. fin. ad fin. de iure codicill. Angel. & Imol. l. 1. §. ſin autem. de hæred. inſtit. Raph. l. hæredes palàm. in princip. de teſtament. per l. 3. de teſtamen. milit. Caſtrenſ. conſil 414. uiſo. numer.3. uolum.2. Ta-
16 metſi † uerò longa eſt diſputatio, an ualeat in uim nuncupatiui, quoties ſcheda non eſt in manu notarij, uel teſtatoris corã teſtibus, ſed alibi, puta apud Guardianum poſita, uel paſtorem (nam iudici inſinuata & credita ſolennis eſt, l. omnium. C. de teſtamen.) ut uidere licet apud Iaſ. d. §. per nuncupationem. num.1. & l. certum. num.1. ſi cert. pet. & Anton. Gab. Rom. lib.4. de teſtam. cõcluſ. ult. num. 5. cum ibi allegat. tamen in hoc concluditur aduerſus Iaſ. communiter etiã tum ualere teſtamentum, quod cõſtet (ut hic) manu teſtatoris ſcriptum, ſaltem in uim nũcupatiui, Caſtr. & Dd. d. §. per nuncupationem. & l. hæredes palàm. in princip. de teſtam. Bart. l. ſi ita ſtipulatus. nu.1. de cond. & demõſt. Natta in repet. auth. quod ſine. num.26. C. de teſtam. latè Did. Couar. confirmãs per multas rationes, in c. cùm tibi. num.5. de teſtam. per l. nemo dubitat. l. aſſe toto. l. quoties. §. ſi quis nomen. de hær. inſt. & hanc communẽ facit Alexan. l. ait prætor. §. fin. in princ. de re iud. & conſ.12. lib.1. Zaſ. cõſ. 3. uol.1. Io. Crot. l.1. §. ſi qs ita. in 2. lect. de uerb. oblig Pariſ. conſ.19. num.3. uol.3. Ruin. conſil. 193. num.6. uol.2. Molinæ. conſ.33. acutiſs. nu. 11. Anton. Gab. Roman. lib.4. de teſtam. concluſ. ult. num.4. & 6. Roman. conſ.306. propoſita. nu. 6. & 7. Sylua latè cõſ. 54. Clarus de teſtam. quæſt.36. nu. 2. Neq; de eo nobis hic eſt laborandum, ubi teſtator ſcripſit ſchedam teſtamenti ſubiecto die & anno, ac conſignauit & coram teſtibus ac notario ad id uocatis ſignificauit ſuam illam eſſe ultimam uoluntatem, ac teſtamentum, in quo hæredem ſuum ſcripſiſſet, ac legata reliquiſſet: quæ quidem tollunt omne dubium, prorſus ut dubitandũ non ſit, quin ualeat hic in uim nuncupatiui, Dd. d. §. per nuncupationem. ubi Iaſ. num.3. & d. l. hæredes palàm. de teſtamen. Bart. l. ſi ita ſcripſero. num.1. de cond. & demon. Alex. cõſ. 177. num.6. lib.2. Bello. conſil.85. num.11. Anton. Gab. Roman. lib.4. de teſtam. cõcluſ. ult. circa finem. Vnde Iulius Clarus quæſt. 4. nu. 3. in fine, Conſulo, inquit, ꝙ teſtator faciat per notarium à tergo ipſius ſchedulæ uel ſcripturæ clauſæ apponi tempus & nomina teſtium & rogationem, ne poſtea contingat dubitari circa identitatem ſcripturæ, &c. quæ cum hoc in teſtamento reperiantur uniuerſa, & ipſe etiam notarius in calce ſubiecerit, quòd teſtator coram ſe ac teſtibus rogatis uoluerit illud ſuum ſcriptum pro nũcupatiuo ualere,
17 dubiũ non eſt, quin ita ualeat, & † hæc ſequentia notarij uerba toti ſcripturæ præcedenti ac incluſæ inhæreant, & inſint, l. ſi ſeruus pluriũ. §. fin. de legat. 1. l. quiſquis. ubi Bart. de legat. 3. Pariſ. conſil.14. num.31. 32. conſil. 23. numer.
18 118. uolum. 1. ſicut † econtrariò ſequentia declarantur à præcedentibus, l. quoties. 10. ubi gloſ. Bald. C. fam. hercisc. Quod ad alterum præteritionis defectum attinet, illud conſtat,
19 iure † Codicis potuiſſe legitimam quouis titulo relinqui: idq; ad teſtamenti ualiditatem ſuffeciſſe, l. omnimodo. C. de inoff. teſtam. Iul. Clarus de teſtam. q.38. nu.2. dicens, hanc eſſe communem: idemq; Nouellarum etiã primo iure ſimiliter obtinuiſſe, probat d. auth. nouiſſima. uerb. quoquo relicti titulo. C. de inof. te-
20 ſtam. & in auth. de trien. & ſemiſ. in prin. † ut minimè ſit ueriſimile Iuſtinianũ hæc, imò ſemetipſum incontinenti pôſt correxiſſe, l. non ad ea. ubi gl. & Dd. de con. & demonſt. Bar. l. 1. §. & parui. quod ui aut clã, Alex. l. ſi mihi. §. fi. de legat. 1. & conſ.156. lib.6. etiãſi liberos inſtitui nec ſine uitio præteriri poſſe ſanciuerit, §. aliud. in auth. ut cùm de app. Nã & iure Digeſtorũ nõ poterant ſine teſtamẽti uitio præteriri, l. filio. 17. de iniuſt. rup. & irr. teſtamen. & tamen quoties ei legatum erat, quod ad legitimam ſufficeret, non habebatur pro præterito: nec teſtamentum ab eo poterat conuelli, l. Papin. §. ſi quis mortis. l. ſi nõ mortis. de inoff. teſtam. l. 3. §. ſi debita. de bon. liber. l. parentib. l. cùm quæritur. l. omnimodo. C. de inoff. teſtam. l. quoties. C. famil. herciſcun. Quamobrem etiam ex d. §. aliud. & §. hæc autem. in authen.

thent. ut cùm de appell. multi ex recẽtioribus
colligunt, uel potiùs conuincunt, nihil ibi de
antiquo iure mutatum eſſe, & proinde fauore
teſtamenti, quò ſuſtentetur, etiam nunc ſuffi-
cere quouis titulo legitimam aut aliquid pro
legitima liberis relinqui: quod etiam Cano-
niſtæ non pauci in cap. Raynutius. de teſta-
ment. ſequuntur, teſte Iaſ. d. authent. nouiſsi-
ma. num. 14. adeo ut Alexand. hanc dicat cõ-
munem Canoniſtarum opinionem in l. inter.
30. num. 6. de lib. & poſthum. Politus in l. fi-
lium quem. num. 145. in fin. C. famil. herciſc.
21 Ruin. conſil. 11. num. 2. lib. 2. Scitum † autem
eſt doctoris, nedum plurium, ut hîc, uerum e-
tiam unius excellentis opinionem eſſe præfe-
rendam, quando fauet teſtamento: uelut iſta
Canoniſtarum, quam modò poſuimus, So-
cin. iun. l. centurio. num. 301. de uulg. & pup.
per l. ſi pars. de inoff. teſtam. latè Corat. com-
mun. opin. lib. 2. tit. 9. caſu 20. ubi pluribus cõ-
firmat communi Doctorum ſententiæ præfe-
rendam eam eſſe, quæ piæ cauſæ faueat, aut fa-
uorabili, ut teſtamento, doti, &c. Et quamuis
aliqui contrariũ teneant, fatetur tamen hanc
magis eſſe communem, nu. 112. uerſic. ſi quis
autem priori ſententiæ acceſſerit, quæ eſt ma-
gis communis. & num. 116. uerſic. iſta magis
eſt communis, &c. fateor tamen totum illud
eſſe diſputationibus inuolutum. Nam & Co-
rat. ibidem num. 161. in alia omnia tranſit, &
alioquin illa communis opinio tantùm pro-
cedit, quando cauſa, de qua agitur, ſubſiſtit, &
22 eſt ualida: id quod hic abeſſe putat, ex † cõ-
muni ſcribentium, qui in utraq; Legiſtarum
ac Canoniſtarum ſchola requirunt ad ualidi-
23 tatem teſtamenti inſtitutionem † in legitima,
aut aliqua eius parte, uel minima, Iaſ. d. auth.
nouiſsima. num. 15. & gloſ. ibidem, uerb. reli-
cti. Iaſ. l. quoties. num. 3. 4. C. de hær. inſt. §. cæ-
terum. in authen. ut cùm de appellat. cognoſ.
quæ ſuppleri poſsit, gloſ. Iaſ. num. 25. 31. 32. &
Dd. communiter d. authen. nouiſsima. & in §.
aliud. in authen. ut cùm de appell. l. 3. §. ſed u-
trùm. uerb. patrimonium. de minor. Alexan.
conſil. 70. conſil. 177. uol. 2. conſ. 68. ubi Mo-
linæ. uol. 5. cõſil. 125. lib. 5. cum alijs, quos ag-
gregat Iulius Clarus de teſta. quæſt. 38. num.
3. adeo ut etiã materna, uel aui materni (qui
eſt caſus noſter) præteritio teſtamentũ, quoàd
inſtitutionem, annihilet, ſecundum Sapiam
rub. C. qui admit. num. 58. Cornæ. conſil. 118.
lib. 2. Clarus de teſtament. quæſt. 47. per to-
tum. Quamobrem uideamus, an non reten-
ta hac communi noſtrorum ſententia, teſta-
mentũ iſtud ab eiuſmodi oppugnatione de-
fendi commodùm poſsit. Et in primis pon-
derandum eſt, teſtatorem in relinquendo ne-
potibus aliquot milia, uſum eſſe uerbo Dan-
24 di, quod † eſt directum, quaſi per ipſum te-
ſtatorem detur: Bart. l. ſi ita legatum. in prin-
cip. num. 3. de legat. 3. Deinde uſus eſt Ordi-
nandi ac Diſponẽdi uerbo, quod ut commu-
ne, potiùs ad inſtitutionem eſt trahendum,
quò uoluntas ultima ſuſtineatur, Iaſ. d. auth.
nouiſsima. num. 24. in 6. limitat. C. de inoff.
teſtamen. per not. d. l. centurio. de uulg. & pu-
pil. Super hæc reliquit iſta non per modum le-
gati ſimpliciter, ſed ut diuidens hæreditatem
& bona ſua inter liberos, filiam & nepotes ex
altera, &c. ut dant illa uerba, *thue, ſetze, ordne,*
25 *theile* (notetur) *ſchaffe vnd mache, &c.* Hoc † eſt
autem tantundem, ac ſi dixiſſet Inſtituo: gloſ.
fin. l. quoties. ubi Bald. C. famil. herciſc. Iaſ. d.
authen. nouiſsima. num. 24. in 6. limitat. C.
de inoff. teſtamen. Et illa uerba initio aliquo-
ties poſita, in ſequentibus repetita debent ui-
deri, l. Titia. 134. §. 1. ubi Dd. de uerbor. oblig.
§. præterea. Inſtit. de inutil. ſtip. Anchora. conſ.
26 180. num. 4. Socin. conſil. 159. uol. 2. Nec † ue-
rò ſimile ueri eſt, teſtatorem utendo commu-
nibus uerbis, uoluiſſe uiam eligere, per quã
iudicium ſubuerteretur ſuum, l. 3. uerſic. nec
credendus eſt quiſquam genus teſtandi eli-
gere ad euertenda iudicia ſua. ubi Bald. l. mi-
les. ita. l. ſi duobus. de teſtam. milit. l. ex his. C.
eod. tit. Iaſ. num. 11. Socin. iun. nu. 88. in l. cen-
turio. de uulg. & pupil. Maran. in Spec. aureo
parte 4. diſtinct. 9. num. 90. ſed potiùs credi-
bile eſt, eum ualidè uoluiſſe teſtari, proindeq;
maluiſſe directam in ſententiam communia
uerba interpretari, quò iudicium ſuum ſuſti-
neri poſſet, Iaſ. poſt alios l. cùm ſeruus. nu. 6.
& 7. de legat. 1. per d. l. 3. de mil. teſtam. d. l. cen-
27 turio. de uulg. Sed † & actus in dubio ex cau-
ſa magis neceſſaria magisq; ſuſtentabili fa-
ctus intelligitur, l. 1. l. cùm ex pluribus. de ſo-
lut. Eſt autem magis neceſſarium inſtituere li-
beros, quàm ijs legatum relinquere, ne teſta-
mentum euacuetur, d. authen. ex cauſa. auth.
non licet. C. de lib. præterit. §. aliud. in authen.
ut cùm de appel. l. inter. 30. de lib. & poſthu.
28 Neq; † uerò teſtatorum præſertim iuris impe-
ritorum uoluntates ad illas uerborum angu-
ſtias uel decipulas potiùs, ſunt coarctandæ:
cùm omnes dicere nequeant Inſtituo, Bald.
poſt gloſ. l. quoties. num. 2. C. fam. herciſc. ma-
ximè parentum, quibus honos ac reuerentia
debetur, l. 1. 2. 3. 4. 5. de obſeq. à lib. l. 2. ubi Dd.
29 C. de in ius uocan. & † quorum uoluntas li-
beris eſſe ſancta debet, l. hac cõſultiſs. §. ex im-
perfecto. ubi Natta & Dd. C. de teſta. etiã qua-
liſcunq;, l. ult. C. fam. herciſc. quiq; non præſu-
muntur nulliter teſtari uoluiſſe, l. ſi quãdo. in
princip. de legat. 1. l. 3. de milit. teſtam. Quare
nec groſsities (ut loquuntur) notarij debet ijs
officere, quominus uerba ad ſuſtinẽdam uo-
luntatẽ improprient, Bal. l. ſi cùm ante. C. de
donat. prop. nup. per gl. l. fin. C. de fideiuſſ. &
l. imperator. 1. de ſtat. hom. Iaſ. d. auth. nouiſsi-
ma. n. 30. C. de inoff. teſt. Iul. Clarus de teſta. q.
30 4. nu. 4. & quæſt. 38. nu. 11. ubi ait, uerbũ † Re-
linquo pro legitima, haberi pro inſtitutione:
& hanc opinionem Bart. communiorem eſſe,
ac ueriorem, atq; adeo æquiorẽ. Sufficit enim,
inquit,

inquit, mentem teſtatoris apparêre, licet uer-
ba quandoq; non ita aperta eſſe uideantur:
nec omnis teſtator, ut dicũt Dd. ſcit dicere Hæ
redẽ inſtituo, uel Titulo inſtitutiõis relinquo.
Et ab hac, ait opinione, tanquam æquiore, &
quæ magis fauet teſtamentis, cenſerem in pra
ctica non eſſe recedendum. hæc Clarus ibidẽ.
Vnde poteſt intelligi ex illa uerborum ſubti-
litate ac exilitate nihil ſolidi contra auitũ hoc
31 teſtamentum à nepotibus afferri. Sufficit †
enim, effectu uerba importare inſtitutionem,
l. quoties. ubi Bald. num. 2. dicit hoc ualde no
tãdum, C. fam. herciſc. Imol. c. cùm tibi. nu. 4.
5. de teſtam. quia teſtatores plerunq; abuſiuè
loquuntur, & neſciunt dicere Inſtituo, ut ibi-
dem Imol. in 5. lectura, Hoſt. eod. tit. §. qualiter
conſtituatur. uerſ. non refert. Quocirca ſi qñ
de finali teſtatoris intentione conſtat, de uer-
bis non eſt curandũ, Bal. & Dd. l. quoniã indi-
gnum. C. de teſtam. Iaſ. l. in cõuentionalib. in
prin. de uerb. obl. Imol. c. fin. in prin. de off. de-
leg. De uoluntate uerò teſtatoris ex toto con-
textu ſcripturæ & clauſulis eiuſdẽ optimè con
ſtat: unde etiã rectiùs, quàm ex uerbis, actus
ac uoluntates æſtimantur, Iaſ. l. 1. nu. 45. C. de
iure emphyt. & in prælud. feù. nu. 11. Nam pri-
mùm bis repetita inuenitur, in principio &
fine, hæc clauſula, (unde intentio colligit̃, hoc
cõſ. 165. nu. 7. uol. 2. Lanf. c. quoniam. in prin.
num. 2. de probat.) quòd uoluerit hanc ſuam
uolũtatem omni meliore modo ſubſiſtere ac
32 ualere. Cùm † aũt parens relinquit quouis ti
tulo, etiã legati, aliquid liberis, & ſubijcit clau
ſulã, ut ualeat omni meliore modo teſtamen-
tũ, tũ intelligit̃ titulo inſtitutionis reliquiſſe,
alioqui ualere teſtamentũ hîc, quo ad inſtitu-
tionẽ, non poſſet: ac propter illã generalitatẽ
uerborũ perinde ualebit teſtamentũ, ac ſi titu
lo inſtitutionis reliquiſſet, Iaſ. d. auth. nouiſſi-
ma. nu. 20. uerſ. quartò & ultimò moueor. Nã
cùm opus ſit hic titulo inſtitutionis, ſine quo
ualere relictũ nequeat, intelligit̃ eum genera-
libus illis uerbis incluſiſſe, Iaſ. d. auth. nouiſſi-
33 ma. nu. 24. in 8. limitat. Ideo † aũt nõ ualet ta-
le ſine titulo inſtitutionis relictũ, quia ſi liberi
illo non cõtenti ex capite præteritionis teſta-
menti inſtitutionem euacuãt, & ipſi ut hære-
des, ab inteſtato, tunc ex regula l. quæſitum.
40. de acq. hær. l. Pap. 8. §. meminiſſe. de inoff.
teſt. licet alia legata maneant, d. auth. ex cau-
ſa. C. de lib. præter. non tamen liberis relicta,
ſed annihilantur, & cum reliqua hæreditate
confundunt̃, Bar. nu. 19. Ang. in fin. Iaſ. nu. 14.
15. in auth. ex cauſa. dicẽs hanc eſſe cõmunẽ,
C. de lib. præter. Alex. Ang. Fulg. cõtra gl. l. ma
ximũ. 4. C. eo. tit. & l. filio. ubi Bar. Imol. Rom.
de iniuſt. rup. teſt. per l. filius. §. omnibus. ubi
Bar. de leg. præſtan. Rom. dicẽs communem,
conſ. 516 nu. 10. & conſ. 506. in caſu. nu 2. Cla-
rus de teſtam. q. 54. nu. 3. Gozad. cõſ. 49. nu.
19. Corn. cõſ. 62. nu. 3. lib. 2. Arelat. conſ. 2. ſub
tit. de ſecũd. nup. nu. 3. Ripa. l. 2. nu. 33. de uulg.
ſubſtit. Secundò appoſita huic teſtamento di
34 ſertè reperitur clauſula codicillaris, quæ † &
ipſa inſtitutionem inducit, quoties, ut in reli-
ctis liberorum, ad teſtamenti ualiditatem eſt
neceſſaria, Iaſ. d. auth. nouiſsima. nu. 24. in fi.
ubi dicit, hoc eſſe ualde utile & in practica
quotidianũ. Tertiò relictũ hîc eſt nepotibus
pro donatione propter nuptias, & neptibus
aliquot milia pro dote, & ſic pro titulo ac iure
uniuerſali, Iaſ. nu. 29. 34. 35. poſt gl. & Bart. in
rub. ſolu. matrim. per l. 1. §. 1. de dote prælegat.
35 cuiuſmodi † relictum, quibuſcunq; tandem
uerbis cõceptum, trahitur ad inſtitutionem,
& in uim inſtitutionis ſuſtinetur, Iaſ. d. auth.
nouiſsima. nu. 33. Iul. Clarus de teſtam. quæſt.
38. nu. 12. dicens hanc eſſe ueriorẽ, cõmunio-
rem & æquiorem, ac in iudicando ſequẽdam.
Nam licet uerbum Relinquo, obliquet̃, cùm
certæ rei ſubiungitur, prout initiò uidimus:
36 ſecus tñ eſt, quãdo † per illud uniuerſitas, ſeu
quod uice ſit uniuerſitatis, relinquit̃: nã tunc
pro directa inſtitutione habet̃, Iaſ. d. auth. no-
uiſsima. nu. 33. C. de inoff. teſtam. per gl. in §. ſi
uerò nullã. uerb. relictus. in auth. de hær. & Fal.
& l. in his uerbis. in prin. de hær. inſtituen. text.
l. diuus. uerb. relinquo. quem ad hoc notat
Bart. de mil. teſtam. l. quoniã indignũ. ubi la-
37 tè Sal. C. de teſtam. quia † uerba ſecundũ ſub-
iectã materiã ſunt accipienda, ac adeo impro-
prianda, l. ſi oleo. C. de locat. l. ſi uno. in prin.
ff. eo. tit. l. 4. de uſur. & talia ſunt ſubiecta, qua-
lia permittuntur eſſe à prædicatis, ac contrà:
ſunt enim conuertibilia, glo. fin. c. dudum. 31.
uerb. prohibemus. de dec. Cæpol. de ſer. ruſt.
præd. cap. de aquæduc. nu. 14. Quartò diſertè
relictum eſt hic nepotibus pro omni ſua por-
tione & iure quod in aui teſtatoris bonis præ-
tendere poſsint: quod quidem ipſum intelli-
git̃ iure inſtitutionis relictum, ſicut relinqui
38 debet: ut † ſic mens potius quàm uerba pon-
derent̃ & attendantur, Iaſ. d. auth. nouiſsima.
nu. 28. Bart. nu. 2. in auth. unde ſi parens. C. de
inof. teſtam. Alex. nu. 2. Dec. nu. 3. l. humanita-
tis. C. de impub. ſubſt. Iul. Clarus de teſtam. q.
38. nu. 11. ubi dicit, hanc eſſe communiorẽ, &
æquiorẽ, & in praxi obſeruandã. Quintò bis
terue repetijt hoc mandatum teſtator, quo
prohibuit nepotibus amplius hoc relicto pe-
39 tere, & eo contentos eſſe iuſsit: quod † ipſum
pro inſtitutione habet̃, Bal. l. ſi adulta. n. 2. C.
de hær. inſt. Sextò non dubiũ eſt, ſi teſtator de
his admonitus & interrogat⁹ eſſet, quin mox
reſpondiſſet, uelle ſe hoc relictum titulo inſti-
tutionis nepotib. deferri, ne iudicia ſua pòſt
40 inquietarent, l. 1. §. 2. ſi quis à par. ma. nec † e-
nim præſumit̃ luſoriè teſtari uoluiſſe, l. quo-
ties. 2. de reb. dub. d. l. ſi quando. de legat. 1. Si-
gnor. de Homod. conſ. 2. num. 16. conſ. 90. nu.
36. Soc. iun. conſ. 71. num. 16. conſ. 1. num. 21.
41 uol. 3. aut † uoluiſſe aliqd poni in poſtremo
ſuo actu, qđ ipſum redderet inutilẽ & anni-
hilaret, Pariſ. conſ. 72. nu. 93. uol. 2. Bertrand.

conſ.264.in princ.uol.2.Crau. conſ. 92.nu.5.
42 Ergo † hoc pro expreſſo habendũ eſt, qđ ue-
riſimiliter interrogatus expreſsiſſet, l.tale pa-
ctũ.§.fin.ubi Bar.& Dd.de pac. Soc. poſt alios
l.hæredes.§.cùm ita.ad S.C.Treb.Bald.Sal.l.1.
C.quæ res pign.Iaſ.& alij l. 3. C. de lib. præter.
Soc.iun.conſ.78.num.31.conſ.122.uol.3.Ant.
Gab.Rom.lib.6.de reg.iur.concluſ. 10. per to-
43 tum.Nam † paria ſunt, teſtatorem uel expreſ
sè, uel uerißimiliter uoluiſſe, l. cùm tes. 49.in
prin.uerſ.ubi teſtator uoluit, uel eſt uerißimile
eum uoluiſſe.de legat.1. Iaſ.l.Titius. §.Lucius.
44 nu.3.de lib.& poſth.l.cætera.de leg.1. Vnde †
ſufficit uel in genere cogitatũ fuiſſe, l. qui iure
militari.de teſta.mil. Ang.l.qui Romæ.§. duo
fratres.ſuper 5.q.Bar.de uerb.ob.Felin.c.cùm
uenerabilis. in fin.de except.Aret.cõſ.33. in fi-
ne,Bertrand.conſ.119.circa fin. uerſ. ad quin-
tum dico. uol.3.latiſsimè Ant. Gab. Rom.lib.
45 6.de reg.iur.concluſ.4. per totum: adeo † ut
diſpoſitio teſtatoris trahatur ad caſum in ge-
nere cogitatum, licet aliàs ille caſus ſub eius
diſpoſitione comprehenſus non fuiſſet, Lud.
Rom.conſil.136.pro declaratione.nu. 4.5. Si-
giſ.Loffred.conſ.2.uidetur.num.15.& 16. per
l.ſolemus.l.ſi iam facta.l.ſi uir uxori. de cond.
46 & demonſt. Ex † quibus omnibus quæ ſi ſin
gula non prodeſſent, cumulata tñ iuuarent,
gl.l.2.in fin.de excu.tut.c.licet cauſam. de ꝓb.
c.accedens.ut lite non conteſt. c. illud. de præ-
ſump.c.cùm dilectus.de ſucceſ.ab inteſt. iudi-
47 co pro † hoc teſtamento pronunciandũ, ſe-
cundum l.ſi pars.de inoff.teſtam. ut actus po-
tiùs ualeat, quâm pereat, l.quoties. & paſsim,
de reb.dub.Et ſi improbus putatur, qui quã-
libet ultimã uoluntatem reſcindere nititur, l.
nulli.18.C. de epiſ.& cler. qđ iudicandũ de li-
beris, quibus qualiſcunq; parentũ uoluntas
eſſe ſacroſancta debet, l.ul. C. fam. herciſ. Re-
ſtat igitur, ut paucis ad rationes dubitandi
præmiſſas reſpõdeamus, quatenus quidẽ ne-
48 ceſſe eſt. Nõ igiť obſtat, ꝙ † in executione di-
xit teſtator obiter, ut hæredes d. nepotibus il-
la relicta præſtarẽt. Nec enim hoc pertinet ad
diſpoſitionẽ, ſed executionẽ, & cùm prius ipſe
expreſsè hæc dederit & inter liberos diuiſerit,
nõ ideo tolliť ius ac titulus inſtitutionis, per
49 ſuprà dicta. Nec officit, ꝙ † hîc alij ſunt dati
hæredes & inſtituti uniuerſales. nec ẽm id im-
pedit, quò minus & hi in re certa ſibi relicta ꝓ
hæredibus habeanť, l.2. l. quoties. C. de hær.
inſt.ubi gl.uerb.legatorũ.Iaſ.& alij Dd.Bart. l.
centurio.nu.42.de uulg.& pup.gl.in auth. no
uiſsima.uerb.relicti. ubi Dd. C. de inoff. teſta.
50 ſicut † in re certa uel etiã quantitate relinqui
legitima filijs poteſt, Iaſ. d. auth. nouiſsima.
nu.15.poſt gl. l.ſi quis filiũ.34.uerb.certa quã
titas.C.de inoff.teſta.Nam plures utiq; cohæ-
redes, alij uniuerſales, alij particulares, in re
certa eſſe poſſunt, l.quoties.C.de hær.inſt.§. &
51 unum.Inſt.eod.tit.& † ſufficit ad excludendã
liberorum impugnationẽ ſic in re certa libe-
ros eſſe honoratos, d.l.ſi quis.34.Iaſ. d. auth.
nouiſsima.nu.15.C.de inoff.teſt. gl.§.aliud.in
auth.ut cùm de app.& l.ante q̃.l.fi. C. com. de
52 ſucc.Guid.Pap.deciſ.487.adeo † ut præteriti
uideri, & teſtamentum impugnare nequeant,
etiãſi datus ſit alius cohæres uniuerſalis, Iaſ.
num.3. & 4. l. quoties. C. de hæred. inſtit. per
tex.in §.cæterùm.in authen. ut cùm de appell.
53 Et † quamuis in re certa inſtituti, dato alio
cohærede uniuerſali, pro legatarijs habean-
tur, d.l.quoties.tamen id non ſimpliciter, ſed
ſecundum quid eſt accipiendum, Iaſ. num. 3.
& 4.poſt Bart.Bald.Salic.d.l.quoties.certè ta-
lis inſtitutio ad remouẽdam liberorum que-
relam ſufficit, d.§.cæterùm.glo. d.authen. no-
54 uiſsima.ubi Iaſ.num.15. Nam † inſtitutio in
re certa, eſt tertia quædã & intermedia relicti
ſpecies inter inſtitutionem uniuerſalem & le-
gatum, & de utroq; participat, ut ad excluden
dam præteritionis quæſtionem omnino ſuf-
ficiat liberos caten⁹ honoratos eſſe, d. l. ſi qs.
34. l.quoniam. 32. uerſic.ne occaſione mino-
ris quantitatis teſtamentum reſcindatur. C.
de inoff.teſt.d. §. cæterùm. in authent. ut cùm
de appellat.Iaſ.d.l.quoties.num. 3. & 4. C. de
55 hæred. inſtit. Legitima † enim eſt portio hæ-
reditatis, l.2.l.5.C.de inoff.don. l.parentibus.
C.de inoff.teſta. uel ſaltem bonorũ, l. 5. uerb.
debitum bonorum ſubſidium.C.de inoff.do-
nat.l.cùm quærebať.6.C.de inoff.donat.quia
poſt deductum demum æs alienum debeť, &
deducitur, Bal.l.nõ eſt.9.C.fam.herciſc. l.Pap.
8.§.quarta.9.de inoff.teſt.l.ſcimus. §.repletio-
nem.C.eo.tit.Coraſ.l.filium.in fin.C.fam.her.
Alex. conſ.30. iuxta. nu. 1.4. uol.4. Bona au-
tem intelliguntur deducto ære alieno, l.ſubſi-
gnatum.§.1.de uerb.ſignif.Quamobrem & in
ea cẽſentur liberi ſucceſſores ac hæredes, l. u-
nic.ubi Dd.C.de lucrat.deſcrip.imp.li. 10. Iaſ.
d.auth.nouiſsima. in prin. Bal. d.l.non eſt. 9.
C.fam.herciſc.l.1.§.in primo.num.11.C.de ca-
duc.tollen.l.Papinianus. §.ſed cùm impubes.
de inoff.teſt.Alex.conſ.13.tranſmiſſum. nu. 2.
56 cũ ſeq.uol.1. dempto † quòd in legitima gra-
uari ullo onere nequeãt, l. quoniam nouella.
authent.nouiſsima. in fine, C. de inoff.teſt. ne
grauari quidem fideicommiſſo poſt mortem,
niſi per ſubſtitutionem pupillarẽ, l. ex tribus.
57 C.de inoff. teſt. quæ † hîc nec ad uulgarẽ tra-
hitur, Iaſ. l.ſi filius. numer. 63. & 64. de lib. &
poſthu. proindeq; hic illa conditio, ut demũ
tempore nuptiarũ nepotibus relicta præſten-
58 tur, (eſt † enim hoc conditionale, l. mulieri.
73.§.Titio.70.§.1.& ult.l.tale.71. §.reſcriptum.
& paſsim, de cond. & demonſt. l.2. l.4. l. cùm
ueterũ. C. de donat.ante nupt.l.qui ſe debere.
l.ult.de cond.cauſ.dat.) meritò pro non adie-
59 cta habetur: quandoquidem † ſtatim poſt
deducta ſecundum æs alienum legata, quan-
do (ut hic) hæreditas eſt ſoluẽdo, Iaſ. l. filium.
num.11.12.C.famil.herciſc.l.Marcellus.3.§.res
quæ.num.10.11.ad Trebel. Bald. l. ſcimus. 36.
60 in prin.nu.6.C.de inoff.teſt.ſub † pœna qui-
dẽ, ni fiat, ſolui legitima debet, l. ſi quis teſta-
mento,

mento.33.in prin. C.de inoff. teſt. cum uſuris,
fructibus & intereſſe, à tempore moræ, hoc eſt
primæ denunciationis, Bal.l.pater filiũ. Iaſ.l.ſi
quis ſuo.nu.4.C.de inoff.teſt.idem Iaſ.l.cum
filioſa.11.nu.177.de legat.1.Cornæ.conſ.148.
conſ.289.lib.4.latè Crauet.conſil.109.de an-
61 no.num.5. Neqꝫ † tamen ideo quòd condi-
tio adiecta, pro nõ ſcripta habetur, ipſum pro
legitima relictũ euacuatur, l.ſcimus.36.§.cùm
autem.l.quoniã in prioribus.32.uerſic.in re-
ſiduo durat.ubi Iaſ.C.de inoff.teſt.poſt gl.ibi,
62 quæ notat inde regulã, Vtile † per inutile nõ
uitiari.c.utile.ubi Dyn.Ioan.And.& Cano.de
reg.iur.in 6.quæ certè regula potiſsimũ in ul-
timis uoluntatibus (de quibus hic) obtinet.
Vnde & ſolẽnitates ſuperfluæ ſi teſtamẽto ui-
tiosè adijciant̃, uel nõ adijciant̃, cum placuiſ-
ſet adhiberi, nihilo minus ualet teſtamentũ, l.
1.in prin. ubi Bald. Sal. C. de rei ux.act. Rom.
conſ.412.quoad Bauer.§.pater.n.25.26.Inſt.
de teſtam. Ex his igit̃ cùm probè fixũ maneat
& ſtabilitũ hoc teſtamentũ, nihil attinet de ca-
ſu cõtrario, nẽpe teſtamẽti euacuati, diſputa-
63 re. Fateor tamẽ, re † eò deducta reſciſſoqꝫ ob
ꝑteritionẽ teſtamento, euacuari ſimul omnia,
quæ uim inſtitutionis habere poſſunt, Bar.d.
auth.ex cauſa.nu.15. Clarus de teſtam.q.55.
nõ etiã reliqua fideicõmiſſa & legata, d. auth.
ex cauſa.ubi Iaſ.aut contractus in teſtamento
factos, l.ul. ubi Bal.de reb.cor.l.ſancimꝰ.in fi.
C.de teſtam.l.ex teſtamento.C.de fideic.l.ſi a-
uia.C.de iure delib.Rom. conſ.171.in ultimo
dubio, Guid.Pap.cõſ.233.in cauſa.circa finẽ,
Bertr.conſ.58.ſufficiẽter.in prin.lib.2.latè Ti-
raq.de legib.connub.in fin.glo.3.uerb. *contra-
ctier*. nu.95. exceptis ijs, quæ præteritis relicta
ſunt, Bar.nu.19.Iaſ.n.14.d.auth.ex cauſa.Cla-
64 rus de teſta.q.54.nu.3.cũ alijs ſ. alleg. Et †
quoniam hic clauſula codicillaris adiecta eſt,
idcirco etiã caſu, quo d. nepotes ad nihilũ re-
ducere teſtamentũ ex cauſa ꝑteritiõis hîc poſ-
ſent, tñ hæredi inſtituto nihilo minus ea por-
tio, in qua inſtitutus eſt, ex cauſa fideicõmiſsi
ab inteſtato deberet̃, Iaſ.poſt alios d. auth. ex
cauſa. nu.12.22.23.24.C.de lib.præter.nã hoc
clauſula codicillaris operat̃, l.eã quã. ubi Dd.
C.de fideicom.Itaqꝫ licet glo.d.auth.ex cauſa.
uelit clauſulam codicillarẽ nihil operari eua-
cuato teſtamẽto: & hãc gl. opinionẽ commu-
nẽ dicat Sig.de Homod.conſ.171.n.4. Molin.
nu.2.C.de inoff.don.poteſt tñ eſſe, teſte Cla-
ro de teſtam. q.46.nu.1.ꝙ fuerit ſuo tempore
cõmunis: ſed ſi conſiderent̃ authoritates Do-
ctorũ, qui pòſt ad noſtra uſqꝫ tempora ſcripſe
runt, proculdubio cõtraria reperiet̃ cõmunis.
Ideo dicit Alex.conſ.26.nu.5.lib.1.conſ.142.
num.4.lib.2. quòd illam gl. damnent cõmu-
niter Dd. Tenenda eſt ergo hæc contraria in
praxi opinio, ꝙ ſcilicet teſtamentũ etiam hoc
caſu ſuſtineat̃ in ꝑim fideicommiſsi, & filius
præteritus cenſeat̃ grauatus uirtute clauſulæ
codicillaris reſtituere per fideicõmiſſum hære
ditatẽ illi, qui eſt ſcriptus in teſtamẽto hæres:
Pariſ.conſ.30.nu.11.lib.3.Bal.conſ.391.nu.4.
lib.3.quem refert & ſequitur Tiraq.l.ſi unquã.
uerb.donatione largitus.nu.273.C.de reuoc.
donat.Cuman.conſ.126.circa prin. Alex.cõſ.
41.nu.5.in fin.lib.1.conſ.86.num.8.lib.3.& d.
auth ex cauſa.nu.13.ubi Iaſ.latè.num.23.24.
Curt.nu, 69. Guliel. Bened.c. Raynutius.in 1.
parte, nu.242.mihi fol.205.de teſtamen. Dec.
l.poſthumo.in 1.lectura, num.10.& 11.ac ibi
Succard.num.102.C.de bon.poſſ.cõtra tab.
Decius conſil.228.nu.2.3.conſ.242.num.2.3.
conſil.369.num.2.conſil.490.num.10.con-
ſil 671.in fine, Curt.iun.conſil.148.num.10.
Quod de plano ꝓcedere in caſu noſtro, hoc
eſt in præteritione liberorũ iam natorũ, (nam
in præteritione poſthumorũ maior eſt dubi-
tãdi ratio) pluribus oſtẽdit Clarus d.q.46.n.2.

CONSILIVM LXXXVI.

De remiſsione inuentarij.

SVMMARIA.

1 ¶ *Teſtator hæredi remittere confectionem inuentarij poteſt.*
2 *Scilicet in præiudicium legatariorum, nõ creditorum.*
3 *Pater poteſt liberorum tutores alogiſtas facere, non ſe alienæ rei ratiocinio liberare.*
4 *Pater non debet rationem adminiſtrationis bonorum quæ ad liberos in poteſtate conſtitutos pertinent.*
5 *Pater adminiſtrãs bona in qb.nõ habet uſumfructum, emancipatorũ rationes debet, ac inuẽtariũ: ſicut mater et auus maternus.*
6 *Etiã remiſſũ à teſtatore inuentariũ poteſt iudex à tutoribus fauore pupillorũ exigere.*
7 *Confuſio hæreditaria nõ impedit æris ſibi debiti deductionem.*

1 TESTATOR † hæredi poteſt remit-
tere confectionẽ inuentarij, Mon-
ticul. in trac.de confect.inuent. in
prin.nu.36.dicens hanc eſſe com-
munẽ: ſequitur Clarus de teſta.q.66.in princ.
licet contradicat Cremenſ.inter conſ.Alexan.
conſ.62.nu.1.lib.4.quod tñ ita eſt accipien-
2 dũ, ut remittere poſsit, ſcilicet † in præiudiciũ
cohæredum aut legatariorũ, Pariſ. dicens ita
cõmuniter concludi, conſ.68.nu.57.lib.2.ex
Bal.l fi.nu.6.C.arb.tutel.Crau.conſ.174.nu.
11.Didac.Couar.c.1.nu.17.de teſtam.Iul.Clar.
de teſtam.q.66.nu.1.addẽs, hoc caſu retinere
Falcidiã hæredem, quam aliàs nõ retinet, qui
repertoriũ non conficit, l.ult.C.de iur.delib.
quorũ reſpectu minus neceſſaria aut uſitata
eſt inuentarij confectio, Mont.eod.trac.in 4.
art.princ.de effectu, nu.187.& in 5.memb.nu.

4.5.per Oldra.conſil.134.conſ.242. non etiã in necem & iniuriam creditorum, quibus nulla diſpoſitio pactiõe debitoris nocere poteſt, aut debet, l. debitorum. C. de pact. Monta. co. tract. in prin. nu. 36. per communẽ ibi Dd. doctrinam, & l. nemo poteſt. ubi Bar. Bald. Caſtr. Alexan. Aretin. Iaſon, Ripa, Ioann. Annib. nu. 406. ac communiter ſcribẽtes, de legat. 1. Crauet. dicens ita communiter teneri, conſil. 174. nu. 11. Iul. Clarus. de teſta. quæſt. 66. nu. 1. addens, quòd eiuſmodi remiſsione non attẽta, niſi hæres faciat inuẽtarium, eum in ſolidum
3 creditoribus ſatisfacere debere. Quare † licet ſuorũ liberorum tutores alogiſtas facere poteſt remiſſa etiã inuẽtarij confectione, l. fin. C. arb. tut. Bart. nu. 12. Claud. nu. 31. Iaſ. in 2. lec. nu. 65. Crot. nu. 49. Ioann. An. nu. 388. Ripa nu. 85. l. nemo poteſt. de legat. 1. Iul. Clar. de teſtam. q. 66. nu. 3. 4. ſicut & ſatiſdationes fauore hæredum remittere, l. 2. C. ut legat. no. Ant. Gala. conſ. 39. nu. 11. tomo Franco. 4. non tamẽ ſe, uel hæredẽ à ratiocinijs rei alienæ pupillari debitis liberare poteſt ut debitor, per prædicta. Ab † his enim ſolus pater adminiſtrans
4 materna aut aduentitia liberorũ bona, quos quidẽ habeat in poteſtate, liberatẽ, l. ult. §. filijs. C. de bon. quæ lib. nec tñ uſq; adeo, quin ad qualẽcunq; bonorũ deſcriptionẽ, unde appareat, quid in bonis liberorũ, & quid ijs reddẽdũ ſit, teneatẽ, l. 1. §. ſi ſeruus. de uẽt. in poſſ. mit. l. litis. §. ſi pater. ubi Bar. de neg. geſt. Iaſ. l. præſes. nu. 3. C. de tranſa. Myſ. obſ. 92. cent. 2. Bart. & Dd. l. ult. §. filijs. C. de bon. quæ lib. Boer. deciſ. 61. Corn. conſ. 105. parte 3. conſ. 240. parte
5 4. conſ. 27. uol. 2. Cæterùm † adminiſtrans bona liberorũ ſuorũ emancipatorũ prorſus, ut alius tutor, ad rationes & inuẽtariũ teneẽ, Iaſ. d. l. præſes. nu. 3. & 4. C. de trãſa. Bal. l. ſi ſuperſtite. n. 1. poſt Bar. C. de dol. mal. & l. licet. in fi. C. ad l. Falc. auth. eiſdẽ. C. de ſecũd. nup. l. cùm oportet. §. ſed cùm tacitas. C. de bon. quæ lib. ſicut & aliorũ omniũ, in quibus uſumfructũ non habet, Bart. l. ult. §. 1. de uerb. obl. Bal. d. l. cùm oportet. §. fin. C. de bon. quæ lib. l. filiæ cuius. C. fa. hercíſ. Soc. conſ. 34. proſequendo. in fin. uol. 1. Neguzãt. trac. pig. 4. memb. part. 2. n. 16. 17. 18. Multò igitẽ magis ipſa mater, quæ nõ habet in poteſtate, §. fœminę. Inſt. de adop. & conſequẽter auus maternus, ad inuẽtarium ac rationes obligantẽ, Dec. conſ. 349. n. 10. Gozad. conſ. 99. in fine, Boer. deciſ. 61. per l hac edictali. 6. §. illud. C. de ſecun. nup. l. 2. C. quãd. mul. tutel. off. Bal. l. cùm oportet. §. ult. l. fin. §. paterna. C. de bon. quæ lib. ac proinde illorũ etiã omniũ hæredes, l. 1. 2. C. de in litẽ iuran. l. tutelæ. l. oẽs. C. arb. tutel. quod maximè procedit, cùm in tẽ pupillorũ (ut plerunq;) futurũ
6 eſt. Nã † etiãſi teſtator remiſerit cõfectionem inuẽtarij tutoribus, ſicut poteſt, l. fi. C. arb. tut. tñ ſi uiderit iudex pupillis expedire, ut fiat, ad id tutores cogere poteſt, non attẽta teſtatoris remiſsione, Bar. nu. 12. & Dd. l. nemo poteſt. de legat. 1. Didac. Couar. lib. 2. reſolut. c. 14. nu. 4. Iul. Clar. de teſtam. q. 66. nu. 5. quia remiſſa tãtùm intelligitẽ redditio leuis culpæ, nõ latæ, l. quidã decedẽs. de adm. tutor. l. cũ tale. §. 1. de cond. & demõſt. Ant. Galat. cõſ. 39. explicãda.
7 nu. 19. tomo Frãco. 4. Quãuis † aũt hîc pupilli ſunt ex parte cohæredes, non tamen poteſt allegari confuſio, qualis eminet debitore ac creditore ſibi inuicem ex aſſe ſuccedentibus, l. debitori. C. de pact. glo. & Dd. l. ult. §. in cõputatiõe. C. de iure delib. Nam quatenus tñ ſuccedunt, eatenus fit confuſio, l. cùm à matre. C. de rei uẽd. pro cohæredũ portione pro extraneis habentur, l. ſi adulter. ubi Sal. C. de hære. actionib. l. 2. §. ult. ubi gl. fin. de prætor. ſtipul. Tiraq. de retrac. prox. §. 32. gl. unic. n. 50. Itaq; ut reliquum æs alienũ ſibi uel alijs debitum, ſic etiã hæc ex reliquatione adminiſtrationis debita de tota ſucceſsiõe & bonis, & ſic de ſua quoq; portione in qua ſucceſſuri ſunt, ante omnia deduci rectè deſiderãt, l. ſi filia. 20. §. 1. l. fundus. 51. famil. herciſcund.

CONSILIVM LXXXVII.

De ſucceſsione eius qui contra matris uoluntatem & ſtatuta nuptias contraxit.

SVMMARIA.

1 ¶ *Hæres hæredis huius loco admitti debet.*
2 *Coniugium eſt iuris diuini & naturalis.*
3 *Statuto libertas matrimonij non debet inhiberi, ut nec pacto.*
4 *Sub pœna amittendæ hæreditatis coniugia prohiberi non debent.*
5 *Vitiũ copulæ per ſubſequẽs coniugiũ tollitur.*
6 *Mater nõ poteſt nuptias liberorũ inhibere, cũ eius cõſenſus de neceſsitate nõ requiratur.*
7 *Non poteſt exhæredari filius ob nuptias inuito parente contractas.*
8 *Matris præteritio teſtamentum euacuat.*
9 *Portio uiduæ non poteſt teſtamento auferri.*
10 *Quod nullum eſt, nullum parit effectum, niſi quo ad pœnam.*
11 *Viduæ portio præ legitima matris debetur.*
12 *Non licet ab inteſtato capere legitimam, reliqua ſucceſsione repudiata.*
13 *Clauſula codicillaris licet non ſubintelligatur, niſi in teſtamento inter liberos, tamẽ quia quotidiana, facilè preſumitur adiecta.*
14 *Ex clauſula codicillari inſtitutus, euacuata inſtitutione capit ab inteſtato.*

CON-

CONTRAXIT quidã contra matris uoluntatẽ ac ſtatuta patriæ cõiugium cũ puella priùs à ſe uitiáta: quã pòſt nõ ſuſcepta prole hæredem in ſuis bonis & portione, quã in bonis demortui patris adhuc indiuiſis habebat, ex aſſe inſtituit: mater & fratres eam cohæredẽ repudiãt: quæritur, quid iuris?

1 EQuidem † uidua à marito inſtituta re-
præſentat eius perſonã, proindeq́ꝫ loco
ipſius admitti debet, l. hæredem. de reg.
iur. §. 1. in auth. de iureiu. à mor. prȩſt. nã & hæ
rȩs hæredis eſt hæres. l. ult. C. de hær. inſt. l. ſciẽ-
dũ. 70. de uerb. ſig. l. 1. 2. 3. de pet. hær. Bar. l. pa-
terfam. de uulg. & pup. Alex. cõſ. 56. uol. 1. Nõ
obſtãt, quæ de matrimonio obijciunt. Con-
2 ſtat † illud eſſe iuris nedũ naturæ, l. 1. §. ult. de
iuſt. & iure, in prin. Inſt. de iure natur. c. ius na-
turale. diſtin. 1. uerumetiã diuini, gl. uerb. ma-
trimoniũ. in prin. Inſt. de iur. nat. gent. Bar. l. 1.
§. fi. nu. 5. & Caſt. ibi. n. 11. de iuſt. & iure, c. ſicut.
§. his ita. 32. q. 2. c. 1. de uoto & uoti redẽp. li. 6.
Hoſt. de matrim. n. 8. ſecundũ ipſius Seruato-
ris dictũ Matt. 19. 6. Quos Deus cõiunxit, &c.
3 Quare † nec ſtatuto libertas matrimonij, quæ
debet eſſe liberrima, c. requiſiuit. de ſponſ. l. Ti
tio. 70. §. 1. de con. & demõ. l. Titia. de uerb. ob.
inhiberi poteſt, Dec. nu. 38. l. nuptias. de reg.
iur. ut nec pacto, Iaſ. nu. 10. 12. dicẽs ita cõmu-
niter cõcludi l. 1. §. huius. de iuſt. & iure, Alex.
conſ. 97. principali. nu. 7. cũ ſeq. uol. 1. t. t. C. de
4 ind. uid. tol. ubi probat̃, ſub † pœna uel iactu-
ra ſucceſsionis aut ſimilis capionis coniugia
non ꝓhiberi, Bar. & Ang. l. adijcimus. de muri
leg. lib. 11. Io. And. c. ſtatutũ. in princ. de hæret.
lib. 6. Cũ uitiata quoq́ꝫ rectè coniugiũ initur,
l. ſi quis. §. ult. de adult. c. inter opera. de ſpõſal.
5 c. qm̃. de iureiu. Imò † quoties q̃ conſueuerũt,
matrimonio iungunt̃, omne prius uitiũ tolli-
6 tur, c. tãta. ubi Dd. q̃ fil. ſunt leg. Mater † quoq́ꝫ
cùm non habeat filiũ in poteſtate, §. fœminæ.
Inſt. de adop. nõ impedire poteſt, quo minus
hic iure publico iuſtas nuptias rectè contra-
hat, l. 1. l. in cõiunctione. 20. C. de nup. l. filius.
ubi gl. ff. de ritu nup. cuius cõſenſus de hone-
ſtate magis, quàm neceſsitate requiri dicit̃, c.
ſufficiat. 27. q. 1. c. 1. de deſponſ. impub. c. cùm
7 cauſa. ubi gl. de repud. Quòd † etſi hæ nuptiæ
fuiſſent iniuſtæ, non tñ ideo priuãdus eſſet fi-
lius, uel cõiunx eius hæres ſucceſsione pater-
na, quæ ante nuptias obuenerat: cùm ne qui-
dẽ exhæredari ob hanc cauſam queat, Dec. l.
nuptias. n. 10. de reg. iur. Iaſ. auth. ſed ſi poſt. n.
12. 13. C. de inof. teſt. Soc. reg. 281. qua tñ exhæ
redatione nõ eſſet opus, ſi quidẽ ipſo iure ex
hac cauſa ius ſuccedẽdi cõmitteret̃. Matri fa-
teor legitima cõtra hoc teſtamentũ debet̃ titu
lo inſtitutiõis, Iaſ. n. 37. auth. nouiſsima. C. de
inoff. teſt. hoc eſt triẽs, Iaſ. ibidẽ n. 35. 36. Alex.
8 conſ. 140. ſuper. nu. 10. uol. 1. quæ † cùm ſit ꝓ-
ſus hîc præterita, teſtamẽtum quo ad inſtitu-
tionẽ, euacuare, atq́ꝫ ita excludere inſtitutã ui-
duam poteſt, auth. in teſtamẽto. C. ad Tertul.
auth. ex cauſa. ubi Bar. nu. 1. Iaſ. nu. 9. & 10. ac
Dd. C. de liber. præter. cui mater proculdubio
præfertur, l. 1. & uerſ. ſi enim ſuæ ſubſtãtiæ par-
tem uxori dereliquit. C. de inſt. §. nouimus. in
auth. de trien. & ſemiſ. ut extraneæ, l. 1. ubi Iaſ.
& Dd. C. unde uir & ux. l. affinitatis. C. com. de
ſucceſ. bonus tex. §. ſi tamen. aut uxori aut ex-
traneæ perſonæ. in auth. de teſt. imperfec. ſal-
9 ua † tamen uiduæ portione ab inteſtato debi
ta, ex auth. præterea. C. unde uir & uxor, uel a-
lia ſtatutaria, ut cõſt. 26. parte 3. quæ nec qui-
dẽ iuſto teſtamento poteſt auferri, Iaſ. d. auth.
præterea. nu. 18. dicẽs hanc eſſe communẽ: ſe-
quit̃ conſtit. 7. parte 3. tm̃ abeſt, ut tolli debeat
per uitiũ teſtamẽti, quo maritus nõ modò ni-
hil auferre, ſed omnia cõferre uxori uoluit, cõ
tra regulã, ꝙ uoluntas teſtatoris non debeat
contrariũ operari effectũ, §. exhæredatos. uerſ.
quomodo erit iuſtũ. in auth. de hæred. & Falc.
itẽ, Inducta ad augmentũ, &c. Iaſ. l. legata inu-
10 tiliter. nu. 8. de legat. 1. & † eius quod nullũ eſt,
ſicut contra legẽ facta annihilãtur, l. non du-
bium. de legib. nullũ eſſe oportere effectũ, c. 2.
de teſtib. Soc. conſ. 115. nu. 15. uol. 4. cũ ibi alle
gat. Pariſ. conſ. 171. nu. 1 uol. 4. Chaſſ. de feu. §.
8. uerſ. *ne prend.* nu. 4. Etſi uerò tales actus non
ſunt ſine effectu, quoad pœnã, Bal. Sal. & Dd.
l. non dubiũ. C. de legib. l. ſi quis maior. C. de
tranſac. tñ hoc accipiendũ eſt de ijs qui cõtra
legẽ cõmittunt actũ prohibitũ faciẽdo, Dd. d.
l. non dubiũ. quod cõmiſſum huic uiduæ im-
putari nequit, quæ ſe inſtitui hæredẽ paſſa eſt,
uel etiã ignorans inſtituta eſt, quũ clam hære-
de, qui teſtis hîc eſſe nequit, teſtamẽta cõdan-
tur, §. ſed neq́ꝫ hæres ſcriptus. Inſt. de teſta. l. q̃
11 teſtamẽto. ff. eo. tit. Et † hæc uiduæ portio præ
legitima matris debet̃, Bal. conſ. 57. quia. uol.
1. & l. Papin. §. ſi quis. 15. ubi etiã Alex. Ang. &
alij de inoff. teſt. & in l. 2. C. de reuocan. quæ in
fraud. cred. Iaſ. cõſ. 181. in præſenti. uol. 2. Alex.
conſ. 30. iuxta. nu. 1. & 4. uol. 4. Caſtr. cõſ. 250.
part. 1. Coraſ. l. filiũ quẽ. C. fa. herciſc. Quanq́ꝫ
iſto caſu euacuata ob præteritionẽ matris in-
ſtitutione res ad cauſam inteſtati reduceret̃,
d. auth. ex cauſa. §. aliud. cũ ſeq. in auth. ut cũ
de app. nec mater legitimã caperet, ſed totam
12 ſucceſsionem, à † qua legitimã ſeparare & illa
repudiata hanc capere nõ poſſet, Iaſ. l. 1. nu. 11.
& 12. de acq. hæred. Bal. l. gerit. q. 3. eo. tit. Cyn.
Bal. & alij, l. hæres inſtitutus. C. de impub. ſub-
ſtit. & ꝓinde omnino uiduæ, uelut æs alienũ,
portionẽ ſuã ex d. auth. præterea uel pacto do
tali, aut ſtatuto debitã ſoluere cogeret̃, l. Pu-
blius. 36. §. 1. de cond. & demõſt. d. l. Papin. §. ſi
quis. ubi Alex. & Ang. de inoff. teſt. Bal. d. cõſ.
57. quia. lib. 1. ſicut ipſe defunctus ſoluere ſo-
luto matrimonio coactus eſſet, t. t. ff. & Cod.
13 ſolut. mat. Cæterùm † ſi clauſula codicillaris
huic teſtamẽto (quod tranſmiſſum nõ eſt) ad-

iecta ſit, ſicut uериſimile eſt notariũ appoſuiſſu, Alexan. conſ. 105. reuerendo. nu. 9. 10. uol. 2. cùm quotidie adijci ſoleat, cap. 1. de cleric. nõ reſid. l. quòd ſi nolit. 31. §. quia aſsidua. de ædil. edict. (unde probabilis coniectura ducitur, l. ideoq́ꝫ. ubi glo. de leg. l. quædam. §. nũmularios. de eden. gl. l. neq́ꝫ. C. de prob. Euerar. lo. leg. à com. acc. licet nõ ſubintelligat̃, niſi in teſtamento inter liberos, gl. l. cohæredi. §. cùm filiæ. ubi gl. & in fine, teſtat̃ cõmunem, de uulg. & pup. Boer. deciſ. 240. nu. 6. Bello. cõſ.
14 85. nu. 4. Clarus de teſta. q. 8. nu. 7.) hoc† caſu uiduæ ſucceſsio in teſtamento directo relicta ab inteſtato, deberet̃ indirectè & per obliquũ tãq̃ fideicõmiſſaria, Iaſ. d. auth. ex cauſa. n. 11. C. de lib. præter. Clar. de teſta. q. 46. nu. 1. cum alijs ſ. alleg. conſil. 55. nu. 64. detracta matris ſcilicet legitima, quæ legatis & fideicõmiſsis detrahit̃, cùm aliunde (ut in tali uniuerſali fideicommiſſaria hæreditate) haberi nequit, l. quanquam. 10. C. ad l. Falcid. Bald. l. ſcimus. 36. §. illud. 2. nu. 9. C. de inoff. teſtam. Iaſ. l. cùm filiofamil. 11. num. 46. de legat. 1. & l. filium quem. num. 11. 12. inf. ſamil. herciſcund. l. Marcellus. 3. §. res quæ. ubi Iaſ. num. 11. 12. ad S. C. Trebel. l. cohæredi. 41. §. cum. filiæ. 2. de uulg. & pupil. etiã piæ cauſæ relictis, l. ſi quis. 37. C. de epiſcop. & cleric. ubi gl. Iaſ. l. quod Seruius. in fine, de cõd. cauſ. dat. Bart. cõſ. 34. Alex. l. in teſtamento. de uulg. & pup. Soc. cõſ. 207. li. 2.

CONSILIVM LXXXVIII.

De reuocatione teſtamenti.

SVMMARIA.

1 ¶ *Teſtamentum etiam coram imperatore factum, uel iuratum, ſemper reuocari poteſt eodem, quo fit, modo.*
2 *Solennitas teſtamentaria ad duos reduci teſtes poteſt.*
3 *Non eſt laborandum de uerbis, ubi de uoluntate conſtat.*
4 *Geminatio uolũtatis certitudinẽ confirmat.*
5 *Reuocatione coram teſtibus facta ſola uoce, teſtamentum infirmatur.*
6 *Hæreditas euacuato teſtamẽto quãdo ad hæredes ab inteſtato uel ad fiſcum redeat.*
7 *Reuocatio coram tribus teſtibus facta, tollit teſtamentum poſt decennij ſpatium.*
8 *Sola cancellatione reuocatur teſtamentum.*
9 *An ſola profeſsione?*
10 *Teſtamẽtum ſecundum inualidum ſi aliquo caſu ualidari poteſt, reuocatur prius.*
11 *Bona emphyteutica an teſtamento relinqui poſſint? & an quis duobus cum teſtamentis decedere poſſit?*

Summaria rationum decidendi.

12 *Teſtamenta temerè reſcindi non debent.*
13 *Profeſsio etiam coram ſeptem teſtibus facta, abſq́ꝫ cancellatione teſtamentum non reuocat.*
14 *Eadem ſolennitate teſtamentum reuocandum, qua conſtat.*
15 *Pœnitentia & reuocatione quomodo teſtamentum annihiletur.*
16 *Teſtes ad reuocationem eſſe rogatos oportet.*
17 *Teſtes non præſumuntur rogati.*
18 *Ruſticitas aut ignorantia iuris factum mulieris non excuſat.*
19 *Qui nõ cõdit teſtamentũ, aut illud reuocat, intelligitur uocare ab inteſtato ſucceſſuros.*
20 *Reuocatio teſtamenti ſola non ſufficit.*
21 *Expreſsio eorum quæ tacitè inſunt, nihil operatur.*
22 *Iuramentũ inducit teſtamẽto clauſulã derogatoriã, nec abſq́ꝫ periurio reuocari poteſt.*
23 *Voluntas teſtatoris legibus eſſe conformis intelligitur.*
24 *Emphyteuta ius ſuum teſtamẽto relinquere abſq́ꝫ conſenſu domini poteſt.*
25 *A communi non eſt iudici recedendum.*

TESTATRIX coram aliquot perſonis ſenatus ad hoc euocatis & rogatis fecit teſtamentũ, quod poſtea ad inſtantiã unius proximi ab inteſtato qui hoc magiſtratui indicabat, dicebatur uelle reuocare: magiſtratus tres ex ſuo collegio ad hoc miſit, quæ ſuper hoc ab ijs rogata tantum dixit ſe nõ poſſe ſeruare teſtamentum, quòd ipſamet in ea relictis ad alimoniam indigeret, nec plus locuta paulo pòſt expirauit: quæritur, an reuocatio ualeat?

VIdebatur ualere, quia teſtamenta ut cõduntur libera uolũtate, l. 1. C. de ſac. eccleſ. ita reuocant̃ liberrima uoluntate, §. poſteriore. Inſt. quib. mo. teſta. ſecundũ communẽ, Dec. conſ. 264. nu. 1. Iul. Clar. de teſtam. q. 94. nu. 1. Crau. cõſ. 143. Gulielmus. nu. 1. 2.
3. cum ibi alleg. quę durat ad extremũ ſpiritũ, Crau. cõſ. 143. Gulielmus. n. 1. l. 4. loca. l. 4. de ad. leg. reuocabilis & mutabilis, d. l. 4. & paſſim, de ad. leg. ut ex ea retractari ſemper teſtamentum queat eodem, quo fit, modo, Iulius Clarus de teſta. q. 91. in prin. nec eſt remediũ, ut inquit Ang. §. ex eo. Inſt. quib. mo. teſt. n. 3. l.
1 hæredes. §. ſi quid. de teſta. adeo † ut etiam coram imperatore factũ, abſq́ꝫ eius cõſenſu reuocari poſsit, Bart. l. omniũ. nu. 3. C. de teſtamen. Cla-

Clarus d.quæſt.94.nu.2.etiam iuratum, gloſ. c.ult.uoluntas.13. quæſt.2. Alex. dicens communem, l.ſtipulatio iſta.nu.5. de uerb.ob. Clarus d.q.94.num.3. Vt igitur hîc coram tribus ſcabinis factũ eſt teſtamẽtum, ita corã iiſdẽ reuocari nimirum potuit, l.omnium. d. l. ſancimus. C. de teſta. ubi communiter Dd. maximè
2 cũ ſtatutũ ciuitatis non plures requirat, † quo ſtatuto uel ad duos teſtes reduci ſolẽnitas teſtamentaria poteſt, Bar. Bal. Sal. Alex. l. ſi non ſpeciali. C. de teſta. Cyn. Iaſ. & Dd. l. 1. C. de ſum
3 ma trinit. nec † laborandum de figura uerborũ, ubi de uolũtate cõſtat: addit. ad Bar. d. l. ſancimus. C. de teſta. per l. cũ uirũ. ubi Coraſ. latè; C. de fideicom. l. ſi quis filium. C. de lib. præt. l. Publius. 36. l. in cõditionib. de cond. & dem. c. ſedulo. diſt. 38. latè Iul. Clar. q. 76. de teſta. per
4 tot. quã † hîc cõfirmat ipſa geminatio & repetitio identidẽ facta, Bart. l. triticũ. de uerb. obl. l. cùm ſcimus. C. de agr. & cenſ. lib. 11. ubi Bart. nu. 7. & l. ex hac ſcriptura. de donat. ubi Ang. Caſt. Rom. l. gerit. de acq. hær. Panor. c. ſi cautio. de fid. inſtru. Euerar. loc. à ui gemina. enixam uoluntatem oſtendens, Euerar. ibid. in princip. per l. quinquaginta. de probat. Pariſ. conſil. 10. num. 57. conſi. 131. uol 1. & multum operans ad ualiditatẽ eius quod agitur, Bart. l. cùm ſcimus. nu. 6. 7. C. de agr. & cenſ. lib. 10.
5 pro quo facit, ꝙ ſi † teſtator coram ſeptem teſtibus dicat, Reuoco & annullo teſtamentũ à me conditum, quia uolo decedere inteſtatus, hoc ſolùm ad reuocationẽ prioris teſtamenti ſufficit, ex quo aſſerens ſe uelle inteſtatũ decedere, præſumatur & cenſeatur inſtituere uenientes ab inteſtato, l. 1. §. ſi hæres. ſi tab. teſta. Natta auth hoc inter. n. 11. C. de teſta. Bar. l. ſi iure. poſt n. 3. de leg. 3. Alex. l. ſancimus. C. de teſta. Bertr. conſ. 25. in prin. li. 3. par. 1. & cõſ. 12. poſt num. 2. lib. 2. parte 2. Alexan. conſil. 30. num. 3. lib. 3. Dec. conſil. 582. num. 1. Ioann. Dilect. de arte teſtan. tit. 10. caut. 3. num. 2. Didac. Couar. in rubr. de teſtamen. parte 2. num. 21. concluſ. 6. Iul. Clar. de teſtamen. quæſt. 92. in fine:
6 ad † quos etiam alioqui hæreditas cancellato teſtamento deuoluitur, non ad fiſcum, Alex. l. noſtram. num. 3. C. de teſtam. Aretin. §. ex eo. num. 2. Inſt. quib. mod. teſtam. niſi teſtator tantùm nomina hæredum deleuiſſet, uel iis ut indignis ademiſſet, Imol. cap. cùm eſſes. num. 30. de teſta. Clarus de teſtam. quæſt. 93.
7 in fine. Accedit, quòd † à tempore prioris teſtamenti decennium ſit elapſum: conſtat autem reuocationem ſaltem coram tribus nuda uocẽ factam, tollere prius, quando interceſſit decennium, l. ſancimus. ubi Alexand. nu. 8. dicit communem, C. de teſtam. non à reuocatione, ſed tempore conditi prioris teſtamenti computandum, gloſ. fin. in dict. l. ſancimus. quam Iaſ. numer. 15. dicit ibi communiter approbari. Et hanc opinionem communiter teneri atteſtatur Ruin. conſi. 6. numer. 2. lib. 2, Guilielmus Benedict. in 1. parte repet. c. Raynutius. numero 8. in fine, Iul. Clarus de te-
8 ſtamen. quæſtio. 91. num. 4. Præterea † ſi ſolà inciſione uel cancellatione teſtamẽti illud annihilatur, Crauet. conſil. 228. in propoſito. nu. 1. per l. cancellauerat. l. proximè. l. fin. de his quæ in teſt. del. etiam alio nõ facto, l. noſtram. C. de teſtamen. ut communiter concludunt Doctores, Crauet. conſil. 228. nume. 1. Iul. Cla-
9 rus de teſtamen. quæſt. 93. in princ. cur † non & ſola teſtatoris profeſsione coram teſtibus facta, cùm hinc conſtet eius uoluntas? l. non aliter. de legat. 3. l. Labeo. de ſupel. leg. Curt. iun. conſilio 169. num. 1. Iul. Clarus de teſtam. quæſt. 76. num. 4. quæ ſola attendi debet, Iul. Clarus ibidem numer. 1. 2. cum multis ibi allegat. etiam in reuocatione teſtamenti, Iul. Clarus de teſtament. quæſt. 91. num. 1. uerſic. Sicut enim in teſtamentis condendis uoluntas teſtatoris maximè conſideratur, ita etiam in illis reuocandis teſtatoris uoluntas præcipuè conſideranda eſt, ut iuxta communes regulas eo genere quodque diſſoluatur, quo colligatum eſt, uulgata l. nihil tam naturale.
10 de regul. iur. adeo † ut etiamſi non ualeat ſecundum, aliquo tamen caſu ualere, & ex eo hæreditas adiri poſsit, prius intelligatur reuocatum, ut communem dicit Ruin. conſil. 8. numero 8. libro 3. quam licet impugnet Clarus de teſtamen. quæſt. 96. in fin. illud tamen fatetur, etiamſi non ſit adita hæreditas ex ſecundo, prius nihilominus teſtamentum ipſo iure ſublatum eſſe, Alexan. conſil. 37. numer. 3. lib. 1. conſil. 87. num. 7. lib. 2. Didac. Couar. rubr. de teſtamen. parte 2. num. 21. in 7. concluſ. quæ præſertim obtinent, accedente aliqua pietatis, uel alia fauorabili cauſa, Alexan. in terminis, conſil. 104. paucis. num. 2. 3. 4. uol. 2. quæ etiam teſtamenta habentia clauſulam derogatoriam uel expreſſè uel tacitè, (ut inter liberos condita, Crauet. conſil. 143. num. 7. conſil. 152. num. 2. conſil. 160. numer. 2.) faciliùs per ſecundum reuocari facit, Crauet. conſil. 25. num. 11. 12. Accedit hîc & illa ra-
11 tio, quòd † quædam bona emphyteutica tenuit ab eccleſia, quæ non uidetur abſque eius conſenſu potuiſſe teſtamento relinquere: ideòque ea parte teſtamentum non ualere, & ab inteſtato ſucceſsioni locum eſſe, etiam abſque reuocatione, Ferrar. in for. reuoc. feud. §. 1. numero 3. Specul. de feud. §. quoniam. uerſic. 40. Mich. Graſſ. commun. opin. libro 1. capite 16. quæſtione 31. præſertim non reſeruato iure eccleſiæ, Iaſ. l. ult. num. 71. 75. C. de iur. emphyt. ubi gloſ. uerb. cadet. Canon. cap. potuit. de loca. & ſucceſſorum, qui ius habent, Alexan. conſil. 106. num. 8. & conſil. 107. li. 4. In ſumma, quandoquidẽ nemo teſtator cum duobus teſtamentis decedere poſsit, gl. §. poſteriore. Inſtitut. quibus mod. teſt. infirm. maximè quoties circa inſtitutionem uel legata eſt aliqua diuerſitas, Roman. conſil. 235. quo ad primum. in 6. dubio, Crauet. conſil. 143.

Guilielmus.num.4. idcirco poſterior eius uo-
luntas ſemper derogat priori, iuxta d.§.poſte-
riore.l.pacta nouiſsima. C. de pact. & licet ſo-
lenniter ſecundum teſtamentum non ſit fa-
ctum, tamen ſi teſtator abrogauerit prius, il-
lud nihilominus caſſatur, l.ul.& tot.tit. de his
quæ in teſt.delent. & exiſtimatur reuocans uo
luiſſe ab inteſtato decedere, illincq; ſucceſſu-
ris hæreditatem relinquere legitimam, l. con-
ficiuntur.C.de iure codicil.l.1.§.ſi hæres.ſi tab.
teſta.Bartol.l.ſi iure.num.3. de legat.3.Marcus
Antonius Natta authen.hoc inter.num.11.C.
de teſtam. Iulius Clarus de teſtam. quæſt. 92.
in fine.Nam etiã teſtamenta & eorum reuoca-
tio pendent à uoluntate teſtatoris, Clarus de
teſtament.quæſt.91. in princip. quæ ambula-
toria eſt uſq; ad extremũ uitæ ſpiritum, l. cum
hic ſtatus.§.ait oratio.de donat.int. uir. & ux.
l.translatio. in fin. de adimen. legat.cap. ulti-
ma uoluntas. 13.quæſt.3.l.ſi quis in principio
teſtamenti.de leg.3. c.cùm Marthæ. de celebr.
miſſ.Ant. Galat. conſ.39. nu.7.10. Francoſ. 4.
Crauet.conſil.143.num.1. & proinde nouiſsi-
ma eius uoluntas priori hîc derogare ac ante-
ſtare debet, Crauet. c. Caius. præall. loc.l. 4.&
paſsim, de adimen.legat. gl.& Dd. l.pacta no-
uiſs.12.C.de pact. Hæc licet ſpeciem iuris præ-
texant, contrarium tamen in præſenti caſu pu
to ſtatuendum, ex ſubſequentibus.

Rationes decidendi.

12 NON † enim temerè teſtamẽta reſcindi de-
bent, Iaſ.l.ſancimus. nu.15. C. de teſta. Angel.
§.ex eo.ubi Theoph. Inſt. quib. mod. teſt. ſed
ad hoc multa requiruntur, ut poſteriore tol-
latur prius, Crau. conſ.143.nu.3.4.ꝑ quo po-
tiùs in dubio præſumi debet, Crau. ibid.n.15.
nec rectè ſine cõtraria uolũtate, quæ expreſsis
uerbis ſit facta, d.l.ſancimus.ubi Bar.C. de te-
ſtam.§.pe.Inſt.quib.mod.teſta. Anch. & Imol.
c.cùm eſſes. de teſtam.Raph.Cuman.l.ſi filius
qui in poteſtate.de lib.& poſth.quibus uolun
tas congruere intelligitur, l Labeo.de ſup.leg.
de qua hîc non conſtat, cùm non dixerit teſta
trix ſe nolle ualere teſtamentum, ſed tantùm
ideò non poſſe ſeruari, quòd ipſamet relictis
ad ſui ſuſtentationem egeret: quod oſtendit,
uoluntatem ſeruandi non deſijſſe, quatenus
ſeruari poſſet, Bar.l.demõſtratio.§.1. de cond.
& demonſt.Bal.l.3.C.de falſ.cauſ.adiect. ſicut
ſeruari nunc poteſt, poſtquam illa nimis an-
xiæ ſolicitudinis cauſa euacuata eſt per mor-
tem eius ſtatim ſubſecutam, tot. tit. C. de falſ.
cauſ adiec. quæ docuit fuiſſe in hac cauſa erro
rem, q tollit uoluntatẽ ab actu, l.nihil. de reg.
13 iur.l.ſi per errorẽ.de iuriſd. Quin † etiãſi pro-
feſſa eſſet ſe nolle ualere, nõ tamen talis uolun
tas tolleret teſtamentum ritè factũ abſq; eius
cancellatione, §.ex eo.Inſt.quib.mo.teſta.l.hæ
redes palàm.§.ſi quis poſt.de teſtam. Alex.l.ſi
ita ſcriptũ.§.regula.de lib.& poſth. dato ꝙ co-
ram ſeptem teſtibus ad id rogatis id profeſſus
eſſet, Clarus de teſtam. quæſt.91. num.3. Bart.
l.ſi iure.num.3.de leg.3.cuius opinio commu-
niter approbatur: Natta auth. hoc inter. nu.
10.C.de teſtam. Alex. conſil.159.poſt.num.8.
lib.7. Ruin.conſil.6.num. 1.lib.2. Rub. conſil.
41.num.4.5.Socin.iun. conſil.42. nu.1. lib.3.
Cùm enim teſtamentum nõ nuda uoluntate,
ſed ſolennitate ciuili conſiſtat, l.3.de teſta. ubi
Dd.Bal.c.1.§.1.num.19. de pace Conſtan. non
poteſt nuda uoluntate tolli, ex regula l.abem
ptione.de pact.l.ſecundũ.l.nihil. de regul.iur.
14 ſed † eadem debet ſolennitate retractari, qua
conſtat, l.hæredes palàm.§.1.ubi Bar. de teſta.
Bart.l.cùm proponebatur. uerſic. quæro, per
quot teſtes. de leg. 2. Bald.l.fin.uerſic. & ſcias,
per quot teſtes. C. de fideicom. l.errore. C. de
teſtam. Alex.in rubr. & l.quemadmodum. de
acq.poſſ.& conſil.140. cum ibi allegatis, uol.
1.& ita communiter tenent Dd.d.§.ex eo. Inſt.
quib. mod. teſt. l.ſancimus. C. de teſtam.Cla-
rus lib.4.ſenten.§.teſtamentum.quæſt.91.nu.
1.2.Bar.l.ſi iure. num.3. de leg.3. cui omnes a-
ſtipulantur, teſte Natta in rep. auth. hoc inter.
nu.10.C.de teſtam.Bal.conſil.354.ad euiden-
tiam.lib.5.Alex.dicens hanc eſſe communem,
conſ.159.nu.8.li.7.& conſ.104.paucis.nu.1.2.
& per totũ, lib.2.Iaſ.conſ.131. quoniam. uol.1.
conſ.141.uiſa.uol.2.Ang. d.§ ex eo.Iaſ.l.ſanci-
mus.à num.15.uſq; ad fin.C. de teſtam. Ruin.
conſilio 6.numero 1. libro 2. Rub. conſil. 41.
num.4.& 5. Socin. iun. conſil.62. num.1. lib.
3. adeo ut prius teſtamentum non annihile-
tur, niſi tale ſit ſecundum, ex quo hæreditas
adiri poſsit, Iul.Clarus de teſtam.q.92.in fin.
15 & quæſt.93.num.2.circa finem.Imò † nec pœ-
nitentia coram ſeptem teſtibus declarata, tol-
litur teſtamentum prius, Clarus de teſtam.
quæſt.91.niſi in ea perſeuerauerit teſtator per
decennium, l.ſancimus. ubi Alexan. poſt nu.
8.dicit communem, C.de teſta.Bar. l.ſi iure.de
leg.3.Alexan.conſilio 106.paucis utar. uol.2.
Bertran. conſil.213. num.3 lib.1. parte 2. Cla-
rus de teſta.quæſt.91.num.31. non à tempore
teſtamenti, ut glo.ſomniat, & ſequitur Iaſ. nu.
15.dicens eſſe communem, ſed ſine ratione d.
l. ſancimus. ſed ipſius demum reuocationis
inchoandum ac computandũ, Menoch.conſ.
114. Roman. conſ.63.uol.2.Nec talis reuoca-
tio minus quàm corã tribus teſtibus rectè fit,
Iul. Clarus de teſtam.quæſt.91. num.3. & non
niſi per tres teſtes probari poteſt, d.l.ſancim⁹.
ubi Dd.C.de teſta.& ibi Alex.nu.8. uerſ. extra
gloſ.& ibi Iaſ.Bertrand.conſil.213. num.3.lib.
16 4. & † quidem ſpecialiter ad reuocationem
audiendã rogatos, ut in conditione auth. ro-
gati.C.de teſtam.ubi Dd.l. hæredes.§. in teſta-
mentis. de teſta.§.ſed cùm paulatim.Inſt.eod.
17 Nec † præſumuntur rogati, Iaſ. l. hac conſul-
tiſsima.C.de teſta.cũ ſit ſolennitas extrinſeca,
Bart.& Dd.l.ſciendũ. de uerb.obli.etiãſi teſtes
ſe dicant fuiſſe præſentes, Bart.l.diuus. de mil.
18 teſtament. Neq; † hîc excuſat ruſticitas habi-

tantuum

tantium in oppido, ubi peritiores conſuli potuerunt, l. ult. ubi Dd. C. de teſtamen. nec mulieris factum ignorantia iuris regulariter ſubleuat in caſibus non exceptis, l. ult. C. de iur. & fact. ig. aut ruſticitas, l. ſi quis id quod. ubi Iaſ. & Dd. de iuriſd. l. pen. de iur. & fact. ignor. præſertim in ijs quæ inducta ſunt ad rigorem ſolennis iuris conſeruandum, mulier non excuſatur, Cacheran. deciſ. Pedemon. 58. nume. 38. in caſibus in iure exceptis, cuiuſmodi hîc nullus ſubeſt, Alex. l. iuris ignorãtia. C. qui admi. Dec. l. ſi quis id quod. numer. 35. C. de iuriſd. & cap. ſuper literis. numer. 7. in fin. de reſcript. & conſil. 274. Tiraq. de pœn. cauſ. ſi. in fin. Non obſtat, quòd ſimplex reuocatio ſufficiat, quãdo teſtator profitetur ſe uelle ab inteſtato decedere. nec enim hoc hîc factum, & haud ſcio, an uerum ſit: certè non probatur: imo contra-
19 dici poſsit ex eo, quòd † ut nõ condens teſtamentũ, cenſetur ab inteſtato uenientes habere uelle hæredes, l. conficiuntur. ubi Dd. de iure codicillorum: ſic & reuocãs illud, quod illi cõparatur, in prin. Inſt. de hære. quæ ab inteſt. Paria autem ſunt, utrùm quid ipſo iure inſit, an exprimatur, l. 3. ſi cert. pet. l. ex empto. 11. de act. empt. latè Tiraq. in legib. connub. gloſſ. 4.
20 uerb. *expres.* & † proinde aut in uniuerſum ſufficere debet ſimplex reuocatio, quod falſum eſt, Bart. l. ſi iure. num. 3. de legat. 3. Natta auth. hoc inter. n. 10. C. de teſta. Clarus quæſt. 91. num. 3. de teſtam. aut certè iſto caſu ſuffi-
21 cere non debet: nam † expreſsio eorum quæ tacitè inſunt, ius non mutat, l. 3. ubi Bartol. & Dd. de legat. 3. l. non rectè. C. de fideiuſſor. l. aliquando. de cond. & demonſtr. Alexan. conſil. 92. uiſo. nu. 4. uol. 4. Tiraq. de retract. proxi. §.
22 26. gl. 1. nu. 7. Non † obſtat de teſtamento iurato. nam eiuſmodi nihil hîc factũ, & ab alijs ea theorica oppugnatur, Alb. l. 1. in fi. C. de ſacroſ. eccl. & quãuis uera eſſet, non procederet, niſi teſtator expreſſè in ſecũdo reuocationem prioris appoſuiſſet, cùm iuramentum prioris habeat uim clauſulæ derogatoriæ: Bartol. l. ſi quis in principio teſtamenti. nu. 15. c. ueniens. 16. c. intellecto. 33. de iureiur. Iaſ. §. item ſi quis. nu. 12. Inſt. de act. & auth. ſacramenta. n. 17. 33. C. ſi ad. uend. Ioann. Andr. in Mercur. c. quod ſemel. de reg. iur. in 6. quod ſequuntur cõmuniter Dd. teſte Bertr. conſ. 143. nu. 2. lib. 2. parte 2. Natta auth. hoc inter. num. 56. C. de teſtam. Clarus de teſtam. q. 94. nu. 5. & codicillaris, Iaſ. l. eam. 14. num. 17. C. de fideicom. & omni meliore modo, l. cùm pater. §. filius matrem. de legat. 2. Bart. l. ſi quis pro eo. nu. 13. de fideiuſſ. iuxta diſtinctionem Couar. c. Rainaldus. §. 3. nu. 10. de teſtam. & hinc etiam in periuriũ incidat contraueniens teſtator, Alex. conſ. 18. nu. 2. lib. 2. Alciat. c. cùm contingat. nu. 78. de iureiur. Natta authen. hoc inter. num. 83. C. de teſta. Clarus de teſta. quæſt. 94. n. 4. Non ob-
23 ſtat, quod † de uoluntate teſtatoris obijcitur: nam illa legibus conformis eſſe intelligitur, Bart. l. hæredes. §. cùm ita. ad Trebell. Galiau. l. Gallus. §. quidam. num. 21. de lib. & poſthu. num. 21. Curt. iun. conſil. 57. poſt. num. 8. Clarus de teſtam. quæſt. 76. nu. 11. quibus etiam derogare nequit, l. nemo. de legat. 1. Vnde uoluntas eſſe definitur, quod quis cum ratione deſiderat. Corſus indag. lib. 2. cap. 13. Itaq; in dubio intelligitur ſe teſtator diſpoſitioni iuris communis cõformaſſe, Menoch. conſ. 95. nu. 61. Crau. conſ. 75. num. 5. conſ. 250. num. 1. conſ. 230. nu. 9. & proinde uoluiſſe prius teſtamentum manere ratum: latè Crau. conſ. 143. Guilielmus. nu. 4. 5. uſq; ad finem. Cæterùm
24 † emphyteutam ius ſuum abſq; dñi conſenſu donare, uel teſtamento relinquere poſſe, eſt cõmunis opinio: Clarus l. §. 4. §. emphyteuſis. gl. d. l. ult. uerb. alijs uẽdere. ubi Iaſ. n. 61. C. de iur. emph. Bal. Imol. l. ſi domus. §. fin. de leg. 1. Aret. conſ. 41. nu. 1. & dicit communem, Ruin. conſ. 42. nu. 1. conſil. 160. nu. 22. lib. 4. & ita in emphyteuſi eccleſiaſtica tenet Bal. dict. l. ſi domus. §. fin. num. 1. de legat. 1. per l. uſufructu. ubi Imol. num. 7. ſol. matr. Caſtr. d. l. ſi domus. §. fin. ubi Iaſ. nu. 34. Iaſ. dict. l. ult. nu. 61. & 72. principis, Cæpol. conſ. 8. nu. 11. Socin. iun. conſil. 125. nu. 70. lib. 1. Alexan. conſil. 17. num. 11. lib. 5. Curt. iun. conſil. 135. num. 8. Alexan. l. in conuentionibus. in fin. de uerbor. ſignific. A
25 † communi autem opinione non eſt recedendum, Bald. l. 1. per illum text. de ſenator. & c. 1. §. iudices. de pace iura. fir. Abb. Felin. Ioann. Andr. Dec. cap. 1. de conſtit. cap. nouimus. per illum text. ubi Abb. de uerb. ſign. Henn. God. de præſcr. pig. conſ. ult. nu. 253. c. de iudicijs. 3. q. 3. l. 1. de quæſt. l. athletas. in princ. de his qui not. infam. l. fin. C. de fideicom. cap. prudentiam. in princ. de off. deleg. adeo ut iudex contra cõmunem iudicans, imperitus cenſeatur, & litem faciat ſuam, partiq; læſæ ad id qđ intereſt teneatur & cõdemnetur, Alex. conſ. 95. num. 6. lib. 2. Bart. l. final. C. de pœn. iud. qui malè iud. Abb. c. 1. de decim. Petrus Anch. clem. ne Romani. de elect. Ant. de But. c. ex literis. cle. 1. de ſponſ. Felin. c. 1. numer. 54. de conſtit. Iaſ. l. cùm prolatis. de re iudic. Monta. tract. ſi. regun. cap. 58. num. 14.

CONSILIVM LXXXIX.

De iure tranſmiſsionis.

SVMMARIA.

1 ¶ *Hæreditatis aditio probanda.*
2 *Hæreditas non adita, à deſcendentibus tranſmittitur, non alijs.*
3 *Ignorans quis præſumitur rei alienæ, qui ius delibe-*

deliberandi non tranſmittit, & hæreditatem adire non poteſt: ut nec dubitans.

4 *Clauſula codicillaris & Omni meliore modo, facit ualere ab inteſtato.*

5 *Regula non aditæ hæreditatis non tranſmittendæ haud obtinet in legatis & fideicommiſſis.*

6 *Dies legati & hæreditatis quando cedat ut tranſmittantur.*

7 *Volantas teſtatoris facit tranſmiſſibile, quod aliàs non tranſmitteretur.*

8 *Ius deliberandi cum aditionis iure intra annum tranſmittitur.*

9 *Petens, uel diſponẽs de bonis, aut ea uſurpans, uidetur adijſſe.*

10 *Vltima uoluntas an reſpectu legatorum laxè interpretanda, & paratam habeat executionem.*

11 *Vxor factam à uiro ægroto teſtationem non præſumitur ignoraſſe: & ſi ignoraſſet, hæredibus eius per reſtitutionem intra annum ſubueniretur.*

MARITVS peſte laborans uxorem officioſam & in illa lue ad omnia ſibi oportunam, inſtituit hæredem, quæ ſub obitum mariti eodem malo affecta, triduo poſt illum etiam eſt mortua, antè quàm de hæreditatis aditione ab omnibus deſerta quid declarare poſſet: hæredes mariti collaterales negant eius ſucceſſionem deberi uxoris hæredibus, quamuis inſtitutæ, quòd illa non adierit.

1 NAM † non præſumitur, niſi ꝓbetur aditio, Crau. conſ. 37. deceſsit. num. 4. per l. 1. 2. de inter. act. ut dixi conſil. 13. nu. 84. proindeq́ꝫ nihil tranſmittere inde ad ſuos
2 hæredes potuit, cùm † illa trãſmiſsio tantùm obtineat in lineà recta, l. un. C. de his qui ante aper. tab. ubi Dd. niſi ex ſtatutis alicubi locorum, de quibus accipiẽdus Iaſ. l. ſi quis extraneus. §. ſciendum. nu. 4. 5. de acq. hær. Vxor autem marito eſt extranea, l. 1. ubi Iaſ. nu. 3. 4. C. unde uir & ux. §. ſi tamen uxori, aut extraneæ. in auth. de teſt. imperfec. ut alij omnes, qui nõ ſunt in poteſtate, Clarus de teſta. q. 77. in fin. Vnde hæreditatem mariti nõ aditam nequaquam tranſmittit, ut nec collateralis, l. quoniam. C. de iur. delib. l. 1. §. in nouiſsimo. C. de
3 cad. tollen. Et † ſanè cùm hæres ſcripta ut teſtis huic teſtamento adeſſe nequiuerit, §. ſed neqꝫ hæres. Inſt. de teſt. ordinan. & paulò poſt maritum deceſſerit, præſumi debet hanc teſtationem ignoraſſe, ſicut & in dubio præſumitur ignorantia, donec probetur ſcientia, in alieno facto, l. uerius. de probat. Ant. Gab. Ro. lib. 6. de reg. iur. concl. 5. etiam in teſtamentis, Iaſ. l. 1. nu. 5. C. de teſtam. Ignorantem autẽ ius hæreditatis ſibi delatum, non poſſe adire conſtat, l. is qui putat. 15. l. ſi quis. 21. §. ult. l. furioſus. 63. l. pater. 93. de acq. hær. ne quidẽ dubitantẽ, qui ꝓ ignorante habetꝰ, l. ult. C. de cond. ind. l. manifeſtè. §. ſin autẽ. C. de fur. Iaſ. l. 1. nu. 25. de cond. ind. ita probat l. quãdiu. ubi Iaſ. & Dd. qui adm. ad bon poſ. l. fi. §. 1. C. de cur. fur. d. l. furioſus. d. l. is qui putat. 15. cum ll. ſeq. de acq hær. ſuis exceptis, §. ſuis. 4. Inſt. de hæred. quæ ab inteſt. tantum abeſt, ut id præſumi debeat, l. cũ in antiquiorib. ubi Dd. C. de iur. delib. Bal. conſ. 273. factum. in fi. lib. 1. Alex. n. 4. conſ. 224. ſuper. lib. 2. conſil. 382. & 437. lib. 3. Rõ. conſ. 224. nu. 2. Quare nec ius quidẽ deliberandi ignoranti ante ſciẽtiam currit, l. cùm in antiquioribus. 19. ubi glo. uerb. qui ſciens. C. de iure deliber. quia deliberare nõ dicitur, qui ignorat, proindeq́ꝫ ne ius quidem deliberandi adeũdæq́ꝫ hæreditatis ignorãs ad ſuos hæredes trãſmittit, Iaſ. n. 3. & cõmuniter Dd. d. l. cùm in antiquioribus. C. de iur. delib. ut multa in hanc ſententiã allegat. Itaqꝫ in terminis decidit l. quoniam. 7. C. de iur. delib. collateralem hæredem, ut ſororem, quæ moritur priuſquàm cognouiſſet ſibi aliquid à fratre relictũ, & ſe pro hærede gereret, nihil ad ſuos hæredes tranſmittere: ubi gl. addit ſimilẽ tex. in l. emancipata. C. qui admit. & idem in patre obtinere probat l. ſi auia. §. uerb. decreuit. ſciens ſibi relictas, aliàs non tranſmittit, C. de iure deliberan. Hæc etſi pluribus fucari queant, contrà tamen ſtatuendum hîc uidetur: primò, quoniam in iſto teſtamento reperitur clauſula codicillaris, & quòd debeat ualere omni meliore modo, ẽt in uim donationis cauſa mortis, uel quemadmodũ aliàs de iure ualere poſsit.
4 Talis † autem clauſula facit, ut relicta nõ iure tantùm inſtitutionis, uerumetiam legati ac fideicommiſſi ab inteſtato quoque debeantur, l. eam. ubi Iaſ. nu. 10. & Dd. C. de fideicom. Iaſ. authen. ex cauſa. num. 11. C. de lib. præter. Clarus de teſtam. quæſt. 46. cum ſeq. Bald. l. quoties. num. 3. C. de hær. inſt. Iaſ. auth. nouiſsima. nu. 20. C. de inoff. teſtam. & de clauſula Omni meliore modo, Soc. conſ. 142. reuerende. n. 4. uol. 1. Cornæ. conſ. 62. alius. nu. 4. uol. 2. Regu
5 la † autem prohibens tranſmiſsionem hæreditatis non aditæ, minimè obtinet in legatis & fideicommiſsis, l. unic. §. in nouiſsimo. C. de cad. toll. l. cùm pater. §. ſurdo. ubi Dd. de lega.
6 2. Itaqꝫ † licet legatario ante teſtatorem mortuo deficiat legatum, l. un. §. in nouiſsimo. ubi Dd. C. de cad. toll. l. ſi Auguſtæ. in fi. l. Celſus. aliàs, pater. de leg. 2. l. 1. 2. 3. & tot. tit. quan. dies leg. ced. ſicut & inſtitutio, d. l. un §. 1. C. de cad. toll. ubi Bal. Caſtr. & Dd. cuius dies ante aditã hæreditatẽ non cedit, d. §. in nouiſs. l. proinde. 7. ſi cert. peta. licet legatorum à tẽpore mortis, d. l. unic. §. in nouiſsimo. C. de cad. tol. prætér-
quàm

quàm in ſuis, d. §. in nouiſsimo. ſecus tamen eſt in legatario ſuperuiuẽte, quoniam acquirit ius & tranſmittit à tempore mortis teſtatoris, ſi non repudiet, d. l. un. §. in nouiſsimo. C. de cad. tollen. l. à Titio. de fur. l. Sempronius. de uſufr. leg. ſicut nec repudiaſſe intelligitur, ſed magis acceptaſſe, ut donationem, §. 1. Inſt. de legat. per not. à Bart. Iaſ. & Dd. l. tale pactũ. in princ. de pact. & proinde tranſmittit ad hæredem legatum, aut fideicommiſſum, licet nõ agnitum, l. ſi Pontionilla. 3. C. quan. dies leg. dict. l. unic. §. cùm igitur. ubi gloſ. & Dd. C. de cad. tollen. & tot. tit. quand. dies leg. uel fid. etiam ignorans ſibi relictum fuiſſe, l. ult. uerb. licet ignorans fideicõmiſſum. ubi gl. C. quãd. dies leg. quoniam dies eius à morte teſtatoris cedit, l. 3. 4. ult. C. quan. dies leg. & paſsim, ff. eod. Quod aũt ceſſum eſt, debet, l. cedere diẽ. de uer. ſig. l. interdũ. de uerb. obl. tot. tit. quan. dies uſusfr. leg. ced. Porrò ſibi debitum quiſq; ſuum ad hæredẽ tranſmittit, l. 1. 2. 3. & 10. tit. ff. quand. dies leg. ced. & qñ dies uſusfr. leg. ced. Licet aũt uerè non debeatur legatũ ante aditionem, l. 3. §. quod ad cauſam. ſi quis omiſſ. cauſ. teſt. tamen ne mora factóue hæredis legatario ius ſuum interuertatur, lex à morte teſtatoris fingit hîc deberi, gl. 1. l. cedere diem. de uerb. ſignif. per d. l. unic. §. cùm igitur. C. de caduc. tollend. quæ ratio ceſſat in hæreditate, quam hæres ſuo arbitrio ſtatim adire poteſt, d. §. in nouiſsimo. cuiusq; dies ideo non cedit ante aditionem, ſic ut in ea nihil priùs habeat iuris hæres, proindeq; nec tranſmittat, d. l. unic. §. in nouiſsimo. C. de cad. tollend. l. 2. l. 3. ff. quan. dies leg. ced. Quare cùm hoc teſtamentum habuerit clauſulam codicillarẽ & omni meliore modo ut ualeat iure fideicommiſsi, debet ex eadẽ cauſa hæredibus mulieris prodeſſe, l. ſi hi qui inuicem. de donat. cauſ. mort. l. ſi uir uirum. de reb. dub. Secundò pro mulieris hæredibus facit, quòd non obſcurè ex uerbis teſtamenti colligi poſsit, id ipſum uoluiſſe teſtatorem, cuius uoluntas in dubio plenius interpretanda, l. in teſtamentis. 12. de regul. iur. l. tale. §. fin. de pact. cap. cùm dilecti. de donat. quod ad inſtitutionem ſaltem attinet, aut quæ huic ſuccedit, fideicõmiſſariam (quò hæc res recidit) hæreditatem, Cag. nume. 1. 2. dict. l. in teſtamentis. ut ualeat potius, quàm pereat, l. ubi. 22. l. quoties. 13. de rebus dub. l. quoties. 98. de reg. iur. l. ex facto. §. ſi quis aũt.
7 ad S.C. Treb. & † tranſmitti faciat, q; aliàs non eſt trãſmiſsibile. Iaſ. l. nemo. in 2. lect. nu. 36. & in 1. lect. nu. 3. de lega. l. antiqtas. 19. l. ambiguitatem. 12. C. de uſufru. dato q; tñ ſit uoluntas coniecturata, Iaſ. dict. l. nemo. in 1. & 2. lect. Duran. de arte teſtan. tit. 11. cautel. 1. aut præſumpta, Iaſ. l. qui duobus. num. 4. & poſt Bartol. Angel. Imol. & Dd. ibidem, de uulg. & pupil.
8 ſubſt. Tertiò facit, quòd † obſtiterit mulieri, quo minùs adeundi animum manifeſtaret, ſubita peſtis & mors inſecuta, ut eius hæredibus id fraudi eſſe non debeat, l. Pannonius. de acquirend. hæred. Iaſ. l. cùm in antiquioribus. num. 2. cum ſequent. C. de iur. delib. præſertim cùm intra tẽpus deliberandi annuum, dict. l. cùm in antiquioribus. ubi Dd. deceſſerit: imò intra triduum à morte mariti, & proinde ius adeundi integrum ad ſuos hæredes tranſmiſerit, dict. l. cùm in antiquioribus. 19.
9 qui † iam petẽdo bona illa, ſatis uidentur adijſſe intra annum necdum elapſum, l. 6. §. fin. ubi Angel. Alber. Caſtren. & Dd. de inoffic. teſtam. Sicut & unus ex illis qui ante mortem de ſua portione diſpoſuit, quo ipſo illam adijſſe cenſetur, l. ſi auia. 6. C. de iure deliberan. Cornæ. conſil. 397. uidetur. num. 8. uolum. 3. ubi addit, etiam ex poſſeſsione uel uſurpatione rerum hæreditariarum aditionem probari. Et hæc ultima ratio pre ſuperioribus mihi probatur. Nam ſecũda, quæ ſumitur à coniecturata uoluntate, incerta ſatis eſt: quo fit in ijs, quæ pendent à coniecturis, l. ſi duo. de teſt. tutel. l. ſi alij. de uſufruct. leg. Caſtrenſ. conſil. 324. ſuper. ad finem, lib. 1. ut ſuper uoluntate teſtatoris dubia fundamentũ locari nequeat, Crauet. conſ. 143. Guilielmus. nu. 17. per Cornæ. conſ. 30. nu. 2. lib. 1. conſ. 161. ad finem, nu. 7. lib. 2. nec pro eius conſeruatione argumentum inductum ſtringat, Crau. d. conſ. 143. nu. 15. 16. 17. quoniã ſuper re incerta iudicium certum dari nequit, cap. graue. 11. quæſt. 3. Prior autem ratio ſi ſola ualeret, poſſent hæredes mariti quartam decerpere ijs qui iure tantùm fideicommiſsi uenerant, aut legati, tot. tit. C. ff. Inſtit. ad ſenatuſconſ. Trebell. & ad l. Falcid. Iaſ. & Dd. l. eam. C. de fideicom. l. quoties. 10. l. filij. 16. l. ſi cogitatione. 21. C. famil. erciſc. cum
10 ſimilib. Sed † nec legatorum aut fideicommiſſorum reſpectu latior ſit in ultimis uoluntatibus interpretatio: imò potiùs ſtricta, l. nummis. de leg. 3. l. apud Iulianum. §. Scio ex facto. de legat. 1. l. nam quod liquidæ. §. fina. de penu leg. l. ſi ita ſit aſcriptum. in fin. de legat. 1. ubi gl. Alex. Iaſ. & alij communiter ita tenent, Bartol. l. cùm auus. in fine, de condit. & demonſtr. Dec. in princip. l. in teſtamentis. 11. de regul. iur. addentes hanc rationem, quòd teſtator cenſeatur hæredem ſuum minus grauare, quàm ſit poſsibile, l. unum ex familia. §. ſi rem. de legat. 2. Roma. l. plures. de damn. infect. & ſingul. 521. Gozad. conſil. 82. Quanquam autem hoc negent alij, uelintq; indiſtinctè, quatenus defuncti mens concurrit, etiam, quoad legata, plenam in ultimis uoluntatibus fieri interpretationem, dict. l. in teſtamentis. de regul. iur. cap. cùm dilecti. de donat. l. in conditionibus. ubi Soc. de condit. & demõſt. Cor. in auth. quod ſine. C. de lib. præt. Ant. de But. cõſ. 30. Cagnol. copioſè d. l. in teſtamentis. n. 1. 4. 5. 6. ubi nu. 8. addit, relicta in teſtamento paratã habere executionẽ, licet ſecus ſit in alijs contractib. per tex. ſing. l. minor 25. annis, cui. de min. cũ alijs alleg. multis: tñ in

in his non puto fundamentum huius deciſionis locandum, ad amputandas ſemel controuerſias mouendas tanquam fideicommiſſarijs, qui tamen titulo hæredis uniuerſali re-ctius ſuccedere queant, atque ita ſemel mariti hæredes excludere, per d. l. cum in antiquioribus. cuius remedio hîc non obſtat prætenſa ſcripti hæredis coniugis ignorantia. Nam ea iure negatur, nec hîc præſumi debet in uxore,
11 quæ † licet teſtis eſſe nequiuerit in teſtamento, ſicut nec adhibita eſt, tamen alioquin affuit marito ſuo curatrix aſsiduè, reliquis in tanta luis calamitate uitabundis, ut hoc inſtitutionis factum ignorare nõ potuerit, nec etiam præſumatur, Cornæ. conſil. 165. circa. nu. 34. uolu. 2. Sed etſi ignoraſſet, tamen hæredibus eius ex illius iure deliberandi ſuccedere uolentibus rectè conſuleretur per clauſulam reſtitutionis generalem, Iaſ. num. 3. & Dd. communiter dict. l. cùm in antiquioribus. cum ibid. allegat. cuius petitionem puto hîc alternatiuè & in ſubſidium libello inſerendam, iuxta c. conſtitutus. de in integr. reſtit. l. ſi cauſa. C. de tranſact. Schurff. conſil. 64. num. 3. centur. 1. cui propter incurrentem hîc peſtis neceſsitatem magis eſt indulgendum, l. fin. ubi Dd. C. de teſtamen. Ripa & alij tracta. de peſte, per diſcurſum.

CONSILIVM XC.

De ſolennibus teſtamenti inter liberos, & authent. quod ſine. C. de teſtamen.

SVMMARIA.

1 ¶ *Teſtamentũ etiam inter liberos, uel in ſcriptis conditur, uel coram teſtibus.*
2 *In teſtamẽto inter liberos teſtes duo, etiã non rogati & fœminæ, ſufficiunt.*
3 *Declarata authent. quod ſine.*
4 *Patris ſcriptura abſq; ſubſcriptione ſufficit, ſicut eius ſubſcriptio in ſcriptura manus aliena, etiam filij.*
5 *Sigillum patris non ſufficit in teſtamento inter liberos abſq; ſubſcriptione eius, uel probatione uoluntatis.*
6 *Nutu teſtamentum inter liberos fieri nequit, licet ad pias cauſas ſic rectè fiat.*
7 *Scriptura in arca patris inuenta aliena manus pro teſtamento non habetur.*
8 *Sicut nec ſcriptura in protocollo notarij inuẽta.*
9 *Solennitas authen. quod ſine. & ius ſingulare non extenditur, ne quidem ad pias cauſas.*
10 *Inſtitutio requiritur in teſtamento inter liberos.*
11 *Teſtamentum inter liberos continet clauſulam codicillarem, Et omni meliore modo.*
12 *Diuiſio inter liberos totalis importat inſtitutionem.*
13 *Omiſsio loci non uitiat teſtamentum inter liberos.*
14 *Nec abbreuiatura.*
15 *An ſufficiat patrem nomẽ ſubſcribere ſolùm.*
16 *Scheda patris inſcripta regiſtris eius, ſufficit.*
17 *Vtrùm inter liberos factum in ſcriptis teſtamentum requirat non ſolùm anni expreſſionem, ſed etiam menſis ac diei.*
18 *In dubio ſequenda ſententia, quæ pro teſtamento facit.*
19 *Diei expreſsio non uitiat, ubi aliæ probationes habentur.*
20 *Excluſi ab inteſtato non prohibentur capere ex teſtamento.*
21 *Teſtamentum inter liberos ualet, etiam inter legitimatos, non tamen aſcendentes.*

1 QVEMADMODVM † alia teſtamenta, uel ſcriptura conſtant & perficiuntur, §. 1. 2. Inſt. de teſtam. ord. §. 1. Inſt. de milit. teſt. l. hac cõſultiſſ. 21. C. de teſtam. uel ſine ſcriptura, quam nec omnes norunt, teſtibus duntaxat, ut nuncupatiuum, d. l. hac conſultiſs. §. per nuncupationem. §. ult. Inſt. de teſtam. ordin. etiam militare, §. 1. 2. Inſt. de teſt. milit. ſic
2 † etiam teſtamentum inter liberos, uel coram teſtibus condi poteſt, ut nuncupatiuũ, quam communem dicit Clarus de teſta. q. 11. per tot. & q. 14. nu. 1. Cor. nu. 11. poſt glo. l. hac conſultiſs. §. ex imperfecto. & ab ijſdem ꝓbari poteſt, ſaltem duobus, gl. in fin. auth. quod ſine. C. de teſtam. & §. nos igitur. uerb. derelinquat. in authen. de teſt. imperfect. quam communem dicit Grat. conſ. 90. nu. 3. li. 2. Clarus de teſta. q. 8. nu. 2. etiam fœminis, glo. ibidem utroq; loco, quam ſequuntur omnes Dd. teſte Deci. l. 2. nu. 31. de reg. iur. Grat. d. conſ. 90. nu. 3. lib. 2. Ripa de peſte, cap. de priuil. ult. uol. nu. 24. Natta in rep. l. hac cõſultiſsima. 21. §. ex imperfecto. nu. 166. C. de teſta. Clarus de teſta. q. 8. n. 3. & quidem non rogatis, Natta ibid. nu. 159. & Clarus d. q. 8. nu. 4. dicentes eſſe communem, Bauer. §. teſtes. nu. 5. 6. 7. Inſt. de teſta. & §. planè. Inſt. de teſta. mil. uel ſine teſtibus perficitũ ſcriptura patris, Clarus de teſta. q. 14. nu. 1. dicens cõmunem, aut ſubſcriptione, auth. quod ſine.
3 C. de teſta. Nam † ꝙ ibi initio dicitur, illud ſine ſubſcriptione procedere, referendũ eſt ad ſubſcriptionem teſtium, ꝗ lex præcedẽs, cui dict. auth. inſeritur, uelut finem teſtamenti requirit, l. hac conſultiſſ. 21. uerſ. finẽ aũt teſtamenti ſubſcriptiones & ſignacula teſtiũ eſſe decernimus.

mus. C.de teſtam.nõ uerò ad ſubſcriptionem
teſtatoris,quã omnino requirit d.auth. quod
ſine.& apertiùs tex. in corpore unde ſumitur,
§.nos igitur.uerſic.primum quidem eius ſub-
4 ſcriptione.in auth.de teſtam.imperf. Vt † aũt
aliàs paria ſunt, ſcribere uel ſubſcribere, l.ſic-
ut.8.§.non uidet.quib.mod.pig.l.ult. ubi Bal.
C. plus ualere quod ag. ſic & hîc puto ſuffice-
re,ſi uel abſq; ſubſcriptione parẽs teſtator no-
mina hæredum aut totum teſtamentum ſcri-
pſerit,§.nos igitur. uerſic. in quibus ſcripſit. &
uerſic.propria ſcripta manu.& uerſ. quoniam
omnia in diſpoſitione poſita ipſi ſcripſerunt.
in auth.de teſtam. imperf. d. auth. quod ſine.
uel aliena uſus manu in deſcribendo, etiam ſi
lij,l.1.C.de ijs q in teſt. ſibi aſſcrib.auth. ſi mo-
dò.C.fam.herc.ſubſcripſerit,d.§.nos igitur.in
auth.de teſta.imperf. d.auth. ſi modò. C. fam.
herc. Sufficit enĩ quoquo modo de uoluntate
eius conſtare ex ipſius ſcriptura,in prin.auth.
de teſta.imperf.l.ult.cũ auth.ſeq. C. fam. herc.
Licet igitur text.in auth.de imperf. teſt. §. nos
igitur. requirat à patre teſtante ſubſcriptionẽ
eiuſmodi, qua tempus & nomina hæredũ, &
quantitatem relictorum exprimat,tamen hoc
contextus oſtendit accipiendum de ſcriptura
patris:itaq; cùm non minus,quàm illa,decla-
retur uoluntas & approbatio ſcripti per ſolã
ſubſcriptionem,§.ult.in auth.de imperf. teſta.
auth.ſi modò.C.fam.herc.dicendũ eſt & hanc
ſufficere, Caſt.conſ.93.poſt numerum 2. lib.1.
& eſt communis Nattæ d.auth quod ſine. nu.
44.C.de teſta.Iul.Clar. q.14.nu.4. de teſtam.
5 Vtrum † autem ſolum ſigillum eius abſq; ma-
nu ſufficiat,magis addubites. Sigillum quidẽ
fidem facit,Zaſ.conſ.Torta.nu.2.uol.2. & ſcri-
ptioni ac ſubſcriptioni comparatur, l.2. C. de
reb.alie.Schurff.conſil.17. cent. cum ibi alleg.
& conſenſum ac approbationem declarat,l.2.
C.de reb.alie.non alie. ubi gl. uerb. cõquiſita.
l.ſi qua per calumniam.C.de epiſc.& cler. l.ne
ſatiſdatio. ff.rem ratam hab. etiam abſq; ſub-
ſcriptione,Bal.d.l.2.C.de reb.alie.Sed hæc in-
telliguntur, quando conſtat uoluntate eius,
cuius eſt ſigillum, appoſitũ illud eſſe, ut cùm
is qui literas ignorat, coram teſtib. uel ſuis li-
beris ſigillũ apprimit:aliàs ſecus,l.ult. C.plus
ual.quod agit.quod quidem in publicis faci-
lè præſumitur,quæ diligentiùs cuſtodiuntur:
in priuatis, quæ ſæpe neglectiùs habentur, &
inſidiatorũ artificijs faciliùs patent,non item:
quib. certè inſidijs multo maximè relinquun
tur ſigilla ægrotorũ & moribundorũ, quæ ab
his amplius cuſtodiri nequeunt, ſed alienæ,
ut uxoris alteriúſue,cuſtodiæ neceſſariò com-
mittuntur, ut hîc facilè quid falſi poſsit com-
mitti. Vt igitur quoties in tali teſtamẽto uxo-
ri uel extraneæ uult teſtator aliquid relinque-
re,non ſufficit eius ſcriptura,ſed etiam coram
teſtibus (fortè duobus ſaltem,l.ubi miniſtris.
de teſtib.) opus eſt, ut declaret hanc eſſe ſuam
uolũtatem,quam ualere uelit, d.§. nos igitur.
uerſic.ſi tamẽ aut uxori aut extraneis. in auth.
de teſta.imperf.gl.uerb.clara.in prin. eo. tit. ſic
non eſſet abſurdum dicere,certè tutum admo
dum, ſigillatione hanc non aliàs hîc ſufficere,
quàm ſi per teſtes aut aliter,ut confeſsione li-
berorum,quorumq; intereſt, aut ſubſcriptio-
ne,§.fi.in auth.de teſta.imperf. auth. ſi modò.
C.fam.herc.probetur, uolũtate teſtatoris eſſe
6 factam : cùm † nec nutu tale teſtamentum re-
ctè condatur, licet ad pias cauſas ſic fieri poſ-
ſit:Ang.l.diſcretis. C. qui teſta. fac. Ant. Natta
d.l.hac conſultiſſ.§.ex imperfecto.nu.194.Ba-
uer.Inſt.de teſta.in prin. n.93. Clarus de teſta.
q.8.nu.7. dicens eſſe communem. Pro eodem
7 facit,quòd † ſcriptura in arca patris inuenta,
quæ non ſit ſcripta aut ſubſcripta eius manu,
non ualeat inter liberos,ex d.auth.quod ſine.
ut communiter teneri ait Iaſ. in auth.quod ſi-
ne.n.1.Guliel.Bened.in rep. c.Raynutius. par.
1.poſt nu.87.Clarus de teſtam. q.14.nu.5. niſi
ab omnib. illis eſſet ſubſcripta, §. ult. in auth.
de teſta.imperfect.auth.ſi modò. C.fam. herc.
Natta d.auth. quod ſine.nu.51.Clarus præall.
8 q.14.nu.6.Sicut † nec ſcheda teſtamenti in li-
bro notarij reperta, etiamſi nomina teſtium
aſſcripta eſſent, dum nõ appoſitum eſt, quòd
fuerit coram teſtibus lecta: de quo licet ambi-
gat Bartol.l.fideicommiſſa. §. quoties.num.1.
de legat.3. tamen ita communiter concludũt
Bal.auth. quod ſine. nu.1. & ibid. Natta nu.3.
Iul.Clarus de teſtam. q.14. nu.7.addẽs ratio-
nem, quia cùm lex requirat manum propriã
ipſius patris, (quanquam & in matre idem:
Natta d.§.ex imperfecto.nu.74.78.Clarus de
teſtam. q.12.nu.2.) aliena ſufficere non debet.
9 Et † ſanè cùm illud ius auth.quod ſine.ſit ex-
orbitans, ſingulare & ſpeciale, in auth. de te-
ſtam.imperfect.in prin.& §.fi.atq; adeo, ut lo-
quitur Clarus d.q.14.in prin. mirabile, nõ eſt
extra ſuos terminos extendendũ, ne quidem
ad pias cauſas, ſecũdum magis communem:
Socin.iun.conſil.189.nu.73. lib.2. Iul. Clarus
de teſtam.q.7.nu.2.Cùm igitur certam formã
huic diſpoſitioni lex dederit, nempe ſcriptio-
nem, aut ſubſcriptionem teſtatoris, in auth.
de teſtam.imperfec.ubi gl. in prin.uerb.clara.
uerſic.in filijs primùm exigitur, quòd ſcripſe-
rit.non eſt ab ea recedendum, neq; ſigillũ ſuf-
ficere debet. Eſſet enim nimis aperta fraudib.
hoc modo uia, ut de ſchedula eiuſmodi quæ
careat manu teſtatoris, definit Clarus de te-
ſtam.q.14.nu.5.pro hoc Bald.c.1.§.1. nu.7. de
pace Conſtan.ubi dicit,quantumuis ſigillum
uim habeat conſenſus, eſſe tamen mutum &
incertum teſtem ac rem inanimatam, nec ſuf-
ficere, ubi ſpecialis declaratio uoluntatis re-
quiratur. de quo non inſiſtam diſputare,cùm
habeamus planam & indubitatam in noſtro
caſu non tantùm teſtatoris ſigillationem, ſed
etiam propriæ manus ſubſcriptionem, quæ
omnino demonſtrat ipſius uoluntate & ſcitu
ſigillum appoſitum, Crauet.conſil.25. nu.12.

atq; ita duob. modis patet hîc eius approba-
tio: primò per propriam ſubſcriptionem: ſe-
cundò per ſigillationem. Dicimus igitur hoc
teſtamentũ inter liberos ualere, d.auth. quod
ſine.C.de teſtam.d.§.nos igitur. in auth.de te-
ſta. imperfect. ut hanc cõmunem dicit Clarus
de teſta.q.14.nu.1.Alex.conſil.105.in fi.lib.7.
Ioan. Dilec.de arte teſtan.tit.2.caut.2. Nam ꝙ
auth.ſi modò.C.fam.hercíſ. requirit & libero-
rum ſubſcriptionem, inter quos pater diuidit
hæreditatem, hoc fit nõ copulatiuè, ſed alter-
natiuè,ut particula Vel, geminata, ibi decla-
rat: Bal.l.filiæ.in 1.oppoſ.C. fam.herciſc. Zab.
cle.2.quæſt. 2.de ætat.& qual.clem.1. de iudic.
Iaſ. l.cùm quidam.nu.8. C.de uerb. ſig. & me-
liùs text.in auth. de teſtam.imperfect.§. final.
oſtendit. His ita ſtabilitis ad contraria reſpon
10 deamus. Ac inprimis fateor,inſtitutionẽ † li-
berorum in eiuſmodi teſtamento requiri,Sal.
nu.1.& Dd.auth.nouiſsima.C.de inoff.teſt.la-
tè Clarus dicens eſſe communem, de teſtam.
quæſt.8.nu.5.Bal.d.l.hac cõſultiſſ.§. ex imper-
fecto.n.2.text.in terminis,§.nos igitur. uerſ.in
quibus ſcripſit eos hæredes. in auth. de teſta.
imperfec. ſed illa uerbis illis ineſt, quibus pro
ſua portione ijs relinquitur, Iaſ. in auth. no-
uiſsima.num.30.C.de inoff.teſtam.Clarus de
11 teſta.quæſt.4.nu.4. Et † abſq; hoc poteſt dici
eiuſmodi teſtamentũ ut maximè propter ne-
glectam liberorum inſtitutionem annihilare-
tur, tamen continere in ſe clauſulam codicil-
larem tacitè,glo.l. cohæredi.§.cùm filiæ. uerb.
non ualuit.ubi & Iaſ.in fine,de uulgar.quæ eſt
ab omnibus approbata, Boer. deciſ.240.nu.
6.Bello.conſil.85.nu.4.Clarus.de teſtam.q.8.
nu.6. Iaſ. l.hac conſultiſſ.§.ex imperfecto. nu.
8.C.de teſta.& l.uerbis.nu.15.de uulg. & pup.
item clauſulam Omni meliore modo, l. 1. §. ſi
quis ita.n.34. de uerb. oblig.auth.nouiſſ. nu.
21.C.de inoff.teſt.& proinde etiam ab inteſta-
to ualere,Iul.Clarus de teſtam.q.13.per tot.gl.
l.filij.uerb.ab inteſtato.C.fam.herciſ. Iaſ.l.hac
conſultiſſ.§.ex imperfecto.n.8.C. de teſtam.ut
diuiſis abſq; ulla inſtitutione inter liberos fa-
cultatibus,l. ult.cum auth.ſeq.C. fam. herciſc.
12 quanquam † dici quoque poteſt diuiſionem,
quæ fit non de re ſingulari, ſed tota hæredita-
te, atq; ita quota ſingulis liberis competente,
inſtitutionẽ importare, Bald.& Dd. l.quoties.
10.C.fam.herciſc.gl.auth.ſi qua.uerb. diuide-
re.C. de ſacroſan.eccleſ. Non obſtat,quòd filij
ſint inæqualiter inſtituti:Socin.iun. conſ.189.
nu.87.lib.2.conſil.24.num.9.lib.3.Clarus de
teſtam.q.14.nu.8.cùm hoc teſtamẽta paterna
non reſcindat, & ſemper ad legitimæ ſupple-
mentum agere poſsint, l. omnimodo. & paſ-
ſim,C.de inoff.teſt.item ꝙ unius manu puta-
tur ſcriptura facta,l.1. C. de ijs qui ſibi aſſcrib.
ubi hoc filijs permittitur. Non obſtat etiam,
13 quòd † omiſſus hic loc⁹,in quo tale teſtamen-
tum cõditum. id enim nõ uitiat, nec eſt de ne-
ceſsitate:Ant.Natta in l.hac conſultiſſ.§.ex im
perfecto.ſeu ad auth.quod ſine.nu.36.q.17.&
n.31.q.13.C.de teſtam.quoniam ſcilicet nec in
alijs priuatis ſcripturis requiratur:Ioan.And.
c.abbate.de re iud.in 6.cũ alijs alleg. ab Alex.
l.de pupillo.§.q nuntiat.de op.no.nunc.& tra
dit Bal.conſ.353. quæritur. lib.3. Non obſtat,
14 quòd † quædam in tali ſcriptura ſint per ab-
breuiaturas & notas ſcripta. Nam quòd text.
in auth.de teſta.imperf.§.nos igitur. ſcripturã
ſine abbreuiatura notiſq; requirit,Bar.l.quo-
ties.§.1.n.4.de hær.inſtituen. iuxta cõmunem
Nattæ d.auth.quod ſine.nu.38. id accipiendũ
eſt circa ſubſtantialia,ubi facilè committi fal-
ſitas poteſt,ut ſummam pecuniæ, uel quanti-
tatem rerum, uel numerum unciarum expri-
mendum,quæ ſignis arithmeticis exprimi nõ
debent ob procliue falſitatis uitium: in reli-
quis ſufficit ſcripturam factam eſſe, prout cõ-
muniter etiam per abbreuiaturas fieri ſolet,
ut declarat Iul.Clarus de teſtam.q.14.nu.3.Il-
15 lud magis officit,quòd † hîc teſtator tantum-
modo nomẽ ſuum ſubſcripſit, *diß iſt mein* N. N.
handt,&c. non addendo, quòd uellet ſuum eſ-
ſe teſtamentum: quam ſpecialem ſubſcriptio-
nem quaſi pro forma datam requirit hîc Iul.
Clatus q.14.nu.4.ex Bar.l.diuus.§.idem ſena
tus.nu.2.de falſ.Sed communis eſt opinio cõ-
tra Bar. ſcilicet quòd generalis ſubſcriptio ſuf
ficiat:ut ibidem Clarus fatetur,cuius etiam ra
tiones mihi non ſatisfaciunt.Nego enim,legẽ
hanc ſpecialem requirere ſubſcriptionem,niſi
in caſu ſingulari, quoties uidelicet & quaten⁹
in tali teſtamento paternæ ſcripturæ aliquid
extraneo relinquitur,§.ſi tamen. & gl. in prin.
uerb.clara.in auth.de teſtam.imperfec.ubi gl.
palàm docet,nihil horũ trium,quæ requirun-
tur,quoad extraneorũ legata,opus eſſe, quo-
ad ipſos liberos: ſed hoc tantùm, quòd teſta-
tor ſcripſerit. Et ſanè ſi eſt illa declaratio quo-
ad extraneos,ſpecialis,d.§.ſi tamẽ.in auth.de
teſtam.imperfect.non eſt ad liberos porrigen
da,arg.à ſpeciali:cùm hos ab illis apertè text.
ibi uoluerit diſcretos. Quod autẽ ſubdit Cla-
rus,aliàs de facili ſupponendo unam ſcriptu-
ram pro alia poſſe falſitatem fieri, quam præ-
cipuè in hac teſtamentorum materia lex ha-
beat ſuſpectam (quod fateor ex l.ult. C. de fi-
deicom.) id non uideo, qui procedere poſsit
in teſtamento patris manu ſubſcripto: quæ e-
nim alia pro hac ſcriptura faciliùs poteſt ſub-
di,quàm cùm ſpecialis ab eo requiſita ſubſcri
ptio eſt ſubiecta? Deniq; quàm quæſo uim ea
ſpecialis annotatio,nempe quòd ſit teſtamen
tum, habere ſpeciatim præ alia generali po-
teſt, cùm per ipſam liberorum inſtitutionem
idem apertè pateat ex ſcriptura, teſtatúmque
ſit, l. non codicillum. C. de teſtamen. & quid
expreſsio eorum quæ tacitè inſunt, poteſt o-
perari ? ut in hac ipſa materia argumenta-
tur Natta d.authent. quod ſine. parte ultima,
titulo, quomodo clauſul.derog. numero 40.
per legem tertiam, cum ibi not. de legat. 1.

An nõ etiam paria ſunt uerbis exprimere no-
minatim,uel alia deſignatione?l.1.2.ubi Alex.
& Dd.de hæred. inſtituen. aut facto, l.pro hæ-
rede.de acq.hæred. Adde,quòd Clarus præal.
lo.ſuam ipſiuſmet opinionẽ limitet, niſi ſche-
dula ipſa alio aliquo argumento quàm tali
ſubſcriptione confirmata eſſet. At hîc præter-
ea ſigillo eius eſt confirmata,ſicut uidimus: &
pòſt coram teſtibus ab ægroto repetita,ut pa-
16 ret ex actis probationũ. Ergo,&c. Illud † etiã
uerò non putauerim officere, quòd pater hãc
ſuam uoluntatem in libris rationum & dia-
riorum ſeu aduerſariorum deſcripſerit. Nec e-
nim id obeſſe poteſt, cùm in quacunq; mate-
ria teſtamentum rectè deſcribatur,§. nihil.ubi
Bauer.Inſt.de teſtam.l.1. ſi tab. teſt. exta. Ac ſi
ſcheda teſtatoris in libro notarij deſcripta ua-
let, ſi quidem ſit ab eo ſcripta, uel ſubſcripta,
ut argumento à contrario uult Iul. Clarus de
teſtam.quæſt.14.num.7.certè multo magis fi-
dem facere debet in libris & regiſtris teſtato-
ris conſcripta, & inſerta, quo mercatores iſti
omnia ſua minimi maximi momenti ſeria re-
digere ſolent & referre, quando etiam in con-
tractum nedum iſtis libris teſtamentũ factum
17 ualeat. Fortiùs urget, quòd † in hac ſchedu-
la tantùm appoſitus ſit annus, q omnino ap-
poni debet, Natta d.§.ex imperfecto.num.34.
quo cõſcripta eſt,non menſis, aut dies. Atqui
cõis eſt concluſio,ad hoc ut ualeat, nedum an
ni,ſed menſis etiam ac diei, quo fit, ſubnota-
tionem eſſe neceſſariam: Bal.nu.4.Ant.Natta
nu.30.cum multis ſeq.in d.authen.quod ſine.
addens rationem num.32.quia licet text.in d.
auth. quod ſine. & in corpore, unde ſumitur,
auth. de imperfect. teſtam. tantùm indefinitè
requirat tempus, tamen cùm exigat totum,
requirere uidetur in qualibet eius ſpecie, l.ſi
quis cùm totum. de excep. rei iud. l. de pupil-
lo. §.qui nuntiat. ubi Bart. de oper. no. nunc.
Ideo autẽ requirit, inquit,quia cùm teſtamen
tum pluries fieri poſsit, ſi apparebit de tem-
pore, ratum erit, quod ultimò comprobatur,
l.omnium. C. de teſtam. & eſt ſpeciale hoc ca-
ſu, quia regulariter in priuata ſcriptura non
requiritur dies & conſul, l.cùm tabernam. §.
idem quæſijt.de pig. act. Et cum Baldo tranſ-
eunt hîc cæteri,maximè Salic. item Abb.conſ.
98.lib.2.Alex.conſil.123.diſcuſsis.lib.1. conſi.
76.ponderatis.lib.3. & hanc etiam communẽ
dicit Iul.Clarus de teſtam.quæſt.14.nu.2. ad-
dens rationẽ, quia lex requirit, ut tempus ap-
ponatur,d.auth.quod ſine.Debet ergo appo-
ni formaliter & ſpecificè, ut ſi aliqua ſuſpicio
falſitatis ſubeſſet,facilè depræhẽdi poſſet. Cæ-
terùm ſi hæc ratio ualeret, ſequeretur, etiã ho-
ram exprimendam eſſe ac momentum, cùm
eodem die & hora quoq; diuerſa inſtrumen-
ta cõfici poſsint, & ultimum deroget priori, l.
pacta nouiſſ.C.de pac. Itaq; quoties duo eiuſ-
dem teſtamenta producuntur eodem die con
fecta,ſi non appareat,utrum poſteriùs confe-
ctum, (illud enĩ præualet, Natta n.30.d.auth.
quod ſine.Crauet. conſil.143. nu.5.) utrumq;
propter incertitudinẽ uitiabitur, gl. l.fi. uerb.
miſſus. ubi communiter Dd. & in ſpecie Curt.
iun.nu.89. Sap.nu.148.C.de edic. diui Adria.
tollen. dicens hanc eſſe quæſtionem ſabbati-
nam:& eſt communis Bertran. conſil.223.lib.
1. parte 1.Crauet.conſil 143.nu.5. Iul.Clar. de
teſtam.quæſt.100.& ult.nu.1.& per tot. Bal. &
Dd.l.optimam.C.de cont.ſtipul.l.de reb.C.de
donat. ante nup. conſil. 42. ultimò quæritur.
uol.5.gl.c.pen.uerb.nominatus.de elect. in 6.
Hippol.rub. de probat.nu.391. & ubi tempus
indefinitè ponitur ac ſimpliciter, de momen-
tò ad momẽtum computatur, auth. hodie.C.
de appel.l.3.§.minorem.de minor.ubi Bart. &
Dd. Conatur ad hoc reſpondere Natta præal.
lo. nu.29. & 32. quòd ſufficiat demonſtratio
temporis ſpecialis,nempe diei,nec requiratur
ſpecialiſsima ipſius horæ in inſtrumentis, gl.
c.duobus.uerſ. ſi nõ appareat de reſcrip. in 6.
ſicut & cùm requiritur appoſitio loci ſpecia-
lis, tantùm opus eſt ut ciuitatis uel dom⁹, ubi
factum, non etiam conclauis aut anguli: Bal.
l.contractus.uerſic.modò quæritur. C. de fid.
inſtrum.Natta d.§.ex imperfecto.num.29.ad-
dens nu.32. non præſumi, quòd lex uoluerit
aliquem in priuata ſcriptura ad appoſitionẽ
horæ, cùm ne quidem in publico inſtrumẽto
requiratur,teneri,l.ratum.l.quod dicimus. de
ſolut.Cæterùm hæc utcunq; pingantur,nõ ta-
men ſatisfit rationi de falſitate cauẽda, quam
ipſimet inducunt,nec ſoluunt: ut non immeri-
tò And.Sic.conſil.58.omnipoten.lib.4.cone-
tur ſcripturam paterni teſtamenti ſuſtinere,
quamuis ſine tempore factam, quod Marcus
Anto.Natta fatetur d.§.ex imperfecto. nu.34.
qui & ipſe nu.30. ſibimet obijcit aliam ratio-
nem, cui nec ipſe rectè ſatis reſpondet. Conſi-
derandum,inquit, eſt, quòd in iſto textu non
requiritur dies,ſed tempus.d.auth.quod ſine.
Vbicunq; autem tempus requiritur, non ſem
per neceſſe eſt, ꝙ inſeratur dies, l.libellorũ. de
accuſ.Ita ponderat Alex. conſ.4. attentis. col.
pen. in fi. lib.7. ubi etiã uoluit, quòd iſtud de
tempore nõ procedat in pia cauſa, in qua nõ
ſeruatur ius ciuile, ſed canonicũ, uel diuinũ:
quod etam conſuluit Cornæ. conſil.397. ui-
detur prima facie.col.pen.lib.3. Attamẽ quic-
quid ſit in pia cauſa, uidebatur aliquando mi
hi,quòd inſeri deberet dies in ſcriptura pater-
ni teſtamenti,quia hæc redigitur ad inſtar ſcri
pturæ publicæ inter liberos, in qua dies requi
ritur: in auth.ut præponat. nomen imper.§.1.
gl.l.generali.C.de tabular.lib.10.ut in priuile-
gijs,l. ſi qua.C.de diuer.reſcrip. Non tamen re
quiritur,quòd apponatur ipſius diei nomen,
puta Lunæ,uel Martis, Alb. par.2. ſtat.q.155.
Fel.c.1.de fid.inſtrum. Nunc hęc ratio uidetur
morderi poſſe,quia lex non redigit hanc ſcri-
pturam paterni teſtamenti ad inſtar publicæ,
in omnibus: quod patet de loco, qui non re-

quiritur in hac ſcriptura: ſecus in publica, ut dicam inf. q. 17. nu. 36. Unde cõmunis opinio, inquit, placet alia ratione: quia ex quo lex requirit tempus ſimpliciter, uidetur requirere in qualibet ſpecie, præterquã in hora uel momentis horæ, quia non ſolent apponi: & cùm id non ſit conſuetum, quælibet diſpoſitio accipit interpretationẽ à conſuetudine, Innoc. c. olim. in prin. de uerb. ſig. Abb. c. certificari. de ſepult. ut proſequitur ibidem Natta nu. 29. & 32. Ex quo paret eos nec ſibi nec alijs ſatisfacere, quibus firmum eſſe dictum non poteſt, qđ uident ipſi dicenti firmum non eſſe, Molinæ. in conſue. Pariſ rub. 1. de feu. §. 5. nu. 27. præſertim cùm regulariter in priuatis ſcripturis expreſsio diei non requiratur, l. cùm tabernam. §. idẽ quæſijt. de pig. à qua regula non eſt præſertim ad annihilanda teſtamẽta recedendũ, ubi nõ apparet exceptio iuris aliqua. Et ſi nõ requiritur expreſsio loci, ut uidimus, cur temporis tam exquiſita poſtuletur contra argumentũ, quod à loco ad tempus, & contrà, duci ſolet; l. uinum. ubi Dd. ſi cer. pet. l. ſi. de cõd. tritic. l. qui plures. de uulg. ſubſt. Euerar. loc. leg. à tempore ad locum. Et ſanè ſi in accuſationib. odioſis, ubi actor omnino uagari non debet, l. item. de do. mal. & temporis indicatio magis neceſſaria eſt ob dierũ præſcriptionem, l. iure mariti. l. quamuis. 2. C. de adulter. Lis cuius. §. ex S. C. l. 2. §. 2. §. ult. de adulter. l. auxilium. de minor. non tamen requiſitum temporis ad diem arctatur, quanto minus propterea uoluntas ultima & quidem inter liberos paterna, quæ fauorabilior eſt militari, Iaſ. auth. nouiſsima. nu. 18. & paſsim, C. de inoff. teſta. & l. hac conſultiſſ. §. ex imperfecto. nu. 7. C. de teſtam. & pia cauſa, l. ſi quis. 37. ubi gl. ſimili modo. C. de epiſ. & cler. c. ſi. 17. q. 4. Alex. conſil. 92. uol. 3. debet ob eiuſmodi defectum annihilari, cùm in dubio laborãdum potiùs ut ſuſtineatur, l. ſi pars. ubi gl. ff. de inoff. teſta. Iaſ. auth. nouiſſ. nu. 18. C. de inoff. teſt. & l. hac conſultiſſ. §. ex imperfecto. nu. 8. C. de teſtam.
18 & † uariantibus ſententijs ei parti accedendũ, quæ cum teſtamento facit, d. l. ſi pars. de inoff. teſt. etiamſi paucorum ſit ſententia, Iaſ. l. Gallus §. & quid ſi tantùm nu. 14. de lib. & poſth. Panor. cum addit. Zach. c. 1. ſub n. 15. in addit. uerſic. limita finaliter. ubi Fran. Coſ. q. ult. nu. 25. Mar. Mant. nu. 114. de conſtit. contra communem And. Barb. conſ. 6. ſcriptum præclarè. nu. 3. lib. 1. latè Ant. Mar. Cor. com. opin. lib. 2. tit. 9. caſu 20. uerſic. in teſtamento. & num. 112. uerſic. ſi quis priori ſententiæ accedere uelit,
19 quæ magis eſt communis, &c. Verùm † ut maximẽ retineamus communem, illa tamẽ limitatur, quando aliunde defectus temporis ac diei ſuppletur, & teſtamentum eiuſmodi confirmatur, ut in ſimili Clarus d. q. 14. n. 4. uerſ. niſi ſchedula aliquo alio argumento cõfirmata eſſet. Et ita expreſſè ac in terminis ſuppleri hîc temporis defectum deciduntAlex. conſ. 4. attentis narratis. in ſi. n. 15. lib. 7. Cornæ. conſ. 397. uidetur prima facie. n. 17. lib. 3. Atqui hîc in præcedentibus & ſequentibus actibus eorundem aduerſariorũ dies & menſis expreſsi ſunt. Quare conijciendũ eodem tempore hãc quoq; ſcripturam eſſe confectam: nam ab extremis media probantur, Bart. Balb. & Dd. l. Celſus. de uſucap. Alcia. trac. præſump. Hîc autem hanc patris etiam legatarij probant, ut poſſunt, l. dictantibus. ubi Bal. C. de teſtam. §. legatarijs. ubi Bauer. Inſt. de teſtam. Lanfr. c. quoniam. uerb. teſtium. nu. 74. de probat. Panor. Felin. & Canon. diſtinguentes in c. inſuper. 6. ex. de teſtib. Accedit teſtatoris ſigillum, quod eius uoluntate appoſitum, manus eius & ſubſcriptio addita demonſtrant, & teſtimonia eorum qui ſæpius audiuerunt teſtatorem perhibentem hoc ſuum eſſe uelle teſtamentũ: quod etiã in morbo repetijt, ac ante mortem fecit teſtatum, ut oĩno iudicem ꝓ teſtamento
20 hîc eſſe pronunciandũ, ualituro † etiã inter liberos, qui ab inteſtato excluduntur, Iul. Clar. de teſta. q. 12. nu. 4. Gul. Bened. c. Raynutius. nu. 81. de teſta. Boer. deciſ. 241. nu. 9. nec enim non ex teſtamẽto capere idcirco poſſunt, Bar. Rom. & Dd. l. ſtipulatio hoc mõ. de uerb. obli. Bal. l. pactũ. q. 6. C. de colla. Afflic. c. ſi quis. 24. de feud. dato in uic. leg. cõmiſſ. Didac. Couar. c. quamuis. in prin. 3. partis, de pac. in 6. etiam
21 † inter eos qui ſunt ulterioris gradus, Alb. d. §. ex imperfecto. & ibi Natta nu. 229. Boer. d. deciſ. 241. nu. 3. Clarus d. q. 12. nu. 5. Menoch. remed. recup. 4. nu. 320. & legitimatos quoq;, Clarus ibid. nu. 3. Boer. deciſ. 251. nu. 14. maximẽ per ſubſequens matrimoniũ, Clarus ibid. nu. 3. in ſi. non tamẽ inter naturales, Dec. conſ. 610. nu. 2. & 3. Boer. deciſ. 240. nu. 13. Riminal. d. §. ex imperfecto. nu. 5. Rub. conſ. 7. nu. 7. Clarus q. 12. de teſtam. nu. 1. niſi quo ad matrem, Natta d. § ex imperfecto. nu. 74. 78. Alex. l. ex facto. § ſi quis rogatus. 1. n. 45. ad Treb. Boer. deciſ. 240. nu. 13. Clarus de teſta. q. 12. n. 12. dicentes hanc eſſe cõem, niſi mater ſit illuſtris, Gul. Bened. in 1. parte c Raynutius. nu. 84. de teſta. Clarus d. q 12. nu. 2. in fin qui poſt nu. 6. addit, econuerſò tale teſtamentũ inter parẽtes nõ rectè fieri, neq; ualere, Specul. de inſt. edit. §. cõpendioſè. nu 32. Alex. d. §. ex imperfecto. nu. 7. & Natta nu. 227. Riminal. nu. 1. Boer. deciſ. 240. in ſi. q̃ opinionem ꝓpter auctoritatẽ Doctorũ ait in practica tenendã, licet fortè in puncto iuris contraria ſit uerior: ſunt enĩ præter deſcendẽtes omnes teſtatori extranei, Iul. Clar. de teſtam. q 77. col. pen. uerſic. intelligo extraneos omnes, qui nõ ſunt deſcendentes, &c. nec ueniunt appellatione liberorum, l. liberorum. 220. de uerb. ſig. quorũ fauori cùm datum ſit illud ius ſingulare, d. authen. quod ſine. non eſt ad alios extendendum, ne quidẽ ad piam cauſam, cui minus, quàm liberis, fauetur: Clarus, quamuis ſub dubio, de teſtam. quæſt. 7. nu. 2.

CON-

CONSILIVM XCI.

De cautione uſufructuaria teſtamento remiſſa.

SVMMARIA.

1 ¶ *Cautio uſufructuaria ex S.C. per teſtatorē remitti nequit.*
2 *Sed bene ab hærede remittitur.*
3 *Iuramentum remitti poteſt ab eo, cuius in fauorem eſt præſtitum.*
4 *Teſtator hæredis fauori renunciare poteſt.*
5 *Cautio uſufructuaria legis an remitti poſſit.*
6 *Cautio non eſt de ſubſtantia uſusfructus.*
7 *Cautio cuiuſuis uſusfructus nomine præſtanda.*
8 *Et à quouis uſufructuario.*
9 *Vſusfructus omnium bonorum teſtamento relinqui poteſt.*
10 *Cautio S.C. quare & in quibus præſtetur.*
11 *Aeſtimatio rerum quæ uſu minuuntur, ad tempus traditionis reducitur, non reſtitutionis.*
12 *Cautio ante uel poſt conſtitutionem uſusfructus rectè præſtatur.*
13 *Proprietarius nō obligatur tradere ante cautionem.*
14 *Vſufructuarius an fructus lucretur ante cautionem.*
15 *Pater an uſufructuariam cautionē debeat, uel mater, maritus, donator, &c.*
16 *Mulier in dotalitio ciuili quoddam dominium habet.*
17 *Remittere teſtator deſcriptionē bonorū pōt.*

1 CAVTIONEM † uſufructuariam
quam S. C. induxit, legato pecu-
niæ uel ſimilis rei quę utendo ab-
ſumitur, l. 1. 2. & t.t. de uſufru. ear.
rer. §. conſtituitur. Inſt. de uſufruc.
non poſſe à teſtatore remitti, quia formam à
lege datam mutare nequeat, l. nemo. ubi Iaſ.
& Dd. de legat. 1. communiter eſt receptum in
l. 1. per illum tex. C. de uſufruct. ubi Bar. nu. 10.
& Dd. Alex. conſ. 58. nu. 10. lib. 3. Dec. cōſ. 565.
nu. 5. Clarus licet contrà diſputans, de teſtam.
q. 64. nu. 2. Crau. conſ. 174. n. 10. nec refragari
teſtatorem poſſe S. C. cautionem impedien-
do, l. trib. 8. uerſic. nec refragari S. C. quia cau-
tio impediretur. de uſufr. ear. rer. Dec. cōſ. 565.
nu. 1. & 2. Cæterùm ratio gl. l. pen. C. ut in poſſ.
legar. quòd teſtator fauori hæredis renuncia-
re nequeat, Guid. Pap. conſ. 63. nu. 4. parum
2 idonea eſt. Nam † ab hærede proprietario, cu-
ius in fauorē exigitur, remitti hæc cautio po-
teſt, ſecundum Dd. d. l. 1. per l. 5. §. 1. de uſuf. ea.
3 rer. ſicut † etiam iuramentum remitti poteſt
ab eo cuius in fauorem eſt præſtitū, Iaſ. l. ſi nō
ſortem. §. ſi centum. nu. 8. de condic. indeb. & l.
Labeo. ubi Bar. de iureiur. c. 1. ubi Canon. de
4 ſponſal. Quòd ſi † igitur ſolius hęredis fauo
re hoc inductum eſſet, poſſit illius (cuius rem
iusq́ abalienare poteſt, §. non ſolùm. Inſt. de
legat. Iul. Clarus de teſta. q. 71. per tot.) fauori
teſtator quoq́ derogare, Crau. conſ. 174. nu.
10. Clarus de teſta. q. 64. in fi quod tamen ne-
gat l. 1. C. de uſufr. Potiùs dixerim itaque, nec
hæredem expreſsim remittere poſſe contra S.
C. l. 6. C. de pac. ſed tacitè tantùm non exigen-
do, l. ſi cuius. 13. uerſ. ſi non deſideret. de uſufr.
l. 5. §. 1. de uſufr. ear. rer. ut in l. 5. §. qui opus. 13.
de dam. inf. c. 1. §. 1. de iur. calum. in 6. l. 2. §. ſed
quia. ubi gl. uer. remitti. & Dd. C. de iur. prop.
5 calum. c. tuis. de teſtib. Idem † receptū in alia
cautione uſufructuaria, quam ratione bono-
rum quæ non conſumuntur uſu, præſtat uſu-
fructuarius de utendo boni uiri arbitratu, ne-
que conſumendo, tot. tit. uſufruct. quem. cau.
quam nec ipſam remitti poſſe à teſtatore, qui
iam amplius non eſt proprietarius futurus,
uolunt, l. 4. C. de uſufr. alia ratione, quæ certè
infirma eſt, ne ex tali ſcilicet remiſsione præ-
ſtetur uſufructuario malè utendi & cōſequen-
ter delinquendi occaſio, ut cōmunem dicunt
Socin. conſ. 131. nu. 14. lib. 1. quem refert & ſe-
quitur Bellon. conſ. 54. num. 3. Ioan. Dilec. de
arte teſtan. tit. 8. caut. 1. num. 1. Ioan. Annib. in
repet. l. nemo poteſt. n. 164. de legat. 1. Iul. Cla-
rus de teſtam. q. 64. nu. 1. Ex quo cōcluditur,
ne pignus quidem remitti poſſe contra l. 3. de
pac. tot. t. C. de remiſſ. pig. & ff. quib. mod. pig.
ſol. eadem ratione, ne detur occaſio fruſtran-
di. Quid enim, an non etiam abſq́ ſatiſdatio-
ne manet obligatus reipſa uſufructuarius ex
natura huius ſeruitutis, ut utat ſalua rei ſub-
ſtantia? Magis igitur placet hanc eadem ra-
tione prohiberi, qua ſuperiorē, ne ſcilicet da-
tam à lege formā teſtator priuatus mutet, con
6 tra l. nemo. de legat. 3. Cæteroquin † perhibēt
hanc cautionem non eſſe de ſubſtantia uſuſ-
fructus, remittiq́ à proprietario hęrede, cuius
in fauorem illa inducta eſt, poſſe, gl. & Dd. l. 1.
l. 4. C. de uſufr. Ant. Gab. Rom. de uſufr. con-
cluſ. 1. nu. 43 Dec. conſ. 418. uiſa. nu. 19. Alex.
conſ. 120. n. 5. lib. 6. ubi Molinæ. Certè, niſi exi
gatur, præſtanda non eſt, Dec. conſ. 607. uiſo.
nu. 1. & 3. conſ. 608. uiſo. in prin. Ioan. de Gar-
ro dicens eſſe communem, auth. ex teſtamen-
to. nu. 33. C. de ſecund. nup. Pariſ. conſ. 95. nu.
25. uolu. 2. An. Gabr. Rom. de uſufr. concluſ. 1.
7 nu. 49. Ergo † niſi ultrò remittatur ab hære-
de, uel alio proprietario, cuius intereſt rem
ſaluam manere, cautiones hæ præſtandæ ſunt
unà cum inuentarij confectione, Ant. Gala. d.
conſ. 39. quam nec ipſam remittere ei teſtator
poteſt, ſecundum cōmunem Socin. iun. conſ.
115. nu. 18. lib. 1. Bello. conſ. 54. nu. 3. Iul. Clar.
de teſtam. q. 66. nu. 2. cuiuſuis uſusfructus no
mine, l. 4. C. de uſufr. etiam incerti, Guid. Pap.

q.247.etiam materni,Ioan.Garro auth.ex te-
ſtamento.nu.33.C.de ſecun.nup.Anton.Gab.
Rom.de uſufr.concluſ.1.nu.39. uel in alimen-
ta relicti,Socin.iun.conſ.49.in fi. uol.1. Pariſ.
conſ.96.nu.3.uolu.2.Ant.Gab.præall.loc.nu.
8 42.& † à quolibet uſufructuario, tam paupe-
re,Bertr.conſil.144.nu.10.uol.3. Ruin.conſil.
206.nu.16.uol.3.Ant.d.concluſ.1.nu.27.ſaltē
per iuramentum,Bar.nu.6.cōtra gl.l.4. C. de
uſufr.Cachera.deciſ.Pedemon.153.n.1.2.cum
ſeq. per l.cùm non facilè. ſi cui plus quàm per
l.Falc.auth.generaliter.C. de epiſ.& cler. Caſt.
Iaſ.auth.cur relictū. C.de ind. uid. Guid. Pap.
deciſ.248.Ant.Gab. concluſ. de uſufr.1. nu.2.
dum modò perſona non ſit ſuſpecta, Bar.l.4.
nu.6.C. de uſufr. per l.1. §. ſuper.C. de aſſ. toll.
Cach.deciſ. Ped. 153.numer.4. cui non defer-
tur iuramentum,l.4.ubi Iaſ.num.12. de in lit.
iuran.& rep.l.admonendi.nu.300.de iureiur.
ſed uſusfructus ſequeſtratur, l.poſtquam.5.§.
imperator.2.ut lega.no. l.litibus. 19. C. de ag.
& cenſ.lib.11.l.uxori.24. de uſufr.leg. gl. Bart.
nu.6.7.d.l.4.C.de uſufr.Alb.Alex.l.ſi fideiuſ-
ſor.7.§.ult.qui ſatiſd.cogan.Ang.Inſt.de uſuf.
in prin.Matheſ.ſing.4.per totum: quàm diui-
te,Bal.conſ.175.caſus.nu.2.par.3. Dec. conſil.
565.clariſſ.nu.3.4.Anto. Gab. d.concluſ.1.de
uſufruc.nu.27. licet contrariū ſenſerit Cornæ.
conſil.367.nu.5.uolu.4.Venit autem interdū
uſu,ut utraque hæc cautio ſit præſtanda, ut in
uſufructu omnium bonorum relicto,l.1.C. de
9 uſufruct. quem † relinqui poſſe teſtamento
quoq; nō obſtante adeundi difficultate com-
muniùs receptū eſt, etiamſi poſt mortem de-
mum uſufructuarij hæres capere debeat, aut
adire,ut poſt mortem illius inſtitutus, Ang.§.
hæres.num.4.Inſt.de hær.inſt. Bal. l.id quod.
24.quæſt.14.C.de epiſc.& cler.Picus l.4.§.Ti-
tia.7.nu.77.de legat.2. Bald. Alex. Salic.l.ex-
traneum.9.C. de hæred.inſtituen.Nam ratio-
ne bonorum, quæ non conſumuntur uſu, ut
prædia,uaſa argentea, præſtatur cautio præto
ria de utendo uiri boni arbitratu, l.1. §.2. uſuf.
quem.caue.l.ſed ſi.15.§.etſi. 7.de uſufruc.& re-
ſtituenda re finito uſufructu,l.ſi cuius.13.cum
l.ſeq. ff.de uſufr.l.1.& tot.tit.uſufru.quem.cau.
abſq; dolo malo,l.5.uſufruct.quem.cau. c.ult.
10 ubi Canon.de pignorib. Ratione † uerò bo-
norum mobilium, quæ uſu conſumuntur, ut
pecuniæ,uini,frumenti, cùm talis cautio præ-
ſtari nequeat, (nam aut uſum ceſſare, aut uſu
ſubſtantiam conſumi hîc neceſſe eſt,l.1.2.3. de
uſufr.ear.rer.) cautio S.C.præſtanda eſt, uelut
ex mutuo,l.3.ſi cert.pet.hoc eſt,de reſtituenda
eiuſdem functionis & bonitatis pecunia ſimi-
li,l.1.C. de uſufr.§. conſtituitur. Inſt.eod. c.ult.
de pignorib.& tot.tit.de uſufr.ear.rer.uel æſti-
matione ſaltem,l.inter.20.de uſufr. Fab.nu.2.
Angel.& Dd. d. §. conſtituitur. Crauet.conſil.
187.teſtator.nu.7.Guid.Pap.deciſ.248. Gab.
concluſ.1.uſusfr.num.2.Cornæ.conſil.366. in
prin.uol.3.Ant.Gab.d.concluſ.1.de uſufr.nu.
17.18.19. quam etiam præſtare non ſuperiorē
in ijs quæ uſu atteruntur, receptius eſt, l. 1. de
uſufr.ear. rerum quæ: ubi æqualiter applica-
tur ijs rebus,quæ uel uſu tollūtur,uel (ut ſunt
eiuſmodi) minuuntur,l.ſed ſi.15.§.3.de uſufr.
Fab.d.§.conſtituitur.Inſt.eo.tit. Anton. Gab.
Rom.de uſufr.concluſ.1. nu.21.22. addens ta-
11 men,fieri † æſtimationem & redigi ad tempus
traditionis,quo res adhuc eſt integra: non re-
ſtitutionis, quo detrita eſſe uſu poſsit, ex Ber-
tran. conſil.275.in fin.uolu.3.licet contrà ſen-
tiant Canon. c.ult.de pignor.Panor.conſil.4.
in 6.dubio, uol.2. quod tamen non congruit
l.ſi uſusfructus.9.§.pen.ff.uſufruc. quem. cau.
ubi dicit I.C. promiſſorem nō obligari ex cau
tione, ſi finito uſufructu ueſtem ſine dolo at-
12 tritam reddiderit. Quanquam † autem uel
ante uel poſt conceſſum uſumfructum cautio
præſtari queat, l. etſi.7. uſufruct. quem. cau.l.
13 quoniam.10.de uſufruct.ear.rer. non † tamen
obligatur proprietarius ad uſumfructū per-
mittendum ex l.3.de uſufruct. niſi tali ſub cau
tione,Caſtr.l.1.in fin.C.de uſufruct. Dec. conſ.
14 418.uiſa.num.18. & 19. imò † ne fructus qui-
dem lucretur uſufructuarius poſt cautionis
petitionem, Ruin. conſil.206. num.16. uol.2.
Anton.Gab.d.concluſ.1.nu.12.13.ſed tantùm
antè perceptos, Pariſ.conſil.61. in fin. uolu.3.
conſil.98.nu.49.uol.2. Gab. d. concluſ.1. nu.
13.ſciente ſcilicet & patiēte proprietario, Bart.
l.uxori.24.nu.1.de uſufruct.leg. Caſtr. l.peto.
69.§.ult. de legat.2. nec ullam cautionem pe-
tente,Ioan.de Garro.auth.ex teſtamento. nu.
23.C.de ſecun.nupt.Ant.Gab. ibidem de uſu-
fruct.concluſ.1.nu.40.Nam quòd Ruin. con-
ſil.202.nu.4.uol.2.Bertran.conſil.144.nu.6.
uol.3. uolunt hanc cautionem ultrò offeren-
dam eſſe, accipiendum eſt iuxta terminos l.1.
uerb.oblata S.C.cautione.C.de uſufruct.cùm
ipſe ſcilicet uſufructuarius petit, ex ratione l.
Iulianus.§. offerri.de actio.empt.l.5.C.de eui-
ction. His ita delibatis in arcem huius cauſæ
15 inuadamus, inquirentes, an † uxor nomine
dotalitij ad uitam ſibi à marito ſuis in bonis
conſtituti,hæredibus eius cautionem uſufru-
ctuariam debeat. Videbatur, non debere, ut
alij, qui iure potiùs dominij ſeu legati quo-
dam, quàm uſusfructus & ſeruitutis ex lege
fruuntur: ut pater bonis filij,l.ult. §.ubi. §.hoc
proculdubio.C. de bon. quæ lib. l. orphano-
trophos.30.ubi Bald.nu.7.C.de epiſc. & cler.
Cano. c. ult. de pig. licet bona deſcribere te-
neatur:Myſing.obſer.93.centur.2.fiſcus,gloſ.
l.4.C. de uſufr.l.1.§.ſi ad fiſcum.11. ut lega.no.
cauea.l.3.§.item.4. ſi cui plus quàm p l. Falc.
Ant.Gab. de uſufruc.cōcluſ.1.nu.47.item ma
ritus nomine dotis, l. unic. C.ne fid.dot.den.
quoniam in bonis eius dos eſt, licet mulieris
ſit,l.quamuis.78.de iure dot.& in ea dominiū
quoddā ciuile habet,l.in rebus C.de iure dot.
ſicut & illi, qui dominium poſt tempus habi-
turi ſint: l. ſi uſusfructus. §. planè. ff. uſufruc.
quem.

quę.cau.Canon.d.c.ult. de pignorib.aut antè habuerunt,ut donator,Ioan.Plat.§. ſunt præterea.Inſt.de donat.Cornæ.Conſ.267.num.5. uol. 4.Soc.l.omnes.3.not.de excep.Dec.conſ. 265.in fin.Vaſſad.conſ.91.num.3. & conſ. 95. in fin.Anto.Gab.Ro.concluſ.1.numer.45. At
16 † mulier ciuile quoddam dominium in dotalitio habet,Bal.in auth.ſiue.1. C. ad Velleia. Euerar.cōſ. 317. præſuppoſito. cuius cum hæres interea dominus non ſit, nec enim plures unius rei domini eſſe poſſunt,l.ſi ut certo.§.ſi. de pig.act.abſurdum eſſet, dominam præſtare cautionem ei qui necdū dominus ſit, cum ne futuris quidem dominis eam debeat: l. ſi uſusfructus.9.§.planè.uſufr. quem. cau.multò minus præſens, ut emptor, qui ſub pacto retrouenditionis tenet,aut alius ex contractu reſolubili: nec em̄ ideo minus eſt interea dominus, Tiraq.retra.prox.§.15.gloſ.2.& l.ſi unquam.uerb.reuertatur. C.de reuocan. donat. Accedit & illa ratio, quòd cùm poſt mortem demum uſufructuariæ redire res ad hæredes debeat:nō ſit etiam illa uiuente,cui rectè præſtetur,quiq̄ intereſſe habeat,exigereq̄ poſsit, Pariſ.conſ.95.num.63. uol.2. conſ. 61. nu. 51. uol.3.Anto.Gab.concluſ.1.nu.45.Item quòd habeat mulier priuilegia donatoris, l. inter. 19.in fin.l.cum ex cauſa. 30. de re iudica. cum ibi nota.qui ad hanc cautionem non tenetur, ut ſuprà poſui ex Anto.Gab.Ro.cōcl.1. n. 45. Sed ut maritus nō tenetur ad cautionē hanc nomine dotis,l.unic. C.ne fid.dot. quam Reipub. tamen expedit ſaluam eſſe: l. 1. ſol. mat. multò minus igitur uxor eam debere debet, ex doctrina correlatiuorum mariti & uxoris, l. ult.C.de indic. uid. tum dotis, & dotalitij, §.
17 eſt & aliud.Inſt.de don. Et † congruit hìc uoluntas teſtatoris, qua deſcriptionem bonorū & cautionem uxori remiſit: quæ remiſsio ſaltem quo ad deſcriptionem bonorum, ualere debet: Barba. conſ. 64. nu.3.uol.2. Zaſ.conſ. 208.num.4. Crauet. conſ. 174. nobilis. nu.1. & 6. cum etiam hæredi queat remitti, Crauet. d.conſ.174. Ruin.conſ.202.nu.3.uol.2.Anto. Gab. concluſ. 1. num. 32. Et ſanè ſi ab hærede remitti poteſt hæc cautio,ut ſuprà uidimus,& eſt communis:Anto.Gab.d.concluſ.1.nu.34. Caſsiod. conſ. 91.num.6.Dec. conſ. 418. uiſa. num. 19. Alex.conſ.120.num.5.lib.6.nulla eſt cauſa,quamobrem teſtator,quod hæres facere poteſt,nō & ipſus poſsit:Crauet.conſ. 174. num.10.conſil. 133. num.3.atq̄ ita ius eius remittere, ſecundum communem cōtra glo. ut ſuprà uidimus nu.4. Contrarium tamē uidetur concludendum. Nā infirmum ducitur argumentum à ciuili quodā dominio, cū illud omnis uſufructuarius habeat: l. 4. de uſufr. l. uti frui. ſi uſusfruc.peta. l.iubemus. 14.§.pen. C.de ſacroſanc.eccleſ. Alcia.l.rectè.num.4.de uerb.ſign. & mater, quāuis domina, uerè hāc cautionē debeat,l.6.§.his illud. ubi Dd. C. de ſecun.nup.Ioan. Gar. auth.ex teſtamento.nu, 33.C.de ſecun.nup.Anton. Gab. Ro.de uſufr. cōcluſ.1.nu.39.etiā uxor uſufructuaria, Caſtr. cōſ.221.antequā.uol.2.Bal.cōſ.87.cōmuniter. uol.3.Bart.& Dd.l.non pōt. de leg. 1.Alex. cōſ. 58.habita.uol.3.Anto.Gal.cōſ.39. explicāda. n.14.15.uſq̄ ad finē,to.4.Franc.tex.in l.1. ubi Dd.C. de uſufr. Itaq̄ q liberant̄ cautione hac, nō ob ſchema dominij immunes ſunt:l.1. ubi oēs Dd.de uſuf. ſed aliā ob cauſam ſingularē, quæ hìc nulla ſubeſt. Cæteroqui oēs uſufructuarios ab hac immunes eſſe neceſsū foret: tanquā aliquatenus dominos,l.4. de rei uēd. & rei uendicationē ac petitoriū habētes:l.5.& t.t. ſi uſusfr. pet. p̄ſertim omniū bonorū uſufructuarios, q habent̄ pro ꝓcuratore in rē ſuā cōſtituto: Bart.l.eū.7.nu.4.Bal.l.1.nu.2. C. de uſufr.p l.1.§.ult.de oper.no.nūc.l.1.§.ult.uſufr. quē.cau.l.uxori.37.de uſufr.leg.Molin.in cōſ. Pariſ.tit.1.§.1.glo.1.nu.11.& §.13.glo.1.q.2.atq̄ ita pro dn̄o utili, l.ꝓcuratore. 55.ubi Bart. de procura.l.1.l.2. C.de actio. Atq nō liberant̄ hi cautione iſta, ne cōiuges qdē in uſufructu generali omniū bonorū:l.1. C.de uſufruc. Ang. cōſ.91.nu.10. Anto. Gala.d.cōſ.39.explicāda. n.14.uſq̄ ad finē, to.4.Fran. Ne qdē igit̄ mulier ob ciuile dotalitij uel douarij dominium, ut in terminis decidit in douario mulieris, Chaſſ.in cōſ.Bur.rub. 4.de iure mar.§.6.uerb. & ſera tenue.n.1.Guid.Pap.deciſ.248.& Zob. art.21.lib.1.dum pro uſufructu dotalitiū mulieris habet:cum nec mater q̄ plus iuris habet eo onere leuet̄,in l.6. C. de ſec.nup. Hoc enim earū dominiū ualet ad ius qđ habēt cōſeruādū ac uindicandū:non uerò porrigi debet ad aliorū iniuriā: c.ex tenore.11. de for. cōp. quo minus ijs,qđ debet̄,p̄ſtare debeant, l. ꝙ ſi. 25. §.pen. de minorib. l. un. C.de reput.quæ ſi. d. c.ex tenore. ubi gloſ.& Dd.de for. cōp. Angel. cōſ.256.Ro. cōſ. 446. & cū habeamus caſum deciſum à Chaſſ.Guid.Pap.& Zob.præall. loco,nō eſt ulterius inſiſtendum, l.ancillæ. C. de fur. Non obſtat remiſsio mariti teſtatoris:nec enim illa ualet,ſecundū cōmunem l.pen.C.ut in poſſ.leg. l.nemo pōt.de lega.1. gloſ.& Dd.l. 1.l.4.C.de uſuf.Crauet.cōſ.187.teſtator. nu.7. Guid.Pap.deciſ.515.Anto. Gab. Ro.d. cōcluſ. 1. de uſufr. nu.28.29.ne quidem iure Sax.glo. Lat.art.32. lib.1. adeò ut ne Princeps quidem hanc cautionis huius remittendæ ueniam teſtatori facere poſsit,Ruin.conſ.202.num.3. & 4.uol.2. Anto. Gab.præall.loc. nec pœna debeatur, ſi quam contrauenienti hæredi teſtator impoſuerit, Dec.conſil.565.per §.ult. Inſt. de legat. Anto. Gala. d. conſ. 39. explicanda. num.18.to.Franc. 4. per l.1. ubi Dd. C. de his quæ pœn. no. l.1. eo. l. uxorem. §.hæredes. de leg.3.Bal.d.conſ.89.uol.3. Caſt.conſ.221. uol. 2.Alex.conſ.57.58. uol. 3. Sed nec deſcriptionem bonorum à teſtatore remitti uſufructuario poſſe tradunt Socin.iun.conſil.215. uolumine primo, & alij ab eo allegati: quod licet improbent Barba.conſil.64. numer. 3. uol. 2. Zaſ. conſil. 208 num. 4. Crauet. conſil. 174. nobilis. numer. 5. 6. tamen id conuenit inter

omnes, licet remiſſa ſit remittiq́ poſſit inuentarij ſolẽnitas, & accurata bonorũ deſcriptio: aliquã tamen qualem qualem ſemper eſſe faciendam, unde quantitas bonorum conſtet: Anto. Gab. de uſufruc. concluſ. 1. num. 35. Pariſ. conſ. 61. in fin. uol. 3. Anto. Gala. d. conſil. 39. explicanda. in fin. to. Francoſ. 4. ſicut ad hanc etiam tenetur pater in uſufructu bonorum filij: Myſ. obſer. 93. cent. 2. licet cætera immunis, l. ult. C. de bon. quæ lib.

CONSILIVM XCII.

De legitima.

SVMMARIA.

1 ¶ *Legitima fauorabilis præ pia cauſa, uel militari teſtamento.*
2 *Surrogatur legitima alimentis & adæquatur doti.*
3 *Legitima eſt æs alienum bonorum, non hæreditatis, eaq́, deducto prius ære alieno deducitur.*
4 *Ius uxoris deducitur ante legitimã, non legata, uel reliquæ capiones lucratiuæ.*
5 *Legitima etiãſi tota nõ relinquatur, tota tamen peti poteſt.*
6 *Quãtitas legitimæ uaria.*
7 *Quibus legitima, & quàm uariè debeatur.*
8 *An excluſi, mortui, exhæredati partes in legitima faciant.*
9 *In legitima tãtum habetur ratio eorum qui ab inteſtato ſuccedere poſſunt: exceptis ijs qui ob id quod acceperunt, excluduntur.*
10 *Supplementum legitimæ peti poteſt.*

1 LEGITIMA † fauorabilis eſt, Coraſ. l. filiũ. 24. nu. 100. uerb. legitima, C. fa. erciſ. magis, quã pia cauſa, l. ſi qs. 37. ubi gl. C. de epiſ. & cler. uel alia quarta, l. quanq́. 10. C. ad l. Falc. l. iubemus. 6. C. ad Treb. l. ſcimus. 36. §. illud. ubi Bald. C. de inoff. teſta. uel militare etiam teſtamentum, Iaſ. auth. nouiſſima. nu. 18. C. de inoff. teſt. l. hac conſultiſſ. nu. 2 7. 8. C. de teſtamen. Surrogatur † enim alimentis, Bald. l. lege. 14. nu. 1. C. de leg. hær. l. ſi quis. 33. num. 5. C. de inoff. teſta. Cynus l. ſancimus. 24. num. 2. C. de nupt. per §. hoc nos. §. prohibemus. in auth. de trien. & ſemiſſ. Nouel. 18. & adæquatur doti, Cyn. d. l. ſancimus. nu. 2. Iaſ. Socin. & Dd. in rub. & l. ſi ſocer. 44. ſolut. ma. 3 Gemin. Franc. Couar. c. 2. de pac. in 6. ſic † ut uelut æs quoddam alienum atq́ debitum habeatur, l. 5. C. de inoff. dona. l. unic. C. de inoff. do. No. 18. §. 1. in auth. de trien. gloſ. l. ſi quis. 6. de falſ. Coraſ. l. filium. 24. uer. legitima. nu. 86. & 101. C. fam. herciſc. reſpectu ſcilicet bonorũ, id eſt, quæ iuxta l. ſubſignatũ. § bona. de uerb. ſig. æri alieno ſuperſunt, l. Papinia. 8. §. ſi quis. 15. ubi Bal. Ang. & §. quarta. 9. de inoff. teſta. Iaſ. Caſtr. & Dd. l. pro hærede. §. ſi quis in prin. de acq. hæred. l. pater. 34. ad l. Falc. Bald. conſ. 57. num. 2. uol. 1. Coraſ. d. l. filium. uerb. legitima. num. 93. auth. hoc ita. uerſ. ſaluo iure uxo-4 ris. C. de epiſc. ut † in bonis æri alieno & doti uxoriæ reſiduis, d. auth. nunc autẽ. C. de epiſc. & cler. Iaſ. conſ. 181. in præſenti. uol. 2. Bal. conſ. 57. quia. nu. 2. uol. 1. per l. ſcimus. 36. §. repletionem. C. de inoff. teſta. alijs omnibus, qui ex bonis, i. titulo lucratiuo capiunt (quomodo & ipſa capitur, l. un. ubi Dd. C. de impo. lucra. deſcrip. lib. 10. l. & quia. 10. pro ſoc. l. ſi duo. 38. ubi glo. & Dd. de acq. hær. l. 3. C. de iur. & fac. ig. Bar. l. ſi quis. 6. §. ult. de falſ. Bal. l. iuris. 6. n. 3. C. qui admit. Iaſ. conſil. 181. in præſente. uerſ. tertio modo. uol. 2. Alexand. conſil. 150. nu. 6. uol. 2. conſ. 131. num. 2. uolum. 1.) puta legatis, fideicommiſſis, ac ſimilibus mortis cauſa capionibus præferatur, & ante hæc deducatur, ut æs bonorum poſt æs hæreditatis deductũ, ſcilicet alienum, Iaſ. l. cum filioſ. 11. nu. 46. de legat. 1. Schurff. conſ. 96. quod prædictæ. nu. 11. cent. 1. l. quanquã. 10. C. ad l. Falc. ſine omni onere, quo grauari nequit, l. omnimodo. in fi. l. quoniã. 32. auth. nouiſsima. in fi. C. de inoff. teſta. Iaſ. l. multi. num. 18. nu. 6. de lib. & poſth.
5 Itaq́ etiamſi † tota relicta non ſit, tota tamen, non obſtante uel iurata promiſsione de non amplius petẽdo, Schurff. conſ. 96. quod prædictæ. num. 8. cent. 1. peti poteſt, l. omnimodo. 30. cum multis ſeq. Bal. l. ſi quis. 34. nu. 3. C. de inoff. teſta. Iaſ. l. planè. §. ſi in duobus. 6. nu. 20. de legat. 1. de allodialibus ſcilicet non feudalibus, Bar. l. 4. in fi. de hær. inſt. Bal. Caſt. & Dd. l. ſcimus. §. repletionem. C. de inoff. teſta. & l. 6 iubemus. C. ad Trebell. Ea ab † inteſtato, quoties ſcilicet tota hæreditas non debetur, interdum eſt ſemiſsis: ut in bonis damnatorũ cõfiſcatis: auth. bona. C. de bon. dam. l. ult. C. de bon. proſcript. l. 1. l. ult. ff. eo. interdũ ſextãs, ut in naturalibus: auth. licet. C. de natura. lib. interdum quadrans, ut in crimine maieſtatis, l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. qualẽ & alij præter liberos uariè capiũt, l. ſi qs presbyter. 20. C. de epiſ. & cler. l. 1. C. de hæred. decur. No. 18. §. 1. 2. in auth. de trien. & ſe. l. 1. cum auth. ſeq. C. unde uir & ux. l. uacantia. 4. ubi Bart. C. de bon. uacan. Landt. lib. 1. art. 20. Reinh. diff. 29. Cum uerò definita nõ eſt certa quantitas, tota eſt hæreditas, ſic ut portio legitimæ reliqua hæreditate repudiata, capi nequeat, Iaſ. l. 1. & paſsim, de acq. hæred. Atq́ hæc olim quidem etiam in cauſa teſtamentaria, ubi titulo inſtitutionis hodie relinquenda, gl. & Dd. d. auth. nouiſsima. ſaltẽ in aliqua parte, Bal. l. omnimodo. 30. n. 1. C. de inoff. teſt. per l. ſi qs à priore. ad Trebell. glo. d. auth. nouiſsima. uerb. titulo. uerſ. ſufficit q́ ex certis reb. inſtituantur. §. hæc autem. in authen. hæc autem diſpoſuimus. fuit ad quartam definita, l. 6. C. de inoff. teſta. l. Pap. 8. §. quarta. ff. eod. l. 2. C. de inoff. donat.

dona. quomodo durat etiamnum in collateralibus, ſecundũ communem: gloſ. uerb. titulo. & Dd. auth. nouiſsima. ubi Iaſ. nu. 36. Bald. num. 9. l. fratres. 27. C. de inoff. teſta. uelut & in extraneis, auth. præterea. C. unde uir, l. ſi quis. 20. C. de epiſc. & cler. c. officij. 14. ubi glo. de teſta. cap. 2. 3. 4. 5. 6. 8. de ſepul. cum alijs s. allega. licet fraternã etiam auctã uelit Cuiac. No. 18. in authen. de trien. & ſemiſſ. ubi liberorum augetur curialiũ quidẽ uſq; ad dodrantẽ, §. excipiatur. illo tit. §. ſi quis. in auth. quib. mod. nat. eff. ſui, & Nouel. 87. de dona. fac. à decũr. reliquorũ, ſi quatuor ſint, aut pauciores, uſq; ad trientẽ: ſi plures, ad uſq; ſemiſſem, auth. nouiſsima. C. de inoff. teſta. ubi ſimiliter etiam in parentibus aucta putatur: Iaſ. nu. 35. & Dd. ibi & in rub. ſolut. ma. ubi Ripa, nu. 44. non etiam in arrogatorum quarta, Iaſ. nu. 55. d. auth. nouiſsima. l. pen. §. ult. C. de adop. ſũn. l. Pap. 8 §. ſi quis. 15. de inoff. l. ſi arrogator. 22.
7 ff. de adop. cæteroqui † debetur liberis tam in poteſtate conſtitutis quàm emancipatis, Nouel. 118. Bar. l. cum ex filio. 39. num. 3. de uulg. & pup. etiã ſpurijs in materna hæreditate, Iaſ. l. Gallus. 29. §. quidam. nu. 20. de lib. & poſth. Iul. Clarus de teſta. quæſt. 5. nu. 2. (non paterna, l. 1. §. 1. de bon. dam. l. 5. uerb. legitimo matrimonio nati. C. de inoff. don. Clarus præallig. num. 1.) ac legitimatis, non tantum per ſequens matrimonium, Schurff. conſ. 1. nu. 18. centur. 1. ſed aliter quoq;: Iaſ. conſ. 162. in cauſa. num. 1. 2. l. cum ratio. §. ex bonis. 2. de bon. dam. Inſt. de hæred. quæ ab inteſt. circa finem: eodem ſcilicet quo ab inteſtato ſuccedunt ordine, & modo: §. 2. No. 118. quomodo nepotes etiam legitimam capient, parteſq; facient aut in capita, aut in ſtirpes, iure repræſentationis, ut ab inteſtato ſuccedunt, Salic. nu. 5. Iaſ. nu. 51. d. auth. nouiſsima. Alexan. conſ. 63. ſuper. nu. 1. 2. lib. 2. Caſtr. l. qui ſuperſtitis. 94.
8 nu. 3. de acq. hæred. Sed an omnes etiam † excluſi mortui partes faciãt, & in numero d. No. 18. quatuor aut plurium ſint, diſputatur à Iaſ. & Dd. auth. nouiſsima. C. de inoff. teſt. Bar. & alijs l. 1. 2. de colla. bono. Illud extra controuerſiam, quòd mortui ante parentẽ, nõ computentur: Iaſ. num. 50. auth. nouiſsima. & ibi Dd. C. de inoff. teſta. ut nec poſt eum mortui, Bal. l. 2. in fin. C. ad S. C. Orfic. l. 1. §. in primo. num. 1. C. de cad. tol. Iaſ. & Dd. d. auth. nouiſsima. Quia reducitur ratio legitimæ ad tẽpus mortis, l. cum quæritur. 6. ubi Dd. & in auth. ſeq. C. de inoff. teſt. ut & reliquarum quartarum, Inſt. de ſucceſſ. lib. l. Pap. 8. §. quarta. de inoff. teſt. In repudiante confirmat idẽ Cuiac. No. 18. per c. filio. 16. l. qui repudiantis. 17. §. ult. de inoff. teſta. quia pro mortuo habetur, l. 1. §. ſi pater. 4. de coniungen. cũ emancip. lib. l. 1. §. pen. & ult. de bon. poſſ. cont. tab. ideoq; nec partem faciant, l. ſi poſt mortẽ. 10. §. liberi. 4. de bon. poſſ. cõt. tab. ut & incapaces ac exhæredati, iuſtè ſcilicet: l. 1. §. ſi pater. de cõiung. cum emanc. l. 1. §. pen. l. ſi poſt mortẽ. §. liberi. de bon. poſſ. con. tab. non ij qui querelam habẽt, l. Pap. 8. §. quoniã. 8. de inoff. teſta. Quamobrem licet Bart. uelit eos partes facere ac numerari, l. planè. 34. §. ſi duobus. de lega. 1. per multas rationes, quas conſiderat ibi Iaſ. nu. 22. 23. 24. 25. 26. idem Bart. l. pater. 14. nu. 20. de inoff. teſta. ſibi non conſtans, l. 1. §. pen. de bono. poſſ. cõtra tab. contrà tamen ibi ſtatuit Iaſ. nu. 26. 27. 28. 29. aiens, hanc eſſe communem, quòd inter capita liberorum iſti nõ numerentur: cum quia pro mortuis ſunt, d. l. 1. §. ſi pater. de cõiung. cum emanc. lib. tum quoniam legitima commẽſuratur ſucceſsioni ab inteſtato: l. parentibus. C. de inoff. teſta. l. Pap. 8. §. quoniã. 8. de inoſ. teſt. à qua iſtiuſmodi cũ excludantur, ut uidimus à partibus etiã eius, id eſt, legitima, excludi debent: Cor. conſ. 48.
nu. 7. uol. 2. Aemyl. conſ. 1. nu. 7. in qua † tantum eorũ habetur ratio, qui ab inteſtato capere poſſunt, §. cauſas. uerſic. qui poſſunt ab inteſta. ſucced. No. 115. in auth. ut cũ de app. Bal. l. 4. in fin. C. de lib. præt. Ang. l. 4. nu. 2. ad Treb. per l. 1ã dubitari. 86. de hæred. inſt. Cornæ. cõſ. 107. in hac. nu. 3. uol. 2. Aemylia. cõſ. 1. num. 5. 6. 7. Iaſ. l. ſi quando. 35. §. ult. nu. 10. 11. C. de inoff. teſt. Caſt. l. Titius. §. Titio. 3. num. 3. de cond. inde. Bened. c. Rainutius. uerb. uxorem. num. 45. 46. de teſtamen. Et hoc quidem in his cõmuniter teneri, ut partes non faciant in legitima, teſtatur Iaſ. d. l. planè. §. ſi duobus. nu. 29. ubi pluribus rationibus id confirmat Aemylia. conſ. 1. nu. 3. 4. Socin. conſ. 75. uiſo. nu. 1. 2. 3. uol. 3. quod uerũ eſt in ijs, qui prorſus ob uitiũ ſuũ à iure ſunt excluſi, ut deportati, l. 1. C. de hær. inſt. iure exhæredati, &c. aut ob factũ propriũ, cui cõtrauenire nõ liceat, l. poſt mortẽ. de adop. ut ob iuramẽtum, c. 2. de pac. cõſenſum, l. poſthumus. 12. l. filio. 17. de iniuſt. rup. teſt. ord. 10. par. 3. repudiationẽ: l. filio. 16. cum l. ſeq. l. ſi ponas. 23. de inoff. teſt. ut Cuiac. cõcludit No. 18. ex Harmen. lib. 5. tit. 9. per l. ſi quos. 10. §. liberi. 4 de bon. poſſ. cõt. tab. l. 1. §. ſi pater. 9. de con. cũ emanc. lib. ſecus, ſi qs excludatur, propterea quòd aliquid hoc nomine accepit, ut filia dotata: uel filius, pater, aliquo accepto, l. 1. §. 2. ſi quis à par. ord. 10. parte 3. quoniam eñ excluditur nõ q incapax, ſed quia cepit, & ideo capax eſt, numerum quoq; facit & implet: Bart. l. 1. §. qui habebat. nu. 5. &
10 6. de bon. poſſ. cõt. tab. adeo † ut ſupplementum legitimæ petere poſsint, Alb. Brun. tract. de ſta. quod fœm. exclu. quæſt. princ. 1. art. 9. Sal. in fin. Iaſ. nu. 43. d. auth. nouiſsima. idem Sal. poſt Cyn. in l. ſancimus. 24. in fin. Cod. de nup. Bald. conſ. 452. nu. 1. 2. lib. 1. Alex. conſ. 7. uiſis. num. 3. uol. 3. Cur. ſen. conſ. 13. in fin. licet contrà ſtatuant Ang. conſ. 105. ſtatuto. nu. 2. Cornæ. conſ. 309. circa. in prin. parte 5. Aemylia. conſ. 1. num. 4. 5. cum multis ſequen.

CON-

CONSILIVM XCIII.

De fructibus feudi mortuo uaſallo inter filias & agnatos diuidendis, & apud utros interim poſſeſsio manere debeat.

SVMMARIA.

1 ¶ *Fructus feudi mortuo uaſallo quomodo diuidantur.*
2 *Vbi habemus text. expreſſum, non relinquitur dubitatio.*
3 *Non eſt diſtinguendum, utrum domino, an uaſallo feudum aperiatur.*
4 *Fructus quatenus pertineant ad hæredem uſufructuarij, uel uaſalli.*
5 *Omnes fructus cõplectuntur etiã naturales.*
6 *Oratio uniuerſalis omnia complectitur.*
7 *Vis geminationis.*
8 *§. his cõſequenter. nõ debet ad agnatũ extẽdi.*
9 *Caſus feudalis non extenditur ad caſus ſimiles contra ius commune.*
10 *Agnati & hæredes defuncti diuidunt fructus pro rata.*
11 *Pendente hac quæſtione, filiæ in poſſeſsionem non ſunt immittendæ.*
12 *Fructus quatenus pars ſint feudi.*
13 *Ex ſeparatis nihil infertur.*
14 *Principale trahit ad ſe acceſſoriũ, nõ contrà.*
15 *In feudo antiquo mares excludũt fœminas.*
16 *In dubio feudum præſumitur antiquum.*
17 *Fœminæ ſemel excluſæ ꝑpetuo excluduntur.*
18 *Quibus in caſibus §. inter filiam. non obtineat, nec fœminæ mittantur in poſſeſsionem feudi.*
19 *Ratio §. inter filiam. expenſa.*

POST Martij Calend. uaſallus deceſsit filiabus ab una hæredibus allodialibus, agnatis, ſimultaneè inueſtitis feudi ſucceſſoribus ab altera parte relictis: oritur hos inter de fructibus ultimi anni quæſtio: iudicatũ, ut æqualiter eos diuiderent: appellatur: quid iuris, quæritur.

1 PRo † agnatis facit tex. rotundus in §. his
conſequenter. hic fin. tex: qui aliam fru-
ctuum diuiſionem proponit, quem tex.
2 etiã uſu ſeruari contendunt ibi Dd. Vbi † ue-
rò tex. habemus expreſsũ, nulla amplius du-
bitandi cauſa relinquitur: l. ancillæ. C. de furt.
Aym. Crauet. cõſ. 47. nu. 2. Rolan. à Valle cõſ.
25. in prin. uol. 1. Philip. Porc. Imol. cõſ. 55. nu.
22. Zaſ. conſ. 4. nu. 13. lib. 1. Cachera. deciſ. Pe-
demon. 28. nu. 13. Text. autẽ feudalis pro lege
eſt in ſua materia, c. 1. de cognit. feud. Curt. de
feud. quæſt. 1. nu. 1. & quæſt. 3. parte 1. & ad de-
ciſionem cauſarũ rectè allegatur, Cur. præall.
loc. & Dd. d. c. 1. uerſic. ſtrenuus. de feud. cog.
3 Quanquam † autem d. §. his conſequẽter. lo-
quatur de feudo, quod aperitur domino, ta-
men idem ſeruari debet in illo quod aperitur
agnato, ut §. ecõtrariò. de inueſt. de re alie. fac.
qui plus iuris ꝙ dominus habet, §. ult. qual.
olim feu. pot. alie. præſertim cùm ratio diuer-
ſitatis dari non poſsit, l. generali. de fideiuſſ.
quib. in terminis caſus licet diuerſi non ſunt
diuerſo iure cenſendi, Aemylia. conſ. 4. nu. 17.
Crauet. cõſ. 187. nu. 6. 7. Nam extendere legẽ
ad caſus ſimiles, eſt legem enucleare potiùs,
Crauet. de antiq. temp. in prin. nu. 35. pro quo
l. 4. 5. 6. cum ſeq. de legib. cùm ſola ratio ſuffi-
ciat ad decidendum, l. ſcire. §. ſufficit de excu-
ſat. tutor. etiam in materia feudorum, Curt. in
trac. feud. parte 1. quæſt. 3. nu. 12. Pro contra-
ria parte facit, quòd multi teſtentur, d. §. his
cõnſequenter. uſu nõ ſeruari: idq́ in iure mo-
ribusq́ Saxonum oſtẽdit tex. Land. lib. 2. art.
58. lib. 3. art. 76. Reinh. diff. 11. parte ult. quæ
deſuetudo legibus derogat, l. de quibus. de
legib. ubi Dd. & c. ult. de conſuet. Et certè mul-
tum ille §. his conſequẽter. habet iniquitatis,
4 parum aut nihil rationis, quod † ad fructus
naturales attinet, ut fœnum, &c. cur ſequũtur
uaſalli à calendis Martij decedentis hæredes?
cùm is comparetur uſufructuario, §. ult. uerb.
uſusfructus. per quos fiat inueſt. qui tale ni-
hil relinquit hæredi iure ciuili, §. is ad quem.
Inſt. de rer. diuiſ. licet iure Sax. res ſit diſputa-
bilis, quoad naturales, Reinh. diff. 11 parte ul-
tim. Nam induſtriales ſequuntur hæredẽ hoc
iure, Landt. lib. 2. art. 58. ubi gloſ. Et cur uerò
relinquat naturales hæredi, cùm nullam his
operam impenderit, aut ſumptum, quare ſe-
qui eum debeant, pro cultura & cura? ut ex-
primitur hæc ratio lucrandorum fructuum, §.
ſi quis à non domino. Inſt. de rer. diuiſ. Quin
& Calendis Martij fructus naturales, ut gra-
men, fœnum, poma, nõ ſunt adhuc in rerum
natura: quod autẽ non eſt, ne quidẽ in domi-
nio eſt, nec debẽtur fructus, qui necdum exi-
ſtunt, l. interdum. ubi Dd. de uerb. obl. Quod
autẽ non habuit in dominio defunctus, aut
iure, nõ poteſt tranſmittere, l. quod noſtrum.
70. de uſufruc. l. 3. & paſsim, quan. dies leg. Et
5 † eiuſmodi rationibus motus Aluar. in d. §.
his cõſequenter. nu. 5. exiſtimat illũ tex. ad in-
duſtriales tantùm fructus pertinere, non ad
naturales, qui dominũ ſequuntur. Quanquã
fortiter in contrariũ ſtringat text. ille in uerb.
omnes fructus illi' anni. & iterũ uerſ. omnes
fructus, qui interim percipiũtur, & tertiò uerſ.
omnes fructus anni. & quartò uerſic. omnes
pendentes fructus. Qui enĩ omne dicit, nihil
excludit, l. Iulianus. de lega. 3. etiã in hac fru-
ctuum materia, l. bonæ. 48. in princ. uerſ. non
tantùm qui diligentia & opera eius prouene-
6 runt, ſed omnes. ff. de acq. dom. Eſt † enĩ ſignũ
uniuerſale, quod orationẽ facit uniuerſalem,
Bar.

Bar.l.generali.§.uxor.nu.34.de uſufruc. lega.
Dec.conſ.30.& pro tenui. nu. 4. ſic ut omnia
cōplectatur,quæ illa uniuerſitate cōcipi & cō-
prehēdi poſſunt,nullo penitus excepto, Dec.
cōſ.29. in fin.Lauren.Sylua.cōſ.95.nu.17.19.
per l.à procuratore.C.mād.c.ſolitæ.de maior.
& obed.Fred.de Sen.conſ.84.Bald.conſ.326.
lib.1.Pariſ.conſ.79.nu.43. lib. 2. potiſsimum
in geminatione toties repetita, ut hîc: cuius
7 † quàm magna uis ſit,oſtendūt Euerar. loc.à
ui geminat.Bar.l.cum ſcimus.num.6.7. C. de
agric.& cēſ.lib.11.Corſ.indagat. lib.2. cap. 23.
nu.10. Crauet. de antiq.temp.§.3.n.30.31.Pa-
riſ.cōſ.1.n.43.cōſ.10.n.57.uol.1.cōſ. 47. n. 22.
100.cōſ.69.n.52. 188.uol.3.cōſ.5.n.64.uol.4.
8 Et † ut maximè in terris Imperij extra territo-
riū Sax. obtineret uſu d.§. his cōſequenter. tñ
cùm loquatur de feudo, quod dño ſit apertū,
nō debet extra ſuū caſum extēdi ad agnatos,
ut in terminis tenet Alexan.Cuman.& alij (li-
cet Socin.uacillet) in l.diuortio. ſol. mat. reli-
quorū ſtatutorū exemplo, l. ſi extraneus. ubi
Iaſ.de cōdic cauſ.dat.& cōſuetudinis, c. quod
translationē.de off. leg.etiā feudalis, Curt. de
feu.parte 1.quæſt.4.nu.1.& quæſt.3. nu. 4. ſed
caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris
cōmunis,c.1. de feu.cog. præſertim ſi aliàs ius
cōmune corrigeretur in illo caſu,Cur. d.parte
9 1. quæſt.4.nu.5.6.7.Vnde † nec ex iure feuda-
li procedimus ad ſimilia: ubi aliquid induce-
retur cōtra regulas iuris communis, ſeu cōtra
ius,nō ꝑter ius cōmune,Curt.de feud. parte 1.
q. 3.n.5.8.9. & q.4.n.6.7.cū ibi alleg.Quāob-
10 rē cōmuniùs receptū eſt, ut † aperto agnatis
feudo fructuū diuiſio fiat nō iuxta d.§. his cō-
ſequēter. ſed ex iure cōmuni, ſecūdū æquiſsi-
mā rationē l.diuortio. ſol. ma. ꝓ rata tēporis,
ut ibi Alex. & Dd. cōmuniter tradunt:quāuis
Soc. cōtrouertat,& ſeqtur Alber. Brun. in cōſ.
feu. cōſ.106. Raphael Cuma.conſ.99.ad finē,
Ang.cōſ.244.& 245.uerſ.qd in ꝑlato. idē tra
dit in apoſtill.ad Bal.d,§.his cōſequēter. Ferr.
in for.reuoc.feu.nu.16. Zaſ.in epit. cap. 10. ad
quē feud.amiſſ.reuer.n.109.glo. Landt.lib.2.
art.58.ꝑ illū tex. & hæc qdē diuiſionis ratio ut
æquabiliſsima ꝓbat cōſt. pro.16.parte 3. quo
loco cùm dicat apertè etiā in dotalitijs (q̄ in
feudo cōſtitui ſolēt)obtinere, exiſtimet etiā in
feudis obtinere generatim, cùm ſtatutū illud
generaliter loquatur, l.1. §. generaliter.de leg.
præſtan.neq; diſtinguat,l.de pretio. de Publi-
cia.& rē ad ius cōmune reducat,quò facilè re-
dit,Bal.l.maximum.num.12. C.de lib. præter.
Atq; ita quidem puto hanc quæſtionem diri-
11 mendā:ea † uerò pendente,nullo modo filias
in poſſeſsionē feudi immittēdas eſſe, ex c.1. §.
inter filiā. ſi de feu.fuer. cont. inter dom.& ag.
ubi omnes Dd. quam communem latè cōfir-
mat Menoch.remed. adipiſc. 4.nu.375. cùm
quia nihil iuris in feudo prætendunt, ut nec
poſſunt, d. autē §. inter filiam. tantummodo
obtinet in feudo cōtrouerſo, de quo dubita-
tur, utrum allodiale uel feudale, & in quo fi-
lia ius prætendit, præſertim quamdiu maſcu-
lus ſupereſt, c.unic.de eo qui ſibi uel hær. §. fi.
de feu.ſucceſſ.§.quinetiā.epiſc.uel abbat.Brū.
conſ.39.nu.5.cōſ.78.nu.1.copioſè Pariſ.conſ.
23.nu.49.uol.1. Zaſ.de ſucceſſ. feu. concluſ.3.
Fulgoſ. conſ.12.Præpoſ.tit.de duob. frat. à ca-
pit.inueſt. quem ad hoc allegat cū alijs Cache
ra.deciſ.Pedemon.23.prolata.nu.5. & meliùs
deciſ.26.diſcuſsis.in fine, dicēs patrui uaſalli
intentionē eſſe fundatā, tum multo magis qa
non agitur de iure aut poſſeſsione feudi, ſed
12 tātùm de fructibus, qui † licet ſint feudi pars
pendētes in uendicationis materia, ubi cum
toto fundo uenditi ſunt, l. Iulianus.§.ſi fructi-
bus. de act.emp.uel alioquin acceſsionis uice
petūtur ac debētur, l.fructus pendentes de rei
uendicat.Tiraq.latè de retrac.prox.§.1.gloſ.7.
nu.40.41.42.cū ibi alleg.ſecus tñ eſt,ubi fru-
ctus ſeparatim petunt diuidi, & cùm de eorū
perceptione ꝑ ſe ac principaliter agit. hic enī
neceſſe eſt eos pro ſeparatis à fundo haberi, l.
ult.de req.reis,nec abſ.l.cætera.§.ſed ſi ſepara-
uit.de legat.1.ut eleganter diſtinguit Tiraq.de
13 retrac.prox.§.1.gloſ.7.nu. 43. & † proinde ex
ſeparatis nihil inferri poteſt, l. ſi maritus. ubi
Bal.C.de don.l.Papinianus exuli. de minor.l.
ult.de calum.l.inter.§.factā. uerſic. ſed hæc di-
uerſa.de uerb.obligat. Euerar. loc.à ſeparatis,
cū ibi adductis. Multo minus ipſum feudum,
quod eſt principale, debet ſequi cauſam fru-
ctuū acceſſoriā,ſed contrà,l. & ex diuerſo. §. 1.
14 ubi Bart.de rei uend.Principale † enim trahit
ad ſe acceſsionē, ut ſuo iure regatur, l. cùm in
diuerſis. de religioſ. & ſump. funer. ſicut ma-
ius dignū trahit ad ſe minus dignum,c. qđ in
dubijs.de conſecrat.eccleſ.c.1.eod.in 6. Tiraq.
de retrac.prox.§.1.gloſ.7.nu.83. & §.30.gloſ.2.
nu.15 nō cōtrà,l.ꝑ minorē. de iudi. d.l.cùm in
diuerſis. de relig. l. pen. l. ult. de ord. cog. ubi
etiā ꝓbat, maiori iudicio nō debere præiudi-
ciū fieri ꝑ quæſtionē minorē, l.fundi.l. fundū.
15 de excep. l.1.fam. erciſcun. Idq; † potiſsimum
in feudo iſto antiquo ualere debet, ubi mares
agnati excludūt filias, etiā quæ aliàs in nouo
ſuccedere ſuo patri potuiſſent,Cachera. d.de-
ciſ.23.n.6.& 7.ꝑ Præpoſ.c.1.de duob. frat. Ca-
16 ſtrenſ.cōſ.192. in fine. ſicut † & in dubio præ-
ſumitur antiquū eſſe feudū, nō nouū, Aff. c.1.
not.2.ſi de feu.fue.con. poſt Bald. Laud. Præ-
poſ.ibi,& Alu.n.1. Dec.cōſ.269. n.5. cōſ. 445.
n.5 Cachera.deciſ.Pedemon.23.n.7. etiāſi di-
cat,De nouo cōcedimus,ut ibidē ſubijcit n. 8.
dūmodo antea quoq; fuerit illi eidē familiæ
cōceſſum.glo.c.quæcunq;.25.q. 2. Iaſ.cōſ. 24.
uol.3. Soc.iun.cōſ.103.nu.31. uol.2. Alex. cōſ.
30.n.2.3.uol.1.cōſ.2.uol.5.Dec.cōſ.445.nu.6.
quod genus propriè non eſt inueſtitura, ſed
eius cōfirmatio,Schurff.cōſ. 74. caſus. nu. 4.
17 centur.2.à † quo feudo cùm hîc antea etiam,
quoad poſſeſsionē, filiæ fuerint excluſæ, ꝑpe-
tuò ſimiliter excludi debēt, §. qn etiā. ubi cō-
muniter Dd.epiſ.uel abb. Curt.feu. parte 4.q.
27.Brū.cōſ.78.n.2.Dec.cōſ.390.n.4. cōſ. 517.
num.

num. 6. & conſ. 517. num. 6. non modò ab ijs à quibus antea ſint excluſæ, ſed ab alijs omnibus agnatis, etiam remotioribus, Dec. d. conſ. 517. num. 6. Pariſ. conſil. 12. num. 7. conſil. 22. num. 15. conſ. 23. num. 50. 53. uol. 2. Gozadin. conſil. 8. num. 9. Ruin. conſil. 9. uol. 1. Afflic. tit. de nat. ſucceſſ. feud. num. 113. ubi dicit ita eſſe de communi feudorum iure, Zaſ. de ſucceſſ. feu. in 4. concluſ. affirmãs id procedere, etiãſi ſint appoſitæ inueſtituris dictiones Quãdiu, uel Donec: Tiraq. l. ſi unquam. uerb. ſuſceperit. num. 195. C. de reuocan. donat. Cachera. deciſ. Ped. 23. num. 17. dicens ita communiter tenere Dd. d. §. quinetiam. epiſ. uel abbat. Po-
18 ſtremò † quoniam agnati iampridem ſunt in notoria huius feudi poſſeſsiõe, habẽtq́ præſumptionem iuris cõmunis pro ſe, etiam totius huius patriæ conſuetudinem, & incontinenti poſſunt de ſuo iure docere ex inueſtituris, Bal. l. 2. nu. 2. C. de edict. diui Adria. Tiraq. latè in retrac. prox. de quo Cacher. deciſ. 26. diſcuſsis. nu. 13. 14. 15. 16. In quibus caſibus filia non mittitur in poſſeſsionem feudi, ex d. §. inter filiam. Cachera. d. deciſ. Pedemon. 26. diſcuſsis. per totum, & deciſ. 23. ſecundus. nu. 19. Dec. conſil. 517. nu. 8. Iaſ. conſil. 138. in fine, uolum. 4. Brun. conſil. 1. nu. 5. conſil. 18. nu. 12. Gozadin. conſil. 50. num. 20. prout in iudicio retinendæ, Curt. iun. conſil. 41. nu. 10. & Ripa lib. 1. reſpon. cap. 1. num. 81. 83. Pariſ. conſ. 22. num. 64. cum ſeq. conſ. 23. num. 89. cum ſeq. uol. 1. Gratus reſponſ. 10. num. 1. & 7. lib. 1. Cacher. deciſ. Pedemon. 23. ſecundus. numer. 36. ne poſſeſſori ex iuſto titulo, utpote legitimo contradictori, ſua poſſeſsio ſine cauſæ cognitione auferatur, contra quem ideo non obtinet remediũ, l. ult. C. de edict. diui Adria. Quãquam autem d. §. inter filiam. quidam extendunt & procedere uolunt, ſiue agnatus poſsideat, ſiue non, glo. 1. d. §. inter filiã. quam Bald. ibi ſequitur, & Laudenſ. etiam, Curt. tract. feu. parte 3. quæſt. 1. princ. q. 31. Menoch. remed. adipiſ. 4. num. 377. per Rolan. conſil. 2. nu. 31. lib. 3. Dec. conſil. 424. expreſsè dicens, quòd locum habeat, etiamſi bona eſſent feudalia, & id apertè conſtet: Gozad. conſil. 7. nu. 13. Pariſ. copioſè conſil. 22. nu. 65. lib. 1. Rolan. cõſ. 1. num. 65. lib. 1. Zuchar. nu. 486. in l. ult. ibi: Menoch. 4. remed. adipiſ. num. 379. addens num. 378. idem ius nõ tantùm in filiabus, ſed etiam fœminis lineæ tranſuerſalis obtinere, per Dec. conſ. 424. num. 11. Soc. iun. conſ. 75. num. 29. lib. 1. Philip. Por. conſil. 1. num. 18. uel extraneis quoq́, Rolan. conſ. 1. num. 62. lib. 1. conſ. 2. num. 28. lib. 3. poſt Dec. d. conſil. 424. Gozad. conſil. 7. nu. 11. eandem glo. ſequitur Brun. conſil. 1. num. 4. & 15. poſt Ioann. And. Bal. Guliel. de Cun. Alex. quos allegat Campeg. inter conſilia Brun. conſil. 2. num. 8. & 9. Dec. in terminis conſil. 424. numer. 10. conſil. 467. num. 10. & ſequen. conſil. 498. in princ. conſil. 588. num. 11. 12. ubi in fortioribus terminis concludit, quòd etiamſi agnatus poſſideret cum titulo inueſtiturarum, attamen filiæ poſſeſsionem concedere debeat: tamen iſta in noſtris terminis nihil faciunt, quia loquuntur, ut ipſa lectio docet, quãdo filia contendit ſe eſſe capacem feudi ex alia inueſtitura, & ſic ex conflictu duarum inueſtiturarũ diſputatio requirit altiorem indaginẽ, ut pluribus exponunt Socin. iun. conſil. 75. nu. 25. & 26. conſ. 76. num. 95. uolum. 1. Afflict. deciſ. 119. num. 4. Curt. iun. conſil. 30. num. 10. conſ. 41. num. 5. Gozad. conſ. 7. num. 11. 13. 21. Cacheran. deciſ. Pedemon. 23. ſecundus. nu. 36. & 54. qui poſt num. 54. ex Dec. d. conſ. 517. & Iaſ. conſil. 138. expreſsim teſtatur, eam theoricam non obtinere, ſed contrariam pro agnato poſſeſſore, Decij ac Iaſ. in cõſilijs modò nominatis, quando filia non allegat ſe eſſe capacem feudi, ex aliquo pacto, conſuetudine, uel alio iure, prout in noſtro caſu: id quod pluribus confirmat deciſ. 26. diſcuſsis. per totum, etiamſi fateatur rem uiſam diſputabilem in illo, de quo agit, caſu, & ſententias Dominorũ
19 fuiſſe ſciſſas. Eõdẽ † pertinet Menoch. remed. adipiſc. 4. num. 376. qui dicit illius conſtit. §. inter filiã. ſi de feu. fuer. cõt. rationẽ eſſe, quia fieri poſsit, ut in iudicio petitorio, quod deinceps tractabitur, fœmina oſtendere poſſet ſe non eſſe incapacem ſucceſsionis illius feudi, uel ob conſuetudinem, uel ob aliud ius, cùm permulti ſint caſus, in quibus fœmina in feudo ſuccedat: quod tunc præſertim procedit, cùm fœmina hæc aliquã cauſam allegat, ob quam feudum obtinere poſſe uidetur. Quocirca quoties iſta d. §. inter. ratio ceſſat, ut noſtro caſu, toties ius eius ceſſare cõſentaneum & ſequens eſt, l. quod dictum. de pact. l. adigere. §. quamuis. de iure patron. Ex quo limitat Menoch. d. remed. adipiſ. 4. num. 380. d. §. inter. & oſtendit nõ procedere, quando maſculi iam (ut hîc) eſſent in poſſeſsione, Brun. conſ. 63. nu. 3. ut nedum in fratre, ſed cæteris etiam agnatis reſpondit Dec. conſ. 417. num. 8. Gozadin. conſil. 50. num. 26. Alba. conſil. 72. nu. 18. Alcia. reſpon. 257. num. 7. Iaſ. conſ. 138. in fin. lib. 4. Item quoties (ut hîc) agnati probationes habent in promptu, quòd bona eſſent feudalia, & talis qualitatis, q̃ à fœminis poſſideri non poſſent, Zuchard. num. 486. Menoch. num. 381. d. l. ult. C. de edic. diui Adria. Campeg. inter conſilia Brun. conſil. 2. nu. 9. Gozadin. conſil. 50. nu. 26. Porc. Imol. conſ. 1. num. 65. Cacheran. deciſ. Ped. 26. nu. 3. & 14. Rolan. à Valle conſil. 2. num. 38. in fine, lib. 3. Et hoc in caſu, inquit Menoch. poſſet fortè de feudi opinio Iaſ. d. conſ. 138. lib. 4. & aliorum, dum dicebant, filiam non eſſe mittendam in poſſeſsionem bonorum feudalium, quando clarè conſtat eſſe feudalia, & in eis fœminas ſuccedere nõ poſſe: quod apertè ſenſit Iacob. de ſ. Georgio d. l. fin. num. 49. C. de edic. diui Adria. Sed & cùm feudum eſt eccleſiaſticum, fœmi-

fœmina in eiuſmodi poſſeſsionem mitti non debet, Menoch.d.remed.adipiſ. 4.nu.382.Iaſ. conſ. 152. in fin. lib. 4. Item quando ageretur de muniti caſtri poſſeſsione, cuius reparatio eſſet difficilis, ſi cōtingeret pro agnatis in petitorio ſentētiā ferri, Caſt.l.2.in fin. C.de edic. diui Adria. & ibi Iaſ.Gozad.conſ.7.n.11.& 22. Menoch.d.remed.adipiſ.4.nu.383. & recuperan.1.n.314. de quo nō inſiſto diſputare, cùm pateat hic filias ad fruct⁹ tantùm ultimi anni, quo pater deceſsit, uelut rē allodialem, nō ad feudū aſpirare, ut omnis hîc difficultas ceſſet.

CONSILIVM XCIIII.

De ſubintellecta in fideicommiſsis conditione Si ſine liberis.

SVMMARIA.

1 ¶ *Conditionē Si ſine liberis deceſſerit, in ſubſtitutione deſcendentiū ab aſcendentibus facta ob pietatis cōiecturam ſuppleri, receptum eſt.*

2 *In ſubſtitutione fratrum & collateraliū dicta cōditio Si ſine liberis, &c. ceſſante pietatis coniectura, non ſolet ſubintelligi omiſſa, & ideo excluſis fratrum filijs ſubſtitutus admittitur.*

3 *Præſumptioni iuris in dubio locus eſt, quando uidelicet aliter de uoluntate teſtatoris non apparet, quæ tamē ex mēte teſtatoris coniecturata probationē in contrariū admittit.*

4 *Vtrùm per omiſsionem cōditionis Si ſine liberis, &c. teſtator nepotes ex fratrum liberis excludere, nec ne, uoluerit, uolūtatis, non iuris quæſtio eſt.*

5 *In quæſtionibus uoluntatis coniectura ex mēte teſtatoris capienda eſt, & id ſequendū, quod credibilius & ueriſimilius ex ijs quæ in teſtamētis diſpoſita leguntur, probabili uoluntatis conſequentia colligi poteſt.*

6 *Veriſimile non eſt, ad partem teſtatorem noluiſſe admittere, quem totum habere uoluit, licet uerba aduerſari uideantur.*

7 *A prædilectione unius perſonæ ad aliam minus dilectam coniectura ducitur, atq; ex eo, quod teſtator in tota hæreditate ſubſtitutionē facere uoluit, præſumpta eius ſententiæ coniectura coniunctus præfertur ſubſtituto.*

8 *Similis cōiectura ex eo quòd alijs nihil teſtamēto legatum ſit, aut ei ſubiecta à ratione legādi, aut ex præcedenti ſcriptura & alijs circumſtantijs partim in iure expreſſis, partim non comprehenſis, ſumitur.*

9 *Cauendum eſt, ne dum nimia ſcrupuloſitate circa omiſſa cōditionis uerba utimur, teſtatoris uoluntas defraudetur, & conſequenter etiam liberi ob uerborum omiſſæ conditionis defectum fructu hæreditatis paternæ orbentur.*

10 *Licet in liberis deſcendentibus diſputari poſſit, utrùm præſumptio ſit iuris & de iure: tamē in collateralibus, de quibus nihil lege expreſſū inuenitur, liberos eius cui ſubſtitutum eſt, non iuris diſpoſitione, ſed ex coniecturata mente in cōditione poſitos, uel excluſos cenſeri.*

11 *Præſumptio iuris & de iure, eſt legis aliquid præſumētis & ſuper præſumpto, tanquam ſibi comperto, ſtatuentis diſpoſitio.*

12 *Præſumptio ex mēte teſtatoris ducta & collecta, in utramq; partem ſe habere & induci poteſt.*

13 *Ad intelligendam teſtatoris mentē in reciproca fideicommiſsi ſubſtitutione, non ex una parte teſtamēti tantùm, in qua omiſſa conditionis uerba ſunt, ſed ex alijs partibus, adeoq; toto teſtamenti contextu, uelut una ſcriptura, iudicium faciendū eſt.*

14 *Inciuile eſt, tota lege (cuius tamē uerbis plerunq; ſtatur) non perſpecta, neq; ponderata, ſed una aliqua particula eius propoſita, iudicare, uel reſpondere.*

15 *Nō ex ſingulis uerbis, ſed ex perpetuitate & conſtantia, æſtimandæ ſunt ſententiæ.*

16 *In teſtamentarijs controuerſijs accuratè inueſtigandum eſt, quæ fuerit finalis intentio, quæ affectio, quæ opinio teſtatoris, & quale in diſponendo propoſitum, quæ cauſa, & quæ ex his conſequentia, uel cum ijs conſentanea, uel diſſentanea ſint.*

17 *Prædictis non ponderatis, in interpretandis teſtatorum controuerſijs uerba captari & uolūtati calumniā inferri præſumptū eſt.*

18 *In ſubſtitutione fratribus eorumq; liberis facta magis inſpicitur affectio naturalis, quàm poteſtas uerborum.*

19 *Vbi de teſtatoris intētione, quòd uidelicet nō minorem erga fratrum filios, quàm ipſos fratres habuerit affectionem, ex diſpoſitis in teſtamēto cōſtare poteſt, ibi ex præſumpta mēte ipſius fideicommiſſum conditionale ad liberos & hæredes tranſmitti, liberos in conditione poſitos ex teſtamento uocatos cenſeri, filij appellatione nepotem contineri, & deniq; de perſona ad perſonam extenſionem fieri creditur.*

20 *Per ſubſtitutionem fideicommiſſariā teſtatori, & non grauato ſucceditur.*

21 *Diſpoſitio teſtatoris eiuſq; uolūtatis talis cen-*

ſeri debet, qualem teſtator eſſe credidit, & non, prout de iure ualet.

22 *Licet diſpoſitio teſtatoris ſit nulla, inualida, aut erronea, ex ea tamen probatur uoluntas teſtatoris.*

23 *Per tacitã pupillarẽ mater à ſucceſſiõe legitima nõ, ſed ꝑ expreſſã dũtaxat excluditur.*

24 *Clauſulæ quæ pro effectu diſpoſitionis alicuius ſubijciuntur, oſtendunt & argumento ſunt, quid mente & intentione diſponentis fuerit comprehenſum.*

25 *Ea quæ in teſtamentis ſcripta leguntur, non ſemper ex ratione & ſecũdum intellectũ iuris, ſed magis ex opinione & intelligentia teſtatorum ſunt intelligenda.*

26 *Pro intelligẽdo reciprocæ ſubſtitutionis fine & effectu nõ ſola omiſſionis uerba præfractè captanda, ſed ueſtigijs uolũtatis teſtatoris inhærendum eſt.*

27 *In quæſtione uoluntatis coniecturatæ probationes, ab eo quod ueriſimile, & teſtatorẽ ſenſiſſe credibile, & plurimum ualent, & earũ, præſertim in fideicommiſſorum interpretatione magnus eſt uſus.*

28 *Iudex cui uoluntatis interpretatio commiſſa eſt, inprimis quid teſtator ſenſerit, deinde quid eum ſenſiſſe ueriſimile ſit, deniq; quem ſenſum uerba ſuppeditent, ſcrutari & definiendo ſequi debet.*

29 *Quemadmodum liberi, ubi in cõditione poſiti ſunt, ſubſtitutis prælati intelliguntur, ita ecõtra ijs in cõditione poſitis, ſed omiſſis his ſubſtituti prælati eſſe uidentur, niſi aliunde cõtrariũ ueriſimiliter colligatur.*

30 *Licet in omiſſis uolũtas nõ diſponit, ſed deficit, nec cõtra uolũtatẽ exteriùs diſpoſitiuè declaratã, ulla interior ꝓbatio admitti uideatur, tamẽ ea ꝗ omiſſa dicũtur, ex multis cauſis ſuppleri poſſunt interpretatione.*

31 *Vbi in diſpoſitiõe cõditio, uel aliqua alia circũſtãtia omiſſa dicitur, et dubitatur, an ex cõiecturata mẽte ſuppleri debeat, illud ꝓ diſpoſito habetur, de quo teſtator interrogatꝰ, uel admonitus, ueriſimiliter diſpoſuiſſet.*

32 *Cũ aliqd ex eo qđ teſtamẽto expreſſũ eſt, ꝓbabiliter colligi & ſuaderi põt, nõ habetur penitus ꝓ omiſſo, ſed potiùs errore et obliuione ꝓpter uoluntatẽ omiſſum eſſe creditur.*

33 *Qui liberis ante parẽtes ius ſucceſſionis natura cõpetere ſciuit, aut ſcire debuit, id eo ipſo, quod non ſicut parẽtibus ademit, ijs conſeruare uoluiſſe intelligitur.*

34 *Qui ulteriores in ordine ſucceſſionis tãtùm excluſit, proximiores in ius ſucceſſionis incluſiſſe cenſetur: quia incluſio unius, eſt excluſio alterius: & uice uerſa, excluſio unius alterius eſt incluſio.*

35 *Expreſſa parentum excluſio, ex uoluntate teſtatoris aliquid amplius operari debet, quàm ſi omiſſa tacitè, & ex generali tantùm præſumptione ineſſet.*

36 *Effectus eorum quæ in teſtamẽtis diſponuntur, ſolet, quoties id exprimitur, ſæpenumerò mutari & alterari, quod etiam non expreſſum tacitè tamen ineſſet.*

37 *Vbi præſumi poteſt teſtatorẽ non intellexiſſe id, quod expreſſit, tacitè & generaliter diſpoſitione ſua contineri, tũc expreſſio eorũ, quæ tacitè ineſſe poſſẽt, operatur reſtrictiuam uoluntatem ad ea quæ expreſſit.*

38 *Primus ſucceſſionis gradus deſcendentiũ, ſecundus autem gradus aſcendentium eſt.*

39 *Quoties hoc quod tacitè ex præſumpta mẽte teſtatoris per cõſequentiã ineſt, diſpoſitiuè exprimitur, tũc uelut alia ratione expreſſum facit ceſſare tacitum, quia ab eo modo quo tacitè ineſt, uidetur receſſum.*

40 *Cùm alia atq; diuerſa taciti ac expreſſi ratio eſſe poteſt, is effectus tantùm in cõſiderationẽ uenit, qui tanquã ab expreſſo, & non quatenus tacitè ineſt, conſequitur.*

41 *Effectus tacitæ parentum excluſionis in reciproca eſt, ut quemadmodũ ſuccedere poſſent, ſi nulli ſupereſſent liberi, ita etiã excludantur, ſi liberi non ſint, qui primò & ante ipſos excludantur.*

42 *Expreſſæ parentum excluſionis in reciproca effectus eſt, ut locũ habeat, ſi nulli ſint liberi, qui ante ipſos ſuccedant.*

43 *Qualibet diſpoſitio teſtatoris ꝑſupponit habilitatem terminorũ, & ad intellectũ & effectũ iuris referenda eſt, ut eo caſu facta cẽſeatur, ubi iure effectum habere poſſet.*

44 *Maior eſt ratio excludendi gradũ remotiorem, quàm proximiorem.*

45 *Cùm dubitationis tollẽdæ tãtùm gratia excluſio exprimitur, tũc expreſſio eius quod tacitè ineſt, nihil operatur, reſpectu eius quod exprimitur, niſi ratio & mens teſtatoris reſpectu extrinſeci non expreſſi ueriſimiliter id ſuadeat, et inde inferri poſſit.*

46 *Præſumptionibus generalibus per ſpeciales coniecturas derogatur.*

47 *Omiſſum ab expreſſo ſuppleri ſolet, nec planè omiſſum cenſetur, quod ab expreſſo colligitur, & teſtator rogatus ueriſimiliter expreſſurus fuiſſet.*

48 *In uoluntatis quæſtione interpretanda plerunq; maiorẽ rationẽ ac conſiderationem eius quod expreſſũ eſt, & inde probabiliter inferri poteſt, quàm illius quod quadã incogitantia omiſſum eſt, habemus.*

49 Opi-

49 Opinio et doctrina gloſſ. in l. cùm acutiſſimi. C. de fideicom. de omiſſa conditione Si ſine liberis, &c. locum habet, quoties uerisimile eſt à teſtatore eam conditionẽ eſſe omiſſam, ut liberi per ſubſtitutũ excluderẽtur.

50 Coniectura pietatis in fratre nõ æquè, ut in parentibus, locum habere poteſt.

51 In teſtatorum diſpoſitionibus non tam conſiderandum eſt, quis iure pro extraneo habeatur, ſed quo quiſq; loco à teſtatore habitus ſit, inprimis ſpectandum eſt.

52 Si de liberis fratris etiam quandocunq; poſt mortem ſuam naſcituris diſpoſuerit teſtator, eo ipſo ipſos intuitu & affectiõe fratris ex quo naſci debebant, uocaſſe uidebitur.

53 Teſtatoris uoluntate nõ aliter omiſſa uidentur, quàm uerisimile eſſe poteſt, etiã de eo interrogatum omiſſurum fuiſſe.

54 Actus agẽtium non ultra intentionẽ, præſertim uerò in ultimis uoluntatibus nõ ultra cogitationem & intelligentiam mentis operantur.

55 Quod in fauorẽ aliquorum cõſtitutum eſt, in illorum odium redundare non debet.

56 Quoties aliqui uocantur ad ſucceſſionẽ alicuius, & aliqui ſpecialiter & nominatim inde excluduntur, tunc illi qui reſpectiuè in hunc modum uocatis & excluſis pares uel potiores ſunt, non uidentur excluſi.

57 Vbi ad ſucceſſionem abſq; liberis defuncti patruus per ſtatutum uocatur, & mater excluditur, ſi ſoror defuncti ſuperſit, licet in conditione non ſit poſita, ſucceſſionem obtinebit, quia hic caſus uerbis ſtatuti non inuenitur comprehenſus.

58 Quãdo in eadem diſpoſitione aliqui uocantur, & aliqui excluduntur, diſpoſitio talis neq; quoad caput excluſiuum, neq; incluſiuũ, eſt ſimplex, generalis & abſoluta, ſed reſpectiua tantùm inter uocatos & excluſos, cõtra quã relationẽ reliqui caſus ſunt & remanẽt in diſpoſitione iuris cõmunis.

59 Specialis alicuius caſus, uel effectus expreſsio ſemper operatur dubitationẽ, quoad alios non expreſſos, an idem uidelicet, uel aliud de eo teſtator ſenſerit.

60 Reorũ, præſertim pupillorũ & de damno uitãdo certantiũ, in ambiguis fauorabilior & eſt & eſſe debet cauſa, quàm actorũ ex alienis miſerijs ac inopia lucrũ captantiũ.

61 Hæreditariò acquiſita quæ ad ſuperſtites ſemel peruenerũt, in hæredes trãſmitti poſſunt, nec fideicõmiſſi reſtitutioni amplius ſunt ſubiecta.

62 Si fratri abſq; liberis decedenti in tota legati ſumma collaterales ſubſtituti ſunt, etiam inter eorũ liberos totã legati ſummã reſtitutionis onere affectam eſſe, ex teſtatoris mẽte, licet uerba deficiant, cõcedendũ eſt.

63 Tacita & præſumpta mentis argumẽta non probant, neq; concludunt, niſi in terminis ſui caſus.

64 Pactis diuiſionis ius, etiam paciſcentium liberis iuxta pacta poſſidendi ac retinendi bona diuiſa quæſitum cẽſetur, & alter alteri ad hoc, in factum ſeu præſcriptis uerbis actione tenetur.

65 Fideicommiſſariæ reſtitutioni in mortis caſum faciendæ, nil magis contrarium eſſe poteſt quàm liberis ius omne diſponẽdi, et pro arbitrio omni actione in futurum excluſa concedere.

66 Aliud eſt cõtra diuiſionem non fieri, aliud cõtra pacta, quæ notiſſimos diuiſionis terminos & ius ex ea competens excedunt.

67 Diuiſionis natura non eſt, ut futurum fideicommiſſum remittatur, nec inde remiſſũ creditur, niſi ex additis cohærentijs et cõiecturis in diuidẽtes egiſſe probari poſſit.

68 Quatenus per pacta & cõuentiones in tractatu diuiſionis initas, fideicommiſſo derogatum ſit, uel non ſit, facti magis, quàm iuris quæſtio eſſe uidetur.

69 Quoties diuidẽtes ſe inuicem pactis obſtringũt, quæ diſpoſitioni teſtamẽtariæ, quoad rem fideicommiſſo ſubiectã, planè contraria ſunt, nec ſimul cũ ea ſtare aut locum habere poſſunt, cenſetur fideicommiſſo derogatum, ac ei denunciatum eſſe.

70 Tranſactio ad ignorata non extenditur, nec uidetur quiſquam iuri, quod ſibi cõpetere ignorat, in dubio renunciaſſe.

71 Licet diuidẽtes ſibi hæredibusq; ſuis euictionẽ promiſiſſe uideantur, tamẽ quoties uel ex facto auctoris, uel eius cui euincitur, aut etiã ipſius rei natura euictio cõtingit, promiſſionẽ euictioni nõ obeſſe obtinuit.

72 Hoc autẽ ita demum pro uero receptum eſt, quoties de euictione ſecundum naturam ſimplicis diuiſionis præſtanda agitur.

HONOLDVS ciuis Auguſtanus liberis orbus, cùm duntaxat Petrum & Sebaſtianum fratres, Magdalenam ſororem, & Sabinam ex altera ſorore neptem proximos haberet propinquos, Petrum uniuerſalem hæredẽ inſtituit, reliquis ampla legata reliquit, & inter alia Sebaſtiano uſumfructum 16000: proprietatem eorundẽ ipſius liberis, hac adiecta fideicõmiſſaria reciprocè ſub-

ſubſtitutione,ut alicui eorum decedenti non parentes, ſed cæteri ſuperſtites ſuccederent.Mortuo uſufructuario Sebaſtiano ſupſtites eius liberi Marcus & Magdalena & hæc & alia patris bona diuiſerūt: decedit pòſt Marcus liberis relictis,à quib. Magdalena fideicommiſſum illud ex teſtamento Honoldino petit: quæritur, quid iuris?

IN præſente cōtrouerſia, de qua iudicium expetitur meum, Magdalena actrix omne intentionis ſuæ fundamentū in omiſſa teſtamento conditionis huius formula, Si ſine liberis deceſſerit,poſitū habere uidetur: quaſi ſcilicet præteritis & excluſis omnino eius, qui ante alios decederet, liberis, portionē ipſius ad ſubſtitutos peruenire uoluerit teſtator:utpote ceſſante in propoſito pietatis cōiectura:
1 cuius † intuitu conditionē hāc in ſubſtitutione deſcendentiū à ſolis aſcendentibus factā, ſuppleri receptū eſt, Dd.in l. cùm auus.p illū tex.de cōdit. & demōſtrat. & p l. cùm acutiſsimi.ubi gloſ.C. de fideicōmiſs.& l.3. C. de inof.
2 teſtā. Non † enī hîc à deſcendētibus, ſed à fratribus,eorūq; liberis collateralibus fideicommiſſum relictū, & fideicommiſſariæ inter hos ſubſtitutiones ſunt factæ. In ijs aūt nō ſubintelligi omiſſam à teſtatore conditionē Si ſine liberis, ſed his excluſis ſubſtitutū admitti,cōmunis eſt omniū Doctorū opinio, teſte Soc. in repet.d.l.cùm auus. in principio, ubi nu. 1. ait hanc eſſe cōmunem omniū opinionē,ſolo Ant.Barbatia excepto,cuius argumēta pluribus colligit ac refutat nu.2. 3. 4. cū multis ſequent.Sed cùm hæc tota res nitatur ſola legis præſumptione, ducta ex uerisſimili teſtatoris uoluntate, l. ex facto. §. 1. ubi gloſſ.ad uerb. & uoluntate.ff.ad Trebel.,& in d.l. cùm acutiſsimi. ita ut nō ſit certa iuris definitio, neq; præſumptio iuris ac de iure, cōtra quā ꝓbatio nō recipiatꝛ, niſi per indirectū, gl.cle.1. de probat. Soc.cōſ.242.n.2.cōſ.191. n.4.lib.2.Crauet.de antiq.tēp.parte 4.§.materia. nu.14. Alciat de præſumpt.in prin. parte 2.n.17.& 20. ſed præ-
3 ſumptio iuris tātùm:cui † locus eſt in dubio, quādo aliter de uolūtate teſtatoris nō apparet, gl.l.ex uerbis. uerbo non iuris. C.de don. int. uir. & ux. quæ ex mēte teſtatoris in cōtrarium coniecturata, probationē contrariā admittat: ut pluribus firmat Socin. in d. l. cùm auus.nu.73.& 74.ubi cōcludit, eſſe de mente Dd. ꝙ ſit tantùm iuris præſumptio, non iuris & de iure: præſertim in collateraliū ſubſtitutione,de qua hîc agimus, (nā in liberis ac deſcendentibus, de quib.lex apertè diſponit, ac fingit hāc cōditionē ſubintelligi, cōtrà ſtatui & diſputari poſſet, Soc.cōſ.22.circa. n.15. uolum. 1.) ideo toti⁹ huius cōtrouerſiæ cardo in eo uertitꝛ, ut ex uerbis teſtamenti, omnibusq; perſonarū & rerū circumſtantijs perpēdatur,
4 utrùm † huius teſtatoris ſententia & conſilium fuerit, p omiſsionē illius cōditionis Si ſine liberis, natos ex fratrib.nepotes à fideicōmiſſo excludere:an uerò nō fuerit, & minus ſcriptū ſit,ꝙ cogitatū:quæ quidē uoluntatis,nō iuris quæſtio eſt, ut ait textus in d. l. ex uerbis. de
5 donat.inter uir.& uxor.Quo † in genere coniecturā ex mente teſtatoris capiendā, ſequendumq; id eſſe docēt Iureconſulti, quod credibilius & uerisſimilius eſt,& ex ijs, quæ in teſtamētis diſpoſita legūtur, ꝓbabili uolūtatis cōſequentia colligi pōt,l.Mæuius.l.cùm pater.§. ab inſtitutꝰ. l.cum ꝓponebatꝛ. ubi Bart. de lega.2.l.utrùm.de don.inter uir.& uxor. l. cùm in teſtamēto. de rebus dubijs, Soc. poſt Bald. in l.hæredes mei.§.cùm ita. ad Trebell.& conſ. 6.lib.3.Sic optimū eſſe Pædius exiſtimat, non ꝓpriā uerborū ſignificationē ſcrutari, ſed qd teſtator demōſtrare uoluerit, l. cùm de lanionis.18.uerſ. optimū.de fun.inſt.lega.& melius eſt ſenſum teſtatoris, ꝙ uerba amplecti, l.3.§. conditio. de adim. leg. quanquā hîc ne uerba qdē cōtrouertuntꝛ, ſed qđ illis deeſt, ex cōiecturata teſtatoris uolūtate ſuppletꝛ, ut fieri debet,l.in cōfirmando. 8. l. pen. de cōſ.tut.l.3. de adim.leg.l.7.de ann.leg.l.Labeo. de ſup.leg.l. ſeruus.97.l.q habebat.99.de legat.3. Volūtas enī duob.modis cōſideratꝛ:Menoch.cōſ. 25.n. 49.uidelicet uel ex uerbis, uel cōiecturis, Menoch.cōſ. 95.n.104. Nā uolūtas in animo retēta,difficulter ꝓbari pōt,Panor. c. præſentiū. num.3.de teſtib.Iaſ.l. admonendi. nu.309. de iureiur. & l.pen. n.13. de iuriſd. §. ſed iſtæ. Inſt. de act. ideoq; ꝓbatur p cōiecturas & præſumptiones, quæ ꝓbatio hîc reputatꝛ ueritas. Menoch.cōſ.5.nu. 17. ut in alijs q̄ difficulter probātur & ab animo dependēt, l. ſi cōſtante. ſol. matr.l.imperator.de legat. 1.l.Lucius.§.Luci⁹. de lega.2.Bar.Alex. l.ſi qs ex argētarijs.§. pen. de eden.l.in illa ſtipulatione Si calēdis. in fin. de uerb.oblig.l. ſi prætor.§.Marcell⁹.ubi Ang. de iudic.Vnde uolūtas teſtatoris æquè ex circūſtātijs cōijci pōt,atq; legis, Menoch.cōſ.97. n.25. ſicut ipſe Menoch.ex cōiecturis uoluntatē ꝓbat conſ.5.n.16.cōſ.87.nu.67. & alibi. Sic etiā in cōditione poſiti cēſentꝛ uocati cōiectura aliqua uolūtatis cōcurrente, Iul. Clarus de teſtam.q.77.& 78.p tot.Sic(ut plurib. exēplis res fiat planior)à toto ſumitꝛ cōiectura ad par-
6 tē, quaſi † uerisſimile non ſit ad partē noluiſſe teſtatorē admitti eū, quē totū habere uoluit, etiā cùm uerba aduerſari uideantur, d.§. cùm ita.arg.l.q̄ de tota.de rei uēd. Euerar.loc. à toto ad partē. Sic inſtituti ex ſentētia teſtatoris præferuntur ijs,q uerbis inſtituti ſunt,l.ult.de hær.nec.l.etiā mater.28.de inoff.teſt.uel cū ijſdē admittuntꝛ abſq; alia deſignatiōe,l.3. C. de inoff.teſt. & cōtrà ꝓ exhæredatis habentꝛ,q ex ſententia potius,ꝙ uerbis, exhæredati deprehēduntꝛ,l.4.de lib.præter. qđ tñ, ut odioſum, nō aliter ꝓcedit, ꝙ cùm nō modò uoluit teſtator, ſed etiā ad diſpoſitionē proceſsit: aliàs in ultimis uoluntatib. fauorabilib. inſtitutionis & ſimilib.caſus omiſſus habetꝛ pro expreſſo,ſi nō ſit diuerſitatis ratio, l.4. & ult.C.de poſth. hæred.

hæred. Vnde memini quãdoq; pronunciatũ, ſi uaſallus ꝓximos ſuos agnatos ſucceſſores feudi inſtituerit hæredes nominatim, etiã in allodialibus, dato ꝙ unus eorũ ante teſtatorẽ moriatur, atq; ita nihil trãſmittere poſſit, l. unic. §. 1. C. de cad. toll. tñ eius filijs nihilo minus hæreditatis portionẽ deberi, qa cùm ſint unà ſucceſſores in feudo, uidenť etiã ex ſentẽtia teſtatoris uocati, q pſonas nominatim quẽ inſtitueret, ſed reſpectiuè tanquã feudi ſucceſſores, de quo Euerar. in loco de tanquã ſeu reſpect. pro quo facit Clarus de teſtamen. q. 76. nu. 13. ubi ꝓbat, uocatos, q aliàs ſuccedere poſſunt, intelligi uocatos eo ordine, quo ex

7 iure ſuccedũt. Sic † à prædilectiõe unius perſonæ ad aliã minus dilectã cõiectura ducit, in l. Publius. §. Titia. de cõdit. & demõſt. Eadẽq; ratiõe ex eo ꝙ teſtator in tota hæreditate ſubſtitutionẽ facere uoluit, pſumpta ſentẽtiæ ei9 cõiectura, cõiunctus pfert ſubſtituto, l. qdã teſtamẽto. de uulgar. & licet aliàs diſpoſitio teſtatoris facta in unũ caſum, non extẽdatur ad aliũ, l. cõmodiſsimè. de lib. & poſth. ut eſt cõmunis regula Pariſ. cõſ. 87. nu. 50. lib. 2. fallit tñ, quãdo ſubeſt aliàs mẽs teſtatoris cõiecturata: tũc enĩ diſpoſitio facta in unũ caſum, extẽdiť ad aliũ, l. Titius. §. Luci9. de lib. & poſth. & eſt cõmunis regula Dec. l. ſi mater. poſt n. 2. C. de inſtit. & ſubſtit. Iul. Clarus de teſtam. q.

8 76. n. 10. Similis † etiã cõiectura ſumiť ab eo, ꝙ alijs nihil teſtamento legatũ ſit, l. uxorẽ. §. feliciſsimo. de legat. 3. itẽ à ſubiecta ratione legãdi, l. cùm pater. §. dulciſsimis. de legat. 2. & ex præcedẽte ſcriptura, l. cohæredi. §. q diſcretas. de uulg. nã una pars declarat alterã, Menoch. cõſ. 40. n. 16. atq; alijs plurib. circũſtantijs, quæ partim à Iurecõſulto expreſſæ ſunt in l. ſi ſeruus pluriũ. de legat. 1. partim certa iuris definitione cõprehẽdi nõ poſsũt, ſed ad iudicũ notionẽ pertineť, l. uolũtatis. C. de fideicõmiſs. l. qſitũ. §. Mæuius. in fin. de legat. 3. adeo ut qđ Cicero de Diuinatiõe ait, q in hiſce uolũtatis quæſtionibus bene cõijciet, hic meritò uates debeat optimus ꝑhiberi. Vt aũt ſententiã de hac cõtrouerſa uolũtatis quæſtiõe aperiã meã: quanquã uolũtas teſtatoris intelligitur, ꝓut loqtur, maximè ſi facilè aliter loq poterat, Menoch. cõſ. 97. nu. 152. & in ħs quæ nõ expreſsit, interpretãda ſecundũ iuris diſpoſitionẽ, l. nemo. ubi Dd. de legat. 1. Menoch. cõſ. 62. n. 13. & ubi clara, nõ interpretať cõiecturis, l. nõ aliter. de leg. 3. Menoch. cõſ. 56. nu. 10. nã alia uolũtas, ꝙ q ſit expreſſa, difficilè cognoſci põt, & ob id errare ſæpius ſolem9, Menoch.

9 cõſ. 56. n. 1. tñ † cauendũ eſſe cenſeo, qđ Imperator monet, ne dũ nimia ſubtilitate ſeu ſcrupuloſitate circa prætermiſſa cõditionis uerba utimur, uolũtas teſtatoris defraudetur, l. ſi qs hæredẽ. C. de inſtit. & ſubſt. Et cõſequẽter etiã liberi, ꝓpter uerborũ omiſſæ cõditionis defectũ, fructu hæreditatis paternæ, atq; adeo ſucceſsione omni iure debita, aduerſus teſtantis propoſitũ, cõtraq; ius naturæ atq; rationem omnem orbentur, d. l. generaliter. C. de inſtit. & ſubſtit. Ac illud inprimis hîc, qđ ſuprà adduximus, pro fundamẽto locandũ eſt: quòd

10 † etiamſi in liberis deſcendentibus diſputari poſsit, utrùm præſumptio ſit iuris & de iure definitio, d. l. cùm auus. & d. l. cùm acutiſsimi. tamen in collateralibus, de quibus nihil lege expreſſum inuenitur, liberos eius, cui ſubſtituiũ eſt, non certi iuris diſpoſitione, ſed ꝑ cuiuſq; teſtãtis cõiecturata mẽte & præſumptione uolũtatis, uel in conditione poſitos uel excluſos cenſeri. Quod cùm ita ſit, ad præſumptionẽ iuris & de iure trahi ea res nõ põt, aut

11 debet: cùm † hæc præſumptio definiatur eſſe legis diſpoſitio aliqd præſumentis & ſup præſumpto, tanquã ſibi cõperto, ſtatuẽtis: Alciat. in tractat. præſumpt. parte 2. nu. 3. Verùm potius totã hanc rẽ à præſumptione ex mente te-

12 ſtatoris ducta & collecta, quæ † in utrãq; partẽ ſe habere & induci poteſt, pendére conſtat, gl. d. l. ex uerbis. uerbo, non iuris. C. de donat. inter uir. & gloſ. in d. l. ex facto. §. 1. uerb. & uolũtate. ad Trebel. Soc. in d. l. cùm auus. nu. 74.

13 Cornæ. cõſ. 97. nu. 4. 9. 20. parte 1. Ad † intelligendam autẽ teſtatoris mentẽ in reciproca fideicommiſsi ſubſtitutione, de qua hîc quæſtio eſt, nõ ex hac una parte teſtamenti tãtùm, in qua prætermiſſa cõditionis uerba ſunt, ſed & ex alijs partibus, adeoq; toto teſtamẽti cõtextu, uelut una ſcriptura, iudiciũ faciendum eſt, ut p gloſ. in l. ſi mihi. §. in legatis. de legat. 1. præcedẽtibus uidelicet & ſequentibus, gl. d. l. ex uerbis. in uerbo, animaduertim9. C. de do-

14 nat. inter uir. & uxor. Nam † ſi inciuile eſt tota lege (cuius tamẽ uerbis plerunq; ſtandum eſt, l. proſpexit. in princ. ff. qui & à quib. manu. l. 1. §. ſi is, qui nauẽ. uerſ. in re igitur dubia. de exercit. act.) nõ perſpecta, neq; põderata, ſed una aliqua particula eius propoſita iudicare, uel reſpondere, l. inciuile. de legibus: qa una pars declarat alterã, ut dicit Iaſ. in l. uinum. in

15 princ. ſi cert. petat. & ſi † nõ ex ſingulis uerbis, ſed ex perpetuitate & conſtantia, ſecundũ Ciceronem, æſtimandæ ſunt ſentẽtiæ, l. inciuile. de legib. cũ ſimilib. certè multò magis in ultimis uoluntatibus, in quibus ſentẽtia teſtatoris, uelut cauſa efficiens, iure regnat & attendi debet, nõ ex aliqua uerborũ particula, ſed ex uniuerſo tũ ſcripturæ cõtextu, tum perſonarũ atq; rerũ complexu, cuius mentis atq; conſilij teſtator fuerit, eſt exiſtimandũ. Itaq; ex præcedentibus & ſequentibus conijciendum, quid teſtator ſenſerit, l. ſeruus plurium. §. fin. de legat. 1. & receptiſsimum eſt unam partẽ teſtamenti per alteram declarare, Aemil. Ferret. l. qui filiabus. in princ. nu. 4. de legat. 1. Clarus de teſtament. quæſt. 76. nu. 4. & 5. addens rationem, quia mens teſtatoris præſumitur in una parte fuiſſe, quæ in alia, Bart. l. cẽturio. de uulg. & pup. quem ſequuntur cõmuniter Dd. teſte Socin. iun. conſ. 101. nu. 7. lib. 1. cuius uoluntas attendi præcipuè debet, quotieſcunq; in ultimis uoluntatibus de aliqua re dubitari

contingat, ſecundum communem regulam l.
non aliter. de legat. 3. ut teſtantur Pariſ. conſil.
11. num. 15. conſil. 52. num. 6. conſil. 78. nu. 16.
conſil. 90. num. 10. uol. 2. conſ. 23. nu. 9. conſil.
25. num. 31. conſil. 53. nu. 10. uol. 3. Socin. iun.
conſil. 110. num. 10. lib. 3. Clarus quæſt. 76. de
teſtamen. nu. 1. addens, quòd non ſolùm uo-
luntas teſtatoris expreſſa ſit attēdenda, (hoc
enim abſq; dubio procedit, idē Clarus quæſt.
61.) ſed etiam illa quæ ex coniecturis colligi-
tur, l. cùm proponebatur. in fin. de legat. 2. &
eſt communis, ſecundum Dec. l. 1. nu. 4. C. de
collat. id quod maximè in fideicommiſsis lo-
cum habet, in quibus licet uolũtas teſtatoris
ex uerbis expreſsis colligi non poſsit, ſed tan-
tùm ex coniecturis, illa tamē attendenda eſt,
adeo ut plerunq; propter cõiecturatam teſta-
toris mentem à ui & proprietate uerborũ hîc
ſit recedendum, l. hæredes mei. §. cùm ita. ad
Trebell. & eſt communis cõcluſio, teſte Pariſ.
conſil. 43. num. 24. conſ. 75. num. 50. conſ. 17.
num. 17. conſ. 25. nu. 35. lib. 2. Quinimò fidei-
commiſſa ampliantur, reſtringuntur, exten-
duntur, declarantur & limitantur, per rationē
& cauſam, propter quam motus fuit teſtator
ad fideicommiſſum ita faciendũ, adeo ut ta-
lis ratio & cauſa potiùs attendi debeat, quàm
uerba expreſſa, l. cùm pater. §. dulciſs. de lega.
2. & eſt communis, ſecundum Pariſ. conſil. 6.
num. 20. conſil. 18. num. 21. conſil. 22. num. 37.
conſil. 25. num. 29. lib. 3. & plerunq; coniectu-
rata mens teſtatoris adeo potens eſt in fidei-
commiſsis, ut plerũq; operetur, quòd aliqui
admittantur, qui aliàs non admitterentur, &
aliqui excludantur, qui aliàs non excluderen
tur, iuxta communem Curt. iun. conſ. 57. nu.
6. etiamſi in alijs teſtamenti partibus, ut ſub-
ſtitutionibus, hoc non ita abſoluiè procedat,
Socin. iun. conſ. 101. nu. 3. lib. 1. ut hæc omnia
fuſiùs declarat Iul. Clar. de teſtament. quæſt.
16 76. num. 2. 3. Quamobrem † in præſente caſu
illud accuratè cum primis inueſtigetur, quæ
fuerit finalis intẽtio, quæ affectio, quæue opi-
nio in teſtatore, quale in diſponendo propo-
ſitum, & quæ cauſa, quæq; ex his conſequen-
tia, uel cum ijs conſentanea ſint, uel non ſint:
Marian. Socin. conſil. 110. & conſil. 145. uol. 3.
17 Ruin. conſil. 112. nu. 11. uol. 3. Aliàs † ſæpenu-
mero in interpretandis teſtamentorum con-
trouerſijs uerba captare, & uolũtati calumniā
inferre promptum fuerit, d. l. ſi quis hæredem.
l. ſi uxori. de auro & arg. legat. & l. cùm de la-
nionis. §. quòd ſi ahenum. de fundo inſtruct.
legat. l. fin. ad exhibend. Atq; ita in terminis
18 noſtris, ſcilicet quòd † in hac ſubſtitutione
fratribus eorumq; liberis facta, magis inſpi-
ciatur affectio naturalis, quàm poteſtas uer-
borum, conſuluit Bald. conſil. 13. punctus. nu.
2. & 3. uol. 3. per l. Lucius. de hær. inſtit. & alia,
quæ allegat Cor. d. conſil. 97. nu. 4. 9. 20. par-
te 1. Conſtat autem & abſq; omni dubitatio-
ne perſpicuum fit ex cõtextu totius huius te-
ſtamenti, & inſerta relatione unius articuli ad
alium, quòd cùm teſtator liberos ex proprio
corpore natos non haberet, fratribus, ſorori-
busq; ſuis, & non tantùm quidem ijs, ſed &
eorum liberis teſtamento ſuo prouidere uo-
luerit. Neq; enim minorē erga ipſorum libe-
ros, quàm ipſos fratres & ſorores affectionē
19 ſe habere declarauit. Vbi † uerò de eiuſmodi
teſtatoris intentione & affectione conſtare ex
diſpoſitis in teſtamēto poteſt, ibi ex præſum-
pta mente ipſius, fideicommiſſum conditio-
nale ad liberos & hæredes trãſmitti, liberoſq;
in conditione poſitos & ex teſtamento uoca-
tos cenſeri, denique appellatione filij nepotem
contineri, & de perſona ad perſonam exten-
ſionem fieri, tradit Soc. poſt Bald. quem alij
communiter ſequuntur & probant in d. l. hæ-
redes. § cùm ita. ad Trebel. Secundò conſtat,
teſtatorem hanc ipſam ob cauſam, ſcilicet ne
bona extra parentelam ac cognationē ſuam
uerterentur, ſed ut in ea manerent, utq; libe-
ris ſuorum fratrum atq; ſororum potiùs pro-
uideretur, quàm ut pecunia ſua à fratribus &
ſororib. ſuis abalienari, & ad extraneos per-
uenire poſſet, ipſos inter ſe fratres & ſorores
reciprocè ſubſtituiſſe, ſub conditione ſcilicet
illa ſubintellecta Si qs eorũ abſq; liberis de-
cederet. Tertiò, quòd ipſos etiam inter ſe fra-
trum liberos ſubſtitutione grauarit, excluſis
per eam ſemper à bonorũ ſuorum ſucceſsio-
ne parẽtibus, ut hac ratione apud deſcenden-
tes & in linea cuiuſq; bona à ſe relicta mane-
rent. Ex quo præſumendũ omninò eſt, quo-
niā parentes tam ſeduló & diligẽter in omnē
euentum excluſit, nec ullo modo admitti uo-
luit, quòd hoc ipſo præcauere, & hanc uolun-
tatis ſuæ intentionem declarare teſtator uo-
luerit, bona ſua penes liberos fratrum rema-
nere, nec ad extraneos ſucceſsione aſcenden-
tium peruenire debere. Abſq; enim hac cogi-
tatione & finali intentione mentis ſuæ neque
uerè excludi parentes potuiſſent, neq; ueri-
ſimile eſt, quòd luctuoſam parẽtibus libero-
rum hæreditatem adimere, & ad alios potius
peruenire uoluiſſet, cõtra l. iure. 7. de iur. dot.
l. 2. C. de bon. quæ lib. Quartò, cùm ſubſtitu-
tionem hanc inter ipſos fratrum & ſororum
liberos ita facturus eſſet, putauit & opinione
ſua perſuaſum habuit teſtator, poſtquā bona
ſua ſemel ad eos perueniſſent, iiſq; acquiſita
eſſent, ſucceſsionem ex perſona & iure ipſorũ,
nõ ex ſua æſtimandā deinceps eſſe, argumen-
20 to l. peto. §. mater. in fin. de leg. 2. Neq; † enim
ſciuit, aut ſatis intellexit, per ſubſtitutionem
fideicommiſſariā ſuccedi teſtatori, & nõ gra-
uato, p l. cohæredi. §. cùm filiæ. de uulgar. ubi
Dd. ſed magis putauit fideicõmiſſariũ ſucce-
dere in hæc bona, tãquā rogati, & nõ tanquā
rogantis. Et quãuis in eo errasse uideri poſsit,
eſt tamē ex hac ipſius pſuaſa opinione, & non
aliter intelligendũ, quod in controuerſa reci-
procæ ſubſtitutiõis formula, certo limitatoq;
modo expreſsit: Socin. in repetitione d. l. cùm
21 auus. nu. 27. ubi firmat, diſpoſitionem † teſta-
toris

toris, & uoluntatem talem cenſeri, qualem teſtator eſſe credidit, & non prout de iure ualet, 22 l. quo loco. de hæred. inſtit. Nam † licet diſpoſitio ſit nulla, uel inualida, aut erronea, ex ea tñ conſtat probari uoluntatẽ teſtatoris, l. fi. ff. de reb. eorũ, l. ult. de hæred. inſtit. l. ult. ubi Bar. de reb. dub. Bar. l. ult. n. 17. C. de fideicommiſſ. Dec. conſ. 172. in prin. Soc. iun. conſ. 8. n. 31. lib. 2. Tiraq. de leg. connub. in fin. gl. 6. n. 206. Menoch. conſ. 87. quæ adhuc. nu. 74. Quintò ex hac erronea perſuaſione factũ eſt, ut qui putauit, ueritusq; fuit teſtator, ne bona ſua liberis Sebaſtiani fratris legata & acquiſita, cõi ſucceſsionis iure cenſerentur, atq; ita in legitima parentib. relinquẽda, legis diſpoſitioni, ut hæreditas eorũ propria, ſubiecta eſsẽt, neceſſariũ oĩno credidit, ab hac legitima & oĩ alio ſucceſſionis iure, in legata pecunia ꝑ expreſsã & incõtinenti in ipſa reciprocæ formula inſertã excluſionem, parẽtes penitus remouere: uel potiùs, ſi tanq; in re dubia coniecturam facere licet, probabile admodum & ueritati proximũ eſt, teſtatorẽ in hac teſtamẽti factione cuiuſdã ſemiiureconſulti conſilio uſum fuiſſe, qui fortè ex ſubſtitutionũ tractatu illud uulgatum retinuerat, 23 Non † per tacitã pupillarem matrem à ſucceſsione legitima, ſed per expreſſam tm̃ excludi, Dd. in l. precib. C. de impub. ſub. c. ſi pater. de teſtam. in 6. Soc. in l. morib. nu. 22. cum multis ſequent. de uulg. & pupil. & conſil. 22. circà nu. 9. par. 1. Inde erroris occaſionem nactus, conſequens eſſe credidit, parentes à legitima ſucceſsione filiorum etiam in fideicommiſſaria ſubſtitutione, nõ aliter quàm expreſſè excludi poſſe. Sextò hinc eſt, quòd cùm hoc ita putaret, etiam ſpecialiter hanc ſibi parentum excluſionem iure facere licere & permiſſam eſſe, quaſi pro ratione expreſſerit: qđ equidem ueriſimiliter non erat facturus, nec, ut fieret, opus fuiſſet, ſi eodem quoq; modo ipſos etiam liberorum liberos, quos notiſsimo iure parentib. in ſucceſsione præferri non ignorauit, à legitima excludi poſſe, & in conditione omiſſos, omninò excludẽdos eſſe ſciuiſſet, intellexiſſet atq; uoluiſſet: ſpecialis eñ in excuſanda parentum excluſione adducta ratio, quia uidelicet hoc ei ita iure liceat, permiſſumq; ſit, nõ aliam ob cauſam tam curioſè atq; ſollicitè facta exiſtimari poteſt, quàm quòd cogitationem mentis ſuæ ad excluſionem parẽtum reſtrictã haberet teſtator: quos alioqui ad legitimã admitti oportere, niſi nominatim eos & expreſſè excluſurus eſſet, opinione ſua credidit. Cuiuſmodi ſanè cogitatio nulla prorſus ueriſimilitudine cadere, aut locum in eo teſtatore habere poteſt, qui ad excludendos præcipuè & priore loco liberos, reciprocam facere deſtinauit. Quin potiùs in contrarium urget coniectura, quòd pro conſtanti apud ſe habuerit, certoq; crediderit teſtator, liberos cuiuſq; in legato, non obſtante eo quòd ad unius ante alios morientis portionem ſuperſtites ipſius fratres & ſorores uocaſſet, ſucceſſuros: ſiquidem ne ipſi quoq; parentes ſimiliter in eo ſuccedere poſsẽt, metuit, ideoq; neceſſariũ eſſe ſibi putauit, ſpeciali eorum excluſione hoc præcauere. Septimò, quo magis hæc uoluntas ipſius effectum habere poſſet, expreſſè derogauit omni iuri, ſtatuto & conſuetudini, per q̃ aliàs, ſi diſpoſitionem hanc ſuam non ita feciſſet, parentes in legata pecunia ſuccedere poſſent: quẽ caſum circa liberorum Petri ſubſtitutionem declarat & explicat, ſi uidelicet quis eorum abſque liberis deceſsiſſet. Niſi itaque metuiſſet & putaſſet teſtator, iure uel ſtatuto ita obtinere, ut parentibus legitimam omninò ſaluam eſſe ſemper oporteat, non utiq; hanc derogationem feciſſet, eamq; ſibi iure permiſſam eſſe declaraſſet. 24 Quoniam † clauſulæ quæ pro effectu diſpoſitionis alicuius ſubiiciuntur, oſtendunt & argumẽto ſunt, quid mente & intentione diſponentis fuerit comprehenſum, l. cùm pater. §. dulciſsimis. de legat. 2. Marian. Socin. conſil. 93. uol. 3. nu. 27. Octauò ex his iuſta uoluntatis interpretatione, & rationi cõſentanea conſequentia colligitur, & inferri poteſt, hanc ſæpe multumq; iteratam & omnibus teſtamentariis diſpoſitionibus, ubique adiectam parentum excluſionem, uelut enixæ & ſpecialiter expreſſæ uoluntatis indubitatum teſtimonium, in eo caſu à teſtatore factam intelligi planè debere, quo ex ſuprà explicata opinione ipſius, pro declarando reciprocæ effectu, neceſſaria & utilis eſſe queat: is uerò alius fingi aut imaginari non poteſt, quàm ſi liberos Sebaſtiani, quibus ita ſubſtitutum eſt, abſq; liberis deceſsiſſe, atq; eo caſu teſtatorem ignoraſſe aut dubitaſſe ponamus: Sebaſtianum cum uxore ſatis excluſum: ſed credidiſſe, eos etiam in legata liberis pecunia, ut in aliis eorum bonis, iure uel ſtatuto ſucceſſuros, niſi ut iure permittente poſſet, ita etiam oĩs tollenda dubitationis cauſa, ſignificanter & expreſſè 25 eos excluderet. Cum † itaque ea quæ in teſtamentis ſcripta leguntur, non ſemper ex ratione & ſecundum intellectum iuris, ſed præcipuè ex opinione & intelligẽtia teſtatorum intelligenda ſint, l. ſi peculium. §. ſi ſeruus. de pecul. legat. l. ſcribit. §. idem ſcribit. de aur. & argent. leg. l. fi. de iur. deliber. l. cum, qui. ubi Bar. de his quib. ut indignis. Soc. in d. l. cùm auus. nu. 27. Dec. conſil. 1. nu. 6. Alciat. lib. 3. de uerb. ſignif. in prin. ſequẽs eſt, & liquidò, ut opinor, 26 apparet, pro † intelligendo reciprocæ ſubſtitutionis huius, de qua quæſtio eſt, fine & effectu, non ſola omiſsionis uerba præfractè captanda, ſed ueſtigia uoluntatis in teſtatore, per huiuſmodi uiam & modum inueſtiganda eſſe, ut ait Imperator in l. cùm quæſtio. in fin. princ. C. de legat. & l. penult. C. de neceſſ. & ſeruis hæred. inſtit. Atque his ita primò explicatis, quo nimirũ cõſilio teſtator reciprocam ſubſtitutionẽ tam fratribus & ſororibus ſuis,

q̃ etiam ipſorũ liberis facere uoluerit, & unde factũ ſit, ꝙ ſpecialiter ubiq; parentes per eam excluſerit: uideamus nunc, uter ex legatorib⁹, actrixne, uel rei ob fideicõmiſſum cõuenti, inſtituta inter eos argumentorũ collatione, maiorem pro ſe ex uoluntate teſtatoris præſumptionẽ & uerisimilitudinẽ habeant. Verſamur
27 †enim in quæſtione uoluntatis, in qua (ut dictũ eſt) coniecturatę probationes, ab eo quod uerisimile, & teſtatorẽ ſenſiſſe credibile eſt, plurimum ualent, & præcipuè in fideicõmiſſorum interpretatione magnus earũ uſus eſt, l. cùm uirũ. ubi latè poſt alios Coraſ. C. de fideicommiſsis, l. pen. de pecul. Bar. & Iaſ. in l. licet. de legat. 1. & d. l. cùm proponebat: & l. Mæuius. de
28 legat. 1. Dec. conſ. 180. col. 3. ideoq; † iudex, cui cõmiſſa uoluntatis interpretatio eſt, inprimis quid teſtator ſenſerit, deinde quid eum ſenſiſſe uerisimile ſit, deniq; & poſt hęc, quẽ ſenſum uerba ſuppeditent, ſcrutari, & in definiẽdo ſequi debet, Bar. in l. nõ aliter. de legat. 3. Et quidem actricis intentio nõ alio præcipuè fundamento, q̃ in mera uerborum anguſtia & omiſſione conſiſtit, ut p tex. in d. l. generaliter. C. de inſtit. & ſubſtit. quaſi uidelicet propter omiſſa uulgaris cõditionis uerba hoc ipſo per mortẽ Marci, reciprocæ ſubſtitutionis & aſſerti fideicommiſſo conditio extitiſſe uideri debeat. Vt
29 †enim liberi, ubi in cõditione poſiti ſunt, ſubſtitutis prælati intelligunt, l. Lucius. 2. ff. de hæredibus inſtit. ita p contrariũ ijs in cõditione nõ poſitis, ſed omiſsis, uidẽtur his ſubſtituti eſſe prælati, ad cuius inductionis refutationẽ animaduertendum hîc eſt. Ex hac uerborũ anguſtia & omiſsione non certã atq; exploratã, ſeu diſpoſitiuã aliquã teſtatoris uoluntatẽ, q̃ liberis repugnet oĩnò, eosq; à legati ſucceſsione arceat & excludat, colligi poſſe, ſed duntaxat generalẽ aliquã præſumptionẽ: nempe qa caſus extantiũ liberorum in cõditione nõ eſt expreſſus, ideo à teſtatore de ijs nõ eſſe, ut ſubſtitutis præferant, cogitatum: ꝙ tñ intelligẽdum eſt cum hac exceptione, niſi aliunde hoc ueri-
30 ſimiliter colligat. In † omiſsis enim uoluntas nõ diſponit, ſed deficit: aliàs cõtra uoluntatẽ externis diſpoſitiuè declaratã nulla interior ꝓbatio admitteret, ut Bal. ait in l. fi. circa fi. C. de hæred. inſtit. Et tñ ea quæ omiſſa dicunt, multis ex cauſis interpretatione ſuppleri poſſunt, ut p Dd. in l. cõmodiſsimè. & l. Gallus. §. & qd ſi tñ. de lib. & poſthu. Alc. lib. 3. de uerb. ſig. in
31 prin. Et præcipuè, ubi † in diſpoſitione conditio uel aliqua alia circũſtantia omiſſa eſſe dicitur, & dubitat, an ex cõiectura uoluntatis ſuppleri debeat: uulgata & receptiſsima interpretationis regula eſt, Illud ꝓ diſpoſito aut in diſpoſitione cõprehenſo haberi, ꝙ teſtator uerisimiliter diſpoſuiſſet, ſi de eo admonitus uel in-
32 terrogatus fuiſſet: pſertim † ſi hoc ex aliquo in teſtamẽto expreſſo probabiliter colligi & ſuaderi poſſet, gl. & Dd. in l. tale pactum. §. fi. de pactis, Bal. l. 1. C. q̃ res pig. Soc. poſt Bal. in l. hæredes. §. cùm ita. ad Treb. Maria. Soc. iun. cõſ. 78. nu. 31. & conſ. 122. uolu. 3. latè Ant. Gab. Rom. li. 6. de regul. iur. concluſ. 10. per tot. quia tunc nõ penitus, uelut ꝓ omiſſo, habendũ eſt, ꝙ ab aliquo expreſſo colligitur, Iaſon l. Titius. §. Lucius. de lib. & poſth. & in l. 3. C. de liber. præter. ſed potiùs errore, uel obliuione præter uoluntatem omiſſum eſſe credit, d. l. cùm ꝓponebatur. de legat. 3. l. ambiguitates. C. de teſta. idq; ex cõiecturis probari poſſe tradit Bald. in d. l. cùm ꝓponebatur. At uerò pro parte reorũ ex multis in teſtamento expreſsis conſtare, & euidenti uoluntatis cõiectura demonſtrari põt, teſtatorẽ pro declaratione reciprocæ ſubſtitutionis Sebaſtiani liberis factæ, interrogatũ, an nõ hæc uerba, ſi unus ex ijs ante alios deceſſerit, intelligi uellet hoc addito & ſubintellecto, Si ſine liberis decederet, abſq; oĩ dubitatione rñſurum fuiſſe, oĩnò ſe eius animi, cõſilij & uolũtatis nõ eſſe, ꝙ per reciprocã liberos ex præmoriẽte relictos à legati ſucceſsione, quaſi cõſilio & de induſtria in conditione omiſſos, excludere uellet: idq; primò oĩm ex eo, ꝙ cùm parẽtes ideo expreſſè & ſpecialiter excluſerit, qa (ut ſ. dictũ eſt) putauit, eos in legato aliàs iure ſucceſſuros, tanto minus credi & uerisimile fieri poſsit, cogitaſſe & intellexiſſe: idq; rñſurum fuiſſe, p omiſſa cõditionis uerba, liberos ſe excluſos eſſe uelle. Nã qui parẽtes ſuccedere poſſe, opinione ſua ueritus fuit & ꝓſpexit, is multo magis liberis ſuccedẽdi ius præ parentibus ſaluũ fore credidit. Atq; hoc ipſũ quoq; ita uoluiſſe uideri planè debet, ex eo ꝙ liberos nõ æquè, ut parentes, putatiuo hoc ſucceſſionis iure expreſſa eorũ excluſione priuarit.
33 Qđ † enim liberis ante parẽtes ſucceſsionis ius cõpetere ſciuit, atq; adeo, ut ius naturæ oĩbus notũ, ſcire debuit, q̃ ad paria iudicant, l. quiſquis. C. de reſcin. uen. l. ꝙ te. ſi cert. pet. id quia nõ ademit, cõſeruare, pculdubio uoluiſſe intelligi põt, argumẽto l. cõficiunt. de iure codicil.
34 l. ſi Sticho peculiũ. de pecul. Et † q ulteriores in ordine ſucceſsionis tm̃ excluſit, proximiores in ius ſucceſsionis incluſiſſe cõſentaneum eſt, iuxta regulã, Vnius excluſio eſt alterius incluſio, l. cum prætor. de iudi. & ecõtrà. Vnde ex naturali oĩm iudicio aliud ſtatui nõ poteſt, q̃ ꝙ parentib. ius ſucceſsionis, ꝙ ijs cõpetere putabat, quia cõſeruare nõ uoluit, ideo expreſſẽ ademerit: liberis uerò, quibus priore gradu cõpetere putabat & ſciebat, ideo cõſeruare uoluerit, quia non ademit: cùm, ſi hoc uoluiſſet, multò magis, quàm parentibus adimere debuiſſet, uulgat. §. ſi uerò. C. de caduc. toll. c. 2. ex̃. de tranſlat. præl. Quare in præſente cauſa à reciproca ſubſtitutione meritò accipi debet caſus incluſionis liberorum, de quo præſuppoſita (ſicut præſupponi ac præſumi ex antedictis neceſſe eſt) teſtatoris opinione, quam de eorum ſucceſsionis iure habuit, non eſt, nec eſſe poteſt uerisimile, eum cogitaſſe & intellexiſſe, l. ex facto. de uulgar. gloſ. l. Titius. ubi

35 ubi Dd.de liber.& poſthu. Quamuis † autem hæc expreſſa parentum excluſio, etiam tacitè ineſſe potuiſſet, ut quæ in conſequentiam uocatorum ſuperſtitum reſultaret, tamen expreſſa aliquid operari debet amplius ex uoluntate teſtatoris, quàm ſi omiſſa tacitè & ex gene-
36 rali præſumptione tantùm ineſſet. Quia † ſolet effectus eorum quæ in teſtamento diſponuntur, ſæpenumero mutari & alterari, quoties hoc exprimitur, quod etiam non expreſſum tacitè ineſſet tamẽ, l. ſi in diem. de condit.
37 & demonſtr. præſertim ubi † præſumi poteſt, (ut in propoſito) teſtatorem non intellexiſſe id quod expreſsit, tacitè & generaliter diſpoſitione ſua contineri. Tunc enim expreſsio eorum, quæ tacitè ineſſe poſſent, operatur reſtrictiuam uoluntatem teſtatoris, ad ea quæ expreſsit, l. cùm de lanionis. §. cui fundus. de inſtruct.& inſtru.leg. & l. hæres meus. §. duæ. de legat.3. Quod tantò etiam fortiùs, & maiori cum ratione in ſpecie propoſita dici poteſt: quia hæc parentum excluſio ab unius ex liberis ante alios decedentis portione, aliter in effectu expreſſa eſt, quàm omiſſa tacitè ineſſet. Nam uerbis reciprocæ, quibus ſuperſtites fratres & ſorores ad hanc portionem uocantur, iuris diſpoſitione, quamuis ex uoluntate teſtatoris permiſsiua, ineſt parentum excluſio, eo ordine & gradu, quo ab inteſtato ad hanc portionem ſuccedere & admitti poſſent, hoc
38 eſt, ſecundo † loco poſt liberos, auth. in ſucceſsione. C. de ſuis & legit. & in auth. de hære. ab inteſt. uenien. in princ. At uerò per teſtatorem hîc expreſſa eſt parẽtum excluſio, primo loco & principaliter: ideóque etiam operari hunc effectum debet, ut ex uolũtate ipſius intelligenda ſit in caſu, quo priore loco parentes ſucceſſuri fuiſſent. Tunc enim principaliter excludi uidentur, ubi ante ipſos nulli alij excluduntur, hoc eſt, ubi liberi ex præmoriente, cui ſubſtitutio facta eſt, non eſſent ſuperſtites: faciunt notata per Dd. in l.3.& ibi per Aretin.& Socin. circa ſecundam quæſt. Bart. de legat.1. ubi etiam illud inter alia communiter
39 omnes tradunt. Quoties † hoc, quod tacitè ex præſumpta mente teſtatoris per cõſequentiam ineſt, diſpoſitiuè exprimitur, quòd tunc uelut alia ratione expreſſum, faciat ceſſare tacitum, uideatúrque receſſum eſſe ab eo modo
40 & effectu, quo tacitè ineſt. Et † quoniam alia diuerſáq; taciti & expreſsi ratio eſſe poſsit, eũ effectum in conſideratione tantùm eſſe, qui tanquam ab expreſſo, & non quatenus tacitè ineſſet, conſequitur, Socinus poſt Bar. in d. l.3. nu.3. Hieron. Tormellus nu.64.& 66. de legat.1. Ruin. conſil. 40. nu.11. uol.2. & conſil.
41 114. nu.5. uol.4. Quemadmodum † in propoſito effectus tacitæ parẽtum excluſionis in reciproca eſt: ut quemadmodum ſuccedere poſſent, ſi nulli ſupereſſent liberi, ita etiam excludantur, ſi liberi non ſint, qui primò & ante
42 ipſos excludantur. Expreſſæ † autem excluſionis effectus eſt, ut locũ habeat, ſi nulli ſint liberi, qui ante ipſos ſuccedant. Nam liberis ex præmoriente extantibus, nulla dici poteſt primò, ſpecialiter & expreſſè facta parentum excluſio, ubi in ipſorum perſona non eſt habi-
43 tura locum ſucceſsio. Quælibet † autem diſpoſitio teſtatoris præſupponit habilitatẽ terminorum, l. ſi quando. de legat.1. cum ſimilibus: & ad intellectũ & effectum iuris referenda eſt, ut eo caſu facta cenſeatur, ubi iure effectum habere poſſet, Bar. l. uxorem. §. teſtamento. de legat.3. Cùm itaq; planè diuerſa ratione, & alio ſucceſsionis gradu & ordine inſit, quàm exprimatur, meritò pro eo habendum eſt, ac ſi ſpecialiter expreſſam parentum excluſionem, certum reciprocæ modum dare, effectumq; ipſius declarare uoluiſſet teſtator, argumento eorũ quæ notat Imola in d. l.3. uerſ. & per hæc poteſt inferri. & ibi poſt eum Areti. de legat.3. Ioan. Crotus l. qui Romæ. §. duo fratres. nu.67. de uerb. oblig. ut uidelicet principaliter ac priore loco parentes excludendo à ſucceſsione, uideat̃ liberos, qui in ſucceſsione illis priores ſunt, includere, non excludere uo-
44 luiſſe: ſiquidem † maior ſit ratio excludendi gradum remotiorem, quàm proximiorem, ut Bal. ait in l. quod uerò. nu.3. de legib. Neq; uerò obſtat, ſi dicatur, dubitationis tollendæ cauſa hanc parẽtum excluſionem expreſſam eſſe tantùm, ut per Bart. in d. l.3. in fin. & poſt
45 eum Dd. Quamuis † enim tunc expreſsio eius, quod tacitè ineſt, nihil operetur reſpectu eius uidelicet, quod expreſſum eſt: attamẽ reſpectu extrinſeci & alterius nõ expreſsi, quatenus ratio & mens teſtatoris uerisimiliter hoc ſuadet, & inde inferri poteſt, operatur, ut per Imolã d. l.3. uerſ. exemplũ, ſi teſtator. de lega.1. Satis autẽ operari uidet̃ expreſſa parentũ excluſio in fauorem liberorum, ꝙ, ſi ad tollendã dubitationẽ tam crebrò, ſtudioſè & diligẽter eam expreſsit teſtator, nõ intellexerit neq; uoluerit proculdubio, ipſos etiam grauari liberos tacitè à ſe per reciprocã excluſos. Nã quia hoc ſi uoluiſſet, nulla tunc probabilis eſſe potuiſſet dubitatio, ſed penitus nõ neceſſaria ſolicitudo de parentum excluſione, nihil quoq; per expreſsionẽ ipſius, dubitationis tollendæ cauſa feciſſe uideri poſſet, argumento l. quod Labeo. de Carb. edict. Secundò, quia uerba diſpoſitiua legati, de liberis Sebaſtiani fratris poſt mortem relictis, ex uolũtate teſtatoris, ẽt nepotes ordine ſucceſſiuo complectunt̃, adeo ut caſus euenire potuiſſet, ꝙ Marco ante patrem Sebaſtianũ liberis ſuſceptis mortuo, & Magdalena deinceps abſq; liberis decedente, ſuperſtites ex Marco liberi totum legatũ ſedecim millium aureorũ ex teſtamẽtaria diſpoſitione percipere potuiſſent: tum quia in utrumque caſum, ſiue liberos poſt ſe relinqueret, ſiue etiam nullis poſt ſe relictis decederet Sebaſtianus, de legata pecunia prouidere, & ex teſtamento ſuo ſuccedi in ea uoluit teſtator. Quem-

Quemadmodum aũt Sebaſtianum uel cum,
uel ſine liberis omninò decedere, ita quoq; ex
euentu mortis ſuæ, aut uerba diſpoſitionis le-
gati, in liberis à Marco relictis, aut ijs non ex-
tantibus, in ſubſtitutis Sebaſtiani fratribus &
ſororibus eorumq; liberis locum habere atq;
impleri oportuit, l. nam quem ſine liberis. de
reg. iur. Tum etiã, quia propter hoſce liberos
& nepotes ex Marco, neq; Sebaſtianus legatã
pecuniam alienare, neq; etiam cum uxore ad
ſucceſsionẽ ipſius admitti potuit. Tertiò, quia
conſtat & ab alijs abundè confirmatum eſt, li-
beros Marci ad eorum qui ſine liberis more-
rentur, atq; adeo etiã ipſius Magdalenæ actri-
cis portionẽ uocatos eſſe: ut abſurdiſsimũ fue
rit dicere, eos liberos propter omiſsionẽ con-
ditionis Si ſine, &c. excluſos à paterni legati
ſucceſsione eſſe, qui alijs ſine prole decedenti-
bus inueniuntur eſſe ſubſtituti. Quartò, quia
in defectum omnium liberorum ex fratribus
ſororibusq; ſuis ſuperſtitum, reliquos proxi-
mos cognatos, quorũ in teſtamento nulla fa-
cta mẽtio fuit, hoc eſt, patrui ſui fortè liberos,
poſtremò admitti uoluit: ut multò magis i-
pſorum fratrum liberos ſuccedere, & admitti
poſſe uoluiſſe, indubia conſecutione dari fate
riq; neceſſe ſit. Ex his omnibus, quę ab alijs cõ
ſultoribus perſpicuè & ſolidiſsimè explicata
ſunt, ſanè uerisimile fieri, aut perſuaderi facilè
quiſquam nõ poteſt, q; teſtator hic, ſi interro-
gatus eſſet, an per reciprocam propterq; omiſ
ſionem cõditionis Si ſine, &c. liberos à patris
ſui portione excludere uellet, hoc ita reſpon-
ſurus fuiſſet. Ergo nec etiam pro eo habendũ,
iuribus ſuprà allegatis. Atq; ex hac argumen
torum collatione quilibet in quæſtionib. uo-
luntatis exercitatus ſatis animaduertere po-
46 tuit, præſumptionẽ † generalem, quę ex omiſ
ſione cõditionis aduerſus liberos afferĩ, mul-
tò infirmiorẽ eſſe, quàm ut hìc præponderare
poſsit ſpecialib. cõiecturis, quæ pro liberis ex
diſpoſitis in teſtamento ſumunt, & alioqui ge
neralib. derogare ſolent, l. in toto. de reg. iur. l.
ſiue poſsidetis. C. de prob. præſertim hac ma-
teria, Cor. conſil. 79. prin. nu. 9. cum ſeq. uol. 1.
47 Cum † eñ omiſſum ab expreſſo ſuppleri ſo-
leat, & planè omiſſum nõ ſit, quod ab expreſ-
ſo colligitur, & teſtator quæſitus uerisimiliter
expreſſurus fuiſſet, Iaſ. d. l. Titius. §. Lucius. de
liber. & poſth. Bal. d. l. unic. C. de his quæ ante
apert. tabul. cum ſimilibus, intelligi hinc po-
48 teſt, in † interpretanda hac quæſtione uolun-
tatis maiorem rationem atq; cõſiderationem
habendã eſſe eius, quod expreſſum eſt, & inde
probabiliter inferri poteſt, quàm illius, quod
quadã incogitãtia inuenit omiſſum, l. deniq;.
§. interdũ. de pecul. legat. Non igitur magno-
pere iuuat actricem cõmunis opinio & doctri
49 na gl. in d. l. cùm acutiſsimi. de omiſſa † condi
tione Si ſine liberis, in ſubſtitutione à fratre,
uel extraneo facta. Illa enim locũ habet, quo-
ties uerisimile eſt à teſtatore eam cõditionem
eſſe omiſſam illo fine atq; cõſilio, ut liberi per
ſubſtitutũ excluderentur. Quod ex ijs quę ſu-
prà explicata & latiſsimè per alios cõſulentes
deducta ſunt, nemo dicturus eſt, uerisimiliter
teſtatorẽ interrogatũ, fuiſſe reſponſurũ. Vnde
etiã eiuſmodi cõſilium ſeu intentio nõ eſt fin-
genda aut imaginanda in teſtatore, cuius nul
la ſunt uerisimilia argumenta & indicia, ſed
multæ quidẽ & prægraues, q̃ in contrarium fa
50 ciunt, præſumptiones. Deinde † etſi coniectu-
ra pietatis in perſona teſtatoris, quæ extra cau
ſam teſtamẽti eſt, in fratre non æquè, ut in pa-
rentibus, locũ habere poſsit, Soci. in d. l. cùm.
auus. nu. 5. 6. cum ſeq. tñ in propoſito conſide
randæ ſunt aliæ plures cauſæ & circumſtãtiæ,
quæ partim à perſonis teſtatoris & legatario-
rum, partim ab ipſo teſtamento ſumuntur. A
perſonis, quia cùm teſtator liberos ꝓprios nõ
habuerit, uidetur & probabile eſt ac conſenta
neum, atq; toto ex teſtamento colligitur, uim
eum omnem paterni amoris in fratrũ liberos
transfudiſſe, ut ratio l. cùm auus. & l. cùm acu
tiſsimi. non hìc omninò abſit: nec hoc præſer-
tim caſu, quaſi pro extraneis filij fratris habe-
ri debeãt, per gl. ſing. in l. fœmina. C. ad Turp.
q̃ dicit ibi Ang. ſingularem, & l. 1. C. de anno.
51 ciuil. lib. 10. Non † enim tam in teſtatorum diſ
poſitionibus, quorũ ſæpenumero diuerſa af-
fectio eſt, ut certa iuris definitione cõprehen-
di nõ poſsit, conſiderandũ eſt, quis iure ꝓ ex-
traneo habeat̃, ſed quo quiſq; loco à teſtatore
habitus fuerit, inprimis ſpectat̃, l. 1. §. Pompo-
nius. de Carb. edict. & l. nemo. §. qui frater. de
hær. inſtit. gloſ. & Iaſ. ibi. l. neq; profeſsio. C. de
teſta. Vt igitur de liberis ex Sebaſtiano fratre
etiã quandocunq; poſt mortem teſtatoris na-
52 ſcituris diſpoſuit, eoq; ipſo † eos intuitu & af-
fectione ipſius uocauit, ex quo naſci debebãt,
Dec. conſ. 81 nu. 5. uol. 1. ita quoq; nõ ſolùm ex
teſtatoris, ſed etiã illius perſona affectio libe-
rorũ reſpectu cõſideranda eſt, Soc. conſ. 13. nu.
6. uol. 3. d. l. generaliter. ibi in uerbis, fructu pa
terno. C. de inſtit. & ſubſtit. Ex teſtamẽto uerò
quænam circumſtantiæ & cõiecturæ ad hanc
cauſam fulciendã ſumãtur, expoſitũ antè eſt,
& copioſiſsimè ab alijs conſulentib. demon-
ſtratum: à quibus quia plus quàm uerisimile
fit, teſtatorẽ interrogatũ, non fuiſſe iñſurum,
q; ad excluſionẽ liberorũ reciprocã facere de-
ſtinaſſet, hoc ipſo tacita cõditio Si ſine liberis,
inde ſubintelligẽda erit: cùm nõ aliter uolun-
53 tate teſtatoris omiſſa uideatur, niſi † quatenꝰ
uerisimile eſſe poteſt, etiã interrogatũ eam o-
miſſurum fuiſſe: qđ in propoſito, ut dictũ eſt,
coniecturę admittũt. Ac ſi ponamus teſtatorẽ
hac omiſsione cõditionis liberos excludi uo-
luiſſe, omnino & hoc concedendũ erit, q; inte-
ſtatæ ſucceſsioni in legato, quoad ipſos, dero-
gare uoluerit, argumento l. cùm acutiſsimi. in
fi. C. de fideicõmiſſ. & l. generaliter. §. cùm aũt.
C. de inſtit. & ſubſtit. Atqui uerò hoc quomo-
do ulla probabili ratione uoluiſſe teſtator pu
tandus

tandus eſt, qui etiam parentes ſucceſſuros pu
tauit, inexpreſſè eos excluderet? Potius ergo
æſtimandus eſt, hunc ſubſtitutionis effectum
fore putaſſe, ut multo magis liberi, quos non
excluſiſſet, ab inteſtati ſucceſsione excluſi nõ
eſſent: quibus ius legitimarũ hæreditatũ pro
opinione ſua eo ipſo cõſeruauit, quia nõ ade-
mit: faciunt notata per Bar. & Dd. in l. quo lo-
co. de hæred. inſtit. d. l. ſi Sticho. de pecul. Nam
quia hæc concepta teſtatoris mente opinio, quã
de liberorũ & parentũ ſucceſsione habuit, nõ
ſolùm liberis non aduerſatur, ſed ne ipſis qui-
dem parentibus, niſi quatenus eos expreſſè
excluſit: ideo euidenti huic uoluntatis colle-
ctione & cõiectura conſequitur, ẽt omiſſam ex
hac opinione conditionem (qm̃ id ab omni
cõſilio excluſionis ſeparatum eſt) liberis neq;
aduerſari, neq; nocere poſſe: ſed potiùs quẽ-
admodum circa eos opinio teſtatoris per hoc
quòd non ſimiliter ipſos excluſit, immutata
manſit: ita etiam ijs ex hac opinione per exclu
ſionem non mutata, ius ſucceſsionis inadem-
ptum conſeruare uoluiſſe. Neq; enim omiſſa
cõditio poteſt plus operari ad liberorum ex-
cluſionem, quàm ipſa teſtatoris opinio & in-
tentio, ex qua reciproca facta, & conditio hæc
uerbis omiſſa eſt: quia, ut uulgata habet regu
54 la, Actus † agentium non ultra intentionem,
præſertim uerò in ultimis uoluntatibus, non
ultra cogitationem & intelligentiam mentis
operantur, l. non omnis. ſi cer. pet. d. l. ex facto.
de hæred. inſt. Alciat. d. lib. 3. in prin. de uerb.
ſignif. At uerò hæc opinio omninò nõ aduer-
ſatur liberis, quia putauit eos multò magis
quàm parentes ſucceſſuros, quatenus hos ex-
preſſè non excluſiſſet. Ergo uerbis omiſſa con
ditio, iniqua interpretatione detorquẽda nõ
eſt ultra hanc opinionem & intentionem te-
55 ſtatoris aduerſus liberos: in quorũ † odium
redundare non debet, quod in fauorem eorũ,
reſeruata illis ſucceſsione, fuit conſtitutum, l.
nulla. de legib. l. quod fauore. C. eo. Deniq; e-
tiam ad ſuprà dictam obiectionẽ, adeoq; præ-
cipuum actricis fundamentum, rectè & appo
ſitè reſponderi poteſt, quòd cùm in formula
reciprocæ non ſolùm ad unius ante alios mo
rientis portionẽ ſuperſtites ipſius fratres & ſo
rores ſint uocati, ſed etiã parentes ipſorũ pro-
pter hanc ſuperſtitũ uocationẽ ab ea excluſi,
nõ ſimus in generalib. terminis gl. & Dd. in d.
l. cùm auus. qui loquuntur in caſu, ubi ad por
tionem morientis ſubſtituti ſimpliciter ſunt
uocati: ſed multò magis in ſpecialib. terminis
doctrinæ, quam tradunt Dd. in l. illam. C. de
collat. & alibi paſsim in conſilijs: nempe quo-
56 ties aliqui uocantur † ad ſucceſsionem alicu-
ius, & alij quidã nominatim & ſpecialiter ea-
dem diſpoſitione inde excluduntur, ut in hac
ipſa reciprocæ formula factũ eſſe liquet: quòd
tunc illi, qui reſpectiuè in hunc modum uoca
tis & excluſis pares uel potiores ſunt, (ut in
ꝓpoſito abſq; dubio ſunt liberi ex Marco ſu-
perſtites) non uideantur excluſi: latè Marian.
57 Soc. conſ. 30. nu. 55. uol. 1. Sic † ubi ad ſucceſ-
ſionem abſq; liberis defuncti, patruus ipſius
per ſtatutum uocaẽ, & mater eius excluditur,
ſi ſoror defuncti ſuperſtes ſit, quæ unà cũ ma-
tre cõi iure admitti ad ſucceſsionẽ poſſet, non
obſtante, ꝙ patruus ad matris excluſionẽ uo-
catus ſit, ſoror, licet in conditione non poſita,
ſucceſsionem obtinebit, quia hic caſus nõ eſt
uerbis ſtatuti cõprehenſus: Dec. conſ. 377. nu.
9. referẽs Petrũ de Anchorano in c. 1. de cõſtit.
dicentẽ, pro hac ſententia totũ collegiũ Peruſi-
num conſuluiſſe. Idem in ſimili planè caſu re-
fert Cornæus, ſe obtinuiſſe in cauſa propria,
conſulentibus ita doctoribus Peruſinis & Se-
nenſibus omnibus, nec quenquam repertum
fuiſſe alibi, qui in cõtrarium cõſuleret, d. conſ.
97. uol. 1. & conſil. 82. uol. 4. Et ratio eſt, quia
58 † quãdo in eadem diſpoſitione aliqui uocan-
tur, & aliqui excluduntur, diſpoſitio hæc, neq;
quo ad caput incluſiuum, neq; quoad caput
excluſiuum, eſt ſimplex, generalis & abſolu-
ta, ſed reſpectiua tantùm inter uocatos & ex-
cluſos, extra quam relationem reliqui caſus
ſunt & remanent in diſpoſitione iuris cõmu-
nis, Pariſius in alleg. conſ. 47. uol. 3. & Socin.
conſ. 122. uol. 3. Cornæ. conſ. 271. uol. 4. uerſic.
non obſtat. Bald. in l. quod uerò. de legib. Sed
etſi dubia eſſet eius rei quæſtio, quid de libe-
rorum excluſione teſtator ſenſiſſet: (nam ſpe-
59 cialis † alicuius caſus uel effectus expreſsio
ſemper operatur dubitationem, quoad alios
non expreſſos, an idem uidelicet uel aliud de
eo teſtator ſenſerit, l. 4. de uulgar. l. commodiſ
ſimè. de liber. & poſthum. l. legatarius. §. 1. de
legat. 1. l. ſi in diem. in fin. de condit. & demon-
ſtrat. l. cùm de lanionis. §. cui fundus. & glo. in
l. prædia. §. affini. uerbo, dari uoluiſſe. de in-
ſtruct. legát. præſertim cùm in propoſito non
eadem ſit utriuſque caſus ratio, ut meritò hæc
uoluntas teſtatoris fuiſſe præſumi debeat,
quod per caſum ſeu effectum ſubſtitutionis
in parentum perſonis expreſſum excludere,
nec comprehenſum eſſe uoluerit, caſum & ef-
fectum, quod ad liberos, omiſſum, Ruinus
60 conſil. 74. num. 6. & 8. uolum. 1.) tamen † quia
& hi liberi rei ſunt & pupilli, quorum fauora-
bilior in ambiguis eſt, & certè eſſe debet cau-
ſa, ac quoniam de damno uitando certant, nẽ
ſcilicet hæreditatem paternam bonaq; patri
acquiſita, & per ipſum iure naturæ ac ciuili in
ipſos continuata, amittant, d. l. generaliter.
in princip. C. de inſtit. & ſubſtit. actrix uerò
de captando lucro ex alienis miſerijs atque
inopia egentium pupillorum ſollicita ſit, l.
qui filium. §. Sabinus. ad Trebell. ideo meri-
tò in ancipiti horum concurſu præponde-
rare debet illorum & quidem reorum atque
pupillorum, qui de damno uitando certant,
ius & cauſa, l. ultim. C. de codicil. l. ult. §. licen-
tia. C. de iur. delib. cum ſimilibus. Non omit-
to, probabiliter dici & defendi poſſe, ſi uerbis
contro-

controuerſæ ſubſtitutionis omnino ſtandum
& adhærendum ſit, portionem Chriſtophori
primò ex liberis Sebaſtiani decedentis, quæ
ad Marcum & Magdalenam ex ſubſtitutione
hac peruenit, in perſona Marci amplius non
fuiſſe ſubiectã reſtitutioni. Primùm, quia cùm
teſtator ait, *Dann ſo er Kinder verlaſſen wirdt, ſollen*
die, wie gemeldt vnd hernach bedinget wirt, erben, &c.
per uerbum hoc *Erben*, quod æquali determi-
natione eiuſdẽ orationis, reſpicit cuiuſq; reli-
ctam legati partem & ſubſtitutionem in hac
parte, uidetur in ea parte, quam cuiq; ex libe-
ris Sebaſtiani legauit, etiam per ſubſtitutionẽ
eos ſuccedere debere: ita quòd ſequentia hæc
uerba, *Soll deſſelben verſtorbnen theyl*, propriè lo-
quantur de portione uel parte, quam teſtator
cuiq; ex liberis Sebaſtiani reliquit, & quam ti-
tulo & iure legati directò & immediatè ab eo
acceperunt, & non de eo, quod ex ſubſtitutio-
ne fideicommiſſaria ad ipſos peruenit, Ruin.
conſil. 65. nu. 16. uol. 2. Imol. l. omnib. §. qui ſu-
ſpectam. nu. 4. ad Treb. & de hoc eſt text. in l. ſi
Titius. ubi Bar. de legat. 3. & conſ. ult. incipien-
te, dominus Cato. Vbi diſcrimen eſſe tradit
Bar. an ſubſtitutio ſimpliciter facta ſit, uel per
expreſsionẽ partis, ut in ꝓpoſito uerba ſubſti-
tutionis referuntur & limitata ſunt ad partem
decedẽtis, quatenus ea per teſtatorẽ prima le-
gati diſpoſitione relicta fuit. Nã quod ex ſub-
ſtitutione poſtea acquiſitũ eſt, nõ poteſt uerè
& propriè dici eſſe pars morientis, habita re-
latione ad tempus teſtamenti, quo cuiq; por-
tio ſua relinqueretur: nec uerba ſignificatione
ſua apta ſunt cõprehendere ius portionis ab
alio in futurũ per ſubſtitutionẽ acquirendæ, l.
Marcellus. §. quidã liberis. ubi Dd. ad Trebell.
Secundò hoc cõfirmatur etiã per uerba ſubſti-
tutionis, quibus hæc pars ſeu portio deceden
tis integrè, ut ei primò relicta fuit, ad ſuperſti-
tes hæreditariò peruenire debet, hoc eſt, *Auff*
die bleibende Geſchwiſtern folgen vnd erben. Quod
61 † autem ita acquiſitũ eſt, & ſemel ad ſuperſti-
tes peruenit, in hæredes tranſmitti poteſt, & ſi
deicõmiſſariæ reſtitutioni ex hac ſaltẽ uerbo-
rum forma & qualitate amplius non eſt ſubie
ctum, per tex. in l. agrum. C. quand. dies legat.
ced. Crauet. conſ. 161. Atq; hæc quidem ex uer
bis, quibus Magdalena actrix intentionẽ ſuã
62 fundat, ita dici poſſunt. Attamen † in contra-
rium facit, quòd teſtator, etſi de portione de-
cedentis loquatur, de ea tamen proculdubio
ſenſerit, à qua pro declarando ſubſtitutionis
effectu parẽtes fauore ſuperſtitum excludere
uoluit, hoc eſt à tota legati ſumma. Alioqui in
ea parte, quã ex morte Chriſtophori per ſub-
ſtitutionem percepiſſent Marcus & Magdale-
na, cõtra uoluntatẽ teſtatoris parentes ab in-
teſtato ſuccedere potuiſſent, ſi in poſterũ qua-
ſi ſubſtitutione non cõprehenſa, deſijſſet ſub-
iecta eſſe reſtitutioni. Ad hæc quia Sebaſtiano
abſq; liberis decedente, in tota legati ſumma
ſubſtituti ſunt collaterales, etiam inter ipſos
liberos totam legati ſummam reſtitutionis
onere affectam eſſe ex teſtatoris uoluntate,
quamuis ſuperiora uerba deficiãt, conceden-
dum erit, d. l. hæredes mei. §. cùm ita. ibi, omnẽ
hæreditatẽ. ubi Dd. hoc notant & Hier. Zan-
chus nu. 366. & nu. 43. ad Trebel. Illud igitur
ex his concludendum reſtat, quòd ſi priorib.
reciprocæ uerbis actricis exẽplo tantùm inni-
tamur, Chriſtophori primò decedẽtis ex ſub-
ſtitutione quæſita portio in reſtitutionem am
plius non ueniet: quod tamen ſuperiora uo-
luntatis argumenta non admittunt: aut uerò
ſi ex ſequentibus hæc uoluntatis cõiectura &
interpretatio recipienda & ſequenda ſit, ut ui
delicet propter excluſos à tota legati ſumma
parentes & ſubſtitutos in ea collaterales, etiã
hæc Chriſtophori portio, à Marco reſtitui de-
buerit, omninò fatendũ & conſequenter inde
ſecuturum ſit, ut quemadmodum ſuprà dictę
rationes, ex quibus hæc Chriſtophori portio
reſtituenda uidetur, non habent locum ex uo
luntate teſtatoris, niſi ſub conditione, ſi abſq;
liberis deceſsiſſet Marcus: ita quoque non ali
ter, ſed ſub eadem conditione tam in ſua pro-
pria, quàm à fratre Chriſtophoro accepta por
tione, ſecundum hanc uoluntatem ad reſti-
63 tuendum grauatus eſſe dici poſsit. Tacitæ † e-
nim & præſumptæ uoluntatis argumẽta non
probant, neq; concludunt, niſi in terminis ſui
caſus, hoc eſt, ubi his argumentis poſsit eſſe
locus: ubi uidelicet in propoſito, Marco ſine
liberis mortuo, in portione Chriſtophori ei
quæſita, parentes ab inteſtato ſuccedere po-
tuiſſent, uel nullis ex Sebaſtiano liberis extan
tibus ſubſtituti fuiſſent collaterales. Cæterùm
quia horum caſuum neuter euenit, promptũ
eſt dicere, nec caſum reciprocæ ſubſtitutionis,
de qua controuerſia eſt, ex uoluntate teſtato-
64 ris eueniſſe. Poſtremò † etiam ſuffragantur li
beris atq; pupillis his pacta diuiſionis, quib.
inter Marcum patrem & Magdalenam actri-
cem conuentum fuit, ut non ipſi ſolùm, ſed &
eorum liberi & hæredes bona cuique per di-
uiſionem obuenta inter quæ etiam legata pe-
cunia fuiſſe dicitur, pacificè & abſq; ulla mo-
leſtatione, ut res proprias, tenere, poſsidere, &
pro omni uoluntatis ſuæ libitu, quocunque
modo alienare & cum ijs agere poſſent. Quo
diuiſionis placito non eſt dubium, quæſitum
eſſe ius ſecundum hæc pacta tenendi, poſsi-
dendi atq; retinendi bona diuiſa, etiam ipſis
liberis ut hæredibus, l. etiam. C. communia
utriuſque iudicij: adeo ut ad præſtandum
ea, quæ in diuiſionis contractu conuene-
runt, alter alteri ipſiq; inter ſe hæredes in fa-
ctum uel præſcriptis uerbis actione tenean-
tur, lege, pacto ſucceſſorum. in fin. C. de pact.
65 Quid † autem magis contrarium eſſe po-
teſt fideicommiſſariæ reſtitutioni in caſum
mortis faciendæ, quàm liberis, ut in re pro-
pria pacificè habendi & liberè diſponendi
atque alienandi ius, omni penitus actione,
etiam

etiam quæ in futurum competere poſſet, ex-
cluſa, quæſitum & conceſſum eſſe argum. l.
rogo. de fideicom. libertat. Vnde euidenter
apparet, eius animi, cùm ita paciſcerentur, di-
uidentes fuiſſe, ut ſaltem quoad liberos, lega-
ta pecunia amplius aſſerto fideicõmiſſo ſub-
iecta nõ eſſet. Propter quod actricis intentio-
ni cõtra hæc pacta facienti obſtabit exceptio
doli, per l. Titia. §. Lucia. in fin. iuncta glo. uer.
66 affuit. de legat. 2. Aliud eſt enim, † contra di-
uiſionem non fieri: aliud, contra pacta, quæ
notiſsimos diuiſionis terminos, & ius ex ea
competens excedunt, argum. l. Lucius. depo-
67 ſit. Nam † etſi diuiſionis natura non ſit, ut fu-
turum fideicõmiſſum remittatur, ex additis
tamen cohærentijs & coniecturis hoc ita ſen-
ſiſſe diuidentes probari poſſe, tradit Bald. in
l. qui cum tutoribus. de tranſact. Quatenus
68 † enim per pacta & cõuentiones in diuiſionis
tractatu initas, fideicommiſſo derogatum ſit,
uel non, facti magis, quàm iuris quæſtionem
eſſe, rectè monet Duarenus in l. qui Romæ. §.
69 duo. de uerb. oblig. Conſtat † autem, & eſt re-
ceptum, tunc fideicommiſſo derogatum cen-
ſeri, quoties diuidentes eiuſmodi pactis inui-
cem obſtringũtur, quæ diſpoſitioni teſtamen-
tariæ, quoad rem fideicommiſſo ſubiectã, pla-
nè contrariæ ſunt, & ſimul cum ea ſtare, aut lo-
cum habere non poſſent: quia tunc propter
alteratam naturã ipſius rei amplius ex teſta-
mento euinci non poteſt, ut pulchrè Crauet.
in conſil. 24. nu. 3. & 15. & Alex. conſil. 62. uo-
lum. 7. Ruin. conſil. 119. & 144. uolum. 2. Pariſ.
conſil. 71. uolu. 3. Socin. conſil. 43. uolum. 4.
Curtius iunior conſil. 4. num. 22. Mandellus
de Alba conſil. 74. Ripa in dict. §. duo fratres.
nu. 83. & ibi Ioan. Crotus 8. quæſt. Barto. ibid.
Cùm itaq; ut dictum eſt, liberis, qui in inſtru-
mento diuiſionis cõmuni loquendi uſu, uul-
gato hæredum uocabulo uocantur, Bar. con-
ſilio 52. non ſolùm ſuccedendi ius in legatam
Marco patri portionem, eamq; ut rem pro-
priam, cum libera diſponendi & alienãdi po-
teſtate retinendi quæſitum: ſed ab actrice o-
mni penitus iuri, quo quacunq; ratione cau-
ſa, uel modo in futurum contrà fieri poſſet,
pleniſsimè renunciatum ſit: mirum profectò
uideri poteſt, quo iure hiſce liberis in legatæ
pecuniæ ſucceſsione actrix illæſa pactorũ fide
præferri uelit aut poſsit: quibus tam ex pacto
conuento, quàm in hunc finem facta renun-
ciatione tenetur relinquere hanc ipſam pecu-
niam unà cum alijs rebus diuiſis, uelut libe-
ram & pleno iure propriam: nõ minus quàm
Marco ipſorum patri, argumento l. uendican
tem. de euiction. Alex. conſil. 170. uol. 5. Alio-
qui enim ſi aſſerto fideicommiſſo locus ad-
huc eſſe, & per diuiſionem obuenta pecunia
à liberis euinci debeat, uerum non erit liberis
eam pacificè habere, tenere, & cum ea pro ar-
bitrio, omni impedimento iuris in contrariũ
prætenſo ceſſante, facere & diſponere licere:
ac ſequens erit contra ius & fidem pactorum,
& quod inter diuidẽtes placuit actumq; fuit,
fieri, d. l. Titius. §. Luciam. cum gloſ. de legat. 2.
70 Neq; obſtat, ſi dicatur, Tranſactionem † ad i-
gnorata non extendi, l. qui cum tutoribus. §.
1. de tranſact. Et iuri quod quiſq; ſibi compe-
tere ignorat, neminem in dubio uideri renun
ciaſſe, l. mater. de inofficioſ. Nam etſi hæc uera
ſint & obtineant, ubi de ſola tranſactionis &
renũciationis nimis effuſa generalitate quæ-
ſtio eſt, & in ea fundamentum ſit: tamen in
propoſito longè aliud eſt. Siquidem diuiden
tes ſibi inuicem ſpecialibus pactis, quoad re-
rum diuerſarũ ius & cauſam obligentur: quæ
cum fideicommiſſo, quod in caſum mortis
competere, & ad liberorum excluſionem lo-
cum habere debet, directò & incompatibili-
ter pugnãt, ut nulla ratione reſtringi poſsint,
quin contra ea agi & fieri neceſſe ſit, l. ſi filius.
ubi Bart. de mino. l. 2. C. de iur. dom. imp. cap.
gratũ. ubi gl. de off. deleg. & gl. cap. ex ore. de
his quæ fi. à ma. part. cap. Quo caſu Scæuolæ
reſponſum in d. §. duo fratres. ibi, ſi cõtrà quis
71 feciſſet. intelligendum eſſe puto. Sed † nec il-
lud obſtat, quod dici poſſet, etſi diuidentes ſi-
bi hæredibusq; ſuis euictionem promiſiſſe ui
deantur: tamen quoties uel ex facto autoris,
uel eius cui euincitur, aut etiam ipſius rei na-
tura euictio contingit, promiſsionem hanc e-
uictioni non obſtare, Bart. & Dd. d. §. duo fra-
72 tres. ubi Ioan. Crot. num. 77. quia † reſponde-
ri poteſt, hoc ita pro uero receptum eſſe, quo-
ties de euictione ſecundum naturam ſimpli-
cis diuiſionis præſtanda agitur, Ruin. conſil.
137. num. 9. & 13. uol. 2. Menoch. conſ. 87. quæ
adhuc. numer. 84. 85. 86. cum ſeqq. Cæterùm
in propoſito quòd ſi legata & diuiſionis in-
ſtrumento comprehenſa, eiuſq; pactis ſubie-
cta pecunia, ex fideicommiſſo poſt mortẽ re-
ſtitui, neq; ad liberos tranſitoria eſſe debuit,
(ut erroris opinione perſuaſa putat actrix)
longè aliud dicendum eſt. Nam quemadmo-
dum tunc ius, quod ſibi hæredibusq; ſuis mu
tuo conceſſerunt diuidentes, non ex facto te-
ſtatoris cauſam habuiſſet, ſed ex pacto diui-
ſionis: ita quoq; eiuſmodi iuris conceſsi no-
mine euictionẽ præſtari oporteret: quæ alio-
quin aduerſus ius pacto conceſſum & quæſi-
tum, ex facto diuidentium & non ex facto te-
ſtatoris euincceretur. Præſtanda itaque hoc ca-
ſu eſſet euictio, propter alteratam diuiſionis
pacto legatæ pecuniæ naturam, ex quo alia
lege & conditione ad diuidentes peruenit, quàm
ex teſtamento ad eos pertinere potuiſſet, ar-
gumento eorum quæ notant Alex. d. §. duo
fratres. col. 22. & Crauet. d. conſil. 24.

CONSILIVM XCV.

De iuriſdictione.

SVMMARIA.

1 ¶ *Imperiũ uenit appellatione omnimodæ iuriſdictionis, non ſimplicis.*

2 *Superioris intentio quoad iuriſdictionem, quòd ſua ſit, eſt fundata. & num. 5.*

3 *Inueſtitus tantùm de iuriſdictione, nõ habet imperium.*

4 *Iuriſdictio intelligitur in dubio priuatiuè nõ concedi, ſed cumulatiuè.*

5 *Dominus territorij intelligitur omnimodam in eo habere iuriſdictionem.*

6 *Contra ſuperiorem non præſcribitur iuriſdictio, uel imperiũ in ſimilibus, ſed tantummodo in actibus poſſeſſis.*

7 *Regula Bartol. Tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum, in quibus caſibus obtineat.*

8 *Inferior non habet iuriſdictionem, niſi quatenus probat.*

9 *Merum imperium eſt à iuriſdictione ſeparatum, nec intelligitur unà concedi.*

10 *Inueſtituræ ſunt ſtricti iuris, ut omnia feudalia.*

11 *Iuriſdictionis nomen tam in genere, quàm in ſpecie ſumi poteſt.*

12 *Verba in dubio ſunt in ſpecie accipienda.*

13 *Iuriſdictio in dubio ſimplicẽ iuriſdictionem ſignificat, nõ omnimodam: etiamſi omnis iuriſdictio ſit conceſſa.*

14 *Pleniſſima iuriſdictio, uel criminalis & ciuilis omnimodam complectitur.*

15 *Tenor inueſtituræ præciſè attendendus.*

16 *Inueſtituræ ſecundum terminos iuris communis accipiendæ.*

17 *Qui ciuiliter puniuit exceſſus, non ideo criminalem acquiſiuit iuriſdictionem.*

Rationum decidendi ſummaria.

18 *Licet olim merum imperium fuerit à iuriſdictione ſeparatum, non tamen hodie.*

19 *Inueſtitura iuriſdictionis omnimodam complectitur.*

20 *Iuriſdictionis nomen in dubio in potentiore ſignificatu accipiendum.*

21 *Conceſſo genere, conceſſa intelligitur utraque ſpecies.*

22 *Conſuetudo loci ius eſt commune, & attendenda.*

23 *Conſuetudo uiciniæ ualet in declaratione facienda.*

24 *Conceſſum territorium cum iuriſdictione, omnimodam complectitur.*

25 *Iuriſdictio quomodo probetur.*

26 *Fortior probatio elidit debiliorem.*

27 *Princeps intelligitur omnem iuriſdictionem concedere.*

28 *Caſtrum cum iuriſdictione cõceſſum omnimodam complectitur.*

29 *Taxatiuæ dictiones quomodo capiendæ.*

30 *Iuriſdictio indefinitè poſita, ſpecies complectitur, & comparatur uniuerſali.*

31 *Iuriſdictiones pluraliter conceſſæ, omnimodam denotant.*

VASALLVS ab antiquo habet feudum ſuum à domino infeudatum ſimpliciter cum iuriſdictione *mit den gerichten*: dominus nunc intendit hoc uerbo, tãtùm conceſſam eſſe ſimplicem & inferiorem iuriſdictionem, non ſuperiorem *die obergericht*, &
1 † imperium quod tantùm uenit appellatione omnimodæ iuriſdictionis, gl. & Card. Zabar. clem. 1. §. 1. quæſt. 1. uerb. omnimodam. de for. comp. l. ſi in aliquam. §. cùm pleniſſimam. ff. de off. proconſ. ubi Bal. Bart. nu. 4. & communiter ſcribentes in l. 3. de iur. om. iud. l. 1. de off. eius: ut cùm quis inueſtitur *mit allen gerichten*, cap. 1. §. 1. ubi Bal. uerb. in iuriſdictione tam criminali quàm ciuili. de pac. Conſt. glo. §. nulla. in auth. de defenſ. ciuit. non appellatione ſimplicis iuriſdictionis, Caſp. Valaſ. l. 3. num. 37. de iuriſd. poſt Angel. & Dd. ibi Panor. cap. conqueſtus. de for. comp. Bal. c. quanto. in fin. de iudic. Chaſ. in conſuet. Burg. rub. 1. in prin. uerb. iuſtice. num. 18. 19. quæ ab imperio eſt ſeparata, l. 3. de iuriſdict. ut à ſeparatis nihil inferri rectè poſſit, l. fi. de calum. nec conceſſa iuriſdictione conceſſum imperiũ uideri debeat, l. ſolẽt. de offic. procõſ. l. 1. de off. eius cui man. iuriſ. l. 2. l. 3. de iuriſd. Bal. Ang. d. l. 3. Chaſ. præall. loc. Nam in cõceſſione generali non comprehenduntur, quæ numeratis ſpeciebus non numerantur, Bald. l. ult. nu. 48. C. de edict. diui Adria. tol.
2 Ac † uidetur hac in parte domini intentio eſſe fundata, c. nimis. ubi Imol. nu. 3. Panor. & Canon. c. ſi diligenti. de præſcrip. c. per uenerabilem. qui fil. ſint leg. c. 2. de reſtit. ſpoliat. in 6. c. cùm epiſcopus. de off. ord. in 6. c. ult. de offic. archidiac. Alex. l. naturaliter. §. 1. in 6. fallen. Iaſ. l. 3. in princ. nu. 36. 37. de acq. poſſ. & in prælud. feu. num. 53. Ferrar. & Pet. Iacob. in for. neg. ac. Iacob. in inueſt. uerb. & cũ mero. Euerar. loc. lega. à toto ad partem, Mon. tract. fin. regund. cap. 61. nume. 4. Deci. conſil. 528. num. 2. Socin. conſil. 86. in cauſa. num. 6. uol. 1. Anchora. conſil. 110. tres domini. num. 1. & 3. Schurff. conſil. 26. num. 3. centur. 1. cùm

uel

uel ſola uaſalli ſubiectione ac recognitione
probetur ac præſumat domini potius quàm
huius eſſe iuriſdictio, quatenus non probe-
tur conceſſa, Innoc. c. dilecti. uerb. poſſeſsio.
nu.3. de cap.monach.Franc. Ma. l.quod meo.
in princ.nu.13. de acq.poſſ. Natta conſil.636.
nu.60. Bald. conſil.161. proponebatur. nu.2.
3.uol.3.Soc.d.conſ.86.in cauſa. n.6.uol.1. aut
præſcripta, Dd. l.3. ubi Iaſ.num.23.24. de iu-
riſd. Itaq; uilla, cum qua hic nobilis inueſti-
tus, nõ habet iuriſdictionẽ niſi ex priuilegio,
uel antiqua conſuetudine, Crauet. conſ.195.
3 num.2. & † in terminis de nobilibus uaſallis,
ſcilicet ꝙ non habeant iuriſdictionem, præſer
tim ſuperiorem, *ober vnd nider gericht*, niſi ex con
ceſsione uel præſcriptione, decidit Schurff.
conſ.84.licet in præſenti. n.1.& per tot.cent.2.
ac eſt de mente Bal.c.1. §.1.n.17.18.19. de pace
Conſt.& in terminis decidunt Angel. d.l.3.de
iuriſd.nu.8.Panor. Felin. & communiter Dd.
c.conqueſtus.de for.comp. Bald. d.c.quanto.
in fine, de iudic. Oldrad. conſ.252. cum alijs,
quos in terminis noſtris Chaſſ.tradit, nẽpe ꝙ
quando quis eſt infeudatus de caſtro cum iu-
riſdictione, nõ intelligatur propterea merum
accepiſſe imperium,in conſue.Burg. rub.1. in
princ.uerb.iuſtice.nu.18.19.20.21.22.23. cùm
propriũ ſit ſuperioris, exercere iuriſdictionẽ
in ſe recognoſcẽtes, clem.1.de for.cõp. Dd.l.2.
C.de quad. præſcr. præſertim per homagiũ &
fidelitatẽ uaſallagij,Iacob.de homag. num.8.
Spec.de feu.§.quoniã.nu.6.& 11. cõceſſaq; iu-
riſdictione retinere ſibi imperium,l.1.de offic.
eius,l.ſolet.ubi gloſ. de iuriſdict. & ius appel-
lationis, cap. Romana. §. debet. de app. in 6.
Innoc.cap.ſolitæ.uerb. temporalibus. de ma-
ior.& obedien.Iacob.Mand.conſ.62. quãuis.
num.10.Natta conſilio 636.num.73. qui licet
concedat etiam inferiori iuriſdictionem, intel
4 ligitur † tamen in dubio non priuatiuè, ſed
cumulatiuè eam conceſsiſſe, ſic ut ipſus eiuſ-
que poſteri nihilominus illam retineant,Bar.
l.1.in 1.notab.C.de off.præſ.urb.Dec.conſil.3.
num.3.Brun.conſil.47.num.3. Ripa de peſte,
cap.de remed.præſcr. num.60. Pariſ. conſil.9.
num.11.lib.4.Grammat.conſil.6.in fin.& uo-
to 28.num.4.Menoch.de iud.arb.lib.1.quæſt.
40.num.3.4.5.6.ubi addit numero 7.8.nun-
quam intelligi priuatiuè conceſſam iuriſdi-
ctionẽ,niſi ſic expreſsim ſit data, ut is cui con-
ceditur,duntaxat & nullus alius eam habeat:
aut niſi aliter de eo apertiſsimè conſtet, per
Roman.ſing.23.& conſ.293. Felin.cap.paſto-
ralis.num.4.in 3.limit. de off. ord.Grammat.
deciſ.30.nu.9. Cæteroqui nec ſufficit quidem
dictio taxatiua in concedendo ad excluden-
dam ſuperioris iuriſdictionem, Dec.conſil.3.
num.4.per l.un.C.ubi & apud quem, Gram-
ma.conſil.2.num. 8.Menoch.præall.loc.nu.8.
5 quæ † cùm intelligatur eſſe in ſuo territorio
omnimoda & uniuerſalis,Menoch. de arbitr.
iud.quæſt.76.num.14.per cap.uerum. de for.
comp.l.cũ quædam. de iuriſd. om. iud. & hoc
nomine intentionem ſuperior habeat funda-
6 tam,ut uidimus : ſequitur, ꝙ † etiamſi aliquẽ
actũ imperij uaſallus iſte poſſediſſet, aut præ-
ſcripſiſſet, nihil tñ inde poſſet inferri ad alias
ſpecies,uel actus,Schurf.conſ.84.licet.nu.2.3.
cent.2.per cõem doctrinam Felin.c.auditis.de
præſcr.ex quo dñs eſt in uniuerſali iuriſdictio-
nis poſſeſsione,Innoc.nu.5. Panor. & alij in c.
2.de cap.monach.Bal.nu.25.Cyn. n.3.& 4.Sa
lic.nu.3.l.1. C.de emancip.lib.Nec em̃ hîc obti
net regula, ſufficere actũ probare iuriſdictio-
nis in aliquib.aptitudinem in cæteris,Spec.de
iuriſd.nu.35.Innoc.c.2.nu.3. de cap.monach.
Iaſ.nu.23.dicens cõem,l.3.de iuriſd. Bal.conſ.
161.nu.3.uol.3.Alexan.conſ.68.& uiſo.nu.20.
uol.2. ſimilibus ſcilicet, nõ maioribus, aut ſe-
paratis,Iaſ.pręall.loc.Panor.& Canon.cap.cũ
dilectus.de cap.monachor.Schurf.conſ.86.n.
9.& 10.cent.2.ſed poti⁹ obtinet tali caſu regu-
7 la Bar.† Tm̃ præſcriptum, quantũ poſſeſſum,
nec ulteriùs:Bar.l.1.§.ſi quis.de itin.actuq; pri
ua. & l.cùm de in rem uerſo. de uſur. Iacobin.
in inueſtit.uerb.cum mero.nu.15.Schurf.dict.
conſ.86. nu.9.10.cent.2. Atq; ita ſe habet cõis
dict.cap.2.de cap.mon.& l.1.C.de emãcip.lib.
Panor.cap.cùm olim.nu.6.de præſcr. Fel.c.au
ditis.nu.19.& 20.de præſcr.Alex.l.quod meo.
§.ult.in fi.de acq.poſ.& conſ.68.& uiſo.nu.20.
21.lib.2.Rom.conſil.368.præſens. num.8. Iaſ.
conſil.81.uideretur. n.4.uol.4. Zaſ. conſil.16.
orta.nu.58.uol.2.ꝙ in practica notandũ dicit
& tenendũ Iaſ.l.3.in princ.nu.35. de acq. poſſ.
8 Itaq; † nobilis iſte non uidetur habere ius ul-
lum imperij, niſi doceat quõ & quibus in ſpe-
ciebus acquiſiuerit, Alex.l.1.in fin.nu.35.de iu
riſdict. neque iuuatur uerbo Iuriſdictionis, in
ſua inueſtitura inſerto, *mit gerichten*: quia cùm
9 † imperium ſit à iuriſdictione ſeparatum,con
ceſſa iuriſdictione nõ intelligitur merum aut
mixtum imperium eſſe conceſſum: latè Lon-
goual.in repet.l.3.num.183.cum multis ibi ſe-
10 quen.& alleg. de iuriſd. Etenim † inueſtituræ
ſunt ſtricti iuris, Mudæ. conſ.11.in lite. num.1.
conſ.tom.4. Frãcofur.ſicut & ipſa feuda,quæ
inueſtiunt, Bal.l. pen.nu. 10.C.de cond.inſ.ac
iura feudalia,Curt.de feud.parte 1. quæſt.3. &
4.ubi uerba propriè ſunt accipienda, l.quic-
quid.de uerb.obl.Soc. conſ.165.uiſis. num.3.
uol.2.Schurff.conſ.31.quod in præſenti. nu.1.
cent.2.& in ſpecie Cachera.deciſ. Pedemõ.23.
ſecundus.num.14.Schurff. d.conſ.31.& conſ.
64.nu.3.cent.2.Nam inueſtituræ tenor,prout
iacet,ſtrictè & præciſè attendendus, c.unic.de
duobus fra.ubi Bal.& Dd. ac in prælud. feud.
diuiſ.4.Cur.ſenior conſ.49.Barbat. conſ.26.
in princ.uol.2.Schurff.in conſil.præall. & con
11 ſil.23.quod illuſtres.nu.1.cent.1. Verbum † au
tem Iuriſdictionis, quãdoquidem poteſt tam
in genere ſumi,quàm in ſpecie,Dd.l.1.l.3. l.ſo-
let.& in rubr.de iuriſdict.om.iud. §. nulla. ubi
gl.§.oportet.in auth.de defenſor.ciuit.Rolan.

12 à Valle conſil. 42. nu. 19. uol. 2. idcirco † in dubio potius ſpecificè atq; ita propriè ſumi debet, quàm in genere, §. ſed ius ciuile. uerſic. ſed quoties non addimus nomen. Inſtit. de iure natural. l. 3. §. hæc uerba. de negoc. geſt. l. 1. §. is
13 qui nauem. de exerc. act. atq; ita † pro ſimplici potius iuriſdictione hîc ſumendum eſt, quam pro omnimoda, Caſpar Vallaſſ. l. 3. num. 37. de iuriſdict. per not. Bart. l. hoc legatum. de legat. 3. Alex. l. Gallus. §. ſi eius. de lib. & poſthu. l. certi condictio. in princ. ſi cert. pet. pro quo text. in l. ſolent. de off. proconſ. l. 1. de off. eius, l. 2. l. 3. l. 4. de iuriſdict. ubi mãdata iuriſdictione non intelligitur mandatum, aut cõceſſum imperium: quia ſunt ſeparata, l. 3. de iuriſdic. Ex ſeparatis autem nihil rectè infertur, l. ſi maritus quondam. ubi Bald. C. de donation. inter uir. & uxor. l. ult. de calumn. l. Papinianus exuli. de minorib. l. inter. §. ſacram. uerſic. ſed hæc. de uerb. obligat. Tiraq. de retrac. conuen. §. 2. gloſ. 1. numer. 63. etiam conceſſa omni iuriſdictione, gloſſ. & Dd. l. ſolet. 16. de iuriſdict. Bal. cap. quanto. in fine, de iudi. quoniam illa uniuerſalis Omnem, non complectitur merum & mixtum imperium, ut differentia ſpeciei, ſed tantummodo ſpecies ſimplicis iuriſdictiõis differẽtes numero, Bal. d. c. quãto. Chaſ. præal. lo. rub. 1. uerb. iuſtice. num. 19. & 20. pro quo §. his conſequenter. uerb. omnem. ubi Alua. hîc fin. lex: & text. l. qui fundum. 40. §. cùm fundum. uerb. omnem fructum. de contrah. emptio. niſi cùm uniuerſalis eſt expreſſè uniuerſæ iuriſdictionis ac pleniſsimæ, d. l. ſi in aliquam. 7. §. cùm pleniſsimam. ult. de off. proc. ubi Bal. Chaſſ. præall. loc. nu. 19. uel cum iuriſdictionis utraq; ſpecie, ſcilicet criminali ac ciuili, c. 1. §. 1. ubi Bal. nu. 17. 18. de pace Conſtan. uel cum omnimoda, Alex. conſ. 34. uol.
14 4. Si † hoc igitur in conceſsionibus principum obtinet, quæ latiſsimè ſunt interpretandæ, l. beneficia. de conſtit. princ. multo minus in hoc ſtricto feudi & inueſtituræ argumento putandũ eſt uerbo Iuriſdictionis, imperium eſſe cõprehenſum: latè Vallaſ. in repet. l. 3. nu. 44. in 1. limitat. Longoual. num. 197. cum ſequent. poſt Angel. numer. 8. de iuriſdict. Chaſſan. præal. loc. in conſuet. Burg. rub. 1. in princ.
15 uerb. iuſtice. num. 18. ubi tenor † inueſtituræ præciſè attendendus eſt, Cacheran. deciſ. Pedemon. 23. ſecundus. num. 2. & 20. Piſaur. conſil. 114. num. 4. 32. Afflic. deciſ. 265. num. 102. 103. Dec. conſil. 78. in fin. conſil. 269. num. 5. conſil. 498. numer. 6. Gratus conſil. 2. nume. 61. conſil. 4. num. 7. conſil. 9. num. 2. 3. uolum. 1. Iaſ. conſil. 9. in princ. inter conſ. Brun. & ibi Socin. conſil. 10. Calcan. conſ. 74. num. 2. Neuiz. conſ. 10. in princ. Pariſ. conſil. 1. & paſsim, uolum. 1. Bal. & Dd. cap. 1. de duob. fratr. §. feudum ea lege. ſi de feu. cont. §. penul. §. fin. quid ſit inueſt. Anton. Natta conſil. 49. nu. 18. uol. 1. Rom. conſ. 70. in princ. Caſtrenſ. conſ. 311. in
16 l. dubio, uol. 1. ſecundũ † terminos iuris communis, cui ſe inueſtiens intelligitur conformaſſe, Cornæ. conſil. 263. primo aſpectu. nu. 1. 2. 3. cum ſeq. uol. 1. Brun. conſ. 80. num. 3. & 4. Dec. conſil. 64. num. 7. conſil. 11. num. 3. conſil. 185. nu. 3. Pariſ. conſil. 13. num. 30. & 31. uol. 1. Cacheran. deciſ. Pedemon. 23. ſecundus. nu. 3. per Bar. l. ut iuriſiurandi. §. ſi liberi. num. 3. 4.
17 de oper. liber. potiſsimùm † iſto caſu, ubi dominus eſt in uniuerſali poſſeſsione ac præſumptione iuriſdictionis: Innoc. c. dilecto. nu. 7. de off. arch. per c. 1. de religioſ. do. Alex. conſ. 68. nu. 21. uol. 2. per Oldrad. conſ. 368. Chaſſan. in conſ. Burg. tit. 1. de iuſt. in prin. n. 33. & nobilis iſte poſſeſſor utitur iniquo contra dominum præſertim poſſeſsionis ac præſcriptionis præſidio, in auth. ut eccle. Rom. Zaſ. conſ. 16. orta. nu. 53. uolu. 2. quod nec ipſum iuuat, niſi probet ſe ſciente ſuperiore exercuiſſe iuriſdictionem, Iacob. in inueſt. uerb. cum mero. nu. 13. Schurf. in terminis conſ. 84. licet. nu. 2. cent. 2. & ſi probaret ſe puniuiſſe ciuiliter exceſſus, ut adulteria, non tamẽ inde probaret poſſeſsionem aut præſcriptionem criminalis iuriſdictionis, *der obergericht*, Schurff. ibid. num. 5. 6. per Felin. c. auditis. de præſcr. idem Schurf. latè conſ. 86. ad clarè. nu. 9. 10. 11. cent. 2.

Rationes decidendi.

HAEC etſi momentoſa uideantur, nõ dubitauerim tamen pro d. nobili reſpondere, tam ex inueſtitura ſemper ſimili modo data, q̃ eius interpretatione uulgariter ſic intellecta, & hîc quoq; in uſurpatione ac poſſeſsione pro
18 omnimoda iuriſdictione accepta. In † Romanis magiſtratibus, quibus tãtùm exercitium iuriſdictionis mandabatur mero imperio ex lege Publicolæ apud populum remanente, diſtinctum fuit imperium, quod magiſtratus iure non competebat, cùm populo ſeruatum eſſet & pòſt principi, l. 1. de of. eius, à iuriſdictione, quæ magiſtratui cohærebat, l. 3. de iuriſd. hodie uerò cùm etiam ius gladij & imperium iuriſdictioni cohæreat, & cum ea transferatur, Cagnol. Dec. & Dd. l. nemo. 71. de reg. iur. Socin. & Canon. poſt gloſ. c. quod ſedem. de off. ordinar. Soc. in tract. citat. art. 4. num. 7. maximè poſt editam Conſtantiæ pacem, ut Bald. ibidem teſtatur, c. 1. §. 1. uerb. in iuriſdictione tam criminalibus cauſis quàm ciuilibus. nu. 17. 18. de pace Conſtant. aliter ſe res habet, ut ibid. Bal. ſi non in mãdato iuriſdictionis exercitio & ſtrictis, l. ſi non oẽm. de iuriſd. de quib. hîc non agitur, ſaltẽ in conceſsionibus principum & beneficijs, Bal. præal. lo. cuiuſmodi feuda ſunt domini concedentis reſpectu, §. ult. in quib. cau. feud. amit. ubi Dd. & ideò latiſsimè interpretanda ueniunt, l. beneficia. de conſt. princ. quamobrem princeps concedens indefinitè ius, omne cõceſsiſſe intelligitur, Dec. conſ. 292. pro tenui. nu. 4. cum ibi allegatis. &
19 proinde † uerbo ac inueſtitura iuriſdictionis, etiam omnimodam, quæ imperium complectatur, Bal. d. §. 1. n. 17. 18. de pace Cõſt. Vallaſſ.

Lim-

l.imperium.num.38.39.& Iaſ.nu.12.l.3. de iu-
riſd. per gl.clem.1.uerb. omnimodam. de for.
com.Panor.c.conqueſtus.nu.7. de for. comp.
ut Alex.in terminis reſpõdit in cõceſſa à prin-
cipe ciuitati iuriſdictione, conſ.35.uiſo. num.
2.3.4.uol.4.Schur.conſ.26.diligẽter. nu.2.3.
cent.1.Chaſ.in conſ.Burg.rub.1.in prin. uerb.
iuſtice.numer.24.cum multis ſeq. niſi cùm a-
liud apparet actũ, ut quando princeps quot-
annis prætorem(ut olim in repub.Rom.)mit-
tit qui imperium exerceat, quo caſu non po-
teſt cõmunitati uideri datum.l.in cõmodato.
§.ult.commo.l.3.§.ex cõtrario.de acq. poſſ. ut
ibi per eum,qui nõ eſt caſus noſter.Et ita ẽt in
terminis rñdit in conceſſa nimirũ iuriſdictio-
ne indefinitè per Germanicum uocabulũ *ge-
richte*.Schurff.conſ.26. diligenter. nu.2.cent.1.
Et hanc eſſe cõem oſtendit Valaſ.l.imperium.
nu.35.cum multis ſeq.& ibi Longoual.n.198.
uerſ.ipſe opinor communem iſtam,&c. & Iaſ.
ibi nu.11. licet contrà diſputet, tamen dicit ita
cõiter tranſire Dd. dato etiam quod princeps
uaſallo concedat ſuo.Bal.& Dd.cap.1. de cap.
qui cur.uen.Sapia numer.65.l.1.de iuriſd. uel
ſubiecto.Hen.God. conſ. de auriſod. 2. cuiuſ-
20 dam.num.7.Pro † hoc facit,quod uerbum iu
riſdictionis *gerichte*, in dubio capiendum ſit in
potentiore ſignificatu, ut ipſe argumentatur
hic Iaſ.in rubr. de iuriſd.num.2. per l.1.§.ult. ſi
ag.uect.l.ſi duo.§.1.de iureiuran.cum infinitis
quæ adducit Tiraquell. de retract. con. §.2. gl.
1.num.8. Quanquam autem Iaſon.impugnet
Sebaſt.Sapia.ibidem in rub.de iuriſdic.num.
7.& 8. tamen ipſe fatetur hoc obtinere, quo-
ties uerbum iſtud extra proprium ſignificatũ
capitur, per l.1.§. ſi is qui nauem, de exer.ac.
Socin.conſilio 25.in fin. lib.3. Tiraquel de re-
trac.con.§.2.gl.1.nu.41. de quo nobis non eſt
hîc diſputandũ, nec enim litigatur in foro Ro
mano de uocula iuriſdictionis quæ fuit inibi
ab imperio ſeparata.l.3.de iuriſdict.l.1. de off.
eius cui mand. ſed in foro Germano de con-
ceſsione feudi facta *mit gerichten*, quod uerbũ
in noſtra lingua latius patet iuriſdictione Ro
mani fori,ac cõplectitur omnimodã,ut argu-
mẽto ſunt eius ſpecies quibus tribuitur in ſu-
periorem iuriſdictionem,*obergericht*, q eſt Ro-
manis imperium, & inferiorem *vntergericht*, q
eſt iuriſdictio ſimplex ſeu ſpecialis ab impe-
rio ſeparata, cuius ſignificatione & genere in
Latino foro nõ comprehendebatur imperiũ
aliud,nomẽn aliaq; ſpecies, quàm iuriſdictio,
ut diximus: at ſecus in Germanica lingua ubi
imperium non habet nomen aut genus à iu-
riſdictione ſeparatum, ſed huius nomine &
genere concluditur uelut altera ſpecies, ut o-
21 ſtendi. Quocirca † argumentando à genere
ad ſpeciem,qui conceſsit genus indefinitè *die
gerichte*, aut feudum *mit den gerichten*, debet ui-
deri conceſsiſſe utramque ſpeciem. Chaſſan.
præall.conſ.Burg.rubr.1. de iuſt. uerb.iuſtice.
nume.25. cum & aliàs indefinita æquipolleat
uniuerſali, l.ſub prætextu. ubi poſt alios, Iaſ.
num.5.C. de tranſact.& diſpoſitum de genere
intelligatur de qualibet ſpecie, cap. non con-
cupiſcendum. de conſtit. l.ſi quid. §. interem-
ptum.de legat.2.l. legatis.de adimen. lega. l. ſi
ſeruitus.de ſeru.urb.l. ſi quis.C. quæ res pign.
Nec uerum eſt in ſpecie potius accipi uerba,
quàm in genere, imo potius in hoc potẽtiore
ſignificatu,nec minus proprio capiẽda,ut an-
tè diximus,ut l.1.de adopt.l.1. de iuſt. & iur. l.
1.de don. Quod aũt in §.ſed ius ciuile.nomen
iuris abſolutè poſitum pro iure Rom. potius
quàm alio genere, aliàue ſpecie capiatur, id
fit alia ratione, ut text. oſtendit propter eius
excellentiam & dignitatem. Vnde potiùs ar-
guimus, cum genus ſpecie ſit excellentius &
dignius, potiùs pro illo uerba eſſe capienda:
22 & uſitatum † etiam ſit in feudis nobilium, ut
ijs omnimoda iuriſdictio adhæreat: ut patet
ex cõmuni obſeruantia & conſuetudine, quæ
ius commune loci eſt.Bald.cap.1.§.1.num.22.
uerſic. porrò conſuetudines locales ius com-
mune loci ſunt.de pace Conſtan.per cap.cum
ueniſſet.de eo qui mit.in poſſeſſ.ex qua quidẽ
conſuetudine uidemus paſsim nobiles cum
feudo obtinere imperium & in ſuos homines
exercere, dato etiam quòd per inueſtituram
indefinitè tantùm *mit den gerichten* ſint inueſti-
ti. Minimè igitur mutanda quæ certam ſem-
per interpretationem habuerunt. l. minimè.
22. de legib. & concedens intelligitur ſe con-
formaſſe iuri ſtatutisq; ac conſuetudini maxi
mè in inueſtituris. Cornæus conſil.263. lib.1.
Brun.conſil.80.nu.3.& 4. Dec. conſil.64. nu.
7.conſ.11.num.3.conſil.185.nu.3.Pariſ.conſil.
13.nu.30.& 31.uol.1. per Bar.l.ut iuriſiurandi.
§.ſi liberi.de oper.liber. Cacher. deciſ. Pedem.
23.ſecundus.numer.3. Imo conſuetudo quia
ius eſt, in ſuo loco magis attẽditur quàm ius
commune. cap.6.de conſuet. Crauet.conſilio
206.num.16.conſil.41.num.8. conſil.118. nu.
23 26. & conſuetudo † uiciniæ maximè ualet in
declaratione facienda.Crau.conſil.118. nu.4.
cum ibi allegat. Vnde rectè hîc ſumitur argu-
mentum à conſuetudine reliqua regionis &
uicinorum nobilium,cap. cum olim.6.de con
ſuet.Schurff.conſ.66.quanquam.nu. 10.cent.
1.etiam in oneroſis,Crau.conſil.94.numer.5.
Euerar.loc.à tot.ad partem, quæ dat per ſe iu-
riſdictionem.l. uiros.C.de diuer.off.lib.10. gl.
l.3.uerb.ex lege.quod cuiuſq.uni.l.1. in fin. C.
de emancip. lib.c.cum contingat.de arb.l.mo
re.ubi Dd.de iuriſdi. Et confirmatur hic ex eo
quòd iuriſdictio per ſe non ſit conceſſa,ſed cũ
24 † territorio,hoc eſt feudo latè patente,in quo
multæ ſunt arces, uillæ, pagi, & eorum homi-
nes huius iuriſdictioni ſubiecti, ut non poſsit
non conceſſo eiuſmodi feudo, ſimul conceſſa
uideri omnimoda iuriſdictio.Iaſ.aſſerẽs com-
munem,nume.10.cum multis ſequen.Valaſſ.
num.5.cum ſequen. maximè iſto caſu ubi ex-
preſsim hoc feudum eſt conceſſum *mit den ge-*

richten, ut comprehendatur propriè territorij definitione, quod definiiur eſſe uniuerſitas agrorum iuriſdictione munita, l. pupillus. §. territorium. de uerbor. ſignificat. ubi Bartol. Bald. rubr. quæ ſunt regal. num.2. Felin. cap. Rodolphus.35.num.13. & 28. de reſcript. Vnde ſicut definitio cohæret definitioni, Euerar. loco à definit. ſic territorio iuriſdictio, Mon. tract. fin. regund. cap.77.num.1. & quidem omnimoda ac uniuerſalis, ſecundum communem Valaſ. Iaſ. Lōgo. d.l.3. de iuriſd. & ita quidem has inueſtituras huius familiæ hactenus eſſe acceptas & intellectas patet, quia notoriè per tempus immemoriale uirtute talis conceſſionis omnimodam iuriſdictionē in ſuo terri-
25 torio, per quam † uel ſolam notorietatem ſatis probatur eius iuriſdictio omnimoda, Bal. l. fin. num.42. C. de edict. diui Adrian. Mon. tract. fin. regund. cap.77. etiam ex ſola fama, & uiciniæ opinione, Angel. l. cùm ſuper. num. 2.3. C. de rei uend. Anchora. conſ.310. tres. nu. 3. Socin. conſil.187. in controuerſia. nu.6. uol. 2. ſicut ex actibus uariè exercitis, Bald. conſil. 161. num.3. uol.3. Anchor. conſ.310. tres. num. 2. Bart. l. ſi certis annis. nu.5. C. de pact. Item erectione furcarum, quæ ab antiquo illic ſteterunt, & uſurpatæ ſunt, Bald. c.1. num.5.6. quid ſit inueſt. & l. à procuratore. num.1. C. mand. per glo. l. arboribus. §. illo. de uſuf. c. cùm eccleſia. de cauſ. poſſ. Iacob. in inueſt. uerb. & cum mero. num.3. ex Bald. l.1. C. ut nem. lic. Petrus Iacob. in lib. iuriſdict. nu.14. Bart. l. cùm filijs. de decur. li.10. & perſonalibus capturis, quas nemo facere poteſt, qui iuriſdictionem duntaxat habet ſimplicem, ſed is ſolummodò penes quem eſt imperium, Hipp. §. attingā. nu. 77. in prac. crimin. per Caſt. l. cùm proponas. C. de bo. auth. iud. poſſ. ac incarcerationibus ex cauſa criminis perpetrati, Iacob. in inueſt. uerb. & cum mero. num.3. Bart. num.8. & Dd. d.l. imperium. de iuriſdict. conceſſa citatis ueniendi ſecuritate, *ſicher gleydt zu recht vnd vor vnrechter gevualt*, Bald. §. imperialem. numer. 4. de pace Conſt. Chaſſ. in conſ. Burg. rub.1. de iuſt. §.4. uerb. *ſur les hommes.* numer.6. ordinatione iudicij criminalis, & electione *der Richter vnd Scheppen*, Bald. d. §. imperialem. nume.18. Iudicem enim dare eſt imperij, l. cùm prætor. uerſic. propter uim imperij. de iudic. Caccialup. l. imperium. nu.18. ubi probat ciuitatem quæ habet proprium regimen ſuum ac iudicem, habere omnimodam iuriſdictionem. Item ex decretis torturæ quæſtionibus, Iacob. in inueſt. uerb. & cum mero. numer.4. pronunciatis in cauſa criminali ſentētijs, Iacob. ibidem, & executionibus factis, Iacob. ibid. nu.4. per l. illicitas. §. qui uniuerſas. ubi Bal. de off. præſid. & hiſce ſimilibus, de quibus Mont. tracta. fin. regund. cap.52.60.61. Bal. conſ.161. lib.3. conſ.120. uerba. num.1.2. uol.1. Socin. conſilio 187. in controuerſia. per tot. uolu.2. Iaſ. nu.23. & Dd. l.3. de iuriſdict. quæ cùm allegetur hic nobilis uſurpaſſe, non debet incipi à prohibitione & ſequeſtratiōe uſus ſui imperij ac quaſi poſſeſsionis, donec de cauſa cognoſcatur, Schurff. in terminis conſil.27. Caius quidam nobilis. nu.1.2.3.4.5. centur.3. cum ibi alleg.
26 Non † obſtat igitur præſumptio uniuerſalis, quæ pro domino regionis facit: nam eliditur hîc per has probationes fortiores, & per magis ſpeciales, Crauet. de antiq. temp. parte 4. §. materia. numero 21. Boer. deciſ.211. num.17. 18. per l. pen. de in integ. reſt. l. fine. C. de prob. Crauet. conſil.6. num.70. conſil.35. numer.5. conſil.146. num.7. conſil.145. num.11. conſil. 149. num.27. Nec officit, quod de cumulatiua, non priuata conceſſione obijcitur: quoniā tantum id obtinet in iuriſdictione cōmiſſarijs mandata, nō uerò tranſlata, ut Menoch. ibid. oſtendit & Dd. ad hoc ſuperiùs introducti.
27 Cæteroqui † cùm princeps aut ſuperior alicui, licet ſubdito, iuriſdictionē concedit oēm, intelligitur priuatiuè concedere, nec ſibi quicquā reſeruare præter ius ſuperioritatis & reliqua regalia ac recognitionis iura: Hen. God. conſ. de aurifod. 2. cuiuſdam. num.7. Schurff. conſ.26. diligenter. num.2.3. centur.1. Caccialup. l. imperium. num.18. de iuriſdict. potiſsimùm in conceſsione feudali, de cuius natura eſt, ut utile dominium omne tranſeat à domino in uaſallum, cap.1. §.1. de inueſt. de re alien. fact. ubi Aluar. num.6. §.1. ubi gloſſ. & Aluar. de cap. Corrad. Zaſ. in epitom. feud. parte 6.
28 nume.37. & † conſequenter etiam iuriſdictio omnis utiliter cum ipſo caſtro ac feudo conceſſa intelligatur, cap.1. de cap. qui cur. uen. à qua ſuperioritas domini uelut à dominio eſt ſeparata, Bartol. l.1. §. per hanc. de rei uendicat. Bald. Angel. & Dd. l. bene. C. de quad. præſcript. Caſtrenſ. l. deprecatio. num.5. ad l. Rhod. de iac. Petrus Iacob. in lib. iuriſd. nu.1. 2. qui uel maximè ex ſuiſmet & maiorū inueſtituris huic nobili familiæ factis *mit den gerichten*, repellitur, l. generaliter. C. de non nu. pec.
29 cum ſimil. Non † obſtat allegatus in contrarium Ang. nu. 8. l.3. de iuriſd. loquitur eīn taxatiuè, qn̄ quis cum iuriſdictione tantū (quæ dictio Tantùm, eſt taxatiua, Panor. c. cū eccleſia ſutrina. de cauſ. poſſ. & prop. & conſ. 2. in fine.) inueſtitē, ut eruditè ſenſit Iacob. de S. Geor. in inueſt. uerb. & cum mero. nu.7. Conſtat autem, taxatiuas excludere reliqua omnia non taxata, & inducere negatiuā: Iaſ. l. omnibus. num.9. ſi quis ius dicent. l. ſi conſtante. nume. 80. ſolut. matrim. Guid. Pap. conſil.2. num.2. Crau. conſi.155. num.1. & 6. conſi.201. nu.40. & de dictione Tantùm, hoc expreſsim tenent gl. & Dd. l. ob æs tantùm. C. de præd. minor. l. rationes. uerb. quantitate. C. de probat. Bald. in marg. uerb. tantū. & l. cùm mulier. ſol. mat. Innoc. c. licet. de probat. Bar. l.1. in princ. nu.1. & 3. ac ibi Dd. ſi quis ius dicen. non obtem. & ita accipiēdus Chaſ. in cōſ. Bur. rub.1. in prin. uerb. iuſtice. n.19. uerſ. ſi cōceſsit iuriſdictionē

ſimplici

ſimpliciter: ſ. addita hac negatiua, nam aliàs
contrarium ibi in ſequentibus concludit: at
in noſtro caſu non taxatiuè hic nobilis eſt in-
ueſtitus cum iuriſdictione, ſed indefinitè: ita-
30 que † iuriſdictio hîc ſimpliciter prolata, con-
tinet mixtum & merum imperium, ut conclu-
dit Chaſſan. in conſ. Burg. rubr. 1. de iuſtic. in
princip. uerb. *iuſtice*. num. 24. per text. ad lite-
ram, iuncta gloſſ. §. iuriſiurandi. in fine, in au-
thent. de defenſ. ciuitat. Addit Chaſſan. poſt
num. 29. & illam rationem, quòd iuriſdictio
ſit genus ad imperium & iuriſdictionem, l.
imperium. de iuriſdic. Sed poſito genere po-
nuntur eius ſpecies, l. ſi chorus. de legat. 3. Po-
ſita ergo iuriſdictione ſimpliciter, imperium
ponitur merum & mixtum, & iuriſdictio in
ſpecie. Nec obſtat, inquit, dicere, quòd iuriſdi-
ctio eſt intelligenda, prout eſt ſpecies: quia ad
hoc dico, quòd potiùs debet intelligi, quòd
ponatur in genere: cùm analogum per ſe po-
ſitum, ſtet in ſignificatu ſuo famoſiore, l. 1. §.
qui in perpetuum. ſi ager uectigal. Pro hoc e-
tiam facit, quòd indefinita, ſicut oſtendimus,
æquipolleat uniuerſali, l. ſi pluribus. de legat.
2. l. Cæſar. de publicā. regulariter Iaſ. l. ſub præ-
textu. nu. 5. C. de trāſac. l. ſed etſi. §. quæſitum.
nu. 23. ſi quis caut. l. ſi fundū ſub conditione.
§. ſi liberius. n. 2. de legat. 1. l. quod dicitur. nu.
8. de uerb. obl. l. re coniuncti. nu. 23. de legat. 3.
l. qui filiab. §. ſi quis ita. nu. 5. de legat. 1. à qua
regula non eſt recedendū, ubi non dat͠ caſus
exceptus, nec oſtēdit͠, l. 1. in fin. C. de reb. cred.
l. ab ea parte. de probat. Itaqꝫ imputet ſibi, qui
ſic generaliter conceſsit, ſi non cogitauit ſub
uerbis generalibus omnia cōprehendi, Bald.
& Dd. d. l. ſub prætextu. l. ſi de certa. C. de tranſ-
act. Ang. & alij l. qui Romæ §. duo fratres. de
uerb. obl. Alex. conſ. 42. lib. 1. Aretin. conſ. 33.
ut hoc ipſo argumento utunt͠ Valaſ. Alex. &
Dd. d. l. 3. de iuriſd. Bal. d. c. 1. §. 1. n. 17. 18. de pa-
ce Conſtan. & ꝙ uerbū indefinitè prolatū, cō-
prehēdat utramqꝫ ſpeciē, notant Imol. & Dd.
Iaſ. nu. 5. & alij, l. Gallus. §. & quid ſi tātùm. de
31 lib. & poſth. Idqꝫ eo † magis hîc dicendum eſt,
quia noſter uaſallus nō in numero ſingulari
inueſtitus eſt cū iuriſdictione, qđ facilius ad
unā ſpeciem trahi poſſet, ſed in plurali *mit den
gerichten*, cū iuriſdictionibus. Non ergo poteſt
hoc ſolū intelligi de iuriſdictione tantùm in-
feriore, cùm in uno pluralitas uerificari non
poſsit, l. 1. de opt. leg. ut in terminis noſtris ar-
gumentat͠ Chaſſ. in conſ. Burg. rub. 1. in princ.
uerbo, *iuſtice*. nu. 24. & 25. multis id argumen-
tis confirmans, & omnia contraria diluens,
quò remiſiſſe nūc ſatis ſit. Accedit etiā hic in-
ueſtituræ clauſula ſubiecta uniuerſalis, *nichts
außgeſcheiden*, quæ certè omnimodā importat,
& ideo imperium quoqꝫ, ut ſuprà probaui.

CONSILIVM XCVI.

De practica legis, diffamari. C. de ing. manumiſſ.

SVMMARIA.

1 ¶ *Diffamās rectè citatur ad forū diffamati.*
2 *Actor ſequitur forum rei.*
3 *Remediū legis, diffamari. non eſt actio, ſed defenſio & officij iudicis imploratio.*
4 *Citatio ex l. diffamari. non pertinet ad cuiuſquam iniuriam, nec ullum patitur priuilegium exemptionis.*
5 *Remediū l. diffamari eſt actiōe fauorabilius.*
6 *Vt actio iniuriarum datur pro damno, ſic & remedium l. diffamari.*
7 *Præcipuè ob ſpoliationē, uel turbationem poſſeſsionis.*
8 *Vis incidit in publicum crimen, doctori præſertim aut alij præcellenti illata, etiam in bonis tantùm.*
9 *Iuſta uis cauſa nō præſumitur, niſi probetur.*
10 *Præſumitur quis indebitè ſine cauſa ſpoliari.*
11 *Vnusquiſqꝫ præſumitur iure ſuo poſsidere, nō alieno.*
12 *Etiam ab alio tenens non debet priuata auctoritate eijci.*
13 *Plus eſt facto uiolari, quàm iniuria uerbali.*
14 *In poſſeſſorijs & quolibet debito pecuniario eſt locus l. diffamari.*
15 *Iniurioſum eſt, debitum quod non debetur, exigere: uel cùm debeas, te pro liberato uēditare ac iactare.*
16 *Appellans debitorem indebito modo, iniuriarum tenetur.*
17 *Abſenti cùm fit iniuria, non opus eſt reuocatione ad animum.*
18 *Priuata autoritate ſibi ius dicētes, debitum amittunt.*
19 *Qui debitum inficiātur, ius & beneficia debitorum perdunt.*
20 *Calumnia eſt ſe falsò creditorem, uel debitorem liberatum iactare.*
21 *Pro qualibet moleſtatione debiti pecuniarij competit remedium l. diffamari.*
22 *Diffamari, uerbum quàm latè pateat.*
23 *In actionem iniuriarum, item legis, diffamari iudicium, ueniūt moleſtationes, damna, expenſæ.*
24 *Iudex per ſubſidium iuris imploratus, ſi non exequitur, ipſius tenetur.*
25 *Quoties ex l. diffamari. citatio ſit facienda.*
26 *Citandus non eſt amplius, qui declarauit ſe nolle uenire.*

1 CONVENTVS ex practica legis,diſſa-
mari. diſſamans † rectè citatur ad fo-
rum diſſamati, & ibi comparere de-
bet, Bald. & Cag.num.9. dicens eſſe commu-
nem, in l.diſſamari. C. de ing. man.& ibidem
Blarer.cap.4.dicens ita in practica ſeruari. A-
lexan.conſil.103.conſideratis. nu. 1.2.3. & per
tot.lib.5.Socin.conſ.94. in cauſa.num. 1.3.4.
6.lib.3.Panor. c.ſi quis contra clericum. nu.2.
& Barba.num.6.de fo.comp. Ant. de But. c. ſi
clericus. c. Quintauallis. de iureiur. Gomez.
§.præiudicialis.Inſt.de act.Boer.deciſ.255. Ca
cher.deciſ.Pedemon. 151. uulgaris.num. 4.5.
uſq; ad finem, Didac.Couar.lib.1. uar. reſolu.
cap.18.num.3.Capic. deciſ.18.num.7. Felin. c.
ea quæ.num.1. de re iudica.c.ſin autē. ubi Ca-
no.de reſcrip. Natta clemen. ſæpe.in princ. de
uerb.ſig.Schurff.conſ. 15.quod in præſenti.u-
bi rationes uarias aſsignat,num.18.19.cent.3.
& conſil.34.quod prædictus.num.1.2.centur.
1.per l.ſi contēdat.de fideiuſ. Nō ignoro quoſ
dam contrarium tenuiſſe,Caſtr. l. in crimina-
li.nu.3.C.de iuriſdic.omn.iud.Dec.conſ.487.
nu.10.conſ.686.in fin.Afflic.deciſ.Neap.268.
Pariſ.cap.in præſentia. num.19. de prob. Dec.
c.cùm inter. num. 14. de excep. Ripa reſponſ.
lib.1.cap.8.num.7.ſed illi magis loqui uiden-
2 tur in iniuriato,qui†cùm ſit actor,ſuam iniu-
riæ actionem in foro iniuriantis perſequi de-
bet,ſecundum regulam, Actor forū rei ſequa-
tur,l.2.C.de iuriſdic. c.5.& paſsim, de for.cōp.
cle.paſtoralis. de iudic. quæ etiam in pœnali-
bus ac criminalibus ualet. l. 1. C. ubi de crim.
& ut aliter ſentirent, tamen ad eorum motiua
ſic reſpondent Cachera.d.deciſ.151. num.5.6.
7.cum ſeq. Couar.& alij præallegato loco, ut
pluribus non ſit inſtandum. Et certè reſpon-
3 ſio plana eſt.Nam † remediū legis,diſſamari.
non eſt actio, ſed imploratio officij iudicis,
Cag.nu.5.in 6. ampliat. d.l.diſſamari.Schurf.
d.conſil. 103. conſideratis. num.19. centur. 3.
Cachera. d.deciſ.151. num. 5. cum ſeq. & 9. &
ſpecies quædā defenſionis. Blar. d.l. diſſama-
ri.ad idem uerb.num.27. Angel. num.4.5. in
rub.Inſt. de except. Cagno. d.l. diſſamari. nu.
9.in fine,nec diſſamatus, ſed diſſamans, eo i-
pſo quod diſſamat,ad iudicem prouocare in-
telligitur.Schurff.conſil.15. quod in præſenti.
num.19.20. centur.3.Cachera.d.deciſ.151.nu.
5.6.Crauet.conſil.182.num.2.Port.lib.1. con-
cluſ.19.amplia.4. & proinde agere uelle con-
tra diſſamantē, c. qui prior. de iudic. eiuſdēq;
forum ſequi ex regula d. l. 2. C.de iuriſdict.&
ad hoc ſe aſtringere, Schurff.præall.loc. Pariſ.
conſil.80. in fin. lib. 4. Quamobrem eò rectè
citatur,ut aut agat aut ſileat,Cachera.d.deciſ.
151. num.5.6.cum ſeq.uſque ad finem,ſicut &
aliàs reis litem timentibus id apud ſuum iu-
dicem petere licet. l.unic. ubi gl.& communi-
ter Dd. C.ut nemo inuit.ag. Angel. Inſt. de ex-
cep.in rubr. num.4.5. Soc.c.cum ſit generale.
nu.3.4. de for. comp. & conſ.94.in cauſa per
4 totum, uol. 3. Nec † magis hoc poteſt uideri
pertinere ad iniuriam diſſamantis uel eius or
dinarij, quàm cū alius quiuis actor (ſicut hîc
uerè eſt)pertexendæ actionis gratia ad forum
rei citatur, ex doctrina Soc.& Cano. d. c. cum
ſit generale. de for. comp. Quare nec priuile-
gium ullum aut exemptio ne quidem Electo-
rum ab hac l. diſſamari. citatione excuſat, uel
liberat.Blare.cap.4. & c.6. d. l. diſſamari. Nec
5 obſtat, quod † ex iniuriarū fonte manet hoc
remedium,Blare.d.l.diſſamari.cap.1.num.21.
22.23.cū ſeq.& in princ. l.uerb. diſſamari. nu.
1.2.nec enim inde ſequitur eandem eſſe cum
iniuriarum actione, alioqui nulla foret diſtin
ctio nec differentia, cum ne quidem ſit actio,
ut dixi,Cag.Blare.cap.1.d.l.diſſamari.in prin.
Alexan.Soc.præall.lo.Vnde à quo remouetur
genus,ab eodem & ſpecies. Euerar. lo.à gene-
re,in prin.per l.ſi cauſa cognita.uerb. peremi-
ſti.ubi Dd. C. de tranſac. ſed illud efficitur ua-
lere ad excipiendum ac defendendum ab in-
iuria.Ang.nu.4.5.in rub.Inſtit.de excep. Soc.
d. conſ.94. ſicut ualet actio iniuriarum ad ſe
uindicandū, Blar. d.l. diſſamari. ad uerb. diſ-
ſamari.num.27.& cap.1. num. 20. cum ſeq.ex
eadem ſcilicet materia: tanto fauorabilior u-
tiq;,quanto defenſionis ratio præ uindicta cō
mendatior eſt.l.1. ubi glo.mag. Bald.& Dd.C.
unde ui.l.1.2.C.quād. lic.unic. l. prohibitum.
C.de iure fiſc. lib. 10. Nec id mirum uideri de-
bet,cū alia quæuis agendi materia multo ma-
gis idonea ſit ad excipiendum, & producen-
das defenſiones,quàm ad agendum,c.1.de ſu
perficieb.c.quæ ad agendum.de reg. iur. in 6.
Pertinet autē hoc remedium ad exceptiones.
Ang.num.4.5.in rub.Inſt. de excep. quia diſ-
ſamatus eſt reus.Alexan.d.cōſ.103.lib.uolun-
tarius, ut uult Cachera.deciſ.151.nu.7.uel po-
tius ſtimulo diſſamationis coactus, Felin. c.
ſi quis contra. de for. comp.in princ. c. ſin au-
tem.in fine, de reſcrip.Blarer.d.l.diſſamari. in
princ.uerb.ut contradictionem.num. 24.25.
6 Si † igitur pro damno dato datur actio iniu-
riarum,l.ſi ſeruus.27.§.rupiſſe.l.ſi quis.41. ad
l. Aquil.Myſing.obſ.25.cent. 1. Roffred. de di-
rec.Aquil. nu. 3. uel ob occupationē bonorū,
l.item apud.§. ſi quis bona. ubi Bart. de iniur.
aut poſſeſsionis turbationem. l.iniuriarum.§.
ult. de iniur. multo certè magis hoc nomine
remedium l.diſſamari. dari debet.c.cōqueren
te. de reſt. ſpo. Blarer.d. l.diſſamari. cap. 2. Ex
7 hoc ſequitur & illud, etiāſi † ordinationibus
imperij non liceat conqueri, ex l. diſſamari. ni
ſi ratione iniuriarum, ne in abuſum trahatur
hoc remedium, Blar. d.c.1.num.20.21. cū ſeq.
non tamen reſtringēdum eſſe ad diſſamatio-
nem nominis ac famæ, ut quidam inſulſè pu-
tant, cum iniuria non ſolùm uerbis & diſſa-
matione nominis,ſed multò magis facto & re
ipſa committatur,in princ.Inſt.de iniur.l.6.8.
9.& paſsim,ff.eod. & ipſa l. diſſamari. non de
iniuria famæ illata, ſed de diſſamatiōe ſtatus,
atq;

atq; ita iuris realis diſertè loquatur & agat, ut ſi quis poſſeſsione ſua alibi degens citra cognitionem ſpolietur, l. meminerint. uerb. iniuriarum occaſio. C. unde ui, l. item. 15. §. ſi quis bona. §. ult. de iniur. etiã diffamando tantùm uerbaliter, d. l. diffamari. multò ergo magis, ſi realiter turbetur in ſua poſſeſsione, uel ſpolietur quis. Vis enim eſt etiam ſibi debitum priuata auctoritate inuadere, l. extat. quod met. cauſ. l. 4. C. fin. reg. l. ſi quis in tantam. C. unde ui: & ſine cauſæ cognitione ius, aut poſſeſſionem alterius inuadẽs, in iniuriam incidit, l. iniuriarum. 13. §. ult. l. item. 15. §. ſi quis bona alicuius uel rem per iniuriã occupauerit, iniuriarum tenetur. ubi Bart. & Alber. num. 1. 2. de iniur. §. 1. Inſt. eo. l. 2. §. uel cuius. de ui bono. rap. uel in ea tãtùm turbetur, l. iniuriarum. §. ult. ubi Bart. Alb. de iniur. Quanquam autem text. in d. §. ſi quis bona. præſupponat, ſi hoc fiat per iniuriam, tamẽ uis omnis præſumitur fieri iniurioſè, l. 1. C. unde ui: etiam in iudice, qui ſine cognitione ſpoliat, ut dixi cõſ. 1. Itaq; ad fundandum d. l. diffamari. proceſſum ſufficit qualiſcunq; actus eiuſmodi inquietatiuus, Bald. l. 2. in fin. C. ne fil. pro pa. Menoch. remed. retinen. 3. nu. 294. uerſicul. nam ex hac diffamatione uis fit inquietatiua. etiamſi etiã ordinaria actione agere poſsit, Bart. l. 1. §. huius. 5. nu. 2. Menoch. præall. loc. num. 293. Blarer. d. l. diffamari. cap. 2. num. 8. 9. Nam qui agere poteſt, ſe defendere & excipere (quale eſt hoc remediũ) multo minùs prohibetur, d. c. qui ad agendum. de reg. iur. in 6. non ſolùm quoad famam, ſed etiam quoad bona, Cag. nu. 2. Blarer. in princ. num. 8. & 9. & cap. 2. per totum, cap. 6. num. 80. in d. l. diffamari. Ete-
8 nim † eſt actus per ſe illicitus aliquem abſq; cauſę cognitione ſpoliare ſua poſſeſsione: qđ etiam in crimen uis publicæ incidit, l. hoc iure. de reg. iur. præſertim quando in doctorem aut alium præcellentem committitur, Crauet. conſil. 168. num. 10. uol. 1. uel in ea inquietare, l. 4. C. fini. regun. l. iniuriarum. §. ult. de iniur. & delicti ſpecies, l. 4. C. fin. reg. d. l. hoc iure. l. uim facit. ff. de ui & ui armat. niſi fiat ex iuſta
9 cauſa, Bal. l. 4. nu. 4. 5. C. fin. regun. quæ † nunquam præſumitur, niſi probetur, ut fuſè ſatis oſtendi conſil. 1. conſ. 7. & paſsim, ne quidem in principe, c. 1. de probat. Alciat. præſumpt. 8. reg. 3. num. 3. 4. 5. Felin. c. quæ eccleſiarum. in 5. concluſ. de conſtit. uel iudice, Ang. cõſ. 107. in fine, Alciat. reg. 3. præſump. 9. n. 27. Schurf. conſ. 6. num. 7. cent. 3. ut ibidem dictum, Dd. c. conquerente. de reſt. ſpol. cum ſimilib. unde etiam & cauſæ talis cognitione eſt opus antè quàm alicui poſſeſsio auferatur, ut ſciatur, utrùm uerè ſubſit, necne, ꝑut copioſè ſum executus d. conſ. 1. & 7. Schurff. conſ. 6. cùm nullitas. num. 4. conſ. 15. nu. 5. 6. centur. 3. Ancho. conſ. 248. ad prædicta nu. 4. 5. Pariſ. cõſ. 107.
10 num. 21. 33. uol. 3. proindeq; † ſine cauſa quis præſumitur illicitè ſpoliari, donec cõtrà probet, l. 1. C. unde ui, Anchor. conſ. 248. ad prædicta. & conſ. 292. uideretur. nu. 2. etiamſi fiat à magiſtratu, c. cõquerẽte. ubi Panor. in princ. de reſt. ſpol. Schurff. d. conſ. 6. num. 7. cent. 3. reſpondens ad text. c. in præſentia. de renunt. Iaſ. num. 3. 4. poſt Bart. Ro. cum ſeq. de acqui. poſſ. Dec. l. non uidentur. §. qui iuſſu. nu. 4. de reg. iur. & l. factum à iudice. nu. 1. eod. tit. l. meminerint. C. unde ui, l. prohibitum. ubi Bart. C. de iure fiſc. lib. 10. Anchor. cõſ. 248. ad prædicta. Card. cle. 1. §. fin. de celebrat. per l. fin. C. ſi per uim, c. licet epiſcopus. ubi gl. de præben. in 6. Bal. l. 2. C. ubi in rem ac. Hippol. ſing. 195. atq; ideo ante omnia reſtituẽdus eſt, l. ſi quis. C. ad l. Iul. de ui, l. ſi quis conductionis. C. de loc. c. 1. c. 2. c. fi. de ord. cog. c. 1. c. in literis. c. ex conqueſtione. c. conquerente. de reſt. ſpol. cap. cùm eccleſia. de cauſ. poſſ. c. porro. de diuor. non obſtante regula, Dolo facis, qui petis, quod reſtituere debes, Spec. de pet. & poſſ. §. 1. Oldrad. conſ. 224. iſtæ. nu. 1. Alex. conſ. 6. ui-
11 ſo. num. 8. uol. 3. Nam † unuſquiſq; quod tenet, præſumitur iure ſuo, & quidem dominij, poſsidere, Bald. c. cùm cauſam. num. 11. 12. de prob. per c. conſtitutus. de relig. do. Specul. de locat. §. nunc uerò aliqua. num. 80. Caſt. l. 1. n. 5. de ſolut. Pariſ. cõſ. 75. nu. 7. uol. 4. Alex. cõſ. 51. uiſo. in fin. uol. 1. Dec. conſ. 56. in cauſa. nu. 3. l. 2. ubi Bald. num. 2. 3. C. de probat. Soc. ſen. num. 18. Soc. iun. nu. 124. l. 1. & idem iun. num. 31. l. naturaliter. §. 1. de acq. poſſ. Mazol. conſil. 4. huius. num. 77. & 105. nõ etiam ſeruitutis, Iaſ. l. ſi prius. num. 40. 41. de op. no. nunc. l. altiùs. l. ſi manifeſtè. l. ſi præſes. C. de ſeruit. aut familiaritatis, l. qui familiaritatis. de acq. poſ. ubi Caſt. nu. 2. uel alioquin ab alio, Alex. cõſ. 51. uiſo. uol. 1. Dec. conſ. 56. in cauſa. nù. 3. Soc. ſenior num. 18. 19. Soc. iun. nu. 124. l. 1. de acq.
12 poſſ. Quanquam † etiamſi quis ab alio teneret, non tamẽ deberet illi hoc prætextu poſſeſsio uel detentio nuda auferri ſine cauſæ cognitione, l. extat. quod me. cauſ. l. ult. C. ſi per uim, l. ſi quis ad ſe. C. ad l. Iul. de ui, l. meminerint. C. unde ui: cùm ne prædoni quidem auferri aliter debeat, c. in literis. 5. ubi Dd. de reſtit. ſpoliat. multo minus ex iuſta cauſa poſsidenti, ut in dubio præſumitur, l. fin. C. de rei uend. l. 2. C. de prob. Dec. conſ. 366. ponderatis. num. 2. 3. Anch. conſ. 292. & 162. Schurff. conſ. 15. quod in præſenti. nu. 6. conſil. 6. cùm nullitas. num. 6. 7. cent. 3. qualis eſt etiam precarij, l. communi. §. inter. com. diuid. ubi Alb. & Dd. ut nec precario uel ſimiliter poſsidenti ſua auferri detentio priuata auctoritate poſſit, l. ſi duo. §. cùm inquilinus. uti poſsidet. ſed ad id opus ſit actiõe, l. 2. de precar. l. colonus. de ui at. gl. & Dd. l. 3. C. de conduc. alioqui uis etiam talibus fieri dicitur, cùm ſine cauſa iuſta eiuſq; cognitione ſpoliãtur, l. colonus. de ui ar. l. ſi duo. §. cùm inquilinus. uti poſsidet. glo. ult. l. 3. C. de locat. ubi licet quatuor caſus recitet, quibus expelli colonus poſsit, tamen hoc

hoc ipſum oſtendit ius cõmune eſſe in cõtra-
riũ, nec id licere, donec talis ſubeſſe caſus pro-
betur, l. quæ omnia. 25. ubi gl. uerb. mentiris.
c. in cauſæ. 27. l. item ſi ſuſpectus. ubi Bart. de
procur. Purpurat. nu. 547. Iaſ. nu. 60. de off. e-
ius cui mand. iuriſd. per l. ſi fortè. ubi Bart. de
caſt. pec. Matheſ. ſing. 19. Alciat. trac. prẹſump.
reg. 3. præſump. 9. num. 27. Et in dubio ac re-
gulariter regulæ iuris cõmunis inhærẽdum,
donec caſus exceptus probetur, l. 1. in fin. C.
de reb. cred. l. ab ea parte. de prob. l. ult. C. de
iur. & fac. ig. Crauet. conſil. 168. de duobus. n.
8. 9. Bald. l. ſi tutor. C. de ſer. pig. dat. & c. 1. de a-
lien. mutan. iud. l. quoties. ſi quis caut. Bart.
Iaſ. & Dd. communiter l. 2. ſi quis in ius uocat.
Schurff. conſil. 2. cùm ueritas. nu. 8. 9. 10. conſ.
27. quidam nobiles. num. 4. 5. centur. 3. ad-
dens caſum non eſſe dubium, de quo ſit regu-
la, ſecundum quam ſit pronunciandum, ſi ca-
13 ſus exceptus non doceatur. Cùm † igitur
non minor, imò maior ſit iniuria, alicui ſuum
intercipere, & ſic de facto & re ipſa uiolare,
quàm conuicijs ac calũnijs deformare: liquet
in his omnibus caſibus, quibus iniuria ineſt,
practicæ l. diffamari. locum eſſe, Bart. l. 1. §. hu-
ius. nu. 2. uti poſsid. Menoch. remed. retinen.
3. nu. 293. & 294. alioqui nunquam obtine-
ret in realibus & poſſeſſorijs, quæ non ad ho-
norẽ, ſed bona pertinent, in quibus tamẽ uel
maximus eius eſt uſus, Cag. num. 3. in 2. am-
pliat. Blarer. cap. 2. per tot. & cap. 6. num. 80.
in d. l. diffamari. Felin. Pariſ. & alij c. in præſen-
14 tia. de probat. Ripa. lib. 1. reſponſ. c. 8. † adeo
ut etiam in poſſeſſorijs per ſe intentatis poſ-
ſit iudex perpetuum ſilentium imponere, Me-
noch. remed. retinen. 3. nu. 836. 837. cùm hoc
ijs tacitè inſit, Boer. conſ. 49. num. 6. deciſ. Ro.
3. de re iud. quæ etiam pro definitiua, non in-
terlocutoria ſententia habetur: Bero. c. licet
cauſam. nu. 68. de probat. Bart. nu. 2. Bal. nu.
3. C. de ſent. & interlocut. latè Menoch. d. re-
med. retinen. 3. num. 839. Imò & pro quolibet
debito pecuniario ac alia qualibet cauſa, ſcili
cet iniurioſa, hoc remedium datur Schurff. d.
conſil. 15. quod in præſenti. num. 17. centur. 3.
Blarer. d. l. diffamari. cap. 1. cum ſeq. atq; adeo
pro moleſtia, quæ necdum facta eſt, ſed fieri ti
metur, gloſ. & Dd. d. l. diffamari. & l. unic. C. ut
nemo inuit. Angel. in rubr. Inſtit. de except.
Bart. & Dd. l. ſi finita. §. eleganter. de damn. in-
15 fec. Etenim † & hoc iniurioſum eſt, non de-
bitum exigere, l. 3. C. de actio. uel aliquem ut
debitorem appellare ſeu diffamare: quod ni-
hil aliud eſt, quàm agere & ad iudicium pro-
uocare, Schurff. d. conſil. 15. num. 17. cent. 3. ita
eſt text. in l. item apud. 15. §. ſi quis nõ debito-
rem quaſi debitorem appellauerit. l. iniuria-
rum. §. ſi quis per iniuriam. ubi glo. de iniur. l.
ſi uerò. in fin. qui ſatiſd. cogan. Quanquam
autem d. §. ſi quis per iniuriã. exigat hoc per
iniuriam & uexandi cauſa fieri, tamen cùm
per ſe moleſtare alium ſit illicitum, l. 4. C. fin.
reg. ubi Bald. & iniurioſum, l. iniuriarum. §. fi.
ubi Bart. Alber. de iniur. ideo iuſta cauſa non
præſumitur, niſi probetur, l. 1. in fi. C. unde ui,
l. ſi non conuicij. C. de iniur. glo. fin. c. cum cau
ſam. de re iudic. ut ſola ad iniuriam appella-
tio uel diffamatio ſufficiat, d. l. item. §. ſi quis
non debitorem. de iniur. nedum arreſtatio,
ſpoliatio, turbatio, Schurff. conſ. 27. caſus. nu.
1. 2. 3. 4. cent. 3. dato, quòd quis etiam contra
ius commune poſsideret, ut ibidẽ Schurf. nu.
5. per c. cùm perſonæ. §. quòd ſi tales. de priui-
leg. in 6. Quamobrẽ etiã aduerſus eũ qui de-
bitũ prætendit, ex practica legis diffamari. re-
ctè agit̃, Innoc. & Dd. c. conquerente. per illum
tex. de reſt. ſpol. Blar. d. l. diffamari. c. 2. nu. 9. &
10. Ang. nu. 4. 5. Inſt. de excep. in rub. & l. unic.
C. ut nemo inuit. ag. cùm iniuriarũ, ut dixi, te-
neatur, d. l. item. §. ſi quis non debitorẽ. de in-
16 iur. Imò † etiã qui uerũ debitorẽ appellat alio
quàm ordine iuris oportet, ut illo omiſſo tan-
quã inidoneo eius fideiuſſores, uel bona im-
petit, iniuriarũ tenet̃, l. ſi creditor. 19. cũ l. ſeq.
ff. de iniur. Etenim & actus legitim⁹ habet in-
iuriã, qñ fit præter debitũ rationis, Innoc. &
Dd. c. fi. de oper. no. nunc. l. quemadmodum.
§. fin. ad l. Aquil. Quare idem erit in caſu con-
trario, (ut contrariorum ac correlatiuorum
eadem eſt doctrina, & ratio, l. ultim. C. de ind.
uid. l. 2. de his qui ſunt ſui uel al. iur.) ſi uerus
debitor uadat falsò diffamare & iactare ſe per
omnia ſuo ſatisfeciſſe creditori, eius ſyngra-
phas eſſe ſublatas, petitiões abiudicatas, &c.
Nam & ſic prouocare ad iudicem diffaman-
do uidetur: id quod ad proceſſum hunc inſti-
tuendum ſufficit, Blarer. d. l. diffamari. ad i-
dem uerbum Diffamari, poſt Bald. ibi num.
7. per l. ſi ea. C. qui accuſ. cùm poſsit agere con
dictione l. 2. C. de cond. ſine cauſ. & abſenti ſit
iniuria per actum, qui ſcientem prouocaret
ad irã & moleſtaret, Bart. & Dd. l. 1. de his, qui-
bus ut indig. ac ſufficit ad practicam legis, dif
famari. non tantùm aperta iniuria, Blarer. d.
l. diffamari. in princip. in argumento, num. 4.
uerumetiã obliqua, ex qua rebus ſuis is qui
patitur damnum, timere poſsit, Blarerus ibi-
17 dem, num. 8. 9. Nec † tum opus eſt ad ani-
mum reuocatione, Salic. l. 1. C. ſi quis imp. l.
item. §. conuicium. de iniur. Cyn. l. ſi non con-
uicij. C. eod. Anton. But. cap. cùm te. de re iu-
18 dic. Imò † ſicut qui priuata auctoritate ſibi
ius dicunt, & alij poſſeſsionem auferũt, etiam
illud quod habebant iuris, ob uim amittere
ſolent, d. l. extat. quod me. cauſ. d. l. ſi quis in
19 tantam. C. unde ui: ſic † & debitores, qui e-
tiam extraiudicialiter inficiãtur creditum, a-
mittere beneficia debitorum, uult Roma. l. ui-
num. num. 6. ſi cert. pet. Quod licet Iaſ. l. quod
te. nu. 30. eod. tit. neget, quoniam id iure non
ſit expreſſum, non tamen negat, quin iniuria
afficiat creditorem, qui ius eius diffamat ac
inficiatur, cùm probet libertũ uaſallum & ſi-
miles ex hac cauſa amittere, qui tñ non niſi ex
inſigni

inſigni iniuria committunt, c.1.§.præterea. ubi Aluar. 2.notab. quæ fuit prima cauſ.benef. amit. c.1. §.porro.uerb.graues.quib.mo.feud. Nec dubium eſt, quin calumniator de iniuria, & proinde iſto quoq; remedio teneatur, Alexand.conſil.11. num.4.lib.1. Socin. ſenior conſil.118.in fin.lib.1.Menoch. de iud.arb.lib.
20 2.cent.4. caſu 301.num. 33. Eſt † autem calumnia, uel in iudicio uel extra iudiciū aliquid agēdo,excipiendo,uel aliter ſpargere, mentiri,unde moleſtia uel negocium alteri creetur, l. 1. §. per calumniam. ubi Bartol. ſi mul. uen. nom. l.1. C. de aduoc. diuerſ. iud. tot. tit. ff. & C.de calum. l.1.2.C.de iureiur.prop.calum.ubi dixi, l. athletas. §. calumniator. de his qui not. infam.Bal.l.4. in prin. C.de fruc.& lit.expenſ. l.1.§.1.ad S.C.Turpil. §.1.2. Inſt. de pœn.
21 teme. litigan. Cùm † igitur pro qualibet moleſtatione liceat uti remedio l. diffamari. Blar. ibi in princ.ex uerb. diffamari. & cap.2.etiam debiti pecuniarij, Schurff.conſil.15. num. 17.
22 cent. 3. certè & ob hanc cauſam licebit. † Nec obſtat uocabulum Diffamari, quaſi id ſolùm ad famā pertineat: nam ut in lingua Hebræa omnium matre,etiā pro obiecto famæ & quolibet negotio quod diffamatur, accipi ſolet, ſic & in lingua Latina bifariam: primùm ſtrictè propriè pro honoris, ſeu famæ diffamatione, Blarer.in arg. l. diffamari. num.4.& ad uerb.diffamari. num.1.2.3.4.5.6. ſecundò larga ſignificatione, pro qualibet moleſtia, ſeu diffamatione,qua alicui negocium fit,uel fieri timet, qua in larga ſignificatione accipit d. l.diffamari. ut text. ibi oſtendit, qui de diffamatione non famæ & nominis, ſed ſtatus tantummodò agit: & Cag.ibi num.2. Blar. ibi in arg.num.8.& ad uerb.diffamari. num.7. allegans ad hoc Bald. ibi & l.ſi ea. C. qui accuſ. ac pòſt fuſiùs per totum cap.2. Schurff. d.conſil. 15.num.17.cent. 3. alioqui nunquam haberet locū illud remediū in realibus & poſſeſſorijs, quæ famam perſonæ nihil attingūt: quod tamen contrà ſe habet,c.conquerente. ubi Innocent. de reſt.ſpol.Blarer.cap.2.& cap.6.nu.80. d. l. diffamari. adeo ut quilibet actus inquietatiuus ſufficiat, Bald. l. 2. C. ne fil. pro patre: & quælibet ad iudicium, uelut prouocatio, Blarer.d.l. diffamari. ad illud uerbū Diffamari,nu.7.per Bald.ibi,& d.l.ſi ea.C. qui accuſ. etiam ſuper debitis pecuniarijs diffamando, Schurff.d.conſil.15.num.17.18. 19.cent.3.Idq;
23 dat manifeſta ratio. Etenim † cùm ſit quædā iudicis imploratio,Cag.num.5.in 6. ampl. d. l. diffamari. & ibi Blar.cap. 2. & ſpecies defenſionis, Cag.ibidem,nu.9. in fin.Ang.nu. 4.5. in rub.Inſt. de excep. certè licere debet hoc nō modò famam defendere,l.3. uerb.iniuriā.ubi Iaſ.nu.36.37.de iuſt.& iure,l.furem.9.uerb.rerum.de ſicar.ſed etiam bona, c.2.uerb.tua. de homicid.Iaſ.l.3.n.24.de iuſt. & iur. præſertim poſſeſſionem ſuā, l.1. uerb. ad defendendam poſſeſsionem.ubi Bar.Bal.& Dd.C.unde ui, l. 3.§.eum. 5.l.rebus.12.l.cùm fundum. 18.de ui arm.l.ult.§.2.quod ui aut clàm, l. de pupillo.§. meminiſſe. de oper.no. nunciat. cùm hoc uel famoſa iniuriarū actione facere liceat, d. l. itē apud.§. ſi quis bona, l. iniuriarum. §.final.de iniur.multo magis defenſione. l. qui cum natu. 14.§.ſi libertus.3.de bon.liber.§.item ſi delator. ubi Dd.quæ fuit prima cauſ. benefic. amitt.Curt.de feud. parte 4. nu. 62. Zaſ. parte 10. nu.48. in quam etiam per quandā conſequentiā uenit & reſtitutio rei facienda ab eo qui poſsidet, uel tenet rem diffamati ac iniuriati, Bart. l.item.§.ſi quis bona.nu.1.de iniur. & ratio damni,Blar.l. diffamari. cap.5.nu. 31. 33.38. maximè quādo iniuria habet actū permanentē,Bar.l.item apud.§. ſi quis ſeruo. nu. 1.2. ubi Alb. de iniur. Item ueniunt & expēſæ, Blar.d.l.diffamari.nu.31.32.33. ubi nu.38.addit, cautum eſſe debere diffamatum, ut dāna
24 & expenſas ſemper hìc petat. Cùm † autem in aliena iuriſdictione degit diffamans,à iudice diffamati per ſubſidium iuris citandus eſt: de quo Chilian.c.29.in fin.ubi addit, Iudicē, qui nō inſinuat, nec exequitur citationem ita ſibi miſſam,teneri, per §.ſi uerò quis comprehenſorum. in auth. ut null. iud. & poſſe tum ꝓcedi,uelut contra citatū,aut abſq; iuris ſubſidio per ſe citare poſſe,cum iur.ibi ab eodem
25 alleg. Quoties † uerò citandus ſit diffamans, uariè diſputatur. Sunt,qui unam putent ſufficere, quos numerat poſt Cag. Blar. d.l. diffamari.c.6.ubi ipſus modò trinam, modò binā reqrit: ſed uidentͤ Dd. bina eſſe cōtenti, Cag. ibidem nu.7.8.Schurff.conſ. 15. quod in præſenti. nu. 20.uerſic.bina citatio. cent.3. ſaltem quoad agendum & proceſſum urgendum,ut declarat Blar.præall.loc.etiamſi nihilominùs ad ſententiā perpetui ſilentij ferendā rurſus citari diffamans debeat, atq; eo reſpectu trina citatio requirat,Schurff.conſ.34.quod prædictus.nu.4.cū ſeq. cēt.1. Blar.d.l.diffamari.c.6. per not.Dd.c.1.de mil.uaſ.qui cont. l. conſentaneū. 8. uerb. ternis literis. l. tres denūciatio-
26 nes. 9. C.quo.& quand.iud. Quod † tamen fallit,quando de diffamantis cōtumacia conſtat,ut qui reſpondit ſe nolle ibi ſtare: nā tunc geminari citationem nō eſt neceſſe, cùm hoc fiat ad conuincendam contumaciā: quæ ubi conſtat, id fruſtra fieret:nec de medijs curandum,ubi finis habet,l.3.ubi Bal.C.de inſtit. & ſub.§.ſuſpectus. Inſt. de ſuſpect. tutor. ut latiſſimè probat Blar. uolens ne quidem tum amplius ad ſententiam eſſe citandū,d.l. diffamari.c.6.nu.32.& latè num.101.102. cum ſeq. per Innoc.c. ad petitionē. de accuſat. Panor. c. ex tuæ. de cler. non reſiden. l. contumacia. de re iud.cle. ſi ante.de dol.& cōt.c.2. eo.in 6.c.cùm parati,de appell. cap. conſuluit. de off. deleg. c.quoniam. §. porro. ut lite non conteſt. c.uenerabilibus.§.ſecus.de ſent.excom.lib.6.

CON-

CONSILIVM XCVII.

De citatione & comparitione incarcerati.

S V M M A R I A.

1 ¶ In citatione iuris ordo ſeruandus.
2 Summus princeps ex qualibet prouincia citare poteſt.
3 Ex prouincia aliena licet ſubditũ ſuum uerbaliter citare.
4 An morbus citatum excuſet.
5 An ægrotus procuratorem mittere cogatur.
6 Incarceratus à quo ſit alimentandus.
7 Incarceratus an per procuratorem reſpondere poßit.
8 Paria ſunt, per ſe, uel per procuratorem comparére.
9 Qui comparet, non poteſt recedere ſine commeatu.
10 Incarceratus eſt in protectione curiæ.
11 Aufugiens pro præſente ac cõfeſſo habetur.
12 Incarcerati habẽtur ꝑ miſerabilib. perſonis.
13 Incarceratorum cauſa eſt pia & ſummaria.
14 Iudex ex officio uiſitare captiuum debet, & dimittere nemine petente, ſi uideat iniuſtè accuſatum.
15 Acceſſus ad incarceratum non eſt cohibendus publica cuſtodia præſente.

1 IN † citationibus ordo iuris ſeruãdus, l. 3. §. ult. de teſtib. Eſt autẽ ordo iuris, ut nullus extra prouinciã alienã, niſi per ſubſidiũ iuris, citet̃, l. ſolent. 7. de cuſtod. & exhib. reor. l. 1. §. 1. ubi Bart. de exhib. reis & in extrauag. ad reprimendũ. uerb. & per edicta. quo. in læſ. maieſt. reos proced Iaſ. l. ult. n. 24. de iuriſd. om. iud. per clem. paſtoralis. de re iu. Chilian. in prac. ne quidẽ à ſuperiore, c. duo. 9. c. paſtoralis. 11. ubi Panor. nu. 8. & Imol. de off. ord. c. 1. c. ut litigãtes. eo. ti. in 6. Bal. c. cæterùm. in prin. de iud. Fel. in c. quæ eccleſiarũ. de cõſt. Cag. l. conſilij. n. 3. 4. de reg. iur. In iſto tñ caſu
2 ad hoc non eſt attẽdendum, quia † ſummus princeps ex qualibet prouincia ſua euocare ac citare potuit, l. ſed etſi. 26. §. ult. uerb. teſtimonij cauſa euocatis ad principẽ. ex qb. cauſ. maio. l. 2. §. legatis. l. non aliàs. 24. uerb. quos princeps euocauit. de iudic. c. ſtatutũ. uerb. copia. de reſcrip. in 6. c. ult. ubi Imol. de for. cõp. Bar. in extrauag. ad reprimendũ uerb. ad edictum. quo. in læſ. maieſt. reos, Iaſ. l. ult. nu. 9. & 24. de iuriſd. Maran. in Spec. aur. parte 6. nu. 40. Aegid. Boſſ. in pract. crimin. tit. de citat.
3 nu. 25. & in tit. de priuileg. princip. Et † alioqui licet ſubditum ſuum extra territorium etiã alienũ ſubiecti præſertim inferioris uerbaliter (non dico realiter) citra iuris ſubſidiũ citare, Iaſ. l. ult. nu. 24. de iuriſd. Cyn. Bar. Bald. l. omnes. §. ſi uerò apparitor. C. de epiſc. & cler. Bart. l. 1. §. 1. de requiren. reis, & in d. ext. ad reprimẽdum. uerb. per edicta. Gemin. latè poſt Ioan. And. in c. Romana. §. cõtrahentes. de for. comp. in 6. Ant. de But. c. ult. de for. comp. Ol-
4 drad. conſ. 88. Tertiò quæritur: ſed † an morbus, quem prætendit, ſonticus reum, ne comparéret, ſatis excuſauit? Videt̃, ex c. 2. de proc. & c. morbus. de uerb. ſig. l. quæſitum. ubi gloſ. uerb. iudicata. de re iud. l. 2. §. ſi quis in iudicio. ubi Bar. nu. 3. Iaſ. nu. 5. ſi quis caut. Bart. l. ea. nu. 4. C. quo. & quan. iud. & l. 2. §. 1. nu. 3. de cuſtod. reor. gl. l. 1. uerb. poteſtatem. de diuerſ. & temp. præſcrip. ubi Bart. num. 4. adeo ut ne procuratorem mittere præſertim in cauſa ardua & ante conteſtationẽ ſit coactus, c. ſi quis ægrotans. 5. q. 3. c. 2. ubi gl. uerb. infirmitate. c. querelã. de procur. gl. cl. 1. uerb. fautoribus. de for. cõp. Bal. l. ab eo. C. quo. & quand. iud. Iaſ. l. 2. §. ſi quis. n. 7. 11. 12. 13. ſi quis caut. glo. c. cùm
5 dilecti. uerb. reſponſalẽ. de dol. & cõtu. † Nam ſi teneretur mittere procuratorẽ, nullum eſſet eius priuilegiũ, ut dicit Iaſ. d. l. 2. §. ſi quis. nu. 7. ſi quis caut. Myſing. obſ. 58. cent. 4. Molin. conſil. 19. uiſis. num. 19. 20. 23. 24. 25. Philip. Porc. conſil. 1. per tot. & certè in cauſa hac criminali mittere commodùm nõ potuit, l. pen. §. ad crimẽ. de publ. iud. l. 1. an per alium cauſ. app. l. fin. C. de iniur. l. non cogẽdum. 45. §. 2. de procur. l. 1. 2. 3. C. de his qui accuſ. Spec. de accuſat. §. 1. etiam in arbitrariæ pœnæ accuſatione, Maran. Spec. aur. parte 4. diſt. 1. nu. 35. Fateor tamen, quòd mittere potuerit & fortè debuerit procuratorẽ ad allegandas abſentiæ cauſas, l. pen §. fin. de pub. iud. l. abſens. 71. de procur. Maran. præall. loc. nu. 42. & ſignificandum iudici impedimentũ ſuum, Alex. l. quæſitum. nu. 7. 8. de re iud. l. 2. §. ſi quis in iudicio. ſi quis caut. Bal. l. ab eo. nu. 6. C. quo. & quan. iud. per l. eundẽ. §. 1. uerb. & abſens. ubi idem Bald. ff. de nou. & delegat. Landt. lib. 2. art. 7.
6 Chilia. in pract. cap. 37. nu. 4. Itaq; † cùm nimium diu hoc nomine reus tergiuerſaretur, & appareret morbũ non eſſe ſonticũ, tandem cuſtodiæ traditus, ut poſt qualemqualem informationẽ ſine alia citatione uerbali fieri ſolet, Boer. deciſ. 319. nu. 4. ex leuibus indicijs, Bal. l. fin. in prin. C. de accuſ. ac ita realiter citatus eſt, per doctrinã Bart. & Dd. l. quæſitum. in fin. de re iud. Socin. iun. conſ. 38. nu. 10. uol. 4. Myſ. obſ. 58. cent. 4. ea iuris conditione, ut aut ipſus ſibi ſumptus ſuppeditaret, Par. de Put. in tràc. ſyndic. uerb. carcer. n. 4. p l. quẽadmodũ. §. magiſtratus. ad l. Aquil. c. ne religioſi. de reg. §. ſi unũ. in auth. ut cùm de appel. cog. §. ſi uerò. in auth. de inceſt. nup. Fel. c. 1. de lib. ob. & c. ex reſcripto. in fine, de iureiuran. aut quatenus inſufficiens reperiretur, is ſuppleret, cu-

ius

ius ad inſtantiam carceri(nã & cuſtodia quælibet carcer eſt, Aegid. Boſſ. de carcere, nu. 27. per Bald. l. imperiũ. 1. lect. de iuriſdic.)traditus eſſet: Paris de Put. præ. lo. & uerb. expenſæ. c. 1. Aemilia. latè conſil. 126. quæritur. num. 6. & 7. conſ. 151. nu. 14. ex l. fin. C. de erog. mil. ubi gl. Ang. l. minimè. C. de app. Bar. Iaſ. & Dd. l. ſi uictum. de re iud. l. 2. l. iudices. C. de epiſc. aud. ſicut & creditor alimenta debet incarcerato per ſe debitori, cùm ſibi ſuppeditare nequit, Bart. trac. de car. in fin. Ang. §. fin. Inſt. de act. Hipp. in pract. crim. §. attingam. nu. 74. cum multis ibi allegat. uel fiſcus alit ipſe de publico, ſi pareret negotium eius geſtum, l. mulier in opus. de capt. & poſtlim. reuer. ubi gl. l. lege. de S.C. Syl. l. lex Cornelia. §. cũ qs in bellũ. de iniur. l. 1. §. 1. ubi gl. uerb. nõ habebũt. de poſtul. q ſum ptus pœnarũ portare debet, Chaſ. in cõſ. Bur. de cõſiſ. §. 1. uerb. *appartient*. n. 2. Boer. in cõſ. Bituricẽ. tit. de iuriſd. §. 11. & 29. per gl. & Dd. l. ſi barſatorẽ. 13. C. de fideiuſ. l. 1. de iuſt. & iur. l. 1. ubi Plat. C. de præb. ſal. li. 10. Ang. l. 1. qđ qſq; iur. l. cũ nauarchorum. C. de nauic. lib. 11. l. ult. de bon. dam. Bart. l. diuus. de bon. dam. Paris de Put. de ſyndicat. uerb. expẽſæ. c. 2. n. 1. 2. per l. proclama. C. cõmin. uel epiſt. l. Circẽſium. C. de decur. lib. 10. Bart. l. lege. de S.C. Syll. Boer. deciſ. 303. nu. 9. Ang. conſ. 245. quia. nu. 4. deciſ. Thol. 41. cùm quidã. glo. art 28. Landr. lib. 1. & author diff. art. 35. Fel. c. accedens. nu. 3. de
7 accuſat. Re † uerò hunc ad modũ geſta, quærit ſubinde, utrùm cuſtodię ſic traditus in cauſa hac, ut putat, capitali per pcuratorẽ agere & reſpondere: an uerò ipſus ſingulis uicibus ad iudiciũ criminale produci ac poſtulari debeat? In quo uideri prima facie poterat, eum per procuratorem cauſæ ſuppeditare ſuę non poſſe. Nam licet in cauſa capitali admittat, ut diximus, procurator ad allegandas abſentiæ cauſas, l. 3. ubi gl. uerb. per procuratorem. Bal. Sal. & Dd. C. de accuſat. l. pen. § final. de pub. iud. Specul. de procurat. §. ratione autem ſui. nu. 9. c. ueniẽs. ex. eod. c. expoſuit. de dilat. deciſ. Rot. 24. procurator. tit. de procurat. quia publicè intereſt abſentẽ à quocunq; defendi, l. ſeruum. §. publicè. de procurat. potiſsimùm in criminalib. c. reos. 23. q. 5. l. 6. de appel. d. deciſ. Rot. 24. tamen non admittitur ad allegandas cauſas, ut loquunt, cauſæ, ſeu ad tractanda merita cauſæ, c. ueniens. 15. ubi Dd. de accuſat. l. pen. §. ad crimẽ. ubi gl. Bar. & Dd. de pub. iud. l. 1. an per alium cauſ. appel. l. 2. 3. 5. C. de his qui accuſ. Spec. de proc. §. ratione ſui. nu. 9. 10. 11. etiã pro potente ac nobili, l. tunc conuenit. 15. C. de accuſat. ità Sal. l. reos. nu. 11. 12. 13. C. de accuſat. illuſtribus exceptis, d. l. tunc cõuenit. l. ult. C. de iniur. Cæterùm ut maximè hoc iuris ſubtilitate defendi poſsit, tñ æquiùs eſt pro incarcerato procuratorem admitti, ut inquit Panor. c. ueniens. nu. 20. de accuſat. ſaltem ut defenſorem, Sal. l. reos. n. 11. C. de accuſat. itaq; de conſuetudine ſeruari teſtatur Bar. l. pen. §. ad crimen. nu. 10. de pub. iud. qua de re plura dixi cõſ. 43. circa finem, quò ſufficiat
8 digitum intendiſſe. Et † ſic minùs receditur à regula, quæ habet, paria eſſe, uel per ſe, uel per procuratorem comparêre, dato quòd quis à ſummo principe ſit citatus, c. cùm parati. de accuſat. Soc. trac. de citat. art. 31. nu. 9. nec cogi quem comparêre perſonaliter, Myſ. ob. 4. centur. 3. Quanquam autem hoc limitetur, niſi qualitas cauſæ perſonalẽ exigat præſentiã, c. expoſuit. de dilat. ut in criminalibus, Myſing. d. obſ. 4. cent. 3. & paria ſint non cõparêre, uel non debito modo, l. 1. §. ult. ubi gl. uerb. inhabiles. quod cuiuſq; uniuerſ. hæc tñ in incarcerato nihil officiũt, quò minus per procuratorem rectè cõpareat, quandoquidẽ ubicunq; opus eſt, ut in ſententiæ recitatione ac executione ſemper ſiſti, eiuſq; copia ac prẹſentia haberi poteſt, Salic. d. l. reos. C. de accuſat. & Dd.
9 præal. lo. Vt † enim qui cõparet, nõ poteſt recedere ſine cõmeatu & uenia à iudice impetrata, c. 1. de iudic. c. certũ. 11. q. 3. l. quæſitum. de re iudic. Soc. art. 31. nu. 14. ſic poſtquam incarceratus ſemel ſui copiam fecit & tenetur in iudicis cuſtodia, non eſt putãdum, quòd fruſtrari poſsit, quò minus ubicunq; neceſſe ſit, ad ma
10 num haberi poſsit, qui † eſt in protectione ac cuſtodia Curię, Hipp. l. 1. in princ. nu. 3. ad l. Cor. de ſicar. Et quanq; fruſtra diſputat de caſibus effracturæ ac ſimilibus: nam nec futuri præſumi debent, utpote illiciti, prẹſertim cùm ideo reus incarceretur, ne per fugã elabatur, Boer. deci. 319. & uidet. n. 4. nec ſi tales eueniãt caſus, impedimẽto ſunt ijs, quæ legitimè facta ſunt, Crau. conſ. 194. nu. 7. conſ. 6. num. 99. & peræquè poſſunt euenire, ſi procuratore ca-
11 reat reus, atq; cùm illi defenſor præſtò eſt. † Et cùm aufugiẽs habeat pro cõfeſſo, l. in eos. de cuſtod. reor. l. milites agrũ. §. pen. de re mil. ſaltẽ effringẽs uel pro certo delicto incarceratus, ſecundũ diſtinctionẽ Hipp. §. attingã. nu. 44. 45. in prac. crim. cum ibi allegat. Boſſ. de carc. nu. 5. & 6. pro præſente haberi debet, uelut cõtumaciter abſens & fruſtrans iudiciũ, c. 4. de dol. & cõtum. gl. uerb. præſentiũ. §. ult. in auth. de teſtib. p §. ſi uerò. in auth. ut omnes obed. ſecundũ l. abſentẽ. 5. uerſ. aduerſus contumaces. de pœn. & ſtatutorũ, Pariſ. conſ. 152. nu. 3. uol. 4. Chilia. in prac. ad calcem tit. *von der acht oder verfestung:* qui ſemper etiã in expenſas condemnat, dato q iuſtam habeat cauſam, Myſ.
12 obſ. 67. centur. 4. His † accedat ultimò, quòd carcerati habeãtur pro miſerabilibus pſonis, Cyn. l. 1. C. quand. imper. int. pup. & uid. per l. ſi. C. de cuſtod. reor. Hipp. in prac. crim. §. attingam. nu. 75. 76. & §. nũc uidendũ. nu. 11. 12. 13.
13 & † cauſa eorũ inſtar uiduarũ ac pupillorum ſummaria, Cyn. l. ult. C. ſi quis alt. uel ſibi, Bar. trac. de carc. in fin. Hipp. d. §. attingã. nu. 75. & pia omnino cauſa, Cyn. l. 1. C. quand. imper. Bal. l. ſi id, quod. C. de ſacroſ. eccl. & l. fin. per illũ tex. C. de cuſtod. reor. Spec. de fer. §. 2. Hipp.

d.§.attingam.nu.76.77.& §. nũc uidendum.
nu.11.12.13. Crauet. conſ. 3. iudex habens ca-
ptiuum. nu. 10. cũ multis ibi allegat. Quam-
14 obrem † & iudex ipſe ex officio incarceratũ
uiſitare, & illi neceſſaria curare obligatus eſt,
l.3.C.de epiſ.audien.Hipp.d.§.attingã.nu.72.
ac etiam dimittere uel nemine petente ex me-
ro officio, ſi pareat delictum uel cauſam incar
cerationis iuſtam non ſubeſſe, Hippol.d.§.at-
tingam. num. 72. 73. per Angel. trac. malefic.
uerb.fama publica.Bar.l.ſi quis uxori. §. fugi-
15 tiuum.de furt. tantũ abeſt, ut † prohibere de-
beat acceſſum aliorum qui captiuum defen-
dere uolũt, uel etiam conſolari, Crauet. conſ.
3. iudex habens captiuum.num.3.4.12. & per
totum, maximè ſi hoc fiat palàm & præſente
cuſtodia, quod omnem fraudis ſuſpicionem
tollit, Crauet.d.conſil.3.num.4. per l.non exi-
ſtimo.de adm.tutor. l.ita fidei. de iure fiſc. l.cũ
ipſe.de contrahen.nupt.

CONSILIVM XCVIII.

De teſtium refutatione.

SVMMARIA.

1 ¶ *Contra honeſtum hominem nemine accuſante non procedendum.*
2 *Inquiſitionis uia quando & ubi procedendũ.*
3 *Sine indicijs & infamia non inquirendum.*
4 *Iudex diffamantes ad ſolẽnem accuſationem urgere debet.*
5 *Solennitas requiritur in inquiſitione, ut in accuſatione.*
6 *Exceptiones quæ accuſationi poſſunt opponi, rectè opponuntur inquiſitioni.*
7 *Inquiſitio ſine ordinario proceſſu eſt nulla.*
8 *Teſtes indebitè examinati non probant, nec indicium faciunt.*
9 *Muliebre teſtimoniũ in criminalibus reprobatur, licet ualeat in ciuilibus.*
10 *Mulierum atteſtatio inſufficiẽs, etiam cùm admittuntur.*
11 *Diffamatores, uel accuſatores non ſunt idonei teſtes.*
12 *Inductus ab inimico non eſt idoneus teſtis.*
13 *Teſtis metu etiã reuerẽtiali adiect⁹ nõ ꝓbat.*
14 *Teſtes de diuerſo tempore deponẽtes ſunt ſingulares, neq; probant.*
15 *Singularibus teſtibus, uelut uni, nõ creditur ſuper delicto.*
16 *Singularium teſtimonia non iunguntur.*
17 *Adulterium ex uiſu probari debet.*
18 *Inter coniunctas perſonas non præſumitur adulterium. & num 25.*
19 *Teſti non ueriſimilia deponenti nõ creditur.*
20 *Infamib. et uilib. nõ creditur abſq; tortura.*
21 *Præſumptio contraria fortiore tollitur.*
22 *Magis ueriſimile tollit minus ueriſimile.*
23 *Cùm pro reo ſunt indicia, potius abſoluẽdus, quàm torquendus.*
24 *Bona rei fama eleuat indicia torturæ.*
25 *Duobus teſtibus unumquodq; indiciũ probandum.*
26 *An probationes in crimine falſi à reo requirantur.*
27 *Quibus in criminibus purgatio à reo exiga(tur.*
28 *Innocens quilibet præſumitur.*
29 *De purgatione canonica, cui, quãdo, quomodo, ex quib. cauſis, & in quib. imponatur.*

DVO teſtes, & quidem mulieres examinatæ ſunt per uiam inquiſitionis, ex qua ordinaria pœna imponi non ſolet, c.inquiſitionis.21.de accuſat. cõtra hunc ciuem de adulterio ſuſpectum ac per eaſdem diffamatum, à ſenatu non ſatis æquo, & pecuniam ab homine copioſo grandem his occaſionibus emungere commodùm uolente: qua de conſuetudine Crauet.conſ. 137. magiſter.nu.10.& per totum: quæritur, an & quantam fidem faciant, ac quatenus probare uel indicium facere contra dictum ciuem poſsint?

1 IN quo † primùm uenit conſiderandum, a-
lienius uideri, ſic contra honeſtum aliàs ui
rum nemine accuſante procedi, contra l.
reſcripto.§.ſi quis. de mun.& honor.ubi gl.ad
uerb. non debet.allegat ad hoc dictũ Euange-
licũ: Mulier nemo te accuſat, l.3. C. qui accuſ.
2 non poſſ.ubi Bal.Salic. Quanquam † autẽ ab
hac ordinarij proceſſus regula quædam deli-
cta excipiant glo. Bart. & Dd.l.2. §. ſi publico.
uerb. ſine accuſatore de adulter. tamen in il-
lis non numeratur adulteriũ, ut patet ibidem
& c. aſi.de iudic.ſed tantùm ea crimina recen-
ſent, in quib. ſine metu calũniæ & inſcriptiõis
ꝓcedi poteſt: ut annotat ibi Bart.nu.11. Atqui
inter eiuſmodi nõ recẽſet adulteriũ, l.is cuius.
§.ult.ad l.Iul.de adulter. l.iure mariti.C.eo.tit.
Ergo in hoc ſine accuſatore & ordinaria accu-
ſatione facilè cõtrà quẽq́;, ꝑſertim frugi homi
nẽ, ꝓcedi nõ debet, l.quãuis. 19.C.ad l.Iul.de
adult.Nã inquiſitio eſt de iure ſpeciali, Crau.
conſ.262.nu. 6. ſed ſtãdum eſt regulæ in caſu
non excepto, Dec.num.6.& 20. Cag. & Dd.in
l.1.de reg.iur.c.2.de reſtit.ſpol.in 6. Iaſon poſt
Bar.l.2.nu.33.ſi qs in ius uocat.Bar. l.quoties.
num.

num.1.ſi quis caut. Bald.ſi tutor.in fine, C. de ſer.pign.dato manu.Iaſ.l.cætera.nu.5. ff.de legat.1. Schurff.conſil.15. quod in præſenti.nu. 6.centur.1.Et ut maximè poſsit, ſicut etiã moribus uſurpatur,magiſtratus per uiam inquiſitionis etiam hoc in crimine cõtra ſubditum
3 procedere,tamẽ† nec illud tentandũ erat non præeũtibus indicijs,Crau.conſ.262.nu.1.neq; præcedente fama, c. cùm oporteat. 19. de accuſat.quæ loco ſit accuſatoris,c.qualiter. 2. de accuſat.Spec.de inquiſ.§.1.Chilia.in prac. c.2. in prin.n.1.2.3. Ferrar.in forma inquiſit. uerb.
4 fama publica præcedente,adeo † ut ſi talis famæ noſcãtur & extent authores, (ut in noſtro caſu)iudex ab inquiſitione deſiſtere, & eos ad ordinariè accuſandum adigere debeat, Chilian.ibidẽ c.2.ex Bart.l.2.§.ſi publico.de adul-
5 ter. Super † hæc ſolennitas requiritur eadem in inquiſitione, quę in accuſatione,c.qualiter. 17.cum ſeq.c.qualiter.24.de accuſ.cuius in locũ ſuccedit, Bart.d.§ ſi publico. & l. infamem. notab.8.de publ.iudic.d.c.qualiter.24. de ac-
6 cuſat. Vnde † ſurrogatũ ſapere debet ac retinere naturã eius cui ſurrogatẽ, l. ſi eũ.§. qui iniuriarũ.ubi gl.uerb. danda. ſi quis cautionib. & exceptiones,quæ accuſationi ineptæ uel minus ſolẽniter inſtitutæ rectè opponunẽ, eædẽ ualent etiã aduerſus inquiſitionẽ, Chilian. in prac.c.2.nu.4. per Spec. tit. de inquiſit.§.uiſo igitur.uerſ.hoc aũt ſcias.& Bar.d.§. ſi publico. uerſ. quæro , utrum contra iudicẽ. & d. l. infa-
7 mem.l.libertorũ. in prin.de accuſat. Ergo † ut in ea ordinarius proceſſus eſt obſeruandus,l. 3.ubi Dd.C. de accuſat.ſic & in inquiſitione,c. ult.ubi Hoſt.Panor.& Dd. ut lite non con. inprimisq; copia indiciorũ ac famę reo eſt faciẽda, ut de ijs ſe purgàre uel interrogatoria opponere articulis poſsit,Ang.in prac. cri. uerb. fama publica.Bar.& Dd.l.ul.de quęſt.Barbat. cõſ.47. lib.1. & teſtes in eius præſentia iurare, ſicut aliàs, debent,Boer.deciſ.309.nu.4. uerſ. debere iurare in præſentia nominati,&c.alioqui proceſſus inquiſitionis nulliter inſtituiẽ, neq; reũ prægrauat: dato etiã, ꝙ cõſuetudo eſſet in contrariũ,Chilia.in prac.c.2. de inquiſit. nu.1.2.3.4.per l.ſeueriter. C. de excuſat.tutor. clem.1.§.uerùm quia.de hæret.Ang.l.ſi uacantia.C.de bon.uac.lib.10. §. oportet. in auth.ut iud.ſine quoq; ſuffrag.Card.Zab.clem.1. uerſic.quartò quæro.de off.ord. & idem Chilian. paulo pòſt d.c.2. nu.4.& c.1.in fine, allegans ad hoc l.prolatã. ubi gl.Bar.Bal. nu.3.4.C. de ſenten.Bar.l.ſi quęramus.de teſtam.Bal.auth.
8 generaliter.C.de epiſ. & cleric. Quocirca † teſtes iſtæ mulieres duæ inordinatè, cõtra hunc ciuẽ inauditũ receptæ & auditæ, probare aduerſus eum nihil debent aut poſſunt: dato ꝙ etiã à Cardinale, nedũ inferiore, teſtes examinati forent, Bal.in auth.ſed etſi quis.in fine,C. de teſtib.Hipp.in prac. crim. §. diligenter. nu. 147.Imò perinde habenẽ, ac ſi nũꝗ eſſent examinati, §. ſi uerò dicatur. in auth. de teſtib.

adeo ut nec faciant indiciũ, quamlibet ſint omni aliàs exceptione maiores,Hipp.præal.lo. per Bal.in c.1. §. ſacramentum. de conſuet.rer. feud. Quanto igiẽ minus iſtis hic mulierculis
9 credi debet,quarũ † uarius ac mutabilis ſenſus non tantũ à poetis exagitatus, ſed etiã in teſtimonijs rerũ,maximè criminaliũ,reprobatus eſt,c.forus.§.teſtes. ubi gloſ.& Dd.de uerb. ſig.Bar.in trac.ad reprobationẽ teſtiũ, §.teſtiũ facilitatẽ. uerſ. item mulieres à teſtimonio repellunẽ. Quanꝗ enim mulieres non damnatæ in iudicijs teſtimonij ius habeant, l. ex eo. 18.de teſtib.tñ hoc accipiendũ eſt de cauſis dũtaxat ciuilibus,nõ publicis grauioris momẽti,l.qui teſtamẽto. §.mulier.de teſta.ut ſunt criminales publicorũ iudiciorum,&c. d.c.forus. Bar.præall.lo.in reprob.teſt.uerſ.itẽ mulieres. c.ex eo.15.q.4.c.qm̃.c.tã literis.de teſtib.tex.in c.mulierẽ.33.q.5. c. de crimine. cũ ſeq. ubi Archid.poſt gl.15.q.3.c.ex eo. 15. q.3. ubi probatur, licet iure ciuili mulier teſtari de crimine poſsit, non tñ perinde iure Canonico : quod uſu in capitalibus maximè ſeruari, declarat Gandin. trac.de fur.& latro.nu. 8. niſi in caſibus,quibus infames admittunẽ, d.c.mulierẽ. & eſt ratio,inquit, quia mulierũ uanũ & mutabile cor eſt,l.filia.de inoff.teſta.Item,inquit, ſi in ciuilibus mulier nõ poteſt eſſe teſtis in teſtamento,d.l.qui teſtamẽto.§. mulier. de teſta. multò minus (noteẽ argumentatio) in cauſa criminali,ubi diligentiùs eſt agendũ, l.ult. C. de ꝑbat.l.ubi.C.de falſ.l.addictos.C.de apoſt. Hæc Gand.quẽ ſequiẽ & ad idẽ allegat Alber. in d.l.ex eo. nu.1.de teſtib. Quanꝗ aũt fœminas in criminali cauſa recipi diximus ijs caſibus,ubi infames audiunẽ,non tñ inter eos recenſeẽ adulteriũ, l. ex eo. iũcta l.3.§.lege. de teſtib. quã allegat gl. d.l.ex eo. Sed & ꝙ accuſare non poteſt, nec teſtificari de crimine debet, c. 1.2.3. 15. q. 3. Atqui mulier nõ poteſt aliquem publici criminis reũ facere, niſi ſuã ſuorumq; iniuriam perſequatur,l.qui accuſare. uerſ. ob ſexũ mulier.l.hi tñ.de accuſat.l.ſenatus.5. l.de crimine.11.C.de ijs qui accuſ. poſſ.c. ex eo. 15. q. 3. Ergo nec poterit de eo ſimiliter cõtra reũ teſtificari, d.c.ex eo.15.q.3. Atqui adulterij crimen,de quo hîc agiẽ,eſt publici iudicij,l.2.§.ſi publico. de adult.l.1.uerſ. lex Iulia.de adulteriјs. ff.de public.iudic. §.itẽ lex Iulia. Inſt. cod. Sequiẽ ergo,ꝙ de hoc nihil pertinẽte ad iniuriã uilium iſtarũ & externarũ muliercularũ,ut ab ijs accuſari reus noſter nõ poſsit,ſic nec teſtimonio prægrauari debeat:pręſertim ex cõmuni opinione : quæ licet iure ciuili mulierẽ in criminali ad teſtificandũ admittat, iure tñ Canonico excludit,ut latè ꝑſequiẽ Iulius Clarus lib.5.ſenten.§.fin.q.24.nu.1.2.3.4. Panor. c.quoniam. nu.2. Dec. nu. 5. de teſtib.Crotus trac.teſt.parte 3.nu.49. Alexan.conſ.11.nu.6.
10 lib.1. Quin † & iure ciuili ac caſu quo admituntur, non ſunt teſtes omni exceptione maiores,Bart.Cæpol.conſil.32.quidam. num. 2.

t 2 Molin.

Molin.ad Alexan.conſ.11. uerb.ciuili. & conſ.
64.nu.3. ubi ipſe Alex. uerſ.unde uidemus.li.
1. Alex.conſ.176.uiſo.lib.2. Crau.conſ.99. nu.
5.parte 1.Ioann.Cephal.conſ.133.nu.23.lib.2.
Horat.Lucius cōſ.161.nu.19.1.tomo conſ. cri-
minal.Dec.l.fœminæ.nu. 35. de reg.iur. Variū
enim & mutabile ſemper fœmina , c. forus. in
fin.de uerb.ſig.l.filia.C.de inoff. teſta.l. repre-
hendenda. C. de inſtit. & ſubſt. Vnde uerſus:
Quid leuius fumo? flamen.quid flamine? uē-
tus.Quid uēto? mulier.quid muliere? nihil.&
alia ad hoc allegat Bar.trac. ad reprobat. teſt.
in princ.uerb. quod mulier.& Bald.l. quoties.
nu.7.uerſ.dic, quòd mulier. C. de ſuis & legit.
dicit mulierem ter in hora mutari, gl.l.1.de cō
fir.tut. Non igitur mirum, ſi minus illis quàm
maribus credatur, Panor.d.c. forus.Bal conſ.
21.quo melius.lib.2. fac.l.ult. de fid. inſtrum.
Fel.d.c.qm̄.de teſtib.Hipp. l.unius.§.in ea cau
ſa.de quæſtionib. In primis uerò cum iſtæ fœ-
mellæ diffamauerint reum, & rumorem hunc
de eo primùm, ſicut confitentur, ſparſerint, i-
11 deoq; calumniæ † & iniuriarum dicam, ſi ab-
ſoluatur, expectare ac extimeſcere cogantur,
l.ſi non conuicij.uerb.homicidij crimen obie-
ciſti.C.de iniur.l.item.15.§.cōuicij.§. ait.de in-
iur.l.1.C. de curioſ.lib.12.l.ult.C.de calum.nō
ualet eorum teſtimonium in propria cauſa, l.
nullus.de teſt. l.1.§.in proprio. quand. appell.
l.omnibus.C.de teſtib.Et ut accuſatores aliter
quàm per ſe crimen probare debent, l. qui ac-
cuſare.C.de eden.c.1. de fid.inſt. l.nimis. C.de
teſtib. ſic etiam criminū delatores ac nuncia-
tores, l. ab accuſatione. ff. ad S.C.Turpil. ubi
glo.ad uerb.nūtiatores. Hipp. in rub. de pro-
bat.nu.119. per l.1.C.de curioſ.lib.12.l.ea.l.ſin
12 guli. C. de accuſat. Quid, † quòd ex interroga
tionibus & illarum reſponſionibus deprehen
dunt̄ hæ nugatrices ab inimicis huius ciuis
ſubornatæ, ac pollicitationibus inductæ, ut
uel hac ratiōe ijs credi nō debeat, l. teſtiū uerb.
uiles ac redēptos.l.ſi quis teſtibus. C.de teſtib.
c.licet.de proba.c.nō ſanè.27.q.5. Bar.in trac.
ad reprob.uerſ.reprobant̄, ſi promiſsione,&c.
Ant.Gab.Rom.de teſte,cōcluſ.1.nu.13. Quid,
13 quòd † etiam metu ſaltē reuerentiali & minis
eorum qui ualebant, ad ita teſtificādum ada
ctę ſunt: quod ipſum quoq; fidē eleuat, c.item
inidonei.4.q.3. ubi gl. uerb.imperari.c.forus.
ubi gl.uerb.dominātis.de uerb. ſignif. Quid?
quòd in teſtimonio ſuo ſingulares reperiunt̄:
ideoq; fide indignæ, c.licet. ubi gl.uerb.ſingu-
lares.de teſtib.Dec.& alij c.1.de probat. Arno.
ſoliloq.36.c.teſtes.cum ſeq.3. quæſt.9. c. nihi-
lominus.3.quæſt.4.Bar. trac.ad reprobat.uer
ſic.reprobantur teſtes, ſi unus dicit de una re,
&c. Prima namq; teſtatur de facto uerno diei
14 Lunæ,altera de facto æſtiuo diei Iouis. De † di
uerſis igit̄ factis deponunt: quia de diuerſo tē
pore,d.c.teſtes. d.c.nihilominus.ubi Archi. 3.
quæſt. 4.l.3.§.diui.de Carbon. edict. l.qui bo-
na.§.ult.de dam.infec.Anton.de Butr. & com
muniter Dd.c.cùm cauſam quę inter.Archid.
de teſtib.Cyn.l. teſtium. quæſt.6.& ibi Bald.C.
de teſtib.Panor.conſ.98.nu.3.lib.2. Bal. conſ.
29.proponitur.nu.2.uol.3. & conſ. 459. uiſa.
nu.4.uerſ.primò, quia teſtes.uol.4.Anch.con
ſil.64.nu.3.conſ.149.nu.1.& 2. Caſtrenſ.conſ.
137.in cauſa, quæ uertitur Pergami. ad fin. &
conſ. 155. in cauſa quæ uertitur coram domi-
no.in fin.uol.2.Iaſ. conſ.131. num.3. lib.1.Cra
uet.de antiq.temp.parte 4. §. abſolutis. num.
15 63. Etenim † ſi uni teſti non creditur ſuper
delicto,c.ueniens.10.cum ſimil.de teſtib. mul
tò minus duobus ſingularibus, Ioan. Arno.
d.ſoliloq. 36. Afflic.in conſt.reg. quæſt.72.qui
minus probant, quàm unus, Bald.& Dd.l.ſer-
uos.C.de teſtib. Fel.& Canon. c. licet cauſam.
de probat.Panor. conſil.42.uol.1.Boer.deciſ.
342. qui non faciunt ſemiplenam probatio-
nem, Bal.l.1. C.qui accuſ.Iaſ.repet.l.admonen
di.num.112. de iureiur.& l.nec is.nu.9.de acq.
hæred.Cornæ conſ.123. num.25. lib. 1. conſil.
163. num.6.lib.2. neq; rediguntur ad concor
diam, Iacob. Aemil. in terminis cauſæ matri-
monialis, conſ.61.in cauſa.nu.6. Fred.de Sen.
conſ.162.domine.Alex.conſil. 143. quoniam
16 uol.2. Et † quorum ideo teſtimonia non cō-
iunguntur, quia de diuerſis depoſuiſſe cenſen
tur, Bal. Ang.Iaſ.nu.11.l.ſi quis. §.cogentur.de
eden. Anton.Gab.Roma.lib.1.cōcluſ. 2. de te-
ſte, Crau. cōſ.6. & conſ.99. num. 10. & de an-
tiq.temp. parte 1.§. quid. num. 19. ne quidem
quo ad indicium aliquod faciendum, Hipp.
in prac.§.diligenter. Anton.Gab.de teſte,con-
cluſ.2.nu.10. utrumq; contra Bart.trac. ad re-
probationē, pag.2. Quanto igitur magis idē
in iſtis duabus mulierculis plebeis,& quæ ali
quando ancillæ fuerunt, maximè in tam gra-
ui cauſa,& criminali dicendū eſt: potiſsimùm
quando prior nihil obſcœni uiderit, ſed tan-
tùm hunc reum cum ſua affine ex horto ſuo
17 exiuiſſe dicat? Atqui † ut teſtis flagitiū iſtud
probet, eum uidiſſe neceſſe eſt, l.capite.25.ubi
gloſ.uerb. accuſaturo. de adult. Angel. tract.
maleſ.uerb.fama publica.num.22. Gand. eo.
trac.tit. de præſump.num.23.Iacob.de Bel.tit.
de leno.in fin.Mattheſ.ſingul.118. num.4. Et
18 quis † credat, perſonas affines in gradu pro-
hibito tantum ſcelus concepiſſe, l.eum qui. C.
de epiſ.& cler. c. pen. de cohab. cleric. l.ſi qui.
34. C.de adult. præſertim in horto ꝓpter ciui-
tatis muros poſito: ubi nō modò uicini ꝑ ſe-
pes,(ut uolūt uidiſſe hæ mulieres) ſed etiā ui-
giles de turri ac portis, ciues de ſuis tectis o-
19 mnia proſpicere potuiſſent? Teſti † aūt ueriſi
milia nō deponēti minimè credit̄, l.ob carmē.
§.fi.l.q falſo.de teſtib.§.præterea.ex.eo.Ferrar.
in for.excep.cōtra teſtes,§.1.nu.67. cū de falſo
ſuſpect⁹ ſit, qm̄ Nō uériſimile, habet imaginē
falſitatis, Panor. Fel.& Dd. c. qa uériſimile. de
ꝑſump.Dec.conſ.184.in fine, conſ. 595. nu. 8.
conſ.58.conſ.315.nu.8.Aret.& Canon.c.tertio
20 loco. de prob. Omitto, ꝙ † iſtæ mulieres in-
fames

fames ex ſimilibus delictis perhibent, & certè
uiles ſunt ancillæ. Quanquam aũt inhabiles ex a-
lia cauſa, quàm delicti, puta domeſticitatis, pau-
pertatis, quoties admittũt ex aliqua cauſa ſpe
ciali ad teſtimonium, toties ijs credat iuratis
abſque tortura: Alex.l.ex libero.de quæſt.Boſſ.
de indic.n.151.tñ infamibus & uilibus nõ cre-
dit abſque tortura, in qua dictum ſuũ ſuſtinue-
rint, gl.&Dd.§.ſi uerò ignoti.in auth.de teſtib.
l.ob carmẽ.§.ſi ea rei conditio.ff.eo.tit.Boſſ.de
indic.nu.151.&160.Plot.cõſ.crim.132.Ioãnes.
21 nu.26 Sed † etſi quã hîc d.teſtes pſumptionẽ
facerent, tñ illa per contrariã fortiorem hîc eli
deret, l.pen. de in integ. reſt. præſertim in cri-
minali tã ardua cauſa, c.accedẽs.de crim.falſ.
cum alijs quæ ad hoc cumulat Hipp. in prac.
crim.§.diligenter.n.191.192.ubi addit, eadem
ratione unũ indiciũ alio cõtrario fortiore tol-
li, per Alex.conſ.77. in cauſa.circa finẽ, uol.1.
Bal.conſ.302.uerſ.inter.circa finẽ, uol.2. Ang.
l.iniuriarum.§.ſi quis de honore.de iniur.Ful-
goſ.cõſ.173.in cauſa.Hipp.præal.loc.nu.194.
22 & 195.addens ibi rationem, quòd magis † ueriſi
mile tollat minus ueriſimile, ſecundũ Bald.l.
fin.in 2.oppoſ.C.de hæred.inſtituen.& maior
ueriſimilitudo minorem, Bald.l.ſiue poſside-
tis.per illum tex.C.de probat.Iaſ.& Dd.l.ſi ex-
23 traneus.ff.de cond.cauſ.data. Cùm † autem
in dubio pro reo ſit pronunciandum, l.abſen
tẽ.l.pen. de pœn. c.ult. de re iud. l.qui accuſa-
re.C.de eden. conficit, quoties aliqua pro reo
ſunt indicia, quæ elidant contraria, potius e-
um abſoluendũ, quàm torquendũ, aut iure-
iurando onerandũ eſſe, Boer.deciſ.155.nu.9.
Iaſ.l.1.nu.10.11.C.com.de legat. Hipp.l.3.nu.
59.ad l.Cor.de ſicar.& in pract.§.diligẽter.nu.
190.Cyn.& Dd.l.ult.C.de pba. maximè cùm,
ut hîc probatur, bona eius aliàs fama & exiſti
matio, Hippol.in pract.crim.§.diligenter.nu.
197.ubi num.196. dicit, etiamſi contra reum
24 aliquod indicium ſit probatum, tamen † ſi
contra demonſtretur frugi ipſius uita & opi-
nio, tolli per hoc indicium contrarium, ut ad
torturam non ualeat, ex communi doctrina
l.ult.C.de prob.l.ult. de quæſt.Bal.l.ea quidẽ.
in fi.uerſ.quæro, an diffamatus.C.de accuſar.
latè Hipp.d.§. diligenter.nu.196.Bruno à So-
lis conſil.criminal.1.nu.152.153.154. Rolan.à
Valle cõſ.16.& 45.uol.1.Quanquam hîc nul-
lum uerè indicium cõtra reum ſit probatum,
de quo Bar.& alij d.l.fin. de quæſt.cùm etiam
duobus teſtibus non ſingularibus, (quales
hîc ſunt) ſed omni exceptione maioribus, (cu
25 iuſmodi hîc deſunt) ſaltem † duobus unum-
quodque indicium ſit probandum, Hipp.l.u-
nus.§.teſtes. nu.2. l. de minore. §. plurium.de
quæſt.Aegid.Boſſ.in prac.crim.tit. de tortura,
cap.30. Quid, quòd ipſa neceſsitudo & affini
tas haſce perſonas à ſuſpicione tanti ſceleris
abſoluat? l.ſi quæ.34.ubi Bald.& Sal.C.de a-
dult.l.eum qui probabilem. C. de epiſ.& cler.
c.pen.ubi glo.ult.& Dd. de cohab.cler.& mu-
lier. c.cùm in iuuentute.de præſumpt. Et ſanè
non probante accuſatore ac qui eius loco ſit,
diffamatore, nullæ ſunt aliæ partes iudicis,
quàm ad abſoluendum, l.qui accuſare. C. de
26 edẽd.Nec † uerò quis mihi facilè perſuaſerit,
uerũ eſſe, quod gl.l.fallaciter.C.de abolit.& a-
lij, l.ubi. C.de falſ.tradunt uel in crimine falſi
aut ſimili ab utraque parte, etiã à reo, probatio-
nes requiri. Primùm regula eſt.in cõtrarium,
l.qui accuſare. C.de edẽ.l.ul.l.actor.C.de pro-
bat.ut gl.fatetur d.l.fallaciter. uerſ.regulariter
contra. à qua non eſt recedendum, ubi non
probatur exceptio, l. ab ea parte. de probat.l.
1.in fin.C.de reb.cred. Non aũt probatur hæc
exceptio in d.l.ubi.C.de falſ.Nã etſi tex.ibi no
lit omnia actori incũbere, ſed iudicẽ ſtatuat
intermedium inter partes, qui & ipſe de in-
nocentia uel reatu rei inquirere debeat, nõ ta-
mẽ inde ſequit probationẽ hîc ullam incũbe-
re reo: quod tex. nuſquam uerbo dicit: ideo ſupple-
ri nõ debet, l.de precio.de Publicia.nõ magis,
quàm in alijs criminib. ubi idẽ officiũ inqui-
rẽdi à lege iudici imponit. l.abſentẽ. de pœn.
l.cõgruit.de off præſ.l.1. & paſsim, de quæſt. l.
27 3.de teſtib.cũ ſimil. Cæterùm † l.pen.ad S. C.
Turpil. nihil huc facit, & eo perperã inducit,
ut inſpicienti patet. Porro d.l.fallaciter.C.de a-
bolit.id adeo nõ probat, ut mihi cõtrariũ po-
tiùs inde colligi uideat. Recenſet enim ſpecia-
lia quædã crimina, in quibus nõ tãtùm actori
neceſsitas pbandi crimen, uerumetiã reo pur
gãdi, quæ negat, imponitur: cuiuſmodi ſunt
uiolatæ maieſtatis, oppugnatæ uel pditæ pa-
triæ, peculatus, & ſacramenti (militiæ) deſerti,
quæ ibi nominatim recẽſent. Falſi uerò crimẽ
cùm nuſquam ibi regulæ eximat, cõcludemus ex
d.l.fallaciter. potiùs hîc in contrariã partem,
nẽpe quod exceptũ non eſt, in generalitate d.l.q
accuſare. C.de eden. manere oportere, Dec.l.1.
28 nu.20.de reg.iur. Cæterùm † & cùm d.l.falla-
citer.purgationis pbationẽ à reo exigat, non
uidet agere de termino iuris communis, quo
præſumit quiſque innocẽs, donec cõtrà probet,
c.ul.& paſsim, de præſump. l.abſentẽ.de pœn.
29 Alciat.reg.2.præſump.4.n.2. ſed † de purga-
tione ſuſpicionũ, quæ per ſuſpecti iuramentũ
purgari ſolẽt, tot.tit.de purg.cano. Aemil.cõſ.
61.in cauſa.n.7.& 8.per c.atteſtationes.de de-
ſponſ.impub. honeſti & fide digni nobilis ac
ingenui, nec antè in flagitijs periurijſque depre
henſi, c.1.de purgat.canon. alioqui pro cõui-
cto habẽdi ac puniẽdi, c.cùm P.7.de purg. ca-
no.ſcilicet cùm infamia ortũ habet ex proba-
bilibus cõiecturis, c.nos inter.6.c.inter.10.c.2.
3.de purg.cano.& ueriſimilibus indicijs, c.4.
de purg.cano. unde publica ſit orta infamia,
c.nos inter.6.de purg.can.Panor.poſt gl.c.cõ-
tinebat.de deſponſ.impub.nec aliter, ut in no
ſtro caſu c.cùm in iuuẽtute. 12. de purg.cano.
quo in titulo quæ de cõpurgatoribus tradun
tur, ut poſtquam purgãs ſe principalis de ueritate
iurauit, c.quoties.5.eod.tit.ipſi cõpurgatores

eius honeſti,c.cõſtitut⁹.9.de pur. ca. c. cũ P. 7.
c.cũ dilecti.11.de pur.ca.& notitiã eius haben-
tes, d.c.cũ P.ut uicini, d. c. cũ dilecti. iurent de
credulitate,c.de teſtib.13.eo.tit. nẽpe q credãt
eũ uerũ iuraſſe,c.quoties.5.in fin. de purg. ca.
Quanq̃ iure quoq; Sax. probet, tñ nec olim
iure ciuili receptũ fuit,l.non omnis. §.à barba
ris.de re milit.c.præſenti.§ ſicubi.ubi gl. uerb.
cõſcientia.C.de his qui ad eccleſ.conf.nec ho-
die ne quidẽ in curijs Sax.uſurpat, ſed ſufficit
ipſum principalẽ, poſtq̃ illi impoſitũ eſt à iu-
dice per ſententiã, ſuo ſe iureiurãdo purgare,
de quo Iaſ.n.219.Beuſt.145.146.cũ ſeq. Curt.
317.Caccialup.nu.270. l.admonẽdi.gl.l.1.nu.
50. Caſt.l.3.nu.10.Beuſt.in rub.n.195.cũ mul-
tis ſeqq. de iureiur. Myſing. obſ.87. centur. 2.
Damhoud.in prac.rer.criminal.c.44. Angel.
conſ.172.Bar.in l.ſed etſi.§.ſi magiſter. in fine,
ad l. Aquil.& conſt.pro. 22. parte 1. ubi etiam
ad ciuiles cauſas porrigitur.

CONSILIVM XCIX.

De fructuum adiudicatione.

SVMMARIA.

1 ¶ *Reſtitutio fructus complectitur.*
2 *Fructus quinam reſtituendi.*
3 *Fructus à quo tempore debeantur.*
4 *Cõdemnatione ſecuta, intelligitur bonæ fidei poſſeſſor à tempore conteſtationis in mala fide fuiſſe.*
5 *Ante litem, uel poſt ſententiam fructus percepti non debentur officio iudicis, ſed iure actionis.*
6 *Fructus iure actionis debiti, debent peti.*
7 *Bonæ fidei poſſeſſor an ad conſumptos fructus teneatur?*
8 *Fructuum petitio an inſit generali clauſulæ, qua petitur ius ac iuſtitia adminiſtrari?*
9 *Quod fit in actu conteſtationis, uel poſt, intelligitur antè factum, quoties antè fieri debuit.*
10 *Clauſula Peto ius & iuſtitiam, non extenditur extra libellum.*
11 *Fructus non petitos an iudex adiudicet?*
12 *Non ſufficit fructus adiudicari, niſi probentur percepti.*
12 *An fructuum reſtitutio uerbo Reſtituẽdi, ueniat in ſententia, ſicut in legibus.*
14 *Certam fructuũ quantitatẽ definire ſententia nõ eſt neceſſe, cùm poſt liquidari poſſit.*
15 *Secundum liquidationem actoris iudex fructus taxat.*
16 *Secundum rationẽ iuris & mediocritatem deductis expenſis fructus taxantur.*
17 *Taxatio fructuũ iudicis arbitrio relinqtur.*
18 *Iudex, qui nullam facit in ſententia fructuum mentionem, abſoluiſſe ab his reum exiſtimatur.*

1 REI † reſtitutio fructus & omnẽ rei
cauſam,i.acceſſoriã utilitatem,cõ-
plectitur,l.ex diuerſo.35. §.1. l. qui
reſtituere.68.l.eius.46. de rei uen.
l.reſtituere. 85. de uerb. ſig. ut unà
reſtitui debeat, l.cùm fund⁹. in prin.ſi cer pet.
d.l.reſtituere. l. pen. §. fructuarios. 5. ſi uſusfr.
pet.qcquid habiturus eſſet actor, ſi cõtrouer-
ſia ei(per contradictionẽ)facta nõ eſſet,l.reſti-
2 tuere.73.de uerb.ſig.cuiuſmodi † ſunt fructus
pendẽtes,l.fructus.44.l. fructus.23. de rei uẽ.
percepti,l.2.C.de fruct.& lit. expẽſ. l. antep. de
rei uen.l.fundũ.17.C.eo.tit.§.1.Inſt.de off iud.
& qui percipi honeſtè potuerũt, l. fructus. 33.
l.fundus. 44. de rei uen. non tm̃ à poſſeſſore,
l.5.C.de rei uen.l.2. C. de fruc.& lit. expen. ſed
ipſo quoq; petitore, l.ſi nauis.62.§. ult.eo. §.2.
Inſt.de off iud. non tertio,l.Iulianus.in fi. uerſ.
ſed fructus eius tẽporis. de rei uen. neq; ſolũ
extãtes,l.certũ.22.C.de rei uend. uerùm & con
ſumpti,§.1.Inſt.de off.iud.l.3.C.de cõdic.ex le-
ge:tã naturales, quàm induſtriales, d. l. Iulia-
nus.l.pterea. & paſsim,de rei uen. latè Didac.
Couar.reſolut.li.1.c.3.atq; adeo ciuiles, l.ſi na
uis.62.de rei uend.l.5.§.fructuario.5.ſi uſusfr.
3 pet.Et † indiſtinctè quidẽ omnes poſt litẽ con
teſtatã,l.præterea. 20. §. poſt acceptum. de rei
uẽd.l.certũ.22.C.eo.§.1.in fin. Inſt. de off. iud.
latè Tiraq.de retrac.prox.§.15.gloſ.1.& 2. & de
retrac.cõuen.§.5.gl.4.Menoch. remed. recup.
15.nu.574.ſine diſtinctione bonæ mala ue fi-
dei poſsidẽtis,d.l.certũ.l.3.C.de cond. ex lege,
l.2.C. de fruc. & lit.expẽ.§.1. uerſ. poſt inchoa-
4 tã aũt petitionẽ Inſt.de off.iud. Quoniã † con
demnatione ſubſecuta,intelligit etiã bonæ fi-
dei poſſeſſor fuiſſe in mala fide ab inchoato
iudicio,l.itẽ.§.petitã.9 l.ſed etſi.25.§ ſi ante.5.
de pet.hære. l.1. l.2.C.eo.tit. quo ſentẽtia retro
trahit in ſtrictis,l.præterea. l. Iulianus. 17.§.1.
de rei uẽ.in bonæ fidei ulteriùs ad primã mo-
ram,d.l.itẽ.§.petitã.l.curabit.l.fructus. 13. ubi
gl.uerb. ac ſi mora. C.de act.empt. ut inde ois
cauſa debeat,l.2.l.3. de uſur. l. cùm fundus. ſi
cert.pet.etiã partus,l.1.l.partũ.7. C.de rei uen.
eorumq; fructus,l.Iulianus. 17. ff.de rei uend.
operæq; ſeruorũ,l.cæterùm.31. de rei uend. o-
mneq; lucrũ,l.Iulianus.17.in fi. de rei uend. &
rei imminutio ac corruptio, l.itẽ. 15. cũ ll. ſeq.
de rei uen. dãniq; dati æſtimatio, l. nõ ſolùm.
13. de rei uen.quæ & ipſa uerbo Reſtitutionis,
cõtinet,l.cùm prætor.82. de uerb.ſig.poſt mo
rã,l.fructus.33.l.itẽ.15.de rei uen.aut ſi petitor
erat diſtracturus,d.l.itẽ.15.Cuiac.ob. 9. c. 34.
uſq; ad tẽpus rei iudicãdæ, l.fructus. 33. de rei
uen. etiã poſt cõcluſionem in cauſa percepta,
Bal.l.cùm ꝓpria.5.in fi.nu.6. C.ſi quis alt. uel
ſibi

5 ſibi. Sententia † dicta finitur officium iudicis,
l. iudex poſteaquã. 55. de re iud. Ergo præſta-
tio fructuũ qui pendẽte iudicio percepti, non
inſunt actioni, ex regula l. nõ põt. 23. de re iud.
ſed officio tm̃ iudicis debent̃, l. ædiles. 25. §. itẽ
4. de ædil. edic. ad eã diẽ qua ſentẽtia dicitur,
non ulterius, l. 1. §. 1. l. 3. §. 1. de uſur. Neq; tamẽ
poſt pceptos ideo lucrari debet poſſeſſor con
demnatus, l. 3. in princ. de uſur. ſed ut ante li-
tem perceptos debet iure actionis; l. certum,
C. de rei uen. l. pen. l. Iulianus. eod. ſic & de his
extãtibus rei uendicatione, de cõſumptis qui
uendicari nequeũt, quia non ſunt, cõdictione
tenentur, l. 3. C. de cond. ex lege. Quanq;, ne li-
tes ex litib. ſerant̃, contra l. antepe. in fin. C. de
reb. cred. nouo iudicis decreto & hi in execu-
tione poſſunt aſſignari, Bal. Sal. l. ſi longiùs. 7.
6 per illũ tex. C. de exec. rei iudic. dum † tñ ij qui
iure actionis debẽtur, petiti ſint, §. ſi quis à nõ
dño. uerb. agere. Inſt. de rer. diuiſ. l. partum. in
uerſ. ſi ſpecialiter pro his egiſſet. de uſur. nec e-
nim iudex ſupplet actionẽ, Caſt & Dd. l. unic.
C ut quæ deſ. aduoc. & cum ſint à re ſeparati, l.
antep. l. fruct⁹. 45. de uſur. (pendẽtes excipio,
l fructus. 44. de rei uend. §. ſi uerò Inſt. de rer.
diuiſ.) non incumbunt iudicis officio, niſi ſpe
cialiter illi iniungãtur, l. ædiles. 25. §. idẽ. 4. de
æd. edic. Quod aliter ſe habet in his quæ offi-
cio iudicis, quod obligationẽ nullam præſup
ponit, l. qui p colluſionẽ. de act. emp. l. Quin-
tus. de ann. lega. debẽtur: etiãſi non petantur,
Bal. l. 1. nu. 15. C. de fruct. quod receptũ in Ca-
mera teſtatur Myſing. obſ. 55. cent. 4. cõtra Ca
7 non. in c. grauis. de reſtit. ſpol. Nec † uerò hi
fructus ita debentur indiſtinctè, ut poſt morã
& litem conteſtatã alij, ſed à malæ tm̃ fidei poſ
ſeſſore, l. ſi fundũ 17. l. certũ. C. de rei uend. l. 3.
C. de cõd. ex lege, §. ſi qs à non dño. Inſt. de rer.
diuiſ. Nã bonæ fidei poſſeſſor non æquè de o-
mnib. præſertim cõſumptis, uel nõ perceptis,
tenetur, d. l. certũ. l. 4. §. 2. fin reg. §. 1. Inſt. de of.
iud. Ex æquitate tñ eum teneri de his quoq;,
quatenus factus eſt locupletior, non tantùm
in uniuerſalibus, (quod extra dubium poni-
tur) uerùm ſingularibus iudicijs, de quibus
magis dubitatur, communiùs receptum eſt,
Alex. Zaſ. l. ſi & me & Titium. ſi cer. pet. Didac.
Couar. reſol. lib. 1. c. 3. Menoch. rem. recup. 15.
nu. 598. Tiraq. de retrac. prox. §. 15. glo. 1. nu. 5.
Obtinuit autem nũc, cùm fruſtra fiat per plu-
ra, quod fieri poteſt per pauciora, l. ampliorẽ.
§. ult. C. de appellat. l. 1. quod met. cauſ. & cau-
ſæ continentia diſtrahi non debeat, l. nulli. C.
de iud. tot. tit. de quib. reb. ad eun. iud. ut unà
cum re omnes fructus quomodocunq; debi-
ti petantur, Felin. c. inter. 6. num. 2. de fid. inſt.
uno libello. Bald. l. 1. nu. 15. C. de fruct. niſi plu
res ſeparatè uindicationes proponãtur, Bart.
l. & ex diuerſo. §. 1. num. 3. de rei uend. ex l. fun-
di. 18. de except. Quo caſu num fructus ſpeci-
ficè ſint deſignandi, ut res ipſa, l. 6. de rei uen.
diſputatur: Bald. l. 5. num. 3. 4. 5. C. ſi quis alt.

uel ſibi, Bart. l. & ex diuerſo. §. ubi. num. 2. 3. de
rei uend. Iaſ. §. omnium. num. 175. Inſt. de act.
Sed æquius eſt ſufficere indefinitam ac gene-
ralem fructuũ petitionẽ, qua oẽs complexus
uideri debeat actor, ſiue officio iudicis, ſiue iu
re actionis debitos, l. ult. C. de ann. excep. Bar.
nu. 1. l. ſolemus. de iudic. qui pòſt in taxatione
declarentur, Fel. nu. 2. d. c. inter. de fid. inſtr. Pa
nor. nu. 25. d. c. grauis. de reſtit. ſpol. Iaſ. d. §. o-
8 mniũ. nu. 178. Cæterùm † ꝙ Myſin. obſer. 55.
cent. 4. uult, fructuũ petitionẽ ineſſe generali
clauſulæ, qua ius & iuſtitia adminiſtrari peti-
tur, tantùm uidetur pertinere ad debitos offi-
cio iudicis, poſt conteſtationẽ etiã in ſecunda
inſtantia, Bal. l. ampliorẽ. 35. in prin. C. de ap-
pel. quæ reducit rem ad tẽpus cõteſtatæ litis, l.
9 ita. 13. C. de procur. quo tẽpore † quicquid fit,
uel petitur, quod antè fieri debuit, intelligitur
ex bono & æquo ante momentũ conteſtatio-
nis eſſe factũ, Iaſ. l. nam poſteaquam. 9. §. ſi pe-
titor. nu. 6. de iureiuran. l. Pomponius. 40. §.
10 ratihabitionis. de procu. Extra uerò † ea quæ
officio iudicis incumbunt, uel libello ſunt ſpe
cificata, clauſulam eam extendi inſolens eſt,
Dec. l. petens. num. 5. C. de pact. Alexan. conſ.
121. nu. 12. uiſa. Dec. conſ. 93. num. 15. Menoc.
in remed. recup. in princ. nu. 15. 16. Idq; in hac
fructuum materia ſic declarant Panor. c. gra-
uis. nu 25. de reſtit. ſpol. Felin. d. c. inter. Bald.
11 d. l. ampliorem. Quamobrẽ † non petitos re-
gulariter adiudicare non debet, ſi quidem iu-
re actionis debeantur, Bal. l. 5. nu. 4. C. ſi quis
alt. uel ſibi, l. 1. num. 14. 15. C. de fruc. Officio
uerò iudicis debitos, ſi non petantur, poteſt
quidem adiudicare, non tamen cogitur, Bal.
l. 1. num. 15. C. de fruct. & l. properandum. §. ſi-
ue autem. nu. 3. & 4. C. de iudic. ſicut & in ex-
penſis, Myſ. obſ. 55. cent. 4. non tamẽ quando
per iuramentum aduerſarij quis condemna-
12 tur, Corſ. lib. 2. indag. cap. 27. Neq; † tamẽ ſuf
ficit petijſſe, niſi, ut aliàs l. 6. C. de præd. minor.
etiam perceptos eſſe, uel percipi potuiſſe, atq;
ideo debitos eſſe probetur, l. ſi fundum. 17. C.
de rei uend. (negante ſcilicet reo, Iaſ. l. patre. 8.
num. 21. 27. de his qui ſunt ſui, uel al. iur.) ad
eum modum, quem Bald. ponit l. 1. nume. 14.
13 15. C. de fruc. & lit. exp. Quanquam † autem
uerbũ Reſtituas, in legibus & edictis continet
fructuum reſtitutionem, etiamſi nihil aliud
ſit expreſſum, l. in condemnatione. 173. §. 1. de
regul. iur. l. cùm prætor. 81. de uerb. ſig. tamen
iudex in ſententia apertè facere fructuũ men-
tionem debet, alioqui uerbo Reſtituendi, non
uenient, ſed ab ijs potiùs abſolutio facta ui-
debitur, l. 2. l. 3. ubi Baldus & Doctores, C. de
fruct. Bartol. quatenus ſcilicet iudicis officio
fructus debentur, d. l. 3. Didac. Couar. latè re-
ſolut. lib. 1. cap. 3. l. ex diuerſo. 35. §. 1. per illum
tex. de rei uend. Quod igitur Iaſ. §. omniũ. nu.
181. Inſt. de act. ex Bal. in rubr. C. de fruct. nu. 1.
& 2. exiſtimat, uerbo Reſtituendi, fructuum
cauſam contineri, hoc legis ad uerba referen-

dum eſt,l.uidcam⁹. 38.§.in Fauiana.de uſur.l.
2.ſi quid in frau. pat.non iudicis,l. 4. de uſur.
l.mulier.22.§.ſi hæres.ad Trebel.Panor.d.cap.
grauis.11.num.24.25.de reſtit.ſpol.l.3. C. de
cond.ex lege,l.ſed etſi.35. §.1.de rei uend.quæ
leges oſtendunt, cōdemnatione reſtitutionis
facta,ad fructus(ſcilicet iure actionis debitos:
nam à debitis officio iudicis, quod ſententia
dicta finitur,l.iudex. de re iud. diximus abſo-
lutoriam ineſſe,l.3. C.de fruct.) agi poſſe & o-
portere, facilè ut intelligat, Reſtitutionis uer-
bo à iudice prolato, hos non cōtineri, præter
pendentes, qui pars rei ſunt: l.fructus. de rei
uend.Bald.c.1.uerb.ſuccedere. de pace Conſt.
deciſ.Neap.188.conuenitur.in princ. Tiraq.de
retrac.prox.§.1.gl.7.num.42. ut arundines &
ſyluæ cæduæ,l.qui fundum.40. §.cùm fundū.
14 de cont.emp.Certam † autem fructuum quan
titatem,ſicut uſurarum, l.in ſumma.59. §. qui
ſortis. de re iudic. ſentētia definire non eſt ne
ceſſe: licet id Bal.diſputet l. 5.num. 4.5.per il-
lum text. in uerb. habita fructuum taxatione.
C.ſi quis alt.uel ſibi,ex §.curare.Inſt.de act.t.t.
C.de ſent.quæ ſine cert. quant. & eò inclinent
Iaſ. num.197.Inſt.de act.Angel.d. l. in ſumma.
pro quo l.1.C.ſi mul. ſecun. nupſ. Nam rece-
ptior eſt Canoniſt.poſt Innoc.opinio,in c. in-
ter.8.de donat.c. cùm ad ſedem.15.de reſtitut.
ſpol. exiſtimantium, ſatis eſſe, ſi in ſententia
fiat in genere fructuum cōdemnatio, & poſt-
quam illa tranſijt in rem iudicatam, quanti-
tas illorum liquidetur ac taxetur, Bald. d.l.5.
num.4.5.C.ſi quis alt. Matheſ. ſing. 80. nota.
num.4.6.7.per cap.finem. 5.de dol. & contu-
15 mac.Quare † nec liquidatione actoris proba-
tioneq; eſt opus, prius quàm per ſententiam
obtinuerit condemnationem fructuum gene
ratim petitorum ac probatorum antea: ſecun
dum quam actoris liquidationem iudex fru-
ctus taxat,c.iurabit.6. uerb. ſtandum eſt pro-
bationi.c.2.3. & paſsim,de probat.l.5.C.de rei
uend.Dd.l.argentarius,10.§.fin.de edend.aut
ſi certa haberi nequit,ſecundum coniecturas,
Bal.l.1.nu.16.C.de fruc. & lit. expenſ.per l.3.§.
fi. ubi Caſt.Iaſ.de eo quod cer.loc. prout in æ-
ſtimatione eius quod intereſt, Bar.Bal. & Dd.
l.unic.in fi.C. de ſent.quæ pro eo quod int.d.l.
16 3.§.fin.& † ſecundum rationem iuris, ex quo
ſunt reſtituendi,Por. conſ.2.num.65. per Bar.
l.ſi fundus.16.§.in uindicatione.3.de pigno.l.
creditor.3.in fin. qui pot. in pig. l. ſi cùm uen-
ditor.66.de euict.Neguzan. tract.pig. 4.mēb.
2. partis,nu.117.deductis ſcilicet impenſis, l.1.
C.de fructib.l.5.ubi Dd.de impenſ. in res dot.
Menoch.de iud.arb.lib.2. cent.1. caſu 77. nu.
5.Franc. Crem.ſing.138.latè Tiraq. de retract.
prox.§.15.gl. 1.nu.1. 2.3.4. etiam cuſtodiæ cau
ſa factis,Bal.l.1.nu.5.C.de fruct. per l.uillæ.16.
de fund.inſtruc.l.ult.de dam.infec. & alijs de-
ducendis, Menoch. remed. recup.15. nu.599.
574.Tiraq.de retrac. prox.§.15. gloſ. 1.nu.1.cū
multis ſeq.Didac. Couar. lib.1, uar.reſol. cap.
3.non damnis fortuitis:Bal.ibid.num.18. per
l.damnum.12. locat.conſiderata fundi quali-
tate,Bal.l.5.num.3. C.ſi quis al.uel ſibi, per gl.
& Dd.l.2. C.de reſc. uend. ſubductaq; ratione
communium redituum in uicinijs,Felin.cap.
cùm cauſam. nume.12. de teſtib.& communi-
ter Dd.cap.grauis.de reſtit.ſpoliator. & annis
proximis,non remotis: Bald. d.l.1. numer.16.
prout communitèr percipi poteſt & ſolet,Bal.
ibid.num.2. Dd. l.domum. C. de rei uend. ex
communi æſtimatione tam uicinorum,quàm
peritorum,Didac.li.1.prac. quæſt. cap.30. nu.
1.per l.5.C.de nupt. Salic.poſt gl.l. ult.C.de lo-
cat.Menoch.de iudic.arbitrar.lib.2.cent.1. ca-
ſu 76.nu. 2.addens poſt nu.5. & 6.iudicem a-
nimaduertere oportere, an fundus etiam re-
ctè cultus fuerit, neque neceſſaria ſint omiſſa,
Neuizan.conſi.90.nu.16. Cæterùm q Ferrar.
in for.action.real.uerb.generalis. nu.2. exiſti-
mat, in minimo condemnationem circa fru-
ctus eſſe faciendam, ex doctrina Innoc.& Ca-
non.c.2. de ord. cog. hoc obtinet in obſcuris,
& quoties non apparet, quid quantumq; de-
beatur,l.ſemper.9.de reg.iur. etiam in ſenten-
tijs,Cag.l.ſemper.nu.25.per l.inter.38.de re iu
dic. nō tamen uſquequaq; in iſtis arbitrarijs,
Dec.d.l.ſemper.num.8.in 3. fallen. ubi potiùs
medium eligendum,l.ſi quis.35.§.1. C.de do-
nat. l.fideiuſſor.52. mand. ex æquo & bono,
quod æſtimetur pro perſonarum & rerum, de
quibus agitur,complexu,l.cùm poſt. 69. §.ge
ner. de iur. dot. l.qui liberos. de rit. nupt. l.1s
cui.11.de àlimen.& cib.leg.Panor.& Canon. c.
17 1.de decim.Cùm itaq; taxatio † fructuum iu-
dicis arbitrio relinquatur, l. fructus. 33.l.& ex
diuerſo.35. §. 1. de rei uend. arbitrium hoc æ-
qualitatem ſpectabit, l.ult. C. de fruc. & com-
mune ſimilium rerum pretium, l. pretia. 64.
ad l.Falcid.l.ſi ſeruum.33.ad l.Aquil.commu-
niúmque annorum reditum, non ubertatem
fœcundorū, aut ſterilitatē infelicium & mali-
gnorum,Felin.in c.cùm cauſam.num.1. de te-
ſtib.per l.ſi fundū.35. cum l. ſeq. mand.quem
tex.ad hoc laudant ſingularem in l.unic.in fi.
quæſt.6.C.ſi ſer.ex.ſe emi paſſus eſt. Spectabit
item ualorem, qui fuit tempore perceptio-
nis, Ioan.Anan.conſ.38. num.3. uel conſum-
ptionis,Bal.l.2.in fi. C. de fruc. Menoc.recup.
poſſ.reme.15.nu.599. ſubiungēs hoc eſſe ma-
18 ximè notandum.Quòd ſi † iudex porrò nul-
lam in ſentētia fructuum mentionem fecerit,
abſoluiſſe uidebitur cōdemnatum de ijs, qui
officio iudicis debentur: nec poſtea ſuper his
pronūciare poterit,l.2.3.ubi Bal. Salic. & Dd.
de fruc.& lit.expenſ. l. 4.C. depoſ.quoniam of
ficium eius cum ſententia expirauit,l.1. l.3. de
uſur.l.iudex.55. de re iudic.ſecus in his, qui iu
re actionis debentur,Caſtrenſ.Angel. & Dd. l.
Paulus.42.de re iudic.l.ſi marito.31. §.ult. ubi
Bar.ſol. matr.per l.ult.§. Lucius.4. de condic.
indeb.Specul. de fruct.§. ult. Matheſ. ſing. 60.
num.6.7.8. quod in non petitis facilè poteſt
admitti

admitti,l.3.C.de cōd. ex lege: à petitis autem,
etiā his uel generatim tantùm, uidebitur po-
tius reum abſoluiſſe iudex, Bald. l.5. numero
4.C.ſi quis alteri uel ſibi,facit l.duobus.19.de
except.rei iudic. glo.& Doctores l.Neſennius.
41. in fine,de re iudic.l.fundi.18. de except.rei
iudic. Bartolus l.& ex diuerſo. §. primo, de rei
uendicat.

CONSILIVM C.

De appellatione ſeu reclamatione aduerſus executionem inſtituta.

SVMMARIA.

1 *Ab executione ex cauſa licet appellare.*
2 *Si ordinario loci executio non ſit mandata.*
3 *Appellatio ſuſpendit executionem.*
4 *Certioratus non debet amplius certiorari.*
5 *Ab iniquitate mandantis executionem, appellandum ad eius ſuperiorem.*
6 *Licet officium iudicis mandantis contra iniquitatem executorialium implorare.*
7 *Aduerſus nudum facti executorem ad committentem proclamare licet.*
8 *Reclamatio coram executore facta, apud committentem iuſtificatur.*
9 *Reclamatio permittitur, ubi appellatio prohibetur.*
10 *Tertius ab executione appellare & proclamare poteſt.*
11 *Reclamatio an ſuſpendat executionem?*

Rationum decidendi ſummaria.

12 *Si à tertio p̄iudicialis allegetur cauſa, ſuſpendi debet executio.* (debet.
13 *Quoniā ſentētia inter alios lata, ei obeſſe nō*
14 *Spoliati executio impeditur per reclamationem tertij, ſicut cuiuſuis poſſeſſorij.*
15 *Iniurioſo executori de facto reſiſti poteſt.*
16 *Officiali extra officiū, uel in officio malè procedenti reſiſtere licet.*
17 *Nuncio iniuſtè exequenti, uel literas nō exhibenti, de facto licitè reſiſtitur.*
18 *Executio nunquā procedit, ubi tertij intereſt eam non fieri.*
19 *Principis mandatum ita intelligendum, ne ius tertij lædat.*
20 *Tertij intereſſe incontinenti probandum eſſe, quomodo accipi debeat.*

1 LICET † regulariter ab executio-
ne nequit appellari, l. ab executi-
one. ubi Bal. C. quor.app.tamen
ex iuſta cauſa & reclamare ei li-
cet, Bart. l. ab executore. num. 4.
de appellat. quod remedium eſt ſummarium
ac extraordinarium, Anchor. conſil. 333. ad
dubia.num. 2.per l.à diuo. §.ſi ſuper rebus. de
re iudic. & inde etiam appellare,Bal. Cyn.Sa-
lic. d.l.ab executione.C.quor.appel. Bartol. d.
l.ab executore. de appel. c.quod ad conſulta-
tionem.15. cap.cùm ſuper.17.ubi gloſſ. & Ca-
non.de ſent.& re iudic. c.ueniens. 2. de teſtib.
in ſcriptis ſcilicet, Myſin.obſer.32. cent.3. cap.
cordi.ubi Franc. de app.in 6.Cornæ. conſ.95.
uiſo.num.2.uol.4. Maran.parte 6.iud.cap.de
app.nu.126. expreſsis in appellatione cauſis,
propter quas prouocetur, Spec.de execu. ſen-
tent.§.nunc demum.num.9. Bart. num.2. d.l.
ab executore. Panor. cap. quod ad conſulta-
tionem.num.31.de ſenten.c.ut debitus. de ap-
pell.Lanfr.cap. quoniam. uer.interlocutoriæ.
num.115.121.de probat.Bar.l.eius.num.4. de
appellat. Quod intelligo de executione rei
iudicatæ, contra quam ſententia non admit-
titur alia: & proinde nec appellatio, qua refor
metur. Nam ab executione quæ ſuper ſigillis
& literis ex more prouinciæ ſine iudicio præci
pitur, non uideo, cur minus appellari queat,
quàm ab alio iudicis grauamine & cōmina-
tione. Verùm de hoc iſthîc non agitur. Videa-
mus ergo, quæ cauſæ huius appellationis eſſe
2 iuſtæ poſsint. Prima eſt, quòd † mandatum
exemptionis dicitur iniuſtum, & ideo ſurre-
ptitium, Panorm.c.2.ad fin.ubi Felin.elegan-
ter nume.16. de reſcript.Guid.Pap.deciſ.320.
in hac curia. Alciat.& Arelat. reg.2. præſump.
30.num.4.cum multis ibi alleg. quæ iuſta eſt
appellandi hinc cauſa, Panorm.poſt Hoſtien.
cap.quod ad conſultationem. nu.27. de ſent.
& re iudic. propterea quòd alij, quàm loci or-
dinario ſit executio demandata, contra do-
ctrinam Bart. l à diuo Pio.§.ſententiam. num.
5.de re iudic.& l.1.numer.41.C.de ſum.trinit.
text.l.epiſcopale.ubi Bald.Caſtr.Salicet. C.de
epiſc.aud.l.fin. ubi Dd. C. ubi in rem act. Pa-
pien.in for.execut. ſentent. definit. in princip.
nume.15. ac conſuetudinem, Myſin.obſer.78.
cent.3.obſ.94.cent.1. quę quando non ſerua-
tur, peræquè poteſt appellari, atq; cū fit cōtra
ius, Bal.in rub.de dilat.Barb.ad Bal. c.1.§.1.n.
14.de pace Conſt. Nā de exceſſu executionis,
q̄ propria hoc in argumento eſt appellādi ma
teria, d.l.ab executore.ubi Dd. hîc necdū quæ-
ri poteſt, cū executio ab ordinario loci recla-
mante non ſit admiſſa. Secunda, quòd execu-
tores mandatū executionis petenti appellan-
ti exhibere noluerint, iux. l. prohibitum. C.de
iur.fiſ.lib.10.per not.ex l.licet.ubi gl. uerb.ha-
beat.l.1.C.de procur.c.qui ad agendū.eod.tit.
in

in 6. l. ult. ff. mand. l. unic. ubi Dd. C. de mand.
3 princip. & ideo ac alijs de cauſis † ſuſpecti ſint,
quæ cùm pertineant ad totam executionem,
uidetur, quòd tota executio interim ſuſpen-
di debeat, l. ab executione. uerb. appellatione
ſuſpenſa. C. quor. appel. Panor. nu. 35. c. quod
ad conſultationem. de ſent. & re iud. Spec. de
execut. ſent. §. nunc dicendum. nu. 7. & 8. Mihi
hæc non ſatis probantur. Nam cùm antè ap-
4 pellantibus † mandatum fuerit inſinuatum,
non debuerunt certiorati amplius certiorari:
c. eum. de reg. iur. in 6. Tiraqu. de retract. prox.
5 §. 36. gl. 2. nu. 24. nec † ſuſpicio uel iniquitas,
ſi qua ſubeſt, tam hîc in commiſſarios execu-
tores cadit, quàm in committentem, c. nouit.
ubi Bal. Panor. Anto. de S. Geor. Franc. & alij,
de app. Bart. d. l. ab executore. de appell. Dd. l.
ab executione. C. quor. appel. Et tali caſu cùm
de iniquitate executionis uertitẽ quæſtio, pro-
uocandum eſt ad ſuperiorem committentis
executionem, (à quo hîc non cadit appella-
tio, nec admittitur) non commiſſariorum, Pa-
nor. c. quod ad conſultationem. nu. 28. de ſen.
& re iud. per c. dilecti. de app. l. 1. C. ubi & apud
quem, Bart. d. l. ab executore. num. 3. per c. ſi à
ſubdelegato. de of. del. lib. 6. Nam cùm appel-
letur, ut ab iniquo facto mandantis executio-
nem, ad eum appellari nequit, qui de proprio
facto eſſet cogniturus, Bart. d. l. ab executore.
num. 3. contra l. unic. C. ne lic. in ſua cauſ. Nec
facere hîc aliquid iniuſtè poſſunt dici commiſ
ſarij, qui iuxta mandatam formulam exequi
uolunt, ſed is potius qui mandauit, Cyn. l. ab
executiõe. quæſt. 5. C. quo. app. Guid. Pap. de-
6 ciſ. 293. quæ executor. nu. 1. Quamobrẽ † mihi
magis placeret altera uti nauigatione, & offi-
cium iudicis committentis contra iniquita-
tem executorialium implorare: Bartol. d. l. ab
executore. num. 4. ut perpenſis ſupplicantiũ
grauaminibus, uelit literas executoriales re-
uocare, Ferrar. in for. execu. uerb. publico. nu.
8. c. de cætero. ubi Panor. de ſent. & re iud. gl. c.
paſtoralis. §. quia. uerb. etſi. de off. deleg. ubi
Dd. cognitione interim ſuſpenſa, ne per eam
ius tertij, ut hîc ordinarij loci, nulla diſcepta-
tione admiſſa, lædatur, Bartol. l. ab executore.
nu. 4. de app. Ferrar. in for. exec. def. uerb. pu-
7 blico nuncio. num. 8. ubi dicit, aduerſus † nu-
dum facti executorem ſufficere proclamatio-
nem ad ſuperiorem, qui executionem manda
uit, c. de cætero. ubi Panor. de ſen. & re iudi. gl.
c. paſtoralis. §. quia uerò. uerb. etſi fecit. de off.
8 delegat. Quanquam † enim reclamatio rectè
fiat coram executore, Feli. c. ueniens. 2. nu. 16.
de teſtibus tamen eius iuſtificatio coram ipſo
qui mandauit executionẽ, perpurgatur: præ-
ſertim in iſtis nudis facti executoribus, d. c. de
cætero. de ſent. gl. c. paſtoralis. §. quia uerò. de
offic. deleg glo. Bal. & Dd. l. etſi cognitio. C. ſi
contra ius uel util. pub. l. ſi, ut proponis. C. de
execut. rei, Felin. d. c. ueniens. numer. 16. Quæ
9 † quidem reclamatio, & officij iudicis per ſup
plicationẽ imploratio permiſſa eſt iſto quoq;
caſu, ubi committens non admittit appella-
tionem: Maran. in Spec. iud. part. 7. de appel-
lat. n. 11. ubi decidit etiam, cùm appellari non
poteſt, nihilominus permitti reclamationem,
10 per l. 1. C. de ſent. præfec. præt. Et ut † tertiꝰ pro
ſuo intereſſe poteſt appellare, l. à ſententia. u-
bi Bart. de appell. etiam ab executione, c. cùm
ſuper. ubi Panor. num. 20. de ſent. & re iud. Io-
ann. de Lig. & Canon. cle. 1. de ſen. & re iud. ſic
quoque per reclamationem intercedere, quæ
multò faciliùs permittitur, quàm appellatio,
d. l. 1. C. de ſent. præf. prætor. Maran. præal. loc.
Quare uideamus, an ordinarij loci nedũ uer-
balis reclamatio executioni oppoſita, uerùm
& impedimentum facti, quo executionem in-
hibuit, eiq; interceſsit, defendi poſsit, ac illam
11 ſuſpendat. Videbatur † non ſuſpendere, ſed
nihilominus executionem procedere opor-
tere præſtita cautione de iure tertij integro ſer
uando, l. ſi is à quo fundus. de rei uend. l. pen.
de pet. hær. Bar. l. à diuo Pio. §. ſi ſuper. nu. 4. u-
bi communiter Dd. de re iud. Panor. nume. 6.
poſt Innoc. nu. 2. Felin. n. 7. in c. ueniens. 2. de
teſtib. Imol. c. cùm ſuper. num. 22. de ſent. & re
iud. Ferrar. in for. ex. def. uerb. publico. nu. 16.
Lanfranc. c. quoniam. uerb. interlocutoriæ.
nu. 34. de probat. Et quãuis hoc Dd. limitent
in re non uacante, ut ſi à tertio priùs fuerit oc-
cupata, l. ult. C. de edic. diui Adria. toll. qui in
dubio iure poſsidere intelligitur, l. 2. ubi Bal.
num. 3. 4. C. de probat. l. quoties. l. ult. C. de rei
uend. l. is cui. §. bonorum. ut in poſ. legat. Bal.
auth. ei qui iurat. num. 4. C. de bon. auth. iud.
poſſ. nec citra cauſæ diſceptationem ſpoliari
poteſt, l. meminerint. C. unde ui, l. ult. C. ſi per
uim: tamen cũ ordinarius iſte reclamans non
antè poſſederit, ſed in articulo executionis oc
cuparit, non poteſt hoc executioni incommo
dare, Bal. l. ob maritorum. num. 4. C. ne uxor
pro mar. Ferrar. in for. exec. ſent. nu. 18. ubi di-
cit, hanc Cyni opinionem eſſe ueriorem & æ-
quiorẽ. Deinde cùm iſte ordinarius alibi cau-
ſam agi paſſus ſit de re ſui territorij, fecit ſibi
tacendo præiudicium, ne lite finita eius exe-
cutionem impedire poſsit, Panor. c. cùm ſu-
per. nu. 5. de ſent. & re iudi. & in c. ueniens. nu.
6. de teſtib. ubi & Felin. nu. 10. per c. penult. de.
ſen. & re iud. Anchora. conſ. 333. ad dubia. nu.
5. Poſtremò hæc reclamatio inſtar eſt ſuppli-
cationis, quæ appellationi ſurrogat: Maran.
tract. iud parte 6. de appellat. num. 11. 12. Sed
talis ſupplicatio non impedit, quo minùs fiat
executio cautione præſtita, auth. quæ ſuppli-
catio. C. de precib. imp. offeren. Spec. de ſupp.
§. 1. Panor. c. ex literis. circa finem, de in integr.
reſtit. Ergo nec reclamatio impedire debet.

Rationes decidendi.

HIS tamen non obſtantibus contrà ſtatui
poteſt. Tertius enim (ut hic ordinarius loci,
ubi res, in quã executio dirigitur, eſt ſita) qui
nun-

nunquam in lite fuit, opponere ſe executioni
poteſt, l. à diuo. §. ſi ſupra. de re iud. l. ob mari-
torum. C. ne uxor pro mar. Myſ. obſ. 73. cent.
12 3. Qua oppoſitione † ſi præiudicialis allege-
tur cauſa, ſuſpendi debet executio, Panorm.
cap. quod ad conſultationem. nu. 31. de ſent.
& re iud. tam in petitorio, quàm poſſeſſorio,
Felin. d. c. ueniens. 2. num. 11. & Imol. nu. 2. de
teſtib. Bald. c. cùm ſuper. de ſent. & re iud. ubi
num. 2. & 13. ait, etiam inquilinum uel alium
tertium intercedentem, executioni eſſe obſta-
culo, & eam impedire: præſertim ſi dominus
eius non fuerit ad litem citatus, ut in noſtro
caſu, Caſtrenſ. conſ. 179. in cauſa. num. 9. uo-
lum. 1. maximeq́ſ ſi tertius uelit intereſſe ſuum
incontinenti demonſtrare, & ad hoc ſe poſtu-
lei (ut hic) audiri, Imol. d. c. cùm ſuper. num. 7.
& 11. de ſenten. & re iudic. Boer. ampliter deciſ.
79. breuiter pono. parte 1. potiſsimùm enor-
me & graue, quod ab executione ſit ei expe-
ctandum, Panor. d. c. cùm ſuper. nu. 18. de ſent.
& re iud. cujus text. mouet, qui dicit executio-
nem fieri oportere ſine præiudicio tertij. Ergo
ſicubi demonſtratur tertij præiudicium, non
debet ſentẽtia mitti in executionẽ: ſed potiùs,
ut ibi uult text. executione ſuſpẽſa, ſuper con-
tradictione & appellatione cognoſci, ſi cõſtet
eam rationaliter interpoſitam: idem Panor.
d. c. ueniẽs. 2. in 1. not. & nu. 6. Bald. ibid. num.
6. qui diſertè tradit, executionem non impe-
diri, quando nihil intereſt tertij: ſecus, ſiquidẽ
interſit contradicentis, per not. c. non ſolùm.
13 de appell. lib. 6. Ratio † eſt, quia ſententia in-
ter alios dicta tertio nocere non debet, l. ſæpe.
de re iud. l. 1. 2. ubi glo. C. quib. res iud. l. ſi pro-
luſorio. de appell, tot. tit. C. res int. alios acta,
&c. Noceret autem, ſi in tertij præiudicium ſen
tentia mitteret executioni: quare contra eum,
utpote non condemnatum, nulla eſt facien-
da, Afflic. deciſ. Neapol. 215. ſexdecim. in fine:
& ſi fiat aduerſus tertij proteſtationem ac re-
clamationem, eſt ipſo iure nulla, Bal. l. ob ma-
ritorum. nu. 2. C. ne uxor pro mar. Alex. Imol.
Angel. l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. de ſenten.
& re iudic. text. in c. ueniens. 2. de teſtib. ubi e-
tiamſi fuerit partim miſſa executioni ſenten-
tia, tamen contradicente tertio ſuſpenditur
executio, ſi non poteſt ſine eius præiudicio
14 conſummari: adeo ut † etiamſi ex iuſtitia &
iudicio recuperandæ ſpoliatus ante omnia ſit
reſtituendus, c. 5. c. conquerente. & tot. tit. de
reſt. ſpol. in 6. c. 1. eod. in 6. hæc tamen ipſa tam
fauorabilis licet executio ſuſpendatur, tertio
aduerſus eam ſe opponente, Panor. d. cap. ue-
niens. 2. num. 9. de teſtib. cuius ratio iuſta red
ditur deciſ. 25. Rotæ, incip. ſi ſententia. ſub tit.
de re iudic. Quia fieri debet executio contra
illum, qui re iudicata condemnatus eſt, nec
aduerſus eam amplius excipere poteſt. Cæte-
rùm cùm executio fit contra tertium, & qua-
tenus ita fit, eſt nouæ litis inchoatio propter
perſonarum mutationem, l. cùm quæritur. &
paſsim, de exec. rei iudic. Et quòd in poſſeſſo-
rio etiam impediatur executio tertio contra-
dicente, qui prætendit intereſſe: deciſum eſt
deciſ. Rot. 24: ſi in tempore. eod. tit. de re iudi.
15 in fine: Ex quibus † cùm habuerit ordinarius
ſuam reclamationem fundatam, de facto reſi-
ſtere potuit commiſſarijs, illa nõ obſtante exe
qui uolentibus, Bald. l. ab executione. nu. 11.
C. quor. app. non recip. Quæro, inquit, utrùm
iniurioſo executori de facto reſiſti poſsit? Dic,
quòd aut exequitur authoritate iuriſdictio-
nis: & non poteſt reſiſti de facto, niſi talis in-
iuria non poſsit reparari ex poſtfacto, ſecun-
dum Petrum & Cynum hîc. Aut ſine authori-
tate iuriſdictionis exequitur, & reſiſti poteſt, l.
prohibitum. l. facultas. C. de iure fiſci, lib. 10.
Innoc. c. ſi quando. num. 1. de offic. iud. deleg.
Iudicibus, inquit, malè procedentibus in ijs
quæ ſibi commiſſa non ſunt, reſiſtere poſſu-
mus. Hic autem quantumuis habuerũt man-
datum commiſſarij, non habuere tamen iu-
riſdictionem, in alterius præſertim territorio,
l. ul. de iuriſd. & ſi habuiſſent, per reclamatio-
nem ſuſpenſa fuit, ut ſuprà probauimus. Vn-
de procedere nihilo minus uolentibus, de fa-
cto reſiſti potuit, Bald. l. addictos. 7. num. 2. C.
de epiſc. aud. Bal. l. 1. num. 34. C. unde ui, Dyn.
c. quod quis. num. 6. de reg. iur. ubi probatur,
16 non † modò reſiſti poſſe officiali, quando ex-
tra officium quid facit, Dec. nu. 4. Cag. & Dd.
l. non uidentur. 127. §. qui iuſſu. de reg. iur. Fel.
& Canon. c. conſtitutus. de reſcrip. Ioan. And.
poſt Hoſtienſ. cap. ſignificamus. de conſtitut.
Bart. Iaſ. & Dd. l. iuſtè. de acq. poſſ. per l. memi-
nerint. C. unde ui, Iſer. c. 1. qui ſucceſ. ten. Dec.
conſ. 125. Alexan. conſ. 144. ubi Molin. nu. 2.
lib. 2. uerumetiam cùm in officio minus ritè
procedit, Dyn. d. c. quod quis. nu. 6. de reg. iur.
in 6. etiam executionis, Bart. Iaſ. & cõmuniter
Dd. l. iuſtè. de acq. poſſ. quamlibet ſuper reſcri
pto, uel Principis mandato, l. meminerint. C.
unde ui: & ita penè in terminis noſtris deci-
dit Cyn. l. 1. num. 15. C. de iur. & fact. ignor. Sed
pone, inquit, iudex uult omninò exequi, pro-
nuntiat de exequẽdo, uel mandat ut exequa-
tur: tertia pars (ſeu tertius) poterit appella-
re (nihilominus,) quia (huius ſcilicet reſpe-
ctu) uidetur modum excedere in exequen-
do, d. l. ab executione. C. quor. appell. cap. ex
literis. de off. deleg. Sed pone, ipſe iudex de fa-
cto exequitur: ſicut uidemus, quòd hodie fa-
ciunt non citata parte, nec aliquà interlocu-
toria præmiſſa: certè iſto caſu (ait) de facto
poterit reſiſti, dict. l. prohibitum. Quod Cy-
ni dictum ſequitur Iaſon dicta l. 1. numero 5.
C. de iur. & fact. ignor. qui licet agant de exe-
cutione, quæ fit parte non citata, tamen nulla
eſt ratio, quare non idem dici debeat in o-
mni alia executione, quæ fit non ritè atque
legitimè, & cum aperto (ut hic) alicuius ter-
tij præiudicio: maximè cùm hic commiſſa-
rij noluerint petenti ordinario literas ſuæ
com-

commiſsionis exhibere, ut ille meritò cogita-
re potuerit, eos mandatum, quale præ ſe fere-
bant, non habere, l. fin. ff. mand. Quo caſu li-
17 citè de facto reſiſti poteſt, ut † nuncio iniuſtè
exequenti, uel literas non exhibenti, l. prohi-
bitum. ubi Bart. hoc notat, C. de iure fiſci, lib.
10. nempe tali executori ab omnibus, quo-
rum intereſt, reſiſti poſſe: quem ſequuntur
Bald. Ang. Odofred. & reliqui ſcribentes ibi:
Dec. d. l. non uidetur. §. qui iuſſu. nu. 4. de reg.
iur. Secus, inquit, ſi cōſtaret de iniuſtitia, quia
illis non parendum eſſet & reſiſti poſſet, cum
iuribus ibi alleg. Alexan. conſ. 144. poſt redi-
tum. num. 2. uol. 2. præſertim ubi damnum, ut
hic prætendit ordinarius, irreparabile uerti-
tur, Bald. d. l. ab executione. nume. 11. & Salic.
num. 13. ac communiter ſcribentes ibidem C.
quo. app. per d. l. addictos. C. de epiſc. aud. A-
lexan. d. conſil. 144. uol. 2. Quanquam etiam
idem ſit in facto recuperabili, dummodo in-
iuſtè fiat, Dec. in addit. ad Bald. l. 1. num. 25. C.
unde ui, per Roma. l. 1. de re iudic. l. 1. & l. 2. per
illos text. ne quis eum qui in ius uoc. ui exim.
Non hic miramur l. is à quo. de rei uendic.
quia loquitur in caſu, quo non intereſt con-
tradicentis executionem fieri: ſecus in termi-
nis noſtris, ubi plurimum eius refert, Bald. in
terminis c. ueniens. nu. 6. Imol. num. 4. de te-
ſtib. Lanfr. c. quoniam. uerb. interlocutoriæ.
num. 34. de probat. Bart. l. pen. de pet. hæred.
Nec obſtat diſtinctio inter poſſeſsionem ua-
cantem, & non uacantem, ſuperiùs oppoſita:
nō enim obtinet, quoties intereſt cuiuſcunque
tertij, etiā non poſsidentis, executionē inhibe
ri: Inn. n. 2. Fel. n. 8. Imol. n. 11. d. c. ueniēs. 2. ubi
Panor. de teſtib. idem Panor. abundanter cōſ.
3. nitar in præſenti q. 10. uolu. 2. ubi ad omnia
18 contraria reſpōdet, demonſtrans † nunquam
executionem procedere, quotieſcunque tertij
intereſt eam non fieri. quod confirmat uber-
tim Roman. conſil. 69. uiſo. nume. 14. conclu-
dens, per contradictionē tertij indiſtinctè exe
cutionem ſuſpendi, ac impediri: non diſtin-
guendo inter ſcientiam domini uel ignoran-
tiam, Panor. c. quod ad conſultationem. num.
31. Imol. c. cùm ſuper. num. 12. de ſent. & re iu-
dic. idem Panor. d. conſ. 3. nitar. quæſt. 10. uol.
2. Quanquam & ignorantia præſumatur, do-
nec ſcientia probetur, gl. l. ſi legibus. 16. uerb.
probatum fuerit. C. de epiſ. aud. l. ſuper. C. qui
mil. non poſſ. lib. 12. l. uerius. de probat. Neque
officit, quòd ſupplicatio non impediat exe-
cutionem, auth. quæ ſupplicatio. C. de precib.
imper. off. nam hoc obtinet, quando rem iu-
dicatam impugnat: Bald. d. auth. quæ ſuppli-
catio. nu. 3. non, quoties executionem, d. c. ue-
niēs. 2. de teſtib. c. cùm ſuper. de ſent. & re iudi.
quæ poteſt impediri non impedita ſententia,
Ant. de Butr. d. c. cùm ſuper. num. 3. in 4. no-
tab. de ſent. & re iud. præſertim ſi in promptu
præiudicium deſignetur, Caſtr. d. auth. quæ
ſupplicatio. nu. 3. præſertim à tertio, cui qua-
litas condemnati non debet obeſſe, Panorm.
num. 7. Felin. num. 12. d. c. ueniens. 2. de teſtib.
& c. ueniens. ubi Panorm. num. 12. de ſponſa-
lib. ubi ad illum text. reſpondet, ſicut & in d.
c. ueniens. 2. de teſtib. præſertim ad interuer-
tendam iuriſdictionis ordinariæ poſſeſsionē,
Panor. d. c. cùm ſuper. num. 18. de ſent. & re iu-
dic. cap. ueniens. 2. num. 6. de teſtib. cap. Piſa-
nis. de reſt. ſpoliat. ut hæc cauſa præiudicialis
meritò ad impediendam executionem ſuffi-
cere debeat, Salic. l. ab executione. nume. 7. C.
quo. app. l. fin. C. ſi ex falſ. inſtrum. l. defuncto.
C. de auth. tutor. non obſtante principis man
19 dato, quod † intelligi debet, ne ius tertij læ-
dat, c. ex duarum. ubi glo. uerb. promittat. de
authorit. & uſu pal. l. 2. §. ſi quis à Principe. ne
quid in loc. publ. Alciat. præſump. reg. 3. præ-
ſumpt. 11. cum infinitis penè ibi per Areleta.
alleg. Et conſuetudo loci, ubi executio facien-
da, quæ attendenda potius, quàm ius eius lo-
ci, ubi ſententia dicta, Iaſ. l. à diuo. §. ſententia.
num. 7. 8. de re iud. Bald. l. 1. num. 3. 4. C. ne fil.
pro patre, Pariſ. conſi. 120. num. 10. uol. 1. Myſ.
obſer. 82. centur. 4. *Landtr.* lib. 3. art. 33. & 34.
20 Quod † autem diximus, incontinenti hoc
tertij intereſſe probandum eſſe, accipiatur nō
præciſè, ſed arbitrio iudicis: Innoc. nu. 1. Bald.
num. 5. Panor. nu. 11. d. c. ueniens. 2. de teſtib.
ubi Felin. num. 13. multis comprobat, hic non
requiri probationem cōcludentem, ſed qua-
lemcunque: adeò ut uel iuramentum intereſ-
ſentis ſufficere poſsit, c. cùm ſuper. ubi idem
num. 16. de re iudic. quo loco tradit, non re-
quiri plenam probationem, quando tertius
petit admitti ad contradicendum executio-
ni. Nam tunc ait ſufficere, quòd contradicen-
tis quoquo modo interſit, per Angel. l. ado-
ptio. uerſic. denuo uideris. ff. de adopt.

FINIS.

IN

INDEX

RERVM ET VERBORVM PRAECIPVE' MEMORABILIVM, IN QVINQVAGINTA POſteriora reſponſa, ſiue conſilia iuris,

D. MATTHAEI VVESENBECII.

Prior numerus columnam denotat,poſterior ſummaria: aſteriſcus *,ſi quæ in principijs Conſiliorum,ante ſummariorum notationem, huc facientia, occurrerunt.

Abbreuiaturæ teſtamentum nõ uitiant 364.14
Abſenti cum ſit iniuria, non opus eſt reuocare ad animum 428.17
abſentem à quocu q; defendi publicè intereſt 433.7
abſentiæ ad allegandas cauſas procuratorem mittere coguntur etiam ægroti 432.5
abſolutio ad effectum agendi liberat à periurio, non reſcindit contractum iuratum 50.39
acceptoris ius reſoluitur, datoris iure reſoluto 35.65.289.2
acceſſorium ſequi naturam principalis 27.56
ab Accidentib.communiter, argumentum ualidiſſ.eſt in iure 267.5
accipiens ex contractu,etiam inualido, intelligitur eum ratificare 45.18
acceptum tranſactionis nomine,non eſt feudum, nec loco rei feudalis ſuccedit 295.2
accuſare qui non poteſt, nec teſtificari de crimine debet 438.9
in Accuſatione ſolennitas requiritur 437.5
in Accuſationibus odioſis actor uagari non debet 367*
accuſatores nõ ſunt idonei teſtes 438.9
acquiſitum ex ſubſtitutione, non dicitur propriè pars morientis 407*
acquiſitũ hæreditario iure in hæredes tranſmitti poteſt 407.61
acta faciunt inter partes notoriũ 123.21
actio ad intereſſe pœnalis eſt 151.11
ut Actio iniuriarum datur pro damno, ſic & remedium l. diffamari. C. de ingen.man. 424.6
actio reuocatoria ſolis dominis competit 189.41
actionis ſpecies ex narratione & concluſione æſtimatur 122.19
in Actionem iniuriarum,item legis, diffamari. C. de ingen. manu. iudicium ueniunt moleſtationes, damna & expenſæ 429.23
actionem iudex non ſupplet 445.6
actiones ab hæredibus incipere poſſunt 11 & 12.24
actor in accuſationibus odioſis uagari non debet 367* ſequitur forum rei 423.2
actum in dubio id ſolum intelligitur, quod uerba demonſtrant 51.45
actus contrarium effectum producere non debet 332.13 in dubio ex cauſa magis neceſſaria magiſq; ſuſtentabili factus intelligitur 336.27. qui in diuerſos contractus incidit,habetur pro illo cõtractu, in quo ualere poteſt 260.60 legitimus quando ſit præter debitum rationis,iniuriam habet 428.16 non operatur ultra intentionem agentis 52.4. 277.63 nullus conſenſu tantũ confirmatur 91.14 ut interpretandus 16.39
actum fauore certæ perſonæ nullum,ratihabitio confirmat 182.8
actum ſuũ annihilare uelle nemo præſumitur 338.41
actus agentium non ultra intentionem mentis operantur 52.48 & 405.54
actus correſpectiui qui 22.49
actus ex conſuetudine ſunt interpretandi 267.3
actum in tranſactione quid intelligatur 27.57
actibus conſueta inſunt, & ſecundum illa ſunt interpretanda 267.3
actibus uariè exercitis probatur iuriſdictio 419.25
in Actibus poſſeſſis tantummodo iuriſdictio,uel imperiũ contra ſuperiorẽ præſcribitur 414.6
adire hæreditatẽ quis uideatur 358.9
aditio hæreditatis, facto uel non facto inuentario, quomodo non præiudicet agnatis 289.3
aditionis ius cum iure deliberandi intra annum tranſmittitur 357.8
de Adiudicatione fructuum 443. conſil.99.per tot.
adminiſtratio,non ius filijs in feudis deeſt 322.8
adminiſtratores pecuniæ publicæ ſunt cuſtodes,non domini 74.6 non poſſunt contra populi ſtatuta uenire ibidem 7 ex cauſa à conſuetudine iurata recedere poſſunt 84.59 pecuniam quam adminiſtrant,regulariter mutuo dare poſſunt 79.33 & 35 pecuniam publicam interuertentes,tenentur de reſiduis tantùm pecuniariter 85.62 ſuo periculo pecuniæ præſunt 85.62
ab Adminiſtratoribus publicis iuramentum initio officij exigitur 73.1
adminiſtratoribus non licet pecuniam publicam in priuatum uſum conuertere 73.5
adminiſtratoribus pub.etiam in delicto, mitigatur pœna officij ratione 85.61
adminiſtratoribus quando non credatur 132.17
adulterium eſt publici iuris 438.9 ex uiſu probari debet 440.17 inter coniunctas perſonas non præſumitur 440.18 & 441.25
adultus certiorari non debet,qui rem nouit 42.7
adultus rectè tranſigit ſine ſpe reſtitutionis 41.3

Index in partem II.

adulti iuramentum ſine certioratione ualet 49.33
adulto ſuo finita tutela rationem reddere debet pater 52.50
cum Adulto ſuo rectè tranſigit tutor 43.11
de Adultorum remedijs aduerſus deceptiones tutorum & curatorum 37. *conſil.* 52. *per tot.*
adultis reſtitutio intra quadrienniũ data, de quibus actibus geſtis accipienda 41.2
ægrotus citatus procuratorem mittere an cogatur 432.5
æqualitas in contractibus ſeruãda 14.0
æqualitas in hæreditate paterna inter fratres ſeruanda 24.52
æquitas in feudis maximè eſt attendenda 299.14
æris alieni cauſa feudum inuito domino alienari nequit 182.7
æris ſibi debiti deductionem non impedit confuſio hæreditaria 344.7
æſtimatio rerum mobilium ad tempus traditionis reducitur, non reſtitutionis 372.11
ætas minor & dolus quo ad opem læſo ferendam comparantur 64*
ætatem & ſolennitates iuramentum ſupplet in minore 49.36
in Aetate pupillari dormit præſcriptio 90 8
affectata ignorantia non excuſat 42.8
affectio naturalis magis quàm poteſtas uerborum, in ſubſtitutione fratribus eorumq́; liberis facta, inſpicienda 395.18
affinitas & coniunctio tollit ſuſpicionem fraudis 176.12
ager inferior naturali ſeruitute ſuperioris aquam recipit 117.5
ab Agrimenſoribus iuramentum etiam exigendum 121.14
aggerem in ſua aqua facere cuique licet 193.13
agnatio in feudorum ſucceßione tantùm ſpectatur, non cognatio 317.28
agnatus proximior feudum alienatum poſt mortem alienantis reuocat abſque precio 88.2 *in uita alienantis reuocat cum precio* ibidem 3
qui intra annum non contradicit, conſenſiſſe uidetur 91.10 & 92.15 *ſibiipſi præiudicat* 93.20
conſentire alienationi inuitus non cogitur 93.19 & 20
quatenus potius habeat ius domino 187.31 & 32. 184.18 &
ſuperſtitibus liberis alienantis feudum alienatum ſine pretio non retrahit 184.19 & 185.20
retrahens feudum offerre debet pretium ab alio datum 186.25 & 187.33 190.47
intra annum alienationi contradicere debet 199.6
non conſentiens, non cogitur ex pacto alterius proportione feudi accipere pecuniam 200.13
non contradicens an & quando conſenſiſſe uideatur 201.14 & 15 *inde*
quamuis emere nolit rem oblatam, habet tamen ius retrahendi 258.48
uaſalli ſicut præfertur domino in ſuccedendo, ita & in retrahendo 257.45
eſt etiam frater, qui ſolùm ex parte patris eſt coniunctus 316.26
in feudo plus iuris habet, quàm dominus 379.3
agnati cõſentientes alienationi an præferantur extraneo emptori 184.17 & 18
& hæredes defuncti uaſalli diuidunt fructus pro rata 381.10
fortius habent ius in feudo, quàm dominus ipſe 87.1 & 257.43
ſucceßionis ius præ domino obtinent ibidem
in uita alienatoris cum precio reuocare debent 182.10
nolentes emere, an ius retractus amittant 187.33
iure tertij ſe à ſolutione prætij eximere nequeunt 188.35
ius tertij exercere nequeunt 189.42
in infinitum ſuccedunt in feudo paterno 313.16
agnatorum & domini diuerſa eſt ratio 259.54
in Agnatorum præiudicium feudum alienare uaſallus nequit 87.1
agnatis remotioribus non currit præſcriptio, extantibus proximioribus 92.15
inuitis conſentiente domino alienatio procedit 187.30 *etiam in extraneum* ibidem 33
non præiudicat conſenſus domini 289.3
in iure retractus quando dominus præferatur 257.42
alienandi cauſa iuſta non præſumitur, niſi probetur 53.52
non tantùm opus eſt, ſed eiuſdem etiam cognitione, & magiſtratus decreto 53.54
alienandi inter uiuos poteſtate data, nõ extenditur ad donationẽ cauſ mortis, aut aliam ultimam uoluntatem 252.6
alienandi poteſtas quibus uerbis uideatur facta, quibus non 253.20
alienandi poteſtatem importat conceſſio feudi pro ſe, & quibus conceſſerit 251.2
alienandi poteſtate ſemel facta, non opus eſt amplius requiſitione conſenſus 251.1
alienare probibitus, etiam tranſigere probibetur 216.13
alienare ſe poſſe qui putat, non cadit in commiſſum 256.33
alienare uidetur, qui conſentit 91.10 & 92.16
alienari probibita, ex cauſa communi decreto rectè alienantur 80.37
alienata indebitè cum fructibus reuocantur 133.21
alienatio quædam eſt uſusfructus conſtitutio 36.65
in extraneum facta 30. *annis rectè impugnatur* 90.9
eſt nulla abſque conſenſu domini 91.14
conſentiente domino agnatis inuitis procedit 187.30 *etiam in extraneum* ibidem 33
extra familiam facta poſt 30. *annos non reuocatur* 91.12
illicitè facta non reuocatur 91.14
etiam à remotioribus intra annum impugnari debet 92.15
feudi an & quando commiſſum inducat 111.10
indebita quæ 133.21
inter uiuos probibita non impedit dominij translationem 179.1
fraudulenta, & in potentiorem improbatur 181.5 & 6
etiam diſſentientibus agnatis ualet 182.11
ſine conſenſu domini, nulla eſt 186.26 *nulla ualet in præiudicium domini, uel agnati* 202.21
alienationis probibitio, modica nõ comprehendit 80.36
cauſæ iuſtæ quæ 127.1 *inde*
nomine uenit omnis contractus 131.15
probibitæ uerbũ latè patet 216.13
ex Alienationis prohibitione excipitur caſus neceßitatis 81.42
alienationis uerbum cum effectu eſt accipiendũ, ſed traditione ſecuta 255.26

alie-

alienationi conſentiens non tenetur de euictione 95.24
una aliqua iuſta cauſa ſubeſſe debet 131. 14
agnatus intra annum contradicere debet 199.6
alienationem conſenſus collegij rectorum facit licitam 80.37
alienationem non ratificat iuramentum 133. 20
per Alienationem ſucceſſuris ius primæ inueſtituræ non aufertur 94. 23
ad Alienationem ualidam quæ requirantur 133.18
in Alienatione bonorum pupilli fraus præſumitur 53.51
alienatione in potentiorem facta dominus iuſtè diſſentit 190.49
de Alienatione feudi in potentiorem facta 177 conſil.66. per tot.
in Alienatione quatenus uaſalli non ueniant 294.11
alienationes omnes ſine conſenſu domini factæ caſſantur 180.3 & 4 ſecundum ius commune interpretandæ 207*
de Alienatis adulto tenetur tutor & pater 52.51
alimenta impuberi relicta quouſq; debeantur 303.11
alimentorum & ſtudiorum cauſa pia eſt 302.7
alimentorum nomine ſtudiorum expenſæ ueniunt 299.2
alimentis quando non eſt præſcriptum certum tempus à teſtatore, ſubintelligitur tempus definitum à lege 301.6
alimentis ſurrogatur legitima 375.2
alimenta frater fratri non debet 304. 15
ad Allodialia feudale ius non extenditur 69.88
in Ambiguis magis creditur reo, & fit interpretatio ꝓabſolutione 246. 33
amicorum dignitas & interuentus fraudis ſuſpicionem excludit 43.12
analogum per ſe poſitum, ſtat in ſignificatu ſuo famoſiore 421.30
animæ maior quàm fortunarum habenda ratio 48.29
ab Animo quæ pendent, probantur iuramento 279.76
anni expreßio an in teſtamento inter liberos requiratur 365.17
anteceſſoris uitium, ſucceſſori in beneficio non nocet 101.15
ex Antiquitate probatur iuriſdictio 419.25
appellare & proclamare poteſt tertius ab executione 452. 10
appellare quando liceat ab executione 449.1
appellatio falſa non mutat ſubſtantiam rei 274.41 & 281.83
appellatio fit ad ſuperiorem ab iniquitate mandantis executionem 451.5
ſuſpendit executionem 451.3
appellationis remedium eſt ſummarium & extraordinarium 449.1
appellatione hæreditatis paternæ uel maternæ feuda non ueniunt 278. 68
de Appellatione ſeu reclamatione aduerſus executionem inſtituta 449. conſil.100
appertinentiæ ſequuntur ius principale 161.26
appertinentiæ feudi uidentur unà conceſſæ 168.6
approbatum ſemel, amplius improbari nequit 90.9
de Aqua 113.conſil.58.per tot.
aqua & piſcationes ad uaſallum pertinent, non ad dominum 118.8
aqua in fundo alicuius naſcens, eſt fons ſuus & aqua priuata 116.4 & 119.9
aqua ſua quis uti poteſt cum accolarum incommodo 122.17 & 124. 28
aqua ſua pro ſuo beneplacito utitur dominus, priuſquam deriuetur 116.5
aquæ curſus ſolitus impediri non debet 191.1 & 2
aquæ decurſus ſolus nullã inducit præſcriptionem 118.7
aquæductus & lignandi ius æquiparantur 210*
aquæductus feudo conceſſus, eſt ſeruitus realis 209.16 inde
aquæ naturalis utilitas nemini auferenda 195.24
aquæ dominus reliquis præfertur 116. 4
præſumitur, in cuius fundo naſcitur 121.16
aquæ ius per uicinos optimè probatur 119.10
aquæ uſum quomodocunq; impediens tenetur 122.20
aquam ſui fundi retinens, non tenetur uicinis 124.28
arcam publicam habere communitati permittitur 283.1
argumentum à communiter accidentibus eſt ualidum 267.5
à minore ad maius in iure eſt ualidũ 14.31
à pacto ad legem ſeu ſtatutum 13. 29
à ſtatuto ad pactionem 6.10
argumenta tacitæ & præſumptæ mentis non concludunt, niſi in terminis ſui caſus 408.63
ad Augmentum inducta, non operantur imminutionem 332.11 & contrà 12
auus maternus ad rationes & inuentarium bonorum emancipatorum obligatur 344*
aui materni præteritio teſtamentum, quoad inſtitutionem, annihilat 335. 23
aufugiens pro confeſſo habetur 434. 11 pro præſente habetur ibid.
authentica, quod ſine. C. de teſtam. declaratur 359.2 inde
authentica, quod ſine. C. de teſtam. non extenditur, ne quidem ad pias cauſas 362.9
authoritate priuata dominus emphyteuſeos cur occupet 264.83
ius ſibi dicentes, debitum amittunt 428.18
tenens ab alio, non debet eijci 426. 12
authoritate propria non poteſt dominus poſſeſſori rem auferre 264. 86
authoritate tutoris bona minorum alienanda 171.1

B

Bartoli regula, Tantum præſcriptũ, quantum poſſeſſum, in quibus caſibus obtineat 414.7
beneficium feudale: uide, Feudalis beneficij, &c.
beneficium reſtitutionis mulieribus non datur 268.7
beneficij collatio in forma communi tantùm ad uacaturas præbendas pertinet 99.5
de Beneficij eccleſiaſtici poſſeßione & iure 99. conſil. 55. per totum.
beneficij impetratio poſt terminum, ut ſubreptitia, perperam impugnatur 100.12
beneficij res non conſiderantur tanquã ſingulæ, ſed uelut pars totius 101. 18
in Beneficium quis uel per ianuam, uel per feneſtram intret 100.11
in Beneficijs qui prior impetrauit & poßidet, præfertur 99.4
bona cenſualia recognoſcuntur 159. 13
bona eccleſiarũ ſunt pauperum 130.9
bona emphyteutica an teſtamento relinqui poßint 350.11

bona feudalia eodem iure ad poſteros perueniunt 282.85
pluraubi quis poßidet coniunctim, omnia reliqua præſumuntur feudalia 273.35
bona immobilia finito uſufructu reſtituenda 371.9 immobilia æſtimatione tantùm ibid.10
bona poſt aditionem, hæredis dicuntur, non defuncti 174.8
præſumuntur allodialia, niſi probentur feudalia 273.36
bonorum catalogus domino & feudatario petenti eſt communicandus 284.2
cum diſpendio, iuramentum quod ſeruandum 48.29
deſcriptionem teſtator remittere poteſt 373.17
de Bonorum feudalium hypotheca, nomine dotalitij facta 289. conſil. 77. per tot.
bonorum ignorantia nõ impedit actionem læſi contra doloſum 59.72
bonorum parapherualium fructus lucratur maritus uolente uxore 163.3 & 164.4
in Bonorum pupilli alienatione fraus præſumitur 53.51
bonorum ſuorum quantitatem ignorare nemo præſumitur 268.12
bona emancipatorum adminiſtrantes rationes debent & inuentaria 343.5
bona liberorum etiam in poteſtate conſtitutorum pater ſine iuſta cauſa alienare non poteſt 53.53
bona locantes ſub cauſam, non transferunt dominium 159.15
bona minorum quando & quibus de cauſis alienari poßint 171.1 inde
bona paterna liberi ignorare poſſunt 280.77
bona petens & uſurpãs, uel de ijs diſponens, uidetur adijſſe 358.9
bona uiri uxor ſcire præſumitur 268.14
bona utrum præſumantur cenſualia, an conducta 155. conſil. 62. per tot.
in Bonis familiæ retinẽdis mares an fœminis præferantur. col. 1. conſil. 51. per tot.
de Bonis paraphernalibus 163. conſil. 63. per tot.
in Bonis paraphernalibus uxor hypothecam habet, non ius prioritatis 164.5
in Bonis parentum uiuentiũ liberi tantùm ſpe, non re ius habent 175*
de Bonis uniuerſitatis uſurpandis & oppignerandis 283. conſil. 75. per tot.
Burſa ciuitatum & fiſcus principis differunt 80*
de Burſalibus reditibus magis, quàm de perſonalibus ſeruitijs laborat eccleſia 104.23

C

Calix ſacer ſi confringatur, definit eſſe ſacer 297.4
calumnia quid 429.20
cancellatione ſola reuocatur teſtamentum 350.8
canonicum ius in iuramentis eſt ſeruandum 48.32
in materia peccati etiam in foro ciuili ſeruandum 140.10
in pia cauſa ſeruatur, non ciuile 366.17
canonico iuri ſtatur in materia iuramenti 46.23
canonico iure firmantur contractus iuramento, quamuis inualidi 48.32
canonico iure mulier teſtificari nequit 438.9
pro Capitis ſuſtentatione erogatum, uidetur in publicam utilitatem datum 84.54
in Capita qui ſuccedant 321.5.323.17 & per tot. conſil. 89
Carolus Imp. conſtituit filios fratrum tam in allodialibus, quàm in feudalibus in capita ſuccedere debere 327.5
carceris iniuria eſt perſonalis & realis 109.9
carere iure ſuo non debet ſeruire per ſubſtitutum paratus 102.21
caſtrum cum iuriſdictione conceſſum omnimodam complectitur 420.28
caſtrum eccleſiæ qui oppugnat, non tenetur maieſtatis 109*
caſtrum in iuriſdictione alterius licet ædificare 196.28
caſtro conceſſo, omnes cohærentiæ & pertinentiæ transferuntur 292*
caſus aliquis expreſſus, in alijs non expreßis locum an habeat, rectè dubitari, uel etiam negari 7.13
caſus feudalis non extenditur ad caſus ſimiles contra ius commune 381.9
caſus neceßitatis caſui legis adæquatur 128.5
caſus omiſſus in pacto, manet in diſpoſitione iuris communis 4.4 & 7.13 & 29.59 & 176.14 & 381.8
in ultimis uoluntatibus quomodo habeatur pro expreſſo 392.6
caſus ueniens ex cauſa finali, item ex eo quod actum eſt, aut conſuetudine, nõ eſt omiſſus 29.59
caſus alicuius expreßio ſpecialis ſemper operatur dubitationem 406.59
à Caſu proprio ad improprium in pœnalibus non fit extenſio 109.8
caſus licet diuerſi, non ſunt diuerſo iure cenſendi 379.3
catalogus bonorum domino & feudatario petenti eſt communicandus 284.2
cauſa fatua à periurio non liberat 77.22
non præſumitur, niſi probetur 77.23
cauſa ibi finienda, ubi agi eſt cœpta 106.11 & 178.17
cauſa iuſta in omni diſpoſitione ſubintelligitur 81.40 legi adæquatur ibid.
non præſumitur, niſi probetur 428*
cauſa limitata limitatum producit effectum 51.43
cauſa nunquam præſumitur, niſi probetur 132.16
quælibet, licet minus probabilis atque iniuſta, excuſat à dolo 256.38
cauſa ſemel ad iudicem delata, non poteſt ad arbitros reuocari 178.17
cauſa ſtudiorum & dotis æquiparantur 302.7
cauſa tranſigendi cùm ſola ſufficiat, etiamſi plus debitum fuerit, tranſactioni tamen ſtandum eſt 43.13
cauſæ cognitio in re commiſſa occupanda requiritur 262.80
abſq; Cauſæ cognitione res ſua nemini auferenda 263.81
cauſæ finalis error uitiat contractũ 58.71
cauſæ continentia: uide, Continentia cauſæ.
cauſa ceſſante, ceſſat effectus: & econtrà 302.10
cauſa finali deficiente, deficit contractus 58.71
cauſa iuramenti deficiente, deficit eius obligatio 62*
ex Cauſa rectoribus ciuitatum contra ſtatutum iuratum uenire licet 84.59

num 59
cum Cauſa tempus durat 302.10
cauſæ alienandi omnes rediguntur ad neceßitatem & utilitatem 131.13
cauſæ alienationis iuſtæ quæ 127.1 inde
cauſæ commißi non omnes hodie obtinent 255.30
cauſæ commißionis feudi odioſæ & admodum reſtrictæ ſunt 108.5
cauſæ ex quibus minorum bona alienantur, tres 171*
cauſæ pœnæ quæ 153.20
cauſæ feudi amißionis in proprio feudo obtinent, non in improprio 109.8
cauſatum perimit cauſa perempta ſuum 58.71
cautio ante uel poſt conſtitutionem uſusfructus rectè præſtatur 372.12
cautio cuiuſuis uſusfructus nomine præſtanda 370.7 & à quouis uſufructuario 371.8
cautio pretoria præſtatur ratione bonorum quæ non conſumuntur uſu 371.9
cautio S. C. præſtatur ratione bonorum mobilium 371.10 non præſtatur à ſuperiore 372*
cautio uſufructuaria legis, an remitti queat 369.5 non eſt de ſubſtantia uſusfructus 370.6
ex S. C. per teſtatorem remitti nequit 369.1 ab hærede remittitur ibid. 2 & 370.6
an Cautio exigenda ab ijs quibus pub. pecunia creditur 86.65
cautionis remittendæ ueniam princeps teſtatori facere nequit 374.17
cautionem uſufructuariam qui debeant 372.15
ante Cautionem proprietarius non obligatur tradere uſumfructum 372.13
ſine Cautione officiales credere poſſunt ijs qui ſunt ſoluendo 86.65
ex Cautione non obligatur promiſſor, ſi uſufructu finito ueſtem ſine dolo attritam reddiderit 372.11
de Cautione uſufructuaria teſtamento remiſſa 369. conſil. 91. per tot.
Cenſus uniformis non poteſt augeri 161.25
cenſus præſtatio arguit ſubiectionem 158.12
cenſus præſtatione quomodo probetur dominium 162.29
cenſum antiquum augere, & nouum imponere, paria ſunt 161.25
cenſum ſoluens in dubio dominus rei cenſualis præſumitur 161.24
cenſus & onera arguunt ſubiectionem 293.10
cenſus quomodo & quando augendi 155. inde per totum conſil. 62
cenſualis dominium retinet 159.13
cenſuarius inuito domino oppignorare poteſt 285.3
certiorari non debet adultus qui rem nouit 42.7
certioratus non debet amplius certiorari 451.4
ceſſum quod eſt, debetur 357*
Charitas ordinata incipit à ſeipſa 122.17
Circumſtantijs & tempori quid tribuendum 135.23
citandus non eſt amplius, qui declarauit ſe nolle uenire 430.26
citatio ex l. diffamari. C. de ingen. man. non pertinet ad cuiuſquam iniuriã, nec ullum patitur priuilegium exemptionis 423.4
citatio quoties ex lege, diffamari. C. de ingen. man. facienda 430.25
citatione omnes præſcriptiones ſtatutariæ interrumpuntur 261.69
de Citatione incarcerati 431. conſil. 97. per tot.
in Citatione iuris ordo quis ſeruetur 431.1
ciuitatis pecunia, ut Principis, mutuò dari nequit 74.8
Clandeſtinitas unde ſumatur 124.27
in Claris non eſt coniecturæ locus 314.20
clauſulæ pro effectu diſpoſitionis in teſtamento ſubiectæ, oſtendunt, quid mente diſponentis fuerit comprehenſum 398.24
clericus an ſit feudalis beneficij capax 101.17
clericus contra laicum coram laico conueniri debet, niſi in caſu denegatæ iuſtitiæ 105.4
clericus capax eſt feudorum eccleſiaſticorum 102.19 & ſecularium ibidem 20
capax eſt feudi improprij, conditionati, pecuniarij 103.22
clericus per ſubſtitutum in feudis ſeruire poteſt 102.21
cluſam in ſua aqua facere quilibet poteſt 193.13
Codicillaris clauſula importat inſtitutionem 308.19 & 338.34
Et omni meliore modo, facit ualere ab inteſtato 356.4
licet non ſubintelligatur, niſi in teſtamento inter liberos, tamẽ quia quotidiana, facilè præſumitur adiecta 346.13
ex Codicillari clauſula inſtitutus, euacuata inſtitutione capit ab inteſtato 347.14
cogitatum in genere fuiſſe, ſufficit in teſtamento 302.9 & 339.44
cognati in feudum non ſuccedunt 317.28
cohæredes plures alij uniuerſales, alij particulares in re certa eſſe poſſunt 339.50
collaterales non ſecus, quàm deſcendentes in feudo paterno, perinde ac in antiquo ſuccedunt 312.7
in feudis antiquis pro deſcendentibus habentur 325.4 contrà 328.6
defuncto iure collateralium ſemper ſuccedunt 328.6
collateralibus fratri abſque liberis decedenti ſubſtitutis in tota legati ſumma, etiam inter liberos eorum tota ſubſtitutionis onere affecta cenſetur 407.62
de Collateralibus nihil lege expreſſum inuenitur 394.10
per Collaterales filiam non excludendam ab hæreditate paterna 6.10
collectiuè uocati in ſimultanea inueſtitura, non unam perſonam repræſentant, ſed ſinguli cum nominatis pariter admittuntur 323.17
collegæ pro collegis quando teneantur 86*
colonus iuſta ex cauſa expulſus non agit ad reſtitutionem 159.18
longi temporis habet ius durante conductione, non finita 160.19
non ſoluens, non præſcribit 160.21
poſſeßionis cauſam mutare nequit 159.16
colono patrifamil. non imputatur incendium exortum 114.14
comitatus dignior eſt, quàm ſimplex feudum 254.22
comites iuramenti, ueritas, iudicium ac iuſtitia 61.79
de Commißi feudi quæſtione ob alienationem abſque domini conſenſu factam 247. conſil. 73. per tot.

commiſſi cauſæ hodie non omnes obtinent 255.30
ius proteſtatione conſeruatur 256.40
ut Commiſſo locus ſit, neceſſe eſt dolo uaſallum alienaſſe 255.31
in Commiſſum non cadit, qui putat ſe alienare poſſe 256.33
ex Commiſſo ius omne emphyteutæ ad dominum reuertitur 264*
commoda qui ſentis, iungas onus emolumentis 117.5
commune inter liberos nunquam diuiſum, adhuc præſumitur eſſe commune 274.44
à Communi non eſt recedendum 354.25
communia uerba: uide, Verba communia.
communionem retinere nemo inuitus cogitur 284* & eo minus inchoare eam ibidem
communitas utitur iure priuatorum 208.15
cõmunitas eccleſiæ æquiparatur 208.15
communitatis rectores maiorem habent poteſtatem, quàm prælati eccleſiæ 83.49
communitati permittitur habere crumenam publicam 283.1
comparens non poteſt recedere ſine commeatu 434.9
comparére per ſe, uel per procuratorem, paria ſunt 434.8
comparére perſonaliter neminem cogi, cum ſua limitatione ibidem
non Comparére, uel non debito modo, paria ſunt ibid.
de Comparitione incarcerati 431. conſil. 97. per tot.
concedo tibi & cui uis dabis: uerba quid importent 254*
conceſſio facta pro ſe & hæredibus, nõ tranſit in fiſcum 208*
conceſſio facta, debet intelligi ſeruatis ſolennitatibus, & ſecundum ius commune 253.10
in Conceſſione generali nõ comprehenduntur, quæ numeratis ſpeciebus nõ numerantur 412*
conceſſiones principum latiſſimè ſunt interpretandæ 415.14
conceſſus pro ſe & hæredibus & quibus concedere uoluerit, &c. uerba quomodo accipienda 253.20
conclaue aut angulus loci in teſtamento an requiratur 366.17
condemnati qualitas non debet obeſſe tertio 456*
condemnatione ſubſecuta, intelligitur etiam bonæ fidei poſſeſſor fuiſſe in mala fide ab inchoato iudicio 444.4
conditio iniqua alij per alium non debet inferri 33.63
conditio nihil diſponit 252.9
omiſſa nõ poteſt plus operari, quàm teſtatoris inteutio 405*
de Conditione, Si ſine liberis, in fideicommiſſis ſubintellecta 385. conſil. 94. per totum.
confeſſio ante litem conteſtatam & extra iudicium facta, poteſt reuocari 246.34
confeſſio iudicialis, eſt quando in iudicio inſtrumentum confeſſionis producitur 246.35
confeſſio rei ubi locum habeat 246.33
confeſſio uiua uoce facta, reuocatur: inſtrumento comprehenſa non item, niſi probato errore 246.35
ex Cõfeſſione ſua quiſq; tenetur 244.29
confeſſiones repentinò factæ, non præiudicant 246.34
confiſcatio à pari procedit cum cæteris alienationibus 207* ſecundum ius commune interpretanda ibid.
confraternitatis ius fœminas à ſucceſſione latifundiorum familiæ excludit 19.44
confraternitatis iure fœminæ à ſucceſſione latifundiorum familiæ excluduntur 19 44
de Confraternitatis pacto ſucceſſorio 217. conſil 71. per tot.
confuſio hæreditaria non impedit æris ſibi debiti deductionem 344.7
coniecturæ in claris non eſt locus 314.20
à Coniectura quæ pendent, incerta ſunt 358.9
in Coniectura quod credibilius & uerisimilius, eſt ſequendum 392*
coniecturæ in probando eo quod actũ eſt, pro plena probatione habentur 22.50
quæ quibus anteſtent 31 & 32.61
per Coniecturas ſpeciales præſumptionibus generalibus derogatur 403.46
coniecturis non eſt opus, ubi uerba ſunt aperta 23.50 & 271.24
& 259.5
coniugium cum uitiata quoque rectè initur 345.4
eſt iuris diuini 345.2
per Coniugium ſubſequens uitium copulæ tollitur 345.5
coniugia ſub pœna amittendæ hæreditatis prohiberi non debent 345.4
coniunctus facilè conſentire præſumitur 199.5
præfertur ſubſtituto 393.7
connexa ſpiritualium rerum quæ facti ſunt, ad forum temporale pertinent 106.9
inter Conſanguineos faciliùs præſumitur conſenſus 91.10
conſenſus collegij rectorum alienationem facit licitam 80.37
domini ex interuallo factam alienationem ſubſequi poteſt 172.8
non expectatur in caſu neceſſitatis 82.47
non præiudicat agnatis 289.3
& agnatorum de iure requiſitus, conſuetudine tolli poteſt 289.4
conſenſus inter conſanguineos faciliùs præſumitur 91.10
conſenſus non eſt in errante 60*
conſenſus patris in feudi alienati reuocatione an liberis obſtet 86. conſil. 54
conſenſus tacitus in agnatis ſufficit 93.19
conſenſui nihil tam contrarium, quàm error 278.68
conſenſum domini in tranſactione ſubſequi ſufficit 217.14
conſentiens alienationi reuocare nõ poteſt 93.19
iura ſua perdit 93.20
conſignatio pecuniæ ubi requiratur 261.72
conſiliarium principis interficiens, non tenetur crimine læſæ maieſtatis 108.6
conſtitutio Caroli Imp. de ſucceſſione filiorum fratrum 327.5
conſuetudo excuſat 152.12
notarium publicum à falſo excuſat 84.55
excuſat à dolo & culpa 84.56
excuſat officiales etiam in pecunia publica expendenda 84.55
conſuetudo cum ſtatuto comparatur 85* à pœna excuſat 154*
niſi ſeruetur, licet appellare 450.2

quatenus

quatenus inhibeat ſolennia alienationis 133.19
uno actu non inducitur, nec etiam tollitur 148*
eſt probanda 272.28
feudalis legibus derogat 271.25
in feudis locatis derogat etiam iuri feudorum 271.26
in feudis attendenda 279.71
loci eſt ius commune, & attendenda 418.22 potius, quàm ius loci, attendenda 456.19
conſuetudo quæ mares & fœminas ad feudum uocat, eſt ſeruanda 271.27
conſuetudo ſpecialis loci derogat iuri feudali 271.25
conſuetudinis uerba debent intelligi ſecundum ordinem iuris communis 270.21
conſuetudini magis ſtatur in materia feudorum, quàm legibus 271.25
per Conſuetudinem pacta de ſuccedendo confirmantur 229.26
ex Conſuetudine actus ſunt interpretandi 267.3
conſuetudine conſenſus domini & agnatorum de iure requiſitus, tolli poteſt 289.4
à Conſuetudine iurata adminiſtratores ex cauſa recedere poſſunt 84.59
de Conſuetudine pacta ab inteſtato ualent 232.39
de Conſuetudine teſtanti illuſtri doctori pragmatico credendum 46.21
conſulem minus idoneum qui eligunt & retinent, in culpa ſunt 77.29
contentus eſſe iuſſus relicto, pro inſtituto habetur 308.21 & 338.39
in Conteſtationis actu quod fit, uel poſt, intelligitur antè factum, quoties antè fieri debuit 446.9
continentia cauſæ diuidi nõ debet 105.3
poſt Contradictionẽ iterum annus currere incipit, niſi lis conteſtetur 199.7
contrahendi & teſtandi actus realiter differunt 224.10
contrahentes intelliguntur ſe conformare iuri communi, & regionis conſuetudini 5.9.19.46 & 206.11
contrahentes ſecundum contractus indolem paciſci uoluiſſe traduntur 183.14
contrahentes quatenus decipere ſe inuicem poßint 59.74
ſemper intelliguntur ſe conformare iuri communi 241.17
contrahentium uerba generalia ſecundum leges ſunt accipienda 241.16
uoluntas unde optimè colligitur 16.38 uoluntas uerbis præponderare debet 17.39
à Contrahentium uoluntate legem contractus accipit 19.44
contrahentium uoluntates ob uerborũ ſubtilitatem non coarctandæ 32.61
ex Contrahentium intentione contractus legem accipit 19.44
contrahentibus licet ſe inuicem decipere 41.3
contrahere quiſq; ſecundum leges præſumitur 241.15
contractus quomodo interpretandus 5.9 non extenditur, ne quidem per relationem, ad aliud, ad aliam perſonam, caſum, rem, quàm de qua actũ, cogitatum 6.7 & 8.13 ex ueriſimili diſponentium uoluntate ut extendatur 18.43 uitiatur cauſæ finalis errore 58.71 an ſit imperfectus, antequam in mundum redigatur 182.12 ex iure communi interpretationem recipit 183.15 ex conſenſu conſtat 184.16 ſemper iniri intelligitur, prout de iure contrahi poteſt & debet 214* à præcipua ſui parte æſtimandus 260.62 cenſualis potius ſolutionem uniformis canonis intelligitur præceßiſſe, quàm alius 162.29
contractus feudalis ſtricti iuris eſt 141.11 & 251.4 uerba eius ſtrictè interpretanda ibid. 5
contractus in quo adultus decipitur à tutore & læditur, eſt nullus 57*
contractus iuratus firmus manere debet, data etiam abſolutione ad effectum agendi 50.39
contractus principis pro lege habetur 183*
contractus redemptionis hæredes obligat 25.53
contractus uaſallorum ualet in præiudicium contrahentium 202.21
contractus ubi nullus, ibi nulla prælatio 260.63 ſecus, ſi ſit nullus ex conſenſu domini 260.64
contractus utilis per inutile pactum nõ uitiatur 202.21
contractus cuiuslibet naturam eſſe ſtricti iuris, ut accipiendum 28.58
contractus diſpoſitio in caſu uero, non fit ad caſum fictum 5.5
contractus interpretatio quæ fieri debeat 18.43
contractus ſpecies magis ex ſubſtantia ducitur, & cauſa finali, quàm denominatione 42.10
cõtractus una pars quomodo probetur, altera reprobetur 227.21
unius diſpoſitio non extenditur ad alium ſimilem 6.13
contractui nullum uerbum ocioſè apponitur 51.46
contractum patris filij ratificando ſupplere poſſunt 184.17
in Contractum tranſeunt partibus decreta 97.1
ex Contractu inualido non competit efficax petitio, ſed exactio 177.16
ex Contractu nullo tranſit poſſeßio 264.85
ex Contractu petens, eum pro rato habet 215.10
contractus ſunt ſtricti iuris 5.5
non poſſunt pro parte probari, pro parte improbari 12.26
contractus ſecundum ius commune & regionis conſuetudinem accipiuntur 19 & 20.46
contractus omnes de mundo quatenus cenſeantur bonæ fidei 28.57
contractus unde legem & formam accipiunt 28.57
contractus & pacta ſunt facti, nec præſumuntur, niſi probentur 252.6
contractus aliàs prohibiti, excuſantur à conſuetudine 84.55
ſunt uoluntatis 284*
cõtractus quatenus ſint ſtricti iuris, uel bonæ fidei 287.3
contractus patris cum filia dotis nomine conſtant 165.8
contractus in dubio num ſtricti iuris præſumantur 28.58
contractus principum quando bonæ fidei 286.2
contractuum interpretatio quomodo facienda 19.44
in Contractibus cum priuatis princeps utitur iure priuatorum 183.14
in Contractibus non fit extenſio de caſu ad caſum 5.5
in Contractibus non fit extenſio de perſona ad perſonam ibid.

contrarium cuius malum, illud eſt bonum: & contrà 6.11
contraria ſe non compatiuntur in eodē ſubiecto ibid.
contrariorum eadem ratio & diſciplina 302.10 & 428.16
contrarietas in omni materia ſtudioſè eſt declinanda 16.39
in Controuerſiis teſtamentarijs ſententia teſtatoris ſcrutanda 394.15 & 16
conuentio non porrigitur ultra id quod actum eſt 51.44
in Conuentionibus uoluntas potius contrahentium attenditur, quàm uerba 18.43
copula copulat uerba, & non ſenſum, ac intelligitur ordine ſucceſſiuo, quando id natura rei requirit 270.22
copulæ uitium per ſubſequens coniugiū tollitur 345.5
cor mulierum uarium & mutabile eſt 438.9
corporale iuramentum non requiritur in maiore 50.38
corporalis immiſſio: uide, per Immiſſionem corporalem.
ad Correctionem legum argumentum à contrario ſenſu non inducitur 321.6
correlatiuum quid 22.49
correlatiuorum eadem ratio 21.49 & 428.16
correſpectiui actus qui 22.49
correſpectiua eodem iure cenſenda 22.49
correſpectiuorum in uno cautum, in alio etiam obtinet 22.49
in Correſpectiuis poſito uno, ponitur alterum 22.49
corrigere ſe incontinenti nemo præſumitur 334.20
Creditor alimentare an & quando debitorem per ſe incarceratum teneatur 433.6
creditorem uel debitorem liberatum ſe falſò iactare, calumnia eſt 429.20
creditore recuſante, an ſufficiat oblatio uerbalis 262.73
creditoribus nulla diſpoſitio pactióue debitoris nocere poteſt aut debet 343*
crimen in dubio non eſt præſumendum 83.53
in Criminalibus muliebre teſtimonium reprobatur 438.9
criminum nunciatores non ſunt teſtes idonei 439.11
Culpa ſufficit, ſi pœna periurio fuerit impoſita 77.27 non præſumitur, niſi probetur 86.64 & 153.24
non ſufficit in feudi priuatione 107.3
à Culpa & dolo excuſat conſuetudo 84.56
curator, cuius in conuictu eſt adultus deceptus, potiſsimùm in dolo eſt 56.64
curator quis in dolo 55.63
curator qui in dolo eſt, de reſiduo poteſt conueniri 56*
in Curia principis ex bono & æquo iudicatur 154.27
curſus fluminis à ſuperædificato molendino non impeditur 194.15
cuſtodia quælibet carcer eſt 433.6

D

DAmnum impendens qui non præcauent, aut auertūt, in culpa ſunt 78*
Damni uerbo etiam lucrum ceſſans continetur 192.7
damna ueniūt in actionem iniuriarum, & legis, diffamari. C. de ingen. man. iudicium 429.23
dandi uerbum, eſt directum, & ad inſtitutionem trahitur 335.24
datoris iure reſoluto, reſoluitur ius acceptoris 35.65 & 289.2
Debitio & exactio ualidam præſupponit uenditionem 178*
debitor ex ſcripto obligatur 237.1
debitorem indebito modo appellans, iniuriarum tenetur 428.16
debitorem liberatum ſe falſò iactare, calumnia eſt 429.20
debitum quod non debetur, exigere, iniurioſum eſt 427.15
debitum amittunt priuata autoritate ſibi ius dicentes 428.18
debitum qui inficiantur, ius & beneficia debitorum amittunt 428.19
debitum ſibi quiſque ad hæredem ſuum tranſmittit 357*
ad Debitum probandum non ſufficit caſum inſtrumenti probari, ſed tenor probandus eſt 243.26
pro Debito relictum, trahitur ad inſtitutionem 338.35
decimæ ſunt ſpirituales cum omnibus annexis 103.1
decimarum fructus non ſunt res ſpiritualis 106.7 ſolutionis non factæ cognitio pertinet ad eccleſiam 103.2
decimas non ſoluens, peccat 103.2
ob Decimas non ſolutas laicus utrobiq; ſortitur forum, in Eccleſia, & apud temporalem iudicem 106.12
de Decimis 103. conſil. 56. per totum.
decipere ſe inuicē quatenus poßint contrahentes 59.74
deceptus ultra dimidiam, habet beneficium l. 2. C. de reſcind. uend. 176.15
decreta quatenus à ſententia differant 97.1
decreta tranſeunt partibus in rem iudicatam, ac contractum ibidem
à Decurionibus pecunia publica mutuò dari nequit 73.3
delatores non ſunt idonei teſtes 439.11
deliberandi ius cum aditionis iure intra annum tranſmittitur 357.8
deliberata uoluntas magis facto, quàm ex uerbis probatur 45.17
delictū cum defuncto extinguitur 189.41
delictum eo grauius, quò plures offenduntur 77.20
ob Delictum patris filius non priuatur feudo 255.30
delictum unius non debet alterius eſſe præmium 255.29
delicto uia non eſt aperienda 84*
ſuper Delicto uni teſti non creditur 440.15
denunciatio malam fidem affert 140.9
denunciatio extraiudicialis non interrumpit præſcriptionem ſtatutariam 261.70
deportati ob uitium ſuum prorſus à iure ſunt excluſi 378.9
in Deſcendentium ſubſtitutione ab aſcendentibus facta, conditio Si ſine liberis deceſſerit, ob pietatis coniecturam ſuppletur 391.1
in Deſcendentibus inueſtitura ſimultanea non requiritur 328.6
deſtinatum an habeatur pro re ad quā deſtinatur 298.10 an obligationem induat ibidem
deterioratio an iuſta cauſa feudi amittendi 113.13
Dictiones taxatiuæ quomodo capiendæ 420.29
dies incertus mortis pro conditione eſt 216.13

dies

dies legati & hæreditatis quando cedat, ut tranſmittantur 356 6
diei expreßio an in teſtamento inter liberos requiratur 365.17
non uitiat, ubi aliæ probationes habentur 367.19
diffamans in aliena iuriſdictione degẽs, à iudice diffamati citandus eſt 430.24 quoties citandus 430.25 rectè citatur ad forum diffamati, & ibi comparere debet 423.1
diffamantes iudex ad ſolennem accuſationem urgere debet 437.4
diffamari, uerbum, quàm latè pateat 429.22
l. Diffamari. C. de ingen. manum. explicata 421. conſil. 96. per tot.
diffamatores nõ ſunt idonei teſtes 438.9
difficultas à pœna excuſat 153.26
dignum maius trahit ad ſe minus dignũ 382.14
diſcipuli præceptorum iure & prærogatiuis fruuntur 303.11
diſparitas uinculorum ubi conſideretur 325.1
diſpenſatio ſine cauſa facta, non ualet 301 *
diſponendi uerbum quando ad inſtitutionem trahatur 335.24
diſponens de bonis, uel petens aut uſurpans ea, uidetur adijſſe 358.9
diſpoſitio reſtringitur ad illud, quod inſtrumento continetur, & ulterius non extenditur 4.4
ab homine procedens, unius ſi perſonam reſpiciat, ad aliam non porrigitur 5.5
intelligitur in caſu uero, non ficto 5.6 quælibet ſic accipiẽda, ut quàm minimùm lædat ius commune 5.8
fauorabilis de liberis agens in tranſuerſalibus locum non habet, nec ad eos extendi poteſt 6.13
ex ſcripto ſuum habens intellectum, non admittit intellectum alium tacitum 7.13 per quam reditur ad priorem ſtatum, extenditur ad caſum ſimilem 13.29 intelligitur fieri in caſu magis neceſſario 13.30
quælibet ut uel amplianda, uel reſtringenda 16.39 ſic exaudienda, ne inducat contrarietatem. ibid.
ſecundum cauſam finalem habet effectum etiam in caſu quem contrahentes non putabant euenturum 16.39 facta in unius perſona, extenditur etiam ad eum, in quem caſus euenit 18.41 nedum ad ſimilem, uerùm & dißimilem caſum extenditur, ex uerißimili contrahentium mente, de quo fuiſſet diſpoſitum, ſi putaſſent euenturum 18.43
ex conſuetudine recipit interpretationem 20.46
trahitur ad caſum qui ad eundem tendit effectum 21.48
omnis limitatur à iuſta cauſa 81.40
diſpoſitio & uoluntas teſtatoris talis cenſetur, qualem teſtator eſſe credidit, & non prout de iure ualet 396.21
diſpoſitio hominis magis eſt fauorabilis, quàm legis 13 28
diſpoſitio pœnalis non extenditur ad caſum fictum 153.25
diſpoſitio reſpectiua quæ 406.58
remanet in diſpoſitione iuris communis ibidem
diſpoſitio teſtatoris trahitur ad caſum in genere cogitatum 339.45
facta in unum caſum, non extenditur ad alium 393.7 etſi nulla ſit, tamen ex ea probatur uoluntas teſtatoris 397.22
diſpoſitionis cuiuslibet limites qui 4.4
diſpoſitionem effectu compleri ſufficit, etſi uerba lædi uideantur 16.39
in Diſpoſitione perſona nunquam ſubintelligitur 5.7
ex Diſpoſitione quod certum eſt, attendendum, non autem non apparens 7.13
diſpoſitiones ut extendendæ 19.43
ut interpretandæ ibid.
in Diſpoſitionibus teſtatorum non tam conſiderandum eſt, quis pro extraneo, quàm quo quiſq; loco habeatur 404.51
diſpoſitum inter coniunctos quouſque obtineat 15.34
diſpoſitum in uno reciprocorum, cenſetur diſpoſitum in alio 22.49
in altero conſorte ad alterum trahitur 23.51
pro Diſpoſito habetur, de quo teſtatus interrogatus uerißimiliter diſpoſuiſſet 399.31
diſpoſita ſimul unico in actu reputantur inſeparabilia 12.25
diſpoſita in filijs fratrum utrinque coniunctorum, ualent etiam in filijs lateris unius 321.5
diſtinctè qui loquuntur, plus credendũ 148 *
diuerſorium, uel aliud quid ædificare, propter uicinitatem, quatenus nemo prohibeatur 194.18
diuidens inter liberos, uidetur eos inſtituere 336.25
diuidere fratribus ita licet, ut alter prædium, alter pecuniam accipiat 9 18
diuiſio emptionis inſt. r quæ 9.19 & 11.24 quadantenus eſt alienatio 10.19 eſt contractus reciprocus 19.45
ineſt tranſactioni 43.11
quamuis inæqualis, non poteſt retractari, niſi læſio ſit ultra dimidiam 268.8
diuiſio feudalis non mutat ius ſucceßionis 200.12
diuiſio inter fratres eſt tranſactio 7.13
non officit ſucceßioni futuræ 313.14 non comprehendit caſus futuros ibid.15 ſimultaneam inueſtituram non rumpit 314.17
diuiſio inter liberos totalis importat inſtitutionem 363.12
diuiſionis natura non eſt, ut futurum fideicommiſſum remittatur 409 67
pacta bonæ fidei 28.58
diuiſioni feudorum pacta de ſuccedendo adijcere licet 198.3
diuiſioni licet adijcere pacta de ſuccedendo, quæ ualent ab inteſtato, inter nobiles præſertim, & ſucceſſores obligant 10.21
diuiſioni per longam cõmunionem non præſcribitur 21.47
contra Diuiſionem fieri, & contra pacta, diſcernuntur 409.66
de Diuiſione fraterna 195. conſil. 68. per totum.
ex Diuiſione fraterna euictio debetur hæredibus & fratribus 26 54
diuiſione inueſtitura ſimultanea rumpitur 328.6
diuiſione ius tenendi atq; poßidendi acquiritur 408 64
diuiſionum placita paciſcentium liberos etiam obligant 11 22
Doctoris unius excellentis opinio præualet communi, fauore cauſæ alicuius ualidæ 335.21
doctori pragmatico de conſuetudine teſtanti, credendum 46.21
dolus crimen eſt 43.12 ſemper excipitur in tranſactione 56.65
unde probetur & præſumatur 60.77 ſemper à iuramento exceptus intelligitur 64 *
unde arguatur 76.19
non requiritur in pœna pecuniaria 77.28 non præſumitur, niſi probetur 153.24.175.10 & 11
non putatur ſcienti adhibitus inter tranſigendum 42.8
dolus requiritur in committendo feudo 255.31 ex enormi læſione arguitur 57.69

dolus ſi abſit, clauſula in iuramento præſumitur 62*
dolus & ætas minor quoad opem læſo ferendam comparantur 64*
dolus propoſiti actione contractus purgatur 59.74
dolus tutoris præponderat læſi adulti negligentiam 59.73
doli quæſtio non ſemouetur per renunciationem generalem 64*
ad Dolum tutoris non eſt compenſatio 59.73
dolo committitur feudum, non ex culpa omiſsionis 107.3
dolo facere non præſumitur iure communi utens 43.11
dolo facis, qui petis, quod reſtituere debes, regula, ubi ualeat 426*
dolo fieri præſumitur, quod illicitè fit 77.21
dolo inductus dicitur, qui conſentit errando in id, cui aliàs non fuiſſet aſſenſurus 56.66
à Dolo quælibet cauſa excuſat 43.11. 60.77 & culpâ, cõſuetudo excuſat 84.56 iuris ignorantia excuſat 256.37 & quælibet cauſa. ibid. 38
in Dolo eſt tutor alienans ſine iuſta cauſa 54.60
domeſticitas non habilis eſt ad teſtimonium 441*
domeſtici domeſtica optimè probant 119.10
domeſtici qui fuerunt, idonei ſunt teſtes 119.11 cũ externis probãt 120.12
dominus & uaſallus ſunt correlatiua 112.12 æquiparantur 113*
dominus non cogitur pro cõmodis alienis ſuas difficultates inuenire 117.5 præſumitur uti ad ſuam utilitatem, non alterius iniuriam 118.6 intentionem habet ex ui uniuerſalis ſuperioritatis fundatam 142.18
dominus inueſtiens alios, nõ poteſt alijs ſimultaneè inueſtitis ius ſuum auferre 169.9 tenetur, etiam ignorans alienum 169.11
dominus in feudalib. extraneo emptori præfertur 184.18 cauſa neceſſitatis uenditioni conſentire debet 187.29 iuſtè diſſentit, alienatione in potentiorem facta 190.49
dominus loci prohibere poteſt ſubditis, ne uadant ad aliud molendinũ 193.9 non habens molendinum bannale, ſubditis ne alibi molant, prohibere nequit 196.29
dominus inueſtiendo ius ſuum non remittit 253.17 alienandi poteſtatem faciens uaſallo, prælationis ius habet 254.21 in ſubinfeudatione à ſuo uaſallo ſeruitia accipit, non à ſubuaſallo 256.32 in emptione præfertur extraneo 257.41 an agnatis præferatur in iure retractus 257.42 concedens alienandi poteſtatem, tamen habet ius retractus 257.46 habet ius laudemiæ. ibid. 47 nolens emere rem oblatam, habet tamen ius retractus 258.48 non poteſt propria authoritate poſſeſſori rem auferre 264.86 ius luendi habet 285.3 uaſallum defendere negligens, cogitur ei pecuniam dare 295.2 unus diuerſi generis feuda & uaſallos habere poteſt 273* in præiudicium fœminarum nequit feudi naturam alterare, nec contrà in maſculorũ præiudicium fœminis gratificari 281.84
domini loco tutor eſt 53.57
domino non præſcribitur citra prohibitionẽ, in qua ipſe acquieſcat 124.29
domini poſſeſsionẽ ciuilem ſemper animo retinent 143.20 perpetuò exturbare poſſunt ibid.
domini temporales habent intentionem fundatam iure communi, in omnibus rebus ſitis intra limites terræ ſuæ 286.4
domini territorij habent intentionem fundatam 155.3
dominium an habeatur in præbendis 97.2 nullum remanet penes ſubinfeudantem, facta ſubinfeudatione 112* probatur ex poſſeſſorijs actibus 156 & 157.5 probari præſumptiuè in incidentib. ſufficit 158.9 à iuriſdictione eſt ſeparatum 196.27 intelligitur translatum à titulo, etiamſi diu pòſt traditio ſequatur, quoniam ad titulũ reducitur 311.4
dominium ciuile omnis uſufructuarius habet 373.17
dominiũ directum dominus ſemper retinet 258.48
dominiũ utile tranſit in uaſallum 295.1 à directo quomodo diſcernatur 295.2
dominij iure præſumitur quis uti, non ſeruitutis 160.23
dominij utilis uſus & fructus domino non debetur 285*
dona uxori hoſpitæ donata acquirit maritus 163.2
donatio quæ tutori interdicta 53.52
donatio cauſa mortis, quoad formam, eſt contractus: quoad effectum, ultima uoluntas 223.7
donationes inter uiuos ſunt irreuocabiles 166.9
donator an uſufructuariam cautionem debeat 372.15
donec, dictio, in inueſtituris quid ualeat 383*
dos in bonis mariti eſt 372.15 loco legitimæ ſuccedit, & in eam imputatur 266.1
dotis fructus lucratur maritus 163.1 pretium, ſuccedit loco eius 298.11
dotis & ſtudiorum cauſa æquiparantur 302.7
dotem accipere, & renunciare hæreditati, ſunt diuerſa facta 275.51 repetere, uel dotalitium accipere, eſt in poteſtate uiduæ mortuo marito 290.8
pro Dote relictum, inſtitutionem ſapit 338.35
dotalitium mulieri pro dote debetur, etiam ab agnatis 290.5 eſt hypotheca dotis cum pacto antichreſeos 290.6
in Dotalitio mulier ciuile quoddam dominium habet 373.16
in Dubio interpretatio ut ſumatur 8.13 debet ſumi interpretatio, qua utrique pacto ſatisfiat 24.52 pro conſeruatione iuramenti pronunciandum 51.41 actum id ſolũ intelligitur, quod uerba demonſtrant 51.45 non eſt dolus præſumendus 83.53 pœna commiſſa non intelligitur 153.19 lex & ſtatuta ferendæ ſunt ſententiæ, non latæ 152.17 præſumitur titulus minus oneroſus 159.14 & 161.24 non cenſentur partes in ſcriptis contrahere 183.13 magis fauetur priuato, quàm fiſco 208.14 libertati & communitati fauetur 208.15 fraus non præſumitur 216.13 pro teſtamento pronunciandum 339.47 præſumitur ignorantia, donec probetur ſcientia 355.3 ſequenda ſententia, quæ pro teſtamento facit 367.18 feudum præſumitur antiquum 382.16 pro reo pronunciandum 441.23
in Dubijs ueriſimilem cauſam alleganti magis credendum 246.32
dubitãs, qui pro ignorante habetur, hæreditatem adire nequit 355.3
dubitans non uidetur renunciare 277.60 pro ignorãte habetur. ibid. 61

E

Eccleſia cognoſcit de non facta decimarum ſolutione 103.2
de Eccleſiaſticis cognoſcit 104.3 non ſic laborat de perſonalibus ſeruitijs, ac de burſalibus reditib. 104.23 alijs iniuriam facere non debet 135.23

de

de Eccleſiaſtici beneficij poſſeßione 97 conſil 55. per tot.
Eccleſiaſtici in exhibenda iuſtitia, quàm ſeculares, minus remißi 105.4
de Eccleſiaſticis eccleſia cognoſcit 104 3
eccleſiaſticum beneficium: uide, Beneficium eccleſiaſticum.
Effectum contrarium actus producere non debet 332.13
effectus eorum quæ in teſtamentis diſponuntur, per expreſſa ſæpius mutantur 401.36
Emphyteuſeos dominus præfertur agnato in retrotrahendo 257.44 priuata authoritate cur occupet 264.83
emphyteuſin inuito domino emphyteuta oppignerare poteſt 285.3
emphyteuta inuito domino emphyteuſin oppignerare poteſt 285.3 ius ſuum teſtamēto relinquere abſq; conſenſu domini poteſt 354.24
emphyteutæ an liceat extraneo uendere poſt oblationem domino factam 186.27
emphyteutæ ius omne ad dominum reuertitur ex commiſſo 264*
emptio ſolo conſenſu contrahitur 183.13
emptionis conditionem bonam ſi non elegit tutor, tenetur 53.52
in Emptione dominus præfertur extraneo 257.41
emptor lædens an ſupplere cogatur 176 & 177.15 non habet cauſam à domino, ſed à uaſallo 263.82 an ad uſufructuariam cautionem teneatur 373.16
Epiſtola ſemper loquitur 198.4
Erben, uerbum, explicatum 407*
errans licet approbet, non uidetur conſenſiſſe 202.17
errantis conſenſus nihil præiudicat 277.62
in Errante non eſt conſenſus 60*
error cauſæ finalis uitiat contractum 58.71
error conſenſui contrarius 278.68
Euentus futuri rectoribus non imputandi 83.50
euictioni promißio quatenus obſtet 410 71 & 72
de Euictione quis & quando teneatur 96.25
Exactio & debitio ualidam præſupponit uenditionem 178*
excludens ulteriores in ordine, proximiores includit: & contrà 400.34
excluſio unius, eſt alterius excluſio: & econtrà 400.34
excluſio expreſſa ualidiùs operatur, quàm ſi omiſſa tacitè præſumatur 401.35
excluſionis parentum tacitæ effectus in reciproca eſt, ut quemadmodum ſuccedere poſſent, ſi nulli ſupereſſent liberi, ita etiam excludantur, ſi liberi non ſint, qui primo et ante ipſos excludantur 401.41
excluſionis parentum expreſſæ effectus in reciproca eſt, ut locum habeat, ſi nulli ſint liberi, qui ante ipſos ſuccedant 401.42
excluſi ab inteſtato non prohibentur capere ex teſtamento 368.20
excluſi an in legitima partes faciant 377.8
excluſis, uel uocatis pares uel potiores non excluſi cenſentur 405.56
exceptio niſi probetur, reſoluitur in cōfeßionem 242.21 diuidi non poteſt, ſed tota eſt acceptanda 242.23
exceptio excußionis quomodo habeat locum 245.30
exceptio iuſtæ cauſæ in omni diſpoſitione ſubintelligitur 81.40
exceptiones quæ accuſationi poſſunt opponi, rectè opponuntur inquiſitioni 437.6
excußionis exceptio non habet locum in principali, qui non eſt ſoluendo, uel fugitiuus, nec facilè conueniri poteſt 245.30
executio fiat abſque præiudicio tertij 453.12 fieri debet contra illum, qui re iudicata condemnatus eſt, nec aduerſus eam amplius excipere poteſt 453.14 quando ſuſpendatur 453.12 nunquam procedit, ubi tertij intereſt eam nō fieri 455.18
executionem ſuſpendit appellatio 451.3
executionem an ſuſpendat reclamatio 452.11
ab Executione quando liceat appellare 449.1 quæ ſuper ſigillis & literis ſine iudicio fit, licet appellare 449.1
executori iniurioſo de facto reſiſti poteſt 454.15
aduerſus Executorem nudum facti ad committentē proclamare licet 451.7
exempla non probant 151.5
exemptiones ſunt ſtricti iuris 293.8
exemptus à iuriſdictione ordinarij, ab obſequio reuerentiali propterea nō eximitur 293.8
exempti prorſus etiam ratione bonorū ordinario iuramentum ſubiectionis & aſſecurationis debent 294.12
exhæredati an partes in legitima faciāt 377.8
exhæredati iure, ob uitium ſuum à iure prorſus excluduntur 378.9
exhæredati ex ſententia teſtatoris potius habētur, quàm qui uerbis 392.6
exhæredatio filij quando noceat nepoti 226.16
expenſæ meliorationis, aperto feudo, hæredibus debentur 212.18
expenſæ ſtudiorum debentur, quoad ſtudia durant 303.11 arbitrariè debentur 304.14 non debentur ab hæredibus patris ex hæreditate communi 304.15
expenſæ ueniunt in actionem iniuriarum, & legis, diffamari. C. de ingen. man. 429.23
expreſſè, uel uerisimiliter uoluiſſe teſtatorem, paria ſunt 339.43
expreßi ratio in quæſtionibus uoluntatis habenda eſt maxima 403.48
expreßi atque taciti diuerſa eſt ratio 401.40
expreßio eorum quæ tacitè inſunt, ius non mutat 353.21 eorum quæ tacitè ineſſe teſtamēto poſſunt, quomodo reſtrictiuam uoluntatem teſtatoris operetur ad ea quæ expreßit 401.37 taciti quid & quando operetur in reciproca 402.45 ſpecialis alicuius caſus ſemper operatur dubitationem 406.59
expreſſum facit ceſſare tacitum 7.13 quid 277.63
pro Expreſſo habetur, qđ contrahentes admoniti expreßiſſent 18.42 habēdum, quod partes expreßiſſent interrogatæ 31.60 habendum, quod teſtator interrogatus uerisimiliter expreßiſſet 339.42
extenſio de re ad rem fit propter fauorem iuramenti conſeruandi 47.26
extraneo dominus in emptione præfertur 257.41 in præbendis indigena præfertur 101.16
extraordinarium quatenus concurrat cum ordinario, uel ab eo tollatur 64.83

F

FActo ſtandum ſuo 44.14
Factum rei ſpiritualis cognoſcit laicus iudex 105.6
contra Factum proprium quatenus uenire liceat 60.76
facto uiolari plus eſt, quàm iniuria uerbali 427.13
facto magis, quàm ex uerbis probatur deliberata uoluntas 45.17

facta non præſumuntur, ſed probantur 242.19 & 275.51

facta illicita non præſumuntur ex iniuſta cauſa facta, ſed potius ex dolo malo 256.39

ex Factis ſeparatis nihil infertur, ſed ſingula ſunt probanda 275.50

facultatis meræ quæ ſunt, non præſcribuntur 160.20

fama bona rei eleuat indicia torturæ 441.24

famæ copia reo eſt facienda 437.7

fama ſola, & uiciniæ opinione probatur iuriſdictio 419.25

in Familiæ bonis retinendis mares an fœminis præferantur col.1. conſil.51. per tot.

familiam per maſculos propagari & retineri 12.25

in Familijs nobilibus prædia à maribus retineri par eſt 24.53

famis cauſa feudum alienari nequit 87.1 & 182.7

famulus iuſta ex cauſa expulſus non agit ad reſtitutionem 159.18

in Fauorem alicuius quod conſtitutum eſt, in illius odium redundare non debet 405.55

per Feneſtram quis in beneficium intret 100.11

feudum à domino emi poteſt 258.51

feudum alienatum quando & quomodo reuocetur 87.2

feudum an ob illicitam alienationē committatur agnatis 188.36

feudum commiſſum utrum domino, an agnatis aperiatur 255.29

feudum contra legem alienatur, non conſentiente domino 180.4 dolo committitur, non ex culpa omiſſionis 107.3 domino aperitur, uaſallorum ſtirpe mortua 181.6

feudum emptum, licet improprium dicatur, retinet tamen feudi naturam 258.52

feudum eſt quiddam uniuerſale 29.9

feudum fœmininum dominus in præiudicium fœminarum alterare nequit 274.43

feudum francum etiam ad fœminas regulariter non deuoluitur 272.31

feudum in dubio præſumitur antiquum potius quàm nouum 309.1 & 382.16 in re immobili conſiſtit 295.1 inuito domino non poteſt alienari 182.7 non committitur, quando uenditor ius domini non reticuit 188.38 non committitur delinquente patre 227.20 ob ſeruitia interuerſa domino, amittitur 255.28

feudum paternum habetur pro antiquo 311.6

feudum non niſi per feloniam & periurium committitur 108.4

feudum pecuniâ emptum non amittitur, ſicut gratuitum 109.8 & 111.10

feudum præſumitur in dubio ex prouidentia quæſitum, non hæreditarium 312.8

feudum pro ſe & hæredibus acceptum, intelligitur de maribus 269.17

feudum quando committatur 188.36. 37 inde, quibus ex cauſis amittatur 105. conſil. 57. per tot. quomodo in pecunia rectè conſtituatur 300.18 ſemper proximioribus datur 185.21 ſtricti iuris eſt 141.11 unumquodq; in dubio præſumitur communem habere feudorum naturam 273.32 utrum domino, an uaſallo aperiatur, non eſt diſtinguendum 379.3

feudi alienati redemptio, ex iure ſucceſſionis, 30. annis durat 89.7

in Feudi alienati reuocatione an conſenſus patris liberis obſtet 86. conſil.54

feudi alienatio eccleſiæ facta ignorante domino, non ualet 181.6

feudi alienatio illicitè facta, nulla eſt 179.2 non fiat in potentiorem 181.6

feudi alienatio quando commiſſum inducat 111.10

de Feudi alienatione in potentiorem facta 177. conſilio 66. per totum.

feudi amittendi cauſæ in proprio feudo obtinent, non in improprio 109.8

de Feudi commiſſi quæſtione 247. conſil.73. per totum.

feudi commiſſi cauſæ per 5. teſtes probantur 107.2

ad Feudi commiſſionem una cauſa atrox ſufficit 109.7

à Feudi commiſſione quælibet cauſa excuſat 108.4

feudi conceſſio pro ſe, & quibus conceſſerit, importat alienandi poteſtatem 251.2

feudi conditionati, improprij, pecuniarij, clericus eſt capax 103.22

feudi dominus ex priuata authoritate cur non occupet 264.84

feudi interpretatio ſumitur ex uno facto, uel actu 254.21

feudi loco ſuccedit pretium 217.14

feudi natura eſt, ut non poſſit alienari abſq; domini conſenſu 253.15

feudi origo intuenda eſt 272.29

feudi poſſeſſio, mortuo uaſallo, apud quos manere debeat 379 conſil.93

in Feudi priuatione culpa non ſufficit 107.3

feudi proprietas apud dominum manere debet 295.1

feudi redemptio oblato precio, intra annum alienationis fiat 89.5.6 & 9

feudum alienare citra domini cōſenſum uaſallus nequit 87.1

feudum alienatum proximior agnatus poſt mortem alienātis reuocat abſq; precio 88.2 in uita alienantis reuocat cum precio. ibid.3 quis quomodo & quando retrotrahat 184.19 & 185.20

feudum amittit uaſallus ſine conſenſu domini alienans 254.25 inuito domino uaſallus oppignerare nequit 285.3 pro rata ſua parte licet reuocare in eodem gradu conſtitutis 88.4

feudum reuocans non uenit contra factum patris defuncti 95.23

feudum reuocare hæres conſentientis alienationi poteſt 96.25

in Feudo committendo dolus requiritur 255.31

in Feudo fœminino ſuccedunt fœminæ deficientibus demum maſculis 269.18

in Feudo hæreditario & nouo filij fratris non ueniunt iure patris 323.14 ſecus in paterno & antiquo. ibid.15

in Feudo paterno, perinde ac in antiquo, collaterales non ſecus, quàm deſcendentes ſuccedunt 312.7

de Feudo teſtari uaſallus nequit 216.13

feuda de conſuetudine Sax. regionis ad fœminas non pertinent 279.71

feuda et feudalia ſunt ſtricti iuris 414.10

feuda etiam ueniunt in renunciatione 280.82

feuda impropria & ſubinfeudata, quando committantur 112 *

feuda regalia quæ ſint, & an diuidi poſſint 312.9

feudorum diuiſio inter fratres, ſine domini conſenſu fieri poteſt: potiſſimū altero feudum retinente, altero pecuniam accipiente 9 & 10.19.20

feudorum eccleſiaſticorum eſt clericus capax 102.19 etiam ſecularium ibid.20

in Feudorum materia conſuetudini magis ſtatur, quàm legibus 271.25

feuda diuerſi generis unus dominus habere poteſt 273 *

feuda

feuda uaſalli diuidere poſſunt 197.1
in Feudis conſuetudo attendenda 279. 71
in Feudis locatis conſuetudo derogat etiam iuri feudorum 271.26
in Feudis non ſuccedunt fœminæ 269. 16 per ſubſtitutum clericus ſeruit 102.21
feudale ius eſt tantùm generalis conſuetudo 271.25 ad allodialia, uel contrà, non ſolet extendi 69
feudale ius: uide, Ius feudale.
feudalis beneficij an clericus capax 101.17
feudalia bona agnatis uendere an liceat 87 *
Fides mala omnem præſcriptionem interrumpit 140.9
fidei bonæ præſumptio in præſcriptione rerum corporalium tantum obtinet 141.15
fidei interpoſitio inter nobiles ualet ꝑ iuramento, præſertim iure canonico, quoad obſeruantiam contractus 46.22 an pro iuramento habeatur 46.19
fidei malæ præſumptio in quo 142.16
fideicommiſſum conditionale ad liberos & hæredes ex naturali affectione tranſmitti intelligitur 396.19 ex diuiſione remitti quando probetur 409.67
fideicommiſſo per pacta teſtamento contraria derogatur 409.69
fideicommiſſa reguntur à cauſa mouēte teſtatorem 395 *
in Fideicommiſſis locum habet coniectura 395 * cauſa mouens potius, quàm uerba teſtatoris, attendenda 395 *
fideiuſſor, uel mandator non repetit, ſi ſoluat id, quod ſoluere non debuit 241.13
fideiuſſores à quibus exigendi 86.65
fideiuſſores tantùm habent regreſſum contra principalem debitorem, non aduerſus ipſum creditorem 78.31
non Fieri, uel non debito modo, paria ſunt 151.6
filia accipiens dotem, non renunciat ſucceſſioni 267.2 & 275.50 non præſumitur ignorare quantitatem ſubſtantiæ paternæ 268.10 per nuptias nō liberatur à patris poteſtate 165.7 ſecus iure Sax. ibid.
filiæ iure Saxon. pater ſolus ſuccedit 297 *
filiæ à maſculis dotandæ elocandæq́; 15.35
filiæ uaſalli defuncti, pendente diuiſionis quæſtione, in poſſeßionem non admittendæ 381.11
filiæ non poſſunt diuiſionem parentum acceptare, & adiectum pactum improbare 26.55
filiabus ſtatuto, uel pacto excluſis, ſufficere dos competens debet 15.35
filias defuncti, aut ſorores, excludi ab agnatis feudalibus, eſt contra ius commune 297.5
filius & nepos an & quando utranque quartā deducāt 230.31 & 231.15
filius frātris defuncti ſubintrat in locum patris 322.7
filius habet ius in feudo etiam uiuente patre 185.21
filius hæres eiuſdem iuris cum patre defuncto 93.21
filius in uita patris feudatarius eſt, nec poſt mortem acquirit feudū, ſed retinet 322.8 ob delictum patris non priuatur 255.30 ob nuptias inuito parentę factas exhæredari nequit 345.7 præiudicat ſibi, niſi intra annum alienationem impugnet 93.20
filij exhæredatio non nocet nepoti, qui uenit iure ſuo 226.16
filij pactū in auita ſucceßione non obeſt nepoti 227.18
filium mater in poteſtate non habet 345.6
filio, uel filia per iuramentum excluſis, nepos quomodo ſuccedat 225.15
filij fratris conſanguinei utrùm iure repræſentationis cum patruis in feudo admittantur 319. conſil. 83. per tot. cum filijs utrinque coniuncti pariter in feudis ſuccedunt 325.2 perinde, ac utrinq; coniuncti, in feudo admittūtur iure repræſentatiōis 319.2
filij fratris ex inueſtitura ſimultanea ſuo iure ſuccedunt cum patruis, ſed in capita 323.16 in feudo hæreditario & nouo nō ueniunt iure patris 323.14 ſecus in paterno & antiquo ibid.15
filij fratris utrinq; coniuncti conſanguineum excludunt iure communi, non Saxonico 314.19
filij fratrum quomodo unà tam in allodialibus, quàm feudalibus: & utrum in ſtirpes, an in capita ſuccedant 323. conſil. 84. per totum. in antiquis feudis habēt ius repræſentationis 321.4 & 323.15 in feudis iure repræſentationis cum patruis ſuccedunt 274.38 tam in allodialibus, quàm feudalibus in ſtirpes, non in capita ſuccedunt 325.3
filij in uita patris ſunt conuaſalli ius habentes 322.8 & 11 magis ueniunt ad poſſeßionē feudi continuatiuè, quàm ad nouæ poſſeßionis adeptionem 322.8 non ſoluunt laudemium pro inueſtitura mortuo patre: ibid.9 non acquirunt ius feudi paterni, ſed continuant 322.10 patris contractum ratificando ſupplere poſſunt 184.17 quo minus fieri poteſt, grauandi: & quare 15.35 retrahere feudum præ agnatis quando poſſunt 185.21 quando non ibid.22
filij unius lateris non excluduntur à parentibus in ſucceßione lateris eiuſdem, ſed bene ab utrinq; coniunctis 316.27
filijs in feudis non deeſt ius, ſed adminiſtratio 322.8
filijs fratrum in ſucceßione tale eſt ius, quale eſt fratribus ipſis 319.1
in Filios diſpoſitum, extenditur ad nepotem & omnes in quibus eadem ratio 14 & 15.34
filios fratrum fratres utrinq; coniuncti in allodio excludunt, in feudo non item 317.28 fratrum in capita, non in ſtirpes, etiā in feudalibus ſuccedere receptius 327.5
finis ubi habetur, non curatur de medijs 214 * & 430.26
fines à mandatarijs perperam directi, poſſunt à dominis ad ueterem modū reuocari 287.6
fines antiqui, ſurrogatis nouis, an mutentur 285 *
finium quæſtio ſtricti iuris eſt 285.1
de Finibus nouis ubi nō inuenitur actū, intelligitur de ueteribus conueniſſe 287.4 territorij perperam directis 285. conſil. 76. per tot.
fiſcus à quibus in ſucceßione excludatur 207 *
fiſcus an & quando incarcerato alimentа debeat 433.6 æquiparatur extraneo ſucceſſori 206.9 de euictione non obligatur 170.13 iure cōmuni nunquam loco liberorū & hæredum familiæ ſuccedit 206.11 pœnarum ſumptus portare debet 433.6 principis & burſa aliarum ciuitatum differunt 80 *
in Fiſcum non tranſeunt, quæ nec in extraneum 206.9
Fluminis plures eſſe poſſunt domini 194.16
in Flumine publico nō licet cum damno accolentium aliquid facere 192.6
in Flumine publico non nauigabili, & in priuato ſuo licet cuiq; molendinū extruere 193.12
flumina ſunt regalia 193.11
in Fluminibus ſtandū antiquitati 191.2
Fodinæ Cypriæ an ad regalia ſpectent 137 *

fodinæ metallicæ non aliter, quàm regalia acquiruntur 139.4 *ſunt res ſoli corporales* 144*
fodinarum diſtinctio 147.30
fodinas metallicas habere quib. & quomodo licitum 139.4 *præſcribi ius uetat* 142.16 *poßidere quibus liceat* 147.30
de Fodinis Cyprijs 135.*conſil.* 60. *per totum.*
fœmina per maſculos à feudi ſucceßione excluſa, amplius non admittitur, etiam deficientibus maſculis 270.19
fœmina quando feudi capax 383.18 & 384.19
fœminæ locus in feudi ſucceßione non patet, ſuperſtitibus maſculis 270.20
fœminæ cum maribus ſimul uocatæ, ſimul etiam ſuccedunt 271.24 *deficientibus maſculis in feudo fœminino ſuccedunt* 269.18
fœminæ familiæ ſuæ caput & finis ſunt 13.26
fœminæ iure cõmuni à feudis excludun tur 278.68 *& conſuetudine regionis Sax.* 279.71 *non ſuccedunt in feudis: & quare* 269.16
fœminæ ſemel excluſæ, perpetuò excluduntur 382.17 *quibus caſibus non admittantur in poſſeßionem feudi* 383.18
de Fœminarum ſucceßione in feudo eccleſiaſtico 263.*conſil.* 74. *per tot.*
fœminas in feudum uocari, intelligitur non extantibus maſculis 270.20
fœminis ad feudum uocatis, remittũtur ſeruitia 281.83
fœminis an mares præferantur in familiæ bonis retinendis 1. *conſil.* 51. *per totum.*
forma legis per æquipollens poteſt adimpleri 151.10
forma mutata, res extinguitur 297.4
formæ & ſolennitatis legis diſtinctio 151.8
formæ omißio non uitiat 153.22
quàm Fortunarũ, animæ maior habenda ratio 48.29
Frangenti fidem, &c. regula, quatenus in tranſactione ualeat 217.16
frater cõſanguineus utrum cum utrinq; coniuncto in bonis allodialibus, uel feudalibus unà ſuccedat 309.*conſil.* 82. *per totum.*
frater fratri alimenta non debet 304.15
frater in feudo poteſt ſuccedere, repudiata hæreditate 200.12
frater uterinus ab utrinque coniunctis à feudo excluditur 315.25
frater utrinq; coniunctus conſanguineũ à ſucceßione ubi & quãdo excludat 314.18 *inde*
fratris appellatione in feudalibus uenit conſanguineus, & ſimiliter ſuccedit 318.18
fratris uterini & conſanguinei idem eſt ius 315.25
fratres agnati qui 318.18
fratres conſanguinei, cum utrinque coniunctis pariter in feudo, iure ciuili et Sax. ſuccedunt 316.26
fratres ſibi inuicem in feudo paterno et regali ſuccedunt 313.13
fratres utrinque coniuncti in ſtatutaria ſucceßione conſanguineos excludũt 315.23
fratribus quale ſucceßionis ius eſt, tale eſt etiam illorum filijs 319.1
fraus unde præſumatur 189.44 *in dubio non præſumitur* 216.13
fraudis ſuſpicionẽ excludit propinquitas & interuentus amicorum ac dignitas 43.12
fraudibus in eccleſiam ſtructis obuiandum 135.23
fructus omnis & acceßio cum feudo ſimul conceduntur 119*
fructus decimarum: uide, Decimarũ fructus.
fructus eccleſiæ quibus debeantur 303.13
fructus feudi mortuo uaſallo quomodo diuidantur 379.1 *quatenus pertineant ad hæredem uſufructuarij, uel uaſalli* 380.4 *omnes feudi fructus complectuntur, etiam naturales* 380.5 *diuiduntur pro rata* 381.10 *quatenus ſ.n. pars feudi* 382.12.
fructus in reſtitutione num ſpecificè deſignandi 445.7
fructus induſtriales iure Sax. ſequuntur hæredem 380.4 *naturales dominum* ibid.5
fructus iure actionis debiti, debent peti 445.6
fructus omnes quomodocunque debiti, unà cum re petuntur 445.7 *pendente lite percepti, non inſunt actioni* ibid.5 *quinam à quibus & à quo tempore reſtituendi* 443.2 *qui necdum exiſtunt, non debentur* 380.4 *ſecundum coniecturas & rationem iuris taxantur* 447.16
de Fructuum adiudicatione 443. *conſil.* 99. *per totum.*
fructuum mentione in ſententia non facta, uidetur reus ab his abſolui 446.13 & 448.18 *petitio an inſit generali clauſulæ, qua petitur ius ac iuſtitia adminiſtrari* 446.8
fructuum petitio indefinita ſufficit 446*
fructuum quantitatem certam definire ſententiâ neceſſe non eſt 447.14
fructuum reſtitutio, an uerbo Reſtituas, ueniat in ſententia 446.13
fructuum taxatio iudicis arbitrio relinquitur 448.17
fructus iudex ſecundum liquidationem actoris taxat 447.15
fructus non petitos an iudex adiudicet 446.11
ad Fructus conſumptos an poſſeſſor bonæ fidei teneatur 445.7
fructus percipiens dominus præſumitur 158.10
fructus peti & adiudicari non ſufficit, niſi probentur percepti 446.12
fructus reſtitutio complectitur 443.1
de Fructibus feudi, mortuo uaſallo, inter filias & agnatos diuidendis, & apud utros interim poſſeßio manere debeat 379.*conſil* 93
Fundus an rectè cultus fuerit, iudex animaduertere debet 448*
furcarum erectione & antiquitate probatur iuriſdictio 419.25

G

Geminatio uoluntatis certitudinem confirmat 349.4
Geminationis uis 381.7
genus à quo remouetur, ab eodem & ſpecies 424.5 *ſpecie excellentius* 418*
generi in toto iure per ſpeciem derogatur 271.25
genus aut regulam qui habet pro ſe, habet fundatam intentionem 273.33
genere conceſſo, conceſſa intelligitur utraq; ſpecies 417.21
de Genere diſpoſitum, intelligitur de qualibet ſpecie 418*
in Genere ſciens, uel ſcire debens, de eo intelligitur in paciſcendo, uel iurando de eo cogitaſſe 42.8
gerada iure Sax. quib. competat 296* & 3
gerichte, uocabulum, quomodo accipiendum 417.20.21
mit Gerichten, dictio in iuriſdictione quid inferat 411*414.8 & 417.20.21
ober vnd nider Gericht, quid 413.3 & 416.17 & 417 20
Gloſſa l. cum acutißimi, ubi locum habeat 403.49
Gradus quilibet ſuo, non alieno iure ſuccedit 227.19
gradus ſucceßionis primus deſcẽdentiũ, ſecundus aſcendentium eſt 401.38
gradum remotiorem excludendi maior eſt ratio, q̃ proximiorem 402.44

Hæres

H

HAeres ab inteſtato quartam Falcidiam detrahere poteſt iure ciuili 229.28
Heres acquirentis alienando non facilè in commiſſum incidit 256.34
hæres conſentientis alienationi feudum reuocare poteſt 96.25
hæres efficitur poſſeſſor remedio l. ult. C. de edict. diui Adrian. toll. 305.5 eiuſdem iuris cum defuncto 93.21 feudum alienatum reuocans non uenit contra factum defuncti 95.23
hæres hæredis, eſt hæres 345.1
hæres inuentarium non faciens, in ſolidum creditoribus ſatisfacere debet 343.*
hæres nō poteſt uenire contra pactum, uel factum defuncti 235.44 quando uenire poßit contra factum defuncti 95.24
hæres ſcriptus contra liberos eſt legitimus contradictor 308.18
hæres uolendo partem ex diſpoſitione defuncti cui ſucceßit, intelligitur totum uoluiſſe 12.26
hæredis appellatione ueniunt quicunq; hæredes 205.7 ſecus in feudis, & iure lignandi 206.8 & 207.12 & 211*
hæredis nomen quando extendatur ad extraneos, uel non 8.14
hæredis uerbum in poſſeßionibus familiarum mares tantùm notat 15.36
hæredi ab inteſtato an & quando detur remedium l. ult. C. de edict. diui Adr. toll. 306.8
hæredi tantùm ſcripto datur remedium l. ult. C. de edicto diui Adr. tollend. 307.12
hæredem etiamſi teſtator teſtibus non nuncupet, ratum tamen eſt teſtamentum 333.15
hæredes ex pacto pecuniæ in feudum redigendæ, tenentur 299.16 pacti coguntur, ut de dotalitio uiduæ prouideatur 9.16
ab Hæredibus actiones incipere poſſunt 11 & 12.24
ab Hæredibus obligationes incipere poſſunt ibid.
hæreditas euacuato teſtamento quando ad hæredes ab inteſtato, uel ad fiſcū redeat 349.6 non adita, à deſcendentibus tranſmittitur, non alijs 355.2 pacto dotali nec datur, nec adimitur 220.3 pactis non defertur 229.26
hæreditas nulla eſt uiuentis, quæ in pactum deduci queat 219.1
hæreditatis aditio facto, uel non facto inuentario, quomodo non præiudicet agnatis 289.3. probanda eſt 355.1
hæreditatis paternæ, uel maternæ appellatione non ueniunt feuda 278.68
hæreditatis petitio durat 30. annis 89.7
hæreditatis renunciatione nō uenit feudi renunciatio 280.80
hæreditatis res non conſiderantur per ſe, ſed uelut pars totius 101.18
hæreditati paternæ renunciare accepta dote, eſt contra bonos mores 276.54
hæreditatem hæres ſuo arbitrio ſtatim adire poteſt 357*
de Hæreditate uiuentis pactum, quatenus ualeat, ſenſus l. ult. C. de pact. 221.4
§. his conſequenter, non debet ad agnatum extendi 381.8
Hominis diſpoſitio quaten⁹ aut reſtringenda, aut extendenda 6.12
in Hominis diſpoſitione non iudicatur de filijs fratrū, ut de fratrib. 323.13
homines multis modis fiunt ſerui 123.24
homicidio tres offenduntur 77.20
honeſtum contra hominem nemine accuſante non procedendum 435.1
hora in teſtamētis an exprimēda 365. & 366.17
hoſpes: Turpiùs eijcitur, quàm non admittitur hoſpes 101.13
Hypotheca uxoris in bonis paraphernalibus, cum actione dotis actiuè & paßiuè ambulat 164.5
de Hypotheca bonorum feudalium, nomine dotalitij facta 289. conſil. 77. per totum.

I

per IAnuam in beneficium quis intret 100.11
Idoneus quiſq; præſumitur ad id quod impetrauit 100.12
idoneitas eius qui beneficium impetrauit, præſumitur, donec contrariū arguatur 101.13
Ignorans cauſam & circumſtantias actus, quamuis conſentiat, non habetur pro conſentiente 278.69 probare non uidetur 288.8 quis præſumitur rei alienæ, qui ius deliberandi non tranſmittit, & hæreditatem adire non poteſt 355.3 ut non poteſt acceptare, ita nec remittere 277.65 ut non donat, ita nec renunciat 277.62
ignoranti tantùm 30. annis præſcribitur 261.67
ignorantia bonorum nō impedit actionem læſi contra doloſum 59.72
ignorantia iuris à dolo excuſat 256.37 iuris uaſallum alienantem non excuſat 256.35 iuris ubi non excuſet 353*
ignorantia præſumitur, niſi probetur ſcientia 279.70 & 355.3 & 455.18 probatur per coniecturas 279.73 iuramento ibid. 75
ignorantia ſupina, uel affectata, nō excuſat 42.8
Illicitè quod fit, dolo fieri præſumitur 77.21
Imminutionem non operantur ad augmentum inducta 332.11 & 12
per Immißionem corporalem in beneficium ius acquiritur ante fructuum perceptionem 101.14
imperator non debet eſſe author periurij 48.30
imperium conceſſum non uidetur, iuriſdictione conceſſa 412*
imperium merum eſt à iuriſdictione ſeparatum, nec intelligitur unà concedi 414.9 olim à iuriſdictione fuit ſeparatum, at non hodie 416.18
imperium non præſcribitur contra ſuperiorem in ſimilibus, ſed tantummodo in actibus poſſeßis 414.6 uenit appellatione omnimodæ iuriſdictionis, non ſimplicis 411.1
Inæqualitas inſtitutorum non tollit teſtamentum 363.12
incarceratio quando ad commißionem feudi ſufficiat 109.9
incarcerationis iniuria qualis & quanta 109.9 inde
incarcerationib. ex cauſa criminis probatur iuriſdictio 419.25
incarceratus à quo ſit alimentandus 432.6 ob cauſam capitalem an per procuratorem reſpondere poßit 433.7 eſt in cuſtodia curiæ 434.10
incarcerati pro miſerabilibus perſonis habentur 434.12
de Incarcerati citatione & comparitione 431. conſil. 97. per totum.
incarceratum iudex dimittere debet nemine petente, ſi uideat iniuſtè accuſatum 435.14
incarceratum iudex ex officio uiſitare debet, & illi neceſſaria curare 435.14
ad Incarceratum acceſſus aliorum qui eum defendere, uel conſolari uolunt, non eſt cohibendus 436.16
incarceratorum cauſa eſt pia 434.13 ſummaria ibid.
incendium an iuſta cauſa feudi amittendi, & quibus imputetur 114.14
incluſio unius, eſt alterius excluſio: & econtrà 400.34

incogitantia alteri ius quæſitum auferre non debet 44.15
incogitatum quid ſit 277.58
incogitata: id eſt, non expreſſa 7.13
indebitum ſcienter ſoluere, eſt iactare ſuum & donare 241.14
indefinita æquipollet uniuerſali 417.21 & 421.30
indiciũ cõtrario fortiore tollitur 441.21 unumquodque duobus teſtibus probandum 441.25
indiciorũ copia reo eſt facienda 437.7
indicia torturæ eleuat bona fama rei 441.24
ſine Indicijs & infamia non inquirendũ 437.3
indigena in præbendis præfertur extraneo 101.16
inductus ab inimico non eſt teſtis idoneus 439.12
indultũ de plenitudine poteſtatis, præualet 100.8 non afficit præbendam, niſi poſitis neceſſarijs qualitatibus ibid. 6
indulti conditio, Si eſt idoneus, non eſt probanda, cùm præſumatur 100.13
ante Indulti inſinuationem & præſtita debita iura, non ligatur ordinario manus, niſi ob negligentiam alio executore dato 100.10
in Indultis principum uerba generalia accipienda abſque præiudicio tertij 275.46
infamia ortum habet ex probabilibus coniecturis 442.29
infamibus non creditur abſque tortura 440.20
inferior iuriſdictionem non habet, niſi quatenus probat 414.8
inferiores an fodinas metallicas poßidere poßint 147.30
inferiores iudices non poſſunt cognoſcere de iure reſcripti, tamen bene de iure partis 106.8
inhabitantes intra fines territorij, habentur pro ſubiectis 142.17
ab Inimico inductus non eſt idoneus teſtis 439.12
ab Iniquitate mandantis executionem, appellandum ad eius ſuperiorem 451.5
iniuria facto magis, quàm uerbis committitur 424.7
iniurioſum eſt, debitum quod non debetur, exigere: uel cum debeas, te pro liberato uenditare ac iactare 427.15 & 428.16
innocẽs quilibet præſumitur 442.28
inſpiciendum, ſuper quo reſpectu aut fine quid fiat 32.61
inquilinus executionẽ impedire poteſt 453.12
inquiſitio eſt de iure ſpeciali 436 *
inquiſitio ſine ordinario proceſſu eſt nulla 437.7
ex Inquiſitionis uia, ordinaria pœna imponi non ſolet 435 *
in Inquiſitione ſolennitas requiritur, ut in accuſatione 437.5
inſeparabilium inſeparabile eſt iudiciũ 211 *
inſtitutio in re certa, media eſt inter inſtitutionem & legatum 340.54
in teſtamento inter liberos requiritur 363.10
inſtitutionem uerba effectu importare ſufficit 337.31
ad Inſtitutionem hæredis quæ requirantur 330.1 inde
inſtitutionem importat totalis inter liberos diuiſio 363.12
inſtitutione euacuata propter præteritionem, nihilominus hæredi ſcripto ſua portio, ex clauſula codicillari, tanquam fideicommiſſum, debetur 341.64
inſtitutus hæres non uidetur, qui de manu alterius accipere debet 332.8
qui contentus eſſe relicto iubetur 332.10
inſtitutus in re certa, an iuuetur ex l ult. C: de edicto diui Adr. toll. 308.17
pro præterito nõ habetur 340.53
inſtitutus uidetur, qui portione ſua contentus eſſe iubetur 338.39
inſtituti ex ſentẽtia teſtatoris, præferuntur iſs q uerbis inſtituti ſunt 392.6
inſtituti in re certa, etiam dato hærede uniuerſali, ſunt hæredes 339.48
nec habentur pro præteritis. ibi. 49
inſtrumentũ diuiſionis hæreditatis ſtricti iuris eſt 5.4
inſtrumentum nõ extenditur ultra proprietatem uerborum 51.42
inſtrumentum ſpeciale ſuper cauſa & tractatu alienationis rei eccleſiæ fieri debet 134.22
inſtrumentũ ſtricti iuris eſt 5.4 quatenus ſtricti iuris 27.56 quomodo à contractu diſtinguatur 27.56
inſtrumenti feudalis uerba ſunt ſtrictè interpretanda 251.5
inſtrumenti tenor probandus eſt, in caſu inſtrumenti & debito probando 243.26
inſtrumento uenditionis quando nõ creditur 132.17
inſtrumentum reddens debitori, uidetur fateri nihil amplius deberi 245.31
in Inſtrumento diuiſionis hæreditatis omiſſa ſuppleri non debent 5.4
in Inſtrumento priuato neceſſaria eſt partium ſubſcriptio 211.2
pro Inſtrumẽto præſumitur tranſactio, ſed non contra non conſentientem 214.8 & 9
intentionẽ dominus habet ex ui uniuerſalis ſuperioritatis fundatam 142.18
intentionem fundatam habet, qui habet genus aut regulam pro ſe 273.33
§. inter filiã. quibus in caſibus obtineat, quibus non 383.18 & 19
interdicta poſſeſſoria nõ dantur aduerſus eos qui iuſta ex cauſa turbãt, uel exturbant 143.21
intereſſe quid ſit 238.3
ad Intereſſe probandum iuramentũ ſufficit 456.20
interpretatio benignior in fauorabilibus facienda 302.8 in dubio ut ſumenda 8.13 ut facienda 17.39
interpretationem certam quæ habent, immutanda non ſunt 254 * & 418.22
interpretatione facta contra intentionẽ diſponentiũ, reſultat iniquitas 208 *
ab Inteſtato ueniens excludit fiſcum 207 *
inuadens ſine cauſæ cognitione ius, aut poſſeßionem alterius, in iniuriam incidit 425 *
inuentarium etiam remiſſum iudex à tutoribus fauore pupillorum exigere poteſt 344.6
inuentarij confectio quomodo minus neceſſaria 342.64
inuentarij confectionem teſtator hæredi remittere poteſt 341.1
de Inuentarij remißione 341. conſil. 86. per totum.
inuentariũ non faciens hæres in ſolidum creditoribus ſatisfacere debet 343 *
ad Inuentaria qui obligentur 344 *
inueſtiendo obligatur dominus ad tradendum feudum, uel æquiualens cum reparatione damni 167.3 & 169.11
inueſtientis ſucceſſores an & quando de euictione teneantur 170.13
inueſtire de feudo uiuentis an & quando princeps poßit 167.1
inueſtitura erronea non præiudicat 179.12 nulla eſt ibid.
eſt quædam in poſſeßionem miſsio 169.10 filiorum in feudo paterno, non eſt noua acquiſitio, ſed domi nij continuatio 322.10
intra annum petenda 202.20
inueſtitura iuriſdictionis, omnimodam complectitur 416.19 etiam in uaſallo 417 *
inueſtitura prima eſt radix & fundamentum ſequentium 282 *

inueſti-

inueſtitura quomodo actus 167.3
inueſtitura ſimultanea in deſcendentibus non requiritur 328.6
rumpitur diuiſione ibidem
ſtricti iuris eſt 141.11
talis præſumitur in deſcendentibus, qualis fuit in maioribus 282.85
tertij non nocet legitimo poſſeſſori 169.10
inueſtituræ antiquæ renouatio, nõ inueſtitura propriè 167.3
ius tranſmittitur ad hæredes 167.2
inueſtituræ tenor eſt attendendus 270.23 & 281.84 & 414.10 & 415.15
inueſtituræ tenore mutato, ſtabitur antiquis inueſtituris, niſi partes uolentes à ueteri inueſtitura recedãt 282.86
per inueſtituram intelligitur data poßidendi facultas 310.2
de inueſtitura abuſiua 165. conſ. 64. per totum.
pro inueſtitura filij laudemium non ſoluunt, mortuo patre 322.9
in inueſtitura nihil comprehẽditur, niſi quod expreſſum eſt 141.13
in inueſtitura qualitas poſſeßionis eadẽ in poſſeſſores ſemper continuatur 168.8 quicquid omiſſum eſt, pro omiſſo habetur 141.12
ex inueſtitura ſimultanea filij fratris ſuo iure ſuccedunt cum patruis, ſed in capita 323.16
inueſtituræ ſecundũ terminos iuris communis ſunt accipiendæ 416.16
ſunt ſtricti iuris 414.10
inueſtiturarum uerba generalia, accipienda ſunt ſine præiudicio tertij 275.46
inueſtitus de principali, intelligitur & de acceſſorio 168.7
inueſtitus prior poſteriori præfertur 167.4 contrà 168.5
inueſtitus realiter, quamuis poſterior, præfertur abuſiue inueſtito 168.5
inueſtitus tantum de iuriſdictione, non habet imperium 413.3
inueſtitus ſimultaneè ius ſuum dominus inueſtiens alios, auferre nequit 169.9
iudex contra communem opinionem iudicans, imperitus habetur, & parti læſæ tenetur 354.25
iudex Eccleſiaſticus turbare iuriſdictionem laici non debet 106.10
iudex in fideicommißis mentem teſtatoris & ſenſum uerborum ſcrutari & definiendo ſequi debet 399.28
iudex non debet author eſſe periurij 48.30 per ſubſidium iuris imploratus, ſi non exequitur, ipſus tenetur 430.24
iudicis decreto bona minorum alienanda 171.1
iudicis in diuidendo officium 25.53
iudicis officium finitur ſententia dicta 445.5
iudici uolũtas teſtatoris ſcrutanda commiſſa eſt 399.28
iudicem dare, eſt imperij 419.25
ad iudicem recuſandum cauſæ ſuſpicionis iuſtæ probari debent 105.5
ad iudicem ſuperiorẽ gradatim eſt eundum 106.10
iudices inferiores: uide, Inferiores iudices.
iudicibus malè procedentibus in iis quæ ſibi commiſſa ſunt, reſiſti poteſt 454.15
iudicium certum ſuper re incerta dari nequit 358.9
iudicio maiori non præiudicatur per quæſtionem minorem 382.14
iudicio qui ſe opponit, turbare uidetur 123 *
iudicare non eſt teſtis 123.25
iuramentum ab adminiſtratoribus publicis initio officij exigitur 73.1 ad intereſſe probandũ ſufficit 456.20 ad occultata fraude non extenditur 63.81 ætatem & ſolennitates ſupplet in minore 49.36 an per ſcripturã inducatur 45.18
iuramentũ corporale in minore requiritur 50.37 in minore non tollit læſionem ſupra dimidiam 50.37
iuramentum de non alienando, non obſtat in caſu neceßitatis 82.44
iuramentũ facit minorem reputari pro maiore 49.34 firmat contractum omni meliore modo 48.28 habet conditionẽ, Si dolus abſit 62* habet uim ſpecifici conſenſus 278.67 & 280.82 tamen non extenditur ad incogitata 278.68 habet uim ſpecialis renunciationis, & expreßi conſenſus, ac complectitur omnia, quæ generalitate diſpoſitionis comprehendi poſſunt 49.34 inducit teſtamento clauſulam derogatoriam 353.22 magiſtratus ad æquitatem reduci debet, non præciſè intelligi 84.58 nedum adulti, ſed etiã minoris ualet ſine certioratione 49.33 non debet eſſe uinculum iniquitatis 62* & 276.56 non habet uim ſpecialis diſpoſitionis ibid. & 63* non ſupplet ſolennitatem teſtium. ibid. non obeſt maiori decepto 60.78 non ratificat alienationem 133.20 non trahitur ad incognita 277.58 non ulterius extenditur, quàm renunciatio 280.82 promiſſorum obligationem inducit iure nonißimo 48.31 quando requiratur, uel non 46.23 quod eſt contra bonos mores, non eſt obligatorium 222.6 quod ſine interitu ſalutis ſeruari poteſt, cum diſpendio bonorum ſeruandum 48.29 recipit omnes qualitates & conditiones actus cui apponitur 64.82 remitti poteſt ab eo, cuius in fauorem eſt præſtitum 369.3 ſcriptum diſtinguitur à corporali 61* ſuper ſucceßione datum, eſt ſeruandum 268.9 uerum quod 60.78 ui, uel dolo, uel falſa ex cauſa extortũ, nõ obligat 61.79
iuranti cauſa deficiente & mutata, non committitur periurium contrauenieNdo 64* conſeruandi fauore fit extẽſio de re ad rem 47.26 comites, ueritas, iudicium ac iuſtitia 61.79
ad iuramenti firmamentum notitia generalis ſufficit 49.35
in iuramenti materia ſtandum iuri Canonico 46.23
iuramentum in nullo caſu inſtrumento apponere poteſt notarius, niſi expreſſè fuerit per partes præſtitum 61*
cõtra iuramentum an ob læſionem ſubueniatur 63.80
contra iuramentum, etiam non corporale, ſubuenitur maiori 50.38
contra iuramentum mulier enormiter læſa poteſt abſolui 276.57
à iuramento dolus ſemper excipitur 64*
pro iuramento fidei interpoſitio an habeatur 46.19
pro iuramento, præſertim iure Canonico, quoad obſeruãtiam cõtractus, fidei interpoſitio inter nobiles ualet 46.22
iuramento tollitur omnis contraria coniectura 280.78
iuramenta ſunt perſonalia 225.13
iuramẽtis plus ineſſe intelligitur, quàm dicatur 64.82
in iuramentis ſenſus potius, quàm uerba ſpectantur 46.20
in iuramentis ius canonicum eſt ſeruandum 48.32 & 64.82
iurans præſumitur notitiã rei habuiſſe 49.35 quocunq; modo exprimens conſenſum erga Deum & ſacra, eſt obligatus 46.19
iurare non cogitur, qui ſufficiẽter probauit 126.31
iurata promißio uim habet ſpecificæ renunciationis 47.24
iurata ſine ullo ſubterfugio implenda ſunt 48.28

iuratur non ea facilitate, qua renunciatur 47.25
iuriſdictio arguit dominium 155.2 cohæret territorio, ſicut definitio definitioni 419*
iuriſdictio in dubio intelligitur de ordinaria 155.1 ſimplicem iuriſdictionem ſignificat, non omnimodam, etiamſi omnis iuriſdictio ſit conceſſa 415.13
iuriſdictio indefinitè poſita, ſpecies complectitur, & comparatur uniuerſali 421.30
iuriſdictio intelligitur in dubio priuatiuè non cōcedi, ſed cumulatiuè 413.4 pleniſſima, uel criminalis & ciuilis omnimodam complectitur 415.14 non præſcribitur contra ſuperiorem in ſimilibus ſed tantummodo in actib. poſſeſſis 414.6 probatur per notorietatē et inſtrumenta 156.4 quomodo probetur 419.25 ſimplex ab imperio ſeparatur 411.1
iuriſdictionis uerbum tam in genere, quàm in ſpecie ſumi poteſt 414.11 in dubio in potentiore ſignificatu accipitur 416.20
iuriſdictioni hodie ius gladij & imperium cohæret 416.18
iuriſdictionem exercere in ſe recognoſcentes, ſuperioris proprium 413.3
iuriſdictionem inferior non habet, niſi quatenus probet 414.8 non acquiſiuit, qui exceſſus ciuiliter puniuit 416.17
iuriſdictionem omnem princeps intelligitur concedere 420.27 in territorio dominus habet 413.5
iuriſdictione conceſſa, imperium conceſſum non uidetur 412* poſita ſimpliciter, imperiū ponitur merum & mixtum, & iuriſdictio in ſpecie 421.30
de Iuriſdictione 411. conſ. 95. per tot.
à Iuriſdictione merum imperium eſt ſeparatum, nec intelligitur unà concedi 414.9
iuriſdictiones pluraliter conceſſæ omnimodam denotant 422.31
ius à principe indefinitè conceſſum, omne conceſſum creditur 416.18
ius ab altero quæſitum, per alterius factum non amittitur 96.26
ius acceptoris reſoluitur, datoris iure reſoluto 289.2
ius aditionis cum iure deliberandi intra annum tranſmittitur 357.8
ius aquæ per uicinos optimè probatur 119.10
ius canonicum: uide, Canonicum ius.
ius commiſſi proteſtatione conſeruatur 256.40
ius deliberandi cum aditionis iure intra annum tranſmittitur 357.8
ius diſponendi pro arbitrio liberis conceſſum, contrarium eſt reſtitutioni fideicommiſſariæ 408.65
ius feudale ubi clarum, ius commune nihil arguit 94* etiam in fratrum filios continuatur 323.12
ius in feudis filijs non deeſt, ſed adminiſtratio 322.8
ius in inueſtitura ſpecialiter non exceptum, cenſetur conceſſum 148.32
ius lignandi: uide, Lignandi ius.
ius luendi dominus habet 285.3
ius nedum quæſitū, ſed & quærendū ex bonis cōfiſcatis in fiſcū tranſit 210*
ius nullum ad 30. ſaltem annos durat 91.14
ius omne potentius in cauſa, quàm cauſato 14.33
ius perſonale, eſt quod in facto perſonæ conſtituitur 204.3
ius poſterius priori derogat 87.1
ius prohibendi alium nedum in priuata, ſed & in publica aqua præſcribi poteſt 191.5
ius quod duab. firmatur radicib. fortius eſt, quàm quod una ſola 314.18
ius quod habēt plures fratres in feudo, non poteſt alteri per alterum auferri 33.64
ius, quod non indiuiduè adhæret rei, haud tranſit ad fiſcum, uel feudi dominum 208.13
ius reale cum re ad quemcunq; ſucceſſorem tranſit 210* tranſit cum prædio ad fiſcum, uel dominum 210.17
ius regni & primogenituræ diſtinguitur à iure feudorum communi 322*
ius repræſentationis quibus competat 319.2 & 321.4 & 323.15
ius repudiatum non tranſmittitur in hæredem 225.14 & 227.20
ius retractus non habet locū in pignore 286*
ius ſucceſſionis perpetuæ quomodo acquiratur 96.25 per alienationem non aufertur ibid.
ius utile non modò contra extraneū, ſed etiā aduerſus ipſum dominum directū utiles domini rectè defendunt 283.1
iuris apices imperitis licet ignorare 256.36
iuris idem in parte, quod in toto 8 15
iuris ignorātia à dolo excuſat 256.37
iuris minus habens nō debet melioris eſſe cōditionis plus iuris habēte 14.32
iuris ordo in citatione ſeruādus 431.1
iuris requiſiti priuationem monitio ſemper præcedere debet 111.10
iuri feudali ſpecialis conſuetudo loci derogat 271.25
iuri nedum præſenti, ſed etiam futurò renunciari poteſt 267.6
iuri omni, ſiue re, ſiue ſpe competat, renunciari poteſt 267.6
iuri ſibi competenti in dubio nemo uidetur renunciaſſe 410.70
ius cuſtodiendi, muniendi, ſepiendi fundum, &c. qui uſurpat, dominus præſumitur 158.10
ius & beneficia debitorum amittūt, qui debitum inficiantur 428.19
ius fortius habent agnati, quàm dominus 257.43
ius ignorare mulier facilè præſumitur 279.72 omnes ſcire debent 125* qui liberis non adimit, conſeruare uidetur 400.33
ius ſibi priuata authoritate dicentes, debitum amittunt 428.18
ius tale unuſquiſq; intelligitur tradere, quale habet 291.5 etiam cum pertinentijs ibid. 6
ad Ius tranſactione quæſitum retinendū ſola uerbalis oblatio ſufficit 217.16
à Iure communi nō receditur, ubi aliud feudale non expreſſum 297.6
iure datoris reſoluto, reſoluitur ius acceptoris 289.2
de Iure lignandi 203. conſ. 69. per tot.
iure quæ non conſiſtunt, iure ueteri non firmantur iuramento 67.86
iure ſuo ſe facere qui credit, non delinquit 194.15 utens nemini iniuriam facit 194.15
iure tertij nemo defenditur 189.42
de Iure tranſmiſſionis 353. conſil. 89. per totum.
pro Iure uniuerſo relictum, trahitur ad inſtitutionem 338.35
iuſiurandum ex falſa cauſa datum, non obligat 62* fraude extortū, uel uitioſum, nō tollit reſtitutionē 67.86 non eſt plena probatio 243.27 tollit oēm actionem contrariā 47.27
ad Iuſiurandum uenire quis temerè non intelligitur re non cōſiderata 47.25
in Iuſtitia exhibenda qui alijs remiſſiores 105.4

L

LAeſio non præſumitur, niſi probetur 41.5
Læſio ſupra dimidiam quando tranſactionem reſcindat 218.17
ob Læſionem an ſubueniatur contra iuramentum 62*
ob Læſionem ſupra dimidiam trāſactio retractatur 41.4 (69
ex Læſione enormi dolus arguitur 57.
laicus iudex cognoſcit factum rei ſpiritualis 105.6
laicus ob decimas non ſolutas ubi ſortiatur forum 106.12

laici

laici iudicis iuriſdictionem eccleſiaſticus iudex turbare nõ debet 106.10
coram Laico iudice an & quando clericus conueniri poßit 105.4
latus maſculinum tantùm in feudis ſuccedit 317.28
lateris materni uinculum in feudalibus non conſideratur 317.28
laudemiæ ius habet dominus qui dedit poteſtatem alienandi 257.47
laudemiũ pro inueſtitura, mortuo patre, filij non ſoluunt 322.9
Legãdi uerbũ, obliquũ cenſetur 332.8
legatum liberis in teſtamento relinqui non ſufficit 331.4 quomodo debeatur 357*
legatàrius acquirit ius, & tranſmittit à tempore mortis teſtatoris 357*
in Legatariorum præiudicium teſtator hæredi inuentarij confectionem remittere poteſt 341.1
legatum cui eſt quod ad legitimam ſufficit, pro præterito nõ habetur 334.20
legitima commenſuratur ſucceßione ab inteſtato 378*. eſt æs alienorũ bonorum, nõ hæreditatis, eaq; deducto priùs ære alieno deducitur 375 3 eſt portio hæreditatis, & in ea liberi pro ſucceſſoribus habentur 340.55 poſt deductum æs alienum debetur & deducitur ibid. & 59 etiam nepotibus titulo inſtitutionis relinquenda 331.3 etiamſi tota non relinquatur, tota tamen peti poteſt. de allodialibus, non feudalibus 376.5 fauorabilis eſt præ pia cauſa. uel militari teſtamento 375.1 filijs in re certa, uel etiã in quantitate relinqui poteſt 339.50 in pecunia poteſt relinqui 31.60 iure C. quouis titulo relinqui poteſt 334.19 quibus & quàm uariè debeatur 377.7 ſub pœna cum omni intereſſe à tempore moræ ſolui debet 340.60 ſurrogatur alimentis, & adæquatur doti 375.2 titulo inſtitutionis ſecundum communem utriuſq; iuris eſt relinquenda 335.22
legitimæ partẽ uel minimam titulo inſtitutionis relinqui ſufficit, quæ ſuppleatur 335.23 quantitas uaria 376.6 ratio ad tempus mortis reducitur 377.8
legitimæ relictum per onus inutile adiectum non uitiatur 341.61
legitimæ ſupplementũ peti poteſt 378.10 utrùm à cohæredibus, an etiam legatarijs peti poßit 231.34
legitimæ imputatur relicta ex quacunq; uoluntate 230.33 ſuccedit dos, & in eam imputatur 266.1
legitimam capere ab inteſtato non licet, reliqua ſucceßione repudiata 346.12 nepos debet habere uel titulo inſtitutionis, uel ab inteſtato 230.29 ea grauari non debet ibid. totam relinqui titulo inſtitutionis neceſſe non eſt 230.32
de Legitima 375. conſ. 92. per tot. liberis relinquenda 327. conſ. 85
pro Legitima quouis titulo aliquid liberis relinqui poteſt 335*
pro Legitima relictum, uim inſtitutionis habet 338.35
in Legitima tantùm eorum habetur ratio, qui ab inteſtato ſuccedere poſſunt: exceptis ijs qui ob id quod acceperunt, excluduntur 378.9
legitimatis legitima debetur 377.7
lex & ſtatuta in dubio ſunt ferendæ ſententiæ, non latæ 152.17
legis, diffamari. C. de ingen. manu. practica 421. conſil. 96. per tot.
legis forma præciſè ſeruanda 151.8
legis ult. C. de edicto diui Adria. toll. remedium quibus & quomodo competat 305.1 inde
legem extendere ad caſus ſimiles, eſt legem enucleare 379.3
contra Legem factum, ipſo iure nullum eſt 180.3
lege tota non perſpecta, ex una aliqua eius particula iudicare, inciuile eſt 394.14
ad Legam correctionem argumentum à contrario ſenſu non inducitur 321.6
Liberalis nemo in neceßitatibus exiſtit 253.18
liberans tutorem certiorari debet de uiribus patrimonij 58*
liberatio ad ea quæ dolo tutoris ſunt occultata, extendi nequit 55.62 non extenditur extra uerborum proprietatem 51.42 non extenditur ad ea in quibus eſt enormis captio 57.70 ulterius, quàm de quo actum eſt, non extenditur 51.47
pro Liberato te uenditare ac iactare, cũ debeas, iniurioſum eſt 427.16
liberi an à commiſſo feudo excludantur 188.37 bona paterna ignorare poſſunt 280.77 eius, cui ſubſtitutum eſt, uel in conditione poſiti, uel excluſi cenſentur 394.10 & pater finguntur eadẽ eſſe perſona 268.12
liberi honorati in re certa, non habent quæſtionẽ præteritionis 339.51 teſtamentũ impugnare nequeunt ibid.
liberi in conditione poſiti & ex teſtamento uocati naturali affectione cenſentur 396.19
ut Liberi in conſtitutione poſiti, ſubſtitutis prælati intelliguntur: ita econtrà ijs in conditione non poſitis, hi ſubſtituti prælati uidentur, niſi aliud de contrariũ uerißimiliter colligatur 399.29
liberi hypothecam habent in bonis patris 165.6 in legitima grauari nequeunt 340.56 meritis potius quàm pactis ad obſequia ſunt aſtringendi 276.54 poſſunt à paterna diuiſione reijcere pactum ſucceßionis appoſitum 4.3 poſſunt probare diuiſionem paternam ibid. quid iuris in bonis parentum uiuentium habeant 174 9 ſine uitio in teſtamẽ præteriri nequeunt 334.20 ſuperſtites excludunt agnatos 216.13
liberorum cauſa in ſucceßione paterna eſt fauorabilis: & quicquid ei aduerſatur, odioſum 6.10 nomine in teſtamento ueniunt & nepotes 331.2
liberis ab inteſtato an detur remedium l. ult. C. de edict. diui Adrian. toll. 306.8 legatũ relinqui in teſtamento, non ſufficit 331.4 patris delictũ & negligentia in feudo non præiudicat 96.26 qualecunq; patris iudicium ſufficere debet 233.41 288. 25 & 229 *. tam in poteſtate conſtitutis, quàm emancipatis debetur legitima 377.7
liberos inſtituere, quàm ijs legatum relinquere, magis neceſſariũ 336.27
aduerſus Liberos ab inteſtato uenientes datur remedium legis ult. C de edict. d. Adr. toll. 307.14
inter Liberos pactum de ſuccedendo ualet ab inteſtato 228 25
de Liberis naſcituris diſponens teſtator, eos uocare uidetur 404.52
libertas magis præſumitur in rebus, quã in hominibus 123.24
licitatio animoſior ad alios deterrendos ualet 190.45 nullam facit fraudem ibid. 190.46
lignandi ius, uel ſimile conceſſum perſonæ ad utilitatem prædij, ſeruitus eſt realis 209.16 cum aquæductu æquiparatur 210*
ligni utendi uſus perſonæ conſtitutus, eſt ſeruitus perſonalis 203.1
lite ſemel mota, non poteſt reo inuito ab eadem deſiſti 178.17
ſuper Lite non tantùm, uerùm & cõtrouerſia. fit tranſactio 42.9
litium nullus finis, ubi proprio facto contrauenire licitum 44.14
literas pacti qui recipit, conſenſiſſe uidetur 198.4 & contrà 201.14
Locare nemo poteſt, quod non habet in ſua poteſtate 157.7
locatio in ruſticis eſt annua, in urbanis arbitraria 160.19

omnia comprehendit finibus comprehenſa, dato quòd merces non reſpondeat 157.6 potius præſumitur, quàm contractus dominij translatiuus 159.16 probat poſſeßionem 157.8 utrùm probet poſſeßionem, an dominium 157.7
locationis tẽpore effluxo, dominus cenſum augere, uel expellere colonum poteſt 159.17
locationis titulus ubi habeat locũ 162.29
locatori petenti non reſtituentes, eum ſpoliant 157.7
locus unus diuerſis reſpectibus, diuerſis fidelitatem debet 294.12
loci forma antiqua mutari non debet 191.1
loci appoſitio ſpecialis in teſtamẽto ſufficit 365.17 omißio non uitiat teſtamentum inter liberos 363.13
loca quatenus non exempta ſunt, ordinario ſubijciuntur 294.11
lucrum incerti euentus non reputatur 195.23
lucrum facere ex tutela tutor non debet 54.59 ꝑdere, eſt damnũ pati 192.7
lucri pendentis ab aliena uoluntate, non habetur ratio 195.22

M

Magiſtratus iuramentum ad æquitatem reducitur, non præciſè intelligitur 84.58
maieſtatis leſæ crimen quando committatur 108.6
maieſtatis læſæ crimine feudum committitur 108.5
maior deceptus reſiduum petere non prohibetur 60* tranſigendo uel diuidendo læſus num poteſt contrauenire 41.3 ualorem rei in tranſactione ſciuiſſe præſumitur 50.38
maiori decepto per dolum, ſuccurritur magis, quàm læſo 59.75 non obeſt iuramentum 60.78
maiori ex ſtatuto perĩde denegatur reſtitutio atq; ei qui ueniam ætatis impetrauit 41.2 iure Sax. etiam contra deceptionem ſubuenitur 59.73 nec per abſolutionẽ poteſt ſubuenirl 50.38 nõ ſubuenitur ex l. 2. C. de reſcin. uendit. contra iuramentum etiam non corporale 50.38
maiorem iurantem certiorare neceſſe non eſt 49.33
in Maiore corporale iuramentum non requiritur quo ad obſeruãtiam tranſactionis 50.38
etiã Maiores ex iuſta cauſa reſtituuntur 66.85
maioribus contra fraudulentas tranſactiones ſuccurritur 59.72
ex Malis duob. minimũ eligẽdũ 131.12
mandatum principis ita intelligendum, ne ius tertij lædat 456.19
manleben, uerbum, quomodo interpretandum 274.41 & 282.88
manus propria patris aut matris in teſtamento requiritur 362.8
man⁹ ordinario quãdo ligẽtur 100.10
mares an fœminis præferantur in familiæ bonis retinendis 1. conſ. 51. per tot. fœminis in bonis familiæ retinendis præferuntur 20.47 excludunt fœminas in feudo antiquo 382.15
maritus an fructus bonorum paraphernalium acquirat 163.3 an uſufructuariam cautionẽ debeat 372.15 dotis fructus lucratur 163.1 iure Sax. uxorem cum omnibus bonis accipit in poteſtatem 164.4
maſculis deficientibus fœminæ ſuccedũt in feudo fœminino 269.18
mater ad rationes ac inuentarium bonorum emancipatorum tenetur 344* an ad uſufructuariã cautionẽ teneatur 372.15 an bona minorum alienare poßit 171.1 inde liberos non habet in poteſtate 173.4 filiũ in poteſtate nõ habet 345.6 in ſucceßione auiæ præfertur liberis 174.7 liberorum nuptias inhibere nequit 345.6 non per tacitam pupillarem à ſucceßione legitima, ſed per expreſſam tantùm excluditur 397.23
matris conſenſus in matrimonio de neceßitate nõ requiritur 345.6 præteritio teſtamentum euacuat 345.8
materna præteritio teſtamentum quoad inſtitutionem, annihilat 335.23
materia differens quæ 208*
in Materia indifferenti omnes ſucceſſores ueniunt appellatione hæredis, at non in differenti 207.12
matrimonij libertas ſtatuto nõ debet inhiberi, ut nec pacto 345.3
Media ab extremis probantur 368*
mediatorum factum non nocet principalibus non conſentientibus 213.4
de Medijs non curatur, ubi finis habetur 214*. 430.26
mens contrahẽtium & ratio contractus pro eodem habentur 15 & 16.38
mens potius, quàm uerba, teſtatoris ponderanda 338.38
mens teſtatoris ut intelligatur, non ex una tantùm parte, ſed ex toto contextu teſtamenti iudicium faciendum 394.13 præſumitur in una parte teſtamẽti fuiſſe, quæ in alia 394.15
mentis teſtimoniũ maximũ quod 31.61
mentis teſtimonium maximum, qualitas inſpecta uerborum 7.13 (61
menti uerba, nõ cõtrà, ſeruire debẽt 32.
mentem teſtatoris apparere ſufficit 337*
menſis expreßio an in teſtamento inter liberos requiratur 365.17
menſura falſa renunciata, ignorans multis pòſt annis repetere poteſt 288.8
meritis magis, quàm pactionib. liberi ad obſequia ſunt aſtringendi 276.54
metu inductus teſtis non ualet 439.13
Militiæ alimenta aut alia eius iura debentur quoad militia durat 303.11
cum Militia ratio ſtudiorũ magnam iuris ſimilitudinem habet 303.11
militibus iuris apices ignorare licet 256.36
mineræ, ut regalia, nõ ueniunt in omnimodam iuriſdictionem 137.1
minor efficitur maior anno ætatis 21. iure Saxonico 41.1 propter iuramentum iuratæ tranſactioni ſtare cogitur 49.36 quoad iuramentum, pro adulto habetur 49.35
minoris iuramentum ſine certioratione ualet 49.33
minori ſubuenitur, ſi læ datur ſupra dimidiam 50.37 non fit ſubinfeudatio 260.60
minorem iurantem certiorare neceſſe non eſt 49.33 facit iuramentum reputari pro maiore 49.34
in Minore ætatem & ſolennitates ſupplet iuramentum 49.36 requiritur corporale iuramentum 50.37
minores læſi quomodo & quando reſtituantur 174.6
ad Minuendum inducta, non interpretanda ad augendum 332.12
minus quod uidetur ſi ineſt, & maius ineſſe intelligitur 14.31
Modum adiectũ improbari poſſe, quomodo accipiendum 26.55
molendinum bannale habens, ſubditis ſuis ne alibi molant, interdicere poteſt 196.29
molendinũ nouum abſq; conſenſu domini loci extrui nequit 193.9 & 10
molendinum facere non eſt actus iuriſdictionis, ſed dominij 196.27 in ſuo facere cuiq; licet 193.10.11 & 12
ad Molendinum ire, eſt actus meræ facultatis 195.21
an Molendinum nouum inuitis uicinis ædificare liceat 189. conſil. 67. per tot.
molendinum quibus cautelis ædificandũ 195.24
molendino conceſſo, omnia eius acceſſoria conceſſa uidentur 193.14
molendina etiam, quæ non ſunt priuatorum, in trãslatione territorij transferuntur 292*
in Molendinis ſtandũ antiquitati 191.2
Mole-

Moleſtare aliũ p ſe illicitũ eſt 427.15

pro Moleſtatione qualibet cõpetit remedium l. diffamari. C. de ingen. manumiſſ. 429.21

moleſtationes ueniunt in actionem iniuriarum, & legis, diffamari. C. de ingen. man. iudictum 429.23

pro Moleſtia, etiam quæ fieri timetur, datur remedium l. diffamari. C. de ingen. manu. 427.14

momentum in teſtamentis an exprimendum 365.17

monetæ materia ad idem ius refertur 148.31

monetam cudere & reprobare, eſt ius regale 148.31

monitio priuationẽ iuris requiſiti ſemper præcedere debet 111.10

monitio trina domini, priuationem feudi præcedere debet 111.10

moræ purgatio non admittitur contra pœnam & tempus adiectum 150.4 contrà 152.14 ſuper æquitate fundatur 152.15 an in executiuis obtineat ibid. 16

morbus citatum non uenientem an excuſet 431.4

mortis c[o]ptandæ uotum in pactis dotalibus toll[i]tur per conſenſum eius, de cuius hæreditate agitur 228.23

mortis dies incertus, pro conditione eſt 216.13 (377.8

mortui an partes in legitima faciant

motu proprio, clauſula, ubi ualeat 137.2

Mulier enormiter læſa, poteſt contra iuramentum abſolui 276.57 facilè ius ignorare præſumitur 279.72 habet priuilegia donatoris 373.16 in dotalitio ciuile quoddam dominium habet 373.16 obire ſeruitia feudi non poteſt 269.16 poſſeſſione bonorum defuncti mariti cedere non cogitur, donec ſibi pro dote ſatiſfiat 290.9 ter in hora mutatur 439*

mulieri dotalitium pro dote debetur etiam ab agnatis 290.5

mulieres ſunt auariſſimæ 276.52 teſtes quatenus eſſe poſſint 437.8 quatenus accuſare poſſint 438.9

mulierum uanum & mutabile cor eſt 438.9

mulieribus adultis beneficium reſtitutionis non datur 268.7

mutuandi facultatem officiales à ſuperiore impetrent 75.15

de Mutuo pecuniæ publicæ 70. conſil. 53. per tot.

N

NAch rechter ſibſchafft, clauſula, quid operetur 324.19

narrata prout narrata ſunt, negare, eſt implicita reſponſio 243.25

naturalis ratio magis, quàm uerborum proprietas, attenditur 29.58

Neceſſitas à pœna excuſat 153.26 alienandi triplex 128.4 cauſa iuſta alienationis 171.1 hominum non excuſat, nec iuris 75.13 non præſumitur, niſi probetur ibid. 14

neceſſitas Reipub. probari debet ſuperiori 75.15

neceſſitatis caſus legis caſui adæquatur 128.5

ex Neceſſitatis caſu alicui officialiũ mutuũ de publico dari poteſt 80.48

in Neceſſitatis caſu non requiritur conſenſus domini 82.47 quod ius permittit, princeps etiam permittere intelligitur 82.47

neceſſitatis cauſa in alienationis prohibitione excipitur 127.2 non habet legem 128.5

neceſſitatis cauſa res tum publicæ tum eccleſiaſticæ alienantur 128.6

ex Neceſſitatis cauſa pecuniam publicã mutuam dare poſſunt officiales 82.43 non poteſt feudum inuito domino alienari 182.7

neceſſitatis nomine quid ueniat 127.3

in Neceſſitatibus liberalis nemo exiſtit 253.18

negare narrata prout narrantur, eſt implicita reſponſio 243.25

negligentiam læſi adulti præponderat tutoris dolus 59.73

à Negotiationib. ruſticorum & ciuium nobiles abſtinere debent 283.1

nepos an ſuccedat auo iure patris, an ſuo 234.42 debet habere legitimam titulo inſtitutionis 230.29 ea grauari non poteſt ibid. quando uenire poſſit contra factum defuncti 95* quomodo ad aui ſucceſſionem admittatur 233.41 quomodo ſuccedat, filio uel filia per iuramentum excluſis 225.15 ſuccedit iure ſuo 226.16 inde

nepos et filius an et quãdo utranq; quartam deducant 230.31 & 231.15

nepoti non obeſt pactum filij in auita ſucceſſione 227.18 quando noceat filij exhæredatio 226.16

nepotes ex fratre in locum patris ſui ſubintrant, & primi iam gradus eſſe cenſentur 323.12 in auita feudi ſucceſſione in ſtirpes, non in capita ſuccedunt 325.3 filij appellatione contineri, naturali affectione intelligitur 396.19 in teſtamento ueniunt liberorũ nomine 331.2 ſuccedunt per ſucceſſorium edictum, filio uel filia excluſis 226*

nepotib. etiã legitima titulo inſtitutionis relinquenda 331.3 & 377.7

neſcire quis dicatur 278.69

Niſi ex iuſta cauſa, clauſula, eſt promiſſionis de non contraueniendo 62*

Nobilis ciuium & ruſticorum negotiationibus abſtinere debet 283.1

nobilium pacta de ſuccedendo filiabus excluſis quando, & quorum ualeant 19.45

inter Nobiles fidei interpoſitio pro iuramento, quoad obſeruantiã, ualet; præſertim iure Can. 46.22

nobilib. præ cæteris credendum 214.8

nomen tantùm ſubſcriptum quando teſtamentum uitiet 364.15

nomine ſuo qui non tenetur, multo minus pro alijs tenetur 85.63

nomina teſtium à tergo ſchedulæ teſtatoris per notariũ apponenda 334*

notarius publicus à falſo excuſatur conſuetudine 84.55 ſi ſolita appoſuit 152.13 quando inſtrumento iuramentum apponere poſſit 61*

notarij groſſities uoluntati teſtatoris non officit 336.29

notitia generalis ad iuramẽti firmamentum ſufficit 49.35

notorium ſufficit allegari, nec opus eſt probari 273.37

nouatio eſt ſpecies ſolutionis 242.18

nouatio & quodlibet pactum eſt probandum 242.20

nouatio præſumenda non eſt, ubi nõ apparet 253.14

Nullum quod eſt, nullum poteſt parere effectum 178* niſi quo ad pœnam 346.10

nunciatores criminum non ſunt idoneĩ teſtes 439.11

nuncio iniuſtè exequenti, uel literas non exhibenti, de facto licitè reſiſtitur 455.17

nuptias liberorum mater inhibere nequit 345.6

ob Nuptias inuito parente factas filius exhæredari nequit 345.7

nutu teſtamentũ inter liberos fieri nequit 362.6 licet ad pias cauſas ſic fieri poſſit ibid.

O

OBlatio iudicialis præſcriptionem retractus annalem interrumpit; non extraiudicialis, niſi fiat depoſitio 261.72

Oblatio uerbalis an ſufficiat, creditore recuſante 262.73 ſufficit ad pœnã euitandã, non ad ius acquirendũ, uel conſeruandũ ibid. 74 non interrumpit præſcriptionem, ſed realis 261.68 ſola ſufficit ad ius tranſactionẽ quæſitum retinendum 217.16

obli-

obligationem iure nouiſsimo iuramentum promiſſorium inducit 48.31
obligationes ab hæredib. incipere poſſunt 11 & 12.24
Ocularis inſpectio optima probatio 121.14
oculus quod uidit, nemo fideliter negat 121.14
odioſa quomodo reſtringenda 6.12
in Odiū redundare nō debet, quod in fauorē alicuius conſtitutū eſt 405.55
Oenopolij uſum domino participare uniuerſitas non cogitur 283.1
Officialis de publico mutuum ſumere nequit 74.9
officiali in officio, uel extra officiū malè procedēti, reſiſti poteſt 454.16
officiales à ſuperiore mutuandi facultatem impetrent 75.15 de ſuo refundant, qđ de cōmuni mutuantur 75.12 ex cauſa neceſsitatis pecuniam pub mutuā dare poſſunt 82.43 ex cauſa, præter & contra domini ſtatutum facere poſſunt 81.39 finito officio exiguntur 86.66 magis cæteris communitati nocere poſſunt 75.11 non de periurio arguuntur, ſi cōmuni conſenſu contrauenunt ſtatuto iurato 84.58 non de ſua tantùm ſed & collegarum negligentia tenentur 78.30 etiam finito officio, ſua obligatione tenentur. ibi. 31 non poſſunt ſibi inuicem de publico mutuum dare 75.10 non reddentes rationes, ad certam diem, iuſta cauſa præpediti, an teneantur 149 * publicam pecuniam mutuantes, uariè puniuntur 75.16 periurium incurrunt 76.18 qui habent poteſtatem cum libera, mutuo dare pecuniam publicam non prohibentur 79.35 qui in culpa 77.29 quotannis reddere rationes tenentur ſub pœna 149.1 ſine cautione credere poſſunt iis qui ſunt ſoluendo 86.65
officialium ſuſtentatio eſt iuſta erogandi pecuniam pub. cauſa 82.46
officiales excuſat iuſta cauſa etiam contra ſtatutum 84.57
in Officiales criminaliter quando non procedendum 85.61
officium iudicis finitur ſententia dicta 445.5
officium quatenus nemini damnoſum debeat eſſe 78.32
officium iudicis contra iniquitatē executorialium licet implorare 451.6
officij ratione adminiſtratoribus publicis etiam in delicto pœna mitigatur 85.61
Omiſsio modicæ ſolennitatis non uitiat 151.9
omiſſum ab expreſſo ſuppletur 403.47
omiſſum in inſtrumento ſuppleri non debet 5.4
omiſſum non dicitur, quod ab expreſſo colligi poteſt 23.50
omiſſum quod eſt in inueſtitura, pro omiſſo habetur 141.12
omiſſum uerbis inſtrumenti pro omiſſo habendum 51.42
omiſsi alicuius prætextu non reſcinditur tranſactio generalis 44.15
pro Omiſſo quis caſus habēdus, uel non 30.59
pro Omiſſo non habetur, quod ab aliquo expreſſo colligitur 399.32
omiſſa cenſentur, quæ teſtator interrogatus omittenda reſponderet 404.53 ſuppleri poſſunt interpretatione 399.30
in Omiſsis uoluntas non diſponit 399.30
omne qui promittit, nihil excludere intelligitur 237.1 & 241.14 & 380.5
omni meliore modo, clauſula, inſtitutionem importat 308.19 & 337.32 facit ualere ab inteſtato 356.4
omnis, dictio, in iuriſdictione quid inferat 415.13
per Onus legitimæ inutile, ipſum legitimæ relictum non uitiatur 341.61
onera & cenſus arguunt ſubiectionem 293.10
Opinio doctoris unius excellentis præualet communi, fauore cauſæ alicuius ualidæ 335.21
opinio ultimo loco poſita, cenſetur approbata 315.24 & 324.18
ab Opinione communi non eſt recedendum 354.25
oppigneratio uaſalli agnatorum iuri non detrahit 289.1
Ordinandi uerbum, quando ad inſtitutionem trahendum 335.24
ordinaria pœna ex uia inquiſitionis imponi non ſolet 435 *
ordinarius proceſſus in inquiſitione ſeruandus 437.7
ordinario loci ſi non ſit executio mandata, licet appellare 449.2
ordinario manus non ligantur ante moduli inſinuationem & præſtita debita iura, niſi ob negligentiam alio executore dato 100.10
cum Ordinario quatenus concurrat extraordinarium 64.83
ordinatione iudicij criminalis & electione probatur iuriſdictio 419.25
ordo iuris: uide Iuris ordo.
origo feudi intuenda eſt 272.29

P

PAciſci licet per modum contractus, ut in re aliqua aliquis ſuccedat 10 & 11.22
Paciſci licet ſuper re iudicata, at non tranſigere 215.12
pactum alterius non obeſt alteri 33.63 apud acta factum habet uim clauſulæ derogatoriæ 232.38
pactum de futura ſucceſsione ualet cum eius conſenſu, de cuius hæreditate agitur 228.23
pactum de retinendo prædio in familia, eſt fauorabile 13.27
pactum de ſuccedēdo eſt uoluntas quædam innominata 229.27 obſtringit hæredes, ut innominata uoluntas 25.54 inter liberos ualet ab inteſtato 228.25 inter liberos & extraneos ualet 232.36 nec iure relicti, uel fideicommiſsi ualet 222.6 nec uim donationis obtinet 223 *
pactum de ſuccedendo uiuenti ne quidem ab inteſtato ualet 221.5 nullius eſt momenti ibid. non confirmatur ſtipulatione, uel iuramento ibid. & 222.6 quatenus inter milites ualeat 223.7
pactum de tertij uiuentis & conſentientis hæreditate factum, ualet 233 *
pactum de uiuētis hæreditate, quatenus ualeat, ſenſus l. ult. C. de pactis 221.4 de ſucceſsione non ualet 3.1
pactum dotale patrem obligat 165.6 eſt pars cōtractus & pretij 199.10 & 299.15
pactum filij in auita ſucceſsione non obeſt nepoti 227.18
pactum futuræ ſucceſsionis, etiam ſuper quota tantùm, non ualet 3.1 proximis ſucceſſoribus, præſertim necdum natis, an noceat 3.2
pactum in feudis non nocet non conſentienti 200.11
pactum inter patrem & liberos de futura ſucceſsione eſt nullum 219.2
pactum maiorum nihil detrahit necdum natis in feudalibus 25.54
pactum non trahitur ad incognita 277.58 probatur, quatenus ualet: improbatur, quatenus non ualet 227.22
pactum quo bona penes mares retinentur in familia, eſt fauorabile 12.25
pactū quodlibet eſt ꝓbandū 242.20
pactum ſucceſsionem alterans, non ualet 202.18
pacti literas qui recipit, an conſenſiſſe uideatur 198.4 & 201.14
pacti uerba debent aliquid operari 251.3

contra

contra Pactum defuncti non poteſt uenire hæres 235.44
pacto dotali non datur uel adimitur hæreditas 220.3 & 223.8
ex Pacto dotali ſucceßio deuoluitur 232.40
de Pacto confraternitatis ſucceſſorio 217.conſil.71.per tot.
pacto inter uiuos nemo poteſt fieri hæres 224.10
ex Pacto nullo non oritur obligatio ad intereſſe 300.17
pacta de acquirenda uiuentis ſucceßione ſunt contra bonos mores 221.5 & 223.6
pacta de amittenda liberorum ſucceßione an firmentur iuramēto 224.12
pacta de ſuccedendo, diuiſioni adiecta ualent 198.3 per conſuetudinem confirmantur 229.26 quomodo nec ab inteſtato ualeant 232.37 ſecundum regionis conſuetudinem accipiuntur 19 & 20.46 reciproca ualent 19.45 rectè & ualidè adijci diuiſionibus hæreditarijs feudorum, ubi alter pecuniam accipit, alter feudum retinet 10.20 ſunt reuocabilia 228.24
ſunt uniuerſalia 13.29 ualent inter conſentientes, & hæredes obligant 11.23
pacta de ſuccedendo uiuenti, ſunt quædam ultima uoluntas 222.6
non auferunt liberam teſtandi uoluntatem 223.7
pacta de ſucceßione iam delata ualent 227.21
pacta de ſucceßione uiuentis, nullius ſunt momenti 276.55
pacta dotalia de conſuetudine ab inteſtato ualent 232.39 ualent reſpectu dotis 166.9
pacta dotalitia & ultimæ uoluntatis quatenus ualeant 166.9 quando reuocentur ibid.
pacta & cōtractus ſunt facti, nec præſumuntur, niſi probentur 252.6
pacta & ſtatuta ita interpretanda ſunt, ut quamminimè lædant ius commune 252.6
pacta mares præferentia ex rationis paritate extenduntur 17.40
pacta non porriguntur ad occultata alterius fraude 55.62
pacta quæ ſunt contra bonos mores, nō ualent 276.53
pacta tacita & conſueta non minus obligant, quàm expreſſa 267.4
pacta ſunt pars coutractus, ſeu conuentionis 12.25
pacta teſtamentariæ diſpoſitioni contraria, derogant fideicōmiſſo 409.69
pacta uel in totum approbāda, uel reijcienda 199.9
pactis de ſucceßione uiuentis ineſt uotum captandæ mortis 228.23
pactis non poteſt dari uel auferri ſucceßio 223.8 & 9 & 299.26
per Pacta diuiſionis fideicōmiſſo quid derogatum ſit, uel non, facti magis, quàm iuris quæſtio eſſe uidetur 409.68
contra Pacta, & contra diuiſionem fieri, differunt 409.66
pactis non conuenientibus uerbis, nec conuenire diſpoſitionem 8.15
parentum defunctorum uoluntatis efficacia 25.53
parentum qualiſcunq; ſuper diuiſione bonorum facta uoluntas ſufficere debet 24.53
pares uel potiores uocatis uel excluſis, non excluſi uidentur 405.56
paria ſunt, Scire, uel ſcire debere 42.6
partem uolens ex diſpoſitione defuncti, cui ſucceßit, intelligitur totū uoluiſſe 12.26
partes in toto continentur, & unà tranſeunt iure uniuerſitatis 291.3
paſcere in alieno non licet 160.23
paſcua non ad dominum loci, ſed ad uniuerſitatem pertineut 162.28
in Paſcuis ſtandum antiquitati 191.2
pater adminiſtrans bona emancipatorum, rationes debet ac inuentarium 343.5
an uſufructuariam cautionē debeat 372.15
pater & liberi finguntur eadē eſſe perſona 268.12
pater finita tutela rationem adulto ſuo reddere debet 52.50 de alienatis adulto tenetur ibid.51 iure Sax. filiæ ſolus ſuccedit 297 * liberis ne delinquēdo uel negligendo in feudo præiudicare poteſt 96.26 liberorum etiam in poteſtate conſtitutorum bona ſine iuſta cauſa alienare non poteſt 53.53 non debet rationem adminiſtrationis bonorum quæ ad liberos in poteſtate conſtitutos pertinent ibid 4 poteſt liberorum tutores alogiſtas facere, nō ſe alienæ rei ratiocinio liberare 343.3 poteſt ſatiſdationes fauore hæredum remittere 343.3 pro liberis ſalubrius conſilium cepiſſe putatur 11.24 ſine cauſa & decreto bona minorum alienare nequit 173.4
patri teſtanti inter liberos magis fauetur, quàm teſtamento militari minus ſolenni 234.43
patre delinquente non committitur feudum 227.20
paternæ diuiſionis approbatio quomodo fiat 4.3
paternorum in bonorū diuiſione maximè æqualitas ſeruanda 14.30
patriam qui prodit, nō tenetur læſæ maieſtatis crimine 109 *
patruo ad ſucceßionem matre excluſa, uocato, ſoror defuncti ſuperſtes etiā cum patruo ſuccedit 406.57
Pauli I. C. locus 5.5
pauperes quinam ſint 130.10 ſunt theſaurus Chriſti 130.9
pauperum bona eccleſiæ bonis æquiparantur 130.9
pauperū cauſa, pro pia habetur 130.9
ob Pauperum indigentiam etiam prohibita alienantur 130.10
Peccati cognitio utrius ſit fori 104.2
peculatus tenentur qui publicam pecuniā interuertunt 85.62 ſecus in adminiſtratoribus publicis ibid.
pecunia eſt ex rebus quæ uſu conſumuntur 79.34 eſt res mobilis 295.1
pecunia ex feudi uenditione redacta, utrum ſit allodialis, an feudalis 295.* & 1 inde
pecunia faciliùs retinet priſtinam rei naturam, quàm induat nouam 298.12 non eſt feudalis, ſed in feudum conuerti debet 295.2
pecunia publica à decurionibus mutuo dari nō poteſt 73.3 & 74.8 & 9 ad publicum uſum abſq; conſenſu domini mutuò dari poteſt 81.38
pecunia repoſita, eſt ex rebus quæ ſeruando ſeruari poſſunt 73.4
pecuniæ conſignatio ubi requiratur 261.72
pecuniæ publicæ cuſtodes ſunt adminiſtratores, non domini 74.6
de Pecuniæ publicæ mutuo 70. conſil. 53. per totum
pecuniæ relictū ad inſtitutionem trabē nequit 331.6
pecuniā publicā ad neceſſarios uſus exponere rectorib. eſt licitum 82.45 erogandi quæ cauſa iuſta 82.46 in ſuum uſum conuertere rectoribus interdicitur 80 *
pecuniam quam adminiſtrant, officiales regulariter mutuo dare poſſunt 79.33 & 35
pecuniam Reipub. non licet in alium quàm publicum uſum conuertere 73.5
de Pecunia feudali 293. conſil. 79. per tot.
in Pecunia feudum quomodo rectè conſtituatur 300.18

perius

periurium Deum contriſtat 281 *
dolo incurritur, non culpa 83.51
dolo propriè committitur 76.18
grauius eſt crimen homicidio 77.20
ipſo iure committitur 77.26
non ſolùm diuinitus, ſed etiam humanitus puniendum eſt 76.17
non tantùm dolo, ſed & culpa committitur 77.24
quando ſit ſufficiens priuationis feudi cauſa 112.10
quid: & quis quomodo in illud incurrat 76.18
periurij autor non debet eſſe iudex 48.30
de Periurij pœnis 76.17
in Periurium incidit etiam ignorans, ipſo facto 77.25
periurio duo offenduntur 77.20
à Periurio fatua cauſa non liberat 77.22
quælibet cauſa colorata excuſat 83.52.108.4
de Periurio quomodo magiſtratus contrauenìens ſtatuto iurato non arguatur 84.58
periurus eſt qui iuramentũ uiolat 76.18
de Perſona ad perſonam in fideicommiſſo extenſionem fieri, ex naturali teſtatoris affectione præſumitur 396.19
perſonis certis contra ius conceſſa, exteris intelliguntur denegata 7.13
perſonis in conditione poſitis, nihil iuris tribui intelligitur 252.8
perſonalia ſeruitia: uide, de Seruitijs perſonalibus.
perſonalibus capturis probatur iuriſdictio 419.25
pertinentiæ unà cũ iure uniuerſali tranſferuntur 291.6
territorium ſequuntur 292.7
pertinentiarum nomine quid ueniat, & transferatur 292.7
peto ius & iuſtitiam, clauſula non extenditur extra libellum 446.10
de non Petendo amplius ex hac uel illa cauſa, clauſulæ uis 44.15
petendo aßignatam partem approbatur diuiſio 43
petendo portionem hæreditatis diuiſæ aßignatam, eius diuiſio approbatur ibid.
petens ex contractu, eum probaſſe uidetur 215.10
petens non uenit contra iuramentum, ſed magis obſeruat 63.80
petens, uel diſponens de bonis, aut ea uſurpans, uidetur adijſſe 358.9
petitio fructuum indefinita ſufficit 446 *
rationũ perpetua eſt 69.88
petitioni hæreditatis 30. annis præſcribitur 274.40
petitioni reſidui non obſtat ſubſcriptio uel ſigillatio adulti decepti 60.76
petitor qualitatem requiſitam habere debet 104.23
pietatis cauſa res eccleſiæ alienantur 130.9
coniectura in quibus locum habeat 404.50
pignus an remitti poßit 370 *
in Pignore non habet locum ius retractus 286 *
pignora à quibus exigenda 86.65
pluralitas in uno uerificari nequit 422.31
pœna dantium & accipientium mutuũ de publico 74.9 & 10
pœna in dubio non putatur commiſſa 153.19
non ſine juſta cauſa exigi poteſt ibid. 20
pœna ipſo iure imponitur 150.3
officij ratione rectoribus publicis etiam in delicto mitigatur 85.61
non imponitur pro eo, quod bona fide geſtum eſt 153.24
pœna ordinaria: uide Ordinaria pœna.
pœna pecuniaria adminiſtratores publici pecuniam publicam interuertentes tenentur 85.62
pœna periurio impoſita, culpa ſufficit 77.27
quando, & in quibus obtineat 153.23 & 24
quando non impediat moræ purgationẽ 152.14
pœna ſtatuti magis attẽditur, quã iuris communis 149.2
quando locũ habeat 151.7. 153.25.
quando committatur 153.25
à Pœna doli quælibet cauſa excuſat 107.3 & 256.38
à Pœna non excuſat, non debitè fieri 151.6
quælibet cauſa excuſat 153.21
neceßitas & difficultas excuſat 153.26
de Pœna officialiũ public. non reddentium rationes 149. conſil. 61. per tot.
in Pœna pecuniaria dolus non requiritur 77.28
in Pœnarum impoſitione iudicis declaratione ſemper opus eſt 152.18
de Pœnis periurij 76.17
à Pœnis ſtatutarijs quælibet cauſa colorata excuſat 154 *
in Pœnalibus à caſu proprio ad improprium non fit extenſio 109.8
pœnitentiam excludit tranſactio 44.14
pœnitentia & reuocatione quomodo teſtamentum annihiletur 352.15
portio uiduæ non poteſt teſtamento auferri 346.9
præ legitima matris debetur ibid. 11
portione ſua contentus eſſe qui iubetur, pro inſtituto habetur 338.39
poſſeßio antiquior derogat recentiori 125.30 & 147 *
ex contractu nullo tranſit 264.85
poſſeßio ex lege ult. C. de edict. d. Adr. toll. quibus detur 305.3. inde
poſſeßio feudalis an in liberos continuetur 322.11
poſſeßio immemorialis loco tituli & priuilegij eſt 191.4
poſſeßio nomen iuris eſt, & de uera ciuili poſſeßione intelligitur 125 *
probat dominium 157.8
quomodo probetur 146.28
probatur ex locatione 157.7
poſſeßio ſecuta retrotrahitur ad inueſtituram 311.3
poſſeßio titulata præponderat 115.3
poſſeßionem ciuilem domini ſemper animo retinent 143.20
poſſeßionem continuat, qui probat ſe et anteceſſores ſuos poſſediſſe 146.29
poſſeßionem iuſtiorem probans, præfertur 115.3
ad Poſſeßionem obtinendam ex l. ult. C. de edict. d. Ad. toll. ſufficit qualecunque teſtamentum in ſcriptis redactum, uel probatur exhiberi 305.7
poſſeßionem retinere ſatius eſt quàm repetere 144.24
de Poſſeßione beneficij eccleſiaſtici 97. conſil. 55 * per tot.
poſſeßione ſua ſpoliare aliquem, in crimen uis publicæ incidit 425.8
à Poſſeßione turbatus rem à poſſeſſorio inchoare poteſt 143.22
poſſeſſor bonæ fidei, intelligitur in mala fide fuiſſe, ab inchoato iudicio, ſubſecuta condemnatione 444.4
an ad conſumptos fructus teneatur 445.7
poſſeſſor feudalis poſterior præfertur priorem inueſtituram habenti ſine poſſeßione 168.5
poſſeſſori nõ poteſt dominus rem propria authoritate auferre 264.86
poſſeſſores domini præſumuntur 160.22 & 161.24
de Poſſeſſorio legis ult. C. de edict. diui Adria. tollendo 305. conſil. 81. per tot.
in Poſſeſſorijs & quolibet debito pecuniario eſt locus legi, diffamari. C. de ing. manum. 427.14
poßidens ante litis conteſtationem, etiam tempore conteſtationis poßidet 147 *
poßidenti datur remedium legis ult. C. de edict. d. Adr. toll. ut in poſſeßione confirmetur 307.13.
in Poßidentem contra legem eſt malæ fidei

fidei præſumptio 142.16
poſsidere iure ſuo unuſquiſq; præſumitur, non alieno 426.11
poteſtas alienandi quibus uerbis uideatur facta, quibus non 253.20
poteſtatis uerbum, in factum magis ſonat, quàm in ius 205.4
de Poteſtatis plenitudine indultũ, præualet 100.8
poteſtatem alienandi importat conceſſio feudi pro ſe, & quibus conceſſerit 251.2
Præbendam quando afficiat indultum 100.6
ad Præbendas uacaturas pertinet tantùm collatio beneficij in forma communi 99.5
in Præbendis non habetur dominium, ſed iuſtus titulus, & poſſeſſio ex inueſtitura & immiſsione 97.2 indigena extraneo præfertur 101.16
præcedentia à ſequentibus declarantur: & contrà 293.9
prædicata talia ſunt, qualia permittuntur eſſe à ſubiectis: & cõtrà 338.37
à Prædilectione unius perſonæ ad aliam minus dilectam coniectura ſumitur 393.7
prælati deteriorem eccleſiæ conditionẽ facere nõ debent 136.23 non ſunt domini, ſed adminiſtratores rerum eccleſiæ 131.14 & 136.23
prælationis ius habet dominus, etiam alienandi poteſtatem uaſallo faciens 254.21
præſcriptio annalis interrupta, iterum currere incipit poſt interruptionem 91.11 quando currat, quando non 202.19
præſcriptio cauſatur ex quieta poſſeſſione 139.5
præſcriptio immemorialis loco priuilegij eſt 138.3 in ætate pupillari dormit 90.8
præſcriptio interrupta à ſequenti tempore inchoatur 140.7
præſcriptio negatiua ex immemoriali poſſeſsione non oritur 195.19
præſcriptio 30. annorum in feudis eſt ordinaria 91.13 annorum ſola in feudalibus locum habet 274.39
præſcriptio ſtatutaria non interrumpitur per extraiudicialẽ denunciationẽ 261.70
præſcriptionis tempus non currit ei, qui non poteſt reuocare 94 *
præſcriptionem oblatio uerbalis nõ interrumpit, ſed realis 261.68
præſcriptionem omnem mala fides interrumpit 140.9
præſcriptionem retractus annalem interrumpit iudicialis oblatio, non extraiudicialis, niſi fiat depoſitio 261.72
in Præſcriptione iuris regalis non præſumitur bona fides, niſi probetur 141.14
præſcriptiones ſtatutariæ omnes interrumpuntur citatione 261.69
præſcriptũ tantum, quantum poſſeſſum, Bart. regula, ubi ualeat 414.7
præſumitur minimè læſio, niſi probetur 41.5
præſumptio contraria fortiore tollitur 441.21
præſumptio iuris & de iure quid 394.11 in utranq; partem ſe habere & induci poteſt ibid. 12
præſumptio ſtat pro domino, uniuerſa ab eo recognoſci, donec exemptio probetur 286.4 utrum ſit iuris & de iure 394.10
præſumptioni iuris in dubio quando locus 391.3
præſumptiones grauiores derogant leuioribus 31.61
præſumptionibus generalib. per ſpeciales coniecturas derogatur 403.46
præteritio liberorum teſtamentum uitiat 331.2
præteritio non ſtatim annihilat teſtamentum 307.16
præteritionis quæſtionem non habent honorati in re certa 339.51
contra Præteritionis uitium datur remedium legis ult. C. de edict. d. Adr. toll. 307.15
ex Præteritione coniectura de mente teſtatoris ducitur 393.7
pro Præteritis in re certa inſtituti non habentur 339.9 340.53
pretiũ dotis ſuccedit loco eius 298.11
pretium iuſtum in uenditione quando debeatur 187.34 & 199.43
pretiũ maius ab extraneo ſimulatè oblatum non obeſt agnatis retrahentibus 190.48
pretium quale retrahens feudum ſoluat 185.23 & 186.24 quodnam iuſtum ibid.
pretium ſuccedit loco feudi 217.14 ſuccedit loco rei in uniuerſalib. 297.8.9 & 12
pretij uerbum propriè ad uenditionem pertinet 258.50
primogenito delinquente, patre uiuo, fiſcus excluditur à ſecundogenito 207 *
princeps in caſu neceſsitatis idem quod ius permittere intelligitur 82.47 an cautionis remittendæ ueniam facere teſtatori poſsit 374.17 cõcedens indefinitè, ius omne conceſsiſſe intelligitur 416.18 intelligitur omnem iuriſdictionem concedere 420.27
princeps ſummus ex qualibet prouincia ſua citare poteſt 431.2
principis beneficium ac conceſsio an abſque alia traditione dominium ac ius transferat 311.5
principis mandatum debet intelligi, ne ius tertij lædat 456.19
principes in ſcriptis contrahere ſolent 183 *
principum contractus quando bonæ fidei 286.2
principale trahit ad ſe acceſſorium, non contrà 382.14
priores tempore, potiores iure eſſe debent 191.3
priuatus ciuilem ſuam poſſeſsionem facto propugnare poteſt 142.19
priuilegia accipienda ſunt ſaluo iure tertij 253.16 non ſunt contra dominum interpretanda ibid. ſunt ſtricti iuris 293.8
probatio ex confeſsione reſultans firmior eſt, quàm quæ fit per teſtes uel inſtrumenta 244.29 fortior elidit debiliorem 420.26
probatio plena requiritur inſtrumento amiſſo 243.26
probatio præſumptiua ſufficit in ſeruitutum materia 121.15 in poſſeſſorijs ſufficit 146.29 in antiquis ſufficit 158.11
probationis terminus eſt peremptorius 98.3
probationis terminum qui negligit, ius amittit: nec poſt auditur, etiã in præbendis 98.3
de Probatione amiſſo inſtrumento uel confeſsione 235. conſil. 72
probationes artificiales & inartificiales 146.28
probationes in crimine falſo, an à reo requirantur 442.26
proceſſus ordinarius in inquiſitione ſeruandus 437.7
proclamare ad committentem aduerſus executorẽ facti nudum, licet 451.7
proclamare quis poſsit 452.10
procurator in capitali cauſa etiam admittitur ad allegandas abſentiæ cauſas 433.7
procuratoris factum an domino noceat 287.7
profeſsio etiam coram ſeptem teſtibus facta abſq; cancellatione teſtamentũ non reuocat 351.13
profeſsione ſola an teſtamentum rumpatur 350.9
prohibitio hominis ius habẽtis, contrarium actum annihilat 181.5
prohibitio ſuperioris poſſeſsionẽ turbat & præſcriptionẽ interrũpit 139.6

contra Prohibitionem qui uenit, doli arguitur 76.19
ex Prohibitione præſcripta oritur præſcriptio negatiua 195.19
promiſſa qui non ſeruat, doli arguitur 76.19
promiſſio de non contraueniendo intelligitur, Niſi ex iuſta cauſa 62*
promiſſio iurata uim habet ſpecifi æ renunciationis 47.24
promiſſio per fidem Chriſtianā an pro iuramento habeatur 46 19
promiſſorium iuramentum inducit obligationem iure nouiſſimo 48.31
propoſitum in mente retentum non parit effectum, niſi ſubintellectum 33. 62.44.15 & 299.14
propoſitum quod operatur in propoſito, id oppoſitum operatur in oppoſito 6.11
proprietas feudi apud dominum remanere debet 295.1
proprietarius non obligatur tradere uſumfructum ante cautionem 372.13
propinquitas ſuſpicionem fraudis excludit 43.12
propinquorū interuentus fraudis ſuſpicionem excludit ibidem
propter quod unumquodque tale, illud magis tale 14.33
prorogatio temporis non inducit longum tempus 92.18
proteſtatio facta ab eo qui nullū ius habet, non probat 124.26
proteſtatione ius commiſſi conſeruatur 256.40
promiſum in uno fratre, habet locum in alio 19.44
proximiores includit, ulteriores in ordine excludens: & contrà 400 34
proximos ad ſucceſſionem ſuper futura uiuentis hæreditate paciſci non poſſe 3.1
Publicum nemo poteſt ædificando impedire 196.25
de Publico mutuum ſumere officialis nō poteſt 74.9
pupillorum cauſa in ambiguis fauorabilior eſſe debet 406.60
purgatio quando à reo requiratur 442 27
purgatio Canonica, cui, quando, quomodo, quibus ex cauſis, & in quibus imponatur 442.29

Q

QVæſtionibus torturæ decretis probatur iuriſdictio 419.25
in Quæſtionib. uoluntatis coniectura ex mente teſtatoris capienda eſt 391.5
qualitas poſſeßionis eadem in poſſeſſores ſemper continuatur 168.8
qualitas quæ actum uitiare poteſt, in dubio nunquam ſubintelligitur 29.59
qualitas condemnati non debet obeſſe tertio 456*
qualitatem requiſitā petitor habere debet 104.23
quandiu, dictio in inueſtituris quid poſſit 383*
quantitatem bonorum ſuorum nemo ignorare præſumitur 268.12
quantitatem fructuum certam ſententia definire neceſſe non eſt 447.14
quantum poſſeſſum, tantū præſcriptum, Bart. regula, quando ualeat 414 7
quarta Falcidiæ de pacto ſucceßionis detrahitur 229.28
quartas duas quando filius, uel nepos detrahat 231.35
ad Quinquenuium ſcholaſticis immunitas ab oneribus ciuilib. datur 300.4
quitatio ulterius, quàm de quo actū eſt, non extenditur 51.47
quitatio patris uel matris de ſucceßione non nocet liberis 226.17
quitatio ſuper bonis paternis facta, ad materna non extenditur 51.42
quitationes quantumuis generaliß. non extenduntur ad ea, de quib. non eſt cogitatum, aut quæ fuerunt occultata 277.66
quod non mutatur, cur ſtare prohibeatur? regula 228.24
quorum bonorū, interdicti, & legis ult. C. de edict. d. Adr. toll. affinitas & differentia 306.9
quota ſucceßionis 3.1

R

RAtificationis ius 45.16
Ratihabitio an ſufficiat in ignorante, uel ſciente 288.8 confirmat actū fauore certæ perſonæ nullum 182.8
ſufficit pro mandato 215.11
ratio contractus & mens contrahentiū pro eodem habentur 15.38
ratio, q̄ uerba, potius inſpiciēda 17.41
ratio una omnes caſus ſimiles ut decidat 17.41
rationem adminiſtrationis bonorum in poteſtate conſtitutorum pater nō debet 343.4
rationes duæ unam uincunt 314.18
rationes per originalia probandæ & reddendæ ſunt 151.5
rationum petitio perpetua eſt 69.88
ad Rationes bonorum emancipatorum tenentur pater, mater, & auus maternus 343.5
ratiocinia æquitate conſtant & penduntur 152.15
Recipiens pro ſe & fratribus in nouo feudo, non uidetur liberis fratrum prouiderē: ſecus in antiquo 320.3
reclamatio an ſuſpendat executionem 452.11 permittitur, ubi appellatio prohibetur 451 9
de Reclamatione aduerſus executionem inſtituta 449. conſ. 100. per tot.
rectores communitatis maiorem habent poteſtatem, quàm prælati eccleſiæ 83.49
rectoribus cōmunium ex cauſa cōtra ſtatutum iuratum uenire licet 84.59
rectoribus euentus futuri non imputandi 83.50
rectoribus qui intuitu publici boni fidē ſuam obſtrinxerunt, ſuccurritur 85.60
recuperandæ ac retinendæ poſſeſſorium ſimul intentari poteſt 143.23
recuperandæ iudicium unde dictum 144.25
redemptio feudi oblato precio, intra annum alienationis fiat 89.5.6 & 9
redemptionis in materia contractus unius diſpoſitio non extenditur ad alium ſimilem 6.13
in Redemptionis materia extēſio quàm ſit contracta & anguſtata 8.13
redimendi ius intra annum à tempore ſcientiæ eſt exercendum 261.66
reditus burſales: uide, de Burſalibus reditibus.
de Refutatione teſtium 435. conſil. 98. per tot.
regalia duobus tantùm modis acquiruntur 137.2 de conſuetudine generali diuidi poſſunt 312.11 & 313.12
regnum eſt indiuiſibile 312.10
regni & primogenituræ ius à iure feudorum diſtinguitur 322*
regula prohibens tranſmißionem hæreditatis non adiuæ, non obtinet in legatis & fideicommißis 356.5
regulam, aut genus qui habet pro ſe, habet fundatam intentionem 273.33
per Relationem ubi non amplietur aut reſtringatur contractus 8.13
relinquo pro legitima, uerbum, habetur pro inſtitutione 336.30
relinquo uerbū, certæ rei adiectum, non importat inſtitutionem 331.7 uniuerſitati adiectum, directum, non obliquum eſt 338.35
relictum in tempus nuptiarum eſt conditionale 340.58
relictum liberis pro ſua portione, titulū inſtitutionis continet 338.38
relictum pecuniæ ad inſtitutionem trahi nequit 331.6
relictum præteritis liberis, euacuato teſtamento euacuatur 337.33
relictum pro dote, legitima, debito, iure uniuerſo inſtitutionem ſapit 338.34

relictum pro ſua portione, uel iure, eſt pro inſtitutione 308.20

relicto contentus eſſe iuſſus pro inſtituto habetur 308.21 non uidetur inſtitutus 332.10

relicta ex quacunq; uoluntate, legitimæ imputantur 230.33

remedium legis, diffamari. C. de ingen. man. nõ eſt actio, ſed defenſio & officij iudicis imploratio 423.3 & 429.23 eſt actione fauorabilius 424.5 pertinet ad exceptiones ibid.

remedium l.ult. C. de edict. d. Adria. toll. quare inductum 305.1 quibus competat 305.1.2 unde

remedia ſpecialia quomodo facilius tollantur, quàm communia 65*

remiſſio certi iuris in donationem incidit 57.70 inſinuatione eget 58*

de Remiſſione inuentarij 341. conſil. 86. per tot.

remotior non debet melioris eſſe conditionis, quàm propinquior 14.32

renuncians exiſtimatur notitiam bonorum habuiſſe 49.35

renunciare nemo uidetur iuri qui ſibi ignorat competere 277.59 unde

renunciatio ad ea quæ dolo tutoris ſunt occultata & ignorata, non extenditur 55.62 de uiuentis ſucceſſione facta, non ualet 276.55 eſt pactum 276.54 eſt quædam donatio 275* & 277.62 non præſumitur, ut nec donatio ibid. generalis extenditur etiam ad non cogitata 269.15 non extenditur ad incognita 277.66 nec ad occultata dolo 279.74 quatenus extendatur 280.79

renunciatio hæreditatis non complectitur renunciationem feudi 280.80

renunciatio iurata eſt ſpecifica 280.82 & 281* non trahitur ad incognita 277.58 patris quando filijs noceat 234.43

per Renunciationem quantamcunq; generalem non ſemouetur doli quæſtio, ſeu exceptio 64*

renunciationes & iuramenta ſunt perſonalia 225.13

renunciationes ſtricti ſunt iuris 275.51 & 277.63

renunciatur facilius, q̃ iuratur 47.25

repræſentationis ius filijs fratrum iure Sax. derogatur 323.16

repræſentationis iure in feudi ſucceſſione qui ueniant 319.2 & 321.4 & 323.15

repudians pro mortuo habetur, nec partem in legitima facit 377.8

repudiatio iuris non tranſmittitur in hæredem 225.14

res bona fide uendita, inempta fieri temere non debet 136.23

res eadem non poteſt actori præſtare actionem, & reo exceptionem 260.65

res eccleſiæ non niſi ex iuſta cauſa alienatur 127.1

res extinguitur, forma mutata 297.4

res in donationem incidit, quatenus pretium non reſpondet 53.52

res inter alios acta, alijs non debet obeſſe 157.7

res iudicata certa eſt per ſententiã 215.12

res per diuiſionem in familia factam nõ mutatur 198.2 quando ſuccedat loco pretij 298.13

res ſecundum præſentem ſtatum determinanda 100.7

res ſpiritualis: uide, Rei ſpiritualis.

res ſua nemini ſeruit 117.5 259.54

res ſua nemini abſque cauſæ cognitione auferenda 263.81

res ſua natura non tranſmiſſibilis nunquam tranſit in perſonas non nominatas 205.5

res tanti ualet, quanti poteſt uendi 188.35

res una diuerſo iure cenſeri non debet 292*

rei certæ plures cohæredes, alij uniuerſales, alij particulares eſſe poſſunt 339.50

rei euidentia optima magiſtra 121.14

rei quæ non poteſt in alterius qui ius ſpe in ea habet, præiudicium alienari, uſumfructum alteri concedi non poſſe 35.65 ſpecie commutata, commutatur res & extinguitur 297.4 ſuæ uſus cuique liber & arbitrarius eſt 116.4 ſuæ quiſq; dominus eſt 192.7 ſubſtantiam appellatio falſa non poteſt immutare 281.83 unius plures eſſe domini nequeunt 194.16 373.16

rem alienare prohibitam, poſt oblationem uendere licet 187.33

rem commiſſam dominus non poteſt occupare, ſed opus eſt cauſæ cognitione & ſententia declaratoria 262.80

in Rem iudicatam tranſeunt partib. decreta 97.1

in Re certa inſtituti, etiam dato uniuerſali hærede, ſunt hæredes 339.48 pro præteritis non habentur ibid. 49 & 340.53

re communi quis uti poteſt ad eum uſum, cui eſt deſtinata 196.26

in Re communi melior eſt prohibentis conditio 192.8 & 196.26 ſocius inuito ſocio nihil poteſt 275.45

in Re dubia ad cauſam finalem recurrendum 15.37

ſuper Re incerta iudicium certum dari nequit 358.9

ſuper Re iudicata paciſci licet, at non tranſigere 215.12

de Re manifeſta plura diſputari non eſt neceſſe 254.21

re non conſiderata, non intelligitur quis temere uenire ad iuſiurandum 47.25

re ſua uti, actus eſt meræ facultatis 118.7 licet cum alterius damno 193.13 & 195.20

res ſacræ confractæ laicis debent uendi 128.4

res ſpirituales: uide, Rerum ſpiritualiũ.

rerum mobilium æſtimatio ad tempus traditionis reducitur, non reſtitutionis 372.11

rerum ſuarum ualorem quiſq; præſumitur ſcire 42.5

de Rebus eccleſiæ non alienandis 125. conſil. 59. per tot.

reipub. potior ratio habenda, quàm priuatorum 304*

de Reſcripti iure inferiores iudices non poſſunt cognoſcere 106.8

reſponſio implicita quæ 243.25

reſtituendi uerbo an fructuum reſtitutio ueniat in ſententia 446.13

reſtitutio, fructus & omnem rei cauſam complectitur 443.1

reſtitutio perinde maiori denegatur ex ſtatuto, atq; ei qui ueniam ætatis impetrauit 41.2

reſtitutionis beneficium an iure Saxo. poſt 18. annum tollatur 65.84 mulierib. adultis non datur 268.7

ſine Reſtitutionis ſpe rectè trãſigit adultus 41.3

reſtitutioni fideicommiſſariæ ius diſponendi pro arbitrio liberis cõceſſum, contrarium eſt 408.65

reſtitutionem non tollit iuſiurandũ fraude extortum, uel uitioſum 67.86

retinendæ ac recuperãdæ poſſeſſorium ſimul intentari poteſt 143.23

retinendæ interdictum quando ſummarium 145.26 requirit proceſſum ordinarium ibid.

in Retinendæ iudicio ſufficiunt modicæ probationes 122.19

retinendæ poſſeſſionis interdictum ubi & quando proficiat 115.1 inde

retinendæ poſſeſſorij commoda 144.24 duo fundamenta 145.27

retractus ius habent dominus & agnatus, etiam emere oblata nolẽtes 258.48

retractus ius in pignore non habet locũ 286*

in Retractus iure qui præferãtur 257.42

retractuum commune ius quodnam ſit 262.77

retrahens cogitur contractibus à prædeceſſore poßidente factis ſtare 9.17 locationibus prioris poſſeſſoris ſtare an cogatur 35.65 non tenetur ſoluere pretium necdum ab emptore ſolutum 262.75 ingreditur in ueſtigia emptoris ibid.76 eandem pecuniam, & iiſdem terminis ſoluit, quibus emptor ibid.77 non poteſt priuata authoritate retrahere, ſed tantùm per modũ actionis ibid.79

reus excipiendo non uidetur intentionẽ confiteri 243.24 in dubio potius abſoluendus, quàm torquendus 441.23 negando & conditionaliter excipiendo, nõ uidetur confiteri 242.22

reo in dubijs magis creditur, et fit interpretatio pro abſolutione 246.33

pro Reo pronunciandũ in dubio 441.23

à Reo purgatio & probatio quãdo requirantur 442.26 & 27

rei quare incarcerentur 434.10

reuocare feudum quando & quomodo liceat 88.2.3.4

reuocatio corã tribus teſtibus facta, tollit teſtamentũ poſt decennij ſpacium 349.7

reuocatio feudi alienati ex iure ſucceſſionis, durat 30. annis 89.7

reuocatio in familia, iure ſucceßionis, intra annum fiat 90.9

reuocatio ſimplex an teſtamẽtum annihilet 353*

reuocatio teſtamenti coram tribus teſtibus rectè fit 352.15

de Reuocatione teſtamenti 347. conſil. 88. per tot.

Ruſticitas aut ignorantia iuris ubi non excuſet 352.18

S

SAcra ſuperflua alij eccleſiæ uendi poſſunt 128*

Sæpe quod fit, ſemper fieri non eſt neceſſe 275.51

ſatiſdationes pater fauore hæredum remittere poteſt 343.3

Saxonum conſuetudo circa pacta ſucceſſionis 20.46

Scheda patris inſcripta regiſtris eius, in teſtamento ſufficit 365.16

ſcheda teſtamenti in libro notarij inuenta p teſtamento non habetur 362.8 ſi non eſt in manu teſtatoris, an ualeat teſtamentum 333.16

ſcheda teſtatoris à teſtibus non ſubſcripta & ſignata, in uim teſtamenti nõ ualet 330.1

ſcholares poſt 25. ætatis annum ad munera patriæ ſubeunda reuocantur 301.5 minores 25. annis ſunt dociliores ibidem

ſcholarium priuilegia poſt 25. annum ætatis deficiunt 301.5

ſcholaſticis ad quinquennium tantummodo immunitas datur ab oneribus ciuilib⁹, niſi ex diſpoſitione 300.4

ſcientia generalis in renunciatione ſufficit 269.15 niſi probetur, præſumitur ignorantia 279.70 ubi requiritur, non ſufficit eam probari in genere 279*

ſcire, uel ſcire debere, paria ſunt 42.6

ſcire non uidetur, niſi qui plenam habet actus noticiam 278.69

ſcribere, uel ſubſcribere paria ſunt 361.4

in Scriptis nõ præſumitur contrahi, niſi hoc expreßim ſit actum 213.7

ſcriptura adhibita tranſactioni præſumitur in dubio tantùm probationis facilioris gratia requiſita, non ad ſolennitatem, uel ſubſtantiã tranſactionis 213.7

ſcriptura contractus tantùm eſt acceßio 27.56

ſcriptura in arca patris inuenta alienæ manus, pro teſtamento non habetur 362.7 nec, quæ in protocollo notarij inuenitur ibid.8

ſcriptura patris abſq; ſubſcriptione in teſtamẽto inter liberos ſufficit 360.3 & 4

per Scripturam an iuramentum inducatur 45.18

Seculares in exhibenda iuſtitia eccleſiaſticis remißiores 105.4

ſecuritate citatis ueniendi conceſſa probatur iuriſdictio 419.25

ſemeſtre tempus: uide, Tempus ſemeſtre.

ſenſus melior quàm qui uerbis cõceptus eſt, fingi non poteſt alius 7.13

ſenſus potius, quàm uerba, in iuramẽtis ſpectantur 46.20 & 64.82

ſenſum, quàm uerba, melius eſt amplecti 19.43

ſenſum teſtatoris, quàm uerba amplecti melius 392*

ſententia declaratoria in rei commiſſæ occupatione requiritur 262.80

ſententia dicta finitur officium iudicis 445.5

ſententia inter alios lata tertio obeſſe nõ debet 453.12

à Sententia quatenus decreta differant 97.1

ſententiæ non ex ſingulis uerbis, ſed ex perpetuitate & conſtantia æſtimandæ ſunt 394.15

ſententijs in cauſa criminali pronunciatis, & executionibus factis, probatur iuriſdictio 419.25

ſententijs uariãtibus ei parti accedendũ, quæ cum teſtamento facit 367.18

ſeparatorũ ſeparata eſt ratio, nec aliud ex alio inferri poteſt 273* & 275.51

ex Separatis nihil rectè infertur 194.17 & 382.13 et 412* et 415.13

ſequentia inſunt præcedentibus 334.17 ab iiſdem declarantur ibid.18

ſeruire per ſubſtitutum paratus iure ſuo carere non debet 102.21

ſeruitia etiamſi non præſtentur à uaſallo, tamen debentur, neq; currit præſcriptio 272.30

ſeruitia remittuntur fœminis ad feudum uocatis 281.83

ſeruitia dominus in ſubinfeudatione à uaſallo ſuo accipit, non à ſubuaſallo 256.32

ſeruitia feudi mulier obire non poteſt 269.16

ob Seruitia interuerſa domino, amittitur feudum 255.28

de Seruitijs perſonalibus minus, quàm de reditibus burſalibus laborat eccleſia 104.23

ſeruitus eſt perſonalis, cum debetur ad uſum perſonæ 203.1 eſt realis, quæ ad utilitatẽ prædij cõſtituitur 204.2 nõ debetur, niſi probetur 123.23 non præſumitur, niſi probetur 160.23 perſonalis non tranſit in ſucceſſores, niſi nominatos 205.5

ſeruitus quæ pſonalis, uel realis 203.1

ſeruitus realis quæ 209.16

ſeruitutis ius non augetur familia aucta 206.10

ſeruitutes, etiam reales, ad certas perſonas reſtrictæ, non uadunt ulteriùs 205.6

ſexus diuerſitas non facit diuerſum ius 225.15

Si qua mihi iuſta cauſa, clauſula ſubuenit etiam maiori 66.85

ſi ſine liberis, conditionis ratio 385. conſil. 94. per tot. conditio, in ſubſtitutione deſcendẽtium ab aſcendentibus facta ob pietatis coniecturam ſuppletur 391.1

ſi uinco uincentem te, multo magis te, regula ubi ualeat 184.18

ſigillũ patris ſolũ in teſtamento inter liberos non ſufficit abſq; ſubſcriptione eius, uel pbatione uolũtatis 361.5.9

ſigillatio decepti adulti non obſtat petitioni reſidui 60.76

ſigillatio & ſubſcriptio partium in ſcriptura

ptura

-ptura publica notarij non requiritur 184 16
ſigillationi ſuæ ſtandum eſt 44.14
abſq; Signatione & ſubſcriptione teſtiū teſtamentum quō ualeat 333.14
ſignificatio propria uerborum in dubio non ſcrutanda, ſed quid teſtator demonſtrare uoluerit 392*
ſilentiū annale conſenſui expreſſo comparatur 93.20 uim habet refutationis 199.6
per Silentium annale quiſq; ſibi præiudicat, non ſucceſſori 96.25
ſingula quæ non proſunt, multa iuuant 120.13 & 339.46
ſingulares teſtes qui, & quid probent 439.14
ſingularium teſtimonia non iunguntur 440.16
Socius inuito ſocio nihil poteſt in re cōmuni 275.45
ſocio per factum & calliditatē ſocij ius ſuum in re cōi non læditur 282.87
ſolennia omnia tractatuum in ſummis curijs non ſtrictè obſeruantur 135.23
de Solennibus teſtamenti inter liberos, & authent. quod ſine. C. de teſtam. 359. conſil. 90.
ſolennitas extrinſecus adueniens non præſumitur, niſi probetur 173.3
ſolennitas teſtamentaria ad duos reduci teſtes poteſt 349.2
ſolennitatis & formæ legis diſtinctio 151.8
ſolennitatis modicæ omiſſio non uitiat 151.9
ſolennitates ſuperfluæ ſi uitioſè teſtamento adijciantur, uel non adijciantur, cùm placuiſſet adhiberi, non uitiant teſtamentum 341.62
ſoluere indebitum ſcienter, eſt iactare ſuum & donare 241.14
ſolutio non extenditur ultra id quod actum eſt 51.47
ſolutio quia facti ſit, non præſumitur, ſed eſt probanda 239.5 et 242.19
ſolutio uniformis quando conducat colono 159.16 & 161.24
ſolutionis decimarum non factæ pertinet ad Eccleſiam cognitio 103.2
ſorores fratris filios iure Sax. in allodialibus excludunt 274.38
Specialia duo concurrere non debent 239.9
ſpecialiter qui ſe non obligat, id generaliter facturus nō præſumitur 241.14
per Speciem in toto iure derogatur generi 271.25
ſpecie rei commutata, commutatur res & extinguitur 297.4
ſpiritualis rei factum cognoſcit iudex laicus 105.6
ſpiritualium rerum connexa quæ facti ſunt, ad forum temporale pertinent 106.9
ſpoliari quis illicitè ſine cauſa præſumitur, niſi probetur 425.10
ſpoliati executio impeditur per reclamationem tertij 453.14
ſpoliationis querelæ incommoda 144.25
ob Spoliationem, uel turbationem poſſeſſionis datur remedium l. diffamari. C. de ingen. manu. 424.7
ſpurijs legitima in materna hæreditate debetur 377.7
Standum eſt ſigillationi, ſubſcriptioni, facto 44.14
ſtatum ſecundùm præſentem res determinanda 100.7
ſtatutum cum conſuetudine comparatur 85*
ſtatutum de retinendo in familia prædio, eſt fauorabile 13.27
ſtatutum non ſolum ex iuſta cauſa expreſſa, uerùm etiam coniecturata limitatur 81.41
in Statuti executiuis an moræ purgatio obtineat 152.16
ſtatuti fœminis mares præferentis in retinendis familiæ prædijs antiquitas 13.29
ſtatuti pœna quando committatur 153.25 magis attenditur, quàm iuris cōmunis 149.2 quando locum habeat 151.7
ſtatuti uerba debent intelligi ſecundum ordinem iuris communis 270.21
ſtatutum in uno conſorte, etiam in altero obtinere 33.61
contra Statutum iuratum ex cauſa rectoribus uenire licet 84.59
in Statuto omiſſum remanet in diſpoſitione iuris communis 176.14 & 301.6
à Statuto recedere ex cauſa adminiſtratores poſſunt 84.59
ſtatuta de non alienando licita ſunt & honeſta 73.2
ſtatuta & lex in dubio ſunt ferendæ ſententiæ, non latæ 152.17
ſtatuta & pacta ita interpretanda ſunt, ut quamminimè lædant ius communè 252.6
ſtatuta mares præferentia ex paritate rationis extenduntur 17.40
ſtatuta non ſecundùm corticem, ſed rationem accipienda 81.41
ſtatuta omnia ex iure cōmuni interpretationem recipiunt 176.14 188 35 & 301.6 & 324.18
ſtatutorum pluraliter loquentium natura 29.58
contra Statuta populi non poſſunt uenire rectores, etiam generale mandatū habentes 74.7
in Statutis non conuenientibus uerbis, nec conuenire diſpoſitionem 8.15
in Stirpē qui ſuccedant 321.5 & 323 conſil. 84
ſtricti iuris quæ ſunt, extenduntur ſecundùm id quod actum eſt 27.57
in Stricti iuris materia certis perſonis conceſſa, maximè intelligenda cæteris denegata 7.13
ſtudiorum & dotis cauſa æquiparātur 302.7 expenſæ debentur, quoad ſtudia durant 303.11 ratio cum militia magnam iuris ſimilitudinem habet 303.11
de Studiorū ſumptib. & tempore 299. conſil. 80. per tot.
ſtudiorum tempus hodie eſt arbitrariū 303.12
Subditum ſuum ex prouincia aliena uerbaliter citare licet 431.3
ſubditi molēdinum facere poſſunt abſq; conſenſu domini 196.27 ſeruis cōparantur 111.10
ſubditorum mala tractatio quando ad feudi commiſſionem ſufficiat ibid.
ſubditis contra dominum quando actio detur 283.1
ſubditis prohibere poteſt dominus loci, ne uadant ad aliud molendinū 193.9
ſubiecta talia ſunt, qualia permittuntur eſſe à prædicatis: & contrà 338.37
ſubiectione uaſalli ac recognitione probatur iuriſdictio domini eſſe 413*
ſubinfeudare uaſallus nequit ſine domini conſenſu, præſertim ſub pretio 255.27
ſubinfeudatio quid, & unde dijudicetur 258.49 an pretio fieri poſſit ibid. 50 fit tribus concurrentibus 258.53 ipſi domino fieri nequit, nec habet in ſubinfeudatione non fraudulenta ius retractus 259.54 non fit in perpetuum 259.56 & ſi fiat, tantùm ualet ad uitam ibid. 57 debet fieri ſub iiſdē ſeruitijs quibus initiò feudum eſt datum. ibid. 58 non fit minori 260.60
ſubinfeudatio pretio facta in emptionē incidit 260.61
ſubinfeudatione facta, nullū remanet dominium penes ſubinfeudantem 112*
in Subinfeudatione dominus à ſuo uaſallo ſeruitia accipit, non à ſubuaſallo 256.32
ſubſcribere uel ſcribere paria ſunt 361.4
ſubſcriptio adulti decepti non obſtat pe-

Index in partem II.

titioni reſidui 60.76

ſubſcriptio & ſigillatio partium nõ requiritur in ſcriptura notarij publica 184.16 generalis, uel ſpecialis in teſtamento quãdo requiratur 364.15 neceſſaria in contractu qui fit in ſcriptis, non in alio 213.6 pro ſcriptura habetur. ibid. partiũ in priuato inſtrumento neceſſaria eſt 211.2

ſubſcriptio patris in ſcriptura manus alienæ, etiam filij, ſufficit 360.3 & 4 teſtium non ualidat inſtrumentũ abſque principalium ſubſcriptione 213.4

ſubſcriptioni ſtandum eſt ſuæ 44.14

abſque Subſcriptione & ſignatione teſtium teſtamentum quãdo ualere nequit 333.14

ſubſtantiam rei non mutat falſa appellatio 274.41

ſubſtitutio pupillaris in legitima, non trahitur ad uulgarem, aut fideicommiſſariam 340.57 unius ſummæ p altera, eſt quaſi nouatio 248.36

ſubſtitutionis diſcrimen 407* reciprocæ finis ut intelligatur, non ſola omiſſionis uerba captanda, ſed uoluntas teſtatoris ſequenda eſt 398.26

per Subſtitutionem fideicommiſſariam teſtatori, & non grauato ſucceditur 396.20

in Subſtitutione fratrum & collateralium conditio, Si ſine liberis, &c. ceſſante pietatis coniectura, nõ ſolet ſubintelligi omiſſa, & ideo excluſis fratrum filijs ſubſtitutus admittitur 391.2 fratribus eorumq; liberis facta, magis inſpicitur affectio naturalis, quàm poteſtas uerborũ 395.18

ſubſtitutus excludit fiſcum 207*

per Subſtitutum clericus ſeruire poteſt in feudis 102.21 ſeruire paratus carere iure ſuo non debet ibid.

ſubſtituto coniunctus præfertur 393.7

ſubtilitas nimia circa uerba, in dubijs prætermittenda 393.8

ſucceſſio ex pacto dotali deuoluitur 232.40 feudalis eſt ſucceſſio ab inteſtato 89.7 & 207* ordinationi iuris cõmunis ſubiacet 297.6 regulatur ſecundùm ius ſucceſſionis ab inteſtato 314.21 liberorum an per pactum iuramento confirmatum amittatur 224.12 non poteſt dari, uel auferri pactis 223.8 & 9

ſucceſſionis ius in feudo agnati præ domino obtinent 87.1

ſucceſſionis ius non mutat diuiſio feudalis 200.12

ſucceſſionis perpetuæ ius quomodo acquiratur 96.25 per alienationem non aufertur ibid.

ſucceſſionis quota 3.1

ſucceſſionis tota ibid.

ſucceſſionem futuram inter uiuos donare non licet 224.11

ad Succeſſionem proximis ſolutum non eſſe uiuentis ſuper futura hæreditate paciſci 3.1

de Succeſſione eius qui contra matris uoluntatem & ſtatuta nuptias contraxit 343. conſil. 87. per tot.

de Succeſſione fœminarum in feudo Eccleſiaſtico 263. conſil. 74. per tot.

de Succeſſione fratrum tam in allodialibus, quàm feudalibus 305. per tot. conſil. 82

de Succeſſione futura pactum inter patrem & liberos, eſt nullum 219.2

de Succeſſione uiuentis pacta non ualẽt 276.55

ſucceſſiones feudales ſtricti ſunt iuris 297.5 nõ extendendæ ſunt ad alias non feudales ibid.

in Succeſſiuis unum actum probare ſufficit 122.18

ſucceſſor cogitur pacta defuncti ratificare 199.8

ſucceſſor cõſentientis quando poſſit reuocare 93.21 & 94.22

ſucceſſor prælati nullam euictionem debet 170.13

ſucceſſores inueſtientis qui teneantur de euictione ibid.

erga Succeſſores commiſſum exerceri nequit 189.40

ſucceſſuris non aufertur per alienationẽ ius ex prima inueſtitura quæſitum 94.23

ſumma maior, quàm expreſſa ſit, peti non poteſt 45.15

ſummæ unius pro altera ſubſtitutio, eſt quaſi nouatio 248.36

ſumptus qui non ſuſtinet, nec ius habere præſumitur 123.25

ſumptus ſtudiorum debentur ſecundum uires hæreditatis 299.1 ab hærede hæredis, etiam fiſco, debentur. ibid. 2

de Sumptibus & tempore ſtudiorum 299. conſil. 80. per tot.

in Suo licitè quiſq; facit, etiam cum uicini damno 195.20

ſuperior inferiorem ui uniuerſalis ſuperioritatis turbare poteſt 142.18

ſuperioris intentio, quoad iuriſdictionẽ quòd ſua ſit, eſt fundata 412.2 & 413.5

ſuperioris proprium, exercere iuriſdictionem in ſe recognoſcentes 413.3

contra Superiorem non præſcribitur iuriſdictio, uel imperium in ſimilibus, ſed tantummodo in actibus poſſeſſis 414.6

ſuperioritas præſumptionẽ iuriſdictionis, non dominij arguit 162.28

ſuperioritatis ius domini contra quoſuis defendunt 142.18

ſupina ignorantia non excuſat 42.8

ſupplicatio appellationi ſurrogatur 452.11 quomodo non impediat executionem 456*

ſurrogatum ſapere debet naturam ſurrogati 297.7 & 437.6

ſuſpicionis cauſæ iuſtæ ad recuſandum iudicem probari debent 105.5

T

TAcitè quod ineſt, ſi exprimatur, tacitum ceſſare facit 401.39

taciti expreſſio quid, & quando operetur in reciproca 402.45

taciti atque expreſſi diuerſa eſt ratio 401.40

tantùm, eſt dictio taxatiua 420.29

tempus 50. annorum non eſt immemoriale, nec antiquum 140.8

tempus cõuentionale interrumpitur extraiudicialiter 261.71

tempus cum cauſa durat 302.10 eſt pars precij 262.78

tempus & pœna quando nõ impediunt moræ purgationem 152.14

tempus ſemeſtre à uacatione præfixum, non eſt continuum, ſed utile 100.9

tempus ſtudiorum ex diſpoſitione ſuperioris poteſt prorogari 300.4 hodie eſt arbitrarium 303.12 quouſque duret 304.14

tempus ubi indefinitè ponitur in teſtamento, de momento ad momentum computatur 366*

tempus teſtamentis apponere lex iubet 365.17

temporis defectus in teſtamento aliunde ſupplendus 367.19

temporis demonſtratio ſpecialis in teſtamento ſufficit 366*

temporis prorogatio, uel extenſio, aut interruptio non inducit longius tempus 92.18

tempori & circumſtantijs quid tribuendum 135.23

tempore certo quod permittitur, pòſt intelligitur prohibitum 92.17

de Tempore & ſumptibus ſtudiorum 299. conſil. 80. per tot.

teneri alij pro alijs an, & quando poſſint 85.63

tenens ab alio non debet priuata auctoritate eijci 426.12

tenor inſtrumenti probandus eſt ad debitum probandum 243.26

tenor inueſtituræ ſtrictè & præciſe eſt attendendus 281.84 414.10 & 415.15

tenore

tenore inueſtituræ mutato, antiquis ſtabitur inueſtituris, niſi partes uolētes à ueteri inueſtitura recedant 282. 86
poſt Terminum beneficij impetratio, ut ſurreptitia, perperam impugnatur 100.12
terminorum habilitatē quælibet diſpoſitio teſtatoris præſupponit 402.43
territorium conceſſum cum iuriſdictione, omnimodam complectitur 418. 24
territorij dominus intelligitur omnimodam in eo habere iuriſdictionem 413.5
de Territorij finibus perperam directis 285. conſil.76.per tot. translatione & exemptione 289. conſil. 78. per tot.
territorium totum qui habet, & omnia quæ in territorio ſita ſunt, habet 273.34
territorio translato, omnia eo comprehenſa, etiam ſacra & feudalia, intelliguntur translata 291.1 & 292*
tertius ab executione appellare & proclamare poteſt 452.10
tertius ex cauſa præiudiciali ſuſpendit executionem 453.12
tertij intereſſe in continenti probandum eſſe quomodo accipiendum 456. 20
tertio non debet obeſſe qualitas condemnati. 456* ſententia inter alios lata obeſſe non debet 453.12
teſtamentū à teſtib. non ſubſcriptū uel ſignatum, eſt nuncupatiuū, licet in ſcriptis factū ſit 305.6 eadem ſolennitate retractatur, qua cōſtat 352.14
teſtamentum etiam coram imperatore factū, uel iuratū, ſemper reuocari poteſt eodem, quo fit, modo 348.1
teſtamentum in quacunq; materia rectè deſcribitur 365.16
teſtamentum in ſcheda clauſum ualet, etiamſi teſtator hæredē teſtib. non nuncupet 333.15 quando ualeat. ibi.16
teſtamentum, in quo prætereuntur liberi, quando ualeat 308*
teſtamentū infirmatur reuocatione corā teſtibus facta ſola uoce 349.5
teſtamentum inter liberos an & quādo reſpectu extranei ualeat 235.45 cōtinet clauſulam codicillarem, Et omni meliore modo 363.11 non prodeſt extraneis 234.43 ob præteritionem uitiatur 331.5 ualet, etiam inter legitimatos, non tamē aſcendentes 368.21 uel coram teſtib. uel ſcriptura patris ſine teſtibus perficitur 359.2 360.3 nutu fieri nequit 362.6
teſtamentum poſt decenniū reuocatione coram tribus teſtibus facta tollitur 349.7
teſtamentum prius à poſteriore ut tollatur, multa requiruntur 351.12 non annihilatur, niſi ex ſecundo hæreditas adiri poſſit 352.14
teſtamentū quomodo pœnitentia & reuocatione annihiletur 352.15
teſtamentum ſecundum inualidum ſi aliquo caſu ualidari poteſt, reuocatur prius 350.10 ſolenniter ſi non ſit factum, abrogato priore, illud etiam cōncidit 351*
teſtamētum ſine ſubſcriptione & ſignatione teſtium quādo ualeat 333.14
teſtamentum ſola cancellatione reuocatur 350.8 an ſola profeſſione ibid.9
teſtamenti pars una per alteram declaranda 394.15
de Teſtamenti inter liberos ſolennibus 359. conſil.9
de Teſtamenti reuocatione 347. conſil.88. per tot.
teſtamenti uitium tollit l.ult. C.de edict. d.Adr.toll. 307.15
de Teſtamenti uitijs, & legitima liberis relinquenda 327.conſil.85.
teſtamento inter liberos magis fauetur, quàm militari 232.37
teſtamentum in re certa inſtituti impugnare nequeunt 340.52
teſtamentū non condens, aut reuocans, intelligitur uocare ab inteſtato ſucceſſuros 353.19
teſtamentum præteritio liberorum uitiat 331.2
teſtamento euacuato, relictum liberis præteritis euacuatur 337.33
in Teſtamento inter liberos, requiritur inſtitutio 363.10
à Teſtamento iurato recedens utrū periurus 222.6
teſtamento per præteritionem euacuato, omnia quæ uim inſtitutionis habent, euacuantur: exceptis ijs, quæ præteritis relicta ſunt 341.63
ex Teſtamento ſcripto nō cancellato datur remedium l.ult. C.de edict. d.Ad. toll. 306.10 etiam ex teſtamento inter liberos ibid.11
pro Teſtamento in dubio pronunciandum, ut actus potius ualeat, quàm pereat 339.47
teſtamenta duo eiuſdem, eodem die confecta, ſi producantur, & non appareat, utrum poſterius confectum, utrunque uitiabitur 365.17
teſtamenta & eorum reuocatio pendēt à teſtatoris uoluntate 351*
teſtamenta quomodo quamprimùm ad exitum perducantur 305.1.2 ſunt publici iuris 305.2
teſtamenta temerè reſcindi non debent 351.12
teſtamenta uel ſcriptura conſtant, uel ſine ſcriptura teſtibus tantùm perficiuntur 359.1
teſtamenta ut conduntur libera uoluntate, ita liberrima uoluntate reuocantur 347*
teſtamentorum ſcripta ex ſententia teſtatorum ſunt ponderanda 398.25
teſtamētis duobus an quis decedere poſſit 350.11
in Teſtamentis condendis & reuocandis uoluntas teſtatoris maximè conſideratur 350.9
teſtandi liberè facultatis reſtrictio 3.1
teſtandi & contrahendi actus differunt realiter 224.11
teſtari fruſtratoriè nemo præſumitur 338.40
teſtator cenſetur hæredem ſuum minus grauare, quàm poſſibile ſit 358.10 de liberis fratris naſcituris diſponēs, uocare uidetur 404.52 formam à lege datam mutare nequit 369.1 fauori hæredis renunciare nequit ibid. poteſt ibid.4
teſtator in dubio intelligitur ſe iuri communi conformaſſe 354.23 nullus duobus teſtamentis decedere poteſt 350.11 deſcriptionem bonorum remittere poteſt 373.17 utens communibus uerbis, non uidetur ipſius iudicium ſuum uelle ſubuertere 336.27
teſtatoris diſpoſitio trahitur ad caſum in genere cogitatum 339.45
teſtatoris mens potius, quàm uerba, ponderanda 338.38 atque affectio in ultimis uoluntatibus inquirenda 394.15 & 16
teſtatores non ad uerborum anguſtias coarctandi 336.28 plerunq; abuſiuè loquuntur 337.31
teſtis metu inductus non ualet 439.13
teſti non uerisimilia deponenti non creditur 440.19
teſti uni ſuper delicto non creditur 440.15
teſtes ad reuocationem eſſe rogatos oportet 352.16 de diuerſo tempore deponentes, ſunt ſingulares 439.14 dubitatiuè deponentes nō probant 123.22
teſtes duo etiam non rogati & fœminæ in teſtamento inter liberos, ſufficiunt 359.2
teſtes idonei qui, qui non 437.8 idonei, qui domeſtici fuerunt 119.11

Index in partem II.

indebitè examinati, non probãt, nec indicium faciunt 437.8 in præſentia rei iurare debent 437.7 qui de ſuo uidere & credere deponunt, non probant 123.25 qui in iudicio retinendæ adhibeantur 147* ſingulares non probant 439.13

teſtium nomina à tergo ſchedæ teſtatoris apponenda 334*

de Teſtium refutatione 435. conſil. 98. per tot.

teſtium ſingularium teſtimonia non iunguntur 440.16

teſtibus amiſſo inſtrumento non creditur 243.28

teſtimonium muliebre in criminalibus reprobatur 43.89

teſtimonia ſingularium non iunguntur 440.16

textus expreſſus tollit dubitationem 379.2

§. Titius. ratio ex inueſtitura ducitur 202.20 tantùm obtinet in alienatione ualida 202.18

in §. Titius. an opus ſit repetitione contradictionis 203.22

titulus iuſtus habetur in præbẽdis 97.2

tituli defectus præſcriptioni officit, & malam fidem inducit 141.14

titulo poßidenti non obeſt interdictum retinendæ 115.3

torturæ ſpecies eſt incarceratio 110.9

toti ſucceßionis 3.1

in Toto partes continentur 291.2

Traditio conſecuta nõ obſtat, quin adultus deceptus reſiduum petat 60.76

ante Traditionem nõ committitur feudum 188.38

tranſactio ad ea quæ dolo tutoris ſunt occultata & ignorata, non extenditur 55.62 410.70 ad quæ extendatur 27.57 conſenſum requirit 60* eſt bonæ fidei, ſuper qua interponitur actus bonæ fidei 56.66 eſt quædam alienatio 216.13 eſt ſtricti iuris 27.57 fit in dubijs, non in certis 215.12 fit non tantùm ſuper lite, uerùm & controuerſia 42.9

tranſactio generalis prætextu alicuius omißi non reſcinditur 44.15

tranſactio imperfecta eſt nulla 211.1

tranſactio iurata difficilius reſcinditur, quàm alius contractus 50.40

tranſactio non extenditur ultra id quod actum eſt 51.47

non requirit ſcripturam, nec facta præſumitur in ſcriptis 213.7

tranſactio ob læſionem ſupra dimidiam retractatur 41.4

tranſactio obtentu falſarum rationum & ſcriptionum retractanda 59.72

tranſactio per mediatores perficitur 213.5 præſumitur pro inſtrumento 214.8 ſed non contra non conſentientem ibid.9

tranſactio quamlibet generalis iurata, nõ extenditur ultra ſubiectũ 54.61

tranſactio quibus perficiatur 212.3 ſine ſcriptura cõſenſu conſtat 213.7 inde. ſtricti iuris eſt 285.1

tranſactio ſuper paterna hæreditate facta, non extenditur ad materna, uel alia bona 52.48

tranſactio ſuper una cauſa non obſtat idem petenti ex alia 52.48

tranſactio ultra proprietatem uerborũ non extenditur 51.42

tranſactionis auctoritas nõ obſtat, quin ſubueniatur maiori decepto 60*

tranſactioni ineſt diuiſio 43.11

tranſactioni ſtandũ eſt, etiamſi plus debitum fuerit, cùm ſola tranſigẽdi cauſa ſufficiat 43.13

tranſactionem læſio ſupra dimidiã quando reſcindat 218.17

contra Tranſactionem ratione prætenſæ læſionis iri non debet 50.40

in Tranſactione ſemper intelligitur dolus exceptus 56.65

de Tranſactione ſuper re iudicata & feudo inſtituta 211. conſil. 70. per tot.

contra Tranſactiones fraudulentas maioribus ſuccurritur 59.72

tranſigere quis poßit 216.13

de Translatione & exemptione territorij 289 conſil. 78. per tot.

de Tranſmißionis iure 353. conſil. 89. per tot.

Turbare aliquem ex iuſta cauſa, non eſt maleficium 142.19

turbare qui & quando dicantur 122.20 & ſeq.

turbatus à poſſeßione rem à poſſeſſorio inchoare debet 143.22

tutelam qui rectè adminiſtrent 172.2

tutor alienans ſine iuſta cauſa, intelligitur eſſe in dolo 54.60

cuius in conuictu eſt adultus deceptus, potißimum in dolo eſt 56.64

cum adulto ſuo rectè tranſigit 43.11 etiam proximus finita tutela rationem ſuo adulto reddere debet 52.50 de alienatis adulto tenetur ibid.51 lucrum facere ex tutela non debet 54.59 qui bona pupilli uel minoris alienat, contra officiũ & legem facit 53.51 qui in dolo eſt, de reſiduo poteſt conueniri 56* qui inuentarium & rationes non reddit, in dolo eſt 57.68 qui non bonam conditionem emptionis elegit, tenetur 53.52 quis in dolo 55.63 quo caſu debeat uſuras uſurarũ 240.12 quod alios prohibere debet, ipſe nec faciat 53.55 loco domini eſt ibid.57 redigens pretium ex alienatione rerum pupillarium in rem ſuam, in dolo eſt 54.58

tutoris authoritas requiritur in alienatione bonorum minorum 171.1

tutoris dolus ex enormi læſione arguitur 57.69 præponderat læſi adulti negligentiam 59.73

tutoris officium in adminiſtrando, non in dilapidando uertitur 53.56

tutori quæ donatio interdicta 53.52

cum Tutore qui in tranſigendo decepit, quomodo agendum 67.87

tutores bonam fidẽ cognoſcere poſſunt, nec malam cauſam proſequi coguntur 170.14 pupillis uſuras pupillares & etiã uſuras uſurarum præſtare debẽt 238.4 contrà 239.10 quamuis proximi hæredes, iure Sax. etiam ad rationes coguntur actione perpetua 68.88

tutores liberorum alogiſtas pater facere poteſt 343.3

V

à Vacatione tempus ſemeſtre præfixum non eſt continuum, ſed utile 100.9

ualor fructuum in taxatione ſpectandus 448.17

ualorem rerum ſuarum nemo ignorare præſumitur 176.13

uaſallus alienando ſine conſenſu domini, amittit feudum 254.25 an & quando oppignerare feudum poßit 289.1 de feudo teſtari nequit 216.13 dominum colere pro poßibili debet 110.9 et dominus ſunt correlatiua 112.12 æquiparantur 113* in ſuum præiudicium alienare poteſt 182.9 incarcerans dominũ aut fratrem eius, feudum amittit 109.8 inuito domino feudũ alienare nequit 182.7 inuito domino feudum oppignerare nequit 285.3 non poteſt alienare in inferiorem, quàm ipſe ſit 254.24 nõ poteſt citra domini cõſenſum alienare feudum 87.1 non poteſt dare feudum in emphyteuſim abſq; cõſenſu 259.59 non ſine graui cauſa ſuo iure priuatur 107.1 ſine dolo nõ priuatur ibi.3 poteſt ſubinfeudare trib. concurrentibus 258.53 prouocatus, cõtra dominũ ſe defendere poteſt 113* quatenus tranſigere ſine conſenſu domini uel agnatorum poßit 216.13 ſine conſenſu uel domini uel agnatorum alienare non poteſt 216.13 ſubinfeudare inuito domino nequit, præſertim ſub precio 255.27

uaſalli

uaſalli oppigneratio agnatorum iuri nõ detrahit 289.1
de Vaſalli iure loquens dominus, nõ remittit ius ſuum 253.19
uaſalli ſubiectione ac recognitione probatur iuriſdictio domini eſſe 413 *
uaſallo an liceat extraneo uendere poſt oblationem domino factam 186.28
uaſallo utili non imputatur exortum incendium 114.14
uaſallum alienantẽ ignorantia iuris non excuſat 256.35
ad Vaſallum omnis fructus & utilitas feudi pertinet 118.8
à Vaſallo ſuo dominus ſeruitia accipit in ſubinfeudatione, non à ſubuaſallo 256.32
uaſalli feuda diuidere poſſunt 197.1 in alienatione quatenus non ueniant 294.11 ius habent fortius, quàm dominus ipſe, quod abſque conſenſu ſuo illis auferri nequit 274.43
uaſallorum iuriſdictiones in translatione etiam transferuntur 292 *
uaſallorum ſtirpe mortua, feudum domino aperitur 181.6
uaſallos diuerſi generis unus dominus habere poteſt 273 *
uates quis optimus 393.8
Vel, particula, quid importet 363 *
uenditio per dolum aut contra ius municipale facta, non ualet 173.5 & 175.10
uenditioni dominus in cauſa neceſſitatis conſentire debet 187.29
uenditione ad certas perſonas ex lege non reſtricta, plus offerenti licitè uenditur 188 *
de Venditione retractanda 171. conſil. 65. per tot.
uerbum commune certæ portioni adiectum, non trahitur ad inſtitutionem, dato alio hærede uniuerſali 332.9
uerbum indefinitè prolatum, comprehendit utramq; ſpeciem 422 *
uerbum nullum contractui ocioſe apponitur 51.46
uerba ambigua iuxta naturam contractus & ſubiectam materiam ſunt accipienda 253.12
uerba communia trahuntur ad inſtitutionem ex præſumpta teſtatoris uoluntate 308.22 & 335.24
uerba cõditionalia nihil diſponũt 252.9 intelligenda ſunt iuxta formã & modum, quo conditio debeat impleri 253.11
uerba cõtractus & inſtrumenti feudalis ſunt ſtrictè interpretanda 251.5
uerba contrahentium generalia ſecundum leges ſunt accipienda 241.16
uerba dant eſſe rei 286 * dant eſſentiam & formam contractui 5.4
uerba enunciatiua, ſeu narratiua nihil diſponunt 252.7
uerba & priuilegia accipienda ſunt ſaluo iure tertij 253.16
uerba ex mente ſupplentur 32.61
uerba ex quibus obligatio oritur, inſpicienda 5.5
uerba generaliter poſita, accipienda ſunt ſine præiudicio tertij 275.46
uerba in dubio propriè accipienda 5.6 accipi debent demonſtratiuè, non reſtrictiuè 14.31 ſunt in ſpecie accipienda 415.12
uerba in inueſtituris accipiẽda ſine præiudicio tertij 282.88
uerba in inueſtituris & feudalib. propriè accipienda 414.10
uerba in ſpecie potius accipi, quàm in genere, falſum 418 *
uerba inſtitutionis propria non omnib. teſtatoribus nota 337 *
uerba inſtitutionem effectu importare ſufficit 337.31
quàm Verba, mẽs teſtatoris potius ponderanda 338.38
uerba menti, non contrà, ſeruire debent 32.61
uerba narratiua ſcripturæ non probant 274.42
uerba nihil operari tolerabilius eſt, quàm contra naturam actus accipi 254.23
non curanda, ſi de finali teſtatoris intentione conſtat 337.31
uerba pacti debent aliquid operari 251.3
uerba præcedentia declarantur per ſequentia 275.47 & 48. 282.89
uerba potius deſeruiunt naturæ contractus, quàm natura uerbis 253.13
ſecundum ſubiectam materiam interpretanda & impropriãda 338.37
non Verba, ſed res ipſa in coniecturis attendenda 392 *
uerba ſi ſunt aperta, non opus eſt coniecturis 271.24
uerba ſcripturæ ubi non conueniunt, diſpoſitio locum non habet 5.4
uerba ſtatuti & conſuetudinis ſecundũ ius commune interpretanda 270.21
quàm Verba, ſenſus potius in iuramentis ſpectandus 46.20
uerba ubi deficiunt, deficit & diſpoſitio 7.13 ubi non conueniunt, nec diſpoſitio conuenit 8.15
uerborum anguſtiæ non debent præuertere uoluntati 336.28 qualitas inſpecta optimum mentis teſtimoniũ 31.61
uerborum teſtamenti ſenſum iudex ſcrutari debet 399.28
uerbis inhærendum eſt, quando de alia uoluntate contrahentium non conſtat 7.13
uerba in teſtamentarijs controuerſijs captando, uoluntati teſtatoris calumnia facilè infertur 395.17
quàm ex Verbis, facto magis probatur deliberata uoluntas 45.17
de Verbis non eſt inquirendum, ſi de uoluntate conſtet 349.3
non Veriſimile habet imaginem falſitatis 440.19
ueriſimiliter uel expreſſè uelle teſtatorem, paria ſunt 339.43
ueriſimilitudo maior tollit minorem 441.22
ueterani difficilè reformantur 301.5
uicini facta uicini ſcire præſumuntur 268.11
uiciniæ conſuetudo ualet in declaratione facienda 418.25
ex Viciniæ opinione probatur iuriſdictio 419.25
uictus uictori in expenſis quando condemnandus 178.17
uidua dotem repetere, uel dotalitiũ accipere poteſt mortuo marito 290.8 nec cogitur poſſeſsione cedere, donec ſibi ſatis fiat ibid. 9
uiduæ portio teſtamento auferri nequit 346.9 præ legitima matris debetur ibid. 11
uilibus nõ creditur abſq; tortura 440.20
uincula duo fortius ligant, quàm unum 314.18
uinculorum diſparitas in filijs tantummodo fratrum conſideratur, nõ ulterius, iure ciuili: ſec9 Saxonico 325.2
uinculorum pluralitas in feudo non conſideratur 317.28
uiri bona uxor ſcire præſumitur 268.14
uis eſt etiam ſibi debitum priuata auctoritate inuadere 425 *
uis incidit in publicum crimen, doctori præſertim aut præcellenti illata, etiã in bonis tantùm 425.8
uis omnis præſumitur fieri per iniuriã 425 *
uis cauſa iuſta non præſumitur, niſi probetur 425.9
cum Vitiata quoq; rectè coniugium initur 345.4
de Viuentis hæreditate paciſci non licere, ut accipiendum 11.23

uiuen-

uiuentis nulla hæreditas, uel ſucceßio 89.7 & 175 * & 276.55
uiuentis nulla eſt hæreditas, quæ in pactum deduci queat 219.1
inter Viuos nemo poteſt fieri hæres pacto 224.10
Vltima uoluntas: uide, Voluntas ultima.
Vnio perficitur 30.annis 162.27
unionis fauore domin⁹ in emptione præfertur extraneo 257.41
uniuerſalis oratio omnia complectitur 380.6
uniuerſitas non cogitur uſum œnopolij dominio participare 283.1
uniuerſitate tranſlata, omnia eiuſdem non excepta, ſimul tranſeunt 291.4
Vocati, qui aliàs ſuccedere poſſunt, intelliguntur uocati eo ordine, quo ex iure ſuccedunt 393 *
uocatis, uel excluſis pares, uel potiores non excluſi uidentur 405.56
uoluiſſe expreßè, uel uerisimiliter, paris ſunt 339.43
uoluntas deliberata magis facto, quam ex uerbis probatur 45.17 *duobus modis conſideratur* 392 * *niſi expreſſa difficilè cognoſcitur* 393.8 *per coniecturas probatur* 392 * *eſt quod quis cum ratione deſiderat* 354.23 *in omißis non diſponit* 399.30 *patris liberis ſancta eſſe debet* 336.29 *poſterior derogat priori* 351 * *præſumitur fuiſſe talis, qualem uerba demonſtrant* 7.13 *qualiſcunque parentũ inter liberos ſufficiat* 228.25 & 229 * *teſtatoris ambulatoria eſt uſq; ad extremum ſpiritum* 351 * *teſtatoris æquè ex circumſtantijs conijci poteſt, atque legis* 392 * *ex toto contextu ſcripturæ & clauſulis eiuſdem æſtimanda* 337.31 *in condendis & reuocãdis teſtamentis maximè conſideratur* 350.9 *in dubio plenius interpretanda* 357 * *facit tranſmißibile, quod aliàs non tranſmitteretur* 357.7 *legibus eſſe cõformis præſumitur* 354.23 *legibus derogare nequit ibid.* *non debet contrarium operari effectum* 346.9
uoluntas ultima an reſpectu legatorum laxè interpretanda, & paratam habeat executionem 358.10 *& quidem inter liberos paterna ad diem arctanda non eſt* 367 *
uoluntas ultima quælibet eſt mutabilis 222.6
uoluntatis certitudinem geminatio confirmat 349.4
in Voluntatis quæſtione coniectura ex mente teſtatoris capienda eſt 391.5 *ex circumſtantijs ibid.* *à prædilectione unius perſonæ ad aliam minus dilectam* 393.7 *ex præteritione aliorum à ſubiecta ratione legandi, & ex præcedente ſcriptura ibid.* 8 *expreßi ratio habenda eſt* 403.48
in Voluntatis quæſtione non uerba, ſed res ipſa eſt attendenda 392 * *coniecturæ plurimũ ualent* 399.27
uoluntatis tacitæ & præſumptæ argumenta non concludunt, niſi in terminis ſui caſus 408.63
uoluntatis teſtatoris interpretatio iudici commiſſa eſt 399.28
uoluntati teſtatoris, uerbis captandis calumnia facilè infertur 395.17
à Voluntate tota fit coniectura ad partem 392.6
de Voluntate ubi conſtat, non laborandum de figura uerborum 349.3
in Voluntate ultima quod non eſt diſpoſitum, manet in legis diſpoſitione 301.6
uolũtates teſtatorum non ad uerborum anguſtias coarctandæ 336.28
Voluntates ultimæ ſecundum ius commune interpretandæ 301.6
in Voluntatibus ultimis quæ attendenda 332.13 *intentio & mens teſtatoris accuratè inueſtiganda* 394.15 & 16
Vſq; ad, uerba, excluſiuè ſunt accipienda 287.5
uſuræ non augent ſortem, ut inde uſuræ deberi poßint 239.7
uſuræ non promiſſæ nõ debentur 239.8
uſuræ, quamuis grauißimæ, ſunt iuſtum intereſſe, quando eas creditor ob morã debitoris ſoluere cogitur 238.2
uſuræ uſurarum iure communi non debentur: etiamſi promiſſæ ſint & ſolutæ, repeti poſſunt 239.5 *iure nouiß. in uniuerſum prohibitæ* 240.11
uſuras pupillares, & etiam uſuras uſurarum, tutores pupillis præſtare debent 238.4 *contrà* 239.10
uſuras uſurarum quo caſu tutor debeat 240.12
de Vſuris uſurarum an debeantur 235. *conſil.72. per tot.*
de Vſurpatione & oppigneratione bonorum uniuerſitatis 283. *conſil.75. per totum.*
uſusfructus durans inutilem reddit proprietatem 20.46
uſusfructus omnium bonorum teſtamento relinqui poteſt 371.9
uſusfructus pars dominij eſt 20.46
uſusfructus utilis dominij domino non debetur 285 *
uſusfructus conſtitutio eſt alienatio 36.65
uſufructuarius an fructus lucretur ante cautionem 372.14
uſufructuarius omnis dominium ciuile habet 373.17
Vt, particula, modificat 275.49 & 282.88
utenſilia ad pretium redacta, ſequuntur hæredem 296.3
uterinus frater in feudo fœminino admittitur 317.28
utile ius: uide, Ius utile.
utile per inutile non uitiatur 341.61
utilitas publica à quacunq; prohibitione excipitur 129.8
utilitatis cauſa neceßitatis cauſæ adæquatur 129.7
utilitatis publicæ cauſa res eccleſiaſticæ alienantur 129 *
Vxor bona uiri ſcire præſumitur 268.14 *factam à uiro teſtationem non præſumitur ignoraſſe* 359.11 *hypothecam habet in bonis paraphernalibus nõ ius prioritatis* 164.5 *hypothecam habet in bonis ſoceri & proprij parentis* 165.6 *quæ ſuis operis acquirit, lucratur maritus* 163.1
uxoris ius deducitur ante legitimam, nõ legata 375.4
uxori hoſpitæ quæ donantur, acquirit maritus 163.2

F I N I S.

Series chartarum.

):(a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y.

Omnes terniones, excepto):(duernione.

BASILEAE,

EX OFFICINA EPISCOPIANA,

Anno Salutis humanæ M. D. LXXIX.

Menſe Maio.

AUT 1319672

EPI SCOP.